

Wε Tɔnɔ dɛ kasum

Burkina Faso Kasem 1997 Edition

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Matiyu	4
Marıktı.....	39
Luki	61
Zan.....	98
Tıtıtıŋa Tıtıtı	123
Rom	156
1 Korentı	171
2 Korentı	186
Galatı.....	196
Efεεztı	202
Filipi	208
Kolıtı.....	212
1 Tesaloniki	216
2 Tesaloniki	220
1 Timoti	223
2 Timoti	228
Titi	232
Filimıtı	234
Ebru	236
Zaktı.....	248
1 Pıtyεεrtı	252
2 Pıtyεεrtı	257
1 Zan.....	260
2 Zan.....	264
3 Zan.....	265
Zudı.....	266
Bırtım Tıtıtı.....	268

Matiyu

Wε taani dlu Matiyo na pupuni tun na brl dɔbam kulu tun mu tuntu

Matiyu dεen yi Zezi karabiε fugε-bale bam wu didua mu (Matiyu 9:9 dt 10:3).

Matiyu brl ni Zezi Kriisi yi Vurnu wum Wε na goni ni dt Zwifε bam faŋa faŋa si oó ba tun mu. O ma ta brl Zwifε yigε tiinε dεen na vi-o te tun.

Zezi Kriisi dεen tu lugu baŋa dwi tiinε maama ŋwaanl mu, ku dal Zwifε bam má ŋwaanl. O pε o karabiε ni, si ba tɔkl o kwεr-ywεŋε kam ba brl lugu baŋa dwi tiinε maama (Matiyu 28:19).

Matiyu ŋɔɔni Zezi lura dt o biini woŋo, o brl ni o yi Pε wulu na tu si o vri nɔɔna ba lwarum wuni tun mu (pɔɔrum 1-2).

O daa ta maa brl Zan na miisi Zezi na wuni te dt sutaani na maŋ-o te tun (pɔɔrum 3-4),

yi o brl Zezi na tuni Galile ni te tun: o tɔkl Wε kwεrε, o brl nɔɔna Wε ciga kam, o pa yawuna na yazurε (pɔɔrum 5-18).

Kuntu kwaga ni Zezi ma vu Zeruzalem. Zwifε yigε tiinε ma pa ba ja-o ba pa tuun-dagara baŋa ni ba gu. Da yatɔ dε ni o ma joori o bi o yagi tuuni (pɔɔrum 19-28).

Matiyu brl Zezi zaasum dum na cε kuni bnu te tun:

1. O brl balu na zu Wε paarl dum wu tun na maŋi si ba taa tɔgi ciga te tun (pɔɔrum 5-7).
2. O kwe balu na maŋi si ba tɔkl Wε paarl dum kwεrε kam ba brl nɔɔna tun (pɔɔrum 10).
3. O mε mumaŋa yarpe mu o ma brl Wε paarl dum ta na sεgi yi dt wú ba dt brl jaja te tun (pɔɔrum 13).
4. O brl Wε nɔɔna na maŋi si ba taa ŋwi te tun (pɔɔrum 18).
5. O brl ni dt maŋi si dt taa cεgi maŋa kalu Wε paarl dum na wú ba dt wanl wo-lwaanu dwi maama te tun (pɔɔrum 24-25).

Zezi kwε dwi dum na toni te tun

(Luki 3:23-38)

1 Zezi Kriisi nabaara bam kuri na puli te tun mu tun-tu:

Zezi Kriisi yi Davidi dwi tu mu,
Davidi dt maa yi Abraham dwi tu.

² Abraham ma lu Yizaki.

Yizaki ma lu Zakɔbi.

Zakɔbi ma lu Zuda dt o zumbaara dt o nyaana.

³ Zuda dt Tamaari ma lu Faresi dt Zara.

Faresi ma lu Esrɔm.

Esrɔm ma lu Aram.

⁴ Aram ma lu Amunadabi.

Amunadabi ma lu Naason.

Naason ma lu Salumɔn.

⁵ Salumɔn dt o kaani Rahabi ma lu Buazi.

Buazi dt o kaani Ruuti ma lu Obedi.

Obedi ma lu Zese.

⁶ Zese ma lu Davidi wulu na jigi pε tun.

Davidi dεen dt kadεm wulu na yi Yuri kaani tun,

yi ba lu Salɔmɔn.

⁷ Salɔmɔn ma lu Robuam.

Robuam ma lu Abia.

Abia ma lu Aza.

⁸ Aza ma lu Zuzafati.

Zuzafati ma lu Zuram.

Zuram ma lu Yoziasi.

⁹ Yoziasi ma lu Zuatam.

Zuatam ma lu Asasi.

Asasi ma lu Ezekiasi.

¹⁰ Ezekiasi ma lu Manasi.

Manasi ma lu Amɔn.

Amɔn ma lu Zuziasi.

¹¹ Zuziasi ma lu Yikonla dt o nyaana.

Yikonla mumaŋa kam ni mu ba jaani Yisrayeli tiinε bam ba vu ba yagi Babilɔni tu ni.

¹² Yisrayeli tiinε bam viirim dum kwaga ni mu

Yikonla lugi Salatiyeli.

Salatiyeli ma lu Zorobabeli.

¹³ Zorobabeli ma lu Abidu.

Abidu ma lu Eliyakum.

Eliyakim ma lu Azori.

¹⁴ Azori ma lu Sadoki.

Sadoki ma lu Akimi.

Akimi ma lu Eliyudi.

¹⁵ Eliyudi ma lu Eleyazaari.

Eleyazaari ma lu Matan.

Matan ma lu Zakobi.

¹⁶ Zakobi ma lu Zuzefu, wuntu mu jigi Mari baru.

Mari deen ma ba o lu Zezi wulu ba na banyi ni Krisi.

¹⁷ Kuntu maa bri ni, ku na zigɛ Abraham ni ku vu ku yi Davidi tun, ba dwi dum yi kuni fugə-bina mu. Ku na zigɛ Davidi ni ku vu ku yi Yisrayel tiinə bam viirim dum maɲa kam ni tun, bantu di dwi dum yi kuni fugə-bina mu. Ku na zigɛ maɲa kam kuntu ni si ku vu ku yi ba na lugɛ Zezi Krisi maɲa kalu tun, bantu di dwi dum maa yi kuni fugə-bina.

Zezi lura kam na de te tun

(Luki 1:26-38, 2:1-7)

¹⁸ Ba na lugɛ Zezi Krisi te tun mu tuntu. O nu Mari di Zuzefu tiinə maama deen ya se si ba pa ba zu daani, yi Mari daa ta wu ve o baru wum te. Maɲa kam kuntu ni o ma ba o ja pugə di We Joro dam. ¹⁹ Zuzefu wulu o na lagɛ o zu tun maa yi nɔn-ɲum. O maa ba lagɛ si o pa cavura ja o kaani wum nɔna maama yigə ni. O ma buɲi si o daani o yag-o, si nɔna yi zaɲi ba lwarɛ. ²⁰ O na buɲi kuntu tun, Baɲa-We maleka ma ba o te o dɛnd-wɛa wuni, yi ka ta did-o ka wɛ: «Zuzefu, Pe Davidi dwi tu, yi pa n wu cɔɟi si n jɔɲi Mari n ma n ji n kaani. Beɲwaani, o na jigɛ pugə kam tun, ku yi We Joro kum dam ɲwaani mu. ²¹ O lagɛ o lu bəkərə mu, si n pa o yiri ni Zezi, beɲwaani o o ba o vri o nɔna ba lwarɛ wuni o yagi.»

²² Zezi lura kam deen suni ka tɔɟi kuntu doɲ mu, si ku pa Baɲa-We deen na tagɛ kulu tun suni ku ki. Faɲa faɲa tun, DL nijɔɲnu wudoɲ deen tɔɟi DL kwərə kam o wɛ:

²³ «Bukɔ wulu ta na yəri baaru tun wú ba o ja pugə o lu bəkərə,

yi baá banyi bu wum yiri ni Emanuyel.»

O yiri dum kuntu kuri mu yi We wura didaani dibam.

²⁴ Zuzefu na do o zaɲi tun, o ma se o ki Baɲa-We maleka kam na tagɛ ni o ki te tun. O ma se o jɔɲi Mari o ja vu sɔɲɔ. ²⁵ O ma wu pəni did-o si ku vu ku yi o na lugɛ bu wum maɲa kalu tun. O laan ma pa o yiri ni Zezi.

Yiyən-yeenə na tu si ba zuli Zezi te tun

2 Ba deen lugɛ Zezi Zude tuw kudoɲ ni mu, ku yiri mu Betelhem. Ku maa yi maɲa kalu Erɔdi deen na yi pe tun. Yiyən-yeenə badaara deen ma nunji wa-puli seeni ba ba ba yi Zeruzalem. ² Ba laan ma bwe nɔna ba wɛ: «Bu wum ba na lugɛ si o ji Zwifə pe tun wu yən

mu? Beɲwaani dibam ne calɔɔa kalu na bri o lura kam tun na nunji bri-kwaga seeni, yi dibam ba si di zul-o.»

³ Pe Erɔdi deen na ni kuntu tun, liə maa jig-o di nɔna balu maama na zuuri Zeruzalem ni tun. ⁴ O laan ma banyi Zwifə kaanum yigə tiinə bam maama, didaani We cullu karanyuna tiinə bam, yi ba la daani. O ma bwe-ba o wɛ: «Yən mu ba maɲi si ba lu Krisi wum?»

⁵ Ba ma lər-o ba wɛ: «Kuú ta yi Betelhem ni mu, Zude tuw ni. Beɲwaani faɲa faɲa We nijɔɲnu wudoɲ pupuni o wɛ:

⁶ «Betelhem, tuw kulu na yi balaɲa Zude tuni dum wuni tun, dai tuw kulu na muri tun.

Beɲwaani nmu wuni mu baá lu didəeru wulu na wú ta nii a nɔna balu na yi Yisrayel dwi tiinə tun baɲa ni.» »

⁷ Erɔdi na ni kuntu tun, o ma daani o banyi yiyən-yeenə bam si ba ba o te. O ma kwaani o bwe-ba, si o lwarɛ de dum calɔɔa kam na puli ka nunji tun. ⁸ O laan ma tunɲi-ba si ba vu Betelhem, yi o wɛ: «Ve-na á kwaani á beeri bu wum jəgə, si á na ne-o, si á joori á ba á ta á bri-ni, si a di vu a zul-o.»

⁹ Pe wum na tagɛ kuntu di ba tun, ba laan ma zaɲi ba maa kea. Ba na maa ke tun, ba ma da ba na calɔɔa kalu ba ya na maɲi ba na wa-puli seeni tun. Ka laan maa wu ba yigə ni weyuu ni ka veə, yi ka vu ka zigɛ ka maɲi di bu wum na wu me tun. ¹⁰ Ku ma pa ba tiini ba jigɛ wupolo lanyirani. ¹¹ Ba ma vu ba zu sɔɲɔ kum wu. Ba ma na bu wum di o nu Mari. Ba ma kuni doonə ba zul-o. Ba laan ma bwəli ba zula ba li pɛera ba pa-o. Ba pɛera yam yi səbu-siɲa, di wəənu tulu ba na zwe yi ti lwəm ywəmmə tun, di trali nugə kalu yiri na yi Miiri tun. ¹² We ma pa ba lwarɛ ba dɛndwɛa wuni, ni ba daa yi joori ba da Erɔdi te. Ba laan ma tɔɟi cwə-gaa ba joori ba vu ba tuw kum.

Erɔdi na kwaani si o gu bu wum te tun

¹³ Yiyən-yeenə bam na ke ba daari kuntu tun, Baɲa-We maleka ma da ka ba Zuzefu te o dɛndwɛa wuni, yi ka wɛ: «Zaɲi n ja bu wum di o nu n ja n duri n vu Ezipi tuw, si á taá zuuri da, si ku yi maɲa kam a na wú pa abam ni si á nunji Ezipi á joori á ba tun. Beɲwaani Erɔdi mu lagɛ o zaɲi o beeri bu wum si o gu-o.»

¹⁴ Zuzefu na ni kuntu tun, o ma suni o zaɲi o ja bu wum di o nu wum, o nunji titi dum kuntu ni o vu Ezipi. ¹⁵ Ba ma zuuri da taan, si ku vu ku yi maɲa kalu Erɔdi na tigi tun. Ku deen ki kuntu mu, si ku pa Baɲa-We deen na tagɛ kulu tun suni ku ki. Faɲa faɲa tun, DL deen pe DL nijɔɲnu wudoɲ tɔɟi DL kwərə o wɛ:

«Amu We banyi a bu wum si o nunji Ezipi ni mu o ba.»

¹⁶ Erɔdi deen na tu o lwarɛ ni yiyən-yeenə bam luuri o yigə ni ba viiri tun, o bam ma tiini di zaɲi. O ma pa ni si o nɔna vu Betelhem di ku ti-balwa bam maama wuni, ba gu bəkəri-bale silu na yi buna yale di balu na

muri bina yale tun maama. O nan ki kuntu, si ku manji di yiyen-yeenə bam na pe o lwarl manja kalu calcua kam na nunji tun mu.

¹⁷ Biə bam gum dum ma pa We nijonnu Zeremi na tagl We kwərə kalu faña faña tun suni ku kl. ¹⁸ O deen tagl o wl:

«Sɔɔ mu zanl Rama tu wunl.
Nɔɔna mu wura ba keerə,
yl ba coosə zanzan.
Rasɛɛl mu tiini o keerə o biə nwaanl,
o maa ba sɛ si nɔɔn-nɔɔnu gan-o,
o biə bam na tɔga tun nwaanl.»

¹⁹ Erɔdɔ deen ma ba o tl, yl Zuzefu daa ta wu Ezipi nl. Baña-We maleka ma daa ba Zuzefu te o dɔndwla wunl, yl ka wl: ²⁰ «Zanl n ja bu wum dl o nu n joori n vu Yisrayelɔ tu. Bɛnwaanl wulu ya na lagl si o gu bu wum tun laan tɔga.»

²¹ Zuzefu na ni kuntu tun, o ma suni o zanl o ja bu wum dl o nu o joori o vu Yisrayelɔ tu kum. ²² O laan ma ba o lwarl nl Erɔdɔ bu Arɔsɩla mu ləni o ko wum yuu nl o di paarl Zude tɔnl dɔm baña nl. Ku ma pa o kwarl fuunl si o joori o vu jəgə kam kuntu. O dɔndwla wunl We ma pa o lwarl kulu o na manji si o kl tun, ku pa o lɛɛrɔ o vu Galile tu. ²³ O laan ma vu o yi tu kudonj, ku yɩrɩ mu Nazareɩ, yl o zuurɩ da. Ku laan ma pa We nijonɔ bam deen na tɔɔlɔ Dl kwərə faña faña te tun suni ku kl. Ba deen tagl ba wl: «Baá bəj-o nl Nazareɩ tu.»

Zan na miisi nɔɔna na wunl yl o brl-ba te tun

(Markl 1:1-8, Luki 3:1-18, Zan 1:19-28)

3 Nɔɔnu wudonj deen mu wura, o yɩrɩ mu Zan. Wun-tu mu yl wulu na miisi nɔɔna na wunl tun. O deen ma ba o wu Zude nl o beeri kagua wunl, yl o tɔɔlɔ We kwərə. ² O maa yəni o ta o brl-ba si ba ləni ba wuru ba yagl kəm-balwaaru, si manja kam laan yɩə We paarl dɔm na lagl dl ba nɔɔna tɩtarɩ nl tun. ³ Zan yl wulu We nijonnu Ezayi na manji o nɔɔnɔ o taanl faña faña tun o wl:

«Nɔɔnu mu wu kagua wunl o tɔɔlɔ o kwərə o wl:
«Zanl-na á fɔgl á kwe dí Yuutu wum cwənjə kam,
o na lagl o ba o tɔgl da tun.

Pa-na cwe silu o na lagl o ba o tɔgl tun fɔgl si yɔɔrɩ lanyranl.» »

⁴ Zan deen zuurɩ gɔɔrɩ kulu ba na sɔgl dl yogondi kuru tun mu. O maa mai kilə o ma ja o tənjə. O wudiu mu yl kayra dl tuuru. ⁵ Nɔɔna zanzan maa yəni ba nunji Zeruzalem, dl Zude tɔnl dɔm maama, dl Zurden bugə ni je sum, ba ve o te. ⁶ Ba maa te ba brl kulu ba na kl ba cɔgl tun. O laan maa pal ba tu Zurden bugə kam wunl, yl o miisi-ba na wunl We nwaanl.

⁷ Zan na wura o miisi nɔɔna na wunl tun, o nɛ nl Farizian tiinə dl Sadusian tiinə zanzan tui o te. O ma ta dl ba o wl: «Abam nyl dl bɩsankwl-dwə mu. Wɔɔ mu

brl abam si á kwaanl á lu cam dɩlu We na lagl Dl pa nabiinə na tun wunl? ⁸ Abam nan manji si á taá kl kənə yalu na wú brl nl á sunl á ləni á wuru á yagl kəm-balwaaru tun mu. ⁹ Abam yl taá buña á pa á tɩtɩ nl, á na yl Abraham dwi tiinə tun, á daa wu manji si á ləni á wuru. We na laga, Dl wú wanl Dl pa kandwa yantu ləni ya ji Abraham dwi tiinə. ¹⁰ Nɔɔnu nan manji o jɩgl dooru o jɩja nl, si o ta maa goni tweeru tum o dl tɩga nl. Tiu kulu maama na ba ləri bu-nɔna tun, o manji si o go-ku mu o dl mini wunl si ku di. Mu We dl na lagl Dl kl nɔɔna balu na wu ləni ba wuru ba yagl kəm-balwaaru te tun. ¹¹ Amu nan miisi abam na wunl mu, si ku brl nl abam ləni á wuru á yagl kəm-balwaaru tum. Ku daarl wulu na lagl o sanl amu kwaga o ba tun tiini o dwe amu. A wu manji si a zeeri o nɛ natra dl. Wuntu nan wú miisi abam We Joro dl mini wunl mu. ¹² Wuntu nan ze zuj-kɔɔɔ mu si o ma caarl o mɩna o pe o kl o tulə nl, si o daarl mɩn-swaanu tum o zwe dl mini dɩlu na ba di dl dwe tun. Mu We na lagl Dl pɔɔrɩ nɔɔna daanl Dl kl-ba te tun.»

Zan na miisi Zezi na wunl te tun

(Markl 1:9-11, Luki 3:21-22)

¹³ Zan deen na wu Zurden bugə kam ni nl tun, Zezi ma nunji Galile tu nl o vu o te si o miis-o na wunl. ¹⁴ Zan deen ya wu sɛ, yl o ta dɩd-o o wl: «Amu mu manji si a ba nmu te si n miisi-nl na wunl, si ku dal nmu mu wú ba amu te si a miisi-m na wunl.»

¹⁵ Zezi ma lər-o o wl: «Yagl si ku kl kuntu lele, si ku manji si dí kl kuntu mu, si dí wanl dí kl kulu maama na yl We wubuña tun.» O laan ma sɛ.

¹⁶ Zezi na miisi na kuntu tun, o ma da o nunji na bam wunl. O laan ma na weyuu na purɩ o baña nl, yl o na We Joro kum na de da ku tu o baña, yl ku nyl dl kunkwənjə te. ¹⁷ Kwərə laan ma nɔɔnɔ weyuu nl ka wl: «Wuntu mu yl amu bu-dua a na so-o dl a wu maama. O ma yəni o pa a wu poli zanzan.»

Sutaanl na manji Zezi te tun

(Markl 1:12-13, Luki 4:1-13)

4 We Joro kum deen na tu Zezi te kuntu tun, ku laan ma ja-o ku vu kagua wunl, si sutaanl man-o dl nii.

² Zezi deen maa wura taan da fiinna, yl o ba di wudiu wla dl tɩtɩ maama. Kana maa jɩg-o. ³ Sutaanl laan ma ba o te, yl dl ta dɩd-o dl wl: «Nmu na sunl n yl Baña-We Bu, si n ta dl kandwa yantu si ya ji wudiu si n di.»

⁴ Zezi ma ləri o wl: «Ku nan pupunl We tɔɔn kum wunl ku wl:

«Ku dal wudiu yranl mu pal nabiinu nɔɔl,
ku yl We ni-taanl dɩm maama mu pal nabiinu nɔɔl.» »

⁵ Sutaanl laan ma ja-o dl ja vu dl zu We tɩtɩ tu Zeruzalem wu. Dl ma ja-o dl vu dl di We-di-kamunu kum yuu mɛ na dwara tun dl zɩg-o da, ⁶ yl dl wl: «Nmu na yl We

Bu, si n fanji n cu tuga ni si dí nii. Bɛɲwaani ku pupuni We tɔɔ kum wuni ku wɔ:

«We wú pa Dl malesi ba nmu ɲwaani,
si lwɛri-m di si ja,
si n yi tu tuga ni n magi n naga di kandwɛ.» »

⁷ Zezi ma lɛri o wɔ: «Ku ta pupuni ku wɔ:

«Yi zanji n manji n Yuutu Banja-We n nii.» »

⁸ Sutaani daa ma ja-o di ja vu di di piu kulu na tiini ku dwara tun yuu. Di laan ma brɔ-o lugu banja tuni dum maama di wo-laaru tɔɔ maama na wura tun. ⁹ Di ma ta did-o di wɔ: «Nmu na sɛ n kuni doonɛ n zuli amu, aá pa n ta n te wɛɛnu tuntu maama.»

¹⁰ Zezi laan ma ta di-di o wɔ: «Sutaani, ve daa a tee ni! Si ku pupuni We tɔɔ kum wuni ku wɔ:

«Ku yi n Yuutu Banja-We yɛrani mu
n manji si n kuni doonɛ n zuli,
si n ki Dl wubɔɲa na lagɔ te tun.» »

¹¹ Sutaani laan ma viiri di daar-o. We malesi laan ma ba Zezi te si zɛn-o.

Zezi na puli si o tɔɔ We kwɛrɛ te tun

(Marki 1:14-15, Luki 4:14-15)

¹² Zezi dɛɛn na lwart ni ba jaani Zan ba ki puɔna digɛ ni tun, o ma joori o vu Galile. ¹³ O maa daa wu manji Nazareti ni, yi o kɛ o vu Galile tu kudoɲ, ku yiri mu Kapernawum, o zuuri da. Tu kum kuntu wu nɔɔ ni ni mu, di je silu Zabulɔn dwi tiinɛ di Nefitali dwi tiinɛ ya na zuuri tun. ¹⁴ O na zuuri da kuntu tun, ku dɛɛn ma pa We nijonnu Ezayi na manji o tɔɔ We kwɛrɛ fanja fanja te tun suni ku kl. ¹⁵ O dɛɛn tagi o wɔ:

«Ku na yi Zabulɔn di Nefitali tuni dum,
di je silu na wu nɔɔ kum seeni tun,
di je silu na wu Zurɔɛn bugɛ kam bubɛ didoɲ dum
kwaga ni tun,

di Galile je silu dwi-gɛ tiinɛ na zuuri da tun,

¹⁶ jɛgɛ kantu tiinɛ bam dɛɛn ya wu lim wuni mu,
yi ba laan ba ba na pooni zanzan.

Balu na zuuri da tun ya ba jigi tɔna di We,
tuuni mu ya te-ba.

Pooni laan ma zɛɲi ba banja ni.»

¹⁷ Zezi na joori o vu Galile tun, ku zigi manja kantu ni mu o puli o tɔɔ We kwɛrɛ, o brɔ kɔɔna ni ba manji si ba lani ba wuru ba yagi kɛm-balwaaru, bɛɲwaani manja kam laan yiɛ We paari dum na lagɔ di ba kɔɔna titari ni tun.

Zezi na bɛɲi kɔɔna bana si ba taa tɔg-o te tun

(Marki 1:16-20, Luki 5:1-11)

¹⁸ Zezi dɛɛn maa wu Galile nɔɔ kum ni ni o veɛ. O ma na kɔɔna bale, ba yi curu mu. Ba didua yiri mu Simɔn, o yiri didoɲ maa yi Plyɛɛri. Wudoɲ wum maa yi o nyaani, o yiri mu Andre. Ba yi kalɛɲ-jara mu, yi ba wu na bam wuni ba dulɔ buri ba ma jaani kale. ¹⁹ Zezi

laan ma ta di ba o wɔ: «Zanji-na á ba á taá tɔgɔ-ni. Aá pa á taá beeri kɔɔna mu á pa-ni si ba da amu kwaga, ni á na yɛni á jaani kale te tun.» ²⁰ O na tagi kuntu tun, ba ma zanji lɔla ba yagi ba buri sum, yi ba vu ba tɔgɔ o kwaga.

²¹ Zezi na ve o maa kɛ tun, o daa ma na kɔɔna bale, ba di yi curu mu. Ba ko yiri mu Zebede. Ba didua yiri mu Zaki. Wudoɲ wum maa yi o nyaani, o yiri mu Zan. Bantu bale di ba ko Zebede maa wu naboro wuni ba kwe ba buri, si ba ma ja kale. O ma bɛɲi biɛ bam si ba ba ba taa tɔg-o. ²² O na bɛɲi-ba kuntu tun, ba ma zanji lɔla ba yagi ba ko wum di naboro kum, yi ba vu ba tɔg-o.

²³ Zezi dɛɛn maa tɔɔ Galile tuni dum maama. O maa yɛni o ve Zwifɛ bam We-di sum si o taa brɔ kɔɔna We ci-ga kam. O maa tɔɔ We kwɛrɛ-ywɛɲɛ kam di We na lagɔ Dl di paari kɔɔna titari ni te tun. O maa kwɛri o pa yawuna na yazurɛ di yawuru tɔɔ dwi maama na jigi-ba tun. ²⁴ Kɔɔna ma ba ba ni o ɲwa je sum kuntu ni, di Siiri tu kum maama wuni. Ba maa yɛni ba jaani yawuna dwi dwi ba tu o te, balu yira na tiini ya wɛɛ tun, ku wɛli di balu ciciri na yaari-ba tun, di balu na sai kɔɔru tun, di kwaru. Ba na tu Zezi te kuntu tun, o maa yɛni o pa ba na yazurɛ. ²⁵ Nɔn-kɔgɔ zanzan dɛɛn ma nunji Galile tuni dum, di je silu ba na bɛ ni Tunu Fugɛ tun, di Zeruzalɛm, di Zude maama, di je silu na wu Zurɔɛn bugɛ kam bubɛ didoɲ dum ni tun ba tɔgɔ did-o.

Zezi zaasum-duuri dum

(Luki 6:20-23)

5 Zezi dɛɛn na nɛ kɔn-kɔgɔ na tɔg-o tun, o ma vu o di piu kudoɲ yuu o jɛni da. O na je tun, o karabia bam ma ba o te. ² O laan ma puli o brɔ-ba o wɔ:

³ «Balu na ye ni ba yi yinigɛ tiinɛ We yigɛ ni tun mu jigi yu-yoɲo,

ba na wú tɔgɔ ba di We paari dum tun ɲwaani.

⁴ Balu wuru na tɔgɔ tun mu jigi yu-yoɲo,
We na wú pa-ba wu-zuru tun ɲwaani.

⁵ Balu na jigi ban-pɔnu tun mu jigi yu-yoɲo,
We na wú pa ba taa te lugu tun ɲwaani.

⁶ Balu na pal We ci-ga kam tɔgum jigi fra di ba tun mu jigi yu-yoɲo,

We na wú pa ba bicara pɛni tun ɲwaani.

⁷ Balu na jigi kɔɔna ɲwanja tun mu jigi yu-yoɲo,
We na wú duri ba di ɲwanja tun ɲwaani.

⁸ Balu na yi wu-poɲo tiinɛ tun mu jigi yu-yoɲo,
ba na wú ba ba na We tun ɲwaani.

⁹ Balu na pal kɔɔna jigi ywɛɛni daani tun mu jigi yu-yoɲo,

We na wú ta bɛ-ba ni Dl biɛ tun ɲwaani.

¹⁰ Balu na tɔgɔ We ci-ga kam yi kɔɔna bɛɛsi-ba tun mu jigi yu-yoɲo,
ba na wú tɔgɔ ba di We paari dum tun ɲwaani.

¹¹ Nɔɔna na twi abam yi ba beesi abam, yi ba fɔ vwan ba te wo-balwaarɔ dwi maama ba pa abam amu yiri ŋwaani tun, á jigi yu-yoŋo. ¹² Á taá jigi wupolo lanyirani si We wú pa á na nyɔɔri zanzan DL tee ni. Ku na yi We nijorŋə balu deen na loori abam yigə ba ba tun, nɔɔna deen maŋi ba beesi-ba kuntu mu.

¹³ Ye na pai wudiu ywəŋə te tun, abam di nan maŋi si á taá pai ywəŋəni taa wu nabiinə tee ni. Ye ywəŋəni nan na ti, n daa n bá wanti n pa di joori di ja ywəŋəni. Di daa ba jigi kuri. Baá di-di ba yagi mu, si nɔɔna taa nwanɔ di banja ni.

¹⁴ Abam nyl di lugu banja pooni mu nabiinə titari ni. Tɔ kulu ba na lɔgi piu yuu ni tun bá wanti ku səgi, ku nai mu jaja. ¹⁵ Nɔɔn-nɔɔn bá se o tarigi kanɔ o pu titɔɔgɔ kuri ni. Oó kwe-ka o pal wɛɛni mu, si ka pooni dum taa nai di pai nɔɔna balu maama na wu digə kam wuni tun. ¹⁶ Abam di nan maŋi si á zəŋi á pooni dum kuntu mu nɔɔna titari ni. Ba laan wú na wo-laaru tɔlu á na ki tun, yi ba zuli á Ko We wulu na wu weyuu ni tun.»

Zezi na pe We callu tum tiini ti ja kuri te tun

¹⁷ «Abam nan yi taá buŋi ni amu tu si a pa We tɔɔ kum na bri kulu tun ji kafɛ, ku na yi We callu tɔlu DL deen na pe Moyisi, di DL nijorŋə bam na bri kulu fanja fanja tun di. Amu tu si a pa ti tiini ti taa jigi kuri mu lanyirani, si ku dai ni a lagɔ a cɔgi-ti mu. ¹⁸ A lagɔ a ta cɔga mu di abam si, lugu banja di weyuu na wú daani si ku taa ve maŋa kalu tun, kulokulu bá wanti ku li We callu tum wuni di funfun di. Ti nan wú ta wura kuntu mu taan, si ku ba ku yi maŋa kalu We na wú pa woŋo maama ki ku ti tun. ¹⁹ Nɔɔn wulu maama na wu se We niə yam didua yi o daari o bri o donnə si ba di yi se-di tun, di na maŋi di yi mɔmu di, kuntu tu wú ba ji balaŋa We paari dum wuni. Ku daari, wulu maama na se We niə yam yi o daari o bri o donnə si ba di se tun, kuntu tu wú ba ji kamunu We paari dum wuni. ²⁰ Á nan taá ye ni, abam na wu se We cɔga kam á dwəni á callu karanyɔna tiinə bam di Farizian tiinə bam, á bá wanti á na cwəŋə si á tɔgi á zu We paari dum wu.»

Ban-zɔŋɔ na nyl di nɔn-gura te tun

²¹ «Abam ye ni ba deen bri dibam kwə bam ba wɔ: «Yi zaŋi n gu nɔɔn. Wulu nan na gu nɔɔn, ba maŋi si ba di o taani mu.» ²² Ku daari, a nan lagɔ a ta di abam ni, nɔɔn wulu na jigi ban-zɔŋɔ di o ko-bu, ku maŋi si ba di kuntu tu di taani mu. Wulu na tagɔ di o ko-bu o wɔ, o ba jigi wubuŋa, ku maŋi si dibam sarɔya-dirə nakwa bam mu di kuntu tu taani. Nɔɔn wulu di na tagɔ di o ko-bu o wɔ, o yi joro, ku maŋi si kuntu tu zu min-tɔu mu. ²³ Kuntu ŋwaani, nmu na lagɔ n kwe n pɛɛri n pa We, yi n laan na guli ni n ko-bu jigi n ban-zɔŋɔ, ²⁴ si n tiŋi n pɛɛri dum, si n joori n vu n ko-bu wum te si á fɔgi

daani. Nmu na ki kuntu, si n laan joori n ba n kwe n pɛɛri dum n pa We.

²⁵ Ku daari, nɔɔn nan na jaani-m o vu o saŋi, si n ki lɔla n pa á fɔgi daani yi á daa ta wu yi sarɔya yam dim jəgə kam. Ku na dai kuntu, o laan wú ki nmu sarɔya-diru wum juŋa ni, si o pa n na cam. Wuntu di laan wú ki-m o tuntɔŋu juŋa ni, si o ja-m o vu o ki piina digə ni. ²⁶ A lagɔ a ta cɔga di nmu si, nɔn ta n wura taan. Nmu na wu ŋwi jɔni dum maama n ti, ba bá yagi-m.»

Ka-laga na yi kəm-balɔɔ te tun

²⁷ «Abam nan ye ni ba maŋi ba ta ba wɔ: «Yi zaŋi n pəni di n dorŋ kaani.» ²⁸ Amu nan lagɔ a ta abam ni, nɔɔn wulu na nii kaani di fra tun, ku nyl di o maŋi o pəni did-o mu o wubuŋa na lag-o tun ŋwaani. ²⁹ Kuntu tun, nmu jazum yi na pai n ki lwarum, si n li-di n yagi. Nmu yira daa didua na cɔgi, kuú ta lana ku pa-m ku dwe n yira yam maama na wura yi ba di-ya min-tɔu ni. ³⁰ Nmu jazum mu na pai n ki lwarum, si n go-di n yagi. Nmu yira daa didua na cɔgi, kuú ta lana ku pa-m ku dwe n yira yam maama na zu min-tɔu.»

Kaani yagum

(Matiyu 19:9, Marki 10:11-12, Luki 16:18)

³¹ «Ba maŋi ba ta ba wɔ: «Nɔɔn wulu na yagi o kaani, kuntu tu maŋi si o pa-o tɔɔ kulu na wú bri ni ba yagi daani tun.» ³² Amu nan lagɔ a ta abam ni, nɔɔn wulu na yagi o kaani yi ku dai ni o cɔgi di baaru tun, kuntu tu pe kaani wum ki bwəŋə mu, di o daa na zu baru wudoŋ tun. Nɔɔn wulu maama nan na di kaani wum kuntu tun, kuntu tu di ki bwəŋə mu.»

Durə duum na wu maŋi te tun

³³ «Abam maŋi á ye ni ba deen bri dibam kwə bam ba wɔ: «Yi zaŋi n kwani n ni, di nmu na dugə n wɔ nɔn ki kulu n pa n Yuutu Banja-We tun.» ³⁴ Amu nan lagɔ a ta a bri abam si á yi zaŋi á du di kulokulu. Yi zaŋi á du durə di We-zɔŋɔ, beŋwaani dáani mu yi We jəŋə je. ³⁵ Yi du-na di tɔga banja di, ka na yi We ne cwiim jəgə tun ŋwaani. Nan yi du-na di Zeruzalem di, si kuntu yi We pa-faru wum tɔu mu. ³⁶ Nan yi zaŋi á du di á titi yuu di, beŋwaani á bá wanti á pa á yuuyue didua titi ləni ka ji naporŋo naa nazono. ³⁷ Nan pa-na abam «ɛɛn» ji «ɛɛn», si abam «awo» ji «awo», si á daa yi wəli kulokulu da. Woŋo na wəli da, kuntu yi sutaani nyum mu.»

Dí na maŋi si dí taá jigi wu-zuru te tun

(Luki 6:29-30)

³⁸ «Abam maŋi á ni si ba tagɔ ba wɔ: «Nɔɔn na pi n yi, si ba pi kuntu tu di yi. Nɔɔn nan na guri n yəli, si ba guri kuntu tu di yəli.» ³⁹ Amu nan lagɔ a ta a bri abam ni, nɔɔn na ki-m lwarum, si n di daa yi ki-o lwarum n ma n ŋwi. Nɔɔn nan na lɔgi n jazum pupɔŋɔ,

si n guni kudoŋ kum di, si o lo o wəli da. ⁴⁰ Nɔɔɔɔ nan na saŋi-m si o jorŋi n gwar-bu o jɔɔi ŋwaani, si n pa o kwe n gwar-bwərə di o wəli da. ⁴¹ Dɔdɛɛru nan na fi-m si n zɔɔi o zɔɔa n vu nabaa yi muru, si n zɔɔi n vu nabaa yi murr-tle. ⁴² Nɔɔɔɔ nan na loori-m woŋo, si n kwaani n pa-o-ku. Nɔɔɔɔ nan na lagɔ si o jɔɔi woŋo n tee ni, si n yi van-o.»

Sono taani

(Luki 6:27-28,32-36)

⁴³ «Abam maŋi á ni si ba tagi ba wi: «N maŋi si n ta n soe n donnə mu, si n daari n ta n culi n duna.» ⁴⁴ Amu nan lagɔ a ta abam ni, á taá soe á duna, si á daari á taá loori Wɛ á pa balu na jɔɔi abam ba bɛɛsi tun. ⁴⁵ Á na ki kuntu doŋ, kuú bri ni abam yi Baŋa-Wɛ biə mu. Bɛŋwaani dɔntu ba ɔɔɔɔ nɔɔɔɔ daani, DL pai wɔa nyi nɔɔn-balwaaru di nɔɔn-ŋuna maama baŋa ni. DL ta kwəri DL pai dua ni ka pai balu na ki lanyirani di balu na ki balɔɔ tun maama. ⁴⁶ Abam nan na soe balu di na soe abam tun yirani, bɛɛ nyɔɔɔɔ mu á wú na Wɛ tee ni? Lampo-jorŋə di yəni ba ki kuntu doŋ mu. ⁴⁷ Abam nan na zuli á curru yirani mu, abam ki á dwe á donnə bam na? Balu na yəri Wɛ tun di nan yəri ba ki kuntu doŋ mu. ⁴⁸ Abam nan maŋi si á taá yi lanyirani di cɔga ti-inə, ni á Ko Baŋa-Wɛ na yi lanyirani di cɔga tu te tun.»

Zezi na bri pɛera pam di Wɛ-loro di ni-ɔɔɔɔ na maŋi si ku taa yi te tun

(Luki 11:2-4)

6 «Á taá yiri á titi, si á yi taá bri kəm-laaru tulu á na ki tun nɔɔɔɔ yigə ni. Á na ki kuntu doŋ, ku bá pa á na nyɔɔɔɔ á Ko Wɛ tee ni. ² Kuntu tun, á na kwe woŋo á pa yinigə tu, á yi zaŋi á pa nɔɔɔɔ lwarɔ abam na ki kulu tun ni ni, ni pipiri-nyuna bam na yəri ba bri ba na ki kulu tun ba Wɛ-di sɔm wuni, di ba tuu kum pooni yigə ni, si ku ta pa nɔɔɔɔ zuli-ba te tun. A lagɔ a ta cɔga mu di abam si, bantu maŋi ba na ba ŋwuru. ³ Nmu nan na lagɔ n wəli yinigə tu, si n yi pa nɔɔɔɔ-nɔɔɔɔ lwarɔ ku ni ni, nɔɔɔɔ nɔɔɔɔ na kwe woŋo o pa di o jazim yi o jagwiə yəri ku ni ni te tun. ⁴ N Ko Wɛ nan nai kulu n na səgi n ki tun. DL laan wú pa n na nyɔɔɔɔ ku ŋwaani.

⁵ Abam na yəri á lagɔ á warɔ Wɛ, si á yi zaŋi á taá bri á titi ni pipiri-nyuna bam na ki te tun. Bantu soe si ba taa zaŋi wɛɛni mu ba warɔ Wɛ ba Wɛ-di sɔm wuni di pooni yigə ni, si nɔɔɔɔ maama taa na-ba. A lagɔ a ta cɔga mu di abam si, bantu maŋi ba na ba ŋwuru ba ti. ⁶ Nmu nan na lagɔ n warɔ Wɛ, zu digə wu n ja ka ni n pi, si n laan warɔ n Ko Wɛ dilu na wu jəgə kalu na səgi tun ni. Dɔntu nan nai kulu n na səgi n ki tun. DL laan wú pa n na nyɔɔɔɔ ku ŋwaani.

⁷ Abam na wura á warɔ Wɛ, á yi taá tiini á ŋɔɔɔɔ bitar-yɔɔɔ nɔɔɔɔ balu na yəri Wɛ tun na yəri ba ŋɔɔɔ te tun. Bantu yəri ba buŋi ni, ba na tiini ba ŋɔɔɔ ta-fari

mu, Wɛ wú ləri ba loro. ⁸ Abam nan yi zaŋi á ki ni bantu na ki te tun. Bɛŋwaani á Ko Wɛ maŋi DL ye kulu abam na lagɔ tun, yi á ta wu loori-DL ku ŋwaani.

⁹ Abam nan maŋi si á taá warɔ Wɛ tuntu doŋ mu:

«Dɔbam Ko wulu na wu wɛɛni tun,

si nmu yiri na tiə di zulə,

¹⁰ si nmu paari ba,

si nmu wubuŋa ki lugu baŋa ni,

ni ku na ki n sɔɔɔ ni te tun.

¹¹ Pa dɔbam wudiu zim si ku maŋi dɔbam.

¹² Yagi dí lwarim n ma n cɛ dɔbam,

ni dɔbam di na yagi dí ma cɛ dí donnə te tun.

¹³ Yi pa dí na maŋim dilu na wú pa dí tu tun.

Nan vri dɔbam wo-lwaanu tu jɔŋa ni.

(Nmu te paari di dam di tiə

si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tun. Amina.)»

¹⁴ Abam na yagi á ma cɛ nɔɔɔɔ balu na ki abam

lwarim tun, á Ko Wɛ di wú yagi abam lwarim DL ma cɛ

abam. ¹⁵ Ku daari, abam na wu yagi á ma cɛ balu na ki

abam lwarim tun, á Ko Wɛ di bá yagi abam lwarim DL

ma cɛ abam.

¹⁶ Abam nan na wɔɔɔ ni, si á yi nywanɔ á yigə, ni pipiri-nyuna bam na yəri ba ki te tun. Bantu yəri ba pa ba yibiyə ləni si ku pa nɔɔɔɔ lwarɔ ni ba wɔɔɔ ni mu. A lagɔ a ta cɔga mu di abam si, bantu maŋi ba na ba ŋwuru. ¹⁷ Nmu nan na wɔɔɔ ni, si n su n yiə si n daari n li n yuu lanyirani. ¹⁸ Kuntu mu wú pa nɔɔɔɔ-nɔɔɔɔ bá lwarɔ ni n wɔɔɔ ni. N Ko Wɛ dilu na wu jəgə kalu na səgi ni tun yirani mu ye. Dɔntu nan nai kulu n na səgi n ki

tun. DL laan wú pa n na nyɔɔɔɔ ku ŋwaani.»

Wɛ-sɔɔɔ jɔɔɔ taani

(Luki 12:33-34, 11:34-36, 16:13, 12:22-31)

¹⁹ «Nan yi zaŋi á kwaani si á na jɔɔɔɔ zanzan lugu kuntu baŋa ni. Á na tiŋi jɔɔɔɔ lugu baŋa yo, ti wú ba ti cɔɔi. Tua wú mu-ti, yi ti wú sɔŋi ti cɔɔi. Ŋwuuna di ma wú bwəri sɔɔɔ kum ba zu ba ŋɔ-ti. ²⁰ Abam nan maŋi si á tiŋi á jɔɔɔɔ zanzan Wɛ-sɔɔɔ ni mu. Dáani mu tua daa bá wanɔ ka mu-ti, yi ti bá sɔŋi ti cɔɔi, yi ŋwuuna di bá wanɔ ba ŋɔ-ti. ²¹ Bɛŋwaani, abam jɔɔɔɔ na tigi mɛ tun, á bɔcara di tigi dáani mu.

²² Nɔɔɔɔ yiə mu nyi nɔɔɔɔ kanɔa kalu na pai o yira jɔɔi pooni te tun. Kuntu tun, nmu yiə na lana, ku pai n yira maama wu pooni wuni mu. ²³ Nmu yiə nan na ba lana, ku pai n yira maama wu lim wuni mu. Kuntu tun, nmu yiə ya na maŋi si ya taa yi pooni tun nan na yi lim, ku laan wú ta tiini ku yi lim ku ja gaal.

²⁴ Nɔɔɔɔ-nɔɔɔɔ bá wanɔ o li wubuŋ-dɔdɔ, si o ma tuŋi o pa o yuutiinə bale. Oó ta culi dudu wum yi o daari o soe wudoŋ wum, naa oó ta nɔɔi dudu wum yi o daari o gooni wudoŋ wum. Kuntu ŋwaani abam bá wanɔ á pa si Wɛ taa yi á yuutu, si á daari á pa səbu di taa yi á yu-utu.

²⁵ Kuntu ηwaani mu a lagɪ a ta abam, si á yi taá liə di lugu baŋa kulokulu, ku na yi á ni-wudiu, naa á na wú zu gwaaru tɪlɪ tɪn. Bɛŋwaani á ηwɪa garɪ wudiu. Yɪra yalu Wɛ na pɛ abam tɪn di maa garɪ gwaaru. ²⁶ Nan maani-na á nii zunə na yi te tɪn. Bantu ba duə, yi ba ba zagɪ mɪna ba kɪ tuli nɪ. Ku nan yi á Ko Wɛ mu nii ba baŋa nɪ di ba ni-wudiu. Abam nan ba jɪgɪ kuri á dwe zunə bam na? ²⁷ Abam wuluwulu bá wani o tonji o ηwɪa di funfun di, o na maŋɪ o li te di.

²⁸ Bɛɛ nan mu yi á kɪ liə di gwaaru woŋo? Maani-na á nii ga-punnu tum lam na yi te tɪn. Tɪntu nan warɪ tɪ tunɪ yi tɪ warɪ gwaaru tɪ sɔ. ²⁹ Nan taá ye-na nɪ, tɪntu jɪgɪ lam tɪ dwe Pɛ Salɔmɔn dɛɛn na maŋɪ o zuuri gwar-ηunnu tɪlɪ tɪn. ³⁰ Ku nan na yi gaaru tum kuntu, tɪntu ba jɪgɪ dɛ di nɔɔna na zwe-tɪ. Di kuntu di Wɛ ta mu paɪ tɪ jɪgɪ lam kuntu doŋ. Kuntu ηwaani, ku na yi abam, Wɛ bá nii abam baŋa nɪ cɪga? Bɛɛ nan yi á ba kɪ á wu-dɪɪɪa di Wɛ?

³¹ Kuntu ηwaani, á yi taá liə di á na wú di woŋo kulu naa á na wú zu woŋo kulu tɪn. ³² Balu na yəri Wɛ tɪn mu tiini ba buŋɪ wəənu tum kuntu maama wubuŋa. Abam Ko Wɛ nan maŋɪ Dɪ ye woŋo kulu na maŋɪ di abam tɪn. ³³ Abam maŋɪ si á da yigə á beeri Baŋa-Wɛ paaru dum di ηwɪa kalu na tɔgɪ Wɛ wubuŋa tɪn. Á na kɪ kuntu, Wɛ laan wú wəli abam wəənu tɪlɪ na daari tɪn. ³⁴ Dɛ maama tui di di tɪtɪ cam mu. Á nan yi taá pa liə jɪgɪ abam di jwa woŋo. Yagɪ-na si jwa dɛ dum tɪtɪ wú nii di tɪtɪ woŋo.»

Yɪ ηɔɔnɪ n doŋ wəənu

(Luki 6:37-38,41-42)

7 «Abam yi taá ηɔɔnɪ á donnə wəənu, si Wɛ yi ηɔɔnɪ abam di wəənu. ² Bɛŋwaani, abam na ηɔɔnɪ á donnə wəənu te tɪn, Wɛ wú tɔgɪ kuntu doŋ mu Dɪ ma di á sarɪya. Abam na mai bwaŋa kalu á maŋɪ á pa á donnə tɪn, Wɛ di wú mai bwaŋa kantu mu Dɪ maŋɪ Dɪ pa abam si ku taa mai daani.

³ Abam nyɪ di nɔɔnɪ na nii o doŋ yi nɪ o na ga-balaŋa da, yi o daari o ba lagɪ si o lwarɪ nɪ o tɪtɪ yi jɪgɪ daa tɪn. Ku maŋɪ si ku taa yi kuntu doŋ na? ⁴ Daa na wu nmu yi nɪ tɪn, nɪ kɪ ta mu n ta di n doŋ nɪ o pa n li gaa o yi nɪ n yagɪ? ⁵ Nmu yi pipiri-nyɪm di nmu na kɪ n doŋ te tɪn. Nmu nan maŋɪ si n li n tɪtɪ yi daa kam mu, si n laan wani n nii lanyɪrani si n li n doŋ yi gaa kam.

⁶ Yi zaŋɪ á kwe wəənu tɪlɪ na yi wo-kamunə Wɛ yigə nɪ á pa balu na vɪn Wɛ tɪn. Á na kɪ kuntu, baá cɔgɪ-tɪ, yi ba daari ba cɔgɪ abam tɪtɪ di ba wəli da.»

Wɛ-loro

(Luki 11:9-13)

⁷ «Á taá loori Wɛ, si Dɪ wú pa abam kulu á na lagɪ tɪn. Beerɪ-na kulu á na lagɪ tɪn, si á wú na. Magɪ-na boro, si baá purɪ ba pa abam. ⁸ Bɛŋwaani wulu maama na

loori Wɛ si Dɪ pa-o woŋo tɪn wú jonji. Wulu maama na beerɪ woŋo tɪn wú na-ku. Baá purɪ ba pa wulu maama na magɪ boro tɪn.

⁹ Abam wulu na jɪgɪ bu yi o na loori-m wudiu, nmu wú sɛ n kwe kandwɛ n pa-o na? ¹⁰ Naa o na loori-m kaləŋə, nɪ sɛ n pa-o bɪsankwɪa na? ¹¹ Awo. Abam wuru na ba lana yi á ta ye si á taá paɪ á biə wo-laaru tɪlɪ ba na lagɪ tɪn, á Ko Wɛ na lamma Dɪ dwe abam tɪn bá kwe wo-laaru Dɪ pa balu na loori-Dɪ tɪn na?

¹² Á taá kɪ á donnə lanyɪrani, si ku maŋɪ di á na lagɪ si bantu taa kɪ abam te tɪn. Kuntu mu yi cɪga kalu Moyisi di Wɛ nijonŋə bam zaasɪm dum na maŋɪ di brɪ tɪn.»

Zezi karabiə na wú tɔgɪ cwəŋə kalu tɪn

(Luki 13:24)

¹³ «Á taá cu á tɪtɪ, si á wani á tɔgɪ cwə-mɪmɪna kam á vu á na ηwɪa Wɛ tee nɪ. Ku daari cwəŋə kalu ni na yal-ma yi ka vəŋə yi mwalɪ mwalɪ tɪn maa ve ka kweeli cɔgɪm jəgə nɪ mu, yi nɔɔna zanzan mu tɔgɪ cwəŋə kantu. ¹⁴ Ku daari cwəŋə kalu nmu na wú da si n vu n jonji ηwɪa Wɛ tee nɪ tɪn ni yi mɪmɪna mu, yi ka pɪlɪ. Nɔɔna funfun yɪrani mu tɔgɪ cwəŋə kam kuntu.»

Ba lwarɪ tiu ku biə lərim nɪ mu

(Luki 6:43-44, 13:25-27)

¹⁵ «Á taá yɪrɪ á tɪtɪ di balu na paɪ ba yi Wɛ nijonŋə yi ba dai tɪn. Bantu yəni ba kɪ ba yibiyə nɪ ba yi nɔɔn-ηuna mu te abam yigə nɪ, yi ba nan lagɪ ba cɔgɪ abam nɪ ny-wənkuri na lagɪ si cɔgɪ peeni te tɪn mu. ¹⁶ Ba tɪtɪŋa nan mu wú pa á lwarɪ ba na yi balu tɪn. Bɛŋwaani tiu tərə ku na wú wani ku lə ku doŋ biə. N bá na swan sabara yuu nɪ naa mɔɔla kaligoŋo yuu nɪ. ¹⁷ Tu-ηuŋu mu ləri bu-ηuna. Tu-balɔɔ di maa ləri bu-balwaaru. ¹⁸ Tu-ηuŋu tərə ku na wú lə bu-ηuna. Tu-balɔɔ di nan tərə ku na wú lə bu-ηuna. ¹⁹ Tiu kulu maama na ba ləri bu-ηuna tɪn, baá go-ku ba di mini nɪ mu. ²⁰ Kuntu tɪn, ba tɪtɪŋa mu wú pa á lwarɪ ba na yi balu tɪn.

²¹ Ku dai nɪ balu maama na bə amu nɪ «Yuutu, Yuutu» tɪn mu wú tɔgɪ ba zu Wɛ paaru dum wunɪ. Ku nan yi balu na sunɪ ba tɔgɪ amu Ko Wɛ wubuŋa tɪn mu. ²² Sarɪya dɛ dum na yiə, nɔɔna zanzan wú ta di amu ba wɪ: «Dí Yuutu, dɪbam dɛɛn tɔgɪ nmu yɪrɪ dum ηwaani mu dí ηɔɔnɪ Wɛ yiyɪu-ηwɛ, yi dí ma nmu yɪrɪ dum dí zəli ciciri nɔɔna yɪra nɪ, yi dí daari dí ma dí kɪ wo-kunk-agɪla zanzan.» ²³ A laan wú ta di ba a wɪ: «A maŋɪ a yəri abam. Ve-na daa nɪ, abam kəm-balwaaru tiinə-ba.» »

Dí na maŋɪ si dí sɛ Wɛ taani te tɪn

(Luki 6:47-49)

²⁴ «Kuntu ηwaani, wulu maama na cəgi a taani dum yi o kɪ a na tagɪ kulu tɪn, kuntu tu nyɪ di wubuŋa tu wulu na cwi o sɔŋɔ kuri pulɔɔ baŋa nɪ yi o laan lɔ-ku

tun mu. ²⁵ Dua ma ba ka ni ka pa bwi su si pɛɛli. Vu-duw di ma ba ku magi sɔŋɔ kum, yi ku wu tu, ku kuri na cwi pulɔɔ kum baŋa ni tin ŋwaani. ²⁶ Ku daari wulu maama nan na cɛgi a taani dum yi o ba ki a na tagi kulu tin nyi di nɔn-joro na lɔgi ku sɔŋɔ kasulu baŋa ni te tin mu. ²⁷ Dua ma ba ka ni ka pa bwi su si pɛɛli, yi vu-duw di magi sɔŋɔ kum, ku pa ku tiini ku tu tɔga ni buri buri.»

²⁸ Zezi dɛɛn na tagi wɛɛnu tuntu maama o ti tin, nɔn-kɔɔ kulu na wura tin ma tiini ba yi yɛɛu di o zaasum dum. ²⁹ Bɛŋwaani o ni-taani dum jigi dam di dwe ba tuti cullu karanyina tiinɛ bam taani dum.

Zezi na pɛ nanyɔŋɔ na yazurɛ te tin

(Marki 1:40-45, Luki 5:12-16)

8 Zezi laan ma zaŋi o tu piu kum yuu ni o maa kea, yi kɔ-fɔɔ tɔgi o kwaga. ² O na maa ke tin, nanyɔŋɔ kudoŋ ma vu o te, yi ku kuni doonɛ o yigɛ ni ku loor-o ku wɛ: «Amu tu, nmu na laga, nɛ wani n pa a na yazurɛ a ji lanyirani.»

³ Zezi ma sɛ. O ma twi o jɔŋa o dwe-o, yi o wɛ: «ɛɛn, a laga. Zaŋi di yazurɛ si n ji lanyirani.» O na tagi kuntu bidwi baŋa ni tin, mu nɔnɔ wum nanywaanu tum dɛ tu je yi o yura ji lanyirani. ⁴ Zezi laan ma ta did-o o wɛ: «Yi zaŋi n ta kulu na ki tin n bri nɔnɔ. Nan yɔɔri n vu Wɛ kaanum tu wum te si n pa o nii n yura yam, si n daari n ja pɛɛra yalu Moyisi cullu tum na bri ni ya maŋi tin n vu n pa-o, si o ma kaani Baŋa-Wɛ. Kuntu mu wu bri nɔnɔ maama ni n yawu kum sɛni ku je.»

Zezi na pɛ pamaŋna yigɛ tu tintuŋɔ na yazurɛ te tin

(Luki 7:1-10)

⁵ Zezi laan ma vu o yi tuw kudoŋ, ku yuru mu Kaper-nawum. Pamaŋna yigɛ tu wudoŋ ma ba o te, ⁶ yi o loor-o o wɛ: «Amu tu, a jigi a tintuŋɔ mu o tigi sɔŋɔ ni yi o wɛɛ, ku tiini ku cana o yura ni. O ma gwarigi yi o wari o zaŋi.»

⁷ Zezi ma lɛr-o o wɛ: «Aá da a vu si a pa o na yazurɛ.»

⁸ Pamaŋna yigɛ tu wum ma lɛri o wɛ: «Amu tu, a wu maŋi si n ba n zu amu sɔŋɔ. Nan weeni n ta di n ni ni na tintuŋɔ wum zaŋi. N na tagi kuntu, oó na yazurɛ.

⁹ Bɛŋwaani, amu di yi nɔnɔ wulu nɔnɔ badonnɛ na jigi dam amu baŋa ni tin, yi a di daa ta jigi dam pamaŋna badaara baŋa ni. A na tagi a wɛ, nɔnɔ wulu ve, o maŋi si o vu mu. A nan daa na wɛ, nɔnɔ wulu ba, o di wu ba mu. Ku daa zi yi a tintuŋɔ, a na wɛ o ki woŋo, oó ki mu. Kuntu, a ye si, nmu na tagi kulu maama kuó ki.»

¹⁰ Zezi na ni kuntu tin, ku ma tiini ku su-o. O ma ta di balu na tɔgi ba wura tin o wɛ: «A lagi a ta ciga mu di abam si, a wu nɛ nɔnɔ-nɔnɔ o na jigi wu-didua di amu nɛɛni nɔnɔ wuntu na jigi wu-didua te tin, ku na maŋi ku yi Yisrayeli dwi tiinɛ bam wuni di. ¹¹ A lagi

a ta abam si, nɔnɔ zanzan wu nunji lugu baŋa je maama ni, ba ba ba zu Wɛ paari dum wu. Dáani mu ba laan wu jɛni di dibam nabaara Abraham di Yizaki di Zakɔbi, yi ba di ywɛni daani. ¹² Ku daari, Yisrayeli dwi tiinɛ balu ya na maŋi si ba zu Wɛ paari dum wu tin, bantu daa bá na cwɛŋɛ si ba zu. Wɛ wu zali-ba Di yagi lim je ni, mɛ nɔnɔ na yaara yi ba keerɛ yi ba duni ba nwa tin.»

¹³ Zezi laan ma ta di pamaŋna yigɛ tu wum o wɛ: «Nan ve. Nmu na ki n wu-didua di amu si a ki kulu tin, Wɛ wu pa ku ki.»

Maŋa kam kuntu ni nɔɔ mu o tintuŋɔ wum sɛni o na yazurɛ.

Zezi na pɛ Piyɛri tunkaani di yawuna zanzan na yazurɛ te tin

(Marki 1:29-34, Luki 4:38-41)

¹⁴ Zezi laan ma vu Piyɛri-ba sɔŋɔ. O ma na Piyɛri tunkaani na tigɛ o ba jigi yazurɛ. Ku yi paa mu jig-o.

¹⁵ Zezi ma vu o ja o jɔŋa, yi paa kam nunji o yura ni.

Kaani wum laan ma zaŋi o ki wudiu o pa-o.

¹⁶ Tɔga na tu ka wura ka yi tin, nɔnɔ maa jaani ciciri na jigi balu tin zanzan ba tui Zezi te. O maa yɛni o ma o ni-taani o zali ciciri sum, yi o daari o pa yawuna bam maama na yazurɛ. ¹⁷ O ki kuntu, si ku pa Wɛ nijɔŋu Ezayi na maŋi o ta kulu faŋa faŋa tin mu sɛni ku ki, ni o dɛɛn na tagi o wɛ:

«Wuntu mu jɔŋi dibam cam di dí yawuru maama o zɔŋi.»

Balu na lagi si ba tɔgi Zezi tin na maŋi si ba ki te tin

(Luki 9:57-62)

¹⁸ Zezi dɛɛn na nɛ ni kɔ-fɔɔ tiini ku wu o tee ni tin, o ma pa o karabiɛ bam ni si ba bɛ nɔnɔ kum ni didoŋ dum. ¹⁹ Ba daa ta na wu ke tin, Wɛ cullu karanyina tu wudoŋ ma vu o te, yi o ta did-o o wɛ: «Karanyina, nmu na lagi n vu je sɛni maama tin, amu wu tɔgi a vu.»

²⁰ Zezi ma lɛr-o o wɛ: «Ku na yi yirɛ, bantu jigi nɔnɔ ba tigi da. Zunɛ di jigi pwɛru ba tigi da. Ku daari amu Nabiin-bu wum ba jigi jɛgɛ si a pɛni da a sin.»

²¹ Nɔnɔ wudoŋ di na yi o karabiɛ bam wu nɔnɔ didua tin ma ta did-o o wɛ: «Amu tu, yagi si a vu a ki a ko luɛ, si a laan ba a tɔgi nmu.»

²² Zezi ma lɛr-o o wɛ: «Ta n tɔgi-ni, si n yagi si balu na ba jigi ŋwɛ Wɛ tee ni tin taa ki ba lwi.»

Zezi na jigi dam vu-fɔɔ di na baŋa ni te tin

(Marki 4:35-41, Luki 8:22-25)

²³ Zezi di o karabiɛ bam laan ma vu ba zu naboro wu si ba ke. ²⁴ Vu-fɔɔ ma da ku zaŋi ku magi boro kum, yi ku wura ku miisi na bam kuri ni, di Zezi ya tigi o dɔa.

²⁵ O karabiɛ bam ma vu ba zaŋ-o ba wɛ: «Dí Yuutu, vɛ dibam n yagi, si dí lagi dí ti.»

²⁶ O ma ta di ba o wɛ: «Bɛɲwaani mu yi fuuni jigi abam? Abam ba jigi wu-dɛdua di amu na?» O laan ma zaɲi wɛɛni, yi o baɲi viu kum di na bam, yi ti maɲi da cɛmm.

²⁷ Ku ma tiini ku ki nɔɔna bam yəəu, yi ba tɛ ba wɛ: «Nɔɔnu wuntu yi wɔɔ mu, yi viu di na di ta sɛ o ni?»

Zezi na zəli ciciri nɔɔna bale yura ni te tun

(Marki 5:1-20, Luki 8:26-39)

²⁸ Ba laan ma vu ba bɛ nɛnu kum ni dɛdoɲ dɛm, mɛ Gadara tiinɛ na zuuri da tun. Nɔɔna bale maa wura ciciri na jigi-ba si yaara. Bantu tigi yibeelɛ je ni mu, yi ba jigi fuuni, ku paɪ nɔɔn-nɔɔnu wari o tɔɲi cwəŋə kam kuntu o kɛ. Ba laan ma nuɲi yibeelɛ je sɛm ni ba vu ba jeeri Zezi. ²⁹ Ba ma kaasi baɲa baɲa ba wɛ: «Baɲa-Wɛ Bu, nmu tu dɛbam te si n ki bɛɛ mu? Nmu tu si n yaari dɛbam yi Wɛ sariya dɛ dɛm ta wu yi mu na?»

³⁰ Je sɛm kuntu ni tərɛ zanzan mu ya wura ba beeri ba di. ³¹ Ciciri sɛm ma loori Zezi si wɛ: «Nmu na lagɛ n zəli dɛbam, si n pa dɛ vu dɛ zu tərɛ bantu.»

³² O ma ta o wɛ, si ve. Si ma sɛni si nuɲi nɔɔna bam yura ni si vu si zu tərɛ bam. Tərɛ bam maama ma duri ba tu ba tu nɛnu kum wuni ba li na ba ti.

³³ Nɔɔna balu ya na nii tərɛ bam tun ma duri ba vu tu kum wu. Ba ma ta kulu maama na ki tun, di Zezi na zəli ciciri sɛm nɔɔna bale bam yura ni te tun. ³⁴ Ku ma pa tu kum nɔɔna bam maama nuɲi ba vu si ba jeeri Zezi. Ba na nɛ-o tun, ba ma loor-o si o nuɲi ba tu kum wuni o viiri.

Zezi na brɛ ni o jigi dam si o yaɲi nɔɔna lwarɛm o ma cɛ-ba te tun

(Marki 2:1-12, Luki 5:17-26)

⁹ Zezi laan ma joori o vu o zu naboro kum. O ma bɛ nɛnu kum o vu o yi o titi tu Kapernawum. ² O na wura tun, nɔɔna badonnɛ ma zɛɲi kɔɔ di gungolo ba ba o te. Zezi ma lwarɛ ba na tiini ba ki ba wu-dɛdua dɛd-o te tun. O ma ta di kɔɔ kum o wɛ: «A bu, ki pu-dɛa, si nmu lwarɛm dɛm ti.»

³ Wɛ cullu karanyɛna tiinɛ badonnɛ maa wura, yi ba bwe ba titi ni ba wɛ: «Nɔɔnu wuntu ŋɔɔni o twɛ Wɛ mu o paɪ o di Wɛ yi bɛdɛ mu.»

⁴ Zezi ma lwarɛ ba na buɲi kulu tun. O ma bwe-ba o wɛ: «Bɛɛ mu yi á jigi wubɔɲ-balwaarɛ tintu á wuni?»

⁵ Kɔɔ mu yi mwalɛ ku dwe, a na tagɛ di kɔɔ kum a wɛ: «Nmu lwarɛm dɛm ti» mu yi mwalɛ, naa a na tagɛ a wɛ: «Zaɲi n ta n veə» mu yi mwalɛ? ⁶ Amu nan wú pa abam lwarɛ ni, amu na yi Nabiin-bu wum tun jigi dam lugu baɲa ni, si a yaɲi nɔɔna lwarɛm a ma cɛ-ba.» O laan ma ta di kɔɔ kum o wɛ: «Zaɲi wɛɛni si n kwe n gungolo kum n ja n vu kɔɔ.»

⁷ O na tagɛ kuntu tun, nɔɔnu wum ma sɛni o zaɲi o wu kɔɔ. ⁸ Nɔɔn-kɔɔ kum maama na nɛ kuntu tun, fuuni

ma zu-ba. Ba ma zuli Wɛ di DL na pɛ dam duntu doɲ wu nabiinɛ tee ni tun.

Zezi na bəɲi Matiyu si o taa tɔɲ-o te tun

(Marki 2:13-17, Luki 5:27-32)

⁹ Zezi laan ma nuɲi o maa kɛa. O ma na nɔɔnu wu-doɲ, o yiri mu Matiyu. O dɛɛn je mɛ seeni o na yəni o joɲi lampoo tun mu. Zezi ma ta dɛd-o o wɛ: «Zaɲi n ta n tɔɲi-nɛ.» O ma sɛni o zaɲi o tɔɲi o kwaga.

¹⁰ Zezi dɛɛn ma vu Matiyu kɔɔ si o di wudiu, o di o karabiɛ bam. Lampo-joɲnɛ di nɔɔn-cɛɔguru zanzan di maa tɔɲi ba wura ba di wudiu kum di ba. ¹¹ Farizian tiinɛ di maa tɔɲi ba wura. Bantu na nɛ Zezi na ki te tun, ba ma vu ba ta di o karabiɛ bam ba wɛ: «Bɛɛ mu ki yi á karanyɛna kam di wudiu dɛdaani lampo-joɲnɛ di nɔɔn-cɛɔguru tim kuntu?»

¹² Zezi ma ni ba na tagɛ kulu tun. O laan ma ta o wɛ: «Ku na yi balu na jigi yazurɛ tun, bantu wu maɲi si ba vu dɔɲita tu te si o sooni-ba. Ku daari balu na ba jigi yazurɛ tun mu maɲi si ba vu si ba na soonim. ¹³ Wɛ titi maɲi DL ta DL wɛ: «A lagɛ si nabiinɛ taa jigi da-ŋwaɲa mu, si ku dai ni ba taa mai ba wəənu mu ba kaani-nɛ.» Ve-na á zaasi taani dɛm kuntu kuri cɛga. Amu na tu lugu baɲa tun, ku dai si a bəɲi balu na maɲi ba yi nɔɔn-ŋuna tun, amu nan tu si a bəɲi nɔɔn-balwaarɛ mu si ba ba amu te.»

Zezi zaasɛm dɛm na yi zaasɛm-duuri te tun

(Marki 2:18-22, Luki 5:33-39)

¹⁴ Zan karabiɛ dɛɛn ma vu Zezi te, yi ba bwe-o ba wɛ: «Dɛbam di Farizian tiinɛ bam yəni dɛ wɔ ni maɲa zanzan. Bɛɛ mu yi nmu karabiɛ bam ba wɔ ni kuntu?»

¹⁵ Zezi ma ləri-ba o wɛ: «Nɔɔnu na di kaani yi o ki candiɛ, yi o cillonɛ na wura si ba tɔɲi ba di, bantu wú wani ba nywani ba yigɛ si ba yi di wudiu yi kan-baru wum ta wu ba tee ni na? Ba bá sɛ ba ki kuntu. Ku nan wú ba ku yi maɲa kam ba laan na wú ja kan-baru wum ba viiri tun. Maɲa kam kuntu ni yi o daa na ba ta wu ba tee ni tun, mu o cillonɛ bam laan wú wɔ ni.»

¹⁶ Nɔɔn-nɔɔnu di nan bá sɛ o kwe garyi-duuri o ma fəri gwar-doɲo kulu na kaari tun. O na ki kuntu, ku fərim dɛm laan wú vuuri gɔɔ kum ku pa ku tiini ku cɔɲi zanzan. ¹⁷ Nɔɔn-nɔɔnu di nan bá sɛ o kwe sa-duɲa o lo o ki lɔ-doɲo wuni. O na ki kuntu yi sana kam na keeri, kaá pa kɔɔ kum baɲi mu. Kuntu ŋwaani sana kam wú lo, yi kɔɔ kum di cɔɲi. Nɔɔnu nan maɲi si o kwe sa-duɲa o ki lɔ-duɲo wuni mu, si ti maama maɲi daani.»

Zezi na pe kaani na yazura yi o bi Zwifa yiga tu bukɔ te tun

(Marki 5:21-43, Luki 8:40-56)

¹⁸ Zezi deen na wura o njoni kuntu tun, Zwifa yiga tu wudon ma ba o te. O kuni doona o yiga ni yi o wɔ: «Amu bukɔ mu tɔga lele kuntu. Nan ba si n ma n jɔna n dwe-o, si o joori o na njwa.»

¹⁹ Zezi ma zaɗi o tɔg-o, di o karabiɛ bam maama.

²⁰⁻²¹ Ba na maa ke kuntu tun, kaani wudon di ya tɔgi o wura, o na tiini o wɛ ka-wu taan buna fugɛ-yale. O maa buɗi o wuni o wɔ: «A na maɗi a dwe o gɔɔ kum yiran di, a a na yazura.» O ma ke Zezi kwaga o dwe o gɔɔ kum ni. ²² O na dwe-o kuntu tun, o ma pipiri o nii-o yi o wɔ: «A bukɔ, ki pu-dia. Nmu na ki n wu-didua di amu te tun mu pe n na yazura.»

Maɗa kam kuntu ni nɔɔ mu kaani wum suni o na yazura.

²³ Zezi laan ma vu o zu Zwifa yiga tu wum sɔɗɔ. O ma zu o na balu na maɗi ba wu wi yi ba kwe nɔɔna ba ki tun na ti ba yiga si ba ki-o, di nɔɔna zanzan na keeri yi ba fru ba tuti. ²⁴ O ma ta di ba o wɔ: «Zaɗi-na á nuɗi, si bu wum wu tigi, o tigi o dɔ mu.» O na tagi kuntu tun, nɔɔna bam maa jɔg-o ba mwana. ²⁵ Ba na pe kɔɔ kum maama nuɗi tun, Zezi laan ma vu o zu digɛ kam bu wum na wura tun. O ma ja o jɔna o pa o bi o zaɗi weeni.

²⁶ O kam dɔm kuntu ma jagi di yi tu kum je sum maama.

Zezi na puri lilwɛ bale yiɛ te tun

²⁷ Zezi deen ma zaɗi o maa kea. O na maa ve tun, lilwɛ bale ma zaɗi ba tɔgi o kwaga, yi ba te di kwɛ-dia ba wɔ: «Pe Davidi dwi tu! Duri dɔbam yibwɛnɛ!»

²⁸ O ma vu o zu sɔɗɔ kudon. Lilwɛ bale bam ma tɔgi ba zu da. O laan ma bwe-ba o wɔ: «Abam buɗi si a a wani a ki á na lagɔ kulu tun a pa abam na?»

Ba ma lɛr-o ba wɔ: «Dɔbam tu, ɛɛn, nɛ wani n ki.»

²⁹ O laan ma dwe ba yiɛ yam yi o wɔ: «Abam na ki á wu-didua di amu si a ki kulu a pa abam tun, We wu pa ku ki.» ³⁰ O na tagi kuntu tun, ba yiɛ yam ma suni ya joori ya puri. O ma kaani-ba si ba yi pa nɔɔn-nɔɔnu lwarɔ ku ni ni. ³¹ O na kaani-ba kuntu tun, ba ta zaɗi ba kari ba njoni o taani je sum maama ni.

Zezi na pe mumaa njoni te tun

³² Maɗa kalu ba na maa ke tun, nɔɔna badonna ma ja mumaa ba ba Zezi te. Ku yi cicirɛ mu tɔg-o ka pa o wari o njoni. ³³ Zezi ma zɛli cicirɛ kam o yira ni, yi nɔɔnu wum laan wai o njoni. Ku ma su nɔɔn-kɔɔ kum maama, yi ba te ba wɔ: «Dɔbam maɗi dɔ wu ne wo-kɔnkagɔl dɔntu don Yisrayel tu ni.»

³⁴ Ku daari Fariztan tiinɛ bam deen wu se, yi ba wɔ: «Wuntu na wai o zɛli sutaana tun, ku yi sutaana-pe dam njwaani mu.»

³⁵ Zezi deen maa kaagi ti-kamunɛ di ti-bale sum maama wuni. O maa yɛni o zuuri Zwifa bam We-di sum o brɔ-ba We kwɛr-ywɛnɛ kam, di We na lagɔ di di paari nɔɔna titari ni te tun. O maa pa nɔɔna na yazura di ba yawuru dwi dwi. ³⁶ O deen na ne nɔɔn-kɔɔ kum yaara yam na yi te tun, ba njwaɗa ma zu-o lanyiranɔ, beɗwaani ba tiini ba bwani yi ba dam di ti. Ba nyi di peeni sulu na ba jigi nyuru si o taa nii si banɔ ni te tun. ³⁷ O laan ma ta di o karabiɛ bam o wɔ: «Ku nyi di faa na ki lanyiranɔ yi tintunɗa funfun yiranɔ mu wura si ba ki-ku te tun. ³⁸ Nan loori-na faa kum tu si o tunɗi nɔɔna zanzan, si ba vu ba ki o faa kum ba pa-o.»

Zezi na tunɗi o karabiɛ fugɛ-bale bam te tun

(Marki 3:13-19, 6:7-13, 13:9-13, 9:41, Luki 6:12-16, 9:1-6, 21:12-17, 12:2-9, 51-53, 14:26-27)

10 Zezi deen ma beɗi o karabiɛ fugɛ-bale bam si ba ba o te. O ma pa-ba dam si ba wani ciciri ba zɛli nɔɔna yira ni, si ba daari ba pa nɔɔna na yazura di ba yawuru dwi maama.

² O karabiɛ fugɛ-bale bam yira mu tintu: O ma da yiga o beɗi Simɔn wulu yiri didon na yi Piyɛɛri tun,

di Andre wulu na yi Simɔn nyaani tun, di Zaki, di o nyaani Zan balu na yi Zebede biɛ tun,

³ Filipi di Batelemi,

Toma di Matiyu wulu ya na yi lampo-jonɗu tun, Zaki wulu na yi Alfi bu tun, di Tadi,

⁴ Simɔn wulu na yi Zebti nɔɔna bam wu nɔɔnu tun, di Zudasɔ Yiskariyo wulu na wu ba o yaɗi Zezi o pa nɔɔna tun.

⁵ Zezi laan ma tunɗi bantu fugɛ-bale bam si ba nuɗi ba vu ba nɔɔni We kwɛrɛ kam. Ba na lagɔ ba ke tun, o ma pa-ba ni o wɔ: «Yi zaɗi á vu dwi-ge tiinɛ na zuuri me tun, naa á vu Samari tiinɛ tu. ⁶ Á nan maɗi si á vu Yisrayel dwi tiinɛ bam te, beɗwaani bantu nyi di peeni sulu na je tun mu. ⁷ Nan ve-na á brɔ-ba ni maɗa kam yiɛ, We paari dɔm lagɔ di ba nɔɔna titari ni. ⁸ Ve-na á taá pa yawuna na yazura, si á daari á taá bi balu na tigi tun, si á pa nanywaanu joori ti na yazura ti ji lanyiranɔ, si á daari á taá zɛli ciciri nɔɔna yira ni. Á nan maɗi si á zani nɔɔna zaani mu, ni abam di na joni We dam dɔm zaani te tun. ⁹ Á na maa ve, si á yi zaɗi á kwe sɛbu-sɔɗa naa sɛbu á ki á gwar-fwɛɛla ni á wɛli da.

¹⁰ Nan yi kwe-na tampɔɔ kulu ba na ki wudiu da tun. Á nan yi kwe gwaaru tle tle naa natra naa nacɛgɛ á wɛli da. Beɗwaani tintunɗu maɗi di o ni-wudiu mu.

¹¹ Abam nan na ve á yi tu kulu maama, si á lagɔ nɔɔnu wulu na wu jeeri abam di wupolo tun, á vu o sɔɗɔ á taá wura si ku ba ku yi á viirim. ¹² Á nan na ve á zu sɔɗɔ kulu, si á njoni-ba á ta ni: «We wu pa abam

yazurə.›¹³ Səḵə kum tiinə nan na jeeri abam lanyranı, yazurə yam wú ta wura dı ba. Ku daarı, ba na wu jeeri abam lanyranı, yazurə yam wú joori ya ba abam te.

¹⁴ Abam nan na ve səḵə kulu naa tu kulu, yi ba na wu se si ba jeeri abam naa ba cəgi abam taanı, si á nuñi je sım kuntu nı. Á na maa viirə, si á pıstı á nē fogo kum á yağı da. ¹⁵ A nan lagı a ta cıga mu dı abam si, We sarıya de dım na yiə, Sodəm dı Gomcəri tiinə bá tiini ba na ləeru nı tu kum kuntu nı. ¹⁶ Cəgi-na, a lagı a tuñı abam nıneñı peeni na maa ve si si gwaanı nywənkuri wunı te tın mu. Kuntu ḡwaanı á mañı si á taá cu á tıti, si á taá jıgı swan nı bısankwı te, si á daarı á pa á wuru taa lana nı kunkwəna na yi te tın. ¹⁷ Á taá cu á tıti, si nı nı nı wú ja abam ba vu ba sañı sarıya-dirə nakwa bam tee nı, yi ba daarı ba magı abam ba Wε-di sım wunı. ¹⁸ Abam na tıgı amu tın ḡwaanı, baá ja abam ba vu ba sañı dıdeera dı pwa tee nı. Kuntu mu á wú wanı á brı-ba Wε cıga kam, yi á daarı á brı dwi-ge tiinə bam dı. ¹⁹ Ba nan na jaanı abam ba vu ba sañı, si á yi taá liə dı á na wú ta kulu tın naa á na wú ta te tın. Á na wú taá zıgı ba yıgə nı mañı kalı tın, Wε wú pa á lwarı á na wú ta kulu tın. ²⁰ Ku dal abam tıti mu wú ḡcəni, ku yi á Ko Wε Joro kum mu wú pa abam taanı dılu á na wú ḡcəni tın.

²¹ Nı nı badonnə wú ja ba tıti curru ba kı nı nı ja nı si ba gu-ba. Kwə dı wú kı ba biə kuntu doñ. Biə dı wú zañı ba pa ba ja ba niinə dı ba kwə ba gu. ²² Nı nı maama wú ta culi abam, á na yi amu nı nı tın ḡwaanı. Wulu maama nan na tiini o zıgı kəñkəñ si ku vu ku yi yaara yam tiim tın, Wε wú vrı kuntu tu ḡwıa. ²³ Ba nan na beesi abam tu kulu nı, si á duri á vu ku-doñ. A lagı a ta cıga mu dı abam si, abam bá wanı á tıli tıni dılu maama na wu Yısrayelı nı tın á ti, yi amu Nabiin-bu wum daa ta wu joori a ba.

²⁴ Karabu nan tərə o na dwe o karanyına. Tıntuñı dı nan tərə o na dwe o yuutu. ²⁵ Karabu nan na tu o yi nı o karanyına te, ku mañı kuntu. Tıntuñı dı nan na tu o yi nı o yuutu te, ku mañı kuntu. Ba na jıgı səḵə tu ba bə ba wı «Sutaana-pe Belizebulı» tın, ba laan wú tiini ba twı o səḵə tiinə bam si ku dwəni kuntu.

²⁶ Á nan yi taá funa dı nabiinə. Woño kulu maama na səgi nı nı tee nı tın jwa wú ba ku lwarı jaja. Woño kulu na pugı tın jwa wú ba ku purı. ²⁷ A na səgi a brı abam cıga kalı maama tın, á mañı si á pa ka nuñi pooni mu. A na waası kulu dı abam tın, á mañı si á dı nayuu mu á tıci-ku. ²⁸ Abam yi taá kwarı fuñı dı nı nı balı na wú wanı ba gu á yıra yam yi ba bá wanı á jwəru ba gu tın. Á nan mañı si á taá kwarı Wε mu, beḡwaanı dıntu mu wú wanı Dı pa á yıra dı á jwəru maama cıgı min-tu nı.

²⁹ Ku na yi kabəmbəli, suntu yəlo yi mwalı mwalı mu. Á Ko Wε nan nii si bañı nı, yi si dıdua bá wanı ka tu tıga nı ka tı dı Wε na wu se. ³⁰ Ku nan na yi abam, Wε ye

abam yuuywe sım ni na maı te tın. ³¹ Kuntu ḡwaanı, á yi taá kwarı fuñı, si abam dıdua dıdua tiini á jıgı kuri á dwe kabəmbəli zanzan.

³² Nı nı wulu maama na zıgı nabiinə yıgə nı o brı ja-ja nı wuntu yi amu nı nı tın, amu dı nan wú zıgı kuntu tu kwaga nı a brı nı o yi a nı nı a Ko Wε yıgə nı.

³³ Ku daarı, nı nı wulu maama na vın amu nabiinə yıgə nı tın, amu dı wú vın kuntu tu a Ko Wε yıgə nı.

³⁴ A na tu lıgı bañı tın, á yi taá buñı nı, ku yi si a pa nı nı mu na ywəni daanı. A nan tu si a pa nabiinə mu cıcı daanı. ³⁵ A tu si a pa nı nı dı ba kwə mu cıcı daanı, si a daarı a pa bukwa dı ba niinə dı cıcı daanı, ku daarı si kaana dı ba banna niinə dı cıcı daanı. ³⁶ Ku ma wú pa nı nı dı o tıti səḵə tiinə taa culi daanı.

³⁷ Wulu na soe o nu dı o ko o dwe amu tın, kuntu tu wu mañı si o taa yi a nı nı. Wulu maama na soe o biə o dwe amu tın, kuntu tu wu mañı si o taa yi a nı nı.

³⁸ Wulu maama na wu se si o tıgı amu kwaga, si o na yaara nı wulu na zıñı tıñı-dagara o maa ve o tıñı jəgə te tın, kuntu tu wu mañı si o taa yi amu nı nı.

³⁹ Wulu maama nan na lagı si o yıri o tıti ḡwıa tın, oó ga-ka mu. Ku daarı, wulu na se si o ga o ḡwıa amu ḡwaanı tın, oó na ḡwıa Wε tee nı.

⁴⁰ Nı nı wulu na jeeri abam lanyranı tın, ku tu jeeri amu mu. Nı nı wulu na jeeri abam lanyranı tın, ku tu jeeri Bañı-Wε dılu na tuñı-nı tın mu. ⁴¹ Nı nı wulu maama na jeeri Wε niñoñı lanyranı tın, dı Wε na tuñı o tın ḡwaanı, Wε wú pa kuntu tu dı tıgı o na nı nı Dı niñoñı wum te. Ku daarı, nı nı wulu na jeeri nı nı lanyranı o nı nı dı dı ḡwaanı tın, Wε wú pa kuntu tu dı tıgı o na nı nı dı Dı na wú pa nı nı wum tın. ⁴² A lagı a ta cıga mu dı abam si, nı nı wulu na mañı o kı na-zurə fıñfıñ dı o pa amu nı nı bam wu dıdua, o na yi a karabu tın ḡwaanı, ku tu wú na nı nı Wε tee nı.»

Zan wulu na miisi nı nı na wunı tın tuñı o karabiə Zezi tee nı
(Luki 7:18-35)

11 Zezi deen na brı o karabiə fugə-bale bam ba na mañı si ba kı te o ti tın, o laan ma ke o vu je sım kuntu tıni dı wunı si o taa brı nı nı, yi o tıci Wε kwəə kam dı ba.

² Zan wulu na miisi nı nı na wunı tın deen maa wu pına digə nı. O ma ni wənu tılu Zezi Krişı na kı tın. O ma tuñı o karabiə badonnə si ba vu o te, ³ si ba bwe-o ba nii: «Nmu mu yi wulu Wε na tagı dı dıbam nı nı ba tın na, naa dı ta wú ta cəgi nı nı wudonı mu?»

⁴ Ba na bwe Zezi kuntu tın, o ma ləri-ba o wı, ba ve ba ta dı Zan kulu maama ba na niə yi ba kwəri ba na tın. ⁵ «Á taá brı-o nı lılwə yiə purı, kwarı dı wat tı veə, nanywaanu yıra dı joori ya kwe lanyranı, zwa-kwarı dı zwa ni, twa dı joori ba bi. Kulu na wəli da tın, yinıgə

tiinē dɪ maa ni Wɛ kwər-ywəŋə kam. ⁶ Wulu maama na ba joori amu kwaga ni tɪn mu yɪ yu-yoŋo tu.»

⁷ Zan karabiə bam na ma viiri tɪn, Zezi laan ma ta Zan taani o brɪ nɔn-kɔŋ kum o wɪ: «Abam dɛn na ve Zan te kagua wunɪ tɪn, á buŋɪ ni á wú na bɛɛ mu? Á ve sɪ á nii miu kulu vii na jɪŋɪ ku zuuli tɪn mu na? ⁸ Aye, ku dai kuntu. Sɪ bɛɛ mu? Á ve sɪ á nii nɔnɔ wulu na zu gwar-ŋunnu tɪn mu na? Aye, ku dai kuntu. Nɔnɔ balu na zu gwar-ŋunnu tɪn zuuri sɔ-ŋunnu wunɪ mu, sɪ ku dai kagua wunɪ. ⁹ Bɛɛ nan mu á ve sɪ á nii? Á ve sɪ á na Wɛ nijonɔ mu na? ɛɛn, ku yɪ kuntu mu. Á nan na nɛ wulu tɪn tiini o dwe faŋa faŋa Wɛ nijonɔ bam na yɪ te tɪn. ¹⁰ Bɛŋwaanɪ Wɛ tɔnɔ kum maŋɪ ku ta wuntu taani ku wɪ:

«Nii, amu Wɛ lagɪ a tɔŋɪ a nijonɔ mu,
sɪ o da nmu yigə o vu o kwe cwəŋə kalu nmu na wú
ba n tɔŋɪ da tɪn.»

¹¹ A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, nabiinə balu maama ba na maŋɪ ba lu tɪn wunɪ nɔn-nɔnɔ tərə o na dwe Zan. Ku daari lele kuntu, nɔn-nabwəm wulu maama na zu Wɛ paari dɪm wunɪ tɪn laan tu o dwe Zan. ¹² Ku na zɪŋɪ maŋa kalu Zan na miisi nɔnɔ na wunɪ sɪ ku ba ku yɪ zɪm tɪn, Wɛ paari dɪm laan jagɪ dɪ vu yigə dɪ dam, yɪ nɔn-balwaarɔ dɪ kwaanɪ sɪ ba cɪ-dɪ dɪ dam. ¹³ Faŋa faŋa Wɛ nijonɔ bam dɪ Moyisi cullu tɪm dɛn maŋɪ tɪ brɪ Wɛ paari dɪm cɪga kam, sɪ ku ba ku yɪ maŋa kalu Zan laan na tu tɪn. ¹⁴ Abam na sɛ á jonɪ ba na brɪ cɪga kalu tɪn, á wú lwarɪ ni Zan na tu o wurɔ tɪn, wuntu mu yɪ Eli wulu ba dɛn na tagɪ o taani ni oó ba tɪn.

¹⁵ Abam nan fɔŋɪ á cəŋɪ amu taani dɪm.

¹⁶ A ma bɛɛ mu a maŋɪ zɪm nɔnɔ bam kəm na yɪ te tɪn? Ba nɪ dɪ biə na je yaga kaporo ni ba kwɛɛra te tɪn mu. Ba maa tɛ dɪ ba yuu donnə ba wɪ:

¹⁷ «Dí magɪ gullu mu sɪ á sa,
yɪ á wu sagɪ.

Dí ma daari dí leeni luə le,
yɪ á yigə wu nywanɪ.»

¹⁸ Bɛŋwaanɪ Zan na tu tɪn, o piinɪ o kana mu yɪ o ba nyɔ sana. Nɔnɔ na nɛ-o tɪn, ba maa jɪŋ-o ba yáala ba wɪ, ku yɪ cɪcɪrə mu tɔŋ-o. ¹⁹ Ku daari, amu Nabiin-bu wum nan na tu tɪn, a wu wɔŋɪ ni. Nɔnɔ daa ta maa yáalɪ amu dɪ, yɪ ba wɪ, a yɪ nɔn-kolo mu, yɪ a yɪ sa-nyɔru dɪ. Ba daa ta maa wɪ, a yɪ lampo-jonɔ dɪ nɔn-cɔŋɔru cɪlonɔ mu. «Wubunɔ tu tɪtunɔ mu brɪ ni o jɪŋɪ wubunɔ.» »

Balu na vɪn Zezi tɪn na wú na lɛɛru te tɪn

(Luki 10:13-15)

²⁰ Zezi na tagɪ kuntu o ti tɪn, o laan maa jɪŋɪ balu na nɛ o wo-kɪnkagɪla yam yɪ ba ta wu sɛ sɪ ba ləni ba wuru tɪn taani o ŋɔnɔ. O ma kaani balu na zuuri tɪn dɪlɔ o na kɪ wo-kɪnkagɪla zanzan da tɪn o wɪ: ²¹ «Abam Korazin tiinə, á wú na lɛɛru! Ku wəli dɪ abam Betisayida tiinə dɪ wú na lɛɛru! Bɛŋwaanɪ, wo-kɪnkagɪla yalu maa-

ma a na kɪ abam tee ni tɪn, yadonnə ya na kɪ Tiiri dɪ Sidɔn tiinə tee ni, bantu ya wú kɪ lɪla ba ləni ba wuru ba yagɪ kəm-balwaarɔ, yɪ ba ya wú zu gwar-zɪnzwarɔ ba lo puru ba yuu ni, sɪ ku brɪ ni ba wuru mu tiini tɪ cɔŋɪ zanzan. ²² Taá ye-na ni, Wɛ sariya dɛ dɪm na yɪə, Tiiri dɪ Sidɔn tiinə bá tiini ba na lɛɛru ni abam na wú na lɛɛru te tɪn.

²³ Abam Kapernawum tiinə, á ga buŋɪ ni Wɛ lagɪ Dɪ zəŋɪ abam weyuu ni mu na? Aye. Abam nan lagɪ á tu tɪga ni mu, á tu á kwaanɪ curu gonɔ-lunɔ kum kuri. Bɛŋwaanɪ, wo-kɪnkagɪla yalu maama a na kɪ abam tee ni tɪn, yadonnə ya na kɪ Sodɔm tiinə tee ni, ba ya wú ləni ba wuru yɪ Wɛ ya daa bá cɔŋɪ ba tu kum. ²⁴ Á taá ye ni, Wɛ sariya dɛ dɪm na yɪə, Sodɔm tiinə bá tiini ba na lɛɛru ni abam na wú na lɛɛru te tɪn.»

Zezi na wú pa nɔnɔ na siun dɪ ba cam te tɪn

(Luki 10:21-22)

²⁵ Maŋa kantɔ ni, Zezi laan ma kɪ o Ko Baŋa-Wɛ le yɪ o wɪ: «A Ko, nmu yɪ wulu na te weyuu dɪ tɪga baŋa maama tɪn. Nmu nan mu pɛ n cɪga kam səŋɪ swan tiinə dɪ yiyi tiinə tee ni, yɪ n daari n pa balu na nɪ dɪ bu-balɛ te tɪn lwarɪ ka kuri. ²⁶ A Ko, a kɪ nmu le. Nmu na kɪ kuntu tɪn, ku yɪ n wubunɔ na lagɪ kulu tɪn ŋwaanɪ mu.»

²⁷ O laan ma ŋɔnɔ dɪ nɔnɔ bam o wɪ: «A Ko Wɛ nan kwe wonɔ maama o kɪ a jɪnɔ ni. Nɔnɔ-nɔnɔ bá wanɪ o lwarɪ Wɛ Bu wum, ku na dai o Ko yɪranɪ. Nɔnɔ-nɔnɔ dɪ nan bá wanɪ o lwarɪ a Ko Wɛ, ku na dai amu wulu na yɪ o Bu tɪn yɪranɪ, ku wəli dɪ amu na lagɪ sɪ a pa nɔnɔ wulu maama lwar-o tɪn.

²⁸ Á ba-na amu te, abam balu bam maama á na bwəni yɪ á zɪŋɪ zɪla yalu na dunə tɪn, sɪ amu wú pa á na siun. ²⁹ Á sɛ-na sɪ á tɔŋɪ á pa amu, sɪ á zaasi kulu a na lagɪ a brɪ abam tɪn. Bɛŋwaanɪ a yɪ wu-bono tu mu yɪ a yɪ tu-n-tɪtɪ tu. Aá pa á wubunɔ taa tigi jəŋə dɪdua.

³⁰ Bɛŋwaanɪ amu tɪtunɔ yam ba cana, yɪ a na lagɪ sɪ á kɪ kulu tɪn yɪ mwali mwali mu.»

Zezi na brɪ ni o dwe siun dɛ cullu tɪm te tɪn

(Markɪ 2:23-28, 3:1-6, Luki 6:1-11)

12 Da yam kuntu ni ni Zezi dɛn ma tɔŋɪ karɪ wu o maa kɛa. Ku dɛn yɪ Zwifə bam siun dɛ ni mu. O karabiə bam dɪ maa tɔŋɪ ba wurɔ, yɪ kana jɪŋɪ-ba. Ba ma bwəri muna ba yu ba duna. ² Farizlan tiinə dɪ ma tɔŋɪ ba wurɔ. Ba ma na ba na kɪ kulu tɪn. Ba laan ma ta dɪ Zezi ba wɪ: «Nii nmu karabiə bam na kɪ kulu. Ba tɔŋɪ tɪtunɔ dɪlɔ na cɔŋɪ dɪbam siun dɛ cullu tɪm tɪn mu.»

³ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Abam ta wu fɔŋɪ á karɪmɪ Wɛ tɔnɔ kum na brɪ Pɛ Davidi taani te tɪn na? Ku brɪ sɪ kana dɛn mu jaani wuntu dɪ o nɔnɔ. ⁴ O ma vu o zu Wɛ digə, yɪ o kwe culu dɪpɛ dɪlɔ na tigi da Wɛ ŋwaanɪ tɪn o pa o dɪ o nɔnɔ bam di. Ku nan ya culə sɪ bantu dɪ

dɪpɛ dɪm. Ku yɪ Wɛ kaanum tiinɛ yɪranɪ mu jɪgɪ cwɛŋɛ sɪ ba di-dɪ. ⁵ Naa, abam ta wu fɔgɪ á karɪmɪ Wɛ tɔŋɔ kum na brɪ nɪ, Wɛ kaanum tiinɛ bam yɛni ba cɔgɪ siun dɛ culu kum dɪ ba na tɔŋɪ Dɪ digɛ kam tɪtɔŋa siun dɛ maama wunɪ tɪn? Ba nan na yɛni ba tɔŋɪ kuntu tɪn, ba ta jɪgɪ bura ku wunɪ. ⁶ Ku daari lele kuntu, wulu na dwe Wɛ-di-kamunu kum tɪn nan mu wu yo. ⁷ Wɛ tagɪ Dɪ wɪ: «Amu lagɪ sɪ nabiinɛ taa jɪgɪ da-ŋwaŋa mu, sɪ ku dai nɪ a lagɪ sɪ ba taa maɪ ba wɛənu mu ba kaanɪ-nɪ.» Abam ya na lwarɪ taanɪ dɪntu kuri, á ya bá di balu na jɪgɪ bura tɪn taanɪ. ⁸ Bɛŋwaanɪ amu Nabiin-bu wum jɪgɪ ni siun dɛ cullu tum baŋa nɪ.»

⁹ Zezi laan ma nunjɪ jɛgɛ kantɪ nɪ o vu o zu Zwifɛ bam Wɛ-digɛ. ¹⁰ Nɔŋɔ maa wura o jɪŋa dɪdua na tɪga. Farizian tiinɛ badonnɛ dɪ maa tɔgɪ ba wura ba na lagɪ cwɛŋɛ sɪ ba brɪ nɪ Zezi kɪ o tusi. Ba ma bwe-o ba wɪ: «Nɔŋɔ jɪgɪ cwɛŋɛ sɪ o pa o doŋ na yazurɛ siun dɛ dɪm nɪ na?»

¹¹ Zezi ma lɛri-ba o wɪ: «Abam wulu na jɪgɪ piɛ, yɪ ka na tu vul-kɔgɔ wunɪ siun dɛ dɪm nɪ, á bá nii ka baŋa nɪ sɪ á lɪ-ka na? ¹² Nabiinu nan tiini o jɪgɪ kuri o dwe piɛ. Kuntu ŋwaanɪ nɔŋɔ jɪgɪ cwɛŋɛ sɪ o kɪ o doŋ lanyɪranɪ siun dɛ dɪm nɪ.» ¹³ O na tagɪ kuntu tɪn, o laan ma ta dɪ nɔŋɔ wulu jɪŋa kam na tɪgɪ tɪn o wɪ: «Twi n jɪŋa kam.»

Nɔŋɔ wum ma sunɪ o twɪ-ka. O jɪŋa kam ma joori ka ji lanyɪranɪ nɪ o jɪ-ŋɔŋa kam te. ¹⁴ Farizian tiinɛ bam na nɛ kuntu tɪn, ba ma nunjɪ ba vu ba banɪ daanɪ sɪ ba lagɪ cwɛŋɛ ba gu Zezi.

¹⁵ Zezi dɛɛn ma lwarɪ ba na lagɪ ba kɪ-o te tɪn. O ma nunjɪ jɛgɛ kam kuntu nɪ. Nɔŋ-kɔgɔ zanzan dɛɛn maa tɔg-o. O ma pa ba maama na yazurɛ dɪ ba yawuru.

¹⁶ O ma daari o kaanɪ-ba o wɪ, ba yɪ zanɪ ba pa nɔŋɔ lwarɪ o ni nɪ. ¹⁷ Zezi na kɪ kuntu tɪn, ku yɪ sɪ ku pa Wɛ nijɔŋɔ Ezayi na maŋɪ o ta kulu faŋa faŋa tɪn mu sunɪ ku kɪ. O dɛɛn tagɪ o wɪ:

¹⁸ «Nii, wuntu mu yɪ amu Wɛ tɪntɔŋɔ wulu a na kuri tɪn.

Wuntu mu yɪ wulu a na so-o yɪ o yɛni o paɪ a wu poli zanzan tɪn.

Aá pa a Joro kum taa wu o tee nɪ.

O ma wú pa dwi maama tiinɛ ba ba lwarɪ amu cɪga kam na yɪ te tɪn.

¹⁹ Wuntu nan bá ta magɪ kantɔgɔ naa o taa kɪ sɔɔ.

O nan bá ta paɪ o kwɛrɛ zanɪ cwe jeerɛ nɪ.

²⁰ Wuntu bá cɔgɪ nɔŋɔ balu na tiini ba bwɛnɛ tɪn, oó ta jɪgɪ ba ŋwaŋa, nɪnɛnɪ nɔŋɔ wulu na bá bwɛri miu kulu na tiiri tɪn, yɪ o bá dwe kanɪa kalu mini na ba dana tɪn.

Oó ta kɪ kuntu mu,

sɪ ku vu ku yɪ maŋa kalu o na wú pa amu Wɛ cɪga kam ba ka taa jɪgɪ dam nɔŋɔ tɪtarɪ nɪ, yɪ lanyɪranɪ wanɪ balɔɔ.

²¹ Wuntu yɪrɪ ŋwaanɪ mu dwi maama wú ta jɪgɪ tɪna amu Wɛ tee nɪ.»

Wɔŋ dam mu Zezi maɪ o zɛli sutaana?

(Markɪ 3:22-30, Luki 11:14-23, 12:10, 6:43-45)

²² Nɔŋɔ badonnɛ dɛɛn ma ja lilwe, yɪ o kwɛri o yɪ mi-maa ba ba Zezi te. Bɛŋwaanɪ cicirɛ dɛɛn mu jɪg-o ka yaara. Zezi ma pa nɔŋɔ wum na yazurɛ. O yɛ ma joori ya naɪ, yɪ o daari o wal o ŋɔŋɔ. ²³ Ku ma su nɔŋ-kɔgɔ kum maama, yɪ ba tɛ ba wɪ: «Nɔŋɔ wuntu mu yɪ Pɛ Davidi dwi tu wulu Wɛ na lagɪ Dɪ tɔŋɪ tɪn na?»

²⁴ Farizian tiinɛ bam na ni kuntu tɪn, ba ma ta ba wɪ: «Wuntu na wal o zɛli sutaana tɪn, ku yɪ sutaana-pɛ Belizebuli dam mu o ma o zɛli-ya.»

²⁵ Zezi na lwarɪ ba wubɔŋa na yɪ te tɪn, o ma ta dɪ ba o wɪ: «Tɪs kulu paari na pɔɔrɪ kuni bile yɪ ba jɪgɪ daanɪ tɪn, ku bá daanɪ ku cɔgɪ. Tɪs kulu maama naa sɔŋɔ kulu maama na pɔɔrɪ ku tɪtɪ wunɪ kuni bile tɪn, kuú tu mu. ²⁶ Ku ya na sunɪ ku yɪ cɪga nɪ a maɪ sutaana-pɛ dam mu a ma a zɛli sutaana nɔŋɔ tee nɪ, kuntu ya wú brɪ nɪ sutaana-pɛ dam dɪm pɔɔrɪ kuni bile mu, yɪ o paari dɪm bá daanɪ dɪ cɔgɪ. ²⁷ Ku na sunɪ ku yɪ amu jɪgɪ Belizebuli dam mu a ma a zɛli sutaana, abam nɔŋɔ na bam dɪ nan maɪ dam dɪm kuntu mu ba maa zɛli-ya na? Abam tɪtɪ nɔŋɔ bam na kɪ te tɪn mu brɪ nɪ cɪga tɛri á tee nɪ. ²⁸ Ku nan yɪ Wɛ Joro kum dam mu a ma a zɛli sutaana. Kuntu maa brɪ nɪ Wɛ maŋɪ Dɪ ba abam te, sɪ Dɪ di paari nɔŋɔ tɪtarɪ nɪ.

²⁹ Sutaana-pɛ nan nyl dɪ nɔŋ-dɪdɛɛru na yɪrɪ o sɔŋɔ te tɪn mu. Nɔŋɔ na lagɪ sɪ o vu nɔŋ-dɪdɛɛru wum sɔŋɔ o ŋɔ, o maŋɪ sɪ o da yigɛ o ja nɔŋ-dɪdɛɛru wum o vɔ mu. O na vɔg-o o ti tɪn, mu o laan wú wanɪ o wɛənu tɪm maama o kwalɪmɪ.

³⁰ Nɔŋɔ wulu maama nan na dai a nɔŋɔ tɪn, o yɪ a dum mu. Nɔŋɔ wulu maama nan na ba tɔgɪ o lai amu nɔŋɔ o kɪ jɛgɛ dɪdua tɪn, o jagɪ-ba mu. ³¹ Á taá ye nɪ, kɛm-balwaarɪ tɪs maama nɔŋɔ na kɪ tɪn, naa ta-balwaarɪ tɪs maama ba na ŋɔŋɔ tɪn, Wɛ wal Dɪ yagɪ-tɪ Dɪ ma cɛ-ba. Ku daari, nɔŋɔ wulu nan na ŋɔŋɔ o twɪ Wɛ Joro kum tɪn, Wɛ bá sɛ sɪ Dɪ ma cɛ kuntu tu.

³² Nɔŋɔ wulu na ŋɔŋɔ ta-balwaarɪ o pa amu Nabiin-bu wum tɪn, Wɛ wú sɛ sɪ Dɪ ma cɛ ku tu. Nɔŋɔ wulu nan na ŋɔŋɔ o twɪ Wɛ Joro kum tɪn, Wɛ bá sɛ sɪ Dɪ ma cɛ kuntu tu maŋa dɪ maŋa.

³³ Á na wɪ, tiu yɪ tu-ŋɔŋɔ, ku biɛ dɪ yɪ bu-ŋɔna mu. Á na wɪ, tiu yɪ tu-balɔɔ, ku biɛ dɪ yɪ bu-balwaarɪ mu. Ba lwarɪ tiu ku biɛ lɛrim nɪ mu. Kuntu tɪn, abam na sɛ nɪ amu kɛm dɪm lana, á maŋɪ sɪ á sɛ nɪ amu dam dɪm nunjɪ Wɛ Joro kum te mu.

³⁴ Abam nyl dɪ bɪsankwɪ-dwɛ mu. Abam na yɪ nɔŋ-balwaarɪ tɪn, á bá wanɪ á ŋɔŋɔ wo-ŋɔŋɔ. Wɔŋɔ kulu maama na wu nɔŋɔ wubɔŋa nɪ tɪn mu tɔgɪ o ni ku nunjɛ. ³⁵ Nɔŋ-ŋɔŋɔ ŋɔŋɔ wo-ŋɔŋɔ tɪs na wu o wubɔŋa nɪ tɪn mu, yɪ nɔŋ-balɔɔ dɪ ŋɔŋɔ wo-balwaarɪ tɪs na wu o wubɔŋa nɪ tɪn. ³⁶ Á taá ye nɪ, Wɛ sariya dɛ dɪm nɪ Dɪ wú bwe nɔŋɔ maama sɪ o ma o ni o ta bɪ-

tar-yokru tlu maama o na tagi tun. ³⁷ Berɣwaani abam tti ni-taani mu wú brɩ nɩ á jɩgi bura naa á ba jɩgi bura.»

Balu na vɩn Wɛ cɩga kam tun wú na bura na?

(Marki 8:11-12, Luki 11:29-32)

³⁸ Wɛ cullu karanyɩna tiinɛ dɩ Farizian tiinɛ badonnɛ dɛɛn ma zaɩ ba ta dɩ Zezi ba wɩ: «Karanyɩna, dɩbam lagɩ sɩ n kɩ wo-kɩnkagɩlɩ mu, sɩ ku brɩ dɩbam nɩ n nunɩ Wɛ te mu.»

³⁹ O ma lɛri-ba o wɩ: «Zɩm nɔɔna bantu yɩ nɔn-bal-waaru mu, ba ba tɔgi Wɛ dɩ cɩga, yɩ ba lagɩ sɩ a kɩ wo-kɩnkagɩlɩ a brɩ-ba. Ba nan bá na, ku na dai wo-kɩnkagɩlɩ dɩlu na maɩ dɩ kɩ dɩ Wɛ nijonɩnu Zonasɩ faɩa faɩa tun. ⁴⁰ Wuntu dɛɛn kɩ da yatɔ mu wɩa dɩ tɩtɩ maama kalɛɩ-kamunu wunu. Ku nan maɩ sɩ ku kɩ amu Nabiin-bu wum kuntu doɩ mu, amu dɩ wú kɩ da yatɔ mu wɩa dɩ tɩtɩ maama yibeeli wunu. ⁴¹ Zonasɩ dɛɛn na ve Niniivi tiinɛ te o tɔɔlɩ Wɛ kwɛrɛ kam dɩ ba tun, bantu lɛni ba wuru ba yagi kɛm-balwaaru. Wulu na dwe Zonasɩ tun nan wu abam tee nɩ yɩ á wu se ku tu. Kuntu ɩwaani, Wɛ sarɩya dɛ dɩm na yiɔ, Niniivi tiinɛ laan wú zaɩ ba brɩ nɩ abam ba jɩgi bura. ⁴² Pa-kana kalu dɛɛn na te Sa-ba tiw tun dɩ wú zaɩ o dɩ abam sarɩya, yɩ o vɩn abam bura. Berɣwaani wuntu dɛɛn zaɩ o tɩtɩ tuw kulu na tiini ku yɩ yigɛ yigɛ tun nɩ, o ba pɛ Salɔmɔn te sɩ o cɛgi o swan taani dɩm. Wulu nan na dwe Salɔmɔn tun mu wu abam tee nɩ, yɩ á ba lagɩ sɩ á cɛg-o.»

Cicirɛ na nunɩ nɔɔnu yɩra nɩ yɩ ka joori ka ba, ku na yɩ te tun

(Luki 11:24-26)

⁴³ «Cicirɛ na nunɩ nɔɔnu yɩra nɩ, ka laan wú vu ka beeri kapwɛrɛ yigɛ mu sɩ ka lagɩ jɛgɛ ka sin da. Ka na beeri ka ga tun, ⁴⁴ ka laan maa wɩ: «Aá joori a vu a na nunɩ mɛ tun mu a taa wurɛ.» Ka ma joori ka vu nɔɔnu wum te, yɩ ka na nɩ ka jɛgɛ kam fɔgi ka kwe lanyɩrani, yɩ kulukulu wu zu da. ⁴⁵ Ka laan ma joori ka vu ka lagɩ ciciri sirpɛ silu na tiini sɩ yɩ balwaaru sɩ dwe ka tɩtɩ tun. Sɩ ma tɔgi daani sɩ vu sɩ zuuru da. Kuntu, nɔɔnu wum laan wú tiini o na cam ku dwɛni faɩa. Mu ku na lagɩ ku kɩ zɩm nɔn-balwaaru tum dɩ te.»

Zezi nu dɩ Zezi nyaana na yɩ balu tun

(Marki 3:31-35, Luki 8:19-21)

⁴⁶ Zezi dɛɛn ta na wurɛ o ɩɔɔnɩ dɩ nɔn-kɔɔgɩ kum kuntu tun, o nu dɩ o nyaana ma ba ba zigɩ kɔɔgɩ kum man-conɩ nɩ, yɩ ba lagɩ sɩ ba ɩɔɔnɩ dɩd-o. ⁴⁷ Nɔɔnu wudonɩ ma ta dɩ Zezi o wɩ: «N nu dɩ n nyaana tu ba wu ci-cwɛɩ nɩ, yɩ ba lagɩ sɩ ba na-m.»

⁴⁸ Zezi ma ta dɩ nɔɔnu wum o wɩ: «Wɔɔ mu yɩ a nu, bran yɩ a nyaana?» ⁴⁹ O laan ma nii o karabiɛ bam seeni yɩ o wɩ: «A nu dɩ a nyaana mu tuntu. ⁵⁰ Berɣwaani

wulu maama na kɩ a Ko Wɛ wubuɩa na lagɩ te tun mu yɩ a nyaani dɩ a nakɔ dɩ a nu.»

Zezi na maɩ mumaɩa o brɩ nɔɔna te tun

(Marki 4:1-20, Luki 8:4-15, 10:23-24)

13 Dɛ dɩm kuntu nɩ Zezi ma nunɩ kɔɔgɩ kum nɩ o vu nɩwɩ kum nɩ. O ma jɛni tɩga nɩ sɩ o brɩ nɔɔna.

² Nɔn-kɔɔgɩ ma ba ku gilim-o. Kuntu ɩwaani o ma zaɩ o vu o zu naboro wu o je da, yɩ kɔɔgɩ kum laan zigɩ na bam nɩ nɩ sɩ ba taa cɛgi o taani dɩm. ³ O ma maɩ mumaɩa o brɩ-ba wɛɛnu zanzan o wɩ:

«Valu dɛɛn mu wurɛ. O ma zaɩ o vu kara sɩ o du. ⁴ O ma kari o dɩlɩ o wo-duuru tum. Tɩdonnɛ ma tu cwɛɩ nɩ nɩ. Zunɛ ma ba ba twe-tɩ ba dɩ. ⁵ Tɩdonnɛ ma tu kandwa jɛgɛ nɩ valɩm na ba daga mɛ tun. Tɩ ma wu daani tɩ puli, valɩm dɩm na ba lirɛ tun ɩwaani. ⁶ Wɩa ma ba ka baani tɩ maama. Tɩ bunnu na wu zu tɩga tun, tɩ ma tɩ. ⁷ Ku daari wo-duuru tɩdonnɛ ma tu sabari wunu. Tɩ na puli tun, sabari sum laan ma zaɩ sɩ li-tɩ sɩ gu. ⁸ Ku daari tɩdonnɛ ma tu tɩ-ywɛɩ jɛgɛ nɩ. Tɩ ma nunɩ tɩ kɩ biɛ lanyɩrani. Tɩdaara kɩ nunɛɛnɩ biɛ bi bi. Tɩdaara ma kɩ nunɛɛnɩ biɛ fusurdu fusurdu. Tɩdaara dɩ ma kɩ nunɛɛnɩ biɛ fiinto fiinto.

⁹ Abam nan fɔgi á cɛgi a taani dɩm lanyɩrani.»

¹⁰ Zezi na maɩ mumaɩa dɩm kuntu o ti tun, o karabiɛ bam laan ma vu o te, yɩ ba bwe-o ba wɩ: «Bɛɛ mu yɩ nmu yɛni n maɩ mumaɩa n brɩ nɔɔna bam?»

¹¹ O ma lɛri-ba o wɩ: «Wɛ paari dɩm kuri ya sɛgi mu. Ku nan na yɩ abam, Wɛ maɩ Dɩ pa á lwarɩ Dɩ paari dɩm kuri na yɩ te tun. Ku daari nɔɔna badaara bam, Wɛ wu pɛ ba lwarɩ Dɩ paari dɩm kuri. ¹² Mumaɩa yam na maɩ sɩ ya zɛni nɔɔna wubuɩa te tun nɩ dɩ nɔɔnu na maɩ o jɩgi wonɩ, o ta wú jonɩ kudonɩ o wɛli da sɩ ku taa daga. Nɔɔnu wulu nan na maɩ o ba jɩgi kulukulu tun laan wú ba o ga kulu funfun o ya na jɩgi tun mu.

¹³ Kuntu, a maɩ mumaɩa mu a brɩ-ba, berɣwaani bantu yiɔ mu nai a na kɩ wɛɛnu tɩw tun, yɩ ba ba ni tɩ kuri. Ba ta maa ni a zaasum dɩm, yɩ ba ba lwarɩ dɩ kuri. ¹⁴ Kuntu mu brɩ nɩ Wɛ nijonɩnu Ezayi dɛɛn na tagɩ kulu faɩa faɩa tun sunɩ ku kɩ bantu tee nɩ. O dɛɛn tagɩ o wɩ:

«Abam wú fɔgi á cɛgi Wɛ taani dɩm dɩ á zwa, yɩ á bá ni dɩ kuri.

Abam wú fɔgi á nii dɩ á yiɔ,

yɩ á bá na.

¹⁵ Berɣwaani nɔɔna bam kuntu wubuɩa tɩgi mu.

Ba zwa dɩ ma kwarɩmɩ,

yɩ ba daari ba pu ba yiɔ,

sɩ ba yiɔ yɩ zaɩ ya na,

sɩ ba zwa yɩ zaɩ ya ni,

sɩ ba wubuɩa yɩ zaɩ ya lwarɩ Wɛ taani dɩm kuri.

Ku na dai kuntu, ba ya wú pipiri ba se amu Wɛ,

yɩ aá pa-ba yazurɛ.» »

¹⁶ Zezi laan ma ta dɩ o karabiɛ bam o wɩ: «Ku nan na yɩ abam, á jɩgi yu-yonɩ, berɣwaani abam yiɔ nai yɩ á

zwa di ni. ¹⁷ A lagi a ta ciga mu di abam si, faɗa faɗa We nijonɗa bam di nɔn-ɗuna zanzan deen jigi tuna si ba ya na kulu abam na nai lele tun, yi ba wu wanti ba na. Ba deen ta jigi tuna si ba ya ni We taani dilu abam na ni tun, yi ba wu wanti ba ni-di.

¹⁸ Nan cegi-na, si a maɗi valu wum mumaɗi dum kuri a bri abam. ¹⁹ Wo-duuru tilu na tu cwɗɗa kam ni ni tun nyl di nɔɔna balu na ni We paari dum taani yi ba wu lwarɗi di kuri tun. Wo-lwaanu tu sutaani laan ma ba o li-di, yi di wu zu ba wubɗa. ²⁰ Wo-duuru tilu na tu kand-wa jɗɗa ni tun di maa nyl di nɔɔna balu na ni We taani dum yi ba jonɗi-di lila di wupolo. ²¹ Taani dum ma wu tiini di zu ba wubɗa, ba ma wu zigɗi kɗɗa. Yaara na yi-ba yi ba na beesi-ba We taani dum ɗwaanɗi, baá da ba kwe ba yagi mu lila. ²² Wo-duuru tilu na tu sabari sum wuni tun maa nyl di nɔɔna balu na ni We taani dum yi ba ta jigi liɗ di lugu baɗa wɗanu tun. Sɗbu-lagi ma cɗgi ba wubɗa, ni sabari sum na ligi wo-duuru tum te tun. Ku ma pa ba kwe We taani dum ba yagi, yi di wu jaani kuri di pa-ba. ²³ Ku daari wo-duuru tilu na tu ti-ywɗa jɗɗa kam ni tun maa nyl di balu na ni We taani dum yi ba pa di tiini di zu ba wubɗa tun. Kuntu ma pa We taani dum ja kuri di pa-ba, nɗɗɗɗi wo-duuru na ki biɗ lanyranɗi te tun. Tɗdaara ki biɗ bi bi, tɗdonnɗa ma ki biɗ fusurdu fusurdu, titum ma ki biɗ fiintɗ fiintɗ.»

Mun-ɗuna di mun-kayali mumaɗa

²⁴ Zezi deen ma maɗi mumaɗi didonɗ o bri-ba o wɗ: «A lagi a bri abam We paari dum na wu nɔɔna titari ni te tun mu. Ku nyl di valu na kwe mun-ɗuna o ja vu o kara o du. ²⁵ O na dugi-ya kuntu tun, o dum ma zaɗi pɗndu maɗa ni o ja mun-puure o vu o du o gwaanɗi valu wum kara mun-ɗuna yam wuni, yi o daari o joori o vu sɗɗa. ²⁶ Mun-ɗuna yam ma ba nunɗi ya ji mun-kwuru. O dum wum na dugi yalu tun ma nunɗi ya ji mun-kayali. ²⁷ Sɗɗa tu wum tintuɗna laan ma vu ba ta did-o ba wɗ: «Dɗbam yuutu, nmɗ na dugi n kara kam tun, ku dai mun-ɗuna yiranɗi mu n dugi na? Beɗ mu yi mun-kayali laan nunɗi si gwaanɗi da?» ²⁸ O ma lɗri-ba o wɗ: «Ku yi a dum mu ki kuntu.»

Ba laan ma bwe-o ba wɗ: «Dí nan ve dí gɗ mun-kayali sum dí yagi na?» ²⁹ O ma wu sɗ, yi o ta di ba o wɗ: «Abam na ki kuntu, á wú ke á gɗ mun-ɗuna yam di mu á wɗli da. ³⁰ Nan yagi-na si ya maama taa wura si ku ba ku yi zagum maɗa. Kantu maɗa kam ni, a laan wú ta di mun-zaguna bam, si ba da yigɗ ba pɗɗri mun-kayali sum ba zagɗi ba ki daani ba zwe, si ba daari ba zagɗi mun-ɗuna yam ba pɗ ba ki a tulɗ ni.» »

Wo-duu na yi mumaɗi mumaɗa

(Maruki 4:30-32, Luki 13:18-19)

³¹ Zezi daa ta ma maɗi mumaɗi didonɗ o bri-ba o wɗ: «We paari dum nyl di nɔɔna na kwe wo-duu na yi

mumaɗi o vu o du o kara ni. ³² Wo-duu kum kuntu mu tiini ku yi mumaɗi wo-dwɗ maama wuni. Ku ma nunɗi, yi ku ji kamunu ku dwani dwɗ balu maama na wu o kara kam ni tun. Ku laan maa ji tu-kamunu, yi zunɗ tui ba sɗ ba pwɗu da.»

Dabli mumaɗa

(Luki 13:20-21)

³³ Zezi daa ta ma maɗi mumaɗi didonɗ o bri-ba o wɗ: «We paari dum nyl di kaani na kwe dabli o gwaanɗi di dɗpe muni zwi-ze sitɗ te tun mu. Di laan ma pa dɗpe muni dum maama tiini di fulɗ.»

³⁴ Wɗanu tum kuntu maama Zezi deen na bri nɔn-kɗɗa kum tun yi mumaɗa yiranɗi mu o ma bri-ba. O wu ɗɗɗi wo-woɗo di ba yi ku wu de di mumaɗa. ³⁵ O nan ki kuntu, si ku pa We nijonɗu wudonɗ taani mu sunɗi di ki. O deen tagi o wɗ:

«Amu na lagi a ɗɗɗi a bri-ba,
aá ta mai mumaɗa mu a ma bri-ba.

Aá pa ba lwarɗi We ciga kalu na sɗgi lugu pulim maɗa ni si ku ba ku yi zum tun.»

Mun-kayali mumaɗi dum kuri na yi te tun

³⁶ Zezi deen ma zaɗi o yagi nɔn-kɗɗa kum, yi o daari o joori o vu sɗɗa. O karabiɗ bam ma ba o te yi ba wɗ: «Bri dɗbam mun-kayali sum mumaɗi dum kuri.»

³⁷ O ma lɗri-ba o wɗ: «Nɔɔna wulu na dugi mun-ɗuna yam tun bri amu Nabiin-bu wum na ki te tun mu.

³⁸ Kara kam maa nyl di lugu baɗa. Mun-ɗuna yam maa nyl di nɔɔna balu na yi We paari dum nɔɔna tun. Ku daari mun-kayali sum maa nyl di balu na yi sutaani nɔɔna tun. ³⁹ Dum wulu na dugi mun-kayali sum tun maa nyl di sutaani dum titi. Zagum maɗa kam maa nyl di lugu na wú ba ku ti te tun. Mun-zaguna bam maa nyl di We malesi sum. ⁴⁰ Ni mun-zaguna bam na zagɗi mun-kayali sum ba zwe te tun, kuntu donɗ mu wú ki lugu tiim maɗa ni. ⁴¹ Ku na wú ki te tun, amu Nabiin-bu wum wú tuɗi a malesi tiinɗ bam si ba vu ba li kulu maama na pa nɔɔna tusi tun di wo-lwaan-kɗɗa bam maama We paari dum wuni. ⁴² Ba laan wú zeli-ba ba yagi min-ɗɗa wuni si di di-ba. Dáani mu ba laan wú ta wura ba keerɗ yi ba duni ba nwa. ⁴³ Ku daari balu maama na sɗ We yi ba ki lanyranɗi tun laan wú ta tiini ba nyuna ba Ko We paari dum wuni, ni wɗa na nyl te tun.

Fɗgi-na á cegi a taani dum lanyranɗi.»

Wo-ɗunnu tilu na sɗgi tun mumaɗa

⁴⁴ «We paari dum daa ta nyl di wo-ɗunnu tilu na yi lunni nyum tun na sɗgi kara wuni. Nɔɔna wudonɗ laan ma na-ti. O ma joori o fɗgi o sɗgi-ti. O wu na tiini ku poli tun, o ma vu o kwe o wɗanu maama o yɗgi sɗbu, si o vu o yɗgi kara kantɗ, si wo-ɗunnu tum taa yi o nyum.»

Kandwε-ηunu mumaŋa

⁴⁵ «Wε paaru dum daa ta nyl di pipimpiinu na beeri o lagu kandwa-ηuna si o yagi te tun. ⁴⁶ O ma ba o na kandwε dlu na tiini di jigi lam yi di sɛbu daga tun. O laan ma joori o vu o kwe o wɛənu maama o yagi, o ma yagi kandwε dum kuntu yiranu.»

Kaləŋ-jara di ba bura mumaŋa

⁴⁷ «Wε paaru dum daa ta nyl di nɔɔna na kwe bura ba di bugə ni si ba ma ja kale te tun. Ba na di-ka da tun, ba ma ja kale dwi dwi. ⁴⁸ Ka ma ba ka su lanyiranu. Nɔɔna bam laan ma vani-ka ba tuuri ba ja bε. Ba laan ma jəni tɔga ni ba kuri kaləŋ-ηwi sum ba ki ba tampwaru wunu. Ba ma daaru ba kwe silu na ba lana tun ba duli ba yagi. ⁴⁹ Ku nan wu ba ki kuntu mu lugu tiim maŋa ni. Wε malesi wu ba si nɔɔni nɔɔn-balwaaru di balu na sε Wε yi ba ki lanyiranu tun daanu. ⁵⁰ Si laan wu daaru si zali nɔɔn-balwaaru tum si yagi min-ɔɔŋ kum wunu si di di-ba. Daa ni mu ba laan wu ta wura ba keerə yi ba duni ba nwa.»

Zaasum-duuri di zaasum-doori na wəli daani te tun

⁵¹ Zezi na ηɔɔni o ti tun, o laan ma bwe o karabiə bam o wɛ: «Abam ni wɛənu tum maama kuri na?» Ba ma ləro ba wɛ: «Een, di niə.» ⁵² O ma ta di ba o wɛ: «Kuntu tun, Wε cullu karanyina wulu maama na tu o zaasi Wε paaru dum ciga kam tun nyl di sɔɔŋ tu wulu na li wodonnu di wo-dwəənu o jigiuru wunu o paɪ nɔɔna te tun mu. Kuntu tu laan wai o li zaasum-duuri o wəli di zaasum-doori dum si o ma bri o nɔɔna bam.»

Zezi titi tu kum tiinə na vl-o te tun

(Marki 6:1-6, Luki 4:16-30)

⁵³ Zezi dɛen na maŋi mumaŋa yam kuntu o ti tun, o laan ma nuŋi jəgə kam kuntu ni. ⁵⁴ O ma joori o vu o titi tu o na bigi mε tun. O ma zu Zwifə Wε-digə kam si o bri-ba. O na bri-ba te tun, ku dɛen su-ba lanyiranu. Ba ma ta ba wɛ: «Nɔɔnu wuntu ki ta mu o jigi swan yam kuntu don? O nan ki ta mu o na dam o ma ki wo-kink-agula yantu? ⁵⁵ Wum mu dai da-lwaru wum bu wum na? O nu mu dai Mari na? Ku dai o nyaana mu yi Zaki di Zuzefu di Simɔn di Zudasɪ na? ⁵⁶ Ku dai o nakwa bam maama mu wura didaani dibam tun na? Wuntu nan nε dam dum kuntu maama yən mu?»

⁵⁷ Kuntu ηwaani ba dɛen wu sε ni Zezi suni o nuŋi Wε te. Zezi ma ta di ba o wɛ: «Nɔɔnu na yi Wε nijonnu, nɔɔna pa-o zulə lanyiranu, ku daaru o titi tu tiinə di o sɔɔŋ tiinə nan ba niŋ-o.»

⁵⁸ Ba dɛen na wu ki ba wu-didua si ba sε-o tun mu pε o wu tiini o ki wo-kinkagula ba tee ni.

Pε Erɔdi na gu Zan te tun

(Marki 6:14-29, Luki 9:7-9)

14 Kantu maŋa kam ni, Galile Pε Erɔdi dɛen ma ba o ni Zezi ηwa. ² O ma ta di o tuntunna o wɛ:

«Wuntu wu ta yi Zan wulu na miisi nɔɔna na wunu tun mu. Wuntu mu joori o bi o yagi tuuni. Kuntu ηwaani mu o jigi dam yi o wai wo-kinkagula o ki.»

³⁻⁴ Erɔdi dɛen tagi kuntu don, bɛŋwaani o dɛen ya wu ki Zan lanyiranu, yi o ta pa ba gu-o. O dɛen di kaani wudon mu, o yiri mu Erɔdiadi. Kaani wum dɛen yi o zumbaaru Filipi kaani mu. Zan ma ta o bri-o o wɛ, ku culə si o di o zumbaaru kaani yi o ta ηwi. Zan na kaani o kuntu tun, o ma pa ba ja-o ba vɔ ba ki piina digə ni. ⁵ O ya maa buŋi si o gu-o, yi o laan kwari tu kum nɔɔna bam, bɛŋwaani ba dɛen nii Zan ni o yi Wε nijonnu mu.

⁶ Erɔdi lura maŋa laan ma ba ka yi. O ma bəŋi nɔɔna zanzan si ba ba ba tɔgi ba di candiə. Erɔdiadi buko ma zaŋi o vu vərə bam yigə o sa o bri-ba. O sε dum na lana kuntu tun, ku ma pa Erɔdi wu poli. ⁷ O wu na poli tun, o ma ta o du o wɛ, wono kulu maama buko wum na lagu tun, o pa-o. ⁸ Buko wum nu ma ta o bri-o, o na wu loori kulu tun. O laan ma vu Erɔdi te o wɛ: «Wono kulu na lagu tun, ku yi Zan yuu mu. Nmu na goni-ku, si n ki zuŋ-tanlaŋa wunu n pa-ni.»

⁹ Pε Erɔdi na ni kuntu tun, o wu ma tiini ku cɔgi. O nan na tagi o du yi o vərə bam ni tun, o ma pa ni si ba ki kuntu ba pa-o. ¹⁰ O ma tuŋi nɔɔna si ba vu piina digə kam ba go Zan yuu kum. ¹¹ Ba ma suni ba go o yuu kum ba ki zuŋ-tanlaŋa wunu ba ja nuŋi ba pa buko wum. O laan ma kwe-ku o ja vu o pa o nu Erɔdiadi.

¹² Zan karabiə bam ma zaŋi ba vu ba kwe o yira yam ba ja vu ba ki. Ba laan ma vu ba ta di Zezi kulu na ki tun.

Zezi na pε baara murr-tinu (5.000) di kaana di biə di wudiu ba su te tun

(Marki 6:30-44, Luki 9:10-17, Zan 6:1-14)

¹³ Zezi dɛen na ni ba na ki Zan te tun, o ma zaŋi o vu o zu naboro o nuŋi jəgə kam kuntu ni. O ya lagu si o bε nuni kum ni o vu jəgə kalu na yi gaa wu tun o yiranu. Nɔɔna zanzan ma ba ba lwaru o na maa ve jəgə kalu tun. Ba ma zaŋi ba nuŋi ba tuuni dum ni, yi ba vu tɔga ni ba vu o te. ¹⁴ Zezi ma nuŋi naboro kum wunu. O laan ma na nɔɔn-kɔŋ kum na tu ku wura. Ba ηwaŋa ma zu-o lanyiranu, yi o pa balu na ba jigi yazurə tun na yazurə.

¹⁵ Tɔga na wura ka yi tun, o karabiə bam laan ma vu ba ta did-o ba wɛ: «Maŋa kam wura ka kɛa, yi jəgə kalu dibam na wura tun yi gaa wu mu. Wudiu təri yo. Kuntu ηwaani, pa nɔɔna bam vu sam wu ba yagi wudiu ba di.»

Kaani wudoŋ na ki o wu-didua di Zezi te tun

(Marki 7:24-30)

²¹ Zezi deen ma zaŋi o nuŋi jægə kam kuntu ni, yi o vu Tiiri di Sidon tuni dum wuni. ²² Kaani wudoŋ maa zuuru je sum kuntu ni, o yi dwi-ge tu mu. O ma vu Zezi te, yi o kaasi di kwər-dia o ta did-o o wu: «Amu tu, Pɛ Davidi dwi tu, popo duri a yibwənə. Cikirə mu jɔgɔ a bukɔ, yi ka tiini ka jɔg-o ka yaara.»

²³ Zezi maa cɔm. O karabiə bam ma vu o te, ba loor-o si o zəni kaani wum si o viiri, o na tɔgɔ-ba yi o ki sɔɔ tun ŋwaani. ²⁴ Zezi ma ləri-ba o wu: «Wɛ tuni amu si a ba a zəni Di titi nɔɔna Yisrayeli dwi tiinə bam mu, beŋwaani bantu nyi di peeni sɔlu na je tun mu.»

²⁵ Kaani wum laan ma vu o kuni doonə o yigə ni, yi o loor-o o wu: «Amu tu, zəni-ni!»

²⁶ Zezi ma lər-o o wu: «Ku wu maŋi si nɔɔnu jɔŋi o biə wudiu o duli o pa kakuri.»

²⁷ Kaani wum ma ləri o wu: «Amu tu, n tagi cɔga. Kakuri nan wai si twe wudiu kulu si tu wum na di yi ku siiri tɔga ni tun si di.»

²⁸ Zezi laan ma lər-o o wu: «Kaani, n cɔga sɔni n ki n wu-didua di amu. Kuntu tun, nmu na lagɔ kulu tun, Wɛ wú ki Di pa-m.» Maŋa kam kuntu ni nɔɔ mu o bukɔ wum nɛ yazurə.

Zezi na pɛ baara murr-tuna (4.000) di kaana di biə di wudiu ba su te tun

(Marki 7:31-37, 8:1-10)

²⁹ Zezi laan ma kɛ o vu o tɔgɔ Galile nuni kum ni, yi o daari o vu o di piu yuu o jəni da. ³⁰ O na je da kuntu tun, kɔ-fɔɔ maa tui o te, yi ba jaani yawuna zanzan ba wəli da ba tui. Badaara deen yi gwani, badonnə maa yi lilwə di kwaarɔ di mumaaru, ku wəli di balu yawuru dwi dwi na jɔgɔ-ba tun. Ba maa jaani-ba ba ve ba tiŋi Zezi yigə ni, yi o pa ba na yazurə. ³¹ Ku deen ma su nɔɔn-kɔgɔ kum di ba na nɛ mumaaru joori ti nɔɔna, yi gwani di na yazurə, yi kwaarɔ di wai ti veə, yi lilwə yiə di joori ya nai tun. Ba na nɛ wo-kɔnkagɔla yam tun, ku ma pa ba zuli Baŋa-Wɛ dɔlu na yi Yisrayeli tiinə bam Yuutu tun.

³² Zezi laan ma bəŋi o karabiə bam, yi o ta di ba o wu: «A jɔgɔ nɔɔna bantu ŋwaŋa, di ba na tu ba wu a tee ni zum da yatɔ yi ba daa ba jɔgɔ wudiu si ba di tun. A ba lagɔ si a pa ba viiri yi ba wu di kulukulɔ. Ba na lagɔ ba viiri kuntu, kana wú pa ba bəri cwəŋə ni mu.»

³³ O karabiə bam ma bwe-o ba wu: «Dɔbam wú ki ta mu dí na wudiu gaa kuntu wuni dí pa kɔ-fɔɔ kuntu di?»

³⁴ O ma bwe-ba o wu: «Abam jɔgɔ dɔpwa yagra mu?»

Ba ma lər-o ba wu: «Dɔpwa yarpe mu wura, di kaləŋ-bale sɔgratu.»

³⁵ Zezi laan ma ta di nɔɔn-kɔgɔ kum si ba maama jəni tɔga ni. ³⁶ O ma daari o kwe dɔpwa yarpe yam di kale sum, yi o ki Wɛ le ti ŋwaani. O ma ja-ti o fɔ fɔ o pa o karabiə bam, yi bantu di laan jɔŋi ba pa nɔɔna bam. ³⁷ Nɔɔna bam maama deen ma di ba su ba daari. Ba laan ma twe cicwəru tɔlu na daari tun ba su titwaru turpe. ³⁸ Nɔɔna balu deen na di kuntu tun yi ni baara murr-tuna (4.000), ku wəli di kaana di biə di.

³⁹ Zezi laan ma banɔ kɔgɔ kum o pa ku viiri. O ma daari o vu o zu naboro o be o vu o yi tu kudoŋ ku yuru mu Magadan.

Farizian tiinə di Sadusian tiinə na yi te tun

(Marki 8:11-21, Luki 12:54-56)

16 Farizian tiinə badaara di Sadusian tiinə deen ma zaŋi ba vu Zezi te, si ba maŋ-o ba nii. Ba ma ta did-o ba wu, o ki wo-kɔnkagɔli dɔlu na wú brɔ-ba ni o dam dum sɔni di nuŋi Wɛ te tun. ² Zezi ma ləri-ba o wu: «Ku na yi didaan-ni ni yi weyuu na yi nasuŋu, á yəni á tɛ á wɛ, tɔga wú puuru lanyranɔ. ³ Ku nan na yi zɔzɔzɔŋa yi weyuu na yi liirə liirə, á yəni á tɛ á wɛ, dua mu lagɔ ka ni. Abam yəni á wai á nii weyuu ni á lwarɔ tɔga kam yibiyə na wú ta yi te tun. Bɛɛ nan mu yi á wari á lwarɔ ni wənu tɔlu na wura ti ki lele tun brɔ Wɛ na lagɔ Di ki wo-kamunnu tɔlu tun? ⁴ Zɔm nɔɔna bam yi nɔɔn-balwaarɔ mu, ba yigə tərə di Wɛ, yi ba laan lagɔ si a ki wo-kɔnkagɔli a brɔ-ba. Ba nan bá na, ku na dai wo-kɔnkagɔli dɔlu na maŋi di ki di Wɛ nijɔŋu Zonasi faŋa tun.»

O na tagi di ba kuntu tun, o laan ma yagi-ba yi o viiri.

⁵ Zezi karabiə bam deen na ve ba be nuni kum ni dɔdoŋ dum tun, ba ya swe si ba ja dɔpe ba wəli da. ⁶ Zezi ma ta di ba o wu: «Fɔgɔ-na á ci á titi si á yi pa Farizian tiinə bam di Sadusian tiinə bam di abam ba dabɔli dum.»

⁷ O na tagi kuntu tun, ba ma banɔ daani ba wu: «Dɔbam na wu jaani dɔpe dí wəli da tun mu te o nɔɔni kuntu.»

⁸ Zezi ma lwarɔ ba na jɔgɔ kulu ba nɔɔni tun, yi o wu: «Bɛɛ mu yi á nɔɔni daani á wɛ, á na ba jɔgɔ dɔpe tun mu te a nɔɔni kuntu? Bɛɛ nan yi á ba ki á wu-didua di Wɛ?»

⁹ Abam ta wu lwarɔ Wɛ na jɔgɔ dam te tun na? Á nan swe ni a deen kwe dɔpwa yanu mu a fɔ fɔ a pa baara murr-tuna di ba su ba daari na? Á wu guli titwaru tum ni á deen na twe wudiu kulu na daari á ki da tun na?

¹⁰ Á nan wu guli ni a deen kwe dɔpwa yarpe mu a pa baara murr-tuna di ba su ba daari na? Á wu guli titwaru tum ni á deen na twe á su tun na? ¹¹ Bɛɛ mu nan yi á wu lwarɔ ni ku dai dɔpe taani mu a ya tɛa? Á nan fɔgɔ á ci á titi, si á yi pa Farizian tiinə bam di Sadusian tiinə bam di abam ba dabɔli dum.»

¹² O karabiə bam laan ma lwarɔ ni, ku ya dai dabɔli dɔlu ba na ki dɔpe ni tun taani mu o nɔɔni di ba. Ku nan

yi si ba yi pa Farizian tiinə dɪ Sadusian tiinə zaasum dɪm mu cɔɣi-ba.

Plyeeri tagi o wɪ, Zezi mu yi Krisi wum Wɛ na tunɔ tɪn
(Maruki 8:27-30, Luki 9:18-21)

¹³ Zezi dɛɛn ma vu o yi Sezaari kulu na yi Filipi tuɔ tɪn. O ma bwe o karabiə bam o wɪ: «Nɔɔna yəni ba tɛ amu Nabiin-bu wum taani ba wɪ amu yi kɔɔ mu?»

¹⁴ Ba ma lər-o ba wɪ: «Badaara tɛ ba wɪ, nmu yi Zan wulu na miisi nɔɔna na wuni tɪn mu. Badaara dɪ maa tɛ ba wɪ, nmu yi Eli mu. Badaara dɪ maa tɛ ba wɪ, nmu yi Zeremi naa faɲa faɲa Wɛ nijonɲu wudoɲ mu.»

¹⁵ O laan ma bwe-ba o wɪ: «Ku nan na yi abam, abam buɲi ni amu yi kɔɔ mu?»

¹⁶ Simɔn Plyeeri ma lər-o o wɪ: «Nmu yi Krisi mu, Nɲwɪ Tu Baɲa-Wɛ Bu wulu Dɪ na tunɔ tɪn.»

¹⁷ Zezi ma lər-o o wɪ: «Simɔn, Zonasɪ bu, nmu yi yu-yoɲo tu. Bɛɲwaani, ku dai nabiinu yiyu mu pɛ n lwarɪ cɪga kam kuntu, ku yi a Ko Wɛ mu pɛ n lwarɪ-ka. ¹⁸ A nan wú ta a bri-m ni nmu yiri mu Plyeeri, ku na lagɪ ku ta ni pulɔɔ. Pulɔɔ kum kuntu yuu ni mu a lagɪ a puli a kɔɔ kum kuri da, nɲɛɛni nɔɔnu na cwi sɔɲɔ kuri pulɔɔ yuu ni te tɪn. Yi tuuni dɪ dɪ dam maama bá want-ku dɪ cɔɣi. ¹⁹ A nan wú kwe Wɛ paari dɪm borbiə a kɪ nmu jɲa ni, si n want n ma n purɪ cwəɲə n pa nɔɔna taa tɔɣi da ba zuuri Wɛ paari dɪm wu. Nɔɔnu wulu maama nmu na pɛ ni si o zu tɪn, Wɛ wú zɪɣi nmu kwaga ni dɪ kuntu. Wulu maama nmu nan na wɪ o bá zu tɪn, Wɛ daa ta wú zɪɣi nmu kwaga ni dɪ kuntu.»

²⁰ Zezi laan ma kaani o karabiə bam, si ba yi pa nɔɔnu nɔɔnu lwarɪ ni wum mu yi Krisi wum Wɛ na tunɔ tɪn.

Zezi na bri o tuuni na wú ta yi te tɪn

(Maruki 8:31—9:1, Luki 9:22-27)

²¹ Ku na zɪɣi kantu maɲa kam ni tɪn, Zezi ma nɔɔni jaja dɪ o karabiə bam o wɪ: «A maɲi si a vu Zeruzalem a na yaara zanzan Zwifə nakwa bam dɪ ba kaanum yigə tiinə bam dɪ ba cullu karanyuna tiinə bam tee ni. Baá gu-ni, yi a laan wú joori a bi a yagɪ tuuni da yatɔ dɛ ni.» ²² Zezi na tagɪ kuntu tɪn, Plyeeri ma ja-o o nɲɔ daa, yi o kaan-o o wɪ: «A Yuutu, yi ta n tɛ kuntu! Wɛ bá sɛ si kuntu woɲo kɪ nmu.»

²³ Zezi ma guni o nii Plyeeri, yi o ta did-o o wɪ: «Su-taani, ve daa a tee ni! Nmu lagɪ n pa a tusi mu. Nmu wubuɲa yam yi nabiinə nyum mu, ya ba tɔɣi Wɛ na lagɪ te tɪn.»

²⁴ Zezi laan ma ta dɪ o karabiə bam o wɪ: «Nɔɔnu wulu maama na lagɪ si o taa tɔɣi amu kwaga tɪn, kuntu tu maɲi si o vɪn o tɪti wubuɲa, si o sɛ yaara ni wulu na zɲɪ tuun-dagara o maa ve o tuuni jəgə te tɪn mu, si o laan taa tɔɣi-ni. ²⁵ Wulu maama nan na lagɪ si o yiri o nɲwɪ tɪn, kuntu tu wú ga-ka mu. Ku daari, wulu maama na sɛ si o ga o nɲwɪ amu nɲwaani tɪn, kuntu tu

wú na nɲwɪ Wɛ tee ni. ²⁶ Nɔɔnu nan na nɛ lugu baɲa wəənu tum maama, yi o laan na gɛ nɲwɪ Wɛ tee ni, bɛɛ nɲɔɔni mu o nɛa? Kulokulu nan tərə nɔɔnu na wú want o ma ləni o nɲwɪ Wɛ tee ni. ²⁷ Amu Nabiin-bu wum nan wú ba dɪ paari-zulə ni a Ko Wɛ na jɪɣi te tɪn, yi Dɪ malesɪ sɪm dɪ wú tɔɣi-ni. Kantu maɲa kam ni, a laan wú pa nɔɔnu maama jonɔ nɲwuru tɪlu na maɲi dɪ o tɪtuɲa na yi te tɪn. ²⁸ A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam si, nɔɔna balu zɪm na wu yo seeni tɪn badaara bá tɪ, yi baá na amu Nabiin-bu wum na maa buuni dɪ a paari dɪm tɪn.»

Zezi yibiyə na ləni te tɪn

(Maruki 9:2-13, Luki 9:28-36)

17 Da yardu na kɛ tɪn, Zezi laan ma ja Plyeeri dɪ Zakɪ dɪ o nyaani Zan, ba tɔɣi daani ba vu ba di pukamunu yuu, ba wura ba yirani. ² Ba na wura kuntu tɪn, Zezi yibiyə ma ləni ba yigə ni. O yibiyə kam maa nɲi dɪ wɪa na nyuni te tɪn. O gwaaru tum ma ji nap-wəənu ni pooni te. ³ Yi ba laan na Moyisi dɪ Eli na wu Zezi tee ni, yi ba nɔɔni did-o. ⁴ Plyeeri ma ta dɪ Zezi o wɪ: «A Yuutu, dɪ na wu yo seeni tɪn, ku tiini ku lana ku pa dɪbam. Nmu nan na sɛ, si n pa a pu vwə yatɔ yo, si nmu dɪ Moyisi dɪ Eli taa zuuri da.»

⁵ Plyeeri na wura o nɔɔni kuntu tɪn, kunkwəənu tɪlu na nyuni tɪn ma ba tɪ kwəli-ba. Ba laan ma ni kwəɛ na nɔɔni tɪ wuni ka wɪ: «Wuntu mu yi amu bu-dua a na soe dɪ a wu maama, yi o yəni o pa a jɪɣi wupolo. Á nan taá cəgi o taani lanyirani.»

⁶ Zezi karabiə bam na ni kwəɛ kam kuntu tɪn, ba ma vi ba yigə tɪga ni, fuuni na tiini dɪ zu-ba tɪn nɲwaani. ⁷ Zezi laan ma vu ba te o dwe-ba yi o wɪ: «Zaɲi-na, si á yi pa fuuni taa jɪɣi abam.»

⁸ Ba laan ma kwəni ba yum wɛɛni, yi ba daa wu nɛ nɔɔni-nɔɔnu, ku na dai Zezi yirani. ⁹ Ba ma zaɲi piu kum yuu ni ba maa tuə. Zezi laan ma kaani-ba o wɪ: «Yi pa-na nɔɔni-nɔɔnu lwarɪ á na nɛ kulu tɪn, si ku taa ve maɲa kalu amu Nabiin-bu wum na wú ba a bi a yagɪ tuuni tɪn.»

¹⁰ O karabiə bam laan ma bwe-o ba wɪ: «Wɛ cullu karanyuna tiinə bam yəni ba tɛ ba wɪ, Eli mu maɲi si o da yigə o ba, si wulu Wɛ na tunɔ tɪn laan da kwaga. Ku yi cɪga naa wwan mu?»

¹¹ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Ku yi cɪga mu. Eli maɲi si o da yigə o ba o kwe woɲo maama, si wulu Wɛ na tunɔ tɪn laan ba. ¹² Á nan taá ye ni, Eli maɲi o ba yi nɔɔna wu lwar-o. Ba ma tiini ba bɛs-o ni ba na lagɪ te tɪn. Ku nan na yi amu Nabiin-bu wum, ba daa ta wú bɛsɪ amu dɪ kuntu mu.»

¹³ O karabiə bam laan ma lwarɪ ni, ku yi Zan wulu na miisi nɔɔna na wuni tɪn taani mu o nɔɔni.

Zezi na zəli cicirə bu yıra ni te tın

(Maruki 9:14-32, Luki 9:37-45)

¹⁴ Zezi dı o karabiə batɔ bam laan ma joori ba vu ba yi nɔn-kɔɔg kum te. Nɔɔnu wudoŋ ma vu o kuni doonə Zezi yigə ni o ta did-o o wı: ¹⁵ «Amu tu, duri a bu yib-wənə. O saı kɔɔru mu yi ku tiini ku cana o yıra ni, yi o yəni o tui mini dı na wunı. ¹⁶ Amu nan jaan-o a ba nmu karabiə bam te mu, sı ba pa o na yazurə, yi ba wu want.»

¹⁷ Zezi na ni kuntu tın, o ma ta o wı: «Abam zım nɔɔ-na bam brı á ba jıɔ wu-dıdua dı amu, yi á ba kı lanyıranı. Amu wú daanı abam tıtarı ni sı ku taa ve maŋa kɔɔ? Amu wú kı wu-zuru dı abam sı ku taa ve maŋa kɔɔ? Ja-na bu wum á ba yo seeni.» ¹⁸ Zezi laan ma baɔi cicirə kalu na jıɔ bu wum tın, o pa ka nuŋi ka yag-o. O ma da o na yazurə maŋa kam kuntu ni nɔɔ.

¹⁹ Nɔn-kɔɔg kum dɛen na viiri maama tın, Zezi karabiə bam laan ma vu o te ba bwe-o ba wı: «Bɛɛ mu yi dıbam warı cicirə kam dı zəli?»

²⁰ O ma ləri-ba o wı: «Ku yi abam na ba tiini á jıɔ wu-dıdua dı amu tın ŋwaanı mu. A lagı a ta cıga mu dı abam sı, abam na jıɔ wu-dıdua dı amu, yi ku na maŋı ku yi funfun yıranı ni nyasaŋ-bu na yi mımınu te tın, á wú want á ta dı pu-kamunu kuntu sı ku zaŋı ku vu ku jəni je-ge, yi kú sını ku kı. Abam na jıɔ wu-dıdua dı amu, kulukulu tərə á na bá want á kı. [²¹ Ciciri suntu dwi warı sı zəli ku na daı Wɛ-loro dı ni-vɔrı.]»

²² Zezi karabiə bam dɛen ma ba ba wu daanı Galile ni. Zezi ma ta dı ba o wı: «Baá ja amu Nabiin-bu wum ba kı nɔɔna jıa ni, ²³ yi ba laan wú gu-nı. Da yatɔ dɛ ni a nan wú joori a bi a yagi tuunı.»

O taanı dım kuntu ma tiini dı cɔɔ ba wuru.

Zwifə Wɛ-di-kamunu lampoo ŋwum taanı

²⁴ Ba dɛen ma vu ba yi Kapernawum. Nɔɔna balu na yəni ba jonji lampoo Zwifə bam Wɛ-di-kamunu kum ŋwaanı tın ma vu Pıyɛrı te, yi ba bwe-o ba wı: «Abam karanyına ba ŋwı lampoo na?»

²⁵ Pıyɛrı ma ləri o wı: «O ŋwıa.»

O laan ma joori o vu o zu sɔŋı kulu ba na wura tın. Zezi ma da yigə o bwe-o o wı: «Simɔn, nmu wubunja yi tıta mu? Lugu baŋa pwa bam yəni ba jonji lampoo nɔɔ-na bra tee ni mu? Ba yəni ba jonji-ku ba tıtu tıw biə tee ni mu naa nɔɔna badonnə tee ni mu?»

²⁶ Pıyɛrı ma lər-o o wı: «Ku yi nɔɔna badonnə tee ni mu.»

Zezi laan ma ta o wı: «Ku nan brı ni, dı na yi Wɛ biə tın, dı wu maŋı sı dı ŋwı. ²⁷ Dı nan ba lagı sı dı pa lampoo-jonjə bam wubunja cɔɔ. Kuntu ŋwaanı, zaŋı n vu nunu kum ni, sı n dı gwələ n ma n ja kaləŋə. Nmu na wú da yigə n ja kaləŋə kalu tın, sı n kəŋi ka ni, sı n na səbu-dalı da. Səbu-dalı dım kuntu wú want dı yi Wɛ-

digə kam lampoo kum kuni bule ŋwum. N na lı-dı, sı n ja n ba n ma n ŋwı n pa amu dı n tıtu.»

Wɔɔ mu yi nɔn-kamunu o dwe Wɛ paarı dım wunı?

(Maruki 9:33-37,42-48, Luki 9:46-48, 17:1-2)

18 Kantu maŋa kam ni Zezi karabiə bam ma vu o te, yi ba bwe-o ba wı: «Wɔɔ mu wú ta yi nɔn-kamunu o dwe maama Wɛ paarı dım wunı?»

² Zezi laan ma bəŋi bu-balaŋa o pa o ba o zıɔ ba maama tıtarı ni. ³ O ma ta o wı: «A lagı a ta cıga mu dı abam sı, abam na wu ləni á wubunja á ji ni bu-balwa te, á bá na cwəŋə sı á zu Wɛ paarı dım wu. ⁴ Wulu na dwe maama Wɛ paarı dım wunı tın mu yi wulu na tu o tıtu o ji nıneenı bu-balaŋa kantu doŋ te tın. ⁵ Kulu na wəli da tın, wulu maama na nıɔ bu wuntu doŋ lanyıranı amu yırı ŋwaanı tın, kuntu tu nıɔ amu mu.

⁶ Balu na kı ba wu-dıdua dı amu tın, ba na maŋı ba muri ni bu-balwa te dı, nɔɔnu wulu na pɛ ba dıdua yagi Wɛ cwəŋə tɔɔm tın, ba na ləɔi kandwe kamunu mu kuntu tu ba ni ba dı-o nınu wunı yi o tı, kú ta garı cam dılu o na wú ba na Wɛ tee ni tın. ⁷ Ku yi lɛru lugu baŋa ni dı nabiinə balu na ganı nɔɔna sı ba yagi Wɛ cwəŋə tɔɔm tın. Gana yam kuntu warı sı ya yi ba. Ku nan na yi nɔɔnu wulu maama na ganı nɔɔna sı ba yagi Wɛ cwəŋə tɔɔm tın, lɛru wu o yuu ni.

⁸ Nmu jıŋa naa n naga na wú pa n yagi Wɛ cwəŋə tɔɔm, ku maŋı sı n go-ka mu n yagi. N na ge n jıŋa naa n naga, yi n daarı n na ŋwıa Wɛ tee ni, kuntu garı n na jıɔ n yıra yam maama, yi ba laan dı-m ba yagi mini dılu na bá ti tın wunı. ⁹ Nmu yi nan na wú pa n yagi Wɛ cwəŋə tɔɔm, ku maŋı sı n lı-dı n dılu n yagi. N na jıɔ yi dıdua yi n na Wɛ ŋwıa kam, ku garı n na jıɔ yi yale, yi ba laan dı-m ba yagi mini dılu na bá dwe tın wunı.»

Pi-jjə mumaŋa

(Luki 15:3-7)

¹⁰ «Á taá ye sı á yi gooni wulu maama na muri amu nɔɔna bam wunı tın. Nan lwarı-na ni, Wɛ małɛsı sılu na nii bantu baŋa ni tın zıɔ amu Ko Wɛ tee ni Dı sɔŋı ni mu maŋa maama. [¹¹ Amu Nabiin-bu wum na tu lugu baŋa tın, ku yi sı a beeri balu na je tın mu, sı a vrı-ba lwarım wunı.]

¹² Kuntu tın, nɔɔnu na jıɔ peeni bi (100), yi piə dıdua na je, abam buŋı ni oó kı ta mu? O nan maŋı sı o yagi peeni funugu nugu kum (99) kaporo ni mu piu yuu ni, sı o daarı o vu o beeri pi-jjə kam. ¹³ A lagı a ta cıga mu dı abam sı, o nan na beeri o na-ka, o laan wú na wupolo zanzan kantı ŋwaanı ku dwəni peeni sılu na daarı yi sı wu je tın. ¹⁴ Ku nan yi bıdwı mu dı abam Ko Wɛ na ba lagı sı Dı nɔɔna balu na muri tın dıdua dı je.»

Nɔɔnɔ dɪ o doŋ na maŋɪ sɪ ba fɔŋɪ daani te tɪn

¹⁵ «Nmu ko-bu na kɪ-m lwarɪm, sɪ n vu n kaan-o dɪ o na kɪ kulu tɪn, sɪ ku taa yɪ abam yɪranɪ taani, sɪ nɔɔnɔ ta tɔŋɪ o tɔrɔ. O nan na sɛ nmu na tagɪ kulu tɪn, ku brɪ nɪ n joori n dɪ-o Wɛ cwɔŋɔ kam wɔnɪ mu. ¹⁶ O nan na wu sɛ sɪ o cɛŋɪ nmu taani dɪm, sɪ n lagɪ nɔɔnɔ dɪdɔa naa nɔɔna bale sɪ á tɔŋɪ daani á vu o te, sɪ ba bwe-o ba nii, sɪ Wɛ tɔɔnɔ kum tagɪ ku wɪ: «Nɔɔnɔ na jɪŋɪ taani dɪ o doŋ, ku maŋɪ sɪ nɔɔna bale naa batɔ mu taa yɪ o maana tiinɔ.» ¹⁷ Nɔɔnɔ wum nan ta na wu sɛ sɪ o cɛŋɪ bantu dɪ, sɪ n laan vu n ta dɪ Wɛ-digɔ kɔɔɔ kum ku na yɪ te tɪn. O nan daa ta na wu sɛ sɪ o cɛŋɪ á Wɛ-digɔ kɔɔɔ kum taani dɪm, sɪ n laan ta n nii-o nɪnɛnɪ o yɪ nɔɔnɔ-balɔɔ kulu na maŋɪ ku yɔri Wɛ tɪn mu.

¹⁸ A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, nɔɔnɔ wulu maama abam na pɛ ni sɪ o zu Wɛ kɔɔɔ kum wɔnɪ tɪn, Wɛ wú zɪŋɪ abam kwaga nɪ dɪ kuntu. Yɪ abam na wɪ o bá zu, Wɛ daa ta wú zɪŋɪ abam kwaga nɪ dɪ kuntu. ¹⁹ Ku wɔli da, abam nɔɔna bale na kɪ ni daani lugu baŋa nɪ, sɪ á loori wɔŋo kulu maama amu Ko Wɛ tee nɪ, dɪntu wú kɪ Dɪ pa abam. ²⁰ Bɛŋwaani, jɛŋɔ kalu maama nɔɔna bale naa batɔ na lagɪ daani amu yɪri ŋwaani tɪn, amu wu ba titari nɪ.»

Nɔɔnɔ na maŋɪ sɪ o yagɪ o doŋ lwarɪm o ma cɛ-o te tɪn

²¹ Pɪyɛɛri laan ma vu Zezi te, yɪ o bwe-o o wɪ: «A Yuu-tu, amu ko-bu na kɪ-nɪ lwarɪm, kuni bɪgra mu a maŋɪ sɪ a yagɪ a ma cɛ-o? Ku maŋɪ sɪ ku yɪ kuni birpɛ mu naa?»

²² Zezi ma lɔr-o o wɪ: «Awo, ku dai kuni birpɛ yɪranɪ, ku maŋɪ sɪ ku taa yɪ fusɪpɛ kuni birpɛ mu. ²³ Bɛŋwaani Wɛ paari dɪm nɪ nɪnɛnɪ pɛ wudɔŋ na lagɪ o jeeli o sɛbu o tɪntuŋna tee nɪ o nii te tɪn mu. ²⁴ O na puli sɪ o jeeli-ku tɪn, ba laan ma ja o tɪntuŋnu wudɔŋ na jɪŋɪ o jɪnɪ zanzan nɪnɛnɪ sɛbu-dala murr-fugɔ te tɪn (10.000) ba ba o te. ²⁵ Nɔɔnɔ wum kuntu maa wari o ŋwɪ o jɪnɪ dɪm. Pɛ wum laan ma pa ni sɪ ba ja nɔɔnɔ wum dɪ o kaani dɪ o biɔ ba yɛŋɪ, ku wɔli dɪ o wɔɔnu maama, sɪ ba ma sɛbu kum kuntu ba ŋwɪ jɪnɪ dɪm. ²⁶ Tɪntuŋnu wum na ni kuntu tɪn, o ma vu o kuni doonɔ pɛ wum yigɔ nɪ o loor-o o wɪ: «Amu tu, popo ja n bani dɪ amu, sɪ amu wú ŋwɪ n jɪnɪ dɪm maama a pa-m.»

²⁷ Pɛ wum ma duri o ŋwaŋa yɪ o yagɪ jɪnɪ dɪm o ma cɛ-o, yɪ o daa wu kɪ-o kulukulu.

²⁸ Nɔɔnɔ wum kuntu laan ma nuŋɪ o vu o jeeri tɪntuŋnu wudɔŋ na jɪŋɪ o jɪnɪ fɪnɪnɪ nɪnɛnɪ sɛbu-dalɪ dɪdɔa te tɪn. O laan ma sɔ nɔɔnɔ wum ba, yɪ o fɪ-o sɪ o ŋwɪ o jɪnɪ dɪm. ²⁹ Nɔɔnɔ wum ma kuni doonɔ o doŋ tɪntuŋnu wum yigɔ nɪ o loor-o o wɪ: «Popo ja n bani dɪ amu, sɪ amu wú ŋwɪ n jɪnɪ dɪm a pa-m.»

³⁰ O ma wu sɛ, yɪ o ja nɔɔnɔ wum o vu o kɪ pɪna digɔ nɪ, sɪ ku vu ku yɪ maŋa kam o na wú ŋwɪ o jɪnɪ dɪm tɪn.

³¹ Pɛ wum tɪntuŋna badonnɔ na nɛ kuntu tɪn, ku ma pa ba wuru tiini tɪ cɔŋɪ. Ba laan ma vu ba ta ba brɪ pɛ wum kulu maama na kɪ tɪn. ³² Pɛ wum laan ma bɛŋɪ o tɪntuŋnu wum kuntu o ta dɪd-o o wɪ: «Nmu yɪ nɔɔnɔ-balɔɔ mu. Amu yagɪ nmu jɪ-fari dɪm maama mu a ma cɛ-m, nmu na loori-nɪ tɪn ŋwaani. ³³ Ku ya maŋɪ sɪ nmu dɪ duri n doŋ wum ŋwaŋa, nɪnɛnɪ a na duri nmu ŋwaŋa te tɪn.»

³⁴ Pɛ wum bani ma tiini dɪ zaŋɪ zanzan dɪ o tɪntuŋnu wum. O ma kɪ-o o tɪntuŋna bam jɪŋa nɪ, sɪ ba pa o na cam, sɪ ku vu ku yɪ maŋa kalu o na wú ŋwɪ o jɪnɪ dɪm maama tɪn.

³⁵ Kuntu tɪn, abam wulu maama na wu yagɪ o ma cɛ o ko-bu dɪ o wu maama tɪn, amu Ko Wɛ dɪ wú pa abam na cam kuntu doŋ mu.»

Kaani vum taani

(Marku 10:1-12, Luki 16:18)

19 Zezi dɛɛn na brɪ-ba wɔɔnu tɪm kuntu maama o ti tɪn, o laan ma zaŋɪ Galile nɪ o vu o yɪ Zude tɪ-niɔ yam, Zurɔɔnɔ bugɔ kam ni dɪdoŋ dɪm nɪ. ² Nɔɔnɔ-kɔɔɔ ma tɔŋ-o ku vu, yɪ o pa ba yawɪna na yazurɛ je sɪm kuntu nɪ.

³ Farizian tiinɔ badaara dɛɛn ma zaŋɪ ba vu Zezi te. Ba maa lagɪ sɪ ba maŋ-o ba nii, yɪ ba bwe-o ba wɪ: «Nɔɔnɔ jɪŋɪ cwɔŋɔ sɪ o vɪn o kaani, ku na maŋɪ ku yɪ kulu maama ŋwaani na?»

⁴ Zezi ma lɔri-ba o wɪ: «Ku pupuni Wɛ tɔɔnɔ kum wɔnɪ ku wɪ: «Pulim nɪ, Wɛ na kɪ nabiinɔ tɪn, Dɪ kɪ-ba sɪ ba taa yɪ baaru dɪ kaani mu.» Abam nan ta wu karɪm kuntu na? ⁵ Kuntu ŋwaani, nɔɔnɔ na di kaani, o maŋɪ sɪ o pɔɔri o titi o nu dɪ o ko tee nɪ, sɪ o daari o pa o dɪ o kaani wum jɔni daani. Kuntu wú pa ba laan ji nɔɔnɔ dɪdɔa. ⁶ Kuntu tɪn, ba daa dai nɔɔna bale, ba laan yɪ nɔɔnɔ dɪdɔa mu. Wɛ na kɪ nɔɔna balu daani tɪn, nɔɔnɔ-nɔɔnɔ daa wu maŋɪ sɪ o pɔɔri-ba daani.»

⁷ Farizian tiinɔ bam daa ma bwe-o ba wɪ: «Bɛɛ nan mu yɪ Moyisi dɛɛn pa ni, nɪ nɔɔnɔ jɪŋɪ cwɔŋɔ sɪ o pupuni tɔɔnɔ o pa o kaani, sɪ ku brɪ nɪ o vɪ-o?»

⁸ Zezi ma lɔri-ba o wɪ: «Abam wuru na dana tɪn ŋwaani mu pɛ Moyisi dɪ sɛ sɪ á vɪn á kaana. Ku na zɪŋɪ pulim maŋa nɪ tɪn, ku ya wu maŋɪ sɪ nɔɔna vɪn ba kaana. ⁹ A nan lagɪ a ta abam sɪ, nɔɔnɔ na vɪn o kaani, yɪ ku na dai nɪ o cɔŋɪ dɪ baara, yɪ o daari o di kaani wudɔŋ, kuntu tu kɔm dɪm yɪ balɔɔ nɪnɛnɪ o na pɔni dɪ o doŋ kaani te tɪn mu.»

¹⁰ Zezi na tagɪ kuntu tɪn, o karabiɔ bam ma ta dɪd-o ba wɪ: «Ku na sɪnɪ ku yɪ kuntu mu baaru dɪ o kaani laŋa nɪ, ku ya lamma dɪ nɔɔnɔ na maŋɪ o wu di kaani.»

¹¹ O ma lɔri-ba o wɪ: «Ku nan dai nɔɔna maama mu wú wani ba ni taani dɪntu kuri, ku yɪ balu yɪranɪ Wɛ na zɔni-ba sɪ ba wani ba jɔŋɪ-dɪ tɪn mu. ¹² Nɔɔna badaara wura ba na ba buŋɪ sɪ ba di kaana, bɛŋwaani ba maŋɪ ba lu bantu bakani mu. Badaara dɪ maa wura ba na ba

tɪtɪtɪ mu, ku ɕe dí yɪra wɪa yigə nɪ de dɪm maama wunɪ, yɪ nmu pa bantu ɲwɪ maɪ dɪ dɪbam na jonɪ te tɪn.»

¹³ Kara kam tu wum ma ləri ba dɪdua o wɪ: «A cilon, nii yo. A wu kɪ nmu kampinə, bɛɲwaanɪ nmu sɛ sɪ n tunɪ n jonɪ sɛbu-dalɪ dɪdua mu de wunɪ. ¹⁴ Nan ja n sɛbu kum n viiri, sɪ taanɪ tərə. Amu laga, yɪ a ɲwɪ nɔɔnɔ wulu na tu kwaga o tunɪ tɪn, sɪ ku maɲɪ dɪ nmu na jonɪ te tɪn. ¹⁵ A nan ba jɪgɪ cwəɲə sɪ a ma a sɛbu kum a kɪ kulu a na lagɪ tɪn na? Nmu nan jɪgɪ wu-guɔ dɪ a na jɪgɪ wu-yonɔ tɪn mu na?»

¹⁶ Mu ku kuri, balu na wu kwaga nɪ tɪn wú ba ba ji yigə tiinə, yɪ balu na wu yigə nɪ tɪn wú joori ba ji kwaga tiinə.»

Zezi daa na ɲɔɔnɔ o tuunɪ taanɪ te tɪn

(Markɪ 10:32-34, Luki 18:31-34)

¹⁷ Zezi dɪ o karabiə dɛɛn ma zaɲɪ ba maa ke Zeruzalem. Ba na wu cwəɲə nɪ tɪn, o ma pɔɔrɪ o karabiə fugə-bale bam kɔɔɔ kum wunɪ o pa ba tɔɔɔ dɪd-o ba veə.

¹⁸ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Taá ye-na, dí na maa ve Zeruzalem tɪn, dáanɪ mu ba laan wú ja amu Nabiin-bu wum ba kɪ kaanɪm yigə tiinə bam dɪ cullu karanyɪna tiinə bam jɪɲa nɪ. Nɔɔɔna bam kuntu wú dí a taanɪ sɪ ku brɪ nɪ a maɲɪ sɪ a tɪ mu. ¹⁹ Ba laan wú daari ba kɪ-nɪ dwi-ge tiinə bam jɪɲa nɪ. Bantu dɪ wú mwanɪ amu, yɪ ba daari ba magɪ-nɪ dɪ balaara. Ba laan wú ja-nɪ ba pa tuun-dagara baɲa nɪ ba gu. Da yatɔ de nɪ, a laan wú joori a bi a yagɪ tuunɪ.»

Zezi cwəɲə kam na jɪgɪ yaara te tɪn

(Markɪ 10:35-45, Luki 22:24-27)

²⁰ Zebede biə bam nu dɛɛn ma vu Zezi te dɪ o biə bale bam. O ma kuni doonə o yigə nɪ sɪ o loor-o. ²¹ Zezi ma bwe-o o wɪ: «Bɛɛ mu n laga?»

O ma lər-o o wɪ: «Popo, pa ni sɪ n na tu n di n paari dɪm, sɪ n pa a biə bale bantu jəni nmu tee nɪ, n jazɪm nɪ dɪ n jagwiə nɪ.»

²² Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam tɪtɪ yəri á na loori kulu tɪn. Abam wú want á tɔɔɔ á yaari nɪ a na lagɪ a ba a na yaara yalu tɪn na?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Eɛn, dí wú want.»

²³ Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam wú sunɪ á tɔɔɔ á yaari amu yaara yam donɪ. Ku daari wulu na wú jəni a jazɪm nɪ naa a jagwiə nɪ amu paari dɪm wunɪ tɪn, a ba jɪgɪ cwəɲə sɪ a kuri nɔɔɔna sɪ ba jəni da. A Ko Wɛ mu maɲɪ o tinɪ je sɪm kuntu, sɪ o pa balu na wú ba ba jəni da tɪn.»

²⁴ O karabiə fugə kam na lwarɪ ba donnə bale bam na loori kulu Zezi tee nɪ tɪn, ba bana ma tiini ya zaɲɪ dɪ ba. ²⁵ Zezi laan ma bəɲɪ ba maama, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Abam maɲɪ á ye lugu baɲa pwa na yəni ba jɪgɪ ba nɔɔɔna ba bɛɛsɪ te tɪn, yɪ ba dɪdɛera mu di dam ba baɲa

nɪ. ²⁶ Ku nan na yɪ abam, ku wu maɲɪ sɪ ku taa yɪ kuntu donɪ abam tɪtarɪ nɪ. Bɛɲwaanɪ, abam wulu na lagɪ sɪ o ji nɔɔn-kamunu á wunɪ tɪn, kuntu tu maɲɪ sɪ o ji abam maama tuntunɔnɔ mu. ²⁷ Wulu na lagɪ sɪ o ji abam yigə tu tɪn, kuntu tu maɲɪ sɪ o ji á gamba mu. ²⁸ Ku yɪ kuntu donɪ mu, amu Nabiin-bu wum wu tu sɪ nɔɔɔna tunɪ ba pa-nɪ. Amu nan tu sɪ a tunɪ a pa nabiinə mu, sɪ a daari a kwe a ɲwɪa a ma ləri nɔɔɔna zanzan ɲwɪa Wɛ tee nɪ.»

Zezi na puri lilwə bale yia te tɪn

(Markɪ 10:46-52, Luki 18:35-43)

²⁹ Zezi dɪ o karabiə bam dɛɛn ma nunɪ Zeriko nɪ ba maa kea. Ba na maa ke tɪn, nɔɔn-kɔɔɔ maa tɔɔɔ-ba. ³⁰ Lilwə bale dɛɛn ma je cwəɲə kam ni nɪ. Ba na lwarɪ nɪ Zezi mu tɔɔɔ dáanɪ o maa ke tɪn, ba laan ma kaasɪ baɲa baɲa dɪ kwər-dɪa ba wɪ: «Dí Yuutu! Pɛ Davidi dwi tu! Duri dɪbam yibwənə!»

³¹ Nɔɔn-kɔɔɔ kum ma kaanɪ-ba sɪ ba pu ba niə. Ba laan ma tiini ba kaasɪ ba wɪ: «Dɪbam Yuutu! Pɛ Davidi dwi tu! Duri dɪbam yibwənə!»

³² Zezi na ni kuntu tɪn, o ma zɪgɪ yɪ o bəɲɪ-ba o bwe o wɪ: «Abam lagɪ sɪ a kɪ bɛɛ mu a pa abam?»

³³ Ba ma ləri ba wɪ: «Dí Yuutu, dɪbam lagɪ sɪ n pa dí yia mu joori ya taa na.»

³⁴ Zezi ma duri ba ɲwəɲa. O ma twɪ o jɪɲa o dwe ba yia yam, yɪ ya joori ya naɪ bidwɪ baɲa nɪ. Ba laan ma zaɲɪ ba tɔɔɔ o kwaga.

Zezi na zu Zeruzalem yɪ nɔɔɔna zul-o te tɪn

(Markɪ 11:1-11,15-19, Luki 19:28-40,45-48, Zan 12:12-19, 2:13-17)

21 Zezi dɪ o karabiə bam dɛɛn ma vu ba twe Zeruzalem. Ba ma vu ba yɪ tu kudonɪ, ku yɪrɪ mu Betifaazi. Ku wu Olivi piu kum saɲa nɪ mu. ² Zezi laan ma li o karabiə bale yɪ o wɪ: «Ve-na á vu á zu tu kulu na wu abam yigə nɪ tɪn. Á na yɪ da, á wú na bɪnaga na lægi da, yɪ bɪna-pɔɔɔla dɪ tɔɔɔ ka wura. Á na nɛa, sɪ á bwəli-sɪ á ja ba á pa-nɪ. ³ Nɔɔɔnɔ na bwe abam sɪ wonɔ, sɪ á ta dɪd-o nɪ, ku yɪ dí Yuutu wum mu lagɪ-sɪ. Ku tu wú sɛ o yagɪ o pa abam, yɪ á ja á ba.»

⁴ Ku kɪ kuntu, sɪ ku pa Wɛ nijonɔnɔ wudonɪ dɛɛn na tagɪ kulu faɲa faɲa tɪn mu sunɪ ku kɪ. O dɛɛn tagɪ o wɪ:

⁵ «Ve-na á ta dɪ Siyɔn tiinə bam nɪ:

«Nii-na á pɛ wum,

o maa bɪnɪ á te.

Wuntu tu o tɪtɪ mu,

yɪ o di bɪnaga o maa bɪna.

Ka yɪ bɪna-pɔɔɔla mu o diinə,

yɪ ka nu mɪ zɪla zɪɲɪm.»

⁶ Zezi karabiə bale bam ma sunɪ ba tɔɔɔ yigə, ba vu ba kɪ kulu o na tagɪ sɪ ba kɪ tɪn. ⁷ Ba ma ja bɪna-kwɪun kum dɪ bɪna-pɔɔɔla kam ba ba, yɪ ba li ba gwaaru ba daɲɪ sɪ baɲa nɪ. Zezi laan ma di bɪna-pɔɔɔla kam, yɪ ba ve ba maa kea. ⁸ Ba na maa ke tɪn, kɔ-fɔɔ maa tɔɔɔ-ba, yɪ

ba zanzan li ba gwaaru ba lwarl cwəŋə kam yuu ni, si Zezi tɔgi ti baŋa o ke. Badaara di ma goni wɔɔru ba di cwəŋə kam yuu ni, si o tɔgi ti baŋa o ke. ⁹ Nɔn-kɔgɔ kulu na wu o yigə ni di o kwaga ni ba ve tun maa kaasa, yi ba tɛ ba wɛ:

«Ozaana! Zulə taa wu Pɛ Davidi dwi tu wum tee ni!
Zuli-na wulu na tu dí Yuutu Wɛ yiri ŋwaani tun.
Ozaana! Zulə taa wu Baŋa-Wɛ tee ni!»

¹⁰ Ba dɛen ma vu ba maa yi Zeruzalem tu kum ni. Tu kum tiinə bam maama ma zaŋɩ ba yi zulimaa ba sirigi je sum maama. Ba maa bwe ba wɛ: «Nɔɔnɔ wɔɔ mu tin-tu?»

¹¹ Nɔn-kɔgɔ kulu na tɔgi Zezi tun maa tɛ ba wɛ: «Wuntu yi Wɛ nijonɔnu Zezi mu, o na nunji Galile tu Nazareti tun.»

¹² Zezi dɛen ma vu o zu Wɛ-di-kamunu kum wu. O ma na nɔɔna na wu ka kunkɔɔ kum ni ba pipiə. O ma zəli-ba o pa ba nunji. O ma vu o ja səbu-lənnə bam taabullu tum o pipiri o pu tɔga ni, o pa ba səbiə bam jagi. O ma daari o yigi yitunnu tilu nɔɔna badonnə na je da ba yəgi kunkwən-pulə tun o di tɔga ni. ¹³ O na wura o zəli-ba kuntu tun, o ma ta di ba o wɛ: «Ku pupuni Wɛ tɔɔ kum wuni, ni Wɛ mu wɛ: «Amu digə kantu maŋɩ si ka taa yi jəgə kalu nɔɔna na wú ta tui ba warl amu da tun mu.» Abam nan pɛ ku ji ŋwuna joro je.»

¹⁴ Lilwə di kwaarɩ dɛen ma ba Zezi te Wɛ-di-kamunu kum wuni, yi o pa ba na yazurə. ¹⁵ Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə bam ma na wokunkagila yalu o na ki tun, yi ba daari ba na biə na zɔgi Wɛ-digə kam kunkɔɔ kum ni ba kaasi ba wɛ: «Ozaana! Zulə taa wu Pɛ Davidi dwi tu wum tee ni!»

Ba na nɛ kuntu tun, ba bana ma zaŋɩ zanzan. ¹⁶ Ba ma ta di Zezi ba wɛ: «Nmu ba ni biə bam na tɛ nmu taani te? N bá ci-ba si ba yi taa tɛ kuntu na?»

Zezi ma ləri-ba o wɛ: «A ye ba na tɛ kulu tun. Ku nan pupuni Wɛ tɔɔ kum wuni ku wɛ: «Nmu Wɛ mu pɛ biə di bu-sɩsɩn zuli nmu di ba niə.» Abam maŋɩ á wu karumi kuntu na?»

¹⁷ O laan ma zaŋɩ ba tee ni o viiri. O ma nunji tu kum ni o vu Betani, yi o pəni dáani.

Zezi na sɔɔli kapuru yi ku ti te tun

(Marki 11:12-14,20-24)

¹⁸ Tɔga na puuri tituti tun, o ma zaŋɩ si o joori o vu Zeruzalem. O na wu cwəŋə ni tun, o kana maa wɛ. ¹⁹ O ma na kapuru na zɔgi cwəŋə kam daa ni. O ma vu si o nii, yi o piini di wɔɔru yiranɩ mu wura, yi mɔɔla tərə si o di. O ma ta di kapuru kum o wɛ: «N daa n bá joori n lə biə maŋa di maŋa.» O na tagi kuntu tun, kapuru kum ma da ku kwaarɩ bidwi baŋa ni.

²⁰ Zezi karabiə bam na nɛ kuntu tun, ku ma su-ba. Ba ma bwe ba wɛ: «Ku ki ta mu yi kapuru kum da ku kwaarɩ lila kuntu?»

²¹ Zezi ma ləri-ba o wɛ: «A lagɩ a ta ciɔga mu di abam si, á na ki á wu-dɩdua di amu yi á ba jɔgi bubwɛa, abam di wú wanɩ á ki kulu na ki kapuru kum tun doŋ. Ku nan dai kuntu yiranɩ má. Á wú wanɩ á ta di pu-kamunu kuntu ni, ku gɔ ku na wu mɛ tun ku vu ku tu nɩwɩ kum wuni, yi Wɛ nan wú pa ku ki. ²² Kulu na wəli da tun, abam na loori wəŋo kulu maama Wɛ tee ni, yi á na ki wu-dɩdua ni á wú na, Wɛ wú pa á sɩni á na-ku.»

Nɔɔna na bwe Zezi dam dɩm na nunji mɛ tun

(Marki 11:27-33, Luki 20:1-8)

²³ Zezi dɛen ma joori o vu o zu Wɛ-di-kamunu kum wu. O maa wura o bri nɔɔna bam. Zwifə nakwa bam di ba kaanum yigə tiinə bam ma vu o te ba bwe-o ba wɛ: «Wɔɔ dam mu n ma n ki wəənu tilu maama n na ki tun? Wɔɔ mu pɛ nmu ni si n ta n ki kuntu?»

²⁴ O ma ləri-ba o wɛ: «A di jɔgi bwia a lagɩ a bwe abam. Á na ləri á pa-ni, si a laan bri abam wulu na pɛ amu ni si a tunɩ tun. ²⁵ A lagɩ a bwe abam a nii, Zan na miisi nɔɔna na wuni tun, ku yi Wɛ mu pɛ-o cwəŋə naa nabiinə mu?»

O na bwe-ba kuntu tun, ba maa wura ba bwe daani si ba nii, ba na wú lər-o te tun. Ba maa wɛ: «Dɩbam na ləri dí wɛ, ku yi Wɛ mu, o laan wú bwe dɩbam o nii, bɛɛ mu yi dí nan wu sɛ Zan taani dɩm? ²⁶ Ku daari, dí na wɛ ku yi nabiinə mu pɛ-o cwəŋə, nɔn-kɔgɔ kum wú ja di dɩbam, di ba maama na paɩ Zan yi Wɛ nijonɔnu tun ŋwaani.» ²⁷ Ba na banɩ daani ba ga kulu ba na wú ta tun, ba ma ləri Zezi ba wɛ: «Dí yəri wulu na pɛ Zan cwəŋə tun.»

Zezi di ma ta di ba o wɛ: «Ku na yi kuntu, amu di nan bá ta wulu na pɛ amu ni si a taa tunɩ tun.»

Nɔɔnɩ di o biə bale mumaŋa

²⁸ Zezi laan ma ta o wɛ: «A lagɩ a maŋɩ mumaŋɩ didoŋ a bri abam, si á buŋɩ á nii. Nɔɔnɩ mu wura di o biə bale. O ma ta di bu-kwɩan kam o wɛ: «Ve n tunɩ a kara ni zɩm dɛ dɩm ni.» ²⁹ Bu wum ma lər-o o wɛ: «A bá vu.» Ku na ki flun tun, o ma joori o ləni o wubuŋa yi o vu o tunɩ.

³⁰ Nɔɔnɩ wum daa ma ta di o bu wudoŋ wum si o di vu o kara kam o tunɩ. Wuntu ma ləri o wɛ: «A ko, áá vu.» Yi o laan daari o wu ve.

³¹ Kuntu tun, biə bam kuntu bale wuni, wɔɔ mu sɩni o ki ba ko wum na lagɩ kulu tun?»

Ba ma lər-o ba wɛ: «Ku yi bu nakwi wum mu.» Ba na ləri kuntu tun, Zezi laan ma ta di ba o wɛ: «A lagɩ a ta ciɔga mu di abam si, nɔn-ciɔgɩru, ku na yi lampo-jonɔnə di ka-bwəəru, wú zu Wɛ paari dɩm wuni ba daari abam. ³² Bɛŋwaani, Zan na tu abam te tun, o dɛen bri abam cwəŋə kalu á na wú da si á na ciɔga Wɛ tee ni tun, yi á wu sɛ o taani dɩm. Nɔn-ciɔgɩru tum nan sɛ-o yi ti ləni ti wuru ti yagi kəm-balwaarɩ tum. Abam

nan ne bantu na ki te tun, yi á daa ta wu se si á læni á wubunja si á se o taani dum.»

Nɔɔnu dɔ o gaari mumaŋa

(Marki 12:1-12, Luki 20:9-19)

³³ Zezi daa ma ta di ba o wɔ: «Cægi-na, si a daa maŋi mumaŋi didonɔ a bri abam. Soŋɔ tu wudonɔ mu wura. O ma zaŋi o ci gaari, yi o daari o jæri tweeru tɔlu yiri na yi vinyæ tun di wuni. O ma daari o ku gonɔ ti-dia je ni, si o na gwæri tweeru tim biæ bam, si o ki dáani o no o ka ti na bam. O ma daari o cwi dapala si nɔɔnu taa je da o yiri gaari dum. O na fɔgi o ci-di kuntu tun, o laan ma kwe nɔɔna o yagi da si ba taa tunja, yi o daari o beeri o vu tu kudonɔ.

³⁴ Ku na yi tweeru tim biæ bam gwærim maŋa tun, o ma tunɔ o tuntunja, si ba vu nɔɔna balu na nii o gaari dum banja ni tun te, si ba jonɔ tweeru tim biæ bam ba ja ba pa-o. ³⁵ O tuntunja bam na tu tun, nɔɔna bam ma ja-ba, ba magi didua lanyranɔ, ba gu wudonɔ, yi ba daari ba duli didua di kandwa ba gu.

³⁶ Gaari dum tu wum ta ma joori o tunɔ o tuntunja badonnæ nɔɔna bam tee ni. Bantu kɔɔɔ dwe dayigæ nɔɔna bam. Nɔɔna bam daa ta ma ki bantu di kuntu donɔ. ³⁷ Ku kweelim ni tun, o laan ma tunɔ o tuti bu nɔɔna bam tee ni, yi o bunɔ ni, baá nigi wuntu. ³⁸ O bu wum na maa ve yi nɔɔna bam na-o tun, ba maa nɔɔni daani ba wɔ: «Mu gaari dum tu bu, wuntu mu lagi o ba o taa te o ko wum wænu tum. Nan pa-na dí gu-o, si dí daari dí taa te o wænu tum.» ³⁹ Ba laan ma ja-o ba vanɔ ba ja nunɔ gaari dum wuni, ba mag-o ba gu.

⁴⁰ Kuntu tun, gaari dum tu wum laan na tuæ, oó ki nɔɔna bam kuntu tita mu?»

⁴¹ Zezi na bwe-ba kuntu tun, ba laan ma læri ba wɔ: «O maŋi si o gu nɔɔn-balwaarɔ tum kuntu mu, si o daari o kwe gaari dum o pa nɔɔna badonnæ si ba taa nii-di, si tweeru tum biæ bam gwærim maŋa na yiæ, si ba taa pa-o o tweeru tum biæ bam.»

⁴² Zezi daa ma ta di ba o wɔ: «Ku pupuni Wæ tɔɔ kum wuni ku wɔ:

«Kandwæ dilu lwara na vɔn tun laan mu joori di ba di ji kandwæ dilu na paɔ soŋɔ kum dana tun.

Kuntu yi Banja-Wæ mu kia,
yi ku yi wo-kamunu ku pa dɔbam.»

Abam maŋi á wu karumi kuntu na? ⁴³ Ku bri ni Wæ laan wú jonɔ DL paari dum abam tee ni, yi DL daari DL pa balu na se DL ni tun na cwæŋæ ba zu DL paari dum wu. [

⁴⁴ Ku na yi kandwæ dilu Wæ na kuri tun, nɔɔnu wulu maama na tu dintu banja ni tun, kuntu tu wú tiini o cucugi o tuti mu. Ku daari, wulu maama kandwæ dum na tu o banja ni tun, di wú mɔri kuntu tu mu.]»

⁴⁵ Zezi deen na maŋi mumaŋa yam kuntu maama tun, kaanum yigæ tiinæ bam di Farizian tiinæ bam ma lwarɔ ni ku yi bantu taani mu o tæa. ⁴⁶ Ba maa kwaanɔ ba lagi

cwæŋæ si ba ja-o, yi ba kwarɔ fuuni di nɔɔn-kɔɔ kum, bantu na pæ o yi Wæ nijonɔnu tun njaanɔ.

Pæ bu kadiri candiæ mumaŋa

(Luki 14:15-24)

22 Zezi deen ma maŋi mumaŋi didonɔ o bri nɔɔna bam o wɔ: ² «Wæ paari dum nyl di pæ wudonɔ na lagi si o ki kadiri candiæ o pa o bu te tun. ³ Pæ wum ya tagi di nɔɔna badonnæ mu si ba ba ba tɔgi ba di kadiri candiæ kam. De dum na tu di yi tun, o ma tunɔ o tuntunja na si ba vu ba bæni nɔɔna bam kuntu si ba ba. Ba ma wu se si ba ba. ⁴ O laan ma joori o tunɔ o tuntunja badonnæ, si ba vu nɔɔna bam te ba ta di ba ni: «Ba-na, si amu ti wonɔ maama yi a pa ba gu na-paala di varinunuguru. Nan ba-na si dí di candiæ kam.»

⁵ Nɔɔna balu ba na bæni kuntu tun ma zaŋi ba vu ba wubunja je, ba na ba nigi o beeri dum tun njaanɔ. Ba didua ve o kara mu. Didua ma vu si o ki o pipiu. ⁶ Nɔɔna balu na daari tun ma ja pæ wum tuntunja bam, ba bæsi-ba ba gu.

⁷ Pæ wum banɔ ma tiini di zaŋi. O ma tunɔ o pamaŋa si ba vu ba gu nɔɔn-gura bam kuntu, si ba daari ba zwe ba tu kum maama. ⁸ O laan ma ta di o tuntunja bam o wɔ: «Kadiri dum wonɔ maama ti ku yigæ si dí di. A nan na bæni balu si dí di candiæ kam tun ya wu maŋi di ka. ⁹ Nan nunɔ-na á vu tu kum je sum maama ni, á nii cwe sum niæ ni. Á na ne nɔɔnu wulu maama tun, si á bæŋ-o si o ba o tɔgi o di.» ¹⁰ O tuntunja bam ma nunɔ ba beeri tu kum maama, ba la nɔɔna balu maama ba na ne tun, ku na yi nɔɔn-nɔna di nɔɔn-balwaarɔ di. Pæ wum soŋɔ kum ma tiini ku su di nɔɔna.

¹¹ Pæ wum laan ma nunɔ si o zaanɔ nɔɔna bam. O ma na nɔɔnu didua na wura o na wu zu gwar-nɔnɔ kulu na maŋi di kadiri dim tun. ¹² Pæ wum ma bwe-o o wɔ: «A cilonɔ, nmu ki ta mu n tɔgi n zu yo seeni, yi nmu wu zu gɔɔ kulu na lana tun?» Nɔɔnu wum ma ga ka læræ je.

¹³ Pæ wum laan ma ta di o tuntunja bam o wɔ: «Ja-na nɔɔnu wuntu á vɔ o ja di o ne, si á ja-o á nunɔ á di lim wuni, yaara na wu mæ yi nɔɔna keeræ yi ba duni ba nwa tun.»

¹⁴ Kuntu bri ni, Wæ bæni nɔɔna zanzan mu, yi DL daari DL kuri ba funfun yiranɔ.»

Lampoo njuum taani

(Marki 12:13-17, Luki 20:20-26)

¹⁵ Farizian tiinæ bam laan ma zaŋi ba vu si ba banɔ ba nii, ba na wú ki te ba pa Zezi nɔɔni o tusi si ba ja-o tun.

¹⁶ Ba ma li ba karabiæ badonnæ, si ba tɔgi di Pæ Erɔdi kwaga nɔɔna badonnæ ba vu Zezi te. Ba ma vu ba ta did-o ba wɔ: «Karanyuna, dɔbam ye ni nmu yi cigu tu mu, yi n yæni n bri nɔɔna Wæ cwæŋæ kam cigu. Nmu yigæ tææ di nɔɔna na bunɔ kulu ba pa nmu tun, nmu nan ba kuri nɔɔna daani. ¹⁷ Dí nan lagi si dí bwe nmu

dí nii, nmu wubuŋa yi tita mu? Dɔbam Zwifə bam cullu pɛ ni sɪ dí ŋwɪ lampoo dí pa lugu kum pa-faru wum na? Mu na ku wu maŋɪ?»

¹⁸ Zezi na lwarɪ ba na jɪɟɪ wubuŋ-balwaaru tɪlu tɪn, o ma ləri-ba o wɪ: «Abam yi pipiri-nyuna mu. Bɛɛ nan mu yi á lagɪ sɪ á maŋɪ-nɪ á nii? ¹⁹ Nan brɪ-na-nɪ səbu-dalɪ dɪlu dí na yəni dí ma ŋwɪ lampoo tɪn.»

Ba ma lɪ səbu-dalɪ dɪm ba brɪ-o. ²⁰ O ma bwe-ba o wɪ: «ƵƵ nyɪnyugɪ dɪ o yɪrɪ mu pupunɪ dɪ banja nɪ?»

²¹ Ba ma lər-o ba wɪ: «Ku yi pa-faru wum mu.»

O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Ku lamma. Nan taá ŋwɪ-na kulu na yi pa-faru wum nyɪm tɪn á pa-o, sɪ á daari á taá pal Wɛ kulu dɪ na yi Dɪ nyɪm tɪn.»

²² O na ləri-ba kuntu tɪn, ku ma su-ba zanzan. Ba laan ma yag-o yi ba viiri.

Twa biim taani

(Markɪ 12:18-27, Luki 20:27-40)

²³ Dɛ dɪm kuntu nɪ, Sadusɪan tiinə badonnə dɛɛn ma zaŋɪ ba vu Zezi te. Bantu mu brɪ nɪ, nɔɔnɔ na tɪga o daa bá joori o bi tɪn. ²⁴ Ba ma vu ba ta dɪ Zezi ba wɪ: «Karanyɪna, Moyisi dɛɛn brɪ nɪ, nɔɔnɔ na tɪga, yi o dɪ o kaani na ba jɪɟɪ biə daani, o nu-bu mu maŋɪ sɪ o di kadəm wum sɪ ba lu biə o curu kulu na tɪɟɪ tɪn ŋwaani. ²⁵ Kuntu, nu-pugə-biə barpɛ mu ya wu dɪbam tɪtari nɪ. Ba didua ma di kaani yi o tɪ o daar-o, yi o wu lugu bu did-o. Wulu na saŋɪ tɪn dɪ daa ma ləri o di kaani wum. ²⁶ O dɪ ma tɪ o daar-o. Batɔ tu wum dɪ daa ma di-o. Ku kɪ kuntu doŋ mu dɪ ba maama barpɛ, yi ba wu lugu bu dɪ kaani wum. ²⁷ Ba maama na tɪɟɪ tɪn, kaani wum dɪ laan ma tɪ. ²⁸ Dí nan lagɪ dí bwe dí nii, ba maama na di kaani wum tɪn, ba laan na tu ba bi ba yagɪ tuunɪ, bantu ƵƵ mu wú ta te kaani wum?»

²⁹ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Abam tiini á tusi mu. Abam nan wu ni Wɛ tɔɔ kum zaasum dɪm kuri dɪ, yi á yəri Wɛ dam dɪm na yi te tɪn. ³⁰ Bɛŋwaani, nɔɔna na tu ba bi ba yagɪ tuunɪ, baá ta nyɪ dɪ Wɛ malesɪ sɪm na yi te tɪn mu, baara daa bá di kaana, kaana dɪ nan daa bá zu banna dɪ. ³¹ Ku nan na yi twa biim dɪm dɪ, abam maŋɪ á wu karumɪ kulu Wɛ na tagɪ Dɪ brɪ abam yi ku pupunɪ Dɪ tɔɔ kum wunɪ tɪn na? ³² Dɪ tagɪ Dɪ wɪ: «Amu yi Abraham Wɛ, dɪ Yizaki Wɛ, dɪ Zakɔbɪ Wɛ mu.» Ku brɪ nɪ bantu daa ta jɪɟɪ ŋwɪa mu Dɪ tee nɪ, bɛŋwaani Banja-Wɛ yi nanɔna Wɛ mu sɪ Dɪ dal twa Wɛ.»

³³ Nɔɔn-kɔɔ kum na ni Zezi zaasum dɪm na yi te tɪn, ku ma tiini ku su-ba.

Wɛ niə yam wunɪ dɔɔ mu yi kamunu dɪ dwe?

(Markɪ 12:28-34, Luki 10:25-28)

³⁴ Farizɪan tiinə bam dɛɛn ma lwarɪ Zezi na ləri Sadusɪan tiinə bam te tɪn, ku pa ba daa warɪ taani ba ta. Ba laan ma kikili daani sɪ ba lagɪ cwəŋə ba ma ja-o. ³⁵ Ba wu didua na yi Wɛ cullu tum karanyɪna tɪn ma za-

ŋɪ sɪ o maŋ-o o nii o swan na yi te tɪn, o ma bwe-o o wɪ: ³⁶ «Karanyɪna, Wɛ niə yam maama wunɪ dɔɔ mu yi kamunu dɪ dwe?»

³⁷ Zezi ma lər-o o wɪ: «Ta n soe n Yuutu Banja-Wɛ dɪ n bicari maama, dɪ n wu maama, dɪ n wubuŋa maama.

³⁸ Dɪntu nan mu yi Wɛ dayigə ni yi dɪ yi kamunu.

³⁹ Dɪlu na saŋɪ tɪn dɪ nyɪ dɪ dɪntu mu, dɪ tagɪ dɪ wɪ, ta n soe n doŋ nɪ n tɪtɪ te. ⁴⁰ Moyisi zaasum dɪm dɪ fanja fanja Wɛ niŋoŋnə bam zaasum dɪm maama yɔɔrɪ dɪ puli niə yantu yale banja nɪ mu.»

Krisi wum Wɛ na tuŋɪ tɪn yi Davidi Yuutu mu

(Markɪ 12:35-37, Luki 20:41-44)

⁴¹ Farizɪan tiinə badonnə dɛɛn ma ba ba kikili daani. Zezi ma zaŋɪ o bwe-ba o wɪ: ⁴² «Ku na yi Krisi wum Wɛ na lagɪ Dɪ tuŋɪ tɪn, abam buŋɪ nɪ oó ta yi ƵƵ dwi tu mu?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Oó ta yi Pɛ Davidi dwi tu mu.»

⁴³ Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Ku nan wú kɪ ta mu ku taa yi kuntu? Wɛ Joro kum dɛɛn pɛ Davidi ŋɔɔnɔ o wonɔ, yi o bəŋ-o nɪ o Yuutu. Fanja fanja tɪn Davidi tagɪ o wɪ:

⁴⁴ «Yuutu Banja-Wɛ tagɪ dɪ a Yuutu Dɪ wɪ:

Ba n jəni a jazum nɪ,

sɪ aá kɪ nmu duna maama n nɛ kuri nɪ.»

⁴⁵ Davidi nan na sunɪ o bəŋɪ Krisi wum o wɪ o Yuutu tɪn, o nan daa wú kɪ ta mu o taa yi Davidi naa daga?»

⁴⁶ Zezi na tagɪ kuntu tɪn, nɔɔn-nɔɔnɔ daa maa warɪ sɪ o ləri kulukululu. Ku na zɪɟɪ dɛ dɪm kuntu nɪ tɪn, nɔɔna bam maama maa kwarɪ sɪ ba daa bwe-o taani.

Pipiri-nyuna na wú ba na lɛɛru te tɪn

(Markɪ 12:38-40, Luki 20:45-47, 11:37-54)

23 Zezi laan ma ŋɔɔnɔ dɪ o karabiə bam dɪ nɔɔn-kɔɔ kum maama. ² O ma ta dɪ ba o wɪ: «Ku na yi Farizɪan tiinə bam dɪ Wɛ cullu karanyɪna tiinə bam, bantu mu tu ba ləni Moyisi yuu nɪ, sɪ ba pa nɔɔna lwarɪ o zaasum dɪm na yi te tɪn. ³ Kuntu ŋwaani á maŋɪ sɪ á taá tɔɟɪ kulu maama ba na brɪ abam tɪn. Á nan yi zaŋɪ á lwəni ba na kɪ kulu maama tɪn, bɛŋwaani ba tɪtɪ ba tɔɟɪ kulu ba na brɪ nɔɔna tɪn. ⁴ Ba na kɪ te tɪn, ba yəni ba yaari nɔɔna mu dɪ cul-dɛɛru sɪ ba taa tɔɟɪ-tɪ. Ku maa nyɪ dɪ ba na fl-ba sɪ ba zɪŋɪ zɪla yalu duuni na dwe ba zɪŋum tɪn, yi ba tɪtɪ yigə tərə sɪ ba twəri zɪla yam funfun dɪ ba zɪŋɪ. ⁵ Kulu na wəli da tɪn, ba yəni ba brɪ ba kəm-laaru tum jaja mu sɪ nɔɔna maama taa nai. Ba yəni ba brɪ ba tɪtɪ nɔɔna yigə nɪ, nɪ ba jɪɟɪ Wɛ tɔɔ kum sono, dɪ ba na tiini ba vɔ-tɪ ba yɪra nɪ jaja tɪn. Ba ma kɪ zala zanzan ba gwaaru yɪra nɪ, sɪ ku pa nɔɔna taa zuliba. ⁶ Ba na yəni ba vu nɔɔnɔ kɔɔ sɪ ba di candiə, ku yi je-ŋuŋa je nɪ mu ba lagɪ sɪ ba taa je da. Ba na zu ba Wɛ-di sɪm, ba daa ta lagɪ je-kamunnu mu sɪ ba taa je yigə nɪ. ⁷ Ba na ve yaga, ba lagɪ sɪ nɔɔna maama taa tui

ba zuli-ba mu, yi ba ta lagɪ sɪ nɔɔna taa bə-ba nɪ «Karanyɪna».

⁸ Ku nan na yi abam, á yi taá lagɪ sɪ ba taa bə abam nɪ «Karanyɪna», bɛɲwaanɪ á maama yi nu-biə mu daanɪ, yi á jɪgɪ Karanyɪna didua mu. ⁹ Á yi zanɪ á ma nɔɔn-nɔɔnɔ á ma bəɲɪ nɪ á «Ko» lugu banja yo, Wɛ cwəɲə kam tɔgum ɲwaanɪ. Bɛɲwaanɪ abam maama jɪgɪ Ko didua mu, wuntu mu yi Banja-Wɛ. ¹⁰ Kulu na wəli da tɪn, á nan yi taá lagɪ sɪ nɔɔna taa bə abam nɪ «Yigə tiinə», bɛɲwaanɪ á Yigə Tu yi didua mu. Wuntu mu yi Krisi wum Wɛ na tɔɲɪ tɪn.

¹¹ Abam nɔɔn-kamunu mu yi wulu na yi tɪntɔɲɔ á wunɪ tɪn. ¹² Bɛɲwaanɪ, wulu na zəɲɪ o tɪtɪ tɪn, Wɛ wú tu kuntu tu. Wulu nan na tu o tɪtɪ tɪn, Wɛ wú zəɲɪ kuntu tu.

¹³ Wɛ cullu karanyɪna tiinə-ba dɪ Farizian tiinə-ba, lɛɛru wu á yuu nɪ. Abam yi pipiri-nyɪna mu. Á yəni á cɪ cwəɲə á pa nɔɔna warɪ sɪ ba zu Wɛ paarɪ dɪm wunɪ. Abam tɪtɪ ba lagɪ sɪ á zu, yi á daari á cɪ balu maama na lagɪ sɪ ba zu tɪn cwəɲə.

[¹⁴ Wɛ cullu karanyɪna tiinə-ba dɪ Farizian tiinə-ba, lɛɛru wu á yuu nɪ. Abam yi pipiri-nyɪna mu. Á yəni á ganɪ kadənə á jonɪ ba wəənu. Á kwəri á kɪ Wɛ-lor-dɪd-waarɪ sɪ ku taa nɪ nɪ á yi nɔɔn-ɲɔna mu te. Kuntu ɲwaanɪ Wɛ wú tiini DL pa abam na cam ku ja gaalɪ.]

¹⁵ Wɛ cullu karanyɪna tiinə-ba dɪ Farizian tiinə-ba, lɛɛru wu á yuu nɪ. Abam yi pipiri-nyɪna mu. Á yəni á beeri lugu banja je maama mu sɪ á nii, á wú wanɪ á pa dwi-gɛ tu didua ba o tɔgɪ cullu tɪlu Wɛ na pɛ dɪbam Zwifə bam tɪn na. Bantu didua nan na tu o sɛ Wɛ, á laan wú brɪ-o á tɪtɪ cullu mu, sɪ á pa o tiini o ji min-tu nɔɔnɔ ku dwəni abam tɪtɪ na yi te tɪn.

¹⁶ Lɛɛru wu á yuu nɪ. Abam nɪ dɪ lilwə na vanɪ ba donnə lilwə te tɪn mu. Abam yəni á brɪ nɔɔna á wɪ, nɔɔnɔ na dugi durə dɪ Wɛ-di-kamunu kum, kuntu dai kulokulu. Á ma daari á brɪ á wɪ, nɔɔnɔ nan na dugi dɪ səbu-sɪɲa kalu na wu Wɛ-digə kam wunɪ tɪn, ku yi fɪfɪn mu sɪ kuntu tu kɪ kulu o na dugi dɪ ku tɪn.

¹⁷ Abam yi jwəəru yi á kwəri á nɪ dɪ lilwə mu. Ku yi digə kam na yi Wɛ nyɪm tɪn ɲwaanɪ mu pɛ səbu-sɪɲa kam dɪ yi Wɛ nyɪm. Kuntu tɪn, tɪntu wunɪ kɔɔ mu jɪgɪ kuri ku dwe kudonɔ? ¹⁸ Abam daa ta brɪ nɪ, nɔɔnɔ na dugi dɪ Wɛ kaanɪm bimbim dɪm, kuntu dai kulokulu. Á ma daari á brɪ nɪ, nɔɔnɔ na dugi dɪ kaanɪm wəənu tɪlu maama na tigi bimbim dɪm banja nɪ tɪn, ku yi fɪfɪn mu sɪ kuntu tu kɪ kulu o na dugi dɪ ku tɪn. ¹⁹ Abam nɪ dɪ lilwə mu yi á ba nai kulu na yi cɪga tɪn. Ku yi bimbim dɪm na yi Wɛ nyɪm tɪn mu pɛ kaanɪm wəənu tɪm dɪ yi Wɛ nyɪm. Kuntu tɪn, tɪntu wunɪ kɔɔ mu jɪgɪ kuri ku dwe kudonɔ? ²⁰ Kuntu, nɔɔnɔ wulu na dugi dɪ kaanɪm bimbim dɪm tɪn, ku brɪ nɪ kuntu tu dugi dɪ bimbim dɪm tɪtɪ ku wəli dɪ wonɔ kulu maama na tigi dɪ banja nɪ tɪn mu. ²¹ Wulu dɪ na dugi dɪ Wɛ-digə kam tɪn, ku brɪ nɪ kuntu tu dugi dɪ Wɛ mu, Wɛ na wu ka wunɪ tɪn ɲwaanɪ.

²² Nɔɔnɔ wulu dɪ nan na dugi dɪ Wɛ-sɔɲɔ kum tɪn, ku brɪ nɪ kuntu tu dugi dɪ Wɛ paarɪ jangɔɲɔ kum mu, ku brɪ nɪ kuntu tu dugi dɪ Banja-Wɛ mu.

²³ Wɛ cullu karanyɪna tiinə-ba dɪ Farizian tiinə-ba, lɛɛru wu á yuu nɪ. Abam yi pipiri-nyɪna mu. Ku na manɪ ku yi dwə dwi maama, ba zɪ ba daga dɪ, á yəni á lɪ Wɛ təri á pa-DL. Ku lana. Ku daari á yigə tərə dɪ Wɛ niə yadaara yalu na tiini ya yi kamunə tɪn, nɪnɛnɪ cɪga tɔgum dɪ yibwən-durə dɪ wu-didua kəm. Ku ya manɪ sɪ á taá kɪ wəənu tɪm kuntu mu sɪ á yi yagɪ Wɛ niə yadaara yam. ²⁴ Abam sunɪ á nɪ dɪ lilwə balu na vai ba donnə lilwə tɪn mu. Abam nɪ dɪ nɔɔna balu na lagɪ ba nɔɔ na, yi ba yəni ba leeri-ba, sɪ kalisi na wura sɪ ba lɪ-dɪ ba yagɪ, yi ba yigə nan tərə dɪ wo-kamunu kulu ba na liri tɪn, ku na manɪ ku ma dɪ yogondi dɪ.

²⁵ Wɛ cullu karanyɪna tiinə-ba dɪ Farizian tiinə-ba, lɛɛru wu á yuu nɪ. Abam yi pipiri-nyɪna mu. Abam ɲwɪa kam nɪ dɪ ba na sɪn zwɪ dɪ kabəli kwe sɪ ku tɔgɪ cullu na brɪ te yi sɪ wu su dɪ digiru te tɪn mu. Abam wuru su dɪ kampinə dɪ pu-sɪɲa mu. ²⁶ Farizian tu, nmu nɪ dɪ lilwə mu te. Nmu manɪ sɪ n da yigə n sɪn n zwɪ wu mu, sɪ sɪ kwe dɪ daa yi taa jɪgɪ digiru.

²⁷ Wɛ cullu karanyɪna tiinə-ba dɪ Farizian tiinə-ba, lɛɛru wu á yuu nɪ. Abam yi pipiri-nyɪna mu. Abam nɪ dɪ yibeelə yalu ba na fɔgɪ ya kwaga sɪ ya taa lana nɔɔna yibiyə nɪ tɪn mu. Yibeelə yam kuntu wu ma su dɪ twa kwi, yi ya tiini ya yi digiru yɪranɪ. ²⁸ Abam dɪ nan yi kuntu mu. Á paɪ á jɪgɪ cɪga mu nɔɔna yibiyə nɪ, yi á wuru laan su dɪ lwarɪm yɪranɪ, didaanɪ pipirə kikiə.

²⁹ Wɛ cullu karanyɪna tiinə-ba dɪ Farizian tiinə-ba, lɛɛru wu á yuu nɪ. Abam yi pipiri-nyɪna mu. Abam yəni á fɔgɪ á kɪ fanja fanja Wɛ niɲonɲə bam yibeelə, yi á daari á kwe Wɛ nɔɔn-ɲɔna bam yibeelə lanyɪranɪ. ³⁰ Á ma daari á tɛ á wɪ, abam dɛɛn ya na wura á kwə nakwa bam manja kam nɪ, á ya bá sɛ á wəli dɪ ba á gu Wɛ ni-ɲonɲə bam. ³¹ Abam tɪtɪ ni-taanɪ nan mu brɪ nɪ á yi balu na gu Wɛ niɲonɲə bam tɪn biə. ³² Kuntu, nan kwaanɪ-na á tɔɲɪ á kwə nakwa bam na kɪ wo-lwaanɪ tɪlu ba daari tɪn sɪ ku vu ku ti. ³³ Abam dɪ á kwə bam maama nɪ dɪ bisankwɪ-dwə mu. Á brɪ á bá lu min-tu cam dɪm wunɪ. ³⁴ Kuntu ɲwaanɪ a lagɪ a tɔɲɪ a niɲonɲə abam tee nɪ, dɪ yiyu tiinə dɪ Wɛ nɔɔn karanyɪna tiinə dɪ. Abam wú ja badaara á gu, yi á daari á pa badaara tuun-dagara banja nɪ á gu. Á ma wú ja badaara á Wɛ-di-sum wunɪ á magɪ, yi á daari á taá tɔgɪ ba nɛ tɪw dɪ tɪw á bɛɛsɪ-ba. ³⁵ Kuntu ɲwaanɪ Wɛ wú pa abam na cam nɪnɛnɪ ku yi abam tɪtɪ mu gu nɔɔn-ɲɔna balu maama ba na manɪ ba gu lugu pulim nɪ sɪ ku ba ku yi zum tɪn. Ku na puli dɪ Abelɪ wulu na yi nɔɔn-ɲɔm tɪn, sɪ ku ba ku kweeli dɪ Barasɪ bu Zakari wulu abam kwə na gu Wɛ di-laa kum dɪ Wɛ kaanɪm bimbim dɪm tɪtarɪ nɪ tɪn. ³⁶ A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, nɔɔna bantu maama caa wú ta tɔgɪ zum nɔɔna bam.»

Zezi wu na cɔgi Zeruzalem tiinə ɲwaani te tun

(Luki 13:34-35)

³⁷ «Hæii! Zeruzalem tiinə-ba, á yæni á guɪ Wɛ nijonɲə, yɪ á dulɪ nɔɔna balu Wɛ na tunɪ abam tee ni tun di kandwa. Kuni zanzan mu a ya lagɪ sɪ a la abam nɔn-biə a kɪ daani, sɪ a taa nii á baɲa ni, nɪnɛni coro na kuk-wəri ku biə ku kɪ ku vwana kuri ni te tun. Abam maa ba sea. ³⁸ Kuntu ɲwaani abam tuw kum laan wú ba ku ji di-dwænu. ³⁹ Nan taá ye-na ni, á daa bá na-ni sɪ ku taa ve maɲa kalu á na wú ta á wɪ: «Zuli-na wulu na buɪni dí Yuutu Wɛ yɪri ɲwaani tun.» »

Lɛɛru na wú ba lugu baɲa te tun

(Marki 13:1-23, Luki 21:5-24)

24 Zezi laan ma nuɲi Wɛ-di-kamunu kum ni sɪ o vi-iri. O na maa kɛ tun, o karabiə bam ma ba o te, sɪ ba pa o maani Wɛ-digə kam lɔɔm dum na lana te. ² O ma ta di ba o wɪ: «Abam wu nɛ ka na yɪ te tun na? A lagɪ a ta cɪga mu di abam sɪ, ka maama wú ba ka tu ti-ga ni ka cɔgi maama. Kandwɛ daa bá danɪ di donɲ baɲa ni.»

³ Zezi dɛɛn ma vu o jæni Olivi piu kum yuu ni. O kara-biə bam yɪrani ma vu o te, yɪ ba bwe-o ba wɪ: «Maɲa kɔɔ mu Wɛ-digə kam wú ba ka tu kuntu? Bɛɛ mu lagɪ ku kɪ maana ku bri dɪbam ni maɲa kam yɪ sɪ nmu joori n ba lugu baɲa, sɪ lugu tiim mɪmaɲa laan yɪ?»

⁴ Zezi ma læri-ba o wɪ: «Á fɔgi á cɪ á tɪtɪ, sɪ á yɪ pa nɔɔn-nɔɔnu ganɪ abam. ⁵ Bɛɲwaani nɔɔna zanzan wú ba abam te, yɪ baá ma amu yɪri ba ma ganɪ abam ba wɪ, bam dɪdua dɪdua mu yɪ Krisi wum Wɛ na tunɪ tun. Kuntu donɲ mu baá ganɪ nɔɔna zanzan. ⁶ Á wú ba á na tigurə na wu abam je sum ni, yɪ á kwəri á ni ka ɲwa tɪtɪ dɪlu na baɲwɛ tun ni. Nan yɪ pa-na fuɪni zu abam, bɛɲwaani wænu tum kuntu maama maɲi sɪ ti kɪ mu, yɪ ku ta dai lugu tiim maɲa. ⁷ Dwi wú zaɲɪ di kɪ jara di dwi dɪdonɲ, yɪ tuw di ku donɲ wú zaɲɪ ti magɪ jara. Kana di wú ba ka taa wu je zanzan ni, yɪ tɪga di wú sisiɲi je sɪdonnə ni. ⁸ Wænu tum kuntu maama nan nyl di kaani na siɲi o vri pugə yɪ ka wɛ te tun mu, yɪ cam daa ta wu kwaga ni.

⁹ Kantu maɲa kam ni nɔɔna wú ja abam ba kɪ dɪdɛɛra jɪa ni sɪ ba bɛɛsi abam, yɪ ba daari ba gu abam. Abam na yɪ amu nɔɔna tun ɲwaani, lugu baɲa nɔɔna maama wú ta culi abam. ¹⁰ Kantu maɲa ni nɔɔna zanzan wú ba ba yagɪ amu kwaga tɔgum. Nɔɔna badaara wú ku da-kurə ba bri daani, yɪ badonnə di wú ta culi daani.

¹¹ Nɔɔna zanzan wú ba ba bri ni ba yɪ Wɛ nijonɲə mu yɪ ba dai, yɪ baá ganɪ nɔɔna zanzan. ¹² Wo-balwaaru tum na wú ba ti tiini ti gaalɪ tun, kuú pa nɔɔna zanzan sono ti. ¹³ Wulu maama nan na kɪ pu-dia o zɪgi kəɲkəɲ sɪ ku vu ku yɪ kweelim tun, Wɛ wú vri kuntu tu ɲwɪa.

¹⁴ Nɔɔna di wú beeri lugu baɲa je maama ba tɔɔl Wɛ

kwər-ywəɲə kam ni Wɛ lagɪ Dɪ di paari nɔɔna tɪtari ni, sɪ ku taa yɪ maana nabiinə maama tee ni, sɪ lugu tiim laan yɪ.

¹⁵ Abam nan wú ba á na wo-lɔɲɔ kulu na yɪ cɔgɪnu tun na wú ba ku zu ku zɪgi Wɛ tɪtɪ di-kamunu kum wunu ku cɔgi-ka. Wɛ nijonɲu Daniyelɪ maɲi o ta wo-lɔɲɔ kum kuntu taani. (A lagɪ a ta di abam sɪ wulu na karɪmɪ tun, sɪ o kwaanɪ o ni ku kuri lanyɪranɪ.)

¹⁶ Abam na nɛ wo-lɔɲɔ kum kuntu, sɪ abam balu na zuuri Zude ni tun kɪ lula á nuɲi á duri á vu pweeru yuu á səgi da. ¹⁷ Nɔɔnu nan na wu nayuu ni, o daa yɪ tu o zu digə sɪ o kwe kulokulu. ¹⁸ Nɔɔnu wulu nan na wu kara ni tun, o di yɪ joori sɔɲɔ sɪ o kwe o gɔɔ o zu.

¹⁹ Kantu maɲa kam ni kuú tiini ku taa yɪ lɛɛru di kaana balu na jɪgi pwi tun, di balu na jɪgi biə yɪ ba ɲɔgi yɪlɪ tun. ²⁰ Nan taá loori-na Wɛ, sɪ cam durim dum kuntu yɪ zaɲɪ di ba taa yɪ waaru mɪmaɲa ni naa siun dɛ dum ni.

²¹ Bɛɲwaani yaara yalu na lagɪ ya ba maɲa kam kuntu ni tun wú ta tiini ya camma ya dwe yalu na maɲi ya kɪ lugu pulim maɲa ni sɪ ku ba ku yɪ zum tun. Yaara yantu nan na kɛ, yaara yadonnə daa bá ba nɪnɛni yantu te.

²² Baɲa-Wɛ na wu pɛ yaara yam da yam tri, nɔɔn-nɔɔnu bá wəri. Ku nan yɪ Wɛ tɪtɪ nɔɔna bam Dɪ na kuri tun ɲwaani mu Dɪ wú pa yaara yam da yam tri.

²³ Kantu maɲa kam ni, nɔɔnu wulu maama na tagɪ di abam o wɪ: «Nii-na Krisi wum Wɛ na tunɪ tun wu yo seeni» naa: «O wu jəgə kadoɲ ni», sɪ á yɪ sɛ kuntu tu.

²⁴ Nɔɔna badaara wú zaɲɪ ba bri ni bam dɪdua dɪdua yɪ Krisi wum Wɛ na tunɪ tun mu, yɪ ba yagɪ ba dai. Badonnə di wú bri ni bantu yɪ Wɛ nijonɲə mu, yɪ ba yagɪ ba dai. Ba ma wú kɪ wo-kɪnkagula yalu na wú su nɔɔna tun, sɪ ba ya na wat, sɪ ba sugɪ Wɛ tɪtɪ nɔɔna balu Dɪ na kuri tun. ²⁵ Nii-na, amu nan wuuri a ta a bri abam mu, yɪ ka maɲa kam ta wu yɪ.

²⁶ Woɲo kulu na wəli da tun, nɔɔna na tagɪ di abam ba wɪ: «Nii-na Krisi tu o wu kagua wunu», sɪ á yɪ zaɲɪ á vu da. Naa ba na tagɪ ba wɪ: «Nii-na, sɪ o wu sɔɲɔ kuntu ni», sɪ á yɪ sɛ. ²⁷ Bɛɲwaani, dɛ dum amu Nabiin-bu wum na lagɪ a ba lugu baɲa tun na yɪə, kuú ta nyl di dua na piɲɪl weyuu ni ka zɪgi bri-kwaga ni ka vu ka yɪ man-coɲo te tun mu, ²⁸ ni bitar-dɪndɪa na tagɪ ka wɪ: «Wo-tuu na wu mɛ tun, duurə di gilimi da mu.» »

Nabiin-bu wum na wú ba lugu baɲa te tun

(Marki 13:24-27, Luki 21:25-28)

²⁹ «Yaara yam kuntu maɲa kam na tu ka kɛ, ku bá daani, yɪ wɪa kam laan ji nazono tim tim. Cana di daa bá funɪ sɪ pooni taa wura.

Weyuu wú sisiɲi yɪ calɔwɪ sum wú kwəri sɪ tu tɪga ni, yɪ wænu tɪlu maama na wu weyuu ni tun wú vugimi daani.

³⁰ Nɔɔna laan wú na wo-kɪnkagɪl weyuu ni, sɪ ku bri ni Nabiin-bu wum maa buɪna. Lugu baɲa dwi tiinə maa-ma wú ta keerə, di ba na nɛ Nabiin-bu wum na maa

buuri tun. Oó ta wu weyuu ni kunkwænu baŋa ni o bu-
na di dam, yi We paari-zulæ zanzan wu o tee ni.
³¹ Nabɔn-zɔŋɔ wú tiini ku taa wu weyuu ni, yi Nabiin-bu
wum laan wú pa o malesi sim nɔŋi si jagi si vu lugu
baŋa je maama, ku na yi wa-puli di wa-zuuri, jazim di
jagwiæ, si la o nɔɔna balu We na kuri tun je maama si ki
daani.»

Kapuru nyɔnyugu na zaasi dibam kulu tun

(Maruki 13:28-31, Luki 21:29-33)

³² «Nan maani-na á nii kapuru na yi te tun. Kuntu na
yæni ku wura ku kwi wɔɔru, á yæni á lwarɔ ni ku twe
yadæ. ³³ Ku nan yi bidwi mu di á na nɛ wænu tɔlu maa-
ma a na tagi a bri abam tun na wura ti kɔa, si á lwarɔ ni
Nabiin-bu wum tum dɔm laan twe di ti mu. ³⁴ A lagɔ a
ta cɔga mu di abam si, wænu tum kuntu maama wú
ba ti wura ti kɔa, yi zim nɔɔna bam ta wu tigi ba ti.
³⁵ Weyuu di tɔga baŋa maama wú ba ti kɛ, yi amu taani
dɔm bá kɛ maŋa di maŋa.»

We yɔranɔ mu ye lugu tiim dɛ

(Maruki 13:32-37, Luki 17:26-30,34-36)

³⁶ «Nɔɔn-nɔɔnɔ yæri dɛ dɔlu Nabiin-bu wum na lagɔ o
joori o ba tun, nɔɔn-nɔɔnɔ yæri dɛ dɔm wuni maŋa kam
o na wú ba tun, ku na maŋi ku yi We malesi sim di DL
Bu wum titi di. Ku nan yi a Ko Baŋa-We yɔranɔ mu ye.
³⁷ Nabiin-bu wum na wú joori o ba maŋa kalu tun, kuú
ta nyl nɔnɛni ku dɛen na ki Nowe maŋa kam ni te tun.
³⁸ Ku na wú loori du-fara kam nɔnum tun, nɔɔna dɛen di
ba wodiiru, yi ba daari ba di kaana, yi kaana di zuuri
banna, si ku vu ku yi dɛ dɔm Nowe na zu naboro ka-
munu kum wu tun. ³⁹ Ba dɛen wu lwarɔ wɔŋo kulu na
lagɔ ku ba ku ki tun, si ku vu ku yi maŋa kalu du-fara
kam na bam na tu ba li nɔɔna bam maama tun. Nabiin-
bu wum di lagɔ o ba kuntu doŋ mu. ⁴⁰ Kantu maŋa
kam ni, nɔɔna bale na wu kara ni ba tuŋa, We wú li ba
didua DL daari wudoŋ wum. ⁴¹ Kaana bale di na wura
ba cuɔ muni nɔɔnɔ ni, We wú li ba didua DL daari wu-
doŋ wum.
⁴² Kuntu ŋwaani, á fɔgi á ci á titi, si á yæri dɛ dɔm á
Yuutu wum na wú joori o ba tun. ⁴³ Lwarɔ-na si, sɔŋɔ tu
ya na lwarɔ maŋa kalu ŋwalu na lagɔ o ba titi ni o ŋɔ
tun, o ya wú yiri o sɔŋɔ kum, si ŋwalu wum yi na
cwəŋə o zu o ŋɔ. ⁴⁴ Kuntu tun, abam maŋi si á ci á titi
mu, beŋwaani amu Nabiin-bu wum lagɔ a ba maŋa
kalu abam na ba buŋi ni aá ba tun mu.»

Tuntuŋ-ŋum di tuntuŋ-balɔɔ mumaŋa

(Luki 12:41-48)

⁴⁵ «Wɔɔ mu yi tuntuŋ-ŋum wulu na jigɔ wubuŋa tun? O
nyl nɔnɛni tuntuŋɔ wulu o yuutu na yagi o tituŋa o
pa-o yi o daari o vu cwəŋə tun. O yuutu wum ma li-o si
o taa nii o donnə tuntuŋna bam baŋa ni, si o daari o

taa pa-ba ba ni-wudiu maŋa maama. ⁴⁶ O yuutu wum
na joori o ba, yi o piini di o ki kulu maama o na wɔ o ki
tun, tuntuŋɔ wum kuntu laan wú na yu-yoŋo. ⁴⁷ A lagɔ
a ta cɔga mu di abam si, o yuutu wum laan wú pa o
taa nii o jigɔɔ tum maama baŋa ni.

⁴⁸ O nan na yi tuntuŋ-balɔɔ yi o buŋi ni, o yuutu
wum daani zanzan yi o ba tui, ⁴⁹ yi o na jigɔ o donnə
tuntuŋna bam o maga, yi o daari o tɔgi di sa-nyɔra o di
yi o nɔɔ sana di ba, ⁵⁰ tuntuŋɔ wum kuntu yuutu wum
laan wú joori o ba dɛ dɔm tuntuŋɔ wum na ba buŋi ni
oó ba tun, di maŋa kalu o na wú ba o zu tun. ⁵¹ O yuutu
wum nan na tu o pur-o kuntu, o laan wú pa o na cam,
yi o daari o pa o tɔgi di pipiri-nyina o na yaara zanzan,
jəgə kalu ni ba na wú ta keerə yi ba duni ba nwa tun.»

Bukwa fugə mumaŋa

25 «Kantu maŋa kam ni We paari dɔm wú ta nyl di
bukwa fugə na zaŋi ba vu si ba jeeri kan-bar-
duuru te tun. Ba ma kwe ba min-zwænu ba ja wæli da
ba vu. ² Bukwa bam banu maa yi jwæru, yi banu bam
yi swan tiinə. ³ Balu na ba jigɔ swan tun ma wu ki nugə
ba wæli da, si ba taa ki ba min-zwænu tum ni. ⁴ Ku
daari swan tiinə bam ma ki nugə wænu wuni ba ziə.
⁵ Kan-baru wum na tiini o daani yi o ba tui tun, ku ma
pa ba maama tigi ba dɔa.

⁶ Tɔga na tu ka kwuri tun, nɔɔna maa tɔɔli ba wɔ:
«Kan-baru wum maa buɔna! Zaŋi-na á nɔŋi á jeer-o.»

⁷ Bukwa bam ma zaŋi ba tarigi ba min-zwænu tum.
⁸ Bukwa balu na ba jigɔ swan tun min-zwænu tum maa
lagɔ ti dwe. Ba ma ta di ba donnə swan tiinə bam si ba
ki nugə ba pa-ba, si ba min-zwænu tum lagɔ ti dwe.
⁹ Swan tiinə bam ma ləri ba wɔ: «Aye, nugə kam ba da-
ga si ka yi dibam maama. Kuntu ŋwaani, abam di ve
balu na jigɔ nugə ba yəgi tun te á yəgi.»

¹⁰ Ba laan ma kɛ si ba yəgi. Ba na kɛ ba daari tun, mu
kan-baru wum yiə. Badaara bam na maŋi ba ti ba yigə
tun, ba ma tɔgi di kan-baru wum ba vu ba zu kadiri
dim sɔŋɔ kum. Ba ma pi manɔŋo kum ni. ¹¹ Ku na ki
funfun tun, mu bukwa banu balu na ba jigɔ swan tun
laan tuə, yi ba bəŋi kan-baru wum ba wɔ: «Dí yuutu, dí
yuutu, puri si dí zu!» ¹² O ma ləri-ba o wɔ: «A lagɔ a ta cɔ-
ga mu di abam si, a yæri abam.»

¹³ Kuntu ŋwaani á maŋi si á taá cu á titi, beŋwaani á
yæri dɛ dɔlu naa maŋa kalu amu Nabiin-bu wum na wú
joori a ba tun.»

Tuntuŋna batɔ mumaŋa

(Luki 19:11-27)

¹⁴ «We paari dɔm daa ta nyl di sɔŋɔ tu wudoŋ na lagɔ
o nɔŋi o vu cwəŋə. O ma bəŋi o tuntuŋna, yi o kwe o
wænu o pa-ba si ba taa niə. ¹⁵ O ma cɛ sɛbu-dala
murr-tinu (5.000) o pa ba didua, yi o daari o pa didua
sɛbu-dala murr-tile (2.000). O ma pa didua kam di

səbu-dala muru dɪdua (1.000). O nan pɛ-ba səbu kum, si ku maŋɪ ba dɪdua dɪdua dam na maɪ te tɪn mu. O laan ma daari o viiri. ¹⁶ Tuntuŋu wulu na jɔŋi səbu-dala murr-tɪnu tum tɪn ma ki lɪla o kwe səbu kum o ma ki pipiu, yɪ o na səbu-dala murr-tɪnu nyɔɔɔɔ o wɛli da. ¹⁷ Səbu-dala murr-tɪle tu wum dɪ ma na səbu-dala murr-tɪle nyɔɔɔɔ o wɛli da. ¹⁸ Ku daari səbu-dala muru dɪdua kam tu wum ma kwe səbu kulu o tu wum na pɛ-o tɪn o ku goŋo o sulɪ da.

¹⁹ Ku na daani tɪn, sɔɔɔɔ tu wum laan ma joori. O ma bəŋi o tuntuŋa bam si ba ba ba jeeli o səbu kum ba nii. ²⁰ Səbu-dala murr-tɪnu tum tu wum ma ja səbu-dala murr-tɪnu nyɔɔɔɔ dɪlu o na nɛ tɪn o wɛli da o vu o pa-o. O ma ta dɪ o tu wum o wɪ: «Amu yuutu, nii. Nmu ya n pɛ-nɪ səbu-dala murr-tɪnu mu, yɪ a laan ki pipiu a na səbu-dala murr-tɪnu nyɔɔɔɔ a wɛli da.» ²¹ O tu wum ma lɛr-o o wɪ: «Nmu ki cɪga, n jɪɪɪ yawala, n yɪ tuntuŋ-ŋum. Nmu sɪnɪ n ki cɪga dɪ n na nii kulu funfun a na ki n jɪɪɪ nɪ tɪn baŋa nɪ. Kuntu, a laan wú pa n ta n nii a wəənu zanzan baŋa nɪ. Nan ba si dɪ ki wupolo daani.»

²² Səbu-dala murr-tɪle tu wum dɪ ma vu o te, yɪ o ta dɪd-o o wɪ: «A yuutu, nmu ya n pɛ-nɪ səbu-dala murr-tɪle mu, yɪ a laan ki pipiu a na səbu-dala murr-tɪle a wɛli da.» ²³ O tu wum ma lɛr-o o wɪ: «Nmu ki cɪga, n jɪɪɪ yawala, n yɪ tuntuŋ-ŋum. Nmu sɪnɪ n ki cɪga dɪ n na nii kulu funfun a na ki n jɪɪɪ nɪ tɪn baŋa nɪ. Kuntu, a laan wú pa n ta n nii a wəənu zanzan baŋa nɪ. Nan ba si dɪ ki wupolo daani.»

²⁴ Səbu-dala muru dɪdua kam tu wum laan ma vu o ta dɪ o tu wum o wɪ: «Amu yuutu, a ye nɪ nmu laŋa dana. N yəni n zagɪ mɪna yalu n tɪtɪ na wu dugi tɪn, yɪ n daari n jɔŋi nyɔɔɔɔ dɪlu na daɪ nmu tɪtuŋa nyum tɪn. ²⁵ Kuntu ŋwaani a kwarɪ fuɔnɪ dɪ nmu, yɪ a kwe nmu səbu kum a vu a sulɪ tɪga nɪ. Nan joori n jɔŋi n səbu kum.»

²⁶ O tu wum ma ta dɪd-o o wɪ: «Nmu yɪ tuntuŋ-balɔɔ mu, yɪ n jɪɪɪ yawɔɔɔ zanzan. Nmu na ye nɪ amu laŋa dana, yɪ a yəni a zagɪ mɪna yalu a tɪtɪ na wu dugi tɪn, yɪ a lagɪ nyɔɔɔɔ dɪlu na daɪ a tɪtuŋa nyum tɪn, ²⁷ ku ya maŋɪ si nmu kwe a səbu kum n tɪŋi bankɪ nɪ. Nmu ya na ki kuntu, a ya wú ba a jɔŋi-ku dɪ nyɔɔɔɔ. ²⁸ Kuntu tɪn, jɔŋi-na səbu-dala muru dɪdua kam o tee nɪ á pa wulu na jɪɪɪ səbu-dala murr-fugə kam tɪn. ²⁹ Bɛŋwaani, nɔɔɔɔ na maŋɪ o jɪɪɪ wɔŋo, o ta wú jɔŋi kudɔŋ o wɛli da si ku tiini ku taa daga. Nɔɔɔɔ wulu nan na maŋɪ o ba jɪɪɪ kulokulu tɪn laan wú ba o ga kulu funfun o ya na jɪɪɪ tɪn dɪ mu. ³⁰ Ku nan na yɪ tuntuŋ-kayaa kantɪ, ja-o-na á nunji á dɪ á yagɪ lim jəgə nɪ, mɛ yaara na tiini ya wura yɪ nɔɔɔɔ keerə yɪ ba dɪnɪ ba nwa tɪn.»

Nabiin-bu wum na wú ba o di paari yɪ o pɔɔɔɔ nɔɔɔɔ daani te tɪn

³¹ «Nabiin-bu wum nan na joori o ba dɪ o paari-zulə yam, yɪ Wɛ malesɪ sɪm maama tɔɔɔɔ si wu o tee nɪ, o laan wú ba o jəni o paari jangɔɔɔ kum baŋa nɪ. ³² Lugu baŋa dwi tiinə maama wú ba ba la daani o yigə nɪ. O laan wú pɔɔɔɔ-ba kuni bɪle, nɪ nayuru na pɔɔɔɔ o peeni dɪ o bunɪ daani te tɪn. ³³ Oó pɔɔɔɔ peeni sɪm o pa si taa wu o jazɪm nɪ, yɪ o daari o yagɪ bunɪ dɪm o jagwɪə nɪ. ³⁴ Nabiin-bu wum na yɪ pɛ kuntu tɪn, o laan wú ta dɪ balu na wu o jazɪm nɪ tɪn o wɪ: «Abam balu a Ko Wɛ na ki lanyɪrani tɪn, á ba-na á tɔɔɔɔ á di paari dɪlu Dɪ na maŋɪ Dɪ tɪŋi Dɪ pa abam, ku na sɪŋɪ lugu pulim nɪ tɪn. ³⁵ Bɛŋwaani, kana dɛɛn jaani amu, yɪ á pa-nɪ wudiu yɪ a di. Na-nyɔɔm dɛɛn jaani-nɪ, yɪ á pa-nɪ na yɪ a nyɔ. A dɛɛn tu abam sam, yɪ á ki-nɪ voro lanyɪrani. ³⁶ A dɛɛn ba jɪɪɪ gɔɔɔ si a zu, yɪ á pa-nɪ gɔɔɔ. A dɛɛn ba jɪɪɪ yazurə, yɪ á ba á nii-nɪ. Ba dɛɛn ki-nɪ pɪna digə nɪ, yɪ á ba á nii-nɪ.»

³⁷ Wɛ nɔɔɔ-ŋuna bam laan wú zaŋɪ ba bwe-o ba nii: «Dɪ Yuutu, maŋa kɔɔ mu dɪbam nɛ kana jɪɪɪ nmu yɪ dɪ pa-m wudiu yɪ n di, naa na-nyɔɔm jɪɪɪ-m yɪ dɪ pa-m na yɪ n nyɔ? ³⁸ Maŋa kɔɔ mu nmu tu dɪbam sam yɪ dɪ ki nmu voro, naa maŋa kɔɔ mu n ba jɪɪɪ gɔɔɔ yɪ dɪ pa-m gɔɔɔ, ³⁹ naa maŋa kɔɔ mu nmu ba jɪɪɪ yazurə naa n wu pɪna digə nɪ yɪ dɪ ba dɪ nii-m?»

⁴⁰ Pɛ wum laan wú ləri o ta dɪ ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪ-ga mu dɪ abam si, abam nan na ki kuntu doŋ á ma á wɛli a nɔɔɔɔ bam tɪn, ku na maŋɪ ku yɪ wulu na tiini o muri ba maama wunɪ tɪn dɪ, ku yɪ amu mu á ki kuntu.»

⁴¹ O laan ma wú daari o ta dɪ balu na wu o jagwɪə nɪ tɪn o wɪ: «Á ve daa a tee nɪ, si abam mu yɪ balu Wɛ sɔɔɔɔ na wu á yuu nɪ tɪn. Kɛ-na á vu á zu mini dɪlu na ba dwe tɪn wu, Wɛ na maŋɪ Dɪ tɪŋi si Dɪ pa sutaani dɪ dɪ malesɪ sɪm tɪn. ⁴² Bɛŋwaani, kana dɛɛn jaani amu, yɪ á wu pɛ-nɪ wudiu si a di. Na-nyɔɔm dɪ ma ja-nɪ, yɪ á wu pɛ-nɪ na si a nyɔ. ⁴³ A dɛɛn tu abam sam, yɪ á wu ki-nɪ voro. A dɛɛn ba jɪɪɪ gɔɔɔ, yɪ á wu pɛ-nɪ gɔɔɔ si a zu. A dɛɛn ba jɪɪɪ yazurə, yɪ ba ta kwəri ba ki-nɪ pɪna digə nɪ, yɪ á wu tu si á nii-nɪ.»

⁴⁴ Ba ma wú ləri ba bwe-o ba wɪ: «Dɪ Yuutu, maŋa kɔɔ mu dɪbam ki nmu kuntu? Maŋa kɔɔ mu dɪ nɛ kana dɪ na-nyɔɔm na jɪɪɪ nmu, naa n na yɪ vɛru, naa n ba jɪɪɪ gɔɔɔ, naa n ba jɪɪɪ yazurə, naa ba ki-m pɪna digə nɪ, yɪ dɪbam wu zəni-m?» ⁴⁵ O ma wú ta dɪ ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam si, abam na vɪn si á wɛli amu nɔɔɔɔ na bam tɪn, ku na maŋɪ ku yɪ wulu na tiini o muri ba maama wunɪ tɪn dɪ, ku yɪ amu mu á vɪn si á wɛli.»

⁴⁶ Bantu laan wú kɛ ba vu cam dɪlu na bá fɔɔɔ dɪ ti tɪn wunɪ. Ku daari Wɛ nɔɔɔ-ŋuna bam ma wú zu Dɪ te ba na ŋwɪa kalu na ba ti tɪn.»

Zwifə bam yigə tiinə na ki ni daani si ba gu Zezi te tun
(Maruki 14:1-2, Luki 22:1-2, Zan 11:45-53)

26 Zezi deen na tagi wəənu tum kuntu maama o ti tun, o laan ma ta di o karabiə bam o wl: ² «Abam ye si ku daari da yale mu si Paki candiə kam yi, yi ba laan wú ja amu Nabiin-bu wum ba ki dideera jia ni, si ba pa-ni tuun-dagara banja ni ba gu.»

³ Zwifə nakwa bam di ba kaanum yigə tiinə bam ma kikili daani Kayifu sɔŋɔ ni. Wuntu mu yi ba kaanum yuutu. ⁴ Ba ma bani daani si ba nii, ba na wú ki swan yalu ba ma ja Zezi ba gu tun. ⁵ Ba na wura ba bwe kuntu tun, ba ma ta ba wl: «Dí nan wu manji si dí ja-o candiə kam manja ni, si kuú pa wuvugə jəni nɔɔna bam tɔ-tari ni.»

Kaani wudon na ki te o zuli Zezi tun

(Maruki 14:3-9, Zan 12:1-8)

⁶ Zezi deen maa wu Betani ni nɔɔnu wudon sɔŋɔ ni, o yiri mu Simɔn. Wuntu deen ya yi nanyɔŋɔ mu. ⁷ Zezi na wura o di wudiu manja kalu tun, mu kaani wudon tu o te. O maa jigi kunkwələ ka na su di trali nugə kalu səbu na daga tun. O ma vu o lo nugə kam Zezi yuu ni si o ma zul-o. ⁸ Zezi karabiə bam na nɛ kuntu tun, ba maa ba jigi wupolo. Ba maa te ba wl: «Bee mu yi o ja nugə kam o cɔgi tuntu? ⁹ Dí ya wú wani dí kwe-ka dí yəgi səbu zanzan dí ma wəli yinigə tiinə.»

¹⁰ Zezi ma lwaru ba na te kulu tun, yi o ta di ba o wl: «Bee mu yi á jigi kaani wum á yaara? O na ki-ni zulə yalu tun yi kəm-laa mu o ki-ni. ¹¹ Ku nan na yi yinigə tiinə, bantu wura mu di abam manja maama si á taá zəni-ba. Ku daari amu nan bá ta wura di abam manja maama. ¹² Kaani wum na logi nugə kam a yira ni tun, ku bri ni o wuuri o turi a yira yam mu, si ba laan kwe-ni ba ki. ¹³ A lagɔ a ta cɔga mu di abam si, ba na wú tɔɔli amu kwər-ywəŋə kam lugu banja je maama ni tun, baá ta kaani wum kuntu di taani si ba taa guli o gulə.»

Zudasɔ na ki ni di Zwifə yigə tiinə bam si ba ja Zezi te tun

(Maruki 14:10-11, Luki 22:3-6)

¹⁴ Kuntu kwaga ni, Zudasɔ Yiskartyo wulu na yi Zezi karabiə fugə-bale bam wu didua tun laan ma zanji o vu Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam te. ¹⁵ O ma bwe-ba o wl: «Abam wú pa amu bee mu, si a bri abam cwəŋə si á ja Zezi?» Ba na ni kuntu tun, ba ma se si ba pa-o səbu-dala fiintɔ. ¹⁶ Ku na puli manja kam kuntu ni tun, o laan ma kwaani o beeri cwəŋə si o ja Zezi o ki ba jia ni.

Zezi na di Paki candiə wudiu di o karabiə bam te tun
(Maruki 14:12-26, Luki 22:7-23, Zan 13:21-30, 1 Korenti 11:23-25)

¹⁷ Ku ma ba ku yi de dulo ba na puli si ba di dɔpe dulo na ba jigi dabilɔ di wuni tun. Zezi karabiə bam ma vu ba bwe-o ba wl: «Nmu lagɔ si dí di Paki candiə kam jəgə kɔɔ ni mu, si dí vu dí ti wonjo maama yigə dí pa-m?»

¹⁸ O ma ləri-ba o wl: «Zanji-na á vu tuu kum wu nɔɔnu donj te, si á ta did-o ni: «Karanyuna mu wl, o manja kam yia. O nan lagɔ o tɔgi di o karabiə bam o ba nmu sɔŋɔ mu, si ba di Paki candiə kam wudiu da.» »

¹⁹ O karabiə bam ma vu ba ki o na tagi kulu tun, yi ba kwe candiə kam wəənu tum ba ti.

²⁰ Tɔga ma ba ka yi. Zezi di o karabiə fugə-bale bam laan ma jəni si ba di wudiu kum. ²¹ Ba na wura ba di tun, Zezi laan ma ta o wl: «A lagɔ a ta cɔga mu di abam si, abam wu nɔɔnu didua mu lagɔ o yəgi amu o pa nɔɔna.»

²² Ba na ni kuntu tun, ba wuru ma tiini ti cɔgi zanzan, yi ba puli si ba taa bwe-o didua didua ba wl: «Amu Yuutu, ku yi amu mu na?»

²³ O ma ləri-ba o wl: «Nɔɔnu wulu na tɔgi di amu o lu zunja didua wuni tun mu lagɔ o yəgi amu o pa nɔɔna.

²⁴ Ku nan manji si amu Nabiin-bu wum vu a ti, ni We tɔɔli kum na manji ku bri a taani te tun. Ku nan za wú ta yi lɛeru mu ku pa nɔɔnu wulu na wú yəgi amu Nabiin-bu wum o pa tun. Ba ya na manji ba wu lugi nɔɔnu wum kuntu, ku ya wú ta gara.»

²⁵ Zudasɔ wulu na lagɔ o yəg-o o pa tun laan ma bwe-o o wl: «Karanyuna, ku yi amu mu na?»

Zezi ma lər-o o wl: «Mu ka da n taga.»

²⁶ Ba na wura ba di manja kalu tun, Zezi ma kwe dɔpe yi o ki We le di ŋwaani. O ma daari o fɔ-di o pa o karabiə bam yi o wl: «Jonji-na á di, si duntu yi a yira mu.»

²⁷ O daa ma kwe tweeru biə sana di zunja, yi o ki We le ti ŋwaani. O ma kwe o pa-ba yi o wl: «Abam maama jonji-na á nyo. ²⁸ Wo-nyɔɔru tuntu mu yi a jana kalu na lagɔ ka nunji ka duri si ka ma vru nɔɔna zanzan ba lwarum wuni tun. Ku maa bri ni We goni ni si Di yagi nɔɔna lwarum Di ma ce-ba amu jana kam ŋwaani.

²⁹ Taá ye-na ni, a daa bá nyo wo-nyɔɔru tuntu, si ku taa ve manja kam abam na wú tɔgi di amu á jəni amu Ko We paari dum wuni, si dí daa nyo daani.»

³⁰ Ba laan ma leeni ba zuli We, yi ba daari ba nunji ba vu Olivi piu yuu.

Zezi na wuuri o bri Plyɛeri na wú vi-o te tun

(Maruki 14:27-31, Luki 22:31-34, Zan 13:36-38)

³¹ Zezi laan ma ta di ba o wl: «Titu duntu titi nɔɔli mu abam maama wú joori amu kwaga ni, ni We tɔɔli kum na manji ku bri te tun. We deen tagi Di wl:

«Aá pa ba gu nayru wum,

yi o peeni sum maama jagi.»

³² Ku daari, We na joori Dl bi-ni, aá da yigə a vu a taa cəgi abam Galile ni.»

³³ Zezi na tagi kuntu tun, Piyeri ma ta did-o o wl: «Nɔɔna bam maama na maŋi ba joori nmu kwaga ni, amu bá fɔgi a joori nmu kwaga ni.»

³⁴ Zezi ma ta lər-o o wl: «A lagi a ta ciga mu di nmu si, titi duntu titi nɔɔ mu, ku na wú loori si cibwɔ keeri tun, nmu wú fu kuni bitɔ ni n yəri amu.»

³⁵ Piyeri laan ma ta did-o o wl: «A bri a bá fu ni a yəri nmu, ku na maŋi ku yi ba na lagi ba gu amu di nmu maama di.»

Zezi karabiə bam maama di ma ta kuntu doŋ.

Zezi na cɛ di We-loro te tun

(Marki 14:32-42, Luki 22:39-46)

³⁶ Zezi laan ma zaŋi o tɔgi di o karabiə bam o vu jəgə kadoŋ, gaari na wura yi ba bə-ka ni Jesemani tun. O ma ta di ba o wl: «Á taá je yo, si a vu daa a warɔ We si a ba.» ³⁷ O ma pa Piyeri di Zebede biə bale bam tɔg-o ba vu. O wu ma tiini ku cɔgi yi o bicari di. ³⁸ O ma ta di ba o wl: «A wu mu tiini ku cɔgi si ku yi a tuuni. Á nan zigɔ-na yo, á taá kogili-ni si á warɔ We, si á yi zaŋi á dɔ.»

³⁹ O laan ma fufɔ o vu daa. O ma vi o yigə tɔga ni o wura o loori We yi o wl: «Amu Ko, ku na wal, si n pa cam dɔlu na lagi di ba amu baŋa ni tun kɛ. Nmu nan kɛ te na yi nmu wubuŋa tun, si n yi kɛ amu wubuŋa na lagi kulu tun.»

⁴⁰ O na loori We o ti tun, o ma joori o vu o karabiə batɔ bam te. O ma na ni ba tigi ba dɔa. O ma zaŋi-ba, yi o ta di Piyeri o wl: «Bɛɛ mu yi abam warɔ si á kogili amu, si á yi zaŋi á dɔ si ku yi mumaŋa funfun di?»

⁴¹ Fɔgi-na á yiri á titi si á taá loori We, si á yi tu maŋum dum maŋa ni. Bɛŋwaanɔ nanzwənə wubuŋa lagi si ya sɛ Baŋa-We, yi o yira laan bwənə.»

⁴² Zezi daa ma joori o vu daa, yi o loori We o wl: «Amu Ko, cam duntu na bá wani di lu amu baŋa ni di yagi, yi a na maŋi si a zu di wu mu, amu ta sɛ si ku kɛ nmu wubuŋa na lagi te tun.» ⁴³ O daa ma joori o vu o na ni ba ta tigi ba dɔa, dɔɔm na tiini di wal-ba tun ŋwaanɔ. ⁴⁴ O ma yagi-ba, yi o joori o vu daa o daa ta loori We o kɛ kuni bitɔ, ni o ya na maŋi o ta kulu tun. ⁴⁵ O daa ma joori o vu o karabiə bam te, yi o ta di ba o wl: «Á ta tigi á dɔ mu na? Nii-na! Maŋa kam yiə, si ba ja amu Nabiin-bu wum ba kɛ nɔɔ-balwaaru jɔa ni. ⁴⁶ Zaŋi-na si dí vu. Nɔɔɔ wulu na lagi o yəgi-ni o pa tun maa biina.»

Ba na jaani Zezi te tun

(Marki 14:43-50, Luki 22:47-53, Zan 18:3-12)

⁴⁷ Zezi ta na wura o ŋɔɔni kuntu tun, mu Zudasɔ wulu na yi o karabiə fugə-bale bam wu didua tun tu o yi o

te, yi nɔɔn-kɔɔgɔ zanzan tɔgi did-o ku ba, yi ba ze su-lwaanu di da-lwaanu. Ku yi Zwifə nakwa bam di ba kaanum yigə tiinə bam mu tuŋi-ba. ⁴⁸ Zudasɔ ya maŋi o pa kɔɔgɔ kum lwarɔ ni, o na ve o kukwəri nɔɔɔ wulu tun, si ba ja kuntu tu.

⁴⁹ O laan ma yɔɔri o yi Zezi te o jɔɔn-o yi o wl: «Karanyina, dɔnle», yi o daari o kukwər-o. ⁵⁰ Zezi ma ta did-o o wl: «Amu cilonɔ, nmu na tu si n kɛ kulu tun, kɛ-ku lɔla.»

Nɔɔɔna bam laan ma yi ba ja Zezi. ⁵¹ Nɔɔɔna balu na maŋi ba wu Zezi tee ni tun didua ma lu o sugu o ma za-gi kaanum yuutu wum tuntuŋu zwe o go. ⁵² Zezi ma ta did-o o wl: «Joori n sun n sugu kum ku polo ni, si nɔɔɔ wulu maama na soe jara di sugu tun, sugu mu wú gu ku tu. ⁵³ Nmu yəri ni, a ya na lagi zənə, a ya wú ta di a Ko We, yi o da o tuŋi malesɔ kɔɔgɔ kuni fugə-bɔle, si si ba si wəli-ni na? ⁵⁴ Amu nan ya na kɛ kuntu, We tɔɔɔ kum na bri ni ku maŋi si ku kɛ amu te tun daa wú wani ku kɛ na?»

⁵⁵ Zezi laan ma bwe kɔɔgɔ kum o wl: «Abam na kwe su-lwaanu di da-lwaanu á ba si á ja amu tun, a yi ŋwɔlu mu na? De maama a yəri a je We-di-kamunu kum wuni a bri nɔɔɔna, yi á wu jaani-ni. ⁵⁶ Kuntu maa-ma nan kɛ, si ku pa faŋa faŋa We nijonɔnə bam na pupuni kulu We tɔɔɔ kum wuni tun mu ba ku suni ku kɛ.»

Zezi karabiə bam na ni kuntu tun, ba ma duri ba viiri ba daar-o.

Ba na di Zezi taani te tun

(Marki 14:53-65, Luki 22:54-55,63-71, Zan 18:13-14,19-24)

⁵⁷ Nɔɔɔna balu na tu ba ja Zezi tun ma ja-o ba vu ba kaanum yuutu Kayifu sɔŋɔ, mɛ Zwifə callu karanyina ti-inə di ba nakwa bam na maŋi ba kikili da tun. ⁵⁸ Piyeri ma dalɔ o tɔgi ba kwaga, o da o vu o yi kaanum yuutu wum sɔŋɔ. O ma zu o jəni sɔŋɔ kum tuntuŋa bam tee ni, si o nii kulu na lagi ku kɛ Zezi tun. ⁵⁹ Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba sarɔya-dirə nakwa bam maama maa kwaanɔ si ba na nɔɔɔna balu na wú fɔ wwan ba pa Zezi tun, si ku bri ni ku maŋi si ba gu-o. ⁶⁰ Nɔɔɔna zanzan ma zaŋi ba fɔ wwan ba pa-o, yi ba daa ta wu wani ba na kulu na bri ni ku maŋi si ba gu-o tun. Ku kwaga seeni mu nɔɔɔna bale zaŋi ba ba, yi ba ta ba wl: ⁶¹ «Nɔɔɔ wuntu tagi o wl, wum wú wani o magi dɔbam We-di-kamunu kum maama o di tɔga ni, yi o joori o ma da yatɔ o lɔ-ka.»

⁶² Kaanum yuutu wum na ni kuntu tun, o laan ma zaŋi o bwe Zezi o wl: «Nɔɔɔna bantu na tagi kulu ba pa nmu tun, nmu ba jɔgi taani si n ləri na?» ⁶³ Zezi maa cɔm. Kaanum yuutu wum laan ma ta did-o o wl: «Kwarɔ Njwɔa Tu Baŋa-We fuuni, si n ta n bri dɔbam, nmu yi We Bu Kriɔ wum Dl na tuŋi tun mu na?»

⁶⁴ Zezi ma lər-o o wl: «Mu ka da n taga. Amu nan lagi a ta di abam ni, abam wú ba á na Nabiin-bu wum o na

je Dam-fɔɔ Tu Baŋa-We jazim ni, yi á ta wú daari á na-
o o na nunji We-sɔɔɔ ni o maa biɔni kunkwænu wuni.»

⁶⁵ Kaanum yuutu wum na ni kuntu tun, o ma zaɔɔ o
kaari o titi ɔɔɔ, si ku bri ni o wu tiini ku cɔɔɔ di Zezi
taani dum. O ma ta o wɔ: «Nii-na, o ɔɔɔni o twi We mu,
o pai o di We ma daani mu. Dí daa ba lagi maana tiinã
si ba ɔɔɔni o taani dum. Abam maama maɔɔ á ni, o na
ɔɔɔni o twi We te. ⁶⁶ Kuntu tun, abam wɔ bɛɛ mu?»

Ba ma lær-o ba wɔ: «O maɔɔ si ba gu-o mu.»

⁶⁷ Ba laan ma twi lileeru ba yaɔɔ o yiã ni, yi ba mag-o
lanyirani. Badaara ma lɔ o pupwaanu, ⁶⁸ yi ba wɔ:
«Nmu na yi Krisi wum We na tunji tun, si n lwarɔ n bri
dɔbam wulu na magu-m tun.»

Plyɛɛɔ na suni o vun Zezi te tun

(Maruki 14:66-72, Luki 22:56-62, Zan 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Kantu maɔɔ kam ni Plyɛɛɔ maa je kunkɔɔ kum
wuni. Kaanum yuutu wum sɔɔɔ tuntun-kana ma vu o te,
yi o ta did-o o wɔ: «Nmu di tɔɔɔ di Zezi, Galile tu wum
mu.»

⁷⁰ Plyɛɛɔ ma fu ba maama yigã ni o wɔ: «A yãri wonjo
kulu nmu na te tun.» ⁷¹ O ma zaɔɔ o nunji manɔɔɔ ni.
Tuntun-kana kadoɔ di daa ma na-o, yi o ta di nɔɔna
balu na wura tun o wɔ: «Nɔɔɔni wuntu tɔɔɔ di Nazareti
tu Zezi mu.»

⁷² Plyɛɛɔ ma du durã, yi o ta fu o wɔ: «A bri a yãri
nɔɔɔni wum kuntu.»

⁷³ Ku na kɔɔ fun tun, nɔɔna badonnã ma vu ba ta di
Plyɛɛɔ ba wɔ: «Nmu suni n yi ba kɔɔɔ kum wu nɔɔɔni
didua mu. Nmu ɔɔɔna kam mu bri ni n suni n nunji
dãani mu.»

⁷⁴ O laan ma sɔɔɔ o pa o titi, si ku bri ni o taani dum
yi cɔɔɔ, yi o wɔ: «A bri a yãri nɔɔɔni wum kuntu.»

O na tagi kuntu tun, cɔɔwɔ laan ma da ku keeri.
⁷⁵ Plyɛɛɔ laan ma guli Zezi ya na tagi kulu did-o o wɔ:
«Ku na wú loori si cɔɔwɔ keeri tun, nmu wú fu kuni
bitɔ ni n yãri amu.» O na guli kuntu tun, o laan ma
nunji, yi o tiini o keeri zanzan.

Ba na jaani Zezi ba vu Pilati te te tun

(Maruki 15:1, Luki 23:1-2, Zan 18:28-32)

27 Tɔɔɔ na tu ka puuri tituti tun, Zwifã kaanum yigã
tiinã bam di ba tu kum nakwa bam maama ma
kɔɔ ni daani, si ba pa ba gu Zezi. ² Ba ma ja-o ba vɔ, yi
ba ja-o ba vu ba kɔɔ guvirma tu Pilati jɔɔna ni.

Zudasɔ na gu o titi te tun

(Tituɔna Tɔɔɔ 1:18-19)

³ Zudasɔ wulu na yãɔɔ Zezi o pa nɔɔna bam tun na
lwarɔ ni ba di o sarɔya yi ba lagi ba gu-o tun, o wu laan
ma cɔɔɔ di o na kɔɔ kulu tun, yi o joori o kwe sãbu-dala
fiintɔ kum, si o pa kaanum yigã tiinã bam di nakwa
bam. ⁴ O ma ta di ba o wɔ: «Amu kɔɔ wo-balɔɔɔ, di a na

yãɔɔ nɔɔɔni wulu na wu kɔɔ kulukulu tun a pa abam yi ba
lagi ba gu-o tun.»

Ba ma lær-o ba wɔ: «Dɔbam yigã tãrã, ku tɔɔɔ di n
titi.»

⁵ O laan ma kwe sãbu kum o vu o di o yaɔɔ We-di-ka-
munu kum wuni, yi o daari o vu o kuuri ɔɔna o ti.

⁶ Kaanum yigã tiinã bam deen ma kwe sãbu kum yi
ba wɔ: «Sãbu kuntu yi jana nyim mu, ku culã si di
gwaanɔ-ku We-digã sãbiã bam wuni.»

⁷ Ba ma bwe daani, yi ba ma-ku ba yãɔɔ tɔɔɔ kadoɔ,
ka yiri mu Kamɔ-mɔɔ tɔɔɔ, yi ba ma kɔɔ vãrã yibeelã
jãgã. ⁸ Kuntu ɔɔɔni mu nɔɔna jɔɔɔ jãgã kam kuntu ba
ma bã ni jana tɔɔɔ, si ku ba ku yi zum.

⁹⁻¹⁰ Kuntu ma pa We nijonɔnu Zeremi deen na tagi kulu
faɔɔ faɔɔ tun ba suni ku kɔɔ. O deen tagi o wɔ: «Ba kwe
sãbu-dala fiintɔ mu, ba ma yãɔɔ kamɔ-mɔɔ tɔɔɔ kam,
ni Baŋa-We deen na pɛ-ni ni, si a ta te tun. Ku maa yi
sãbu kulu Yisrayeli dwi tiinã bam na sɛ si ba ma yãɔɔ
nɔɔɔni wum tun mu.»

Pilati na bwe Zezi taani te tun

(Maruki 15:2-15, Luki 23:3-5,13-25, Zan 18:33—19:16)

¹¹ Zezi ma zaɔɔ o zɔɔɔ guvirma tu Pilati yigã ni. Guvir-
ma tu wum ma bwe-o o wɔ: «Nmu mu yi Zwifã bam pɛ
wum na?»

Zezi ma lær-o o wɔ: «Mu ka da n taga.»

¹² Ku daari Zwifã kaanum yigã tiinã bam di ba nakwa
bam na ɔɔɔni taani dilu maama ba pa-o tun, o wu læri
kulukulu. ¹³ Pilati ma ta did-o o wɔ: «Nmu wu ni ba na
ɔɔɔni kulu maama ba pa nmu tun na?»

¹⁴ Zezi ma wu sɛ si o læri ba taani dum diludulu. Ku ma
pa guvirma tu wum tiini o yi yãu did-o.

¹⁵ Bum maama Paki candiã kam maɔɔ na yãni ka yi,
guvirma tu wum yãni o li puɔnu didua mu o pa nɔɔ-
kɔɔ kum, nunɛɛni bantu na lagi wulu tun. ¹⁶ Kantu
maɔɔ kam ni puɔnu wudoɔ maa wura, o yiri mu
Barabasɔ. Nɔɔna maama deen ye o kãɔ-balwaaru tum
ni ni. ¹⁷ Nɔɔna bam na tu ba la daani tun, Pilati ma
bwe-ba o wɔ: «Abam lagi si a yaɔɔ bantu wɔɔ mu a pa
abam? Ku yi Barabasɔ mu naa Zezi wulu ba na bã-o ni
Krisi tun mu?» ¹⁸ O deen bwe-ba kuntu, bɛɔɔnaani o ye
ni, ku yi wu-guru ɔɔɔni mu ba jaani Zezi ba kɔɔ o jɔɔna
ni.

¹⁹ Pilati na je sarɔya dim jãgã kam ni tun, o kaani ma
tunji ni o pa-o o wɔ: «Yi zaɔɔ n kɔɔ nɔɔni wum kuntu
kulukulu, o na jɔɔɔ cɔɔɔ tun ɔɔɔnaani. Bɛɔɔnaani titi dun-
tu ni amu tiini a na yaara zanzan di nɔɔni wum kuntu
dɔɔɔwɔ wuni.»

²⁰ Zwifã kaanum yigã tiinã bam di ba nakwa bam ma
sugɔ nɔɔ-kɔɔ kum, si ba ta di Pilati ni, o yaɔɔ
Barabasɔ o pa-ba, si o daari o pa ba gu Zezi. ²¹ Pilati
daa ma joori o bwe-ba o wɔ: «Nɔɔna bantu bale wuni,
abam lagi si a yaɔɔ wɔɔ mu a pa abam?»

Ba ma lær-o ba wɔ: «Barabasɔ.»

²² Pilati laan ma bwe-ba o wl: «Si ku na yi Zezi wulu ba na bə-o ni Krisi tun, abam wl a ki-o ta mu?»

Ba maama ma ta did-o ba wl: «Pa-o tuun-dagara banja ni n gu.»

²³ O ma joori o bwe-ba o wl: «Wuntu ki bɛɛ mu o cɔɔɔ?»

Ba laan ma tiini ba kaasi banja banja ba wl: «Pa-o tuun-dagara banja ni n gu.»

²⁴ Pilati ma lwaru ni ku ba jigi kuri si o taa njoni taan taan, ku na lagi ku ja bubwaka ku ba tun njwaani. O ma jorji na o ma san o ja nɔn-kɔɔɔ kum maama yigə ni, yi o wl: «A yigə tɔɔɔ ka təri nɔnɔ wuntu tuuni dɔm wuni. Ku yi abam yigə mu.»

²⁵ Nɔn-kɔɔɔ kum maama ma lər-o ba wl: «Yagi si o tuuni dɔm caa taa tɔɔɔ dɔbam di di biə.»

²⁶ O laan ma yagi Barabasi o pa-ba. O ma daari o pa ba magi Zezi, yi o pa-ba cwəŋə si ba ja-o ba vu ba pa tuun-dagara banja ni ba gu.

Ba na jaani Zezi ba vu ba pa tuun-dagara banja ni te tun

(Marki 15:16-41, Luki 23:26-49, Zan 19:2-3,17-30)

²⁷ Guvirma tu wum pamaŋna bam laan ma ja Zezi ba vu ba zu o sɔɔɔ kum kunkɔɔɔ. Pamaŋna kɔɔɔ kum maama ma gilim-o da. ²⁸ Ba ma li o gwaaru tum, yi ba daari ba zu-o gwar-sunju. ²⁹ Ba ma sɔ sabari yipugə ba pu o yuu ni. Ba ma kwe miu ba ma ji nacəgə ba ki o jazim ni. Ba laan ma yáal-o ba mwana, yi ba ve ba kuni doonə o yigə ni, yi ba tɛ ba wl: «Zwifə bam pɛ, dɔnle.»

³⁰ Ba ma daari ba twi lileeru ba yagi o yira ni, yi ba jigi miu kum ba lɛ o yuu ni.

³¹ Ba na mwan-o ba ti tun, ba laan ma li gwar-sunju kum, yi ba daari ba joori ba zu-o o tɔtɔ gwaaru tum. Ba laan ma ja-o ba nunji ba vu si ba pa-o tuun-dagara banja ni.

³² Ba na jɔɔ-o ba maa kɛ tun, ba ma jeeri nɔnɔ wu-donɔ, o yiri mu Simɔn o nunji Sirɛni mu. Pamaŋna bam ma fi-o ba pa o jorji tuun-dagara kam o zɔɔɔ si ba vu.

³³ Ba maama ma vu ba yi jəgə kadoŋ ba na bə si Goligota tun. Yiri dɔm kuntu kuri mu Yukol-pua piu. ³⁴ Ba na yi da tun, ba ma ki sana ba gwaani di liri silu ni na cana tun ba pa Zezi si o nɔɔ. O ma lanɔ o nii, yi o wu se si o nɔɔ.

³⁵ Ba laan ma ja-o ba pa tuun-dagara kam banja ni. Ba na pag-o kuntu tun, ba ma kwe o gwaaru tum si ba manɔ-ti ba pa daani. Ba ma ta jɔɔ si ba nii, wɔɔ mu wú twəri kulu o na lagi tun. ³⁶ Ba laan ma je da ba yir-o.

³⁷ Ba dɛen ma tant tɔɔɔ dagara kam yira ni Zezi yuu banja ni, si ku bri kulu o na ki o cɔɔɔ yi ba gu-o tun. Ba dɛen pupuni ba wl:

«Wuntu yi Zezi wulu na yi Zwifə bam pɛ tun mu.»

³⁸ Ba ma daari ba ja njwuna bale ba pa dagari sudonə banja ni. Ba ma cwi didua Zezi jazim ni. Wuwum maa wu o jagwiə ni. ³⁹ Nɔnɔ balu na tɔɔɔ da ba kɛ tun

maa niə, yi ba cɔɔɔ ba yuni yi ba twi-o. Ba maa yáal-o, ⁴⁰ yi ba wl: «Nmu ya na bunɔ si n cɔɔɔ Wɛ-di-kamunu kum n di tuga ni si n daari n ma da yatɔ n joori n fɔɔɔ ni lɔ-ka tun, nmu na suni n yi Banja-Wɛ Bu, si n laan vri n tɔtɔ, n tu dagara kam yuu ni si di nii.»

⁴¹ Zwifə nakwa bam di ba kaanum yigə tiinə di ba culu karanyuna tiinə bam di maa twi-o ba mwana, yi ba tɛ daani ba wl: ⁴² «O yəni o vri nɔnɔ badonnə njwɔ, yi o laan wari o tɔtɔ njwɔ o vri. O maa bri ni o yi Yisrayel dwi tiinə pɛ mu. O laan nan tu dagara kam yuu ni lele si di nii, si di wú ba di suni di se-o. ⁴³ O ta bri ni o tuga Wɛ, yi o tɛ si o yi Wɛ Bu mu. Kuntu, Wɛ na suni Di lagi-o, si Di laan jorji-o Di yagi.»

⁴⁴ Njwuna balu ba na pagɔ dagari sum banja ni ba wəli da tun di maa jɔɔ-o ba twi kuntu donɔ.

⁴⁵ Ku ma vu ku yi manja kam wɛ na tu di yi yupari banja ni tun. Lugu kum maama ma ba ku ji lim ku vu ku yi wɛ-gunim manja ni, ⁴⁶ ku ki nunɛni luu batɔ mu tɛ. Manja kam kuntu ni Zezi laan ma kaasi banja banja di kwər-dia o wl: «Eli, Eli, lɛma sabakitani?» Taani dɔntu kuri mu: «Amu Wɛ, amu Wɛ, bɛɛ mu ki yi n yagi amu?»

⁴⁷ Nɔnɔ balu na zɔɔɔ da yi ba ni taani dɔm tun ma bunɔ ni, o bə Eli mu si o ba. ⁴⁸ Ba didua ma ki lula o duri o vu o kwe sɔɔɔ. O ma di-ku sa-nywana wuni, yi o daari o ki-ku miu ni ni, o vu o tɛ o pa Zezi si o nɔɔ.

⁴⁹ Nɔnɔ badaara bam na nɛ kuntu tun, ba maa wl: «Yagi si di cəgi di nii, Eli wú ba o jorji-o o yagi na?»

⁵⁰ Zezi daa ma joori o kaasi di kwər-dia banja banja. O laan ma pa o siun ti.

⁵¹ Zezi na tigi kuntu tun, gɔɔ kulu ba na ləgi ba ma ci Wɛ-di-laa kum tun ma kaari bule, ku zɔɔɔ banja ni ku tu ku kwaarɔ ku kuri. Tuga kam maa sisinjə, yi pulwaaru bagɔ ti yari. ⁵² Yibeelə yam ma puri. Ku daari Wɛ nɔnɔ njuna balu ya na tigi tun zanzan ma joori ba bi ba yagi tuuni, ⁵³ yi ba nunji ba yibeelə wuni, manja kalu Zezi tɔtɔ na tu o bi o yagi tuuni tun kwaga ni. Bantu laan ma vu ba zu Wɛ tɔtɔ Zeruzalem wu ba pa nɔnɔ zanzan na-ba.

⁵⁴ Pamaŋna bam yigə tu wum di o nɔnɔ balu na wura ba yiri Zezi tun ma na tuga kam sisinjim dɔm, di kulu maama na ki tun. Fuuni ma tiini di zu-ba, yi ba tɛ ba wl: «Nɔnɔ wuntu ya suni o yi Banja-Wɛ Bu mu.»

⁵⁵ Kaana zanzan di tɔɔɔ ba wura, ba ma zɔɔɔ yigə yigə yi ba niə. Bantu dɛen ya tɔɔɔ di Zezi mu ba nunji Galile ba ba, yi ba yəni ba tɔɔɔ ba zən-o. ⁵⁶ Mari wulu na nunji Magidala tun dɛen tɔɔɔ o wu kaana bam kuntu wuni, didaani Mari wulu na yi Zaki di Zuzefu nu tun, ku wəli di Zebede biə bam nu.

Ba na ki Zezi nɔnɔ wuni te tun

(Marki 15:42-47, Luki 23:50-56, Zan 19:38-42)

⁵⁷ Nɔnɔ wudonɔ dɛen mu wura, o yiri mu Zuzefu, o na nunji Arimatɔ, yi o kwəri o yi nadum. Wuntu di dɛen yi Zezi karabu mu. Tuga dɛen na lagi ka yi tun, ⁵⁸ o ma

zanj o vu Pilati te, si o loor-o cwəŋə si o vu o kwe Zezi yura yam o ki. Pilati ma se, yi o pa ni si ba kwe Zezi yura yam ba pa-o. ⁵⁹ Zuzefu laan ma vu o kwe Zezi yura yam o pipiri-ya di gar-jaldulu na lana tun. ⁶⁰ Ba ma daari ba kwe-ya ba ja vu ba tiŋi piu bɔɔni wuni. Dintu maŋi di yi o titi nyim mu, ba deen lugi-di piu yura ni mu. Di yi bɔɔn-duuri mu. Ba na tiŋi Zezi yura yam da tun, ba laan ma bibili kandwe-pulɔɔgɔ kamunu ba ma pi bɔɔni dum ni, yi ba daari ba viiri. ⁶¹ Ba na wura ba ki-o kuntu tun, Mari wulu na nunji Magidala tun di Mari wudoŋ wum maa je yibeeli dum yigə ni ba niə.

Ba na pɛ pamaŋna yuru yibeeli dum te tun

⁶² De dum Zwifə bam na yəni ba ti ba yigə si ba siun de dum laan yi tun ma ke. Tɔga na puuri yi ku yi ba siun de dum tun, Zwifə kaanum yigə tiinə bam di Farizlan tiinə bam laan ma zanj ba vu Pilati te. ⁶³ Ba ma ta did-o ba wɔ: «Dɔbam tu, di guli ni, vwan nyim wum ya na wura maŋa kalu tun, o deen tagi o wɔ, wum wu joori o bi da yatɔ de ni. ⁶⁴ Kuntu ŋwaani, nan pa ni si bɔɔna wuuri ba vu ba fəri yibeeli dum ni, si ba fɔɔ ba taa yuru-di si ku vu ku yi da yatɔ yam. Ku na dai kuntu, o karabiə bam wu wani ba vu ba kwe-o ba ja viiri, yi ba daari ba ta di bɔɔna ba wɔ, o bi o yagi tuuni mu. Kuntu ma wu pa ba vwan yam laan tiini ya ji tɔga ku dwəni pulim dum ni.»

⁶⁵ Pilati ma se yi o wɔ: «Abam jigi bɔɔna. Nan pa-na ba vu si ba kwan ba taa yuru-di, si ku maŋi di abam na lagi te tun.»

⁶⁶ Ba ma zanj ba vu yibeeli dum jəgə kam, ba fəri di ni kandwe kamunu kum na pi tun. Ba ma daari ba yagi bɔɔna da si ba taa yuru-di.

Zezi na bi o yagi tuuni te tun

(Marku 16:1-8, Luki 24:1-12, Zan 20:1-10)

28 Ba siun de dum na ke tun, ti-bra-pura ni Mari wulu na nunji Magidala tun di Mari wudoŋ wum ma zanj ba vu yibeeli dum jəgə kam si ba nii. ² Tɔga ma da ka sisiŋi zanzan. Baŋa-We maleka ma nunji weyuu ni, ka tu ka ba ka bibili kandwe kamunu kum ka yagi daa ni, yi ka daari ka jəni di baŋa ni. ³ Ka yibiyə maa tiini ka nyuna ni dua na pipil te tun, yi ka gwaaru tum di tiini ti puuri paru paru. ⁴ Bɔɔna balu na wura ba yuru yibeeli dum tun ma bəri di fuuni nɔnɛni ba tigi mu te.

⁵ Maleka kam laan ma ta di kaana bam ka wɔ: «Á yi taá kwaru fuuni. Amu ye ni abam lagi si á na Zezi wulu ba na jaani ba pa tuun-dagara kam baŋa ni ba gu tun

mu. ⁶ O nan təri yo. O joori o bi o yagi tuuni, nɔnɛni o ya na maŋi o ta kulu di abam tun. Nan ba-na á nii o yura yam ya na tigi me tun. ⁷ Abam nan ki lila á vu á ta di o karabiə bam ni, We pɛ o joori o bi o yagi tuuni, yi o laan wu da yigə o vu o taa cəgi abam Galile ni. Dáani mu á wu vu á na-o. Mu kulu a na lagi a ta a bri abam tun.»

⁸ Maleka kam na tagi kuntu tun, kaana bam ma ki lila ba nunji yibeeli dum jəgə kam ni ba maa kea, yi fuuni di wupolo kamunu jigi-ba. Ba ma duri ba vu si ba ta di Zezi karabiə bam kulu na ki tun.

⁹ Ba na maa ke tun, Zezi ma da o jeeri-ba, yi o ki-ba le. Ba ma vu ba yi o te, ba kuni doonə ba ja o ne yi ba zul-o. ¹⁰ Zezi ma ta di ba o wɔ: «Á yi taá kwaru fuuni. Vena a ko-biə bam te, si á ta di ba si ba vu Galile, si dáani mu baá na amu.»

¹¹ Kaana bam na nunji yibeeli dum jəgə kam ni kuntu tun, bɔɔna balu na wura ba yuru-di tun badaara ma zanj ba joori ba vu tuu kum wu, yi ba ta kulu maama na ki tun ba bri Zwifə kaanum yigə tiinə bam. ¹² Kaanum yigə tiinə bam laan ma vu ba bɔɔni di tuu kum nakwa bam. Ba ma ki ni daani yi ba kwe səbu-fɔɔ ba pa pamaŋna bam, ¹³ yi ba wɔ: «Abam maŋi si á ta ni, Zezi karabiə bam mu tu titi ni, ba ŋɔ o yura yam ba kwe ba ja viiri, yi abam tigi á da. ¹⁴ Guvrma tu wum nan na tu o lwaru ku ni ni, yi ku na jigi taani, dɔbam wu bɔɔni di jonji abam di yagi, si liə yi taa jigi abam.»

¹⁵ Pamaŋna bam ma jonji səbu kum, yi ba siuni ba ki kulu ba na tagi-ba si ba ki tun. Mu taani dintu mu Zwifə bam jigi ba tɛa, ku ba ku yi zɔm maama.

Zezi na bɔɔni kulu di o karabiə bam o kweeli tun

(Marku 16:14-18, Luki 24:36-49, Zan 20:19-23, Tituŋa Tɔɔɔ 1:6-8)

¹⁶ Zezi karabiə fugə-didua kam laan ma zanj ba vu Galile, piu kulu yuu ni o na maŋi o ta di ba si ba vu tun.

¹⁷ Ba ma siuni ba vu ba na-o, yi ba kuni doonə ba zul-o. Badaara maa ta jigi bubwea did-o. ¹⁸ Zezi laan ma vu o yi ba te, yi o ta di ba o wɔ: «We pɛ-ni dam si a taa te weyuu di tɔga baŋa wəənu maama. ¹⁹ Kuntu ŋwaani, nan ve-na lugu baŋa dwi tiinə maama te, si á pa ba ji amu karabiə, si á daari á miisi-ba na wuni di amu Ko We yuru, di amu na yi Di Bu tun yuru, di Di Joro kum yuru ŋwaani, ²⁰ si á daari á bri-ba si ba se woŋo kulu maama amu na pɛ abam ni si á ki tun. Nan taá ye-na ni, amu wu ta wura di abam maŋa maama, si ku vu ku yi lugu tiim maŋa.»

Kuntu njwaani, lani-na á wuru á yagi kəm-balwaaru tum, si á daari á se We kwər-ywənjə kam.»

¹⁶ Zezi deen maa wu Galile nintu kum ni ni o veə. O ma na nɔɔna bale, ba na yi curu. Ba didua yiri mu Simɔn. O nyaani yiri mu Andre. Ba yi kalənj-jara mu. Ba maa wu na bam wuni ba duli buri si ba ma ja kale.

¹⁷ Zezi ma ta di ba o wl: «Zanj-na á ba á taá tɔgi amu. Aá pa á taá beeri nɔɔna mu á pa-ni, si ba taa tɔgi-ni, ni á na yəni á jaani kale te tun.» ¹⁸ O na tagi kuntu tun, ba ma zanj lila ba yagi ba buri sum, yi ba vu ba tɔgi o kwaga.

¹⁹ Zezi na ve yigə funfun tun, o daa ma na nɔɔna bale. Ba didua yiri mu Zaki. O nyaani di maa wura, o yiri mu Zan. Ba ko yiri mu Zebede. Ba maa wu naboro wuni ba kwe ba buri. ²⁰ O laan ma bənj-ba. O na bənj-ba kuntu tun, ba ma zanj lila ba yagi ba ko wum di o tuntujna bam naboro kum wuni, yi ba vu ba tɔgi-o.

Zezi na zəli cicirə nɔɔnu yira ni te tun

(Luki 4:31-37)

²¹ Zezi di o karabiə ma tɔgi daani ba vu ba zu tuw ku-donj wu, ku yiri mu Kapernawum. Zwifə bam siun de na yi tun, Zezi ma vu o zu ba We-digə kam si o buri-ba.

²² O na buri-ba tun, nɔɔna balu na wura tun maa tiini ba yi yəu di o zaasum dım, bənjwaani o ni-taani dım jigı dam di dwe ba titi cullu karanyina tiinə bam taani dım.

²³ Nɔɔnu wudonj deen maa wu ba We-digə kam wuni, yi cicirə jig-o. O ma kaasi di kwər-dia o wl: ²⁴ «Zezi, Nazareti tu, bəe mu n lagı dibam tee ni? Nmu tu si n cɔgi dibam dwi mu na? A ye nmu na yi wulu. Nmu yi Wu-porjo Tu wulu We na tunj tun mu.»

²⁵ Zezi ma kaani cicirə kam o wl: «Cəgi ɔɔ, si n nunji n daari baaru wum.»

²⁶ O na tagi kuntu tun, cicirə kam ma tiini ka ja nɔɔnu wum ka su. Ka ma kaasi di kwər-dia yi ka nunji ka daari nɔɔnu wum.

²⁷ Nɔɔna bam na ne kuntu tun, ku ma su ba maama lanyirani, yi ba bwe daani ba wl: «Bəe mu kuntu? O buri cwə-dunja mu yi o zaasum dım jigı dam. Nii, o na te ciciri ni si viiri, yi si se o ni.»

²⁸ Nɔɔna balu maama na zuuri Galile je sum ni tun deen ma ni Zezi njwa lila.

Zezi na pe yawuna zanzan na yazurə te tun

(Matiyu 8:14-17, Luki 4:38-44)

²⁹ Zezi di o nɔɔna bam ma nunji We-digə kam ni, ba tɔgi di Zaki di Zan ba vu ba yi Simɔn di Andre-ba ɔɔnj.

³⁰ Paa maa jigı Simɔn tunkaani yi o tigə. Ba ma ta di Zezi ku na ki-o te tun. ³¹ O ma vu kaani wum te, o ja o jınjə o pa o zanj wəeni. Paa kam ma da ka yag-o. O ma zanj o ki wudiu o pa-ba.

³² We na zu yi tıga wura ka yi tun, nɔɔna maa jaani balu maama na yi yawuna di ciciri na jigı balu maama tun ba tui Zezi te. ³³ Tu kum nɔɔna bam maama ma vu ba gilimi Simɔn-ba ɔɔnj ni ni. ³⁴ Zezi ma pa nɔɔna zanzan na yazurə di ba yawuru dwi dwi, yi o daari o zəli ciciri zanzan nɔɔna yira ni. O ma wu se si ciciri sum njɔni kulokulu, si na manj si ye o na yi wulu tun njwaani.

³⁵ Tıga na puuri tituti yi we daa ta wu puli tun, Zezi ma zanj o nunji o vu jəgə kalu nɔɔn-nɔɔnu na tərə tun. O wura o wari We o yirani. ³⁶ Simɔn-ba laan ma zanj ba nunji si ba beeri o jəgə. ³⁷ Ba na ne-o tun, ba ma ta did-o ba wl: «Nɔɔna bam maama lagı si ba na nmu.»

³⁸ Zezi ma ləri-ba o wl: «Zanj-na si di ke di vu je si-donnə. A manj si a vu ti-balwa balu na wu yoba seeni tun a ɔɔni We kwərə kam. Ku yi kuntu njwaani mu a nunji We te a ba.»

³⁹ O laan ma beeri o tɔgi Galile wu maama. O maa yəni o zuuri Zwifə bam We-di sum. O maa buri nɔɔna We tıga kam, yi o zəli ciciri nɔɔna yira ni.

Zezi na pe nanyɔnj na yazurə te tun

(Matiyu 8:1-4, Luki 5:12-16)

⁴⁰ Nɔɔnu wudonj deen mu wura, o na yi nanyɔnj. O ma zanj o vu Zezi te, o kuni doonə o yigə ni o loor-o o wl: «Nmu na laga, nı wani n pa a na yazurə a ji lanyirani.»

⁴¹ O njwanja ma zu Zezi. O ma twi o jınjə o dwe-o, yi o wl: «Een. A laga. Zanj di yazurə si n ji lanyirani.» ⁴² O na tagi kuntu bidwi banja ni tun, mu yawu kum yagi nɔɔnu wum, yi o yira yam ji lanyirani. ⁴³ Zezi ma daa ta did-o o wl, o ve, yi o daari o kaan-o o wl: ⁴⁴ «Yi zanj n ta kulu na ki tun n buri nɔɔn-nɔɔnu. Nan yɔɔni n vu We kaanum tu wum te, si n pa o nii n yira yam, si n daari n kwe wəənu tulu Moyisi cullu tum na buri ni ti manj tun n pa-o, si o ma o kaani Banja-We. Kuntu wú buri nɔɔna maama ni n yawu kum suni ku je.»

⁴⁵ Zezi na tagi kuntu tun, nɔɔnu wum ma nunji yi o kari o njɔni kulu na ki tun o pa nɔɔna maama lwarı ku ni ni. Kuntu njwaani Zezi daa wari o zu tuw di tuw wu yi o wu səgi o titi. O ma leeri o manj gaa wuni nɔɔna na tərə me tun. Nɔɔna maa yəni ba nunji je maama ba ve o te.

Zezi na buri ni o jigı dam si o yagi nɔɔna lwarım o ma ce-ba te tun

(Matiyu 9:1-8, Luki 5:17-26)

2 Da funfun na ke tun, Zezi ma joori o vu Kapernawum. Tu kum nɔɔna bam ma lwarı ni o tu o wu ɔɔnj ni. ² Ba zanzan ma ba ba la daani ɔɔnj kum ni, yi lanja daa tərə ku ni ni di funfun di. O maa wura o njɔni We taani o buri-ba. ³ O na wura o buri-ba kuntu tun, nɔɔna badonnə ya jigı kɔɔni ba bunı o te, yi nɔɔna bana

zɪŋ-o dɪ gungolo. ⁴ Ba na yi jəgə kam tɪn, ba maa warɪ ba ja-o ba yi Zezi te, kɔɔ kum na daga tɪn ŋwaanɪ. Ba ma ja-o ba di digə kalu Zezi na wu ka wunɪ tɪn nayuu, ba zagɪ ba puri bɔɔnɪ ba maŋɪ dɪ Zezi na wu mɛ tɪn. Ba ma daari ba pa gungolo kum kɔɔ kum na tigi ku baŋa nɪ tɪn tɔɔɔ da ku tu digə kam wu. ⁵ Zezi ma lwarɪ nɪ ba kɪ ba wu-dɪdɪ dɪd-o. O ma ta dɪ kɔɔ kum o wɪ: «A bu, nmu lwarɪm dɪm ti.»

⁶ Wɛ cullu karanyɪna tiinə badaara ya tɔɔɔ ba wura. Ba maa je ba bwe ba wunɪ ba wɪ: ⁷ «Bɛɛ mu yi o ŋɔɔnɪ kuntu doŋ? O paɪ o dɪ Wɛ yi bɪdɪwɪ mu. O ŋɔɔnɪ o twɪ Wɛ mu. Nɔɔn-nɔɔnɪ bɔ́ wani o yagɪ nɔɔnɪ lwarɪm o ma cɛ-o, ku na dai Wɛ Dɪ yɪranɪ.»

⁸ Zezi ma lwarɪ ba na jɪɔɔ wubɔɔŋa yalu ba wunɪ tɪn. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Bɛŋwaanɪ mu á buŋɪ kuntu doŋ?»

⁹ Kɔɔ mu yi mwali ku dwe, a na tagɪ dɪ kɔɔ kum a wɪ: «Nmu lwarɪm dɪm ti» mu yi mwali, naa a na tagɪ a wɪ: «Zaŋɪ wɛɛnɪ n kwe n gungolo kum n ta n veə» mu yi mwali? ¹⁰ A nan wú pa abam lwarɪ nɪ, amu wulu na yi Nabiin-bu wum tɪn jɪɔɔ dam lugu baŋa nɪ, sɪ a yagɪ nɔɔnɪ lwarɪm a ma cɛ-ba.»

O laan ma ta dɪ kɔɔ kum o wɪ: ¹¹ «A lagɪ a ta dɪ nmu, zaŋɪ wɛɛnɪ sɪ n kwe n gungolo kum n ja n vu sɔɔɔ.»

¹² Zezi na tagɪ kuntu tɪn, bɪdɪwɪ baŋa nɪ mu nɔɔnɪ wum zaŋɪ ba maama yigə nɪ o kwe o gungolo kum o nunɔɔ o viiri. Ba na nɛ kuntu tɪn, ku ma kɪ ba maama yəəu. Ba ma zuli Wɛ yi ba wɪ: «Dí daa ta wu fɔɔɔ dí na kəm dɪntu doŋ.»

Zezi na bəŋi Leevi sɪ o taa tɔɔ-o te tɪn

(Matiyu 9:9-13, Luki 5:27-32)

¹³ Zezi daa ma nunɔɔ o vu o wu Galile nɪnɪ kum ni nɪ. Kɔɔɔ zanzan ma ba o te ku gilim-o. O maa wura o brɪ-ba Wɛ cɪga kam. ¹⁴ O daa ma zaŋɪ o maa kɛa. O na maa kɛ tɪn, o ma na nɔɔnɪ wudɔɔ, o yɪrɪ mu Leevi. O ko yɪrɪ mu Alɪfɪ. O dɛɛn je mɛ seeni o na yəni o je o jonɔɔ lampoo tɪn mu. Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Zaŋɪ n ta n tɔɔɔ-nɪ.» O ma sunɪ o zaŋɪ o tɔɔɔ o kwaga.

¹⁵ Zezi dɛɛn ma vu Leevi sɔɔɔ sɪ o di wudiu dɪ o karabiə bam. Lampo-jonɔɔnɪ dɪ nɔɔn-cɪcɔɔɔru zanzan dɪ maa tɔɔɔ ba wura ba di wudiu kum dɪ ba, bɛŋwaanɪ balu dɛɛn na tɔɔ-o tɪn daga. ¹⁶ Wɛ cullu karanyɪna tiinə badaara na nunɔɔ Farizian tiinə kɔɔɔ kum wu tɪn maa tɔɔɔ ba wura. Ba na nɛ Zezi na je o di wudiu dɪ nɔɔn-cɪcɔɔɔru dɪ lampo-jonɔɔnɪ kuntu tɪn, ba ma bwe o karabiə bam ba wɪ: «Bɛɛ mu kɪ yi o di wudiu dɪdaanɪ lampo-jonɔɔnɪ dɪ nɔɔn-cɪcɔɔɔru tum kuntu?»

¹⁷ Zezi ma ni ba na tagɪ kulu tɪn. O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Ku na yi balu na jɪɔɔ yazurə tɪn, bantu wu maŋɪ sɪ ba vu dɔɔɔta tu te sɪ o sooni-ba. Ku daari balu na ba jɪɔɔ yazurə tɪn mu maŋɪ sɪ ba vu sɪ ba na soonim. A na tu lugu baŋa tɪn, ku dai sɪ a bəŋi balu na maŋɪ ba yi nɔɔn-ŋuna tɪn, amu nan tuə, sɪ a bəŋi nɔɔn-balwaarɪ mu sɪ ba ba amu te.»

Zezi zaasɪm dɪm na yi zaasɪm-duuri te tɪn

(Matiyu 9:14-17, Luki 5:33-39)

¹⁸ Zan karabiə bam dɪ Farizian tiinə bam dɛɛn yəni ba vɔ ni. Nɔɔnɪ badonnə ma vu Zezi te ba bwe-o ba wɪ: «Bɛŋwaanɪ mu Zan karabiə bam dɪ Farizian tiinə bam yəni ba vɔ ni, yi nmu karabiə bam ba vɔɔ?»

¹⁹ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Nɔɔnɪ na di kaanɪ yi o kɪ candiə, yi o cillonə na wura sɪ ba tɔɔɔ ba di, bantu wú wani ba vɔ ni yi kan-baru wum ta wu ba tee nɪ na? Ba bá sɛ ba vɔ ni maŋa kalu kan-baru wum ta na wu ba tee nɪ tɪn. ²⁰ Ku nan wú ba ku yi maŋa kam ba na wú ja kan-baru wum ba viiri tɪn. Maŋa kam kuntu nɪ o daa na təri ba tee nɪ tɪn, mu ba laan wú vɔ ni.»

²¹ Nɔɔn-nɔɔnɪ bá sɛ o kwe garyi-duuri o ma fəri gwar-doŋo kulu na kaari tɪn. O nan na kɪ kuntu, garyi-duuri dɪm laan wú vuuri gwar-doŋo kum dɪ pa ku tiini ku cɔɔɔ zanzan. ²² Nɔɔn-nɔɔnɪ dɪ nan bá sɛ o kwe sardɔɔnə o lo o kɪ lɔ-doŋo wunɪ. O na kɪ kuntu, yi sana kam na keeri, kaá pa lɔ kum bagɪ mu. Lɔ kum wú cɔɔɔ yi sana kam dɪ lo. Kuntu ŋwaanɪ nɔɔnɪ maŋɪ sɪ o kwe sardɔɔnə o kɪ lɔ-dɔɔnɔ wunɪ mu.»

Zezi Kri si na dwe siun dɛ cullu tum te tɪn

(Matiyu 12:1-8, Luki 6:1-5)

²³ Zwifə bam siun dɛ dɪdoŋ na yi tɪn, Zezi dɛɛn ma tɔɔɔ karɪ wu o maa kɛa. O karabiə bam dɪ maa tɔɔɔ ba veə, yi ba bwəri mɪna ba yu ba duna. ²⁴ Farizian tiinə bam na nɛ ba na kɪ te tɪn, ba ma ta dɪ Zezi ba wɪ: «Nii ba na kɪ te tɪn. Bɛɛ mu yi ba tunɔɔ titunɔɔ dɪlu na cɔɔɔ siun dɛ cullu tum tɪn?»

²⁵ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Abam ta wu fɔɔɔ á karɪmɪ Wɛ tɔɔnɔ kum na brɪ Pɛ Davidi taanɪ te tɪn na? Ku brɪ nɪ maŋa kalu Abɪata dɛɛn na yi Wɛ kaanɪm yuutu tɪn, kana dɛɛn jɪɔɔ Davidi dɪ o nɔɔnɪ bam, yi ba ba jɪɔɔ wudiu sɪ ba di. ²⁶ O ma vu o zu Wɛ digə, yi o kwe dɪpwa yalu na tigi da Wɛ ŋwaanɪ tɪn o di. Dɪpɛ dɪm kuntu culə sɪ nɔɔn-gaa di-dɪ, ku na dai Wɛ kaanɪm tiinə yɪranɪ. Davidi dɛɛn di dɪpɛ dɪm, yi o daari o pa o nɔɔnɪ bam dɪ tɔɔɔ ba di.»

²⁷ O daa ma ta dɪ ba o wɪ: «Wɛ na kɪ nabiinə Dɪ yagɪ lugu baŋa nɪ tɪn, Dɪ tiŋi siun dɛ da yarɛ maama wunɪ, sɪ ku taa jɪɔɔ zəɔnə mu ku pa-ba, sɪ ku dai nɪ Wɛ kɪ nabiinə siun dɛ cullu tum tɔɔɔm ŋwaanɪ mu. ²⁸ Kuntu ŋwaanɪ amu Nabiin-bu wum jɪɔɔ ni siun dɛ cullu tum baŋa nɪ.»

Zezi na pɛ nɔɔnɪ na yazurə siun dɛ nɪ te tɪn

(Matiyu 12:9-14, Luki 6:6-11)

3 Zezi daa ma joori o vu o zu ba Wɛ-digə kam. Nɔɔnɪ maa wura o jɪɔɔ dɪdɪba na tɪga. ² Farizian tiinə badonnə maa lagɪ cwəŋə sɪ ba brɪ nɪ Zezi kɪ o cɔɔɔ. Kuntu ŋwaanɪ ba ma je ba yɪrɪ Zezi sɪ ba nii, oó sɛ o pa

hachnu wum na yazurə siun de dım ni naa o bá se.
³ Zezi ma ta di hachnu wum o wl: «Zanjı n zıgı hachna bam maama tıtarı nı.»

⁴ O laan ma bwe ba maama o wl: «Culu brı bεε mu? Koc mu manı di culu kum, hachnu na kı o dođ lanyıranı siun de ni mu manı naa o na kı-o lwarım mu gara? Nchachnu na vrı o dođ ıwıa siun de ni mu manı naa o na gu-o mu gara?»

O na bwe-ba kuntu tın, ba maa cım. ⁵ O ma nii ba maama yı o banı zanjı. O wu ma cıgı zanzan ba wubuđa na tıgı tın ıwıaanı. O laan ma ta di hachnu wum o wl: «Twl n jıđa kam.» O ma twı-ka, yı ka joori ka ji lanyıranı.

⁶ Farızian tiinə bam na ne o na kı te tın, ba ma nuđı ba vu ba banı di Pe Erđı kwaga hachna bam, sı ba lagı cwəđə ba gu Zezi.

Nch-koc na tu Zezi te te tın

⁷ Zezi di o karabiə bam ma zanjı ba ke. Ba ma vu ba yı nınu kum ni. Koc zanzan ma nuđı Galile je sım ni ba tıgı o kwaga. ⁸ Nchachna badonnə di ma nuđı Zeruzalem di Zude maama, di Yidume je sım ni. Badaara di ma nuđı je sıbu na wu Zırden bugə kam bubə dıdođ dım ni tın, di Tiiri di Sidon ti-niə yam maama wunı. K-fırc zanzan ma vu Zezi te, ba na lwarı o na kı kulu maama tın ıwıaanı. ⁹ Ba koc kum na daga yı ba tiini ba pıun-o zanzan tın, o ma ta di o karabiə bam sı ba ja naboro ba ba ba zıgı da, sı o wanı o zu ku wu. ¹⁰ O na manı o pa hachna zanzan na yazurə tın, ku ma pa yawıuna bam maama yigi ba pıun-o, yı ba kwaanı sı ba dwe o yıra. ¹¹ Mađa kalu maama ciciri sım na yəni sı na-o, sı wú tu o yigə ni mu, yı sı kaası sı wl: «Nmu mu yı We Bu wum.» ¹² Ciciri sım na yəni sı te kuntu dođ, o yəni o kaanı-sı mu, sı sı yı pa hachna-hachnu lwarı o na yı wulu tın.

Zezi na kuri o tuntıđna fugə-bale bam te tın

(Matıyu 10:1-4, Luki 6:12-16)

¹³ Zezi laan ma zanjı o vu o di piu kudodı yuu. O ma bəđı balu o na lagı tın sı ba ba o te. ¹⁴ Ba na tu tın, o ma kuri hachna fugə-bale sı ba taa wu o tee ni, sı o taa tuđı-ba sı ba taa ve ba tıclı We kwəđə kam di hachna. ¹⁵ O ma daarı o pa-ba dam sı ba wanı ciciri ba zəli hachna yıra ni.

¹⁶ Nchachna fugə-bale bam o na kuri tın yıra mu tuntu: Simon wulu Zezi na pe o yıru ni Pıyεeri tın,

¹⁷ di Zakı wulu na yı Zebede bu tın, di o nyaanı Zan. Zezi ma pa bantu yıru ni Buanergesi, ku kuri mu Dubaka biə.

¹⁸ Di Andre, di Filipi, di Batelemi, di Matıyu, di Toma, di Zakı wulu na yı Alıfı bu tın, di Tadı, di Simon wulu na yı Zelıti hachna bam wu hachnu tın,

¹⁹ dıdaanı Zudası Yiskarıyo wulu na wú ba o yəđı Zezi o pa hachna tın.

Woc dam mu Zezi ma o zəli ciciri sım?

(Matıyu 12:22-32, Luki 11:14-23, 12:10)

²⁰ Zezi ma joori o vu koc. Koc zanzan daa ta ma ba ku gilimi koc kum. Ku ma pa Zezi di o karabiə bam daa wartı ba na ları sı ba di wudıu di. ²¹ O koc tiinə na ni kuntu tın, ba ma zanjı ba nuđı sı ba vu ba ja-o ba vi-iri, bεıwıaanı hachna te ba wl, o co mu.

²² We cullu karanyına tiinə ya nuđı Zeruzalem ba ba sı ba nii-o. Ba maa te ba wl: «Sutaana-pe Belizebuli mu jıg-o. Ku yı wuntu dam mu o ma o zəli sutaana.»

²³ Zezi laan ma bəđı-ba sı ba ba o te, yı o daarı o manı mumađa o brı-ba o wl: «Nchachnu wú wanı o ma sutaana-pe dam o ma zəli sutaana na? ²⁴ Tıu kulu paarı na kocrı kuni bıle yı ba jıgı daanı tın, ku tu mu.

²⁵ Koc kulu maama na kocrı ku tıti wunı tın, ku di wú tu mu. ²⁶ Sutaana-pe na joori o jıgı di o tıti, ku brı ni o paarı dım kocrı bıle mu yı o dam ti. Oó tu mu. ²⁷ Ku nan na yı te tın, sutaana-pe nıı di nch-dıdeeru na yıru o koc te tın mu. Nchachnu na lagı sı o zu dıdeeru wum koc o koc, o manı sı o da yigə o ja dıdeeru wum o vı mu. O na de yigə o vı-o, o laan wú wanı o zu o kwalımı o jıjıguru tım maama o ja viiri.

²⁸ A lagı a ta cıga mu di abam sı, kam-balwaaru tılu maama hachna na kı tın, naa ta-balwaaru tılu ba na ıchıni tın, We waı Dı yagı-tı Dı ma ce-ba. ²⁹ Ku daarı, wulu maama na ıchıni o twı We Joro kum tın, We bá se sı Dı ma ce kuntu tu mađa di mađa. Lwarım dım kuntu wú ta tıgı kuntu tu sı ku taa ve mađa kalu na ba ti tın.» ³⁰ Ba na tagı ba wl, cicirə mu jıg-o tın, mu o tagı kuntu di ba.

Zezi nu di Zezi nyaana na yı balu tın

(Matıyu 12:46-50, Luki 8:19-21)

³¹ Zezi nu di o nyaana ma ba o na wu me tın, ba zıgı koc kum mancođo ni, yı ba pa ni sı ba bəđ-o. ³² Koc zanzan maa je ba gilim-o. Ba ma ta dıd-o ba wl: «N nu di n nyaana tu ba wu mancođo ni, yı ba lagı-m.»

³³ O ma ləri-ba o wl: «Woc mu yı a nu, bran yı a nyaana?» ³⁴ O laan ma nii balu na je ba gilim-o tın seeni yı o wl: «Amu nu di a nyaana mu tuntu.

³⁵ Bεıwıaanı wulu maama na kı We wubuđa na lagı te tın mu yı a nyaanı di a nakı di a nu.»

Zezi na manı mumađa o brı hachna te tın

(Matıyu 13:1-23, Luki 8:4-15)

4 Zezi deen maa wu nınu kum ni ni o brı hachna bam. Nchachna zanzan ma ba ba gilim-o. Ba koc kum na daga tın, o ma zanjı o di naboro ku na wu na bam wunı tın, yı o jəni sı o brı-ba. Nchachna bam maama ma manı na bam ni ni, sı ba taa cəđı o taanı dım. ² O

maa mai mumaŋa o bri-ba wəənu zanzan, yi o zaasi-ba o wɪ:

³ «Cəgi-na. Valu dɛɛn mu wura. O ma zaŋi o vu o kara si o du. ⁴ O ma kari o duli o wo-duuru tum. Tɪdonnə ma tu cwəŋə ni nɪ. Zunə ma ba ba twe-ti ba di. ⁵ Tɪdonnə ma tu kandwa jəgə nɪ valum na ba daga mɛ tun. Ti ma wu daani ti puli, valum dɪm na ba lirə tun ŋwaani. ⁶ Wɪa ma ba ka baani ti maama. Ti bunnu na wu zu ti-ga tun, ti ma ti. ⁷ Ku daari wo-duuru tɪdonnə ma tu sabari wuni. Ti na puli tun, sabari sɪm laan ma zaŋi si li-ti si gu, yi ti daa wu ki biə. ⁸ Ku daari tɪdonnə ma tu ti-ywəŋə jəgə nɪ, ti ma puli ti nunji ti ki biə lanyirani. Tɪdonnə ki nɛɛni biə fiintɔ fiintɔ. Tɪdaara ki nɛɛni biə fusiɾdu fusiɾdu. Tɪtum di maa ki nɛɛni biə bi bi.»

⁹ Zezi laan ma ta o wɪ: «Á nan fɔgi á cəgi a taani dɪm lanyirani.»

¹⁰ Kɔgɔ kum na viiri ku daari Zezi o yirani tun, nɔɔna balu ya na wu o tee nɪ tun badaara ma tɔgi di o karabiə fugə-bale bam, ba vu ba bwe-o mumaŋa yam kuri. ¹¹ O ma ləri-ba o wɪ: «Ku na yi abam, Wɛ maŋi Dɪ pa á lwarɪ Dɪ paari dɪm kuri na yi te tun, yi cɪga kam kuntu ya maŋi ka səgi mu. Ku daari, balu na dai amu kɔgɔ kum wu nɔɔna tun, a mai mumaŋa yirani mu a bri-ba Wɛ cɪ-ga kam, ¹² si

«ba na niə, si ba yi taa nai lanyirani,
ba na cəgə, si ba yi taa ni ka kuri.

Ku na dai kuntu, ba ya wú pipiri ba sɛ Wɛ,
yi Dɪ wú yagi ba lwarɪm Dɪ ma cɛ-ba.»

¹³ Zezi laan ma bwe-ba o wɪ: «Á wu ni mumaŋi duntu kuri na? Kuntu tun, á nan wú ki ta mu á ni mumaŋa yadonnə yam kuri? ¹⁴ Mumaŋi dɪm kuri mu tuntu:

Wo-duuru tɪlu valu wum na jɪgi o du tun mu bri Wɛ taani dɪm na yi te tun. ¹⁵ Nɔɔna badonnə nyl di cwəŋə kam ni wo-duuru tum na tu mɛ tun mu. Bantu na ni Wɛ taani dɪm tun, sutaani ma da di ba di li-di, yi di wu zu ba wubunja. ¹⁶ Nɔɔna badonnə nyl di kandwa jəgə kalu wo-duuru tum na tu da tun mu. Bantu na ni Wɛ taani dɪm tun, ba jɔŋi-di lɪla di wupolo. ¹⁷ Taani dɪm ma wu tiini di zu ba wubunja. Yaara na yi-ba, yi ba na bɛɛsi-ba Wɛ taani dɪm ŋwaani, baá da ba kwe-di ba yagi mu lɪla. ¹⁸ Nɔɔna badaara nyl di sabari sɪm jəgə kam wo-duuru tum na tu da tun mu. Bantu mu yi balu na ni Wɛ taani dɪm, ¹⁹ yi ba ta jɪgi liə di lugu baŋa wəənu tum. Səbu-lagi ma cɔgi ba wubunja yi wo-yɔɔru fra jɪgi-ba, ku pa ba kwe Wɛ taani dɪm ba yagi, yi di wu jaani kuri di pa-ba. ²⁰ Ku daari nɔɔna badaara nyl di ti-ywəŋə jəgə kam wo-duuru tum na tu da tun mu. Bantu mu yi balu na ni Wɛ taani dɪm yi ba sɛ-di lanyirani tun. Kuntu ma pa Wɛ taani dɪm ja kuri di pa-ba, nɛɛni wo-duuru na ki biə lanyirani, si ku maŋi di biə fiintɔ fiintɔ, yi ti-daara di ki biə fusiɾdu fusiɾdu, yi tɪdonnə di ki biə bi bi tun.»

Kanta mumaŋa

(Luki 8:16-18)

²¹ Zezi daa ma maŋi o bri-ba o wɪ: «Nɔɔnu na tarigi kanta, oó sɛ o kwe-ka o pu tɪtɔgɔ kuri nɪ, naa o zɪgi-ka gadogo kuri nɪ na? Aye. Oó kwe-ka o pali wɛɛni mu.

²² Kulu maama na səgi zɪm nɔɔna tee nɪ tun wú ba ku kwɪn. Kulu maama na pugi zɪm tun wú ba ku puri si nɔɔna maama lwarɪ-ku. ²³ Á nan fɔgi á cəgi a taani dɪm lanyirani.»

²⁴ O daa ma ta o wɪ: «Kwaani-na á pa á na ni kulu tun zu á wubunja. Abam na mai bwanja kalu á maŋi á pa á donnə tun, Wɛ di wú ma bwanja kantu mu Dɪ maŋi Dɪ pɛɛlɪ Dɪ pa abam. ²⁵ Bɛŋwaani, nɔɔnu wulu na maŋi o jɪgi wonjo tun, o ta wú jɔŋi kudonj o wəli da, yi nɔɔnu wulu nan na maŋi o ba jɪgi kulukulu tun wú ba o ga kulu funfun o ya na jɪgi tun di.»

Wo-vaalu buru mumaŋa

²⁶ Zezi daa ma ta o wɪ: «Wɛ paari dɪm nyl di nɔɔnu na kwe wo-duuru o du o kara wuni te tun mu. ²⁷ Tɪtu nɪ o maa tigi o dɔa. Wɪa nɪ o maa yəni o zaŋi. Wɪa di tɪtu maama wo-vaalu tum maa pulə yi ti bɪra, yi valu wum yəri ti na ki te ti puli. ²⁸ Tɪga kam nɪ mu wəənu tum tɪtu yəri ti puli ti nunji ti da yigə ti ki wɔɔru. Ti laan ja pugə yi ti daari ti ki biə. ²⁹ Wo-vaalu tum na bɪgi ti ti, valu wum laan wú kwe o sugu o vu o zagɪ-ti, faa maŋa kam na yi tun ŋwaani.»

Wɛ paari dɪm na yi te tun

(Matiyu 13:31-32, Luki 13:18-19)

³⁰ Zezi daa ta ma ta o wɪ: «Amu wú ma bɛɛ mu a maa maŋi a bri abam Wɛ paari dɪm na nyl te tun? Aá ma mumaŋa mu a bri abam si á lwarɪ lanyirani. ³¹ Wɛ paari dɪm nyl di nɔɔnu na kwe wo-duu na yi mɪmɪnu o du tɪga nɪ, yi wo-duu kum kuntu mu tiini ku yi mɪmɪnu wo-dwə maama wuni. ³² O na dugi-ku tun, ku laan ma nunji ku ji kamunu ku dwəni dwə balu maama na wu o kara kam nɪ tun. Ku ma ta nɛ kamunə kamunə, yi zunə tui ba sɔ ba pwəru ku yuu nɪ, ku na jɪgi woro tun ŋwaani.»

³³ Zezi maa mai mumaŋa yantu dwi zanzan mu o maŋi Wɛ taani dɪm o bri nɔɔna bam. O maa yəni o bri-ba nɛɛni ba na wú wani ba ni di kuri te tun. ³⁴ O maa mai mumaŋa yirani mu o bri nɔɔna bam. Ku na yəni ku yi wuntu di o karabiə bam yirani, o yəni o tɛ wəənu tum maama kuri o bri-ba.

Zezi na jɪgi dam vu-fɔɔ di na baŋa nɪ te tun

(Matiyu 8:23-27, Luki 8:22-25)

³⁵ Dɛ dɪm kuntu wa-zuuru maŋa nɪ, Zezi ma ta di o karabiə bam o wɪ: «Pa-na dí kwe naboro dí vu dí bɛ bube didonj dɪm.» ³⁶ O na je naboro kum wuni kuntu

tun, ba ma kwe-o ba ja viiri yi ba daari kɔɔ kum. Nab-wæru tidonnə di maa tɔɔ-ba ti veə. ³⁷ Vu-fɔɔ laan ma zaŋi ku magi boro kum. Na bam ma pɔɔgɔli zanzan ba wura ba sui boro kum, yi ku lagi ku miisi na bam kuri ni. ³⁸ Zezi maa wu naboro kum kwaga kam ni o tigi pɔɔ baŋa ni o dɔa. O karabiə bam ma vu ba zaŋ-o, yi ba ta did-o ba wɔ: «Karanyina, di na lagi di ti tun, ku dai kulukulu di nmu na?»

³⁹ O laan ma zaŋi wɛɛni, yi o bagɔ vu-fɔɔ kum o wɔ, ku kwəri, yi o daari o ta di na bam o wɔ, ba yagi sɔɔ! O na tagi kuntu tun, viu kum ma suni ku ja, yi na bam di maŋi da cumm. ⁴⁰ O ma ta di o karabiə bam o wɔ: «Bɛɛ mu yi á fumma kuntu? Abam ta wu ki á wu-dɔɔdu a di amu na?»

⁴¹ Fuuni ma tiini di ja-ba. Ba ma bwe daani ba wɔ: «Nɔɔɔ wuntu yi wɔɔ mu, yi viu di na di ta sɛ o ni?»

Zezi na zəli ciciri nɔɔɔ yura ni te tun

(Matiyu 8:28-34, Luki 8:26-39)

5 Ba ma vu ba bɛ nɔɔ kum ni didoŋ dum mɛ Zer-aaza tiinə na zuuri da tun. ² Zezi ma nuŋi naboro kum wuni. Nɔɔɔ wudoŋ ma da o nuŋi yibeelə je ni o ba o jeer-o. Cicirə mu jɔɔ-o ka yaara. ³ O dɛɛn tigi yibeelə je ni mu. Kuni zanzan ba yəni ba ma capunnu mu ba ma vɔ o jɔa di o nɛ. O maa yəni o vaŋi capunnu tulu na wu o jɔa ni tun o kɔ. O ma daari o magi luguru tulu ba na ki o nɛ sɔm ni tun o cɔɔ. O na tiini o dana tun, nɔɔɔ-nɔɔɔɔ daa warɔ o ja-o o vɔ, naa o ja-o o pa o jəni cum. ⁵ Maŋa maama wɔa di titi o beeri yibeelə je sɔm ni di pweeru yuu ni mu, yi o kaasa. O maa yəni o magi o titi di kandwa o fwələ.

⁶ O na tulɔ o na Zezi yigə yigə tun, o ma nuŋi yibeelə yam wuni o duri o vu o jeer-o. O na yi o te tun, o ma kuni doonə o yigə ni, ⁷ yi o kaasi di kwər-dia o wɔ: «Zezi, Yuutu Baŋa-Wɛ Bu, n tu amu te si n ki bɛɛ mu? A loori-m di Wɛ yiri, si n yi zaŋi n yaari-ni.» ⁸ O tagi kuntu, bɛŋwaani Zezi maŋi o wura o tɛ di cicirə kam si ka nuŋi o yura ni.

⁹ Zezi laan ma bwe-o o wɔ: «N yiri mu bɛɛ?»

O ma ləri o wɔ: «A yiri mu kɔɔ, bɛŋwaani di yi ciciri zanzan mu.» ¹⁰ Ciciri sɔm ma pa nɔɔɔ wum tiini o loori Zezi, si o yi pa si nuŋi je suntu ni si viiri.

¹¹ Tərə zanzan dɛɛn ma wu je sɔm kuntu ni ba beeri piu kum tɔŋə ni ba di. ¹² Ciciri sɔm ma loori Zezi si wɔ: «Pa dɔbam cwəŋə si di vu di zu tərə bam.» ¹³ O ma sɛ. Ciciri sɔm laan ma yagi nɔɔɔ wum yura yi si zu tərə bam. Tərə bam kɔɔ kum maama laan ma duri ba tu ba tu bugə kam wuni ba li na ba ti. Ba dɛɛn yi nɔɔɔnɔɔ tərə murr-tile (2.000) mu te.

¹⁴ Nɔɔɔ balu ya na nii tərə bam baŋa ni tun ma duri ba vu tu kum wu di dɛ sɔm maama ni, ba ta di nɔɔɔ bam kulu na ki tun. Nɔɔɔ bam ma nuŋi ba vu si ba nii ku na ki te tun. ¹⁵ Ba ma vu ba yi Zezi te. Ba ma na nɔɔɔ wulu ciciri kɔɔ kum ya na jɔɔ-o tun. O maa je yi

o wubuŋa joori ya ba o titi yi o zu gwaaru. Ba na nɛ-o kuntu tun, fuuni ma zu-ba. ¹⁶ Balu yiə na nɛ kəm dum tun ma ta ba brɔ nɔɔɔ bam ku na ki nɔɔɔ wum te tun, di kulu na ki tərə bam di tun. ¹⁷ Tu kum nɔɔɔ bam laan ma loori Zezi si o nuŋi ba tu kum ni o viiri.

¹⁸ Zezi ma vu si o joori o zu naboro kum wu. Nɔɔɔ wulu ciciri sɔm ya na jɔɔ si yaari tun ma loor-o, si o na sɛ, si o taa tɔɔ-o.

¹⁹ O ma wu sɛ. O ma ta did-o o wɔ: «Ve sɔɔ, si n ta di n sɔɔ tiinə n Yuutu Baŋa-Wɛ na duri nmu ŋwaŋa di Di na ki woŋo kulu maama Di pa-m tun.»

²⁰ Nɔɔɔ wum laan ma kɛ o vu je sɔm ba na bə ni Tunɔ Fugə tun, yi o tɛ o brɔ nɔɔɔ bam Zezi na ki kulu o pa-o tun. Balu maama na ni o taani dum tun, ku ma su-ba.

Zezi na bi Zayirusi buko yi o pa kaani wudoŋ na yazurə te tun

(Matiyu 9:18-26, Luki 8:40-56)

²¹ Zezi dɛɛn ma joori o da nɔɔ kum wu di naboro o bɛ bube didoŋ dum. O na zɔɔ nɔɔ kum ni ni tun, nɔɔ-kɔɔ ma ba o te ba gilim-o. ²² Nɔɔɔ wudoŋ maa tɔɔ o wura, o yiri mu Zayirusi. O yi Wɛ-digə kam yigə tiinə wu dɔɔdu mu. O na nɛ Zezi tun, o ma kuni doonə o yigə ni, ²³ yi o tiini o loor-o o wɔ: «Amu buko balaŋa mu lagi o ti. Popo, a loori-m si n ba n danɔ n jɔa o baŋa ni, si kuú pa o yawu kum je si o joori o na ŋwɔa.»

²⁴ Zezi ma sɛ yi o tɔɔ did-o o ma ve. Kɔ-fɔɔ di maa tɔɔ-o, yi ba puɔ-o zanzan.

²⁵ Kaani wudoŋ maa tɔɔ o wura, o na wɛ ka-wu taan buna fugə-yale. ²⁶ O dɛɛn tiini o yaari dɔɔgita tiinə zanzan tee ni. O dɛɛn cɔɔ o səbu maama o yawu kum baŋa ni, yi ku ta ba garɔ ku pa-o, ku fɔɔ ku jiri lɛɛru mu o yura ni. ²⁷ O laan na ni Zezi ŋwa tun, o ma tɔɔ kɔɔ kum wu o kɛ o kwaga o vu o dwe o gɔɔ. ²⁸ O maa buŋi o wɔ: «A na maŋi a dwe o gɔɔ kum má di, aá na yazurə.»

²⁹ O na dwe-o kuntu tun, jana kam ma da ka kɔ. O ma lwarɔ ni o yawu kum suni ku je o yura ni. ³⁰ Bidwɔ baŋa ni mu Zezi maani ni dam nuŋi o yura ni. O maa zɔɔ kɔɔ kum wuni o pipiri o nii, yi o bwe o wɔ: «Wɔɔ mu dwe a gɔɔ?»

³¹ O karabiə bam ma ta did-o ba wɔ: «Nmu wu nɛ nɔɔ-nam maama na yigi ba puɔ nmu te tun na? Bɛɛ mu yi n bwe ni, wɔɔ mu dwe-m?»

³² O daa ta maa fɔɔ o nii kɔɔ kum wuni si o lwarɔ wulu na dwe-o tun. ³³ Fuuni laan maa jɔɔ kaani wum yi o yura sat, o na ye kulu na ki-o yi o na yazurə tun ŋwaani. O ma vu Zezi te o kuni doonə o yigə ni, yi o ta o cɔɔ maama did-o. ³⁴ Zezi ma ta did-o o wɔ: «A buko, nmu na ki n wu-dɔɔdu a di amu te tun mu pɛ n na yazurə. Ve si Wɛ wú wəli-m, si n sin di n yawu kum.»

³⁵ Zezi ta na wura o ŋɔɔ kuntu tun, nɔɔɔ badonnə ma nuŋi Zayirusi sɔɔ ba ba, ba ta did-o ba wɔ: «N

²⁴ Bukw wum na ni kuntu tun, o ma nunji o vu o nu te o bwe-o o wu: «Bεε woŋo mu amu wú loori?» O ma læri o wu: «Ve n ta ni n lagi si o go Zan yuu mu o pa-m.»

²⁵ Bukw wum ma ki lula o joori o zu pε wum te, yi o ta did-o o wu: «A lagi si n go Zan yuu mu n ki zuŋ-tanlaŋa wuni n pa-ni lele.»

²⁶ Pε Erɔdi na ni kuntu tun, o wu ma tiini ku cɔgi zanzan. O nan na tagi o du vεrε bam yigε ni tun, o maa ba lagi si o vin. ²⁷ O ma ki lula o tunji o pamaŋnu didua si o vu o go Zan yuu kum o ja ba. Nɔɔnu wum ma vu pu-na digε kam o go Zan yuu kum. ²⁸ O ma kwe-ku o ki zuŋ-tanlaŋa wuni o ja ba o pa bukɔ wum. O ma jonji o ja vu o pa o nu.

²⁹ Zan karabiε bam na lwarɩ kulu na ki tun, ba ma zanji ba vu ba kwe o yira yam ba ja vu ba ki.

Zezi na pε kɔ-fɔɔ di wudiu ba su te tun

(Matiyu 14:13-21, Luki 9:10-17, Zan 6:1-14)

³⁰ Zezi karabiε fugε-bale bam ma joori ba ba o te. Ba ma ta ba bri-o kulu maama ba na kia, di ba na bri nɔɔna Wε ciga kam te tun. ³¹ Nɔɔna zanzan maa yœni ba tui Zezi te, yi ba joori ba viirε. Ba na daga kuntu tun, Zezi di o karabiε bam daa warɩ ba na pwεlε si ba di wudiu di. Kuntu ŋwaani o ma ta di ba o wu: «Abam nan ba á yirani, si dí vu gaa wu si á wani á sin funfun.»

³² Ba laan ma vu ba zu naboro, si ba vu je silu na yi gaa wu tun ba yirani. ³³ Ba na maa kε tun, nɔɔna zanzan ma na-ba yi ba lwarɩ-ba. Ba ma zanji ba nunji ba tuntu dum maama ni, ba duri di nε ba vu ba loori-ba jεgε kalu ba na maa ve tun ni. ³⁴ Zezi ma nunji naboro kum wuni. O laan ma na nɔɔn-kɔgɔ kum na tu ku wura. Ba ŋwara ma zu-o lanyirani, berɣwaani ba nyi di peeni silu na ba jigi nayiru si o taa nii si baŋa ni tun. O laan ma puli o wura o bri-ba wœnu zanzan.

³⁵ Ku na tiini ku daani yi wε ba wura di zuuri tun, o karabiε bam ma vu ba ta did-o ba wu: «Maŋa kam wura ka kea, yi jεgε kalu dibam na wura tun yi gaa wu mu. Wudiu tæri yo. ³⁶ Kuntu ŋwaani, pa nɔɔna bam vu sam wuni ba yœgi wudiu ba di.»

³⁷ O ma læri-ba o wu: «Abam tɩti pa-ba wudiu si ba di.»

Ba ma ta ba wu: «Dí na lagi dí yœgi dɩpε si di yi ba maama dim, kuú yi nɩnɩni sœbu-dala biε yale mu (200). Dí wú wani dí yœgi kuntu na?»

³⁸ O laan ma bwe-ba o wu: «Abam jigi dɩpwa yagra mu? Ve-na á nii.»

Ba na ve ba nii tun, ba ma joori ba ba, ba ta did-o ba wu: «Ya yi dɩpwa yanu di kale sɩle yirani mu.»

³⁹ Zezi laan ma pa o karabiε bam ni, si ba pa nɔɔna bam pɔɔri kɔgɔ kɔgɔ ba jœni tɩga ni ga-lu kum baŋa ni. ⁴⁰ Ba maama ma pɔɔri yi ba jœni, badaara kɔgɔ bi bi, badaara kɔgɔ fiinnu fiinnu. ⁴¹ Zezi laan ma kwe dɩpwa yanu yam di kale sɩle sum, yi o kwœni o yuu wœni o ki Wε le ti ŋwaani. O ma fɔ fɔ dɩpwa yam o maŋi o pa o

karabiε bam, si ba laan jonji-ya ba ja vu ba maŋi ba pa nɔɔna bam. O ma daari o maŋi kale sɩle sum di o pa ba maama si ba di. ⁴² Nɔɔna bam maama ma di ba su ba daari. ⁴³ Zezi karabiε bam ma pε dɩpwa di kale ci-cwœru tɩlu na daari tun ba su titwaru fugε-tɩle. ⁴⁴ Nɔɔna balu dœn na di kuntu tun yi baara murr-tunu mu (5.000), ku wœli di kaana di biε di.

Zezi na ve na baŋa ni te tun

(Matiyu 14:22-36, Zan 6:16-21)

⁴⁵ Kuntu kwaga ni Zezi ma da o pa o karabiε bam vu ba zu naboro kum, si ba da yigε ba bε nɩnu kum ba vu ba yi Betisayida. Ba na maa kε tun, o ma pa kɔgɔ kum viiri. ⁴⁶ O na pε ba viiri tun, o ma vu o di piu yuu si o warɩ Wε.

⁴⁷ Tɩga ma ba ka yi. Naboro kum maa wu nɩnu kum titari ni, yi Zezi ta wu buburu kum ni o yirani. ⁴⁸ O ma na o karabiε bam na tiini ba kwaani ba ye yi ku cε ba yira ni, vu-fɔɔ na zanji ku jeeri-ba tun ŋwaani. Tɩga na wura ka puuri tun, Zezi ma zanji o ve na bam baŋa ni o maa ve ba te. O ma vu o lagi o gaali-ba o kε. ⁴⁹ Ba na nœ-o o ve na bam baŋa ni tun, ba ya buŋi ni ku yi ciru mu. Ba ma kaasi baŋa baŋa, ⁵⁰ berɣwaani ba maama nœ-o yi fuuni zu-ba zanzan.

Zezi laan ma ŋɔɔni di ba o wu: «Pa-na á wuru ki dam, si ku yi amu mu. Á yi pa fuuni taa jigi abam.»

⁵¹ O laan ma vu o zu naboro kum wu. O na yi ba te kuntu tun, vii kum ma da ku kwœri. Ku ma tiini ku su-ba, ⁵² berɣwaani Zezi na maŋi dɩpε dum o pa nɔɔn-kɔgɔ kum yi ba di tun, ba wu ni wo-kɩnkagɩli dum kuntu kuri, Wε ciga kam na wu wani ka zu ba wubɔŋa tun ŋwaani.

⁵³ Ba ma vu ba bε ba yi bube didum dum. Ba ma ja naboro kum ba ja nunji ba zigɩ da. Ba na yi je silu tun yiri mu Zenezareti. ⁵⁴ Ba na nunji naboro kum wuni tun, nɔɔna bam ma lwarɩ Zezi. ⁵⁵ Ba laan ma duri je sum kuntu maama ni, ba vu ba ta ba pa nɔɔna lwarɩ. Mε maama ba na lwarɩ ni o tu da tun, ba ma kwe balu na ba jigi yazurε tun ba zɩŋi gungwœlu wuni ba ja vu o te. ⁵⁶ O na yœni o ve je silu maama tun, ku na yi ti-bale naa ti-kamunε, nɔɔna yœni ba ja yawuna mu ba nunji ba jeer-o yaga ni ni, yi ba loor-o si o pa-ba cwœŋε si ba dwe o gɔɔ kum ni má. Balu maama na dwe o gɔɔ kum kuntu tun dœn nε yazurε.

Wo-digiru tɩlu na cɔgi nɔɔna tun

(Matiyu 15:1-20)

7 Farizian tiinε badaara di Wε cullu karanyuna tiinε badonnε dœn ya nunji Zeruzalem ba ba, ba gilimi Zezi tee ni. ² Ba ma na o karabiε badonnε na je ba di wudiu, yi ba wu sani ba jɩa si ku tɔgi bantu cullu tum cwœŋε. ³ Berɣwaani Farizian tiinε bam di Zwifε bam maama ba fɔgi ba di wudiu, yi ba wu sani ba jɩa si ku tɔgi cullu tɩlu ba nabaara bam na pε-ba tun. ⁴ Ba na

yəni ba zıgı yaga nı ba ba sɔŋɔ, baá kɪ na mu ba ma zarı ba tıttı sɪ ba ji lanyıranı, yɪ ba laan daarı ba di wudiu. Ba ta jıgı cullu tidonnə zanzan ba na tɔgı-tı ba wəli da. Ba yəni ba fɔgı ba sɪn ba zwı dı ba kɔkra dı ba luu-kambi, yɪ ba laan daarı ba kɪ wudiu da.

⁵ Ku yɪ kuntu nwaanı mu Farizian tiinə bam dı We cullu karanyına tiinə bam dɛen bwe Zezi ba wı: «Bɛɛ mu yɪ n karabiə bam yəni ba di wudiu, yɪ ba wu sanı ba ja nı dıbam nabaara bam na pɛ dıbam cullu tıtu tun?»

⁶ O ma ləri-ba o wı: «Abam yɪ pipiri-nyına mu. We ni-jonnu Ezayi dɛen jıgı bura dı o na maŋı o ta abam taanı faŋa faŋa te tın. Ku pupunı We tɔŋ kum wunı ku wı:

«Nɔŋna bantu zuli amu We dı ba niə mu, yɪ ba wubuŋa baŋwɛ dı amu.

⁷ Ba na paı amu zulə yalu maama tun yɪ kafɛ mu. Ba yəni ba brı nabiinə wubuŋa cullu, yɪ ba paı tı yɪ amu zaasım dım mu.»

⁸ Kuntu, abam kwe We niə yam na brı te tın á yagı mu, yɪ á daarı á tɔgı nabiinə cullu.»

⁹ O daa ta ma ta dı ba o wı: «Abam yəni á vın We niə yam, yɪ á daarı á jıgı á tıttı wubuŋa cullu mu á tɔga.

¹⁰ Faŋa faŋa tın, Moyisi dɛen brı We ni dım o wı, nɔŋna maŋı sɪ o taa zuli o nu dı o ko. O daa ta brı nı, nɔŋna na nɔŋna ta-balɔɔ dı o nu naa o ko, kuntu tu maŋı sɪ ba gu-o mu. ¹¹ Ku daarı abam nan yəni á ja We taanı dım á gugwəli mu yɪ á wı, nɔŋna na jıgı woŋo kulu o ya na wú ma o zəni o nu dı o ko tın, yɪ o na tagı dı ba o wı, woŋo kum kuntu yɪ «Kɔrban» mu (ku kuri mu ku yɪ We nyım), ¹² ku brı nı kuntu tu daa wu maŋı sɪ o kwe woŋo kum o ma zəni o nu dı o ko. ¹³ Abam na brı nɔŋna sɪ ba taa tɔgı á tıttı cullu tın paı We taanı dım daa ba jıgı kuri abam tee nı. Abam nan ta yəni á kɪ wo-balwaaru tuntu donnə zanzan á wəli da.»

¹⁴ Zezi daa ta ma bəŋi nɔŋ-kɔgɔ kum sɪ ba ba o te, yɪ o ta dı ba o wı: «Abam maama cəgi lanyıranı sɪ á ni a taanı dım kuri. ¹⁵ Ku daı woŋo kulu na tɔgı nɔŋna ni ku zu o wu tın mu wú wanı ku cɔg-o. Ku yɪ woŋo kulu na tɔgı nɔŋna ni ku nunji tın mu wú cɔg-o. [¹⁶ Á nan fɔgı á cəgi a taanı dım lanyıranı.]»

¹⁷ O laan ma vu o zu sɔŋɔ o daarı nɔŋ-kɔgɔ kum pooni nı. O karabiə bam ma bwe-o taanı dım kuri. ¹⁸ O ma ta dı ba o wı: «Abam dı ba jıgı wubuŋa na? Á maŋı sɪ á taá ye nı, woŋo kulu maama nɔŋna na wú kwe o pa ku tɔgı o ni ku zu o wu tın bá wanı ku cɔg-o.

¹⁹ Bəŋwaanı ku bá wanı ku zu o wubuŋa. Ku nan wú tu o kana yıranı mu, yɪ o laan daarı o tɔ-ku o yagı.»

Zezi dɛen na tagı cıga kam kuntu tın, o brı nı wudiiru maama maŋı sɪ nɔŋna taa dı-tı.

²⁰ O daa ta ma ta o wı: «Ku yɪ kulu na maŋı ku wu nɔŋna wunı yɪ ku laan nunji tın mu cɔg-o. ²¹ Bəŋwaanı ku yɪ nɔŋna wubuŋa mu paı o lagı wo-balwaaru kəm, ku na yɪ boorim wo-zɔŋna dwi maama, dı nɔŋna, dı

nɔŋ-gura, ²² dı wo-swənə zanzan, dı pu-sıŋa, dı kampinə, dı wo-digiru kikiə, dı wu-guru, dı bıbara dı nɔŋtura, dı kamunni, dı jwərim. ²³ Wo-balwaaru tuntu maama nunji nɔŋna wunı mu yɪ tı cɔg-o.»

Kaanı wudoŋ na kɪ o wu-dıdua dı Zezi te tın

(Matiyu 15:21-28)

²⁴ Zezi dɛen ma nunji je sım kuntu nı o vu Tiiri nawurə yam seeni. O maa vu o zu sɔŋɔ kudoŋ. O ma ba lagı sɪ nɔŋna lwarı nı o wura, yɪ o wu wanı o səgi o tıttı dı nɔŋna bam. ²⁵⁻²⁶ Kaanı wudoŋ maa wura, o na yɪ dwi-gɛ tu. Ba ya lug-o Siiri nı mu, je silu yıru na yɪ Fenisi tın. Cıcirə maa jıgı o bukɔ ka yaara. O maa na ni Zezi nwa tın, o ma kɪ lıla o vu o te, yɪ o kuni doonə o yigə nı o loor-o, sɪ o zəli cıcirə kam o pa ka yagı o bukɔ wum yıra. ²⁷ Zezi ma ta dıd-o o wı: «Biə bam mu maŋı sɪ ba da yigə ba di ba daarı. Ku wu maŋı sɪ nɔŋna jonji o biə wudiu o dı kakuri yigə nı.»

²⁸ Kaanı wum maa ləri o wı: «Amu tu, n tagı cıga. Kakuri silu nan na tigi taabulu kuri nı tın wal sɪ twe wudiu kulu biə bam na di yɪ ku siiri tıga nı tın sɪ di.»

²⁹ O laan ma ta dı kaanı wum o wı: «Nmu lərə yam na lana tın nwaanı, a sɛ n loro kum. Joori n vu sɔŋɔ. Cıcirə kam maŋı ka yagı n bukɔ wum yıra.»

³⁰ Kaanı wum ma silu o joori o vu sɔŋɔ. O ma na o bukɔ wum o tigi o tigə je nı, dı cıcirə kam nunji ka daaro.

Zezi na pɛ zwa-kɔgɔ na yɪ bibəku na yazurə te tın

³¹ Zezi laan ma zaŋı o nunji Tiiri nawurə yam nı o da Sidon o kɛ. O laan ma tɔgı je silu ba na bə nı Tıntı Fugə tın o vu o yı Galile nıntı kum je sım. ³² Nɔŋna ma wura o na yɪ zwa-kɔgɔ yɪ o warı o nɔŋna lanyıranı. Ba ma ja-o ba vu Zezi te. Ba ma loor-o sɪ o kwe o jıŋa o daŋı nɔŋna wum baŋa nı sɪ o pa o na yazurə. ³³ Zezi ma ja-o o vu daa o yıranı o daarı kɔgɔ kum. O ma kwe o nwa o turı nɔŋna wum zwa nı, yɪ o daarı o twı lileeru o kɪ o nua nı o ma dwe o dındəlimi. ³⁴ O ma kwəni o yuu o nii weenı, yɪ o suuri. O ma ta dı nɔŋna wum o wı: «Efata», ku kuri mu Purı! ³⁵ O na tagı kuntu tın, o zwa yam ma silu ya purı, yɪ o dındəlimi dı wal dı pipirə. O maa wal o nɔŋna lanyıranı.

³⁶ Zezi ma kaanı nɔŋna bam maama, sɪ ba yɪ ta kulu na kɪ tın ba brı nɔŋna-nɔŋna. O na kaanı-ba kuntu tın, mu ba laan fɔgı ba tɛ dı nɔŋna bam. ³⁷ Ku ma tiini ku su balu maama na ni tın zanzan. Ba maa wı: «Woŋo kulu maama o na kɪ tın yɪ lanyıranı mu. O paı zwa-kwaru joori tı ni, yɪ mumaaru dı wal tı nɔŋna.»

Zezi na pɛ k-fɔɔ di wudiu ku su te tın

(Matiyu 15:32-39)

8 Kantu maŋa kam nı kɔgɔ zanzan daa ma joori ku gilimi daanı Zezi tee nı. Ba maa ba jıgı kulukulu sɪ

ba di. Zezi ma bəŋi o karabiə bam yi ba ba o te. O ma ta di ba o wɪ: ² «Nɔɔna bantu ŋwaŋa jɪɟɪ-nɪ, di ba na tu ba wu a tee nɪ zɪm da yatɔ yi ba daa ba jɪɟɪ wudiu sɪ ba di tɪn. ³ A na pɛ ba viiri yi ba wu di kulukulu, kana wú pa ba bəri cwəŋə nɪ, bɛŋwaanɪ ba badaara nuŋi yigə yigə mu ba ba amu te.»

⁴ O karabiə bam ma lər-o ba wɪ: «Dí nan wú kɪ ta mu dí na wudiu gaa kuntu wunɪ sɪ ku yi ba maama dim?»

⁵ O ma bwe-ba o wɪ: «Abam jɪɟɪ dɪpwa yagra mu?»

Ba ma ləri ba wɪ: «Ya yi yarpɛ mu.»

⁶ Zezi laan ma ta di kɔɔɔ kum sɪ ba maama jəni tɪga nɪ. O ma kwe dɪpwa yarpɛ yam yi o kɪ Wɛ le ya ŋwaanɪ. O ma ja-ya o fɔ fɔ o pa o karabiə bam, yi bantu di laan jɔŋi ba ja vu ba pa nɔɔna bam. ⁷ Ba dɛɛn jɪɟɪ kaləŋ-balɛ funfun ba wəli da. Zezi ma kwe-sɪ o kɪ Wɛ le, yi o daari o ta di o karabiə bam sɪ ba kwe sɪntu di ba maŋɪ ba pa nɔɔna bam maama. ⁸ Ba maama ma di ba su ba daari. Ba laan ma twe cicwəəru tɪlu na daari tɪn ba su tɪtwaru tɪrɛ. ⁹ Balu dɛɛn na di kuntu tɪn yi baara murr-tɪna mu (4.000), ku wəli di kaana di biə di.

Zezi laan ma pa kɔɔɔ kum viiri. ¹⁰ O ma daari o vu o zu naboro di o karabiə bam. Ba ma vu ba yi jəgə kalu yɪrɪ na yi Dalımanuta tɪn.

Farizian tiinə na yi te tɪn

(Matiyu 16:1-12)

¹¹ Farizian tiinə badonnə dɛɛn ma ba Zezi te ba ma puli ba magɪ kantɔɔɔ dɪd-o, yi ba lagɪ sɪ ba maŋ-o ba nii. Ba ma ta dɪd-o, sɪ o kɪ wo-kɪnkagɪli dilu na wú brɪ-ba nɪ o dam dɪm nuŋi Wɛ tee nɪ tɪn. ¹² O ma tiini o su-urɪ o wunɪ, yi o ta o wɪ: «Bɛɛ mu yi zɪm nɔɔna bam lagɪ sɪ a kɪ wo-kɪnkagɪli a brɪ-ba? A lagɪ a ta cɪga mu di abam sɪ, a bá kɪ wo-kɪnkagɪli a brɪ-ba.»

¹³ O na tagɪ kuntu tɪn, o ma yagɪ ba te, yi o joori o vu o zu naboro kum sɪ ba vu ba bɛ bube dɪdɪm dɪm.

¹⁴ Ba dɛɛn na wu naboro kum wunɪ ba maa ve ba bɛ tɪn, Zezi karabiə bam ya swe sɪ ba ja dɪpɛ ba wəli da, dɪpɛ dɪdua yɪranɪ mu ba ya jɪga. ¹⁵ Zezi ma ta di ba o wɪ: «Fɔɟɪ-na á cɪ á tɪtɪ sɪ á yi pa Farizian tiinə bam di Pɛ Erɔdi di abam ba dabɪli dɪm.»

¹⁶ O na tagɪ di ba kuntu tɪn, ba ma ŋɔɔnɪ daanɪ ba wɪ: «Ku yi dɪpɛ taanɪ mu o tɛa, dí na ba jɪɟɪ tɪn ŋwaanɪ.»

¹⁷ Zezi ma lwarɪ ba na jɪɟɪ kulu ba ŋɔɔnɪ tɪn, yi o wɪ: «Bɛɛ mu yi á ŋɔɔnɪ daanɪ á wɪ, á na ba jɪɟɪ dɪpɛ tɪn mu te a ŋɔɔnɪ kuntu? Abam ta wu lwarɪ Wɛ na jɪɟɪ dam te tɪn na? Á wubɔŋa tɪɟɪ mu na? ¹⁸ Abam jɪɟɪ yɪə yi ya ba naɪ Wɛ cɪga kam. Á jɪɟɪ zwa yi á ba ni Wɛ taanɪ dɪm kuri. ¹⁹ Abam maŋɪ á swe a dɛɛn na kwe dɪpwa yanu mu a fɔ fɔ a pa baara murr-tɪnu tɪm yi ba di na? Ba na di ba ti tɪn, abam twe cicwəəru tɪm á su tɪtwaru tɪgra mu?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Tɪtwaru fugə-tɪle.»

²⁰ O daa ma bwe-ba o wɪ: «A daa ta na kwe dɪpwa yarpɛ yam a fɔ fɔ a pa baara murr-tɪna tɪm yi ba di tɪn, á twe cicwəəru tɪm á su tɪtwaru tɪgra mu?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Tɪtwaru tɪrɛ.»

²¹ O laan ma ta di ba o wɪ: «Abam nan daa ta ba ni ku kuri mu na?»

Zezi na puri lilwe yɪə te tɪn

²² Ba dɛɛn ma vu ba yi Betisayida. Nɔɔna badonnə ma ja lilwe ba ja vu Zezi te, yi ba loor-o sɪ o ma o jɪŋa o dwe-o, sɪ o na yazurə. ²³ O ma ja lilwe wum jɪŋa o vanɪ o ja nuŋi tɪu kum daa. O ma twɪ lileeru o kɪ o yɪə nɪ, yi o danɪ o jɪa lilwe wum banɪa nɪ. O laan ma bwe-o o wɪ: «Nmu naɪ wonɔ na?»

²⁴ Lilwe wum ma puri o yɪə o nii, yi o wɪ: «A naɪ nɔɔna mu. Ba nan nyl di tweeru mu te yi ba veə.»

²⁵ Zezi daa ma danɪ o jɪa nɔɔnɪ wum yɪə nɪ. O laan ma fin o yɪə yam, yi ya joori ya naɪ. O maa wal o naɪ wonɔ maama lanyɪranɪ. ²⁶ Zezi laan ma ta dɪd-o o wɪ, o yɔɔrɪ o vu sɔɔɔ, sɪ o daa yi joori o zu tɪu kum wu.

Plyɛɛrɪ tagɪ sɪ Zezi yi Krisi wum Wɛ na tɪŋɪ tɪn mu

(Matiyu 16:13-20, Luki 9:18-21)

²⁷ Zezi di o karabiə bam daa ma kɛ, ba vu ba yi Sezaari kulɪ na yi Filipi tɪu tɪn. Ba na maa ve tɪn, o ma bwe-ba o wɪ: «Nɔɔna yəni ba tɛ ba wɪ, amu yi kɔɔ mu?»

²⁸ Ba ma ləri ba wɪ: «Badaara tɛ ba wɪ, nmu yi Zan wulɪ dɛɛn na miisi nɔɔna na wunɪ tɪn mu. Babam di maa tɛ ba wɪ, nmu yi Wɛ nijɔŋnu Eli mu. Badonnə di maa tɛ ba wɪ, nmu yi fanɪa fanɪa Wɛ nijɔŋnə bam dɪdua mu.»

²⁹ O laan ma bwe-ba o wɪ: «Ku nan na yi abam, abam buŋɪ sɪ amu yi kɔɔ mu?»

Plyɛɛrɪ ma lər-o o wɪ: «Nmu yi Krisi wum Wɛ na tɪŋɪ tɪn mu.»

³⁰ Zezi laan ma kaanɪ-ba sɪ ba yi ta kuntu ba brɪ nɔɔnɪ-nɔɔnɪ.

Zezi na brɪ o tuunɪ na wú ta yi te tɪn

(Matiyu 16:21-28, Luki 9:22-27)

³¹ Ku na zɪɟɪ kantɪ maŋa kam nɪ, Zezi ma ŋɔɔnɪ o brɪ-ba o wɪ: «Amu Nabiin-bu wum maŋɪ sɪ a na yaara zanzan. Zwifə nakwa bam di ba kaanɪm yigə tiinə bam di ba cullu karanyɪna tiinə bam mu wú culi amu. Baá gu-nɪ, yi da yatɔ dɛ nɪ a laan wú joori a bi.» ³² O maa ŋɔɔnɪ kuntu jaja o brɪ-ba. Plyɛɛrɪ ma ja-o o vu daa, yi o kaan-o o wɪ, o yi taa ŋɔɔnɪ kuntu doŋ.

³³ Zezi ma guni o nii o karabiə bam seeni, yi o bagɪ Plyɛɛrɪ o wɪ: «Sutaanɪ, ve daa a tee nɪ! Nmu wubɔŋa yam yi nabiinə nyɪm mu, sɪ ya ba tɔɟɪ Wɛ na lagɪ te tɪn.»

³⁴ Zezi laan ma bəŋi nɔn-kɔgɔ kum maama dɪ o karabiə bam sɪ ba ba o te. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Nɔnɔ wulu maama na lagɪ sɪ o taa tɔgɪ amu kwaga tɪn, kuntu tu maŋɪ sɪ o vɪn o tɪtɪ wubuŋa sɪ o sɛ yaara nɪ wulu na zɪŋɪ tuun-dagara o maa ve o tuunɪ jəgə te tɪn, sɪ o laan taa tɔgɪ-nɪ. ³⁵ Wulu maama nan na lagɪ sɪ o yɪrɪ o ŋwɪa tɪn, kuntu tu wú ga-ka mu. Ku daari, wulu maama na sɛ sɪ o ga o ŋwɪa amu ŋwaanɪ dɪ Wɛ kwər-ywəŋə kam ŋwaanɪ, kuntu tu wú na ŋwɪa Wɛ tee nɪ. ³⁶ Nɔnɔ nan na nɛ lugu baŋa wəənu tɪm maama, yɪ o laan na gɛ ŋwɪa Wɛ tee nɪ, bɛɛ nyɔɔrɪ mu o nɛa? ³⁷ Kulukulu nan tərə nɔnɔ na wú wanɪ o ma ləni o ŋwɪa Wɛ tee nɪ. ³⁸ Kuntu tɪn, nɔnɔ wulu maama na kwari cavura amu ŋwaanɪ dɪ amu taanɪ dɪm ŋwaanɪ zɪm nɔnɔ bam tɪ-tari nɪ, ba na yɪ nɔn-balwaaru yɪ ba yigə tərə dɪ Wɛ tɪn, amu Nabiin-bu wum dɪ wú kwari kuntu tu cavura, maŋa kam a na wú joori a ba lugu baŋa dɪ a Ko Wɛ paari-zulə dɪ Dɪ maɛsɪ sum tɪn.»

9 O daa ta ma ta dɪ ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, nɔnɔ balu zɪm na wu yo seeni tɪn badaara bá tɪ, yɪ baá na Wɛ paari dɪm na wú ba nɔnɔ tɪtari nɪ dɪ dam te tɪn.»

Zezi yibiyə na ləni te tɪn

(Matiyu 17:1-13, Luki 9:28-36)

² Da yardu deen na kɛ tɪn, Zezi laan ma ja Pɪyɛrɪ dɪ Zaki dɪ Zan o pa ba tɔgɪ daanɪ ba vu ba di pu-kamunu yuu. Ba wura ba yiranɪ. Ba na wura kuntu tɪn, Zezi yibiyə ma ləni ba yigə nɪ. ³ O gwaaru tɪm ma tiini tɪ puuri pari pari yɪ tɪ nyɪna. Tɪ puuri tɪ gaalɪ nabiinu na wú wanɪ o zari o gwaaru o pa tɪ puuri te tɪn. ⁴ Eli dɪ Moyisi ma da ba nuŋi ba yigə nɪ, yɪ ba ŋɔnɔ dɪ Zezi.

⁵ Pɪyɛrɪ laan ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Karanyɪna, dɪ na wu yo seeni tɪn, ku tiini ku lana ku pa dɪbam. Nan pa dɪ pu vwə yatɔ yo seeni, sɪ nmu dɪ Moyisi dɪ Eli taa zuuri da.» ⁶ Fuunɪ deen zu-ba zanzan. Kuntu ŋwaanɪ mu o garɪ o ŋɔnɔ kuntu doŋ.

⁷ Kunkwəənu laan ma ba tɪ kwəli-ba. Ba ma ni kwərə na ŋɔnɔ tɪ wunɪ ka wɪ: «Wuntu mu yɪ amu bu-dua a na so-o dɪ a wu maama. Á nan taá cəgi o taanɪ lanyiranɪ.»

⁸ Ba ma da kwəni ba nii jəgə maama, yɪ ba daa wu nɛ nɔnɔ-nɔnɔ, ku na dai Zezi yiranɪ. ⁹ Ba ma zaŋɪ piu kum yuu nɪ ba maa tuə. Zezi laan ma kaanɪ-ba o wɪ: «Yɪ pa-na nɔnɔ-nɔnɔ lwarɪ á na nɛ kulu tɪn, sɪ ku taa ve maŋa kalu amu Nabiin-bu wum na wú ba a bi a yagi tuunɪ tɪn.» ¹⁰ Ba ma sɛ yɪ ba ŋɔnɔ ba yiranɪ ba bwe ba nii, ka bi ka yagi tuunɪ taanɪ dɪm kuri mu bɛɛ.

¹¹ Ba laan ma bwe-o ba wɪ: «Wɛ cullu karanyɪna tiinə bam yəni ba tɛ ba wɪ: Eli mu maŋɪ sɪ o da yigə o ba, sɪ Krisi wum laan da kwaga. Ku yɪ cɪga mu naa wwan mu?»

¹² Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Ku yɪ cɪga mu. Eli maŋɪ sɪ o da yigə o ba o kwe woŋo maama, sɪ Krisi wum laan ba. Bɛɛ nan mu yɪ ku pupunɪ Wɛ tɔnɔ kum wunɪ ku wɪ,

Nabiin-bu wum maŋɪ sɪ o yaari zanzan sɪ nɔnɔ cul-o? ¹³ Á nan taá ye-na nɪ, Eli maŋɪ o ba, yɪ nɔnɔ tiini ba bɛɛs-o nɪ ba wubuŋa na lagɪ te tɪn, nɪ ku na maŋɪ ku pupunɪ o woŋo Wɛ tɔnɔ kum wunɪ te tɪn.»

Zezi na zəli cicirə bu wudoŋ yɪra nɪ te tɪn

(Matiyu 17:14-23, Luki 9:37-45)

¹⁴ Zezi dɪ o karabiə batɔ bam laan ma joori ba vu ba yɪ o karabiə babam bam te. Ba ma na kɔgɔ zanzan na gilimi-ba. Wɛ cullu karanyɪna tiinə badonnə maa wura ba magɪ kantɔgɔ didaanɪ ba. ¹⁵ Kɔgɔ kum na nɛ Zezi tɪn, ba ma tiini ba yɪ yəəu, yɪ ba duri ba vu o te ba jɔnɔ-o. ¹⁶ O ma bwe-ba o wɪ: «Bɛɛ ŋwaanɪ mu á zɪgɪ á magɪ kantɔgɔ dɪ ba?»

¹⁷ Nɔnɔ wudoŋ maa wu kɔgɔ kum wunɪ, o ma lər-o o wɪ: «Karanyɪna, a ya jaanɪ a bu mu a ba nmu te, sɪ n pa o na yazurə. Cicirə mu jɪg-o ka yaara, ka pa o warɪ o ŋɔnɔ. ¹⁸ Maŋa kalu ka na yəni ka ja-o tɪn, ka yəni ka dul-o ka dɪ tɪga nɪ mu. Lile-puŋə ma nuŋi o ni nɪ yɪ o dunɪ o yələ. O yɪra yam maama maa yəni ya ku. A ma loori nmu karabiə bam sɪ ba zəli cicirə kam sɪ ka yag-o, yɪ ba wu wanɪ.»

¹⁹ Zezi na ni kuntu tɪn, o ma ta o wɪ: «Abam zɪm nɔnɔ na bam brɪ á ba jɪgɪ wu-dɪdua dɪ amu. Amu wú daanɪ abam tɪtari nɪ a kɪ wu-zuru dɪ abam sɪ ku taa ve maŋa kɔɔ? Ja-na bu wum á ba.» ²⁰ Ba ma ja-o ba vu o te.

Cicirə kam na nɛ Zezi tɪn, ka ma su bu wum ka pa o yɪra sai pɔgɪ pɔgɪ. O ma tu tɪga nɪ o bibilə. Lile-puŋə maa nuŋi o ni nɪ. ²¹ Zezi ma bwe bu wum ko o wɪ: «Maŋa kɔɔ mu ku puli ku kɪ-o kuntu?»

O ma lər-o o wɪ: «O biini nɪ. ²² Kuni zanzan cicirə kam yəni ka dul-o ka dɪ mini wunɪ dɪ na wunɪ mu, sɪ ka gu-o. Nmu nan na wú wanɪ, sɪ n duri dɪbam yibwəə n zəni dɪbam.»

²³ Zezi ma lər-o o wɪ: «Nmu tagɪ n wɪ, amu na wú wanɪ mu. Wulu maama nan na kɪ o wu-dɪdua dɪ amu tɪn, kulukulu tərə Wɛ na bá wanɪ Dɪ kɪ Dɪ pa kuntu tu.»

²⁴ Bu wum ko laan ma kaasi o wɪ: «A sunɪ a jɪgɪ wu-dɪdua dɪ nmu. Nan wəli-nɪ sɪ a taa fɔgɪ a jɪga.»

²⁵ Zezi ma na nɔn-kɔgɔ zanzan na durə ku maa bunɪ ba te. O laan ma bagɪ cicirə kam, yɪ o ta dɪ ka o wɪ: «Nmu wulu na paɪ nɔnɔ jiri mɪmaaru dɪ zwa-kwaru tɪn, a tɛ dɪ nmu sɪ n nuŋi bu wum yɪra nɪ n viiri, sɪ n daa yɪ joori n yaar-o.»

²⁶ Zezi na tagɪ kuntu tɪn, cicirə kam ma kaasi, yɪ ka tiini ka su bu wum ka pa o yɪra sai pɔgɪ pɔgɪ, yɪ ka nuŋi ka daar-o. Ka na yag-o tɪn, o ma bəri. Nɔnɔ zanzan maa tɛ ba wɪ: «O tɪgɪ mu.» ²⁷ Zezi laan ma ja o jɪŋa o pa o zaŋɪ wɛɛnɪ o zɪgɪ.

²⁸ Zezi na joori o zu digə tɪn, o karabiə bam ma vu o te ba yiranɪ, yɪ ba bwe-o ba wɪ: «Bɛŋwaanɪ mu dɪbam wu wanɪ dɪ zəli cicirə kam?»

²⁹ O ma ləri-ba o wɪ: «Cicirə kantu doŋ zəlim cana. Cicirə kantu dwi warɪ ka zəli ku na dai dɪ Wɛ-loro dam.»

³⁰ Ba dɛɛn ma nuŋi jəgə kam kuntu ni ba vu ba tɔgi Galile wu ba kɛ. Zezi maa ba lagɪ sɪ nɔkɔn-kɔkɔn lwarɪ ba je, ³¹ o na jɪgi o karabiə bam o brɪ tɪn ŋwaanɪ. O maa brɪ-ba o wɪ: «Baá ja amu Nabiin-bu wum ba kɪ nɔkɔna jɪŋa ni yɪ ba gu-nɪ. Ba nan na gu-nɪ, da yatɔ dɛ ni a laan wú joori a bi a yagi tɔunɪ.»

³² O karabiə bam ma wu ni o taanɪ dɪm kuri, yɪ ba kwari sɪ ba bwe-o ba nii.

Wɔk mu yɪ kamunu o dwe maama?

(Matiyu 18:1-9, Luki 9:46-50, 17:1-2)

³³ Ba ma vu ba yɪ Kapernawum. Ba ma zu sɔŋkɔ. Zezi ma bwe o karabiə bam o wɪ: «Dí na wu cwəŋə ni dí maa bɪnɪ tɪn, á ya magɪ kantɔgɔ bɛɛ ŋwaanɪ mu?»

³⁴ Ba maa cɪm. Bɛŋwaanɪ, ba ya na maa bɪnɪ tɪn, ba ya magɪ kantɔgɔ daanɪ sɪ ba nii, bantu wunɪ wɔk mu yɪ kamunu o dwe ba maama. ³⁵ Zezi ma jəni tɪga ni. O ma bəŋi o karabiə fugə-bale bam sɪ ba ba o te. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Wulɪ na lagɪ sɪ o taa yɪ yigə tu tɪn, kuntu tu maŋɪ sɪ o ji ba maama kwaga tu mu, sɪ o taa tɪŋi o pa ba maama.»

³⁶ O ma ja bu balaŋa o pa o zɪgi ba maama tɪtari nɪ. O ma kwe-o o kɪ o ja-kukoro nɪ, yɪ o ta dɪ ba o wɪ:

³⁷ «Wulɪ maama na nɪgi bu balaŋa kantu donɪ lanyɪranɪ amu yɪrɪ ŋwaanɪ tɪn, kuntu tu nɪgi amu mu. Wulɪ maama nan na nɪgi amu tɪn, ku dai amu yɪranɪ mu o nɪga, ku yɪ o nɪgi Baŋa-We dɪlu na tɪŋi-nɪ tɪn dɪ mu.»

³⁸ Zan ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Karanyɪna, dí ya nɛ nɔkɔnu wudonɪ na zəli ciciri nɔkɔna yɪra ni dɪ nmu yɪrɪ. O nan na dai dɪbam kɔgɔ kum wu nɔkɔnu tɪn, dí ma kwaanɪ sɪ dí cɪ-o, sɪ o daa yɪ taa kɪ kuntu.»

³⁹ Zezi ma ləri o wɪ: «Á ya wu maŋɪ sɪ á cɪ-o. Nɔkɔnu wulɪ maama na tɔgi amu yɪrɪ ŋwaanɪ o kɪ wo-kɪnk-agɪlɪ tɪn bá wanɪ o pipiri lɪla o ŋkɔnɪ ta-balɔɔ o pa-nɪ.

⁴⁰ Bɛŋwaanɪ wulɪ maama na ba culi dɪbam tɪn yɪ dɪbam nɔkɔnu mu. ⁴¹ A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, nɔkɔnu wulɪ na kwe na o pa abam sɪ á nyc, á na yɪ amu Zezi Krisi nɔkɔna tɪn ŋwaanɪ, kuntu tu wú na pɛɛrɪ We tee nɪ.

⁴² Ku na yɪ balu na kɪ ba wu-dɪdua dɪ amu tɪn, ba na maŋɪ ba muri nɪ bu-balwa te dɪ, nɔkɔnu wulɪ na pɛ ba dɪdua yagi We cwəŋə tɔgɪm tɪn, ba na lægi kandwe kamunu mu kuntu tu ba ni ba dɪ-o nɪnɪ wunɪ yɪ o tɪ, kuú ta garɪ cam dɪlu o na wú ba o na We tee ni tɪn.

⁴³ Nmu jɪŋa na lagɪ ka pa n kɪ lwarɪm, ku maŋɪ sɪ n go-ka mu n yagi. N na gɛ n jɪŋa, yɪ n daari n na ŋwɪa We tee nɪ, kuntu garɪ nmu na jɪgi n jɪa maama yɪ n vu min-tɪ, mɛ na yɪ mini dɪlu na bá dwe maŋa dɪ maŋa tɪn. [⁴⁴ Jəgə kam kuntu ni,

«kanzwa wú ta di ba yɪra,
yɪ ya ba fɔgi ya tua.
Mini wú ta di-ba,
yɪ dɪ ba fɔgi dɪ dweə.»]

⁴⁵ Nmu naga na lagɪ ka pa n kɪ lwarɪm, ku maŋɪ sɪ n go-ka mu n yagi. Nmu na yɪ na-dua yɪ n na ŋwɪa We tee nɪ, kuntu garɪ nmu na jɪgi n nɛ sɪm maama, yɪ ba laan dɪ-m ba yagi min-tɪ nɪ. [⁴⁶ Jəgə kam kuntu ni,

«kanzwa wú ta di ba yɪra,
yɪ ya ba fɔgi ya tua.
Mini wú ta di-ba,
yɪ dɪ ba fɔgi dɪ dweə.»]

⁴⁷ Nmu yɪ nan na lagɪ dɪ pa n kɪ lwarɪm, ku maŋɪ sɪ n lɪ-dɪ n dɪlu n yagi mu. N na jɪgi yɪ dɪdua yɪ n zu We paari dɪm wunɪ, kuntu garɪ nmu na jɪgi yɪə yale, yɪ ba laan dɪ-m ba yagi min-tɪ nɪ. ⁴⁸ Jəgə kam kuntu ni,

«kanzwa wú ta di ba yɪra,
yɪ ya ba fɔgi ya tua.
Mini wú ta di-ba,
yɪ dɪ ba fɔgi dɪ dweə.»

⁴⁹ Nɔkɔnu maama maŋɪ sɪ We kwe mini mu Dɪ ma maŋ-o Dɪ nii, sɪ Dɪ pa o bɪcari fɔgi dɪ kwe, ni yɛ na kwe wudɪu te tɪn. ⁵⁰ Yɛ ywəŋə yɪ dɪ wai dɪ kwe wudɪu. Yɛ ywəŋəni nan na ti, n daa n bá wanɪ n pa dɪ joori dɪ ja ywəŋəni. Pa-na á wuru taa ywəmmə da-ŋwaanɪ, sɪ á jəni dɪ yazurə, ni yɛ na paɪ wudɪu ywəmmə te tɪn.»

Kaanɪ vɪm taanɪ

(Matiyu 19:1-12, Luki 16:18)

10 Zezi laan ma zaŋɪ o nuŋi je sɪm kuntu ni o vu o da Zude tɪ-niə yam. O ma vu o bɛ Zurden bugə kam ni dɪdonɪ dɪm nɪ. Nɔn-kɔgɔ zanzan daa ma ba ba gilim-o. O ma ta brɪ-ba We cɪga kam, ni o na yəni o kɪ te tɪn.

² Farizian tiinə badaara dɛɛn ma zaŋɪ ba vu o te sɪ ba maŋ-o ba nii. Ba ma bwe-o ba wɪ: «Nɔkɔnu jɪgi cwəŋə sɪ o vɪn o kaanɪ na?»

³ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Moyisi dɛɛn pɛ abam culu kum o wɪ bɛɛ?»

⁴ Ba ma lər-o ba wɪ: «Moyisi pɛ ni, nɪ nɔkɔnu jɪgi cwəŋə sɪ o pupunɪ tɔkɔ o pa o kaanɪ, sɪ ku brɪ nɪ o vɪ-o mu.»

⁵ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Moyisi dɛɛn pupunɪ kuntu o pa abam, á wuru na dana tɪn ŋwaanɪ mu. ⁶ Ku daari, pulim nɪ We na kɪ nabiinə tɪn, Dɪ kɪ-ba sɪ ba taa yɪ baaru dɪ kaanɪ mu. ⁷ Kuntu ŋwaanɪ, nɔkɔnu na di kaanɪ, o maŋɪ sɪ o pɔkɔrɪ o tɪtɪ o nu dɪ o ko tee nɪ, sɪ o daari o pa o dɪ o kaanɪ wum jəni daanɪ. ⁸ Kuntu wú pa ba laan ji nɔkɔnu dɪdua. Ba daa dai nɔkɔna bale, ba laan yɪ nɔkɔnu dɪdua mu. ⁹ We na kɪ nɔkɔna balu daanɪ tɪn, nɔkɔn-kɔkɔnu daa wu maŋɪ sɪ o pɔkɔrɪ-ba daanɪ.»

¹⁰ Zezi dɪ o karabiə bam laan ma joori ba vu sɔŋkɔ. Ba na zu tɪn, ba ma bwe-o o taanɪ dɪm kuri. ¹¹ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Nɔkɔnu na vɪn o kaanɪ yɪ o daari o di kaanɪ wudonɪ, kuntu tu kəɪm dɪm dɪ ka-bwəŋə yɪ bɪdwɪ mu.

¹² Kaanɪ dɪ na vɪn o baru yɪ o vu o zu baru wudonɪ, o dɪ kəɪm dɪm dɪ bwəŋə yɪ bɪdwɪ mu.»

Bu-balwa na maṅi di We paari dum te tun

(Matiyu 19:13-15, Luki 18:15-17)

¹³ Nɔɔna badonnə maa jaani biə ba tui Zezi te si o danɔ o jia ba banja ni. O karabiə bam ma zaɔi ba baɔi-ba si ba yi taa ki kuntu. ¹⁴ Zezi na ne ba na ki te tun, o banɔ ma zaɔi yi o ta di ba o wɔ: «Yaɔi-na si biə bam taa tui amu te, si á yi zaɔi á taá cu-ba. Beɔwaani balu na nyi ni bu-balwa te tun mu maṅi si ba zu We paari dum wu. ¹⁵ A lagɔ a ta cɔga mu di abam si, nɔɔnu na wu se si We taa te-o ni bu-balanja te, o bá na cwəɔɔ o zu We paari dum wu.»

¹⁶ Zezi na tagɔ kuntu tun, o laan ma ja ja biə bam o ki o ja-kukoro ni. O ma danɔ o jia ba banja ni o warɔ We o pa-ba.

Nadunə wú wani ba na ɔwɔ We tee ni na?

(Matiyu 19:16-30, Luki 18:18-30)

¹⁷ Zezi ma zaɔi o maa kea. Nɔɔnu wudonɔ ma duri o vu o yi o te. O ma kuni doonə o yigə ni yi o wɔ: «Karanyɔna, n yi nɔɔn-ɔɔm. Nan bri-ni kulu a na wú ki, si a wani a na ɔwɔ kalu na ba ti tun We tee ni.»

¹⁸ Zezi ma ta did-o o wɔ: «Beɔwaani mu n bəɔi-ni ni nɔɔn-ɔɔm? Nɔɔn-nɔɔnu tərə o na yi nɔɔn-ɔɔm, ku na dal We DL yranɔ. ¹⁹ Nmu maṅi n ye We cullu tum na bri kulu tun. Yi zaɔi n gu nɔɔnu. Yi zaɔi n pəni di n donɔ kaani. Yi nɔɔni. Yi zaɔi n fɔ wwan n pa n donɔ. Yi pini n donɔ. Ta n zuli n nu di n ko.»

²⁰ Nɔɔnu wum ma ta did-o o wɔ: «Karanyɔna, ku na siɔi a biini ni tun, a maṅi a se cullu tuntu maama.»

²¹ Zezi ma nii-o di sono, yi o ta did-o o wɔ: «Ku nan ta ge wonɔ didua mu si n ki. Ve sɔɔɔ n kwe wonɔ kulu maama n na jɔɔi tun n yəgi, si n laan kwe ti səbu kum n ma n wəli yinigə tiinə. Kuntu wú pa n ta n jɔɔi jɔɔiɔru zanzan We-sɔɔɔ ni. Nmu na ki kuntu, si n laan ba n ta n tɔɔi-ni.»

²² Nɔɔnu wum na ni kuntu tun, o wu ma cɔɔi zanzan yi o yigə nywani, o jɔɔiɔru tum na tiini ti daga tun ɔwaani. O ma yaɔi Zezi yi o viiri.

²³ Zezi laan ma pipiri o nii o karabiə bam seeni, yi o ta di ba o wɔ: «Nadunə na lagɔ si ba zu We paari dum wu, kuú ta tiini ku cana ku pa-ba.»

²⁴ O karabiə bam na ni kuntu tun, ku ma su-ba. Zezi daa ta ma ta di ba o wɔ: «A biə-ba, nɔɔna na lagɔ si ba zu We paari dum wu, kuú ta tiini ku cana ku pa-ba.

²⁵ Kuú ta yi mwalɔ si yogondi da gar-lwe nɔɔni di nunɔi ku dwe nadum na lagɔ si o zu We paari dum wu.»

²⁶ Zezi na tagɔ kuntu tun, ku ma tiini ku su o karabiə bam zanzan, yi ba te daani ba wɔ: «Ku nan na yi kuntu, wɔɔ mu wú wani o na ɔwɔ We tee ni?»

²⁷ Zezi ma nii-ba yi o wɔ: «Nabiinə mu bá wani ba ki, si We wal DL kɔa. Beɔwaani We wal wonɔ maama DL kɔa.»

²⁸ Pɔyɔɔɔ laan ma ta did-o o wɔ: «Nii. Di bam yaɔi di wonɔ maama mu, yi di daari di tɔɔi nmu.»

²⁹ Zezi ma ləri o wɔ: «A lagɔ a ta cɔga mu di abam si, nɔɔnu wulu maama na tagɔ amu ɔwaani di We kwərywəɔ kam ɔwaani, o yaɔi o sɔɔɔ naa o nu-biə naa o nu di o ko naa o biə naa o kari di tun, ³⁰ kuntu tu wú ba o na kulu maama o na yaɔi tun kuni bi mu lugɔ kuntu banja ni. Oó na sam di nu-biə di niinə di biə di kari, yi oó na yaara di o wəli da. Ku daari maɔa kalu na wú ba tun, kuntu tu wú na ɔwɔ kalu na ba ti tun We tee ni.

³¹ Balu na maṅi ba yi yigə tiinə tun zanzan wú joori ba ji kwaga tiinə. Ku daari balu di na maṅi ba yi kwaga tiinə tun zanzan wú ba ba ji yigə tiinə We paari dum wuni.»

Zezi daa na ɔɔni o tuuni taani te tun

(Matiyu 20:17-19, Luki 18:31-34)

³² Zezi di nɔɔna zanzan maa zaɔi ba wu cwəɔɔ ni ba maa ve Zeruzalem. Zezi maa wu ba yigə ni o veə. O karabiə bam maa yi yəəu. Nɔɔna balu di na tɔɔi ba kwaga tun maa fumma. Zezi ma bəɔi o karabiə fugə-bale bam daa ni, yi o ta o bri-ba kulu na lagɔ ku ki-o Zeruzalem ni tun. ³³ O maa ta di ba o wɔ: «Taá ye-na, di na maa ve Zeruzalem tun, dáani mu ba laan wú ja amu Nabiin-bu wum ba ki Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyɔna tiinə bam jɔɔa ni. Nɔɔna bam kuntu wú di a taani ba wɔ, ku maṅi si a ti mu, yi ba daari ba ki-ni dwi-ge tiinə bam jɔɔa ni. ³⁴ Baá yáali-ni ba mwani, yi ba daari ba twɔ lileeru ba yaɔi a yira ni. Baá magɔ-ni di balaara, yi ba laan daari ba gu-ni. Da yatɔ de ni a nan wú joori a bi a yaɔi tuuni.»

Zezi cwəɔɔ kam na jɔɔi yaara te tun

(Matiyu 20:20-28)

³⁵ Zakɔ di Zan balu na yi Zebede biə tun deen ma vu Zezi te ba ta did-o ba wɔ: «Karanyɔna, popo, ki wonɔ kulu di na lagɔ tun n pa di bam.»

³⁶ Zezi ma bwe-ba o wɔ: «Á lagɔ si a ki beɔ mu a pa abam?»

³⁷ Ba ma lər-o ba wɔ: «Nmu na tu n ba n di n paari dum, si n pa di bam didua jəni n jazum ni si didua jəni n jagwiə ni.»

³⁸ Zezi ma ta di ba o wɔ: «Abam titɔ yəri á na loori kulu tun. Abam wú wani á tɔɔi á yaari, ni amu na lagɔ a ba a na yaara yalu tun na? Á wú wani á yaari á ti, ni a na lagɔ a yaari a ti te tun na?»

³⁹ Ba ma lər-o ba wɔ: «Een, di wú wani.»

Zezi laan ma ta di ba o wɔ: «Ku yi cɔga, abam nan wú sunɔ á tɔɔi á yaari amu yaara yam donɔ. ⁴⁰ Ku nan dal amu mu maṅi si a kuri wulu na wú jəni a jazum ni naa a jagwiə ni tun. Ku yi Banja-We mu maṅi DL tinɔi je sum kuntu, si DL pa balu na wú jəni da tun.»

⁴¹ O karabiä fugə kam na tu ba lwarı ba donnə bale bam na loori kulu Zezi tee ni tun, ba bana ma tiini ya zanı dı Zakı dı Zan. ⁴² Zezi laan ma bəñi ba maama, yi o ta dı ba o wı: «Abam nan mañı á ye ni lugu baña pwa kı dam mu dı ba nɔɔna, yi ba dıdɛera dı dam ba baña ni. ⁴³ Ku nan na yi abam, ku wu mañı sı ku taa yi kuntu doñ abam tıtarı ni. Bəñwaanı, abam wulu na lagı sı o ji nɔɔn-kamunu á wuntı tun, kuntu tu mañı sı o ji abam maama tunturınu mu. ⁴⁴ Wulu na lagı sı o ji abam yigə tu tun, kuntu tu mañı sı o ji abam maama gambaa. ⁴⁵ Bəñwaanı amu Nabiin-bu wum wu tu sı nɔɔna turı ba pa-nı. Amu nan tu sı a turı a pa nɔɔna mu, sı a daarı a kwe a ŋwıa a ma ləni nɔɔna zanzan ŋwıa Wɛ tee ni.»

Zezi na pɛ lilwe yia puri te tun

(Matiyu 20:29-34, Luki 18:35-43)

⁴⁶ Zezi dı o karabiä bam ma vu ba yi tu kudoñ, ku yırı mu Zeriko. Ba ma tɔgi da ba nuñi ba maa kea. Ba na maa kee tun, nɔɔn-kɔgɔ maa tɔgi-ba. Nɔɔnu wudoñ maa wura o na yi lilwe. O yırı mu Batime, o ko mu yi Time. O maa je cwəñə kam ni ni yi o loorə. ⁴⁷ O ma lwarı ni ku yi Nazaretı tu Zezi mu tɔgi dáanı o maa kea. O laan ma puli o kaası baña baña o wı: «Zezi, Pɛ Davidi dwi tu, duri a yibwəñə!»

⁴⁸ Nɔɔna zanzan ma bag-o sı o pu o ni. O laan ma tiini o kaası zanzan yi o wı: «Pɛ Davidi dwi tu, duri a yibwəñə!»

⁴⁹ Zezi laan ma zıgi yi o ta o wı, ba bəñ-o sı o ba. Ba ma bəñ-o, yi ba ta dıd-o ba wı: «Kı wupolo, sı n zanı wɛɛni, sı o bə-m o wı n ba.»

⁵⁰ Lilwe wum ma da puı o gɔɔ o yagi, yi o zanı lıla o vu o yi Zezi te. ⁵¹ Zezi ma bwe-o o wı: «Nmu lagı sı a kı bɛɛ mu a pa-m?»

O ma ləri o wı: «Karanyına, a lagı sı a joori a taa nat mu.»

⁵² Zezi ma ta dıd-o o wı: «Nan ve, nmu na kı n wu-dıdua dı amu te tun mu pɛ n na yazurə.»

Zezi na tagı kuntu bıdwı baña ni tun, mu lilwe wum yia joori ya nat. O maa tɔgi Zezi kwaga cwəñə kam ni.

Zezi na zu Zeruzalem yi nɔɔna zul-o te tun

(Matiyu 21:1-11, Luki 19:28-40, Zan 12:12-19)

11 Zezi dı o karabiä bam dɛɛn ma vu ba twe Zeruzalem. Ba ma vu ba yi ti-balwa bale, ba yırı mu Betifaazi dı Betani. Je sum kuntu wu Olivi piu kum sarja ni mu. Zezi ma lı o karabiä bam bale o turı, ² yi o ta dı ba o wı: «Ve-na á vu á zu tu kulu na wu abam yigə ni tun. Á na zu tu kum wunı, á wú na buna-pɔla na lægi da, yi nɔɔn-nɔɔnu daa ta wu diini ka baña. Ve-na á bwəli-ka á ja ba á pa-nı. ³ Nɔɔnu na bwe abam ni: «Bɛɛ mu yi á bwəli-ka?», sı á ta dıd-o ni: «Ku yi dı Yuutu wum mu laga. Oó joori o pa ka ba lele.»

⁴ Ba ma zanı ba vu sı ba nii. Ba na yi tu kum wu tun, ba ma sunı ba na buna-pɔla cwəñə ni ni. Ka lægi kɔɔkudoñ ni ni. Ba ma vu ba bwəli-ka. ⁵ Nɔɔna badonnə maa zıgi da. Ba ma bwe Zezi karabiä bam ba wı: «Bɛɛ mu yi á lagı á bwəli buna-pɔla kam?»

⁶ Ba ma ləri-ba ni Zezi na mañı o ta te tun. Nɔɔna bam ma sɛ. ⁷ Ba ma ja buna-pɔla kam ba ja vu ba yi Zezi te. Ba laan ma kwe ba gwaaru ba danı ka baña ni. Zezi ma di ka baña, yi ba ve ba maa kea. ⁸ Ba na maa kee tun, nɔɔna zanzan ma zul-o ba kwe ba gwaaru ba lwarı cwəñə kam yuu ni, sı Zezi ba o tɔgi ti baña o ke. Nɔɔna badaara ma vu ba go tweeru nɛ dı wɔɔru ba dı cwəñə yuu ni, sı o tɔgi ti baña o ke. ⁹ Nɔɔna balu na wu o yigə ni dı o kwaga ni ba ve tun maa tɔkɔ ba wı:

«Ozaana! Zulə taa wu Wɛ tee ni!

Zuli-na wulu na tu dı Yuutu Wɛ yırı ŋwaanı tun.

¹⁰ Zuli-na wulu na wú ta te o nɔɔna,

nunɛɛni dıbam ko Davidi dɛɛn na jıgi paarı te tun.

Ozaana! Zulə taa wu Baña-Wɛ tee ni!»

¹¹ Zezi ma vu o zu Zeruzalem tu kum wu. O ma vu o yi Wɛ-di-kamunu kum o zu ku wu. O ma kaagi o nii wəñu tum maama na yi te. Wɛ na lagı dı zu tun, o ma joori o nuñi tu kum wunı, o tɔgi dı o karabiä fugə-bale bam o vu Betani.

Zezi na sɔkɔ kapuru te tun

(Matiyu 21:18-19)

¹² Tıga na puuru tun, ba ma zanı Betani ni sı ba joori Zeruzalem. Kana maa jıgi Zezi. ¹³ Ba na maa ve tun, o ma tulı o na kapuru. Ku dɛɛn li dı wɔɔru mu. O ma vu sı o nii mɔkɔla wura na sı o di. O na yi da tun, o ma wu nɛ kulokulu, ku na wu yi ku lərim maña tun ŋwaanı. ¹⁴ O laan ma ta dı kapuru kum o wı: «Nɔɔn-nɔɔnu daa bá na mɔkɔla nmu yuu ni o di.»

O karabiä bam ma ni o na tagı kulu tun.

Zezi na zəli pipimpiinə Wɛ-di-kamunu kum wunı te tun

(Matiyu 21:12-17, Luki 19:45-48, Zan 2:13-22)

¹⁵ Ba ma vu ba yi Zeruzalem. Zezi ma vu o zu Wɛ-di-kamunu kum wu. O ma na nɔɔna na wu ka kunkɔkɔ kum ni ba pipiä. O ma zəli-ba o pa ba nuñi. O ma vu o ja səbu-lənnə bam taabullu tum o pipiri o pu tıga ni, o pa ba səbiä bam jagı. O ma daarı o yigi yitunnu tulı nɔɔna badonnə na je da ba yəgi kunkwəñ-pulə tun o dı tıga ni. ¹⁶ O ma wu sɛ sı nɔɔna taa zıñı ba zıla ba tɔgi kunkɔkɔ kum wu ba kea. ¹⁷ O ma brı nɔɔna bam o wı: «Ku pupunı Wɛ tɔkɔ kum wunı ni, Wɛ mu wı: «Amu digə kantı mañı sı ka taa yi jəgə kalu lugu baña dwi tiinə maama na wú ta tui ba warı amu da tun mu.» Abam nan pɛ ka ji ŋwuna joro jəgə.»

¹⁸ Zwifə kaanım yigə tiinə bam dı ba cullu karanyına tiinə bam ma ni Zezi na tagı kulu tun. Ba laan ma beeri

cwəŋə si ba gu-o. Ba ma kwarɪ fuunti did-o, o zaasum dɪm na su nɔn-kɔŋɔ kum maama tɪn ŋwaani.

¹⁹ Tɪga na lagɪ ka yi tɪn, Zezi dɪ o karabiə bam ma nunji tuu kum wunɪ.

Zezi ŋɔɔni kapuru kulu na kugi tɪn taani

(Matiyu 21:20-22)

²⁰ Tɪga na puuri tɪn, ba ma daa zaŋɪ ba maa kea. Ba ma na kapuru kum na kuga, dɪ ku bunnu maama.

²¹ Pɪyɛɛɪ ma guli Zezi ya na tagɪ te tɪn. O ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Karanyɪna, nii kapuru kum nmu diin na sɔɔɪ tɪn, ku kuga.»

²² Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Fɔŋɪ-na á kɪ á wu-dɪdua dɪ Wɛ. ²³ A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, abam wulu na tagɪ dɪ piu kamunu kuntu nɪ, ku ɔɔ ku na zɪgɪ mɛ tɪn ku vu ku tu nɪwɪ kum wunɪ, Wɛ wú pa ku kɪ. Nmu na jɪgɪ wu-dɪdua nɪ nmu na tagɪ kulu tɪn wú sunɪ ku kɪ, yi n ba jɪgɪ bubwɛa, Wɛ wú pa ku kɪ. ²⁴ Kuntu ŋwaani a lagɪ a ta dɪ abam nɪ, woŋo kulu maama á na wú loori Wɛ tee nɪ tɪn, sɪ á taá jɪgɪ wu-dɪdua nɪ á wú sunɪ á na-ku, yi Wɛ wú pa á na-ku. ²⁵ Maŋa maama abam na wura á warɪ Wɛ, yi taani na wu abam dɪ nɔɔni wudonɔŋ laŋa nɪ, sɪ á yagɪ á ma ce-o. Á Ko Wɛ laan wú yagɪ abam dɪ lwarɪm Dɪ ma ce abam. [²⁶ Ku daari, abam na wu se sɪ á yagɪ nɔɔni lwarɪm á ma ce-ba, á Ko Wɛ bá yagɪ abam dɪ lwarɪm Dɪ ma ce abam.]»

Zezi dam dɪm nunji yɛn mu?

(Matiyu 21:23-27, Luki 20:1-8)

²⁷ Ba daa ma vu ba yi Zeruzalɛm. Zezi ma vu o zu Wɛ-di-kamunu kum wu, o kari ka wunɪ o beerə. Zwifə kaanum yigə tiinə bam dɪ ba cullu karanyɪna tiinə bam dɪ ba nakwa bam ma vu o te, ²⁸ ba bwe-o ba wɪ: «Wɔɔ dam mu n ma n kɪ wəənu tɪlu maama n na kɪ tɪn? Wɔɔ mu pɛ nmu ni sɪ n ta n kɪ kuntu?»

²⁹ O ma ləri-ba o wɪ: «A dɪ jɪgɪ bwia a lagɪ a bwe abam, sɪ á na ləri-ya á pa-nɪ, sɪ a laan bri abam wulu na pɛ amu ni sɪ a tunɔŋ tɪn. ³⁰ A lagɪ a bwe abam a nii, Zan na miisi nɔɔni na wunɪ tɪn, ku yi Wɛ mu pɛ-o cwəŋə naa nabiinə mu pɛ-o?»

³¹ O na bwe-ba kuntu tɪn, ba maa wura ba bwe daani sɪ ba nii ba na wú ləri te tɪn. Ba maa wɪ: «Dɪbam na ləri dí wɪ, ku yi Wɛ mu, o laan wú bwe dɪbam nɪ, bæ mu yi dí nan wu se Zan taani dɪm? ³² Ku daari, dí bá wani dí ta nɪ ku yi nabiinə mu pɛ-o cwəŋə.» Ba tagɪ kuntu, beŋwaani ba kwarɪ fuunti dɪ nɔɔni bam, dɪ ba maama na se nɪ Zan sunɪ o yi Wɛ nijonɔŋ tɪn. ³³ Kuntu ŋwaani mu ba ləri Zezi ba wɪ: «Dí yəri wulu na pɛ Zan cwəŋə tɪn.»

Zezi dɪ ma ta dɪ ba o wɪ: «Ku na yi kuntu, amu dɪ nan bá ta wulu na pɛ amu ni sɪ a taa tunɔŋ tɪn.»

Nɔɔni dɪ o gaari mumaŋa

(Matiyu 21:33-46, Luki 20:9-19)

12 Zezi ma maŋɪ mumaŋa o bri nɔɔni bam o wɪ: «Nɔɔni wudonɔŋ mu wura. O ma zaŋɪ o cɪ gaari, yi o daari o jəri tweeru tɪlu yɪɪ na yi vinyə tɪn dɪ wunɪ. O ma daari o ku ɔɔŋo tɪ-dɪa je nɪ, sɪ o na gwəri tweeru biə bam, sɪ o kɪ dáani o nɔɔni kan tɪ na bam. O ma daari o cwi dapala sɪ nɔɔni taa je da o yɪɪ gaari dɪm. O na fɔŋɪ o cɪ-dɪ kuntu tɪn, o laan ma kwe nɔɔni o yagɪ da sɪ ba taa tunɔŋ, yi o daari o nunji o vu cwəŋə.

² Tweeru biə bam gwərim maŋa na yi tɪn, o ma tunɔŋ o tuntunɔŋ sɪ o vu nɔɔni balu na nii o gaari dɪm baŋa nɪ tɪn te, sɪ ba ce o təri ba pa-o. ³ Tuntunɔŋ wum na yi ba te tɪn, ba ma ja-o ba magɪ, yi ba daari ba pa o viiri dɪ jɪ-kuri. ⁴ Nɔɔni wum daa ma tunɔŋ o tuntunɔŋ wudonɔŋ. O na yi ba te tɪn, ba ma magɪ o yuu ba kaari yi ba twɪ-o.

⁵ O daa ta ma tunɔŋ o tuntunɔŋ wudonɔŋ o wəli da. Wuntu na yi ba te tɪn, ba ma mag-o ba gu. Nɔɔni wum ta ma tunɔŋ o tuntunɔŋ zanzan nɔɔni bam tee nɪ, yi ba magɪ ba badonnə, ba daari ba gu ba badaara.

⁶ Ku laan ma daari o tutɪ bu wulu o na so-o zanzan tɪn yurani. O ma tunɔŋ-o ba tee nɪ o ma kweeli, yi o bunɔŋ sɪ, baá nɔŋi wuntu. ⁷ Nɔɔni bam na nɛ-o tɪn, ba maa ŋɔɔni daani ba wɪ: «Mu gaari dɪm tu bu, wuntu mu lagɪ o ba o taa te o ko wum wəənu tum. Nan pa-na dí gu-o, sɪ dí daari dí taá te o wəənu tum.» ⁸ Ba laan ma gu-o, yi ba daari ba varɔŋ-o ba ja nunji gaari dɪm wunɪ ba yagɪ.

⁹ Kuntu tɪn, gaari dɪm tu wum laan wú kɪ nɔɔni bam kuntu tɪta mu? O maŋɪ sɪ o ba o gu-ba mu, sɪ o daari gaari dɪm o pa nɔɔni badonnə sɪ ba taa niə. ¹⁰⁻¹¹ Ku pupuni Wɛ tɔɔni kum wunɪ ku wɪ:

«Kandwɛ dɪlu lwara na vin tɪn laan mu joori dɪ ba dɪ jɪ kandwɛ dɪlu na paɪ sɔŋɔ kum dana tɪn.

Baŋa-Wɛ na kɪ te tɪn mu kuntu, yi ku yi wo-kamunu ku pa dɪbam.»
Abam maŋɪ á wu karumi kuntu na?»

¹² Zwifə yigə tiinə bam na ni kuntu tɪn, ba ma lwarɪ nɪ o maŋɪ mumaŋɪ dɪm bantu ŋwaani mu. Ba laan maa beeri cwəŋə sɪ ba ja-o. Ba maa warɪ, ba na kwarɪ fuunti dɪ nɔɔni-kɔŋɔ kum tɪn ŋwaani. Ba ma yag-o, yi ba daari ba viiri.

Zwifə bam na bwe Zezi lampoo ŋwum woŋo te tɪn

(Matiyu 22:15-22, Luki 20:20-26)

¹³ Zwifə bam deen ma lɪ Farizian tiinə badonnə dɪ Pɛ Erɔdɪ kwaga nɔɔni badonnə sɪ ba vu Zezi te. Ba maa lagɪ sɪ ba pa o ŋɔɔni o tusi, sɪ ba wani ba ja-o. ¹⁴ Ba ma yi o te, yi ba ta did-o ba wɪ: «Karanyɪna, dí ye nɪ nmu yi cɪga tu mu. Nmu yigə tərə dɪ nɔɔni na bunɔŋ kulu ba pa nmu tɪn, nmu nan ba kuri nɔɔni daani. Nmu nan yəni n bri nɔɔni Wɛ cwəŋə dɪ cɪga mu. Dí lagɪ dí bwe

dí nii, díbam Zwifə bam culu pɛ ni sɪ dí ŋwɪ lampoo dí pa lugu kum pa-faru wum naa ku wu maŋɪ? Dí maŋɪ sɪ dí ŋwɪ naa dí wu maŋɪ sɪ dí ŋwɪ?»

¹⁵ Zezi nan maŋɪ o ye ba na yi pipiri-nyina te tɪn. O ma ta di ba o wɪ: «Bɛɛ nan mu yi á lagɪ sɪ á maŋɪ-nɪ á nii? Ja-na səbu-dalɪ dídua á ba sɪ a nii.»

¹⁶ Ba ma li səbu-dalɪ dɪm ba brɪ-o. O ma nii yi o bwe-ba o wɪ: «Wɔɔ nyɪnyugu di o yɪrɪ mu pupunɪ di baŋa nɪ?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Ku yi pa-faru wum mu.» ¹⁷ Zezi laan ma ta di ba o wɪ: «Ku lamma. Á nan taá ŋwɪ kulu na yi pa-faru wum nyɪm tɪn á pa-o, sɪ á daari á taá paɪ Wɛ kulu di na yi DL nyɪm tɪn.»

O na ləri-ba kuntu tɪn, ku ma su-ba zanzan.

Ba na bwe Zezi twa biim woŋo te tɪn

(Matiyu 22:23-33, Luki 20:27-40)

¹⁸ Saduslan tiinə badonnə dɛɛn ma zaŋɪ ba vu Zezi te. Bantu mu brɪ ba wɪ, nɔɔnɔ na tɪga, o daa bá joori o bi. ¹⁹ Ba ma vu ba ta di Zezi ba wɪ: «Karanyina, Moyisi dɛɛn na pupunɪ kulu o tinji o pa díbam tɪn, ku brɪ nɪ, nɔɔnɔ nu-bu na tɪga yi o daari o kaanɪ, ba na wu lugu biə daanɪ, tu wum curu mu maŋɪ sɪ o di kaanɪ wum sɪ ba wanɪ ba lu biə o nu-bu wulu na tɪgi tɪn ŋwaanɪ.

²⁰ Kuntu, nu-biə barpɛ ya mu wura. Ba dídua ma di kaanɪ, yi o ti o daari-o, yi o wu lugu bu. ²¹ Wulu na saŋɪ tɪn laan ma di kadəm wum. O di ma ti o daari kaanɪ wum, yi ba di wu lugu bu. Batɔ tu wum di daa ma di-o.

²² Ba maama barpɛ di kaanɪ wum, yi ba wu lugu bu díd-o. Ba maama na tɪgi tɪn, kaanɪ wum di laan ma tɪ.

²³ Ba maama barpɛ na di kaanɪ wum tɪn, ba laan na tu ba bi ba yaɣɪ tuunɪ, bantu wɔɔ mu wú ta te kaanɪ wum?»

²⁴ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Abam tiini á tusi mu. Abam wu lwarɪ Wɛ tɔɔnɔ kum zaasɪm dɪm kuri, yi á ta yəri Wɛ dam dɪm na yi te tɪn. Á wu tusi cɪga na? ²⁵ Nɔɔnɔ na tu ba bi ba yaɣɪ tuunɪ, ba lagɪ ba taa nyɪ di Wɛ malesɪ sum na yi te tɪn mu, ba ba di kaana, kaana di nan ba zuurɪ banna di. ²⁶ Ku nan na yi twa biim dɪm di, Moyisi na pupunɪ kulu tɪn brɪ nɪ nɔɔnɔ wú sunɪ ba bi. Abam maŋɪ á wu karɪm kulu Wɛ na tagɪ di Moyisi DL na brɪ DL titɪ díd-o sabari purɣu kum wunɪ maŋa kalu tɪn na? Wɛ dɛɛn tagɪ DL wɪ: «Amu yi Abraham Wɛ, di Yizakɪ Wɛ, di Zakɔbi Wɛ mu.» ²⁷ Ku brɪ nɪ bantu daa ta jɪgi ŋwɪa mu Wɛ tee nɪ, bɛŋwaanɪ Baŋa-Wɛ yi naŋuna Wɛ mu, sɪ DL dal twa Wɛ. Mu ku kuri á tiini á tusi di á na buŋɪ te tɪn.»

Wɛ niə yam wunɪ dɔɔ mu yi kamunu di dwe?

(Matiyu 22:34-40, Luki 10:25-28)

²⁸ Ba na wura ba ŋɔɔnɔ kuntu tɪn, Wɛ cullu karanyina tu wudoŋ ma yi ba te, yi o ni ba taanɪ dɪm. O ma lwarɪ nɪ Zezi tiini o kwaanɪ di o na ləri Saduslan tiinə bam te

tɪn. O laan ma twe Zezi te, yi o bwe o wɪ: «Wɛ niə yam maama wunɪ dɔɔ mu yi kamunu di dwe?»

²⁹ Zezi ma lər-o o wɪ: «Wɛ ni dílu na yi kamunu di dwe ya maama tɪn mu tɪntu: «Yisrayɛli tiinə-ba, cəgi-na. Yuutu Baŋa-Wɛ mu yi díbam Yuutu dídua má. ³⁰ Ta n soe n Yuutu Baŋa-Wɛ di n bicari maama, di n wu maama, di n wubuŋa maama, di n dam maama.» ³¹ Wɛ ni dílu na saŋɪ tɪn mu tɪntu: «Ta n soe n doŋ nɪ n titɪ te.» Wɛ ni dídoŋ daa tərə di na yi kamunu di dwe niə yantu yale.»

³² Wɛ cullu karanyina tu wum ma ta di Zezi o wɪ: «Karanyina, n tagɪ cɪga. Nmu na tagɪ n wɪ, Wɛ dídua yɪranɪ mu wura yi DL doŋ daa tərə tɪn, ku yi cɪga mu. ³³ Ku maŋɪ sɪ dí taá soe Wɛ di dí wu maama, di dí wubuŋa maama, di dí dam maama, sɪ dí daari dí taá soe dí donnə nɪ dí titɪ te. Dí na kɪ kuntu, dí kɪ lanyɪranɪ ku dwe dí na mɛ vara naa woŋo kulu maama dí ma kaanɪ-DL.»

³⁴ Zezi na nɛ nɪ o ləri taanɪ dɪm lanyɪranɪ di wubuŋa-ŋuna tɪn, o ma ta díd-o o wɪ: «Nmu batwari di Wɛ paari dɪm.»

Ku na zɪgi maŋa kam kuntu nɪ, nɔɔnɔ-nɔɔnɔ daa maa kwarɪ sɪ o bwe-o taanɪ.

Krisi wum Wɛ na tuŋɪ tɪn yi Davidi Yuutu mu

(Matiyu 22:41-46, Luki 20:41-44)

³⁵ Zezi dɛɛn maa wu Wɛ-di-kamunu kum nɪ o brɪ nɔɔnɔ, yi o ta o wɪ: «Wɛ cullu karanyina tiinə bam yəni ba brɪ nɪ, Krisi wum Wɛ na tuŋɪ tɪn yi Pɛ Davidi dwi tu mu. Ku nan wú wanɪ ku taa yi kuntu na? ³⁶ Wɛ Joro kum dɛɛn pɛ Davidi titɪ ta o wɪ:

«Yuutu Baŋa-Wɛ tagɪ di a Yuutu DL wɪ:

Ba n jəni amu jazɪm nɪ,

sɪ a laan kɪ nmu duna maama n nɛ kuri nɪ.»

³⁷ Davidi titɪ nan na sunɪ o bəŋɪ Krisi wum o wɪ o Yuutu tɪn, díbam nan daa wú kɪ ta mu dí bəŋ-o nɪ Davidi naa daga?»

Zezi na brɪ Wɛ cɪga kam kuntu tɪn, ku ma pa nɔɔnɔ-kɔɔ kulu na je ku cəgi tɪn wu poli zanzan.

Zezi kaanɪ nɔɔnɔ, sɪ ba yi lwəni cullu karanyina tiinə bam

(Matiyu 23:1-36, Luki 20:45-47)

³⁸ O daa ta ma brɪ-ba yi o wɪ: «Taá yɪrɪ-na á titɪ di cul-lu karanyina tiinə bam. Bantu soe sɪ ba taa zuurɪ gwar-dídwaaɪ, sɪ ba taa beerə yi nɔɔnɔ nii-ba. Ba na ve yaga, ba lagɪ sɪ nɔɔnɔ maama taa tui ba zuli-ba mu.

³⁹ Ba na yəni ba zu ba Wɛ-di sɪm, ba lagɪ je-kamunnu mu sɪ ba taa je yigə nɪ. Ba na ve nɔɔnɔ sɔɔnɔ sɪ ba di candiə, ku yi je-ŋuŋa jəgə nɪ mu ba lagɪ sɪ ba taa je da.

⁴⁰ Ba maa yəni ba ganɪ kadənə ba jəŋɪ kulu maama ba na jɪgi tɪn, yi ba kwəri ba loori Wɛ di bitar-dídwaaɪ,

si ku taa nyi ni ba yi nɔn-ɔna mu te. We wú tiini Dl pa bantu na cam ku ja gaali.»

Kadəm na pɛ We pɛeri te tun
(Luki 21:1-4)

⁴¹ Zezi ma vu o jəni We-di-kamunu kum wunɩ, jəgə kalu daka na zigi da yi nɔnɔna di We pɛera ka wunɩ tun tɩkəri ni. O maa je o nii nɔnɔna bam na ve ba di ba səbiə ka wunɩ te tun. Nadunə zanzan ma ba ba di səbu zanzan ka wunɩ. ⁴² Kadəm wudoŋ na yi yinigə tu tun ma ja səbu-dal-balwa bale, o ja vu o di da. ⁴³ Zezi na nɛ kuntu tun, o ma bəŋi o karabiə bam, yi o ta di ba o wɩ: «A lagɩ a ta cɩga mu di abam si, kadəm wuntu na yi yinigə tu tun, o di səbu ku dwəni nɔnɔna balu maama na di da tun. ⁴⁴ Bantu maama li ba daarɩ səbiə mu tata. Kadəm wum nan yi yinigə tu mu, yi o kwe woŋo kulu maama o na jigi si o ma yəgi o ni-wudiu tun o di da.»

Lɛɛru na wú ba lugu baŋa te tun
(Matiyu 24:1-28, Luki 21:5-24)

13 Zezi laan ma zaŋɩ o nuŋi We-di-kamunu kum wunɩ. O na maa kɛ tun, o karabiə bam didua ma ta did-o o wɩ: «Karanyɩna, nii kandwa yantu ba na mɛ ba lo digə kam tun na lana te. Nii ka lɔɔm dum na dana te.»

² Zezi ma lər-o o wɩ: «Nmu wu nɛ ka na daga te tun na? Ka maama nan wú ba ka tu tɩga ni ka cɔgi. Kandwe daa bá daŋɩ di doŋ baŋa ni.»

³ Zezi dɛɛn ma vu o jəni Olivi piu kum yuu ni, yi o tulɩ o na We-di-kamunu kum o yigə ni. O na je kuntu tun, Pɩyɛɛri di Zakɩ di Zan di Andre yranɩ ma vu o te, yi ba bwe-o ba wɩ: ⁴ «Maŋa kɔɔ mu We-digə kam wú ba ka cɔgi kuntu? Bɛɛ mu lagɩ ku kɩ maana ku brɩ dtbam, si dí lwarɩ ni wəənu tuntu maama lagɩ ti kɩ?»

⁵ Zezi ma ləri-ba o wɩ: «Á fɔgi á cɩ á tɩti, si á yi pa nɔnɔn-nɔnɔn ganɩ abam. ⁶ Bɛŋwaanɩ nɔnɔna zanzan wú ba abam te, yi baá ma amu yɩri ba ma ganɩ abam ba wɩ, bantu didua didua mu yi Krisi wum We na tunɩ tun, yi baá ganɩ nɔnɔna zanzan. ⁷ Á wú ba á na tigurə na wu abam tɩnɩ dɩm ni, yi á kwəri á ni ka ŋwa tɩnɩ dilu na baŋwe tun ni. Á nan na ni kuntu, si á yi pa fɩɩni zu abam. Wəənu tum kuntu maŋɩ si ti kɩ mu, yi ku ta dai lugu tiim maŋa. ⁸ Dwi wú zaŋɩ di kɩ jara di dwi didoŋ, yi tɩu di ku doŋ wú zaŋɩ ti magɩ jara. Tɩga di wú sisinji je sɩdonnə ni, yi kana di wú ba ka taa wu je zanzan ni. Yaara yam kuntu maama nan nyi di kaanɩ na suŋɩ o vri pugə yi ka wɛɛ yi cam daa ta wu kwaga ni te tun mu.

⁹ Á fɔgi á cɩ á tɩti, si nɔnɔna wú ja abam ba vu ba saŋɩ sarɩya-dirə nakwa tee ni. Ba ta wú ja abam ba magɩ ba We-di sum wunɩ. Baá ja abam ba vu ba saŋɩ dɩdɛɛra di pwa tee ni, abam na tɔgi amu tun ŋwaanɩ. Kuntu mu wú pa á wanɩ á brɩ-ba We cɩga kam. ¹⁰ Ku nan fun mu si ba da yigə ba tɔɔli We kwər-ywəŋə kam ba brɩ dwi

maama tiinə, si woŋo maama tiim laan yi. ¹¹ Ba na jaanɩ abam ba vu ba saŋɩ, si á yi taá liə di á na wú ta kulu tun. Á na wú taá zigi ba yigə ni maŋa kalu tun, si á laan ŋɔnɩ kulu We na wú pa abam tun. Ku dai abam tɩti mu wú ŋɔnɩ, ku yi We Joro kum mu wú pa abam kulu á na wú ŋɔnɩ tun. ¹² Nɔnɔna badonnə wú ja ba tɩti curru ba kɩ nɔnɔna jɩa ni si ba gu-ba. Kwə di wú kɩ ba biə kuntu doŋ. Biə di wú zaŋɩ ba pa ba ja ba niinə di ba kwə ba gu. ¹³ Nɔnɔna maama wú ta culi abam, á na yi a nɔnɔna tun ŋwaanɩ. Wulu maama nan na kɩ pu-dɩa o zigi kəŋkəŋ si ku vu ku yi kweelim tun, We wú vri kuntu tu ŋwɩa.

¹⁴ Abam nan wú ba á na wo-lɔŋɔ kulu na yi cɔgɩnu tun na wú ba ku zigi jəgə kalu na wu maŋɩ si ku taa zigi da tun.» (A tɛ abam si wulu na karɩmi tun, si o kwaanɩ o ni ku kuri lanyɩranɩ.)

«Abam na nɛ wo-lɔŋɔ kum kuntu, si abam balu na zuurɩ Zude ni tun kɩ lɩla á nuŋi á duri á vu pweeru yum á səgi da. ¹⁵ Nɔnɔnɩ nan na wu nayuu ni, o daa yi tu o zu digə si o kwe kulukulu. ¹⁶ Nɔnɔnɩ wulu nan na wu kara ni tun, o daa yi joori kɔŋɔ si o kwe o ɔɔkɔ o zu.

¹⁷ Kantu maŋa kam ni kuú ta tiini ku yi lɛɛru di kaana balu na jigi pwi tun, di balu na jigi biə yi ba ŋɔgi yɩli tun. ¹⁸ Nan taá loori-na We, si cam dɩm kuntu yi ba waaru mumaŋa ni. ¹⁹ Bɛŋwaanɩ yaara yalu na lagɩ ya ba da yam kuntu ni tun wú ta tiini ya camma ya dwe yalu na maŋɩ ya kɩ pulim ni We na kɩ lugu si ku ba ku yi zɩm tun. Yaara yantu nan na kɛ, yadonnə daa bá ba nɩnɛɛni yantu te. ²⁰ Baŋa-We nan na wu pɛ yaara yam da yam tri, nɔnɔn-nɔnɔnɩ bá wəri. Ku nan yi We tɩti nɔnɔna balu Dl na kuri tun ŋwaanɩ mu, Dl wú pa yaara yam da yam tri.

²¹ Kantu maŋa kam ni, nɔnɔnɩ wulu maama na tagɩ di abam o wɩ: «Nii Krisi wum We na tunɩ tun, o wu yo seeni» naa «o wu jəgə kantu ni», si á yi sɛ kuntu tu.

²² Nɔnɔna badaara wú zaŋɩ ba brɩ ni bantu didua didua mu yi Krisi wum, yi ba yagɩ ba dai. Badonnə di wú brɩ ni bantu mu yi We niŋoŋnə, yi ba yagɩ ba dai. Baá kɩ wo-kɩnkagɩla yalu na wú su nɔnɔna tun, si ba ya na wai, si ba sugɩ We tɩti nɔnɔna balu Dl na kuri tun. ²³ Á taá cu á tɩti, si a wuuri a ta a brɩ abam mu yi wəənu tum maŋa daa ta wu yi.»

Nabiin-bu wum na wú ba lugu baŋa te tun
(Matiyu 24:29-44, Luki 21:25-36)

²⁴ «Yaara yam kuntu maŋa na tu ka kɛ, da yantu wunɩ «wɩa kam laan wú ji nazono tim tim, cana di daa bá fuŋi si pooni taa wura.

²⁵ Weyuu wú sisinji yi calɩwɩ sɩm kwəri si tu tɩga ni, yi wəənu tɩlu maama na wu weyuu ni tun wú vugimi daanɩ.»

²⁶ Maŋa kam kuntu ni nɔnɔna wú na Nabiin-bu wum na maa bɩni lugu baŋa. Oó ta wu kunkwəənu wunɩ o bɩni di dam, yi We paarɩ-zulə wu o tee ni zanzan. ²⁷ O

²² Ba na wura ba di maŋa kalu tun, Zezi ma kwe dɩpe yi o ki We le di ŋwaani. O ma daari o fɔ-di o pa o karabiə bam yi o wɩ: «Jɔŋi-na, si duntu yi a yira mu.»

²³ O daa ma kwe tweeru biə sana di zuŋa, yi o ki We le ti ŋwaani. O ma kwe o pa-ba, yi ba maama nyo. ²⁴ O maa wɩ: «Wo-nyɔɔru tuntu mu yi a jana kalu na lagu ka nuŋi ka duri si ka ma vri nɔɔna zanzan ba lwarim wuni tun. ²⁵ A lagu a ta cɩga mu di abam si, a daa bá nyo wo-nyɔɔru tuntu, si ku taa ve maŋa kam a na wú jəni We paari dum wuni a daa nyo tun.»

²⁶ Ba laan ma leeni ba zuli We, yi ba daari ba nuŋi ba vu Olivi piu kum yuu.

Zezi na wuuri o bri Pɩyɛɛri na wú vl-o te tun

(Matiyu 26:31-35, Luki 22:31-34, Zan 13:36-38)

²⁷ Zezi ma ta di ba o wɩ: «Abam maama wú ba á joori amu kwaga ni, ni We tɔɔ kum na maŋi ku bri te tun. We deen tagi Di wɩ:

«Á pa ba gu nayru wum,
yi o peeni sum maama jagi.»

²⁸ Ku daari, We na joori Di bi-ni, á da yigə a vu a taa cəgi abam Galile ni.»

²⁹ Zezi na tagi kuntu tun, Pɩyɛɛri ma ta o wɩ: «Nɔɔna bam maama na maŋi ba joori nmu kwaga ni, amu bá fɔgi a joori nmu kwaga ni.»

³⁰ Zezi ma lər-o o wɩ: «A lagu a ta cɩga mu di nmu si, zim titi duntu ku na wú loori si cibwɩ keeri kuni ble tun, nmu wú fu kuni bitɔ ni n yəri amu.»

³¹ Pɩyɛɛri laan ma fɔgi o ta di baari o wɩ: «A bri a bá fu ni a yəri nmu, ku na maŋi ku yi ba na lagu ba gu amu di nmu maama mu di.»

Zezi karabiə bam maama di ma ta kuntu doŋ.

Zezi na cɛ di We-loro te tun

(Matiyu 26:36-46, Luki 22:39-46)

³² Ba laan ma zaŋi ba vu jəgə kadoŋ gaari na wura yi ba bə-ka ni Jesemani tun. Zezi ma ta di o karabiə bam o wɩ: «Á taá je yo, si a vu a wari We si a ba.» ³³ O ma pa Pɩyɛɛri di Zaki di Zan tɔgi did-o ba vu. O wu ma tiini ku cɔgi zanzan, yi o bicari di. ³⁴ O ma ta di ba o wɩ: «A wu mu tiini ku cɔgi si ku yi a tuuni. Á nan taá zigi yo, si á wari We si á yi zaŋi á dɔ.»

³⁵ O laan ma fufɔ o vu daa. O ma vi o yigə tɩga ni o loori We o wɩ, ku na wal si cam dum ke di daar-o. ³⁶ O ma loori We o wɩ: «Amu Ko Baba, nmu wal woŋo maama n kɩa. Nan pa cam dilu na lagu di ba amu baŋa tun ke. Nan ki te na yi nmu wubuŋa tun, si n yi ki amu wubuŋa na lagu kulu tun.»

³⁷ O na loori We o ti tun, o ma joori o vu o karabiə batɔ bam te. O piini ba tigi ba dɔa. O ma ta di Pɩyɛɛri o wɩ: «Simɔn, n tigi n dɔ mu na? Bɛɛ mu yi n wari n ta niə, si n yi zaŋi n dɔ, si ku yi maŋa funfun di? ³⁸ Fɔgi-na á yiri á titi si á taá loori We, si á yi tu maŋim dum

maŋa ni. Bɛŋwaani nanzwəne wubuŋa lagu si ya se Baŋa-We, yi o yira laan bwəne.»

³⁹ O ma yagi-ba, yi o joori o vu o loori We, ni o ya na maŋi o loori te tun. ⁴⁰ O daa ta ma joori o vu o piini ba tigi ba dɔa, dɔɔm na tiini di wal-ba tun ŋwaani. Ba maa yəri ba daa na wú ta kulu did-o tun. ⁴¹ O daa ma vu o loori We o ki kuni bitɔ, yi o joori o ba ba te. O laan ma ta di ba o wɩ: «Á ta tigi á dɔa mu na? Ku maŋi. Nii-na! Maŋa kam yiə, si ba ja amu Nabiin-bu wum ba ki nɔn-balwaaru ja ni. ⁴² Zaŋi-na si dí vu. Nɔɔnu wulu na lagu o yəgi-ni o pa tun maa buuna.»

Ba na jaani Zezi te tun

(Matiyu 26:47-56, Luki 22:47-53, Zan 18:3-12)

⁴³ Zezi ta na wura o ŋɔɔni kuntu tun, mu Zudasɩ wulu na yi o karabiə fugə-bale bam wu didua tun tu o yi o te, yi nɔn-kɔgɔ zanzan tɔgi did-o ku ba, yi ba ze su-lwaanu di da-lwaanu. Ku yi Zwifə bam kaanum yigə ti-inə bam di ba cullu karanyina tiinə bam di ba nakwa bam mu tuŋi-ba. ⁴⁴ Zudasɩ ya maŋi o pa kɔgɔ kum lwarɩ ni, o na ve o kukwəri nɔɔnu wulu tun, si ba vu ba ja kuntu tu, si ba fɔgi ba ja-o lanyirani ba ja viiri.

⁴⁵ O laan ma yɔɔri o vu o yi Zezi te yi o wɩ: «Karanyina.» O ma daari o kukwər-o. ⁴⁶ Nɔɔna bam laan ma yi ba ja Zezi. ⁴⁷ Nɔɔna balu na tɔgi ba wu Zezi tee ni tun didua ma li o sugu o ma zagi kaanum yuutu wum tun-tuŋu zwe o go. ⁴⁸ Zezi laan ma bwe kɔgɔ kum o wɩ: «Abam na kwe su-lwaanu di da-lwaanu á ba si á ja amu tun, a yi ŋwalu mu na? ⁴⁹ De maama a yəri a wu abam tee ni a bri nɔɔna We-di-kamunu kum wuni, yi á ba jaani-ni. Ku nan maŋi si ku ki kuntu mu, si ku pa kulu na maŋi ku pupuni We tɔɔ kum wuni tun suni ku ki.»

⁵⁰ O karabiə bam maama na ne kuntu tun, ba ma duri ba viiri ba daar-o.

⁵¹ Nɔn-duŋu kudon ya wura, o na tɔgi Zezi. O ya kukwəri gar-jali yirani mu. Ba ma kwaanɩ si ba ja-o. ⁵² O ma vri o titi o daari o gɔɔ kum o yagi o pa-ba, yi o duri kalambolo o viiri.

Ba na di Zezi taani te tun

(Matiyu 26:57-68, Luki 22:54-55,63-71, Zan 18:12-14,19-24)

⁵³ Ba ma ja Zezi ba vu kaanum yuutu wum sɔŋɔ. Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə di ba tu kum nakwa bam maama ma gilimi daani jəgə kam kuntu ni. ⁵⁴ Pɩyɛɛri ma dali o tɔgi ba kwaga o da o vu o yi kaanum yuutu wum sɔŋɔ. O ma zu o jəni di sɔŋɔ kum tuntuŋa bam o tɔgi o weeri mini.

⁵⁵ Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam di ba sarɩya-dirə nakwa kɔgɔ kum maama maa kwaanɩ si ba na cwəŋə kalu ba na wú da da ba ma saŋi Zezi si ba laan pa ba gu-o tun. Ba ma kwaanɩ taan ba ga. ⁵⁶ Nɔɔna zanzan ma zaŋi ba fɔ wwan ba pa-o, yi ba na te ba wɩ o ki

wænu tilu tun ba tɔgi daani. ⁵⁷ Nɔɔna badonnə di daa ma zaŋɔ ba fɔ vwan ba pa Zezi ba wɔ: ⁵⁸ «Dɔbam ni nɔɔnu wuntu na tagi o wɔ, oó magi Wɛ-di-kamunu kuntu nabiinə na lɔgi tun o di tɔga ni, yi o joori o ma da yatɔ o lɔ kadoŋ, yi ku dai nabiinə mu wú lɔ-ka.» ⁵⁹ Nan di nɔɔna bam na maŋɔ ba tɛ kuntu di tun, ba niə daa ta ba tɔgi daani.

⁶⁰ Kaanum yuutu wum laan ma zaŋɔ ba maama titari ni, yi o bwe Zezi o wɔ: «Nɔɔna bantu na tagi kulu ba pa nmu tun, nmu ba jigi taani si n ləri na?»

⁶¹ Zezi maa cɔm yi o wu ləri kulokulu. Kaanum yuutu wum ma joori o bwe-o o wɔ: «Nmu mu yi Krisi wum Wɛ na tunɔ tun na? Nmu mu yi Baŋa-Wɛ dilu dɔbam na zuli tun Bu wum na?»

⁶² Zezi ma ləri o wɔ: «Eɛn, amu mu kuntu. Nan taá ye-na ni, á wú ba á na Nabiin-bu wum na je Dam-fɔɔ Tu Baŋa-Wɛ jazim ni, yi á ta wú na-o o na nunɔ wɛyuu ni o maa bunɔ kunkwænu wunɔ.»

⁶³ Kaanum yuutu wum na ni kuntu tun, o ma zaŋɔ o kaari o titi gɔɔ, si ku bri ni o wu tiini ku cɔgi di Zezi taani dum. O ma ta o wɔ: «Dí daa ba lagɔ maana tiinə si ba nɔɔni o taani dum. ⁶⁴ Abam maama maŋɔ á ni o na nɔɔni o twi Wɛ, o paɔ o di Wɛ ma daani mu. Kuntu tun, abam wɔ bɛɛ mu?»

Ba maama ma ləri ba wɔ, o maŋɔ si o ti mu. ⁶⁵ Ba badaara ma twi lileeru ba yaɔ o yira ni. Ba ma kwe gɔɔ ba ma pu o yiə, yi ba daari ba mag-o di jagulə yi ba wɔ: «Lwari n bri dɔbam wulu na magi-m tun.» Pa-maŋna bam ma jɔg-o ba maga.

Plyɛɛri na sunɔ o vun Zezi te tun

(Matiyu 26:69-75, Luki 22:56-62, Zan 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Plyɛɛri ya daa ta tɔgi o je kunkɔɔ kum ni. Kaanum yuutu wum sɔŋɔ tuntun-kana ma ba ka tɔgi da ka maa kea. ⁶⁷ O ma na Plyɛɛri na je o weeri mini. O ma fɔgi o nii-o lanyirani, yi o wɔ: «Nmu di tɔgi di Nazareti tu Zezi mu.»

⁶⁸ O ma fu o wɔ: «A yəri wonɔ kulu n na tɛ tun. A ba ni ku kuri.» O ma zaŋɔ o nunɔ o vu manɔŋo ni. Cɔbwu ma da ku keeri.

⁶⁹ Tuntun-kana kam daa ma na-o. O daa ta ma ta di nɔɔna balu na zigi da tun o wɔ: «Nɔɔnu wuntu tɔgi o yi Zezi kɔɔ kum wu didua mu.» ⁷⁰ O daa ma fu o wɔ, o dai ba wu nɔɔni.

Ku na ki fun tun, nɔɔna balu na zigi da tun ma ta di Plyɛɛri ba wɔ: «Nmu sunɔ n yi ba wu didua mu. Nmu di yi Galile tu mu.»

⁷¹ O laan ma sɔɔɔ o pa o titi, si ku taa yi ni cɔga mu o taga, yi o wɔ: «A bri a yəri nɔɔnu wulu á na tɛ o taani tun.»

⁷² O na tagi kuntu tun, cɔbwu laan ma da ku keeri ku ki kuni bule. Plyɛɛri laan ma guli Zezi ya na tagi kulu did-o o wɔ: «Ku na wú loori si cɔbwu keeri kuni bule tun, nmu wú fu kuni bitɔ ni n yəri amu.» O na guli kun-

tu tun, o wu ma tiini ku cɔgi zanzan, o ma zaŋɔ o nunɔ yi o keera.

Pilati na bwe Zezi taani te tun

(Matiyu 27:1-2,11-26, Luki 23:1-5,13-25, Zan 18:28—19:16)

15 Tɔga na tu ka puuri tituti tun, Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba twi kum nakwa bam, di ba karanyina tiinə bam di ba sarɔya-dirə nakwa kɔɔ kum maama ma ba ba ki ni daani. Ba ma pa ba ja Zezi ba vɔ, yi ba ja-o ba vu ba ki guvirma tu Pilati juŋa ni. ² Pilati ma bwe-o o wɔ: «Nmu mu yi Zwifə bam pɛ wum na?»

Zezi ma lər-o o wɔ: «Mu ka da n taga.»

³ Zwifə kaanum yigə tiinə bam ma tiini ba maŋɔ wænu zanzan ba pa-o. ⁴ Pilati ta ma joori o bwe-o o wɔ: «Nmu ba lagɔ n ləri ba taani dum na? Nmu wu ni ba na nɔɔni kulu maama ba pa nmu tun na?»

⁵ Zezi daa ta ma wu ləri ba taani dum diludɔ. Ku ma pa Pilati tiini o yi yəəu did-o.

⁶ Bunɔ maama Paki candiə kam maŋa na yəni ka yi, guvirma tu yəni o li puɔ didua mu o pa nɔɔna bam, nunɛni bantu na lagɔ wulu tun. ⁷ Puɔ wudoŋ deen maa wura, o yiri mu Barabasi. Ba deen ya pi-o di balu na wəli daani ba ki jara di ba twi kum yigə tiinə yi ba gu nɔɔni tun mu. ⁸ Nɔɔna bam ma ba ba la kɔɔ, yi ba ta di Pilati si o li puɔ didua o pa-ba, ni o na yəni o ki te tun. ⁹ Pilati ma bwe-ba o wɔ: «Á lagɔ si a li Zwifə bam pɛ wum mu a pa abam na?» ¹⁰ O deen bwe-ba kuntu, beŋwaani o ye ni ku yi wu-guru ŋwaani mu kaanum yigə tiinə bam ya jaani Zezi ba ki o juŋa ni.

¹¹ Kaanum yigə tiinə bam ma sugi nɔn-kɔɔ kum, ba pa ba ta di Pilati ni ba lagɔ si o yaɔ Barabasi mu o pa-ba. ¹² Pilati laan ma bwe-ba o wɔ: «Si wulu á na bə-o ni Zwifə bam pɛ tun, abam lagɔ si a ki-o ta mu?»

¹³ Ba ma kaasi baŋa baŋa ba wɔ: «Pa-o tuun-dagara baŋa ni n gu.»

¹⁴ O ma joori o bwe-ba o wɔ: «Wuntu cɔgi bɛɛ mu?»

Ba laan ma tiini ba kaasi baŋa baŋa ba wɔ: «Pa-o tuun-dagara baŋa ni n gu.»

¹⁵ Pilati maa lagɔ si o pa kɔɔ kum wu poli. Kuntu ŋwaani o ma pa ba puri Barabasi ba yaɔ. O daari o pa ba magi Zezi di balaara, yi o pa-ba cwəŋə si ba ja-o ba vu ba pa tuun-dagara baŋa ni ba gu.

Ba na jaani Zezi ba vu ba pa tuun-dagara baŋa ni te tun

(Matiyu 27:27-56, Luki 23:26-49, Zan 19:2-3,17-30)

¹⁶ Pamaŋna bam laan ma ja Zezi ba vu ba zu guvirma tu Pilati sɔŋɔ kum kunkɔɔ. Ba ma pa pamaŋna bam kɔɔ kum maama gilimi da, ¹⁷ yi ba pa o zu gwar-sunɔ. Ba ma daari ba kwe sabari ba ma sɔ yipugə ba pu o yuu ni. ¹⁸ Ba laan maa ki ni ba zul-o mu te yi ba wɔ: «Zwifə bam pɛ, dinle.» ¹⁹ Ba maa jigi miu ba lɔɛ o yuu

ni, yi ba twi lileeru ba yagi o yira ni. Ba ma kuni doonə o yigə ni, yi ba ki ni ba zul-o mu te. ²⁰ Ba na yaali yaal-o ba ti tun, ba ma li gwar-sunju kum, yi ba joori ba zu-o o titi gɔɔ kum. Ba laan ma ja-o ba nunji ba vu si ba pa tuun-dagara banja ni ba gu.

²¹ Ba na maa ke tun, ba ma na nɔɔnu wudonj, o yiri mu Simɔn. O nunji Sirɛɛni mu. Wuntu mu yi Alesandri di Rufusi ko. O deen ya nunji kara mu o ba o yi tu wu o maa kea. Pamaɲna bam na ne-o tun, ba ma fi-o si o kwe tuun-dagara kam o zunj si ba vu. ²² Ba ma ja Zezi ba vu ba yi jəgə kalu ba na bə ni Goligota tun. Yiri dum kuntu kuri mu Yukol-pua piu. ²³ Ba na yi da tun, ba ma ki sana kalu na gwaani di liri sulu yiri na yi Miiri tun, ba pa Zezi si o nyc. O ma wu se o nyc.

²⁴ Ba laan ma ja-o ba pa dagara kam banja ni. Ba ma kwe o gwaaru tim si ba maɲi ba pa daani. Ba ma ta jɔɔ si ba nii, wɔɔ mu wu twəri kulu o na lagi tun. ²⁵ Ba na pag-o maɲa kalu tun yi tituti luu nugɔ maɲa ni mu.

²⁶ Ba ma pupuni tɔɔ, si ku bri kulu o na cɔgi yi ba gu-o tun, ba tani tuun-dagara kam yuu ni. Ba pupuni ba w:

«Wuntu yi Zwifə bam pe mu.»

²⁷ Ba ma ja ɲwuna bale di ba pa dagarɔ sidonnə banja ni. Ba ma cwi didua Zezi jazim ni. Wuwum maa wu o jagwiə ni. [²⁸ Kuntu ma pa kulu na pupuni We tɔɔ kum wuni tun suni ku ki, ni ku na w: «Ba wəl-o di nɔɔ-balwaaɔ mu, ku ma pa nɔɔna nii-o ni nɔɔ-balwɔ te.»]

²⁹ Nɔɔna balu na tɔgi da ba ke tun maa niə, yi ba gɔgɔsi ba yuni ba twi-o. Ba ma yaal-o yi ba w: «Nii. Nmu ya na bunji si n cɔugi We-di-kamunu kum mu n di tuga ni, si n daari n ma da yatɔ n joori n fɔgi n lɔ-ka tun, ³⁰ laan nan vri n titi n tu dagara kam yuu ni si di nii.»

³¹ Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyuna tiinə bam di maa twi-o ba bri daani ba mwana. Ba maa te daani ba w: «O yəni o vri nɔɔna badonnə ɲwɔ, yi o laan warɔ o titi ɲwɔ o vri. ³² O bri o titi ni o yi Krisi wum We na tunji tun, di Yisrayeli dwi tiinə pe. O nan tu dagara kam yuu ni lele si di nii. Di na ne kuntu, di laan wu se-o.»

Nɔɔna balu ba na pagɔ dagarɔ sum banja ni ba wəli da tun di maa jig-o ba twa.

³³ Ku ma vu ku yi maɲa kam we na tu di yi yupari banja ni tun. Lugu kum maama ma ba ku ji lim ku vu ku yi we-guni maɲa ni. ³⁴ Ku na ki nɛɛni luu batɔ te tun, Zezi laan ma kaasi banja banja di kwər-dia o w: «Eli, Eli, ləma sabaktani?» Taani duntu kuri mu: «Amu We, amu We, bɛɛ mu ki yi n yagi amu?»

³⁵ Nɔɔna balu na zigɔ da yi ba ni taani dum tun badaara maa w: «Cəgi-na. O lagi o bənji Eli mu si o ba.» ³⁶ Ba didua laan ma duri o vu o kwe sɔɔɔ o di sanywana wuni, o ki-ku miu ni ni o vu o te o pa Zezi si o nyc. O daari o w: «Yagi si di cəgi di nii, Eli wu ba o pa o tu dagara kam yuu ni na?»

³⁷ Zezi laan ma kaasi banja banja, yi o daari o pa o siun ti.

³⁸ Zezi na tigi kuntu tun, gɔɔ kulu ba na ləgi ba ma ci We-di-laa kum tun ma kaari bule, ku zigɔ banja ni ku tu ku kwaarɔ tiga. ³⁹ Pamaɲna bam yigə tu wulu na zigɔ Zezi yigə ni tun ma na o na kaasi yi o daari o ti te tun. O na ne kuntu tun, o maa w: «Nɔɔnu wuntu ya suni o yi Banja-We Bu mu.»

⁴⁰ Kaana badonnə maa tɔgi ba wura, ba ma zigɔ yigə yigə ba niə. Mari wulu na nunji Magidala tun maa wu ba wuni, didaani Mari wulu na yi Zaki kukulə di Zuzesi nu tun. Salomi di maa tɔgi o wura. ⁴¹ Kaana bantu deen ya tɔgi di Zezi Galile ni mu, yi ba yəni ba tunji ba zən-o. Kaana badaara zanzan di maa wura, ba ya na tɔgi did-o ba ba Zeruzalem.

Ba na ki Zezi nɔɔni wuni te tun

(Matiyu 27:57-61, Luki 23:50-56, Zan 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Nɔɔnu wudonj deen mu wura, o yiri mu Zuzefu, o na nunji Arimatɔ. O yi Zwifə bam nakwa kɔɔ kum yigə tu didua, yi nɔɔna pa-o zulə. O maa jigɔ tuna ni We paari dum wu ba nɔɔna titari ni. De dum ba na gu Zezi tun maa yi de dlu Zwifə bam na maɲi si ba ti ba yigə ba siun de dum ɲwaani tun. Tiga na yi, mu ba siun de dum pulim. Kuntu ɲwaani Zuzefu ma ki pu-dia, yi o zani o vu Pilati te o loor-o cwəɲə, si o kwe Zezi yira yam o ki. ⁴⁴ Pilati na lwarɔ ni Zezi maɲi o ti tun, mu ku su-o lanyiranɔ. O ma tunji nɔɔna si ba vu ba bənji pamaɲna bam yigə tu wum si o ba. O na tu tun, o ma bwe-o si o nii, Zezi suni o ti mu na. ⁴⁵ O na lwarɔ ni o tigi tun, o ma se si Zuzefu vu o kwe o yira yam o ki. ⁴⁶ Zuzefu ma nunji o vu o yəgi gar-jalɔ dlu na lana tun. O ma vu o pari Zezi yira yam dagara kam yuu ni. O ma kwe gɔɔ kum o ma pipir-o, yi o daari o ja vu o tinji piu nɔɔni wuni. Duntu yi yibeeli dlu ba deen na lugi-di piu yira ni tun mu. O laan ma bibili kandwe-pulɔɔ o ma pi nɔɔni dum ni. ⁴⁷ Mari wulu na nunji Magidala di Mari wulu na yi Zuzesi nu tun maa zigɔ ba nii o na tinji Zezi yira yam me tun.

Zezi na bi o yagi tuuni te tun

(Matiyu 28:1-8, Luki 24:1-12, Zan 20:1-10)

16 Ba siun de dum ma ba di ke. Mari wulu na nunji Magidala di Mari wulu na yi Zaki nu tun di Salomɔ ma zanji ba nunji ba vu ba yəgi trali nugə, si ba ma turi Zezi yira yam. ² De dlu na sanji siun de dum tun, ba maa zanji ba go tiga di we wura di pulə, ba vu yibeeli dum jəgə kam. ³ Ba na maa ve tun, ba ma bwe daani ba w: «Wɔɔ mu wu bibili kandwe dlu na pi yibeeli dum ni tun o yagi daa ni o pa dɔbam?» ⁴ Kandwe dum na yi kamunu tun mu te ba ɲɔɔni kuntu. Ba na yi jəgə kam tun, ba ma fɔgi ba nii ba na didaani kandwe dum bibili di tigi daa ni. ⁵ Ba ma vu ba zu nɔɔni dum

wu. Ba na zu tɪn, ba ma na nɔn-duŋu, ku na je ba jazɪm seeni. O zu gwar-poŋo didɔɔ mu. Ba na nɛ-o tɪn, ku ma pa ba yɪra sɔɔɔ. ⁶ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Á yɪ taá kwarɪ fuuni. Abam lagɪ sɪ á na Nazareti tu Zezi wulu ba na jaani ba pa tuun-dagara kam baŋa nɪ ba gu tɪn mu. O nan tɛri yo. O joori o bi. Nii-na ba ya na tiŋi o yɪra yam mɛ tɪn. ⁷ Nan ve-na á ta dɪ Pɪyɛɛɪ dɪ Zezi karabiə bam maama nɪ, o lagɪ o da yigə o vu o taa cəgi abam Galile nɪ. Dáani mu abam wú vu á na-o. Kú kɪ nɪ o na maŋi o ta kulu o brɪ abam tɪn.»

⁸ Kaana bam na ni kuntu tɪn, fuuni maa pa ba yɪra saɪ, yɪ ba wubɔŋa vugimi. Ba ma nuŋi bɔɔɔ dɪm wuni ba duri ba kɛ. Fuuni na juɔ-ba kuntu yɪ ba maa ve tɪn, ba ma wu tagɪ kulu na kɪ tɪn ba brɪ nɔn-nɔnɔ.

Zezi na brɪ o tɪtɪ nɔɔna badonnə te tɪn

(Matiyu 28:9-10,16-20, Luki 24:13-53, Zan 20:11-23, Tituŋa Tɔnɔ 1:6-11)

[⁹ Dɛ dɪm Zezi na bi tɪtɪtɪ tɪn maa yɪ dɛ dɪlɔ na saŋɪ Zwifə bam siun dɛ dɪm tɪn. O na bi tɪn, o ma puli o brɪ o tɪtɪ Mari wulu na nuŋi Magɪdala tɪn tee nɪ. Wuntu mu yɪ kaani wulu o ya na zəli ciciri sɪrpe o yɪra nɪ tɪn.

¹⁰ Mari laan ma vu o ta o brɪ balu ya na tɔɔɔ dɪ Zezi tɪn. O yɪ ba te dɪ ba wuru cɔɔɔ zanzan yɪ ba keerə. ¹¹ Ba na ni nɪ Mari wɪ, Zezi joori o bi o ŋwɪ yɪ wum na-o tɪn, ba wu sɛ o taani dɪm.

¹² Ku kwaga seeni, Zezi ma ləni o yibiyə yɪ o brɪ o tɪtɪ o karabiə bale. Ba ya nuŋi Zeruzalɛm mu ba maa ve tɪ-

balanɔ kadoŋ. ¹³ Ba na nɛ-o tɪn, ba ma joori ba vu Zeruzalɛm ba ta ba brɪ ba donnə karabiə bam. Ba maa daa ta wu sɛ nɪ ku yɪ cɪga.

¹⁴ Kuntu kwaga nɪ, Zezi laan ma ba o brɪ o tɪtɪ o karabiə fugə-dɪdua kam, ba na wura ba di wudiu maŋa kalu tɪn. O ma kaani-ba dɪ ba wubɔŋa na muri yɪ ba wu sɛ Wɛ cɪga kam tɪn, bɛŋwaani ba vɪn sɪ ba sɛ balu na tagɪ ba brɪ-ba nɪ wuntu joori o bi yɪ ba na-o tɪn.

¹⁵ O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Zaŋɪ-na á vu lugu baŋa je maama, sɪ á tɔɔɔ Wɛ kwər-ywəŋə kam á brɪ nabiinə maama. ¹⁶ Wulu maama na kɪ o wu-dɪdua dɪ amu yɪ o daari o pa ba miis-o na wuni Wɛ ŋwaani tɪn, Wɛ wú vrɪ kuntu tu ŋwɪa. Ku daari balu maama na wu sɛ tɪn wú ga bura yɪ ba na cam Wɛ tee nɪ. ¹⁷ Balu na sɛ amu tɪn wú wani ba taa kɪ wo-kɪnkagɪla yalu na brɪ Wɛ dam tɪn. Baá da amu yɪrɪ ŋwaani ba zəli ciciri nɔɔna yɪra nɪ. Baá ta ŋɔɔɔ ta-gɛ. ¹⁸ Ba na jaani bɪsankwɪ dɪ ba jɪa, sɪ bá kɪ-ba kulukulu. Ba na nyɔɔɔ cɔŋo, ku bá kɪ-ba kulukulu. Ba na danɪ ba jɪa yawɪna baŋa nɪ, baá na yazurə.»

¹⁹ Dɪ Yuutu Zezi na ŋɔɔɔ o brɪ-ba kuntu tɪn, Wɛ laan ma pa o zaŋɪ o di Dɪ sɔɔɔ. O ma vu o jəni Baŋa-Wɛ jazɪm nɪ. ²⁰ O na diini Wɛ-sɔɔɔ kuntu tɪn, o karabiə bam ma nuŋi ba vu ba beeri je maama nɪ ba tɔɔɔ Wɛ kwərə kam ba brɪ nɔɔna. Dɪ Yuutu wum maa wu ba tee nɪ o tuŋa. O ma pa-ba dam sɪ ba taa kɪ wo-kɪnkagɪla, sɪ ku brɪ nɪ o taani dɪlɔ ba na brɪ tɪn sɪni dɪ yɪ cɪga.]

Luki

Wε taani dilo Luki na pupuni tun na bri dibam kulu tun mu tuntu

Luki yi wulu deen na tɔgi di Pooli o tunji Wε titunja tun mu (Filimɔn 24). O deen yi dɔgita tu mu. Wuntu mu daa ta pupuni Titunja Tɔnɔ kum di. O dai Zwifu. O nan tiini o kwaanɔ o pupuni Zezi wonjo maama lanyiranɔ mu o ma bri dwi-ge tiinɔ di, si ba lwarɔ ti kuri cɔga cɔga (Luki 1:1-4).

Luki bri dibam ni Zezi yi Zwifɔ tiinɔ di lugu banja dwi maama tiinɔ vurnu mu. O yi wulu na jigi yinigɔ tiinɔ di yawuna di nɔnɔ na culi balu tun nwanja zanzan. O bri ni Zezi tunji di Wε Joro dam mu, yi o ta bri ni Wε kwɛr-ywɛnɔ kam jigi wupolo zanzan (Luki 2:10 di 24:52).

Luki di pupuni Zezi nwanja kam na de te tun, ni Matiyu di Mariki di na pupuni te tun. O bri Zezi na puli o titunja yam te, di o na zaasi nɔnɔ yi o pa ba na yazurɔ te tun, di o na ve Zeruzalem yi ba ja-o ba pa tuun-dagara banja ni ba gu yi o joori o bi te tun. Luki ta bri Zezi na diini Wε sɔnɔ te tun.

Luki tɔnɔ kum jigi wɛnɔ zanzan ti na wu pupuni twaanɔ tidonnɔ tum wuni. O tagi Wε na tunji maleka yi ka ba ka nɔnɔ di Mari Zezi lura kam wonjo te tun, di Zan wulu na miisi nɔnɔ na wuni tun di lura kam wonjo (pɔkɔm 1). Luki ta bri Zezi lura kam na de te tun, di malesi na bri nayira yi ba vu ba zul-o te tun. O ta bri ba na kwe Zezi ba pa Wε yi Simeyon di Anni nɔnɔ o wonjo te tun, di Zezi na ki te o bina fugɛ-yale manja ni Wε-di-kamunu kum wuni tun (pɔkɔm 2). O ta tagi Zezi na manji mumaɔa o bri Samari tu na sooni nɔnɔ te tun (Luki 10:30-35), di bu wulu na nunji o yagi o ko sɔnɔ yi o joori o ba tun (Luki 15:11-32).

1 ¹⁻³ A cilonj Teofili, a bunji si ku lana si a pupuni tɔnɔ kuntu a pa nmu, si n wanɔ n lwarɔ kulu na yi cɔga tun. Nmu manji n ye wo-kamunnu tlu na ki dibam tee ni tun ni ni. Nɔnɔ badonnɔ deen mu wura wo-kamunnu tuntu pulim ni. Ba ne kulu maama na ki tun, yi ba bri Wε kwɛrɔ kam. Ba ma daari ba pa dibam lwarɔ kulu na ki tun. Nɔnɔ zanzan ma kwaanɔ si ba pupuni wɛnɔ tuntu ba tiɔi. Mu ku kuri a bunji si ku ta lamma si a di pupuni-ti lanyiranɔ a pa nmu. A kwaanɔ a zaasi wɛnɔ tum ti pulim ni mu, yi a lwarɔ ti kuri cɔga cɔga. ⁴ Kuntu tun, a a wanɔ a pupuni wɛnɔ tuntu na ki te tun, si n wanɔ n lwarɔ lanyiranɔ ni, wɛnɔ tlu ba na tagi ba bri nmu tun sunɔ ti yi cɔga.

Zakari bu Zan lura kam taani

⁵ Manja kam Erɔdi deen na yi Zude pe tun, nɔnɔ wu-donj mu wura, o yiri mu Zakari. Wuntu mu yi Wε kaanum tu. O nunji Abia dwi tiinɔ wuni mu. O kaanɔ yiri mu Elizabeti. Wuntu di deen nunji kaanum tu Aarɔn dwi tum wuni mu. ⁶ Bantu maama ki lanyiranɔ Wε yigɔ ni, yi ba se Wε niɔ yam di Di cullu tum maama. ⁷ Elizabeti deen yi ka-dugu mu yi o ba jigi bu. Ba maama deen kwɛn mu. ⁸ Manja ma ba yi si Abia dwi tiinɔ bam zu Wε-di-kamunu kum ba taa tunji ba pa Wε. Zakari maa tɔgi o wura o tunja.

⁹ Wε kaanum tiinɔ bam yɛni ba ta jɔnɔ mu si ba nii, ba wuni wɔnɔ mu wu zu Wε-di-laa kum wuni o zwe wɛnɔ tlu lwɛm na ywɛmmɔ tun o pa Wε. Ba ma ta jɔnɔ yi Zakari di. ¹⁰ O ma sunɔ o zu si o zwe wɛnɔ tum o pa Wε. Manja kam o na wu digɔ kam wuni tun, nɔn-kɔnɔ zanzan deen ma wu kunkɔnɔ kum ni ba zigɔ ba warɔ Wε.

¹¹ Banja-Wε maleka laan ma da ka ba o te, ka zigɔ wɛnɔ zweem bimbim tum jazum ni. ¹² Zakari na ne-ka tun, o maa yi yɛu yi fuunɔ zu-o lanyiranɔ. ¹³ Maleka kam ma ta did-o ka wɔ: «Zakari, yi ta n kwari fuunɔ, si Wε ni nmu na loori-Di kulu tun. Nmu kaanɔ wum laan wu ja pugɔ o lu bu o pa-m, si n pa o yiri ni Zan. ¹⁴ O lura kam wu pa n na wupolo zanzan. Nɔnɔ zanzan di wu tiini ba taa jigi wupolo di o lura kam. ¹⁵ O o ta yi nɔn-kamunu Banja-Wε tee ni. O nan yi zanɔ o nɔn sana naa wonjo kulu na kɔkari yiɔ tun. Wε Joro kum wu ta wu o tee ni manja maama, ku na wu sɔnɔ o lura kam manja ni tun. ¹⁶ O nan wu pa Yisrayeli dwi tiinɔ zanzan wubunja joori ya taa tɔgi ba Yuutu Banja-Wε. ¹⁷ O o tɔgi di Yuutu wum yigɔ, yi Wε Joro kum dam wu ta wu o tee ni, nunɛni Wε nijonju Eli deen na yi te tun. O o pa kwɛ joori ba taa soe ba biɔ, yi o kwari o pa vɛnɛna joori ba taa jigi nɔn-nɔn wubunja, si o fɔgi o kwe di Yuutu wum nɔnɔ bam yigɔ o pa-o.»

¹⁸ Zakari laan ma bwe maleka kam o wl: «A yi nankwlan mu, yi a kaani di kwln. Bεε mu wú pa a lwarl ni nmu taani dím yi ciga?»

¹⁹ Maleka kam ma lər-o ka wl: «Amu nan yi Gabryel mu, wulu na zigi We tee ni tun. Dl tuni-ni si a ba a njoni di nmu, si a ta ta-njum dím a bri-m. ²⁰ Nmu nan na wu se a taani dím tun, We wú pa n ni mæri. Maŋa kam na yiə, wænu tulu a na tagi a bri-m tun wú suni ti kl. Nan ta n ye si nmu bá wani n njoni, si ku taa ve maŋa kam wænu tim na wú kl tun.»

²¹ Kuntu maama na wura ku kl tun, ncn-kəgə kum maa zigi ba cəgi Zakari si o nuri We-di-laa kum wuni. Ba ma cəg-o taan ba ga. Ku ma kl-ba yəəu di o na daani te tun. ²² O laan ma ba nuri, yi o warl o njoni di ba. O ni na mæri tun, o maa mai o jia o maŋi o bri-ba. Ba ma maani si o ne wo-kinkaguli mu We-di-laa kum wuni.

²³ Da yalu o na maŋi si o taa tuni We-di-kamunu kum wuni tun ma ba ya ti. O ma joori o vu sɔŋɔ. ²⁴ Da yantu na ke tun, o kaani wum laan ma ja pugə. O maa wu sɔŋɔ ni taan, canl sunu. ²⁵ O na wura kuntu tun, o maa wl: «Mu woŋo kulu Yuutu Baŋa-We na kl Dl pa-ni tun. Dl lu woŋo kulu ya na yi a cavura nɔɔna titari ni tun.»

Zezi lura kam taani

(Matiyu 1:18-25)

²⁶⁻²⁷ Bɩsankana kadoŋ deen mu wura, o yiri mu Mari. O ta yəri baaru. O sɔŋɔ tiinə wubunə deen ya yi si o zu nɔɔnu wudoŋ mu, yi o daa ta wu zu-o. Nɔɔnu wum yiri mu Zuzefu. O yi faŋa faŋa Pe Davidi dwi tu mu. Mari deen zuuru Galile tiu kudoŋ ni mu, ku yiri mu Nazareti. Maŋa kam Zakari kaani Elizabeti pugə kam na yi nɩnɩeni canl sɩrdu tun, Baŋa-We daa ma tuni maleka Gabryel si ka vu Mari te. ²⁸ Ka ma zu o te ka njoni-o yi ka wl: «Kl wupolo, n Yuutu Baŋa-We wu nmu tee ni si Dl zəni-m lanyirani.»

²⁹ Mari na ni ka na tagi kulu tun, o bicari ma di. O ma bunj o wl: «Taani duntu kuri mu bεε?» ³⁰ Maleka kam laan ma ta ka wl: «Mari, yi ta n kwari fuoni, si Baŋa-We kl nmu yu-yoŋo. ³¹ Nmu wú ba n ja pugə n lu bəkərə, si n pa o yiri ni Zezi. ³² Wuntu wú ta yi ncn-kamunu. Baá ta bə-o ba wl, Baŋa-We Bu. Dí Yuutu We wú pa o di paari ni o ko-nakwi Davidi deen na di paari faŋa faŋa te tun. ³³ O ma wú ta yi Zakəbi dwi tiinə bam pε maŋa maama. O paari dím daa bá ti maŋa di maŋa.»

³⁴ Mari ma ləri maleka kam o wl: «Kuntu wú kl tita mu ku kl, yi a ta wu zu baru?»

³⁵ Maleka kam ma ləri ka wl: «Ku na wú kl te tun, We Joro kum wú ba nmu te, yi Baŋa-We titi dam-fɔɔɔ kum wú ba ku kwəli nmu. Kuntu njwaani bu wulu n na wú lu tun wú ta yi We titi nyum, yi ba taa bə-o ni Baŋa-We Bu. ³⁶ Maani n nii nmu curu Elizabeti na yi te. Wuntu jaani pugə mu si o lu bu, yi o maŋi o kwln. Nɔɔna ya bunj si

o yi ka-dugu mu, yi o laan jigi pugə ka yi nɩnɩeni canl sɩrdu. ³⁷ Kulokulu tərə Baŋa-We na bá wani Dl kl.»

³⁸ Mari ma ta o wl: «Amu yi dí Yuutu We tuntun-kana mu. We nan pa ku kl ni n na tagi te di amu tun.» Maleka kam laan ma viiri.

Mari na zaŋl o vu o na Elizabeti te tun

³⁹ Da yam kuntu ni ni Mari ma zaŋl o ku lila o maa dii-ni Zude tiu kudoŋ na wu pweeru titari ni. ⁴⁰ O ma vu o yi Zakari sɔŋɔ. O ma zu o na o kaani Elizabeti. O ma kl o pwəgə. ⁴¹ Maŋa kam Elizabeti na ni Mari na njoni-o tun, o bu wum na tigi o wuni tun ma pipiri. We Joro kum ma ba Elizabeti te, ⁴² yi o njoni baŋa baŋa di kwər-dla o wl: «We tiini Dl kl nmu yu-yoŋo Dl dwəni kaana maa-ma. Ku na yi bu wulu na wu n wuni tun, We kl-o yu-yoŋo lanyirani. ⁴³ Amu yi wɔɔ mu si a Yuutu nu ba amu te? ⁴⁴ N njoni dím na tu di tu a zwe ni tun, bu wum na wu a wuni tun tigi o pipiri mu, o na jigi wupolo tun njwaani. ⁴⁵ Nmu na se ni Baŋa-We jigi ciga tun, nmu yi yu-yoŋo tu. Kulu maama We na tagi Dl bri-m tun wú suni ku kl.»

Mari na tee Baŋa-We te tun

⁴⁶ Mari laan ma ta o wl:

«Aá pa a Yuutu Baŋa-We zulə di a bicari maama.

⁴⁷ Wuntu na yi a Vɩrnu tun mu pε a na wupolo di a wu maama.

⁴⁸ Bɩnjwaani amu yi We tuntun-kana balana mu, yi Dl nii amu baŋa ni.

Ku na zigi zum ku ta maa ve, nɔɔna maama wú ta wl, a yi yu-yoŋo tu,

⁴⁹ didaani Dam-fɔɔɔ Tu Baŋa-We na kl kulu Dl pa-ni tun njwaani.

Duntu mu yi wu-poŋo tu ciga.

⁵⁰ Balu maama na kwari-Dl tun,

Dl jigi ba njwaŋa lanyirani maŋa maama.

⁵¹ We kwe Dl juna mu Dl ma kl wo-kinkagula.

Dl ma pa bani-nyina jagi da-yigə ni di ba wubun-yɔɔɔ tum.

⁵² Dl joni balu na yi pwa tun paari,

yi Dl pai balu na yi nabwənə tun na zulə.

⁵³ Dl maa pai balu yinigə na jigi-ba tun wo-laaru zanzan,

yi Dl daari Dl pa nadunə viiri di jɩ-kuri.

⁵⁴ Yisrayel dwi tiinə yi Dl titi nɔɔna mu.

Dl guli ba gulə, Dl duri ba njwaŋa yi Dl zəni-ba,

⁵⁵ ni Dl na goni ni didaani dibam kwə-nakwa tun,

didaani Abraham di o dwi tiinə bam maama,

si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tun.»

⁵⁶ Mari deen ma maŋi Elizabeti tee ni nɩnɩeni canl sɩɔɔ. O laan ma joori sɔŋɔ.

Zan lura kam na dɛ te tun

⁵⁷ Maɲa kam dɛɛn ma yi si Elizabeti lu. O ma suni o lu bɛkɛrɛ. ⁵⁸ O tuw kum tiinɛ di o curru di ma ni, Baɲa-Wɛ na tiini DL duri o ɲwanɲa yi DL ki kulu DL pa-o tun. Ba maama di ma jigi wupolo zanzan.

⁵⁹ Bu wum da na yi nana tun, ba ma pa ba go-o, ni Moyisi cullu tum na bri si ba taa goni ba bɛkɛri te tun. Ba ma lagi si ba pa o yiri ni Zakari, ni o ko yiri na yi te tun. ⁶⁰ O nu wum ma wu sɛ yi o wl: «Awo, á pa o yiri ni Zan.»

⁶¹ Ba ma lɛr-o ba wl: «Bɛɲwaanɪ mu yi n ta kuntu? Nɔɔɔɔ maɲi o tɛri á ɔɔɔɔ ni o yiri na yi Zan.»

⁶² Ba ma daari ba ma ba jia ba maɲi ba bri o ko wum si ba nii, o na lagi si ba pa o bu wum yiri te tun. ⁶³ O ma pa ba kwe tɔɔɔ ba pa-o, si o pupuni o bri-ba. O ma pupuni tɔɔɔ kum wuni o wl, o yiri mu Zan. Ku ma su-ba di o na pupuni te tun. ⁶⁴ O na pupuni kuntu tun, o ni ma puri bidwi baɲa ni, yi o dindɛlimi joori di pipiri. O maa ɲɔɔɔ o zuli Wɛ.

⁶⁵ Fuuni dɛɛn ma ja ba tuw kum nɔɔɔɔ bam maama. Balu maama dɛɛn na zuuri Zude pweeru tum je sum ni tun di dɛɛn ma ni wɛɛnu tɪlu na ki tun, yi ba jigi ti taani ba ɲɔɔɔɔ. ⁶⁶ Ba maa jigi kulu ba na ni tun ba wuru ni, yi ba tɛ ba wl: «Bu wuntu nan lagi o ji wɔɔɔ mu?» Bɛɲwaanɪ Baɲa-Wɛ dam dɛɛn wu bu wum tee ni.

Zakari na bri Wɛ kwɛrɛ te tun

⁶⁷ Wɛ Joro kum dɛɛn ma ba bu wum ko Zakari te, yi ku pa o ɲɔɔɔɔ Wɛ yiyu-ɲwɛ o wl:

⁶⁸ «Pa-na dí zuli Baɲa-Wɛ dɪlu na te Yisurayɛli tiinɛ tun, bɛɲwaanɪ DL tu DL nɔɔɔɔ bam te, si DL vri-ba lwarɪm wuni DL yagi.

⁶⁹ DL ma pa wulu na yi faɲa faɲa Wɛ tintuɲɲu Davidi dwi tu tun zaɲi dí wuni, si o ba o ji dɪbam vɪrnu.

⁷⁰ Ku ma suni ku ki ni Baɲa-Wɛ na pɛ DL nijorɲɛ bam maɲi ba ta kulu faɲa faɲa tun.

⁷¹ Ba dɛɛn tagi ba wl, Wɛ wú vri dɪbam dí duna jia ni, di balu maama na culi dɪbam tun jia ni.

⁷² DL daa ta duri dɪbam kwɛ-nakwa yibwɛnɛ,

⁷³ yi DL guli DL ni-ɲum dɪlu DL dɛɛn na goni di dɪbam ko-nakwi Abraham tun woro.

⁷⁴ Wɛ dɛɛn wl, DL wú jorɲi dɪbam dí duna jia ni DL yagi,

yi dí daa bá kwarɪ fuuni, si dí taá tuɲa ni DL wuburɲa na lagi te tun.

⁷⁵ DL maa wl, dí wú ta tɔɔɔ-DL di wu-poro, si dí taá ki lanyuranɪ DL yigɛ ni dɪbam ɲwɪa maama wuni.

⁷⁶ A bu, ku na yi nmu, baá bɛɲi nmu ni Baɲa-Wɛ ni-jorɲu,

bɛɲwaanɪ nmu wú da dí Yuutu wum yigɛ, si n fɔɔɔ n kwe o cwɛɲɛ kam, o na lagi o ba o da da tun.

⁷⁷ Nmu ta wú pa Wɛ nɔɔɔɔ bam lwarɪ si DL wú vri-ba, di DL na wú yagi ba lwarɪm DL ma cɛ-ba tun.

⁷⁸ Wɛ maa jigi dɪbam ɲwanɲa lanyuranɪ.

DL ma wú pa pooni nunji wɛyuu di ba dɪbam te di nyɪna,

ni wɪa na puli tituti te tun,

⁷⁹ si di pa nɔɔɔɔ balu na wu lim wuni tun di balu na kwarɪ tuuni tun na pooni,

si di pa dí da yazurɛ cwɛɲɛ.»

⁸⁰ Zakari bu Zan dɛɛn ma ki nɔɔɔɔ yi o wuburɲa bi lanyuranɪ. O dɛɛn ma zuuri kagua ni taan, si ku vu ku yi dɛ dɪm o na wú nunji Yisurayɛli tiinɛ bam titari ni o bri-ba Wɛ kwɛrɛ kam tun.

Zezi lura kam na dɛ te tun

(Matiyu 1:18-25)

2 Maɲa kam kuntu ni lugu kum pa-faru wulu yiri na yi Ogusi tun dɛɛn ma pa ni, si ba ga o tuw kum maama nɔɔɔ-biɛ bam si o lwarɪ ba ni. ² Garɪm duntu maa yi pulim garɪm, yi di ki maɲa kalu Kwirini di dɛɛn na yi Siiri tɪni dɪm yuutu tun. ³ Garɪm dɪm maɲa na yi tun, nɔɔɔɔ maama ma vu o titi tuw si ba ga-o.

⁴ Zuzɛfu di dɛɛn ma zaɲi o nunji Nazaretɪ ku na yi Galile tuw tun. O ma vu Zude tuw kudoɲ, ku yiri mu Betelhem, ba na lugu faɲa faɲa Pɛ Davidi mɛ tun. O dɛɛn ve daani, o na yi Davidi dwi tu tun ɲwaanɪ mu. ⁵ Mari wulu ba na sɛ si o taa yi Zuzɛfu kaani tun di ma tɔɔɔ did-o o vu si ba ga-ba. O dɛɛn jigi pugɛ mu. ⁶ Ba na wu Betelhem ni kuntu tun, ku ma yi si o lu bu wum. ⁷ O ma lu bɛkɛrɛ. Mu o dayigɛ bu. O ma kwe bu wum o ma gwaaru o kukwɛr-o o tinji vara wudiu dim jɛgɛ ni. Ba dɛɛn tigi vara digɛ ni mu, bɛɲwaanɪ vɛrɛ mu su tuw kum maama, yi ba wu nɛ digɛ si ba zu.

Nayura na ni Zezi lura kam taani te tun

⁸ Nayura di dɛɛn mu wu je sum kuntu ni, gaa kum wuni, ba yiri ba vara titu ni. ⁹ Baɲa-Wɛ maleka ma nunji ba yigɛ ni, yi Wɛ zɛɲi DL paari-zulɛ yam pooni ba baɲa ni, yi di nyɪni di gilimi-ba. Fuuni ma tiini di zu-ba zanzan. ¹⁰ Maleka kam laan ma ta di ba ka wl: «Á yi taá kwarɪ fuuni. Ku yi wupolo taani mu a tu si a ta a bri abam, yi di lagi di pa nɔɔɔɔ maama wu mu poli zanzan. ¹¹ Bɛɲwaanɪ zɪm dɛ dɪm ni ba lugu abam vɪrnu wum Davidi tuw Betelhem ni. Wuntu yi Krisi wum Wɛ na tuɲ tun mu. Wum mu yi abam Yuutu. ¹² Á na ve á nii, á wú na bu-sɪsɪɲa ba na kukwɛri di gwaaru ba tinji vara wudiu dim jɛgɛ ni. Mu kulu na wú bri abam ni ku yi cɪga mu a taga.»

¹³ Maleka kam na tagi kuntu tun, We malesi kɔɔ zanzan ma da si nɔɔ si wɛli di ka. Si maama ma tee We si wɛ:

¹⁴ «We maɔɔ di zulɛ wɛyuu ni.

Ku daari tɔga baɔa ni,

balu na tigi We bicari ni tun wu ta zuuri lanyirani di wu-zuru.»

¹⁵ Malesti sum laan ma joori We-sɔɔɔ. Si na ke tun, nayira bam ma ta daani ba wɛ: «Ba-na di vu Betelhem di nii kulu na ki da yi We pa di lwarɛ tun.»

Nayira na ve si ba na Zezi te tun

¹⁶ Ba ma zaɔɔ lula ba ke tɔu kum wu. Ba ma vu ba na Mari didaani Zuzɛfu. Ba ma na bu wum na tigi vara wudiu dim jɛgɛ ni. ¹⁷ Ba na nɛ-o kuntu tun, ba laan ma ta maleka kam na maɔɔ ka ta bu wum taani te tun.

¹⁸ Balu maama na ni nayira bam na tagi kulu tun, ku ma su-ba. ¹⁹ Mari di na ni wɛɛnu tɔu na ki tun, o maa buɔɔ-ti o wu ni.

²⁰ Nayira bam ma joori ba viiri yi ba zuli We, yi ba tee-DL di kulu ba na ni yi ba ta kwɛri ba na tun. Ku dɛɛn suni ku ki nɛɛni maleka kam na tagi ka bri-ba te tun.

Ba na pɛ bu wum yiri te tun

²¹ Bu wum na yi da nana tun, ba ma pa si ba go-o, ni Moyisi cullu tum na bri si ba taa goni ba bɛkɛri te tun. Ba ma pa o yiri ba wɛ Zezi. Mu yiri dilu maleka kam na maɔɔ ka pa-o, yi ba ta wu jaani o pugɛ tun.

Ba na pɛ Zezi We te tun

²² Maɔa kam laan ma yi si Mari zari o digiru tum si o kwe o tɔti di We, si ku tɔgi We cullu tɔu DL na ki Moyisi jɔɔa ni na bri te tun. Zuzɛfu di Mari ma zaɔɔ ba ja bu wum ba vu Zeruzalem, si ba vu ba zu We-di-kamunu kum wu, si ba pa-o ba Yuutu Baɔa-We. ²³ Ba ki kuntu, bɛɔaani We ni dum na bri te tun mu kuntu: «Bɛkɛrɛ kalu maama na yi o nu dayigɛ bu tun maɔɔ si o taa yi Baɔa-We nyim mu.» ²⁴ Ba ma vu si ba kaani Baɔa-We, ni DL ni dum na bri te tun. Ba maɔɔ si ba kwe kunkwɛnɛ bale mu ba ma kaani-DL, naa kunkwɛn-puli sule ba ma kaani-DL.

²⁵ Nɔɔɔ wudɔɔ dɛɛn maa zuuri Zeruzalem tɔu kum wuni, o yiri mu Simeyon. O yi nɔɔ-nɔɔ mu, yi o kwari We lanyirani. O maa yɔɔɔ o cɛgi dɛ dum We na wu ba DL jɔɔi Yisrayɛli dwi tiinɛ bam tun. We Joro kum maa wu o tee ni. ²⁶ Ku dɛɛn ya pɛ o lwarɛ si o bɔ tɛ, yi o o na Krisi wum di Yuutu Baɔa-We na lagi DL tɔɔi tun.

²⁷ We Joro kum dɛɛn ma pa Simeyon zaɔɔ o vu o zu We-di-kamunu kum wu. O na wura kuntu tun, Zezi nu di o ko ma ja-o ba vu ba zu, si ba ki kulu We ni dum na bri si ba ki o nɔaani tun. ²⁸ Ba na jaani bu wum ba vu ba zu kuntu tun, Simeyon ma vu o kwe-o o ziɛ, yi o daari o zuli We o wɛ:

²⁹ «A Yuutu Baɔa-We, lele kuntu a nɛ kulu nmu dɛɛn na tagi ni aɔ na tun. A laan jɔɔi wu-zuru.

Kuntu nɔaani nmu laan wai n paɛ amu na yi nmu tun-tɔɔni tun na cwɛɔɔ, si a yaɔi lugu baɔa si a ba nmu te.

³⁰ Amu yi nɛ Vɔru wum nmu na tɔɔi si o vri nɔɔna lwarim wuni tun.

³¹ Nabiinɛ maama lugu baɔa ni wu lwarɛ nmu vrum dum na yi te tun.

³² Kuɔ ta nyi ni wɛa pooni mu te,

si ku pa dwi maama lwarɛ nmu cwɛɔɔ kam.

Kuɔ pa nmu tɔti nɔɔna Yisrayɛli dwi dum na zulɛ.»

³³ Simeyon na tagi bu wum taani kuntu tun, o nu di o ko maa yi yɛɛu di o taani dum. ³⁴ Simeyon daa ta ma ta di ba o wɛ, We wu ki-ba lanyirani. O ma daari o ta di bu wum nu Mari o wɛ: «Nii, We suni DL tɔɔi bu wum si o ba o pa Yisrayɛli tiinɛ zanzan mu tu tɔga ni, ba na tɔsi tun nɔaani. O nan daa ta wu pa ba zanzan zaɔɔi wɛɛni. We wu pa o bri nɔɔna cɔga, yi ba zanzan ta wu vi-o. ³⁵ Mu ku kuri nɔɔna zanzan wubɔɔa ya na sɛgi tun wu ba ya lwarɛ jaja. Ku daari, ku na yi nmu tɔti, n wu wu di ni su-zɔɔ na zɔɔi nɔɔni bicɔɔɔ ni te tun.»

³⁶⁻³⁷ Kaani wudɔɔ di dɛɛn mu wura, o yiri mu Anni. O ko yiri mu Fanuyɛli, o yi Aɛɛri dwi tu mu. Anni dɛɛn ya zu baru. Ba maa wura daani bɔna yarɛ, yi o baru wum ti o daar-o. O daa ma wu zu baru. O kwɛn zanzan yi o jɔɔi bɔna funɔɔ-yana (84). O ma yi We nijɔɔni. O maa zuuri We-di-kamunu kum wuni maɔa maama. Wɛa di tɔti maama o ma zuli We di ni-nɔɔm di We-loro. ³⁸ Maɔa kam kuntu ni nɔɔ, mu o ve o yi bu wum na wu mɛ tun. O ma ki We le, yi o wura o nɔɔni bu wum wɔɔo o bri balu maama na wura yi ba cɛgi maɔa kalu We na wu ba DL vri Yisrayɛli tiinɛ bam lwarim wuni DL yaɔi tun.

³⁹ Zezi nu di o ko dɛɛn ma ki kulu maama Baɔa-We cullu tum na bri si ba ki tun. Ba na ki ba ti tun, ba ma joori ba vu Nazareti na yi ba tɔti tɔu yi ku wu Galile ni tun. ⁴⁰ Ba na joori ba vu ba wura tun, bu wum ma ki nɔɔni di ya-dɛɛra. O yiɛ ma puuri, We na ki-o yu-yoɔo tun nɔaani.

Zezi na ki te o bɔna fugɛ-yale maɔa ni We-di-kamunu kum wuni tun

⁴¹ Zwifɛ bam candiɛ kalu yiri na yi Paki tun ma yi. Bɔni maama wuu, Zezi nu di o ko dɛɛn yɛni ba vu Zeruzalem mu, si ba di candiɛ kam kuntu. ⁴² Zezi dɛɛn na yi bɔna fugɛ-yale tun, o ma da di ba o vu candiɛ kam, nɛɛni ba na yɛni ba ve ba di-ka te tun. ⁴³ Ba na di candiɛ kam ba ti tun, ba ma zaɔɔ ba maa joori sɔɔɔ. Zezi ma maɔɔ Zeruzalem ni, yi o nu di o ko yɛri ku ni ni. ⁴⁴ Ba ma vu taan dɛ didwi, yi ba buɔi si o o ta wu ba kɔɔ kum wuni mu. Ba na wu nɛ-o ba tee ni tun, ba

laan ma puli si ba beeri o je ba nu-biə bam di ba badonnə bam tee ni. ⁴⁵ Ba ma wu ne-o. Ba ma joori ba vu Zeruzalem tu kum wu si ba beer-o. ⁴⁶ Ba ma beer-o taan da yatɔ, yi ba laan vu ba na-o We-di-kamunu kum wuni, o je karanyina tiinə bam tutari ni. O na je da kuntu tun, o maa cəgi ba na bri te tun, yi o bwe-ba wəənu zanzan. ⁴⁷ Balu maama na je ba cəgi o taanɔ dım tun maa yi yəəu, di o na jıgi yəno di taanɔ dım lərim te tun. ⁴⁸ Zezi nu di o ko na ne-o kuntu tun, ku ma sɔɔri-ba. O nu wum ma ta did-o o wl: «A bu, bɛɛ mu yi n ki kuntu didaanɔ dıbam? Ta n nii, amu di nmu ko na tiini dı beeri nmu taan, yi liə di wu-cɔɔɔ jıgi dıbam.»

⁴⁹ Zezi ma ləri-ba o wl: «Bɛɛ mu yi abam kari á beeri amu je? Amu maɔ si a taa wu a Ko sɔɔɔ kum ni mu. Abam yəri kuntu na?» ⁵⁰ O na tagi kuntu tun, ba ma wu ni o taanɔ dım kuri.

⁵¹ Zezi deen ma tɔgi di ba o joori Nazareti, yi o sɛ ba ni. O nu wum maa jıgi wəənu tım kuntu maama o wu ni. ⁵² Zezi deen bura o yira wuni, yi o yəno di bura ku wəli da, yi Baɔa-We di nabiinə deen so-o.

Zakari bu Zan na tɔɔli We kwərə te tun

(Matiyu 3:1-12, Maruki 1:1-8, Zan 1:19-28)

3 ¹⁻² Ku deen na ke yi Tibɛɛri yi lugu kum pa-faru ku maɔ di bina fugə-yanu tun, mu We kwərə deen tu Zakari bu Zan te. Kantu maɔa kam ni Pɔnsi Pilati mu yi Zude tıni dım gıvırma tu. Erɔdi maa yi Galile tu kum yuutu, yi o zımbaaru Filipi di yi Yituri di Tırakoni tıni dım yuutu. Lizania di maa yi Abıleni tu yuutu. Ku daari Anni di Kayifu deen maa yi We kaanım yigə tiinə. Maɔa kam We kwərə kam na tu Zan te kuntu tun, o wu kagua wuni mu. ³ O ma zaɔi o tulɔ Zırden bugə ni tıni dım maama ni, yi o tɔɔli We kwərə kam o bri nɔɔna o wl, ba maɔ si ba ləni ba wuru ba yagi kəm-balwaaru, si ba daari ba pa o miisi-ba na wuni, si We laan wú yagi ba lwarım DL ma cɛ-ba. ⁴ Zan na tɔɔli We kwərə kam kuntu tun, ku sını ku ki nıneeni We nijonnu Ezayi deen na pupuni o tɔɔli kum ni o ta te tun. Faɔa faɔa tun, o deen tagi o wl:

«Nɔɔnu mu wu kagua wuni o tɔɔli kwərə o wl:
 ‹Zaɔi-na á fɔgi á kwe dı Yuutu wum cwəɔə kam,
 o na lagı o ba o tɔgi da tun.»

Pa-na cwe silu o na lagı o da tun fɔgi si yɔɔri lanyranı.

⁵ Je silu maama na jıgi gwəənu tun maɔ si ti suuri mu,

di je silu maama na jıgi zwəənu di pweeru tun maɔ si ti guri mu ti daari cwəɔə kam.

Cwe silu maama na gugwəli tun maɔ si si fɔgi si yɔɔri mu.

Cwe silu maama na ba lana tun maɔ si si fɔgi si kwe mu.

⁶ Nabiinə maama laan wú na We na wú vri nɔɔna lwarım wuni te tun.»

Mu Ezayi na nɔɔni Zan taanɔ faɔa faɔa te tun.

⁷ Nɔɔna zanzan deen ma zaɔi ba vu Zan te ba pa o miisi-ba na wuni We nwaani. Ba na tu o te kuntu tun, o ma ta di ba o wl: «Abam nıi di bısankwi-dwə. Wɔɔ mu bri abam si á kwaanı á lu cam dılu We na lagı DL pa nabiinə na tun wuni?» ⁸ Abam nan maɔ si á ki kənə yalu na wú bri ni á ləni á wuru á yagi kəm-balwaaru tun mu. Abam nan yi garı á buɔi á pa á tıti ni, abam na yi Abraham dwi tiinə tun, á daa wu maɔ si á ləni á wuru. We na laga, DL wú wantı DL pa kandwa yantu ləni ya ji Abraham dwi tiinə. ⁹ Nɔɔnu nan maɔ o jıgi dooru o jıɔa ni, si o ta maa goni tweeru tım o di tıga ni. Tıu kulu maama na ba ləri bu-njuna tun, o maɔ si o go-ku mu o di mini ni si ku di. Mu We di na lagı DL ki nɔɔ-balwaaru te tun.»

¹⁰ Zan na tagi kuntu tun, nɔɔn-kɔɔɔ kum ma bwe-o ba wl: «Dı nan wú ki bɛɛ mu?»

¹¹ O ma ləri-ba o wl: «Abam balu na jıgi gwaaru tıle tıle tun, á maɔ si á kwe didua mu á pa balu na ba jıgi kulukulu tun. Ku daari, abam balu na jıgi wudiiru tun, á di maɔ si á kwe-tı á maɔ á pa nɔɔna balu na ba jıgi ba di tun.»

¹² Lampo-jonɔə di deen ma ba si Zan miisi-ba na wuni. Ba ma bwe-o ba wl: «Karanyina, bɛɛ mu dıbam nan wú ki?»

¹³ O ma ləri-ba o wl: «Á wu maɔ si á la nɔɔnu yuu, si ku dwəni á na wú jon-o te tun.»

¹⁴ Pamaɔna di daa ma ba ba bwe-o ba wl: «Dıbam nan wú ki bɛɛ mu?»

O ma ləri-ba o wl: «Abam wu maɔ si á vri nɔɔn-nɔɔnu səbu di dam naa á ganı-ba á jonı. Ku daari, á taá jıgi wupolo di á nıwuru tım na maɔ si yi te di.»

¹⁵ Nɔɔna deen maa jıgi tına di We lanyranı, yi ba maama ma bwe ba wuni si ba lwarı Zan na yi wulu tun. Ba maa wl: «Wuntu mu wú ta yi Krisi wum We na lagı DL tun-o si o ba tun na?»

¹⁶ Ba maama na buɔi kuntu tun, Zan ma ta di ba o wl: «Ku na yi amu, a miisi abam na wuni mu. Ku daari wulu na tiini o dwe amu tun lagı o saɔi amu kwaga o ba. A wu maɔ si a bwəli o ne natra a pa-o. Wuntu nan wú miisi abam We Joro di mini wuni. ¹⁷ Wuntu nan ze zıɔn-kɔɔɔ mu si o ma caari o mına o pe o ki o tulə ni, si o daari mın-swaanu tım o zwe di mini dılu na ba di di dwe tun. Mu o na lagı o pɔɔri nɔɔna daanı o ki-ba te tun.»

¹⁸ Mu tuntu wəənu tım di wəənu dwi təri təri mu Zan deen ma o bri nɔɔn-kɔɔɔ kum We kwərə-ywəɔə kam. ¹⁹ O deen ma ta di Erɔdi wulu na yi Galile yuutu tun, ni o ki kulu na wu maɔ si di o zımbaaru kaanı Erɔdiadi. O daa ta ma kaan-o di wo-balwaaru tılu maama o na maɔ si o ki tun. ²⁰ Erɔdi ma ja Zan o ki pına digə ni. Kuntu tun, o daa ta ki wo-balɔɔ mu o wəli da.

Zan na miisi Zezi na wunt te tun

(Matiyu 3:13-17, Maruki 1:9-11)

²¹ Nɔn-kɔɔɔ kum dɛɛn na tu Zan te si o miisi-ba na wunt tun, Zezi di dɛɛn ma ba o te, si o pa Zan miis-o di. Zezi na miisi na kuntu tun, o maa wura o warɩ Wɛ.

²² Weyuu laan ma puri, yi Wɛ Joro kum tɔɔɔ da ku tu o baɗa, yi ku nyi di kunkwɛɗɛ te. Kwɛrɛ laan ma ɗɔɔɔ weyuu ni ka wɩ:

«Nmu mu yi amu bu-dua a na soe di a wu maama. Amu tiini a jɔɔ wupolo di nmu.»

Zezi dwi dum na tonji te tun

(Matiyu 1:1-17)

²³ Maɗa kam Zezi na puli si o brɩ nɔɔna Wɛ cwɛɗɛ kam tun, o dɛɛn yi nɩnɛnɩ bɩna fiintɔ mu te. Nɔɔna dɛɛn buɗi ba wɩ, o yi Zuzɛfu bu mu.

Zuzɛfu ko dɛɛn mu yi Eli.

²⁴ Eli ko dɛɛn mu yi Matati.

Matati ko dɛɛn maa yi Leevi.

Leevi ko dɛɛn maa yi Meliki.

Meliki ko dɛɛn maa yi Zanayi.

Zanayi ko dɛɛn maa yi Zuzɛfu.

²⁵ Zuzɛfu ko dɛɛn maa yi Matatta.

Matatta ko dɛɛn maa yi Amɔsi.

Amɔsi ko dɛɛn maa yi Nawum.

Nawum ko dɛɛn maa yi Esili.

Esili ko dɛɛn maa yi Nagayi.

²⁶ Nagayi ko dɛɛn maa yi Maati.

Maati ko dɛɛn maa yi Matatta.

Matatta ko dɛɛn maa yi Semeyi.

Semeyi ko dɛɛn maa yi Zozeki.

Zozeki ko dɛɛn maa yi Zoda.

²⁷ Zoda ko dɛɛn maa yi Zuanan.

Zuanan ko dɛɛn maa yi Risa.

Risa ko dɛɛn maa yi Zorobabel.

Zorobabel ko dɛɛn maa yi Salatɩyɛɩ.

Salatɩyɛɩ ko dɛɛn maa yi Neri.

²⁸ Neri ko dɛɛn maa yi Meliki.

Meliki ko dɛɛn maa yi Adi.

Adi ko dɛɛn maa yi Kosam.

Kosam ko dɛɛn maa yi Elimadam.

Elimadam ko dɛɛn maa yi Eri.

²⁹ Eri ko dɛɛn maa yi Zozwe.

Zozwe ko dɛɛn maa yi Elizɛɛɩ.

Elizɛɛɩ ko dɛɛn maa yi Zorim.

Zorim ko dɛɛn maa yi Matati.

Matati ko dɛɛn maa yi Leevi.

³⁰ Leevi ko dɛɛn maa yi Simeyon.

Simeyon ko dɛɛn maa yi Zuda.

Zuda ko dɛɛn maa yi Zuzɛfu.

Zuzɛfu ko dɛɛn maa yi Zunam.

Zunam ko dɛɛn maa yi Eliyakɩm.

³¹ Eliyakɩm ko dɛɛn maa yi Mɩɩa.

Mɩɩa ko dɛɛn maa yi Mɩnna.

Mɩnna ko dɛɛn maa yi Matata.

Matata ko dɛɛn maa yi Natan.

Natan ko dɛɛn maa yi Davidi.

³² Davidi ko dɛɛn maa yi Zese.

Zese ko dɛɛn maa yi Zɩbedi.

Zɩbedi ko dɛɛn maa yi Buazi.

Buazi ko dɛɛn maa yi Sala.

Sala ko dɛɛn maa yi Naasɔn.

³³ Naasɔn ko dɛɛn maa yi Aminadabi.

Aminadabi ko dɛɛn maa yi Adɩmɩni.

Adɩmɩni ko dɛɛn maa yi Arni.

Arni ko dɛɛn maa yi Esrɔm.

Esrɔm ko dɛɛn maa yi Faresi.

Faresi ko dɛɛn maa yi Zuda.

³⁴ Zuda ko dɛɛn maa yi Zakɔbi.

Zakɔbi ko dɛɛn maa yi Yizaki.

Yizaki ko dɛɛn maa yi Abraham.

Abraham ko dɛɛn maa yi Tara.

Tara ko dɛɛn maa yi Nakɔɔɩ.

³⁵ Nakɔɔɩ ko dɛɛn maa yi Seruki.

Seruki ko dɛɛn maa yi Rago.

Rago ko dɛɛn maa yi Falɛki.

Falɛki ko dɛɛn maa yi Ebɛɛɩ.

Ebɛɛɩ ko dɛɛn maa yi Sala.

³⁶ Sala ko dɛɛn maa yi Kayɩnam.

Kayɩnam ko dɛɛn maa yi Arɩfasadi.

Arɩfasadi ko dɛɛn maa yi Sem.

Sem ko dɛɛn maa yi Nowe.

Nowe ko dɛɛn maa yi Lamɛki.

³⁷ Lamɛki ko dɛɛn maa yi Matusala.

Matusala ko dɛɛn maa yi Enɔki.

Enɔki ko dɛɛn maa yi Zaredi.

Zaredi ko dɛɛn maa yi Malɩɩyɛɩ.

Malɩɩyɛɩ ko dɛɛn maa yi Kayɩnan.

³⁸ Kayɩnan ko dɛɛn maa yi Enɔsi.

Enɔsi ko dɛɛn maa yi Seti.

Seti ko dɛɛn maa yi Adam.

Adam maa yi wulu Wɛ na mɔɔɔni tun.

Sutaani na maɗi Zezi te tun

(Matiyu 4:1-11, Maruki 1:12-13)

4 Zezi dɛɛn ma nuɗi Zurɛn bugɛ kam ni ni o maa kea. Wɛ Joro kum maa tɔɔ-o di dam. Ku ma ja-o ku uo kagua wuntɩ. ² O maa wura taan da fiinna. O na wura tun mu sutaani tu o te, si di sug-o si o ya ki o cɔɔɔ. Maɗa kam kuntu ni o ya ba di kulukululu. Da fiinna yam na ke tun, kana maa jɔɔ-o lanyɩranɩ. ³ Sutaani laan ma ba di ta did-o di wɩ: «Nmu na sɩni n yi Baɗa-Wɛ Bu, si n ta di kandwɛ dɩntu si di ji wudiu si n di.»

⁴ Zezi ma lɛri-di o wɩ: «Ku nan pupuni Wɛ tɔɔ kum wuntɩ ku wɩ:

«Ku dai wudiu yɩranɩ mu pai nabiinu ɗwɩ.» »

⁵ Sutaant daa ma ja-o di ja vu di di piu kulu na dwara tun yuu. Di laan ma bri-o lugu banja tuuni dum maama yibugisa wuni. ⁶ Di daa ma ta di wɔ: «Wo-laaru tuntu maama yi amu nyim mu. A nan wú wani a kwe-ti a pa wulu maama a na lagu tun. Amu wú pa n di dam ti maama banja ni, si n ta n te zulə nɔɔna maama tee ni. ⁷ Nmu na se n kuni doonə n zuli-ni, wəənu tuntu maama wú ta yi nmu nyim.»

⁸ Zezi ma ləri-di o wɔ: «Ku pupuni We tɔɔɔ kum wuni ku wɔ:

«Ku yi n Yuutu Banja-We yirani mu n maŋi si n kuni doonə n zuli,

si n ki DL wubuŋa na lagu te tun.» »

⁹ Sutaant daa ma kwe-o di ja vu Zeruzalem. Di ma ja-o di ja vu di di We-di-kamunu kum yuu me na dwara tun di zig-o da, yi di wɔ: «Nmu na yi Banja-We Bu, si n faŋi n cu tɔga ni si di nii, ¹⁰ si ku pupuni We tɔɔɔ kum wuni ku wɔ:

«We wú ta DL malesi,

si si taa nii nmu banja ni.

¹¹ DL wú pa si ba si ma si jla si lwəri-m, si n yi tu tɔga ni n magi n naga di kandwe.» »

¹² Zezi laan ma ləri o wɔ: «Ku ta pupuni We tɔɔɔ kum wuni ku wɔ:

«Yi zaŋi n maŋi n Yuutu Banja-We n nii.» »

¹³ Sutaant laan na maŋi Zezi wəənu maama wuni di ga tun, di ma yag-o si di daa beeri maŋa kadoŋ.

Zezi na suŋi o tɔtuŋa Galile ni te tun

(Matiyu 4:12-17, Mariki 1:14-15)

¹⁴ Zezi laan ma joori o vu Galile, yi We Joro kum dam wu o tee ni. Nɔɔna balu maama na zuuri je sum kuntu ni tun ma ni o ŋwa. ¹⁵ O maa yəni o zu Zwifə bam We-di sum o bri-ba We taani. Nɔɔna maama ma zul-o lanyirani.

Zezi titi tuw kum tiinə na vi-o te tun

(Matiyu 13:53-58, Mariki 6:1-6)

¹⁶ Zezi deen ma vu o yi Nazareti, mu tuw kulu o na ki nɔɔɔɔ da tun. Zwifə bam siun de maama, o deen maa zuuri ba We-digə kam. Ba siun de didua na yi tun, o ma vu da. O na zu da tun, o ma zaŋi wəeni si o karimi We tɔɔɔ o bri-ba. ¹⁷ Ba ma kwe tɔɔɔ kulu We nijonŋu Ezayi na pupuni faŋa faŋa tun ba pa-o. O ma puri-ku o kari-ma, yi o na me seeni ku na pupuni ku wɔ:

¹⁸ «Yuutu Banja-We Joro kum wu amu tee ni.

DL ma kuri-ni yi DL pa-ni dam,

si a tɔɔɔ DL kwər-ywəŋə kam a bri yinigə tiinə.

[DL tuŋi amu si a gani nɔɔna balu wuru na cɔgi tun.]

Si a tɔɔɔ DL kwərə kam di balu na wu gambəem wuni tun, si ba na vrum,

si a daari a bri lilwə ni ba yiə wú ba ya puri.

DL daa ta ma tuŋi-ni si a vri nɔɔna balu ba na beesi tun, si ba na siun,

¹⁹ si a daari a pa nɔɔna lwaru si maŋa kam yiə, si Banja-We laan ba DL vri DL nɔɔna bam lwarum wuni.»

²⁰ Zezi na karimi o ti tun, o laan ma pu tɔɔɔ kum, yi o kwe o pa ba We-digə kam tuntuŋu. O ma jəni si o bri-ba. Nɔɔna bam maama ma lo yiə o banja ni yi ba cəg-o. ²¹ O ma ta o wɔ: «Zim de dum ni abam na ni We tɔɔɔ kum na bri kulu tun ki á yibiye ni.»

²² Ba maama ma zul-o yi ba wɔ: «O taani dum lam-ma.» O kwərə kam na ywəmmə tun, ku ki-ba yəəu. Ba daa ta ma wɔ: «Ku dai Zuzefu bu mu tuntu na?»

²³ O ma ta di ba o wɔ: «A nan maŋi a ye ni abam wú ŋɔɔni sisuna di amu nɔɔɔɔ: «Nmu wulu na pe nɔɔna na yazurə tun, si n zəni n titi!» Abam daa ta wú ta á wɔ: «Dí ni wəənu tulu nmu na ki Kapernawum ni tun ŋwa. Nan daa n ki kuntu doŋ n titi tuw kum ni.» »

²⁴ O daa ta ma ta o wɔ: «A lagu a ta cɔga mu di abam si, Banja-We nijonŋu bá na zulə o titi tuw ni. ²⁵ Ku siun ku yi cɔga mu, si maŋa kalu We nijonŋu Eli deen na wura tun, dua deen tu ka zigi ka wu nigɔ taan bina yato di canɔ sɔrdu mu. Kuntu ŋwaanɔ kana deen maa jɔgi lugu kum maama. Kadəne maa daga zanzan Yisrayeli tiinə bam wuni, ²⁶ yi We nan wu tuŋi Eli si o vu ba wuluwulu te. We deen tuŋ-o kadəm wudoŋ tee ni mu, o na zuuri Sarepita tuw wuni, ku na yi Sidon tuw ni. ²⁷ Wonjo kulu ta na wəli da tun, maŋa kalu We nijonŋu Elize deen na wura tun, nanywaanɔ zanzan deen wu Yisrayeli tuw kum ni. Ba wuluwulu di deen nan wu ne yazurə ba wuni. Elize deen pe Naaman yirani mu na yazurə, yi wuntu nuŋi Siiri tuw mu.»

²⁸ Nɔɔna balu maama na wu We-digə kam ni tun na ni Zezi na tagi-ba te tun, ba bana ma zaŋi zanzan. ²⁹ Ba ma zaŋi ba zəl-o ba pa o nuŋi tuw kum wuni. Tuw kum wu piu yuu ni mu. Ba ma ja-o ba vu jəgə kalu na luuna di tɔga tun, si ba yig-o ba di tɔga ni ba gu. ³⁰ Ba maa wari. Zezi ma pipiri o vu o tɔgi ba titari o nuŋi o maa kea.

Zezi na zəli cicirə nɔɔɔɔ yura ni te tun

(Mariki 1:21-28)

³¹ Zezi deen ma vu Galile tuw kudoŋ, ku yuri mu Kapernawum. Zwifə bam siun de ma yi. O ma vu o zu ba We-digə kam si o bri nɔɔna bam We taani da. ³² O na bri-ba tun, ba maa tiini ba yi yəəu di o zaasum dum, o ni-taani dum na jɔgi dam tun ŋwaanɔ. ³³ Nɔɔɔɔ wudoŋ deen maa wu ba We-digə kam wuni yi cicirə jɔgi-o. ³⁴ O ma kaasi di kwər-dia yi o wɔ: «Aa, Zezi, Nazareti tu, beem mu n lagu dibam tee ni? Nmu tu si n cɔgi dibam dwi mu na? A ye nmu na yi wulu. Nmu yi Wu-ponjo Tu wulu We na tuŋi tun mu.»

³⁵ Zezi ma kaani cicirə kam o wɔ: «Cəgi ɔɔɔ, si n nuŋi n daari baaru wum.» Cicirə kam na ni kuntu tun, ka ma

Zezi na pɛ kɔɔ zaŋi ku vu te tun

(Matiyu 9:1-8, Maruki 2:1-12)

¹⁷ Dɛ didua mu Zezi dɛɛn wura o brɪ nɔɔna Wɛ taani. Ba badaara yi Farizlan tiinɛ mu didaani Wɛ cullu karanyɩna tiinɛ. Ba dɛɛn nunji tuni dwi tɛri tɛri mu ba ba. Ku na yi Zeruzalem di tuni dɩlu maama na wu Galile ni di Zude ni tun. Ba jani ba kaagi Zezi, yi o jigi Wɛ dam o ma pa yawuuna na yazurɛ. ¹⁸ O na wura o brɪ-ba kuntu tun, nɔɔna badonnɛ ya zɩŋi kɔɔ di gungolo ba jigi ba buuna. Ba na yi da tun, mu ba kwaani si ba ja-o ba ja zu digɛ kam wu ba zuuri ba tiŋi Zezi yigɛ ni. ¹⁹ Ba maa warɩ, kɔɔ kum na daga tun ŋwaani. Ba ma wu nɛ cwɛŋɛ si ba zu. Ba ma ja-o ba di nayuu. Ba ma puri nɔɔni yi ba daari ba pa gungolo kum tɔgi da ku tu digɛ kam wuni. Ku pɛni nɔɔna bam titari ni Zezi yigɛ ni. ²⁰ Zezi ma lwarɩ ni ba ki ba wu-didua did-o. O ma ta o wɩ: «A badonɛ, nmu lwarɩm dɩm ti.»

²¹ O na tagɩ kuntu tun, Wɛ cullu karanyɩna tiinɛ bam di Farizlan tiinɛ bam ma bwe ba wuni ba wɩ: «O brɪ o titi ni o yi kɔɔ mu, yi o paɩ o di Wɛ yi bidwi? O ŋɔɔni o twɩ Wɛ mu. Nɔɔn-nɔɔnɩ nan ba jigi cwɛŋɛ si o yagi nɔɔna lwarɩm o ma cɛ-ba, ku na dal Wɛ Dɩ yirani.»

²² Zezi ma lwarɩ ba na bwe te tun, yi o ta-ba o wɩ: «Bɛŋwaani mu á buŋi kuntu á wuni? ²³ Kɔɔ mu yi mwali ku dwe, amu na tagɩ di kɔɔ kum a wɩ: «Nmu lwarɩm dɩm ti» mu yi mwali, naa a na tagɩ a wɩ: «Zaŋi n ta n ve» mu yi mwali? ²⁴ Amu nan wú pa abam lwarɩ si a na yi Nabiin-bu wum tun jigi dam lugu banja ni, si a yagi nɔɔna lwarɩm a ma cɛ-ba.» O laan ma ta di kɔɔ kum o wɩ: «A lagi a ta nmu, zaŋi wɛɛni si n kwe n gungolo kum n ja n vu sɔŋɔ.»

²⁵ Zezi na tagɩ kuntu tun, bidwi banja ni mu nɔɔni wum zaŋi ba maama yigɛ ni, yi o kwe o gungolo kum o ya na tigi ku banja ni tun o zɩŋi o maa ve sɔŋɔ, yi o zuli Wɛ.

²⁶ Nɔɔna bam maama na nɛ kulu na ki tun, mu ku ki-ba yɛu. Fuuni ma ja-ba. Ba ma zuli Wɛ, yi ba tɛ ba wɩ: «Dí zɩm nɛ wo-kɩnkagɩ!»

Zezi na bɛŋi Leevi si o taa tɔg-o te tun

(Matiyu 9:9-13, Maruki 2:13-17)

²⁷ Kuntu maama na kɛ tun, Zezi ma zaŋi o nunji o maa kɛa. O na maa kɛ tun mu o nɛ lampo-jonɩ wudonɛ, o yiri mu Leevi. O dɛɛn je mɛ seeni o na yɛni o jani o jonɩ lampoo tun. Zezi ma ta did-o o wɩ: «Zaŋi n ta n tɔgi amu.» ²⁸ Leevi ma zaŋi o yagi o wonɩ maama yi o tɔgi o kwaga. ²⁹ O ma vu sɔŋɔ o ki wudiiuru zanzan o ma ki candiɛ o pa Zezi. Lampo-jonɩ zanzan di nɔɔna badonnɛ ma ba ba tɔgi ba di.

³⁰ Farizlan tiinɛ di ba cullu karanyɩna tiinɛ bam na nɛ kuntu tun, ba ma vu Zezi karabiɛ bam te ba ŋɔɔna yi ba

puuna ba wɩ: «Bɛɛ mu ki yi abam di wudiu didaani lampo-jonɩ di nɔɔn-cɩcɔguru tum kuntu?»

³¹ Zezi ma lɛri-ba o wɩ: «Ku na yi balu na jigi yazurɛ tun, bantu wu maŋi si ba vu dɔgɩta tu te si o sooni-ba. Ku daari balu na ba jigi yazurɛ tun mu maŋi si ba vu ba na soonim. ³² Amu na tu lugu banja tun, ku dal si a bɛŋi balu na maŋi ba yi nɔɔn-ŋuna tun, a nan tu si a bɛŋi nɔɔn-balwaaru mu, si ba lɛni ba wuru ba yagi kɛm-balwaaru.»

Zezi zaasɩm dɩm na yi zaasɩm-duuri te tun

(Matiyu 9:14-17, Maruki 2:18-22)

³³ Ba daa ta ma ta di Zezi ba wɩ: «Zan karabiɛ bam yɛni ba vɔ ni mu maŋa zanzan yi ba daari ba warɩ Wɛ. Farizlan karabiɛ bam di yɛni ba ki kuntu donɩ mu. Bɛɛ mu yi nmu karabiɛ bam ba vɔ ni kuntu?»

³⁴ O ma lɛri-ba o wɩ: «Nɔɔni na di kaani yi o ki candiɛ, yi o cilonnɛ na wura si ba tɔgi ba di, n sɛ n pa ba vɔ ni yi kan-baru wum ta wu ba tee ni na? ³⁵ Maŋa nan wú ba yi, yi ba ja kan-baru wum ba viiri. Maŋa kam kuntu ni yi o daa na ba ta wu ba tee ni tun, mu ba laan wú vɔ ni.»

³⁶ Zezi daa ma maŋi mumaŋi didonɩ o brɪ-ba o wɩ: «Nɔɔn-nɔɔnɩ bá sɛ o kwe gwar-donɩ o kaari si o ma fɛri gwar-donɩ. O nan na ki kuntu oó kaari gwar-donɩ kum o cɔgi mu, yi ku bá wani ku maŋi di gwar-donɩ kum. ³⁷ Nɔɔn-nɔɔnɩ di nan bá sɛ o kwe sa-donɩ o lo o ki lo-donɩ wuni. O na ki kuntu, yi sana kam na keeri, kaá pa kɔ kum bagɩ mu. Kuntu ŋwaani sana kam wú lo, yi kɔ kum di cɔgi. ³⁸ Sa-donɩ nan maŋi si n lo n ki lo-donɩ wuni mu. ³⁹ Nɔɔni nan na nyɔgi sa-donɩ o mu, o daa bá lagi si o nyɔ sa-donɩ. Oó ta wɩ: «Sa-donɩ kam tiini ka lamma.»

Zezi Kriɩ na brɩ ni o dwe siun dɛ cullu tum te tun

(Matiyu 12:1-14, Maruki 2:23—3:6)

6 Zwifɛ bam siun dɛ didonɩ daa ma yi. Zezi di o karabiɛ bam dɛɛn ma tɔgi daani ba da kari wu ba maa kɛa. Ba na maa kɛ tun, o karabiɛ bam maa bwɛri muna ba yu ba duna. ² Farizlan tiinɛ badonnɛ na nɛ kuntu tun, ba ma bwe ba wɩ: «Bɛɛ mu yi abam tunɩ titunɩ dɩlu na cɔgi dibam siun dɛ cullu tum tun?» ³ Zezi ma lɛri-ba o wɩ: «Abam ta wu fɔgi á kari mu Wɛ tɔɔni kum na brɩ Pɛ Davidi taani te tun na? Ku brɩ si kana dɛɛn jaan-o di o nɔɔna bam. ⁴ O ma vu o zu Wɛ digɛ, yi o kwe culu dɩpɛ dɩlu na tigi da Wɛ ŋwaani tun. Dɩpɛ duntu ya culɛ si nɔɔn-gaa di-di, ku na dal Wɛ kaani tiinɛ bam yirani. Yi Davidi dɛɛn di dɩpɛ dɩm, yi o daari o pa o nɔɔna bam di tɔgi ba di.»

⁵ Zezi daa ta ma ta di ba o wɩ: «Kuntu tun, amu Nabiin-bu wum jigi ni siun dɛ cullu tum banja ni.»

⁶ Kuntu na kɛ tun, siun dɛ didum daa ma yi. Zezi ma vu o zu Zwifɛ bam Wɛ-digɛ. O maa wura o brɪ-ba Wɛ

taanl. Nɔɔnu wudoŋ maa tɔɔl o wura, o jazim juŋa na tɔɔga. ⁷ We cullu karanyina tiinɛ di Farizian tiinɛ di maa wura. Bantu maa kwaani ba lagɔ cwɛŋɛ sɩ ba bri nɩ Zezi kɩ o tusi. Kuntu ŋwaani ba dɛɛn je ba yɩr-o sɩ ba nii, oó sɛ o pa nɔɔnu na yazurɛ siun dɛ dɩm nɩ naa o bá sɛ. ⁸ Zezi ma lwarɩ ba na buŋɩ te tun. O ma ta di ju-tɔɔga kam tu o wɩ: «Zaŋɩ wɛɛnɩ n ba n zɩɔɩ nɔɔna bam maa-ma tɩtarɩ nɩ.» O ma zaŋɩ o nuŋɩ o zɩɔɩ da.

⁹ Zezi ma bwe-ba o wɩ: «Cullu bri sɩ bɛɛ mu? Kɔɔ mu maŋɩ di culu kum, nɔɔnu na kɩ o doŋ lanyɩranɩ siun dɛ nɩ mu maŋɩ naa o na kɩ-o lwarum mu gara? Nɔɔnu na vrɩ o doŋ ŋwɩa siun dɛ nɩ mu maŋɩ naa o na gu-o mu gara?»

¹⁰ O na tagɩ kuntu tun, o ma nii ba maama, yɩ o daari o ŋɔɔnɩ di ju-tɔɔga kam tu o wɩ: «Twi n juŋa kam!» O na twɩ o juŋa kam tun, ka ma joori ka ji lanyɩranɩ. ¹¹ Ba na nɛ kuntu tun, ba ma fulɩ dɩdaani Zezi, yɩ ba bani daani sɩ ba nii ba na wú wanɩ ba kɩ-o te tun.

Zezi na kuri o karabiɔ fugɔ-bale te tun

(Matiyu 10:1-4, Maruki 3:13-19)

¹² Da yantu ni nɩ, Zezi ma vu o di piu kudoŋ yuu sɩ o wari Wɛ. Titu dɩm kuntu maama o wari Wɛ taan, sɩ ku yɩ tɩ-pura. ¹³ Tɩga na puuri ka ti tun, o ma bɛŋɩ o karabiɔ bam sɩ ba ba o te. O laan ma li nɔɔna fugɔ-bale ba wunɩ, sɩ ba taa yɩ nɔɔna balu o na wú tunɩ tun. ¹⁴ Ba yɩra mu tintu:

Simɔn wulu Zezi na pɛ o yɩrɩ o wɩ Pɩyɛɛrɩ tun,
Andre wulu na yɩ Simɔn nyaani tun,
Zaku, Zan, Filipi, Batelemi,

¹⁵ Matiyo, Toma,

Zaku wulu na yɩ Alfi bu tun,

Simɔn wulu na yɩ Zelɩti nɔɔna bam wu nɔɔnu tun,

¹⁶ Zudasɩ wulu na yɩ Zaku bu tun,

dɩdaani Zudasɩ Yiskariyo wulu na wú ba o yɛgi Zezi o pa nɔɔna tun.

¹⁷ Zezi dɛ di ba o zɩɔɩ piu kum yuu nɩ o tu pɔɔɔ-tɩga. O ma zɩɔɩ da dɩdaani o karabiɔ zanzan, di nɔɔn-kɔɔgɔ zanzan maŋɩ ku gilimi ku su jɛgɔ kam maama. Bantu dɛɛn nuŋɩ je dwi tɛri tɛri mu Zwifɔ bam tɩnɩ dɩm maa-ma wunɩ. Badonnɛ nuŋɩ Zeruzalem. Badonnɛ di ma nuŋɩ Tiiri di Sidɔn je sɩlu na wu nuɩw kum ni nɩ tun.

¹⁸ Ba dɛɛn tu Zezi te sɩ ba cɛgi o taani dɩm, sɩ ba kwɛri ba na yazurɛ di ba yawuru. Nɔɔna badaara wura ciciri na juɔɩ-ba sɩ yaara, yɩ ba na yazurɛ. ¹⁹ Nɔɔna bam maa-ma maa kwaani sɩ ba dwe-o, bɛŋwaani dam nuŋɩ o yɩra nɩ di pa ba na yazurɛ.

Wupolo di lɛɛru taani

(Matiyu 5:1-12)

²⁰ Zezi ma kwɛni o yiɔ o nii o karabiɔ bam seeni yɩ o wɩ:

«Yinige na juɔɩ abam balu tun mu juɔɩ yu-yoŋo,

á na wú da á di Wɛ paari dɩm tun ŋwaani.

²¹ Kana na juɔɩ abam balu lele tun mu juɔɩ yu-yoŋo, Wɛ na wú pa abam ku daga tun ŋwaani.

Abam balu wuru na cɔɔɩ lele tun mu juɔɩ yu-yoŋo, Wɛ na wú pa abam wupolo tun ŋwaani.

²² Nɔɔna na culi abam, yɩ ba na vai abam, naa ba na twɩ abam, naa ba na juɔɩ abam ba goonɔ, á na tɔɔɩ amu na yɩ Nabiin-bu wum tun ŋwaani, á juɔɩ yu-yoŋo mu. ²³ Maŋa kalu ba na kɩ abam kuntu tun, taá faŋɩ-na á caka di wupolo, á ŋwuru na yɩ zanzan Wɛ tee nɩ tun ŋwaani. Taá ye-na sɩ ba kwɛ-nakwa di dɛɛn kɩ faŋa faŋa Wɛ nijoŋnɛ bam kuntu mu.

²⁴ Ku daari abam balu na yɩ nadunɛ tun, ku yɩ lɛɛru di abam,

á na maŋɩ á na wo-laaru tum yɩ á daa bá na-tɩ tun ŋwaani.

²⁵ Abam balu na juɔɩ wu-fwaaru á di lele tun, ku yɩ lɛɛru di abam,

á na wú ba á yaari di kana tun ŋwaani.

Abam balu na juɔɩ wupolo lele tun,

ku yɩ lɛɛru di abam,

á na wú ba á keeri yɩ á yi-na lu tun ŋwaani.

²⁶ Nɔɔna maama na juɔɩ abam ba zulɔ, ku yɩ lɛɛru di abam. Á taá ye-na sɩ ba kwɛ-nakwa di dɛɛn zuli balu na pai ba yɩ Wɛ nijoŋnɛ yɩ ba yagɩ ba dai tun.»

Sono taani

(Matiyu 5:38-48, 7:12)

²⁷ Zezi daa ma ta o wɩ: «Abam balu na cɛgi a taani tun nan cɛgi-na lanyɩranɩ. Taá soe á duna. Taá kɩ balu na culi abam tun lanyɩranɩ. ²⁸ Ku na yɩ balu na sɔɔɩ sɩ ku cɔɔɩ abam tun, sɩ á loori-na Wɛ sɩ Dɩ kɩ-ba lanyɩranɩ. Loori-na Wɛ á pa balu na juɔɩ abam ba bɛɛsɩ tun.

²⁹ Nɔɔnu na loɔɩ n puɔɔɔ, sɩ n guni kudoŋ kum sɩ o lo o wɛli da. Nɔɔnu na vrɩ n gwar-bwɛrɛ, yɩ cu-o sɩ o vrɩ n gwar-bu di. ³⁰ Nɔɔnu wulu maama na loori woŋo nmu tee nɩ tun, sɩ n pa-o. Nɔɔnu na kwe nmu woŋo o ja viiri,

yɩ bwe ku bwɛ sɩ n joŋɩ. ³¹ Nan taá kɩ-na á donnɛ lanyɩranɩ, sɩ ku maŋɩ di abam na lagɩ sɩ bantu taa kɩ abam te tun.

³² Abam nan na soe balu di na soe abam tun yɩranɩ, á wú na pɛɛrɩ na? Nɔɔna balu na ba tɔɔɩ Wɛ tun di soe balu na soe-ba tun mu. ³³ Abam na kɩ lanyɩranɩ di balu na kɩ abam lanyɩranɩ tun yɩranɩ, á wú na pɛɛrɩ na? Nɔɔna balu na ba tɔɔɩ Wɛ tun di maŋɩ ba kɩ kuntu doŋ mu.

³⁴ Abam na juɩ balu abam na buŋɩ sɩ baá wanɩ ba joori ba ŋwɩ abam tun yɩranɩ, á wú na pɛɛrɩ na? Nɔɔna balu na ba tɔɔɩ Wɛ tun di yɛni ba pai ba donnɛ juɩ, sɩ ba joori ba joŋɩ ku ni nɩ mu. ³⁵ Abam nan maŋɩ sɩ á taá soe á duna sɩ á taá kɩ-ba lanyɩranɩ. Pa-na juɩ, nan yɩ taá tɩna sɩ á joori á joŋɩ. Á na kɩ kuntu doŋ, á wú na pɛɛrɩ zanzan Wɛ tee nɩ, yɩ kuú bri sɩ á yɩ Yuutu Baŋa-Wɛ biɔ mu, bɛŋwaani Wɛ yɛni Dɩ zɛni bani-nyina di

nɔn-balwaaru dl. ³⁶ Á taá jɔɔ nɔnna ɔwɔɔ, nɔ á Ko We na jɔɔ nɔnna ɔwɔɔ te tɔn.»

Yɔ ɔnɔn n doɔ wɔɔnu

(Matiyu 7:1-5)

³⁷ «Abam yɔ taá ɔnɔn á donnɔ wɔɔnu, sɔ We yɔ ɔnɔn abam dl wɔɔnu. Yɔ taá lwe-na nɔnna, sɔ We yɔ zaɔɔ Dl ba Dl lwe abam dl. Nan yaɔɔ-na á donnɔ lwarɔm á ma cɛ-ba, sɔ We wú yaɔɔ abam lwarɔm Dl ma cɛ abam dl. ³⁸ Pa-na á donnɔ wɔɔɔ kulu na maɔɔ sɔ á pa-ba tɔn, sɔ We dl wú pa abam wɔɔɔ kulu na maɔɔ sɔ Dl pa abam tɔn. We wú pa abam lanyɔɔɔ nɔnɔnɔ ba na kwe bwaɔ-kamunu ba maɔɔ ba vuuri ka ni yɔ ku siiri te tɔn. Bwaɔ kalu abam na ma á maɔɔ á pa nɔnna tɔn, We dl wú ma kantu mu Dl maɔɔ Dl pa abam dl.»

³⁹ Zezi laan ma maɔɔ mɔmaɔa o brɔ-ba o wl: «Lilwe wú wani o vaɔɔ o doɔɔ lilwe na? Ba na vaɔɔ daani, ba maama bá tu goɔɔ wuni na? ⁴⁰ Karabu bá wani o dwɔni o karanyɔna. Karabu nan na zaasɔ o ti maama, o dl o karanyɔna kam mai daani mu.

⁴¹ Abam nyl dl nɔnɔn na nii o doɔɔ yɔ nɔ o na gaa bal-aɔa da, yɔ o ba lagɔ sɔ o lwarɔ nɔ o tɔtɔ yɔ jɔɔ daa tɔn. Ku maɔɔ sɔ ku taa yɔ kuntu doɔɔ na? ⁴² Nmu na wu nɛ daa na wu nmu yɔ nɔ tɔn, nmu wú kɔ ta n ta n doɔɔ nɔ o ba sɔ n lɔ gaa o yɔ nɔ? Nmu yɔ pipiri-nyum dl nmu na kɔ n doɔɔ te tɔn. Nmu nan maɔɔ sɔ n lɔ n tɔtɔ yɔ daa kam mu, sɔ n laan wani n nii lanyɔɔɔ sɔ n lɔ n doɔɔ yɔ gaa kam.»

Nɔnɔn kɔm mu pa ba lwarɔ o na yɔ te tɔn

(Matiyu 7:16-20, 12:33-35)

⁴³ «Tu-ɔɔɔɔ bá wani ku lɔ bu-balwaaru. Tu-balɔɔ dl nan bá wani ku lɔ bu-ɔɔna. ⁴⁴ Abam na lagɔ sɔ á lwarɔ tiu maama na yɔ kulu tɔn, á wú ma ku biɔ mu á lwarɔ. Nmu bá na mɔɔla sabara yuu nɔ, asawe n na swan kaligoɔɔ kuri nɔ n twe. ⁴⁵ Nɔn-ɔɔm ɔnɔn wo-ɔɔnnu tulu na wu o wubɔɔa nɔ tɔn mu. Nɔn-balɔɔ dl ma ɔnɔn wo-balwaaru tulu na wu o wubɔɔa nɔ tɔn. Wɔɔɔ kulu maama na wu nɔnɔn wubɔɔa nɔ tɔn mu tɔɔ o ni ku nuɔɔ.»

Dí na maɔɔ sɔ dí sɛ We taani te tɔn

(Matiyu 7:24-27)

⁴⁶ «Bɛɔwaaɔ mu yɔ á bɛ amu sɔ «Yuutu, Yuutu», yɔ á ba kɔ a na wl á kɔ te tɔn? ⁴⁷ Wulu maama na tu amu te o cɔɔi a taani dɔm yɔ o kɔ a na wl te tɔn, amu wú brɔ abam kuntu tu na nyl te tɔn. ⁴⁸ Wuntu nyl dl nɔnɔn wulu na lagɔ o lɔ o ɔɔɔ yɔ o ku goɔɔ o yɔ pulɔɔ yɔ o laan cwɔ ɔɔɔ kum kuri pulɔɔ kum baɔa nɔ tɔn mu. Du-na na daga yɔ ba magɔ ɔɔɔ kum, ba bá wani ba coori-ku, o na lɔɔ-ku lanyɔɔɔ yɔ ku dana tɔn ɔwaaɔ. ⁴⁹ Ku daari wulu maama nan na cɔɔi amu taani dɔm yɔ o ba kɔ a na wl te tɔn, kuntu tu nyl dl nɔnɔn wulu na lɔɔ o ɔɔɔ kasulu baɔa nɔ yɔ o wu kugɔ goɔɔ sɔ o ma cwɔ-ku

tɔn mu. Du-na na daga, baá magɔ ɔɔɔ kum ba guri yɔ ba coori ku maama.»

Zezi na pɛ pamaɔnu tɔntɔnu na yazurɔ te tɔn

(Matiyu 8:5-13)

⁷ Zezi dɛɛn na brɔ nɔn-kɔɔ kum o zaasɔm dɔm o ti tɔn, o ma vu Kapɛrnawum. ² Pamaɔna yigɔ tu wu-doɔɔ dɛɛn mu wura, o na jɔɔ tɔntɔnu. O maa so-o lanyɔɔɔ. O tɔntɔnu wum dɛɛn ba jɔɔ yazurɔ, ku ge fun sɔ o tɔ. ³ Pamaɔnu wum ma ba o ni Zezi ɔwa. O ma tɔɔɔ Zwifɔ bam nakwa o tee nɔ sɔ ba vu ba loor-o, sɔ o ba o pa o tɔntɔnu wum na yazurɔ. ⁴ Ba ma vu Zezi te ba tiini ba loor-o, sɔ o ba o pa ba didɛɛru wum tɔntɔnu wum na yazurɔ. Ba ma ta did-o ba wl: «O yɔ nɔn-ɔɔm. ⁵ O soe dɔbam balu na yɔ Zwifɔ tɔn zanzan, yɔ o lɔ We-digɔ o pa dɔbam. Kuntu ɔwaaɔ, kwaani sɔ n duri o yibwɔnɔ.» ⁶ Zezi ma sɛ. O ma tɔɔɔ didaani ba o maa ve pamaɔnu wum ɔɔɔ. O na ma twe ɔɔɔ kum tɔn, didaani pamaɔnu wum daa tɔɔɔ o cilonnɔ o tee nɔ o wl: «Amu tu, yɔ yaari n tɔtɔ n ba. A wu maɔɔ sɔ n ba n zu amu ɔɔɔ. ⁷ Kuntu mu pɛ a bɔɔɔ sɔ ku wu maɔɔ sɔ a tɔtɔ ba nmu te. Nan weeni n ta dl n ni nɔ a tɔntɔnu wum zaɔɔ. N na tagɔ kuntu, oó na yazurɔ. ⁸ Bɛɔwaaɔ, amu dl yɔ nɔnɔn wulu nɔnna badonnɔ na jɔɔ dam a baɔa nɔ tɔn, yɔ amu dl ta jɔɔ dam pamaɔna badaara baɔa nɔ. A na tagɔ a wl, nɔnɔn wulu ve, o maɔɔ sɔ o vu mu. A nan daa na wl, nɔnɔn wulu ba, o dl wú ba mu. Ku daa zɔ yɔ a tɔntɔnu, a na wl o kɔ wɔɔɔ, oó kɔ mu.»

⁹ Zezi na ni kuntu tɔn, ku ma su-o. O ma pipiri o nii kɔɔɔ kulu na tɔɔ-o tɔn, yɔ o ta o wl: «A lagɔ a ta abam sɔ, amu wu nɛ nɔn-nɔnɔn o na jɔɔ wu-dɔɔa dl amu nɔnɔn wuntu na jɔɔ wu-dɔɔa te tɔn, ku na maɔɔ ku yɔ Yisrayɛl dwi tiinɔ bam wuni dl.»

¹⁰ Pamaɔnu wum cilonnɔ bam o na tɔɔɔ tɔn laan ma jooɔ ɔɔɔ. Ba na yɔ da tɔn, ba nɛ dl o tɔntɔnu wum jɔɔ yazurɔ.

Zezi na bi kadɔm bu te tɔn

¹¹ Kuntu na kɛ tɔn, Zezi daa ma zaɔɔ o vu tɔu kudɔɔ, ku yɔɔ mu Nayim. O na maa ve tɔn, o karabiɔ bam didaani kɔ-fɔɔ mu tɔɔ-o ba veɔ. ¹² O na yɔ tɔu kum ni tɔn, o ma jeeri nɔnna na zɔɔ tu dl gandwa ba ma nuɔɔ. Tu wum nu yɔ kadɔm mu. Mu o bu didua. Tɔu kum kɔ-fɔɔ dl maa tɔɔ tu wum kwaga. ¹³ Dí Yuutu Zezi na nɛ kadɔm wum tɔn, o ɔwaaɔ ma zu-o. O ma ta did-o o wl: «Yɔ ta n keerɔ.»

¹⁴ O ma vu o dwe gandwa yam. O na dwe-ya tɔn, balu na zɔɔ tu wum tɔn ma zɔɔ. Zezi ma ta dl tu wum o wl: «Bu-dɔɔɔ, a tɛ dl nmu: Zaɔɔ weɛnɔ!» ¹⁵ O na tagɔ kuntu tɔn, tu wum ma sunɔ o zaɔɔ yɔ o sɔɔ o ɔnɔnna. Zezi ma jooɔ-o o pa o nu wum.

¹⁶ Nɔnna bam maama na nɛ kuntu tɔn, fuɔnɔ jaani-ba lanyɔɔɔ. Ba ma tee We ba wl: «We nijooɔnu kamunu

mu tu dibam titari ni. We tu si DL zani DL nɔɔna bam.»

¹⁷ Ba laan ma ni Zezi ɔwa Zude tɔni dɔm maama wuni di je sɔm maama ni.

**Zan wulu na miisi nɔɔna na wuni tɔn mu tɔɔɔ nɔɔna
Zezi tee ni**

(Matiyu 11:2-19)

¹⁸ Zan di deen ma ni Zezi ɔwa. O karabiə bam ma ta ba bri-o Zezi na ki kulu maama tɔn. O laan ma li o karabiə bam bale, ¹⁹ yi o tɔɔɔ-ba di Yuutu Zezi tee ni, si ba vu ba bwe-o ba nii, wuntu mu yi wulu We na bri-ba si o o ba tɔn naa ba ta wu ta cegi nɔɔna wudonɔ mu?

²⁰ Nɔɔna bam ma vu Zezi te ba ta did-o ba wu: «Zan wulu na miisi nɔɔna na wuni tɔn mu tɔɔɔ dibam nmu tee ni, si di ba di bwe di nii, nmu mu yi wulu We na bri dibam si n ba tɔn naa di ta wu ta cegi nɔɔna wudonɔ mu?»

²¹ Kantu manja kam ni nɔɔ, mu Zezi deen pe nɔɔna zanzan na yazurə di ba yawuru dwi dwi. O ma zeli ci-ciri sulu na yaari nɔɔna tɔn, yi o daari o pa lilwə zanzan yiə puri. ²² O laan ma ləri Zan karabiə bam o wu: «Ve-na á ta di Zan kulu maama á na ne tɔn yi á kwəri á ni tɔn. Á ta á bri-o ni lilwə yiə puri, kwaru di wat tu veə, nanywaanu yura di kwe lanyranɔ, zwa-kwaru di zwa ni, twa di joori ba bi. Kulu na weli da tɔn, yinigə tiinə di maa ni We kwər-ywəɔə kam. ²³ Wulu maama na ba joori amu kwaga ni tɔn mu yi yu-yoɔo tu.»

²⁴ Zan karabiə bam ma joori ba viiri. Zezi laan ma ta Zan taani o bri nɔɔ-kɔɔ kum o wu: «Abam deen na ve Zan te kagua kam wuni tɔn, á buɔi si á wu na beɔ mu? Á ve si á nii miu kulu viu na jigi ku zuuli tɔn mu na? Aye, ku dai kuntu. ²⁵ Si beɔ mu? Á ve si á nii nɔɔna wulu na zu gwar-ɔɔnnu tɔn mu na? Aye, ku dai kuntu. Nɔɔna balu na zu gwar-ɔɔnnu yi ba ɔwə ywəɔə tɔn zuuru sɔ-ɔɔnnu wuni mu, si ku dai kagua wuni. ²⁶ Beɔ nan mu á ve si á nii? Á ve si á na We nijonɔ mu na? Eɔn, ku yi kuntu mu. Á nan na ne wulu tɔn tiini o dwe fanja fanja We nijonɔə bam na yi te tɔn. ²⁷ We tɔɔ kum nan manɔ ku ta wuntu taani ku wu:

«Nii, amu We lagi a tɔɔɔ a tɔntɔɔɔ mu,
si o da nmu yigə o vu o kwe cwəɔə kalu nmu na wu
ba n tɔɔɔ da tɔn.»

²⁸ A lagi a ta abam si, nabiinə balu maama ba na manɔ ba lu tɔn wuni nɔɔ-nɔɔna tərə o na dwe Zan na yi te tɔn. Ku daari lele kuntu, nɔɔ-nabwəm wulu maama na zu Baɔa-We paari dɔm wuni tɔn laan tu o dwe Zan.

²⁹ Nɔɔna bam maama didaani lampo-jonɔə bam deen di na ni Zan taani tɔn, ba ma se si We jigi ciga di ba na manɔ ba pa Zan miisi-ba na wuni tɔn ɔwaani.

³⁰ Ku daari Fariztan tiinə bam di cullu karanyina tiinə bam deen wu se si Zan miisi-ba na wuni, yi ba vun We na buɔi kulu si DL ki DL pa-ba tɔn.»

³¹ Zezi daa ma ta o wu: «Amu nan wu ki ta mu a manɔ zɔm nɔɔna bam kəm na yi te tɔn? Ba nyl di beɔ mu?

³² Zɔm nɔɔna bam nyl nɔɔni biə na je yaga kaporo ni ba kwəri te tɔn mu. Ba maa te daani ba wu:

«Di magi gullu mu si á sa,
yi á wu sagi.

Di ma daari di leeni luə le,
yi á yigə wu nywanɔ.»

³³ Zɔm nɔɔna bam di yi kuntu mu. Beɔwaani, Zan na tu tɔn, o deen puɔni o kana mu yi o kwəri o ba nyɔ sana. Abam na ne-o tɔn, á maa jɔg-o á yála si ku yi cicirə mu tɔg-o. ³⁴ Ku daari, amu Nabiin-bu wum nan na tu tɔn, a wu wɔgi ni. Abam daa ta ma yáalu amu di á wu, a yi nɔɔ-kolo mu, yi a yi sa-nyɔru di. Á daa ta maa wu, a yi lampo-jonɔə di nɔɔ-balwaarɔ cilonɔ mu. ³⁵ Balu maama nan na tɔɔ We cwəɔə tɔn mu lwarɔ ni We jigi ciga.»

Zezi na ki te Fariztan tu Simɔn sɔɔɔ ni tɔn

³⁶ Fariztan tu didua deen mu wura, o yuru mu Simɔn. O ma bəɔi Zezi si o ba o vu o sɔɔɔ o di wudiu. Zezi ma vu o zu o sɔɔɔ kum o jəni si o di. ³⁷ Ka-cɔcwaka deen mu wu tu kum kuntu ni. O ma lwarɔ si Zezi wu Fariztan tu wum sɔɔɔ ni o di wudiu. O ma kwe kunkwələ na su di trali nugə tɔn o ja vu Zezi te. ³⁸ O ma vu o zigi Zezi ne ni ni, yi o keerə. O yi-na maa lurə ba bugi Zezi ne. O ma tiiri o ma o yuuywe o guguni o yi-na bam Zezi ne ni, yi o kukwəri Zezi ne sɔm. O ma daari o pwəri trali nugə kam o ma turi o ne sɔm.

³⁹ Fariztan tu wulu na bəɔi Zezi o sɔɔɔ ni tɔn na ne kuntu tɔn, o laan ma buɔi o wuni o wu: «Nɔɔna wuntu ya na yi We nijonɔ, o ya wu lwarɔ kaani wuntu kəm na yi te tɔn, yi o ya wu lwarɔ ni kaani wulu na dwe-o tɔn yi ka-cɔcwaka mu.»

⁴⁰ Zezi ma ta did-o o wu: «Simɔn a lagi a bwe nmu wonɔ.» O maa wu: «Karanyina, nan bwe.»

⁴¹ Zezi laan ma manɔ mumaɔa o wu: «Nɔɔna bale mu jɔni səbu nɔɔna tee ni, didua jɔni murr-fiinnu, wudonɔ wum ma jɔni murr-tɔnu. ⁴² Ba maa warɔ ba ɔwə jɔni dɔm, yi o yagi o ma ce ba maama. Kuntu tɔn, bantu wuni wɔɔ mu wu ta so-o o dwe?»

⁴³ Simɔn ma lər-o o wu: «A buɔi si wulu jɔni na daga yi o yagi o ma ce-o tɔn mu wu taa so-o o dwe.»

Zezi maa wu: «N sɔni n ta ciga.»

⁴⁴ O laan ma pipiri kaani wum seeni, yi o ta di Simɔn o wu: «Nmu ne kaani wuntu na ki te tɔn na? A na tu a zu n sɔɔɔ kum tɔn, nmu wu pe-ni na si a ma sun a ne. Kaani wuntu nan bugi a ne didaani o yi-na mu, yi o daari o guguni-si didaani o yuuywe. ⁴⁵ A na tu tɔn, nmu wu kukwəri-ni si ku bri ni n jeeri-ni lanyranɔ. Kaani wuntu nan kukwəri a ne mu taan, ku na puli di manɔ kam a na tu nmu sɔɔɔ tɔn. ⁴⁶ A na tu nmu te tɔn, nmu wu ki nugə a yuu ni si ku pa-ni zulə. Kaani wuntu nan kwe trali nugə mu o lo o ma turi a ne. ⁴⁷ Kuntu ɔwaani a lagi a ta nmu si, o sono kamunu kum mu bri ni We yagi o lwarma yam zanzan DL ma ce-o. Ku daari

cumm. ²⁵ O ma bwe o karabiə bam o wl: «BEE mu yi á ba jigi wu-didua di amu?»

Fuuni ma ja-ba, yi ku ki-ba yəəu. Ba ma bwe daani ba wl: «Wuntu yi wəw mu, yi o ta wani o bagu viu di-daani na, yi ti se o ni?»

Zezi na zəli ciciri nɔɔnu yira ni te tun

(Matiyu 8:28-34, Maruki 5:1-20)

²⁶ Ba ma ye ba vu ba be nɔɔnu kum. Ba ma yi Zeraaza tiinə na zuuru me tun. Nɔɔnu kum tigi je sum kuntu di Galile lanja ni mu. ²⁷ Zezi ma nunji naboro kum wuni. Tu kum nɔɔnu didua ma ba o jeer-o. Ciciri mu jig-o si yaara. Ku tiini ku daani o na wu zu kulukulu yi o ba zuuru sɔɔɔ ni. O yəni o tigi yibeelə je ni mu. ²⁸ O na ne Zezi tun, o ma sɔɔɔ o kaasi wewə. O ma vu o tu Zezi yigə ni, yi o kaasi di kwər-dia o wl: «Zezi, Yuutu Banja-We Bu, nmu tu amu tee ni si n ki beə mu? Popo, yi zanji n yaari-ni.» ²⁹ O tagi kuntu, beɲwaani Zezi maɲi o pa cicirə kam ni si ka nunji ka yagi nɔɔnu wum. Ku daani cicirə kam na maɲi ka jig-o. Kuntu mu pa ba yəni ba kwe capunnu ba ma vɔ o jia di o ne, si ba taa yir-o. Ba na yəni ba vɔ-o kuntu, o yəni o k-ti mu. Cicirə kam laan ma zəl-o ka pa o duri o vu kagua wu.

³⁰ Zezi laan ma bwe-o o wl: «N yiri mu beə?»

O ma ləri o wl: «A yiri mu kɔɔɔ», beɲwaani ciciri zanzan mu tɔɔ-o. ³¹ Ciciri sum ma loori Zezi, si o yi zəli-si o pa si zu curu goɲ-luɲu kum wu.

³² Tərə kɔɔɔ zanzan deen ma wu je sum ni ba beeri piu yuu ni ba di. Ciciri sum ma loori Zezi, si o pa-si cwəɲə si si vu si zu tərə bam wu. O ma se. ³³ Ciciri sum laan ma yagi nɔɔnu wum yira, yi si vu si zu tərə bam. Tərə bam maama ma duri ba tu ba tu nɔɔnu kum wuni ba li na ba ti.

³⁴ Nɔɔna balu ya na nii tərə bam banja ni tun na ne kuntu tun, ba ma duri ba vu ba ta kulu na ki tun tu wuni didaani de sum maama ba bri nɔɔna bam. ³⁵ Nɔɔna bam ma nunji ba vu si ba nii ku na ki te tun. Ba ma vu ba yi Zezi te. Ba ma na nɔɔnu wulu cicirə kam na yag-o tun. O maa je Zezi tee ni didaani o swan joori ya ba, yi o zu gwaaru. Ba na ne-o kuntu tun, fuuni ma zuba. ³⁶ Balu yiə na ne ku maama tun ma ta ba bri nɔɔna bam ku na ki te yi ciciri sum nunji si yagi nɔɔnu wum tun.

³⁷ Zeraaza tu kum di ku nawurə yam maama nɔɔna bam ma loori Zezi si o viiri, beɲwaani fuuni tiini di jig-ba. Zezi laan ma joori o vu o zu naboro kum si o viiri.

³⁸ O na maa viiri tun, nɔɔnu wulu ciciri sum na yag-o tun ma loor-o si o pa o da o vu. Zezi ma wu se. ³⁹ O ma ta di nɔɔnu wum o wl: «Joori n vu n sɔɔɔ tiinə te, si n ta kulu We na ki Dl pa nmu tun n bri-ba.»

Nɔɔnu wum ma vu o tuli tu kum maama wuni o tɔɔɔ kulu maama Zezi na ki o pa-o tun.

Zezi na pe Zayirusi buko di kaani wudon na yazurə te tun

(Matiyu 9:18-26, Maruki 5:21-43)

⁴⁰ Zezi deen ma joori o be nɔɔnu kum ni didon dum di-daani kɔɔɔ zanzan mu maɲi ku gilimi daani ku cəg-o. Ba na ne-o tun, ba ma jeer-o lanyran. ⁴¹⁻⁴² Nɔɔnu wudon maa tɔɔɔ o wura, o yiri mu Zayirusi. O yi Zwifə We-digə kam yigə tu. O ma vu Zezi te, o kuni doonə o yigə ni o loor-o o wl: «Popo, ba dibam sɔɔɔ n jorji a bu n yagi, si o wəe o lagu o ti.» Mu o bu didua yiran, o yi bɔsankana mu, o yi ni bina fugə-yale te. Zezi ma se si o vu.

O na maa ke tun, kɔɔɔ kum tiini ku pɔn-o. ⁴³ Kaani wudon di maa wura o na wəe ka-wu taan bina fugə-yale. O ya kwe o jigiuru maama o pa liri tiinə si ba soon-o, yi nɔɔnu di didua wu wani o soon-o. ⁴⁴ O ma ke Zezi kwaga o vu o laari o dwe o gɔɔɔ kum ni. O na dwe-o kuntu tun, jana bam ma kɔ bidwi banja ni.

⁴⁵ Zezi ma bwe o wl: «Wəw mu dwe amu?» Ba maama ma fu ba wl, ba wu dwe-o. Piyeri di balu na wu o tee ni tun ma ta ba wl: «Dí Yuutu, nmu wu ne nɔɔna bam na tiini ba daga yi ba pɔni nmu te tun na?»

⁴⁶ Zezi ma ləri o wl: «Ku yi nɔɔnu mu dwe-ni. Amu ye si dam nunji a yira ni.» ⁴⁷ Kaani wum ma lwaru si o bá wani o səgi di kulu na ki tun. Fuuni maa jig-o yi o yira sai. O ma vu o tu Zezi yigə ni. O ma ta did-o kulu maama na pe o dwe-o kuntu tun, di o na ne yazurə bidwi banja ni te tun. Kɔɔɔ kum maama ma ni o na tagi kulu tun. ⁴⁸ Zezi laan ma ta did-o o wl: «A buko, nmu na ki n wu-didua di amu te tun mu pe n na yazurə. Ve si We wú wəli-m.»

⁴⁹ Zezi ta na wura o nɔɔni kuntu tun, nɔɔnu wudon ma nunji Zayirusi sɔɔɔ o ba o ta did-o o wl: «N buko wum tɔɔɔ. Daa yi ta n yaari karanyina kam.» ⁵⁰ Zezi na ni kuntu tun, o ma ta di Zayirusi o wl: «Yi ta n funa. Za n weeni n ki n wu-didua di amu, si oó na yazurə.»

⁵¹ Ba ma vu ba yi sɔɔɔ kum. Zezi ma zu. O ma wu se si nɔɔna da-o ba zu, ku na dai Piyeri di Zan di Zaki, di bu wum nu di o ko yiran. ⁵² Balu maama na maɲi ba wu sɔɔɔ kum wuni tun maa keerə ba coosə bɔsankana kam nwaani. Zezi ma ta di ba o wl: «Á yi taá keerə, si o wu tigi, o dɔ mu.»

⁵³ O na tagi kuntu tun, ba maama ma mwan-o, beɲwaani ba ye ni bu wum suni o ti mu. ⁵⁴ Zezi laan ma vu o ja bɔsankana kam jɲa, yi o ta did-o o wl: «A bu, zanji weeni.» ⁵⁵ O na tagi kuntu tun, o nwa ma joori. O ma zanji weeni bidwi banja ni. Zezi ma ta di ba si ba ki wudiu ba pa bu wum si o di. ⁵⁶ Ku ma su bu wum nu di o ko lanyran. Zezi ma kaani-ba o wl, ba yi zanji ba ta ba bri nɔɔn-nɔɔnu wonjo kulu na ki tun.

Zezi na tunji o karabiə fugə-bale bam te tun

(Matiyu 10:5-15, Maruki 6:7-13)

9 Zezi dɛɛn ma bəŋji o karabiə fugə-bale bam si ba la daani jəgə didua. O ma pa-ba dam si ba wani ciciri maama ba zəli nɔɔna yura ni, si ba daari ba pa nɔɔna na yazurə ba yawuru wuni. ² O ma tunji-ba si ba vu ba tɔɔli We kwərə kam ba bri DL na lagi DL di paaru tite nɔɔna titari ni tun, si ba daari ba pa yawuna na yazurə. ³ O ma ta di ba o wl: «Á na maa ve, á yi zanji á kwe kulukulu á wəli da á ja vu. Á yi kwe nacəgə naa tampɔgɔ naa wudiu naa səbu. Á yi kwe gwaaru tile tile á wəli da. ⁴ Á na ve á zu sɔɔɔ kulu maama á pəni da, si á taá zuuri dáani si ku ba ku yi á viirim mumaŋa. ⁵ Ba nan daa na wu sɛ si ba jeeri abam lanyranɪ, si á nunji tuu kum kuntu ni. Á na maa viirə, si á piisi á nɛ fogo kum á yagi da, si ku pa nɔɔna bam lwarɪ ni ba wu ki lanyranɪ.»

⁶ Zezi na tagi kuntu di ba o ti tun, ba laan ma nunji ba tuli ti-bale sum maama. Je silu maama ba na ve tun, ba ma tɔɔli We kwərə-ywəŋə kam, yi ba pa nɔɔna yawuru je.

Erɔɔɔ bwe Zezi na yi wulu tun

(Matiyu 14:1-12, Maruki 6:14-29)

⁷ Galile Pɛ Erɔɔɔ dɛɛn ni kulu maama Zezi di o karabiə bam na wura ba ki tun. Ku ma pa o wubuŋa vugimi daani, bɛŋwaani nɔɔna badaara tɛ Zezi woŋo ba wl, Zan mu joori o bi o yagi tuuni. ⁸ Babam maa tɛ ba wl, We nijonŋu Eli mu joori o ba lugu baŋa. Badonnə di maa tɛ ba wl, ku yi faŋa faŋa We nijonŋə bam didua mu joori o bi. ⁹ Erɔɔɔ ma ta o wl: «Ku nan na yi Zan, a maŋi a pa ba go o yuu. Nɔɔɔ wuntu nan yi nɔɔɔ wɔɔ mu, yi o ki wo-kɪnkagɪla yalu maama a na ni ya ŋwa tun?» O maa tiini o kwaana, si o na wulu na ki wəənu tuntu maama tun.

Zezi na pɛ kɔ-fɔɔ di wudiu ku su te tun

(Matiyu 14:13-21, Maruki 6:30-44, Zan 6:1-14)

¹⁰ Zezi karabiə bam dɛɛn ma joori ba vu o te. Ba ma ta ba bri-o ba na ki kulu maama tun. O ma pa ba tɔɔɔ did-o ba vu jəgə kadoŋ ba yiranɪ, yi ba daari nɔɔ-kɔgɔ kum. Jəgə kam ba na ve tun batwari di tuu kudonŋ, ku yiri mu Betisayida. ¹¹ Nɔɔ-kɔgɔ kum ma lwarɪ Zezi di o karabiə bam na ve mɛ tun. Ba laan ma tɔɔɔ ba kwaga. Ba ma vu ba yi Zezi te. O ma jeeri-ba lanyranɪ. O ma ŋɔɔni o bri-ba We paaru dɪm na yi te tun, yi o daari o pa balu maama na lagi yazurə tun na yazurə.

¹² Maŋa kalu wɛ na wura di zuuri tun, Zezi karabiə fugə-bale bam ma ba o te ba wl: «Pa nɔɔna bam vu sam wuni ba lagi wudiu ba di, di pwəgə je ba pəni, bɛŋwaani jəgə kalu dibam na wura tun yi gaa wu mu. Wudiu təri yo.»

¹³ O ma ləri-ba o wl: «Abam titi mu wú pa-ba wudiu si ba di.»

Ba ma lər-o ba wl: «Dí jigi dɪpwa yanu di kale sile má má mu, ku na dai si dí vu dí yəgi wudiu dí ja ba dí pa nɔɔ-kɔgɔ kuntu maama.»

¹⁴ Kɔgɔ kum dɛɛn yi nɪnɛni baara murr-tunu mu (5.000), ku wəli di kaana di biə di. Zezi ma ta di o karabiə bam o wl, ba pa nɔɔna bam pɔɔri fiinnu fiinnu ba jəni tɔga ni. ¹⁵ Ba ma ki kuntu. Nɔɔna bam maama ma jəni tɔga ni. ¹⁶ Zezi laan ma kwe dɪpwa yanu yam di kale sile sum, yi o kwəni o yuu wɛni o ki We le ti ŋwaani. O ma fɔ fɔ wudiiuru tum o maŋi o pa o karabiə bam, si ba ja vu ba pa nɔɔna bam. ¹⁷ Nɔɔna bam maama ma di ba su ba daari. Ba na di ba daari kulu tun, ba ma pɛ cicwəəru tɪlu na daari tun ba su titwaru fugə-tile.

Plyɛəri tagi si Zezi yi Krisi wum We na tunji tun mu

(Matiyu 16:13-21, Maruki 8:27-31)

¹⁸ Dɛ didwi mu Zezi dɛɛn wura o wari We o yiranɪ. O karabiə bam di maa wu jəgə kam kuntu ni. O ma bwe-ba o wl: «Nɔɔna yəni ba tɛ ba wl, amu yi wɔɔ mu?»

¹⁹ Ba ma lər-o ba wl: «Badaara tɛ ba wl, nmu yi Zan wulu dɛɛn na miisi nɔɔna na wuni We ŋwaani tun mu. Babam di maa tɛ ba wl, nmu yi We nijonŋu Eli mu. Badonnə di maa tɛ ba wl, nmu yi faŋa faŋa We nijonŋə bam didua mu n joori n bi n yagi tuuni.»

²⁰ O laan ma bwe-ba o wl: «Ku nan na yi abam, á bunji si amu yi wɔɔ mu?»

Plyɛəri ma lər-o o wl: «Nmu yi Krisi wum We na tunji tun mu.»

²¹ Zezi laan ma tiini o kaani-ba, si ba yi ta woŋo kuntu ba bri nɔɔ-nɔɔ. ²² O daa ma ta o wl: «Ku fun mu si amu Nabiin-bu wum na yaara zanzan. Zwifə nakwa bam di ba kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə bam mu wú culi amu. Baá gu-ni, yi a laan wú joori a bi da yatɔ dɛ ni.»

Dí na maŋi si dí tɔɔɔ Zezi te tun

(Matiyu 16:24-28, Maruki 6:34—9:1)

²³ Zezi laan ma ta di nɔɔna bam maama o wl: «Nɔɔɔ wulu maama na lagi si o taa tɔɔɔ amu kwaga tun, kuntu tu maŋi si o vɪn o titi wubuŋa, si o sɛ yaara dɛ maama, ni wulu na zɪŋi dagara o maa ve o tuuni jəgə te tun, si o laan taa tɔɔɔ-ni. ²⁴ Wulu maama nan na lagi si o yiri o ŋwɪa tun, kuntu tu wú ga-ka mu. Ku daari, wulu maama na sɛ si o ga o ŋwɪa amu ŋwaani tun, kuntu tu wú na ŋwɪa We tee ni. ²⁵ Nɔɔɔ nan na nɛ lugu baŋa wəənu tum maama, yi o laan na gɛ ŋwɪa We tee ni, ku jigi bɛɛ nyɔɔri mu ku pa-o? ²⁶ Wulu maama na kwari cavura amu ŋwaani di a taani dɪm ŋwaani tun, cavura wú ta jigi amu Nabiin-bu wum kuntu tu ŋwaani, maŋa kam a na wú joori a ba lugu baŋa di paaru-zulə, ni a Ko

Wε di Dl malesi sım na jıgı paarı-zulə te tın. ²⁷ A lagı a ta cıga mu di abam sı, nɔɔna balı zım na wu yo seeni tın badaara bá tı, yı baá na nı Wε paarı dım tu nɔɔna tıtarı nı.»

Zezi yibiyə na ləni te tın

(Matiyu 17:1-8, Marıki 9:2-8)

²⁸ Zezi na tagı kuntu tın, ku maıı di da nana na ke tın, o laan ma ja Pıyεrı di Zan di Zakı o vu o di piu yuu sı o warı Wε. ²⁹ Maıa kam o na wura o warı Wε tın, o yibiyə ma ləni. O gwaaru tum di maa puıı parı parı, yı tı nyılina. ³⁰⁻³¹ Nɔɔna bale ma da ba nuıı ba yigə nı, ba na tiini ba jıgı Wε paarı-zulə pooni lanyıranı. Bantu yı Moyisi di Eli mu. Ba ma zıgı ba ııɔɔnı di Zezi. Ba maa wura ba tε o na wú vu o tı Zeruzalem nı, sı o ma ti kulu o na tu sı o tuıı tın. ³² Pıyεrı di o donnə bam ma cε di dɔɔnı. Ba laan na dɔ ba zaıı tın, mu ba nε Zezi na jıgı Wε paarı-zulə pooni ku gaalı te. Ba ma daarı ba na nɔɔna bale bam na zıgı o tee nı. ³³ Maıa kam nɔɔna bale bam na lagı ba viiri tın, Pıyεrı ma ta di Zezi o wı: «Dı Yuutu, dı na wu yo seeni tın, ku tiini ku lana ku pa dıbam. Nan pa dı pu vwə yatɔ yo seeni, sı nmu di Moyisi di Eli taa zıuru da.» O dεen garı o ııɔɔnı mu, sı o yəri kulu o na jıgı o tε tın.

³⁴ O na wura o ııɔɔnı kuntu tın mu kunkwənu tu tı ba tı kwəli-ba. Tı na kwəli-ba tın, fıınu ma ja Zezi karabiə bam lanyıranı. ³⁵ Ba ma ni kwərə na ııɔɔnı kunkwənu tum wunı ka wı: «Wuntu mu yı amu Bu wum a na kuri tın. Á nan taá cəgi o taanı lanyıranı.»

³⁶ Kwərə kam na ııɔɔnı ka ti tın, ba ma daa wu nε nɔɔn-nɔɔnı ba wəli Zezi nı.

Da yam kuntu ni nı ba ma cım, yı ba wu tagı kulu ba na nε tın ba brı nɔɔn-nɔɔnı.

Zezi na zəli cicirə bu wudoıı yıra nı te tın

(Matiyu 17:14-21, Marıki 9:14-29)

³⁷ Tıga na puıı tın, Zezi ma tu piu kum yuu nı di o karabiə bam. Nɔɔn-kɔgɔ zanzan ma jeer-o. ³⁸ Nɔɔnı wu-donı maa tɔgı o wu kɔgɔ kum wunı. O ma ta di kwər-dıa o wı: «Karanyına, popo, ba n nii a bu baıa nı. Mu amu bu dıdɔa, yı cicirə laan jıg-o. ³⁹ Maıa kam cicirə kam na yəni ka zaıı-o tın, o da o kaası mu, yı o yıra sal pɔgı pɔgı, yı lile-puıı tɔgı o ni ka nuıı. Ka ma tiini ka yaar-o maıa maama, yı ka na yəni ka zaıı-o, ka ba nuıı o yıra nı mwalı mwalı. ⁴⁰ Kuntu ııwaanı mu a loori nmu karabiə bam sı ba zəli-ka o yıra nı, yı ba wu wanı.»

⁴¹ Zezi ma ləri o wı: «Abam zım nɔɔna bam brı á ba jıgı wu-dıdua di amu, yı á ba kı lanyıranı. Amu wú daanı abam tıtarı nı a kı wu-zuru di abam sı ku taa ve maıa kɔɔ?» O laan ma ta di nɔɔnı wum o wı: «Ja n bu wum n ba.»

⁴² Bu wum na maa ve o te kuntu tın, cicirə kam daa ta ma dul-o ka di tıga nı, yı ka paı o yıra sal pɔgı pɔgı. Zezi ma bagı cicirə kam o pa ka yag-o. O ma pa bu wum na yazurə. O laan ma joori o kı-o o ko wum jııa nı. ⁴³ Nɔɔna bam maama ma na Wε dam dım na gaalı te, yı ku su-ba zanzan.

Zezi daa na ııɔɔnı o tuıı taanı te tın

(Matiyu 17:22-23, Marıki 9:30-32)

Nɔɔna maama dεen yı yəu di kulu maama Zezi na kı tın. O laan ma ta di o karabiə bam o wı: ⁴⁴ «Cəgi-na taanı dılu a na lagı a ta di abam tın, sı á jonı-dı lanyıranı. Baá ja amu Nabiin-bu wum ba kı nɔɔna jııa nı.» ⁴⁵ Ba ma wu ni o taanı dım kuri. Dı kuri dım səgi mu di ba, yı ba wu wanı ba jonı-dı. Ba ma kwarı sı ba bwe-o ba nii.

Wɔɔ mu yı nɔɔn-kamunu Wε tee nı?

(Matiyu 18:1-5, Marıki 9:33-40)

⁴⁶ Kantɔgɔ dεen ma ba Zezi karabiə bam wu. Ba dεen lagı sı ba lwarı, bantu wunı wɔɔ mu wú ta yı nɔɔn-kamunu o dwe ba maama. ⁴⁷ Zezi ma lwarı ba na jıgı kulu ba wubııa nı tın. O ma ja bu balaıa o pa o zıgı o tee nı. ⁴⁸ O laan ma ta di ba o wı: «Wulu maama na nıgı bu wuntu donı amu yıru ııwaanı tın, kuntu tu nıgı amu mu. Wulu maama nan na nıgı amu tın, ku yı o nıgı Baıa-Wε dılu na tuıı-nı tın di mu. Wulu nan na yı balaıa abam maama wunı tın mu yı nɔɔn-kamunu cıga cıga.»

⁴⁹ Zan ma ta o wı: «Dı Yuutu, dı ya nε nɔɔnı na zəli ciciri nɔɔna yıra nı di nmu yıru. O nan na dai dıbam kɔgɔ kum wu nɔɔnı tın, dı ma kwaanı sı dı cı-o, sı o daa yı taa kı kuntu.»

⁵⁰ Zezi ma ləri o wı: «Á ya wu maıı sı á cı-o. Wulu maama na ba culı abam tın yı abam nɔɔnı mu.»

Samari tuıı kudoıı nɔɔna wu sε sı ba jeeri Zezi

⁵¹ Maıa kam dεen ma ba ka twe sı Wε kwe Zezi Dl ja di Dl kɔkɔ. Zezi ma lı buıa sı o yɔkɔ o kwe cwəıı o vu Zeruzalem. ⁵² O ma tuıı nɔɔna sı ba da o yigə ba vu. Ba ma vu ba yı Samari tiinə tuıı kudoıı, sı ba ti wənu maama yigə sı o laan ba. ⁵³ Tı kum nɔɔna bam ma wu sε sı ba jeer-o, ba na lwarı di o maa ve Zeruzalem tın ııwaanı. ⁵⁴ O karabiə bam bale Zakı di Zan na ni kuntu tın, ba ma ta ba wı: «Dı Yuutu, n lagı sı dı pa mini nuıı weyuu nı di ba di cɔgı-ba na?»

⁵⁵ Zezi ma pipiri o nii-ba, yı o bagı-ba [o wı: «Abam yəri joro kulu na jıgı abam tın. ⁵⁶ Amu Nabiin-bu wum wu tu sı a cɔgı nɔɔna ııwa, a tu sı a vrı-ba lwarım wunı mu.»] Ba daa ma yɔkɔ tuıı kudoıı ba vu.

Balu na lagu si ba tɔgi Zezi tun na maŋi si ba ki te tun
(Matiyu 8:19-22)

⁵⁷ De didwi ba na wu cwəŋə ni ba maa kɛ tun, nɔɔɔ wudoŋ ma ta di Zezi o wl: «Nmu na lagu n vu je silu maama tun, aá da a vu.»

⁵⁸ Zezi ma lər-o o wl: «Ku na yi yirə, bantu jɔgi bɔɔɔna ba tigi da. Zunə di jɔgi pɔwəru ba tigi da. Ku daari amu Nabiin-bu wum ba jɔgi jəgə si a pəni da a sin.»

⁵⁹ Zezi daa ma ta di nɔɔɔ wudoŋ o wl: «Zaŋi n ta n tɔgi-ni.» Nɔɔɔ wum ma ta o wl: «A Yuutu, yagi si a vu a ki a ko luə, si a laan ba a tɔgi nmu.»

⁶⁰ Zezi ma ləri o wl: «Nan yagi, si balu na ba jɔgi ŋwla We tee ni tun taa ki ba lwi, si nmu daari n vu n tɔɔli We kwərə kam n bri Dl na lagu Dl di paari tite nɔɔɔna tɔtari ni tun.»

⁶¹ Nɔɔɔ wudoŋ di ma ta did-o o wl: «A Yuutu, aá ba a taa tɔgi nmu. Nan pa-ni cwəŋə si a vu a banɩ a sɔŋɔ tiinə, si a laan joori a ba.»

⁶² Zezi ma ta did-o o wl: «Nɔɔɔ wulu na jɔgi naan-vɔɔ o maa vara yi o pipiri o nii o kwaga ni tun, ku bri si kuntu tu wubɔŋa pɔɔri bule mu. Nɔɔɔ wuntu doŋ bá wani We paari dum tituŋa o tuŋi.»

Zezi na tuŋi o karabiə fusrpe (70) te tun

10 Kuntu kwaga ni dí Yuutu Zezi daa ta ma li nɔɔɔna fusrpe (70), si o tuŋi-ba bale bale, si ba da yigə ba vu mɛ maama o na lagu o vu tun. ² O na lagu o tuŋi-ba kuntu tun, mu o tagi di ba o wl: «Ku nyl di faa na ki lanyirani, yi tuntuŋna finfun yirani mu wura si ba ki-ku te tun. Nan loori-na faa kum tu, si o tuŋi nɔɔɔna zanzan, si ba vu ba ki o faa kum ba pa-o.»

³ O ma daari o wl: «Ve-na! A na tuŋi abam je sum kuntu ni tun, abam nyl di pəlbə na maa ve si ba gwaani nywənkuri wuni te tun mu. ⁴ Á na maa ve, yi kwe-na səbiə gan-lɔɔɔdi, nan yi kwe-na tampɔɔɔ, naa á taá jɔgi natra á wəli da. Yi zɔgi-na cwəŋə ni á daani nɔɔɔn-nɔɔɔnu pɔwəgə. ⁵ Á nan na yi sɔŋɔ kulu maama á na lagu á zu tun, si á ta di sɔŋɔ kum tiinə ni: «We wú pa abam yazurə.» ⁶ Nɔɔɔna na wura yi o soe wu-zuru, á yazurə yam wú ta wura did-o. Wu-zuru-nyum nan na tərə, á yazurə yam wú joori ya ba á titi te mu. ⁷ Taá zuuri-na sɔŋɔ kum kuntu wuni. Wudiu kulu maama ba na ki ba pa abam tun, si á taá di kuntu. Tuntuŋnu maŋi si o taa jonji o ŋwuru mu. Á yi zaŋi á tuli sam didonnə. Á taá zuuri dáani, si ku taa ve maŋa kalu á na wú ba á viiri tun. ⁸ Á na zu tu kulu maama, yi ba na jeeri abam lanyirani, si á taá di wudiu kulu maama ba na ki ba pa abam tun, ⁹ si á pa yawuna na yazurə, á daari á ta di ba ni: «Maŋa tɔwɛ si Baŋa-We di paari á tɔtari ni.» ¹⁰ Ku daari, á na zu tu kulu maama yi ba na wu se si ba jeeri abam, si á nuŋi tu kum cwe wuni á ta di ba ni:

¹¹ «Abam tu kum fogo na taagi dɔbam nɛ sim tun, nii-

na dí puusi-ku dí joori dí yagi da, si ku bri ni abam wu ki lanyirani. Nan taá ye-na si maŋa tɔwɛ si Baŋa-We di paari nɔɔɔna tɔtari ni.» ¹² A nan lagu a ta abam si, We sarɔya de dum na yiə, Sodɔm tiinə bá tiini ba na lɛeru ni tu kuntu tiinə na wú na lɛeru te tun.

¹³ Abam Korazin tiinə, á wú na lɛeru! Ku wəli di abam Betisayida tiinə di wú na lɛeru! Bɛŋwaani, wo-kunk-agula yalu maama a na ki abam tee ni tun, yadonnə ya na ki Tiiri di Sidɔn tiinə tee ni, bantu ya wú ki lula ba ləni ba wuru ba yagi kəm-balwaaru, yi ba ya wú zu gwar-zinzwara ba lo puru ba yuu ni, si ku bri ni ba wuru tiini ti cɔgi zanzan. ¹⁴ We sarɔya de dum na yiə, Tiiri di Sidɔn tiinə bá tiini ba na lɛeru ni abam na wú na lɛeru te tun.

¹⁵ Abam Kapernawum tiinə, á ga buŋi ni We lagu Dl zəŋi abam weyuu ni mu na? Aye. Abam nan lagu á tu tɔga ni mu á tu á kwaru curu.»

¹⁶ Zezi daa ma ta di o karabiə bam o wl: «Wulu maama na jonji abam taani tun, kuntu tu jonji amu taani mu. Wulu maama nan na wu jonji abam taani tun, ku tu wu jonji amu taani mu. Wulu maama na wu jonji amu taani tun wu jonji Baŋa-We dilu na tuŋi-ni tun taani mu.»

(Zezi na tagi kuntu tun, o laan ma tuŋi-ba yi ba vu.)

¹⁷ Ku na ki fun tun nɔɔɔna fusrpe bam ma joori ba ba Zezi te di wupolo. Ba ma ta did-o ba wl: «Dí Yuutu, ciciri titi di de nmu yiri kɔɔ ŋwaani si se dɔbam ni.»

¹⁸ O ma ləri-ba o wl: «A nɛ sutaani na zɔgi weyuu ni di tu tɔga ni, ni dua na pɔpɔla ka baga ka tu ka kwaru tɔga te tun. ¹⁹ Nii-na, a pɛ abam dam si á nɔɔ bɔsankwɔ di nwaanu baŋa ni, si á wani sutaani di di dam maama, yi ti tɔtɔtɔ bá wani abam wɔŋo ti ki. ²⁰ Á nan yi ki wupolo di ciciri na se abam ni tun ŋwaani. Nan za á ki-na wupolo di á yira na pɔpɔni We-sɔŋɔ ŋwla tɔɔ kum wuni tun ŋwaani.»

Zezi na ki wupolo te tun

(Matiyu 11:25-27, 13:16-17)

²¹ Maŋa kam kuntu ni, We Joro kum deen pɛ Zezi na wupolo lanyirani. O laan ma ki o Ko Baŋa-We le o wl: «A Ko, nmu yi wulu na te weyuu di tɔga baŋa maama tun. Nmu nan mu pɛ n cɔga kam səgi swan tiinə di yiyi tiinə tee ni, yi n daari n pa balu na nyl di bu-bale te tun lwarɩ ka kuri. A Ko, a ki nmu le. Nmu na ki kuntu tun, ku yi n wubɔŋa na lagu kulu tun ŋwaani mu.»

²² «A Ko nan pɛ-ni dam wəənu maama baŋa ni. Nɔɔn-nɔɔɔn bá wani o lwarɩ We Bu wum na yi wulu, ku na dai o Ko yirani. Nɔɔn-nɔɔɔn di nan bá wani o lwarɩ a Ko We na yi wulu, ku na dai amu wulu na yi Dl Bu wum tun yirani, ku wəli di amu na lagu si a pa nɔɔɔn wulu maama lwarɩ Dl na yi wulu tun.»

²³ O laan ma pipiri o nii o karabiə bam seeni, yi o ŋɔɔni di bantu ba yirani o wl: «Á jɔgi yu-yoŋo di á yiə na nai wo-kamunnu tulu tun. ²⁴ Lwarɩ-na si, faŋa faŋa

Wε nijonɲə zanzan dɪ pwa zanzan dɛɛn jɪɟɪ tɪna sɪ ba ya na kulu maama abam na nat lele tɪn, yɪ ba wu wanɪ ba na. Ba dɛɛn jɪɟɪ tɪna sɪ ba ya ni Wε taanɪ dɪlu abam na ni tɪn, yɪ ba wu wanɪ ba ni-dɪ.»

Wɔɔ mu yɪ a doŋ? mumaŋa

²⁵ Wε cullu karanyɪna dɪdua dɛɛn tu Zezi te, sɪ o maŋ-o o nii o swan na yɪ te tɪn. O ma zaŋɪ o bwe-o o wɪ: «Karanyɪna, amu nan wú kɪ ta mu sɪ a jonɪ ɲwɪa kalu na ba ti tɪn Wε tee nɪ?»

²⁶ Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Bεε mu pupunɪ Wε cullu tɔɔɔ kum wunɪ? Bεε mu n yəni n karumɪ da?»

²⁷ Nɔɔɔ wum ma ləri o wɪ: «Ku pupunɪ ku wɪ, ta n soe n Yuutu Baŋa-Wε dɪ n bɪcarɪ maama, dɪ n wu maa-ma, dɪ n dam maama, dɪ n wubuŋa maama, sɪ n kwəri n ta n soe n doŋ nɪ n tɪtɪ te.»

²⁸ Zezi ma ləri o wɪ: «N tagɪ cɪga. Nan ta n kɪ kuntu, sɪ nɲ na ɲwɪa Wε tee nɪ.»

²⁹ Nɔɔɔ wum ma lagɪ sɪ o pa o tɪtɪ bura. O ma daa bwe Zezi o wɪ: «Amu doŋ mu wɔɔ?»

³⁰ Zezi dɛɛn ma maŋɪ mumaŋa o ma lər-o o wɪ:

«Nɔɔɔ wudonɲ mu zɪɟɪ Zeruzalem nɪ o nunɪ o maa ve tɪu kudonɲ, ku yɪrɪ mu Zeriko. O ma vu o maŋɪ dɪ nɔɔɔ-vɪrna. Nɔɔɔ-vɪrna bam ma zi-o ba vɪrɪ o gwaaru dɪ o wəənu maama. Ba ma mag-o ba bəri, yɪ ba daaru ba duri ba viiri. ³¹ O na tigi da kuntu tɪn, Wε kaanum tu dɪdua dɪ ya wu cwəŋə kam kuntu nɪ o maa ve. O na maa ve tɪn, o ma na nɔɔɔ wum na tigi o yigə nɪ. O ma ywəri o tɔɟɪ daa o kɛ. ³² Wε-digə tuntuŋnu wulu na yɪ Leviti tu tɪn dɪ maa tɔɟɪ da o maa kɛa. O na yɪ jəgə kam tɪn, o ma na nɔɔɔ wum na tigə. O dɪ daa ma ywəri o tɔɟɪ daa o kɛ. ³³ Samari tu wudonɲ dɪ dɛɛn maa wu bərə nɪ. O ma vu o yɪ nɔɔɔ wum na tigi mɛ tɪn. O na nɛ-o tɪn, o ɲwaŋa ma zu-o. ³⁴ O ma vu o te. O ma kwe nugə dɪ sana o ma zaru o fufwələ yam, yɪ o daaru o vɔɔ-ya. O laan ma kwe-o o danɪ o tɪtɪ bunaga baŋa nɪ o ja vu nɔɔɔ wudonɲ vərə-digə. Ba na yɪ da tɪn, o maa jɪg-o o nii lanyɪranɪ. ³⁵ Tɪga na puuru tɪn, Samari tu wum ma zaŋɪ sɪ o kɛ. O ma lɪ səbu-dala yale o pa wulu na te vərə-digə kam tɪn. O ma ta dɪd-o o wɪ: «Ta n nii nɔɔɔ wum baŋa nɪ n pa-nɪ. Səbu kum na wu yɪ, maŋa kalu a na wú joori a ba tɪn, aá ɲwɪ kulu maama n na wú kɪ n wəli da tɪn.» »

³⁶ Zezi laan ma bwe-o o wɪ: «Kuntu tɪn, bantu batɔ wunɪ, wɔɔ mu yɪ nɔɔɔ wulu nɔɔɔ-vɪrna bam na vɪrɪ tɪn doŋ cɪga cɪga?»

³⁷ Karanyɪna kam ma ləri o wɪ: «Wulu wum na jaanɪ o ɲwaŋa tɪn.»

Zezi laan ma ta dɪd-o o wɪ: «Nan ve sɪ n dɪ ta n kɪ kuntu.»

Zezi wu Marɪtɪ dɪ Mari-ba sɔŋɔ nɪ

³⁸ Zezi dɪ o karabiə bam daa maa wu cwəŋə nɪ ba veə. O ma vu o yɪ tɪu kudonɲ. Kaanɪ wudonɲ maa wura, o yɪrɪ mu Marɪtɪ. O ma jeeri Zezi lanyɪranɪ ba sɔŋɔ nɪ.

³⁹ Marɪtɪ nyaanɪ dɪ maa wura, o yɪrɪ mu Mari. O ma jəni tɪga nɪ Zezi tee nɪ, yɪ o cəgi o taanɪ dɪm maama. ⁴⁰ Mari na je kuntu tɪn, Marɪtɪ ma tiini o cɛ tɪtuŋa nɪ yɪ o liə. O ma vu Zezi te o wɪ: «A Yuutu, nii amu na zɪɟɪ a tuŋa a yɪranɪ, yɪ a nyaanɪ wum cɪm. Nmu yigə tərə na? Ta dɪd-o sɪ o zaŋɪ o wəli-nɪ.»

⁴¹ Dɪ Yuutu Zezi ma lər-o o wɪ: «Marɪtɪ, Marɪtɪ, nmu na li zanzan tɪn mu jɪɟɪ-m ku yaara. ⁴² Woŋo kudonɲ yɪranɪ mu daaru. Mari mu lɪ kulu na lana tɪn sɪ o kɪ, yɪ nɔɔɔ-nɔɔɔ bá wanɪ o cɪ-ku.»

Zezi na brɪ o karabiə Wε-loro te tɪn

(Matiyu 6:9-13, 7:7-11)

11 Dɛ dɪdwɪ mu Zezi dɛɛn ve jəgə kadonɲ sɪ o warɪ Wε. O na warɪ Wε o ti tɪn, o karabiə bam dɪdua ma ta dɪd-o o wɪ: «Dɪ Yuutu, brɪ dɪbam dɪ na wú ta warɪ Wε te tɪn, nɪ Zan dɪ na brɪ o karabiə bam sɪ ba taa warɪ Wε te tɪn.»

² Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam na lagɪ á warɪ Wε, sɪ á taá warɪ tuntu doŋ:

«Dɪbam Ko,
sɪ nmu yɪrɪ na tiə dɪ zulə,
sɪ n paaru ba.

³ Ta n pa dɪbam wudiu dɛ maama sɪ ku maŋɪ dɪbam.

⁴ Yagɪ dɪ lwarɪm n ma n cɛ dɪbam,
nɪ dɪbam dɪ na yagɪ dɪ cɛ balu na kɪ dɪbam lwarɪm tɪn.

Yɪ pa dɪ na maŋɪm dɪlu na wú pa dɪ tu tɪn.» »

⁵ Zezi daa ma ta dɪ o karabiə bam o wɪ: «Wε-loro nɪ dɪ nmu na jɪɟɪ n cilonɲ yɪ n zaŋɪ n vu o te tɪtɪ kuru nɪ n ta dɪd-o n wɪ: «A cilonɲ, popo a loori-m sɪ n pa-nɪ dɪpwa yatɔ, ⁶ sɪ vəru mu nunɪ yigə yigə o ba a te, yɪ a ba jɪɟɪ kulɔkulu sɪ a pa-o sɪ o dɪ.»

⁷ Nmu cilonɲ wum maa zɪɟɪ digə kam wunɪ o ta dɪ nmu o wɪ: «Yɪ ta n jɪɟɪ-nɪ n yaara, sɪ mancoŋo pɪ yɪ amu dɪ a biə maama nan tigi dɪ dɔ mu. A bá wanɪ a zaŋɪ a wəli-m.»

⁸ N cilonɲ wum wú wanɪ o ta kuntu doŋ na? A nan lagɪ a ta abam sɪ, o ya zɪ wu zaŋɪ o pa nmu wudiu kum á cilonɲ kum ɲwaanɪ dɪ, nmu na zɪɟɪ da taan n loor-o dɪ baaru tɪn, o laan wú sɛ o zaŋɪ o pa-m kulu maama n na lagɪ tɪn.

⁹ A nan lagɪ a ta abam sɪ á loori-na Wε, sɪ Dɪ wú pa abam kulu á na lagɪ tɪn. Beerɪ-na kulu á na lagɪ tɪn, sɪ á wú na. Magɪ-na boro, sɪ baá purɪ ba pa abam.

¹⁰ Bɛɲwaanɪ wulu maama na loori Wε sɪ Dɪ pa-o woŋo tɪn wú jonɪ. Wulu maama na beerɪ woŋo Wε tee nɪ tɪn

wú na-ku. Baá puri ba pa wulu maama na magi boro tun.

¹¹ Abam wulu na jigi bu yi o na loori-m kaləŋə, nmu wú se n pa-o bɛsankwɛa na? ¹² O na loori cɛcari, nɛ se n kwe nɛŋə n pa-o na? ¹³ Aye. Abam wuru na ba lana yi á ta ye si á pa á biə wo-laaru tlu ba na lagi tun, dí Ko We dɛlu na wu weyuu ni yi Dl lana Dl dwe abam tun bá pa nɛŋə balu na loori-Dl Dl Joro kum tun na?»

Wɛ dam mu Zezi maɔ o zəli sutaana?

(Matiyu 12:22-30, Mariki 3:22-27)

¹⁴ Dɛ dɛdɛa mu Zezi dɛɛn zəli ciciɛ nɛŋə wudonɔ yura ni. Ciciɛ kam ya pɛ nɛŋə wum ji muma mu. Ka na yagi o yura tun, o laan maa nɛŋə. Ku ma su nɛŋə-kɔŋ kum lanyɛranɛ. ¹⁵ Nɛŋə badaara na nɛ tun ba maa wu: «O na wai o zəli sutaana tun, ku yi sutaana-pɛ Belizebuli dam nɛŋə mu.»

¹⁶ Ba badaara maa kwaani si ba maɔ o dam dɛm ba nii, yi ba wɛ, o maɔ si o kɛ wo-kɛkagɛ dɛlu na wú brɛ ba ni o dam dɛm sɛni dɛ nuɔi Wɛ te tun mu.

¹⁷ Zezi ma lwarɛ ba wubɔŋa na yi te tun. O ma ta dɛ ba o wɛ: «Tɛ kulu paari na nɛŋə kuni bule yi ba jigi daani tun, ku bá daani ku kɔŋ. Kampwara na zu nɛŋə kulu wu tun, kuú tu mu. ¹⁸ Sutaana-pɛ dam dɛm na sɛni dɛ nɛŋə bule, dɛ paari dɛm bá daani dɛ kɔŋ. Abam na te á wɛ, ku yi Belizebuli dam nɛŋə mu a wai a zəli sutaana tun, mu pɛ a ta kuntu don. ¹⁹ Ku na sɛni ku yi amu jigi Belizebuli dam mu a maa zəli sutaana, abam nɛŋə bam dɛ nan maɔ dam dɛm kuntu mu ba maa zəli-ya na? Abam titi nɛŋə bam na kɛ te tun mu brɛ si cɛga tɛri á tee ni. ²⁰ Ku nan yi Wɛ titi dam mu a maɔ a zəli sutaana. Ku maa brɛ ni Wɛ maɔ Dl ba abam te Dl dɛ paari nɛŋə titari ni.

²¹ Sutaana-pɛ nan nɛni dɛ nɛŋə-dɛdɛɛru na jigi taɔa dɛ cɛna o maa yɛri o nɛŋə te tun. O na yɛri-ku tun, o jɛjɛru tum bá je. ²² Nɛŋə wudonɔ nan na tuə, yi o dam na dwe nɛŋə-dɛdɛɛru wum, kuntu tu wú wani nɛŋə-dɛdɛɛru wum. O laan wú vɛri o taɔa dɛ o cɛna yalu o na tuɔi tun maama. O daari o kwalumi o jɛjɛru tum maama o maɔ o pa nɛŋə.

²³ Nɛŋə wulu maama nan na dai a nɛŋə tun yi a dum mu. Nɛŋə wulu maama nan na ba tɔŋi o lai a nɛŋə o kɛ jəŋə dɛdɛa tun, o jagi-ba mu.»

Zezi na nɛŋə o brɛ ciciɛ na joori ka ba nɛŋə tee ni te tun

(Matiyu 12:43-45)

²⁴ «Ciciɛ na nuɔi nɛŋə yura ni, ka laan wú vu ka beeri kapwɛə yigə mu, si ka lagi je ka sin da. Ka nan na beeri ka ga, ka laan wú ta ka wɛ: «Á joori a vu a na nuɔi mɛ tun mu, a taa wura.» ²⁵ Ka na joori ka vu nɛŋə wum te yi ka na si jəŋə kam fɔŋi ka kwe lanyɛranɛ, ²⁶ ka laan wú joori ka vu ka lagi ciciɛ sɛrpe sulu na tiini si yi

balwaaru si dwe ka titi tun. Si ma tɔŋi daani si vu si zuuri da. Kuntu, nɛŋə wum laan wú tiini o na cam ku dwəni faɔa.»

Balu na se Wɛ taani tun mu jigi yu-yonɔ

²⁷ Zezi na zigi o nɛŋə kuntu tun, kaani wudonɔ tɔŋi o wu kɔŋ kum wuni, o ma ta dɛ kwɛr-dɛa o wɛ: «Kaani wulu na lugɛ-m yi n nɛŋə o yɛli tun mu yi yu-yonɔ tu.»

²⁸ Zezi ma ləri o wɛ: «Balu na ni Wɛ kwɛrə yi ba se tun mu jigi yu-yonɔ ba dwe dɛdɛ.»

Balu na vɛri Wɛ cɛga kam tun wú na bura na?

(Matiyu 12:38-42)

²⁹ Nɛŋə-kɔŋ kum ma tiini ku pɛni daani. Zezi daa ma ta o wɛ: «Zim nɛŋə yi nɛŋə-balwaaru mu. Ba lagi si a kɛ wo-kɛkagɛ mu a brɛ-ba, si ku taa yi maana ku pa-ba. Ba nan bá na, ku na dai wo-kɛkagɛ dɛlu na maɔ dɛ kɛ Wɛ nijonɔ Zonasɛ tee ni faɔa faɔa tun. ³⁰ Wuntu dɛɛn brɛ Wɛ dam Niniivi tiinə tee ni, si ku taa yi maana ku pa-ba. Amu Nabiin-bu wum dɛ wú ji maana zim nɛŋə na bam nɛŋə, ni ku dɛɛn na kɛ Zonasɛ te tun. ³¹ Wɛ sarɛya dɛ dɛm na yiə, pa-kana kalu dɛɛn na te Saba tu faɔa faɔa tun wú zaɔi o di zim nɛŋə bantu sarɛya, yi o vɛ-ba bura. Wuntu dɛɛn zaɔi o titi tu kulu na tiini ku yi yigə yigə ni tun o ba Pɛ Salɔmɔn te, si o cəgi o swan taani dɛm. Wulu nan na dwe Salɔmɔn tun wu abam tee ni, yi á ba lagi si á cəŋ-o. ³² Niniivi tiinə dɛ wú zaɔi dɛ dɛm kuntu ni ba di zim nɛŋə bantu sarɛya, bɛnɛwani Zonasɛ na ve ba te o nɛŋə-ba Wɛ kwɛrə kam tun, ba ləni ba wuru ba yagi kəm-balwaaru. Wulu na dwe Zonasɛ tun nan wu abam tee ni, yi á wu se-o.»

Wɛ cɛga kam na paɔ dɛbam pooni te tun

(Matiyu 5:15, 6:22-23)

³³ «Nɛŋə na jigi kanɛ, o bá se o tarɛi-ka o zigi gu-goro ni, naa o pu-ka titi kɛ kuri ni. O nan wú kwe-ka o paɔ wɛɛni mu, si balu na zu digə kam wu tun taa naɔ pooni dɛm. ³⁴ Nmu yiə mu nɛni nɛŋə kanɛ kalu na paɔ n yura jigi pooni te tun. Kuntu tun, n yiə na lana, ku paɔ n yura maama wu pooni wuni mu. N yiə nan na ba lana, ku paɔ n yura maama wu lim wuni mu. ³⁵ Kuntu nɛŋə, ta n yɛri n titi si pooni dɛlu na wu nmu wuni tun daa yi zaɔi dɛ ji lim. ³⁶ Nmu yura maama na jigi pooni yi lim dɛ funfun tɛrə, kuú pa n yura maama wu pooni wuni mu, nɛŋə kanɛ na paɔ pooni wura te tun.»

Lɛru na wú ba Farizian tiinə dɛ cullu karanyina tiinə baɔa ni te tun

(Matiyu 23:1-36, Mariki 12:38-40, Luki 20:45-47)

³⁷ Zezi dɛɛn na nɛŋə wəɛnu tum kuntu o ti tun, Farizian tu dɛdɛa ma bəŋ-o, si o da o vu o nɛŋə o di wudiu. O ma vu o zu nɛŋə kum o jəni si o di. ³⁸ Farizian

tu wum ma na si Zezi wu sanɩ o jɩa si ku tɔgi ba cullu tum cwəŋə. Ku ma su-o. ³⁹ Dɩ Yuutu Zezi ma ta did-o o wɩ: «Ei! Abam Farizian tiinə na lagɩ á di wudiu, á yəni á fɔgi á sun á zwi dɩ á kabəli kwe lanyiranɩ. Ku daari abam tɩti nan su dɩ digiru mu. Á wuru su dɩ ŋwɩni dɩ wo-balwaaru kəm. ⁴⁰ Abam yi jwəəru mu. We nan mu wu kɩ wəənu maama wuru dɩ tɩ kwe na? ⁴¹ Á nan maŋɩ si á kwe á na jɩgi kulu tɩn á pa yinigə tiinə dɩ á wuru maama. Á na kɩ kuntu, á kulokulu daa bá ta jɩgi digiru.

⁴² Abam Farizian tiinə-ba, lɛeru wu á yuu ni. Bɛŋwaanɩ, ku na maŋɩ ku yi dwə dwi maama ba zi ba daga dɩ, á yəni á lɩ kulu na yi We nyɩm tɩn á pa-DL. Ku lana. Ku daari abam yigə tərə dɩ cɩga tɔgum dɩ We sono. Ku ya maŋɩ si á taá kɩ tɩntu wəənu tum mu, si á yi yagɩ We niə yadaara yam.

⁴³ Abam Farizian tiinə-ba, lɛeru wu á yuu ni. Bɛŋwaanɩ, á na zu á We-di sɩm, á lagɩ je-kamunnu mu si á taá je yigə ni. Á na ve yaga, á lagɩ si kɔkɔna maama taa tui ba zuli abam.

⁴⁴ Lɛeru wu á yuu ni. Bɛŋwaanɩ á nyɩ dɩ yibeelə yalu na saari ya daari tɩga yi kɔkɔna tɔgi ya baŋa ba kea yi ba yəri ya ni ni tɩn mu.»

⁴⁵ We cullu karanyɩna didua ma ləri Zezi taanɩ dɩm o wɩ: «Karanyɩna, nmu na jɩgi wəənu tɩlu n ŋkɔni tɩn, n twɩ dɩbam dɩ mu.»

⁴⁶ Zezi ma ləri o wɩ: «Abam balu na yi We cullu karanyɩna tiinə tɩn, lɛeru wu á dɩ yuu ni. Bɛŋwaanɩ abam yəni á yaari kɔkɔna dɩ wo-dɛeru si ba taa tɔga. Ku maa nyɩ dɩ á na pa ba zɩŋɩ zila yalu na dunə ya dwe ba zɩŋɩm tɩn, yi abam tɩti ba sɛ si á twəri zila yam funfun dɩ á zəŋi.

⁴⁷ Lɛeru wu á yuu ni. Bɛŋwaanɩ abam yəni á fɔgi á kɩ faŋa faŋa We nijonŋə bam yibeelə. Ku nan yi á kwə-nakwa mu gu-ba. ⁴⁸ Á kəm dɩm bri ni á sɛ kəm-balwaaru tɩlu á kwə-nakwa bam na kɩ tɩn. Bantu dɛen gu We nijonŋə bam, yi abam tɩti laan fɔgi á kwe ba yibeelə yam. ⁴⁹ Abam na tɔgi á kwə kənə kuntu tɩn, We dɩlu na maŋɩ DL ye wəənu maama tɩn tagɩ abam ŋwaanɩ DL wɩ: «Aá tɩŋɩ a nijonŋə dɩ a tɩntɩŋna ba tee ni. Ba ma wú ja ba badaara ba gu, yi baá yaari badaara.» ⁵⁰ Kuntu ŋwaanɩ We wú pa á na cam zanzan, ni ku yi abam tɩti mu gu We nijonŋə balu maama ba na gu lugu pulim ni si ku ba ku yi zɩm tɩn, ⁵¹ ku na puli Abelɩ ni si ku ba ku kweeli dɩ Zakari wulu ba na gu We kaanum bimbim dɩm dɩ DL di-laa kum tɩtarɩ ni tɩn. A lagɩ a ta cɩga mu dɩ abam si, kəm-balwaaru tum kuntu maama caa wú ta wu zɩm kɔkɔna bam yuu ni.

⁵² We cullu karanyɩna tiinə-ba, lɛeru wu á yuu ni. Bɛŋwaanɩ á yəni á cɩ kɔkɔna si ba yi lwarɩ We cɩga kam. Abam tɩti wu sɛ si á jonŋi-ka, yi á daari á wu pɛ balu na lagɩ ba jonŋi-ka tɩn cwəŋə si ba jonŋi.»

⁵³ Zezi laan ma nunŋi jəgə kam kuntu ni o viiri. We cullu karanyɩna tiinə bam dɩ Farizian tiinə bam maa ba lagɩ o taanɩ dɩ funfun dɩ. Ba ma jaar-o dɩ bwɩə zanzan.

⁵⁴ Ba maa lagɩ si ba pa o ŋkɔni o tusi, si ba wanɩ ba ja-o.

Dɩ na wú ta jɩgi dɩ tɩti te tɩn

(Matiyu 10:26-33, 12:32, 10:17-20)

12 Maŋa kam kuntu ni kɔ-fɔkɔ zanzan ya lagɩ daanɩ Zezi tee ni. Ba dɛen yi kɔkɔna murrɩ murrɩ mu. Ba tiini ba pulɩ daanɩ yi ba kɔni daanɩ. Zezi ma puli o ta dɩ o karabiə bam o wɩ: «Á fɔgi á cɩ á tɩti, si á yi pa Farizian tiinə bam dɩ abam ba dabɩɩ dɩm, dɩ ba na yi pipiri-nyuna yi ba səgi ba kɩ wo-balwaaru te tɩn. ² Kulu maama na səgi kɔkɔna tee ni tɩn, ku jwa wú ba ku lwarɩ jaja. ³ Kuntu tɩn, abam na səgi á ta kulu maama tɩn wú nunŋi pooni mu si kɔkɔna maama ni. Abam na waasi woŋo kulu digə wunɩ tɩn, kɔkɔna wú dɩ nayuu ba tɔkɩku.

⁴ A cilonnə-ba, a lagɩ a ta abam si á yi taá kwarɩ fuunɩ dɩ balu na wal ba gu á yɩra yam yi ba daa warɩ ba kɩ abam kulokulu ba wəli da tɩn. ⁵ A nan wú bri abam á na maŋɩ si á taá kwarɩ wulu tɩn. Á maŋɩ si á taá kwarɩ We mu, bɛŋwaanɩ dɩntu jɩgi dam si DL gu abam si DL daari DL dɩ abam min-tɩu ni. A lagɩ a ta abam si dɩntu mu á maŋɩ si á taá kwarɩ.

⁶ Ku na yi kabəmbəli, ba yəni ba yəgi suntu mwali mwali mu. We nan ba swe si didua didua ni ni. ⁷ We maŋɩ DL ye abam yuuywe sɩm ni na mai te tɩn. Á yi taá kwarɩ fuunɩ, si abam didua didua jɩgi kuri á dwe kabəmbəli zanzan.

⁸ A lagɩ a ta abam si kɔkɔnu wulu maama na zɩgi nabiinə yigə ni o bri jaja si o yi a kɔkɔnu tɩn, amu Nabiin-bu wum dɩ wú zɩgi kuntu tu kwaga ni a bri ni o yi a kɔkɔnu We malesɩ sɩm yigə ni. ⁹ Ku daari, wulu maama na vɩn amu nabiinə yigə ni tɩn, amu dɩ wú vɩn kuntu tu We malesɩ sɩm yigə ni. ¹⁰ Wulu maama na ŋkɔni wo-balwaaru o pa amu Nabiin-bu wum tɩn, We wú sɛ si DL ma cɛ kuntu tu. Wulu nan na ŋkɔni o twɩ We Joro kum tɩn, We bá sɛ si DL ma cɛ-o.

¹¹ Kɔkɔna wú ja abam ba vu ba saŋɩ Zwifə nakwa tee ni dɩ tw kum yigə tiinə tee ni dɩ didɛera tee ni. Ba na kɩ abam kuntu, si á yi taá liə dɩ á na wú ŋkɔni kulu si á ma vri á tɩti, naa á na wú tɩli taanɩ dɩm te tɩn. ¹² Kantu maŋa kam ni We Joro kum wú pa á lwarɩ á na maŋɩ si á ta kulu tɩn.»

Jɩjɩguru na bá wanɩ tɩ pa ŋwɩa te tɩn taanɩ

¹³ Kɔkɔnu didua mu tɔgi o wu kɔkɔ kum wunɩ, o ma ta dɩ Zezi o wɩ: «Karanyɩna, a loori-m si n ta a zumbaaru wum, si o kwe wəənu tɩlu dɩbam ko na tɩgi o daari tɩn o maŋɩ amu nyɩm o pa-nɩ.»

¹⁴ Zezi ma lər-o o wɩ: «A cilonŋ. Wɔkɔ mu tiŋi amu si a dɩ abam taanɩ naa si a maŋɩ á jɩjɩguru a pa abam?» ¹⁵ O laan ma ta dɩ ba maama o wɩ: «Á taá yɩrɩ á tɩti dɩ wo-

swənə zanzan. Nɔɔnu jɔjɔguru na daga te, ti bá wani o ɔwɔa ti yiri, o na maɔi o yi nadum te di.»

¹⁶ Zezi laan ma maɔi mumaɔa o brɔ-ba o wɔ: «Nadum wudoɔ mu wura. O maa jɔgi karɔ si na ki wudiiru zanzan si pa-o. ¹⁷ O ma buɔi o wɔ: A nan wú ki ta mu? Je daa tərə si a ki a wudiiru tum maama da.»

¹⁸ O laan ma buɔi o wɔ: «A na wú ki te tɔn, aá magi a tuli sum maama mu a di tɔga ni, si a daari a lɔ tuli-zɛ, si a wani a pɛ a wo-vaalu tum di a wəənu tum maama a ki da.» ¹⁹ A laan wú ta a wuni a wɔ: «A jɔgi wəənu tulu maama a na lagɔ tɔn si ku taa ve bɔna kɔgɔ kɔgɔ. Liə daa bá ja-ni. Aá ta ki a wubuɔa na lagɔ te tɔn, a di yi a nyɔa yi a ki wupolo.» ²⁰ Wɛ ma ta did-o Di wɔ: «Nmu yi joro mu. Tɔtu dɔntu wuni aá jɔɔi n ɔwɔa. Kuntu tɔn, wɔɔ mu wú ta te wəənu tulu maama n ya na jɔgi tɔn?» ²¹ «Ku yi kuntu doɔ mu di wulu maama na tiɔi jɔjɔguru zanzan o pa o tɔti yi o ba jɔgi kulukulu Wɛ tee ni tɔn.»

Baɔa-Wɛ na nii dɔbam baɔa ni te tɔn

(Matiyu 6:19-21,25-34)

²² Zezi ma ta di o karabiə bam o wɔ: «Kuntu ɔwaaɔ mu a lagɔ a ta abam si á yi taá jɔgi liə di lugu baɔa kulukulu, ku na yi á ni-wudiu, naa á na wú zu gwaaru tulu tɔn. ²³ Bɛɔwaaɔ á ɔwɔa garɔ wudiiru. Yira yalu Wɛ na pɛ abam tɔn di maa garɔ gwaaru. ²⁴ Nan maani-na á nii bacangaaru na yi te tɔn. Ti ba duə, yi ti ba zagɔ mi-na. Ti ba jɔgi tuli di tikəri si ti ki wudiiru da. Ku nan yi Wɛ mu nii ti baɔa ni di ti ni-wudiu. Abam nan tiini á jɔgi kuri á dwe zunə bam. ²⁵ Abam wuluwulu bá wani o toɔi o ɔwɔa di funfun di, o na maɔi o li te di. ²⁶ Á bá wani ku funfun di á ki, bɛɛ nan mu yi á jɔgi liə di wəənu tulu maama na daari tɔn? ²⁷ Maani-na á nii gapunnu tum lam na yi te tɔn. Tuntu nan warɔ ti tɔɔi, yi ti warɔ gwaaru ti sɔ. Nan taá ye-na ni, tuntu jɔgi lam ti dwe Pɛ Sabmɔn dɛɛn na maɔi o zuuri gwar-ɔɔnnu tulu tɔn. ²⁸ Ku nan na yi gaaru tum kuntu, tuntu ba jɔgi dɛ di nɔɔna na zwe-ti. Di kuntu di, Wɛ ta mu pai ti jɔgi lam kuntu doɔ. Kuntu ɔwaaɔ, ku na yi abam, Wɛ tiini Di nii abam baɔa ni. Bɛɛ mu yi á ba ki á wu-didua di Wɛ?

²⁹ Á yi taá jɔgi wubuɔ-fara di á na wú ki te si á na wudiu á di tɔn. Á yi taá ki liə di kuntu woɔo. ³⁰ Lugu baɔa nɔɔna balu na yəri Wɛ tɔn mu tiini ba buɔi wəənu tum kuntu maama wubuɔa. Abam Ko Wɛ nan maɔi Di ye ni abam maɔi si á taá jɔgi wəənu tum kuntu.

³¹ Abam maɔi si á pa á wubuɔa taa tɔgi Wɛ paari dɔm mu. Á na ki kuntu, Wɛ laan wú wəli abam woɔo kulu na daari tɔn.

³² A nɔɔna bam á na ba daga tɔn, yi pa-na fuɔni taa jɔgi abam. Abam Ko Wɛ wubuɔa mu lagɔ si Di pa abam tɔgi á di Di paari dɔm. ³³ Kwe-na á jɔjɔguru tum á yəgi, si á daari á maɔi ti səbu kum á ma wəli yinigə tiinə. Kuntu mu á kwe á jɔjɔguru á tiɔi Wɛ-sɔɔɔ ni, səbiə gan-lɔgɔdi na bá cɔgi mɛ tɔn. Á na tiɔi jɔjɔguru Wɛ tee ni, ti daa bá je. Nɔwɔna daa bá wani ba ɔɔ-ti, yi tua bá wani

ka mu-ti ka cɔgi. ³⁴ Bɛɔwaaɔ, abam jɔjɔguru na tigi mɛ tɔn, á bɔcara di tigi dáani mu.»

Dí na wú ta jɔgi dí tɔti te si dí Yuutu joori o ba tɔn

(Matiyu 24:42-51, 10:34-36, 16:2-3, 5:25-26, Maruki 13:32-37)

³⁵⁻³⁶ Zezi ta ma ta o wɔ: «Á taá fɔgi á cu á tɔti, ni nɔɔna balu yuutu na nunji o vu si o di kadiri candiə yi ba jɔgi tɔna si o joori o ba tɔn. Ba ma fɔgi ba vɔ ba gwaaru di wɔ, yi ba tarigi ba min-zwəənu ba zigi ba tee ni. Ba yuutu wum na tu o yi manco-pɔna o magi boro, ba laan wú wani ba zaɔi lila ba purɔ ba pa-o. ³⁷ Ba yuutu wum na joori o ba, yi tuntuɔna balu na zigi ba niə yi ba ba dɔ tɔn, kuó ji wupolo di ba. A lagɔ a ta cɔga mu di abam si, ba yuutu wum laan wú pa ba jəni ba di wudiu. O ma wú vɔ o gɔɔ di vɔa, si o kwe wudiu kum o vu o zigi si ba di. ³⁸ O nan na joori o ba tɔti kuru ni di, yi o tuntuɔna bam ta na zigi ba niə yi ba ba dɔa, kuó ji wupolo di ba.

³⁹ Á taá ye si, sɔɔɔ tu ya na lwarɔ maɔa kalu ɔwɔnu na lagɔ o ba tɔn, o ya bá pa ɔwɔnu wum na cwəɔə o zu o ɔɔ. ⁴⁰ Kuntu ɔwaaɔ abam maɔi si á ci á tɔti mu, si amu Nabiin-bu wum lagɔ a ba maɔa kalu abam na ba tɔna ni aá ba tɔn mu.»

⁴¹ Pɔyɛɛɔ ma bwe Zezi o wɔ: «Dí Yuutu, nmu na maɔi mumaɔa yantu tɔn, ku yi dɔbam yurani ɔwaaɔ mu naa nɔɔna maama ɔwaaɔ mu?»

⁴² Dí Yuutu Zezi ma ləri o wɔ: «Wɔɔ mu yi tuntuɔ-ɔɔm wulu na jɔgi wubuɔa tɔn? O nyl nɔnɛɛni tuntuɔnu wulu o yuutu na yagi o tɔtuɔa o pa-o yi o daari o vu cwəɔə tɔn. O yuutu wum ma li-o si o taa nii o donnə tuntuɔna bam baɔa ni, si o daari o taa pa-ba ba ni-wudiu dɛ maama. ⁴³ O sɔɔɔ tu wum na joori o ba, yi o na piini di o ki kulu maama o na pɛ-o si o ki tɔn, tuntuɔnu wum kuntu laan wú na wupolo. ⁴⁴ A lagɔ a ta cɔga mu di abam si, o yuutu wum laan wú pa o taa nii o jɔjɔguru maama baɔa ni mu.

⁴⁵ Tuntuɔnu wum nan na buɔi o wɔ, o yuutu wum daani zanzan yi o ba tui, yi o na jɔgi o donnə tuntuɔ-baara di tuntuɔ-kaana bam o maga, o di o gaala, yi o nyɔ sana o bugə, ⁴⁶ tuntuɔnu wum kuntu yuutu wum laan wú joori o ba, dɛ dɔm tuntuɔnu wum na ba jɔgi tɔna di maɔa kalu o na wú ba tɔn. O yuutu wum na tu o pur-o kuntu, o laan wú pa o na cam, yi o daari o pa o da di balu na vɔn Wɛ cɔga kam tɔn o na yaara zanzan.

⁴⁷ Tuntuɔnu wulu maama na lwarɔ o yuutu wubuɔa na lagɔ si o ki kulu tɔn, yi o na wu sɛ si o ja o tɔti o ki-ku, kuntu tu wú na maguru zanzan. ⁴⁸ Ku daari, wulu na yəri o yuutu na lagɔ si o ki kulu tɔn, yi o na ki kulu na maɔi si ba mag-o tɔn, kuntu tu wú na maguru funfun mu. Wulu maama ba na pɛ wəənu zanzan tɔn, baá bwe-o wəənu zanzan bwia. Nɔɔnu wulu na jɔɔi wəənu zanzan si o taa nii-ti tɔn, Wɛ wú bwe-o wəənu zanzan ku ja gaal.»

⁴⁹ Zezi daa ta ma ta o wɛ: «Amu tu lugu baŋa si a tarigi mini mu a ma zwe-ku. A nan ya lagɛ di a wu maama si mini dɛm na maŋɛ di ya tarigi mu. ⁵⁰ Amu nan maŋɛ si a zu yaara wu, nɛnɛnɛ a na wú miisi na wuni te tɛn mu. A nan wu wu-cɔɔ wuni mu, si ku taa ve maŋa kam ku na wú ki ku ti tɛn. ⁵¹ Amu na tu lugu baŋa tɛn, á buŋɛ si ku yi si a pa nɔɔna fɔɔɔ daani mu na? Aye. A tu si a pa nɔɔna pɔɔɔ daani mu. ⁵² Ku na puli zɛm ku maa ve, sɔɔɔ didua wuni nɔɔna banu na wura, baá pɔɔɔ daani batɔ di bale. ⁵³ Ko di o bu wú pɔɔɔ daani. Nu di o buku di wú pɔɔɔ daani. Kaani di o baru nu di wú pɔɔɔ daani.»

⁵⁴ Zezi laan ma ta di nɔɔn-kɔɔ kum o wɛ: «Á na nɛ kunkwænu na wura ti zaŋa mɛ seeni dua na zigi da ka ni tɛn, á yɛni á ta lɛla si dua lagɛ ka ni, yi kaá suni ka ni mu. ⁵⁵ Ku daari gungun-kurru vii na wura ku fulá, á yɛni á wɛ lun-wɛa maa bɛna, yi kúú suni ku ki kuntu mu. ⁵⁶ Abam yi pipiri-nyɛna mu. Abam wal á nii weyuu di tɛga baŋa á ma lwarɛ tɛga kam yibiyá na wú ta yi te tɛn. Bɛɛ nan mu yi á warɛ á lwarɛ wænu tɛlu na wura ti ki lele tɛn kuri?

⁵⁷ Bɛŋwaani mu yi abam ba buŋa, si á lwarɛ kulu na lana tɛn si á taá kɛa? ⁵⁸ Ku nyl di nɔɔnɔ na jaani-m o vu o saŋɛ sarɛya jɛgɛ ni te tɛn. Abam ta na wu cwɛŋɛ ni á maa ve tɛn, si n kwaani n pa á fɔɔɔ daani. Ku na dai kuntu, o laan wú ja nmu o ki sarɛya-diru wum juŋa ni. Wuntu di laan ma wú ki nmu o tintuŋɛ juŋa ni, si o ki nmu pɛna digɛ ni. ⁵⁹ A lagɛ a ta nmu si nɛn ta n wura taan. N na wu ŋwɛ juŋɛ dɛm maama n ti, ba bá yagɛ-m.»

Dí na wu lani dí wuru, dí wú na cɔɔm

13 Kantu maŋa kam ni nɔɔna badonnɛ maa ba Zezi te, yi ba ta did-o Galile tiinɛ badonnɛ taani. Guvɛrma tu Pilatu dɛɛn jaani bantu o gu maŋa kalu ba na wura ba kaani Baŋa-Wɛ tɛn, o pa ba jana nuŋi ka gwaani di vara jana. ² Zezi ma lɛri nɔɔna bam o wɛ: «Galile tiinɛ bantu na tiini ba na cam kuntu doŋ tɛn, á buŋɛ si ku yi ba na tiini ba yi nɔɔn-balwaaru ba dwe ba donnɛ bam tɛn ŋwaani mu na? ³ Aye, ku dai kuntu. Abam tuti di na wu lani á wuru á yagɛ kɛm-balwaaru tum, abam maama di wú cɔɔɔ kuntu doŋ mu. ⁴ Ku ta na yi nɔɔna fugɛ-nana balu ya na tigi Silua ni maŋa kam weyuu digɛ na tu ba baŋa ni tɛn, á buŋɛ ni ku yi ba na maŋɛ si ba na cɔɔm ku dwani Zeruzalem tiinɛ badonnɛ bam tɛn ŋwaani mu na? ⁵ Aye, ku dai kuntu. Abam tuti na wu lani á wuru á yagɛ kɛm-balwaaru tum, abam maama di wú cɔɔɔ kuntu doŋ mu.»

Kapuru kulu na ba jaani tɛn mumaŋa

⁶ Zezi laan ma maŋɛ mumaŋa o brɛ-ba o wɛ: «Nɔɔnɔ mu wura. O ma jɛri kapuru o kara wuni. O ma vu si o nii, oó na ku biɛ o gwari na. O ma wu nɛ. ⁷ Ku na ba lɛri biɛ tɛn, o ma ta di o tintuŋɛ wum o wɛ: «Nii, dɔɔn jigi

buna yatɔ mu a na tui a laga ku biɛ yi a ba nai kulukulu. Nan goni-ku n di tɛga ni, si ku zigi da kafe mu.»

⁸ Tintuŋɛ wum ma lɛr-o o wɛ: «A yuutu, yagɛ si ku daa ki bɛni didua ku wɛli da. Áa ku goŋo a kaagi ku maama yi a ki pupɔɔɔ da. ⁹ Bɛni daa na yiɛ yi ku na lɛ-gi biɛ, ku lana. Ku nan daa ta na wu lɛgi, dí laan wú go-ku dí di tɛga ni.» »

Zezi na pɛ kaani wudonj na yazurɛ ba siun dɛ ni te tɛn

¹⁰ Zwifá bam siun dɛ didonj dɛɛn ma yi. Zezi maa wu ba Wɛ-digɛ kam ni o brɛ-ba Wɛ taani. ¹¹ Kaani wudonj maa tɔɔɔ o wura, cicirɛ na jig-o ka yaara di yawɛu taan buna fugɛ-nana, ka pa o tii mu, o warɛ o kwani wɛɛni. ¹² Zezi na nɛ-o tɛn, o ma ta did-o si o ba o te. O laan ma ta did-o o wɛ: «Kaani, n nɛ bwɛlim, n sin di n yaara yam.» ¹³ O na tagɛ kuntu tɛn, o ma zi o ja o baŋa ni. Bɛdɛl baŋa ni mu kaani wum kwani wɛɛni. O na kwani wɛɛni tɛn, o ma tee Baŋa-Wɛ.

¹⁴ Zwifá Wɛ-digɛ kam yuutu wum na nɛ Zezi na ki te ba siun dɛ dɛm ni yi o pa kaani wum na yazurɛ tɛn, o bam ma zaŋɛ. O ma ta di kɔɔɔ kum o wɛ: «Wɛ pɛ dɛbam da yardu mu si dí ta maa tuŋɛ dí tituŋa. Kuntu tɛn, á maŋɛ si á taá tui da yam kuntu ni mu si á na yazurɛ, si ku dai siun dɛ dɛm ni.»

¹⁵ Dí Yuutu Zezi ma lɛr-o o wɛ: «Abam yi pipiri-nyɛna mu. Abam wɔɔ mu wú ta jigɛ o nabɛa naa o bɛnaga yi o ba bwɛli-ka o ja vu si ka nɔɔ na siun dɛ dɛm ni? ¹⁶ Kuntu tɛn, kaani wuntu na yi Abraham dwi tu yi sutaani ya wɔ-o di yawɛu buna fugɛ-nana tɛn, ku culi si a bwɛl-o a yagɛ siun dɛ dɛm ni si o sin di o yawɛu kum na?»

¹⁷ O na tagɛ kuntu tɛn, ku ma pa balu na vi-o tɛn na cavura. Ku daari nɔɔn-kɔɔ kum maama maa jigɛ wupolo zanzan di wo-kunkagɛla yalu maama o na ki tɛn.

Wɛ paari dɛm na yi te tɛn

(Matiyu 13:31-33, Mariki 4:30-32)

¹⁸ Zezi daa ma ta o wɛ: «Wɛ paari dɛm nyl di bɛɛ? A ma bɛɛ mu a maŋɛ-di a brɛ abam? ¹⁹ Wɛ paari dɛm nyl di nɔɔnɔ na kwe wo-duu na yi mɛmɛnu o vu o du o kadugɛ ni. Wo-duu kum kuntu ma nuŋi, yi ku tiini ku ji tu-kamunu. Zuná laan ma ba ba sɔ ba pwɛru tiu kum yuu ni.»

²⁰ Zezi daa ma ta o wɛ: «A ta wú ma bɛɛ mu a maŋɛ Wɛ paari dɛm na nyl te tɛn a brɛ abam? ²¹ Di nyl di kaani na kwe dabɛli o gwaani di dɛpɛ muni zwɛ-zɛ sɛtɔ te tɛn. Di laan ma pa dɛpɛ muni dɛm maama full.»

Dí na wú zu Wɛ paari dɛm wuni te tɛn

(Matiyu 7:13-14,21-23)

²² Zezi dɛɛn wu cwɛŋɛ ni o maa ve Zeruzalem. O na maa ve tɛn, o tuli tɛni dɛm maama yi o brɛ-ba Wɛ

taanl. ²³ Nɔɔnu wudonj ma bwe-o o wl: «A Yuutu, nɔɔna funfun yiranl mu wú na vrum na?»

Zezi ma ta di nɔɔna bam o wl: ²⁴ «Á taá cu á tttl sl á kwaanl á da ni dlul na pɔnl tɔn á zu We paarl dɔm wu. A lagl a ta abam sl nɔɔna zanzan wú ba ba beeri sl ba zu, yl ba bá wanl ba na cwəŋə. ²⁵ Maŋa kam na yia, yl sɔŋɔ tu zaŋl o pl o manɔŋo, abam laan wú ba á zɔŋl pooni nl á magl boro, yl á loori á wl: «Dí Yuutu, popo, purl sl dí zu.» O laan wú ləri o wl: «A yəri abam na nuŋi mɛ.» ²⁶ Abam laan wú ta wl: «Dɔbam ya tɔŋl di nmu dí jəni dí di wudiu. Ku yl dɔbam tu kum cwe sum wunl mu n zɔŋl da n brl We taanl.» ²⁷ O nan ta wú ləri abam o wl: «A yəri abam. Joori-na daa nl, abam kəm-bal-waarul tiinə bam.»

²⁸ Ku na kl abam kuntu, á wú na Abraham di Yizaki di Zakɔbl na je We paarl dɔm wunl, ku wəli di We nijonŋə bam maama. Abam tttl nan bá na cwəŋə sl á zu. Abam wú maŋl mɛ yaara na wura yl nɔɔna keerə yl ba dunl ba nwa tɔn. ²⁹ Nɔɔna wú nuŋi lugu baŋa je maama nl ba ba ba zu We paarl dɔm wu, yl ba jəni ba di ywəəni daanl. ³⁰ Á taá ye nl, nɔɔna badaara zɔm na yl kwaga tiinə tɔn wú ba ba ji yigə tiinə. Badaara di na maŋl ba yl yigə tiinə tɔn wú joori ba ji kwaga tiinə.»

Zezi wu na cɔŋl Zeruzalem tiinə ŋwaanl te tɔn (Matiyu 23:37-39)

³¹ Maŋa kam kuntu nl mu Farizian badonnə tu Zezi te, yl ba ta did-o ba wl: «Yagl yo seeni sl n vu jəŋə kadoŋ. Bɛŋwaanl Pɛ Erɔdl lagl sl o pa ba gu nmu.»

³² O ma ləri-ba o wl: «Ve-na á ta á brl nasla kam nl, zɔm da yantu nl a maŋl sl a taa zəli sutaana, sl a kwəri a pa nɔɔna na yazurə. Da yatɔ de nl, a laan wú yi a kweelim jəŋə. ³³ A nan maŋl sl a daa kwe a cwəŋə a taa kea zɔm di jwaanl di jwa yigə nl, bɛŋwaanl ku bá wanl sl wulu na yl We nijonŋu tɔn ga o ŋwla yl ku dal Zeruzalem nl.

³⁴ Həii! Zeruzalem tiinə-ba, á yəni á gu We nijonŋə yl á dul nɔɔna balu We na tɔŋl abam tee nl tɔn di kand-wa. Kuni zanzan mu a ya lagl sl a la abam nɔn-biə a kl daanl sl a taa nii á baŋa nl, nɔnɛni coro na kukwəri ku biə ku kl ku vwana kuri nl te tɔn, yl abam wu sɛ. ³⁵ Kuntu tɔn, We laan wú dwanl Dl jla abam tu kum baŋa nl sl ku ji di-dwəənu. Á taá ye nl, á daa bá na-nl sl ku taa ve maŋa kalu á na wú ta wl: «Zuli-na wulu na tu dí Yuutu We yrl ŋwaanl tɔn.»

Zezi na pɛ ya-fula tu na yazurə te tɔn

14 Siun de didonj deen ma yi. Zezi ma vu Farizian yigə tu didua sɔŋɔ o zu sl o di wudiu. O na wura tɔn, ba maa kwaanl ba yur-o, sl ba nii o na wú kl te tɔn. ² Ya-fula tu ma ba o zɔŋl Zezi yigə nl. ³ Zezi na nɛ-o tɔn, o ma bwe We cullu karanylna tiinə di Farizian tiinə bam o wl: «Dɔbam cullu pal cwəŋə sl dí pa nɔɔnu na

yazurə siun de dɔm nl naa ku culə?» ⁴ Ba maa cum. O ma dwe nɔɔnu wum o pa o na yazurə, yl o yag-o o wl, o ve.

⁵ O laan ma bwe-ba o wl: «Abam wulu bu na tu vuli wunl siun de nl, n bá kl lula n vu n vaŋ-o n ll na? Ku na yl n nabla di, n bá vu n ll-ka na?»

⁶ Ba maa warl ba lər-o kulokulu.

Dí na maŋl sl dí tu dí tttl dí kl te tɔn

⁷ Nɔɔna balu na tu sl ba tɔŋl ba di wudiu Farizian tu wum sɔŋɔ nl tɔn maa lagl jəŋə je sl ba jəni. Zezi ma na nl ba lagl je-laarul je mu sl ba jəni da. O na nɛ kuntu tɔn, o ma maŋl mɔmaŋa o brl-ba o wl: ⁸ «Nɔɔnu na kl kadiril candiə yl o bəŋi-m sl n ba n di, yl kwaanl sl n jəni nɔn-kamunu jəŋə je nl. Nmu na kl kuntu, yl nɔn-kɔɔ na tuə, ⁹ sɔŋɔ tu wulu na bəŋi abam tɔn wú ba o ta di nmu o wl: «Zaŋl sl n daarl jəŋə kam n pa nɔɔnu wuntu.» Nmu laan wú zaŋl n vu n jəni kwaga kwaga mu di cavura.

¹⁰ Ku daarl, ba na bəŋi-m sl n vu n tɔŋl n di candiə, ve n jəni kwaga kwaga. Nmu na kl kuntu, yl sɔŋɔ tu wum na tu o na-m, o laan wú ta o wl: «A cilonj, zaŋl n ba yigə n jəni.» Kuntu wú pa n na zulə nɔɔna bam maa-ma yigə nl.

¹¹ Bɛŋwaanl, wulu na zəŋi o tttl tɔn, We wú tu kuntu tu. Wulu nan na tu o tttl tɔn, We wú zəŋi kuntu tu.»

¹² Zezi laan ma ta di sɔŋɔ tu wum o wl: «Nmu na lagl n kl wudi-fɔɔ n pa nɔɔna, ku na yl wla nl naa didaanl, sl n yl bəŋi n cilonnə di n curru di n donnə nadunə. Nmu na kl kuntu, bantu wú wanl ba joori ba di kl-m kuntu donj ba ma ŋwl junl dɔm. ¹³ Nmu nan na lagl n kl candiə, sl n bəŋi balu na yl yinigə tiinə di kwaaru di gwanl di lilwə tɔn, sl ba ba ba di. ¹⁴ Nmu na kl kuntu, nmu wú ta n jɔŋl yu-yonŋo. Nɔɔna bantu donj bá wanl ba joori ba ŋwl junl dɔm. Maŋa kam We na wú pa nɔn-ŋuna bi ba yagl tuunl tɔn, nmu laan wú jonj n kəm dɔm kwəə.»

Candi-fara mɔmaŋa (Matiyu 22:1-14)

¹⁵ Nɔɔnu wudonj wulu na tɔŋl o je Zezi tee nl o di wudiu tɔn ma ni o na tagl kulu tɔn. O ma ta did-o o wl: «Nɔɔnu wulu maama na zu We paarl dɔm wu o jəni o di ywəəni dáanl tɔn mu yl yu-yonŋo tu.»

¹⁶ Zezi ma maŋl mɔmaŋa o ma ləri o wl: «Nɔɔnu wudonj mu ya wura o ma lagl o kl wudi-fɔɔ sl o pa nɔɔna. O ma bəŋi nɔɔna zanzan sl ba ba ba di. ¹⁷ Candiə kam maŋa na yi tɔn, o ma tɔŋl o tuntɔŋnu sl o vu o ta di balu o na bəŋi tɔn nl, ba ba sl wonŋo maama ti ku yigə. ¹⁸ Nɔɔna bam na ni kuntu tɔn, ba maama ma wura ba loori cwəŋə o tee nl. Ba didua ma wl: «Popo, pa-nl cwəŋə, sl a jonj kar-dunŋa mu, ku yl fɔfun sl a vu a nii ka baŋa nl.» ¹⁹ Nɔɔnu wudonj di ma wl: «Popo, pa-nl

cwəŋə, sɪ a yəgi nabe fugə mu lele kuntu sɪ a ma va. A maa ve sɪ a kɪ a nii, sɪ wú sɛ sɪ va na?»²⁰ Nɔkɔnu wudoŋ dɪ ma ta o wɛ: «A di kaanu mu lele kuntu. Amu daa bá wani a ba.»

²¹ Tɪntuŋnu wum laan ma joori sɔŋɔ o vu o ta dɪ o tu wum ba na ləri te tɪn. Sɔŋɔ tu wum na ni tɪn, o bam ma zaŋɪ. O ma ta dɪ tɪntuŋnu wum o wɛ: «Nunɪ lula n vu tɪw kum cwe sɪm yum maama n la yinigə tiinə dɪ kwaarɔ dɪ lilwə dɪ gwanɪ n pa ba ba ba di.»²² Tɪntuŋnu wum ma kɪ kuntu, yɪ o daa ta o wɛ: «Amu tu, a kɪ tɪte maama nmu na tagɪ tɪn, yɪ jəgə daa ta daari sɪ nɔkɔna jəni da.»²³ Sɔŋɔ tu wum daa ma ta did-o o wɛ: «Nunɪ tɪw kum wu n vu n beeri cwə-bim sɪm maama niə nɪ, sɪ n pa balu na wura tɪn ba ba zu a sɔŋɔ kum sɪ ku su.»

²⁴ A lagɪ a ta abam sɪ, ku na yɪ nɔkɔna balu a ya na bəŋɪ yɪ ba vɪn tɪn, bantu wuluwulu daa ba jɪgɪ ni sɪ ba tɔgɪ ba di a wudiu kum.»

Dí na wú kwaanɪ dɪ dí dam maama te sɪ dí taá tɔgɪ Zezi tɪn

(Matiyu 10:37-38, 5:13, Markɪ 9:50)

²⁵ Zezi na wu cwəŋə nɪ o maa ve tɪn, nɔn-kɔgɔ zanzan maa tɔgɪ o kwaga. O ma pipiri o nii ba seeni yɪ o wɛ: ²⁶ «Nɔkɔnu wulu na tu amu te yɪ o wu vɪn o ko dɪ o nu, dɪ o kaanu dɪ o biə, dɪ o zumbaara dɪ o nyaana dɪ o nakwa, yɪ o na wu vɪn o tɪtɪ ŋwɪa dɪ, kuntu tu bá wani o ji amu karabu.»²⁷ Wulu maama na wu sɛ sɪ o tɔgɪ amu kwaga, sɪ o na yaara nɪ wulu na zɪŋɪ dagara o maa ve o tuɔntɪ je te tɪn, kuntu tu bá wani o ji a karabu.

²⁸ Abam wulu na buŋɪ sɪ o lɔ wəyuu di-kamunu, n maŋɪ sɪ n da yigə n jəni n jeeli n nii, səbu kum wú wani digə kam ku lɔ ku ti naa ku bá wani. Ku dai kuntu na?²⁹ N na wu kɪ kuntu, yɪ n na cwi digə kam kuri yɪ ka daa warɪ ka guri, balu maama na lwarɪ tɪn wú ta mwanɪ nmu, ³⁰ yɪ ba wɛ: «Nɔkɔnu wuntu puli digə lɔkɔm, yɪ o daa warɪ-ka o guri.»

³¹ Asawɛ, pɛ na lagɪ o kɪ jara dɪ pɛ wudoŋ, o maŋɪ sɪ o da yigə o jəni o bwe o nii, nɔkɔna murr-fugə (10.000) kalu na wu o kwaga nɪ tɪn wú wani ba jeeri nɔkɔna murr-fiinle (20.000) kalu na wu pɛ wudoŋ wum kwaga nɪ tɪn naa ba bá wani. Ku dai cɪga na?³² O nan na bá wani, pɛ wudoŋ wum ta na wu yigə yigə o buɪnɪ tɪn, oó da yigə o tɪŋɪ tɪntuŋna mu o tee nɪ, sɪ ba koor-o sɪ o yagɪ jara yam sɪ ya ti.³³ Kuntu tɪn, ku yɪ bidwɪ mu dɪ abam wulu maama na wu kwe o woŋɔ maama o yagɪ daa nɪ, o bá wani o ji amu karabu.

³⁴ Yɛ ywəŋə yɪ dɪ wai dɪ kwe wudiu. Yɛ ywəŋəni nan na ti, n daa n bá wani n pa dɪ joori dɪ ja ywəŋəni.³⁵ Dɪntu daa ba jɪgɪ kuri. N bá wani n kɪ-dɪ n kadugə nɪ, naa n ma n kɪ pupɔkɔ. N maŋɪ sɪ n lo-dɪ n yagɪ mu.

Abam nan fɔgɪ á cəgi amu taani dɪm.»

Pi-jɪə dɪ səbu-jiu mumaŋa

(Matiyu 18:12-14)

15 Dɛ didwɪ lampo-joŋŋə dɪ nɔn-cɪcɔgɪru zanzan ma fɔkɪ ba yɪ Zezi te, sɪ ba taa cəgi o taani dɪm.

² Farizian tiinə dɪ Wɛ cullu karanyɪna tiinə na nɛ kuntu tɪn, ba maa puuna ba wɛ: «Taá nii nɔkɔnu wuntu na je dɪ nɔn-cɪcɔgɪru, yɪ o ta kwəri o di wudiu dɪ ba.»

³ Zezi laan ma maŋɪ mumaŋa o brɪ-ba o wɛ: ⁴ «Abam wulu na jɪgɪ peeni bi (100), yɪ sɪ didua na je, o bá yagɪ peeni funugu-nugu kum (99) gaa nɪ, yɪ o daari o vu o beeri pi-jɪə kam na?»⁵ O nan na beeri o na-ka, o laan wú kwe-ka o danɪ o bakala baŋa nɪ dɪ wupolo o ja vu sɔŋɔ.⁶ O na tu o yɪ sɔŋɔ, oó bəŋɪ o cilonnə dɪ o sɔŋɔ tiinə maama, yɪ o ta dɪ ba o wɛ: «Á kɪ wupolo dɪ amu, a na nɛ piə kalu ya na je tɪn ŋwaani.»⁷ Kuntu tɪn, a lagɪ a ta abam sɪ, ku yɪ bidwɪ mu dɪ nɔn-cɪcɔgɪ didua na ləni o wu o yagɪ kəm-balwaarɔ, kuú pa wupolo taa daga Wɛ-sɔŋɔ nɪ. Baá ta jɪgɪ wupolo zanzan did-o ku dwe nɔn-ŋuna funugu-nugu na ba buŋɪ sɪ ba maŋɪ sɪ ba ləni ba wuru Wɛ ŋwaani.

⁸ Asawɛ, kaanu na jɪgɪ səbu-dala fugə, yɪ didua na je, o bá tarɪgɪ kanta o zuri o yɪra o zwarɪ digə kam wu maama, sɪ o nii oó na-dɪ na?⁹ O nan na nɛ-dɪ, o laan wú bəŋɪ o cilonnə dɪ o sɔŋɔ tiinə maama, yɪ o ta dɪ ba o wɛ: «Á kɪ wupolo dɪ amu, a na nɛ səbu-dalɪ dilu ya na je tɪn ŋwaani.»

¹⁰ Kuntu tɪn, a lagɪ a ta abam sɪ, ku yɪ bidwɪ mu dɪ nɔn-cɪcɔgɪ didua na ləni o wu o yagɪ kəm-balwaarɔ, kuú pa wupolo kuntu doŋ taa wu Wɛ malesɪ sɪm tee nɪ.»

Bu-jiu mumaŋa

¹¹ Zezi daa ta ma ta o wɛ: «Nɔkɔnu mu wura o na jɪgɪ bəkəri sɪle.»¹² Dɛ didwɪ nyaani wum ma zaŋɪ o ta dɪ o ko o wɛ: «A ko, a loori-m sɪ n maŋɪ a təri nmu wəŋnu tɪm wuni n pa-nɪ. O ko ma sɛ. O ma maŋɪ o jɪjɪgɪru tɪm o pa-ba.»

¹³ Da funfun na ke tɪn, nyaani wum ma zaŋɪ o kwalɪmɪ o wəŋnu maama o ja nunɪ o vu tɪw kudoŋ yigə yigə. O maa zuuru da, yɪ o kɪ paweeni yɪranɪ. O maa jɪgɪ o wəŋnu tɪm o cɔgɪ kɔkɔ. ¹⁴ O laan ma ba o cɔgɪ o wəŋnu tɪm o ti maama. Kana ma tiini ka zu tɪw kum, yɪ o daa ba jɪgɪ kulukulu. ¹⁵ O ma vu tɪw kum nɔkɔnu didua te, o loor-o sɪ o wəl-o. Nɔkɔnu wum ma pa o vu o tɔgɪ o tərə gaa nɪ. ¹⁶ Kana na tiini ka cɛ o yɪra nɪ tɪn, o ma buŋɪ sɪ o tɔgɪ o di tərə yam wudiu kum, yɪ nɔkɔn-nɔkɔnu ba pa-o-ku. ¹⁷ O wubuŋa laan ma joori. O ma bwe o tɪtɪ nɪ o wɛ: A ko yəni o paɪ o tɪntuŋna wudiu zanzan yɪ ba ba di ba tiə, yɪ a laan wu yo seeni kana lagɪ ka gu-nɪ. ¹⁸ Aá zaŋɪ a joori a vu a ko wum te mu, sɪ a ta did-o nɪ: A ko, a kɪ a cɔgɪ Wɛ yigə, yɪ a kɪ a cɔgɪ nmu dɪ wu. ¹⁹ Kuntu tɪn, ku daa wu maŋɪ sɪ n kɪ-nɪ nɪ

nmu bu te. Nan pa a taa tɔgi a yi nmu tintuɔna bam dɔdua.

²⁰ O na buɔi kuntu tun, o laan ma zaɔi o maa ve o ko wum te. O ta na wu yigə yigə tun, mu o ko wum tuli o na-o. O na nɛ-o tun, o ŋwaɔa ma zu-o. O ma zaɔi o duri o vu o jeeri o bu wum, o kukwər-o di wupolo zanzan.

²¹ Bu wum laan ma ta did-o o wl: A ko, a ki a cɔgi We yigə, yi a ki a cɔgi nmu di wu. Kuntu tun, ku daa wu maɔi si n ki-ni ni n bu te. ²² O ko wum ma ta di o tintuɔna bam o wl: Á ki lila á zu á kwe gɔɔ kulu na lana ku dwe tu maama tun, á ja ba á zu-o. Kwe-na jafuli á ki o juɔa ni, si á kwe natra á pa o zu. ²³ Ve-na á ja na-paali kamunu kum á ja ba á gu, si dí ma ki wudiu dí di candiə di wupolo. ²⁴ Bɛɔwaani a bu wuntu ya tigi mu, yi o joori o bi. O ya je mu, yi a joori a na-o. Ba ma puli wudiiru tim dim yi ba kwɛera di wupolo.

²⁵ Maɔa kalu nyaani wum na tu o yi sɔɔɔ tun, o zɔm-baaru wum ya wu kara ni mu o vara. O na nuɔi kara kam ni o maa buɔi sɔɔɔ tun, mu o ni ba na magi wəənu yi ba sai. ²⁶ O ma bəɔi o ko tintuɔna bam dɔdua o bwe-o woɔo kulu na ki yi ba kwɛeri tun. ²⁷ Tintuɔnu wum ma lər-o o wl: «Nmu nyaani wum mu tuə. Nmu ko ma ja na-paali kamunu kum o gu si ba di candiə, o na nɛ-o yi o jigi yazurə tun ŋwaani.»

²⁸ Bu-kwian kam na ni kuntu tun, o bam ma zaɔi. O ma ba lagi si o zu digə. O ko wum ma nuɔi o vu o koor-o si o zu. ²⁹ O ma ta di o ko wum o wl: «Ta n niə, buna yantu maama amu tiini a tuɔi zanzan a pa nmu. A yəni a sɛ nmu ni maɔa maama. Nmu nan wu pɛ amu di bubala di si a gu, si amu di a cilonnə ma ki candiə. ³⁰ Ku daari nmu bu wuntu na tu tun, n jaani na-paali kamunu kum n gu n pa-o, yi o yi wulu na kwe nmu jɔjɔru o vu o cɔgi ka-bwəəru kwaga ni yi o laan joori o ba tun.» ³¹ O ko wum ma lər-o o wl: «A bu, nmu wu amu tee ni mu maɔa maama. Wəənu tɔlu maama amu na jigi tun yi nmu nyim mu. ³² Dí nan maɔi si dí ki wupolo candiə mu zɔm, bɛɔwaani nmu nyaani wum ya tigi mu, yi o joori o bi. O ya je mu, yi dí joori dí na-o.» »

Tintuɔn-balɔɔ mumaɔa

16 Zezi daa ta ma ta di o karabiə bam o wl: «Nadum mu wura o na jigi tintuɔnu. O tintuɔnu wum mu nii o wəənu maama baɔa ni. Nɔɔna badonna ma vu ba ta di nadum wum ba wl, o tintuɔnu wum jigi o wəənu tum o cɔga mu. ² O ma bəɔi o tintuɔnu wum, yi o ta did-o o wl: «A ni nmu na ki te tun. Kɔɔ mu n nan wú ta di amu? Nan ve n jeeli nmu na ki te di a wəənu tum tun, si n ba n ta n bri-ni. Nmu daa n bá wani n ta n yi a tintuɔnu.»

³ Tintuɔnu wum ma bwe o titi ni o wl: «Amu nan wú ki ta mu? A tu wum lagi o li-ni o tituɔa yam ni. Amu ba dana si a wani a va. Cavura maa jigi-ni si a taa tuli

a loorə. ⁴ A nan ye a na wú ki te, si o na li-ni o tituɔni dum ni, si nɔɔna taa jorji-ni lanyirani ba sam ni tun.»

⁵ O na buɔi kuntu tun, o ma bəɔi balu na jigi o tu wum juna tun dɔdua dɔdua o pa ba ba o te. O ma bwe dayigə tu wum o wl: «Nmu jigi a tu wum jini ku mai tita mu?» ⁶ Nɔɔnu wum ma ləri o wl: «Ku yi nugə kunkwaanu bi (100) mu.» Tintuɔnu wum ma ta-o o wl: «Nii tɔɔ kulu nmu jini dum na pupuni da tun. Nan ki lila n kwe n ja n vu n jəni n pupuni ni kunkwaanu fiinnu (50).» ⁷ O daa ta ma bwe nɔɔnu wudon o wl: «Nmu jigi a tu wum jini ku mai tita mu?» O ma ləri o wl: «Ku yi muna ywəəlu bi (100) mu.» Tintuɔnu wum ma ta did-o o wl: «Kwe tɔɔ kum n pupuni ni ywəəlu funɔɔ (80).»

⁸ Nadum wum na lwarɔ kuntu tun, o ta tee tituɔn-balɔɔ kum di o na ki te tun, bɛɔwaani lugu baɔa tiinə jigi swan ba ye ba na wú ki te si ba ma wəli daani ba dwe balu na lwarɔ We pooni dum tun.

⁹ A lagi a ta abam si, á maɔi si á kwe lugu baɔa səbu á ma wəli nɔɔna si ku pa á di cilonɔ daani. Á na ki kuntu, yi səbu kum na ti, ba jwa wú jeeri abam lanyirani We-sɔɔɔ ni, si á taá wura maɔa kalu na bá ti tun.»

Dí na maɔi si dí taá yi ciga tiinə te tun

¹⁰ «Nɔɔnu wulu na tɔgi ciga di wo-balaɔa tun wú ta tɔgi ciga di wo-kamunu di. Ku daari wulu na ba tɔgi ciga di wo-balaɔa tun bá wani o tɔgi ciga di wo-kamunu di. ¹¹ Kuntu tun, abam na wari á tɔgi ciga di lugu baɔa səbu, We bá sɛ si Di kwe jɔjɔru ciga ciga Di ki abam juɔa ni. ¹² Abam na wari á tɔgi ciga di wəənu tɔlu ba na kwe ba ki abam juɔa ni si á nii ti baɔa ni tun, We bá sɛ si Di pa abam wəənu tɔlu na wú ta yi abam titi nyim tun.»

¹³ Tintuɔnu bá wani o kwe wuburɔ-dɔdwi si o ma tuɔi o pa o yuutiinə bale. Oó ta culi dɔdua kam yi o daari o soe wudon wum, naa oó ta nigi dɔdua kam yi o daari o gooni wudon wum. Kuntu ŋwaani abam bá wani á pa si We taa yi á yuutu, si á daari á pa səbu di taa yi á yuutu.»

¹⁴ Farizian tiinə bam na tɔgi ba wura tun ma ni Zezi na tagi kulu maama tun. Ba na yi səbu-swən-nyina tun, ba maa jig-o ba mwana. ¹⁵ O ma ta di ba o wl: «Abam mu lagi si á bri á titi nɔɔna yigə ni, ni á yi nɔɔn-ɔuna. We nan ye á wuburɔ na yi te tun. Woɔo kulu nɔɔna na pai ku yi wo-kamunu tun, ku yi wo-zɔɔni mu We yigə ni.»

¹⁶ Nɔɔna deen jigi Moyisi callu tim di faɔa faɔa We ni-jonɔnə bam na bri kulu tun mu ba tɔga, yi ku vu ku yi maɔa kalu Zan wulu na miisi nɔɔna na wuni tun laan ba. O na tu tun, ku laan yi We paari kwər-ywəɔə kam mu wura, yi nɔɔna maama tiini ba kwaani si ba tɔgi ba zu di wu.

¹⁷ Di ku di, ku yi mwali si weyuu di tɔga je ku dwe woɔo funfun na lagi ku li We callu tim wuni.

¹⁸ Nɔɔɔ wulu na yagɔ o kaantɔ yi o daartɔ o di kaantɔ wudoŋ, kuntu tu kɛm dɔm yi balɔɔ nɔnɛɛnɔ nɔɔɔ na pɛni di o doŋ kaantɔ te tun mu. Nɔɔɔ wulu na zaŋɔ o di kaantɔ wulu o titɔ baru na yag-o tun, kuntu tu kɛm dɔm di yi balɔɔ nɔnɛɛnɔ nɔɔɔ na pɛni di o doŋ kaantɔ te tun mu.»

Nadum di yinigɛ tu mɔmaŋa

¹⁹ Zezi ta ma ta o wɔ: «Nadum mu wura. O maa yɛni o zu gwar-ŋunnu tɔlu na tiini ti lana tun. O jɔgi woŋo maama ku yi-o, yi o ŋwɔla lana dɛ maama. ²⁰ Yinigɛ tu di mu wura, o yɔri mu Lazaari. O yɛni o tigi nadum wum sɔŋɔ manɔŋo nɔ. O yɔra maama yi ŋwana. ²¹ O maa lagɔ si o taa di wudiu kulu nadum wum na di yi ku siiri tga ni tun, yi o ba na-ku o di. Kakuri di ma tui si dɛlimi o ŋwana yam.

²² Yinigɛ tu wum laan ma ba o ti. Wɛ maɛsɔ ma ba si kwe-o si ja vu Wɛ-sɔŋɔ si pa o jɛni Abraham tɔkɛri nɔ. Nadum wum di ma ti. Ba ma kwe-o ba kɔ. ²³ O ma vu curu. O maa wura o yaara zanzan. O ma kwɛni o yuu wɛɛnɔ o na Abraham na wu yigɛ yigɛ, yi Lazaari je o tɔkɛri nɔ. ²⁴ O ma kaasi o ta did-o o wɔ: «A ko Abraham, popo, duri a ŋwana. A loori-m si n pa Lazaari vu o ma o nua o laŋɔ na o ba o ma zuri a dindɛlimi, si a tiini a yaari zanzan mini dɔm wunɔ.»

²⁵ Abraham ma lɛr-o o wɔ: «A bu, nan guli nmu dɛɛn na ŋwɔ lugu baŋa ni yi n na wo-laaru tɔlu maama n na lagɔ tun. Lazaari dɛɛn nan jɔgi yaara yɔranɔ mu. Ku daari lele kuntu, wum bɔcarɔ laan zuri, yi nmu di daa wu yaara wunɔ. ²⁶ Woŋo kulu na wɛli da tun, goŋ-can-luŋu mu cɔgi dɔbam di abam laŋa ni, yi nɔɔɔ-nɔɔɔɔ bɔ wani o zɔgi yo o vu o bɛ o yi abam te. Nɔɔɔ-nɔɔɔɔ di bɔ wani o zɔgi abam tee ni o bɛ o ba dɔbam te.» ²⁷ Nadum wum ma ta o wɔ: «A ko, ku nan na yi kuntu, a loori-m si n tunɔ Lazaari si o vu a ko sɔŋɔ, ²⁸ si a nyaana banu wura, si o kaantɔ-ba, si ba di daa yi tɔgi ba ba yaara jɛgɛ kantɔ.»

²⁹ Abraham ma ta did-o o wɔ: «Ba maŋɔ ba jɔgi twaanu tɔlu Moyisi di Wɛ nijɔŋɛ bam na pupunɔ tun. Ba nan maŋɔ si ba sɛ twaanu tintu taantɔ dɔm mu.» ³⁰ O ma lɛri o wɔ: «A ko Abraham, ba bɔ sɛ kuntu. Nɔɔɔɔ nan na bi o yagɔ tuunɔ yi o vu ba te o ta di ba, ba laan wɔ lɛni ba wuru ba yagɔ kɛm-balwaarɔ tum.» ³¹ Abraham ma lɛri nadum wum o wɔ: «Ba na wu sɛ Moyisi di Wɛ nijɔŋɛ bam maama taantɔ dɔm, nɔɔɔɔ na maŋɔ o bi o yagɔ tuunɔ di, ba ta bɔ sɛ si o taantɔ dɔm yi cɔga.» »

Zezi na bɔri o karabiɛ wɛɛnu tɔlu tun

(Matiyu 18:6-7,21-22, Maruki 9:42)

17 Zezi dɛɛn ma ta di o karabiɛ bam o wɔ: «Ku bɔ wani si wɛɛnu tɔlu na gani nɔɔɔɔ si ba yagɔ Wɛ cwɛŋɛ tɔgum tun taa tɛrɛ. Ku nan na yi nɔɔɔɔ wulu na gani nɔɔɔɔ si ba yagɔ Wɛ cwɛŋɛ tɔgum tun, lɛɛru wu o

yuu nɔ. ² Kuɔ ta lana ku pa kuntu tu si ba lɛ kandwɛ kamunu o ba ni ba di-o nɔnɔ wunɔ, ku gari cam dɔlu o na wɔ na di o na pɛ Wɛ bu-balaŋa didua yagɔ Wɛ cwɛŋɛ tɔgum tun. ³ Kuntu tun, á taá cu á titɔ!

N nu-bu na kɔ lwarɔm, si n kaan-o di o na kɔ kulu tun. O nan na sɛ yi o lɛni o wu di o kɛm-balɔɔ kum, si n ma n cɛ-o. ⁴ O na maŋɔ o kɔ nmu lwarɔm kuni bɔrɛ dɛ wunɔ yi o sɛ ni o kɔ o cɔgi, nmu ta maŋɔ si n ma n cɛ-o mu.»

⁵ Dí Yuutu Zezi tintuŋna bam ma ta did-o ba wɔ: «Wɛli dɔbam wubunɔ, si dí taá jɔgi wu-dɔdua di nmu.»

⁶ Zezi ma lɛri-ba o wɔ: «Á na kɔ á wu-dɔdua di amu, yi ku na maŋɔ ku yi funfun yɔranɔ ni nyasaŋ-bu te di, á wɔ wani á ta di tu-kamunu kuntu ni ku gɔ ku vu ku jɛni nɔnɔ kum wunɔ, yi kuɔ sɛ á ni.»

Tintuŋnu na maŋɔ si o kɔ te tun

⁷ Zezi daa ta ma ta o wɔ: «Abam wulu na jɔgi tintuŋnu, yi o na wura o varɔ o pa-m, naa o na tɔgi n peeni, yi wuntu na tunɔ o ti yi o ba o yi sɔŋɔ, n ta did-o ni o ba o jɛni o di wudiu di nmu na? ⁸ Aye. Nmu nan wɔ ta did-o nɔ: «Ve n kɔ wudiu, si n laan vɔ n gɔɔ di vua, n ja wudiu kum n ba n pa-nɔ si a di. Amu na di a ti, si n laan vu n di n titɔ nyɔm.» ⁹ Ku daa dai si n kɔ n tintuŋnu wum le, di o na kɔ kulu nmu na pɛ-o ni si o kɔ tun. ¹⁰ Ku yi bɔdwɔ mu di abam di. Abam na kɔ kulu maama Wɛ na pɛ abam ni si á kɔ tun, á maŋɔ si á taá wɔ: «Dɔbam yi tintuŋna má mu. Dí kɔ kulu na maŋɔ si dí kɔ tun yɔranɔ mu.» »

Zezi na pɛ nanywaanu fugɛ na yazurɛ te tun

¹¹ Zezi dɛɛn ma wu cwɛŋɛ ni o maa ve Zeruzalɛm. O ma da Samari lugu di Galile lugu sisɛm o maa kɛa. ¹² O ma vu si o zu tɔlu kudɔŋ. Mu nanywaanu fugɛ jeer-o cwɛŋɛ nɔ. Ba ma zɔgi yigɛ yigɛ, ¹³ yi ba kaasi di kwɛr-dɛ ba wɔ: «Dɔbam tu Zezi, popo duri dɔbam ŋwana.»

¹⁴ Zezi na nɛ-ba tun, o ma ta di ba o wɔ: «Ve-na Wɛ kaanum tu wum te si á pa o nii á yɔra yam.»

O na tagɔ kuntu yi ba maa ve tun, mu ba maama nɛ yazurɛ yi ba yɔra ji lanyɔranɔ. ¹⁵ Ba wu didua na nɛ ni o yawu kum je tun, o ma pipiri o joori o vu Zezi te, yi o zuli Wɛ di kwɛr-dɛa. ¹⁶ O ma vu o tu Zezi yigɛ ni, yi o kɔ o le. Wulu na kɔ kuntu tun yi Samari tu mu. ¹⁷ Zezi ma bwe o wɔ: «Ku dai nɔɔɔɔ fugɛ kam maama mu nɛ yazurɛ na? Nuɔgɔ kum nan bɛ? ¹⁸ Ba wuluwulu wu joori o ba si o kɔ Wɛ le, ku na dai dwi-gɛ tu wuntu yɔranɔ.»

¹⁹ O laan ma ta di nɔɔɔɔ wum o wɔ: «Nmu na kɔ n wu-dɔdua di amu tun mu pɛ n na vrɔm. Nan zaŋɔ n viiri.»

Wɛ paari dɔm na wɔ ba nɔɔɔɔ titari te tun

(Matiyu 24:23-28,36-41)

²⁰ Farizian tiinɛ bam dɛɛn ma bwe Zezi, si ba lwarɔ maŋa kalu Wɛ na wɔ di paari nɔɔɔɔ titari ni tun. O ma

læri-ba o wɛ: «Wɛ paartɪ dɪm maŋa na yɪə, á bá wanɪ á ma á yɪə á na-dɪ. ²¹ Nɔ́kɔna bá ta wɛ: «Nii-na yo seeni», asawɛ ba wɛ: «Nii jægə kantu nɪ, bɛŋwaanɪ Wɛ paartɪ dɪm maŋɪ dɪ wu abam tɪtarɪ nɪ.»

²² Zezi ma ta dɪ o karabiə bam o wɛ: «Maŋa wú ba, yɪ á wú ta lagɪ dɪ á wu maama sɪ á ya na tɔgɪ á wura, ku na maŋɪ ku yɪ dɛ dɪdwɪ yɪranɪ dɪ, maŋa kalu amu Nabiin-bu wum na joori a ba tɪn. Á nan bá na. ²³ Kantu maŋa kam nɪ nɔ́kɔna wú ta dɪ abam ba wɛ: «Nii-na, o wu yo seeni», asawɛ: «O wu jægə kantu nɪ. Á nan yɪ sɛ ba taanɪ dɪm sɪ á vu á nii. ²⁴ Bɛŋwaanɪ, dɛ dɪm amu Nabiin-bu wum na lagɪ a ba tɪn na yɪə, kuú ta nyɪ dɪ dua na pɪpɪlɪ wɛyuu nɪ ka lænɪ ka paɪ pooni lugu baŋa je maama nɪ te tɪn mu. ²⁵ Ku na wú loori kuntu tɪn, ku fun mu sɪ amu Nabiin-bu wum na yaara zanzan sɪ zɪm nɔ́kɔna bam culi-nɪ.»

²⁶ Amu Nabiin-bu wum na wú ba maŋa kalu tɪn wú ta nyɪ nɪnɛnɪ ku dɛɛn na kɪ Nowe maŋa kam nɪ te tɪn mu. ²⁷ Kantu maŋa kam nɪ, nɔ́kɔna dɛɛn dɪ ba wudiiru yɪ ba nyɔa, yɪ ba daartɪ ba di kaana, yɪ kaana dɪ zuurɪ ban-na, sɪ ku vu ku yɪ dɛ dɪm Nowe na zu naboro kamunu kum wu tɪn. Na laan ma ba, ba li lugu baŋa ba cɔgɪ nɔ́kɔna bam maama.

²⁸ Maŋa kalu Lɔtɪ dɛɛn na wura tɪn, ku dɪ maŋɪ ku yɪ kuntu mu. Nɔ́kɔna dɛɛn wura ba di ba wudiiru yɪ ba nyɔa, yɪ ba daartɪ ba kɪ pipiu, yɪ ba vara yɪ ba lɔ sam. ²⁹ Ku ma ba ku yɪ dɛ dɪm Lɔtɪ na duri o nunji Sodɔm nɪ tɪn. Dɛ dɪm kuntu nɪ, mini dɪ min-kandwa ma nunji wɛyuu nɪ ya tu tɪga nɪ ya cɔgɪ tu kum nɔ́kɔna bam maama.

³⁰ Dɛ dɪm amu Nabiin-bu wum na wú joori a ba lugu baŋa a brɪ a tɪtɪ tɪn, kuú darɪ nɔ́kɔna kuntu doŋ mu.

³¹ Dɛ dɪm kuntu nɪ, nɔ́kɔnɪ wulɪ na wu nayuu nɪ yɪ o wəənu na wu digə wunɪ, kuntu tu daa yɪ tu o zu digə wu sɪ o kwe o wəənu tɪm o ja duri. Nɔ́kɔnɪ wulɪ nan na wu kara nɪ, o dɪ daa yɪ joori sɔŋɔ. ³² Guli-na ku dɛɛn na kɪ Lɔtɪ kaanɪ wum te tɪn. ³³ Wulɪ maama na lagɪ sɪ o taa jɪgɪ o tɪtɪ ŋwɪa tɪn, kuntu tu wú ga-ka mu. Wulɪ maama nan na sɛ sɪ o ga o ŋwɪa tɪn, kuntu tu wú ta jɪgɪ ŋwɪa Wɛ tee nɪ.

³⁴ A lagɪ a ta abam sɪ, nɔ́kɔna bale na pəni tɪtɪ nɪ sara dɪdua wunɪ, Wɛ wú lɪ ba dɪdua DL daartɪ dɪdua.

³⁵ Kaana bale na wura ba cuɪ muni, Wɛ wú lɪ ba dɪdua DL daartɪ dɪdua. [³⁶ Nɔ́kɔna bale dɪ na wu kara nɪ ba tuŋa, Wɛ wú lɪ ba dɪdua DL daartɪ dɪdua.]»

³⁷ Zezi na tagɪ kuntu tɪn, ba ma bwe-o ba wɛ: «Dɪbam Yuutu, kuntu woŋo wú kɪ yən mu?»

O ma læri-ba dɪ bɪtar-dɪndɪa o wɛ: «Wo-tuu na wu mɛ tɪn, duurə dɪ gilimi da mu.»

Wɛ-loro na yɪ te tɪn

18 Zezi dɛɛn ma maŋɪ mumaŋa o brɪ o karabiə bam nɪ ba maŋɪ sɪ ba taa loori Wɛ taan mu, sɪ ba yɪ

yagɪ. ² O ma maŋɪ o brɪ-ba o wɛ: «Tɪu kudonɪ nɪ mu sarɪya-diru wudonɪ dɛɛn ya wura, yɪ o ba kwart Wɛ. O maa ba nɪgɪ nɔ́kɔna dɪ. ³ Kadəm wudonɪ dɪ maa wu tɪu kum kuntu nɪ. O maa yəni o ve sarɪya-diru wum te maŋa maama, o loor-o zənə o wɛ: «Nan kwaanɪ n wəli-nɪ, sɪ n pa a na bura a dum wum tee nɪ.»

⁴ Sarɪya-diru wum maa ba sɛ o taanɪ dɪm. Ku maa wura ku wura, o laan ma ta o tɪtɪ wunɪ o wɛ: «A ba kwart Wɛ. A ba nɪgɪ nɔ́kɔna dɪ. ⁵ Dɪ ku dɪ, kadəm wuntu nan ta jɪgɪ-nɪ o yaara maŋa maama dɪ o taanɪ dɪm. Kuntu ŋwaanɪ a maŋɪ sɪ a pa-o bura. Ku na dai kuntu, oó ta tui a te o yaari-nɪ maŋa maama.» »

⁶ Dɪ Yuutu Zezi laan ma ta o wɛ: «Cəgi-na sarɪya-diru balɔɔ kum na tagɪ te tɪn. ⁷ Sɪ ku laan nan na yɪ Wɛ, DL bá sɛ sɪ DL wəli DL tɪtɪ nɔ́kɔna balu DL na kuri tɪn sɪ ba na cɪga na? DL bá kɪ lɪla DL wəli balu na tiini ba loori-DL maŋa maama wɪa dɪ tɪtɪ tɪn na? ⁸ A lagɪ a ta abam sɪ, DL wú pa-ba cɪga lɪla. Ku daartɪ, amu Nabiin-bu wum na joori a ba lugu baŋa, nɔ́kɔna ta wú ta jɪgɪ wu-dɪdua dɪ amu na?»

Farizian tu dɪ lampo-jonɔnu mumaŋa

⁹ Zezi daa ma maŋɪ mumaŋɪ dɪdonɪ, sɪ o ma brɪ balu na buŋɪ ba paɪ ba yɪ nɔ́kɔn-ŋuna Wɛ tee nɪ yɪ ba gooni ba donnə tɪn. ¹⁰ O ma maŋɪ o brɪ-ba o wɛ: «Nɔ́kɔna bale mu wura. Ba dɪdua yɪ Farizian tu mu. Wudonɪ wum maa yɪ lampo-jonɔnu. Ba ma zaŋɪ ba vu Wɛ-di-kamunu kum sɪ ba warɪ Wɛ. ¹¹ Ba na zu tɪn, Farizian tu wum ma zɪgɪ o warɪ Wɛ o wunɪ o wɛ: «Wɛ, a kɪ nmu le dɪ amu na dai nɪnɛnɪ nɔ́kɔna badaara balu na yɪ ŋwɪna dɪ wo-lwaan-kərə dɪ ka-lagɪna te tɪn. A kɪ nmu le dɪ a na dai nɪnɛnɪ lampo-jonɔnu wuntu dɪ te tɪn. ¹² A yəni a vɔ ni kuni bule mu da yarpe maama wunɪ. Wəənu tɪlu maama a na nɛ tɪn, a yəni a lɪ nmu təri tɪ wunɪ a pa nmu.»

¹³ Ku daartɪ lampo-jonɔnu wum maa zɪgɪ daa nɪ o warɪ Wɛ. O maa ba lagɪ sɪ o kwəni o yuu wɛɛnɪ, yɪ o magɪ o japoora Wɛ yigə nɪ o wɛ: «Wɛ, amu yɪ lwarɪm tu mu. Nan duri a yibwənə.»

¹⁴ Kuntu tɪn, a nan lagɪ a ta dɪ abam sɪ, nɔ́kɔna bantu bale na warɪ Wɛ ba ti yɪ ba laan joori sɔŋɔ tɪn, ku yɪ lampo-jonɔnu wum mu nɛ cɪga Wɛ tee nɪ, sɪ ku dai Farizian tu wum. Bɛŋwaanɪ, wulɪ na zəŋɪ o tɪtɪ tɪn, Wɛ wú tu kuntu tu. Wulɪ nan na tu o tɪtɪ tɪn, Wɛ wú zəŋɪ kuntu tu.»

Bu-balwa na maŋɪ dɪ Wɛ paartɪ dɪm te tɪn

(Matiyu 19:13-15, Marɪkɪ 10:13-16)

¹⁵ Nɔ́kɔna badonnə maa jaanɪ ba bu-balwa ba tui Zezi te, sɪ o danɪ o jɪa ba baŋa nɪ o warɪ Wɛ o pa-ba. O karabiə bam na nɛ kuntu tɪn, ba ma zaŋɪ ba kaanɪ-ba sɪ ba yɪ taa kɪ kuntu. ¹⁶ Zezi laan ma bəŋɪ biə bam sɪ ba ba o te, yɪ o wɛ: «Yagɪ-na sɪ biə bam taa tui a te, sɪ á yɪ zaŋɪ á cɪ-ba. Bɛŋwaanɪ balu na nyɪ dɪ bu-balwa te tɪn

mu manjɩ sɩ ba zu Wɛ paari dɩm wu. ¹⁷ A lagi a ta cɩga mu dɩ abam sɩ, nɔɔnɔ na wu sɛ sɩ Wɛ taa te-o nɩ bu-balaŋa te, o bá na cwəŋə sɩ o zu Wɛ paari dɩm wu.»

Nadunə wú wanɩ ba na ŋwɩa Wɛ tee nɩ na?

(Matiyu 19:16-30, Mariki 10:17-31)

¹⁸ Zwifə yigə tu wudonj dɛɛn ma bwe Zezi o wɩ: «Karanyɩna, n yɩ nɔɔn-ŋum. Brɩ-nɩ kulu a na wú kɩ, sɩ a ma a na ŋwɩa kalu na ba ti tɩn Wɛ tee nɩ.»

¹⁹ Zezi ma ta did-o o wɩ: «Bɛŋwaani mu n bəŋi-nɩ nɩ nɔɔn-ŋum? Nɔɔn-nɔɔnɔ tərə o na yɩ nɔɔn-ŋum, ku na daɩ Wɛ Dɩ yirani. ²⁰ Nmu manjɩ n ye Wɛ cullu tum na brɩ kulu tɩn. Yɩ zanjɩ n pəni dɩ n donj kaani. Yɩ zanjɩ n gu nɔɔnɔ. Yɩ zanjɩ n ŋɔ. Yɩ fɔ vwan n pa nɔɔn-nɔɔnɔ. Ta n zuli n nu dɩ n ko.»

²¹ Zwifə yigə tu wum ma ta o wɩ: «Ku zɩgɩ amu biini nɩ mu a manjɩ a tɔgɩ cullu tɩntu maama.»

²² Zezi na ni o na tagɩ kulu tɩn, o ma ta did-o o wɩ: «Ku nan ta gɛ woŋo didua mu sɩ n kɩ. Kwe wəənu tɩlu maama n na jɩgɩ tɩn n yəgi, sɩ n laan manjɩ tɩ səbu kum n pa yinigə tiinə. Kuntu wú pa n ta n jɩgɩ jɩjɩgɩru Wɛ-sɔŋɔ nɩ. Nmu na kɩ kuntu, sɩ n laan ba n ta n tɔgɩ-nɩ.»

²³ Nɔɔnɔ wum na ni kuntu tɩn, o wu ma cɔgɩ zanzan, o na yɩ jɩjɩgɩru zanzan tu tɩn ŋwaani.

²⁴ Zezi ma lwarɩ o wu na cɔgɩ te tɩn. O ma ta o wɩ: «Nadunə na lagi sɩ ba zu Wɛ paari dɩm wu, ku sɩntɩ ku cana ku pa-ba. ²⁵ Kú ta yɩ mwali sɩ yogondi da gar-lwe nɔɔnɔ dɩ nunjɩ ku dwe nadum na lagi sɩ o zu Wɛ paari dɩm wu.»

²⁶ Nɔɔnɔ balu na ni kulu Zezi na tagɩ tɩn ma bwe-o ba wɩ: «Ku nan na yɩ kuntu, wɔɔ mu wú wanɩ o na vrɩm?»

²⁷ O ma ləri-ba o wɩ: «Kulu nabiinə na warɩ ba kɩ tɩn, Wɛ wa-ku Dɩ kɩa.»

²⁸ Pɩyɛrɩ laan ma ta o wɩ: «Nii. Dɩbam yagɩ dí wəənu mu yɩ dí daari dí tɔgɩ nmu.»

²⁹ Zezi ma ta dɩ ba o wɩ: «A lagi a ta cɩga mu dɩ abam sɩ, nɔɔnɔ wulu maama na tagɩ Wɛ paari dɩm ŋwaani yɩ o yagɩ o sɔŋɔ naa o kaani naa o nu-biə naa o nu dɩ o ko naa o biə tɩn, ³⁰ kuntu tu wú sɩntɩ o jonjɩ ku dwəni kulu maama o na yagɩ tɩn maŋa kantu nɩ. Ku daari maŋa kalu na wú ba tɩn, kuntu tu wú na ŋwɩa kalu na ba ti tɩn Wɛ tee nɩ.»

Zezi daa na ŋɔɔnɔ o tuɩni taani te tɩn

(Matiyu 20:17-19, Mariki 10:32-34)

³¹ Zezi dɛɛn ma pɔɔrɩ o karabiə fugə-bale bam kɔgɩ kum wunɩ, yɩ o ta dɩ ba o wɩ: «Taá ye-na sɩ, dí maa ve Zeruzalem, yɩ wəənu tɩlu maama faŋa faŋa Wɛ nijonjɩnə bam na pupunɩ amu Nabiin-bu wum ŋwaani tɩn wú kɩ.

³² Baá ja amu ba kɩ dwi-gɛ tiinə jɩŋa nɩ. Baá mwanɩ amu, baá bɛɛsɩ amu, baá twɩ lileeru ba yagɩ a yɩra nɩ, ³³ baá kwe balaari ba ma magɩ-nɩ, yɩ ba laan daari ba gu-nɩ. Da yatɔ dɛ nɩ, a laan wú joori a bi a yagɩ tuɩni.»

³⁴ Zezi na tagɩ kuntu tɩn, ba wu ni o taani dɩm kuri. Ba maa yəri o na jɩgɩ kulu o ŋɔɔnɔ tɩn, ku kuri na səgi dɩ ba tɩn ŋwaani.

Zezi na puri lilwe yia te tɩn

(Matiyu 20:29-34, Mariki 10:46-52)

³⁵ Zezi dɛɛn ma vu o twe tɩw kudoŋ, ku yɩrɩ mu Zeriko. Lilwe maa je cwəŋə kam ni nɩ o loorə. ³⁶ O ma ni nɔɔn-kɔgɩ na tɔgɩ da ku maa kɛa. O ma bwe sɩ o lwarɩ ku na yɩ kulu tɩn. ³⁷ Ba ma ta ba brɩ-o sɩ ku yɩ Nazareti tu Zezi mu tɔgɩ dáani o maa kɛa. ³⁸ O ma tɔɔlɩ o bəŋi o wɩ: «Zezi, Pɛ Davidi dwi tu, duri a yibwəŋə!»

³⁹ Nɔɔnɔ balu na wu kɔgɩ kum yigə nɩ ba maa ve tɩn ma kaan-o sɩ o pu o ni. O laan ma tiini o tɔɔlɩ baŋa baŋa o wɩ: «Pɛ Davidi dwi tu, duri a yibwəŋə!»

⁴⁰ Zezi ma zɩgɩ, yɩ o pa ni sɩ ba vanjɩ lilwe wum ba ja ba o te. O na yɩ o te tɩn, Zezi ma bwe-o o wɩ: ⁴¹ «Nmu lagi sɩ a kɩ bɛɛ mu a pa-m?»

O ma ləri o wɩ: «A tu, a lagi sɩ a joori a taa na mu.»

⁴² Zezi ma ta did-o o wɩ: «Ta n naɩ. Nmu na kɩ n wu-didua dɩ amu te tɩn mu pɛ n na vrɩm.»

⁴³ Zezi na tagɩ kuntu bidwɩ baŋa nɩ tɩn, mu lilwe wum yia joori ya naɩ. O ma zanjɩ o tɔgɩ Zezi, yɩ o zuli Wɛ lanyirani. Nɔɔnɔ bam maama na nɛ kulu na kɩ tɩn, ba dɩ maa tee Wɛ.

Lampo-jonjɩ Zase na kɩ te tɩn

19 Zezi ma vu o tɔgɩ Zeriko tɩw kum wu o maa kɛa.

² Nɔɔnɔ wudonj mu wu tɩw kum wunɩ, o yɩrɩ mu Zase. O maa yɩ lampo-jonjɩnə yigə tu, yɩ o yɩ nadum. ³ O dɛɛn ma lagi sɩ o lwarɩ Zezi na yɩ wulu tɩn. O ma kwaani o ga, o na yɩ nɔɔn-kukulə yɩ kɔgɩ kum daga tɩn ŋwaani. ⁴ O ma duri o kɛ kɔgɩ kum yigə, o vu o di kapuru yuu sɩ o kwaani o na Zezi, o na lagi o ba o da dáani o kɛ tɩn ŋwaani.

⁵ Zezi ma vu o yɩ jəgə kam. O ma kwəni o yuu wɛɛnɩ o nii, yɩ o wɩ: «Zase, kɩ lɩla n tu tɩga, sɩ zɩm a manjɩ sɩ a ba a pəni nmu sɔŋɔ nɩ mu.»

⁶ Zase na ni kuntu tɩn, o ma kɩ lɩla o tu tɩga, yɩ o vu o jeeri Zezi lanyirani o sɔŋɔ nɩ dɩ wupolo.

⁷ Nɔɔnɔ bam na nɛ Zezi na kɩ te tɩn, ba maama maa puɩni ba wɩ: «Taá nii o na ve o zu nɔɔn-cɩcɔgɩ sɔŋɔ sɩ o taa yɩ o vɛru.»

⁸ Zase laan ma zanjɩ wɛɛnɩ o ta dɩ dí Yuutu Zezi o wɩ: «A tu, nii amu na lagi a kɩ te tɩn. Aá pɔɔrɩ a jɩjɩgɩru tum cicoro mu a manjɩ a pa yinigə tiinə. A ya na pini wulu maama a jonjɩ lampoo zanzan o tee nɩ tɩn, aá joori a ŋwɩ-ku kuni bɩna mu a pa ku tu.»

⁹ Zezi ma ta did-o o wɩ: «Zɩm dɛ dɩm nɩ sɔŋɔ kuntu tiinə nɛ vrɩm, bɛŋwaani nɔɔnɔ wuntu brɩ sɩ o dɩ tɔgɩ o yɩ Abraham dwi tu cɩga cɩga. ¹⁰ Amu Nabiin-bu wum na tu lugu baŋa tɩn, ku yɩ sɩ a beeri balu na je tɩn mu, sɩ a daari a vɩ-ba a kɩ Wɛ jɩŋa nɩ.»

Nɔ́kɔ́nu dɪ o tɪntuŋna mumaŋa

(Matiyu 25:14-30)

¹¹ Nɔ́kɔ́na bam ta na wura ba cɛgi o taani dum kuntu tun, Zezi daa ma maŋi mumaŋa o bɪ-ba. O na tu o twe Zeruzalem tun, nɔ́kɔ́na bam ga buŋi si Wɛ paari dum wú ba lɪla mu ba yibiyɛ ni kantu maŋa kam ni. ¹² Kuntu ŋwaani mu o ma maŋi o bɪ-ba o wɪ: «Nɔ́kɔ́nu wudonŋ mu wura o na yi pabu. Dɛ didwi o ma zaŋi si o vu tu kudoŋ yigɛ yigɛ si ba pa-o paari, si o laan joori o ba. ¹³ O ma bɛŋi o tɪntuŋna fugɛ, yi o kwe sɛbu-sɪŋa dala fugɛ o pa-ba, yi o wɪ: «Ma-na sɛbu kuntu á taá maa pipiɛ, si ku taa ve maŋa kalu a na wú joori a ba tun.»

¹⁴ O tu kum tiinɛ nan cul-o zanzan. Ba ma tuŋi nɔ́kɔ́na si ba da o kwaga ba vu ba ta wɪ, ba ba lagɪ si o taa yi ba pɛ. ¹⁵ Dɪ ku dɪ, ba ta pɛ-o paari. O ma joori o tɪtɪ tu kum. O laan ma pa ba bɛŋi o tɪntuŋna balu o ya na pɛ-ba sɛbu kum tun, si ba ba o te ba bɪ-o nyɔ́kɔ́ri dɪlu ba na nɛ ku baŋa ni tun.

¹⁶ Dayigɛ nɔ́kɔ́nu wum ma ba o ta did-o o wɪ: «A yuutu, a kwe sɛbu-sɪŋa dalɪ dum nmu na pɛ-nɪ tun, a ma na dala fugɛ nyɔ́kɔ́ri mu a wɛli da.» ¹⁷ O yuutu wum ma lɛr-o o wɪ: «N kɪ cɪga n jɪgi yawala, n yi tɪntuŋ-ŋum. Nmu na kɪ cɪga dɪ kulu funfun a na kɪ n juŋa ni tun, a laan wú pa n ta n te tɪni fugɛ.»

¹⁸ Bale-tu wum ma ba o ta dɪ o yuutu wum o wɪ: «A yuutu, a kwe sɛbu-sɪŋa dalɪ dum a ma na dala yanu nyɔ́kɔ́ri mu a wɛli da.» ¹⁹ O yuutu wum ma lɛr-o o dɪ o wɪ: «Á pa n ta n te tɪni dɪnu.»

²⁰ Wulu na yi batɔ-tu wum tun dɪ ma daa ba o ta did-o o wɪ: «A yuutu, nan jonji nmu sɛbu-sɪŋa dalɪ dum. A kwe-dɪ mu a kukuli dɪ yu-kwala a tiŋi, ²¹ a na ye ni nmu laŋa damma, yi a kwari fuuni dɪ nmu tun ŋwaani. Nmu yɛni n jonji nyɔ́kɔ́ri wɛɛnu tɪlu nmu yɪra na wu cɛ ti baŋa ni tun, yi n zagɪ mɪna yalu n tɪtɪ na wu dugɪ tun.» ²² O yuutu wum laan ma ta did-o o wɪ: «Nmu yi tɪntuŋ-balɔ́kɔ́ mu. N tɪtɪ ni-taani dum mu bɪ ni n ba jɪgi bura. Nmu ya na ye ni a laŋa damma, yi a jonji nyɔ́kɔ́ri wɛɛnu tɪlu a yɪra na wu cɛ ti baŋa ni tun, yi a zagɪ mɪna yalu a tɪtɪ na wu dugɪ tun, ²³ bɛɛ nan yi nmu wu kwe a sɛbu kum n tiŋi bankɪ ni. Nmu ya na tiŋi-ku bankɪ ni, a ya wú ba a jonji-ku dɪ nyɔ́kɔ́ri.»

²⁴ O laan ma ta dɪ balu na zɪgi da tun o wɪ: «Jonji-na sɛbu-sɪŋa dalɪ dum o tee ni á pa wulu na nɛ dala fugɛ kam tun tu.» ²⁵ Ba ma ta did-o ba wɪ: «Dɪ yuutu, wuntu maŋi o jɪgi dala fugɛ mu.» ²⁶ O ma lɛri o wɪ: «A lagɪ a ta abam si wulu maama na maŋi o jɪgi wonjo tun, o ta wú jonji kudoŋ o wɛli da. Wulu nan na maŋi o ba jɪgi kulukulu tun laan wú ba o ga kulu funfun o ya na jɪgi tun dɪ. ²⁷ Ku daari, ku na yi a duna balu na ba lagɪ si a taa yi ba pɛ tun, ve-na á ja-ba á ba yo seeni si á gu-ba a yigɛ ni.» »

Zezi na zu Zeruzalem yi nɔ́kɔ́na zul-o te tun

(Matiyu 21:1-11, Maruki 11:1-11, Zan 12:12-19)

²⁸ Zezi dɛɛn na tagɪ wɛɛnu tum kuntu maama o ti tun, o ma zaŋi o kwe cwɛŋɛ o tɔgi nɔ́kɔ́na bam yigɛ o maa ve Zeruzalem. ²⁹ Ba ma vu ba yi ti-balwa bale, ba yɪra mu Betifaazi dɪ Betani. Je sɪm kuntu wu piu kudoŋ saŋa ni mu, ku yɪri mu Olivi piu. Zezi ma tuŋi nɔ́kɔ́na bale o karabiɛ bam wuni, ³⁰ yi o ta dɪ ba o wɪ: «Ve-na á zu tu kulu na wu abam yigɛ ni tun. Á na zu ku wu, á wú na bɪna-pɔla na lægi da, yi nɔ́kɔ́n-nɔ́kɔ́nu daa ta wu garɪ ka baŋa. Ve-na á bwɛli-ka á ja ba á pa-nɪ. ³¹ Nɔ́kɔ́nu nan na bwe abam o wɪ: «Bɛɛ mu yi á bwɛli-ka?», si á ta did-o ni: «Ku yi dɪ Yuutu wum mu lagɪ-ka.» »

³² Nɔ́kɔ́na bale balu o na tuŋi tun ma zaŋi ba vu si ba nii. Ba ma sɪni ba na ni ku yi o na tagɪ te tun. ³³ Ba na wura ba bwɛli bɪna-pɔla kam tun, ka tiinɛ ma bwe-ba ba wɪ: «Bɛŋwaani mu yi á wura á bwɛli bɪnaga kam?»

³⁴ Ba ma lɛri ba wɪ: «Ku yi dɪ Yuutu wum mu lagɪ-ka.»

³⁵ Ba ma ja-ka ba ja vu Zezi te. Ba laan ma kwe ba gwaaru ba danɪ ka baŋa ni, yi ba pa Zezi di ka baŋa.

³⁶ O na maa kɛ tun, nɔ́kɔ́na bam ma zul-o, yi ba kwe ba gwaaru ba lwarɪ cwɛŋɛ kam yuu ni, si o taa ve ti baŋa ni o kɛa.

³⁷ O na gɛ funfun si o yi Zeruzalem tun, o ma da cwɛŋɛ kalu na kwe ka tu Olivi piu kum seeni tun. O karabiɛ kɔgɔ kum maama laan ma puli si ba taa zuli Baŋa-Wɛ dɪ kwɛr-dɛ. Ba maa tee Wɛ dɪ wupolo, dɪ wokamunnu tɪlu zanzan Dɪ na kɪ yi ba yiɛ na tun ŋwaani, ³⁸ yi ba wɪ:

«Zuli-na pɛ wulu na tu dɪ Yuutu Wɛ yɪri ŋwaani tun.

Ywɛɛni taa wu Wɛ-sɔŋɔ ni.

Zulɛ dɪ taa wu Baŋa-Wɛ tee ni.»

³⁹ Farizian tiinɛ badonnɛ na tɔgi ba wu kɔgɔ kum wuni tun ma ta dɪ Zezi ba wɪ: «Karanyɪna, bagɪ n karabiɛ bam si ba yi taa te kuntu donŋ.»

⁴⁰ O ma lɛri-ba o wɪ: «A lagɪ a ta abam si, bantu na cɪm, kandwa yam tɪtɪ wú kaasi dɪ kwɛr-dɛ.»

Zezi na keeri Zeruzalem nɔ́kɔ́na ŋwaani te tun

⁴¹ Zezi ma vu o twe Zeruzalem. O na nɛ tu kum tun, o ma keeri ku nɔ́kɔ́na bam ŋwaani, ⁴² yi o wɪ: «Zeruzalem tiinɛ-ba, á ya na lwarɪ zɪm dɛ dum ni wɛɛnu tɪlu ya na wú pa si á taá zuuri dɪ ywɛɛni tun, ku ya wú ta lana. Wo-laaru tum kuntu nan sɛgi abam tee ni mu. ⁴³ Taá ye-na si maŋa wú ba, yi á duna wú ba ba gilimi á tu kum maama. Baá cɪ ku niɛ yam maama si nɔ́kɔ́n-nɔ́kɔ́nu daa yi wani o nunji ku wuni, ⁴⁴ yi baá tiini ba cɔgi tu kum didaani abam balu na zuuri ku wuni tun. Ba na cɔgi-ku ba ti, tu kum kandwe daa bá danɪ didonŋ baŋa ni. Ku yi abam na wu lwarɪ ni maŋa kam yiɛ, si Wɛ ba Dɪ vrɪ abam tun ŋwaani mu wɛɛnu tum kuntu maama wú kɪ abam baŋa ni.»

Zezi na zæli pipimpiinæ Wε-di-kamunu kum wunl te tɪn
(Matiyu 21:12-17, Maruki 11:15-19, Zan 21:3-22)

⁴⁵ Zezi ma vu o zu Wε-di-kamunu kum wu. O ma na balu na je da ba pipi tɪn. O ma puli sɪ o zæli-ba sɪ ba nuɲi. ⁴⁶ O ma ta dɪ ba o wl: «Ku pupunɪ Wε tɔɔ kum wunl, nɪ Wε mu wl: «Amu digæ kantɪ maɲi sɪ ka taa yɪ jægæ kalu nɔɔna na wú ta tui ba warɪ amu da tɪn mu.» Abam nan pɛ ka ji ɲwɪna joro jægæ.»

⁴⁷ Dɛ maama Zezi maa wu Wε-di-kamunu kum wunl o brɪ nɔɔna Wε taanɪ dɪm. Ku daari Zwifæ kaanum yigæ tiinæ dɪ ba cullu karanyɪna tiinæ bam dɪ tɪw kum didæera bam maa kwaana, sɪ ba na cwɛɲæ ba gu-o. ⁴⁸ Ba maa yæri ba na wú kɪ te, bɛɲwaanɪ nɔɔna bam maama cægi o taanɪ dɪm lanyɪranɪ.

Zezi dam dɪm nuɲi yæn mu?
(Matiyu 21:23-27, Maruki 11:27-33)

20 Dɛ didwɪ mu Zezi dɛɛn wu Wε-di-kamunu kum wunl, o tɔɔlɪ Wε kwær-ywɛɲæ kam o brɪ nɔɔna. Zwifæ bam kaanum yigæ tiinæ dɪ cullu karanyɪna tiinæ bam dɪ ba tɪw kum nakwa bam ma vu ba yi o te. ² Ba ma ta did-o ba wl: «Ta n brɪ dɪbam, wɔɔ dam mu n ma n kɪ wænu tɪw maama n na kɪ tɪn? Wɔɔ mu pɛ nmu ni, sɪ n ta n kɪ kuntu?»

³ O ma læri-ba o wl: «A dɪ jɪɠɪ bwɪæ a lagɪ a bwe abam, sɪ á læri-ya á pa-nɪ. ⁴ Zan na miisi nɔɔna na wunl tɪn, ku yɪ Wε mu pɛ-o cwɛɲæ naa nabiinæ mu?»

⁵ O na bwe-ba kuntu tɪn, ba maa wura ba bwe daanɪ sɪ ba nii, ba na wú lær-o te tɪn. Ba laan ma wl: «Dɪbam na læri dí wl, ku yɪ Wε mu, o laan wú bwe dɪbam nɪ, bɛɛ mu yɪ dí nan wu sɛ Zan taanɪ dɪm? ⁶ Dí nan na wl, ku yɪ nabiinæ mu pɛ-o cwɛɲæ, nɔɔna bam maama wú dulɪ dɪbam dɪ kandwa mu ba gu, bɛɲwaanɪ ba maama paɪ sɪ Zan yɪ Wε niɲoɲnu mu.» ⁷ Kuntu ɲwaanɪ ba ma læri Zezi ba wl, ba yæri wulu na pɛ Zan cwɛɲæ tɪn.

⁸ Zezi laan ma ta dɪ ba o wl: «Ku na yɪ kuntu, amu dɪ bá sɛ sɪ a ta wulu na pɛ amu ni sɪ a taa tuɲi tɪn.»

Nɔɔnu dɪ o gaari mɪmaɲa
(Matiyu 21:33-46, Maruki 12:1-12)

⁹ Zezi ma maɲi mɪmaɲa o brɪ nɔɔna bam o wl: «Nɔɔnu wudoɲ mu wura. O ma zaɲi o cɪ gaari, yɪ o daari o jæri tweeru tɪw yɪrɪ na yɪ vinyæ tɪn dɪ wunl. O laan ma kwe nɔɔna o yagɪ da sɪ ba taa tuɲa, yɪ o daari o beeri o vu tɪw kudoɲ o daanɪ da. ¹⁰ Tweeru tum biæ gwærim maɲa ma yi. O ma tuɲi o tuntuɲnu sɪ o vu nɔɔna balu na nii o gaari dɪm baɲa nɪ tɪn te, sɪ ba cɛ o tæri ba pa-o. Tuntuɲnu wum na yi ba te tɪn, ba ma mag-o. Ba daari ba pa o viiri dɪ jɪ-kurɪ. ¹¹ Nɔɔnu wum daa ma tuɲi o tuntuɲnu wudoɲ. Ba ma magɪ wuntu dɪ, yɪ ba twi-o zanzan. Ba ma pa o dɪ viiri dɪ jɪ-kurɪ. ¹² O daa ma

tuɲi tuntuɲnu wudoɲ o kɪ kuni bitɔ. Ba ma ja wuntu dɪ ba magɪ o yɪra ba kaari, yɪ ba zæl-o gaari dɪm wunl.

¹³ Gaari dɪm tu wum laan ma buɲi o wl: «A nan wú kɪ ta mu? Amu na wú kɪ te tɪn, áá tuɲi a tɪtɪ bu wulu a na so-o tɪn mu. Ku ba dwe, baá ta kwarɪ wuntu.» ¹⁴ Nɔɔna bam na nɛ-o tɪn, ba ma bwe daanɪ ba wl: «Mu gaari dɪm tu bu. Wuntu mu lagɪ o ba o taa te o ko wum wænu tum. Pa-na dí gu-o, sɪ dí daari dí taá te o wænu tum.» ¹⁵ Ba laan ma vaɲ-o ba ja nuɲi gaari dɪm wunl, yɪ ba mag-o ba gu.»

Zezi laan ma bwe-ba o wl: «Gaari dɪm tu laan wú kɪ nɔɔna bam kuntu ta mu? ¹⁶ O maɲi sɪ o ba o gu-ba mu, sɪ o daari gaari dɪm o pa nɔɔna badonnæ sɪ ba taa niæ.»

Nɔɔna bam na ni kuntu tɪn, ba ma ta ba wl: «Wε pa ku yɪ kɪ kuntu!»

¹⁷ Zezi ma nii ba seeni yɪ o wl: «Ku na dal kuntu, bɛɛ mu yɪ ku pupunɪ Wε tɔɔ kum wunl ku wl:

«Kandwɛ dɪlu lwara na vɪn tɪn laan mu joori dɪ ba dɪ ji kandwɛ dɪlu na paɪ sɔɲɔ kum dana tɪn?»

¹⁸ Nɔɔnu wulu maama na tu kandwɛ dɪntu baɲa nɪ tɪn wú cɪcugɪ o tɪtɪ mu. Ku daari, wulu maama kandwɛ dɪm na tu o baɲa nɪ tɪn, dɪ wú mɪrɪ kuntu tu mu.»

¹⁹ Zezi na tagɪ wænu tum kuntu tɪn, Zwifæ kaanum yigæ tiinæ dɪ cullu karanyɪna tiinæ ma lwarɪ sɪ o maɲi mɪmaɲi dɪm bam ɲwaanɪ mu. Kuntu tɪn, ba ma kwaanɪ ba lagɪ cwɛɲæ sɪ ba ja-o lɪla. Ba maa warɪ, ba na kwarɪ fuunɪ dɪ nɔɔna bam tɪn ɲwaanɪ.

Lampoo ɲwum taanɪ
(Matiyu 22:15-22, Maruki 12:13-17)

²⁰ Zwifæ yigæ tiinæ bam dɛɛn ma yɪrɪ Zezi, sɪ ba daa ta nii o na wú ta kulu tɪn. Ba ma lagɪ cwɛɲæ sɪ ba brɪ nɪ o dwægæ, sɪ ba wanɪ ba ja-o, sɪ ba daari ba kɪ-o gɪvɪrma tu wum jɪɲa nɪ sɪ o dɪ o sarɪya. Ba ma lɪ nɔɔna sɪ ba vu Zezi te nɪnɛɛnɪ ba yɪ nɔɔn-ɲuna mu te, sɪ ba laan kwaanɪ ba ja-o dɪ o taanɪ dɪm. ²¹ Bantu ma vu Zezi te ba bwe-o ba wl: «Karanyɪna, dí ye nɪ taanɪ dɪlu nmu na yæni n tɛ n brɪ nɔɔna tɪn yɪ cɪga mu. Nmu ba pɔɔrɪ nɔɔna daanɪ dɪ n na kɪ-ba te tɪn. Nmu nan yæni n brɪ nɔɔna Wε cwɛɲæ cɪga mu. ²² Dí lagɪ dí bwe dí nii, dɪbam cullu pɛ ni sɪ dí ɲwɪ lampoo dí pa lugɪ kum pa-faru wum na?»

²³ Zezi ma lwarɪ ba na kɪ ba swan yam did-o te tɪn, o ma ta dɪ ba o wl: ²⁴ «Kwe-na sæbu dalɪ á brɪ-nɪ. Dɪ jɪɠɪ wɔɔ nyɪnyugu dɪ o yɪrɪ mu dɪ baɲa nɪ?»

Ba ma lær-o ba wl: «Ku yɪ pa-faru wum mu.»

²⁵ O laan ma ta dɪ ba o wl: «Ku lamma. Á nan taá ɲwɪ kulu na yɪ pa-faru wum nyɪm tɪn á pa-o, sɪ á daari á taá paɪ Wε kulu dɪ na yɪ Dɪ nyɪm tɪn.»

²⁶ Zezi na tagɪ kuntu dɪ ba tɪn, ba maa warɪ ba ja-o nɔɔna bam maama yigæ nɪ dɪ o na tagɪ kulu tɪn. O na læri-ba te tɪn su-ba zanzan yɪ ba cɪm.

Wε-ɔɔɔɔ ɔɔɔɔ na wú ta yi te tun

(Matiyu 22:23-33, Mariki 12:18-27)

²⁷ Sadustan tiinə badonnə dɛɛn ma zanɔ ba vu Zezi te. Bantu zaasum mu brɩ sɩ, nɔɔɔɔ na tɔga, o daa bá joori o bi. ²⁸ Ba ma vu ba bwe-o ba wɩ: «Karanyɩna, Moyisi dɛɛn na pupuni kulu o tiɔi o pa dɩbam tun, o brɩ sɩ, nɔɔɔɔ nu-bu na tɔga yi o daari kaani, yi ba na wu lugi biə, tu wum curu mu maɔi sɩ o di kaani wum sɩ ba wani ba lu biə o nu-bu wulu na tɔgi tun ɔɔɔɔ. ²⁹ Kuntu tun, nu-biə barpe mu ya wura. Ba didua ma di kaani yi o ti o daar-o, yi ba ba jɔgi biə daani. ³⁰ Wulu na sanɔ tun ma di kadəm wum. ³¹ O di ma ti o daar-o. Batɔ-tu wum di daa ma di-o. Ku ma kɩ ba maama kuntu donɔ. Ba maama barpe ma ti, yi ba wu lugi bu di kaani wum. ³² Ba maama na tɔgi tun, kaani wum di laan ma ti. ³³ Kuntu tun, ba maama barpe na di kaani wum tun, ba laan na tu ba bi ba yagi tuuni, bantu wɔɔ mu wú ta te kaani wum?»

³⁴ Zezi ma ləri-ba o wɩ: «Ku na yi zum lugu banɔ nɔɔ-biə mu, baara di kaana yi kaana di zuuri banna. ³⁵ Ku daari, nɔɔɔɔ balu Wε na nii ni ba maɔi sɩ ba bi ba yagi tuuni sɩ ba laan taa zuuri DL lu-dunɔ kum ni tun, bantu bá di kaana, yi kaana di daa bá zu banna. ³⁶ Ba daa bá wani ba ti, ba na wú ta nɩ di Wε malesɩ sum tun ɔɔɔɔ. Ba yi Wε titi biə mu, di ba na bi ba yagi tuuni tun. ³⁷ Ku nan na yi twa biim, Moyisi maɔi o brɩ ni nɔɔ-na wú suni ba bi. O dɛɛn pupuni maɔa kalu Wε na brɩ DL titi did-o sabari puɔu kum wuni yi DL ta kulu tun. Moyisi ma brɩ sɩ Yuutu Banɔ-Wε yi Abraham Wε, di Yizaki Wε, di Zakɔbi Wε mu. ³⁸ Ku brɩ sɩ bantu daa ta jɔgi ɔɔɔɔ mu Wε tee ni, bɛɔɔɔ Banɔ-Wε yi nanɔna Wε mu, sɩ DL dai twa Wε. Wε yibiyə ni, nɔɔɔɔ maama jɔgi ɔɔɔɔ, di balu na tɔgi tun di.»

³⁹ Wε cullu karanyɩna tiinə badonnə na ni kuntu tun, ba ma ləri ba wɩ: «Karanyɩna, n tagi cɔga.» ⁴⁰ Ba dɛɛn ma kwarɩ sɩ ba daa bwe-o taani.

Krisi wum Wε na tunɔ tun yi Davidi Yuutu mu

(Matiyu 22:41-46, Mariki 12:35-37)

⁴¹ Zezi laan ma ta di ba o wɩ: «Nɔɔɔɔ yəni ba wɩ, sɩ Krisi wum Wε na tunɔ tun yi Pɛ Davidi dwi tu mu. Ku nan wú wani ku taa yi kuntu na? ⁴² Davidi titi nan pupuni Wε ləɔ-ɔɔɔɔ kum wuni o wɩ:

«Yuutu Banɔ-Wε tagi di a Yuutu DL wɩ:

Ba n jəni a jazum ni,

⁴³ sɩ aá kɩ nmu duna maama n nɛ kuri ni sɩ n nɔɔ-ba ni tɔga te.»

⁴⁴ Kuntu tun, Davidi titi na suni o bəɔi Krisi wum Wε na tunɔ tun ni o Yuutu tun, kuú kɩ ta mu sɩ o daa joori o taa yi Davidi naa?»

Zezi kaani o karabiə sɩ ba yi lwəni cullu karanyɩna tiinə bam

(Matiyu 23:1-7, Mariki 12:38-40)

⁴⁵ Nɔɔ-n-ɔɔɔ kum maama ta na wura ku cəgi o taani dum kuntu tun, o ma ta di o karabiə bam o wɩ: ⁴⁶ «Taá yɩri-na á titi di cullu karanyɩna tiinə bam. Bantu soe sɩ ba taa zuuri gwar-didwaaru ba beerə, sɩ nɔɔɔɔ taa nii-ba. Ba na ve yaga, ba soe sɩ nɔɔɔɔ maama taa tui ba zuli-ba. Ba na yəni ba zu ba Wε-di sum, ba ta lagɩ je-kamunnu mu sɩ ba taa je yigə ni. Ba na ve nɔɔɔɔ sɔɔɔ sɩ ba di candiə, ku yi je-ɔɔɔ je mu ba lagɩ sɩ ba taa je da. ⁴⁷ Ba nan yəni ba ganɩ kadənə ba jonɩ kulu maama ba na jɔgi tun. Ba kwəri ba kɩ Wε-lor-didwaaru, sɩ ku taa nyɩ ni ba yi nɔɔ-ɔɔna mu te. Wε wú tiini DL pa bantu na cam ku ja gaal.»

Kadəm na pɛ Wε pɛɛri te tun

(Mariki 12:41-44)

21 Zezi ta na wu Wε-di-kamunu kum wuni o brɩ nɔɔɔɔ bam kuntu tun, o ma kwəni o yuu wɛɛni o nii je maama. O ma na nadunə na ve ba di ba səbiə daka kalu na zigɩ da Wε pɛɛra ɔɔɔɔ tun wuni. ² O daa ta ma na kadəm wudonɔ na tɔgi o wura, o yi yinigə tu mu. Wuntu ma ja səbu dalɩ-balwa bale yranɩ mu o ja vu o di daka kam wuni. ³ Zezi na nɛ kuntu tun, o ma ta o wɩ: «A lagɩ a ta cɔga mu di abam sɩ, kadəm wuntu na yi yinigə tu tun, o di səbu ku dwəni balu maama na di da tun. ⁴ Bantu maama li ba daari mu. Kadəm wum nan yi yinigə tu mu, yi o kwe kulu maama o na jɔgi sɩ o ma yəgi o ni-wudiu tun o di da.»

Lɛɛru na wú ba lugu banɔ te tun

(Matiyu 24:1-28, Mariki 13:1-23)

⁵ Nɔɔɔɔ badonnə dɛɛn ma tɛ Wε-di-kamunu kum taani yi ba wɩ: «Nii-na kandwa yam ba na mɛ ba lɔ-ka tun na tiini ya lana te, yi ba ma pɛɛra yalu ba na pɛ Wε tun ba ma kɩ-ka lanyɩranɩ.» Zezi ma ləri-ba o wɩ: ⁶ «Ku na yi wəənu tintu á na nai tun, maɔa wú ba ba, sɩ ba di ti maama tɔga ni. Kandwɛ daa bá danɩ didonɔ banɔ ni.»

⁷ Ba ma bwe-o ba wɩ: «Karanyɩna, maɔa kɔɔ mu kuntu wonɔ wú kɩ? Bɛɛ mu lagɩ ku kɩ maana ku brɩ dɩbam, sɩ dí lwarɩ ni wəənu tintu lagɩ ti kɩ?»

⁸ Zezi ma ləri-ba o wɩ: «Á fɔgi á ci á titi, sɩ á yi pa nɔɔ-na ganɩ abam. Nɔɔɔɔ zanzan wú ba abam te di amu yɩri, ba ta di abam ni ba didua didua mu yi Krisi wum Wε na tunɔ tun, yi baá daari ba ganɩ abam ba wɩ, maɔa kam yiə. Á nan yi sɛ á tɔgi bantu kwaga. ⁹ Á wú ba á ni tigurə di jara ɔɔɔ. Á nan yi pa fuuni zu abam. Wəənu tum kuntu maama maɔi sɩ ti da yigə ti kɩ mu, yi ku ta dai lugu tiim mumaɔa.»

¹⁰ O daa ta ma ta di ba o wɩ: «Dwi wú zanɩ di kɩ jara di dwi didonɔ, yi tu di ku donɔ tu wú zanɩ ti magɩ jara.

¹¹ Tɪga ma wú sisiinǵi zanzan. Kana dɪ wú ba ka taa wu je sɪdonnə nɪ, yɪ yawɪ-loŋɲu dɪ wú cɔɣɪ ɲɔɲna zanzan. Wɛ wú pa wo-kɪnkagɪla yalu na brɪ Dɪ dam tɪn taa kɪ wɛyuu nɪ, yɪ fuɲnɪ wú ja ɲɔɲna ya ŋwaanɪ.

¹² Ku na wú loori wəənu tuntu kəm tɪn, ɲɔɲna wú ja abam dam ba pa á na yaara. Baá ja abam ba vu ba saŋɪ ba Wɛ-di sum nakwa tee nɪ, yɪ ba kɪ abam piuna digə nɪ. Baá ja abam ba pa á zɪɣɪ pwa dɪ dɪdɛera yigə nɪ, abam na tɔɣɪ amu tɪn ŋwaanɪ. ¹³ Ku nan wú pa á na pwələ sɪ á brɪ-ba Wɛ cɪɣa kam. ¹⁴ Taá ye-na kuntu ni nɪ, sɪ á pa á bɪcara kɪ dam. Á yɪ taá kɪ liə, dɪ á na wú ləri-ba tite sɪ á ma vrɪ á tɪtɪ tɪn. ¹⁵ Bɛŋwaanɪ amu wú pa abam wubɔŋ-ŋuna dɪ á ni-taanɪ, kuú pa á duna bá wanɪ ba twanɪ dɪ á na wú ta kulu tɪn. ¹⁶ Abam tɪtɪ kwə dɪ á niinə, dɪ á curru dɪ á cilonnə wú ja abam ba kɪ dɪdɛera jɪŋa nɪ, yɪ baá gu abam badonnə. ¹⁷ ɲɔɲna maama wú ta culi abam á na yɪ a ɲɔɲna tɪn ŋwaanɪ. ¹⁸ Baá kɪ abam kuntu, yɪ Wɛ ta wú ta nii á baŋa nɪ, yɪ á bá lagɪ á yuuywe sɪm dɪdua tɪtɪ dɪ á ga. ¹⁹ Abam nan na kwaanɪ á kɪ pu-dɪa á zɪɣɪ kəŋkəŋ, á wú na ŋwɪa Wɛ tee nɪ.

²⁰ Abam nan wú ba á na pamaŋna na gilimi Zeruzalem tɪw kum maama ba pu. Á na nɛ kuntu, á laan wú lwarɪ nɪ maŋa kam yɪə sɪ ba cɔɣɪ-ku. ²¹ Maŋa kam kuntu nɪ, abam balu na zuurɪ Zude nɪ tɪn maŋa sɪ á kɪ lɪla á nuŋi á duri á beeri pweeru je á səɣi da. Balu na wu tɪw kum wunɪ tɪn maŋa sɪ á nuŋi lɪla. Balu dɪ na wu ba karɪ nɪ tɪn daa yɪ ve á zu tɪw kum wu. ²² Bɛŋwaanɪ maŋa kantɪ nɪ mu yaara maŋa sɪ ya ba, Wɛ na wú vaŋɪ ɲɔɲna zwa tɪn ŋwaanɪ, sɪ kulu maama na pɔpɔnɪ Wɛ tɔɲɔ kum wunɪ tɪn laan kɪ. ²³ Kantɪ maŋa kam nɪ kuú tiini ku taa yɪ lɛeru dɪ kaana balu na jɪɣɪ pwi tɪn, dɪ balu na jɪɣɪ biə yɪ ba ŋɔɣɪ yɪlɪ tɪn. Yaara zanzan wú ba tɪw kuntu dɪ ku ɲɔɲna maama baŋa nɪ, yɪ Baŋa-Wɛ wú kwe Dɪ bam ba yɪra nɪ. ²⁴ Ba ma wú gu ba badonnə dɪ su-zɔɲru, yɪ ba daari ba ja ba badonnə ba vɔ ba ja vu gambɛem dwi tiinə maama tɪtarɪ nɪ. Dwi-ge tiinə laan wú ba zu Zeruzalem tɪw kum wu ba karɪ ba ɲɔɲnɪ ku wəənu ba cɔɣa taan, sɪ ku vu ku yɪ maŋa kalu Wɛ na pɛ-ba tɪn tiim.»

Nabiin-bu wum na wú ba lugu baŋa te tɪn

(Matiyu 24:29-35,42-44, Marɪkɪ 13:24-37)

²⁵ «Maŋa wú ba sɪ Wɛ pa wo-kɪnkagɪla yalu na brɪ Dɪ dam tɪn taa kɪ wɪa wunɪ dɪ cana dɪ calɪcwɪ sum wunɪ. Liə wú ja lugu baŋa dwi tiinə maama, yɪ ba wubɔŋa vugimi dɪ nɪnɪw kum na bam na pɔɣɪla dɪ sɔɲ zanzan tɪn ŋwaanɪ. ²⁶ Fuɲnɪ zanzan wú pa ɲɔɲna wubɔŋa je ba na buŋɪ wonɔ kulu na buɪnɪ lugu baŋa tɪn, bɛŋwaanɪ wɛyuu wú sisiinǵi ku pa wəənu tɪlu na wu wɛyuu nɪ tɪn maama vugimi daanɪ.

²⁷ Maŋa kam kuntu nɪ ɲɔɲna wú na Nabiin-bu wum na maa buɪnɪ lugu baŋa. Oó ta wu kunkwəənu wunɪ o buɪnɪ dɪ dam, yɪ Wɛ paari-zulə wu o tee nɪ zanzan. ²⁸ Á

na nɛ sɪ wəənu tɪm kuntu puli tɪ kɪa, sɪ á zaŋɪ á zɪɣɪ lanyuranɪ á kwəni á yum wɛɛnɪ, bɛŋwaanɪ maŋa kam tɛ sɪ Wɛ vrɪ abam Dɪ yagɪ.»

²⁹ Zezi laan ma maŋa mumaŋa o brɪ-ba o wɪ: «Maanɪ-na á nii kapuru dɪ tweeru maama na yɪ te tɪn. ³⁰ Á na nɛ nɪ tweeru wura tɪ kwi vɔɲru, abam wal á lwarɪ nɪ ku tɛ yadɛ. ³¹ Ku nan yɪ bɪdwɪ mu dɪ á na nɛ wəənu tɪlu a na tagɪ a brɪ abam tɪn na wura tɪ kɪa, sɪ á lwarɪ nɪ maŋa kam laan tɛ sɪ Wɛ paari dɪm lagɪ dɪ ba ɲɔɲna tɪtarɪ nɪ. ³² A lagɪ a ta cɪɣa mu dɪ abam sɪ, wəənu tɪntu maama wú ba wura tɪ kɪa, yɪ zɪm ɲɔɲna bam ta wu tɪɣɪ ba ti. ³³ Wɛyuu dɪ tɪga wú ba tɪ kɛ, yɪ amu taanɪ dɪm bá kɛ maŋa dɪ maŋa.

³⁴ Á taá fɔɣɪ á cu á tɪtɪ, sɪ á yɪ taá buŋɪ wudi-fwaaru dɪm naa sa-nyɔɣɔ wubɔŋa, naa á taá jɪɣɪ liə dɪ á ŋwɪa wəənu. Á na jɪɣɪ wubɔŋa yantu doŋ, dɛ dɪlu amu Nabiin-bu wum na wú ba tɪn wal dɪ tui bɪdwɪ baŋa nɪ dɪ darɪ abam, ³⁵ nɪ cikɪ na jaanɪ varɪm te tɪn. Bɛŋwaanɪ dɛ dɪm kuntu wú ba li ɲɔɲnɪ wulu maama na wu lugu baŋa nɪ tɪn. ³⁶ Kuntu tɪn, á taá yɪrɪ á tɪtɪ maŋa maama, sɪ á taá loori Wɛ sɪ Dɪ pa abam dam, sɪ á wanɪ á nuŋi yaara yalu maama na lagɪ ya ba tɪn wunɪ, sɪ á daari á vu á zɪɣɪ amu Nabiin-bu wum yigə nɪ.»

³⁷ Zezi dɛɛn yəni o wu Wɛ di-kamunu kum wunɪ dɛ maama o brɪ ɲɔɲna Wɛ taanɪ dɪm. Tɪga na yəni ka yɪ, o yəni o nuŋi tɪw kum wu o vu Olivi piu kum seeni o pəni da. ³⁸ Ku daari tɪga na yəni ka puuru, ɲɔɲna bam maama yəni ba zaŋɪ lɪla ba ve Wɛ di-kamunu kum, sɪ ba taa cəɣi o taanɪ dɪm.

Zwifə yigə tiinə bam na kɪ ni sɪ ba gu Zezi te tɪn

(Matiyu 26:1-5,14-16, Marɪkɪ 14:1-2,10-11, Zan 11:45-53)

22 Ku dɛɛn ge fuɲnɪ sɪ Zwifə bam di ba candiə kalu yɪrɪ na yɪ Pakɪ tɪn. Candiə kam kuntu nɪ mu ba yəni ba di dɪpɛ dɪlu na ba jɪɣɪ dabɪlɪ dɪ wunɪ tɪn.

² Kaanum yigə tiinə dɪ cullu karanyɪna tiinə bam ma kwaanɪ ba lagɪ cwəŋə, sɪ ba ja Zezi ba gu. Ba na kwarɪ fuɲnɪ dɪ ɲɔɲna bam tɪn ŋwaanɪ, ba yəri ba na wú kɪ te sɪ ba ja-o.

³ Sutaanɪ laan ma zu Zudasɪ Yiskariyo bɪcarɪ. Wuntu yɪ Zezi karabiə fugə-bale bam wu ɲɔɲnɪ dɪdua mu. ⁴ O ma vu kaanum yigə tiinə dɪ Wɛ di-kamunu kum yɪrɪna yigə tiinə bam te sɪ ba banɪ ba nii, o na wú kɪ te o brɪ-ba cwəŋə sɪ ba wanɪ ba ja Zezi. ⁵ Ba na ni kuntu tɪn, ba wu ma poli zanzan. Ba ma di yələ ba maŋa daanɪ dɪ səbu ni. ⁶ O ma sɛ. O laan ma beeri cwəŋə sɪ o ja Zezi o kɪ ba jɪŋa nɪ, sɪ kɔɣɔ kum yɪ zaŋɪ ku lwarɪ.

Zezi na di candiə wudiu dɪ o karabiə bam te tɪn

(Matiyu 26:17-29, Marɪkɪ 14:12-25, 1 Korɛntɪ 11:23-25)

⁷ Ku ma ba ku yɪ dɛ dɪlu ba na puli sɪ ba di dɪpɛ dɪlu na ba jɪɣɪ dabɪlɪ dɪ wunɪ tɪn. Dɛ dɪm kuntu nɪ Zwifə bam yəni ba guɪ pibalɪ mu ba ma di Pakɪ candiə kam.

⁸ Zezi ma li Piyeyeri di Zan yi o ta di ba o wu: «Ve-na á kwe woŋo maama á pa díbam, si dí ba dí di Paki candiä kam.»

⁹ Ba ma bwe-o ba wu: «Nmu lagi si dí vu jægə kɔɔ mu dí kwe jægə kam?»

¹⁰ O ma læri-ba o wu: «Cəgi-na, á na ve á maa zuuru tu kum wu, nɔɔɔ wudon wú jeeri abam o na zuŋi kɔɔru di na. Da-na o kwaga á vu á zu sɔɔɔ kulu o na wú zu tun. ¹¹ Á na zua, si á ta di sɔɔɔ kum tu nu: «Dí karanyina wu, dí ba dí bwe dí nii, digə kalu o na wú jəni da di o karabiä bam si ba di Paki candiä kam wudiu kum tun wu yən mu?» ¹² Oó brɪ abam weyuu digə, ka daga lanyiranɪ, yi ka jigi woŋo kulu maama dí na lagi tun ka wuni. Ve-na á kwe candiä kam wəənu tum á ti, si dí laan ba.»

¹³ Ba ma zaŋi ba vu, yi ba sunɪ ba na woŋo maama ni Zezi na maŋi o ta te tun. Ba ma kwe Paki candiä kam wudiu kum ba ti.

¹⁴ Wudiu dim maŋa na yi tun, Zezi jəni di o karabiä fugə-bale bam si ba di wudiu kum. ¹⁵ O laan ma ta di ba o wu: «Amu ya tiini a lagi si a di candiä kantu di abam di a wu maama, si a laan daari a yaari. ¹⁶ A nan lagi a ta abam si, a daa bá di candiä kantu, si ku taa ve maŋa kalu candiä kam kuntu kuri na wú vu ku kweeli We paari dɪm wuni tun.»

¹⁷ Zezi na tagi kuntu o ti tun, o laan ma jonji tweeru biä sana di zuŋa, yi o ki We le ti ŋwaani. O ma ta di ba o wu: «Jonji-na tuntu á nyc á daari á pa daani. ¹⁸ A lagi a ta abam si, ku na puli zum, a daa bá nyc wo-nyɔɔru tun-tu, si ku taa ve maŋa kalu We paari dɪm na wú ba nɔɔ-na titari ni tun.»

¹⁹ Zezi laan ma kwe dɪpɛ, yi o ki We le di ŋwaani. O ma daari o fɔ-di o pa o karabiä bam yi o wu: «Amu yira yam mu tuntu, a na lagi a kwe a pa abam ŋwaani tun. Taá ki-na kuntu don, si á taá ma guli a gulə.»

²⁰ Ba na di ba ti tun, o daa ma kwe zuŋa di ka wo-nyɔɔru o ki We le ti ŋwaani o pa-ba, yi o wu: «Wo-nyɔɔru tuntu brɪ si We goni ni-duuru didaani nabiinə amu jana kam ŋwaani. A jana kam lagi ka nunji ka duri abam ŋwaani mu. ²¹ Nan nii-na, nɔɔɔ wulu na lagi o yəgi-nɪ o pa nɔɔna tun tɔɔ o je di amu o di yo seeni. ²² Ku nan fun mu si amu Nabiin-bu wum ti, ni We na maŋi Di lagi te tun. Ku nan za yi læru mu ku pa nɔɔɔ wulu na wú yəgi-nɪ o pa tun.»

²³ Ba na ni o na tagi kulu tun, ba ma sɪŋi ba bwe daani ba nii, bantu wuni wɔɔ mu wú wani o ki kuntu.

Wɔɔ mu yi nɔɔ-kamunu?

(Matiyu 20:25-28, 19:28, Mariki 10:42-45)

²⁴ Zezi karabiä bam dɛen magi kantɔɔ ku cɛ, si ba nii bantu wuni wɔɔ mu yi kamunu o dwe ba maama.

²⁵ Zezi ma ta di ba o wu: «Ku na yi lugu baŋa pwa, bantu yəni ba te ba nɔɔna di dam mu. Balu na di dam nɔɔna baŋa ni tun, nɔɔna bam daa ta yəni ba bə-ba ba wu

«Lanyiran-kərə» mu. ²⁶ Abam nan wu maŋi si á taá yi kuntu don. Wulu na yi nɔɔ-kamunu abam wuni tun maŋi si o ji ni á nyaani mu te. Wulu di na yi abam yuu-tu tun maŋi si o ji ni á tuntuŋu mu te. ²⁷ Wulu na jəni si o di wudiu tun, di wulu na kwe wudiu kum o ja ba o pa-o tun, bantu wɔɔ mu yi kamunu? Ku dai wulu na jəni si o di tun mu na? Ku nan na yi amu, a wu abam wuni yi a ki nɔɔnɔ wulu na yi á tuntuŋu tun mu te.

²⁸ Abam nan yi balu na tɔɔ di amu a cam maama wuni, yi á wu yagi a tɔɔm. ²⁹ Aá pa abam tɔɔ á di paari, ni a Ko We na pɛ si a di paari te tun. ³⁰ Kuntu tun, á wú ba á zu a paari dɪm wu, yi á tɔɔ di amu á jəni á di ywəəni. Á wú ba á jəni paari jangwaanu tum baŋa ni, si á di Yisrayeli dwi tiinə kuri fugə-bale bam taani.»

Zezi na wuuri o brɪ Piyeyeri na wú vi-o te tun

(Matiyu 26:31-35, Mariki 14:27-31, Zan 13:36-38)

³¹ Zezi laan ma ta di Simɔn Piyeyeri o wu: «Simɔn, Simɔn, sutaani sunɪ di na cwəŋə si di maŋi abam di nii, ni nɔɔɔ na caari mɪna te tun. ³² Amu nan loori We a pa nmu, si n ki n wu-dɪdua di amu si n yi yagi-nɪ. Nmu nan na tusi, yi n wuburŋa na joori ya tɔɔ amu, si n pa n ko-biə fɔɔ ba zigi kəŋkəŋ.»

³³ Piyeyeri laan ma ta did-o o wu: «A Yuutu, ba na lagi ba ki amu di nmu puuna digə ni, naa ba na lagi ba gu díbam, a ta bá sɛ si a joori nmu kwaga ni.»

³⁴ Zezi ma lær-o o wu: «Piyeyeri, a lagi a ta nmu si, ku na wú loori si cɪbwɔ keeri zum ti-bra-pura ni tun, nmu wú fu kuni bitɔ ni n yəri amu.»

Zezi na tagi di o karabiä si ba ti ba yigə te tun

³⁵ O laan ma ta di ba maama o wu: «A daama na tunɪ abam si á tuli á tɔɔ We kwərə kam yi á ba jigi səbiə gan-ɪɔɔdi di tampɔɔ di natra tun, woŋo muri abam na?»

Ba ma læri ba wu: «Awo, dí wu gɛ kulukulu.»

³⁶ O ma ta di ba o wu: «Ku daari lele kuntu, wulu na jigi səbiə gan-ɪɔɔdi tun, kuntu tu maŋi si o kwe-di mu. Wulu di na jigi tampɔɔ tun maŋi si o kwe-ku mu. Wulu maama na ba jigi su-ɪɔɔ tun, kuntu tu maŋi si o kwe o gɔɔ mu o yəgi o ma yəgi su-ɪɔɔ. ³⁷ Amu nan lagi a ta abam si, kulu na pupunɪ We tɔɔ kum wuni amu ŋwaani tun maŋi si ku ki, di ku na wu:

«Ba wəl-o di nɔɔ-balwaarɔ mu.»

Kuntu na pupunɪ We tɔɔ kum wuni amu ŋwaani tun laan wú ki lele.»

³⁸ Zezi karabiä bam ma ta did-o ba wu: «Dí Yuutu, nii su-lwaanu tile mu dí jiga.»

O ma læri-ba o wu: «Yagi-na si ku maŋi.»

Zezi na tiini o loori o Ko Wε te tun

(Matiyu 26:36-46, Maruki 14:32-42)

³⁹ Zezi dεen ma nunji tu kum wuni o vu Olivi piu kum seeni, ni o na yəni o ki te tun. O karabiə bam di ma tɔg-o ba vu. ⁴⁰ Ba na yi jəgə kalu ba na maa ve tun, Zezi ma ta di ba o wl: «Á taá loori Wε, si á yi tu maŋum dım maŋa ni.»

⁴¹ O laan ma fɔrɪ ba tee ni o vu o zɪgi daa ni, ku maŋi nɔkɔnu na wú dul kandwε yi di yi mε tun. O ma kuni doonə o loori Wε o wl: ⁴² «A Ko, nmu na sε, si n pa cam dɪlu na lagɪ di ba amu baŋa ni tun kε. Nan ki kulu na tɔgi nmu wubunja tun, si yi ki amu wubunja na lagɪ kulu tun.» ⁴³ O na loori Wε kuntu tun, Wε maleka ma nunji wεyuu ka ba o te, yi ka wəl-o di dam. ⁴⁴ O wu na tiini ku cɔgi zanzan tun ma pa o tiini o loori Wε di o wu maama. O lulunju ma ji nunεeni jana te, yi ku luri tɔga ni.

⁴⁵ O na loori Wε o ti tun, o ma zaŋɪ o joori o vu o karabiə bam te. O ma na si ba tigi ba dɔa wu-cɔgɔ kum ŋwaanɪ. ⁴⁶ O ma ta di ba o wl: «Bεε mu yi á dɔa? Zaŋɪ-na si á taá loori Wε, si á yi tu maŋum dım maŋa ni.»

Ba na jaani Zezi te tun

(Matiyu 26:47-56, Maruki 14:43-50, Zan 18:3-11)

⁴⁷ Zezi ta na wura o ŋkɔni kuntu tun, nɔn-kɔgɔ laan ma ba ku yi o te. Zudasɪ wulu na yi o karabiə fugə-bale bam wu didua tun ma tɔgi ba yigə. O ma fɔrɪ o yi Zezi te si o kukwər-o. ⁴⁸ Zezi ma ta did-o o wl: «Zudasɪ, nmu tu si n pa ba ja amu Nabiin-bu wum, yi n ta lagɪ n kukwəri-ni mu na?»

⁴⁹ Zezi karabiə balu na wu o tee ni tun ma na ku na lagɪ ku ki-o te tun. Ba ma bwe-o ba wl: «Dí Yuutu, dí li dí su-lwaanu tum dí zagɪ-ba na?» ⁵⁰ Ba wu didua ma li o sugu kum o ma zagɪ kaanum yuutu wum tuntunju jazɪm zwε o go. ⁵¹ Zezi na nε kuntu tun, o ma ta di ba o wl: «Yagɪ-na». O ma vu o dwe nɔkɔnu wum zwε dım, yi di je, di joori di yi di ya na yi te tun.

⁵² O ma daari o ta di kaanum yigə tiinə bam di Wε-di-kamunu kum yɪrna bam yigə tiinə di nakwa bam, ba na tu si ba ja-o tun, o wl: «Abam na kwe su-lwaanu di da-lwaanu á ba si á ja amu tun, a yi ŋwɪnu mu na?»

⁵³ Dε maama a yəni a wu abam tee ni Wε-di-kamunu kum wuni, yi á wu jaani amu. Ku nan na yi te tun, maŋa kam laan yia si á ki á wubunja na lagɪ kulu tun, bεŋwaanɪ maŋa mu yia si lim pε jonji dam.»

Plyεeri na sunɪ o vun Zezi te tun

(Matiyu 26:57-58,69-75, Maruki 14:53-54,66-72, Zan 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Ba laan ma ja Zezi, yi ba ja-o ba kε. Plyεeri ma dalɪ o tɔgi ba kwaga o da o vu. Ba ma vu ba yi kaanum yuutu wum sɔŋɔ. ⁵⁵ Ba ma dwe mini ba tiŋi sɔŋɔ kum titari ni. Nɔkɔna bam ma vu ba je ba weeri mini dım. Plyεeri

di ma tɔgi o vu o jəni ba wuni. ⁵⁶ O na tɔgi o je mini dım yigə ni kuntu tun, sɔŋɔ kum tuntunju-kana kadoŋ ma yɔrɪ o nii o yibiyə ni, yi o wl: «Nɔkɔnu wuntu di tɔgi o wu Zezi tee ni mu.»

⁵⁷ Plyεeri ma fu yi o wl: «Kaanɪ, a yər-o.»

⁵⁸ Ku na ki fun tun, nɔkɔnu wudoŋ di daa ma na-o, yi o wl: «Nmu tɔgi n yi Zezi kɔgɔ kum nɔkɔnu didua mu.»

Plyεeri ma ləri nɔkɔnu wum o wl: «A tɔgi a dai ba wu nɔkɔnu.»

⁵⁹ Ku daa na ki fun nunεeni luu didua tun, nɔkɔnu wudoŋ di daa ma ta o wl: «Nɔkɔnu wuntu sunɪ o tɔgi did-o mu. O di yi Galile tu mu.»

⁶⁰ Plyεeri ma ləri o wl: «Baaru, a yəri n taanɪ dım kuri.» O ta na wura o ŋkɔni kuntu tun, cɪbwu ma da ku keeri.

⁶¹ Dí Yuutu Zezi laan ma pipiri o yɔrɪ Plyεeri o nii. Plyεeri ma guli Zezi ya na tagɪ kulu did-o o wl: «Ku na wú loori si cɪbwu keeri zim ti-bra-pura ni tun, nmu wú fu kuni bitɔ ni n yəri amu.» ⁶² O na guli kuntu tun, o laan ma nunji, yi o tiini o keeri zanzan.

Ba na mwanɪ Zezi yi ba mag-o te tun

(Matiyu 26:67-68, Maruki 14:65)

⁶³ Nɔkɔna balu dεen na yɪrɪ Zezi tun maa yáal-o ba mwan-o, yi ba kwəri ba mag-o. ⁶⁴ Ba ma kwe gɔrɔ ba ma kwəli o yia, yi ba daari ba mag-o. Ba maa wl: «Lwarɪ n brɪ dɪbam wulu na magɪ-m tun.» ⁶⁵ Ba ta maa ŋkɔni wəənu dwi dwi ba ma cɔgi o yuu, yi ba twɪ-o zanzan.

Zwifə nakwa na di Zezi taanɪ te tun

(Matiyu 26:59-66, Maruki 14:55-64, Zan 18:19-24)

⁶⁶ Tɔga na puuri tun, Zwifə bam nakwa kɔgɔ kum maama ma la daanɪ, di ba kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyuna tiinə maama. Ba laan ma pa Zezi nunji o vu taanɪ dım dim jəgə o zɪgi ba yigə ni. ⁶⁷ Ba ma ta did-o ba wl: «Nmu na sunɪ n yi Krisi wum Wε na maŋi si Dɪ tunɪ Dɪ pa dɪbam tun, si n ta.»

Zezi ma ləri-ba o wl: «A na tagɪ kuntu a brɪ abam, á ta bá sε a ni. ⁶⁸ A nan daa na bwe abam taanɪ di, abam bá sε si á ləri á pa-ni. ⁶⁹ Ku na puli lele kuntu, amu Nabiin-bu wum wú vu a jəni Dam-Paŋwa Tu Baŋa-Wε jazɪm ni a da a di paari.»

⁷⁰ Ba maama laan ma bwe-o ba wl: «Kuntu tun, nmu nan sunɪ n yi Wε Bu wum mu na?»

Zezi ma ləri-ba o wl: «Mu abam na wl te tun.»

⁷¹ Ba laan ma ŋkɔni daanɪ ba wl: «Dɪbam titɪ laan mu ni o kwərə kam na brɪ o titɪ cɔgum. Dí daa ba lagɪ maana tiinə si ba ŋkɔni o taanɪ dım.»

Pilatı na bwe Zezi taanı te tın

(Matiyu 27:1-2,11-26, Marıki 15:1-15, Zan 18:28—19:16)

23 Zwifə bam nakwa kɔɔg kum maama dɛen ma zanɔ ba ja Zezi ba ja vu gɔvırma tu Pilatı te. ² Ba ma sɔɔɔ si ba fɔ vwan ba pa-o, yi ba wı: «Dıbam nɛ nɔɔnɔ wuntu mu o jıɔ dı tıu kum nɔɔna bam o gana sı ba tusi. O tɛ-ba o wı, ba yi taa laı lampoo ba paı gıvırma. O maa kwəri o brı o tıti nı wum mu yi Krisi, ku na lagı ku ta nı pɛ tın.»

³ Pilatı na ni kuntu tın, o ma bwe-o o wı: «Nmu mu yi Zwifə bam pɛ wum na?»

Zezi ma lər-o o wı: «Mu ka da n taga.»

⁴ Pilatı ma ta dı kaanım yigə tiinə bam dı nɔn-kɔɔg kum maama o wı: «Amu wu nɛ nɔɔnɔ wuntu na kı kulu o cɔɔg tın, sı dı di o taanı.»

⁵ Ba ma tiini ba nɔɔnı taanı dım, yi ba kwaana ba tɛ ba wı: «O nan yəni o tıli Zude tıni dım maama, o brı nɔɔna bam sı ba yi taa sɛ ba tıu kum dıdɛera ni. O dɛen puli o kı kuntu doɔ Galile nı mu, yi o laan yi yo seeni.»

⁶ Pilatı na ni kuntu tın, o ma bwe-ba sı o nii, nɔɔnı wum yi Galile tu mu na? ⁷ O na tu o lwarı nı Zezi nurji tu kulu Erɔdı na te tın, o ma pa ba ja-o ba vu wuntu te sı o di taanı dım, bɛɔwaanı Erɔdı dı tɔɔgı o wu Zeruzalem nı maɔa kam kuntu nı.

⁸ Erɔdı na nɛ Zezi tın, o maa jıɔ wupolo zanzan, bɛɔwaanı o ya maɔı o ni o nɔwa, yi o tiini o lagı sı o na-o. O maa lagı sı o nii Zezi wı kı wo-kınkagıli o brı-o na. ⁹ O ma kwaanı o bwe-o wəənu zanzan. Zezi ma wu sɛ o lər-o kulokulu. ¹⁰ Kaanım yigə tiinə dı callu karanyına tiinə bam maa tɔɔgı ba zıɔgı da, yi ba tiini ba nɔɔnı taanı dım dı baarı sı ba ma dı-o. ¹¹ Erɔdı dı o pamaɔna bam laan ma gooni Zezi zanzan. Ba pa o zu paarı ɔɔɔ sı ba ma mwan-o, yi Erɔdı laan pa o joori o vu Pilatı te. ¹² Dıntu dɛ dım nı Erɔdı dı Pilatı laan di cilonɔ mu daanı, yi ba dɛen ya culi daanı mu.

¹³ Pilatı ma pa kaanım yigə tiinə bam dı nakwa bam dı nɔɔna bam maama la daanı o tee nı. ¹⁴ O ma ta dı ba o wı: «Abam na sɔɔɔ nɔɔnɔ wuntu amu tee nı tın, yi á tɛ á wı, o yi wulu na ganı á tıu kum nɔɔna bam o pa ba tusi tın, kuntu mu a nan bwe-o abam yibiyə nı sı a nii, yi a wu nɛ kulu o na kı o cɔɔgı yi abam ja-o ku nɔwaanı tın. ¹⁵ Erɔdı dı wu nɛ kulu o na cɔɔgı tın. Mu ku kuri o pɛ o joori o ba dıbam te. Á taá ye sı kulokulu tərə ku na wı pa ba ja-o ba gu tın. ¹⁶ Kuntu nɔwaanı á pa ba mag-o dı balaarı mu, yi ba daar-o ba yagı.»

[¹⁷ Pakı candiə kam maɔa na yəni ka ba yi, Pilatı maɔı sı o lı ba puunu dıdua mu o yagı sı o viiri.] ¹⁸ Nɔn-kɔɔg kum maama ma kı daanı ba kaası dı kwər-dɛ ba wı: «Ku na yi nɔɔnɔ wuntu, ja-o n gu, sı n daarı n lı Barabası n pa dıbam.» ¹⁹ Barabası yi wulu ba dɛen na kı puuna digə nı, o na kı jara dı ba tıu kum dıdɛera yi o gu nɔɔna tın nɔwaanı mu.

²⁰ Pilatı na lagı sı o lı Zezi o yagı tın nɔwaanı, o daa ma ta dı nɔɔna bam sı ba sɛ sı o yagı Zezi. ²¹ Ba ma daa ta vın, yi ba tiini ba kaası baɔa baɔa ba wı: «Pa-o tuun-dagara baɔa nı n gu. Pa-o tuun-dagara baɔa nı n gu.»

²² O daa ta ma ta dı ba o kı bıtɔ o wı: «Bɛɛ wo-lɔɔɔ mu o kıa? A wu nɛ kulu o na kı o cɔɔgı pa ku maɔı sı dı gu-o tın. Kuntu tın, á pa ba mag-o, yi a daarı a yagı-o.»

²³ Ba daa ta maa tiini ba kwaana ba kaası dı kwər-dɛ, yi ba tɛ dı baarı ba wı: «N maɔı sı n pa-o dagara baɔa nı mu n gu.» Ba na tiini ba nɔɔnı dı kwər-dɛ tın, ²⁴ ku ma pa Pilatı sɛ sı o kı kulu ba na lagı tın. ²⁵ O ma pa ni sı ba lı Barabası wulu ba na lagı sı o yagı o pa-ba tın. Wuntu mu yi wulu ba ya na jaanı ba kı puuna digə nı, o na kı jara dı ba tıu kum dıdɛera yi o gu nɔɔnı tın nɔwaanı. Pilatı ma daarı o kı Zezi pamaɔna jıɔa nı, sı ba kı-o nı kɔɔg kum wubunɔa na lagı te tın.

Ba na jaanı Zezi ba vu ba pa tuun-dagara baɔa nı te tın

(Matiyu 27:32-56, Marıki 15:21-41, Zan 19:17-30)

²⁶ Pamaɔna bam laan ma ja Zezi ba maa kɛa. Nɔɔna bam maama maa tɔɔga. Ba na maa ve tın, ba ma jeeri nɔɔnı wudoɔ, o yırı mu Simɔn. O nurji Sireeni mu. O dɛen ya nurji gaa mu o ba o yi tıu wunı o maa kɛa. Pamaɔna bam ma ja-o, yi ba pa o zıɔı dagara kam o bakalı nı o tɔɔgı Zezi kwaga. ²⁷ Zeruzalem kɔ-fɔɔ dɛen maa tɔɔgı Zezi kwaga. Kaana dı maa tɔɔgı ba wura, yi ba keerə ba frı ba tıti o nɔwaanı. ²⁸ Zezi ma pipiri o nii-ba yi o wı: «Zeruzalem kaana-ba, yi taá keeri-na amu nɔwaanı. Á za taá keeri á tıti dı á biə nɔwaanı.

²⁹ Bɛɔwaanı maɔa wı ba ka yi, yi baá ta wı: «Kaanı wulu maama na yi ka-dugu tın yi yu-yoɔo tu mu. Wulu na maɔı o wu luɔı bu sı o pa o nɔɔgı yıli tın jıɔı yu-yoɔo zanzan.» ³⁰ Yaara yam kuntu maɔa na yiə, nɔɔna wı loori pweeru sı tı tu ba baɔa nı, yi ba loori pu-kum sı tı kwəli-ba. ³¹ Taá nii-na, da-lıa na jıɔı mini ka di tıntu tın, ku laan na yi da-kura, kaá kı ta?»

³² Ba dɛen ma ja nɔn-balwaaru tıle ba vu sı ba wəli dı Zezi ba gu. ³³ Ba ma vu ba yi jəgə kalu yırı na yi Yukol-pua piu tın. Ba laan ma ja Zezi ba pa dagara kam baɔa nı. Ba ma ja nɔn-balwaaru tım dı, ba pa dagarı sıdonə baɔa nı. Ba ma cwi dıdua Zezi jazım nı. Wuwum maa wu o jagwiə nı. ³⁴ Ba na pagı Zezi dagara kam baɔa nı kuntu tın, o ma loori Wɛ o wı: «A Ko, yagı n ma n cɛ-ba, sı ba yəri woɔo kulu ba na kı tın.»

Pamaɔna bam na lagı ba maɔı o gwaaru tım tın, ba tagı jɔɔ mu ba ma maɔı-tı.

³⁵ Nɔn-kɔɔg kum maa zıɔı da ba niə. Zwifə bam nakwa bam ma kı-o cavıra, yi ba mwana ba wı: «O yəni o vrı nɔɔna nɔwa. O na sunı o yi Krisi wum Wɛ na kuri tın, sı o vrı o tıti nɔwa sı dı nii.»

³⁶ Pamaḡna bam dı maa mwan-o, yı ba jıgı sa-ny-wana ba sunji o yigə nı. ³⁷ Ba maa wı: «Nmu na sunı n yı Zwifə bam pə, sı n vrı n tıttı ḡwıa sı dı nıı.» ³⁸ Ba dēen ya pupunı təkə ba tanı-ku daa kam yıra nı o yuu banja nı, yı ku wı:

«Wuntu yı Zwifə bam pə mu.»

³⁹ Nən-balwaaru tılu ba na pagı dı Zezi tın dıdua maa jıgı Zezi o twıa yı o wı: «Ku dal nmu mu yı Krisi wum Wə na tunji tın na? Nan vrı n tıttı ḡwıa, sı n daarı n vrı dıbam dı n wəli da.»

⁴⁰ Nən-balwə kudoḡ kum ma kaanı kukum kum ku wı: «Nmu ba kwarı Wə fuunı na? Ba lagı ba gu dıbam maama mu. ⁴¹ Ku na yı dıbam, dıbam tuunı dım maḡı, beḡwaanı kəm-balwaaru tılu dı na kı tın, ku maḡı sı dı tı mu. Ku nan na yı nəkənı wuntu, o wu kı kulukulu o cəgı.» ⁴² O ma daarı o ta dı Zezi o wı: «Nmu na tu n ba n jorji n paarı dım, sı n guli a gulə.»

⁴³ Zezi ma lər-o o wı: «A lagı a ta cıga dı nmu sı, nmu wı jəni dı amu Wə-səḡ kum nı zım dē dım nı.»

⁴⁴ Ku ma vu ku yı maḡa kam wə na tu dı yı yuparı banja tın. Lugu kum maama ma ji lim taan, sı ku vu ku yı luu batı. ⁴⁵ Wıa kam daa ba jıgı pooni. Gəḡ kulu ba na ləgə ba ma cı Wə-di-laa kam tın ma kaarı bule.

⁴⁶ Zezi laan ma kaası dı kwər-dıa o wı: «Amu Ko, a kwe a joro a kı nmu jıḡa nı.» O na tagı kuntu tın, o ma daarı o tı.

⁴⁷ Pamaḡna bam yigə tu wum na nē kulu na kı tın, o ma tee Wə yı o wı: «Ku yı cıga pween. Nəkənı wuntu sunı o yı nəkən-ḡum mu.»

⁴⁸ Kəḡ kulu maama na tu sı ku nıi kəm dım tın ma sunı ba na ku na kı te tın. Ba na ma joori səḡ tın, ba maa frı ba tıttı ba veə, ba wu na cəgı tın ḡwaanı. ⁴⁹ Ku daarı balu maama na maḡı ba ye-o tın dı kaana balu ya na təḡı dıd-o ba nunji Galile ba ba tın maa zıḡı daa nı ba niə.

Ba na kı Zezi nəkənı wunı te tın

(Matiyu 27:57-61, Marıki 15:42-47, Zan 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Nəkənı wudoḡ dēen mu wura, o yıru mu Zuzefu. O nunji Zwifə tıw kudoḡ mu, ku yıru mu Arimatı. O maa yı Zwifə bam nakwa kəḡ kum nəkənı dıdua mu. O ma kwəri o yı nəkən-ḡum, yı o təḡı Wə dı cıga. Ba kəḡ kum ya na kı ni daanı sı ba ja Zezi tın, o wu sē ba na buḡı sı ba kı-o kulu tın. O maa jıgı tına sı Wə paarı dım wı ba nəkənı tıarı nı. ⁵² O ma zaḡı o vu Pilatı te, o loori cwəḡə sı o vu paarı Zezi yıra yam o kı. ⁵³ Pilatı na sē tın, Zuzefu ma vu o paarı Zezi dagara kam yuu nı. Ba ma kwe gar-jalı ba ma pipir-o, yı ba daarı ba ja-o ba vu ba kı piu nəkənı wunı. Dıntu yı nəkənı dılu ba dēen na lugi-dı piu yıra nı yı ba maḡı ba wu kı nəkənı da tın.

⁵⁴ Dē dım Zuzefu na kı kuntu tın maa yı dē dılu Zwifə bam na maḡı sı ba ti ba yigə ba siun dē dım ḡwaanı tın. Tıḡa na yı, ba siun dē dım pulı mu.

⁵⁵ Kaana balu ya na təḡı dı Zezi ba nunji Galile tın dēen ma da Zuzefu kwaga, ba vu ba na nəkənı dım dı ba na tıḡı Zezi te tın. ⁵⁶ Ba na nē kuntu tın, ba ma joori ba vu səḡ. Ba ma vu ba lagı tralta nwi dı dı, sı ba ma turi Zezi yıra yam. Ba siun dē dım nı ba ma sin dı ba tıtuḡa yam nı Wə cullu na brı te tın.

Zezi na bi o yaḡı tuunı te tın

(Matiyu 28:1-10, Marıki 16:1-8, Zan 20:1-10)

24 Dē dılu na saḡı siun dē dım tın, kaana bam ma zaḡı ba go tıga ba vu yibeeli dım jəḡə kam. Ba ma jıgı tralta nwi sılu ba na lagı ba ma turi Zezi yıra yam tın. ² Ba na yı jəḡə kam tın, ba ma na kandwə dılu ya na pi nəkənı dım nı tın bibili dı tıḡı daa nı. ³ Ba ma vu ba zu nəkənı dım wu. Ba wu nē dı Yuutu Zezi da. ⁴ Ba wubunja ma vugimi, yı ba yəri ba na wı buḡı kulu. Ba na zıḡı da kuntu tın, nəkənı bale ma da ba nunji ba zıḡı ba tee nı, yı ba zu gwaaru tı nyunı pugı pugı. ⁵ Fuunı ma ja kaana bam. Ba ma cəḡı ba yum tıga nı. Nəkənı bam laan ma ta dı ba ba wı: «Beḡwaanı mu á karı á beeri wulu na ḡwı tın twa wunı?» ⁶ O nan təri yo. O joori o bi. Guli-na kulu o dēen na tagı dı abam maḡa kalu o ta na wu Galile nı tın, ⁷ yı o ta o wı, ba maḡı sı ba ja wum Nabiin-bu ba kı nəkən-balwaaru jıḡa nı, sı ba pa-o tuun-dagara banja nı ba gu, sı o laan joori o bi da yatı dē nı.»

⁸ Nəkənı bam na tagı kuntu tın, kaana bam laan ma guli Zezi ya na tagı kulu dı ba tın.

⁹ Ba ma zaḡı yibeeli dım jəḡə kam nı, ba joori ba vu ba ta dı Zezi karabiə fugə-dıdua kam dı balu maama na təḡı ba wura tın. ¹⁰ Kaana bam kuntu mu yı Mari wulu na nunji Magıdala, dı Zannı, dı Mari wulu na yı Zakı nu tın, ku wəli dı kaana balu na təḡı dı ba tın. Bantu maama maa wura ba tē kulu na kı tın ba brı Zezi karabiə fugə-dıdua kam.

¹¹ Nəkənı bam na ni tın, ba ma wu pə kaana bam taanı dım ja kuri, yı ba wu sē ba ni. ¹² Ku daarı Pıyeerı ma zaḡı lıa o durı o vu yibeeli dım jəḡə kam sı o nıi. O na yı da tın, o ma tiiri o nıi nəkənı dım wunı, yı o na garyiə yam yıranı na tıḡı da. O ma joori o viiri, yı ku kı-o yəəu dı kulu na kı tın.

Zezi na brı o tıttı nəkənı bale te tın

(Marıki 16:12-13)

¹³ Dıntu dē dım nı mu Zezi karabiə bam bale wu cwəḡə nı ba maa ve tıw kudoḡ, ku yıru mu Emayusi. Tıw kum kuntu yı nınēenı kilometra fugə-dıdua mu dı Zeruzalem. ¹⁴ Ba na maa ve tın, ba maa ḡəkənı kulu maama na kı tın ba veə. ¹⁵ Ba na ḡəkənı yı ba bwe daanı kuntu tın, Zezi tıttı ma tu ba wunı o təḡı dı ba o veə. ¹⁶ Ba na təḡı daanı kuntu tın, ba yiə ma pugimi yı ba wu lıar-o. ¹⁷ Zezi ma bwe-ba o wı: «Bēe wonjo mu abam jıḡı á nəkənı á veə?»

Ba na ni kuntu tun, ba ma zigi yi ba yigə nywanl.
¹⁸ Ba didua yiri mu Klupasi. O ma ləri Zezi o wl: «Nɔɔ-
na balu maama na zuuri Zeruzalem ni tun maɲi ba
lwarl wo-kamunnu tlu na ki da lele kuntu tun. Bɛɛ nan
mu kla, yi nmu yiranl wu ni?» ¹⁹ O ma bwe-ba o wl:
«Bɛɛ wəənu mu tintu?»

Ba ma ləri ba wl: «Ku yi kulu na ki Nazareti tu Zezi
tun mu. O yi We nijonnu mu, yi o kikiə di o ni-taani
maama jigi dam. We titi bri si ku yi ciga mu, yi nɔɔna
maama di na kuntu. ²⁰ Dɔbam kaanum yigə tiinə bam
di di tu kum nakwa bam ma ja-o, ba vu ba pa ba di o
taani si ku ji tuuni. Ba laan ma pa pamaɲna bam ja
Zezi ba vu ba pa tuun-dagara yuu ni ba gu. ²¹ Dɔbam
nan ya jigi tina, si wuntu mu yi wulu na lagi o vri
Yisrayeli dwi tiinə bam o yagi tun. Di kuntu maama,
zim mu jigi da yatɔ woɲo kuntu na ki tun. ²² Kulu na
wəli da tun, dɔbam kɔɔɔ kum kaana badonnə ve o
yibeeli dɔm jəgə kam ba na kulu na sɔɔri dɔbam yira.
Ba ya ve tituti mu, ²³ yi ba wu nɛ o yira yam da. Ba ma
joori ba ba, ba ta di dɔbam ni ba nɛ wo-kunkagili mu.
Ba ma na We malesi, yi si ta di ba si wl, Zezi daa ta
ɲwi mu. ²⁴ Dɔbam nɔɔna bam badonnə di ma zaɲi ba
vu yibeeli dɔm ni. Ba ma na ni ku suni ku yi nɛnɛni
kaana bam na tagi te tun mu, ku daari Zezi titi mu ba
wu nɛ.»

²⁵ Zezi laan ma ta di nɔɔna bam o wl: «Á ba jigi
wubuɲa na? Bɛɛ mu yi á warl á sɛ We kwəə kalu Dl ni-
jonɲə bam deen na tɔɔli faɲa faɲa tun. ²⁶ Ku dai mu
Krisi wum na maɲi si o na yaara yalu si o daari o di
We-sɔɲo o jonji o paari tun na?» ²⁷ O laan ma maɲi kulu
maama na pupuni o ɲwaanl ku tinji We tɔɔɔ kum wuni
tun o bri-ba. O ma puli o pa ba lwarl Moyisi zaasum
dɔm kuri, yi o daari o bri-ba faɲa faɲa We nijonɲə bam
maama zaasum dɔm kuri na yi te tun.

²⁸ Ba na maa ke tun, ba ma vu ba twe tlu kulu ba na
maa ve tun. Zezi ma ki ni o maa ke yigə mu te. ²⁹ Nɔɔna
bam ma wu sɛ, yi ba loor-o ba wl: «Tiga lagi ka yi. Nan
zu n pəni dɔbam tee ni.» O ma sɛ yi o da o zu.

³⁰ O ma jəni si o di wudiu di ba. O ma kwe dɔpɛ yi o
ki We le di ɲwaanl. O laan ma fɔ fɔ dɔpɛ dɔm o maɲi o
pa-ba. ³¹ O na ki kuntu tun, mu ba yiə puuri yi ba laan
lwar-o. Ba na lwar-o tun, o ma da o je ba yigə ni, yi ba
daa wu nɛ-o. ³² Ba laan ma ta daani ba wl: «Nmu wu
nɛ na? Dí ya na tɔɲi daani cwəɲə ni yi o ɲɔɔni o bri
dɔbam We tɔɔɔ kum wəənu tum kuri na yi te tun, dí ya
ba tiini dí jigi wupolo na?»

³³ Ba ma zaɲi lila ba joori ba vu Zeruzalem tu kum
wu. Ba na yi da tun, ba ma na Zezi karabiə fugə-didua
kam di nɔɔna badonnə bam na lagi daani jəgə didua.
³⁴ Bantu ma tɛ ba wl: «Ku yi ciga mu. Dí Yuutu Zezi
suni o bi o yagi tuuni. O tu o bri o titi di Simɔn mu.»

³⁵ Nɔɔna bale bam di ma maɲi kulu na ki cwəɲə ni
tun ba bri-ba. Ba daari ba maɲi Zezi na fɔɲi dɔpɛ dɔm
yi ba laan lwar-o te tun.

Zezi na bri o titi o karabiə bam te tun

(Matiyu 28:16-20, Maruki 16:14-18, Zan 20:19-23)

³⁶ Zezi karabiə bam ta na wura ba ɲɔɔni kuntu tun, o
ma da o ba o zigi ba titari ni. O ma jɔɔni-ba yi o wl:
«Yazurə wú jəni di abam.» ³⁷ Ba bɔcara ma di yi fuuni
ja-ba zanzan. Ba ma buɲi ni ba nɛ ciru mu. ³⁸ O ma ta
di ba o wl: «Bɛɲwaanl mu ku su abam kuntu? Bɛɛ mu
yi á jigi bubwəa di amu? ³⁹ Fɔɲi-na á nii amu jla di a nɛ
na yi te tun. Ku suni ku yi amu. Taani-na amu á nii.
Ciru ba jigi ya-nwana di kwi, ni á na nai amu na yi te
tun.»

⁴⁰ O na tagi kuntu tun, o ma bri-ba o jataala di o nɛ.
⁴¹ Ku na tiini ku jigi wupolo ku pa-ba tun, ba ta warl ba
sɛ ni ku yi ciga, yi ku su-ba zanzan. O ma bwe-ba o wl:
«Á jigi wudiu yo ni si dí di na?» ⁴² Ba ma twəri kaləɲ-
saɲa ba pa-o. ⁴³ O ma jonji-ka o di ba yibiyə ni.

⁴⁴ O laan ma ta di ba o wl: «Wəənu tlu na ki amu tun
maɲi di taani dɔlu a na maɲi a ta a bri abam, maɲa
kalu a ta na wu abam wuni tun. A deen tagi a wl, kulu
maama na pupuni amu ɲwaanl We tɔɔɔ kum wuni tun
maɲi si ku ni mu. Ku na yi kulu Moyisi di faɲa faɲa We
nijonɲə bam na pupuni tun, di kulu na pupuni We ləɲ-
ɲwi tɔɔɔ kum wuni tun maama.»

⁴⁵ O ma daari o pa ba wu puuri, si ba wanl ba lwarl
We tɔɔɔ kum na bri kulu tun kuri. ⁴⁶ O ma ta o bri-ba o
wl: «Ba pupuni We tɔɔɔ kum wuni ba wl: «Krisi wum
lagi o na yaara zanzan mu si o ti, yi o laan wú joori o
bi o yagi tuuni da yatɔ de ni.» ⁴⁷ Ba daa ta pupuni ba
wl: «O karabiə wú vu lugu baɲa dwi tiinə maama te, yi
wum yiri dɔm ɲwaanl baá bri nɔɔna ni ba maɲi si ba
ləni ba wuru mu, si We laan yagi ba lwarum Dl ma cɛ-
ba.» Á nan maɲi si á puli Zeruzalem ni mu á taá tɔɔli
We kwəə kam kuntu. ⁴⁸ Abam nɛ kulu maama na ki
tun, á nan maɲi si á bri nɔɔna kuntu mu. ⁴⁹ A nan wú
tuɲi wulu wum a Ko na goni ni si o ba abam te tun, yi o
na tuə, oó pa abam na dam dɔlu na nuɲi We te tun.
Maɲi-na Zeruzalem ni, si á taá cəgə dam dɔlu a na tɛ
tun.»

Zezi na joori o vu We-sɔɲo te tun

(Maruki 16:19-20, Tituɲa Tɔɔɔ 1:9-11)

⁵⁰ Zezi laan ma ja-ba o nuɲi tu kum wuni, o ja vu o yi
Betani seeni. O ma zəɲi o jla weyuu ni, yi o ta di ba o
wl: «Amu pɛ abam yu-yoɲo.» ⁵¹ O na ki-ba yu-yoɲo
kuntu tun, o ma yagi-ba yi We kwe-o Dl ja di Dl sɔɲo.

⁵² Ba ma kuni doonə ba zul-o, yi ba laan daari ba joori
Zeruzalem di wupolo zanzan. ⁵³ Ba na wura tun, ba wu
fɔɲi ba kwe We-di-kamunu kum vəɲə, yi ba zuli We
maɲa maama.

Zan

Wε taani dɪlu Zan na pupuni tun na bri dɪbam kulu tun mu tuntu

Zan wulu na yi Zezi karabiə fugə-bale bam wu didua tun mu pupuni tɔkɔ kuntu (Matiyu 10:2). O na yəni o ɛkɔni o titi woŋo, o ba bæi o yiri, oó pupuni ni karabu wudoŋ mu (Zan 18:15), naa wulu Zezi na soe tun (Zan 13:23). Zan bri ni Zezi yi Krisi wum o Ko Wε na tuŋi tun mu, ni DL na maŋi DL go ni te tun. Zezi mu yi cwəŋə kalu dí na wú da da dí na ɛwɪa kalu na ba ti tun Wε tee ni. Wum mu yi cɪga tu, o yi pooni dɪlu na bri Wε cɪga kam, o yi wudiu kulu na paɪ ɛwɪa tun, yi o yi nayiru wulu na nii dɪbam baŋa ni, oó vaŋi dɪbam si dí yi dí Ko Wε te. Zan tɔkɔ kum wuni, o de yigə o bri ni Zezi yi Wε Bitara mu ka na wura maŋa maama. Ka ma ji nabiinu, yi o zuuri dɪbam tɪtari ni. O bri Zan wulu na miisi kɔkɔna na wuni tun na bri Zezi cɪga kam te tun (pɔkɔrum 1). O ma ta bri Zezi na jeeri kɔkɔna dwi təri təri te tun. Zan bri wo-kunkagula yarpe yalu Zezi na kɪa yi ya yi nyinyugu, ku bri dɪbam o na yi wulu tun (pɔkɔrum 2-12). O ta ma bri Zezi na zaasi o karabiə te titi dɪlu ba na jaan-o tun wuni (pɔkɔrum 13-17). Tɔkɔ kum tiim jəgə ni, ku bri dɪbam ba na jaani Zezi ba di o taani te, yi ba pa-o tuun-dagara baŋa ni ba gu, yi o joori o bi o yaɣi tuuni, yi o bri o titi di o karabiə bam te tun (pɔkɔrum 18-21). Zan wu pupuni wəənu tɪlu maama Matiyo di Mariki di Luki na pupuni tun. Wuntu yiranɪ nan mu bri ku na ki te kadri candiə maŋa ni Kana ni tun (2:1-12), di Zezi na jeeri Nikodem (3:1-21) di Samari tiinə kaani te tun (4:1-12), di o na pe kɔkɔ na yazurə Betizata jəgə kam ni te tun (5:1-18), di o na pe Lazaari joori o bi te tun (11:1-44). Zan na bri wəənu tɪlu Zezi na ki tun, o laan ma daari o bri Zezi na zaasi kɔkɔna bam yi o bri-ba ti kuri te tun.

Wε Bu Zezi Krisi mu yi bitara kalu na paɪ nabiinə ɛwɪa tun

¹ Pulim ni tun, Bitara kam maŋi ka wura mu, yi lugu baŋa daa ta tərə. Ka maŋi ka wu Wε tee ni mu. Wulu na yi Bitara kam tun di Wε maama yi bidwi mu. ² O maŋi o wu Wε tee ni mu pulim ni. ³ Ku de di wuntu mu yi Baŋa-Wε deen ki woŋo maama. Kulukulu tərə Wε na kɪa, yi ku wu de di wuntu. ⁴ Wum mu paɪ nabiinə na ɛwɪa. ɛwɪa kam kuntu nan mu paɪ nabiinə na pooni. ⁵ Pooni dɪm kuntu na tu tun, di zəli lim, yi lim daa warɪ pooni dɪm di zəli.

⁶ Wε deen tuŋi kɔkɔnu wudoŋ, o yiri mu Zan. ⁷ O tu si o ta wulu na yi pooni dɪm tun taani mu o bri kɔkɔna, si nabiinə maama wani ba lwar-o si ba daari ba se-o.

⁸ Zan titi dai pooni dɪm. O nan tu si o ta wulu na yi pooni dɪm tun taani mu o bri kɔkɔna.

⁹ Wulu na yi pooni dɪm cɪga cɪga tun deen nuŋi Wε te mu o ba lugu baŋa. Wuntu mu paɪ nabiinə maama na pooni si ba wani ba lwarɪ Wε. ¹⁰ O deen ma ba lugu baŋa o wura. Ku ya de di wuntu mu yi Wε ki lugu. Di kuntu di, nabiinə daa ta wu lwar-o. ¹¹ O ma ba o titi tu, yi o dwi tiinə wu jeer-o lanyiranɪ. ¹² Ku daari balu maama na se-o yi ba ki ba wu-didua did-o tun, o ma

pa-ba ni si ba ji Baŋa-Wε biə. ¹³ Ba na jigi Wε biə kuntu tun, ku dai nabiinə na luri te tun, naa kɔkɔna yira lagim, naa kɔkɔna wubuŋa na lagɪ te tun. Ku nan yi Baŋa-Wε titi mu pe ba ji DL biə.

¹⁴ Bitara kam deen ma ji nabiinu, yi o zuuri dɪbam tɪtari ni. Wε zaani di DL cɪga maama tiini ka wu o tee ni. Dí ma na o paari-zulə na dagɪ te, o na yi o Ko Wε Bu-dua tun ɛwɪa.

¹⁵ Zan deen ɛkɔni wuntu taani, yi o ta di kwər-dia o wɪ: «Mu wulu wum a na maŋi a ta o taani a wɪ, kɔkɔnu wudoŋ wú saŋi amu kwaga o ba. Wuntu yi kamunu o dwe amu, beŋwaani o maŋi o wura yi amu yaa ta tərə.»

¹⁶ Wuntu mu yəni o pa dɪbam maama na zaani zan-zan, o na tiini o jigi Wε zaani lanyiranɪ tun ɛwɪa.

¹⁷ Beŋwaani Wε pe DL cullu tɪm Moyisi mu yi o pa dɪbam. Ku daari, ku na yi Wε zaani di DL cɪga kam, DL de DL Bu Zezi Krisi ɛwɪa ni mu DL pa dɪbam ka. ¹⁸ Nɔkɔn-kɔkɔnu ta maŋi o wu ne Baŋa-Wε. Ku daari DL Bu-dua kam mu pe dí lwarɪ-DL. Wuntu di Wε yi bidwi mu. O maa wu o Ko Baŋa-Wε tɪkəri ni.

Zan na ɲɔɲɔ Zezi taani te tun
(Matiyu 3:1-12, Maruki 1:1-8, Luki 3:1-17)

¹⁹ Zan dɛɛn na pɛ ɲɔɲɔ lwarɩ Zezi te tun mu tintu: Zwifɛ yigɛ tiinɛ balu na zuuri Zeruzalem ni tun dɛɛn ma tunɩ ba kaanum yigɛ tiinɛ di Leviti tiinɛ si ba vu Zan te.

Ba ma vu ba bwe-o ba wl: «Nmu yi ɲɔɲɔ mu?»

²⁰ Zan ma vuuri o ta-ba o wl: «Ku dai amu mu yi Krisi wum We na tunɩ tun.»

²¹ Ba ta ma joori ba bwe-o ba wl: «Nmu nan yi ɲɔɲɔ mu za? Nmu yi Eli mu na?»

O ma lɛri-ba o wl, wum dai Eli. Ba daa ma bwe-o ba wl: «Nmu yi We nijonɲu wulu na maɲɩ si o ba tun mu na?»

O maa wl: «Awo.»

²² Ba laan ma ta ba wl: «Nmu nan yi ɲɔɲɔ? Dɩ maɲɩ si dɩ ja nmu na lɛri te tun mu, dɩ vu dɩ ta dɩ brɩ balu na tunɩ dɩbam tun. Ta n brɩ dɩbam nmu na yi wulu tun.»

²³ Ba na bwe-o kuntu tun, Zan ma lɛri-ba o wl: «Amu yi wulu na ɲɔɲɔ kwɛrɛ kagua wuni a wl: <Zaɲɩ-na á kwe cwɛrɛ kalu dɩ Yuutu wum na lagɩ o ba o tɔgɩ da tun, á pa ka fɔgɩ ka yɔɲɩ lanyranɩ.>

Mu We nijonɲu Ezayi na maɲɩ o ta amu taani te tun.»

²⁴ ɲɔɲɔ badonnɛ di dɛɛn tɔgɩ ba wu ba wuni, ba na nunɩ Farizian tiinɛ kɔgɔ kum wuni. ²⁵ Ba ma bwe Zan ba wl: «Nmu nan na sunɩ n dai Krisi wum We na tunɩ tun, yi n dai Eli naa We nijonɲu wulu na maɲɩ si o ba tun, ɲɔɲɔ mu pɛ nmu ni si n miisi ɲɔɲɔ na wuni?»

²⁶ Zan ma lɛri-ba o wl: «Ku na yi amu, a yɛni a miisi ɲɔɲɔ na wuni mu. Abam nan na zigɩ tun, ɲɔɲɔ wu á tɩtarɩ ni yi á yɛr-o. ²⁷ Wuntu mu lagɩ o saɲɩ amu kwaga o ba, yi a wu maɲɩ si a li o nɛ natra di.»

²⁸ Kuntu maama dɛɛn ki Betani ni mu, Zurden bugɛ kam bube dum ni, mɛ Zan na miisi ɲɔɲɔ na wuni We ɲwaani tun.

Zan brɩ ni Zezi mu yi We Pɛlbu wulu na li nabiinɛ lwarum tun

²⁹ Tɩga na puuri tun, Zan ma na Zezi na ve o maa bunɩ o te. O ma ta di balu na wura tun o wl: «Nii-na We Pɛlbu wulu na li nabiinɛ lwarum tun. ³⁰ A ya tagɩ a wl: <ɲɔɲɔ wú saɲɩ amu kwaga o ba, yi o yi kamunu o dwe amu, bɛɲwaani o maɲɩ o wura yi amu yaa ta tɛrɛ.> Ku nan yi wuntu taani mu a tɛa. ³¹ Amu tɩti dɛɛn maɲɩ a yɛri o na yi wulu tun, yi a laan ba a lwar-o. A nan tu si a pa Yisrayelɩ dwi tiinɛ mu lwar-o. Kuntu ɲwaani mu a yɛni a miisi ɲɔɲɔ na wuni.»

³²⁻³³ Zan daa ta ma ɲɔɲɔ Zezi taani o brɩ-ba o wl: «A ya yɛri We Bu wum na yi wulu tun. Wulu nan na tunɩ-ni si a ba a miisi ɲɔɲɔ na wuni tun tagɩ o wl, a na nɛ We Joro kum tu ku wu ɲɔɲɔ wulu baɲa ni tun, wuntu mu yi wulu na wú miisi ɲɔɲɔ We Joro kum wuni tun. A

laan nan nɛ We Joro kum na nunɩ wɛyuu ni ku tu ku ba ku wu ɲɔɲɔ wuntu baɲa ni, yi ku nyɩ di kunkwɛrɛ te. ³⁴ Amu sunɩ a na kulu We na tagɩ tun, yi a lagɩ a ta cɩga di abam si wuntu mu yi We Bu wum.»

Zezi na dɛ yigɛ o bɛɲɩ o karabiɛ balu tun

³⁵ Tɩga na puuri tun, Zan di o karabiɛ bale daa ta maa wura. ³⁶ Zan ma na Zezi na ve o maa kɛa. O ma ta o wl: «Nii-na We Pɛlbu wum.»

³⁷ Zan karabiɛ bale bam ma ni o na tagɩ kulu tun. Ba ma pɛ Zezi kwaga ba pu. ³⁸ Zezi ma pipiri o nii o na ba na tɔg-o tun. O ma bwe-ba o wl: «Abam beeri bɛɛ mu?»

Ba ma lɛri ba wl: «Rabi, nmu zuuri yɛn mu?» (Rabi kuri mu Karanyɩna.)

³⁹ O ma lɛri-ba o wl: «Ba-na si á wú na.» Ba ma tɔgɩ did-o ba vu ba na o na zuuri mɛ tun. Ku yi didaan-ni ni mu. Ba ma maɲɩ o tee ni ba tu wɛ.

⁴⁰ ɲɔɲɔ bale balu na ni Zan na tagɩ Zezi taani dum te yi ba daari ba tɔg-o tun didua yɩri mu Andre. O yi Simɔn Pɩyɛɛɩ nyaani mu. ⁴¹ Ba na joori tun, Andre ma ki lɩla o vu o zumbaaru Simɔn te, o ta did-o o wl: «Dɩbam nɛ Mesi wum.» (Yɩri dum kuntu di Krisi yi bid-wɩ mu.)

⁴² O laan ma ja-o o vu Zezi te. Zezi ma nii o yibiyɛ ni yi o wl: «Nmu yi Simɔn wulu na yi Zan bu tun mu. Nmu yɩri laan wú ta yi Sɩfasi mu.» (Yɩri dum kuntu di Pɩyɛɛɩ yi bid-wɩ mu, yi di kuri mu Pulɔɔ.)

⁴³ Tɩga dɛɛn na puuri tun, Zezi ma bunɩ si o vu Galile. O ma vu o jeeri Filipi, yi o ta did-o o wl: «Ba n ta n tɔgɩ amu.»

⁴⁴ Filipi nunɩ Betisayida mu, tɩw kulu Andre di Pɩyɛɛɩ di na nunɩ da tun. ⁴⁵ Filipi laan ma zaɲɩ o vu o jeeri ɲɔɲɔ wudonɩ, o yɩri mu Natanayelɩ. O ma ta did-o o wl: «Dɩbam nɛ wulu wum Moyisi na pupuni o taani faɲa faɲa We cullu ɲɔɲɔ kum wuni tun, yi We nijonɲɛ di dɛɛn pupuni ba ta o taani tun. Wuntu mu yi Zezi, o yi Zuzɛfu bu mu. O nunɩ Nazaretɩ.»

⁴⁶ Natanayelɩ ma ta did-o o wl: «Wo-laa kuntu wú wani ku nunɩ Nazaretɩ na?»

Filipi ma lɛri o wl: «Ba si n na.»

⁴⁷ Ba na maa ve tun, Zezi ma na Natanayelɩ na maa bunɩ o te. O ma ta o taani o wl: «Wuntu sunɩ o yi Yisrayelɩ dwi tu mu cɩga cɩga, o wu lana.»

⁴⁸ Natanayelɩ ma bwe-o o wl: «Nmu ki ta mu n ye amu?»

O ma lɛr-o o wl: «A ya nɛ nmu maɲa kam n na wu kapuru kum kuri ni ku loori Filipi na bɛɲɩ nmu tun.»

⁴⁹ Natanayelɩ ma lɛr-o o wl: «Karanyɩna, nmu yi Baɲa-We Bu mu, yi n ta yi Yisrayelɩ tiinɛ pɛ.»

⁵⁰ Zezi ma ta did-o o wl: «Nmu na sɛ amu tun, ku yi a na tagɩ a wl, a ya nɛ nmu kapuru kum kuri ni tun ɲwaani mu. Nmu nan wú na wo-kunkagula yalu na tiini ya dana ya dwe kuntu tun.» ⁵¹ O laan ma ta o wl: «A

lagi a ta ciga mu di abam si, abam wú ba á na weyuu na puri, yi We malesi tógi da si diinè yi si tuè Nabiin-bu wum banja ni.»

Zezi na ve kadiri candiè Kana ni te tun

2 Da yale deen na ke tun, ba maa wura ba ki kadiri candiè Galile tu kudon ni, ku yiri mu Kana. Zezi nu maa tógi o wura. ² Ba deen banyi Zezi di o karabiè bam kadiri candiè kam kuntu ni. ³ Ba na wura tun, tweeru biè sana kalu yiri na yi ven ba ya na jigi ba nyo tun ma ti. Zezi nu ma ta did-o o wu: «Ba daa ba jigi sana si ba nyo.»

⁴ Zezi ma leri o wu: «A nu, nmu lagi n bri-ni a na wú ki kulu tun na? A manja kam daa ta wu yi.»

⁵ O nu wum laan ma ta di wudi-manja bam o wu: «O na tagi kulu maama di abam, si á ki.»

⁶ Kandwa kambi-ze sirdu deen maa zigl da. Si didua maama jigi nneeni litra fusrdu naa bi mu. Si deen zigl da si nana ta maa sun ba jia di ba zwl mu, ni Zwifè bam cullu tum na bri te tun. ⁷ Zezi ma ta di wudi-manja bam si ba m na ba su kambi sum ni. Ba ma m na ba su si ni ba pèli. ⁸ O daa ma ta-ba o wu, ba laan m na bam ba vu ba pa wulu na nii candiè kam wænu tum banja ni tun. Ba ma m ba pa-o. ⁹ O ma nyo na bam, didaani ba manji ba ji tweeru biè sana. O ma wu lwaru sana kam kuntu na nunji me, yi wudi-manja balu na mnan na bam tun nan ye. Nnan wulu na nii candiè kam banja ni tun laan ma banyi kan-baru wum o ta did-o o wu: ¹⁰ «Nnan maama yèni o pa sa-nunja mu yigè yi ba nyo. Ba laan na yèni ba nyo ba su, o ma pa-ba sana kalu na ba tiini ka ywænè tun yi ba nyo. Nmu nan kwe sa-nunja kam mu n zigl, yi n laan ba n kwe-ka n pa dibam ku kwaga ni.»

¹¹ Mu Zezi na de yigè o ki wo-kunkagili dilu tun. O deen ki-di Kana ni mu, Galile tu ni, si ku bri nana ni o nunji We te mu. Ku ma pa nana lwaru o dam na yi te tun. O karabiè bam na ne kuntu tun, ba ma ki ba wudidua did-o.

¹² Kuntu deen na ke tun, Zezi di o nu di Zezi nyaana di o karabiè bam ma vu Kapernawum ba ki da funfun da.

Zezi na zali pipimpiinè We-di-kamunu kum ni te tun

(Matiyu 21:12-13, Maruki 11:15-17, Luki 19:45-46)

¹³ Ku deen ma daari fun si Zwifè bam di ba candiè kalu yiri na yi Paki tun. Zezi ma zarji o vu Zeruzalem. ¹⁴ O na yi da tun, o ma vu We-di-kamunu kum ni. O ma na nana na jigi naani di peeni di kunkwæn-pulè ba yægè ka kunkwæn kum ni. Sæbu-lænnè di maa je da ba læni ba sæbiè. ¹⁵ O ma kwe nunji o ma ki balaari o zali peeni sum di naani dum maama, o pa di nunji. O ma daari o yigi sæbu-lænnè bam taabullu tum o di tuga ni, o pa ba sæbu kum jagl. ¹⁶ O ma daari o ta nana balu di na jigi kunkwæn-pulè bam ba yègi tun o wu: «Ja-na-

ba á ja nunji yo. Á yi zarji á pa a Ko We digè kam taa yi pipiu jægè.»

¹⁷ Zezi na ki kuntu tun, o karabiè bam laan ma ba ba guli ku na pupuni We tana kum wuni ku wu te: «Amu na tiini a jigi sono kulu nmu We-di-kamunu kum njwaani tun nni nneeni mini na di-ni te tun mu.»

¹⁸ Zwifè yigè tiinè bam laan ma bwe Zezi ba wu: «Wo-kunkagili dani nmu wú ki, si ku pa dibam lwaru ni nmu jigi ni si n zali nana bam kuntu?»

¹⁹ Zezi ma leri-ba o wu: «Abam na magi We-digè kantu maama á di tuga ni, amu wú ma da yatw mu a joori a l-ka a zigl.»

²⁰ Ba laan ma ta ba wu: «Ba me bina fiinna yardu mu (46) ba ma l-ka We-di-kamunu kuntu ba ti. Nmu nan wú ki ta mu n ma da yatw yiranu n joori n l-ka n zigl?»

²¹ Zezi nan ya na njani We-digè kam taani kuntu tun, ku yi o titi yira yam taani mu o taga. ²² Ku deen na tu ku yi manja kam Zezi na tigi yi o joori o bi tun, o karabiè bam ma guli o deen na tagi te tun. Ba ma se kulu na pupuni We tana kum wuni tun, di Zezi na tagi kulu tun.

²³ Zezi deen na wu Zeruzalem ni Paki candiè kam manja ni tun, nana zanzan ma na wo-kunkagila yalu o na ki tun, yi ba laan se-o. ²⁴ Zezi deen nan wu pe-ba o wu maama, benjaani o ye nana maama na yi te tun.

²⁵ O maa ba lagi si nana-nnan bri-o nabiinè na yi te tun, o na manji o ye kulu na wu nabiinu maama bicari ni tun njwaani.

Nikodem na ve Zezi te te tun

3 Nnan wudon deen mu wura, o yiri mu Nikodem. O nunji Farizian tiinè kaga kum wuni mu. O maa tógi o yi Zwifè bam yigè tu didua. ² De didwi o ma zarji o vu Zezi te titi ni, yi o ta did-o o wu: «Karanyina, di ye ni We mu tuni nmu si n ba n bri nana DL ciga kam. Di ne wo-kunkagila yalu nmu na ki tun. Ku pe di lwaru ni We mu sunu DL wu nmu tee ni, DL pai n wai wo-kunkagila yam n kia.»

³ Zezi ma leri-o o wu: «A lagi a ta ciga di nmu si, ba na wu joori ba lu nnan wulu tun, kuntu tu bá wani o na We paari dum na yi te tun.»

⁴ Nikodem ma bwe-o o wu: «Nnan na yi n-kwæni, baá ki ta mu ba lu-o daga? O bá wani o joori o zu o nu wu si ba daa lu-o.»

⁵ Zezi ma leri-o o wu: «A lagi a ta ciga di nmu si, nnan wulu We na wu me na di DL joro kum DL pa o na lur-dunja tun, kuntu tu bá wani o zu We paari dum wuni. ⁶ Nabiinè na lugi nnan wulu tun, ku yi lugi banja njwa mu o jiga. Ku daari, We joro kum na lugi wulu tun, ku yi We joro kum njwa mu o jiga. ⁷ Yi pa ku su-m di a na tagi kulu ni ku manji si ba joori ba lu abam tun. ⁸ Ku na yi viu, ku yèni ku dul me di me ku na lagi tun mu. N yèni n ni ku saka kum, yi n yèri ku na nunji me di

ku na maa ve me tun. Ku yi bidwi mu di We Joro kum na pe wulu maama hwi-duŋa tun.»

⁹ Nikodem ma bwe o wl: «Kú kú ta mu ku kú kuntu?»

¹⁰ Zezi ma lər-o o wl: «Nmu yi Zwifə bam karanyuna mu, yi n daa n ta yəri wəənu tuntu? ¹¹ A lagi a ta ciga di nmu si, dí yəni dí tē wəənu tilu dí na ye tun mu, yi dí kwəri dí həkni kulu dí na ne tun dí bri nəkna. Di kuntu di, á ta ba se dibam taani dım. ¹² A na tē lugu kuntu baŋa wəənu taani a bri abam yi á ba se a ni tun, a laan na həkni We-səkŋ wəənu a bri abam, á wú kú ta mu á se a ni? ¹³ Nəkŋ-nəkŋ tərə o na diini We-səkŋ, ku na dai Nabiin-bu wum na zigi da o tu tun yiranı.

¹⁴ Ni Moyisi dēen na zəŋi can-na bısankwla kam o palı daa yuu ni kagua kam wuni te tun, ba nan maŋi si ba kwe Nabiin-bu wum di ba zəŋi weyuu ni kuntu mu, ¹⁵ si ku pa nəkŋ wulu maama na kú o wu-dıdua dıd-o tun na hwi-duŋa kalu na ba ti tun.»

¹⁶ Bəŋwaani We na tiini DL soe nabiinə tun mu pe DL tuŋi DL Bu-dua si o ba lugu baŋa, si wulu maama na kú o wu-dıdua dıd-o tun daa yi cəgi, si o na hwi-duŋa kalu na ba ti tun. ¹⁷ We na tuŋi DL Bu wum si o ba lugu baŋa kuntu tun, ku dai si o di nabiinə taani si o cəgi-ba, ku nan yi si o vri-ba lwarım wuni mu o yagi. ¹⁸ Wulu maama na kú o wu-dıdua di We Bu wum tun, ba daa bá di o taani. Ku daari wulu maama na wu se-o tun maŋi o ga bura mu, o na vın si o se We Bu-dua kam tun hwaani.

¹⁹ We na di nabiinə taani te tun mu tuntu: We pe wulu na yi pooni tun mu ba lugu baŋa. Nabiinə nan soe lim ba dwe pooni dım ba tıtuŋ-balwaaru tum hwaani.

²⁰ Nəkŋ wulu maama na kú kəm-balwaaru tun culi pooni dım mu, o bá se si o nuri di yigə ni, si o wo-balwaaru tum wú jalı jaja. ²¹ Wulu maama nan na təgi ciga cwəŋə tun wú nuri pooni dım yigə mu, si ku bri ni o tıtuŋa maama təgi We wubunja mu.

Zan daa na həkni Zezi taani te tun

²² Kuntu kwaga ni Zezi di o karabiə bam ma vu ba beeri Zude ti-balwa bam wuni. Ba ma daani jəgə kam kuntu ni, yi o miisi nəkna na wuni We hwaani. ²³ Zan dēen maa wu ɛnən ni. Tu kum kuntu batwari dıdaani Salim. O di maa wura o miisi nəkna na wuni, na na daga je sum kuntu ni tun hwaani. Nəkna zanzan dēen yəni ba tui o te maŋa maama, si ba pa o miisi-ba na wuni. ²⁴ Maŋa kam kuntu ni ba ta wu jaani Zan ba pi.

²⁵ Zan karabiə badonnə dēen ma magi kantəgɔ di Zwifu wudon, di nəkna na maŋi si ba zari ba tıti te si ku təgi Zwifə bam callu tum cwəŋə tun. ²⁶ Ba ma vu Zan te ba ta dıd-o ba wl: «Karanyuna, dí ne nəkŋ wulu dēen na wu nmu tee ni yi n wu Zurdən bugə kam bube dıdon dım ni tun. Nmu tagi o taani n bri dibam. Lele kuntu, o laan wura o miisi nəkna na wuni, yi nəkna zanzan tiini ba ve o te ba daari dibam.»

²⁷ Zan ma ləri-ba o wl: «Ku ba cəga. Nəkŋ bá wani o na wəŋo, yi ku na dai We mu pe-o-ku. ²⁸ Abam tıti maŋi á yi amu maana tiinə di a na tagi a wl, amu dai Krisi wum, si ku yi We mu tuŋi-ni si a təgi Krisi wum yigə a ba. ²⁹ Ku nıi di nəkŋ na di kaani te tun mu, ku yi kan-baru wum tıti mu te kaani wum. Ka-yiginu wum maa zigi daa ni yi o cəgə. O na ne ni kan-baru wum jigi wupolo di o kaani wum, o di wú ta jigi wupolo. Kuntu, a di jigi wupolo ku ja gaal. ³⁰ Wuntu nan maŋi si o ji nəkŋ-kamunu mu, si amu joori a ji nəkŋ-balaŋa.

³¹ Nəkŋ wulu na nuri We te tun mu yi nəkŋ-kamunu o dwe nəkŋ maama. Ku daari wulu na nuri lugu baŋa tun yi lugu nyım mu. O ni-taani di maa yi lugu baŋa nyım. Wulu nan na nuri We-səkŋ tun mu dwe maama.

³² O yəni o tē kulu o na niə yi o kwəri o na tun mu o bri nəkna. Di kuntu di, nəkna ta ba se o zaasım dım.

³³ Nəkŋ wulu nan na se o zaasım dım tun, kuntu tu sını o bri ni We yi ciga mu. ³⁴ Bəŋwaani, ku na yi wulu wum We na tuŋi tun, We pe-o DL Joro kum ku tiini ku ja gaal, yi ku pai o tē We tıti ni-taani. ³⁵ Ko Baŋa-We soe DL Bu wum yi DL pa-o dam wəŋo maama baŋa ni.

³⁶ Nəkŋ wulu na kú o wu-dıdua di We Bu wum tun jigi hwi-duŋa kalu na ba ti tun. Ku daari nəkŋ wulu na vın We Bu wum tun bá fəgi o na hwi We tee ni. We ban-zəkŋ nan wú ta wu o yuu ni.»

Samari tiinə kaani na lwarı Zezi te tun

4 ¹⁻³ Farizian tiinə bam dēen ma ni ni Zezi wura o palı nəkna zanzan təgi o kwaga ku dwe Zan, yi o ta kwəri o miisi-ba na wuni We hwaani. Ku nan dai Zezi tıti mu miisi-ba na wuni, ku yi o karabiə bam mu miisi-ba. Zezi na maani ni Farizian tiinə bam lwarı kuntu tun, o ma zaŋi Zude ni o joori o maa ve Galile. ⁴ O na maa ve kuntu tun, o maŋi si o təgi Samari wuni mu o ke.

⁵ O ma vu o yi Samari tu kudoŋ, ku yiri mu Siswaari. Ku batwari di tıga kalu Zakəbi dēen na pe o bu Zuzefu faŋa faŋa tun. ⁶ Zakəbi dēen jigi vuli je sum kuntu ni, di ta na wura di zım maama. Zezi na ve taan kuntu tun, o ma bwəni. O ma vu o jəni vuli dım ni ni. Ku dēen yi wla tıtarı ni mu. ⁷⁻⁸ O karabiə bam maa ke tu kum wu si ba yəgi wudiu. Zezi na je da kuntu tun, Samari tiinə kaani wudon laan ma ba si o məkna. Zezi ma ta dıd-o o wl, o kú na o pa-o si o nyɔ.

⁹ Kaani wum ma ta di Zezi o wl: «Nmu yi Zwifu mu, yi amu yi Samari tu. Bēe mu yi n ta n wl, a kú na a pa-m?» Kaani wum tagi kuntu, bəŋwaani Zwifə bam di Samari tiinə dēen wari daani.

¹⁰ Zezi ma lər-o o wl: «Nmu ya na ye pēeri dılu We na lagi DL pa-m tun, yi nmu ya na ye wulu na loori nmu na tun, nmu tıti ya mu wú loori amu, yi a pa nmu na balu na palı nabiinə hwi-duŋa tun.»

¹¹ Kaani wum ma ta dıd-o o wl: «A tu, nmu ba jigi goŋo yi vuli dım luunə. Nmu nan wú kú ta mu n məkna

balu na paɪ nabiinə ɲwɪ-duŋa tɪn? ¹² Dɪbam nabaaru Zakɔbi mu kugɪ wulɪ dɪntu o pa dɪbam. Wuntu tɪtɪ dɪ o biə dɪ o vara maama dɛɛn mɔɔnɪ na yo mu faŋa faŋa ba nyɔa. Nmu nan buŋɪ n paɪ n dwe Zakɔbi mu naa?»

¹³ O ma lər-o o wɪ: «Ku na yɪ wulɪ dɪntu na bam, nɔɔnɪ wulu maama na nyɔɔɔ-ba tɪn, na-nyɔm ta wú ja kuntu tu. ¹⁴ Ku nan na yɪ na balu amu na wú pa tɪn, na-nyɔm daa bá ja wulu na nyɔɔɔ-ba tɪn. Na balu a na wú pa tɪn wú ji nɪnɛɛnɪ buli-yi mu te o wunɪ, yɪ dɪ wú ta burə na balu na paɪ ɲwɪ-duŋa kalu na ba ti tɪn.»

¹⁵ Kaanɪ wum daa ma ta dɪd-o o wɪ: «A tu, nan pa-nɪ na bam kuntu, sɪ na-nyɔm daa yɪ ja-nɪ sɪ a taa tui yo a mɔɔnɪ na.»

¹⁶ Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Ve n bəŋɪ n baru sɪ á da daanɪ á ba.»

¹⁷ Kaanɪ wum ma ləri o wɪ, wum ba jɪɔɔ baru.

Zezi ma ta-o o wɪ: «Nmu na tagɪ nɪ n ba jɪɔɔ baru tɪn yɪ cɪga mu. ¹⁸ Nmu ya n zu banna banu mu, yɪ nmu na wu nɔɔnɪ wulu tee nɪ lele kuntu tɪn daɪ n baru. Ku yɪ cɪga mu n tagɪ n brɪ-nɪ.»

¹⁹ Kaanɪ wum ma ta dɪd-o o wɪ: «A tu, amu lwarɪ nɪ n yɪ Wɛ nɪjɔŋnu mu. ²⁰ Dɪbam Samari tiinə nabaara bam dɛɛn tui piu kuntu yuu mu ba zuli Wɛ. Ku daari abam Zwifə bam brɪ nɪ, ku maŋɪ sɪ nɔɔna taa zuli Wɛ Zeruzalɛm nɪ mu.»

²¹ Zezi laan ma ta dɪd-o o wɪ: «Kaanɪ, sɛ a taanɪ dɪm. Maŋa wú ba, yɪ abam daa bá ta ve piu kuntu yuu naa Zeruzalɛm sɪ á zuli dɪ Ko Wɛ da. ²² Abam Samari tiinə yəri wulu á na zuli tɪn. Dɪbam Zwifə bam nan ye wulu dɪ na zuli tɪn, bɛŋwaanɪ Wɛ tɔɔɔ Zwifə bam jɪŋa mu Dɪ vrɪ nabiinə ba lwarɪm wunɪ. ²³ Ku daari maŋa maa buɪnɪ lele kuntu, yɪ balu na sunɪ ba zuli dɪ Ko Wɛ cɪga tɪn, baá zuli-Dɪ dɪ Wɛ Joro dam dɪ cɪga. Mu dɪ Ko Wɛ na lagɪ sɪ nabiinə taa zuli-Dɪ te tɪn. ²⁴ Wɛ yɪ joro mu. Balu maama na lagɪ ba zuli-Dɪ tɪn maŋɪ sɪ ba zuli-Dɪ dɪ Wɛ Joro dam dɪ cɪga mu.»

²⁵ Kaanɪ wum ma ta o wɪ: «Amu ye sɪ Mesi wulu ba na bə nɪ Krisi tɪn wú ba. O nan na tuə, oó ta Wɛ cɪga kam maama o brɪ dɪbam.»

²⁶ Zezi ma lər-o o wɪ: «Ku yɪ amu mu kuntu, a zɪɔɔ a ɲɔɔnɪ dɪ nmu.»

²⁷ Zezi karabiə bam laan ma joori ba ba. Ba na nɛ Zezi na zɪɔɔ o ɲɔɔnɪ dɪ kaanɪ wum kuntu tɪn, ku ma su-ba. Dɪ kuntu dɪ, ba wulowulu nan wu bwe o nii, «bɛɛ mu o laga?» naa, «bɛɛ mu yɪ Zezi ɲɔɔnɪ dɪ kaanɪ wum?»

²⁸ Kaanɪ wum laan ma yagɪ o kɔɔru wum, yɪ o daari o vu tɪw kum wu. O na yɪ da tɪn, o ma ta dɪ nɔɔna bam o wɪ: ²⁹ «Ba-na á nii nɔɔnɪ, o na tagɪ amu na kɪ kulu maa-tɪn o brɪ-nɪ. A yəri wuntu mu wú ta yɪ Krisi wum Wɛ na tuŋɪ tɪn naa?» ³⁰ O na tagɪ o brɪ-ba kuntu tɪn, ba ma nuŋɪ tɪw kum wunɪ ba maa ve Zezi te.

³¹ Kantu maŋa kam nɪ Zezi karabiə bam ma ta dɪd-o sɪ o di wudiu. ³² O ma ləri-ba o wɪ: «A maŋɪ a jɪɔɔ wudiu. Abam nan yəri ku na yɪ wudiu kulu tɪn.»

³³ O karabiə bam laan ma bwe daanɪ ba wɪ: «Nɔɔnɪ mu nan ga jaanɪ wudiu o ba o pa-o naa?»

³⁴ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Amu wudiu kum yɪ sɪ a tɔɔɔ wulu wum na tuŋɪ-nɪ tɪn wubuŋa mu, sɪ a tuŋɪ o tituŋa yam a ti. ³⁵ Abam yəni á tɛ nɪ: «Ku daari canɪ suna mu sɪ dɪ kɪ faa.» Amu nan lagɪ a ta abam sɪ á fɔɔɔ á nii karɪ sun na yɪ te tɪn. Faa kum bɪga, ku laan daari zagum mu. ³⁶ Maŋa kam yiə, sɪ wulu na kɪ faa kum tɪn jɔŋɪ o ɲwɪru. Faa kum nyl dɪ nɔɔna balu Wɛ na vrɪ Dɪ pa ba na ɲwɪ-duŋa kalu na ba ti tɪn mu, sɪ nɔɔnɪ wulu na du-gɪ tɪn dɪ wulu na zagɪ tɪn maama wəli daanɪ ba na wupolo. ³⁷ Taanɪ dɪntu yɪ cɪga mu: «Nɔɔnɪ mu dugə, yɪ wudoŋ zagɪ.» ³⁸ Kuntu tɪn, a tuŋɪ abam sɪ á vu á beeri nɔɔna mu á pa Wɛ. Ku nyl nɪnɛɛnɪ abam wu vagɪ mɪna, yɪ á laan wú vu á zagɪ-ya. Nɔɔna badonnə mu vagɪ-ya, yɪ abam di nyɔɔɔ ba tituŋa yam baŋa nɪ.»

³⁹ Samari tiinə kaanɪ wum dɛɛn na tagɪ o brɪ o tɪw kum tiinə nɪ Zezi tagɪ wum na kɪ kulu maama o brɪ-o tɪn, ku ma pa Samari tiinə zanzan kɪ ba wu-dɪdua dɪ Zezi. ⁴⁰ Samari tiinə bam ma vu Zezi te, ba loor-o sɪ o maŋɪ ba tee nɪ. O ma kɪ da yale dɪ ba.

⁴¹ Nɔɔna zanzan daa ta ma kɪ ba wu-dɪdua dɪd-o o nɪ-taanɪ dɪm ɲwaanɪ. ⁴² Ba ma ta dɪ kaanɪ wum ba wɪ: «Dɪbam laan kɪ dɪ wu-dɪdua dɪd-o, yɪ ku daa daɪ nmu na tagɪ kulu n brɪ dɪbam tɪn ɲwaanɪ. Dɪbam tɪtɪ ni o taanɪ dɪm, yɪ dɪ kwəri dɪ lwarɪ nɪ wuntu mu sunɪ o yɪ wulu na vrɪ nabiinə lwarɪm wunɪ tɪn.»

Zezi na pɛ dɪdɛɛru wudoŋ bu na yazurə te tɪn

⁴³ Da yale yam dɛɛn na kɛ tɪn, Zezi ma zaŋɪ o maa ve o tɪtɪ tɪw Galile. ⁴⁴ Zezi tɪtɪ dɛɛn mu tagɪ o wɪ, ba ba nɪɔɔ Wɛ nɪjɔŋnu o tɪtɪ tɪw nɪ. ⁴⁵ Zezi nan na ve o yɪ Galile tɪn, nɔɔna ma jeer-o lanyɪranɪ, bɛŋwaanɪ ba ya na ve Zeruzalɛm sɪ ba di Pakɪ candiə kam tɪn, ba nɛ wo-kɪnkagɪla yalu maama o na kɪ da tɪn.

⁴⁶ Zezi laan ma joori o vu Kana, Galile tɪw nɪ. Ku yɪ jəgə kalu o ya na pɛ na bam ji tweeru biə sana tɪn mu.

Dɪdɛɛru wudoŋ maa wu Kapernawum nɪ, yɪ o bu ba jɪɔɔ yazurə. ⁴⁷ O na lwarɪ nɪ Zezi nuŋɪ Zude nɪ o ba Galile tɪn, o ma zaŋɪ o vu o te, o loor-o sɪ o vu Kapernawum o pa o bu wum na yazurə, o na lagɪ o tɪ tɪn ɲwaanɪ. ⁴⁸ Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Abam na wu nɛ wo-kɪnkagɪla yalu na brɪ nɪ Wɛ tuŋɪ-nɪ tɪn, abam bá fɔɔɔ á sɛ amu.»

⁴⁹ Dɪdɛɛru wum daa ma ta o wɪ: «A tu, pa dɪ vu lɪla sɪ a bu wum wú zɪɔɔ o tɪ.»

⁵⁰ Zezi laan ma ta dɪd-o o wɪ: «Ve sɔŋɔ, sɪ n bu wum daa bá tɪ.»

Nɔɔnɪ wum ma kɪ o wu-dɪdua dɪ Zezi na tagɪ te tɪn, yɪ o zaŋɪ o viiri. ⁵¹ O ta na wu cwəŋə nɪ o maa ve sɔŋɔ tɪn, mu o tɪntuŋna tu ba jeer-o, yɪ ba ta ba wɪ: «N bu wum nɛ yazurə.»

⁵² O ma bwe-ba o wl: «Maŋa kɔɔ mu ku garɪ bu wum yura ni?» Ba ma ta ba wl: «Ku yi diin, wla titari ni mu, o paa kam yag-o.» ⁵³ Ba na tagi kuntu tɪn, nɔɔɔ wum ma guli ni ku yi maŋa kam kuntu ni nɔɔ mu Zezi tagi o wl, o bu wum daa bá tɪ. O dl o sɔɔɔ tiinə maama laan ma kɪ ba wu-dɪdua dl Zezi.

⁵⁴ Mu Zezi na kɪ wo-kɪnkagɪ dlɪ, o kɪ kuni bɪle Galile ni, o na nuŋi Zude o joori o ba tɪn.

Zezi na pɛ kɔɔ na yazurə siun dɛ ni te tɪn

5 Kuntu kwaga ni Zezi ma zaŋɪ o vu Zeruzalem, sɪ o tɔɔɔ o di Zwifə bam candiə kadoŋ. ² Bugə kadoŋ mu wura, ka na batwari dl tɪw kum ni dlɪ peeni na tɔɔɔ da tɪn. Ka yurɪ dl Zwifə bam taani mu yi Betizata. Ba dɛen te pwe sɪnu mu ka ni ni. ³ Yawuuna zanzan dɛen yəni ba tigi pwe sɪm kuri ni. Badaara yi lilwə dl gwanɪ dl kwaarɪ. [Ba tigi da ba cəgə, sɪ Wɛ maleka mu ba ka pɔɔɔ na bam. ⁴ Ka na yəni ka pɔɔɔ na bam kuntu doŋ, yawuunu wulu na wú loori yigə o tu na bam wunɪ tɪn wú na yazurə dl yawu kulu maama na jɔɔ-o tɪn.]

⁵ Nɔɔɔ wudoŋ dɛen ma wura, o na ba jɔɔɔ yazurə ku yi ni buna fiintɔ nana (38) te. ⁶ Zezi ma na o na tigi da tɪn, yi o lwarɪ ni o ya maŋɪ o ba jɔɔɔ yazurə ku daani. O ma ta dl nɔɔɔ wum o wl: «Nmu lagɪ sɪ n na yazurə na?»

⁷ Yawuunu wum ma lər-o o wl: «A tu, bugə kam na bam na yəni ba pɔɔɔ, a ba jɔɔɔ nɔɔɔ wulu na wú kwe ni o ja tu na bam wunɪ tɪn. A na yəni a kwaanɪ sɪ a tu, nɔɔɔ mu wú tu o loori amu.»

⁸ Zezi ma ta dɪd-o o wl: «Zaŋɪ wɛenɪ, sɪ n kwe n sara kam n ta n veə.» ⁹ O na tagi kuntu tɪn, nɔɔɔ wum ma sɪnu o na yazurə bɪdwɪ baŋa ni, yi o zaŋɪ o kwe o sara kam o veə. Ku yi Zwifə bam siun dɛ ni mu ku kɪ kuntu.

¹⁰ Kuntu ŋwaanɪ Zwifə yigə tiinə bam ma ta dl nɔɔɔ wum ba wl: «Zɪm yi dɪbam siun dɛ mu. Kuntu ŋwaanɪ ku culə sɪ n ta n ze n sara kam.»

¹¹ O ma ləri-ba o wl: «Nɔɔɔ wulu na pɛ amu na yazurə tɪn mu tagi o wl, a kwe a sara kam a taa veə.»

¹² Ba ma bwe-o ba wl: «Nɔɔɔ wum kuntu yi wɔɔ mu, yi o wl n kwe n sara kam n ta n veə?»

¹³ O maa daa yəri wulu na pɛ o na yazurə yam tɪn, bɛŋwaanɪ Zezi zu nɔɔ-kɔɔ kum wu yi o daa wu nɛ-o.

¹⁴ Ku na kɪ fun tɪn, Zezi ma vu o jeer-o Wɛ-di-kamunu kum wunɪ. O ma ta dɪd-o o wl: «Nii, nmu laan nɛ yazurə. Nan daa n yi kɪ lwarɪm, sɪ wo-lɔɔ kulu na dwe kuntu tɪn daa yi kɪ-m.»

¹⁵ Nɔɔɔ wum laan ma vu o ta dl Zwifə yigə tiinə bam o wl: «Ku yi Zezi ya mu pɛ a na yazurə.»

Zezi na jɔɔɔ dam te tɪn

¹⁶ Zwifə yigə tiinə bam dɛen maa wura ba yaari Zezi, dl o na pɛ yawuunu wum na yazurə ba siun dɛ dɪm ni

tɪn ŋwaanɪ. ¹⁷ Zezi ma ləri-ba o wl: «A Ko Wɛ yəni Dl kɪ kulu Dl wubɔŋa na lagɪ tɪn mu maŋa maama. Amu dl nan kɪ kuntu mu.»

¹⁸ O na tagi kuntu tɪn ŋwaanɪ mu pɛ Zwifə yigə tiinə bam laan tiini ba bɔŋɪ o gum. Ku nan daɪ ni ba na wl o cɔɔɔ ba siun dɛ cullu tɪm tɪn má ŋwaanɪ, ku yi o na tagi o wl Wɛ yi o titɪ Ko tɪn mu. O taani dɪm kuntu bɪɪ ni o dl Wɛ yi bɪdwɪ mu.

¹⁹ Zezi ma ta dl ba o wl: «A lagɪ a ta cɪga mu dl abam sɪ, amu na yi Wɛ Bu wum tɪn, a bá wantɪ a kɪ kulukulu a titɪ ni, ku na daɪ kulu a na nɛ a Ko Wɛ na kɪ tɪn. A Ko na kɪ kulu tɪn mu amu dl wú kɪ. ²⁰ Bɛŋwaanɪ Baŋa-Wɛ soe Dl Bu wum yi Dl maa bɪɪ-o kulu maama Dl titɪ na kɪ tɪn. Dl nan wú bɪɪ-o wo-kamunnu tɪlu na dwe tɪntu tɪn sɪ o kɪ, yi kú su abam. ²¹ Kuntu, Baŋa-Wɛ na bi nɔɔɔna Dl pa ba yagɪ tɪnu yi Dl pa-ba ŋwi-duŋa te tɪn, Dl Bu wum dl wú pa balu o na lagɪ tɪn na ŋwi-duŋa. ²² Kulu na wəli da tɪn, Baŋa-Wɛ titɪ bá di nɔɔɔ-nɔɔɔ taani. Dl nan pɛ Dl Bu wum ni sɪ o di nabiinə maama taani.

²³ Kuntu wú pa nɔɔɔna maama zuli Wɛ Bu wum, ni ba na zuli o Ko Wɛ te tɪn. Wulu maama na ba zuli Wɛ Bu wum tɪn, o ba zuli o Ko Wɛ dlɪ na tɔŋ-o tɪn dl mu.»

²⁴ Zezi daa ma ta o wl: «A lagɪ a ta cɪga mu dl abam sɪ, wulu maama na ni a taani dɪm yi o daari o kɪ o wu-dɪdua dl wulu na tɔŋ-nɪ tɪn, kuntu tu jɔɔɔ ŋwi-duŋa kalu na ba ti tɪn. Ba daa bá di o taani. Kuntu tu nuŋi tɔŋɪ wunɪ mu, o zu ŋwɪa kalu na ba ti tɪn wunɪ. ²⁵ A lagɪ a ta cɪga dl abam sɪ, maŋa maa buuna lele kuntu, yi balu na ba jɔɔɔ ŋwɪa Wɛ tee ni tɪn wú ni amu Wɛ Bu wum kwərə. Balu na sɛ-ka tɪn wú na Wɛ ŋwi-duŋa kam. ²⁶ Kuntu, Wɛ na yi ŋwɪa tu tɪn, mu Dl pɛ wulu na yi Dl Bu wum tɪn dl ji ŋwɪa tu. ²⁷ Dl ma kwəri Dl pa-o ni sɪ o di nabiinə taani, o na yi Nabiin-bu wum tɪn ŋwaanɪ. ²⁸ Yi pa-na ku su abam dl a na tagi wɔŋo kulu tɪn. Maŋa maa buuna, yi balu maama na tɪɔɔ tɪn wú ni amu kwərə, ²⁹ yi ba nuŋi ba yibeelə wunɪ. Balu maama na kɪ lanyɪranɪ tɪn wú bi ba taa ŋwɪ Wɛ tee ni. Ku daari balu maama na kɪ wo-balwaarɪ tɪn wú bi, yi ba di ba taani, yi ba na cam. ³⁰ A bá wantɪ a kɪ kulukulu amu titɪ ni. Amu tɔɔɔ a Ko ni mu a maa di nabiinə taani. Kuntu ŋwaanɪ amu sariya dɪm dɪm yɔɔɔ dl yi cɪga mu, bɛŋwaanɪ amu ba kwaanɪ sɪ a kɪ kulu amu titɪ na lagɪ tɪn, ku yi Wɛ na tɔŋ-nɪ sɪ a kɪ kulu Dl na lagɪ tɪn mu.»

³¹ Zezi ta ma ta dl Zwifə yigə tiinə bam o wl: «A titɪ yɪranɪ mu ya na bɪɪ a cɪga kam, ku daɪ fɪfɪwɪn sɪ á sɛ ni a taani dɪm yi cɪga. ³² Nɔɔɔ wudoŋ nan mu zɪɔɔ amu cɪga kam kwaga ni, ku yi amu Ko Wɛ mu, yi a ye ni wuntu jɔɔɔ cɪga dl o na tɛ amu taani te tɪn. ³³ Abam ya tɔŋɪ nɔɔɔna Zan tee ni yi o ta amu cɪga o bɪɪ-ba. ³⁴ Ku na yi amu, a ya ba lagɪ sɪ nɔɔɔ-nɔɔɔ pa amu cɪga kam maana. A nan tagi Zan taani abam ŋwaanɪ mu, sɪ ku wantɪ ku wəli abam sɪ á na vrɪm lwarɪm wunɪ. ³⁵ Zan dɛen nyl dl kanɪa mini na tiini dl jɔɔɔ pooni te tɪn mu.

Abam ma se si á tɔgi o taani dɔm di wupolo maɲa fun-
fun yirani, yi á laan kwe á yagi.

³⁶ A nan jigi maana yalu na daga ya dwe Zan na pe
yalu tun. Tituɲa yam a Ko We na pe-ni si a tuɲi tun, yan-
tu mu a jigi a tuɲa, yi yantu mu pa-ni ciɲa ni We mu
suni DL tuɲi-ni. ³⁷ A Ko We dɔlu na tuɲi-ni tun zigi a ci-
ga kam kwaga ni. Abam nan maɲi á wu cɛgi DL kwɛrɛ,
naa á na DL na nyi te tun. ³⁸ Abam wu jonɲi DL taani dɔm
á kɪ á wu ni. Á na wu se wulu wum DL na tuɲi tun mu
bru kuntu. ³⁹ Abam yɛni á kwaani á zaasi We twaanu
tum, beɲwaani á buɲi ni tuntu ɲwaani mu á wú na
ɲwɪa kalu na ba ti tun. Ku nan yi amu taani mu twaanu
tum kuntu tɛa. ⁴⁰ Abam nan ta ba se si á ba amu te, si
ku pa á na ɲwi-duɲa kalu na ba ti tun.

⁴¹ A nan ba buɲi si nabiinɛ ta pa amu zulɛ. ⁴² Ku na yi
abam, amu ye á wuru. A ye ni We sono tɛri á bicara ni.
⁴³ Amu nan jaani a Ko yiri mu a ba, yi abam vin si á
jeeri-ni. Nɔɔnu wulu nan na jaani o titi yiri o ba, á wú
jeeri kuntu tu. ⁴⁴ Abam nan lagi si á taá jonɲi zulɛ mu
da-tee ni, yi á ba lagi si á kɪ kulu na wú pa á na zulɛ
We dɔlu na ba jigi doɲ tun tee ni. Kuntu mu á warɪ á kɪ
á wu-dɔɔba di amu.

⁴⁵ Á yi taá buɲi ni, amu mu wú vin abam bura a Ko
We tee ni. Ku yi Moyisi wum abam ya na buɲi si á wú
na ɲwɪa We tee ni o ɲwaani tun mu wú vin abam bura.
⁴⁶ Abam ya na suni á se Moyisi na tagi kulu tun, á ya wú
se amu di, beɲwaani wuntu pupuni amu taani mu.
⁴⁷ Abam nan maɲi á wu se o na pupuni kulu tun. Kuntu
tun, á nan wú kɪ ta mu á se amu na tagi kulu tun?»

Zezi na pe nɔn-kɔɔ wudiu yi ba di te tun

(Matiyu 14:13-21, Mariki 6:30-44, Luki 9:10-17)

6 De dɔɔwi Zezi di o karabiɛ bam ma zaɲi ba vu ba
be Galile nɔnu kum bube dɔdoɲ dɔm. Nɔɔna
badaara bɛ-ka ni Tiberiyadi nɔnu mu. ² Nɔn-kɔɔ zan-
zan maa tɔgi o kwaga, beɲwaani ba ne wo-kɔnkagula
yalu o na kɪ o pa yawuna na yazurɛ tun. ³⁻⁴ Ku deen twe
si Zwifɛ bam di ba candiɛ kalu yiri na yi Paki tun. Zezi
ma vu o di piu yuu o jɔni da di o karabiɛ bam. ⁵ O ma
kwani o yuu o nii, yi o na ni kɔɔ zanzan mu maa bunɪ
o te. O ma ta di Filipi o wɪ: «Dɪ wú kɪ ta mu dɪ na
wudiu, si dɪ yɛgi dɪ pa nɔɔna bantu maama si ba di?»
⁶ O na tagi kuntu tun, ku yi si o ma nii Filipi wubuɲa na
yi te tun mu, si o maɲi o ye o na wú kɪ te.

⁷ Filipi ma lɛr-o o wɪ: «Dɪ na lagi dɪ yɛgi dɪpe si nɔɔnu
maama na funfun o di, ku sɛbu kum wú dwani sɛbu-
dala biɛ-yale (200).»

⁸ O karabiɛ bam dɔɔba, Andre wulu na yi Simɔn
Piyɛri nyaani tun, ma ta o wɪ: ⁹ «Nii, bu wudoɲ mu wu
yo seeni, o jigi dɔpwa yanu di kalɛɲ-bale sule. Ku nan
bá wanɪ ku yi nɔɔna bantu maama dim.»

¹⁰ Zezi laan ma ta di ba o wɪ: «Á nan pa nɔɔna bam
jɔni tɲa ni.» Gaaru tiini ti wura jɛgɛ kam kuntu ni.

Nɔɔna bam maama ma jɔni tɲa ni. Ba yi nɔɔni baara
murr-tunu (5.000), ku wɛli di kaana di biɛ.

¹¹ Zezi ma kwe dɔpwa yam yi o kɪ We le ya ɲwaani. O
ma daari o maɲi-ya o pa nɔɔna bam na je tɲa ni tun.
O ma kɪ We le kale sun di ɲwaani yi o pa-ba. Nɔɔna
bam maama ma di ni ba na lagi te tun. ¹² Ba ma di ba
su ba daari. Zezi ma ta di o karabiɛ bam o wɪ: «Ve-na á
twe cicwɛru tɔlu na daari tun, si á yi yagi si ti cɔgi.»

¹³ Ba ma twe ti maama ba su titwaru fugɛ-tɛle. Dɔpwa
yanu yam ba na di ba daari tun cicwɛru yirani mu
kuntu.

¹⁴ Nɔɔna bam na ne wo-kɔnkaguli dɔm Zezi na kɪ tun,
ba ma ta ba wɪ: «Ku suni ku yi ciɲa mu, We nijonɲu
wulu ya na maɲi si o ba lugu baɲa tun mu tuntu.»

¹⁵ Zezi laan ma lwarɪ ni ba lagi ba pa o ji ba pe di
dam mu. O na lwarɪ kuntu tun, o ma zaɲi o joori o vu o
di piu yuu o wura o yirani.

Zezi na ve na baɲa ni te tun

(Matiyu 14:22-33, Mariki 6:45-52)

¹⁶ Dɔɔaani na yi tun, Zezi karabiɛ bam ma vu ba yi
nɔnu kum ni. ¹⁷ Ba ma zu naboro ba tɔgi nɔnu kum
wu ba maa ve Kapernawum. Tɲa maa tiini ka yi, yi
Zezi daa ta wu tu ba te. ¹⁸ Vu-dɔu laan ma zaɲi ku
fufugɛ ku pa na bam pɔgɔla. ¹⁹ Zezi karabiɛ bam ma co
naboro kum ba vu ba yi nɔɔni kilometra yanu naa
yardu te. Ba laan ma na Zezi na ve na bam baɲa ni o
maa bunɪ ba te. Fuuni ma zu-ba. ²⁰ Zezi ma ta di ba o
wɪ: «Á yi taá kwari fuuni, si ku yi amu.» ²¹ Ba ma buɲi
si ba pa Zezi zu naboro kum, di ba de ba yi buburu ni,
jɛgɛ kalu ba ya na maa ve tun.

Zezi mu pai nabiinɛ ɲwi-duɲa kalu na ba ti tun

²² Tɲa na puuri tun, nɔn-kɔɔ kulu na maɲi nɔnu
kum bube dɔdoɲ dɔm ni tun ma maani ni, naboro
dɔɔba yirani ya mu wura. Ba maa ye ni Zezi karabiɛ
bam ke ba daar-o, yi o wu de o zu ba naboro kum o vu.
²³ Nabwɛru tɔdonnɛ ma nuɲi Tiberiyadi ti ba, ti yi
bube dɔlu nɔn-kɔɔ kum na wura tun. Ku yi jɛgɛ kam
kuntu ni mu dɪ Yuutu Zezi ya kɪ We le wudiiu tum
ɲwaani, yi o daari o pa nɔɔna bam di tun. ²⁴ Nɔɔna bam
na lwarɪ ni Zezi di o karabiɛ bam daa tɛrɛ tun, ba ma
zu nabwɛru tum wu ba maa ve Kapernawum si ba
beer-o.

²⁵ Nɔɔna bam na be nɔnu kum tun, ba ma na Zezi. Ba
ma bwe-o ba wɪ: «Karanyɔna, maɲa kɔɔ mu n tu yoba?»

²⁶ Zezi ma lɛri-ba o wɪ: «A lagi a ta ciɲa mu di abam
si, abam na kari á beeri amu tun, ku dai á na ne wo-
kɔnkagula yalu na bri ni We tuɲi-ni tun ɲwaani. Ku yi á
na di wudiiu tum á su tun ɲwaani mu á beeri amu. ²⁷ Á
nan yi taá tuɲi-na wudiu kulu na wú ba ku cɔgi tun má
ɲwaani. Á taá tuɲi wudiu kulu na wú pa á na ɲwi-duɲa
kalu na ba ti tun ɲwaani. Amu Nabiin-bu wum mu wú

pa abam kuntu wudiu kum, berɲwaani a Ko We mu pe-ni ni si a taa tuɲa a pa-DL.»

²⁸ Ba laan ma bwe-o ba wɛ: «Dɪbam nan wú ki ta mu, si dí taá tuɲi tituɲa yalu We na lagi tun?»

²⁹ O ma læri-ba o wɛ: «Tɪtuɲi dilu We na lagi si abam tuɲi tun, ku yi si á se wulu DL na tuɲi tun mu.»

³⁰ Ba ma ta bwe-o ba wɛ: «Wo-kɪnkaguli dɔɔ mu nmu wú ki, si dí wani dí lwarɪ ni We mu sunɪ DL tuɲi nmu, si dí laan se-m? Nmu wú ki bæe mu n bri dɪbam?»

³¹ Faɲa faɲa tun, dɪbam nabaara deen na wu kagua wuni maɲa kalu ni tun, ba di wudiu kulu yɪri na yi «Maanu» tun mu, ni We tɔɔ kum na tagi te ku wɛ: «O pe-ba wudiu kulu na nuɲi We-sɔɲɔ ni tun yi ba di.» »

³² Zezi ma læri-ba o wɛ: «A lagi a ta cɪga mu di abam si, ku dai Moyisi mu pe abam wudiu kulu na nuɲi We-sɔɲɔ ni tun. Ku nan yi a Ko We mu pai abam wudiu kulu na nuɲi DL sɔɲɔ ni yi ku yi wudiu cɪga cɪga tun.»

³³ Berɲwaani wudiu kulu We na pai tun mu yi wulu na nuɲi DL sɔɲɔ ni o tu o ba lugu baɲa o pai nabiinæ ɲwi-duɲa tun.»

³⁴ Ba ma ta did-o ba wɛ: «Dɪbam tu, ta n pai dɪbam wudiu kum kuntu maɲa maama.»

³⁵ Zezi ma ta di ba o wɛ: «Amu yi wudiu kulu na pai nabiinæ ɲwi-duɲa tun. Wulu maama na tu amu te tun, kana daa bá ja kuntu tu. Wulu maama na ki o wu-didua di amu tun, na-nyɔm daa bá ja kuntu tu. ³⁶ A nan maɲi a ta a bri abam ni, á ne amu yi á ta ba se-ni. ³⁷ Ku daari wulu maama a Ko We na pe amu tun wú ba amu te. Wulu maama nan na tu amu te tun, a bá fɔɲi a vɪn kuntu tu. ³⁸ Berɲwaani amu nuɲi We-sɔɲɔ a ba si a ki wulu na tuɲi-ni tun wubuɲa mu, si ku dai a titi wubuɲa. ³⁹ Wulu na tuɲi-ni tun wubuɲa na lagi kulu tun mu yi si a yi yagi a pa balu maama DL na pe-ni tun wuluwulu je, si a daari a pa ba maama joori ba bi lugu tiim de ni. ⁴⁰ A Ko We wubuɲa mu yi si, wulu maama na lwarɪ DL Bu wum yi o ki o wu-didua did-o tun, si kuntu tu na ɲwi-duɲa kalu na ba ti tun. Aá pa kuntu tu joori o bi lugu tiim de dim ni.»

⁴¹ Zezi na tagi kuntu tun, Zwifæ bam maa puuna di o na tagi o wɛ, wum mu yi wudiu kulu na nuɲi We-sɔɲɔ ni tun. ⁴² Ba maa te ba wɛ: «Wuntu mu dai Zuzefu bu Zezi wum na? Dí ye o nu di o ko. Bæe mu yi o laan nan ta wɛ, o nuɲi We-sɔɲɔ ni mu o ba?»

⁴³ Zezi ma læri-ba o wɛ: «Yagi-na, á yi taá puuna.»

⁴⁴ Nɔɔn-nɔɔnɔ bá wani o ba amu te, ku na dai a Ko We dilu na tuɲi-ni tun mu vanɪ kuntu tu jɪɲa si o ba amu te. Amu wú pa kuntu tu joori o bi lugu tiim de dim ni.

⁴⁵ Ku pupuni faɲa faɲa We nijorɲæ tɔɔ kum wuni ku wɛ: «Ba maama wú zaasi We tee ni.» Wulu maama nan na cægi a Ko We taani dim yi o se DL zaasum dim tun wú ba amu te. ⁴⁶ Ku nan dai ni nɔɔnɔ mu ne a Ko We, ku yi amu na nuɲi DL te tun yirani mu ne-DL. ⁴⁷ A lagi a ta cɪga mu di abam si, wulu na ki o wu-didua di amu tun mu jigi ɲwi-duɲa kalu na ba ti tun. ⁴⁸ Amu yi wudiu

kulu na pai nabiinæ ɲwi-duɲa tun. ⁴⁹ Faɲa faɲa tun, abam nabaara deen na wu kagua kam wuni tun, ba di wudiu kulu yɪri na yi «Maanu» tun, yi ba ta wu lugi tuuni. ⁵⁰ Ku daari kuntu yi wudiu kulu na nuɲi We-sɔɲɔ, yi wulu na di-ku tun, tuuni daa bá ja kuntu tu. ⁵¹ Amu yi wudiu kulu na nuɲi We-sɔɲɔ ni yi ku jigi ɲwia ku pai nabiinæ tun. Wulu maama na di wudiu kum kuntu tun wú ta ɲwi mu maɲa maama. Wudiu kulu a na wú pa nabiinæ tun yi a yɪra yam mu, si ku pa nabiinæ taa jigi ɲwi-duɲa.»

⁵² Zezi na tagi kuntu tun, Zwifæ bam laan ma tiini ba magi kantɔɔ daani ba wɛ: «Nɔɔnɔ wuntu wú ki ta mu o kwe o yɪra o pa dɪbam si dí di?»

⁵³ Zezi laan ma ta di ba o wɛ: «A lagi a ta cɪga mu di abam si, abam na wu di amu Nabiin-bu wum yɪra yam, yi á daari á wu nyɔɲi a jana kam, á ba jigi We ɲwi-duɲa kam. ⁵⁴ Wulu nan na di a yɪra yam yi o daari o nyɔ a jana kam tun, kuntu tu jigi ɲwia kalu na ba ti tun. Amu wú joori a bi kuntu tu lugu tiim de dim ni.

⁵⁵ Berɲwaani a yɪra yam mu yi wudiu cɪga, yi a jana kam yi wo-nyɔɔɔ cɪga cɪga. ⁵⁶ Wulu na di a yɪra yam yi o daari o nyɔ a jana kam tun wú ta ɲwi di amu, yi amu ɲwi kuntu tu wuni. ⁵⁷ A Ko We dilu na yi ɲwia tu tun mu tuɲi-ni. Ku nan yi duntu ɲwaani mu amu di jigi ɲwia. Kuntu, wulu na di a yɪra yam tun, kuntu tu di wú ta ɲwi amu ɲwaani.»

⁵⁸ Mu wudiu kulu na nuɲi We-sɔɲɔ ni tun. Kuntu nan ba nyɪ di wudiu kulu abam nabaara bam deen na di yi ba daa ta ti tun. Wulu maama na di wudiu kuntu tun wú ta ɲwi mu maɲa maama.»

⁵⁹ Mu Zezi deen na bri nɔɔna bam tite Kapernawum We-digæ kam wuni tun.

⁶⁰ Zezi karabiæ bam zanzan na ni kuntu tun, ba ma ta ba wɛ: «O taani dim tiini di cana. Nɔɔn-nɔɔnɔ bá wani o jorɲi-di.»

⁶¹ Zezi ma lwarɪ o titi ni, ni o karabiæ bam puuna di o taani dim. O laan ma ta di ba o wɛ: «A taani dim kuntu pe á wubuɲa vugimi mu na? ⁶² Ku nan na yi kuntu, á na ne Nabiin-bu wum na maa joori o diini o ya na maɲi o wu me tun, á laan wú ki tita mu? ⁶³ Ku yi We Joro kum mu pai nabiinæ dam bá wani kulukulu di ki. A na tagi taani dilu di abam tun mu pe abam We Joro kulu na pai nabiinæ ɲwi-duɲa tun. ⁶⁴ Di kuntu di, abam badaara ta wu se.» Zezi tagi kuntu, berɲwaani ku pulim ni mu o maɲi o ye balu na bá se-o tun, di wulu na wú ba o yæg-o o pa nɔɔna tun. ⁶⁵ O daa ma ta o wɛ: «Kuntu ɲwaani mu a tagi a bri abam ni, nɔɔn-nɔɔnɔ bá wani o ba amu te, yi ku na dai a Ko We mu pe-o cwæɲæ.»

⁶⁶ Kuntu na ki tun, o karabiæ zanzan ma joori o kwaga ni, yi ba daa ba tɔɔ-o. ⁶⁷ Zezi laan ma ta di o karabiæ fugæ-bale bam o wɛ: «Abam di ba lagi si á yagi amu na?»

³⁵ O na tagi kuntu tin, Zwifə yigə tiinə bam maa ηκκνι daanı ba wı: «O lagı o vu yən mu yı dıbam bá na-o? O ga lagı o vu Zwifə balu na zuurı Grekı tiinə tıni dım nı tın te mu, sı o taa brı-ba na? ³⁶ O taanı dım kuri mu bæε? O na tagı o wı, dıbam wú ba dí beeri wum jəgə dí ga, yı o ta o wı, wum na wu mə tın, dıbam bá wanı da dí vu tın, ku kuri mu bæε?»

Na balu na paı ηwıa tın

³⁷ Ku dəen ma ba ku yi candiə kam tiim də. Də dım kuntu mu yı candiə kam də kamunu. Zezi maa zanı wəenı o ηκκνι dı kwər-dıa o wı: «Na-nyκm na jıgı wulu maama tın, sı o ba amu te o nyκ. ³⁸ Bəηwaanı wulu maama na kı o wu-dıdua dı amu tın wú na ηwı-dıŋa Wə tee nı, nıneenı Wə tək kum na maŋı ku brı te ku wı: «Na balu na paı nabiinə ηwıa tın wú ta buri kuntu tu bıcarı nı.» »

³⁹ Zezi na tagı na bam taanı kuntu tın, ku yı o brı Wə na wú kı Dı Joro kum balu na kı ba wu-dıdua dıd-o tın bıcara nı te tın mu. Kantu maŋa nı Wə Joro kum daa ta wu tu ba te, bəηwaanı Zezi daa ta wu tıgı o joori o bı o na paarı-zulə Wə tee nı.

Nκn-kəgκ na κκrı daanı Zezi ηwaanı te tın

⁴⁰ Nκn-kəgκ kum dəen na ni Zezi na tagı te tın, badaara maa tε ba wı: «Nκκnı wuntu sıııı o yı Wə nı-jonnu wulu ya na maŋı sı o ba tın mu.»

⁴¹ Badaara dı maa tε ba wı: «O yı Krisi wum Wə na tuŋı tın mu.»

Ku daarı badonnə maa tε ba wı: «Ku da-o. Krisi wum na tuə, o bá nuŋı Galile. ⁴² Bəηwaanı Wə tək kum brı nı Krisi wum wú ta yı Pə Davidi dwı tu mu, yı o nuŋı Betelhem, tıw kulu Davidi dəen na zuurı da tın.»

⁴³ Kuntu ηwaanı, kampwara dəen ma ba κκn-kəgκ kum wu Zezi ηwaanı. ⁴⁴ Badaara lagı sı ba ja-o, yı κκn-κκκnı nan wu nε cwəŋə sı o kı-o kulokulu.

⁴⁵ Wə kaanı yigə tiinə bam dı Farızian tiinə bam na tuŋı κκκna balu tın ma joori ba ba ba te. Ba ma bwe-ba ba wı: «Bεε mu yı á wu jaan-o á ba?»

⁴⁶ Nκκna bam ma ləri-ba ba wı: «Nκκn-κκκnı maŋı o wu ηκκnı nı κκκnı wum kuntu na ηκκnı te tın.»

⁴⁷ Farızian tiinə bam ma ta-ba ba wı: «Abam pε o ganı abam dı mu na? ⁴⁸ Abam yəri nı dıbam yigə tiinə dı Farızian tiinə bam wuluwulu wu sε-o na? ⁴⁹ Ku nan na yı κκn-kəgκ kum, bantu yəri Wə cullu tum Moyisi na tiŋı o pa dıbam tın. Kuntu ηwaanı kuú cəgı-ba.»

⁵⁰ Farızian tiinə bam wu κκκnı dıdua dəen maa təgı o wura, o yı nı mu Nikodem. Wuntu mu yı wulu ya na maŋı o vu Zezi te tın. O ma zanı o ta dı o donnə bam o wı: ⁵¹ «Ku na yı Wə cullu tım Moyisi na brı tın, ku culə sı dí cəgı κκκnı, yı dí daa ta wu bwe-o sı dí nı o na kı kulu tın.»

⁵² Ba laan ma ləri ba wı: «Nmu dı yı Galile tu mu na? Nan karımı Wə tək wuntu n nıı, sı n na nı Wə nıjonnu tərə o na wú nuŋı Galile nı.» ⁵³ Ba maama laan ma jagı ba vu sam.

Ba na jaanı ka-boro ba ja vu Zezi te te tın

8 Ku daarı Zezi dəen ma vu Olivi piu kum yuu. ² Tı-ga na puurı tıttı puru tın, Zezi ma joori o vu o zu Wə-di-kamunu kum wu. Nκn-kəgκ kum maama ma ba ku gilim-o. O ma jəni tıga nı o wura o brı-ba. ³ Wə cullu karanyına tiinə dı Farızian tiinə ma ja kaanı wulu ba na puur-o boorım baŋa nı tın, ba ja ba ba zıgı ba maama yigə nı. ⁴ Ba ma ta dı Zezi ba wı: «Karanyına, dıbam puurı kaanı wuntu boorım baŋa nı mu. ⁵ Moyisi na pε dıbam Wə cullu tılu tın pε dıbam nı sı, kaanı na kı kəm dıntu doŋ, sı dí dul-o dí gı mu. Ku nan na yı nmu, nmu wı dí kı ta mu?»

⁶ Ba na bwe-o kuntu tın, ba lagı sı ba maŋı Zezi mu ba nıı, baá wanı ba saŋ-o na? Zezi ma tiiri o ma o nua o la tıga nı. ⁷ Ba maa ta joori ba bwe Zezi taan. O laan ma kwəni wəenı, yı o ta dı ba o wı: «Abam wulu na wu kı lwarım tın, sı o da yigə o kwe kandwε o ma dulı kaanı wum.»

⁸ O laan ma joori o tiiri o wura o la tıga nı dı o nua.

⁹ Ba na nı o na tagı te tın, ba nakwa bam mu də yigə ba nuŋı dıdua dıdua ba viiri. Ba maama ma nuŋı ba daarı Zezi yıranı, yı kaanı wum daa ta zıgı o yigə nı.

¹⁰ O ma kwəni wəenı, yı o bwe kaanı wum o wı: «Balu na saŋı nmu tın wu yən? Ba κκκn-κκκnı daa wu daarı sı o ηκκnı o cəgı nmu na?»

¹¹ O ma ləri o wı: «Aye, a tu, ba κκκn-κκκnı daa wu daarı.»

Zezi ma ta dıd-o o wı: «Amu dı nan bá di nmu sarıya. Ve, nan daa n yı kı lwarım.»

Zezi na brı nı o jıgı cıga te tın

¹² Zezi dəen ma ta dı κκκna bam o wı: «Amu mu yı pooni a paı nabiinə maama. Wulu nan na təgı amu tın, kuntu tu daa bá vu lim wuntu. Kuntu tu wú na pooni dılu na wú pa-o ηwıa cıga cıga tın.»

¹³ Farızian tiinə bam ma ta dıd-o ba wı: «Nmu na paı nı tıttı cıga tın, n taanı dım ba jıgı kuri.»

¹⁴ O ma ləri-ba o wı: «A na maŋı a paı a tıttı cıga dı, ku ta yı cıga mu, bəηwaanı amu ye a na nuŋı mə tın. Abam nan yəri amu na nuŋı mə dı mə a na maa ve tın.

¹⁵ Abam yəni á di κκκna taanı nı nabiinə wubuŋa na lagı te tın mu. Amu nan ba di κκκn-κκκnı taanı. ¹⁶ Ku daarı, amu na lagı a di κκκna taanı, amu taanı dım dım wú ta yı cıga mu, bəηwaanı amu Ko mu tuŋı-nı. O nan wura dı amu, ku daı amu yıranı mu wú di κκκna taanı. ¹⁷ Ku pupunı Moyisi cullu twaanı tım wuntu ku wı, κκκna bale na jıgı nı dıdua, ba na tagı kulu tın yı

cɪga mu. ¹⁸ Amu paɪ a tɪtɪ cɪga, yɪ a Ko wulu na tuŋɪ-nɪ tun dɪ paɪ amu cɪga.»

¹⁹ Ba ma bwe-o ba wɪ: «N ko wum bɛɛ?»

O ma ləri-ba o wɪ: «Abam yəri amu na yɪ wulu tun, yɪ á yəri a Ko wum dɪ. Á ya na ye amu, á ya wú lwarɪ a Ko wum dɪ.»

²⁰ Zezi dɛɛn tagɪ wəənu tum kuntu o brɪ nɔɔna Wɛ-di-kamunu kum wunɪ, jəgə kalu nɔɔna na ve ba dɪ səbu da ba pa Wɛ tun mu. O na tagɪ kuntu o ti tun, nɔɔn-nɔɔnu wu nɛ cwəŋə sɪ o ja-o, o maŋa kam ta na wu yɪ tun ŋwaanɪ.

²¹ Zezi daa ma ta dɪ nɔɔn-kɔgɔ kum o wɪ: «Amu wú vi-iri, yɪ abam wú beeri amu jəgə á ga, bɛŋwaanɪ abam wú tɪ á lwarɪm dɪm wunɪ mu. A na maa ve mɛ tun, abam bá wanɪ da á vu.»

²² Zwifə bam maa tɛ daanɪ ba wɪ: «O na tagɪ o wɪ, dɪbam bá wanɪ dɪ vu o na maa ve mɛ tun, ku brɪ nɪ o lagɪ o gu o tɪtɪ mu na?»

²³ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam yɪ lugu baŋa nɔɔna mu, amu nan nuŋɪ wɛyuu mu. Abam kugu je yɪ lugu baŋa yo mu. Amu kugu je nan dai lugu kuntu. ²⁴ Kuntu mu a tagɪ a brɪ abam nɪ, abam wú tɪ á lwarɪm dɪm wunɪ mu, bɛŋwaanɪ abam na wu sɛ nɪ amu sɪnɪ a yɪ wulu na wura maŋa maama tun, á wú tɪ á lwarɪm dɪm wunɪ mu.»

²⁵ Ba ma bwe-o ba wɪ: «Nmu yɪ wɔɔ mu?»

O ma ta dɪ ba o wɪ: «Ku yɪ kulu a na maŋɪ a ta a brɪ abam tun mu. ²⁶ Amu ya jɪgɪ wəənu zanzan sɪ a ŋɔɔnɪ a ma di abam taanɪ. Wulu nan na tuŋɪ-nɪ tun tiinɪ o yɪ cɪga tu mu. A na ni kulu o tee nɪ tun yɪranɪ mu a tɛ a brɪ nabiinɛ.»

²⁷ Zezi na tagɪ wəənu tum kuntu tun, ba wu lwarɪ nɪ ku yɪ o Ko Baŋa-Wɛ taanɪ mu o ŋɔɔnɪ dɪ ba. ²⁸ O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Maŋa wú ba, yɪ á kwe amu wulu na yɪ Nabiin-bu wum tun á zəŋɪ wɛɛnɪ. Á laan wú lwarɪ nɪ amu sɪnɪ a yɪ wulu na wura maŋa maama tun. Abam ta wú lwarɪ nɪ amu ba kɪ kulokulu a tɪtɪ nɪ. A nan yəni a tɛ wəənu tɪlɔ a Ko wum na brɪ-nɪ tun yɪranɪ mu a brɪ nɔɔna. ²⁹ Wulu nan na tuŋɪ-nɪ tun wu amu tee nɪ, o wu yagɪ-nɪ a yɪranɪ, bɛŋwaanɪ a yəni a kɪ kulu na poli o wu tun mu maŋa maama.»

³⁰ Zezi dɛɛn na ŋɔɔnɪ kuntu doŋ tun, nɔɔna zanzan laan ma kɪ ba wu-dɪdɔa dɪd-o.

Biə na tɔgɪ ba kwə kəm te tun

³¹ Zezi laan ma ta dɪ Zwifə balu na sɛ-o tun o wɪ: «Abam na sɛ amu zaasɪm dɪm yɪ á wu yagɪ, á wú sɪnɪ á ji amu karabiə cɪga cɪga. ³² Abam laan wú ba á lwarɪ cɪga, yɪ cɪga kam wú vrɪ abam ka yagɪ sɪ á taá tɛ á tɪtɪ.»

³³ Ba ma lər-o ba wɪ: «Dɪbam yɪ Abraham dwi tiinɛ mu, dɪbam maŋɪ dɪ wu jigi nɔɔn-kɔɔnu gambɛ. Bɛŋwaanɪ mu yɪ n ta n wɪ, dɪ wú ta tɛ dɪ tɪtɪ tun?»

³⁴ O ma ta dɪ ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, wulu maama na kɪ lwarɪm tun yɪ lwarɪm gambaa mu.

³⁵ Ku nan na yɪ gambaa, kantu ba zuurɪ ka tu sɔŋɔ nɪ maŋa maama. Ku daari, ku na yɪ sɔŋɔ kum bu, wuntu jɪgɪ kugu je sɔŋɔ kum wunɪ maŋa kalu na ba ti tun.

³⁶ Kuntu ŋwaanɪ, Wɛ Bu wum na vrɪ abam o yagɪ, á wú sɪnɪ á taá tɛ á tɪtɪ. ³⁷ Amu ye nɪ abam yɪ Abraham dwi tiinɛ mu, yɪ abam ta kwaanɪ sɪ á gu amu, bɛŋwaanɪ á ba sɛ a zaasɪm dɪm. ³⁸ Amu ŋɔɔnɪ wəənu tɪlɔ a na nɛ amu Ko tee nɪ tun mu. Abam dɪ nan kɪ kulu á na niə abam ko tee nɪ tun mu.»

³⁹ Ba ma lər-o ba wɪ: «Dɪbam ko mu Abraham.»

O ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam ya na sɪnɪ á yɪ Abraham biə, á ya wú taá kɪ wəənu tɪlɔ Abraham dɛɛn na kɪ tun mu. ⁴⁰ Amu tagɪ cɪga kalu a na ni Wɛ tee nɪ tun a brɪ abam, yɪ abam kwaanɪ sɪ á gu-nɪ. Abraham dɛɛn nan ba kɪ abam kəm dɪm doŋ. ⁴¹ Abam yəni á kɪ kənə yalu á ko na kɪ tun mu.»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Dɪbam dai tampirə. Wɛ tɪtɪ yɪranɪ mu yɪ dɪbam Ko.»

⁴² O ma ta dɪ ba o wɪ: «Baŋa-Wɛ ya na yɪ abam Ko, á ya wú taá soe amu, bɛŋwaanɪ amu nuŋɪ Wɛ tɛ mu a ba a wura dɪ abam. A wu tu a tɪtɪ nɪ. Wɛ mu tuŋɪ-nɪ. ⁴³ Bɛɛ mu yɪ abam ba ni a taanɪ dɪm kuri? Ku yɪ abam na ba lagɪ sɪ á sɛ a taanɪ dɪm tun mu. ⁴⁴ Abam yɪ á ko sutaanɪ biə mu. Á maa lagɪ sɪ á taá kɪ dɪ wubuŋa na lagɪ tɛ tun. Pulim nɪ tun sutaanɪ maŋɪ dɪ yɪ nɔɔn-guru mu. Dɪ ba fɔgɪ dɪ tɔgɪ cɪga cwəŋə, bɛŋwaanɪ cɪga təri dɪ wunɪ. Dɪ na yəni dɪ fɔ vwan, ku yɪ dɪ wubuŋa na maŋɪ ya yɪ tɛ tun mu. Dɪ yɪ vwa-fɔru mu. Dɪntu nan mu yɪ vwa-nyɪna ko. ⁴⁵ Ku na yɪ amu, a yəni a tɛ cɪga mu. Kuntu ŋwaanɪ mu abam ba sɛ amu. ⁴⁶ Abam wɔɔ mu wú wanɪ o brɪ nɪ amu kɪ a cɔgɪ? Amu nan na ŋɔɔnɪ cɪga tun, bɛɛ mu yɪ á ba sɛ-nɪ? ⁴⁷ Wulu na yɪ Wɛ nɔɔnu tun cəgi Wɛ taanɪ mu. Abam nan na dai Wɛ nɔɔna tun mu paɪ á ba cəgə.»

Zezi na brɪ nɪ o dwe Abraham tɛ tun

⁴⁸ Zwifə bam ma ləri Zezi ba wɪ: «Dɪbam jɪgɪ bura sɪ dɪ ta nɪ, nmu sɪnɪ n yɪ Samari tu mu. N yirisi mu.»

⁴⁹ O ma ləri-ba o wɪ: «A ba yirisə. Amu paɪ a Ko mu zulə. Ku daari abam nan gooni amu mu. ⁵⁰ A nan ba beeri a tɪtɪ zulə. Wɛ yɪranɪ mu pa-nɪ zulə, yɪ dɪntu mu di nabiinɛ taanɪ. ⁵¹ A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, wulu maama na sɛ yɪ o kɪ a na tagɪ kulu tun, tuunɪ daa bá ja kuntu tu.»

⁵² Zwifə bam laan ma ta dɪd-o ba wɪ: «N taanɪ dɪm n na tagɪ tun pɛ dɪ lwarɪ nɪ n yirisi mu. Abraham dɛɛn tɪga, yɪ Wɛ niŋɔŋə bam maama dɪ tɪ. Nmu nan ta tagɪ n wɪ, wulu na sɛ yɪ o kɪ n na tagɪ kulu tun, tuunɪ daa bá ja kuntu tu. ⁵³ Nmu yɪ nɔɔn-kamunu n dwe dɪbam ko Abraham mu na? Wuntu nan tɪga. Wɛ niŋɔŋə bam dɪ ma tɪ. Nmu buŋɪ n paɪ n yɪ wɔɔ?»

⁵⁴ O ma læri-ba o wɔ: «A ya na lagɔ yɛrɛ a pa a tɪtɪ, kuntu ya yɛ kafɛ mu. Ku yɛ a Ko Wɛ mu zɛŋjɛ a yɛrɛ, ku yɛ dɪntu mu abam yɛni á tɛ á wɔ: «Wɛ dɪlu na yɛ dɪbam Wɛ tɪn.»⁵⁵ Abam nan yɛri-DL, amu nan ye-DL. A ya na tagɛ a wɔ, a yɛri-DL, a ya yɛ vwa-nyɔm mu nɛnɛnɛ abam tɛ. Amu nan sɪnɛ a ye-DL, yɛ a sɛ a kɪ kɪlu DL na tagɛ tɪn.

⁵⁶ Abam ko Abraham dɛɛn jɪgɪ wɔpɔlo sɪ o na maŋa kam a na wú ba tɪn. O nan sɪnɛ o na-ka, yɛ o wu poli.»

⁵⁷ Ba ma læri ba wɔ: «Nmu ta wu yɛ bɪna fiinnu, yɛ n kɪ ta mu n na Abraham?»

⁵⁸ O ma læri-ba o wɔ: «A lagɛ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, ba dɛɛn ta na wu lugɛ Abraham tɪn, amu maŋɛ a wura mu, a nan ta wú ta wura maŋa maama.»

⁵⁹ Zezi na tagɛ kuntu tɪn, ba laan ma kwe kandwa sɪ ba ma dul-o ba gu. O ma sɛgɛ o nunjɛ Wɛ-di-kamunu kum wɪnɛ.

Zezi na puri lilwe yɛ te tɪn

9 Zezi dɛɛn ma vu o maa kɛa. O ma na nɔkɔnɔ wu-dɔŋ ba na maŋɛ ba lu-o yɛ o yɛ lilwe. ² O karabiɛ bam ma bwe-o ba wɔ: «Karanyɛna, wɔkɔ lwarɪm mu pɛ ba lu nɔkɔnɔ wuntu dɪ lilweem? Ku yɛ o tɪtɪ lwarɪm mu naa, o nu dɪ o ko lwarɪm mu pɛ ba lu-o dɪ lilweem?»

³ Zezi ma læri-ba o wɔ: «O na yɛ lilwe tɪn, ku dɛɛn o tɪtɪ mu kɪ lwarɪm naa o nu dɪ o ko mu kɪ lwarɪm. Ku nan yɛ sɪ ku pa nɔkɔna mu wanɛ ba lwarɛ Wɛ tɪtɪŋa na yɛ te tɪn wuntu ŋwaanɛ. ⁴ Dɪbam nan maŋɛ sɪ dɪ tɪŋɛ wulu na tɪŋɛ-nɛ tɪn tɪtɪŋa yam yɛ wɛa ta wura mu. Ku daari fun sɪ tɪga yɛ, yɛ nɔkɔnɔ-daa bá wanɛ o tɪŋɛ Wɛ tɪtɪŋa yam. ⁵ Maŋa kam a ta na wu lugɛ baŋa nɛ tɪn, amu yɛ pooni mu a paɛ nabiinɛ.»

⁶ O na tagɛ kuntu o ti tɪn, o laan ma twɛ lileeru o dɪ tɪga nɛ. O ma viiri tɪuru, yɛ o kɪ-tɪ o bɛ lilwe wum yɛ baŋa nɛ. ⁷ O ma ta dɪd-o o wɔ: «Ve n su n yɛ yam Silua bugɛ kam nɛ.» (Bugɛ kam yɛrɛ dɪm kuri mu Atɔŋɛ.) Nɔkɔnɔ wum ma vu o su o yɛ yam. O ma joori o ba, yɛ o laan naɛ.

⁸ Balu na zuurɛ o tɪkɛri nɛ dɪ balu na maŋɛ ba ye nɛ o yɛ looru tɪn ma na-o, yɛ ba bwe ba wɔ: «Ku dɛɛn nɔkɔnɔ wuntu mu yɛni o je o loori tɪn na?»

⁹ Badaara maa tɛ ba wɔ: «Ku yɛ wuntu mu.»

Badonnɛ maa wɔ: «Ku dɛɛn wuntu, sɪ ba nyɛ daanɛ mu.»

Nɔkɔnɔ wum tɪtɪ ma ta o wɔ: «Ku yɛ amu kuntu.»

¹⁰ Ba ma bwe-o ba wɔ: «Nmu yɛ yam kɪ ta mu ya puri?»

¹¹ O ma læri o wɔ: «Nɔkɔnɔ wulu yɛrɛ na yɛ Zezi tɪn mu kɪ tɪuru o ma bɛ a yɛ yam baŋa, yɛ o ta-nɛ o wɔ, a ve Silua bugɛ kam a su-ya. A ma vu a su, yɛ a laan naɛ.»

¹² Ba ma bwe-o ba wɔ: «Nɔkɔnɔ wum kuntu bɛ?»

O ma læri-ba o wɔ: «A yɛri o je.»

¹³ Ba laan ma ja-o ba vu Farizian tiinɛ bam tɛ. ¹⁴ Dɛ dɪm Zezi na kɪ tɪuru tɪm o ma puri nɔkɔnɔ wum yɛ yam

tɪn ya yɛ Zwifɛ bam siun dɛ mu. ¹⁵ Kuntu ŋwaanɛ mu Farizian tiinɛ bam dɪ daa bwe nɔkɔnɔ wum ba wɔ: «N yɛ yam kɪ ta mu ya puri?» O ma ta-ba o wɔ: «O kɪ tɪuru mu o ma bɛ a yɛ baŋa. A ma su-ya, yɛ a laan naɛ.»

¹⁶ Farizian tiinɛ bam badaara ma ta ba wɔ: «Nɔkɔnɔ wum na kɪ te tɪn, o wu nunjɛ Wɛ te, bɛŋwaanɛ o cɔgɛ siun dɛ cullu tɪm.»

Badonnɛ dɪ maa tɛ ba wɔ: «O na yɛ nɔkɔnɔ-balɔkɔ, o bá wanɛ o kɪ wo-kɪnkagɛla yantɔ dɔŋ.» Kuntu ma pa kam-pwara ba ba tɪtarɛ.

¹⁷ Ba laan ma joori ba bwe nɔkɔnɔ wum ba wɔ: «O nan na pɛ n yɛ yam puri tɪn, nmu tɛ n wɔ, o yɛ nɔkɔnɔ mu?»

O ma læri o wɔ: «O yɛ Wɛ nijɔŋnu mu.»

¹⁸ Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam maa ba lagɛ sɪ ba sɛ, nɛ nɔkɔnɔ wum ya maŋɛ o yɛ lilwe mu yɛ o laan ba o naɛ. Kuntu ŋwaanɛ, ba ma bɛŋjɛ nɔkɔnɔ wum nu dɪ o ko sɪ ba bwe ba nii. ¹⁹ Ba ma bwe-ba ba wɔ: «Wuntu yɛ abam bu mu na? Á lug-o dɪ o maŋɛ o yɛ lilwe mu na? O nan kɪ ta mu o naɛ lele kuntu?»

²⁰ Nɔkɔnɔ wum tiinɛ bam ma læri ba wɔ: «Dɪbam ye nɛ o yɛ dɪbam bu mu. Dɪ ye nɛ dɪ lug-o dɪ o yɛ lilwe mu.

²¹ Dɪ nan yɛri o laan na kɪ te o naɛ, yɛ dɪ yɛri wulu na puri o yɛ yam dɪ. Abam nan bwe-na o tɪtɪ, sɪ o yɛ nɔkɔnɔ-kwɛnɔ mu, o tɪtɪ wú wanɛ o læri.» ²² O tiinɛ bam na tagɛ kuntu tɪn, ba dɛɛn kwarɛ Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam mu. Bantɔ ya maŋɛ ba kɪ ni daanɛ sɪ nɔkɔnɔ wulu maama na sɛ nɛ Zezi mu yɛ Krisi wum Wɛ na tɪŋɛ tɪn, sɪ ba lɪ kuntu tu ba Wɛ-digɛ kam nɛ. ²³ Mu ku kuri o tiinɛ bam cɪm, yɛ ba ta ba wɔ, ba bwe o tɪtɪ sɪ o yɛ nɔkɔnɔ-kwɛnɔ mu tɪn.

²⁴ Ba ma joori ba bɛŋjɛ nɔkɔnɔ wum ba na lug-o dɪ lilweem tɪn, yɛ ba ta dɪd-o ba wɔ: «Nan kwarɛ Wɛ, sɪ n ta cɪga, sɪ dɪbam ye nɛ nɔkɔnɔ wum kuntu yɛ nɔkɔnɔ-balɔkɔ mu.»

²⁵ O ma læri-ba o wɔ: «Amu yɛri nɛ nɔkɔnɔ wum kuntu yɛ nɔkɔnɔ-balɔkɔ naa o dɛɛn. Kulu yɛrɛnɛ a na ye tɪn mu yɛ sɪ, a dɛɛn yɛ lilwe mu, yɛ a laan naɛ lele kuntu.»

²⁶ Ba ma bwe-o ba wɔ: «O kɪ ta mu o puri nmu yɛ yam?»

²⁷ Nɔkɔnɔ wum ma læri o wɔ: «A maŋɛ a ta a brɛ abam, yɛ á wu sɛ sɪ á cɛgɛ. Bɛɛ mu yɛ abam daa lagɛ sɪ á bwe á nii? Abam dɪ ga lagɛ sɪ á taá tɔgɛ á yɛ o karabiɛ mu na?»

²⁸ O na tagɛ kuntu tɪn, ba ma twɛ-o yɛ ba wɔ: «Ku yɛ nmu mu tɔgɛ o kwaga, sɪ ku dɛɛn dɪbam mu tɔg-o. Dɪbam tɔgɛ Moyisi cullu tɪm mu. ²⁹ Dɪbam ye nɛ Wɛ dɛɛn ŋkɔnɔ dɪ Moyisi mu. Ku daari, ku na yɛ nɔkɔnɔ wuntu, dɪ brɛ dɪ yɛri o na nunjɛ mɛ tɪn.»

³⁰ O ma læri-ba o wɔ: «Aa. Ku yɛ kulu na tiini ku su amu tɪn. Abam yɛri o na nunjɛ mɛ, yɛ wuntu nan mu puri a yɛ yam. ³¹ Dɪbam ye nɛ Wɛ ba cɛgɛ nɔkɔnɔ-balwaaru taanɛ. Ku yɛ nɔkɔnɔ balu na nɛgɛ-DL yɛ ba kɪ DL wubɔŋa na lagɛ te tɪn mu DL cɛgɛ. ³² Ku na zɪgɛ lugɛ baŋa pulim nɛ sɪ ku ba ku yɛ zɪm tɪn, dɪ daa ta wu ni nɛ nɔkɔnɔ puri wulu ba na lug-o dɪ lilweem tɪn yɛ.»

³³ Nɔɔɔ wuntu na sɔɔɔ o wu nunji Wɛ te, o ya bá wani o kɔ wo-kɔnkagɔɔ dɔntu dɔɔɔ.»

³⁴ Ba ma lɛr-o ba wɔ: «Ba lɔɔɔ nmu yɔ n maama maɔɔ n yɔ lwarɔm pɔnɔ mu. Bɛɛ mu yɔ n bɔɔɔ sɔ n brɔ dɔɔɔ?» Ba laan ma zɔɔ-o, sɔ o daa yɔ tɔɔɔ o zu ba Wɛ-digɔ kam.

³⁵ Zezi dɛɛn ma ni nɔ ba lɔ nɔɔɔ wum ba Wɛ-digɔ kam wuntɔ. O ma vu o jeer-o, yɔ o bwe-o o wɔ: «Nmu sɛ Nabiin-bu wum dɔ n wu maama na?»

³⁶ Nɔɔɔ wum ma lɛri o wɔ: «A yuutu, ta n brɔ-nɔ o na yɔ wulu tɔn, sɔ a wani a sɛ-o.»

³⁷ O ma ta dɔd-o o wɔ: «Nmu maɔɔ n na-o. Amu mu yɔ Nabiin-bu wum, a zɔɔɔ a ɔɔɔɔ dɔ nmu.»

³⁸ O laan ma ta o wɔ: «A Yuutu, a sɛ-m.» O ma kuni doonɔ Zezi yigɔ nɔ o zul-o.

³⁹ Zezi ma ta o wɔ: «Amu tu lɔɔɔ kuntu baɔa sɔ a pɔɔɔ nɔɔɔna balu na jɔɔɔ bura dɔ balu na ba jɔɔɔ bura tɔn mu daanɔ, sɔ balu na yɔ lilwɔ tɔn yɔɔ puri, sɔ balu yɔɔ na nɔ tɔn joori ya dwe.»

⁴⁰ Farizian tiinɔ badaara balu na wurɔ dɔd-o tɔn ma ni o na tagɔ te tɔn. Ba ma bwe-o ba wɔ: «Nmu lagɔ n brɔ nɔ dɔɔɔ nɔɔɔ nɔɔɔ nɔɔɔ?»

⁴¹ Zezi ma lɛri-ba o wɔ: «Abam ya na nɔɔ dɔ lilwɔ, ku lagɔ ku ta nɔ á yɔri Wɛ taanɔ dɔm mu, á lwarɔm ya bá ta wu á yuu nɔ. Ku daari, á nan na brɔ nɔ á yɔɔ puuri tɔn, á lwarɔm taa wu á yuu nɔ mu.»

Nayuru dɔ o peeni mumaɔa

10 Zezi dɛɛn ma maɔɔ mumaɔa o brɔ nɔɔɔna bam o wɔ: «A lagɔ a ta cɔɔa mu dɔ abam sɔ, nɔɔɔ wulu na wu dɛ najrɔ ni o zu sɔ o purɔ peeni yɔ o tɔɔɔ jɔɔɔ kadoɔ o cu o zu tɔn, kuntu tu yɔ ɔɔɔɔ yɔ o kwɛri o yɔ vɔrnu mu. ² Ku daari, wulu na dɛ najrɔ dɔm ni o zu sɔ o purɔ o peeni sɔm tɔn, wum mu yɔ peeni sɔm nayuru wum tɔtɔ. ³ O na lagɔ o zu, wulu na nii najrɔ dɔm ni baɔa nɔ tɔn wú purɔ o pa o zu. Peeni sɔm wú ni o kwɛrɔ, yɔ oó bɔɔɔ o tɔtɔ peeni sɔm yɔra, yɔ sɔ da-o sɔ nunji. ⁴ O na jaanɔ-sɔ o nunji, oó ta tɔɔɔ sɔ yigɔ, yɔ peeni sɔm tɔɔɔ o kwaga, bɛɔɔɔ sɔ ye o kwɛrɔ. ⁵ Ku nan na yɔ nɔɔ-gaa, sɔ bá sɛ sɔ tɔɔ-o. Sɔ wú duri sɔ viiri mu, bɛɔɔɔ sɔ yɔri o kwɛrɔ.»

⁶ Zezi na tagɔ kuntu o brɔ-ba tɔn, ba ma wu lwarɔ o taanɔ dɔm kuri.

⁷ Zezi daa ma ta o wɔ: «A lagɔ a ta cɔɔa mu dɔ abam sɔ, amu mu nɔɔ dɔ ni dɔɔ peeni sɔm na tɔɔɔ da tɔn.

⁸ Balu maama na dɛ yigɔ ba ba ba zu ba loori amu tɔn nɔɔ dɔ ɔɔɔna dɔ vurna mu. Peeni sɔm ma wu sɛ ba ni.

⁹ Amu mu yɔ ni dɔm. Wulu maama na tɔɔɔ amu o zu tɔn, kuntu tu wú na vrɔm. O nan wú na ɔɔɔa kalu na ywɛm-mɔ tɔn, nɔ peeni na tɔɔɔ najrɔ ni sɔ nunji sɔ dɔ yɔ sɔ joori sɔ zuuri te tɔn. ¹⁰ ɔɔɔɔ na tu o zu, o lagɔ sɔ o ɔɔ mu o gu o daari o ja o cɔɔɔ. Ku nan na yɔ amu, a tu sɔ a pa nabiinɔ mu na ɔɔɔa kalu na ywɛnɔ tɔn cɔɔa cɔɔa.

¹¹ Amu mu nɔɔ dɔ nayɔr-ɔɔm cɔɔa cɔɔa, yɔ a soe a nɔɔna. Nayɔr-ɔɔm sɛ tɔtɔtɔ mu o peeni ɔɔaɔnɔ. ¹² Ku daari, ku na yɔ wulu na tɔɔɔ peeni sɔm o jooɔ sɔbu tɔn, wuntu daɔ nayɔru wulu na yɔ peeni sɔm tu tɔn. Wuntu na nɛ nywɛnkurɔ na maa buɔna, oó duri mu o daari peeni sɔm. Nywɛnkurɔ kam wú zu peeni sɔm wu ka ja-sɔ ka pa sɔ jagɔ. ¹³ Oó duri o viiri, bɛɔɔɔ o tɔɔɔ peeni sɔm sɔbu ɔɔaɔnɔ mu, sɔ o ba jɔɔɔ sɔ ɔɔaɔa.

¹⁴ Amu mu yɔ nayɔr-ɔɔm cɔɔa cɔɔa. Amu ye a nɔɔna bam, yɔ ba dɔ ye amu, ¹⁵ nɔɔɔnɔ amu Ko na ye-nɔ yɔ amu dɔ ye-o te tɔn. Amu wú sɛ sɔ a tɔ a nɔɔna bam ɔɔaɔnɔ, nɔ nayɔr-ɔɔm na sɛ sɔ o tɔ o peeni ɔɔaɔnɔ te tɔn. ¹⁶ A daa ta jɔɔɔ peeni sɔdaara, sɔ na tɛri najrɔ dɔntu wuntɔ. A nan maɔɔ sɔ a vu a kalɔ-sɔ mu a ja ba a kɔ daanɔ. Peeni sɔntu dɔ wú ni amu kwɛrɔ. Kuntu, a peeni sɔm maama wú la jɔɔɔ dɔdɔa, yɔ nayɔru dɔdɔa nii-sɔ.

¹⁷ A Ko Wɛ soe amu, dɔ a na sɛ sɔ a tɔ nabiinɔ ɔɔaɔnɔ, sɔ a joori a bi a na ɔɔɔa tɔn. ¹⁸ Nɔɔɔ-nɔɔɔɔ nan bá wani o pa a ga a ɔɔɔa. Amu tɔtɔ nan mu lɔ wubɔɔa sɔ a ga-ka. A jɔɔɔ cwɔɔɔ sɔ a ga a ɔɔɔa kam. A nan ta jɔɔɔ cwɔɔɔ sɔ a joori a bi a na-ka. Mu woɔo kulu a Ko na pɛ-nɔ ni sɔ a kɔ tɔn.»

¹⁹ Zezi na tagɔ kuntu o ti tɔn, kampwara daa ma ba Zwifɔ bam wu o taanɔ dɔm ɔɔaɔnɔ. ²⁰ Ba zanzan maa tɛ ba wɔ: «Cicirɔ mu jɔɔ-o, o yuu mu tɛrɔ. Bɛɛ mu yɔ á cɔɔɔ o taanɔ?»

²¹ Ku daari badaara maa tɛ ba wɔ: «Wulu yuu na tɛrɔ tɔn bá wani o ɔɔɔɔ tuntu dɔɔɔ. Cicirɔ na jɔɔɔ wulu tɔn bá wani o puri lilwe yɔɔ.»

Zezi na brɔ nɔ o dɔ o Ko Wɛ yɔ bɔdɔwɔ te tɔn

²² Ku dɛɛn ma ba ku yɔ sɔ Zwifɔ bam dɔ ba candiɔ kalu yɔrɔ na yɔ Bakwebapawɛ tɔn Zeruzalem nɔ. Ku yɔ waaru mumaɔa nɔ mu. ²³ Zezi dɛɛn ma vu Wɛ-di-kamunu kum. O maa wu Salɔmɔn kunkɔɔ kum nɔ o kaaga. ²⁴ Zwifɔ badaara laan ma ba ba gilim-o, yɔ ba bwe-o ba wɔ: «Nmu yɔ Krisi wum Wɛ na tɔɔɔ tɔn na? Bɛɛ mu yɔ n pa ku tiini ku yɔ wubɔɔa zanzan dɔ dɔɔɔ? Ta cɔɔa n brɔ dɔɔɔ sɔ dɔ kɔ joro.»

²⁵ O ma lɛri-ba o wɔ: «A maɔɔ a ta a brɔ abam, yɔ á ba sɛ a ni. Tɔtɔɔa yalu a Ko Wɛ na pɛ a tɔɔɔ tɔn mu brɔ nɔ a jɔɔɔ cɔɔa. ²⁶ Abam nan ba sɛ a ni, bɛɔɔɔ abam daɔ amu nɔɔna. ²⁷ A nɔɔna bam nɔɔ dɔ peeni sɔlu na cɔɔɔ amu kwɛrɔ tɔn mu. A maa ye-sɔ, yɔ sɔ tɔɔɔ-nɔ. ²⁸ Amu paɔ a nɔɔna bam na ɔɔɔa kalu na ba ti tɔn mu, yɔ ba bá fɔɔɔ ba cɔɔɔ maɔa dɔ maɔa. Nɔɔɔ-nɔɔɔɔ bá wani o vrɔ-ba amu jɔɔa nɔ. ²⁹ Ku yɔ a Ko Wɛ mu kwe-ba DL kɔ a jɔɔa nɔ. Dɔntu nan mu dwe woɔo maama. Nɔɔɔ-nɔɔɔɔ bá wani o vrɔ-ba DL jɔɔa nɔ. ³⁰ Amu dɔ a Ko Wɛ yɔ bɔdɔwɔ mu.»

³¹ Zezi na tagɔ kuntu tɔn, Zwifɔ bam daa ma kwe kandwa sɔ ba ma dul-o ba gu. ³² O ma ta dɔ ba o wɔ: «Amu Ko pɛ a tɔɔɔ tɔtɔɔ-ɔɔna zanzan mu a brɔ abam.»

Titunja yantu wuni dɔɔ titi mu pe abam kwaani si á gu amu di kandwa?»

³³ Ba ma lær-o ba wɛ: «Ku dai titun-ɲum ɲwaani mu dí lagi dí duli-m dí gu. Ku yi nmu na twi Wɛ tin ɲwaani mu. Nmu yi nabiinu mu, yi n paɪ n yi Wɛ mu.»

³⁴ O ma læri-ba o wɛ: «Wɛ cullu tɔɔ kulu DL na pe abam tin wuni mu ku pupuni ku wɛ, Wɛ tagi di kɔɔna badonnɛ DL wɛ: «Abam didua didua yi Wɛ nyɛnyugu mu.» ³⁵ Ku bri ni Wɛ deen pe DL kwɛrɛ kɔɔna bantu mu, yi DL bɛɲi-ba ni DL nyɛnyugu. Kulu na pupuni Wɛ tɔɔ kum wuni tin bá wani ku ji kafɛ. ³⁶ Amu nan yi wulu a Ko Wɛ na li si a ki DL wubunja, yi DL tunɲi-ni si a ba lugu banja tin mu. Kuntu, a na tagi ni a yi Wɛ Bu tin, bɛɛ mu yi á ba sea? Bɛɛ mu yi á bri ni a twi Wɛ mu?»

³⁷ Maani-na á nii a titunja yam na yi te tin. Ku na dai a Ko Wɛ titunja mu a tunja, si á yi sɛ-ni. ³⁸ Ku nan na yi Wɛ titunja, á na maɲi á ba sɛ amu, si á sɛ titunja yam na bri te tin. Á na sɛ titunja yam kuntu, á wú suni á lwarɪ ni a Ko wura di amu, yi amu di wura di a Ko.»

³⁹ O na tagi kuntu tin, ba daa maa lagi si ba ja-o. O ma lu ba ja wuni o viiri.

⁴⁰ Zezi ma joori o vu o bɛ Zurdɛn bugɛ kam. O ma vu je sulu Zan deen na yɛni o miisi kɔɔna na wuni tin, o zuuri da. ⁴¹ Nɔɔna zanzan deen maa tui o te. Ba maa yɛni ba te ba wɛ: «Zan nan wu ki wo-kunkagula. Ku daari o na tagi kulu maama Zezi ɲwaani tin yi ciga mu.» ⁴² Je sum kuntu ni kɔɔna zanzan ma ki ba wu-didua di Zezi.

Lazaari na tɔga yi Zezi bi-o te tin

11 ¹⁻² Nɔɔnu wudoɲ deen zuuri Betani ni, o yiri mu Lazaari. O nakwa mu yi Mari di o zumbaaru Mariti. Mari wuntu mu yi wulu deen na kwe trali nugɛ o lo dí Yuutu wum nɛ ni yi o daari o ma o yuuywe o guguni-si tin. Lazaari ma ba o ba jigi yazurɛ. ³ Mari di-daani Mariti ma tunɲi ni ba pa Zezi ba wɛ: «Dɪbam Yuutu, nmu cilon-sono kum ba jigi yazurɛ.»

⁴ Zezi na ni kuntu tin, o maa wɛ: «Yawɪ kuntu kweelim je bá ta yi o tuuni. Ku nan ki si ku pa Wɛ mu na zulɛ, si amu Wɛ Bu wum di na zulɛ ku ɲwaani.»

⁵ Zezi yagi o soe Mariti di o nyaani wum di Lazaari lanyirani. ⁶ O na ni ni Lazaari ba jigi yazurɛ tin, o ta ma ki da yale o ya na wu mɛ tin, ⁷ yi o laan daari o ta di o karabiɛ bam o wɛ: «Pa-na dí joori dí vu Zude.»

⁸ O karabiɛ bam ma ta did-o ba wɛ: «Karanyina, Zwifɛ bam daama na lagi si ba duli nmu di kandwa ba gu tin, n swe mu na? Yi n daa ta lagi si n joori n vu da.»

⁹ Zezi ma læri-ba o wɛ: «Ku nan maɲi si a vu mu. Luu fugɛ-bale mu wura wɪa ni. Ku dai kuntu na? Nɔɔnu na ve wɪa ni, o daa ba tri o twi, bɛɲwaani lugu banja pooni dum paɪ o nal. ¹⁰ O nan na ve titi ni, o tri o tu mu, bɛɲwaani pooni tɛri o tee ni.» ¹¹ Zezi na tagi kuntu tin,

o daa ma ta o wɛli da o wɛ: «Dɪbam cilon Lazaari dɔ mu. A nan maa ve si a pa o zaɲi.»

¹² O karabiɛ bam ma ta did-o ba wɛ: «Dɪbam yuutu, o na dɔa, kuú garɪ o yira ni.»

¹³ Zezi nan na tagi te tin bri ni Lazaari tigi mu. Bantu maa bunɲi ni Zezi ɲɔɔni dɔɔm titi wonjo mu. ¹⁴ O laan ma ta di ba jaja o wɛ: «Lazaari tigi mu. ¹⁵ Amu nan jigi wupolo abam ɲwaani di a na tɛri o tee ni tin. Kuú pa á wani á ki á wu-didua di amu. Nan pa-na dí vu o te.»

¹⁶ Toma wulu ba na bæ ni Yiywe tin ma ta di o donnɛ bam o wɛ: «Pa-na dí maama tɔgi dí vu dí wɛli di dí Yuutu dí ti.»

¹⁷ Zezi ma vu o yi Betani di ba kwe Lazaari ba ki ku jigi da yana mu. ¹⁸ Betani batwari di Zeruzalem nunɛni kilometra yale mu te. ¹⁹ Zwifɛ zanzan deen ya tu si ba ki Mariti di Mari le di ba nabɔ wum tuuni dum. ²⁰ Mariti na ni ni Zezi maa bunɲi tin, o ma nunɲi o vu si o jeer-o. Mari ma maɲi sɔɲɔ ni. ²¹ Mariti na yi Zezi te tin, o ma ta o wɛ: «A yuutu, nmu ya na wu yo, a nabɔ wum ya bá ti. ²² Di ku di, a ye ni nmu na loori kulu maama Wɛ tee ni tin, DL wú ki DL pa nmu.»

²³ Zezi ma ta did-o o wɛ: «N nabɔ wum wú joori o bi.»

²⁴ Mariti ma lær-o o wɛ: «A ye ni oó joori o bi lugu tiim de dim ni, Wɛ na wú pa twa joori ba bi ba yagi tuuni tin.»

²⁵ Zezi ma ta did-o o wɛ: «Amu mu yi twa biinu di ɲwɪa tu. Wulu na ki o wu-didua di amu tin, o na maɲi o ti di, kuntu tu ta wú na ɲwɪa. ²⁶ Kulu na wɛli da tin, wulu maama na ɲwɪa yi o ki o wu-didua di amu tin, tuuni daa bá ja kuntu tu maɲa di maɲa. Nmu sɛ kuntu na?»

²⁷ O ma lær-o o wɛ: «Eɛn. A yuutu, a sɛ ni nmu mu yi Krisi wum Wɛ na tunɲi tin, yi n kwɛri n yi Wɛ Bu wulu na maɲi si o ba lugu banja tin.»

²⁸ Mariti na tagi kuntu o ti tin, o ma joori o vu o na Mari o yirani, yi o bɛɲ-o o wɛ: «Karanyina tuɛ, yi o lagi si o na-m.» ²⁹ Mari na ni kuntu tin, o ma zaɲi lɪla o nunɲi o vu si o jeer-o. ³⁰ Zezi daa ta wu jɛgɛ kalu Mariti na jeer-o da tin mu. O ta wu yi twi kum wu. ³¹ Zwifɛ balu na wu sɔɲɔ kum ni ba lari di Mari si ku gani o wu tin ma na o na zaɲi lɪla o nunɲi. Ba ma zaɲi ba tɔg-o, yi ba bunɲi ni o ga lagi o vu yibeeli dum jɛgɛ mu o keeri.

³² Mari na ve o yi Zezi na wu mɛ tin, o ma na-o yi o vu o kuni doonɛ o yigɛ ni o wɛ: «A yuutu, nmu ya na wu yo, a nabɔ wum ya bá ti.»

³³ Zezi ma na o na keerɛ, yi Zwifɛ balu na tɔgi did-o ba ba tin di keerɛ. O wu ma cɔgi, yi o yira sɔɔri. ³⁴ O ma bwe-ba o wɛ: «Abam ki-o yɛn mu?»

Ba ma læri ba wɛ: «Dɪbam yuutu, ba n nii o yibeeli dum.»

³⁵ Zezi ma kan yi-na. ³⁶ Zwifɛ bam na nɛ kuntu tin, ba ma ta ba wɛ: «Nii o na tiini o so-o te.»

³⁷ Ku daari badaara maa te ba wu: «Wuntu mu puri lil-we wum yiə yam. Ku nan ki ta mu yi o wu cigi Lazaari tuuni dum?»

³⁸ Zezi na maa ve yibeeli dum jəgə tun, o wu daa ma cɔgi zanzan. Yibeeli dum deen wu piu yura ni mu, yi ba ma kandwe ba pi di ni. ³⁹ Zezi ma ta o wu: «Li-na kandwe dum á yagi daa ni.» Tu wum nakɔ Mariti ma ləri o wu: «A yuutu, ba na kwe-o ba ki tun, ku jigi da yana mu zım. Kuntu tun, oó ta tiini o lwe.»

⁴⁰ Zezi ma ta did-o o wu: «A marji a ta di nmu ni, nmu na ki n wu-didua di amu, nmu wú na We na jigi dam te tun.»

⁴¹ Ba ma li kandwe dum ba yagi daa ni. Zezi ma kwəni o yuu wəeni, yi o ta o wu: «Amu Ko, dınle di nmu na cəgi a taani tun. ⁴² A marji a ye ni nmu yəni n cəgi a taani marja maama. A nan tagi kuntu nɔn-kɔgɔ kulu na zigi yo tun ŋwaani mu, si ku pa ba se ni nmu tuni-ni.» ⁴³ O na tagi kuntu o ti tun, o ma bənji di kwər-dia o wu: «Lazaari, zanji n nunji!»

⁴⁴ Tu wum ma zanji o nunji, di garyiə yam ba ya me ba ba o jia di o ne, yi gɔɔ di kɔkari o yibiyə. Zezi ma ta di ba o wu: «Bwəli-na garyiə yam á yagi si o vu.»

Zwifə yigə tiinə bam na ki ni daani si ba gu Zezi te tun

(Matiyu 26:1-5, Mariki 14:1-2, Luki 22:1-2)

⁴⁵ Zwifə balu ya na tu Mari te tun ma na Zezi na bi Lazaari te tun. Ba zanzan ma ki ba wu-didua did-o.

⁴⁶ Ku daari ba badaara ma joori ba vu Farizlan tiinə bam te, yi ba ta di ba Zezi na ki kulu tun. ⁴⁷ We kaanum yigə tiinə bam di Farizlan tiinə bam laan ma la saryadirə nakwa bam maama ba ki daani, yi ba bwe ba wu: «Nii-na nɔnɔ wuntu na ki wo-kɔnkagila yalu maama tun. Dɔbam nan wú ki-o ta mu? ⁴⁸ Dı na yag-o si o taa ki kuntu, nɔnɔ bam maama wú ba ba se wum mu. Kuntu wú pa Rom didɛera bam laan ba ba cɔgi dí We-dikamunu kum di dí tu kum maama.»

⁴⁹ Balu na bwe daani kuntu tun, ba wu nɔnɔ didua yiri mu Kayifu. Wuntu mu yi ba We kaanum yuutu bini dum kuntu wuni. O ma ta di ba o wu: «Abam yəri kulukulu. ⁵⁰ Á fɔgi á buji á nii, nɔnɔ didua na tɔga dɔbam nɔnɔ bam maama ŋwaani, kuú ta lana ku pa dɔbam ku garı dí tu kum maama na cɔgi.» ⁵¹ Kayifu na tagi kuntu tun, ku dai o titi wubuŋa mu o me o ta. O nan na yi We kaanum yuutu tun, mu We pe o wuuri o ta ni, Zezi lagi o ti Zwifə dwi dum maama ŋwaani mu.

⁵² Ku nan dai ni o lagi o ti bantu dwi dum má ŋwaani mu. Ku yi We biə bam na jagi je maama tun di ŋwaani mu, si o wanti o ki-ba daani si ba taa yi dwi didua.

⁵³ Ku na zigi de dum kuntu ni tun, Zwifə yigə tiinə bam ma ki ni daani si ba gu Zezi. ⁵⁴ Kuntu ma pa Zezi daa ba beeri jaja Zude ni si nɔnɔ taa na-o. O ma yagi dáani, yi o vu je silu na batwari di kagua ni tun. Ku yi Efrayim ni mu o ve o zuuri da di o karabiə bam.

⁵⁵ Zwifə bam candiə kalu yiri na yi Paki tun deen ma daari fun si ka yi. Nɔnɔ zanzan ma zanji tu kum je maama ni, ba vu Zeruzalem si ba kwe ba titi di We, si ku loori candiə kam. ⁵⁶ Nɔnɔ bam ma beeri Zezi je. Ba ma la daani We-di-kamunu kum ni, yi ba bwe daani ba wu: «Abam buji ni, o bá ba o di candiə kam na?»

⁵⁷ We kaanum yigə tiinə bam di Farizlan tiinə bam deen ya pe ni ni, nɔnɔ wulu na ye Zezi na wu me tun, si o brı-ba, si ba ja-o.

Mari na zuli Zezi te tun

(Matiyu 26:6-13, Mariki 14:3-9)

12 Da yardu deen na daari si ku yi Paki candiə kam tun, Zezi ma vu o yi Betani. Ku yi dáani mu Lazaari zuuri da. Wuntu mu yi nɔnɔ wulu Zezi na pe o bi o yagi tuuni tun. ² Ba ma ki wudiu ba pa-o jəgə kam kuntu ni. Mariti maa wura o marji wudiu kum. Lazaari ma tɔgi o jəni si o di di Zezi. ³ Mari laan ma kwe trali nugə kalu yiri na yi naadi tun. Ka deen yi kunkwələ yi mu, yi ka tiini ka lana. Nugə kam kuntu yəlo cana zanzan. O ma kwe-ka o ma turi Zezi ne. O ma daari o ma o yuuywe o guguni o ne sim. Trali nugə kam lwəm dum ma zanji sɔɔ kum maama wuni. ⁴ Zezi karabiə bam didua wulu yiri na yi Zudasi Yiskariyo tun di tɔgi o wura. Wuntu mu yi wulu na wú ba o yəgi Zezi o pa nɔnɔ na tun. ⁵ O na ne Mari na ki te tun, o ma ta o wu: «Bee mu yi o ki kuntu? Dı ya wai dí kwe trali nugə kam dí yəgi, yi dí ce dí pa yinigə tiinə. Ka səbu kum ya wú yi səbu-dala biə-yatɔ (300).» ⁶ O na tagi kuntu tun, ku dai ni o jigi yinigə tiinə bam ŋwaani mu. O yi ŋwunu mu. Wuntu mu nii ba kɔgɔ kum səbu kum banja ni, yi o yəni o ŋɔni-ku o lta.

⁷ Zezi laan ma ləri o wu: «Yagi o yura, si o ki kuntu a na wú ti yi ba ki-ni tun ŋwaani mu. ⁸ Ku nan na yi yinigə tiinə, bantu ta wura mu di abam marja maama. Ku daari amu nan bá ta wura di abam marja maama.»

⁹ Zwifə kɔgɔ zanzan ma lwarı ni Zezi wu Betani ni. Ba ma zanji ba vu da. Ba na ve tun, ku dai Zezi yirani ŋwaani, ku yi si ba di na Lazaari wulu Zezi na pe o bi o yagi tuuni tun mu. ¹⁰ We kaanum yigə tiinə bam laan ma ki ni daani si ba gu Lazaari di, ¹¹ bəŋwaani Lazaari biim dum mu te Zwifə zanzan joori ba yigə tiinə bam kwaga ni, yi ba daari ba se Zezi.

Zezi na zu Zeruzalem te tun

(Matiyu 21:1-11, Mariki 11:1-11, Luki 19:28-40)

¹² Tɔga na puuri tun, nɔn-kɔgɔ kulu na tu Zeruzalem si ba di candiə kam tun ma lwarı ni Zezi maa buuna. ¹³ Ba ma vu ba kaari kuru-nɔnɔ, yi ba nunji ba maa ve si ba jeer-o. Ba na maa ve tun, ba maa zul-o ba wu:

«Ozaana! Zuli-na wulu na tu dí Yuutu Banja-We yiri ŋwaani tun.

Wuntu mu yi Yisrayel dwi tiinə pe.»

¹⁴ Zezi ma na buna-pɔla o di, ni We tɔɔ kum na maŋɔ ku ta te tun. Ku pupuni ku wɔ:

¹⁵ «Abam balu na zuuri Siyɔn tu kum ni tun, á yi taá kwarɔ fuuni.
Nii-na á pɛ wum,
o diini buna-pɔla o maa buuna.»

¹⁶ Maŋa kam kuntu ni, Zezi karabiá bam ya ma wu lwarɔ wænu tum kuntu kuri. Ku daari maŋa kam Zezi na tigi yi o bi o yagi tuuni o na paari-zulə We tee ni tun, mu ba laan guli We tɔɔ kum na tagi o taani te tun, di nɔn-kɔɔ kum na ki kulu ba zul-o tun.

¹⁷ Nɔɔna balu deen na wu Zezi tee ni yi o pa Lazaari bi o yagi tuuni tun ya maŋɔ ba ta ba bri tu kum nɔɔna bam, o na ki te o bəŋi Lazaari yi o nuŋi yibeeli dum wuni tun. ¹⁸ Ku yi kuntu ŋwaani mu nɔn-kɔɔ kum nuŋi tu kum ni ba jeer-o, ba na ni ni o ki wo-kɔkaguli dum kuntu tun ŋwaani. ¹⁹ Farizian tiinə bam laan maa te daani ba wɔ: «Á wu nɛ? Dɔbam bri dí bá wani kulukulu dí ki. Nii-na lugu kum nɔɔna bam maama mu tɔgi o kwaga.»

Zezi na te o tuuni dum taani te tun

²⁰ Greki tiinə balu deen na tɔgi ba vu Zeruzalem si ba di candiə kam ba zuli We tun badaara ma vu Filipi te.

²¹ Wuntu nuŋi Galile tu kulu yiri na yi Betisayida tun mu. Ba ma ta did-o ba wɔ: «Dɔbam lagi si dí na Zezi mu.»

²² Filipi ma vu o ta di Andre. Bantu bale ma vu ba ta ba bri Zezi. ²³ Zezi ma ta di ba o wɔ: «Maŋa kam laan yiə, si We pa Nabiin-bu wum na paari-zulə. ²⁴ A lagi a ta cɔga mu di abam si, nmu na jigi min-dwi, yi n na dugi-di tɔga ni, di wú nuŋi di ki biə zanzan mu. Nmu nan na wu se si n du-di tɔga ni si di puli di nuŋi di daari si min-bu wum pɔ, di wú ta yi didwi yirani mu taan, n bá na nyɔɔri di baŋa ni. ²⁵ Wulu na soe o titi ŋwɔa tun, kuntu tu bá na ŋwɔa We tee ni. Wulu nan na vun o ŋwɔa lugu kuntu baŋa ni tun, ku tu wú na ŋwɔa kalu na ba ti tun We tee ni. ²⁶ Wulu maama na lagi si o tuŋi amu tituŋa tun, kuntu tu maŋɔ si o tɔgi a kwaga mu. Kuntu, a na wu me tun, a tintuŋnu wum di wú ta tɔgi o wura. Wulu maama na tuŋi amu tituŋa tun, amu Ko wú pa o na zulə.»

²⁷ Zezi ma ta o wɔ: «A wu mu cɔgi zanzan. A nan wú ta ni bɛɛ mu? Aá loori a Ko mu si o vri-ni yaara yantu wuni na? Awo. Ku yi kuntu ŋwaani mu amu maŋɔ a ba si a yaari. ²⁸ A nan wú loori a Ko si o pa o yiri na zulə.»

Kwərə laan ma ŋɔɔni weyuu ni ka wɔ: «A maŋɔ a pa a yiri na zulə, a nan ta wú pa di na zulə.»

²⁹ Nɔn-kɔɔ kulu na zigɔ da tun ma ni kwərə kam, yi ba ta ba wɔ, dua mu mumunə. Badaara maa wɔ, ku yi maleka mu ŋɔɔni did-o.

³⁰ Zezi ma ta di ba o wɔ: «Ku dai amu ŋwaani mu kwərə kantu ŋɔɔni, ku yi abam ŋwaani mu ka ŋɔɔni.»

³¹ Maŋa laan yiə si We di nabiinə taani, si Di zəli lugu baŋa pɛ wum. ³² Ku daari ku na yi amu, maŋa kalu ba na wú zəŋi amu wɛɛni tun, amu wú pa nabiinə maama ba amu te.» ³³ O na tagi kuntu tun, o bri o na lagi o ti tuuni dwi dlu tun mu.

³⁴ Nɔn-kɔɔ kum ma lər-o ku wɔ: «Dɔbam ni ni ku pupuni We cullu tɔɔ wuni ku wɔ, Krisi wum We na tuŋi tun maŋɔ si o taa ŋwɔ mu maŋa maama. Bɛɛ nan mu yi n ta n wɔ, ba maŋɔ si ba zəŋi Nabiin-bu wum wɛɛni? Nabiin-bu wuntu nan yi wɔɔ?»

³⁵ Zezi ma ləri-ba o wɔ: «Pooni bá tiini di daani abam tee ni. Pooni dum ta na wu á tee ni maŋa kalu tun, si á taá veə, si lim yi ba di yi abam. Wulu na ve lim wuni tun yəri o na ve mɛ. ³⁶ Pooni dum ta na wu á tee ni tun, á nan se wulu na yi pooni dum tun, si á daari á taá yi pooni dum biə.»

Zezi na tagi kuntu o ti tun, o ma nuŋi ba titari ni o vu o səgi. ³⁷ Di o na maŋɔ o ki wo-kɔkagula zanzan ba yibiyə ni tun, ba daa ta wu se-o. ³⁸ Kuntu ma pa kulu We nijonnu Ezayi deen na tagi tun suni ku ki. O deen tagi faŋa faŋa o wɔ:

«Yuutu Baŋa-We,

nɔɔn-nɔɔn wu se dí na tagi taani dlu dí bri-ba tun. Nɔɔn-nɔɔn nan wu lwarɔ dí Yuutu wum dam dum na yi te tun.»

³⁹ Ba wu wani ba se Zezi taani dum, beŋwaani Ezayi ta tagi o wɔ:

⁴⁰ «Duntu mu dwe ba yiə,

yi Di pa ba wubuŋa ti,

si ba yiə yam yi wani ya taa nai,

si ba wubuŋa yam di yi wani ya lwarɔ We taani dum kuri,

si ba yi ləni ba wubuŋa ba se We si Di pa ba na yazurə.»

⁴¹ Ezayi deen tagi dí Yuutu wum taani kuntu, beŋwaani o wuuri o na Zezi paari-zulə na yi te yi o daa ta wu tu lugu baŋa.

⁴² Di kuntu di, Zwifə yigə tiinə zanzan di ta ki ba wu didua di Zezi. Ba na kwarɔ Farizian tiinə bam tun ŋwaani mu, ba wu ŋɔɔni-ku jaja, si baá zəli-ba ba We-digə kam ni. ⁴³ Ba na ki te tun bri ni ba soe si nabiinə wuru poli di ba ku dwe We wu na poli di ba.

Zezi na tu si o vri nabiinə lwarum wuni te tun

⁴⁴ Zezi ma ta di kwərə-dia o wɔ: «Wulu na ki o wu didua di amu tun, ku dai ni o se amu yirani mu, ku yi wulu na tuŋi-ni tun mu o se. ⁴⁵ Wulu na nɛ amu tun nɛ wulu na tuŋi-ni tun di mu. ⁴⁶ Amu tu lugu baŋa si a taa yi pooni mu a pa nabiinə, si wulu maama na se amu tun daa yi maŋɔ lim wuni. ⁴⁷ Wulu na ni a taani dum yi o wu se si o ki kulu a na tagi tun, ku dai amu mu cɔgi kuntu tu, beŋwaani amu na tu lugu baŋa tun, ku dai si a di nabiinə taani si a cɔgi-ba. Ku nan yi si a vri-ba ba

lwarim wunt mu. ⁴⁸ Wulu na vln amu yi o wu se a taani dum tun, mu kulu na wú cɔg-o: Taani dilu amu na ɛkɔn a bri kɔkna tun mu wú zari lugu tiim de dum ni di bri ni kuntu tu ba jigi bura. ⁴⁹ Ku nan dai a titi wobuɔa mu a ɛkɔn. Ku yi a Ko wulu na tunɔ-ni tun mu pe-ni ni si a ta kulu DL wobuɔa na lagɔ tun, yi DL ta bri-ni kulu a na wú ɛkɔn tun. ⁵⁰ Amu nan ye si balu na se ni dilu a Ko We na pe-ni si a ɛkɔn tun wú na ɛwla kalu na ba ti tun. A na yɛni a ɛkɔn te maama tun, ku yi a Ko We na tagɔ kulu o bri-ni tun mu.»

Zezi na zari o karabiə bam ne te tun

13 De didwi na daari si ba di Paki candiə kam tun, Zezi deen maa ye ni o maɔa kam yiə, si o yagu lugu baɔa si o daari o vu o Ko te. O maa soe balu na yi o kɔkna lugu baɔa ni tun, yi o tiini o so-ba ku ja gaali.

² Zezi di o karabiə bam maa je ba di wudiu titi ni, di sutaani ya maɔi di pa Zudasɔ Yiskariyo wulu na yi Simɔn bu tun li wobuɔa si o yəgi Zezi o pa kɔkna. ³ Zezi maa ye ni o Ko We mu pe-o dam worɔ maama baɔa ni, yi o ye ni o nunji We te mu, o nan ta wú joori o vu We te. ⁴ Ba na wura ba di tun, o ma zari da. O li o na zu gɔɔ kulu o daɔi tun, yi o daari o vɔ pupaa o tɛɔ ni.

⁵ O ma ki na o ki kacuə wunt o wura o maa zari o karabiə bam ne, yi o ma pupaa kum o ma guguni-si. ⁶ O ma ba o yi Simɔn Piyɛri te. Wuntu ma ta did-o o wɔ: «A yuutu, nmu mu wú zari amu ne na?»

⁷ Zezi ma lər-o o wɔ: «Nmu bá lwarɔ amu na wura a ki kulu tun kuri lele, n nan wú ba n lwarɔ ku kuri.»

⁸ Piyɛri ma ta o wɔ: «N bri n bá zari a ne maɔa di maɔa.»

Zezi ma lər-o o wɔ: «A na wu zari n ne sum, n bá n want n ta n yi amu kɔknu.»

⁹ Simɔn Piyɛri ma ta did-o o wɔ: «Ku na yi kuntu, a yuutu, yi zari a ne yirani, zari a jia di a yuu di n wəli da.»

¹⁰ Zezi laan ma ta did-o o wɔ: «Wulu na swe o yira tun daa ba jigi digiru, yi o daa wu maɔi si o swe o yira, ku na dai o ne yirani. Abam ba jigi digiru, ku nan dai á maama.» ¹¹ Bɛɔwaani Zezi maɔi o ye wulu na lagɔ o yəg-o o pa kɔkna tun. Mu ku kuri o tagɔ o wɔ, ku dai ba maama mu ba jigi digiru tun.

¹² Zezi na zari ba ne sum o ti tun, o ma joori o zu o gɔɔ kum, yi o vu o jəni o jəɔ je ni. O laan ma bwe-ba o wɔ: «Abam lwarɔ kulu amu na ki di abam tun kuri na?»

¹³ Abam yəni á bə amu ni, Karanyina naa á Yuutu mu. Abam na bə te tun ku maɔi, bɛɔwaani amu suni a yi kuntu mu. ¹⁴ Amu nan na yi abam Yuutu di á Karanyina yi a zari abam ne tun, ku maɔi si abam di laan zuli daani kuntu mu. ¹⁵ Amu nan ki a bri abam, si á lwəni amu na ki abam te tun mu. ¹⁶ A lagɔ a ta ciga mu di abam si, gamba tərə ka na dwe ka tu. Tuntunɔn nan

tərə o na dwe wulu na tun-o tun. ¹⁷ Abam na lwarɔ tun, á na ki kuntu, á wú taá jigi yu-yorɔ.

¹⁸ Ku nan dai abam maama taani mu a tɛa. A ye balu a na kuri tun. Ku daari kulu na pupuni We tɔk kum wunt tun maɔi si ku ki mu. Ku tagɔ ku wɔ: «Wulu na jəni o di wudiu di amu tun mu joori o zigi amu ziga.» ¹⁹ A nan wuuri a ta a bri abam mu yi ku ta wu ki, si ku na tu ku ki, si á want á se ni amu yi wulu na wura maɔa maama tun. ²⁰ A lagɔ a ta ciga mu di abam si, kɔknu na jeeri wulu maama a na tunɔ tun, kuntu tu jeeri amu mu. Ku daari, wulu na jeeri amu tun, o jeeri wulu na tunɔ-ni tun mu.»

²¹ Zezi na tagɔ kuntu o ti tun, o wu ma tiini ku cɔgi ku pa o ɛkɔn jaja o wɔ: «A lagɔ a ta ciga mu di abam si, abam didua mu lagɔ o yəgi amu o pa kɔkna.»

²² O na tagɔ kuntu tun, o karabiə bam maa nii daani, yi ba bri ba yəri wulu titi o na tɛ bantu wunt tun.

²³ Wulu Zezi na soe lanyirani ba wunt tun maa je o tɔkəri ni. ²⁴ Simɔn Piyɛri ma yigisi o jura o bri wuntu, si o bwe Zezi o nii, ku yi kɔk taani mu o tɛa. ²⁵ Kɔknu wum ma fɔkri o yi Zezi o sal-o, yi o bwe o wɔ: «A Yuutu, ku yi kɔk mu?»

²⁶ Zezi ma ləri o wɔ: «Amu na fɔgi dɛpe a lu dwə wunt a pa wulu tun, mu ku tu.» O laan ma fɔ dɛpe dum o ma lu o pa Zudasɔ Yiskariyo wulu na yi Simɔn bu tun. ²⁷ Zudasɔ na jɔɔi dɛpe dum kuntu tun, sutaani ma zu o bi-carɔ. Zezi ma ta did-o o wɔ: «Ki lila si n ki kulu nmu na lagɔ n ki tun.»

²⁸ Balu maama na je ba di tun wulowulu ma wu lwarɔ Zezi na tagɔ kulu did-o tun kuri. ²⁹ Zudasɔ nan na nii ba kɔg kum səbu kum baɔa ni tun, ba badaara maa buɔi ni Zezi tun-o si o vu o yəgi wudiu mu si ba ma di candiə kam, naa o ga tun-o si o vu o pa yinigə tiinə wəənu mu. ³⁰ Zudasɔ na jɔɔi dɛpe dum tun, o ma da o zari o nunji. Ku deen yi titi ni mu.

³¹ Zudasɔ na nunji o daari kuntu tun, Zezi ma ta o wɔ: «Lele kuntu amu Nabiin-bu wum wú na paari-zulə, yi We titi wú na zulə amu ɛwaani. ³² We na ne zulə amu ɛwaani tun, DL laan wú pa a na paari-zulə DL titi tee ni. We nan wú pa a na zulə lele kuntu. ³³ A biə-ba, a daa bá tiini a daani abam tee ni. Abam nan wú ba á beeri amu jəgə. A nan lagɔ a ta a bri abam kulu a na maɔi a ta a bri Zwifə bam a wɔ, amu na lagɔ a vu me tun, abam bá want da á vu. ³⁴ A nan lagɔ a pa abam ni-duuri mu. Taá soe-na daani. Amu na soe abam te tun, abam di taá soe daani kuntu. ³⁵ Á na soe daani, kɔkna maama wú lwarɔ ni abam yi a karabiə mu.»

Zezi na wuuri o bri Piyɛri na wú vi-o te tun

(Matiyu 26:31-35, Marki 14:27-31, Luki 22:31-34)

³⁶ Simɔn Piyɛri ma bwe Zezi o wɔ: «A yuutu, yən mu n lagɔ n vu?»

Zezi ma læri o wɔ: «Amu na lagi a vu mɛ tɪn, nmu bá wani n da n vu lele kuntu. Maŋa kadoŋ ni mu, nmu laan wú wani n da-ni n vu.»

³⁷ Pɔyɛɛɪ ma ta o wɔ: «A yuutu, bɛɛ mu yi a bá wani a tɔgi nmu lele kuntu? Amu wú sɛ si a ti nmu ŋwaani.»

³⁸ Zezi ma lær-o o wɔ: «Nmu wú sɪni n sɛ si n ti amu ŋwaani na? A lagi a ta cɪga mu di nmu si, ku na wú loori si cɪbwɔ keeri tɪn, nmu wú fu kuni bɪtɔ ni n yəri amu.»

Wulu na nɛ Zezi tɪn, o nɛ o Ko Wɛ di mu

14 Zezi laan ma ta di o karabiə bam o wɔ: «Á yi pa á bɪcara taa maga. Kɪ-na á wu-dɪdɪwa di Wɛ, si á kɪ á wu-dɪdɪwa di amu di. ² A Ko wum sɔŋɔ ni, je zanzan mu wura. A nan lagi a vu a kwɛ je mu a pa abam. Ku na dai cɪga, a ya bá ta di abam. ³ A na ve a kwɛ je sɪm a ti abam ŋwaani, a laan wú joori a ba a ja abam, si á tɔgi á vu á taá wu amu na wu mɛ tɪn. ⁴ Abam nan ye a na maa ve tɪn cwɛŋə.»

⁵ Toma ma ta did-o o wɔ: «A yuutu, dɪbam yəri nmu na lagi n vu mɛ tɪn. Dí nan wú kɪ ta mu dí lwarɪ ka cwɛŋə?»

⁶ Zezi ma ta did-o o wɔ: «Amu mu yi cwɛŋə di cɪga tu di ŋwɪa tu. Nɔɔn-nɔɔnɔ bá wani o vu a Ko Wɛ te di o na wu dɛ amu o vu. ⁷ Abam na ye amu, á wú lwarɪ a Ko wum di. Lele kuntu abam lwar-o, á nan nɛ-o di.»

⁸ Filipi ma ta o wɔ: «A yuutu, brɪ dɪbam n Ko wum, si kuntu wú maŋɪ dɪbam.»

⁹ Zezi ma læri o wɔ: «Filipi, amu daani abam tee ni yi nmu ta yəri amu na? Wulu maama na nɛ amu tɪn nɛ amu Ko wum mu. Bɛŋwaani mu yi n ta n wɪ, a brɪ abam a Ko wum? ¹⁰ Nmu wu sɛ ni amu wura di a Ko yi a Ko wura di amu na? Taani dɪlu amu na tagɪ a brɪ abam tɪn dai amu titɪ nyɪm. Ku yi amu Ko wum mu ŋwɪ amu wuni, yi o tɔŋɪ o titɔŋa. ¹¹ Taá jɪgi-na wu-dɪdɪwa di amu, si amu wura di a Ko yi a Ko wura di amu. Á na wu kɪ á wu-dɪdɪwa di amu a taani dɪm ŋwaani, á weeni á kɪ á wu-dɪdɪwa di amu titɔŋa yalu amu na tɔŋɪ tɪn ŋwaani. ¹² A lagi a ta cɪga mu di abam si, wulu na kɪ o wu-dɪdɪwa di amu tɪn wú tɔŋɪ titɔŋa yalu doŋ amu na tɔŋɪ tɪn. O nan wú tɔŋɪ titɔŋ-kamunə si ya taa dwe amu na kɪ te tɪn, amu na lagi a vu a Ko te tɪn ŋwaani. ¹³ Kulu maama abam na wú loori amu yɪrɪ ŋwaani tɪn, áá kɪ-ku a pa abam si a Ko Wɛ na zulə amu ŋwaani. ¹⁴ Abam na loori wonjo kulu maama amu yɪrɪ ŋwaani tɪn, amu wú kɪ-ku a pa abam.

¹⁵ Abam na soe amu, á wú sɛ a niə yam. ¹⁶ A nan wú loori a Ko wum si o pa abam Zənnu wudoŋ. Wuntu wú ta wu abam tee ni maŋa kalu na ba ti tɪn. ¹⁷ Wuntu mu yi Wɛ Joro kulu na yi cɪga tu tɪn. Nɔɔna balu kugu je na wu lugu baŋa ni tɪn bá wani ba sɛ-o, bɛŋwaani ba bá wani ba na-o, yi ba bá wani ba lwar-o di. Ku daari abam nan ye-o, bɛŋwaani o wura di abam, yi oó ta

ŋwɪ abam wuni. ¹⁸ Amu bá yagɪ abam á yɪrani. Áá joori a ba abam te. ¹⁹ Ku na kɪ fun, lugu baŋa nɔɔna bam daa bá na amu. Abam nan wú na-ni. Bɛŋwaani, amu na jɪgi ŋwɪa Wɛ tee ni tɪn, abam di wú na ŋwɪa Wɛ tee ni. ²⁰ Dɛ dɪm kuntu ni á wú lwarɪ ni a wura di a Ko Wɛ, yi abam di wura di amu, yi amu di wura di abam.

²¹ Nɔɔnɔ wulu maama na sɛ a niə yam yi o tɔgi-ya tɪn mu yi wulu na soe amu tɪn. A Ko Wɛ wú ta soe kuntu tu. A di nan wú ta so-o, yi a kwəri a pa o lwarɪ amu na yi wulu tɪn.»

²² Zezi na tagɪ kuntu tɪn, nɔɔnɔ wudoŋ di yɪrɪ na yi Zudasɪ yi ku dai Zudasɪ Yiskariyo tɪn ma læri o wɔ: «A yuutu, nmu wú kɪ ta mu n pa dɪbam lwarɪ nmu na yi wulu tɪn, yi lugu baŋa nɔɔna bam bá lwarɪ?»

²³ Zezi ma lær-o o wɔ: «Wulu na soe amu tɪn wú sɛ o kɪ a na tagɪ kulu tɪn mu. A Ko wú ta soe kuntu tu, yi amu di a Ko wú ba o te dí taá wura did-o. ²⁴ Wulu maama nan na ba soe amu tɪn bá sɛ o kɪ a na tagɪ kulu tɪn. Taani dɪlu abam nan na ni tɪn dai amu nyɪm, di nuŋɪ a Ko wulu na tɔŋɪ-nɪ tɪn te mu. ²⁵ A maŋɪ a ta wəənu tum kuntu a brɪ abam maŋa kam a ta na wu abam tee ni tɪn. ²⁶ Ku daari, Zənnu wulu na wú ba abam te tɪn, wuntu mu yi Wɛ Joro kum a Ko Wɛ na wú tɔŋɪ si ku ba amu yɪrɪ ŋwaani tɪn. Kuntu wú brɪ abam wonjo maa-ma, yi kuú pa á guli kulu maama amu na maŋɪ a ta a brɪ abam tɪn.

²⁷ Amu yagɪ wu-zuru mu a pa abam. Ku yi amu titɪ wu-zuru mu a pɛ abam. Amu na pɛ abam wu-zuru kulu tɪn, ku dai lugu baŋa nyɪm. Á yi pa á bɪcara taa maga, á nan yi taá jɪgi liə di. ²⁸ Abam maŋɪ á ni amu na tagɪ di abam ni, a lagi a viiri, yi a ta wú joori a ba abam te. Abam ya na soe amu, á wú taá jɪgi wupolo didaani amu na lagi a vu a Ko Wɛ te tɪn, bɛŋwaani a Ko Wɛ dwe amu. ²⁹ Amu nan tagɪ wəənu tuntu a brɪ abam lele kuntu yi ti daa ta wu kɪ, si ti na tu ti kɪ, si á wani á sɛ a taani dɪm. ³⁰ Amu daa bá ŋɔɔni taani zanzan di abam, lugu baŋa pɛ sutaani na maa bɪni tɪn ŋwaani. Wuntu nan bá jɪgi dam di amu. ³¹ A nan maŋɪ si a pa lugu baŋa nɔɔna lwarɪ ni a soe a Ko wum, kuntu mu a kɪ kulu maama a Ko na pɛ-nɪ ni si a kɪ tɪn mu.

Á zanɪ si dí viiri.»

Zezi di o nɔɔna bam nyɪ ni vinyə tiu di ku nɛ mu te

15 Zezi ma ta di ba o wɔ: «Amu yi vinyə tiu cɪga cɪga. A Ko maa yi tiu kum tu, yi o nii ku baŋa ni.

² Naga kalu na nuŋɪ tiu kum yɪra ni yi ka ba læri biə tɪn, oó go-ka o yagɪ mu. Ku daari naga kalu na læri biə tɪn, oó farɪsɪ-ka mu, si ka taa lana, si ka taa fɔgi ka læri biə zanzan. ³ Abam bɪcara nan maŋɪ ya kwɛ lanyɪrani, ni ba na farɪsɪ tiu nɛ yi si lana te tɪn, á na sɛ taani dɪlu amu na ŋɔɔni a brɪ abam tɪn ŋwaani. ⁴ Taá wura di amu, si amu di wú ta ŋwɪ abam wuni. Tiu naga bá wani ka læ biə ka yɪrani yi ka tɛri tiu kum yɪra ni. Ku

nan yi bɪdwi mu di abam. Abam maŋɪ sɪ á taá wura di amu mu, sɪ á laan wanɪ á taá kɪ kəm-laaru.

⁵ Amu mu yi tiu kum, yi abam yi ku nɛ sɪm. Wulu maama na wura di amu yi amu ŋwi kuntu tu wuni tɪn wú ta kɪ kəm-laaru mu, nɪ naga kalu na ləri biə zanzan tɪn. Amu nan na təri á bɪcara nɪ, á bá wanɪ kulokulu á kɪ. ⁶ Wulu na tərə di amu tɪn nɪ di tiu naga kalu ba na goni ba yaɣɪ yi ka ku tɪn mu. Tiu nɛ sɪlu na kugi tɪn, baá pɛ-sɪ ba kɪ mini nɪ mu yi sɪ di. ⁷ Abam nan na wura di amu, yi amu taanɪ dɪm na wu á bɪcara nɪ, á wú wanɪ á loori kulu maama á wubuŋa na lagɪ tɪn, yi á wú na-ku. ⁸ Abam na kɪ kəm-laaru, nɪ tiu na ləri bu-ŋuna zanzan te tɪn, á wú sɪnɪ á taá yi amu karabiə, yi kuntu wú pa a Ko wum na zulə. ⁹ Nɪnɛnɪ a Ko na soe amu te tɪn, amu di soe abam kuntu mu. Taá jɪɣɪ-na amu sono kum á bɪcara nɪ. ¹⁰ Abam na kɪ a na tagɪ kulu tɪn, á wú wanɪ á taá jɪɣɪ amu sono kum kuntu, nɪ amu di na kɪ a Ko na tagɪ kulu yi a jɪɣɪ o sono kum a bɪcarɪ nɪ te tɪn.

¹¹ A tagɪ wəənu tɪntu a brɪ abam, sɪ wupolo kulu a na jɪɣɪ tɪn mu taa wu abam wuni, sɪ ku pa abam wupolo kum ja gaali. ¹² Ni dilu amu na lagɪ a pa abam tɪn mu tɪntu:

Á taá soe daanɪ,

nɪnɛnɪ a na soe abam te tɪn.

¹³ Sono tərə ku na dwe tɪntu, sɪ nɔɔnɔ sɛ sɪ o tɪ o don-nə ŋwaanɪ. ¹⁴ Abam na kɪ a na tagɪ kulu tɪn, á wú ta yi a cilonnə mu. ¹⁵ Amu daa bá ta bə abam nɪ a tɪntuŋna. Bɛŋwaanɪ tɪntuŋnɔ yəri kulu o yuutu na lagɪ o kɪ tɪn. Ku nan na yi abam, a tagɪ kulu maama a na ni a Ko Wɛ tee nɪ tɪn a brɪ abam. Kuntu ŋwaanɪ mu a laan bə abam nɪ a cilonnə. ¹⁶ Ku nan dai abam mu kuri amu. Ku yi amu mu kuri abam, yi a daari a pa abam ni sɪ á taá kɪ kəm-laaru. Kəm-laaru tum kuntu wú ta wura maŋa maama. Abam na kɪ kəm-laaru tum kuntu, a Ko wú pa abam kulu maama á na wú loori o tee nɪ amu yɪrɪ ŋwaanɪ tɪn. ¹⁷ Amu na pɛ abam ni sɪ á kɪ kulu tɪn mu tɪntu:

Á taá soe daanɪ.»

Lugu baŋa nɔɔna na wú culi Wɛ nɔɔna te tɪn

¹⁸ Zezi daa ma ta o wɪ: «Lugu baŋa nɔɔna bam wú culi abam. Ba nan na culi abam, sɪ á lwarɪ nɪ ba maŋɪ ba da yigə ba culi amu mu. ¹⁹ Abam ya na yi lugu baŋa nyum, ku nɔɔna bam ya wú ta soe abam, á na yi ku nyum tɪn ŋwaanɪ. Amu nan mu kuri abam lugu nɔɔna bam wuni, yi á daa dai ba nyum. Kuntu ŋwaanɪ mu balu na yi lugu baŋa nɔɔna tɪn wú ta culi abam. ²⁰ Guli-na a na maŋa a ta kulu a brɪ abam tɪn: Tɪntuŋnɔ tərə o na dwe o yuutu. Ba na yaari amu tɪn, baá yaari abam di mu. Ba nan na sɛ amu ni-taanɪ dɪm, baá sɛ abam di ni-taanɪ mu. ²¹ Ba nan wú kɪ abam tɪntu wəənu tɪm maama amu ŋwaanɪ mu, bɛŋwaanɪ ba yəri wulu na tuŋɪ-nɪ tɪn. ²² Amu ya na wu tu a ŋɔɔnɔ cɪga a brɪ-ba,

lwarɪm ya bá ta wu ba yuu nɪ. Lele kuntu ba nan daa bá wanɪ ba ta nɪ ba jɪɣɪ bura. ²³ Wulu maama na culi amu tɪn, kuntu tu culi a Ko wum di mu. ²⁴ Amu kɪ tɪtuŋ-ŋuna yalu nɔɔnɔ-nɔɔnɔ ta na wu kɪ ya donɣ tɪn a brɪ-ba. A ya na wu kɪ a brɪ-ba, lwarɪm ya bá ta wu ba yuu nɪ. Ba nan nɛ a na kɪ kulu tɪn, yi ba ta culi amu di a Ko wum maama. ²⁵ Ku nan kɪ sɪ ku pa kulu na pupunɪ Wɛ cullu nɔɔnɔ kum wuni tɪn mu sɪnɪ ku kɪ, di ku na wɪ: «Ba culi amu, yi a wu kɪ kulokulu.»

²⁶ Zənnu wum nan wú nurɪ a Ko te o ba. Wum mu yi Wɛ Joro kulu na yi cɪga tu tɪn. A nan wú tuŋ-o yi o ba abam te, yi o laan wú ŋɔɔnɔ a cɪga kam o brɪ abam.

²⁷ Abam di nan wú ŋɔɔnɔ a cɪga kam taanɪ á brɪ nɔɔna, bɛŋwaanɪ abam maŋɪ á wura di amu pulim nɪ mu.»

16 «A nan ŋɔɔnɔ wəənu tɪntu a brɪ abam sɪ ku pa á yi zaŋɪ á yaɣɪ Wɛ cwəŋə kam tɔɣum mu. ² Ba nan wú lɪ abam ba Wɛ-di sum wuni. Maŋa nan wú ba ka yi, yi nɔɔna wú gu abam, yi ba buŋɪ nɪ ba tuŋɪ tɪtuŋ-ŋum mu ba pa Wɛ. ³ Ba nan wú kɪ abam wəənu tɪm kuntu, bɛŋwaanɪ ba yəri a Ko wum, ba nan yəri amu di. ⁴ A tɛ wəənu tɪntu maama a brɪ abam, sɪ maŋa kam na yiə ba na kɪ abam kuntu, sɪ á wanɪ á guli nɪ amu maŋɪ a ta-tɪ a brɪ abam.»

Wɛ Joro kum na wú brɪ nɔɔna cɪga te tɪn

«A wu tagɪ wəənu tɪm kuntu a brɪ abam pulim nɪ, bɛŋwaanɪ amu ya wu abam tee nɪ mu. ⁵ Ku daari lele kuntu a lagɪ a vu wulu na tuŋɪ-nɪ tɪn te. Abam wuluwulu nan wu bwe-nɪ á nii, a lagɪ a vu yən mu? ⁶ Amu nan na tagɪ a brɪ abam kulu na lagɪ ku kɪ tɪn mu pɛ á wuru tiini tɪ cɔɣɪ. ⁷ Ku daari, a lagɪ a ta cɪga mu di abam sɪ, amu na viiri, kuú ta lana ku pa abam. Bɛŋwaanɪ, amu na wu viiri, Zənnu wum bá ba abam te. A nan na veə, a laan wú tuŋ-o yi o ba abam te. ⁸ O nan na tuə, oó pa lugu baŋa nɔɔna lwarɪ nɪ ba tusi mu ba lwarɪm wuni, di Wɛ cɪga kam laŋa nɪ, di Wɛ na wú di nɔɔna taanɪ te tɪn. ⁹ Oó brɪ-ba nɪ ba na wu sɛ amu tɪn ba kɪ lwarɪm mu. ¹⁰ Oó brɪ-ba nɪ ba tusi Wɛ cɪga kam wuni, bɛŋwaanɪ amu lagɪ a vu a Ko Wɛ te, yi á daa bá na-nɪ. ¹¹ O ta wú brɪ-ba nɪ ba tusi Wɛ sarɪya dim dim wuni, bɛŋwaanɪ wulu na yi lugu baŋa pɛ wum tɪn maŋɪ o ga bura.

¹² Amu ya ta jɪɣɪ wəənu zanzan sɪ a ta a brɪ abam, tɪ nan wú ta tiini tɪ camma di abam lele. ¹³ Ku daari Wɛ Joro kum yi cɪga tu mu. Ku na tuə, ku laan wú pa á lwarɪ cɪga kam maama. Ku nan dai ku tɪtɪ taanɪ mu ku lagɪ ku ŋɔɔnɔ. Kuú ŋɔɔnɔ kulu ku na ni Wɛ tee nɪ tɪn mu, ku ma daari ku ta wəənu tɪlu na lagɪ tɪ ba tɪn ku brɪ abam. ¹⁴ Ku nan wú pa amu na zulə, bɛŋwaanɪ kuú brɪ abam amu cɪga kam maama. ¹⁵ A Ko wum na jɪɣɪ kulu maama tɪn yi amu di nyum mu. Kuntu ŋwaanɪ mu a tagɪ a wɪ, Dɪ Joro kum wú brɪ abam amu cɪga kam maama.

¹⁶ Ku na ki fun, abam daa bá na amu, yi maɗa funfun na weli da, á wú joori á na-ni, [a na maa ve a Ko te tun ɗwaani.]»

Wu-cɔɔ na wú lani ku ji wupolo te tun

¹⁷ Zezi na tagi kuntu tun, o karabië badaara maa te daani ba wu: «O na tagi o wu, ku na ki fun dí daa bá na-o, yi maɗa funfun na weli da dí daa wú joori dí na-o tun, ku kuri mu bæ? O na tagi o wu, o lagi o vu o Ko te tun, dí yəri ku kuri.»

¹⁸ Ba ta maa tiini ba bwe daani ba wu: «O na tagi o wu, ku na ki fun tun, ku kuri mu bæ? Dí yəri o na te kulu tun kuri.»

¹⁹ Zezi ma lwaru ni ba lagi si ba bwe-o taani dum kuri. O ma ta di ba o wu: «A na tagi a wu, ku na ki fun á daa bá na-ni, yi maɗa funfun na weli da á wú joori á na-ni tun ɗwaani mu á bwe daani na? ²⁰ A nan lagi a ta ciga mu di abam si, abam wú ba á keeri á coosi. Ku daari lugu baɗa nɔɔna bam wú ta jigi wupolo. Abam wuru wú ba ti cɔɔ, yi á wu-cɔɔ kum laan wú lani ku ji wupolo. ²¹ Maɗa kalu kaani na lagi o lu bu tun, o jigi lië mu, beɗwaani o canɛeri maɗa yië. O nan na lagi bu wum, o laan wú swe o cam dum ni ni, yi o jigi wupolo di o na lagi bu wum tun. ²² Ku nan yi kuntu mu di abam di. Lele kuntu á jigi lië. Amu nan daa ta wú joori a na abam, yi ku pa á tiini á na wupolo, yi nɔɔn-nɔɔnu daa bá wani-ku o cɔɔ. ²³ De dum kuntu na yië, abam daa bá bwe amu kulukulu. A lagi a ta ciga mu di abam si, a Ko wum wú pa abam kulu maama abam na wú loori amu yiri ɗwaani tun. ²⁴ Abam nan ta maɗi á wu loori kulukulu di amu yiri. Nan loori-na, si á wú na, si ku pa abam wupolo kum tiini ku gaali.

²⁵ A na tagi wænu tuntu a bri abam tun, ku yi mi-maɗa mu a me a ta. Maɗa nan wú ba, yi a daa bá maɗi mumaɗa a ma bri abam. A laan wú ba a ɗɔɔni a Ko We taani dum jaja mu a bri abam. ²⁶ De dum kuntu ni, amu daa bá loori a Ko We abam ɗwaani. Abam mu wú loori-DI amu yiri ɗwaani, ²⁷ beɗwaani We titi maɗi DI soe abam, abam na soe amu yi á kwæri á se ni a nunji DI tee ni tun ɗwaani. ²⁸ Amu suni a nunji a Ko Baɗa-We te mu a ba lugu baɗa. Lele kuntu a nan lagi a yagi lugu baɗa si a joori a vu DI te.»

²⁹ Zezi na tagi kuntu tun, o karabië bam laan ma ta did-o ba wu: «Nii, nmu laan ɗɔɔni jaja mu, n daa wu me mumaɗa n maɗi. ³⁰ Lele kuntu, dí laan lwaru ni nmu ye wonjo maama. Nmu daa n ba lagi si nɔɔn-nɔɔnu bwe-m taani. Kuntu ɗwaani mu dibam se ni nmu suni n nunji We te.»

³¹ Zezi ma læri-ba o wu: «Lele kuntu á laan se na? ³² Nii-na, maɗa maa buɗi, ka nan yi ka ti, yi abam wú jagi, yi á didua didua wú joori o kwe o cwæŋə o daari amu yirani. A nan bá ta yi a yirani, beɗwaani a Ko wum wú ta wu a tee ni. ³³ Amu tagi wænu tuntu a bri

abam si ku pa á na wu-zuru mu amu tɔɔm dum wuni. Lugu baɗa ni á wú na yaara. Nan taá jigi-na pu-dia, si amu wani lugu.»

Zezi na waru We o pa o karabië bam te tun

17 Zezi na tagi taani dum kuntu o ti tun, o ma kwæni o yuu wæni yi o wu: «Amu Ko, a tuuni maɗa kam laan yië. Amu yi nmu Bu mu. Nan pa a na zulə, si amu di wú pa n na zulə. ² Beɗwaani nmu pe-ni dam nabiinë maama baɗa ni, si a wani a pa balu maama nmu na pe-ni tun na ɗwala kalu na ba ti tun. ³ ɗwala kalu na ba ti tun mu yi si nabiinë wani ba lwaru nmu wulu yirani na yi Ciga Tu Baɗa-We tun, si ba daari ba taa ye amu Zezi Krisi wulu nmu na tunji tun. ⁴ A pe nɔɔn-lwaru nmu zulə yam lugu baɗa ni. A ti titunji dum nmu na pe-ni si a tunji tun. ⁵ Amu Ko, pa a na paari-zulə nmu tee ni lele kuntu, paari-zulə yalu a na maɗi a jigi di nmu ku loori lugu baɗa ta na wu ki tun.

⁶ Amu pe nɔɔna balu nmu na kuri lugu baɗa nɔɔna bam wuni n ki amu juna ni tun lwaru nmu na yi wulu. Bantu yi nmu nyum mu, yi n kwe-ba n ki amu juna ni. Ba nan se nmu ni-taani dum. ⁷ Lele kuntu ba lwaru ni, kulu maama nmu na pe amu tun nunji nmu te mu. ⁸ Beɗwaani kwæŋə kalu nmu na pe amu tun mu a pe-ba, yi ba se. Ba nan lwaru lanyirani ni amu nunji nmu te mu, yi ba ta se ni nmu tunji-ni.

⁹ A nan loori nmu bantu ɗwaani mu, si a ba loori nmu lugu baɗa nɔɔna bam ɗwaani. Ku yi nɔɔna balu nmu na ki a juna ni tun ɗwaani mu, beɗwaani bantu yi nmu nyum mu. ¹⁰ Wonjo kulu maama a na jigi tun yi nmu nyum mu, yi nmu di na jigi wonjo kulu maama tun yi amu nyum. Nɔɔna balu na yi nmu nyum yi n ki-ba amu juna ni tun mu pe a na zulə. ¹¹ Amu daa bá ta wu lugu baɗa ni, bantu nan ta wura mu. A maa buɗi nmu te mu. Amu Ko, Wu-pɔŋo Tu Baɗa-We, mai nmu yiri dam dum n ta n mai n nii n nɔɔna bam baɗa ni, yiri dilu nmu na pe amu tun, si ku pa ba taa yi wonjo didua, ni nmu di amu na yi didua te tun. ¹² A na wura di ba maɗa kalu tun, nmu yiri dam dum n na pe-ni tun mu a me a nii ba baɗa ni, a ma ci-ba yi ba wuluwulu wu je, ku na dai wulu wum na maɗi si o cɔɔ tun yirani. Nmu tɔɔn kum bri ni wuntu maɗi si o cɔɔ mu.

¹³ Lele kuntu amu maa buɗi nmu te, a nan tagi wænu tuntu lugu baɗa ni mu, si ku pa nmu nɔɔna bam taa jigi amu wupolo kum donj ba wuni, si ba taa jigi wupolo ku gaali. ¹⁴ A ma pa-ba nmu taani dum. Balu kugu je na wu lugu baɗa ni tun ma culi-ba, ba na dai lugu baɗa nyum tun ɗwaani, ni amu di na dai lugu baɗa nyum te tun. ¹⁵ Ku nan dai ni a loori nmu si n li-ba lugu baɗa ni. A loori nmu si n ci-ba sutaani na yi wolwaanu tu tun juna ni mu. ¹⁶ Ba dai lugu baɗa nyum, ni amu di na dai lugu baɗa nyum te tun. ¹⁷ Fɔɔl n kwæ-ba di n ciga kam si ba taa yi nmu nyum. Nmu taani dum yi

ciga mu. ¹⁸ Amu tunji-ba lugu wuni, ni nmu di na tunji amu lugu banja ni te tun mu. ¹⁹ Ku nan yi bantu nwaani mu a kwe a titi a ki nmu jnja ni, si ku pa bantu di wani ba taa yi nmu nyim ciga ciga.

²⁰ A nan ba loori nmu a pai bantu yirani má, ku yi balu di na wú ba ba ki ba wu-didua di amu bantu taani dum nwaani tun di mu. ²¹ A nan loori nmu, si ku pa ba maama taa yi wonjo didua mu. Amu Ko, nmu nwa amu wuni, yi amu di nwa nmu wuni. Nan pa bantu di taa nwa di dibam kuntu don, si ba taa yi wonjo didua, si ku pa lugu banja nwna se ni nmu tunji-ni. ²² A pe-ba zulə yalu nmu na pe amu tun, si ba wani ba taa yi wonjo didua, ni amu di nmu na yi didua te tun.

²³ Amu nwa ba wuni yi nmu nwa amu wuni, si ku pa ba suni ba taa yi wonjo didua, si lugu banja nwna wani ba lwaru ni nmu mu tunji-ni, yi nmu soe nmu nwna bam, nwneni nmu na soe amu te tun.

²⁴ Amu Ko, a lagu si balu nmu na ki a jnja ni tun taa tugi ba wu amu na wu me tun, si ku pa ba na amu paari-zulə yalu nmu na pe-ni tun. Benwaani nmu manji n soe amu ku loori lugu banja daa ta na wu ki tun.

²⁵ Amu Ko, nmu yi Ciga Tu. Lugu kum nwna bam nan yari nmu. A nan ye nmu, yi a nwna bam di ye ni nmu tunji-ni. ²⁶ Amu nan pe ba lwaru nmu na yi wulu tun, yi a daa ta wú pa ba lwaru nmu, si ku pa sono kulu nmu na jigi amu nwaani tun taa wu ba wuni, si amu titi taa nwa ba wuni.»

Ba na jaani Zezi te tun

(Matiyu 26:47-56, Maruki 14:43-50, Luki 22:47-53)

18 Zezi deen na tagi wəənu tum kuntu o ti tun, o di o karabiə bam ma zanji ba nunji ba ke. Ba ma vu ba be nabara kalu yiri na yi Sidrən tun. Gaari maa wu jəgə kam kuntu ni. Ba ma vu ba zu di wu. ² Zezi di o karabiə bam deen yəni ba jeeri daani gaari dum kuntu ni mu. Kuntu mu pe Zudası wulu na lagı o yəgi Zezi o pa tun di ye ka jəgə. ³ Zudası ma tugi di paman-kəgə o vu jəgə kam kuntu. We kaanum yigə tiinə bam di Farizian tiinə bam di tunji ba nwna si ba tugi ba vu. Ba ma jigi ba jara zula didaani min-zwəənu di mwna. ⁴ Zezi nan manji o ye kulu maama na lagı ku ki-o tun. O ma fwni o twe ba te, yi o bwe-ba o wı: «Wwn mu abam laga?»

⁵ Ba ma lər-o ba wı: «Zezi wulu na yi Nazareti tu tun mu dı laga.»

Zezi ma ta o wı: «Ku yi amu mu kuntu.»

Zudası wulu na yəg-o o pa tun di maa tugi o zigi di ba. ⁶ Zezi na tagı di ba o wı wum mu kuntu tun, ba ma titwəni ba joori kwaga ba tu tuga ni. ⁷ O ma joori o bwe-ba o wı: «Wwn mu abam laga?»

Ba ma ta ba wı: «Zezi wulu na yi Nazareti tu tun mu dı laga.»

⁸ Zezi ma ta di ba o wı: «A manji a ta a bri abam ni, amu mu kuntu. Ku nan na yi amu mu á laga, si á yagi

bantu si ba viiri.» ⁹ O tagı kuntu, si ku pa o na manji o ta taani dilu tun mu suni di ki, di o na wı: «Amu Ko, a wu pe balu maama nmu na ki a jnja ni tun di didua di je.»

¹⁰ Simən Pıyeeı maa jigi su-ıwə. O ma lu-ku o ma za-gı We kaanum yuutu wum tuntunju jazım zwe o go. Tuntunju wum yiri mu Malıkusı. ¹¹ Zezi ma ta di Pıyeeı o wı: «Joori n sun n sugu kum ku polo ni. Nmu bunji ni a lagı si a lu cam dilu a Ko na pe-ni tun mu na?»

¹² Pamanja bam kəgə kum di ba dideeı wum di Zwifə bam nwna bam laan ma ja Zezi ba vı. ¹³ Ba ma ja-o ba da yigə ba vu Anni te. O yi Kayıfu tumbaaru mu. Kayıfu mu yi We kaanum yuutu bini dum kuntu ni.

¹⁴ Wuntu deen mu ya tagı di Zwifə bam ni ku manji si nwna didua mu ti nwna bam maama nwaani.

Pıyeeı na fugı ni o yəri Zezi te tun

(Matiyu 26:69-70, Maruki 14:66-68, Luki 22:55-57)

¹⁵ Simən Pıyeeı di o don karabu didua ma tugi Zezi kwaga. Karabu wum kuntu di We kaanum yuutu wum ye daani lanyiranı. O ma tugi di Zezi o zu We kaanum yuutu wum swnə kunkwn. ¹⁶ Pıyeeı ma manji manconjo ni ni o zıga. Zezi karabu wulu di We kaanum yuutu wum na ye daani tun ma joori o nunji o ta di bısankana kalu na nii manconjo kum ni dum banja ni tun, yi o daari o ja Pıyeeı o zu. ¹⁷ Bısankana kam ma bwe Pıyeeı ka wı: «Nmu tugi n yi Zezi karabu mu na?»

O ma ləri o wı: «A dai o karabu.»

¹⁸ Waarı deen ma wura. Kuntu nwaani tuntunja bam di Zwifə yigə tiinə nwna bam ma dwe mini ba zıgi ba weerə. Pıyeeı di ma vu o tugi o zıgi da o weeri mini dum.

We kaanum yuutu wum na bwe Zezi taani te tun

(Matiyu 26:59-66, Maruki 14:55-64, Luki 22:66-71)

¹⁹ We kaanum yuutu wum laan ma bwe Zezi o karabiə bam lanja, di o zaasım dum na yi te tun. ²⁰ Zezi ma lər-o o wı: «Amu yəni a nwna jaja mu a bri nwna bam maama. A nan yəni a bri nwna bam ba We-di sım ni mu di We-di-kamunu kum ni, me Zwifə bam maama na yəni ba jeeri daani tun. A wu fıgi a səgi a ta kulukulu. ²¹ Bee nan mu yi n bwe amu si n nii? Nan bwe balu na cəgi amu taani dum tun n nii a na tagı kulu di ba tun, si bantu mu ye a na tagı kulu tun.»

²² Zezi na tagı kuntu tun, Zwifə yigə tiinə bam tuntunju didua na zıgi o tıkəri ni tun ma lı o pupkwn, yi o bwe-o o wı: «Bee mu yi n nwna kuntu don di We kaanum yuutu wum?»

²³ Zezi ma lər-o o wı: «A na tagı kulu a cıgi tun, si n ta si dı lwarı. Ku nan na yi cıga mu a taga, bee mu yi n magı-nı?»

²⁴ Anni laan ma pa ba ja-o ba vu Kayifu wulu na yi We kaanum yuutu tun te, yi ba ta wu bwəl-o.

Plyeeri ta na joori o fu ni o yəri Zezi te tun

(Matiyu 26:71-75, Maruki 14:69-72, Luki 22:58-62)

²⁵ Simɔn Plyeeri daa ta maa zigi da o weeri mini dum. Ba ma bwe-o ba wɛ: «Nmu tɔgi n yi nɔɔnu wuntu karabu mu na?» Plyeeri ma fu o wɛ, wum dai o karabu.

²⁶ We kaanum yuutu wum tintuɔnu didua, wulu curu Plyeeri na zagi o zwe o go tun, ma ta did-o o wɛ: «Amu wu ne abam daani gaari dum wuni na?»

²⁷ Plyeeri daa ta ma fu. Cibwɛ ma da ku keeri.

Zezi na zigi Pilati yigə ni te tun

(Matiyu 27:1-2,11-31, Maruki 15:1-20, Luki 23:1-5,13-25)

²⁸ Ba laan ma ja Zezi ba nunji Kayifu ɔɔɔ ni ba vu Rom guvrma tu wum ɔɔɔ. Ku deen yi tututi mu. Zwifə bam ma wu de ba zu ɔɔɔ kum wu ba cullu tum ɔɔɔ. Ba maɔ si ba ci ba titi di digiru si ba wani ba na cwəɔ ba di Paki candiə kam. ²⁹ Guvrma tu Pilati ma nunji ba te, yi o bwe-ba o wɛ: «Bee mu yi abam saɔɔ nɔɔnu wuntu?»

³⁰ Ba ma lər-o ba wɛ: «Nɔɔnu wuntu ya na wu ki o ɔɔɔ, di ya ba ja-o di ba nmu te.»

³¹ Pilati ma ta di ba o wɛ: «Abam titi nan jɔɔ-o si á di o taani, si ku tɔgi abam cullu tum na yi te tun.»

Zwifə bam ma ləri ba wɛ: «Dɔbam ba jigi cwəɔ si di gu nɔɔ-nɔɔnu.» ³² Kuntu nan ki si ku pa Zezi na tagi kulu tun mu sɔni ku ki, di o na tagi ni oó ti tuuni dɔlu dwi tun.

³³ Pilati laan ma joori o zu ɔɔɔ kum wu o bəɔi Zezi, yi o bwe-o o wɛ: «Nmu yi Zwifə bam pe mu na?»

³⁴ Zezi ma bwe-o o wɛ: «Nmu na tagi kuntu tun, ku yi nmu titi wubɔɔ taani mu naa nɔɔna mu tagi a taani di nmu?»

³⁵ O ma ləri o wɛ: «Amu dai Zwifu. Ku yi nmu titi dwi tiinə di ba kaanum yigə tiinə bam mu jaani nmu ba ba ba ki amu jɔɔ ni. Kɔɔ mu n ki?»

³⁶ Zezi ma ləri o wɛ: «Amu paari dum wu nunji lugu baɔa, si di ya na yi lugu baɔa nyum, a nɔɔna bam ya wú ki jara si ba ci si Zwifə bam yi wani ba ja amu. Ku nan na yi te tun, amu paari dum dai lugu baɔa nyum.»

³⁷ Pilati ma bwe-o o wɛ: «Kuntu, nmu za yi pe mu na?»

Zezi ma ləri o wɛ: «Nmu titi mu tagi n wɛ, a yi pe. A tu si a nɔɔni ɔɔɔ mu a bɔ nɔɔna lugu baɔa ni. Kuntu ɔɔɔ mu ba lugi amu. Wulu maama na yi ɔɔɔ nɔɔnu tun mu ɔɔɔ amu taani.»

³⁸ O ma ta did-o o wɛ: «Bee yi ɔɔɔ?»

Pilati na tagi kuntu tun, o laan ma joori o nunji pooni o ta di Zwifə bam o wɛ: «Amu wu ne o na ki kulu o ɔɔɔ tun si a di o taani. ³⁹ Abam nan yəni á jigi mu kudoɔ: Paki candiə kam maɔ ni, amu yəni a li abam punu

didua mu a yagi yi o viiri. Abam nan lagi si a yagi Zwifə bam pe wum mu na?»

⁴⁰ Ba ma kaasi di kwər-dia ba wɛ: «Ku dai wuntu, ku yi Barabasi mu di laga si n yagi.» Barabasi ya yi nɔɔ-nu mu.

19 Pilati laan ma pa ba ja Zezi ba magi di balaara.

² Pamaɔna bam ma ki sabari ba ma ɔɔ yipugə ba pu o yuu ni. Ba ma kwe gwar-sɔɔ ba zu-o, yi ba mwan-o. ³ Ba maa ve o te, yi ba te did-o ba wɛ: «Zwifə bam pe, dɔne», yi ba lɔe o pupwaanu.

⁴ Pilati daa ta ma joori o nunji pooni, yi o ta di kɔɔ kum o wɛ: «Nii-na, aá pa nɔɔnu wum nunji o ba o zigi abam yigə ni, si á wani á lwarɔ ni amu wu ne o na ki kulu o ɔɔɔ tun.»

⁵ Zezi ma nunji di o yuu sabari yipugə kam di o gwar-sɔɔ kum. Pilati ma ta di ba o wɛ: «Nii-na nɔɔnu wum da.»

⁶ We kaanum yigə tiinə bam di ba nɔɔna bam na ne-o tun, ba maa te di kwər-dia ba wɛ: «Pa-o tuun-dagara baɔa ni n gu. Pa-o tuun-dagara baɔa ni n gu.»

Pilati ma ta di ba o wɛ: «Abam titi nan ja-o á pa daga baɔa ni á gu, si amu wu ne kulu o na ɔɔɔ si a ma di o taani tun.»

⁷ Zwifə bam ma joori ba lər-o ba wɛ: «Dɔbam jigi culu kulu na bɔ ni o maɔ si o ti tun, bɔɔwaani o bɔ o titi ni o yi We Bu mu.»

⁸ Pilati na ni ba na tagi kuntu tun, fuuni ma tiini di zu-o. ⁹ O ma joori o zu ɔɔɔ kum wu, yi o bwe Zezi o wɛ: «Nmu nunji yən mu?»

Zezi maa ɔɔm yi o wu lər-o kulukulu.

¹⁰ O ma ta did-o o wɛ: «Nmu ba lagi si n ləri amu na? Nmu yəri ni amu jigi dam si a pa ba yagi-m naa si a pa ba pa-m tuun-dagara baɔa ni ba gu na?»

¹¹ Zezi ma lər-o o wɛ: «Nmu ya n ba jigi dam amu baɔa ni, ku na dai dam dɔlu We na pe-m tun. Kuntu ɔɔɔ nɔɔnu wulu na jaani amu o ki nmu jɔɔ ni tun mu tiini o ki wo-ɔɔɔ o dwəni nmu.»

¹² Maɔ kam Pilati na ni kuntu tun, o maa kwaanɔ o lagi cwəɔ si o pa ba yagi Zezi. Ku daari Zwifə bam maa tiini ba te di kwər-dia ba wɛ: «Nmu na yagi nɔɔnu wuntu, ku bɔ ni n culi lugu kum pa-faru wum mu. Nɔɔnu wulu na pe o titi paari tun, kuntu tu yi pa-faru wum dum mu.»

¹³ Pilati na ni kuntu tun, o ma pa ba ja Zezi ba nunji, yi o daari o jəni taani dim jəɔ kam je ni. Ba bə jəɔ kam kuntu ni, Kandwa-pulwaaru je mu. Ka yɔɔ di Zwifə bam taani mu yi Gabata.

¹⁴ Ku deen yi wɔ titari ni mu, de dum tɔɔ na wú puuri si Paki candiə kam di tun. Pilati laan ma ta di Zwifə bam o wɛ: «Nii-na á pe wum.»

¹⁵ Ba ma ta kaasi baɔa baɔa ba wɛ: «Ti o mumwe, ti o mumwe, pa-o tuun-dagara baɔa ni n gu.»

O ma bwe-ba o wɛ: «Abam lagi si ba pa á pe wum daga baɔa ni ba gu mu na?»

We kaanum yigə tiinə bam ma ləri ba wɔ: «Dɔbam ba jɔgɔ pɛ wudoŋ, ku na daɪ lugu kum pa-faru wum yɔranɩ.»

¹⁶ Pilatɩ laan ma kɪ Zezi pamaŋna bam juŋa nɩ, sɩ ba pa-o tuun-dagara baŋa nɩ ba gu.

Ba na jaanɩ Zezi ba pa tuun-dagara baŋa nɩ te tun

(Matiyu 27:32-56, Marukɩ 15:21-41, Luki 23:26-49)

Pamaŋna bam laan ma ja Zezi, ¹⁷ yɩ ba pa o zɩŋɩ da-gara kalu ba na lagɩ ba pa-o ka baŋa nɩ tun. O ma vu o yi jəgə kalu ba na bə nɩ Yukol-pua piu tun. Ku yɩɩ dɩ Zwifə bam taanɩ mu yɩ Goligota. ¹⁸ Ku yɩ dāanɩ mu ba pag-o tuun-dagara kam baŋa nɩ. Ba ma ja nɔkna badonnə bale dɩ, ba pa dagari baŋa nɩ. Zezi maa wu bantu bale tɩtari nɩ. ¹⁹ Pilatɩ ma pupunɩ tɔkɔ o pa ba tanɩ-ku dagara kam yuu nɩ. Ku pupunɩ ku wɔ:

«Wuntu mu yɩ Nazaretɩ tu Zezi wulu na yɩ Zwifə bam pɛ tun.»

²⁰ Zwifə bam zanzan ma karɩmɩ tɔkɔ kum, bɛŋwaanɩ jəgə kalu ba na pagɩ Zezi da tun batwari dɩ tuu kum ni. Ku ma pupunɩ dɩ Zwifə bam taanɩ dɩ Rom tiinə taanɩ dɩ Grekɩ tiinə taanɩ mu.

²¹ Zwifə kaanum yigə tiinə bam na nɛ tun, ba ma vu ba ta dɩ Pilatɩ ba wɔ: «Ku wu maŋɩ sɩ n pupunɩ nɩ <Zwifə bam pɛ>. Ku maŋɩ sɩ n pupunɩ nɩ: <Nɔknu wuntu mu bɩ o tɩtɩ o wɩ, o yɩ Zwifə bam pɛ mu.> »

²² O ma ləri-ba o wɔ: «Amu na pupunɩ te tun maŋɩ.»

²³ Pamaŋna bam na pagɩ Zezi dagara kam baŋa nɩ ba ti tun, ba laan ma kwe o gwaaru tum ba cɛ kuni bɩna, sɩ pamaŋnu maama kwe o nyum. Ba ma kwe o gwar-bu wum dɩ. Ku maama sɔgɩ punə mu, ku ba jɔgɩ tonjim je. ²⁴ Ku na yɩ kuntu tun, ba ma ta daanɩ ba wɔ: «Yɩ pa-na dɩ kaari-ku. Nan pa-na dɩ ta jɔkɔ sɩ dɩ nii wulu na wú jɔŋɩ-ku tun.»

Ku dɛɛn kɩ kuntu mu, sɩ ku pa kulu na pupunɩ We tɔkɔ kum wunɩ tun sunɩ ku kɩ, nɩ ku na wɔ: «Ba cɛ amu gwaaru ba pa daanɩ, yɩ ba daari ba ta jɔkɔ amu gwar-bu wum ŋwaanɩ.» Pamaŋna bam ma sunɩ ba kɩ kuntu.

²⁵ Balu dɛɛn na zɩgɩ ba batwari dɩ Zezi dagara kam tun mu yɩ o nu wum dɩ o nu nyaanɩ, dɩ Mari wulu na yɩ Klopasi kaanɩ tun, dɩ Mari wulu na nunji Magɩdala tun.

²⁶ Zezi na nɛ o nu wum dɩ o karabu wulu o na soe lanyɩranɩ ba zɩgɩ da tun, o ma ta dɩ o nu wum o wɔ: «A nu, nii wuntu laan mu yɩ n bu.»

²⁷ O ma daari o ta dɩ o karabu wum dɩ o wɔ: «Nii n nu da.» Ku na zɩgɩ maŋa kam kuntu nɩ, o karabu wum laan ma jɔŋɩ Zezi nu wum o pa o ba o zuuru o sɔŋɩ nɩ.

²⁸ Kuntu kwaga nɩ Zezi maa ye nɩ woŋo maama kɩ ku ti. O maa wɩ, na-nyɔm jɔg-o. O tagɩ kuntu, sɩ kulu na pupunɩ We tɔkɔ kum wunɩ tun mu sunɩ ku kɩ. ²⁹ Zuŋa dɛɛn mu zɩgɩ da, ka na su dɩ sana kalu na nywana tun. Ba ma kwe sɩpɔkɔ ba dɩ sana kam wunɩ, yɩ ba vɔ-ku miu ni nɩ ba te ba pa ku yi Zezi ni. ³⁰ Zezi na lanɩ sa-nywana kam tun, o ma ta o wɔ: «Ku laan kɩ ku ti.»

O ma daari o cɔkɩ o yuu tɩga nɩ, yɩ o pa o siun ti.

³¹ Ku dɛɛn yɩ dɛ dɩlu Zwifə bam na yəni ba ti ba yigə sɩ ba siun dɛ dɩm laan yɩ tun mu. Tɩga na wú puuru sɩ ku taa yɩ ba siun dɛ kamunu kum tun, ba maa ba lagɩ sɩ nɔkna bam yɩra yam taa wu dagari sum baŋa nɩ dɛ dɩm kuntu nɩ. Kuntu ŋwaanɩ Zwifə yigə tiinə bam ma vu Pilatɩ te, ba ta dɩd-o sɩ o pa cwəŋə sɩ ba bwəri nɔkna bam nɛ sɩ ba tɩ, sɩ ba laan pari-ba ba kɩ. ³² Kuntu, pamaŋna bam ma vu balu ba na pagɩ ba wəli dɩ Zezi tun te, yɩ ba magɩ dayigə nɔknu wum nɛ ba bwəri, dɩ o donɩ wum nɛ. ³³ Ba ma vu ba yi Zezi. Ba ma na nɩ o maŋɩ o tu mu, yɩ ba daa wu bwəri wuntu nɛ. ³⁴ Ku daari pamaŋnu dɩdua ma kwe o cicwe o ma zɔ Zezi saŋa nɩ. Jana dɩ na ma da ba nuŋə. ³⁵ Nɔknu wulu yɩ na nɛ kuntu tun mu ŋkɔkɩ ku woŋo, sɩ ku pa abam dɩ wanɩ á sɛ. O nan ye nɩ o na tagɩ kulu tun yɩ cɩga mu, yɩ o zɩgɩ cɩga kam kuntu kwaga nɩ.

³⁶ Kuntu nan kɩ sɩ ku pa kulu na pupunɩ We tɔkɔ kum wunɩ tun mu sunɩ ku kɩ, nɩ ku na wɔ: «O kuə dɩ dɩdua dɩ bá bwəri.» ³⁷ We tɔkɔ kum ta tagɩ ku wɔ: «Nɔkna wú fɔgɩ ba nii wulu wum ba na zɔgɩ tun.»

Ba na kwe Zezi ba kɩ nɔknu nɩ te tun

(Matiyu 27:57-61, Marukɩ 15:42-47, Luki 23:50-56)

³⁸ Kuntu kwaga nɩ nɔknu wudoŋ na nunji Arimatɩ o yɩɩ mu Zuzefu tun ma zaŋɩ o vu Pilatɩ te. O dɛɛn yɩ Zezi karabu mu, yɩ o ba bɩ o tɩtɩ jaja o na kwarɩ Zwifə yigə tiinə bam tun ŋwaanɩ. O ma vu o bwe Pilatɩ sɩ o nii, oó wanɩ o kwe Zezi yɩra yam na. Pilatɩ ma sɛ sɩ o kwe. Zuzefu ma vu o par-o dagara kam yuu nɩ. ³⁹ Nikodem wulu dɛɛn na ve o na Zezi tɩtɩ nɩ tun dɩ maa tɔgɩ o wura. O maa jɔgɩ tralɩ nugə zanzan o tee nɩ, ku na maŋɩ dɩ garɩwaa yi. Nugə kam yɩ Miiɩɩ dɩ Alowesɩ nugə mu gwaanɩ daanɩ. ⁴⁰ Zuzefu dɩ Nikodem ma kwe Zezi yɩra yam ba turi-ya dɩ tralɩ nugə kam, yɩ ba daari ba pri-o dɩ gar-jalɩ, nɩ Zwifə bam na yəni ba kɩ ba twa te tun. ⁴¹ Gaara mu wu jəgə kalu ba na pagɩ Zezi dagara baŋa nɩ tun. Piu ma wu gaara yam wunɩ, bɔn-duuru maa wu piu kum yɩra nɩ ba ta na wu kɩ nɔkna-nɔknu da. ⁴² Ku na yɩ dɛ dɩlu tɩga na wú puuru sɩ ku taa yɩ ba siun dɛ dɩm tun, ba ma kwe Zezi ba tiŋɩ nɔknu dɩm wunɩ, dɩ je na batwari tun ŋwaanɩ.

Zezi na bi o yagɩ tuunɩ yɩ o bɩ o tɩtɩ te tun

(Matiyu 28:1-10,16-20, Marukɩ 16:1-11,14-18, Luki 24:1-12,36-49)

20 Dɛ dɩlu na saŋɩ ba siun dɛ dɩm tun, Mari wulu na nunji Magɩdala tun ma zaŋɩ o go tɩga o vu Zezi yibeeli dɩm jəgə. O ma na nɩ kandwe dɩlu ya na pɩ bɔkɩ dɩm ni tun tigi daa nɩ. ² O ma duri o joori o vu o ta dɩ Simɔn Pɩyɛɛɩ dɩ karabu wulu Zezi na soe tun o wɔ: «Ba kwe dɩ Yuutu wum yɩra yam yibeeli dɩm wunɩ, dɩ nan yəri ba na kɩ-o mɛ.»

³⁴ Pɩyɛɛɾɪ dɪ karabu wudoŋ wum ma zaŋɪ ba duri ba maa ve bɔɔɔɔ dɪm jəgə. Karabu wuntu ma duri o loori Pɩyɛɛɾɪ bɔɔɔɔ dɪm ni nɪ. ⁵ O ma tiiri o nii bɔɔɔɔ dɪm wuntu o na gar-jalt dɪm na tigi da, yɪ o wu zu dɪ wu. ⁶ Simɔɔn Pɩyɛɛɾɪ ma da o kwaga o ba o yi. O ma kɛ o zu bɔɔɔɔ dɪm wu o na gar-jalt dɪm na tigi da, ⁷ yɪ o na gɔɔɔ kulu ba ya na mɛ ba ba Zezi yuu tɪn. Kuntu nan pri mu ku tigi ku yɪra. ⁸ Karabu wulu ya na yi da yigə tɪn dɪ laan ma zu bɔɔɔɔ dɪm wu. O ma na kulu na wura tɪn, yɪ o daari o sɛ nɪ ku sɪnɪ ku yɪ cɪga. ⁹ Ba daa ta ma wu lwarɪ Wɛ tɔɔɔ kum na tagɪ kulu ku wɪ o maŋɪ sɪ o bi o yagɪ tuunɪ tɪn kuri. ¹⁰ Ba laan ma joori ba vu sɔɔɔ.

¹¹ Mari daa ta maa zɪgɪ yibeeli dɪm ni nɪ o keerə. O na keerə kuntu tɪn, o ma tiiri o nii bɔɔɔɔ dɪm wuntu. ¹² O ma na maɛsɪ sule na zu gwar-pwəənu, sɪ je mɛ seeni Zezi yɪra yam ya na tigi da tɪn. Dɪdua maa wu o yuu seeni, yɪ kadoŋ kam wu o nɛ seeni. ¹³ Sɪ ma bwe-o sɪ wɪ: «A nakɔ, bɛɛ mu yɪ n keerə?»

O ma ta dɪ sɪ o wɪ: «Ba kwe a Yuutu wum yɪra yam mu ba ja viiri, a nan yəri ba na kwe-o ba kɪ mɛ.»

¹⁴ O na tagɪ kuntu tɪn, o ma pipiri o nii o kwaga nɪ o na Zezi na zɪgɪ da, yɪ o wu lwarɪ nɪ ku yɪ Zezi mu.

¹⁵ Zezi ma bwe-o o wɪ: «A nakɔ, bɛɛ mu yɪ n keerə? Wɔɔ mu nmu beerə?»

Mari maa buŋɪ nɪ o yɪ gaari dɪm tu mu. O ma ta dɪd-o o wɪ: «Amu tu, ku na yɪ nmu na kwe-o n ja n viiri, sɪ n brɪ-nɪ n na kɪ-o mɛ tɪn, sɪ a vu a kwe-o.»

¹⁶ Zezi ma bəŋɪ o yɪrɪ o wɪ: «Mari.»

Mari ma pipiri o nii o seeni, yɪ o ta dɪ Zwifə bam taantɪ o wɪ: «Rabuni», ku kuri mu Karanyɪna.

¹⁷ Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Yɪ ta n dwe-nɪ, sɪ amu daa ta wu joori a vu a Ko wum te. Nan ve n ta n brɪ a ko-biə bam nɪ, amu laan maa ve a Ko wum te, wulu na yɪ abam dɪ Ko tɪn. Wuntu mu yɪ Baŋa-Wɛ, amu Tu dɪ abam dɪ Tu.»

¹⁸ Mari wulu na nuŋɪ Magɪdala tɪn laan ma zaŋɪ o vu o ta dɪ Zezi karabiə bam o wɪ: «Amu nɛ dɪ Yuutu wum», yɪ o daari o ta kulu Zezi na tagɪ o brɪ-o tɪn.

¹⁹ Dɛ dɪm kuntu nɪ didaan-ni nɪ mu Zezi karabiə bam lagɪ daantɪ jəgə dɪdua. Ba fɔgɪ ba pɪ digə kam ni dɪ borbu, ba na kwarɪ fuunɪ dɪ Zwifə yigə tiinə bam tɪn ŋwaantɪ. Zezi laan ma da o ba o zɪgɪ ba tɪtarɪ nɪ. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Yazurə wú jəni dɪ abam.»

²⁰ O na tagɪ kuntu tɪn, o ma brɪ-ba o jɪa dɪ o saŋa kam. O karabiə bam maa tiini ba jɪgɪ wupolo lanyɪranɪ dɪ ba na nɛ ba Yuutu wum tɪn. ²¹ O daa ta ma joori o ta dɪ ba o wɪ: «Yazurə wú jəni dɪ abam. A Ko Wɛ na tuŋɪ-nɪ lugu baŋa nɪ te tɪn, amu dɪ tuŋɪ abam lugu kum wuntu kuntu doŋ mu.»

²² O na tagɪ kuntu tɪn, o ma fuli ba seeni yɪ o wɪ: «Jɔŋɪ-na Wɛ Joro kum. ²³ Abam na yagɪ nɔɔɔ wulu lwarɪm á ma cɛ-o tɪn, Wɛ wú sɪnɪ Dɪ yagɪ Dɪ ma cɛ ku tu. Ku daari, abam na wu yagɪ á ma cɛ wulu tɪn, Wɛ dɪ bá yagɪ Dɪ ma cɛ-o.»

Toma na tu o sɛ Zezi te tɪn

²⁴ Toma wulu ba na ma bə nɪ Yiywɛ yɪ o wu Zezi karabiə fugə-bale bam wuntu tɪn ya tərə maŋa kam Zezi na tu o karabiə bam te tɪn. ²⁵ Karabiə badonnə bam ma ta ba brɪ-o ba wɪ: «Dɪbam ya nɛ dɪ Yuutu wum.»

O ma ta dɪ ba o wɪ: «Amu yi na wu nɛ cɪna yam niə o jɪ sɪm nɪ, sɪ a kɪ a nua da a nii, sɪ a daari a kɪ a jɪŋa o saŋa kam nɪ, amu bá sɛ.»

²⁶ Da nana na kɛ tɪn, Zezi karabiə bam daa ma la daantɪ jəgə dɪdua, yɪ Toma dɪ laan wura. Ba ma fɔgɪ ba pɪ digə kam ni dɪ borbu. Zezi ma da o ba o zɪgɪ ba tɪ-tarɪ nɪ. O ma ta o wɪ: «Yazurə wú jəni dɪ abam.»

²⁷ O laan ma ta dɪ Toma o wɪ: «Ma n nua n taantɪ a jɪ sɪm yo seeni n nii, n daari n turɪ n jɪŋa a saŋa kam nɪ. Yagɪ bubwɛa, sɪ n daari n sɛ.»

²⁸ Toma ma lər-o o wɪ: «Nmu yɪ a Yuutu dɪ amu Baŋa-Wɛ.»

²⁹ Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Nmu na nɛ amu tɪn ŋwaantɪ mu n laan sɛ na? Balu nan na sɛ amu yɪ ba ta wu nɛ-nɪ tɪn mu tiini ba jɪgɪ yu-yoŋo.»

Wonjo kulu ŋwaantɪ Zan na pupunɪ tɔɔɔ kuntu tɪn

³⁰ Zezi dɛɛn kɪ wo-kunkagula yadonnə zanzan o karabiə bam tɪtarɪ nɪ, yɪ tɪ maama nan wu pupunɪ tɔɔɔ kuntu wuntu. ³¹ Wəənu tɪlɔ na pupunɪ tɪn yɪ sɪ á wanɪ á sɛ, nɪ Zezi mu yɪ Krisi wum Wɛ na tuŋɪ tɪn, yɪ o kwəri o yɪ Wɛ Bu wum. Á nan na kɪ á wu-dɪdua dɪd-o, á wú na ŋwɪa Wɛ tee nɪ.

Zezi na brɪ o tɪtɪ dɪ o karabiə bam Galile nunu kum ni nɪ te tɪn

21 Kuntu kwaga nɪ Zezi daa ma joori o brɪ o tɪtɪ dɪ o karabiə bam Tiberiyadɪ nunu kum ni nɪ. O na brɪ o tɪtɪ te tɪn mu tuntu: ² Simɔɔn Pɩyɛɛɾɪ dɛɛn wura, dɪ Toma wulu ba na bə nɪ Yiywɛ tɪn. Natanayɛɪɪ dɪ wura, wulu na nuŋɪ Galile tu Kana tɪn, didaantɪ Zebede biə bam dɪ Zezi karabiə badonnə bale. Bantu bam maama mu wu daantɪ. ³ Simɔɔn Pɩyɛɛɾɪ ma ta dɪ ba o wɪ: «A maa ve a ja kale mu.» Ba ma lər-o ba wɪ: «Dɪ wú tɔgɪ dɪ nmu dɪ vu.»

Ba ma zaŋɪ ba vu ba zu naboro kum. Tɪtɪ dɪm kuntu nɪ ba ma kwaanɪ sɪ ba ja kale, yɪ ba wu nɛ kulukulu ba ja.

⁴ Tɪga na wura ka puurɪ tɪn, Zezi maa zɪgɪ nunu kum ni nɪ, yɪ ba wu lwar-o. ⁵ O ma bəŋɪ-ba o wɪ: «A badonnə-ba, abam wu jaantɪ kale na?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Dɪ wu nɛ kulukulu.»

⁶ O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Nan dɪ-na á bura kam naboro kum jazum seeni, sɪ á wú ja.» Ba ma sɪnɪ ba dɪ bura kam, yɪ ba daa warɪ ba vaŋɪ-ka ba lɪ ba dɪ boro kum wuntu, kale sɪm na tiini sɪ dagɪ tɪn ŋwaantɪ.

⁷ Zezi karabu wulu o na soe tun ma ta di Piyeyeri o wu: «Dibam Yuutu wum mu.»

Simɔn Piyeyeri na lwarɩ nɩ ku yi ba Yuutu wum kuntu tun, o ma kwe o gɔɔ kulu o ya na li tun o zu, yi o laan daari o fanɩ o cu na bam wuni. ⁸ Karabiã badaara bam ma ja naboro kum ba ba, yi ba vanɩ bura kam di kale sum ba wãli da ba yi na bam ni, ba na dai yigã yigã di buburu kum tun ñwaani. Ku deen yi nɩneeni metra bi mu te. ⁹ Ba na be bube dim tun, ba ma na min-cala na wura, yi kale wu ya yuu nɩ. Dɩpe di maa tigi da. ¹⁰ Zezi ma ta di ba o wu: «Tɔwari-na kale silu á na jaani lele tun sdaara á ja á ba.»

¹¹ Simɔn Piyeyeri laan ma vu o zu naboro kum wu o vanɩ bura kam o di tuga nɩ. Ka su di kaləŋ-kamunã mu, si maama yi bi di fiinnu sɩto mu (153). Di kale sɩm na daga kuntu tun di, bura kam wu kaari. ¹² Zezi ma ta di ba o wu: «Ba-na á gu á ni-cɛeri.» O karabiã bam maa ma kwari si ba bwe-o ba nii nɩ o yi wɔɔ mu, beñwaani ba manɩ ba lwarɩ nɩ ku yi ba Yuutu wum mu. ¹³ Zezi ma zanɩ o vu o kwe dɩpe dim o pa-ba, yi o daari o kwe kale sɩm di o pa-ba.

¹⁴ Zezi na bi o yagi tuuni tun, kuntu mu kɩ kuni bitɔ o na bri o tɩti di o karabiã bam.

Zezi na ñɔɔnɩ di Piyeyeri te tun

¹⁵ Ba na di ba ti tun, Zezi laan ma bwe Simɔn Piyeyeri o wu: «Zan bu Simɔn, nmu soe amu n dwe bantu na?»

O ma lãri o wu: «A Yuutu, ãen, nmu ye nɩ amu soe nmu.»

Zezi ma ta did-o o wu: «Nan ta n nii a pãlbiã bam banɩ nɩ.»

¹⁶ O ma joori o bwe Piyeyeri o kɩ bule o wu: «Zan bu Simɔn, nmu soe amu na?»

O ma lãri o wu: «A Yuutu, ãen, nmu ye nɩ amu soe nmu.»

Zezi ma ta did-o o wu: «Nan ta n nii amu peeni sum banɩ nɩ.»

¹⁷ O daa ma bwe Piyeyeri o kɩ kuni bitɔ o wu: «Zan bu Simɔn, nmu soe amu na?»

Piyeyeri wu ma cɔgi di Zezi na bwe-o kuni bitɔ o wu o so-o na tun. O ma ta di Zezi o wu: «Amu Yuutu, nmu ye wonjo maama. Kuntu ñwaani nmu ye nɩ amu soe nmu.»

Zezi laan ma ta did-o o wu: «Nan ta n nii amu peeni sum banɩ nɩ. ¹⁸ A lagi a ta cɩga mu di nmu si, nmu deen na yi nɔn-duŋu tun, nmu yãni n vɔ n kilã n tɩti nɩ mu lanyranɩ, yi n daari n ve nmu na lagi me tun. Ku daari nmu nan na kwɩn, n laan wú zãŋi n ja mu weeni, yi nɔɔnu wudoŋ vɔ-ka o pa-m, yi o daari o ja-m o vu nmu na ba lagi me si n vu tun.»

¹⁹ Zezi deen tagɩ kuntu si ku bri Piyeyeri na wú ti tuuni dɩlu dwi si ku pa We na zulã tun mu. O laan ma daari o ta di Piyeyeri o wu: «Ta n tɔgi-nɩ.»

²⁰ Piyeyeri ma pipiri o nii o kwaga nɩ, yi o na Zezi karabu wulu o na soe tun na tɔgi-ba. Wuntu mu yi wulu ya na jãni o salɩ Zezi wudiu kum dim manɩ nɩ yi o bwe-o o wu: «A Yuutu, wɔɔ mu lagi o yãgi nmu o pa?» tun. ²¹ Piyeyeri na ne-o tun, o ma bwe Zezi o wu: «A Yuutu, si wuntu, beɛ mu lagi ku kɩ-o?»

²² Zezi ma lãr-o o wu: «Amu na lagi si o taa ñwi si ku taa ve manɩ kam amu na wú joori a ba tun, kuntu dai nmu yigã. Nmu za n weeni n ta n tɔgi-nɩ.»

²³ Kuntu ñwaani mu pe Zezi karabiã bam deen jɩgi-ka ba ñɔɔnɩ ba wɩ, Zezi karabu wum kuntu bá ti manɩ di manɩ. Zezi nan wu tagɩ o wu, o bá ti. O deen tagɩ o wu: «Amu na lagi si o taa ñwi si ku taa ve manɩ kam a na wú joori a ba tun, kuntu dai nmu yigã.»

²⁴ Zezi karabu wulu o na tagɩ o taani kuntu tun mu yi amu wulu na bri We cɩga kam yi a daari a pupuni-ka a tiŋi tun. Dibam maama nan ye nɩ a na bri te tun sunɩ ku yi cɩga mu.

²⁵ Zezi ta kɩ wãnu zanzan o wãli da. Ti maama didua didua nan ya na lagi ti pupuni ti tiŋi, a burɩ nɩ lugu banɩ ya bá na je si twaanu tɩm kuntu pãni da.

Tɪtʊŋa Tɔŋɔ

Zezi tuntuŋna bam Tɪtʊŋa Tɔŋɔ kum na brɪ dɪbam kulu tɪn mu tuntu

Luki pupuni twaanu tile mu. Dayigə tɔŋɔ kum mu yɪ «Wɛ taani dɪlu Luki na pupuni tɪn». Ku brɪ Zezi na kɪ te yɪ o ŋɔŋɔ kulu lugu baŋa nɪ tɪn. Tɪtʊŋa Tɔŋɔ kum nan brɪ wəŋnu tɪlu na kɪa, Zezi na diini Wɛ sɔŋɔ tɪn kwaga nɪ tɪn mu. O karabiə daa ba na-o dɪ yɪə, Zezi nan wu ba tee nɪ dɪ Wɛ Joro kum o na tɪŋɪ ba tee nɪ tɪn, yɪ Wɛ Joro kum kuntu mu pɛ Zezi kɔŋɔ kum dam, sɪ ku jagɪ ku yɪ je maama.

Luki tɪtɪ dɛɛn tɔŋɔ dɪ Pooli o tɪŋɪ Wɛ tɪtʊŋa yam (Tɪtʊŋa Tɔŋɔ 16:10).

Tɔŋɔ kum brɪ nɪ, Pantɪkoti dɛ dɪm nɪ Wɛ Joro kum tu dɪ dam mu Zezi karabiə bam baŋa nɪ ku pa Zezi kɔŋɔ kum puli Zeruzalem nɪ (pɔŋɔm 1-7).

Zezi kwərə kam laan ma jagɪ ka yɪ Zude dɪ Samari lugu kum maama (pɔŋɔm 8-12).

Zezi tuntuŋna Pooli dɪ Zezi karabiə badaara laan ma vu ba yɪ tɪnɪ dɪlu na kaagɪ na-fara bam tɪn, yɪ ba vu ba yɪ tu-kamunu kulu yɪrɪ na yɪ Rom tɪn, ba tɔŋɔ Zezi kwərə-ywərəŋə kam, yɪ dwi-ge tiinə balu maama na kɪ ba wu-dɪdɪba dɪ Zezi tɪn dɪ na Wɛ Joro kum dam (pɔŋɔm 13-28).

Zezi kɔŋɔ kum nɛ cam dɪ yaara zanzan. Wɛ Joro kum nan zəni-ba, ku brɪ-ba ba na wú kɪ te, yɪ ku guli-ba Zezi na yɪ wulu, dɪ o na kɪ kulu, dɪ o na ŋɔŋɔ kulu tɪn.

Wəŋnu tɪlu maama na pupuni Tɪtʊŋa Tɔŋɔ kum wuntɪ tɪn brɪ nɪ, Wɛ nɔŋna bam maŋɪ sɪ ba tɔŋɔ Zezi Krisi kwərə kam mu, sɪ ku yɪ lugu baŋa je maama.

Zezi na kɪ kulu yɪ o laan joori Wɛ-sɔŋɔ tɪn

1 A cilonj Teofili, a maŋɪ a da yigə a pupuni tɔŋɔ a pa nmu. Tɔŋɔ kum kuntu wuntɪ mu a pupuni wəŋnu tɪlu maama Zezi dɛɛn na kɪ tɪn, yɪ a kwəri a pupuni o na yəni o brɪ nɔŋna te tɪn, ku na sɪŋɪ maŋa kalu o na puli o tɪtʊŋa yam ² sɪ ku vu ku yɪ dɛ dɪm Wɛ na kwe-o DL ja di DL sɔŋɔ tɪn. Ku na wú loori sɪ o di Wɛ-sɔŋɔ kuntu tɪn, o laan ma brɪ o tuntuŋna balu o na kuri tɪn dɪ Wɛ Joro dam, yɪ o brɪ-ba ba na maŋɪ sɪ ba kɪ kulu tɪn. ³ O tɪnɪ dɪm kwaga nɪ o ma joori o ba o brɪ o tɪtɪ o nɔŋna bam tee nɪ kuni zanzan, sɪ ku brɪ-ba lanyɪrɪnɪ nɪ o sɪnɪ o bi o yagɪ tɪnɪ. O dɛɛn brɪ o tɪtɪ o tuntuŋna bam da fiinna mu, yɪ o ŋɔŋɔ Wɛ paari dɪm taani o brɪ-ba.

⁴ Dɛ dɪdɪwɪ Zezi na wura o brɪ-ba kuntu tɪn, o ma kaani-ba o wɪ, ba yɪ zaŋɪ ba nunjɪ Zeruzalem wuntɪ, sɪ ba taa cəgi wulu wum o Ko na goni nɪ sɪ o ba ba te tɪn, nɪ o na maŋɪ o ta dɪ ba te tɪn. ⁵ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Zan dɛɛn yəni o miisi nɔŋna na wuntɪ mu, da funfun nan na wəli da, Wɛ wú miisi abam DL Joro kum wuntɪ.»

⁶ Zezi dɪ o tuntuŋna bam dɛɛn na kikili daani kuntu tɪn, ba ma bwe-o ba wɪ: «Dɪbam Yuutu, ku yɪ lele kuntu mu n lagɪ n pa dɪbam Yisrayelɪ tiinə bam joori dɪ di paari na?»

⁷ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Ku dai sɪ abam lwarɪ maŋa kalu Wɛ na li dɪdaani DL tɪtɪ nɪ sɪ wəŋnu tuntu kɪ tɪn.

⁸ Wɛ Joro kum nan wú ba abam yuu nɪ ku pa á jonjɪ dam dɪlu na nunjɪ Wɛ tee nɪ tɪn. Abam laan wú ji a maana tiinə sɪ á brɪ nɔŋna amu cɪga kam je maama nɪ, ku na sɪŋɪ dɪ Zeruzalem dɪ Zude dɪ Samari tɪnɪ dɪm maama, dɪ lugu baŋa je maama nɪ.»

⁹ Zezi dɛɛn na ŋɔŋɔ kuntu dɪ ba o ti tɪn, o ma zaŋɪ o maa diini Wɛ-sɔŋɔ, yɪ ba zɪgɪ ba nii-o. Kunkwəŋnu ma ba tɪ kwəl-o ku pa ba daa warɪ ba na-o. ¹⁰ O na maa diini kuntu tɪn, ba daa ta ma kwəni ba nii weyuu nɪ. Ba na zɪgɪ ba nii kuntu tɪn, nɔŋna bale ma da ba ba ba zɪgɪ ba tee nɪ. Ba zu gwar-pwəŋnu mu. ¹¹ Ba ma ta dɪ ba ba wɪ: «Galile tiinə-ba, bɛɛ mu yɪ á zɪgɪ yoba á kwəni á nii wɛɛnɪ? Abam na nɛ kulu tɪn, ku yɪ Wɛ mu kwe Zezi DL ja di DL sɔŋɔ. Wuntu tɪtɪ nan ta wú joori o ba kuntu donjɪ, nɪ abam na nɛ-o o na maa diini te tɪn.»

¹² Zezi tuntuŋna bam laan ma zɪgɪ piu kum ba ya na wu ku yuu nɪ tɪn, ba joori ba vu Zeruzalem tɪw kum wu. Piu kum kuntu yɪrɪ mu Olivi piu, yɪ ku batwarɪ dɪdaani tɪw kum nɪnɛnɪ kilomɛtrɪ dɪdɪba. ¹³ Ba ma vu ba zu tɪw kum ba kɛ ba vu sɔŋɔ kulu ba na maŋɪ ba zuurɪ da tɪn, ba di weyuu digə kam. Nɔŋna bam kuntu yɪ Pɪyɛrɪ dɪ Zan dɪ Zakɪ dɪ Andre, ku wəli dɪ Filipi dɪ Toma, dɪdaani Batelemi dɪ Matiyu, ku wəli dɪ Zakɪ wulu na yɪ Alftɪ bu

tun, di Simɔn wulu na yi Zelɔti nɔkɔna bam wu nɔkɔna tun, didaani Zudasɩ wulu na yi Zakɩ bu tun. ¹⁴ Maṅa maama bantu deen yɔni ba wu daani di wubunɔ-didwɩ mu, yi ba warɩ Wɛ. Kaana badonnɔ didaani Zezi nu Mari di Zezi nyaana di tɔgi ba wura di ba.

Ba na kuri nɔkɔna wudonɔ si o lɔni Zudasɩ yuu ni te tun

¹⁵ De didwɩ balu maama na yi ko-biɔ Zezi nṅwaani tun ma kikili daani jɔgɔ didua, ba yi ni nɔkɔna bi di fiinle (120). Ba na wura kuntu tun, Pɩyɛɛɩ ma zanɩ ba wuni o zɩgi wɛɛni si o nɔkɔni. ¹⁶ O maa wɩ: «A ko-biɔ-ba, ku na yi Zudasɩ wulu na bri Zezi duna bam cwɔnɔ si ba ja-o tun, Wɛ Joro kum deen maṅɩ ku pa Pɛ Davidi nɔkɔni wuntu taani faṅa faṅa. Kulu na pupuni ku tini Wɛ tɔkɔ kum wuni wuntu nṅwaani tun mu maṅɩ si ku ba ku ki. ¹⁷ Zudasɩ deen tɔgi o wu dibam kɔgɔ kum wuni mu, yi o tɔgi o tunɩ Wɛ tituṅa yam.»

¹⁸ Zudasɩ na ki te tun, o deen kwe sɔbu kulu o na jonɩ o kɔm-balɔkɔ kum baṅa ni tun o ma yɔgi tɩga mu. O daari o tu tɩga ni o ti. O pugɔ ma bagɩ yi o luru pi ti nunɩ. ¹⁹ Nɔkɔna balu maama na zuuri Zeruzalem ni tun ma ni kulu na ki-o tun, kuntu nṅwaani mu ba bɔnɩ tɩga kam kuntu ni Akɩɩdama di ba titi taani. Ku kuri mu Jana tɩga.

²⁰ Pɩyɛɛɩ ta ma ta o wɩ: «Ku nan pupuni Wɛ lɔnɔ-nṅwɩ tɔkɔ kum wuni ku wɩ:

«Wɛ wú pa wuntu sɔnɔ kum ba ku cɔgi, si nɔkɔn-nɔkɔna daa yi daari ku wuni.»

Ku daa ta pupuni ku wɩ:

«Wɛ wú pa nɔkɔna wudonɔ lɔni wuntu yuu ni o taa tunɩ o tituṅa yam.»

²¹⁻²² Ku nan maṅɩ si nɔkɔna wɔli dibam Zezi tintuṅna bam wuni o ji maana tu, si o taa nɔkɔni dí Yuutu Zezi cɩ-ga kam di o na bi o yagi tuuni te tun. Kuntu tu nan maṅɩ si o taa yi wulu deen na tɔgi o wu dibam kɔgɔ kum wuni maṅa maama dí Yuutu Zezi deen na tɔgi di dibam o beeri tun mu, ku sɩnɩ maṅa kam Zan na miisi Zezi na wuni tun, si ku vu ku yi maṅa kam Zezi na yagi dibam te yi o di Wɛ-sɔnɔ tun.»

²³ Pɩyɛɛɩ na tagɩ kuntu o ti tun, ba ma li nɔkɔna bale. Didua mu yi Zuzefu wulu ba na bɔ ni Basaba yi ba daa ta bɔ-o ni Zusitu tun. Wudonɔ wum maa yi Matiasɩ.

²⁴ Ba laan ma loori Wɛ ba wɩ: «Dí Yuutu, nmu maṅɩ n ye nɔkɔna maama wubunɔ na yi te tun. Kuntu nṅwaani dí loori nmu tee ni si n bri dibam nɔkɔna bantu bale wuni nmu na kuri wulu si o ji nmu tintuṅnu tun, ²⁵ si o taa tunɩ tituṅna yalu Zudasɩ na kwe o yagi yi o daari o vu o na maṅɩ si o vu mɛ tun.»

²⁶ Ba na loori Wɛ ba ti tun, ba ma ta jɔkɩ si ba kuri nɔkɔna bale bam kuntu wuni. Ba na tagɩ ba kuri wulu tun mu yi Matiasɩ. Ba laan ma pa o tɔgi o yi Zezi tintuṅnu o wɔli ba fugɔ-didua kam wuni.

Wɛ Joro kum na tu ku zɔni Zezi karabiɔ bam te tun

² De dɩm Zwifɔ bam na yɔni ba di ba candiɔ kalu yɩɩ na yi Pantɩkoti tun ma ba ka yi. Zezi karabiɔ bam maama maa wu daani jɔgɔ didua. ² Sɔkɔ ma da ku nunɩ weyuu ni nunɛɛni vu-duu na fufugi te tun. Sɔnɔ kum ba na je ku wuni tun maama ma su di sɔkɔ kum kuntu. ³ Ba ma na wɔɔnu ni min-vwi te, yi ti pwe pwe ti jɔni ba didua didua yuu ni. ⁴ Wɛ Joro kum ma ba ba maama tee ni di dam, yi ba sɩnɩ si ba taa nɔkɔni taana dwi dwi, nunɛɛni Wɛ Joro kum na pɛ-ba dam si ba nɔkɔni taani dɩlu tun.

⁵ Kantu maṅa kam ni, Zwifɔ zanzan deen mu tu ba wu tu kum ni. Ba maa yi balu na kwarɩ Wɛ lanyiranɩ tun, yi ba nunɩ je maama mu lugu baṅa ni. ⁶ Balu na wura tun deen ma ni sɔkɔ kum na ki te tun, yi kɔgɔ zanzan laan ma ba ku la daani jɔgɔ kam ni. Ba ma ni Zezi karabiɔ bam na zɩgi ba nɔkɔni taana dwi dwi. Ku ma su-ba, bɛnṅwaani ba maama deen ni Zezi karabiɔ bam na nɔkɔni ba didua didua dwi taani. ⁷ Ba yɩra ma sɔkɩ yi ku ki-ba yɔɔu. Ba ma ta ba wɩ: «Nii, bantu maama yi Galile tiinɔ mu, yi ba zɩgi ba nɔkɔni taana yantu donɩ. ⁸ Ku nan ki ta mu yi dibam maama ni ba na nɔkɔni dibam didua didua dwi taani? ⁹ Dibam nunɩ je dwi tɔri tɔri mu. Dibam badonnɔ nunɩ Partɩ di Meedi di Elam, ku wɔli di Mesopotami di Zude di Kapadɔsɩ, didaani Pɔn di Azi tunɩ dɩm maama. ¹⁰ Dí badonnɔ di ma nunɩ Friizi di Pamfili di Ezipi di Liibi tunɩ dɩlu na batwarɩ di Sireɛni tun. Dí badonnɔ maa nunɩ Rom. ¹¹ Dibam yi Zwifɔ mu, ku wɔli di dwi-ge tiinɔ balu na tɔgi cullu tɩlu Wɛ na pɛ dibam Zwifɔ bam tun. Dibam badonnɔ maa nunɩ Kretɩ di Arabi. Di kuntu di, dibam maama nan ta ni ba na mai dibam didua didua dwi taani ba nɔkɔni wo-kamunnu tɩlu Wɛ na ki tun.»

¹² Nɔkɔna bam na yi yɔɔu yi ba wubunɔ vugimi daani kuntu tun, ba maa bwe daani ba wɩ: «Kɔm dɩntu kuri mu bɛɛ?» ¹³ Ba badaara laan maa jɩgi Zezi tintuṅna bam ba mwana, yi ba tɛ ba wɩ: «Nɔkɔna bantu nyɔgi sana mu ba su.»

Pɩyɛɛɩ na tɔkɩ Wɛ kwɔrɔ Pantɩkoti de ni te tun

¹⁴ Pɩyɛɛɩ laan ma zanɩ wɛɛni didaani o donnɔ fugɔ-didua kam. O ma nɔkɔni di kwɔr-dɩa o ta di nɔkɔ-kɔgɔ kum o wɩ: «A badonnɔ-ba, Zwifɔ-ba di abam balu maa-na zuuri Zeruzalem ni tun, cɔgi-na si a ta kɔm dɩntu kuri a bri abam. ¹⁵ Abam na bunɩ ni nɔkɔna bantu nyɔgi sana mu ba su tun, ku nan dai kuntu. Ku daa ta yi tituti mu, wɩa ta wu bɩgi si ba nyɔ sana. ¹⁶ Ku nan yi kulu Wɛ nijonɩnu Zuwel deen na nɔkɔni ku taani tun mu. ¹⁷ O tagɩ si Baṅa-Wɛ wɩ:

«Lugu tiim maṅa na yiɔ,

amu wú pwɔri a Joro kum si ku taa wu nabiinɔ maa-tee ni.

Kuntu nan wú pa abam biə dɪ á bukwa ŋkɔnɪ amu yiyiu-ŋwɛ.

Aá pa abam nɔn-dunnu na vɛrɪm,
ku daari sɪ á nankwɪn dwe dɪndwɪa.

¹⁸ Ku yi cɪga sɪ da yam kuntu nɪ,
ku na yi a tɪntuŋ-baara dɪ kaana dɪ,
aá pwəri a Joro kum a pa ba maama,
sɪ ba ŋkɔnɪ amu yiyiu-ŋwɛ.

¹⁹ A ta wú pa wo-kɪnkagɪla taa kɪ weyuu nɪ,
yi a daari a kɪ wəənu tɪlɪ na brɪ a dam tɪn tɪga baŋa nɪ.

Kantu maŋa kam nɪ jana wú ta wura dɪ mini dɪ nyua kalu na tiini ka zwərə tɪn.

²⁰ Wɪa kam wú ji lim, yi cana kam dɪ wú ji nasuŋu nɪ jana te,

ku na wú loori sɪ amu Baŋa-Wɛ sarɪya dɛ kamunu kulu na jɪgɪ zulə ba dɪ yi tɪn.

²¹ Dɛ dɪm kuntu nɪ,
wulu maama na wú bəŋi dɪ Yuutu yɪrɪ o ma loori zənə tɪn,
oó na vɪrɪm.›

²² A badonnə Yisɪrayelɪ tiinə-ba, cəgi-na a na lagɪ a ta kulu tɪn. A lagɪ a ta Zezi wulu na yi Nazaretɪ tu tɪn taanɪ mu a brɪ abam. Baŋa-Wɛ tagɪ wuntu ŋwaanɪ mu DL kɪ wo-kamunnu dɪ wo-kɪnkagɪla dɪ wəənu tɪlɪ na brɪ DL dam tɪn, sɪ ku brɪ abam nɪ o sunɪ o nuŋi wum Baŋa-Wɛ te mu. Abam tɪtɪ maŋi á ye kuntu, bɛŋwaanɪ wəənu tɪm kuntu maŋi tɪ kɪ abam tɪtarɪ nɪ. ²³ Wɛ maŋi DL ye ku na wú ta yi te tɪn. DL dɛɛn ma lɪ wuburɪa sɪ abam ja Zezi á kɪ nɔn-balwaarɪ jɪŋa nɪ, sɪ ba pa-o tuun-dagara baŋa nɪ. Á kɪ kuntu mu á ma á gu-o. ²⁴ Wɛ nan mu bi-o DL pa o yagɪ tuunɪ. DL ma jɔŋ-o tuunɪ yaara yam wunɪ DL yagɪ. Bɛŋwaanɪ tuunɪ dɛɛn wu wanɪ dɪ cəŋ-o dɪ yagɪ yibeeli dɪm wunɪ.

²⁵ Faŋa faŋa tɪn, Pɛ Davidi dɛɛn tagɪ wuntu taanɪ o wɪ:

‹A nai a Yuutu Wɛ a yigə nɪ maŋa maama.

DL wu a jazɪm nɪ,
sɪ DL zəni-nɪ sɪ a yi tu.

²⁶ Mu ku kuri a jɪgɪ wupolo lanyɪranɪ,
yi a ni-taanɪ dɪ jɪgɪ ywəəni.

Dɪ a yɪra bwəni dɪm maama
a nan ta jɪgɪ tɪna nmu Wɛ tee nɪ.

²⁷ Bɛŋwaanɪ, a na tɪga,
nmu Baŋa-Wɛ bá yagɪ-nɪ sɪ a maŋi curu nɪ.
Nmu bá sɛ sɪ n tɪtɪ Wu-porɔ Tu wum yɪra pɔ.

²⁸ Nmu pɛ a lwarɪ cwe silu na yi ŋwɪa cwe tɪn sɪ a taa tɔga.

Nmu wú pa a na ywəəni zanzan nmu tee nɪ.›

²⁹ A ko-biə-ba, mu kulu dɪbam nabaaru Davidi dɛɛn na tagɪ tɪn. A nan lagɪ a ŋkɔnɪ wuntu taanɪ mu jaja a brɪ abam nɪ o tɪga, yi ba kwe-o ba kɪ. O yibeeli ta wura dɪ zɪm maama. ³⁰ O dɛɛn nan yi Wɛ nijorɪnu mu, yi o guli Wɛ na goni ni DL pa-o DL wɪ, DL wú pa o dwi tiinə

bam dɪdua zaŋɪ o di paari o jəŋə kam je nɪ. ³¹ Davidi nan maŋɪ o da yigə o lwarɪ kulu Wɛ na wú kɪ tɪn. Ku yi Krisi wum Wɛ na turɪ tɪn tuunɪ biim worɔ mu o tagɪ o wɪ: «Wɛ wu sɛ sɪ DL yag-o curu nɪ. O yɪra yam dɪ nan wu pɔgɪ.» ³² Cɪga tɪn, Baŋa-Wɛ mu joori DL pa Zezi wulu a ya na tagɪ tɪn ŋwɪa, yi dɪbam maama yi maana tiinə dɪ brɪ nɔkɔna cɪga kam kuntu. ³³ Wɛ na bi-o tɪn, DL zəŋ-o DL jəni DL jazɪm nɪ. Zezi laan ma jorɪ Wɛ Joro kum o Ko Wɛ tee nɪ, nɪ Wɛ na maŋɪ DL go ni sɪ DL wú pa-o te tɪn, yi o pwəri-ku dɪbam baŋa nɪ. Mu kulu abam zɪm na nai yi á kwəri á ni tɪn. ³⁴ Ku dal Davidi tɪtɪ mu diini Wɛ-sɔŋɔ. Wuntu nan tagɪ o wɪ:

‹Yuutu Baŋa-Wɛ tagɪ dɪ a Yuutu DL wɪ:

Ba n jəni a jazɪm nɪ,

³⁵ sɪ á kɪ nmu duna maama n nɛ kuri nɪ, sɪ n nɔ-ba nɪ tɪga te.›

³⁶ Kuntu tɪn, Yisɪrayelɪ dwi maama nan maŋɪ sɪ ba lwarɪ lanyɪranɪ nɪ, Zezi wulu abam na pagɪ tuun-dagara baŋa nɪ á gu tɪn, ku yi wuntu tɪtɪ nɔkɔ mu Wɛ laan pɛ sɪ o taa yi Krisi wum, yi o kwəri o yi dɪbam Yuutu.»

³⁷ Nɔkɔna bam na ni Pɪyɛrɪ na tagɪ kulu kuntu tɪn, ku ma tiini ku cɔgɪ ba wuru zanzan. Ba ma bwe Pɪyɛrɪ dɪ Zezi tɪntuŋna badonnə bam ba wɪ: «Dɪ ko-biə-ba, dɪ nan wú kɪ ta mu?»

³⁸ Pɪyɛrɪ ma ləri-ba o wɪ: «Abam maama maŋɪ sɪ á ləni á wuru á yagɪ kəm-balwaarɪ tum, sɪ á daari á pa ba miisi abam na wunɪ Zezi Krisi yɪrɪ ŋwaanɪ, sɪ Wɛ wú yagɪ á lwarɪm DL ma cɛ abam. Wɛ laan wú pa DL Joro kum taa wu abam tee nɪ. ³⁹ Mu Wɛ na goni ni sɪ DL kɪ te tɪn. DL goni ni duntu DL pa abam dɪ á biə, ku wəli dɪ balu maama na baŋwɛ tɪn. Ku yi balu maama dɪbam Yuutu Baŋa-Wɛ na wú bəŋi sɪ ba taa tɔg-o tɪn mu.»

⁴⁰ Pɪyɛrɪ ma joori o fɔgɪ o ma bitari dwi dwi o brɪ-ba Wɛ cɪga kam, yi o kaanɪ-ba o wɪ: «Sɛ-na sɪ Baŋa-Wɛ vɪrɪ abam zɪm nɔn-balwaarɪ tum tɪtarɪ nɪ.» ⁴¹ Nɔkɔna bam zanzan ma sɛ o taanɪ dɪm, yi ba daari ba pa ba miisi-ba na wunɪ Wɛ ŋwaanɪ. Dɛ dɪm kuntu nɪ nɔkɔna zanzan mu tu ba zu ba wəli Zezi karabiə kɔgɔ kum wunɪ, ba yi nɪnɛɛnɪ nɔkɔna murr-tɪtɔ (3.000) te. ⁴² Ba ma tiini ba kwaanɪ ba pa Zezi tɪntuŋna bam brɪ-ba Wɛ cwəŋə kam. Ba maama maa wəli daanɪ dɪ ni dɪdua, yi ba kwəri ba tɔgɪ daanɪ ba di wudiu nɪ Zezi dɛɛn na fɔgɪ dɪpɛ dɪm o pa o karabiə bam yi ba di te tɪn. Ba ma kwəri ba tɔgɪ daanɪ ba warɪ Wɛ maŋa maama.

⁴³ Fuunɪ ma zu nɔkɔna bam maama, bɛŋwaanɪ Wɛ dɛɛn pɛ Zezi tɪntuŋna bam kɪ wo-kɪnkagɪla dɪ wəənu zanzan na brɪ Baŋa-Wɛ dam tɪn. ⁴⁴ Zezi karabiə bam maama dɛɛn yəni ba wu jəgə dɪdua mu, yi wəənu tɪlɪ ba na jɪgɪ tɪn yi ba maama nyɪm. ⁴⁵ Ba maa yəni ba kwe ba jɪjɪguru dɪ ba zɪla ba yəgə, yi ba maŋɪ tɪ səbu kum ba pa daanɪ, ku maŋɪ nɪ nɔkɔnu maama na lagɪ zənə te tɪn. ⁴⁶ Dɛ maama ba yəni ba la daanɪ Wɛ-di-kamunu kum wunɪ. Ba ma tɔgɪ daanɪ ba di wudiu da sam nɪ, ku nyɪ dɛ Zezi dɛɛn na fɔgɪ dɪpɛ o pa karabiə bam te

tun. Ba maa maŋɩ ba wudiiru ba pa daani, yi ba jigi wupolo lanyirani didaani wubun-didwi. ⁴⁷ Ba maa zuli We maŋa maama, yi ba jigi zulə nɔkɔna maama yibiye ni. De maama di Yuutu wum maa pai balu na ne vrum tun tui ba weli ba kɔgɔ kum wuni.

Kɔkɔ na ne yazurə Zezi dam ŋwaani te tun

3 De didwi mu Piyeri di Zan deen zaŋɩ ba vu We-di-kamunu kum, maŋa kalu nɔkɔna na yəni ba ve ba wari We tun. Ku yi we-gunim maŋa ni mu. ² Ba ma vu ba yi digə kam ni dilu ba na bə ni Ni-laa tun. Nɔkɔnu wudon deen mu wura, o yi kɔkɔ mu ku na puli o lura kam maŋa ni. O nɔkɔna maa yəni ba zɩŋ-o ba vu ba jəni da de maama, si o taa loori səbiə nɔkɔna balu na tui ba tɔgi da ba zu We-di-kamunu kum wu tun tee ni. ³ Nɔkɔnu wum ma na Piyeri di Zan na maa zuuru We-digə kam. O ma loori-ba si ba pa-o woŋo. ⁴ Ba ma nii-o ziin. Piyeri laan ma ta did-o o wɩ: «Nii dibam seeni.» ⁵ O ma sɩni o nii-ba yi o jigi tɩna si baá pa-o woŋo. ⁶ Piyeri ma ta did-o o wɩ: «A ba jigi səbu si a pa-m. A nan wú pa nmu a na jigi kulu tun. Di Nazareti tu Zezi Krisi yiri ŋwaani, zaŋɩ n ta n veə.»

⁷ Piyeri na tagi kuntu tun, o laan ma ja o jazum o zən-o o pa o zaŋɩ weeni. O na zaŋɩ kuntu bidwi baŋa ni tun, mu o ne sɩm di o nakwəlu tum maama ki dam lanyirani. ⁸ Nɔkɔnu wum ma faŋɩ weeni o joori o ba o cwi o ne baŋa ni yi o siŋi vəŋə. O ma tɔgi-ba o zu We-di-kamunu kum wu. O maa veə yi o faŋa weeni yi o zuli We. ⁹ Nɔkɔ-kɔgɔ kum ma na o na veə yi o zuli We. ¹⁰ Ba ma lwarɩ ni nɔkɔnu wum kuntu mu yi looru wulu ya na je We-di-kamunu kum Ni-laa kum ni tun. Ku ma tiini ku sɔkɩ-ba, yi ku ki-ba yəəu di kulu na ki tun.

Piyeri na tɔkɩ We kwərə We-di-kamunu kum wuni te tun

¹¹ Nɔkɔnu wum ma kɔkɩ o məəli Piyeri di Zan. Nɔkɔna bam maama maa yi yəəu. Ba ma zaŋɩ ba duri ba vu ba te, kunkɔkɩ kulu na jigi pwəŋə yi ba maa bə ni Salɔmɔn kunkɔkɩ tun ni. ¹² Piyeri na ne nɔkɔna bam kuntu tun, o ma ta di ba o wɩ: «A badonnə Yisrayeli tiinə-ba, beŋwaani mu yi abam yi yəəu di kulu na ki tun? Bɛɛ mu yi abam kɔkɩ á nii dibam kuntu? Abam bunɩ si ku yi dibam titi dam mu pɛ o zaŋɩ o ve na? Á bunɩ ni ku yi dibam na kwarɩ We lanyirani tun ŋwaani mu pɛ o zaŋɩ o ve na? ¹³ Ku nan na yi te tun, dibam nabaara Abraham di Yizaki di Zakɔbi Baŋa-We laan mu pɛ DL tintuŋnu Zezi jonɩ paari di zulə. Abam jaani wuntu mu á pa ba gu-o. Pilati deen bunɩ si o yag-o yi abam wu sɛ. ¹⁴ Zezi Krisi yi wu-poŋo tu mu di cɩga tu. Abam nan vi-o, yi á daari á loori Pilati si o yagi nɔkɩ-guru mu o pa abam. ¹⁵ Abam na ki te tun, á gu wulu na yi ŋwɩa tu tun mu, yi We joori DL bi-o DL pa o yagi tuuni. Dibam yi maana tiinə di bri nɔkɔna cɩga kam kuntu. ¹⁶ Ku yi Zezi

Krisi yiri dam dum ŋwaani, di di na ki di wu-didua did-o tun mu pɛ nɔkɔnu wulu abam na ne yi á ye tun na dam. Ku yi o na ki o wu-didua di Zezi tun mu pɛ o na yazurə abam maama yigə ni.

¹⁷ A ko-biə-ba, abam di á yigə tiinə bam na ki Zezi te tun, a ye ni abam ya yəri woŋo kulu á na ki tun mu. ¹⁸ Faŋa faŋa tun, We deen pɛ DL nijonŋə bam maama tɔkɩ DL kwərə ba bri nɔkɔna ni Krisi wum DL na tunɩ tun maŋɩ si o yaari mu. Abam na ki-o te tun mu pɛ We taani dum sɩni di ki. ¹⁹ Kuntu ŋwaani, nan ləni-na á wuru á yagi kəm-balwaaru, si á daari á pipiri á taá tɔgi We, si We wú yagi á lwarum DL ma cɛ abam. ²⁰ Kuntu tun, di Yuutu Baŋa-We wú pa abam wuru taa zurə maŋa di maŋa, yi DL daari DL tunɩ Krisi wum DL na maŋɩ DL kuri si DL pa abam tun. Wuntu mu yi Zezi. ²¹ O maŋɩ si o taa wu We-sɔŋo ni mu, si ku taa ve maŋa kalu We na wú fɔgi DL kwe wəənu maama tun, ni We na maŋɩ DL pa DL nijonŋə bam tɔkɩ DL kwərə faŋa faŋa te tun. ²² Ku yi nɩɛɛni Moyisi deen na tagi o wɩ: «Abam Yuutu Baŋa-We wú pa abam dwi tu didua mu zaŋɩ o taa yi We nijonŋu abam titari ni, ni DL na tunɩ amu Moyisi te tun. Wuntu nan na tuə, abam maŋɩ si á sɛ taani dilu maama o na wú ta o bri abam tun. ²³ Wulu maama nan na wu sɛ kulu We nijonŋu wum na wú bri tun, ba maŋɩ si ba li ku tu mu We nɔkɔna bam wuni ba gu.» Mu kulu Moyisi deen na tagi tun. ²⁴ Ku na puli di Samuweli di balu maama na saŋɩ o kwaga tun, We nijonŋə balu maama na tɔkɩ We kwərə tun deen bri kulu na wú ki da yantu wuni tun mu. ²⁵ We kwərə kam DL deen na pɛ DL nijonŋə bam si ba tɔkɩ tun yi abam ŋwaani mu. We ni dum DL deen na goni DL pa dibam nabaara bam tun di daa ta yi abam ŋwaani mu. DL deen goni ni di Abraham DL wɩ: «Nmu dwi dum ŋwaani amu wú ki lugu baŋa dwi tiinə maama lanyirani.» ²⁶ Kuntu ŋwaani Baŋa-We de yigə DL tunɩ DL tintuŋnu wum abam tee ni mu, si o ki abam lanyirani di o na pa abam didua didua yagi á kəm-balwaaru tum.»

Ba na jaani Piyeri di Zan te tun

4 Piyeri di Zan deen na wura ba ŋkɩni kuntu donɩ ba bri nɔkɔna bam tun, Zwifə bam kaanum tiinə di-daani We-di-kamunu kum yirna bam yigə tu wum di Sadusian tiinə badonnə ma zaŋɩ ba ba ba te. ² Ba bana tiini ya zaŋɩ di Piyeri di Zan di ba na ŋkɩni te ba wɩ, Zezi bi o yagi tuuni, yi kuntu bri ni twa di wú wani ba bi ba yagi tuuni tun. ³ Ba ma ja Piyeri di Zan ba ki pu-na digə ni. Tɩga na yi tun ŋwaani, ba ma yagi-ba da si tɩga puuri. ⁴ Ku daari kɔgɔ kum nɔkɔna zanzan ma sɛ taani dilu ba na ni tun, yi ba ki ba wu-didua di Zezi. Balu na sɛ tun kɔgɔ kum deen yi nɩɛɛni nɔkɔna murr-tɩnu (5.000).

⁵ Tɩga na puuri tun, Zwifə yigə tiinə bam di ba nakwa bam di ba cullu karanyiɩna tiinə bam ma la daani

Zeruzalem ni. ⁶ Ba ma jeeri dɔdaani Anni wulu na yi ba kaanum yuutu tun, di Kayifu di Zan di Alesandri, di balu na tɔgi ba yi kaanum yuutu wum sɔŋɔ tiinɛ tun.

⁷ Ba ma pa Pɔyɛri di Zan ba ba zigi ba yigɛ ni. Ba ma bwe-ba ba wɔ: «Ku yi di bɛɛ dam mu, di kɔkɔ yiri ŋwaani mu, abam mɛ á kɔ kuntu?»

⁸ Wɛ Joro kum laan ma ba Pɔyɛri te di dam. O ma lɛri-ba o wɔ: «Tɔ kum yigɛ tiinɛ di nakwa-ba, ⁹ abam zɔm na bwe dɔbam kulu taani tun, ku na yi dɔbam na zɔni kɔkɔ kum yi ku na yazurɛ tun, ¹⁰ dí wú pa abam di Yisrayeli dwi tiinɛ bam maama lwarɔ ku na kɔ te. Á taá ye ni Nazareti tu Zezi Krisi yiri dam ŋwaani mu pɛ nɔkɔ wuntu na yazurɛ, yi o laan ba o zigi abam yigɛ ni. Abam nan pagɔ Zezi Krisi tuun-dagara baŋa ni á gu, yi Wɛ joori Di bi-o Di pa o yagi tuuni. ¹¹ Wuntu mu yi wulu Wɛ tɔkɔ kum na maŋɔ ku ta o taani ni:

«Kandwɛ dilu abam lwarɔ bam na vin tun laan mu joori di ba di ji kandwɛ dilu na paɔ sɔŋɔ kum dana tun.»

¹² Yiri didɔŋ daa tɛri lugu baŋa ni Wɛ na pɛ nabiinɛ si di wani di pa ba na vrim. Ku na dai Zezi Krisi yirani mu wai o vri nɔkɔna o yaga.»

¹³ Zwifɛ nakwa bam na nɛ Pɔyɛri di Zan na jigi baari di ba na ŋkɔni te tun, ku ma kɔ-ba yɛu di ba na yi nɔkɔna balu na yɛri kulukulu yi ba dai yi-puri-nyina tun ŋwaani. Ba ma lwarɔ ni bantu dɛɛn tɔgi ba wu di Zezi mu. ¹⁴ Ba na nɛ kɔkɔ kum na zigi Pɔyɛri di Zan tee ni yi ku jigi yazurɛ tun, ba maa warɔ kulukulu si ba daa ta. ¹⁵ Ba ma ta di ba ba wɔ, ba nunji da ba taani dim jɛgɛ kam ni si ba daari. Ba laan maa wura ba bwe daani, si ba nii ba na wú kɔ te tun. ¹⁶ Ba ma bwe daani ba wɔ: «Dí nan wú kɔ kɔkɔna bantu ta mu? Nɔkɔna balu maama na zuuri Zeruzalem ni tun lwarɔ ni bantu mu kɔ wo-kunkaguli dum kuntu. Dí daa bá wani dí ta ni vwan. ¹⁷ Dí nan na lagɔ si kɛm dɔntu yi jagɔ di vu yigɛ tun, dí maŋɔ si dí kaani nɔkɔna bam mu, si ba daa yi ŋkɔni Zezi wonjo di nɔkɔn-nɔkɔnu.»

¹⁸ Ba laan ma joori ba bɛŋi-ba, yi ba zu. Ba ma ta di ba ba wɔ, ba ba jigi cwɛŋɛ si ba daa ŋkɔni Zezi wonjo, naa si ba taa bri nɔkɔna di wuntu yiri. ¹⁹ Pɔyɛri di Zan ma lɛri-ba ba wɔ: «Abam titi bunɔ-na á nii. Kɔkɔ mu lana Wɛ yigɛ ni? Ku maŋɔ si dí sɛ abam dí dwani Baŋa-Wɛ na? ²⁰ Dɔbam nan bá wani dí yagi kulu dí na nɛ yi dí kwɛri dí ni tun ŋwaŋa.»

²¹ Zwifɛ nakwa bam laan ma fɔgi ba kaani-ba zanzan, yi ba daari ba yagi-ba ba pa ba viiri. Ba dɛɛn wu nɛ kulu kum ba na wú vanɔ ba zwa ku baŋa ni tun, bɛŋwaani tu kum nɔkɔna maama tiini ba zuli Wɛ di wonjo kulu na kɔ tun. ²² Bɛŋwaani nɔkɔnu wulu wo-kunkaguli dum na kɔ o baŋa ni yi o na yazurɛ tun dwe bɔna fiinna o ya na yi kɔkɔ.

Zezi karabiɛ bam na tunɔ di Wɛ Joro dam te tun

²³ Ba na yagi Pɔyɛri di Zan kuntu tun, ba ma joori ba vu ba kɔkɔ kum te. Ba ma ta di ba Zwifɛ kaanum yigɛ tiinɛ bam di ba tu kum nakwa bam na tagɔ kulu tun.

²⁴ Ba na ni kuntu tun, ba maama ma wɛli daani ba warɔ Wɛ yi ba wɔ: «Yuutu Baŋa-Wɛ, nmu mu kɔ weyuu di ti-ga baŋa di na-fara di wɛɛnu tulu maama na zuuri ti wuni tun. ²⁵ Dí nabaaru Davidi dɛɛn mu yi nmu tun-tunɔ. Nmu dɛɛn ma pa n Joro kum pa o ta nmu kwɛrɛ kam o wɔ:

«Bɛɛ mu yi lugu baŋa tiinɛ dwi tɛri tɛri bana zanɔ yi ba bunɔ wubunɔ-yɔkɔru?»

²⁶ Ba pwa bam ti ba yigɛ si ba kɔ jara.

Ba yum tiinɛ di ma la daani si ba kɔ jara dɔdaani Baŋa-Wɛ di Krisi wum Di na tunɔ tun.»

²⁷ Ku sunɔ ku kɔ kuntu mu. Tɔ kuntu ni mu Erɔdi di Pɔkɔsi Pilati jani daani di Yisrayeli tiinɛ di dwi-gɛ tiinɛ, si ba ja di nmu tintunɔ-ŋum Zezi wulu nmu na kuri tun.

²⁸ Ba na bwe daani kuntu tun, ba kɔ ku maŋɔ di nmu na maŋɔ ni li wubunɔ di n dam dum si kulu wú kɔ tun mu.

²⁹ Dí Yuutu Wɛ, nii ba na lagɔ ba yaari dɔbam te tun! Dɔbam nan yi nmu tintunɔna mu. Nan pa dɔbam dam, si dí wani dí taá nɔkɔ nmu kwɛrɛ kam di baari. ³⁰ Nan twi n ji-dia kam n pa nɔkɔna taa nai yazurɛ, si n pa wo-kunkagula di wɛɛnu tulu na bri n dam tun taa kɔ nmu tintunɔ-ŋum Zezi yiri dum ŋwaani.»

³¹ Ba na warɔ Wɛ ba ti tun, jɛgɛ kam ba na lagɔ daani mɛ tun ma sisinɔ. Wɛ Joro kum laan ma ba ba maama te di dam, yi ba ŋkɔni Wɛ kwɛrɛ kam di baari.

³² Zezi karabiɛ bam kɔkɔ kum maama wubunɔ di ba ŋwɔ maama dɛɛn yi bidwɔ mu. Ba wuluwulu wu tagɔ ni wum yirani mu te o wɛɛnu. Wɛɛnu tulu ba na jigi tun yi ba maama nyim mu. ³³ Zezi tintunɔna bam maa jigi dam kamunu, yi ba fɔgi ba bri dí Yuutu Zezi cɔga kam ni o sunɔ o bi o yagi tuuni. Wɛ ma zɔni ba maama di Di zaani dum lanyirani. ³⁴ Nɔkɔn-nɔkɔnu tɛri ba kɔkɔ kum wuni o na yi yinigɛ tu. Balu na jigi kari naa sam tun yɛni ba yɛgi-ti mu, ³⁵ yi ba daari ba kwe sɛbu kum ba ja ba pa Zezi tintunɔna bam. Ba laan ma maŋɔ sɛbu kum ba pa daani, ku maŋɔ di wulu maama na lagɔ zɛnɛ te tun.

³⁶ Kuntu, Zuzefu wulu ba na maa bɛ ni Banabasɔ, ku kuri mu kwɛɛ tu, yi o yi Leviti tu wulu na nunji Sipri tun,

³⁷ o dɛɛn yɛgi o kara yi o kwe sɛbu kum o pa Zezi tintunɔna bam.

Ananiya di Safiira

5 Ku daari nɔkɔnu wudɔŋ dɛɛn mu wura, o yiri mu Ananiya, o kaani yiri mu Safiira. Nɔkɔnu wum ma kwe ba kara o yɛgi. ² O ma twɛri sɛbu kum wuni si o ta juga, yi o kaani di ye ku ni ni. O laan ma kwe kulu na daari tun o ja vu o pa Zezi tintunɔna bam. ³ O na kɔ kun-

tu tun, Piyɛɛɛɛ ma ta dɪd-o o wɪ: «Ananiya, bɛɛ mu kɪ yɪ nmu pa sutaanɪ wanɪ nmu kuntu dorɔ, yɪ n fɔ vwan dɪ Wɛ Joro kum dɪ nmu na twɛri kara kam sɛbu kum wunɪ sɪ n ta n jɪgɪ tun? ⁴ Maḡa kam nmu ta na wu yɛgɪ kara kam tun, ka ya yɪ nmu nyum mu. Nmu nan na kwe n yɛgɪ tun, sɛbu kum ta yɪ nmu nyum mu. Bɛḡwaanɪ mu n buɲɪ n wu nɪ, yɪ nmu kɪ kɛm dɪm kuntu? Nmu na fɔgɪ vwan kuntu tun, n fɔgɪ n pa Wɛ mu, sɪ ku dɪ nabi-inɛ.»

⁵ Ananiya na ni kuntu tun, o ma tu tɪga nɪ o tɪ. Ku dɛɛn ma pa fuunɪ ja balu maama na lwarɪ ku ni nɪ tun.

⁶ Nɔn-dunnu ma zaɲɪ ba vu ba pri tu wum ba ja nunɪ ba kɪ.

⁷ Ku na kɛ nɪ luu tɪtɔ te tun, o kaanɪ wum dɪ daa ma ba o zu Piyɛɛɛɛ-ba te. O ma daa ta wu lwarɪ kulu na kɪ tun. ⁸ Piyɛɛɛɛ ma ta dɪd-o o wɪ: «Ta n brɪ-nɪ, mu sɛbu kulu maama nmu dɪ n baru wum na jɔɲɪ á kara kam ḡwaanɪ tun na?» O ma sɛ o wɪ: «ɛɛn, ku maama mu kuntu.»

⁹ Piyɛɛɛɛ laan ma bwe-o o wɪ: «Bɛḡwaanɪ mu nmu dɪ n baru wum kɪ ni daanɪ sɪ á maɲɪ Yuutu Baḡa-Wɛ Joro kum á nii? Nɔkɔna balu na kwe n baru wum ba kɪ tun ta zɪgɪ digɛ kam ni nɪ lele kuntu. Ba nan wú zɪɲɪ nmu dɪ ba ja nunɪ.» ¹⁰ O na tagɪ kuntu o ti tun, bɪdwi baḡa nɪ mu kaanɪ wum tu tɪga nɪ Piyɛɛɛɛ yigɛ nɪ o tɪ. Nɔn-dunnu tum ma ba tɪ yɪ dɪ o tɪga. Ba ma kwe-o ba ja nunɪ ba kɪ o baru wum tɪkɛri nɪ.

¹¹ Fuunɪ dɛɛn ma ja Zezi kɔgɔ kum dɪ nɔkɔna balu maama dɪ na ni kulu na kɪ tun.

¹² Wɛ dɛɛn pɛ Zezi tuntunɲa bam kɪ wɛənu tɪlu na brɪ DL dam tun dɪ wo-kunkagɪla zanzan nɔkɔna tɪtarɪ nɪ. Zezi nɔkɔna bam maama dɛɛn yɛni ba jeeri daanɪ dɪ wubunɔ-dɪdwi mu faḡa faḡa Pɛ Salɔmɔn kunkɔkɔ kum nɪ. ¹³ Balu na dɪ ba kɔgɔ kum wu nɔkɔna tun, ba wulɔwulɔ wu dɛ o wɛli ba wunɪ. Ku daari tuw kum nɔkɔna bam maama ma tee Zezi nɔkɔna bam. ¹⁴ Baara dɪ kaana zanzan dɛɛn tu ba kɪ ba wu-dɪdɔba dɪ dɪ Yuutu Zezi. Ba ma tɔgɪ ba wɛli o kɔgɔ kum wunɪ. ¹⁵ Zezi nɔkɔna bam na yɪ kuntu tun, nɔkɔna maa zɪɲɪ yawuna ba nunɪ ba tɪɲɪ cwe niɛ nɪ. Ba dɛɛn tɪɲɪ-ba sarɪ dɪ gungwɛəlu baḡa nɪ mu, sɪ Piyɛɛɛɛ na maa tɔgɪ da o kɛa, sɪ o lulunɔ kum má wanɪ ku tɔgɪ ba badonnɛ baḡa. ¹⁶ Nɔkɔna zanzan maa yɛni ba nunɪ Zeruzalɛm sa-tunɪ dɪm maama wunɪ ba jaanɪ yawuna dɪ balu ciciri na jɪgɪ-ba sɪ yaari tun ba tui, yɪ ba maama nɛ yazurɛ.

Ba na jɪgɪ Zezi tuntunɲa bam ba yaari te tun

¹⁷ Zwifɛ bam kaanum yuutu wum dɪ o nɔkɔna bam maama na tɔgɪ ba yɪ Sadusian tiinɛ kɔgɔ kum wu nɔkɔna tun dɛɛn ma na kulu na kɪ tun. Ba maa tiini ba jɪgɪ wu-guru dɪ Zezi tuntunɲa bam. ¹⁸ Ba laan ma zaɲɪ ba ja-ba ba ja vu ba kɪ pɪna digɛ nɪ. ¹⁹ Tɪga na yɪ tun, Baḡa-Wɛ maleka ma ba ka purɪ pɪna digɛ kam niɛ

yam, yɪ ka pa Zezi tuntunɲa bam nunɪ. Ka ma ta dɪ ba ka wɪ: ²⁰ «Ve-na á zu Wɛ-di-kamunu kum, sɪ á taá brɪ nɔkɔna bam Wɛ ḡwi-dunɲa kam na yɪ te tun maama.»

²¹ Ba ma sɛ Wɛ maleka kam ni. Tɪga na puurɪ tɪtutɪ tun, ba ma vu ba zu Wɛ-di-kamunu kum ba wura ba brɪ nɔkɔna bam.

Kaanum yuutu wum dɪ o nɔkɔna bam laan ma bɛɲɪ Zwifɛ sarɪya-dirɛ nakwa dɪ Zwifɛ nakwa bam kɔgɔ kum maama sɪ ba kikili daanɪ. Ba ma daari ba tunɪ nɔkɔna sɪ ba vu ba lɪ Zezi tuntunɲa bam pɪna digɛ kam nɪ ba ja ba ba pa-ba. ²² Ba nɔkɔna bam na yɪ da tun, mu ba wu nɛ Zezi tuntunɲa bam pɪna digɛ kam nɪ. Ba ma joori ba vu Zwifɛ nakwa bam te yɪ ba wɪ: ²³ «Dɪ na yɪ da tun, pɪna digɛ kam niɛ yam pɪ mu lanyɪranɪ. Nɔkɔna balu na wura ba yɪra sɪ pɪna bam yɪ lu tun maa zɪgɪ da. Dɪ nan na purɪ digɛ kam tun, dɪ wu nɛ nɔkɔn-nɔkɔnɔ ka wunɪ.»

²⁴ Wɛ-di-kamunu kum yɪrɪna bam yigɛ tu wum dɪ daanɪ kaanum yigɛ tiinɛ bam na ni kuntu tun, ba wubunɲa vugimi daanɪ yɪ ba yɛri kulu na kɪ Zezi tuntunɲa bam tun. ²⁵ Nɔkɔnɔ wudonɲ laan ma ba o zu ba na wu mɛ tun o ta dɪ ba o wɪ: «Nii-na, nɔkɔna balu abam ya na jaanɪ á kɪ pɪna digɛ kam nɪ tun, bam mu wu Wɛ-di-kamunu kum wunɪ ba zɪgɪ da ba brɪ nɔkɔna.»

²⁶ Yɪrɪna bam yigɛ tu wum na ni kuntu tun, o dɪ o nɔkɔna bam ma joori ba vu ba ja Zezi tuntunɲa bam ba ba. Ba daa wu jaanɪ-ba dɪ dam, bɛḡwaanɪ ba kwarɪ fuunɪ sɪ nɔkɔna bam wú dulɪ-ba dɪ kandwa.

²⁷ Ba laan ma pa ba zu ba zɪgɪ sarɪya-dirɛ nakwa bam yigɛ nɪ. Kaanum yuutu wum laan ma bwe-ba o wɪ:

²⁸ «Bɛḡwaanɪ mu á kɪ kuntu? Dɪbam maɲɪ dɪ kaanɪ abam sɪ á daa yɪ taá brɪ nɔkɔna dɪ yɪrɪ duntu. Nii abam na kɪ te. Á pɛ abam zaasum dɪm yɪranɪ mu jagɪ Zeruzalɛm maama wunɪ, yɪ á ta lagɪ sɪ wuntu caa kum tɔgɪ dɪbam.» ²⁹ Piyɛɛɛɛ dɪ o donnɛ tuntunɲa bam ma lɛri ba wɪ: «Dɪbam maɲɪ sɪ dɪ sɛ Wɛ ni mu ku dwɛni nabiinɛ ni. ³⁰ Zezi wulu abam na jaanɪ á pa tuun-dagara baḡa nɪ á gu tun, Baḡa-Wɛ dɪlu dɪbam nabaara bam na tɔgɪ tun mu pɛ o bi o yagɪ tuunɪ. ³¹ Ku yɪ wuntu mu Baḡa-Wɛ zɛɲ-o DL jɛni DL jazɪm nɪ, sɪ o taa yɪ dɪbam Pɛ dɪ dɪ Vɪrnu, sɪ o pa Yisɪrayɛlɪ tiinɛ na cwɛɲɛ ba lɛni ba wuru, sɪ Wɛ laan yagɪ ba lwarɪm DL ma cɛ-ba. ³² Dɪbam dɪ Wɛ Joro kulu Wɛ na pɛ balu maama na sɛ DL ni tun yɪ cɪga kantɪ maana tiinɛ.»

³³ Zwifɛ nakwa bam na ni Zezi tuntunɲa bam na tɛ kulu tun, ba bana ma tiini ya zaɲɪ dɪ ba, yɪ ba lagɪ sɪ ba gu-ba. ³⁴ Sarɪya-dirɛ nakwa bam dɪdɔ ma zaɲɪ ba tɪtarɪ nɪ, o yɪrɪ mu Gamalyɛlɪ. O yɪ Farizian tu yɪ o ta yɪ Wɛ cullu tum karanyɪn-kamunu. Nɔkɔna maama maa pa-o zulɛ. O na zaɲɪ ba kɔgɔ kum wunɪ tun, o maa wɪ, ba ja Zezi tuntunɲa bam ba nunɪ pooni sɪ ba cɛgɪ fun. ³⁵ O ma daari o ta dɪ sarɪya-dirɛ nakwa bam o wɪ: «Yisɪrayɛlɪ tiinɛ-ba, á cu-na á tɪtɪ dɪ á na buɲɪ sɪ á kɪ nɔkɔna bantu te tun. ³⁶ Ku ta wu daanɪ nɔkɔnɔ wudonɲ mu zaɲɪ dɪbam lugu nɪ, o yɪrɪ mu Tɪudasɪ. O maa pai o yɪ

nɔn-kamunu yi nɔkɔna zanzan deen tɔgi o kwaga, ba yi nuɛɛni nɔkɔna biə-yana (400) te. Ba deen gu-o mu yi o karabiə bam jagi da yigə ni. Nɔkɔn-nɔkɔnu daa wu daari.
³⁷ Kuntu kwaga ni Galile tu wudoŋ di daa ma zaŋi o yiri mu Zudasi. Maŋa kam ba deen na wura ba gari di lugu kum nɔn-biə tun, mu o zaŋi o la kɔgɔ o ki o kwaga ni. Ba ma gu wuntu di. O di kwaga nɔkɔna bam maama ma jagi da yigə ni. ³⁸ Kuntu ŋwaani mu a lagi a ta abam si á yi zaŋi á ki nɔkɔna bantu kulukulu. Yagi-na-ba, beŋwaani ba wubuŋa yam di ba tutuŋa yam maama na yi nabiinə nyum mu, yaá ba ya ji kafe mu. ³⁹ Kunan na yi We nyum mu, abam bá wani á ci-ba. Yiri-na á tuti si á yi ba á ja di Baŋa-We.»

Gamalyeli na tagi kuntu o ti tun, ba ma se o taani dum. ⁴⁰ Ba ma bəŋi Zezi tuntutɔna bam si ba joori ba zu ba te. Ba ma magi-ba di balaara, yi ba daari ba kaani-ba si ba daa yi ŋkɔni kulukulu di Zezi yiri. Ba laan ma yagi-ba yi ba viiri.

⁴¹ Zezi tuntutɔna bam ma nuŋi sarɔya-dirə nakwa bam tee ni, yi ba jigi wupolo lanyirani di ba na maŋi si ba na yaara Zezi yiri ŋwaani tun. ⁴² De maama ba maa yəni ba jeeri daani We-di-kamunu kum wunti, yi ba daari ba tuli sam ba bri nɔkɔna We ciɔga kam. Ba ma tɔkɔ We kwə-r-ywəŋə kam, ni Zezi mu yi Krisi wum We na tutuŋa tun.

Ba na li nɔkɔna barpe tutuŋa yam ŋwaani te tun

6 Maŋa kam kuntu ni Zezi karabiə bam kɔgɔ kum maa wura ku pulə zanzan. Ba kɔgɔ kum wunti Zwifə balu na yi vərə yi ba ŋkɔni Greki tiinə taani dum tun maa jigi balu na ŋkɔni ba tuti Zwifə taani dum tun ba puuna, di ba na ba pai ba kadənə kulu na maŋi si ba pa-ba ba ni-wudiu ŋwaani de maama tun. ² Zezi tuntutɔna fugə-bale bam ma bəŋi ba kɔgɔ kum maama ba ki daani, yi ba ta ba wi: «Ku wu maŋi si dibam yagi We taani dum zaasum, si di daari di taá maŋi wudiiru. ³ Di ko-biə-ba, á maŋi si á li nɔkɔna barpe mu á wunti, si di pa ba taa nii wəənu tintu baŋa ni. Ba nan maŋi si ba taa yi nɔkɔna balu nɔkɔna maama na ye ni ba yi nɔn-ŋuna yi We Joro kum wu ba tee ni lanyirani yi ba jigi wubuŋ-ŋuna tun. ⁴ Si dibam di daari di kwaani di nii We warum di DL taani dum zaasum baŋa ni.»

⁵ Ba na tagi kuntu tun, ku ma poli ba kɔgɔ kum maama wu. Ba ma kuri nɔkɔnu wudoŋ, o yiri mu Etiyeni. Wuntu jigi wu-didua di Zezi yi We Joro kum wu o tee ni. Ba ma wəli Filipi di Prokori di Nikano di Timɔn di Pamuna di Nikola wulu na nuŋi Antɔsi, o yi dwi-ge tu yi o ba o tɔgi cullu tulu We na pe dibam Zwifə bam tun. ⁶ Ba ma li-ba ba ja vu ba zigi Zezi tuntutɔna bam yigə ni. Ba ma waru We ba pa-ba yi ba daŋi ba ja ba baŋa ni.

⁷ We kwərə kam deen ma fɔgi ka jagi ka ve yigə yi nɔkɔna se-ka. Zezi karabiə bam kɔgɔ kum maa pulə zan-

zan Zeruzalem ni. Zwifə kaanum tiinə zanzan di deen ma ba ba se Zezi ciɔga kam.

Ba na jaani Etiyeni te tun

⁸ Etiyeni deen yi nɔkɔnu wulu We na pe-o zaani di dam zanzan tun. O maa tiini o ki wo-kunkagila di wəənu tulu na bri We dam tun nɔkɔna titari ni. ⁹ Nɔkɔna badonnə maa zaŋi ba magi kantɔgɔ did-o. Bantu nuŋi Zwifə kɔgɔ kulu ya na yi gamba yi ba laan ba ba te ba tuti tun wunti mu. Ba deen nuŋi Sireeni di Alesandri mu. Ba ma tɔgi ba wəli di Zwifə badaara na nuŋi Silisi di Azi tun. ¹⁰ Ba na magi kantɔgɔ did-o tun, o ma ŋkɔni di buŋum dam ni We Joro kum na pe-o te tun, ku pa ba daa waru o taani ba ləri. ¹¹ Ba laan ma nuŋi ba ki ni didaani nɔkɔna badonnə, si ba fɔ vwan ba ta wi: «Dibam ni nɔkɔnu wuntu na ŋkɔni o twi Moyisi di We.»

¹² Ba ma pa tu kum nɔkɔna di ba nakwa bam di ba cullu karanyina tiinə bam bana zaŋi, yi ba ja Etiyeni ba ja vu ba sarɔya-dirə nakwa bam yigə si ba di o taani.

¹³ Ba ma pa nɔkɔna badonnə zu ba fɔ vwan ba pa-o, yi ba ta ba wi: «Maŋa maama nɔkɔnu wuntu suni o ŋkɔni ta-balwaaruu mu o pal dibam We-di-kamunu kum di We cullu tulu DL na ki Moyisi juna ni dibam ŋwaani tun. ¹⁴ Di ma ni o na tagi o wi, Nazareti tu Zezi mu wú ba o cɔgi We-di-kamunu kum, yi o pipiri mu kulu maama Moyisi deen na bri di nabaara si di taá tɔgi tun.»

¹⁵ Zwifə nakwa balu maama na je da tun laan maa yɔkri ba nii Etiyeni nɔkɔn. Ba ma nii ba na o yibiyə na ləni ni maleka yibiyə te.

Etiyeni na tuli o kwərə te tun

7 Zwifə kaanum yuutu wum ma zaŋi o bwe Etiyeni o wi: «Wəənu tulu ba na tagi ba pa nmu tun yi ciɔga mu naa vwan mu?»

² Etiyeni laan ma ləri o wi: «A kwə-ba di a ko-biə-ba, cəgi-na amu na lagi a ta woŋo kulu tun. Faŋa faŋa tun Paart-Zulə Tu Baŋa-We mu tu dibam nabaaru Abraham te. Kantu maŋa kam ni, Abraham deen ta zuuri Mesopotami ni mu. O daa ta wu ve si o taa zuuri Aaran ni. ³ We deen ma ta did-o DL wi: «Yagi n tuti tu kum di n cɔŋi tiinə, si n daari n vu tu kulu amu na wú bri nmu tun.» ⁴ O ma suni o zaŋi o nuŋi Kalɔdian tiinə tu kum ni o vu o yi Aaran o zuuri da. O na wu dáani tun, o ko ma ti. We ma pa o daa nuŋi o fɔkri o vu o yi tu kuntu abam na zuuri zum tun. ⁵ We nan wu pe Abraham tɔga yo seeni si o taa te, di funfun di. We deen goni ni mu did-o DL wi, wum wú pa-o tɔga kantu si o taa te, yi o na tigi o daari, si o dwi tiinə ta ta te-ka. We na goni DL ni dum tun, Abraham ta ba jigi bu. ⁶ Mu We na tagi kulu did-o tun mu tintu: «Abraham, nmu dwi tiinə wú vu ba taa zuuri tu-gaa ni. Baá ta yi gamba mu tu kum kuntu ni, yi nɔkɔna wú beesi-ba taan bina biə-yana (400). ⁷ Amu We nan wú di balu na fi-ba si ba tuŋi

gambɛem tutuŋa tun taani si ba na cam. Kuntu kwaga ni, ba laan wú nunji tuu kum kuntu ni ba ba, ba taa zuli amu jəgə kantu ni.»⁸ Baŋa-Wɛ ma daari DL go ni DL pa Abraham DL wɛ, Abraham dwi tiinə taa goni ba bəkəri si ku bri ni ba sɛ DL ni. Kuntu, Abraham na luɣi Yizaki tun, da nana dɛ ni o ma go-o. Yizaki di dɛen ma ba o lu Zakɔbi, o di ma go-o. Zakɔbi ma lu dí nabaara fugə-bale bam yi o go-ba di.

⁹ Nabaara bam didua yiri mu Zuzefu. O curru tum dɛen maa jigi wu-guru did-o. Kuntu nwaani mu ba jaan-o ba yəgi ba pa o vu Ezipi si o taa yi gambaa. Wɛ ta maa wura did-o.¹⁰ DL ma pa o nunji cam maama wuni di yazurə. Zuzefu na tu o zigi Ezipi pa-faru wum yigə ni tun, Wɛ pɛ-o wubun-ɲuna yi pɛ wum yi su Zuzefu lanyranɛ. Pɛ wum ma pa o ji o sɔŋɔ kum tu di Ezipi tuu kum maama yuutu.

¹¹ Kana dɛen ma ba ka wu Ezipi di Kanaan tunɛ dum maama ni. Ku ma tiini ku cɛ ba yira ni. Dí nabaara bam maa warɛ si ba na wudiu ba di.¹² Zakɔbi dɛen ma ni ni wudiu wu Ezipi ni. O ma tunɛ dí nabaara bam si ba vu ba yəgi.¹³ Kuntu kwaga ni ba daa ma joori ba vu ba ki bule. Zuzefu laan ma pa o curru tum lwar-o. Ezipi pa-faru wum di laan ma ba o lwarɛ Zuzefu dwi dum na nunji mɛ tun.¹⁴ Zuzefu ma daari o tunɛ ni o pa o ko Zakɔbi, si o di o sɔŋɔ tiinə bam maama ba o te Ezipi ni. Ba maama dɛen yi nɔkɔna fusurpɛ-banu mu (75).¹⁵ Zakɔbi ma sunɛ o zanɛ o vu Ezipi. Dáani mu wuntu tɔga. Dɔbam nabaara bam di ma ba ba tu.¹⁶ Ba ma ja ba yira yam ba joori ba vu Sisum ba ki-ba yibeeli dilu Abraham na yəgi di sɛbu Emori biə bam tee ni tun ni.

¹⁷ Maŋa kam ma twe si Baŋa-Wɛ sunɛ DL ki kulu DL dɛen na goni ni di Abraham tun. Maŋa kam kuntu ni dɔbam nɔkɔna balu na wu Ezipi ni tun maa tiini ba wura ba puli zanzan.¹⁸ Pa-faru wudonɛ di daa ma zanɛ si o taa te Ezipi. O maa yəri Zuzefu ni ni.¹⁹ O dɛen maa jigi dɔbam nabaara bam o bɛesa. O dɛen ki swan mu o fi-ba si ba kwe ba bu-sɛsɛn ba jaani ba ve ba yaga, si ba taa tua.

²⁰ Kantu maŋa kam ni mu ba luɣi Moyisi. O dɛen maa yi bu-ɲum Wɛ yibiyə ni. Ba maa jig-o ba kɔna o ko sɔŋɔ ni canɛ sɔtɔ.²¹ Ba laan ma ja-o ba nunji ba vu ba yagi. Pa-faru wum bukɔ ma kwe-o o jigi o niə, ni o yi o tɛtɛ bu mu te.²² Ba ma bri Moyisi Ezipi tiinə yi-puru kum maama. O ma ji nɔn-babia o ni-taani di o kəm maama baŋa ni.

²³ Moyisi dɛen na yi buna fiinna tun, o ma lu wubunɛ si o vu o nii o ko-biə Yisrayelɛ tiinə bam na yi te.²⁴ O na ve tun, o ma na Ezipi tu wudonɛ na jigi Yisrayelɛ tu o maga. Moyisi ma vu si o wəli o tɛtɛ dwi tu wum jara yam wuni. O ma magɛ Ezipi tu wum o gu.²⁵ O dɛen ya bunɛ ni o tɛtɛ dwi tiinə bam wú lwarɛ ni Wɛ lagɛ DL pa wuntu mu jonji-ba Ezipi tiinə bam juna ni o yagi. Ba nan wu lwarɛ.²⁶ Tɔga na puuri tun, o daa ma na Yisrayelɛ tiinə bale na jigi daani. O ma kwaani si o lo-ba, yi o ta

di ba o wɛ: «A ko-biə-ba, abam yi curru mu daani. Bɛɛ mu ki yi abam daa jigi daani?»²⁷ O na tagɛ di ba kuntu tun, mu wulu wum na dana tun ma yigi Moyisi o yagi daa ni, yi o daari o bwe Moyisi o wɛ: «Wɔɔ mu pɛ nmu ni si n ta n yi dɔbam yuutu si n daari n nɔkɔni dɔbam taani?»²⁸ Nmu lagɛ si n gu amu di mu, ni n diin na gu Ezipi tu wum te tun na?»

²⁹ Moyisi na ni kuntu tun, o laan ma duri o nunji Ezipi ni o vu o zuuri Madian tuu ni. Dáani mu o di kaani yi ba lu biə bale.

³⁰ Buna fiinna dɛen na ke tun, Wɛ maleka ma ba Moyisi te kagua wuni Sinayi piu kum tukəri ni. O ma na min-vugu na jigi puɲu ku di, yi maleka kam wu mini dum wuni.³¹ Moyisi yira ma sɔkɔrɛ di o na nɛ kulu tun. O ma fɔkɔrɛ o yi mini dum te si o nii. O laan ma ni Baŋa-Wɛ kwərə na nɔkɔni did-o ka wɛ:³² «Amu yi nmu nabaara bam Baŋa-Wɛ. Amu mu yi Abraham Baŋa-Wɛ, di Yizaki di Zakɔbi Baŋa-Wɛ.» Moyisi yira maa sai, yi o daa warɛ o nii.³³ Baŋa-Wɛ ma ta did-o DL wɛ: «Li n natra yam, si jəgə kalu nmu na zigi da tun yi amu tɛtɛ jəgə mu.»³⁴ Wɛ daa ma ta DL wɛ: «A nɛ a nɔkɔna bam na wu Ezipi ni ba yaara te tun, yi a kwəri a ni ba na kuni te tun. Amu nan tu si a jonji-ba mu a yagi. Kuntu tun, a lagɛ a tunɛ nmu si n joori n vu Ezipi.» »

³⁵ Etiyeni ta ma ta o wɛ: «Moyisi dɛen yi wulu Yisrayelɛ tiinə bam na vi-o tun. Ba dɛen bwe-o ba wɛ: «Wɔɔ mu pɛ nmu ni, si n ta n yi dɔbam yuutu si n daari n nɔkɔni dɔbam taani?» Moyisi wuntu mu Wɛ tunɛ si o vu o taa te DL nɔkɔna bam, si o daari o jonji-ba o yagi. Wɛ ma tunɛ DL maleka, yi ka nunji o yigə ni puɲu wuni ka bri-o kuntu maama.³⁶ Moyisi dɛen ma ki wo-kink-agula di wəanu tɛtu na bri Wɛ dam tun Ezipi ni, yi o wani o ja nɔkɔna bam o nunji. Ba ma tɔgɛ nunu-sunɔ kum ba bɛ, yi ba daari ba beeri kagua kam wuni taan buna fiinna, yi Moyisi dɛen ta ki wo-kinkagula zanzan ba tee ni.³⁷ Moyisi daa ta mu yi wulu na tagɛ di Yisrayelɛ tiinə bam o wɛ: «Wɛ wú pa abam dwi tu didua zanɛ o taa yi Wɛ nijonɲu abam tɛtari ni, ni DL na tunɛ amu Moyisi te tun.»³⁸ Moyisi mu yi wulu dɛen na wura di Yisrayelɛ tiinə kɔgɔ kum kagua kam wuni tun, yi o wura didaani dɔbam nabaara bam, di maleka kalu na nɔkɔni did-o Sinayi piu kum yuu ni tun. Wuntu mu jonji Wɛ bitari sulu na pai nɔwɛ tun o pa dɔbam.

³⁹ DL kuntu maama, dí nabaara bam dɛen ba lagɛ si ba sɛ Moyisi ni. Ba ma vi-o, yi ba daari ba bunɛ si ba joori ba vu Ezipi.⁴⁰ Ba ma ta di Aarɔn ba wɛ: «Mɔ jwəna n pa dɔbam si ya taa tɔgɛ dí yigə, si Moyisi wulu na jaani dɔbam o nunji Ezipi ni tun, dí yəri wonɔ kulu na ki-o tun.»

⁴¹ Maŋa kam kuntu ni ba ma sunɛ ba mɔ kamɔgɔ ku nyɛ di nua, yi ba pa ku yi ba jwəni. Ba maa jigi-di ba kaana. Ba ma daari ba ki wupolo di ba tɛtɛ na mɛ ba jua ba ma mɔ kulu tun.⁴² Ba na kaani jwəni dum kuntu tun, Wɛ ma pipiri DL kwaga DL ya-ba. DL ma yagi-ba si

ba taa zuli calɔwɔ sɩlu na wu wɛyuu ni tɩn. Ku kɩ nɩŋɛni ku na maŋɩ ku pupuni Wɛ nijorŋə bam tɔnɔ kum wuni ku wɩ:

«Abam Yisurayɛl dwi tiinə-ba,
á dɛɛn na gu vara á ma kaani jwənə kagua kam wuni
bɩna fiinna tɩn,

ku dai amu mu á kaani á pa kuntu.

⁴³ Ku nan yɩ Moloki jwəni dɩm vwe mu abam dɛɛn
zɩŋɩ,

dɩdaani calɔcua kalu na yɩ abam jwəni Rifani tɩn.
Tɩntu maama nan yɩ kamwaru tɩlu á na kɩ sɩ á taá
zuli-tɩ mu.

Kuntu ŋwaani amu wú pa nɔɔna zəli abam
ba ja vu ba gaali Babilɔni na wu mɛ tɩn.»

⁴⁴ Dɩbam nabaara bam na beeri kagua kam wuni tɩn,
ba dɛɛn jɩŋɩ Wɛ vwe dɩlu na brɩ ni Wɛ wu ba tee ni tɩn
mu. Wɛ dɛɛn brɩ Moyisi o na wú kɩ te sɩ o ma pu vwe
dɩm tɩn. Ba dɛɛn sɩni ba kɩ-dɩ ni Wɛ na brɩ sɩ ba kɩ te
tɩn mu. ⁴⁵ Ku kwaga seeni tɩn, dɩbam nabaara bam mu
jorŋi vwe dɩm ba kwə tee ni ba zɩŋɩ-dɩ ba ja tɔŋɩ Zozwe
kwaga. Ba ma vu ba wani tɩni dɩlu Wɛ na lagi Dɩ pa-
ba sɩ ba taa zuuri da tɩn. Wɛ dɛɛn zəli je sɩm nɔɔna
bam Dɩ yagi ba yigə ni. Vwe dɩm maa wura taan, ku ba
ku yɩ Davidi na zarɩ o ji pɛ maŋa kalu tɩn. ⁴⁶ Wɛ wu ma
poli dɩ Davidi, yɩ o loori Wɛ sɩ Dɩ pa-o cwəŋə sɩ o ɩ
digə o ma ləni vwe dɩm yuu ni, sɩ Wɛ taa zuuri da sɩ Dɩ
taa wu Zakɔbi dwi tiinə bam tee ni. ⁴⁷ Ku nan yɩ Davidi
bu Salɔmɔn mu ɩŋɩ digə kam o pa Wɛ.

⁴⁸ Baŋa-Wɛ dɩlu na yɩ kamunu tɩn nan ba zuura di
sɩlu nabiinə na ɩŋɩ tɩn wuni. Wɛ nijorŋu dɩdua dɛɛn
mu tagɩ o wɩ:

⁴⁹ «Yuutu Baŋa-Wɛ wɩ:

Wɛyuu mu yɩ amu jəŋə je,

ku daari tɩga baŋa maa yɩ amu nɛ cwiim je.

Digə kɔɔ dwi mu abam wú wani á ɩ á pa amu?

Jəŋə kɔɔ mu amu wú vu a pəni da a sin?

⁵⁰ Ku dai amu tɩti jɩŋa mu kɩ wəənu tɩntu maama na?»

»

⁵¹ Etiyeni daa ta ma ta dɩ Zwifə nakwa bam o wɩ:
«Abam yɩ vɩna zanzan. Á wuburɔa dɩ nyɩ dɩ balu na ba
tɔŋɩ Wɛ tɩn wuburɔa. Abam zwa mu kwarɩmɩ yɩ á ba ni
Wɛ kwərə kam. Abam ba sɛ Wɛ Joro kum na brɩ cɩga
kalu tɩn. Abam dɩ á nabaara bam kikiə maama yɩ bɩdwi
mu. ⁵² Wɛ nijorŋə bam wuni wuluwulu tərə abam
nabaara bam na wu bɛɛs-o. Ba dɛɛn gu balu na brɩ ni
Wɛ wú turɩ Cɩga Tu wum sɩ o ba tɩn. Lele kuntu abam
nan mu jaani wuntu á kɩ nɔɔna jɩŋa ni, yɩ á kɩ daani á
gu-o. ⁵³ Abam yɩ balu na jorŋi Wɛ cullu tɩlu Dɩ na tɔŋɩ
malesɩ jɩŋa Dɩ pa abam tɩn mu. Dɩ kuntu dɩ á ta wu sɛ-
tɩ.»

Ba na gu Etiyeni te tɩn

⁵⁴ Etiyeni na tagɩ kuntu o ti tɩn, ku ma pa Zwifə
nakwa bam bana zarɩ dɩd-o zanzan, yɩ ba duni ba
yələ. ⁵⁵ Wɛ Joro kum maa wu Etiyeni tee ni lanyranɩ. O
ma kwəni o yuu wɛɛni o nii Wɛ-sɔŋɔ seeni yɔɔɔ-tɔɔ, yɩ
o na Wɛ paari-zulə na dagɩ te. O ma daari o nii o na
Zezi na zɩŋɩ Baŋa-Wɛ jazum ni. ⁵⁶ O laan ma ta o wɩ:
«Nii-na, amu nɛ Wɛ-sɔŋɔ ni na purɩ yɩ Nabiin-bu wum
zɩŋɩ Baŋa-Wɛ jazum ni.»

⁵⁷ Zwifə nakwa bam kɔŋɔ kum maama na ni kuntu
tɩn, ba ma kaasi dɩ kwər-dɩa, yɩ ba pu ba zwa sɩ ba daa
yɩ taa ni o taani dɩm. Ba maama ma duri bɩdwi baŋa
ni ba vu ba ja-o. ⁵⁸ Ba ma varɔ-o ba pa o nurɩ tɩlu kum
daa. Ba laan ma daari ba jɩŋ-o ba duli dɩ kandwa sɩ ba
gu. Balu na dul-o dɩ kandwa tɩn ma ɩ ba gwaaru ba pa
nɔɔn-durɩ kudoŋ sɩ o ta niə. Nɔɔnu wum yɩri mu Sooli.
⁵⁹ Ba na jɩŋɩ Etiyeni ba duli kuntu tɩn, o ma loori Wɛ o
wɩ: «A Yuutu Zezi, jorŋi a joro.»

⁶⁰ O laan ma kuni doonə tɩga ni o kaasi dɩ kwər-dɩa o
wɩ: «A Yuutu, yɩ kwe ba taali ba kəm-balɔɔ kuntu
ŋwaani.» O na tagɩ kuntu tɩn, o laan ma tɩ.

8 Sooli na nɛ ba na kɩ te ba gu Etiyeni tɩn, o ma sɛ
ni ku maŋɩ.

Zezi karabiə bam na nɛ yaara te tɩn

Dɛ dɩm kuntu ni nɔɔna puli sɩ ba yaari Zezi kɔŋɔ kulu
na wu Zeruzalem ni tɩn zanzan. Ba maama ma jagɩ ba
duri ba zu tɩni dɩlu maama na wu Zude dɩ Samari ni
tɩn wuni. Ku daari Zezi tɩnturɩna fugə-bale bam yɩranɩ
mu wu tɔŋɩ ba duri. ² Nɔɔna balu na kwarɩ Wɛ tɩn ma
kwe Etiyeni yɩra yam ba kɩ, yɩ ba daari ba keeri zanzan
o tuuni dɩm ŋwaani. ³ Sooli maa kwaanɩ sɩ o cɔŋɩ Zezi
kɔŋɔ kum maama. O maa yəni o tɩli sam dɩm wuni o
jaani baara dɩ kaana balu na tɔŋɩ Zezi tɩn o ve o kɩ pu-
na digə ni.

Wɛ kwər-ywəŋə kam na jagɩ te tɩn

⁴ Zezi karabiə balu na duri ba jagɩ tɩn maa yəni ba ve
je maama ba tɔɔɩ Wɛ kwər-ywəŋə kam. ⁵ Filipi ma zarɩ
o vu Samari tɩlu kudoŋ o tɔɔɩ Krisi wum Wɛ na turɩ tɩn
kwərə o brɩ nɔɔna bam. ⁶ Nɔɔn-kɔŋɔ kum maama maa
kwaanɩ ba cəŋi Filipi na ŋɔɔni kulu tɩn. Ba maama cəŋi
o taani dɩm, yɩ ba kwəri ba na wo-kinkagɩla yalu o na
kɩ tɩn. ⁷ Ba ma na ciciri na nurɩ sɩ yagi nɔɔna zanzan yɩ
sɩ kaasa dɩ kwər-dɛ. Kwaaru zanzan dɩ gwanɩ dɩ ma na
yazurə. ⁸ Kuntu ŋwaani wupolo dɛɛn maa tiini ku wu
tɩlu kuntu wuni.

⁹ Tɩlu kum kuntu ni nɔɔnu dɛɛn ya wura, o yɩri mu
Simɔn. O dɛɛn jɩŋɩ liri mwaanu mu o kɩa. Ku maa paɩ
Samari tiinə bam yɩ yəəu dɩd-o. O maa brɩ o tɩti ni o yɩ
nɔɔn-kamunu mu. ¹⁰ Tɩlu kum nɔɔna maama maa
kwaanɩ ba cəŋi o taani lanyranɩ, dɩdɛera dɩ nabwənə

maama. Ba maa paɪ Wɛ dam mu wu o tee ni, yi ba jɔg-o ba bə ba wɪ Dam-fɔɔ tu. ¹¹ O dɛɛn ya paɪ ba yi yəəu di o liri mwaanu tum taan yi ku daani zanzan. Kuntu ŋwaani mu ba kwaani ba cəg-o lanyirani.

¹² Filipi laan ma ba o tɔkɔ Wɛ kwərə o brɪ-ba Wɛ paari dɪm taani di Zezi Krisi yiri dɪm. O na brɪ-ba kuntu tɪn, nɔkɔna bam ma sɛ o taani dɪm. Ba pa ba miisi-ba na wuni Zezi yiri ŋwaani, baara di kaana maama.

¹³ Simɔn tɪti di ma sɛ, yi o daari o pa ba miis-o na wuni. O ma tɔgi didaani Filipi yi o nai wo-kɪnkagɪla di wəənu tɪlu na brɪ Wɛ dam tɪn. O na nɛ kuntu tɪn, ku ma su-o.

¹⁴ Zezi tuntɔŋna balu na wu Zeruzalem ni tɪn ma ni ni Samari tiinə bam sɛ Wɛ taani dɪm. Ba ma tɔŋɪ Pɪyɛɛɪ di Zan ba tee ni. ¹⁵ Ba na ve ba yi da tɪn, ba ma loori Wɛ ba pa balu na sɛ Zezi tɪn si ba wani ba jɔŋi Wɛ Joro kum. ¹⁶ Bɛŋwaani Wɛ Joro kum daa ta wu tu bantu wulowulu te. Ba dɛɛn pɛ ba miisi-ba na wuni dɪ Yuutu Zezi yiri ŋwaani má mu. ¹⁷ Pɪyɛɛɪ di Zan laan ma daŋɪ ba jɪa ba baŋa ni, yi ba jɔŋi Wɛ Joro kum ba bicara ni.

¹⁸ Zezi tuntɔŋna bam na daŋɪ ba jɪa nɔkɔna bam baŋa ni yi ba jɔŋi Wɛ Joro kum kuntu tɪn, yi Simɔn na nɛ ku na kɪ te tɪn, o ma kwe sɛbu o ma loori Pɪyɛɛɪ di Zan o wɪ: ¹⁹ «A lagɪ si á pa amu di taa jɔgɪ dam dɪntu don, si a na kwe a jɪa a daŋɪ nɔkɔnu wulu baŋa ni, si kuntu tu di jɔŋi Wɛ Joro kum.»

²⁰ Pɪyɛɛɪ ma lər-o o wɪ: «Wɛ wú cɔgɪ nmu di n sɛbu kum maama, di nmu na buŋɪ si nɪ wani n ma n sɛbu n yəgi Wɛ pɛɛɪ dɪm tɪn ŋwaani. ²¹ Nmu wubɔŋa ba tɔgi cɪga Wɛ yigə ni. Kuntu tɪn, n bá na cwəŋə si n tɔgi di dɪbam n tɔŋɪ Wɛ tɪtɔŋa yam. ²² Nan ləni n wu si n yagi wo-balwaarɪ tɪlu nmu na buŋɪ si n kɪ tɪn, si n daari n loori dɪ Yuutu Wɛ si, Dɪ na sɛ, si Dɪ yagi n lwarɪm Dɪ ma cɛ-m. ²³ Bɛŋwaani a nɛ si n jɔgɪ pu-sɪŋa zanzan, yi n wu lwarɪm gambɛɛm wuni.»

²⁴ Simɔn ma ləri o wɪ: «Nan loori-na Wɛ á pa-nɪ, si wəənu tɪlu maama á na tagɪ amu baŋa ni tɪn yi ba ti cɔgɪ-nɪ.»

²⁵ Pɪyɛɛɪ di Zan dɛɛn ma ŋkɔni dɪ Yuutu Zezi taani dɪm ba brɪ nɔkɔna bam. Ba laan ma joori ba maa ve Zeruzalem. Ba na maa joori tɪn, ba ma tɪli Samari tɪniə yam wuni ba tɔkɔ Wɛ kwərə-ywəŋə kam.

Filipi na pɛ didɛɛru lwarɪ Wɛ taani te tɪn

²⁶ Baŋa-Wɛ maleka ma ba Filipi te ka ta did-o ka wɪ: «Zaŋɪ n da jagwiə seeni n vu n da cwəŋə kalu na zɪgɪ Zeruzalem ni ka ve Gaaza tɪn.» Cwəŋə kam kuntu tɔgi kagua wu mu ka veə.

²⁷ Filipi ma zaŋɪ o maa kea. Etiyopi tu di dɛɛn maa wu cwəŋə kam ni o maa ve sɔŋɔ. Wuntu mu tɔŋɪ o paɪ ba tɪw kum pa-kana kalu ba na bə ba wɪ Kandaasi tɪn. O yi didɛɛru wulu na nii o jɔgɪru tum maama baŋa ni. O dɛɛn ya ve Zeruzalem mu si o zuli Wɛ, ²⁸ yi o laan maa

joori o ve sɔŋɔ di tərɪko kulu sise na vai tɪn. O na maa ke di o tərɪko kum kuntu tɪn, o maa je o karɪmɪ tɔkɔ kulu Wɛ nijɔŋnu Ezayi na pupuni faŋa faŋa tɪn. ²⁹ Wɛ Joro kum ma brɪ Filipi ku wɪ: «Ve n ta n tɔgɪ di tərɪko kum.» ³⁰ O ma duri o vu o yi tərɪko kum yi ku veə. O ma ni nɔkɔnu wum na jɔgɪ Wɛ nijɔŋnu Ezayi tɔkɔ kum o karɪma. O ma bwe-o o wɪ: «Nmu ni n na karɪmɪ kulu tɪn kuri na?»

³¹ O ma ləri o wɪ: «A nan wú kɪ ta mu a ni ku kuri, yi nɔkɔn-nɔkɔnu wu maŋɪ-ku o brɪ-nɪ?»

O laan ma loori Filipi si o di tərɪko kum baŋa o jəni o tee ni. ³² O na wura o karɪmɪ wəənu tɪlu tɔkɔ kum wuni tɪn mu tuntu:

«Wuntu dɛɛn mu nɪ di piə kalu nɔkɔnu na vanɪ o ja o wu si ba gu tɪn.

O ta nɪ di pəɪbu wulu ba na fanɪ o kuru yi o wu kɪ sɔɔ tɪn.

O nan wu puri o ni o ta kulɔkulu.

³³ Nɔkɔna maa goon-o, yi ba wu di o taani di cɪga.

Wɔkɔn wú wani o ŋkɔni wuntu dwi dɪm ŋwaŋa?

Bɛŋwaani ba li o ŋwɪa lugu baŋa ni.»

³⁴ Didɛɛru wum ma ta di Filipi o wɪ: «A lagɪ a bwe a nii, wɔkɔ taani mu Wɛ nijɔŋnu wum tɛa, o tɪti mu o tɛ naa nɔkɔnu wudon mu?» ³⁵ Filipi ma joori o puli nɔkɔnu wum na karɪmɪ mɛ tɪn o brɪ-o ku kuri, yi o daari o ta Zezi kwərə-ywəŋə kam maama o brɪ-o. ³⁶ Ba na tɔgi cwəŋə kam ba maa ke kuntu tɪn, ba ma vu ba yi bugə. Didɛɛru wum ma ta o wɪ: «Nii, na wu yo seeni. N bá wani n miisi-nɪ na wuni na?»

[³⁷ Filipi ma lər-o o wɪ: «Nmu na sɛ Wɛ cɪga kam di n wu maama, aá wani a miisi-m na wuni.» O ma ləri o wɪ: «A sɛ si Zezi Krisi yi Baŋa-Wɛ Bu mu.»]

³⁸ Didɛɛru wum laan ma pa tərɪko kum zɪgɪ. O di Filipi ma tu tɪga ba vu ba zu na bam wu, yi Filipi miis-o na bam wuni. ³⁹ Ba ma nunɪ na bam wuni. Ba na nunɪ tɪn, dɪ Yuutu Wɛ Joro kum ma kwe Filipi ku ja viiri. Didɛɛru wum ma daa wu nɛ-o. O ma joori o kwe cwəŋə o maa kea, yi o jɔgɪ wupolo zanzan. ⁴⁰ Filipi ma na ni o wu Azoti ni mu. O ma tɪli tɪni dɪm maama o tɔkɔ Wɛ kwərə-ywəŋə kam taan, o vu o yi Sezaari.

Sooli na ləni o wubɔŋa o sɛ Zezi te tɪn

(Tutuŋa Tɔkɔ 22:4-16, 26:9-18)

9 Sooli dɛɛn maa kwaana o yaari dɪ Yuutu Zezi karabiə bam, yi o lagɪ si o gu-ba. O ma zaŋɪ o wu Zwifə bam kaanɪm yuutu wum te. ² O ma loor-o si o pupuni twaanu o pa Zwifə Wɛ-di sum na wu Damasi ni tɪn, ni wum na nɛ nɔkɔna balu na tɔgi Zezi cwəŋə kam, oó ja baara di kaana o ja vu o kɪ puuna digə ni Zeruzalem ni. ³ O na nɛ twaanu tum tɪn, o ma zaŋɪ o maa ve Damasi. O na tɔgɪ tɪw kum tɪn, pooni ma da di nunɪ wɛyuu di pipɪli di gilim-o. ⁴ O ma tu tɪga ni, yi o ni kwərə na bəŋi o yiri ka wɪ: «Sooli, Sooli, bɛŋwaani mu n jɔgɪ amu n bɛɛsi kuntu?»

⁵ O ma bwe o wɪ: «A tu, nmu yɪ wɔw mu?»

Kwərə kam ma ta ka wɪ: «Amu yɪ Zezi wulu nmu na jɪgɪ n bɛɛsi tɪn mu. ⁶ Nan zaŋɪ n zu tɪu kum wu. Nmu na yɪ da, ba laan wú ta kulu nmu na maŋɪ sɪ n kɪ tɪn.»

⁷ Nɔwɔna balu na tɔgɪ dɪ Sooli tɪn maa zɪgɪ da, yɪ ba warɪ kulukulu sɪ ba ta. Ba dɛɛn ni kwərə kam, yɪ ba nan wu nɛ nɔwɔn-nɔwɔn. ⁸ Sooli ma zaŋɪ wɛɛnɪ o puri o yɪə yɪ o daa ba naɪ. Ba ma ja-o o jɪŋa nɪ, ba varɪ-o ba ja zu Damasɪ wu. ⁹ Ku dɛɛn jɪgɪ da yatɔ mu o yɪə na dwe. Maŋa kam kuntu nɪ o wu dɪ, o nan wu nyɔgɪ.

¹⁰ Zezi karabu wudoŋ dɛɛn maa wu Damasɪ nɪ, o yɪrɪ mu Ananiya. O ma na vurum wunɪ dɪ Yuutu wum na ŋɔwɔnɪ dɪd-o. O ma bəŋɪ o yɪrɪ o wɪ: «Ananiya!»

O ma ləri o wɪ: «A yuutu, nii-nɪ.»

¹¹ Dɪ Yuutu wum ma ta dɪd-o o wɪ: «Zaŋɪ n vu Zudasɪ sɔŋɔ, ku na zɪgɪ cwəŋə kalu yɪrɪ na yɪ «Yɔwɔwɔwɔ» tɪn ni nɪ. Nmu na yɪ da, sɪ n bwe nɔwɔn wulu yɪrɪ na yɪ Sooli tɪn bwɪə. O yɪ Tarɪsɪ tu mu. Nmu wú na o na wura o warɪ Wɛ. ¹² Vurum wunɪ mu o nɛ nɔwɔn, o yɪrɪ mu Ananiya. O ma na-o yɪ o ba o daŋɪ o jɪa o baŋa nɪ, sɪ o yɪə yam joori ya taa naɪ.»

¹³ Ananiya na ni kuntu tɪn, o ma ləri o wɪ: «A yuutu, nɔwɔna zanzan maŋɪ ba ta nɔwɔn wum kuntu taanɪ ba brɪ amu, dɪ o na kɪ wo-balwaaru tɪlu maama o ma cɔgɪ nmu nɔwɔna balu na wu Zeruzalem nɪ tɪn. ¹⁴ O nan tu yo dɪ ni dɪlu o na jonɪ Zwifə kaanum yigə tiinə bam tee nɪ tɪn mu, sɪ o ma ja balu maama na bə nmu nɪ ba Yuutu tɪn.»

¹⁵ Dɪ Yuutu wum ma ta dɪd-o o wɪ: «Nan ve, bɛŋwaanɪ wuntu mu yɪ wulu amu na kuri sɪ o taa tuŋɪ o pa-nɪ, sɪ o daari o pa amu yɪrɪ dɪm zaŋɪ Yisrayelɪ tiinə bam tee nɪ dɪdaanɪ dwi-gɛ tiinə dɪ ba pwa dɪ tee nɪ.

¹⁶ Amu tɪtɪ nan wú brɪ-o yaara yalu maama o na maŋɪ sɪ o na amu yɪrɪ ŋwaanɪ tɪn.»

¹⁷ Ananiya laan ma zaŋɪ o vu o yɪ sɔŋɔ kum o zu. O ma na Sooli yɪ o daŋɪ o jɪa o baŋa nɪ o wɪ: «A ko-bu Sooli, dɪ Yuutu Zezi tɪtɪ mu tuŋɪ amu nmu tee nɪ. Wuntu ya mu brɪ o tɪtɪ nmu yigə nɪ maŋa kalu n ya na wu cwəŋə nɪ n maa n bunɪ tɪn. O tuŋɪ-nɪ sɪ a ba a pa n joori n ta n naɪ mu, sɪ n daari n jonɪ Wɛ Joro kum dam.»

¹⁸ Ananiya na tagɪ kuntu tɪn, bɪdwɪ baŋa nɪ mu wəɛnu dwanɪ Sooli yɪə nɪ tɪ tu tɪga nɪ nɪnɛnɪ ŋwampurru te tɪ daari, yɪ o laan naɪ. O ma zaŋɪ o zɪgɪ wɛɛnɪ. O ma pa ba miis-o na wunɪ Zezi yɪrɪ ŋwaanɪ. ¹⁹ O laan ma dɪ wudiu yɪ o dam joori dɪ ba. O ma maŋɪ Zezi karabiə bam tee nɪ Damasɪ nɪ da funfun.

²⁰ Sooli dɛɛn na wu Damasɪ nɪ kuntu tɪn, o maa yəni o vu Zwifə bam Wɛ-di sɪm o brɪ-ba Zezi taanɪ. O maa tɛ o wɪ: «Zezi yɪ Wɛ Bu mu.» ²¹ Ku ma su nɔwɔna balu maama na ni o zaasɪm dɪm tɪn. Ba ma bwe daanɪ ba wɪ: «Ku daɪ nɔwɔn wuntu dɛɛn mu wu Zeruzalem nɪ o cɔgɪ balu na ma Zezi ba bə nɪ ba Yuutu tɪn na? Ku nan daɪ

kuntu ŋwaanɪ mu o tu yo seeni, sɪ o taa jaanɪ Zezi karabiə o ve o paɪ Zwifə kaanum yigə tiinə bam na?»

²² Sooli dɛɛn maa ve yigə dɪ baari zanzan, yɪ o brɪ nɔwɔna bam nɪ Zezi mu sɪnɪ o yɪ Krisi wum Wɛ na tuŋɪ tɪn. Ku ma paɪ Zwifə balu na zuurɪ Damasɪ nɪ tɪn daa warɪ o ni-taanɪ ba ləri.

²³ Da zanzan na kɛ tɪn, Zwifə bam ma kɪ ni daanɪ sɪ ba gu Sooli. ²⁴ O ma lwarɪ ba na buŋɪ sɪ ba kɪ-o kulu tɪn. Dɛ maama wɪa dɪ tɪtɪ ba zɪgɪ ba yɪrɪ tɪu kum niə yam mu, sɪ Sooli na tu sɪ o da da, sɪ ba laan gu-o. ²⁵ Dɛ dɪdwɪ tɪtɪ nɪ mu o karabiə bam ma pa o zu tɪtɔgɪ wu, yɪ ba lə ŋuna ku ni nɪ ba pa o da kəbrə o tu tɪga yɪ o lu.

²⁶ Sooli laan ma vu Zeruzalem. O maa kwaanɪ sɪ o tɔgɪ o wəli Zezi karabiə bam wunɪ. Ba maama maa funa dɪd-o, yɪ ba ba buŋɪ nɪ o sɪnɪ o ji Zezi karabu. ²⁷ Banabasɪ ma vu o zən-o, yɪ o ja-o o vu Zezi tuntuŋna bam te. O ma ta o brɪ-ba Sooli na nɛ dɪ Yuutu Zezi cwəŋə nɪ yɪ o ŋɔwɔn dɪd-o te tɪn. O ta ma ta o brɪ-ba Sooli na kwaanɪ o ŋɔwɔn dɪ baari o pa balu na wu Damasɪ nɪ tɪn lwarɪ Wɛ cɪga kam dɪ Zezi yɪrɪ te tɪn. ²⁸ Sooli ma maŋɪ Zezi karabiə bam tee nɪ, yɪ o tull Zeruzalem ni maama o tɔwɔ Wɛ kwərə dɪ dɪ Yuutu Zezi yɪrɪ o brɪ nɔwɔna. ²⁹ O maa yəni o ŋɔwɔn dɪ Zwifə balu na ŋɔwɔn Grekɪ tiinə taanɪ tɪn, yɪ o magɪ kantɔgɪ dɪ ba. Ba laan maa kwaanɪ sɪ ba gu-o. ³⁰ Zezi karabiə bam na lwarɪ kuntu tɪn, ba ma ja-o ba ja vu Sezaari, yɪ ba pa o kɛ o vu Tarɪsɪ.

³¹ Zezi kɔgɪ kum nɔwɔna balu maama na wu Zude dɪ Galile dɪ Samari je sɪm nɪ tɪn dɛɛn ma na siun dɪ ba yaara yam. Ba kɔgɪ kum ma fɔgɪ ku pulə ku wəli da, Wɛ Joro kum na zəni-ba tɪn ŋwaanɪ. Ba maa tɔgɪ dɪ Yuutu yɪ ba sɛ-o ba ŋwɪa maama wunɪ.

Ene na nɛ yazurə te tɪn

³² Pɪyɛɛrɪ dɛɛn yəni o beeri o ve je maama mu o nii Zezi karabiə bam. Dɛ dɪdwɪ o daa ma zaŋɪ o vu sɪ o nii karabiə balu na zuurɪ Lidi nɪ tɪn. ³³ O na yɪ da tɪn, o ma na nɔwɔn o yɪrɪ mu Ene. O dɛɛn yɪ kɔwɔ mu, yɪ o tigi bɪna nana o warɪ o zaŋɪ wɛɛnɪ. ³⁴ Pɪyɛɛrɪ na nɛ-o tɪn, o ma ta dɪd-o o wɪ: «Ene, Zezi Krisi wú pa-m yazurə. Nan zaŋɪ wɛɛnɪ sɪ n pri n sara kam n tinɪ.» O na tagɪ kuntu bɪdwɪ baŋa nɪ tɪn, mu Ene zaŋɪ wɛɛnɪ. ³⁵ Nɔwɔna balu maama na zuurɪ Lidi nɪ dɪ Sarɔn je sɪm maama nɪ tɪn ma na Ene na nɛ yazurə. Ba laan ma ba ba tɔgɪ dɪ Yuutu Zezi.

Tabita na joori o bi te tɪn

³⁶ Kaanɪ wudoŋ dɛɛn mu wu Zope nɪ, o yɪrɪ mu Tabita. (O yɪrɪ dɪdaanɪ Grekɪ tiinə taanɪ mu yɪ Dɔrkastɪ, dɪ kuri mu fərə.) O maa yɪ Zezi karabu. O maa kɪ lanyiranɪ yɪ o wəli yinigə tiinə zanzan. ³⁷ Maŋa kam kuntu nɪ, o ma ba o ba jɪgɪ yazurə yɪ o tɪ. Nɔwɔna ma kwe-o ba swɛ, yɪ ba ja-o ba di weyuu digə ba tinɪ da. ³⁸ Zope nan batwarɪ dɪdaanɪ Lidi. Kuntu tɪn, Zezi kara-

biə balu na wu Zope ni tun ma lwarɪ ni Piyɛɛɪ tu Lidi o wura. Ba ma tunɪ nɔkɔna bale o tee ni. Ba ma vu ba loor-o ba wɪ: «Popo, ki lila n ba dɪbam tɪu kum.»

³⁹ Piyɛɛɪ ma zaɲɪ o tɔɔɔ di ba o kɛ. O na yi Zope tun, ba ma ja-o ba di wɛyuu digə kam. Kadənə bam maama maa zɪɔɔ ba gilim-o yɪ ba keerə. Ba ma bri-o gwaaru tɪlu maama Dɔrkasɪ ya na ŋwɪ yɪ o nyaanɪ-tɪ o pa-ba tun. ⁴⁰ Piyɛɛɪ laan ma pa ba maama nunɪ pooni ba daar-o. O ma kuni doonə tɪɔa ni o warɪ Wɛ. O laan ma pipiri o nii tu wum yɪ o wɪ: «Tabita, zaɲɪ wɛɛnɪ.» O ma puri o yiə o na Piyɛɛɪ. O ma zaɲɪ o je. ⁴¹ Piyɛɛɪ ma twɪ o juɲa o ja-o o pa o zaɲɪ wɛɛnɪ o zɪɔɔ. O laan ma bəɲɪ kadənə bam di Zezi karabiə bam maama. O ma pa Tabita zɪɔɔ ba yigə ni yɪ o bri-ba sɪ o ŋwɪ.

⁴² Zope je sɪm nɔkɔna bam maama ma ni kəm dɪm kuntu ŋwa. Ku ma paɪ nɔkɔna zanzan ki ba wu-dɪdɪba di dɪ Yuutu Zezi. ⁴³ Piyɛɛɪ ma maɲɪ Zope ni taan da zanzan. O dɛɛn zuurɪ tɔn-gɔɔɔ kudoɲ tee ni mu, o yɪɪ mu Simɔn.

Dwi-ge tu na lwarɪ Wɛ cɪga kam te tun

10 Nɔkɔnu wudoɲ dɛɛn mu wura, o yɪɪ mu Kɔrɪnɛɛɪ. O maa zuurɪ Sezaari ni. O dɛɛn yɪ Rom pamaɲna dɪdɛɛɪ mu. Pamaɲna kɔɔɔ kulu o na tɔɔɔ o wu ku wunɪ tun yɪɪ mu Yitali tiinə kɔɔɔ. ² O dɛɛn kwarɪ Wɛ, yɪ o dɪ o sɔɲɔ tiinə maama zuli Wɛ lanyɪranɪ. O maa ki wəənu zanzan o wəli Zwifə yinigə tiinə bam. O maa yəni o warɪ Wɛ maɲa maama. ³ Dɛ dɪdɪwɪ wɛ na guni maɲa kalu tun, o nɛ vɪurɪm. O ma na Wɛ maleka na tu ka bəɲɪ o yɪɪ ka wɪ: «Kɔrɪnɛɛɪ!»

⁴ O maa nii maleka kam yɪ fɪunɪ juɔ-o. O ma ta o wɪ: «Ku yɪ ta, a tu.»

Maleka kam ma ləɔ-o ka wɪ: «Nmu na yəni n warɪ Wɛ yɪ n kwəri n wəli yinigə tiinə tun, ku yi Baɲa-Wɛ wubuɲa. Dɪ nan guli nmu gulə. ⁵ Laan nan tunɪ nɔkɔna sɪ ba vu Zope ba bəɲɪ nɔkɔnu wudoɲ, o yɪɪ mu Simɔn Piyɛɛɪ. ⁶ O yɪ vəru mu o wu Simɔn wulu na yɪ tɔn-gɔɔɔ tun sɔɲɔ ni, nɪnɪ kum ni nɪ.»

⁷ Maleka kam na tagɪ dɪd-o kuntu ka ti tun, ka ma vi-iri. Kɔrɪnɛɛɪ ma bəɲɪ o sɔɲɔ kum tintuɲna bale di pamaɲnu dɪdɪba wulu na tunɪ o pa-o yɪ o dɪ kwarɪ Wɛ tun. ⁸ O ma ta kulu maama na ki tun o bri-ba, yɪ o daari o tunɪ-ba sɪ ba vu Zope.

⁹ Tɪɔa na puurɪ yɪ nɔkɔna bam wu cwəɲə ni ba ma twe Zope tun, ku maɲɪ di Piyɛɛɪ di diini sɔɲɔ kum nayuu sɪ o warɪ Wɛ wɪa tɪtarɪ ni. ¹⁰ Kana laan maa juɔ-o yɪ o lagɪ wudiu sɪ o di. Ba na wura ba ki wudiu kum tun, Wɛ ma pa o na wo-kɪnkagɪɪ ni dɪndɪwɪa mu te. ¹¹ O nɛ wɛyuu na purɪ o baɲa ni, yɪ wɔɲɔ nunɪ da ku maa tu tɪɔa. Wɔɲɔ kum nɪɪ di gɔɔɔ kamunu mu, yɪ ba juɔɔ ku niə yana, yɪ ku maa tu tɪɔa. ¹² Vara dwi maama mu wu ku wunɪ, dɪdaani tɪɔa wo-vəəlu di zunə. ¹³ O na nɛ tun, o

ma ni kwərə na ŋkɔnɪ dɪd-o ka wɪ: «Piyɛɛɪ, zaɲɪ n gu wəənu tintu n di.»

¹⁴ Piyɛɛɪ ma ləri o wɪ: «Amu tu, a bá sɛ. A ta wu fɔɔɔ a di dɪbam cullu wɔɲɔ naa kulu na wu maɲɪ di dim tun.»

¹⁵ O daa ta ma joori o ni kwərə kam na wɪ: «Yɪ zaɲɪ n culi wɔɲɔ kulu Wɛ na wɪ ku yɪ lanyɪranɪ tun.» ¹⁶ Ku ki kuntu mu kuni bitɔ. Wəənu tum laan ma joori tɪ vanɪ tɪ di wɛyuu.

¹⁷ Piyɛɛɪ maa bwe wo-kɪnkagɪɪ dɪm o na nɛ tun kuri. Ka maɲa kam ni mu nɔkɔna balu Kɔrɪnɛɛɪ na tunɪ o tee ni tun bwe ba lwarɪ Simɔn sɔɲɔ kum je. Ba laan ma vu ba yi manɔɲɔ kum ba zɪɔɔ. ¹⁸ Ba ma bəɲɪ nɔkɔnu ba bwe ba wɪ: «Nɔkɔnu zuurɪ yo o yɪɪ mu Simɔn Piyɛɛɪ na?»

¹⁹ Piyɛɛɪ daa ta na wura o bwe sɪ o lwarɪ wo-kɪnkagɪɪ dɪm kuri tun, Wɛ Joro kum ma ta dɪd-o ku wɪ: «Nii, nɔkɔna batɔ mu tu ba lagɪ nmu. ²⁰ Zaɲɪ n tu tɪɔa. Yɪ ta n bwea, sɪ n tɔɔɔ di ba n vu, bɛɲwaani amu mu tunɪ-ba.»

²¹ Piyɛɛɪ ma tu tɪɔa, yɪ o ta di ba o wɪ: «Amu mu yɪ wulu abam na lagɪ tun. Bɛɛ mu jaani abam ku ba?»

²² Ba ma ləri ba wɪ: «Pamaɲna dɪdɛɛɪ Kɔrɪnɛɛɪ mu tunɪ dɪbam. O yɪ nɔn-ŋum mu yɪ o kwarɪ Wɛ lanyɪranɪ. Zwifə bam maama maa zul-o. Wɛ maleka mu tagɪ dɪd-o sɪ o bəɲɪ nmu o sɔɲɔ ni, sɪ o wanɪ o ni kulu nmu na lagɪ n ta tun.» ²³ Piyɛɛɪ ma pa ba zu sɔɲɔ kum ba pəni.

Tɪɔa na puurɪ tun o ma zaɲɪ o tɔɔɔ di ba o vu. Zezi karabiə badaara di ma zaɲɪ Zope ni ba tɔɔɔ dɪd-o ba vu. ²⁴ Tɪɔa daa na puurɪ tun mu o yi Sezaari. O yi da dɪdaani Kɔrɪnɛɛɪ di o sɔɲɔ tiinə di o badonnə balu o na bəɲɪ tun maɲɪ ba je ba cəg-o. ²⁵ Piyɛɛɪ na yi sɔɲɔ kum yɪ o maa zuurɪ tun, Kɔrɪnɛɛɪ ma zaɲɪ o nunɪ o jeer-o, yɪ o kuni doonə o yigə ni o jɔkɔ-o. ²⁶ Piyɛɛɪ ma pa o zaɲɪ wɛɛnɪ o zɪɔɔ, yɪ o ta dɪd-o o wɪ: «Amu di yɪ nabiinu mu.» ²⁷ O ta maa ŋkɔnɪ dɪd-o yɪ ba maa zuurɪ sɔɲɔ kum. O ma na nɔn-kɔɔɔ na kikili da ba je. ²⁸ O ma ta di nɔkɔna bam o wɪ: «Abam maɲɪ á ye ni ku culə sɪ Zwifu taa zuurɪ dɪdaani dwi-ge tiinə, naa o taa tɔɔɔ di ba. We nan mu bri amu ni ku wu maɲɪ sɪ a taa culi nɔkɔnɔ nɔkɔnu naa a paɪ o taa yɪ nɔn-diku. ²⁹ Kuntu ŋwaani mu, abam na tunɪ á bəɲɪ-nɪ tun, a wu vɪn yɪ a ba. A nan lagɪ a bwe a nii, bɛɲwaani mu á tunɪ á bəɲɪ-nɪ?»

³⁰ Kɔrɪnɛɛɪ ma ta o wɪ: «Zɪm mu juɔɔ da yana, ku maɲɪ di maɲa kantɪ ni wɛ na guni tun, di a wura a warɪ Wɛ a sɔɲɔ ni, nɔkɔnu ma da o ba o zɪɔɔ a yigə ni. O zu gwaaru tɪ na nyɪna. ³¹ O ma ta di amu o wɪ: «Kɔrɪnɛɛɪ, Wɛ mu jonɪ n loro kum. Nmu na wəli yinigə tiinə tun mu Dɪ guli nmu gulə. ³² Nan tunɪ nɔkɔna sɪ ba vu Zope ba bəɲɪ nɔkɔnu wudoɲ, o yɪɪ mu Simɔn Piyɛɛɪ. O yɪ vəru mu, o wu Simɔn wulu na yɪ tɔn-gɔɔɔ tun sɔɲɔ ni. O zuurɪ nɪnɪ kum ni nɪ mu.» ³³ O na tagɪ kuntu tun, a ma tunɪ nɔkɔna lila sɪ ba vu ba bəɲɪ nmu sɪ n ba. Nmu na tu tun, n ki cɪga. Dɪbam maama nan zɪɔɔ Wɛ yigə ni

mu dí cəgi, sɪ dí ni kulu maama dí Yuutu wum na pɛ-m sɪ n ta tɪn.»

³⁴ Pɛyɛri laan ma zaŋɪ o ta o wɪ: «A zɪm lwarɪ nɪ ku yɪ cɪga mu sɪ Wɛ ba kuri nɔkɔna daanɪ. ³⁵ Wɛ jonɪ nɔkɔnu wulu maama na kwarɪ-Dɪ yɪ o kɪ kulu na lana tun mu, ku na maŋɪ ku yɪ dwi dɪlu nɔkɔnu. ³⁶ Abam maŋɪ á ye Wɛ na tagɪ Dɪ taanɪ dɪm Dɪ brɪ Yisɪrayɛlɪ tiinə bam, nɪ Zezi Krisi mu wal o jonɪ nɔkɔna o fɔgɪ ba dɪ Wɛ daanɪ. Wuntu mu yɪ nabiinə maama Yuutu. ³⁷ Abam ta ye wo-kamunnu tɪlu maama na kɪ Zude nɪ tun. Ku dɛɛn puli Galile nɪ mu, maŋa kam Zan na tɔkɪ Wɛ kwərə dɪ nɔkɔna sɪ ba miisi na wunɪ tun kwaga nɪ. ³⁸ Abam maŋɪ á ye Wɛ na pɛ Dɪ Joro kum Nazareti tu Zezi yɪ Dɪ kwəri Dɪ pa-o dam te tɪn. Wɛ na wu o tee nɪ kuntu tɪn, o yəni o ve je maama o kɪ nɔkɔna lanyɪranɪ, yɪ o kwəri o vrɪ balu na wu sutaanɪ jɪŋa nɪ tun o yaga. ³⁹ Dɪbam nan mu nɛ wəənu tɪlu maama o na kɪ Zeruzalem nɪ dɪ Zwifə tɪnɪ dɪm maama nɪ tun, yɪ dí yɪ cɪga kantu maana tiinə. Ba dɛɛn jaan-o mu ba pa tuun-dagara baŋa nɪ ba gu. ⁴⁰ Wɛ ma pa o joori o bi o yagɪ tuunɪ da yatɔ dɛ nɪ. Dɪ ma pa o brɪ o tɪtɪ nɔkɔna yigə nɪ sɪ ba na-o. ⁴¹ Ku nan dai nɪ nɔkɔna maama mu nɛ-o, ku yɪ dɪbam balu Wɛ na maŋɪ Dɪ kuri sɪ dí taá yɪ o maana tiinə tɪn mu nɛ-o. Zezi na bi o yagɪ tuunɪ tɪn, dɪbam tɔgɪ dɪd-o dí di wudiu yɪ dí nyc na. ⁴² O ma pa dɪbam ni sɪ dí tɔkɪ Wɛ kwərə kam dí brɪ nɔkɔna, dí pa ba lwarɪ nɪ wum mu yɪ wulu Wɛ na tiŋi sɪ o di naŋuna dɪ balu na tɪgɪ tɪn taanɪ. ⁴³ Faŋa faŋa Wɛ nijorŋə bam maama dɛɛn tagɪ wuntu taanɪ ba wɪ, nɔkɔnu wulu maama na kɪ o wu-dɪdua dɪd-o tɪn, Wɛ wú yagɪ kuntu tu lwarɪm Dɪ ma cɛ-o wuntu yɪrɪ ŋwaanɪ.»

⁴⁴ Pɛyɛri ta na wura o ŋkɔnɪ kuntu tɪn, Wɛ Joro kum ma tu balu maama na je ba cəgi o taanɪ dɪm tɪn yuu nɪ. ⁴⁵ Wɛ na pɛ Dɪ Joro kum dwi-ge tiinə dɪ tɪn, ku darɪ Zwifə balu na maŋɪ ba tɔgɪ Zezi yɪ ba da dɪ Pɛyɛri ba ba tɪn. ⁴⁶ Bɛŋwaanɪ ba ni ba na ŋkɔnɪ ta-ge yɪ ba kwəri ba zuli Wɛ.

⁴⁷ Pɛyɛri laan ma ta o wɪ: «Nɔkɔna bantu sunɪ ba jonɪ Wɛ Joro kum nɪ dɪbam dɪ na jonɪ te tɪn mu. Kuntu tɪn, dí wú wanɪ dí cɪ ba yigə sɪ ba yɪ miisi na wunɪ dɪ Zezi yɪrɪ na?» ⁴⁸ O ma daari o pa ni sɪ ba miisi-ba na wunɪ Zezi Krisi yɪrɪ ŋwaanɪ. Ba laan ma loori Pɛyɛri sɪ o maŋɪ ba tee nɪ da funfun.

Pɛyɛri tɪlu ku na kɪ te yɪ o vu dwi-ge tiinə te tɪn

11 Zezi tɪntuŋna bam dɪ o karabiə balu na zuurɪ Zude nɪ tɪn ma ni nɪ dwi-ge tiinə dɪ laan sɛ Wɛ kwərə kam. ² Pɛyɛri dɛɛn ma zaŋɪ o vu Zeruzalem. O na yɪ da tɪn, Zwifə balu na tɔgɪ Zezi tɪn ma magɪ kantɔgɔ dɪd-o. ³ Ba ma bwe-o ba wɪ: «Bɛɛ mu yɪ n vu n zu dwi-ge tiinə sɔkɔ yɪ ba yɪ balu na ba goni ba bəkəri tɪn? Bɛɛ mu yɪ n di wudiu dɪ ba?»

⁴ Pɛyɛri ma zaŋɪ o tɪlu kulu maama na kɪ tɪn o brɪ-ba o wɪ: ⁵ «A ya wu Zope nɪ mu a warɪ Wɛ. Wɛ ma pa a na vurɪm. A nɛ wo-kamunu na nuŋi weyuu ku maa tu tɪga. Ku nylɪ dɪ gɔkɔ kamunu mu, yɪ ba jɪgɪ ku niə yana ba pa ku maa tu tɪga. Ku ma ba ku zɪgɪ a yigə nɪ. ⁶ A ma nii ku wunɪ yɪ a na vara na wura, sɔkɔnɪ vara dɪ gavarə dɪ tɪga wo-vəəlu dɪ zunə. ⁷ A laan ma ni kwərə na ŋkɔnɪ dɪ amu ka wɪ: «Pɛyɛri, zaŋɪ n gu n di.» ⁸ A ma ləri a wɪ: «A tu, aye a bá sɛ. A maŋɪ a wu dɪ dɪbam cullu woŋo naa kulu na wu maŋɪ dɪ dim tɪn.» ⁹ Kwərə kam daa ta ma joori ka zɪgɪ weyuu nɪ ka ŋkɔnɪ ka wɪ: «Yɪ zaŋɪ n culi woŋo kulu Wɛ na wɪ ku yɪ lanyɪranɪ tɪn.» ¹⁰ Ku ma kɪ kuntu taan kuni bitɔ, yɪ wəənu tum maama joori tɪ vanɪ tɪ di weyuu.

¹¹ Maŋa kantu nɪ nɔkɔna batɔ dɛɛn tu ba zɪgɪ sɔkɔ kulu amu na zuurɪ da tɪn ni nɪ. Ba ya tuŋɪ-ba Sezaari nɪ mu sɪ ba ba amu te. ¹² Wɛ Joro kum ma ta ku brɪ-nɪ ku wɪ, a yɪ taa bwɛa, sɪ a tɔgɪ dɪ ba a vu. Dí ko-biə bantu bardu dɪ ma da amu ba vu. Dí maama ma vu dí yɪ Sezaari, yɪ dí vu dí zu Kɔrɪnɛɛlɪ sɔkɔnɪ kum. ¹³ O ma ta o brɪ dɪbam o na nɛ Wɛ malɛka na tu o sɔkɔnɪ ka zɪgɪ yɪ ka ta dɪd-o ka wɪ: «Tuŋɪ nɔkɔna sɪ ba vu Zope ba bəŋi nɔkɔnu wudorɔ o yɪrɪ na yɪ Simɔn Pɛyɛri tɪn sɪ o ba. ¹⁴ Wuntu na tuə, o laan wú ŋkɔnɪ taanɪ dɪlu na wú pa nmu dɪ n sɔkɔnɪ tiinə bam maama na vrɪm tɪn.»

¹⁵ A na sɪŋi sɪ a ŋkɔnɪ dɪ ba tɪn, mu Wɛ Joro kum tu ba te nunɛɛnɪ ku na maŋɪ ku tu dɪbam te pulim nɪ te tɪn. ¹⁶ A laan ma guli dí Yuutu Zezi dɛɛn na tagɪ te o wɪ: «Zan dɛɛn miisi nɔkɔna bam na wunɪ mu, Wɛ nan wú miisi abam Dɪ Joro kum wunɪ mu.» ¹⁷ Ku sunɪ ku yɪ cɪga mu nɪ Wɛ pɛ dwi-ge tiinə bantu Dɪ pɛɛri dɪm, nɪ Dɪ na maŋɪ Dɪ pa dɪbam dɪ, maŋa kalu dí na kɪ dí wu-dɪdua dɪ dí Yuutu Zezi Krisi tɪn. Kuntu tɪn, a nan yɪ wɔkɔ mu sɪ a cɪ Wɛ yigə?»

¹⁸ Pɛyɛri na tagɪ kuntu yɪ ba ni tɪn, ba ma yagɪ taanɪ dɪm yɪ ba daari ba zuli Wɛ. Ba maa wɪ: «Wɛ sunɪ Dɪ pa dwi-ge tiinə bam dɪ cwəŋə sɪ ba ləni ba wuru, sɪ ba daari ba na Dɪ ŋwɪ-dɔŋa kam.»

Zezi kɔgɔ kulu na wu Antɔsɪ nɪ tɪn na kɪ te tɪn

¹⁹ Maŋa kam ba dɛɛn na gu Etiyɛnɪ tɪn, nɔkɔna yaari Zezi karabiə bam ku pa ba jagɪ da-yigə nɪ. Balu na jagɪ tɪn badonnə ma vu ba yɪ Fenisi dɪ Sipri dɪ Antɔsɪ. Ba na jagɪ kuntu tɪn, ba yəni ba tɔkɪ Wɛ kwərə kam ba brɪ Zwifə bam yɪranɪ mu. ²⁰ Ku daari Zezi karabiə badaara na nuŋi Sipri dɪ Sirɛɛnɪ tɪn ma zaŋɪ ba vu Antɔsɪ ba tɔkɪ dí Yuutu Zezi kwər-ywəŋə kam ba brɪ dwi-ge tiinə dɪ. ²¹ Baŋa-Wɛ dam maa wu ba tee nɪ. Nɔkɔna zanzan ma kɪ ba wu-dɪdua dɪ dí Yuutu Zezi yɪ ba tɔgɔ-o.

²² Zezi kɔgɔ kulu na wu Zeruzalem nɪ tɪn ma ni kulu na kɪ tɪn. Ba ma tuŋɪ Banabasɪ sɪ o vu Antɔsɪ o nii. ²³ O na ve o yɪ da tɪn, o ma na Wɛ na sunɪ Dɪ kɪ nɔkɔna bam lanyɪranɪ te tɪn. O maa jɪgɪ wupolo lanyɪranɪ. O ma

kwe ba maama kwia yalu na wú pa ba taa tōgi dí Yuutu wum dí ba wu maama sí ba yi zaṅi ba yaḡi tūn.

²⁴ Banabasí dēen yi nōn-ḡum. O maa tiini o jigi wu-dídua dí Zezi, yi Wē Joro kum wu o tee ní dí dam. Nōō-na zanzan dēen ma ba ba tōgi dí Yuutu wum, yi ba dí wēli o kōḡo kum wuní.

²⁵ Banabasí laan ma zaṅi o vu Tarísi sí o beeri Sooli je. ²⁶ O na ve o na-o tūn, o ma ja-o o joori Antúsi. Ba na wura tūn, ba maa yēni ba wēli daaní ba brí Zezi kōḡo kum Wē taaní. Ba kí kuntu taan sí ku vu ku yi bím, yi nōōna balu ba na brí tūn dagi zanzan. Ku yi Antúsi ní mu ba puli sí ba bēji Zezi karabiā bam ní Krisi biā.

²⁷ Da yam kuntu ní Wē nijōḡnā badonnā ma zigi Zeruzalem ní ba vu Antúsi. ²⁸ Ba dídua yiri mu Agabusí. Wē Joro kum ma pa o ta Wē kwērā, ní kana lagí ka ba ka tiini ka zu lugu maama. (Ku dēen sūni ku kí kuntu mu maṅa kalu Kloodi na di paarí tūn.) ²⁹ Zezi karabiā bam na ní kuntu tūn, ba ma lí wubūṅa sí ba la sēbu ba ma wēli ba ko-biā balu na zuurí Zude ní tūn. Ba ma sē sí ba dídua dídua wú pa ní ba na wú waní te tūn. ³⁰ Ba ma sūni ba kí kuntu. Ba ma kwe sēbu kulu ba na lagí tūn ba kí Banabasí dí Sooli jūṅa ní, sí ba ja vu Zeruzalem ba pa Zezi kōḡo kum nakwa bam.

Wē maleka na vrí Piyēerí Erđdú jūṅa ní ka yaḡi te tūn

12 Maṅa kam kuntu ní Pē Erđdú ma zaṅi o ja Zezi kōḡo kum wu nōōna badonnā sí o yaart-ba. ² O ma ja Zakí wulu na yi Zan zimbaaru tūn o pa ba gu-o dí su-zōō. ³ O na kí kuntu yi o lwarí ní ku poli Zwifā bam wu lanyraní tūn, o daa ma ja Piyēerí dí. Ku yi Zwifā bam candiā kalu ba na yēni ba di dípe dílu na ba jigi dabilí tūn maṅa ní mu. ⁴ O na jaaní Piyēerí kuntu tūn, o ma kí-o píuna digē ní, yi o pa pamaṅna bana bana kuri bina yir-o ba lēni daaní. Erđdú dēen maa lagí sí Pakí candiā kam na kē ka daari, sí o laan pa ba ja Piyēerí ba nuṅi, sí o dí o taaní nōōna bam maama yigē ní. ⁵ Kuntu ḡwaaní Piyēerí maa wu píuna digē kam ní taan, yi Zezi kōḡo kum nōōna bam tiini ba loori Wē o ḡwaaní.

⁶ Ku dēen yi títu dílu tíga na wú pūurí sí Erđdú pa Piyēerí nuṅi pooní sí o dí o taaní tūn. Piyēerí ya tigi pamaṅna bale títarí ní mu o dā. Ba ya vōḡ-o dí capunnu tíle mu. Pamaṅna badonnā dí ma wu píuna digē kam ní ba yira. ⁷ Baṅa-Wē maleka laan ma da ka tu ka zigi da. Pooní maa da zēṅi digē kam wuní. Maleka kam ma pípagi Piyēerí tókəri ní ka pa o zaṅi, yi ka ta-o ka wí: «Kí lula n zaṅi wēen!» Capunnu tum ma kō Piyēerí jia ní tí tu tíga ní. ⁸ Maleka kam ma ta-o ka wí: «Fōḡi n vō n vōōru tum sí n zu n natra yam.» O ma sūni o kí kuntu. Ka daa ma ta ka wí: «Kwe n kasaa kum n zu, sí n ta n tōgi amu.»

⁹ Piyēerí ma tōgi ka kwaga o nuṅi píuna digē kam wuní. O maa wu lwarí ní maleka kam na kí kulu tūn yi cíga. O maa buṅi ní ku yi dindwíla mu. ¹⁰ Ba ma vu ba

gaali dayigē yiruna bam dí kwaga yiruna bam. Ba laan ma vu ba yi luu-bor-zōḡo kulu na purí ku yōōrú tíu kum wu tūn. Boro kum títi ma purí, yi ba kē ba nuṅi. Ba ma kwe cwēṅā ba ve ba maa kēa. Maleka kam laan ma da ka viiri ka daari Piyēerí.

¹¹ Ku laan ma ba Piyēerí wubūṅa. O ma ta o wí: «A laan lwarí ní ku yi cíga mu. Wē mu sūni Dí túṅi Dí maleka sí ka ba ka jōṅi-ní Erđdú jūṅa ní ka yaḡi, sí Zwifā bam daa yi waní ba kí amu ní ba na buṅi te tūn.»

¹² Piyēerí na maaní ku na yi te tūn, o ma vu Mari-ba sōḡo. Wuntu yi Zan Maríki nu mu. Nōōna zanzan dēen mu kikilí daaní sōḡo kum ní ba wura ba warí Wē. ¹³ O ma vu o yi mancoḡo boro kum o magí, sí ba purí sí o zu. Ka-nyaaní maa wu sōḡo kum ní, o yiri mu Rōdi. O ma vu sí o níi, wōō mu maga. ¹⁴ O na ve tūn, o ma lwarí Piyēerí kwērā. O maa tiini o jigi wupolo zanzan ku pa o durí o joori, yi o wu purí boro kum. O ma vu o ta dí nōōna bam o wí: «Piyēerí mu zigi cícwēṅā ní.» ¹⁵ Ba ma lār-o ba wí, o co mu. O maa cíu yi o ta o wí: «Ku sūni ku yi cíga mu.» Ba daa ma lāri ba wí: «Ku ga yi o círu mu.»

¹⁶ Piyēerí daa ta maa zigi o magí boro kum taan. Ba laan ma ba ba purí. Ba na nē-o tūn, ku ma tiini ku su-ba. ¹⁷ O ma zēṅi o jia o wí, ba cēgi sōō. O ma daari o maṅi dí Yuutu wum na kí te o ja-o o nuṅi píuna digē kam ní tūn. O ta ma ta dí ba o wí, ba ve ba ta kulu na kí tūn ba brí Zakí dí Zezi karabiā bam maama. O laan ma yaḡi-ba yi o vu jēḡā kadoḡ.

¹⁸ Tíga na pūurí títtú tūn, pamaṅna balu ya na yiri Piyēerí tūn wubūṅa vugimí. Ba ma bwe daaní ba wí: «Bē mu kí yi Piyēerí tārā?» ¹⁹ Erđdú ma pa ní sí ba kwaaní ba beeri o jēḡā. Ba ma beer-o taan ba ga. Erđdú ma bwe pamaṅna bam o níi, ba kí ta mu yi Piyēerí nuṅi, yi o daari o pa ní sí ba gu-ba.

Kuntu na kí ku kē tūn, Erđdú ma zaṅi Zude ní o vu Sezaari o zuurí da.

Ku na kí te yi Erđdú tí tūn

²⁰ Erđdú baní dēen tiini dí zaṅi dí Tiiri dí Sidōn tiinā. Je sūm kuntu nōōna bam ma zaṅi ba la kōḡo sí ba vu ba tu Erđdú sí o yaḡi. Erđdú dēen jigi dídeeru wulu na níi o sōḡo kum baṅa ní, o yiri mu Bíasíti. Nōōna bam ma puli ba di cílonḡo dídaaní wuntu, yi ba daari ba vu Erđdú te ba ḡōōní dí-d-o sí o yaḡi o ban-zōḡo kum. Ba dēen lagí sí ba ní daaní, bēḡwaaní ba títi tíu kum yēni ku jōṅi ku wúdiiru pē wuntu tíu kum ní mu. ²¹ Ba ma lí dē sí ba jēni daaní ba ḡōōní taaní dímu.

Dē dímu na yi tūn, Erđdú ma kwe o paarí gwar-fwaaru o zu. O laan ma jēni o paarí jangōḡo kum baṅa ní sí o ḡōōní dí nōōna bam. ²² O kwērā na zaṅi yi o ḡōōní dí ba kuntu tūn, nōōna bam ma kaasi baṅa baṅa ba wí: «Kwērā kantu yi wē kwērā mu sí ka dai nabinzwānē nyim.» ²³ Erđdú na sē ba zulē yam yi o wu pē Wē Dí zulē

tun, Baŋa-We maleka ma pa yawu ja-o lila. Kanzwa ma zu o wu ya di-o ya gu.

²⁴ We kwərə kam dɛen maa jagi je maama, yi kɔkɔ zanzan sɛ-ka. ²⁵ Banabasɔ dɔ Sooli ma ti tutuŋi dɔlu ba na ve Zeruzalem si ba tuŋi tun. Ba laan ma ja Zan Marɔki ba wɛli ba titi ni, yi ba nuŋi Zeruzalem ba joori ba vu Antɔsɔ.

Zezi kɔgɔ kum na li Banabasɔ dɔ Sooli te tun

13 Zezi kɔgɔ kulu na wu Antɔsɔ ni tun dɛen jigi We nijonɔnɔ dɔ balu na bri We taani dɔm tun ba titari ni. Bantu mu yi Banabasɔ, dɔ Simeyon wulu ba na bɛ ni nazono tun, dɔ Sirɛeni tu Lukiyusi, dɔ Manayen wulu dɛen na yi guvɔrma tu Erɔdɔ yuu-donɔ ba biini ni tun, dɔdaani Sooli. ² Dɛ dɔdɔwɔ ba maa wura ba zuli Baŋa-We, yi ba ta kwəri ba vɔ ni. We Joro kum laan ma ta ku bri-ba ku wɔ: «Li-na Banabasɔ dɔ Sooli amu ŋwaani, si ba taa tuŋi tituŋi dɔlu amu na kuri-ba si ba tuŋi tun.»

³ Zezi karabiɛ bam na ni kuntu tun, ba daa ma vɔ ni yi ba loori We ba pa-ba. Ba ma daari ba danɔ ba jia ba baŋa ni, yi ba laan banti-ba yi ba viiri.

Pooli dɔ Banabasɔ na wu Sipri ni te tun

⁴ We Joro kum dɛen na tuŋi Banabasɔ dɔ Sooli kuntu tun, ba ma vu ba yi Seliusi. Ba ma zu naboro ba tɔgi nɔnu kum wu ba vu ba bɛ ba yi Sipri. ⁵ Ba ma vu ba zu Sipri tuw kudoŋ, ku yiri mu Salamini. Ba na yi da tun, ba maa zuuru Zwifɛ bam We-di sɔm ba tɔkɔ We kwərə. Zan Marɔki maa wu ba tee ni o wɛli-ba.

⁶ Ba ma zaŋi Salamini ni ba tuli je sɔm maama ba kɛ. Ba ma vu ba yi Pafɔsɔ. Ba ma jeeri liri tu wudoŋ dɔani, o yiri mu Bar-Zezi, yi o yi Zwifu. O dɛen paɔ o yi We nijonɔnu mu yi o dai. ⁷ O maa yi guvɔrma tu Serɔziu Polusi kwaga kɔkɔ mu. Guvɔrma tu wum maa jigi swan lanyɔrɔni. O ma bɛŋi Banabasɔ dɔ Sooli o pa ba ba o te. O maa lagi si o ni We kwərə kam. ⁸ Liri tu wum ma zaŋi o wura o culi ba brɔm dɔm. O maa kwaani si o ci guvɔrma tu wum si o yi sɛ We cɔga kam. Liri tu wum yiri dɔdon mu yi Elimasɔ dɔ Greki tiinɛ taani. ⁹ Sooli wulu yiri dɔdon ta na yi Pooli tun dɛen jigi We Joro kum dam lanyɔrɔni. O ma nii liri tu wum vɔrr, yi o wɔ: ¹⁰ «N wu su dɔ sɔsɔna mu dɔdaani balɔɔ. Nmu yi sutaani juŋa kɔkɔ mu. Nmu culi wɛɛnu tulu maama na lana tun. Nmu tiini n kwaana si n pipiri dɔ Yuutu wum cɔga kam si ka ji vwan mu. ¹¹ Nii, Baŋa-We wu ba DL magi-m dɔ DL ju-dia lele kuntu. Nɔ ji lilwe yi n daa n ba na wɔa pooni, si ku taa ve maŋa kalu We na lagi tun.»

O na tagi kuntu tun, bidɔwɔ baŋa ni mu Elimasɔ yiɛ dwe, yi o zɔgi lim wuni. O maa ve o kɔkara, yi o lagi vaŋɔnu si o ja o juŋa. ¹² Guvɔrma tu wum na nɛ kulu na ki tun, o laan ma ki o wu-dɔdua dɔ Zezi Krisi. Dɔ Yuutu cɔga kam ba na bri-o tun ma su-o.

Pooli-ba na wu Antɔsɔ ni te tun

¹³ Pooli dɔ o badonnɛ bam laan ma zaŋi Pafɔsɔ ni ba zu naboro ba vu ba yi Pamfili tuw kudoŋ, ku yiri mu Perɔzi. Zan Marɔki ma yagi-ba dɔani, yi o daari o joori Zeruzalem. ¹⁴ Ba daa maa zɔgi Perɔzi ni ba vu Antɔsɔ kulu na wu Pisidi ni tun. Zwifɛ bam siun dɛ dum na yi tun, ba ma vu ba zu ba We-digɛ kam wu ba je da. ¹⁵ Nɔkɔna ma zaŋi ba karɔmi Moyisi cullu twaanu tum dɔ faŋa faŋa We nijonɔnɛ bam twaanu tum wuni. Ba na karɔmi ba ti tun, ba yigɛ tiinɛ bam ma tuŋi ni ba pa Pooli-ba, yi ba wɔ: «Dɔ ko-biɛ-ba, abam na jigi kwɛ yalu na wu zɛni kɔkɔna bam tun, si á zaŋi á ta.»

¹⁶ Pooli ma zaŋi wɛeni o zɛŋi o juŋa, yi o laan daari o ta o wɔ: «Yisrayeli dwi tiinɛ-ba dɔdaani dwi-gɛ tiinɛ balu na kwarɔ We tun, cɔgi-na a na lagi a ta kulu tun.

¹⁷ We dɔlu dɔbam Yisrayeli tiinɛ bam na tɔgi tun dɛen mu kuri dɔ nabaara bam, si ba taa yi DL titi kɔkɔna. Maŋa kam ba dɛen na yi vɛrɛ Ezipi ni tun mu We pɛ ba puli zanzan. DL ma daari DL ma DL titi ju-dia kam DL li-ba DL pa ba nuŋi tuw kum kuntu ni. ¹⁸ Ba na beeri kagua wuni taan bɔna fiinna tun, DL ma ki wu-zuru dɔdaani ba. ¹⁹ Ba na zu Kanaan tun, DL ma pa tuw kum dwi dwi tiinɛ kuni birpɛ cɔgi, yi DL daari DL pa DL titi kɔkɔna Yisrayeli tiinɛ bam taa te tuw kum kuntu. ²⁰ Kuntu kɛm dum maama yi nɔnɛni bɔna biɛ-yana dɔ fiinnu mu (450).

Kuntu kwaga ni, We laan ma kuri yigɛ tiinɛ DL pa-ba yi bantu te-ba taan, ku vu ku yi maŋa kam DL nijonɔnu Samuweli na tu o ba o te-ba tun. ²¹ Nɔkɔna bam laan ma loori Samuweli si o tinji pɛ o pa-ba. We ma tinji Benza-men dwi tu dɔdua DL pa-ba, o yiri mu Sayuli. O yi Kisi bu mu. O maa ji ba pɛ bɔna fiinna. ²² We dɛen ma ba DL li Sayuli paari dum wuni, yi DL daari DL pa Davidi ji ba pɛ. We dɛen tagi wuntu taani DL wɔ: «Zese bu Davidi yi kɔkɔnu wulu na su amu wu tun. Wuntu wu ki kulu maama a wubuŋa na lagi tun.»

²³ Ku nan yi wuntu dwi dum wuni mu We pɛ Zezi ba. We ma tɔgi ni dɔlu DL na goni tun DL pa Zezi ji dɔbam Yisrayeli tiinɛ bam vɔrnu. ²⁴ Maŋa kam Zezi ta na wu puli o tutuŋa yam tun, Zan dɛen mu bri Yisrayeli tiinɛ bam maama o wɔ, ba lɛni ba wuru ba yagi kɛm-bal-waaru, si ba daari ba pa ba miisi-ba na wuni We ŋwaani. ²⁵ Ku na tu ku daari funfun si Zan ti o tutuŋa yam tun, o ma bwe kɔkɔna bam o wɔ: «Abam buŋi si amu yi wɔk mu? Amu dai wulu wum á na tuni tun. Wuntu nan lagi o saŋi a kwaga mu o ba, yi a wu maŋi si a bwɛli o nɛ natra dɔ.»

²⁶ A ko-biɛ-ba, Abraham dwi tiinɛ dɔ dwi-gɛ tiinɛ balu na kwarɔ We tun, ku yi dɔbam mu We pɛ si dɔ ni DL taani dɔm kuntu, si dɔ wani dɔ lwarɔ DL na lagi DL vɔri dɔbam DL yagi te tun. ²⁷ Zeruzalem tiinɛ bam dɔ ba yigɛ tiinɛ bam nan wu lwarɔ Zezi na yi wulu tun. Ku daa zɔ yi

wænu tɩlu Wɛ nijɔŋnə bam na pupuni ba tiŋi yi nɔɔna yəni ba karɩmɩ-tɩ ba siun da yam maama ni tɩn, ba ba ni wænu tɩntu kuri dɩ. Ba nan na pɛ Zezi na cam tɩn, ku pɛ Wɛ nijɔŋnə bam na pupuni kulu tɩn suni ku ki.
²⁸ Ba maa ba jɔgi taani dɩlu na wú pa ba gu-o tɩn. Dɩ kuntu dɩ, ba ta ma loori Pilati si o pa ba gu-o. ²⁹ Ba ma ki kulu maama na maŋi ku pupuni Wɛ tɔŋo kum wuni yi ku ta o taani tɩn ba ti. O na tɩgi tɩn, ba laan ma par-o tuun-dagara kam baŋa ni ba ja vu ba ki yibeeli wuni.
³⁰ Wɛ laan ma pa o bi o yagi tuuni. ³¹ O maa wura da kɔŋo kɔŋo. O na wura tɩn, kuni zanzan mu o bɩ o tɩti o karabiə bam yigə ni, balu ya na tɔgi dɩd-o Galile ni ba beeri ba ve Zeruzalem tɩn. Bantu laan mu yi o maana tiinə ba bɩ o cɩga kam ba pa dɩbam Yisrayelɩ tiinə bam.

³² Dɩbam nan tu abam te mu si dɩ tɔŋo Wɛ kwəryəwəŋə kam dɩ bɩ abam. Ku nan yi ni, Wɛ dɛɛn na goni ni dɩ dɩbam nabaara bam ni DL wú ki kulu tɩn mu, ³³ DL laan suni DL ki DL pa dɩbam balu na yi ba naaru tɩn. Mu kuntu mu DL bi Zezi DL pa o yagi tuuni. Ku yi nɩnɛɛni ku na maŋi ku pupuni Wɛ ləŋ-ŋwi tɔŋo pɔɔrɩm bile tu wuni te tɩn ku wɩ:

«Nmu mu yi amu Bu
 yi zɩm amu dɩ jigi nmu Ko.»

³⁴ Wɛ tɔŋo kum daa ta bɩ Wɛ na wú bi-o DL pa o yagi tuuni, si o yɩra yi pɔ. Ku ma ta ku wɩ:

«Aá pa n na wo-laaru cɩga cɩga,
 ni a na maŋi a go ni si a pa Davidi na-tɩ te tɩn.»

³⁵ Wɛ tɔŋo kum jəgə kadoŋ ni Davidi pupuni o wɩ:
 «Nmu Wɛ bá sɛ si n tɩti Wu-pɔŋo Tu wum yɩra pɔ.»

³⁶ Ku nan na yi Davidi tɩti, wuntu dɛɛn tɩŋi Wɛ tituŋa yam maŋa kalu o na ŋwi tɩn, yi o laan ba o ti. Ba ma kwe-o ba ki o nabaara bam tee ni. O yɩra yam ma suni ya pɔ. ³⁷ Ku daari, wulu wum Wɛ na pɛ o bi o yagi tuuni tɩn, wuntu yɩra nan wu pɔgi.

³⁸ A ko-biə-ba, abam maŋi si á lwarɩ ni ku yi Zezi ŋwaani mu dɩ jɔgi cwəŋə si dɩ bɩ abam ni Wɛ wú wani DL yagi á lwarum DL ma cɛ abam. ³⁹ Wɛ cullu tɩlu DL na ki Moyisi jɩŋa ni tɩn wari ti pa á lwarum dɩm ti. Ku daari wulu maama na ki o wu-dɩdua dɩ Zezi tɩn wú na vrɩm Wɛ tee ni, dɩ o lwarum dɩm maama na ti wuntu ŋwaani tɩn. ⁴⁰ Nan taá yɩri-na á tɩti, si lɛɛru tɩlu Wɛ nijɔŋnə bam na pupuni ti taani tɩn yi zaŋi ti yi abam. ⁴¹ Ba dɛɛn tagi ba wɩ:

«Nii-na, abam balu na yəni á gooni amu Wɛ cɩga kam tɩn,

abam yɩra wú sɔɔri yi á ti.

Bɛŋwaani ku na yi kəm dɩlu a na lagɩ a ki abam da yam kuntu ni tɩn,

abam bá sɛ ni dɩ yi cɩga,

nɔɔnu na maŋi o bɩ abam ti kuri dɩ, á ta bá sɛ.»

⁴² Pooli na tagi kuntu o ti tɩn, o dɩ Banabasi ma zaŋi si ba nuŋi Wɛ-digə kam wuni. Ba na lagɩ ba viiri tɩn, nɔɔna bam ma ta dɩ ba si ba joori ba ba siun dɛ dɩdoŋ

dɩm ni, si ba daa ta ŋɔɔni taani dɩm kuntu dɩ ba.

⁴³ Nɔɔna bam ma zaŋi ba jagɩ. Ba zanzan ma tɔgi Pooli dɩ Banabasi, Zwifə bam dɩ dwi-ge tiinə balu na nɩgi Wɛ yi ba tɔgi cullu tɩlu DL na pɛ dɩbam Zwifə bam tɩn dɩ maa tɔga. Pooli dɩ Banabasi maa ta dɩ nɔɔna bam si ba ta kwaani ba dali Wɛ DL zaani dɩlu DL na pɛ-ba tɩn ŋwaani.

⁴⁴ Ba siun dɛ dɩm ma joori dɩ yi. Nɔɔna zanzan ma la daani si ba cəgi Baŋa-Wɛ kwəŋə kam, ku ge flun si ku taa nɩ dɩ tu kum nɔɔna maama mu lagɩ da te. ⁴⁵ Zwifə bam na nɛ kɔŋo kum na su je sum maama tɩn, ba maa tiini ba jɔgi wu-guru dɩ ba. Ba ma yáalu Pooli na tɛ kulu tɩn, yi ba kwəri ba twi-o. ⁴⁶ Pooli dɩ Banabasi laan ma fɔgi ba ŋɔɔni dɩ baari, yi ba wɩ: «Dí ya maŋi si dí puli abam tee ni mu dɩ ŋɔɔni Wɛ kwəŋə kam. Abam nan na maŋi á wu sɛ-ka tɩn, abam ba buŋi ni á maŋi dɩ Wɛ ŋwi-duŋa kam. Kuntu ŋwaani dɩ wú vu dwi-ge tiinə bam te dɩ daari abam. ⁴⁷ Dí Yuutu wum na pɛ dɩbam ni dɩlu tɩn mu tɩntu:

«Amu Wɛ tiŋi nmu si n ja a pooni dɩm
 n vu n pa dwi-ge tiinə bam,
 si n wani n pa nabiinə na vrɩm
 lugu baŋa je maama ni.»

⁴⁸ Dwi-ge tiinə balu na wura yi ba ni kuntu tɩn, ba maa jɔgi wupolo, yi ba pa Baŋa-Wɛ kwəŋə kam jɔgi dam. Balu maama na maŋi si ba na Wɛ ŋwi-duŋa kam tɩn mu suni ba ki ba wu-dɩdua dɩ Zezi.

⁴⁹ Baŋa-Wɛ kwəŋə kam ma jagɩ je sum kuntu maama wuni. ⁵⁰ Ku daari Zwifə bam ma kwaani ba pa kaana balu jɩŋa na jɔgi yi ba nɩgi Wɛ tɩn dɩ tu kum yigə tiinə bam bana zaŋi dɩ Pooli dɩ Banabasi. Ba dɛɛn ma pa ba yaari Pooli dɩ Banabasi, yi ba daari ba zəli-ba ba pa ba nuŋi ba tu kum wuni. ⁵¹ Ba na ki-ba kuntu tɩn, Pooli dɩ Banabasi ma puɩsi ba nɛ fogo kum ba yagi da, si ku bɩ ni ba wu ki lanyɩrani. Ba laan ma daari ba vu Yikon.

⁵² Zezi karabiə bam dɛɛn tiini ba jɔgi wupolo, yi Wɛ Joro kum wu ba tee ni lanyɩrani.

Pooli dɩ Banabasi na wu Yikon ni te tɩn

14 Pooli dɩ Banabasi na wu Yikon ni tɩn, ba daa ta ve Zwifə bam Wɛ-digə kam. Ba ŋɔɔni Wɛ taani dɩm ba bɩ nɔɔna bam, yi ba zanzan ki ba wu-dɩdua dɩ Zezi, Zwifə dɩ dwi-ge tiinə dɩ. ² Ku daari Zwifə badonnə vun Wɛ taani dɩm. Bantu ma zaŋi ba vugimi dwi-ge tiinə bam wubuŋa ba pa ba wuru cɔgi dɩ Zezi karabiə bam. ³ Pooli dɩ Banabasi maa zuuri da taan. Ba na wura kuntu tɩn, ba maa ŋɔɔni dɩ Yuutu Zezi taani dɩ baari yi ba ki ba wu-dɩdua dɩd-o. Ba maa tɛ dɩ Yuutu wum na ki nɔɔna lanyɩrani te tɩn, yi o zigɩ ba taani dɩm kwaga ni dɩ o na pɛ-ba dam si ba taa ki wo-kink-agɩla dɩ wænu tɩlu na bɩ Wɛ dam tɩn. ⁴ Tɩlu kum nɔɔna bam dɛɛn pɔɔri bile mu. Badaara tɔgi Zwifə bam mu, yi badonnə dɩ tɔgi Zezi tɩntuŋna bam.

⁵ Dwi-ge tiinē dɪ Zwifə badonnē dēen ma lɪ wubuḡa ba wəli dɪdaani ba yigə tiinē bam, sɪ ba yaari Zezi tɪntuḡna bam, sɪ ba dulɪ-ba dɪ kandwa. ⁶ Ba na lwarɪ ku ni nɪ tun, ba ma duri ba vu Likoni tɪnɪ dɪm, Lisitri dɪ Dɛrɪbɪ dɪ tɪ-niə yam maama. ⁷ Ba na wura tɪn, ba maa tɔkɪ Wɛ kwər-ywəḡə kam ba brɪ nɔkɔna.

Ku na kɪ te Lisitri nɪ tɪn

⁸ Nɔkɔnu dēen mu wu Lisitri nɪ, o yɪ kɔkɔ mu. Ku na zɪgɪ o lura maḡa nɪ o maḡɪ o warɪ o vu. ⁹ O dēen maa tɔgɪ o je o cəgi Pooli na ḡkɔnɪ taani dɪlu tɪn. Pooli ma nii-o ziin, yɪ o lwarɪ nɪ o kɪ o wu-dɪdɪba dɪ Zezi sɪ o wani o na yazurə. ¹⁰ O laan ma ta dɪ kwər-dɪa o wɪ: «Zaḡɪ wɛɛnɪ n zɪgɪ n nɛ sɪm baḡa nɪ ywam!» O na tagɪ kuntu tɪn, kɔkɔ kum ma zaḡɪ wɛɛnɪ ku faḡɪ ku cwɪ yɪ ku sɪḡɪ vəḡə.

¹¹ Nɔkɔ-kɔgɔ kum na nɛ kulu Pooli na kɪ tɪn, ba maa tiini ba ḡkɔnɪ baḡa baḡa dɪ ba tɪtɪ dwi taani dɪm ba wɪ: «Ku yɪ dɪbam wa yam mu jigi nabiinē ya tu ya ba dɪbam te.» ¹² Ba ma pa Banabasi yɪrɪ nɪ Ziusi. Pooli dɪ yɪrɪ maa yɪ ɛrmɛsɪ, bɛḡwaani ku yɪ wuntu ya mu ḡkɔnɪ taani dɪm.

¹³ Ba dēen maa jɪgɪ digə ba tɪw kum daa nɪ ba na yəni ba kaani ba wɛ Ziusi da tɪn. Ba kaanɪm tu wum ma zaḡɪ o ja nabe dɪ tweeru punnu tɪlu ba na sɔgɪ tɪn o ba o zɪgɪ tɪw kum ni nɪ. Wuntu dɪdaani nɔkɔ-kɔgɔ kum maama dēen maa lagɪ sɪ ba gu nabe sɪm ba ma kaani Zezi tɪntuḡna bam. ¹⁴ Banabasi dɪ Pooli ma lwarɪ ba na buḡɪ sɪ ba kɪ te tɪn. Ba wu ma cɔgɪ zanzan. Ba ma ja ba gwaaru ba kaari, yɪ ba daari ba duri lɪla ba zu nɔkɔ-kɔgɔ kum wu. Ba maa tɛ baḡa baḡa ba wɪ: ¹⁵ «Nɔkɔna-ba, bɛɛ mu yɪ abam lagɪ á kɪ kuntu? Dɪbam yɪ nabiinē mu, nɪ abam dɪ te. Dɪbam nan tu yo seeni sɪ dɪ tɔkɪ Wɛ kwər-ywəḡə kam mu dɪ brɪ abam, sɪ á yagɪ jwəḡə kaanɪm, sɪ á daari á taá tɔgɪ Nwɪa Tu Baḡa-Wɛ. Dɪntu mu kɪ wɛyuu dɪ tɪga dɪ na-fara dɪ wəənu tɪlu maama na wu tɪ wuni tɪn. ¹⁶ Faḡa tɪn, Wɛ dēen yagɪ dwi maama sɪ dɪ kɪ dɪ wubuḡa na lagɪ te tɪn. ¹⁷ Dɪ kuntu dɪ, Dɪ ta yəni Dɪ kɪ abam lanyɪranɪ, sɪ ku pa á lwarɪ nɪ Dɪ yɪ Wɛ cɪga cɪga. Dɪ yəni Dɪ pa dɪba nɪa yɪ wudiiɪru kɪ tɪ maḡa nɪ. Dɪ paɪ abam wudiiɪru yɪ á dɪ, yɪ Dɪ paɪ abam wupolo lanyɪranɪ.» ¹⁸ Pooli na tagɪ kuntu tɪn, ku ya gɛ funfun mu sɪ nɔkɔna bam kwe wəənu tɪm ba ma kaanɪ-ba, yɪ ba laan yagɪ.

¹⁹ Zwifə badonnē ya nuḡi Antɔsɪ mu Pisidi tɪw nɪ ba ba. Badaara dɪ ma nuḡi Yikon ba ba. Bantu ma pa kɔgɔ kum maama wuru ləni dɪ Pooli. Ba laan ma dul-o dɪ kandwa, yɪ ba daari ba tuur-o ba ja nuḡi tɪw kum wuni. Ba ya buḡɪ nɪ o tɪgɪ mu. ²⁰ Zezi karabiə bam laan ma vu ba gilim-o. O ma zaḡɪ ba tɪtari nɪ o joori o zu tɪw kum wu. Tɪga na puuri tɪn, o ma tɔgɪ dɪdaani Banabasi yɪ ba vu Dɛrɪbɪ.

Ba na joori ba vu Antɔsɪ te tɪn

²¹ Pooli dɪ Banabasi na wu Dɛrɪbɪ nɪ tɪn, ba ma tɔkɪ Wɛ kwər-ywəḡə kam yɪ nɔkɔna zanzan ji Zezi karabiə. Ba daa ma joori ba vu Lisitri dɪ Yikon, yɪ ba daari ba ke ba yɪ Antɔsɪ kulu na wu Pisidi wuni tɪn. ²² Ba na maa ve kuntu tɪn, ba ma pa balu maama na yɪ Zezi karabiə tɪn na baari, yɪ ba kwe-ba sɪ ba fɔgɪ ba taa tɔgɪ Wɛ cwəḡə kam, sɪ ba yɪ yagɪ-ka. Ba ta ma brɪ-ba ba wɪ: «Dɪbam balu maama na tɔgɪ Zezi tɪn, dɪ wú na yaara zanzan mu sɪ dɪ laan zu Wɛ paari dɪm wu.»

²³ Je sɪlu maama ba na ve tɪn, ba lɪ nakwa Zezi kɔgɔ kum wuni sɪ ba taa nii-ba. Ba maa yəni ba vɔ ni ba loori Wɛ ba pa nakwa bam, yɪ ba kɪ-ba dɪ Yuutu jɪḡa nɪ, o na yɪ wulu ba na kɪ ba wu-dɪdɪba dɪd-o tɪn ḡwaani.

²⁴ Ba dēen ma da Pisidi ba kɛ. Ba ma vu ba yɪ Pamfili je sɪm. ²⁵ Ba na wura tɪn, ba ma vu Pɛrɪzɪ ba ḡkɔnɪ Wɛ taani dɪm da, yɪ ba daari ba vu Atali. ²⁶ Ba laan ma zɪgɪ dáani ba zu naboro ba joori ba vu Antɔsɪ kulu na wu Siiri wuni tɪn. Ku dēen yɪ kantɪ jəgə kam nɪ mu Zezi kɔgɔ kum nɔkɔna bam ya kwe-ba ba kɪ Wɛ jɪḡa nɪ, sɪ Dɪ zəni-ba sɪ ba wani ba vu ba tuḡɪ kulu ba laan na tu ba tuḡɪ ba ti tɪn. ²⁷ Ba na yɪ Antɔsɪ tɪn, ba ma pa Zezi kɔgɔ kum la daani, yɪ ba laan tɪlɪ kulu maama Wɛ na kɪ dɪ ba tɪn ba brɪ-ba, dɪ Dɪ na purɪ cwəḡə Dɪ pa dwi-ge tiinē sɪ ba wani ba kɪ ba wu-dɪdɪba dɪ Zezi tɪn. ²⁸ Ba ma zu Zezi karabiə bam tee nɪ ba daani.

Zezi kɔgɔ kulu na wu Zeruzalem nɪ tɪn ḡkɔnɪ dwi-ge tiinē bam taani

15 Nɔkɔna badonnē ma zaḡɪ Zude nɪ ba vu Antɔsɪ. Ba maa wura ba brɪ Zezi karabiə bam ba wɪ: «Abam na wu sɛ á tɔgɪ Moyisi cullu tɪm na brɪ te sɪ á go á bəkəri, á bá wani á na vrɪm.»

² Pooli dɪ Banabasi na ni kuntu tɪn, ba ma tiini ba magɪ kantɔgɔ dɪ nɔkɔna bam. Kuntu ḡwaani Zezi kɔgɔ kum ma lɪ wubuḡa sɪ ba lɪ Pooli dɪ Banabasi dɪ nɔkɔna badonnē ba wuni, sɪ ba ja taani dɪm ba vu Zeruzalem ba kɪ Zezi tɪntuḡna bam dɪ nakwa bam jɪla nɪ.

³ Zezi kɔgɔ kum ma banɪ-ba yɪ ba kɛ. Ba ma vu ba da Fenisi dɪ Samari je sɪm. Ba na maa ve tɪn, ba maa tɛ dwi-ge tiinē na ləni ba wuru ba sɛ Wɛ te tɪn ba brɪ nɔkɔna bam. Zezi karabiə bam na ni kuntu tɪn, ku ma pa ba maama jɪgɪ wupolo lanyɪranɪ. ⁴ Ba ma vu ba yɪ Zeruzalem. Zezi tɪntuḡna bam dɪ o kɔgɔ kum maama dɪ ba nakwa bam ma jeeri-ba lanyɪranɪ. Ba laan ma maḡɪ ba brɪ-ba Wɛ na kɪ kulu dɪ ba tɪn. ⁵ Zwifə badaara balu na wu Farizian kɔgɔ kum wuni yɪ ba ba ba tɔgɪ Zezi tɪn ni taani dɪm. Ba ma zaḡɪ ba ta ba wɪ: «Nɔkɔna bantu maḡɪ sɪ ba go ba bəkəri mu, sɪ ba daari ba sɛ Moyisi cullu tɪm maama na brɪ te tɪn.»

⁶ Zezi tɪntuḡna bam dɪ o kɔgɔ kum nakwa bam ma la daani sɪ ba bwe taani dɪm ba nii. ⁷ Ba na magɪ kantɔgɔ

taan tɔn, Piyɛɛri ma zaŋɔ ba wɔni o ta o wɔ: «A ko-biə-ba, abam ye si We deen kuri amu abam wɔni, si a vu dwi-ge tiinə bam te si a bri-ba DL kwər-ywəŋə kam, si ba daari ba sɛ-ka. ⁸We na ye nɔkɔna wubɔŋa na yi te tɔn, DL ma pa-ba DL Joro kum, ni DL na maŋɔ DL pa dɔbam te tɔn, si ku bri ni DL sɔni DL vrɔ-ba ba lwarɔm wɔni. ⁹DL ma wu pɔkɔri bantu di dɔbam daani. DL fɔŋɔ DL kwe ba wubɔŋa mu di ba na ki ba wu-dɔdɔba di Zezi tɔn ŋwaani. ¹⁰Kuntu tɔn, beŋwaani mu á buŋɔ si á maŋɔ We á nii di á na lagɔ á pa Zezi karabiə bam zɔŋɔ zila yalu na dummə ya dwe-ba tɔn? Ku na yi dɔbam nabaara bam naa dɔbam tɔti di, dí warɔ dí tɔŋɔ kəŋə yantu cwəŋə, yi á lagɔ á pa bantu tɔŋɔ-ka. ¹¹Ku nan da kuntu. We na jonɔ dɔbam DL yagɔ te tɔn, ku yi dí Yuutu Zezi zaani dɔm ŋwaani mu, di dí na ki dí wu-dɔdɔba dɔd-o tɔn. Ku nan yi bɔdwi mu di bantu di.»

¹²Ba kɔŋɔ kum maa je, yi ba cəŋi sɔɔ si ba ni taani dɔm. Pooli di Banabasi ma zaŋɔ ba ta We na de bantu jɔŋa DL ki wo-kɔnkagɔla di wəənu tɔlu na bri DL dam dwi-ge tiinə bam te tɔn. ¹³Ba na ŋkɔni ba ti tɔn, Zaki ma zaŋɔ o ta o wɔ: «A ko-biə-ba, á cəŋi-na a na lagɔ a ta kulu tɔn. ¹⁴Simɔn Piyɛɛri maŋɔ o ta o bri dɔbam, We na sɔŋɔ DL bri DL tɔti dwi-ge tiinə bam tee ni yi DL li nɔkɔna ba wɔni si ba taa yi DL tɔti nɔkɔna te tɔn. ¹⁵We nijonɔŋə bam na tagɔ kulu faŋa faŋa tɔn dɔdaani kəŋ dɔntu maama yi bɔdwi mu. Ku pupɔni We tɔkɔ kum wɔni ku wɔ:

¹⁶«Kuntu kwaga ni amu We wú joori a ba, yi a daa lo Davidi sɔŋɔ kulu ya na cɔŋɔ tɔn. Amu wú fɔŋɔ a lo di-donɔ kum, si ku ji sɔ-dɔŋɔ.»

¹⁷Kuntu tɔn, nɔkɔna balu na daari tɔn wú kwaani si ba lwarɔ amu wɔlu na yi ba Yuutu Baŋa-We tɔn.

Dwi-ge tiinə balu a na li si ba taa yi a tɔti nɔkɔna tɔn wú lwarɔ amu.

Yuutu Baŋa-We mu tagɔ kuntu, yi DL pa wəənu tɔm sɔni ti ki.

¹⁸DL maŋɔ DL pa nɔkɔna lwarɔ wəənu tɔntu ni ni faŋa faŋa mu.»

¹⁹Zaki ta ma ta o wɔ: «Kuntu ŋwaani amu buŋɔ si, dí wu maŋɔ si dí yaari dwi-ge tiinə balu na tu ba sɛ We tɔn. ²⁰Dí nan na wú ki kulu tɔn, dí wú pupɔni tɔkɔ mu dí pa-ba, si dí bri-ba ni ba daa yi taa di wɔdiu kulu nɔkɔna na mɛ ba kaani jwəŋə yi ku ba lana tɔn, si ba yi cɔŋɔ ba tɔti di kaana, si kaana di yi cɔŋɔ ba tɔti di baara. Dí wú ta di ba si ba yi di varɔm wɔlu ba na juju-gi ba gu tɔn, si ba yi di jana di. ²¹Beŋwaani, ku na sɔŋɔ faŋa faŋa tɔn, ba maŋɔ ba karɔmɔ Moyisi tɔkɔ kum Zwifə We-di sɔm ni ba siun de maama wɔni, yi nɔkɔna yəni ba bri wəənu tɔlu na pupɔni da tɔn tɔni dɔm maama wɔni.»

²²Ba maama na ni kuntu tɔn, Zezi tɔntuŋna bam di o kɔŋɔ kum nakwa bam maa li wubɔŋa si ba li nɔkɔna ba wɔni, si ba tɔŋɔ di Pooli di Banabasi ba vu Antɔsi. Ba

deen ma li nɔkɔna bale balu na yi yigə tiinə ba kɔŋɔ kum wɔni tɔn. Ba dɔdɔba yɔri mu Zudi wɔlu yɔri dɔdonɔ na yi Basaba tɔn. Wudonɔ wum yɔri mu Silasi. ²³Ba ma pupɔni tɔkɔ si ba tɔŋɔ-ba di ku, yi tɔkɔ kum wɔni ku wɔ:

«Dɔbam balu na yi á ko-biə tɔn, Zezi tɔntuŋna bam di o kɔŋɔ kum nakwa bam, dí jɔkɔni abam, dwi-ge tiinə balu na tu á tɔŋɔ Zezi yi á zuuri Antɔsi ni, di Siiri di Silisi ni tɔn.

²⁴Dɔbam ni ni dí kɔŋɔ kum nɔkɔna badonnə mu zaŋɔ ba ba abam te, ba yaari abam ba pa á wubɔŋa cɔŋɔ di kulu ba na bri abam tɔn. Dɔbam nan wu pɛ-ba cwəŋə si ba ki kuntu. ²⁵Kuntu ŋwaani dɔbam maama mu ki ni daani si dí li nɔkɔna dí tɔŋɔ-ba abam tee ni, si ba tɔŋɔ di dɔbam cilon-sonnu Banabasi di Pooli ba ba. ²⁶Bantu mu yi balu na kwe ba ŋwɔla maama ba pa dí Yuutu Zezi Krisi tutuŋa yam ŋwaani tɔn. ²⁷Dɔbam nan mu tɔŋɔ Zudi di Silasi abam tee ni, si ba ba ba fɔŋɔ ba ŋkɔni ba bri abam kulu dí na pupɔni tɔn. ²⁸We Joro kum di daani dɔbam maama buŋɔ ni ku wu maŋɔ si dí yaari abam zanzan. Wɔŋɔ kulu yɔri na yi fɔfɔn si á yi ki tɔn mu tɔntu: ²⁹Á yi zaŋɔ á di wɔdiu kulu ba na mɛ ba kaani jwəŋə tɔn. Á yi di jana. Á yi di varɔm wɔlu ba na juju-gi ba gu tɔn. Á yi cɔŋɔ á tɔti di kaana, si kaana di yi cɔŋɔ ba tɔti di baara. Á na jɔŋɔ á tɔti di wəənu tɔntu maama, á wú taá ki lanyɔri. We wú pa abam yazurə.»

³⁰Ba na pupɔni kuntu ba ti tɔn, ba laan ma tɔŋɔ nɔkɔna bam si ba vu Antɔsi. Ba na yi da tɔn, ba ma la ba kɔŋɔ kum maama daani, yi ba daari ba pa-ba tɔkɔ kum si ba karɔmɔ. ³¹Nɔkɔna bam na karɔmɔ tɔkɔ kum tɔn, ba maa jɔŋɔ wupolo lanyɔri di ku na fɔŋɔ ku zəni ba wubɔŋa tɔn. ³²Zudi di Silasi na yi We nijonɔŋə tɔn deen ma tiini ba ŋkɔni di nɔkɔna bam ba pa ba na pudɔ di baari. ³³Ba maa daani ba tee ni, yi ba ba ba lagɔ ba viiri. Zezi kɔŋɔ kum nɔkɔna bam ma banɔ-ba, yi ba joori ba vu balu na tɔŋɔ-ba tɔn te di yazurə.

[³⁴Silasi ma li wubɔŋa si o maŋɔ da.] ³⁵Ku daari Pooli di Banabasi di ma maŋɔ Antɔsi ni. Ba deen maa tɔŋɔ di nɔkɔna zanzan ba tɔkɔli dí Yuutu We kwəŋə kam yi ba bri DL cɔga kam.

Pooli di Banabasi na pɔkɔri daani te tɔn

³⁶Ba na daani da da yagratu tɔn, Pooli ma ta di Banabasi o wɔ: «Pa dí joori dí vu dí nii dí ko-biə bam tɔni dɔlu maama wɔni dí na maŋɔ dí tɔkɔli dí Yuutu wum kwəŋə kam da tɔn, si dí nii ku na yi te tɔn.» ³⁷Banabasi ma sɛ yi o lagɔ si Zan Marɔki taa tɔŋɔ dɔdaani ba o tɔŋa. ³⁸Pooli maa buŋɔ ni ku wu maŋɔ si o tɔŋɔ o wəli ba wɔni, beŋwaani maŋa kalu ba deen na wu Pamfili ni tɔn wuntu yagɔ-ba mu, yi o daa ba tɔŋɔ di ba o tɔŋa. ³⁹Ba ma tiini ba magɔ kantɔŋɔ daani, yi ku pa ba pwe da-tee ni. Banabasi ma ja Zan Marɔki yi ba vu ba zu

naboro si ba vu Sipri. ⁴⁰ Pooli di ma li Silasi si ba tɔgi daani ba vu. Zezi karabiə bam ma ki-ba di Yuutu wum juŋa ni si o zəni-ba. Ba laan ma zaŋi ba ke. ⁴¹ Ba ma tɔgi Siiri di Silisi wu, yi ba pa Zezi kɔɔg kum nɔkɔna bam na wu je silu maama tun fɔgi ba zigi di dam lanyranu.

Timoti na tɔgi di Pooli-ba yi ba bri We ciga kam te tun

16 Pooli daa ta ma vu o yi Dertbi di Lisitri. Zezi karabu wudoŋ maa wura, o yuru mu Timoti. O nu maa yi Zwifu yi o di ki o wu-didua di Zezi. O ko maa yi Greki tu. ² Zezi karabiə balu na zuuru Lisitri ni di Yikon ni tun maa te ba wi, o yi nɔn-ŋum lanyranu. ³ Pooli maa lagi si o ja-o, si ba taa tɔgi daani ba tuŋa. Zwifə balu maama na zuuru je sum kuntu ni tun maa ye ni Timoti ko yi Greki tu mu. Kuntu ŋwaani Pooli ma pa ba go-o, ni Moyisi deen na bri Zwifə bam si ba taa goni ba bəkəri te tun. ⁴ Ba laan ma zaŋi ba vu ba tuli tuni dum si ba nii Zezi kɔɔg kum nɔkɔna bam maama. Ba maa bri-ba niə yalu Zezi tunturŋa bam di o kɔɔg kum nakwa bam na li Zeruzalem ni tun. Ba ma ta di ba si ba taa se niə yam kuntu. ⁵ Kuntu mu pe Zezi kɔɔg kum nɔkɔna bam na wu je silu maama tun na dam di ba We cwəŋə kam tɔgum, yi de maama ba kɔɔg kum fɔgi ku pulə ku wəli da.

Pooli na ne vurum Truasi ni te tun

⁶ Pooli di o tɔgi-donnə bam maa lagi si ba ke ba vu Azi tuni dum ba tɔkɔli We kwərə kam. We Joro kum ma ci ba yigə si ba yi ve. Ba daa ma vu ba tɔgi Friizi di Galati ti-niə yam wuni ba ke. ⁷ Ba ma vu ba yi Miizi sisəm dum ni. Ba maa kwaanu si ba zu Bitini wu. Zezi Joro kum ma wu pe-ba cwəŋə si ba zu da. ⁸ Ba na kwaanu ba ga kuntu tun, ba ma tɔgi Miizi wu ba ke, yi ba vu ba yi Truasi. ⁹ Ba na yi da tun, titu ni Pooli ma dwe o na nɔkɔnu na zigi o yigə ni. O yi Masiduanu tu mu. O ma loori Pooli o wi: «Popo, zaŋi n tɔgi nɔnu kum wu n be n ba Masiduanu, n zəni dɔbam.»

¹⁰ Pooli na dwe kuntu tun, dɔbam ma ki lɔla di ti di yigə si di vu Masiduanu, beŋwaani di maani ni ku yi We mu bəŋi dɔbam si di vu di bri nɔkɔna bam Di kwərə-ywəŋə kam daani.

Lidia na ki o wu-didua di Zezi te tun

¹¹ Di laan ma kwe naboro Truasi ni di yɔkɔri Samotrasi. Tɔga na puuri tun, di daa ma zaŋi di tɔgi nɔnu kum di vu Napolisi. ¹² Di laan ma zigi daani di vu tɔga ni di vu di yi Filipi. Tu kum kuntu yi Masiduanu ti-niə yam dayigə tu mu. Rom tiinə mu te-ku.

Di ma ki da kɔɔg kɔɔg tu kum kuntu ni. ¹³ Zwifə bam siun de dum na yi tun, di ma nuŋi tu kum wu di vu bugə ni. Di ya buŋi ni jəgə wu ta wu daani Zwifə bam na yəni ba ve ba waru We da. Di na ne jəgə kam tun, di ma jəni tɔga ni yi di ŋkɔni di kaana balu na lagi daani

jəgə kam ni tun. ¹⁴ Kaani wudoŋ deen tɔgi o wura, o yuru mu Lidia. O nuŋi Tiyatiiri mu, yi o nɔgi We lanyranu. O maa jigi gwaaru tɔli na tiini tu jigi nɔn-waŋa tun o yəgə. Di Yuutu wum ma puri o wubuŋa yi o se wənu tɔli Pooli na jigi o te tun. ¹⁵ O deen ma pa di miis-o di o sɔŋi tiinə maama na wuni Zezi yuru ŋwaani. O laan ma zaŋi o loori dɔbam o wi: «Abam na se ni a siun a ki a wu-didua didaani di Yuutu Zezi, si á ba á taá zuuru dɔbam sɔŋi ni.» O ma wu se si di viiri.

Ba na ki Pooli di Silasi puuna digə ni yi ku ki te tun

¹⁶ De didwi mu di zaŋi di maa ve We warum jəgə kam. Di na maa ve tun, di ma jeeri bɔsankana kalu na yi nɔkɔna gamba tun. Cicirə deen maa tɔg-o ka pa o pwərisə. O na yəni o pwərisə o te wənu tɔli na lagi tu ba ti ki tun, mu o yuu tiinə bam deen ne səbu zanzan ku baŋa ni. ¹⁷ O ma tɔgi Pooli di dɔbam kwaga, yi o tɔkɔli di kwərə-dia o wi: «Nɔkɔna bantu yi Yuutu Baŋa-We tunturŋa mu. Ba tu si ba bri abam cwəŋə mu si á tɔgi da á na vurum.»

¹⁸ O deen tɔgi dɔbam kwaga o ki kuntu mu taan da kɔɔg kɔɔg. Pooli wu laan ma cɔgi. O ma pipiri o ta di cicirə kam o wi: «A lagi a ta di nmu Zezi Krisi yuru ŋwaani, nuŋi si n daar-o!» O na tagi kuntu tun, cicirə kam ma nuŋi ka daar-o bidwi baŋa ni.

¹⁹ Bɔsankana kam yuu tiinə bam ma maani ba lwaru ni ba daa bá wani ba na səbu o ŋwaani. Ba ma ja Pooli di Silasi ba vaŋi ba ja ba vu yaga, si ba saŋi-ba didɛera bam tee ni. ²⁰ Ba ma ja-ba ba vu ba pa Rom tiinə didɛera si ba di ba taani. Ba ma ta ba wi: «Nɔkɔna bantu yi Zwifə mu, yi ba jigi dɔbam tu kum nɔkɔna wubuŋa ba vugimə. ²¹ Ba bri wənu tɔli na cɔgi dɔbam cullu tum mu. Dɔbam nan yi Rom tiinə mu, di bá wani di se bantu na bri kulu tun.»

²² Kɔɔg kum maama ma tɔgi ba jigi di Pooli di Silasi. Rom tiinə didɛera bam ma ja-ba ba vaŋi ba gwaaru tum ba kaari, yi ba daari ba pa nɔkɔna magi-ba di bal-aara. ²³ Ba na tiini ba magi-ba kuntu tun, ba laan ma ki-ba puuna digə ni. Didɛera bam ma ta di wulu na nii puuna digə kam baŋa ni tun, si o fɔgi o pi nɔkɔna bam lanyranu. ²⁴ Nɔkɔnu wum na ni kuntu tun, o ma pa ba zu titari digə kam wu, yi o daari o kwaanu-ba di de.

²⁵ Maŋa kalu tɔga na kwuru tun, Pooli di Silasi maa wura ba waru We yi ba leenə ba zuli We. Puuna badonnə bam maa je ba cəgə. ²⁶ Tɔga kam laan ma da ka sisiŋi, yi puuna digə kam sisiŋi di ka kuri maama. Digə kam bwəuru tum maama ma da ti puri, puuna bam capunnu tum maama ma kɔ ti tu. ²⁷ Nɔkɔnu wulu na yuru digə kam tun ma zaŋi yi o na puuna digə kam niə na puri. O ma buŋi ni puuna bam maama nuŋi ba duri mu. Kuntu ŋwaani o ma li su-zɔk si o ma gu o titi. ²⁸ Pooli laan ma bagu di kwərə-dia o wi: «Yi zaŋi n gu n titi, si dɔbam maama wu yo.»

²⁹ Nɔkɔ wum ma bɛŋi sɪ ba ja mini ba ba pa-o. O ma kɪ lɪla o zu digə kam wu o vu o tu Pooli dɪ Silasɪ yigə nɪ, yɪ o yɪra sɛ. ³⁰ O ma pa ba nuŋi pooni, yɪ o daari o bwe-ba o wɪ: «A yuu tiinə-ba, a nan wú kɪ ta mu sɪ a ma na vrɪm?»

³¹ Ba ma lɛr-o ba wɪ: «Nmu maŋɪ sɪ n kɪ n wu-dɪdua mu dɪdaani dɪ Yuutu Zezi, sɪ Wɛ wú vrɪ nmu dɪ n sɔŋɔ tiinə maama.» ³² Ba ma daari ba ta Wɛ kwərə kam ba brɪ-o dɪ balu maama na wu o sɔŋɔ kum nɪ tɪn. ³³ Tɪtu dɪm maŋa kam kuntu nɪ mu o jaani-ba o vu o zari ba fufwələ yam maama. O na kɪ kuntu o ti tɪn, mu o dɪ o sɔŋɔ tiinə bam maama dɛ ba pa ba miisi-ba na wunɪ Zezi yɪrɪ ŋwaani. ³⁴ O ma daari o pa Pooli dɪ Silasɪ zu o sɔŋɔ kum wu. O ma kɪ wudiu o pa ba di. O na tu o sɛ Wɛ dɪ wu-dɪdua tɪn, o maa jɪgɪ wupolo lanyɪrani dɪ o sɔŋɔ tiinə bam maama.

³⁵ Tɪga na puuri tɪn, Rom tiinə dɪdɛera bam ma tuŋɪ nɔkɔna sɪ ba vu puuna digə kam yɪrɪnu wum te, ba ta dɪd-o nɪ o yagɪ nɔkɔna bam sɪ ba viiri.

³⁶ Puuna digə kam yɪrɪnu wum ma ta o brɪ Pooli dɪdɛera bam na tagɪ te sɪ o yagɪ-ba tɪn. O maa wɪ: «Ba pɛ abam cwəŋə sɪ á viiri. Nan ve-na dɪ yazurə.»

³⁷ Pooli laan ma ta dɪ nɔkɔna bam o wɪ: «Dɪbam nan yɪ Rom tu kum jɪŋa nɔkɔna mu. Ba nan wu di dɪbam taani sɪ ba na dɪ kəm-balɔɔ, yɪ ba garɪ ba ja dɪbam ba magɪ nɔkɔna maama yigə nɪ, yɪ ba daari ba kɪ dɪbam puuna digə nɪ. Bɛɛ mu yɪ ba laan lagɪ sɪ ba sɛgɪ ba purɪ dɪbam ba yagɪ? Dɪ bá sɛ. Ba tɪtu mu maŋɪ sɪ ba ba purɪ dɪbam ba yagɪ.»

³⁸ Nɔkɔna bam ma vu ba ta Pooli na tagɪ kulu tɪn ba brɪ Rom tiinə dɪdɛera bam. Ba na lwarɪ nɪ Pooli dɪ Silasɪ yɪ Rom tu kum jɪŋa nɔkɔna mu tɪn, fuuni ma zu-ba dɪ ba na kɪ-ba te tɪn. ³⁹ Ba ma vu ba koori Pooli dɪ Silasɪ sɪ ba yagɪ taani dɪm sɪ ku ti. Ba ma daari ba purɪ-ba ba yagɪ, yɪ ba loori-ba ba wɪ, ba nuŋi tu kum wunɪ ba viiri. ⁴⁰ Pooli dɪ Silasɪ ma nuŋi puuna digə kam nɪ ba vu ba zu Lidɪa-ba sɔŋɔ. Dáani mu ba jeeri Zezi karabiə bam, yɪ ba ŋkɔnɪ dɪ ba ba pa-ba dam dɪ baari. Ba laan ma zaŋɪ ba viiri.

Ku na kɪ te Tesaloniki nɪ tɪn

17 Ba dɛɛn ma da Afipolisi dɪ Apoloni ba kɛ ba vu ba yi Tesaloniki. Tu kum kuntu nɪ mu Zwifə bam Wɛ-digə wura. ² Pooli ma vu da, nɪ o na maŋɪ o yəni o kɪ te tɪn. O dɛɛn kɪ siun da yatɔ mu dɪ ba. O maa karɪmɪ Wɛ tɔkɔ kum, yɪ o brɪ-ba ku kuri sɪ ba ni. ³ O ma maŋɪ o brɪ-ba o wɪ, ku dɛɛn ya maŋɪ sɪ Krisi wum Wɛ na tuŋɪ tun yaari mu o ti, sɪ o joori o bi o yagɪ tuuni. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Zezi wulu a na jɪgɪ o taani a tɛa a brɪ abam tɪn mu sɪnɪ o yɪ Krisi wum Wɛ na tuŋɪ tɪn.»

⁴ Zwifə bam na ni kuntu tɪn, ba badonnə ma sɛ o na tagɪ kulu tɪn, yɪ ba laan tɔgɪ ba wəli Pooli dɪ Silasɪ nɪ. Grekɪ tiinə balu na nɪgɪ Wɛ tɪn kɔgɔ zanzan dɪ ma sɛ

Pooli taani dɪm, dɪdaani kaana zanzan balu jɪa na garɪ tɪn.

⁵ Zwifə badaara maa jɪgɪ wu-guru dɪ ba. Ba ma vu ya-ga ba la zwabani-nyɪna ba pa ba tɔgɪ daani, yɪ ba kɔgɔ kum ma pa tu kum maama vugimi dɪ sɔkɔ kɔgɔ kɔgɔ. Ba ma vu ba cinɪ jara Zazɔn sɔŋɔ nɪ, yɪ ba kwaani ba lagɪ Pooli dɪ Silasɪ jəgə, sɪ ba ja-ba ba ja nuŋi ba kɪ nɔkɔna bam jɪŋa nɪ. ⁶ Ba ma wu nɛ-ba. Ba ma ja Zazɔn dɪ Zezi karabiə badonnə ba ja vu tu kum dɪdɛera bam te, yɪ ba tɔkɔ ba wɪ: «Nɔkɔna bantu mu yəni ba beeri lugu banja je maama ba vugimi nɔkɔna wubunja. Bantu nan mu tu yo. ⁷ Zazɔn mu pɛ ba zuuri o sɔŋɔ nɪ. Bantu maa ma mu vɪn dɪ pa-faru wum cullu tum, yɪ ba tɛ ba wɪ, pɛ wudoŋ mu wura, o yɪrɪ mu Zezi.» ⁸ Tu kum dɪdɛera bam dɪ kɔgɔ kum maama na ni kuntu tɪn, ba bana ma zaŋɪ zanzan dɪ ba. ⁹ Dɪdɛera bam ma pa Zazɔn dɪ o donnə bam tiŋi sɛbu kulu na wú pa-ba cwəŋə sɪ ba vrɪ ba tɪtu tɪn. Ba laan ma yagɪ-ba ba pa ba viiri.

Ku na kɪ te Beere nɪ tɪn

¹⁰ Tɪga na tu ka yi tɪn, Zezi karabiə bam ma pa Pooli dɪ Silasɪ nuŋi tu kum nɪ ba vu Beere. Ba na ve ba yi da tɪn, ba ma vu ba zu Zwifə bam Wɛ-digə kam wu. ¹¹ Tu kum kuntu Zwifə bam maa jɪgɪ wubunja-ŋuna ba dwe Tesaloniki nɔkɔna bam. Ba ma cəgɪ Wɛ kwərə kam lanyɪrani dɪ ba wu maama. Dɛ maama wunɪ ba yəni ba karɪmɪ Wɛ tɔkɔ kum sɪ ba nii, Pooli na brɪ kulu tɪn sɪnɪ ku yɪ cɪga na. ¹² Ba zanzan ma sɛ Pooli taani dɪm, Grekɪ tiinə zanzan dɪ maa sɛ, baara dɪ kaana balu jɪa na garɪ tɪn zanzan dɪ maa sɛ.

¹³ Tesaloniki Zwifə bam ma ni nɪ Pooli wu Beere nɪ o tɔkɔ Wɛ kwərə kam. Ba ma zaŋɪ ba vu Beere ba la kɔgɔ ba pa tu kum nɔkɔna bam bana zaŋɪ dɪ Pooli. ¹⁴ Zezi karabiə bam na nɛ kuntu tɪn, ba ma pa Pooli zaŋɪ lɪla o nuŋi o vu nuu kum ni. Ku ma daari Silasɪ dɪ Timoti mu maŋɪ Beere nɪ. ¹⁵ Nɔkɔna balu na kogili Pooli tɪn ma da dɪd-o ba vu ba yi Atɛɛnɪ. Ba na maa joori tɪn, Pooli ma pa-ba ni sɪ ba vu ba ta Silasɪ dɪ Timoti nɪ ba zaŋɪ ba tɔgɪ o kwaga ba ba lɪla.

Ku na kɪ te Atɛɛnɪ nɪ tɪn

¹⁶ Pooli dɛɛn na wu Atɛɛnɪ nɪ o cəgɪ Silasɪ dɪ Timoti sɪ ba ba tɪn, o wu ma tiini ku cɔgɪ dɪ o na nɛ nɪ jwənə zanzan su tu kum tɪn. ¹⁷ O maa yəni o zu Zwifə bam Wɛ-digə kam wu o ŋkɔnɪ dɪ ba dɪdaani dwi-gɛ tiinə balu na nɪgɪ Wɛ tɪn. Dɛ maama o maa yəni o ve yaga ni o ŋkɔnɪ dɪ balu na wura tɪn. ¹⁸ Yi-puru tiinə badonnə dɪ ma ba ba maŋɪ dɪd-o. Ba badaara dɛɛn tɔgɪ Epikuri zaasum dɪm mu, babam dɪ maa tɔgɪ Sitoyisi zaasum dɪm. Ba badaara ma ta ba wɪ: «Nwanɔ-fara tu wuntu bunɪ sɪ o brɪ bɛɛ mu?» Badonnə dɪ ma ta ba wɪ: «Ku nɪ dɪ o ŋkɔnɪ dwi-gɛ tiinə jwənə taani mu te.» Ba tagɪ

kuntu, beŋwaani o tɔkɔ Zezi kwɛr-ywɛŋɛ kam dɪ twa biim taani mu.

¹⁹ Ba laan ma ja-o ba vu Arɪpaazi, (mɛ ba yigɛ tiinɛ bam na jeeri da tɪn). Ba ma ta-o ba wɛ: «Dɪbam ya lagɪ sɪ dɪ lwarɪ zaasum-duuri dɪm nmu na jɪgɪ n zaasi tɪn kuri mu. ²⁰ Wɛɛnu tɪlu nmu na brɪ tɪn, dɪ ta wu fɔgɪ dɪ ni tɪ dwi. Kuntu mu dɪ lagɪ sɪ dɪ lwarɪ tɪ kuri na yɪ te tɪn.» ²¹ Ateɛni tiinɛ bam maama dɪdaani vɛrɛ balu na zuuri ba tee ni tɪn dɛɛn tiini ba lagɪ sɪ ba taa larɪ daani mu maŋa maama, sɪ ba taa cɛgi wɛɛnu tɪlu na yɪ wo-dunnu tɪn.

²² Pooli ma zaŋɪ o zɪgɪ Arɪpaazi yigɛ tiinɛ bam tɪtarɪ ni o wɛ: «Ateɛni tiinɛ-ba, amu na nii tɪn, abam ŋwɛa kam maama wuni á tiini á zuli jwɛnɛ mu zanzan. ²³ A na beeri abam tɪw kum wuni tɪn, a nɛ je sum maama á na zuli á jwɛnɛ da tɪn. A na beeri tɪn mu a nɛ kaanum bimbim dɪdua, yɪ ku pupuni dɪ yɪra ni ku wɛ: «Wɛ dɪlu dɪ na yɛri tɪn». Kuntu, Wɛ dɪlu abam na jɪgɪ á zuli yɪ á ta yɛri-Dɪ tɪn kwɛrɛ mu a lagɪ a tɔkɔ a brɪ abam. ²⁴ Dɪntu mu yɪ Wɛ dɪlu na kɪ lugu baŋa dɪ wɛɛnu tɪlu maama na wu ku wuni tɪn. Dɪ maa te wɛyuu dɪ tɪga baŋa maama, yɪ Dɪ ba zuuri dɪ silu nabiinɛ na lɔgɪ ba pa-Dɪ tɪn wuni. ²⁵ Wɛ nan wu gɛ kulukululu sɪ nabiinɛ taa tɪŋa ba pa-Dɪ, ku na yɪ dɪntu tɪtɪ mu kwe ŋwɛa dɪ siun dɪ worɔ maama Dɪ pa nabiinɛ tɪn ŋwaani. ²⁶ Wɛ nan kɪ nabiinu dɪdua mu, yɪ Dɪ laan pa nabiinɛ dwi maama zɪgɪ wuntu yɪra ni. Dɪ ma pa ba jagɪ ba zuuri lugu baŋa maama wuni. Kuntu tɪn, dɪntu mu maŋɪ Dɪ lɪ wubɔŋa yɪ Dɪ lɪ mumaŋa kalu dɪ je silu dwi maama na wú ta zuuri da tɪn. ²⁷ Wɛ na kɪ nabiinɛ kuntu tɪn, ku yɪ sɪ ba taa lagɪ-Dɪ mu. Ba maŋɪ sɪ ba beeri-Dɪ mu ba na Dɪ jɛgɛ, sɪ ba ma wani ba lwarɪ-Dɪ. Wɛ nan maŋɪ Dɪ dɪ yigɛ yigɛ dɪdaani dɪbam maama. ²⁸ Ku nyɪ ni nɔkɔnɔ wudonɔ na tagɪ o wɛ: «Dɪntu ŋwaani mu dɪ ŋwɛ, dɪ wura yɪ dɪ vɛɛ.» Abam tɪtɪ lɛŋ-leenu dɪdua dɪ tagɪ kuntu donɔ o wɛ: «Dɪbam dɪ maŋɪ dɪ yɪ Dɪ dwi tiinɛ mu.»

²⁹ Dɪbam na sunɪ dɪ yɪ Wɛ dwi tiinɛ tɪn, dɪ wu maŋɪ sɪ dɪ buŋɪ ni Wɛ wú ta nyɪ dɪ kamɔgɔ kulu nabiinu na mɛ sɛbu-sɔŋa naa luguru naa kandwa o ma o kɪ dɪ o tɪtɪ wubɔŋa tɪn. ³⁰ Faŋa faŋa yɪ nabiinɛ ta yɛri kulu na lana sɪ ba taa kɪ tɪn, Wɛ wu kwe-ku Dɪ kɪ Dɪ wubɔŋa ni. Ku daari lele kuntu, Dɪ laan pɛ ni ni nɔkɔna maama lugu baŋa ni maŋɪ sɪ ba lɛni ba wuru ba yagɪ wo-balwaaru kɛm. ³¹ Beŋwaani Dɪ lɪ dɛ mu sɪ Dɪ ma Dɪ dɪ nabiinɛ maama taani. Dɪ nan wú tɔgɪ cɪga mu Dɪ ma dɪ ba taani dɪm. Dɪ nan maŋɪ Dɪ kuri wulu Dɪ na wú tɔgɪ o ŋwaani Dɪ ma dɪ ba taani tɪn. Dɪ pɛ nɔkɔnɔ wum kuntu mu bi o yagɪ tuuni, sɪ ku pa nɔkɔna maama lwarɪ ni ku sunɪ ku yɪ cɪga mu.»

³² Pooli na ŋkɔnɪ twa biim taani kuntu tɪn, nɔkɔna bam badonnɛ maa jɪg-o ba mwana. Ku daari badaara maa tɛ ba wɛ: «Dɪ lagɪ sɪ n joori n ŋkɔnɪ taani dɪm kuntu donɔ mu sɪ dɪ cɛgi dɛ dɪdonɔ ni.»

³³ Pooli laan ma zaŋɪ o nunɔ ba tee ni. ³⁴ Nɔkɔna badonnɛ dɛɛn ma sɛ ba tɔgɪ Pooli, yɪ ba kɪ ba wu-dɪdua dɪ Zezi. Ba dɪdua yɪrɪ mu Denisi. O tɔgɪ o wu Arɪpaazi kɔgɔ kum wuni mu. Kaani wudonɔ dɪ wura, o yɪrɪ mu Damarisi. Nɔkɔna badonnɛ dɪ tɔgɪ ba wɛli da ba na sɛ Zezi.

Ku na kɪ te Korentɪ ni tɪn

18 Kuntu kwaga ni, Pooli dɛɛn ma zɪgɪ Ateɛni ni o vu Korentɪ. ² O na yɪ da tɪn, o ma maŋɪ dɪdaani Zwifu wudonɔ, o yɪrɪ mu Akwila. Ba dɛɛn lug-o Pɔn ni mu. Maŋa kalu Pooli na nɛ-o tɪn, o ya nunɔ Yitali mu o ba, dɪ o kaani Prisili, beŋwaani Rom pa-faru Kloodi dɛɛn ya zɛli Zwifɛ bam maama o pa ba nunɔ Rom ni ba viiri. Pooli ma zaŋɪ o vu ba te, ³ yɪ o zuuri dɪ ba sɪ ba taa tɪŋɪ daani, ba dɛɛn na tɪŋɪ tɪtɪŋɪ dɪdwɪ tɪn ŋwaani. Ba dɛɛn nyaani gwaaru mu yɪ ba yɛgi ba ma pu vwɛ. ⁴ Zwifɛ bam siun dɛ maama o maa yɛni o zu ba Wɛ-digɛ kam o ŋkɔnɪ Wɛ taani dɪ ba. O maa kwaani sɪ o pa Zwifɛ bam dɪ Grekɪ tiinɛ bam maama sɛ o taani dɪm.

⁵ Silasi dɪ Timoti dɛɛn zɪgɪ Masɪduani ni ba ba Pooli te. Ba na tu tɪn, Pooli laan ma cɛ dɪ Wɛ taani dɪm zaasum. O maa kwaani o pa Zwifɛ bam lwarɪ ni Zezi yɪ Krisi wum Wɛ na tɪŋɪ tɪn. ⁶ Ba ma wu sɛ o taani dɪm yɪ ba twɪ-o. O laan ma ja o gwaaru tɪm o pupugi tɪ fogo kum ba yigɛ ni, yɪ o ta dɪ ba o wɛ: «Abam na nɛ lɛru Wɛ tee ni, ku yɪ abam tɪtɪ yigɛ mu. Ku daa dɪ amu yigɛ. Ku na sɪŋɪ lele kuntu tɪn, a laan wú vu dwi-gɛ tiinɛ bam te a daari abam.»

⁷ O ma sunɪ o nunɔ Zwifɛ bam tee ni o daari o vu o zuuri dwi-gɛ tu wudonɔ sɔŋɔ ni, o yɪrɪ mu Titu Zusitu. Wuntu maa nɔgɪ Wɛ. O sɔŋɔ kum maa zɪgɪ Zwifɛ bam Wɛ-digɛ kam tɪkɛri ni. ⁸ Wɛ-digɛ kam yuutu wum yɪrɪ mu Krisipu. Wuntu dɪ o sɔŋɔ tiinɛ bam maama dɛɛn tu ba tɔgɪ dɪ Yuutu Zezi. Korentɪ tiinɛ zanzan dɪ dɛɛn ma ni Wɛ kwɛr-ywɛŋɛ kam yɪ ba sɛ. Ba laan ma pa ba miisi-ba na wuni Zezi yɪrɪ ŋwaani.

⁹ Dɛ dɪdwɪ tɪtɪ ni mu Pooli dwe o na vɛrum wuni dɪ Yuutu wum na ŋkɔnɪ dɪd-o o wɛ: «Yɪ ta n kwarɪ fuuni. Ta ta n ŋkɔna, sɪ n yɪ ta n cɪm, ¹⁰ sɪ amu wu nmu tee ni. Nɔkɔnɔ-nɔkɔnɔ bá wani o kɪ nmu lwarum, beŋwaani tɪw kuntu wuni nɔkɔna zanzan mu wura ba na yɪ amu tɪtɪ nɔkɔna.» ¹¹ Pooli dɛɛn maa zuuri da taan buni dɪ canɪ sɪrɪdu. O na wura tɪn, o ma brɪ-ba Wɛ taani dɪm.

¹² Nɔkɔnɔ wudonɔ dɛɛn tu o ji Akayi tɪni dɪm gɔvɪrma tu, o yɪrɪ mu Galu. O na wura maŋa kalu tɪn, Zwifɛ bam ma kɪ ni-dɪdwɪ yɪ ba ja Pooli ba vu saŋɪ o tee ni. ¹³ Ba ma ta dɪ Galu ba wɛ: «Nɔkɔnɔ wuntu mu jɪgɪ nɔkɔna o suga, o pa ba tɔgɪ Wɛ ku na wu maŋɪ dɪ cullu na brɪ te tɪn.»

¹⁴ Pooli ya maa buŋɪ sɪ o ŋkɔnɪ, yɪ Galu wuuri o ta dɪ Zwifɛ bam o wɛ: «Ku ya na yɪ ŋwɛnu taani naa kɛm-

balɔɔ kudoŋ taani mu á jɔɔ si á ŋkɔɔ, ku yaá maŋi si a zuri a yura a cɛgi abam. ¹⁵ Ku nan na yi abam na magi kantɔɔ abam titi cullu tum baŋa ni yi ku yi bi-tarbiə di nɔɔna yura ŋwaani mu tun, abam titi mu maŋi si á nii ku baŋa ni. A bá sɛ si a di abam taana yantu donnə.» ¹⁶ O na tagi kuntu tun, o ma zəli-ba si ba nunji taani dɔm dim jəgə kam ni. ¹⁷ Nɔɔna bam maama laan ma zaŋi ba ja Sositeni wulu na yi ba Wɛ-digə kam yuutu tun, ba mag-o taani dɔm dim jəgə kam ni. Galu yigə nan maŋi ka tərə di ba kəm dɔm.

Pooli daa ta na beeri yi o ki te tun

¹⁸ Pooli dɛɛn ma ki da kɔɔ kɔɔ Korenti ni Zezi karabiə bam tee ni. O laan ma zaŋi o banu-ba si o viiri. O ma pa Prisili di Akwila tɔɔ did-o ba zu naboro si ba vu Siiri. Ba ta na wu zu naboro kum si ba kɛ tun, Pooli ya zɔɔ Sankri ni o pa ba fanu o yuu, si ku bri ni o goni o ni di Wɛ. ¹⁹ Ba ma tɔɔ nulu kum wu ba vu ba yi Efɛɛzi. Pooli ma yaɔ Prisili di Akwila dáani. O ma vu o zu Zwifə bam Wɛ-digə kam o ŋkɔɔ di ba. ²⁰ Ba ma loor-o si o maŋi ba tee ni maŋa funfun. O ma wu sɛ. ²¹ O ma banu-ba, yi o ta o wɛ: «Wɛ na sɛ, aá joori a ba a na abam.» O daa ma zu naboro Efɛɛzi ni o kɛ.

²² O dɛɛn ma vu o yi Sezaari. O ma zɔɔ dáani o vu ti-ga ni o vu o yi Zeruzalem. O ma jɔɔ Zezi kɔɔ kum, yi o daari o kɛ o vu Antɔɔsi. ²³ O ma daani da da funfun, yi o laan zaŋi o kɛ. O ma vu o tulu Galati di Friizi tunti dɔm wu, yi o pa Zezi karabiə bam maama fɔɔ ba zɔɔ kəŋkəŋ.

Apolɔsi na tɔkɔ Wɛ kwərə te tun

²⁴ Zwifu wudoŋ dɛɛn mu wura, o yuru mu Apolɔsi. Ba lug-o Alesandri ni mu. Wuntu ma ba Efɛɛzi. O dɛɛn yi wulu na wat taani o ŋkɔɔ puri puri tun mu. O maa kwəri o ye Wɛ tɔkɔ kum wəənu tum kuri maama lanyirani. ²⁵ Nɔɔna dɛɛn maŋi ba bri-o dí Yuutu wum cɔɔ kam na yi te tun. O maa wura o bri nɔɔna di o wu maama, si o pa ba lwaru wəənu tulu maama na bri Zezi cɔɔ kam tun. Ku nan na yi nɔɔna na pa ba miisi-ba na wuni Wɛ ŋwaani te tun, o ye Zan na miisi nɔɔna na wuni te tun yirani mu. ²⁶ O ma puli si o ta ŋkɔɔ Wɛ cɔɔ kam di baari Zwifə bam Wɛ-digə kam ni. Prisili di Akwila ma ba ba lwaru o zaasum dɔm na yi te tun. Ba ma pa o tɔɔ o zuuru di ba, yi ba fɔɔ ba maŋi Wɛ cwəŋə kam cɔɔ na yi te tun ba bri-o.

²⁷ Apolɔsi laan ma bunji si o nunji Efɛɛzi ni o kɛ o vu Akayi. Zezi karabiə bam ma pu o wubuŋa yam kwaga ni. Ba ma pupuni tɔkɔ si ba pa Zezi karabiə balu na wu Akayi ni tun, ba ta di ba si ba fɔɔ ba jeer-o lanyirani. O ma sunu o zaŋi o kɛ. O na yi Akayi tun, o ma tiini o wəli balu na sɛ Wɛ zaani dɔm tun si ba ki ba wu-dɔɔ di Zezi. ²⁸ O ma kwanu o ŋkɔɔ di Zwifə bam nɔɔna maa-yigə ni, yi o magi kantɔɔ o wani-ba, di o na mɛ

Wɛ tɔkɔ kum o bri-ba ni Zezi sunu o yi Krisi wum Wɛ na tuni tun.

Pooli na bri nɔɔna Wɛ cɔɔ kam Efɛɛzi ni te tun

19 Apolɔsi dɛɛn ta na wu Korenti ni tun, Pooli ma zaŋi o beeri o tɔɔ tunti dɔm titari o vu o yi Efɛɛzi. O na yi da tun, o ma na Wɛ cwəŋə karabiə badonnə, ² yi o bwe-ba o wɛ: «Abam na tu á sɛ Wɛ tun, á jɔŋi Wɛ Joro kum na?»

Ba ma lər-o ba wɛ: «Aye, dɔbam maŋi dí bri dí wu lwaru ni Wɛ Joro wura.»

³ O daa ma bwe-ba o wɛ: «Ba nan na miisi abam na wuni tun, ba miisi abam tita mu?»

Ba maa wɛ: «Ku yi Zan na miisi nɔɔna na wuni te tun mu.»

⁴ Pooli laan ma ta o wɛ: «Ku na yi Zan na miisi nɔɔna na wuni te tun, wuntu dɛɛn bri nɔɔna si ba ləni ba wuru ba yaɔ ba kəm-balwaaru tum, si ba daari ba pa ba miisi-ba na wuni. O ma ta di nɔɔna bam si ba ki ba wu-dɔɔ di wulu wum na wú saŋi o kwaga o ba tun. Zezi mu wuntu.»

⁵ Nɔɔna bam na ni kuntu tun, ba ma pa ba miisi-ba na wuni dí Yuutu Zezi yuru ŋwaani. ⁶ Pooli ma daŋi daŋi o jɔɔ ba baŋa ni. Wɛ Joro kum laan ma ba ba te. Ba ma ŋkɔɔ dwi-gɛ taana təri təri, yi ba daari ba tɔkɔ Wɛ kwərə kam. ⁷ Ba maama dɛɛn yi nunɛni baara fugə-bale mu te.

⁸ Pooli dɛɛn ma ki canu sɔɔ Efɛɛzi ni. O maa yəni o ve o zuuru Zwifə bam Wɛ-digə kam o ŋkɔɔ di baari o bri-ba. O ma kwanu o magi kantɔɔ di ba, si o pa ba lwaru Wɛ paari dɔm na yi te tun. ⁹ Nɔɔna bam badonnə ma kwarumi ba zwa, yi ba vɔn si ba sɛ o taani dɔm. Ba maa jɔɔ dí Yuutu wum cwəŋə kam tɔɔm ba goonə nɔɔna bam maama yigə ni. Pooli ma zaŋi o nunji ba wuni, yi o pwe balu na sɛ ba tɔɔ Zezi tun si ba ta wu o tee ni. De maama o maa yəni o ŋkɔɔ o bri nɔɔna bam Tiranusi karadigə kam ni. ¹⁰ Pooli ma ki kuntu doŋ taan bɔna yale. Ku ma pa nɔɔna balu maama na zuuru Azi tunti dɔm ni tun ba ba ni dí Yuutu wum taani dɔm, ku na yi Zwifə di dwi-gɛ tiinə maama di.

Ku na ki Seeva biə bam te tun

¹¹ Wɛ dɛɛn ma tɔɔ Pooli jɔɔ DL ki wo-kɔkagula yalu doŋ na maŋi ya wu ki tun. ¹² Ku dɛɛn na ki te tun, nɔɔna yəni ba kwe garyə di gwaaru tulu na dwe Pooli yura tun ba ja vu ba ma dwe yawuna, yi ku pa ba na yazurə, yi ciciri di nunji si yaɔ-ba.

¹³ Zwifə liri tiinə badonnə di maa wura ba na yəni ba beeri ba zəli ciciri nɔɔna tee ni. Bantu di dɛɛn ma kwanu si ba zəli ciciri sum dí Yuutu Zezi yuru ŋwaani. Ba maa yəni ba te di ciciri sum ba wɛ: «Zezi wulu Pooli na bri o taani tun yuru ŋwaani mu a te abam si á nunji á viiri.»

¹⁴ Baara barpe di deen mu wura, ba ko yiri mu Seeva yi o yi Zwifə kaanum yigə tu. Ba maa mai Zezi yiri dum ba zəli ciciri nɔkɔna tee ni. ¹⁵ Cicirə kadoŋ laan ma ta di ba ka wɛ: «A maŋi a ye Zezi. A ye Pooli di na yi wulu tun. Si abam nan yi bra mu?»

¹⁶ Nɔkɔnu wum cicirə kam na tɔg-o tun laan ma zaŋi o puuri-ba. O ma want-ba o pa ba maama duri ba nuŋi o sɔŋɔ kum ni, yi ba gwaaru kaari kaari yi ba yira di fwəli fwəli. ¹⁷ Nɔkɔna balu maama na zuuri Efɛzi ni tun ma lwarɔ kulu na ki tun, Zwifə bam di dwi-gɛ tiinə maama. Fuuni ma zu-ba zanzan. Ku ma pa di Yuutu Zezi yiri tiini di zaŋi di zula. ¹⁸ Nɔkɔna balu na tu ba sɛ Zezi tun zanzan ma zaŋi ba zigi nɔkɔna bam maama yigə ni, yi ba ta ba bri kulu ba na ki ba cɔgi tun. ¹⁹ Ba badonnə zanzan ya na yəni ba tɔgi liri kəm tun ma kwe ba liri kəm twaanu tum ba vwe daani jəgə didua, yi ba daari ba zwɛ-ti nɔkɔna bam maama yigə ni. Ba ma jeeli twaanu tum səbu ba nii ku ni na wú ta mai te tun. Ku ma yi səbu-dala murr-fiinnu (50.000). ²⁰ Di Yuutu wum na bri o dam dum kuntu tun, ku ma pa o taani dum fɔgi di jagi di ve yigə yi nɔkɔna sɛ-di.

Vuvugə na zaŋi Efɛzi ni te tun

²¹ Wəənu tuntu deen na ki ti ke tun, Pooli ma li wuburɔ sɛ o beeri o tɔgi Masiduanɔ di Akayi wu, sɛ o laan ke o vu Zeruzalem. O ma burɔ o wɛ: «A na ve a wu Zeruzalem ni, a maŋi sɛ a vu Rom di mu.» ²² O ma turɔ nɔkɔna bale sɛ ba da o yigə ba vu Masiduanɔ. Bantu maa yi Timoti di Erasiti balu na tɔgi ba turɔ ba pa-o tun. O tuti ma maŋi Azi ni o daani funfun.

²³ Da yam kuntu ni mu vuvugə zanzan tuə di Yuutu Zezi cwəŋə kam ŋwaanɔ. ²⁴ Nɔkɔnu wudoŋ deen mu wu Efɛzi ni, o yiri mu Demetrisi. O yi gɔgɔ mu, yi o mai səbu-pwəənu o maa mɔkɔni kamwaru o pai ti nyi di digə kalu ba na zuli ba wɛ Atumisi ka wuni tun. O tutuŋa yam maa jaani nyɔkɔri zanzan ya pai o tunturɔ-donnə bam. ²⁵ O ma zaŋi o bəŋi ba maama di balu di na turɔ tutuŋa yantu doŋ tun, yi ba la daani. O ma ta di ba o wɛ: «A badonnə-ba, abam maŋi á ye ni tuturɔ dilu di na jigi di turɔ tun mu pa di jia gara. ²⁶ Abam nan nɛ yi á kwəri á ni Pooli wuntu na ki te tun. O yəni o tɛ ni nabiinə na mɛ ba jia ba ki wəənu tulu tun bá wani ti taa yi wa ciga ciga, di wu maŋi sɛ di zuli-ya. O ki kuntu mu o sugi nɔkɔna zanzan o pa ba sɛ o taani dum, yi ku dai Efɛzi yiranɔ wuni mu o ki kuntu, ku gɛ fun mu sɛ ku taa yi Azi tu kum maama. ²⁷ Kuntu maama wal ku pa nɔkɔna ŋkɔni ba cɔgi dibam tuturɔ di. Ku ta wəli da, ba laan wú gooni dibam wɛ kamunu Atumisi digə kam, yi baá pa ka taa yi kafɛ. Kulu na daari tun mu yi sɛ Atumisi titi yiri dum wú cɔgi nɔkɔna tee ni, yi wuntu ya yi wɛ dilu nɔkɔna maama na zuli Azi tu kum wuni di lugu banja maama wuni tun.»

²⁸ Nɔkɔna bam na ni kuntu tun, ba bana ma tiini ya zaŋi zanzan yi ba kaasi ba wɛ: «Dibam Efɛzi tiinə wɛ Atumisi mu jigi dam!» ²⁹ Sɔkɔ laan ma tiini ku ki tu kum maama wuni bɔgi bɔgi. Nɔn-kɔkɔ kum ma vu ba ja Gayusi di Arisariki, yi ba ki lila ba vanɔ-ba ba ja vu tu kum joro jəgə kam. Nɔkɔna bantu bale ya tɔgi di Pooli mu ba nuŋi Masiduanɔ ba ba. ³⁰ Pooli ma burɔ sɛ o vu o zigi kɔkɔ kum yigə ni o ŋkɔni di ba. Zezi karabiə bam ma wu sɛ ba pa-o cwəŋə. ³¹ Tu kum didɛera badonnə ya di cilorɔ di Pooli. Ba ma turɔ ni ba loor-o sɛ o yi zaŋi o vu joro kum jəgə. ³² Ba ma ki sɔkɔ bɔgi bɔgi joro jəgə kam ni. Nɔkɔnu maama maa tiini o ŋkɔni o wuburɔ taani di kwər-dia. Kɔkɔ kum nɔkɔna zanzan ma wu lwarɔ wɔŋo kulu ŋwaanɔ ba na jeeri daani tun. ³³ Zwifə bam ma li Alesandri sɛ o nuŋi o zigi kɔkɔ kum yigə ni o ŋkɔni. Kɔkɔ kum nɔkɔna badonnə ma kwaanɔ ba bri-o o na wú ki te. O ma zəŋi o jura sɛ ba cəgi sɔkɔ kum, yi o sɔŋi sɛ o tuli kulu na ki tun o bri nɔkɔ-kɔkɔ kum. ³⁴ Ba nan na lwarɔ ni o yi Zwifu tun, ba maama maa tɔgi daani ba tiini ba bagɔ bidwi ba wɛ: «Dibam Efɛzi tiinə wɛ Atumisi jigi dam!» Ba ki kuntu doŋ mu taani, sɛ ku vu ku yi nɔkɔni luu tile te.

³⁵ Tu kum twan-pupunu laan ma kwaanɔ o pa kɔkɔ kum bicara pəni tɔgi ni. O ma ta di ba o wɛ: «A badonnə Efɛzi tiinə-ba, nɔkɔ-nɔkɔnu tərə o na yəri ni dibam wɛ kamunu Atumisi digə kam zigi Efɛzi wuni yoba seeni, yi dibam mu nii ka banja ni. Di ta kwəri di jigi di kamɔkɔ kulu na nuŋi weyuu ni ku tu tɔgi ni tun di niə. ³⁶ Nɔkɔ-nɔkɔnu bá wani o ta ni kuntu yi vwan. Kuntu ŋwaanɔ ku maŋi sɛ á pa á bicara pəni tɔgi ni, sɛ á yi garɔ á ki kulu na wu maŋi tun. ³⁷ Nii-na, abam jaani nɔkɔna bantu bale á ba yo, yi ba wu ŋkɔni dibam wɛ digə kam wəənu naa ba ŋkɔni ba cɔgi dibam wɛ dum yuu. ³⁸ Ku nan na yi Demetrisi di o nɔkɔna bam, ba na jigi nɔkɔnu wum taani, ba maŋi sɛ ba vu sarɔya dim jəgə ni ba saŋ-o didɛera bam yigə ni. ³⁹ Ku daari, abam ta na jigi bwie sɛ á wəli da, di maŋi sɛ di bəŋi tu kum nɔkɔna sɛ ba la daani, ni ku na wú tɔgi cwəŋə te tun. Di laan wú wani di ŋkɔni taani dum sɛ di ni di kuri. ⁴⁰ Kulu na ki zum tun wú wani ku pa Rom tiinə bam cwəŋə sɛ ba taa wɛ, di zum jeeri daani di ki wo-balɔkɔ. Sɔkɔ kum na su tu kum maama tun, ku ba jigi kuri. Ba na bwe dibam ku kuri, di bá wani di ŋkɔni di vri di titi.» ⁴¹ O na tagɔ kuntu o ti tun, o ma ta di nɔkɔ-kɔkɔ kum sɛ ba vi-iri.

Pooli na ve Masiduanɔ di Greki tu te tun

20 Tu kum vuvugə kam na tu ka ti tun, Pooli laan ma zaŋi sɛ o ke. O ma bəŋi Zezi karabiə bam sɛ ba jəni daani, yi o ŋkɔni di ba o pa ba na baari. O ma daari o banɔ-ba yi o ke o vu Masiduanɔ. ² O maa tuli je sum kuntu maama o ŋkɔni wəənu zanzan o bri nɔkɔna bam o pa ba na baari. O daa ma ke o vu o yi Greki tu.

³ O ma kɪ canɪ sɪtɔ dʌanɪ. O laan ma ti o yigə sɪ o zu naboro o vu Siiri. O ma ba o lwarɪ nɪ Zwifə bam kɪ ni daanɪ sɪ ba kwaanɪ ba cɔg-o. Kuntu ŋwaanɪ o ma ləni o wubuŋa yɪ o buŋɪ sɪ o vu tɪga nɪ o tɔgɪ Masɪduanɪ cwəŋə kam o joori o vu Siiri. ⁴ Balu na zanɪ sɪ ba tɔgɪ dɪd-o tun mu tuntu:

Sopateerɪ wulu na yɪ Pirusi bu yɪ o nuŋi Beere tun,
Arisitakɪ dɪ Sɪkɔn, bantu nuŋi Tesaloniki mu,
Gayusi wulu na nuŋi Dərɪbɪ tun,
Timoti,
Tisiki dɪ Trofim, ba na yɪ Azi tiinə tun.

⁵ Bantu mu dɛ yigə ba loori ba vu Truasi ba cəgi dɪbam da. ⁶ Dɪbam tɪtɪ laan ma maŋɪ Filipi nɪ, yɪ dɪ tɔgɪ dɪ di Zwifə bam candiə kalu ba na yəni ba di dɪpɛ dɪlu na ba jɪgɪ dabɪlɪ tun. Candiə kam na ti tun, dɪ laan ma zu naboro dɪ tɔgɪ nɪwɔ kum wu dɪ kɪ da yanu dɪ vu dɪ yi Truasi. Dɪ ma jeeri dɪ tɔgɪ-donnə bam da, yɪ dɪ kɪ da yarɛ tɔw kum nɪ.

Yutiki na tɪgɪ yɪ o joori o bi te tun

⁷ Dɛ dɪlu na saŋɪ Zwifə bam siun dɛ dɪm tun, dɪbam maama ma jeeri daanɪ sɪ dɪ di wudiu nɪ Zezi dɛɛn na fɔgɪ dɪpɛ o pa o karabiə bam yɪ ba di te tun. Pooli ma tiini o ŋkɔnɔ o brɪ nɔkɔna bam taan, ku vu ku yi tɪtɪ kunkuru, bɛŋwaanɪ tɪga na puurɪ o lagɪ o viiri mu. ⁸ Dɪ ya lagɪ daanɪ wɛyuu digə kalu na yɪ bɪtɔ tu tun wunɪ mu. Ba ma tarɪgɪ min-zwəənu zanzan ba zɪgɪ da. ⁹ Nɔn-duŋɔ kudonɔ maa tɔgɪ o wura, o yɪrɪ mu Yutiki. O maa je təkoro ni nɪ. Pooli na tiini o ŋkɔnɔ o daanɪ kuntu tun, nɔn-duŋɔ kum maa je o dɔ o vɪla. O laan ma ba o dɔ fasɪ o kɛ. O ma tɔgɪ təkoro kum o tu tɪga nɪ. Ba ma tu ba kwe-o dɪ o tɪga. ¹⁰ Pooli tɪtɪ ma tu o vu o pəni nɔn-duŋɔ kum banɔ nɪ o kukwər-o dɪ o jɪa yɪ o wɪ: «Á yɪ pa á yɪra sɔkɪrɪ, sɪ o ta ŋwɪ mu.»

¹¹ Pooli ma joori o di wɛyuu digə kam. O ma fɔ dɪpɛ dɪm o di. O daa ta ma larɪ dɪ ba taan, yɪ tɪga ba ka puurɪ. O laan ma viiri. ¹² O na viiri tun, nɔkɔna bam ma ja nɔn-duŋɔ kum ba ja vu sɔŋɔ dɪ yazurə. Ba bɪcara ma pəni tɪga nɪ yɪ ba jɪgɪ wupolo.

Pooli na kaanɪ Efɛɛzi nakwa bam yɪ o banɪ-ba te tun

¹³ Dɪbam ma yagɪ Pooli, yɪ dɪ vu dɪ zu naboro kum sɪ dɪ tɔgɪ yigə dɪ da nɪwɔ kum wu dɪ vu Asɔsɪ. Dɪ ya kɪ ni daanɪ sɪ dɪ jeeri Pooli Asɔsɪ nɪ mu, o na lagɪ sɪ o vu tɪga nɪ tun ŋwaanɪ. ¹⁴ Dɪ na nɛ daanɪ Asɔsɪ nɪ tun, Pooli laan ma zu naboro kum, yɪ dɪ maama tɔgɪ daanɪ dɪ vu dɪ yi Mitilɛɛnɪ. ¹⁵ Dɪ ma zɪgɪ dʌanɪ dɪ tɔgɪ nɪwɔ kum wu dɪ kɛ. Tɪga ma puurɪ, yɪ dɪ vu dɪ tɔgɪ Kiyɔ buburu kum dɪ kɛ. Tɪga daa ma puurɪ, dɪ ma vu dɪ bɛ dɪ yi Samɔsɪ. Tɪga daa ta na puurɪ tun, dɪ ma vu dɪ yi Mileti. ¹⁶ Pooli dɛɛn ya buŋɪ sɪ o da Efɛɛzi mu o kɛ sɪ o yɪ zɪgɪ da. O ya ba lagɪ sɪ o daanɪ Azi nɪ, bɛŋwaanɪ o lagɪ lɪla mu sɪ o

na wal, sɪ o vu o yi Zeruzalem dɪ Pantɪkoti candiə kam ta wu yi.

¹⁷ Dɪbam dɛɛn na wu Mileti nɪ tun, Pooli ma tunɪ ni o pa Zezi kɔgɔ kum nakwa bam Efɛɛzi nɪ o wɪ, ba ba.

¹⁸ Ba na tu tun, o ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam maŋɪ á ye a dɛɛn na zuurɪ abam tee nɪ yɪ a kɪ te maŋa maama, ku na zɪgɪ dɛ dɪlu a na sɪŋɪ a ba Azi tun. ¹⁹ A tunɪ a pa dɪ Yuutu wum dɪ tu-n-tɪtɪ mu, a yi-na nuŋi, yɪ a na yaara dɪ Zwifə bam na kɪ ni daanɪ sɪ ba cɔgɪ amu te tun.

²⁰ Abam ta ye nɪ, a wu yagɪ sɪ a ta wonɔ kulu maama na wú wanɪ ku wəli abam tun a brɪ abam. A ma kwaanɪ a brɪ abam Wɛ cɪga kam nɔkɔna maama yigə nɪ dɪ á tɪtɪ sam nɪ. ²¹ A ma tiini a brɪ Zwifə bam dɪ dwi-gɛ tiinə maama sɪ ba ləni ba wuru ba sɛ Wɛ, sɪ ba daari ba kɪ ba wu-dɪdua dɪ dɪ Yuutu Zezi.

²² Lele kuntu a laan maa ve Zeruzalem. Ku yɪ Wɛ Joro kum mu fɪ-nɪ sɪ a vu, yɪ a yəri kulu na wú vu ku kɪ amu da tun. ²³ A na ye kulu tun mu yɪ sɪ Wɛ Joro kum yəni ku brɪ amu tɔw maama nɪ, nɪ nɔkɔna wú ja-nɪ ba vɔ yɪ ba kwəri ba bɛɛsɪ-nɪ. ²⁴ A nan na buŋɪ te tun, a ba paɪ sɪ a ŋwɪa taa jɪgɪ nyɔkɔrɪ ka pa-nɪ. Kulu na yɪ wo-ŋuŋu tun mu yɪ sɪ a tunɪ tɪtʊŋa yalu dɪ Yuutu Zezi na kɪ a jɪŋa nɪ sɪ a tunɪ tun a ti. Tɪtʊŋa yam kuntu mu yɪ sɪ a kwaanɪ a brɪ Wɛ kwər-ywəŋə kam dɪ Dɪ na kɪ nɔkɔna lanyɪranɪ te tun.

²⁵ A nan ye nɪ abam wuluwulu daa bá na amu, abam nan yɪ balu a na beeri á wunɪ a brɪ abam Wɛ paari dɪm cɪga kam tun. ²⁶ Kuntu ŋwaanɪ a lagɪ a tiini a kaanɪ abam zɪm dɛ dɪm nɪ, nɪ abam wulu na gɛ ŋwɪa Wɛ tee nɪ, ku daa dai amu yigə. ²⁷ Bɛŋwaanɪ a tɔkɪ cɪga kalu maama na tɔgɪ Wɛ wubuŋa tun a brɪ abam, yɪ a wu sə-gɪ abam kulokulu. ²⁸ Nan fɔgɪ-na á taá nii á tɪtɪ banɔ nɪ, dɪdaanɪ kɔgɔ kulu maama Wɛ Joro kum na kwe ku kɪ abam jɪŋa nɪ sɪ á taá nii tun. Á taá nii Wɛ kɔgɔ kum banɔ nɪ, nɪ nayɪra na nii ba peeni te tun. Wɛ mɛ Dɪ tɪtɪ bu wum jana mu Dɪ ma vrɪ Dɪ kɔgɔ kum sɪ ku taa yɪ Dɪ nyum. ²⁹ A ye nɪ, a na viiri a daari abam, nɔn-balwaaru wú zanɪ ba zu abam wu ba yaari abam nɪnɛɛnɪ ny-wənkuri na jaanɪ peeni te tun. Ba bá sɛ sɪ ba yagɪ abam kɔgɔ kum yɪ ba wu cɔgɪ abam wu nɔkɔna. ³⁰ Nɔkɔna dɪ wú zanɪ abam tɪtɪ wunɪ, ba pipiri Wɛ cɪga kam ba ganɪ Zezi karabiə bam, ba pa ba ywəri Wɛ kwaga nɪ sɪ ba daari ba tɔgɪ-ba. ³¹ Kuntu ŋwaanɪ á fɔgɪ á cɪ á tɪtɪ. Á taá guli nɪ amu zu abam tee nɪ bɪna yatɔ, yɪ a kaanɪ abam maama sɪ á taá tɔgɪ Wɛ dɪ cɪga. Maŋa maama a yəni a kɪ kuntu mu wɪa dɪ tɪtɪ, yɪ a yi-na nuŋi zanzan.

³² A laan lagɪ a kɪ abam Wɛ jɪŋa nɪ, sɪ á taá tɔgɪ Dɪ zanɪ kwərə kam. Kaá wanɪ ka kwe abam lanyɪranɪ, sɪ á laan ba á tɔgɪ dɪ balu maama na yɪ Wɛ tɪtɪ nɔkɔna tun á na ywəəni Dɪ tee nɪ. ³³ A wu jonɪ səbu naa səbu-sɪŋa naa gwaaru abam wuluwulu tee nɪ. ³⁴ Abam tɪtɪ ye lanyɪranɪ nɪ, a mɛ a tɪtɪ jɪa mu a tunɪ sɪ a dɪ a tɔgɪ-donnə bam wanɪ dɪ na dɪ ni-wudiu. ³⁵ A na kɪ kulu maama abam tee nɪ yɪ a cɛ dɪ tɪtʊŋa kuntu donɔ tun, a kɪ a brɪ

abam ni dí maŋɪ sɪ dí tʊŋɪ dí wəli nabwəŋə mu. Taá guli-na dí Yuutu Zezi na tagɪ o wɛ: «Nmu na kwe woŋo n pa n doŋ, nɪ na wupolo ku dwəni n na joŋɪ woŋo n doŋ tee nɪ.» »

³⁶ Pooli na tagɪ kuntu o ti tʊn, ba maama ma kuni doonə yi o loori Wɛ o pa-ba. ³⁷ Ba ma zaŋɪ yi ba maa-ma tiini ba keerə. Ba ma kukwəri Pooli lanyɾanɪ. ³⁸ Ba wuru ma tiini tɪ cɔŋɪ, dɪ o na tagɪ taanɪ dɪlu o brɪ-ba nɪ ba daa bá joori ba na-o tʊn. Ba ma zaŋɪ ba kogil-o ba ja vu naboro kum na wu mɛ tʊn ba yag-o.

Pooli na ve o yi Zeruzalem te tʊn

21 Dí laan ma banɪ-ba yi dí daari dí viiri. Dí ma kwe dí yigə dí yɔŋɪ nɪnɪw kum wu dí vu dí yi Kosi. Tɪga ma puuri, dí daa ma yi Rodi. Dí ma zɪŋɪ dáanɪ dí vu Patara. ² Dí na yi dáanɪ tʊn, dí ma na naboro kudoŋ ku na lagɪ ku vu Fenisi. Dí ma vu dí zu ku wu sɪ dí tɔŋɪ dí vu. ³ Dí na maa ve tʊn, dí ma tɪlɪ dí na Sipri. Dí ma yagɪ-ku dí jagwiə nɪ, yi dí daari dí kɛ. Dí ma vu dí yi Siiri. Dí na yi da tʊn, dí ma zɪŋɪ Tiiri nɪ. Ku yi dáanɪ mu ba maŋɪ sɪ ba lɪ naboro kum zula yam. ⁴ Dí ma nuŋɪ dí vu dí jeeri balu na yi Zezi karabiə tʊn, yi dí kɪ da yarpe ba tee nɪ. Dí na wura tʊn, Wɛ Joro kum dam ma pa ba ta dɪ Pooli sɪ o yi zaŋɪ o vu Zeruzalem. ⁵ Da yarpe yam na kɛ tʊn, dí ma zaŋɪ dí kwe dí cwəŋə sɪ dí viiri. Zezi nɔŋna bam dɪ ba kaana dɪ ba biə maa-ma ma ja dɪbam ba nuŋɪ tʊw kum wunɪ ba vu sɪ ba yagɪ. Dí na ve dí yi nɪnɪw kum ni tʊn, dɪbam maama ma kuni doonə tɪga nɪ dí warɪ Wɛ. ⁶ Dí na warɪ Wɛ dí ti tʊn, dí ma banɪ daanɪ dɪ yi-na, yi dí zu naboro kum. Bantu ma joori sɔŋɔ.

⁷ Dí ma zaŋɪ dí nuŋɪ Tiiri nɪ, yi dí tɪlɪ nɪnɪw kum ni dí vu dí yi Tolemɪ. Dí na yi da tʊn, mu dí nɛ Zezi karabiə. Dí ma jɔŋɪ-ba yi dí kɪ dɛ dɪdwɪ ba tee nɪ. ⁸ Tɪga na puuri tʊn, dí ma zaŋɪ dí vu dí yi Sezaari. Dí ma vu dí pəni Filipi-ba sɔŋɔ nɪ. Wuntu mu tɔŋɪ Wɛ kwər-ywəŋə kam, yi o tɔŋɪ o yi nɔŋna barpe balu ba na lɪ Zeruzalem nɪ tʊn wu nɔŋna dɪdɪw. ⁹ O maa jɪŋɪ o bukwa bana ba ta wu zu banna. Bantu yi balu na wai ba nɔŋɪ Wɛ yiy-iu-ŋwɛ tʊn. ¹⁰ Dí na kɪ da funfun dáanɪ kuntu tʊn, nɔŋɪ wudoŋ ma nuŋɪ Zude o ba dɪbam te. O yɪrɪ mu Agabusi. O yi Wɛ nijoŋɪ mu. ¹¹ O na tu dɪbam te kuntu tʊn, o ma lɪ Pooli kilə o təŋə nɪ o ma vɔ o tɪtɪ nɛ dɪ o jɪa o kɪ daanɪ. O laan ma ta o wɛ: «Mu Wɛ Joro kum na tagɪ kulu tʊn ku wɛ: Zwifə balu na zuuri Zeruzalem nɪ tʊn wú ja kilə kantɪ tu ba vɔ tɪntɪ doŋ, yi ba daari ba kɪ-o dwi-ge tiinə jɪŋa nɪ.»

¹² Dí na ni kuntu tʊn, dɪbam dɪ balu na tɔŋɪ ba wura tʊn maa kwaanɪ dí loori Pooli sɪ o yi zaŋɪ o vu Zeruzalem. ¹³ O ma ləri o wɛ: «Bɛŋwaanɪ mu abam keerə, yi á pa a wu cɔŋɪ? Ba na lagɪ ba vɔ-nɪ Zeruzalem nɪ naa ba na lagɪ ba gu-nɪ dɪ, amu wú sɛ sɪ a tɪ dí Yuutu Zezi yɪrɪ ŋwaanɪ.»

¹⁴ Dí na loor-o taan dí ga tʊn, dí ma yagɪ yi dí ta dí wɛ: «Wɛ wú kɪ Dɪ wubɔŋa na lagɪ kulu tʊn.»

¹⁵ Dí na kɪ da funfun da tʊn, dí ma zaŋɪ dí ti dí yigə dí nuŋɪ dí maa ve Zeruzalem. ¹⁶ Zezi karabiə badaara ma zaŋɪ Sezaari nɪ ba kogili dɪbam. Ba ma ja dɪbam ba vu nɔŋɪ wulu sɔŋɔ dí na lagɪ dí pəni da tʊn. O yɪrɪ mu Mɪnasɔŋ. O yi Sipri tu mu o na maŋɪ o yi Zezi karabu faŋa faŋa.

Pooli na wu Zeruzalem nɪ yi ku kɪ-o te tʊn

¹⁷ Dí na yi Zeruzalem tʊn, dí ko-biə bam ma jeeri dɪbam lanyɾanɪ. ¹⁸ Tɪga na puuri tʊn, Pooli ma zaŋɪ o tɔŋɪ dɪdaanɪ dɪbam sɪ dí vu dí na Zaki. Zezi kɔŋɔ kum nakwa bam maama maa tɔŋɪ ba wura. ¹⁹ Pooli ma jɔŋɪ-ba. O ma tɪlɪ kulu maama Wɛ na kɪ dwi-ge tiinə bam tee nɪ o tɪtʊŋa yam wunɪ tʊn o brɪ-ba. ²⁰ Ba na ni kulu maama o na tagɪ tʊn, ba ma kɪ Wɛ le ku ŋwaanɪ. Ba laan ma ta dɪ Pooli ba wɛ: «Dɪbam ko-bu, ni ku na yi te tʊn. Zwifə bam murru kɔŋɔ kɔŋɔ laan mu tu ba sɛ Zezi, yi ba ta tɔŋɪ Wɛ ni-doorə yam dɪ ba wu maama. ²¹ Ba ni nɪ nmu yəni n brɪ Zwifə balu na zuuri dwi-ge tiinə wunɪ tʊn, sɪ ba yagɪ Wɛ cullu tɪlɪ Dɪ na kɪ Moyisi jɪŋa nɪ tʊn. Ba ni nɪ n tɛ nɔŋna bam kuntu sɪ ba daa yi ta goni ba bəkəri, sɪ ba daa yi ta tɔŋɪ dɪbam Zwifə bam mu na yi te tʊn. ²² Zwifə balu na wu yo seeni tʊn wú lwarɪ nɪ nmu tuə. Dí nan wú kɪ ta mu? ²³ Kuntu, dí nan wú brɪ-m n na wú kɪ te tʊn. Nɔŋna bana wu dɪbam tee nɪ ba na goni ba ni dɪ Wɛ. ²⁴ Ba na lagɪ ba vu Wɛ-di-kamunu kum sɪ ba kwe ba tɪtɪ dɪ Wɛ, nmu maŋɪ sɪ n tɔŋɪ n vu mu, sɪ n daari n ŋwɪ kulu na wú pa ba na cwəŋə sɪ ba fa ba yuni tʊn. N na kɪ kuntu, nɔŋna bam maama wú lwarɪ nɪ ba na tɛ kulu ba pa nmu tʊn dai cɪga. Ba nan wú lwarɪ nɪ nmu tɪtɪ tɔŋɪ Wɛ cullu tɪm na brɪ te tʊn mu. ²⁵ Ku daari dwi-ge tiinə balu na tu ba kɪ ba wu-dɪdɪw dɪ Zezi tʊn, dɪbam maŋɪ dí pupunɪ tɔŋɔ dí pa-ba yi dí ta kulu dí na buŋɪ tʊn. Dɪbam tagɪ-ba sɪ ba yi zaŋɪ ba di wudiu kulu nɔŋna na mɛ ba kaanɪ jwəŋə tʊn, naa ba di jana, naa ba di varɪm wulu ba na jujugi ba gu tʊn, yi dí ta dɪ ba sɪ ba yi cɔŋɪ ba tɪtɪ dɪ kaana, sɪ kaana dɪ yi cɔŋɪ ba tɪtɪ dɪ baara.»

²⁶ Ba na tagɪ kuntu tʊn, Pooli ma sɛ ba taanɪ dɪm. Tɪga na puuri tʊn, o ma ja nɔŋna bam o vu sɪ o tɔŋɪ o kwe o tɪtɪ dɪ Wɛ. O ma daari o zu Wɛ-di-kamunu kum wu, sɪ o ta o brɪ ka yigə tiinə bam da yalɪ ni na daari sɪ nɔŋna bam kwe ba tɪtɪ dɪ Wɛ ba ti tʊn, sɪ ba laan ja ba wəŋu tɪm ba ja ba, sɪ ba ma kaanɪ Baŋa-Wɛ ba pa ba dɪdɪw dɪdɪw.

²⁷ Da yarpe yam ni na daari fun sɪ ya ti tʊn, Zwifə badaara ma na Pooli Wɛ-di-kamunu kum wunɪ. Bantu nuŋɪ Azi tɪw kudoŋ mu. Ba ma pa nɔŋ-kɔŋɔ kum maa-ma na wura tʊn bana zaŋɪ dɪ Pooli. Ba ma ja-o, ²⁸ yi ba tɔŋɪ ba tɛ ba wɛ: «Yisɪrayɛlɪ tiinə-ba, ba zəni-na dɪbam! Nɔŋɪ wuntu mu yi wulu na tɪlɪ je maama o brɪ nɔŋna

maama si ba yi taa nigi dibam Yisrayel tiinə, si ba yi taa se We cullu tulu dibam na tɔgi tun, si ba pa We-dikamunu kuntu di ji kafe. Ku wəli da, o jaani dwi-ge tiinə badonnə mu o ba o zu dibam We-digə kam wu, o pa ba digiru cɔgi jəgə kalu na yi We nyum tun.»²⁹ Ba deen tagi kuntu don, bejwaani ba ya ne Trofim di Pooli na tɔgi daani tu kum wuni, yi o yi dwi-ge tu na nunji Efezi tun. Ba deen bunji ni kɔɔ wum kuntu mu Pooli jaani o zu We-di-kamunu kum wu.

³⁰ Vuvugə ma zaŋi tu kum maama wuni. Nɔn-kɔɔ ma duri ku vu jəgə kam. Ba laan ma ja Pooli ba tuur-o ba ja nunji We-di-kamunu kum wuni, yi ba daari ba pi ka niə yam maama.³¹ Nɔn-kɔɔ kum maa kwaana si ba gu Pooli. Rom pamaŋna bam didəeru wum ma ni ni Zeruzalem tu kum maama vugimi.³² O na ni kuntu tun, o ma li pamaŋna bam di ba yigə tiinə badaara, yi ba duri lula ba vu ba yi kɔɔ kum na wu me tun. Nɔɔna bam na ne-o di o pamaŋna bam kuntu tun, ba ma yagi Pooli magum.³³ Didəeru wum ma vu o twe Pooli te, yi o pa ba ja-o. O ma pa ba kwe capunnu tile ba ma vɔ-o. O ma daari o bwe si o lwarɔ kɔɔ wum na yi wulu tun, di o na ki kulu tun.³⁴ O na bwe kuntu tun, kɔɔna badaara ma kaasa kɔɔ kum wuni yi ba te n ni n ni. Sɔɔ kum na daga kuntu tun, ku ma pa didəeru wum warɔ si o lwarɔ kulu na ki ciga ciga tun. Kuntu njwaani o ma pa o kɔɔna bam ni, si ba ja Pooli ba vu ba pamaŋna bam puuna digə kam.³⁵ Ba na jaan-o ba yi natəne yam diinim jəgə tun, pamaŋna bam kwe-o mu ba zunji, bejwaani nɔn-kɔɔ kum yiə tiini ya suni o banja ni.³⁶ Nɔɔna bam maama ma pe ba pu o kwaga, yi ba kaasi ba te ba wu: «Gu-o-na!»

³⁷ Pamaŋna bam na lagi ba ja Pooli ba zu ba puuna digə kam tun, o ma ta di ba didəeru wum o wu: «Nmu wu pa-ni cwəŋə si a ta taani a bri-m na?»

Didəeru wum na ni kuntu tun, o ma bwe Pooli o wu: «Nmu ki ta mu n ni Greki tiinə taani?»³⁸ Ku na yi kuntu, nmu dai Ezipi tu wulu deen na pe kɔɔna vun ba tu kum yigə tiinə ni yi o daari o li kɔɔna murr-tuna (4.000) balu na yi jara-kərə o ja vu kagua wuni tun na?»

³⁹ Pooli ma ləri o wu: «Aye. Amu yi Zwifu mu. Ba lugi amu Silisi tu Tarisi ni mu. A yi tu-kamunu kum kuntu nɔn-bu mu. A loori-m si n pa-ni cwəŋə si a njɔni di nɔn-kɔɔ kum.»

⁴⁰ Didəeru wum ma se. Pooli ma zaŋi o zigi natəne yam banja ni. O ma zəŋi o jɔna kɔɔ kum banja ni. Ba maama ma cəgi sɔɔ. O ma njɔni di ba di ba tti Zwifə taani dum.

Pooli na njɔni si o ma jorji o tti te tun

(Tutuṅa Tɔɔ 9:1-19, 26:9-18)

22 O ma ta o wu: «A kwə-ba di a ko-biə-ba, á fɔgi á cəgi si a tuli ku na yi te tun a bri abam.»² Zwifə bam na lwarɔ ni o njɔni ba tti dwi taani mu tun, ba ma fɔgi ba cəgi sɔɔ.

³ O laan ma ta di ba o wu: «Amu yi Zwifu mu. Ba lugini Silisi tu Tarisi ni mu. Ku nan yi Zeruzalem yo mu a ki kɔɔ. Gamalyeli mu bri amu dibam nabaara cullu tum na yi te tun ciga ciga. A deen ce lanyirani a kwe a tti a pa We nuneeni abam zum di na ki te tun mu.⁴ A deen yaari balu na se ba tɔgi Zezi cwəŋə kam tun, yi a daari a pa ba gu badaara. A maa yəni a jaani baara di kaana a ki puuna digə ni.⁵ Dibam kaanum yuutu wum ddaani di nakwa kɔɔ kum maama wu wani ba ta ni ku yi ciga. Manja kadoŋ ni a ve bantu te mu a jorji twaanu tulu a na wu kwe a bri Zwifə balu na wu Damasi ni tun, si ba pa-ni cwəŋə si a ja balu na tɔgi Zezi cwəŋə kam tun, a vɔ-ba a ja a ba Zeruzalem si ba na cam.

⁶ A na maa ve yi a daari fun si a yi Damasi tun, ku na manji di wia titari ni tun, mu pooni de di nunji weyuu ni di ba di pipili di kaagi-ni.⁷ A ma tu tiga ni, yi a ni kwərə na bəŋi-ni ka wu: «Sooli, Sooli! Bejwaani mu yi n jigi amu n beesi kuntu?»

⁸ A ma bwe a wu: «A tu, nmu yi kɔɔ mu?»

O ma ləri o wu: «Amu yi Zezi mu, Nazareti tu wulu nmu na jigi n beesi tun.»

⁹ Nɔɔna balu na tɔgi di amu tun ma na pooni dum, yi ba wu ni wulu kwərə na njɔni di amu tun.¹⁰ A laan ma bwe a wu: «A tu, bee mu a nan wu ki?»

Dí Yuutu wum ma ləri-ni o wu: «Zaŋi n vu n zu Damasi, si daani mu ba laan wu bri-m kulu maama We na pe ni si n ki tun.»

¹¹ A ma zaŋi weeni, yi a yiə daa ba nai, pooni dum na tiini di pipili-ya tun njwaani. Kuntu, balu na tɔgi di amu tun ma ja a jɔna ba vanji-ni ba ja zu Damasi tu kum wu.

¹² Nɔɔna wudoŋ maa wura, o yiri mu Ananiya. O maa nigi We lanyirani, yi o tɔgi dibam Zwifə bam cullu tum. Zwifə balu maama na zuuri Damasi ni tun maa te o taani ba wu, o yi nɔn-nɔm.¹³ O laan ma ba o zigi amu tee ni yi o wu: «A ko-bu Sooli, joori n ta n nai!» O na tagi kuntu tun, bidwi banja ni mu a yiə yam puri yi a na o yibiyə.

¹⁴ O ma ta o wu: «Dibam nabaara Banja-We mu li nmu si n lwarɔ Di wubunja na lagi kulu tun, si n daari n na Wu-porjo Tu wum si n ni o na njɔni di o tti kwərə.

¹⁵ Bejwaani nmu wu ta n yi o maana tu si n bri kɔɔna bam maama o ciga kam, si n ta n bri-ba nmu na ne kulu yi n daari n ni te tun.¹⁶ Nmu nan wu manji si n da n daani. Zaŋi si n loori We dí Yuutu wum yiri njwaani, si n daari n pa ba miisi-m na wuni, si We wu yagi n lwarum Di ma ce-m.»

¹⁷ Kuntu na ke tun, a laan ma joori a vu Zeruzalem. A ma vu We-di-kamunu kum wu a wura a warɔ We. A na wura tun, We ma pa a na wo-kinkagili ni dindwila te.

¹⁸ A ma na dí Yuutu wum yi o njɔni di amu o wu: «Zaŋi n ki lula n duri n nunji Zeruzalem ni, bejwaani tu kum nɔɔna bam bá se kulu nmu na wu ta amu njwaani tun.»

¹⁹ A ma ləri a wu: «A yuutu, kɔɔna bam ye lanyirani ni amu deen yəni a tuli Zwifə bam We-di sum, yi a jaani

na balu na ki ba wu-dɔɔba di nmu tin a pa ba pi-ba, yi ba daari ba magi-ba. ²⁰ Ku daari maṅa kalu ba na gu Etiyenti wulu na yi nmu maana tu o bri nmu cɔga kam tin, a titi wura yi a se ni ku maṅi si ba gu-o. Amu deen mu zigɔ a nii ba gwaaru tum ba na li ba tinji si ba daari ba dul-o ba gu tin.» ²¹ Dɔ Yuutu wum laan ma ta di amu o wɔ: «Nan ve, si amu wu tunji-m yigə yigə si n vu dwi-ge tiinə bam te.»

²² Pooli na ḡkɔni te maama tin, na bam ya cim mu yi ba cəg-o. O nan na tagi dwi-ge tiinə bam taani o wəli da tin, ba laan ma zaṅi ba kaasi di kwər-dɛ ba wɔ: «Ti-na o mumwe! Ku wu maṅi si o taa ḡwi!» ²³ Ba maa nani baari yi ba wuvugə ba gwaaru weeni, yi ba naḡni fogo ba caara. ²⁴ Pamaṅna bam dɔdeeru wum na ne kulu na ki tin, o ma pa o naḡna bam ni si ba ja Pooli ba zu ba pɔna digə kam. O ma ta di ba si ba mag-o di balaara, si o ta o pa ba lwarɔ o na ki kulu yi Zwifə bam nani baari o baṅa ni tin. ²⁵ Ba na wɔg-o ba ti si ba daari ba mag-o tin, Pooli ma ta di pamaṅna bam yigə tu wulu na zigɔ da tin o wɔ: «Abam jigɔ cwəṅə si á ja Rom tu juṅa naḡni á magi, yi ba ta wu bwe-o ba nii o na cɔgi kulu tin na?»

²⁶ Pamaṅna yigə tu wum na ni kuntu tin, o ma vu o ta di o dɔdeeru wum o wɔ: «Nmu nan lagi n ki ta mu? Naḡni wum yi Rom tu juṅa naḡni mu.»

²⁷ Dɔdeeru wum ma vu Pooli te o bwe-o o wɔ: «Nmu yi Rom tu kum juṅa naḡni mu na? Si n ta n bri-ni.»

Pooli ma ləri o wɔ: «Een, a yi Rom tu kum juṅa naḡni mu.»

²⁸ Dɔdeeru wum ma ta o wɔ: «Amu ḡwi səbu-fɔɔ mu yi a daari a ji Rom tu kum juṅa naḡni.» Pooli ma lər-o o wɔ: «A nan maṅi a yi Rom tu kum juṅa naḡni a lura maṅa ni mu.»

²⁹ Naḡna balu ya na zigɔ si ba mag-o si o ḡkɔni tin na ni kuntu tin, ba ma kwe o yura ba yagi lila. Dɔdeeru wum di na lwarɔ ni Pooli yi Rom tu kum juṅa naḡni tin, fuuni ma ja-o di o na pɛ ba wɔ-o di capunnu tin.

Pooli na zigɔ nakwa bam yigə ni te tin

³⁰ Dɔdeeru wum deen maa lagi si o lwarɔ kulu na ki yi Zwifə bam saṅi Pooli tin. Tɔga na puuri tin, o ma pa ba bwəli Pooli ba yagi. O ma daari o pa ni si Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam di ba sarɔya-dirə nakwa bam maama jeeri daani. O laan ma ja Pooli o vu o pa o zigɔ ba yigə ni.

23 Pooli ma nii sarɔya-dirə nakwa bam seeni yi o wɔ: «A ko-biə-ba, kulu maama a na ki a ḡwɔ wuni si ku ba ku yi zum tin, fuuni təri a bicari ni, yi We di ye ku ni ni.» ² Zwifə bam kaanum yuutu wum o yuri na yi Ananiya tin na ni Pooli na tagi kulu tin, o ma ta di balu na zigɔ Pooli tee ni tin si ba fri o ni ni. ³ Pooli ma ləri Ananiya o wɔ: «We wu magi nmu titi mu. Nmu nɔ di kəbrə kalu naḡna na fɔgi tin mu. Nmu yi wulu na

je si n di amu taani si ku tɔgi Zwifə bam cullu tum mu, yi nmu titi mu cɔgi-ti di n na pɛ ni si ba magi amu tin.»

⁴ Naḡna balu na zigɔ Pooli tee ni tin ma ta did-o ba wɔ: «Nmu jigɔ We kaanum yuutu wum mu n twa!»

⁵ Pooli ma ləri-ba o wɔ: «A ko-biə-ba, a maṅi a yəri ni o yi kaanum yuutu mu. Ku pupuni We tɔkɔ kum wuni ku wɔ, n yi zaṅi n ḡkɔni n cɔgi di wulu na yi abam yuutu tin.»

⁶ Pooli na lwarɔ ni kɔgɔ kum naḡna badaara yi Sadusian tiinə yi badaara di yi Farizian tiinə tin, o laan ma ḡkɔni baṅa baṅa di kwər-dɛ ba kɔgɔ kum wuni o wɔ: «A ko-biə-ba, amu yi Farizian tu mu yi a kwəri a yi Farizian tiinə bu. Ba zum saṅi amu si ba di a taani, di a na jigɔ tɔna ni twa wu joori ba bi ba yagi tuuni tin ḡwaani mu.»

⁷ O na tagi kuntu o ti tin, Farizian tiinə bam di Sadusian tiinə bam ma saṅi ba wura ba magi kantɔgɔ daani. Ba kɔgɔ kum ma pɔkɔni bule. ⁸ Sadusian tiinə bam maa bri ni twa biim tərə, yi ba tɛ ni malesi di cirə di tərə. Ku daari Farizian tiinə bam maa bri ni tintu maama wura.

⁹ Ba maama maa ki kɔkɔ ku tiini ku ja gaali. We cullu karanyina tiinə badaara na nunji Farizian kɔgɔ kum wuni tin ma zaṅi weeni ba twani di dam ba wɔ: «Dɔbam wu ne kulu naḡni wuntu na cɔgi tin. De don ku wal ku yi ciru naa maleka mu suni ka ḡkɔni did-o.»

¹⁰ Ba kantɔgɔ kum na tiini ku daga tin, ku ma pa fuuni zu pamaṅna bam dɔdeeru wum, o ya burɔ si ba ga wu ja Pooli ba vaṅi ba turi mu. O ma pa ni si o pamaṅna bam zu kɔgɔ kum wu ba ja Pooli ba ja nunji, si ba daari ba ja-o ba joori ba vu ba pɔna digə kam.

¹¹ De dim kuntu titi ni, dɔ Yuutu wum ma ba o zigɔ Pooli tee ni yi o ta did-o o wɔ: «Ta n jigɔ baari, berɔwaani nmu na pɛ amu maana n bri amu cɔga kam Zeruzalem tiinə tee ni te tin, nmu nan daa n ta maṅi si n bri a cɔga kam kuntu mu Rom tiinə tee ni di.»

Ba na kwaani si ba gu Pooli te tin

¹² Tɔga na puuri tin, Zwifə badaara ma la ba ki ni daani. Ba ma du di We ni ba daa bá di wudiu naa ba nyɔ kulokulu, si ku taa ve maṅa kalu ba na wu gu Pooli tin. ¹³ Naḡna balu na ki ni daani kuntu tin dwe naḡna fiinna. ¹⁴ Ba laan ma zaṅi ba vu ba kaanum yigə tiinə bam di ba nakwa bam te ba ta ba wɔ: «Dɔbam maama ki ni daani mu yi dɔ du di We dɔ wɔ, dɔ daa bá di kulokulu si ku taa ve maṅa kalu dɔ na wu gu Pooli tin.

¹⁵ Ku laan daari si abam di sarɔya-dirə nakwa bam maama mu tunji ni pamaṅna dɔdeeru wum tee ni, si ba ja Pooli ba nunji ba ba pa abam. Abam wu ki si ku taa nɔ nuneeni á lagi si á fɔgi á ni o taani dim wonjo mu te. Ku daari dɔbam wu vu dɔ ti dɔ yigə, si dɔ gu-o cwəṅə ni yi o daa ta wu yi abam te.»

¹⁶ Pooli nakɔ bu dɛɛn ma ni kɛm dɪm kuntu ŋwa. O ma zaŋɪ o vu o zu pamaŋna bam puuna digɛ kam o ta o brɪ Pooli. ¹⁷ Pooli na ni kuntu tɪn, o ma bɛŋi pamaŋna bam yigɛ tu didua sɪ o ba. O ma ta did-o o wɪ: «Ja nɔn-dɔŋɔ kuntu n vu didɛɛru wum te, sɪ o jɪgɪ taani mu sɪ o ta did-o.»

¹⁸ Pamaŋna bam yigɛ tu wum ma tɔgɪ o yigɛ o ja-o o vu didɛɛru wum te. O ma ta o wɪ: «Pooli wulu na wu puuna digɛ nɪ tɪn mu bɛŋi amu o ta o wɪ, a ja nɔn-dɔŋɔ kuntu a ba nmu te, sɪ o jɪgɪ taani mu sɪ o ta o brɪ-m.»

¹⁹ Didɛɛru wum ma ja o juŋa o vaŋ-o o ja nuŋi daa. O ma bwe-o o wɪ: «Nmu jɪgɪ bɛɛn n lagɪ n ta n brɪ amu?»

²⁰ O ma ta o wɪ: «Zwifɛ bam mu kɪ ni daani sɪ ba jwa tuŋɪ ni nmu tee nɪ, sɪ n ja Pooli n vu ba sarɪya-dirɛ nakwa bam te, sɪ ku taa nyɪ nɛɛnɛ ba lagɪ sɪ ba fɔgɪ ba ni o taani dɪm mu te. ²¹ Nan yɪ zaŋɪ n sɛ ba ni, bɛŋwaani ba dwe nɔkɔna fiinna ba na lagɪ ba sɛgɪ ba titɪ cwɛŋɛ nɪ sɪ ba taa cɛg-o. Ba maama nan dugɪ dɪ Wɛ mu ba wɪ, ba bɔ dɪ naa ba nyɔ kulukululu sɪ ku taa ve maŋa kalu ba na wú gu Pooli tɪn. Ba nan ti ba yigɛ, yɪ ba laan cɛgɪ sɪ nmu na sɛ ba ni dɪm mu, sɪ ba kɪ kuntu.»

²² Didɛɛru wum na ni kuntu tɪn, o ma ta did-o o wɪ: «Yɪ zaŋɪ n ta n brɪ nɔkɔn-nɔkɔnɔ nɪ n tu n ta kɛm dɪm kuntu dɪ amu.» O ma daari o pa nɔn-dɔŋɔ kum viiri.

²³ Didɛɛru wum laan ma bɛŋi o yigɛ tiinɛ bale o ta dɪ ba o wɪ: «Lɪ-na pamaŋna biɛ-yale (200) sɪ ba vu Sezaari, didaani sise diinɛ fusɪrɛ (70) dɪ cicwɛ dulɪna biɛ-yale (200). Á maŋɪ sɪ á ti á yigɛ sɪ á nuŋi ku maŋɪ dɪ luu nuɔgɔ titɪ nɪ. ²⁴ Lɪ-na sise á pa Pooli sɪ o di, sɪ o wani o vu o yi guvɪrma tu Felisi te dɪ yazurɛ.»

²⁵ Didɛɛru wum laan ma pupuni tɔkɔ o wɪ:

²⁶ «Amu Kloodi Lizɪa mu pupuni tɔkɔ kuntu a pa nmu Felisi wulu na yɪ dɪbam guvɪrma tu yɪ n nii dɪbam lanyɪrani tɪn. A jɔkɔn nmu.

²⁷ Zwifɛ badonnɛ mu jaani nɔkɔnɔ wuntu, yɪ ba kwaani sɪ ba gu-o. Amu nan lwarɪ nɪ o yɪ Rom tɪw kum juŋa nɔkɔnɔ mu. Kuntu ŋwaani mu amu dɪ a pamaŋna bam ma vu dí jɔŋ-o dí yagɪ. ²⁸ A ya lagɪ sɪ a lwarɪ wonɔ kulu ŋwaani ba na jaan-o ba ba ba saŋɪ tɪn mu. Mu ku kuri a jaan-o a vu a zɪgɪ ba sarɪya-dirɛ nakwa bam yigɛ nɪ. ²⁹ A ma lwarɪ nɪ ba saŋ-o ba titɪ cullu tɪm ŋwaani mu. Kulukululu nan tɛrɛ ku na brɪ nɪ ba maŋɪ sɪ ba gu-o naa ba pɪ-o. ³⁰ Nɔkɔnɔ nan mu tagɪ o brɪ-nɪ, nɪ Zwifɛ badaara mu kɪ ni daani sɪ ba gu nɔkɔnɔ wum. Kuntu ŋwaani mu a tuŋ-o nmu tee nɪ. A ma ta dɪ balu na saŋ-o tɪn, nɪ ba ba nmu te ba ta kulu o na kɪ tɪn.»

³¹ Pamaŋna bam laan ma zaŋɪ ba ja Pooli ba nuŋi nɪ ba na pɛ-ba ni sɪ ba kɪ te tɪn. Ba ma ja-o titɪ dɪm kuntu ba vu ba yi Antipatrɪsi. ³² Tɪga na puurɪ tɪn, pamaŋna balu na ve tɪga nɪ tɪn ma zɪgɪ dáani ba joori ba vu ba jɛgɛ kam. Ba ma daari sise diinɛ bam yɪrani mu sɪ ba tɔgɪ dɪ Pooli ba vu. ³³ Ba ma ja-o ba vu ba yi Sezaari. Ba na yi da tɪn, ba ma kwe tɔkɔ kum ba pa guvɪrma tu

wum yɪ ba kɪ Pooli o juŋa nɪ. ³⁴ O ma karɪmɪ tɔkɔ kum, yɪ o daari o bwe Pooli o wɪ, tɪw kɔkɔ mu o nuŋi? O na lwarɪ nɪ o nuŋi Silisi tɪn, ³⁵ o ma ta o wɪ: «Nmu saŋɪna bam na tuɛ, áá bwe nmu taani dɪm a nii.» O ma daari o pa ni o wɪ, ba ja Pooli ba vu saŋɔ kulu Pɛ Ercɔdɪ dɛɛn na lɔgɪ tɪn ba pɪ-o da sɪ ba taa yɪr-o.

Felisi na bwe Pooli taani te tɪn

24 Da yanu na kɛ tɪn, Zwifɛ bam kaanum yuutu Ananiya laan ma ba didaani nakwa badaara, dɪ bitar-yeenu wulu na yɪ ba zɛnnu tɪn o yɪrɪ mu Tetuli. Ba ma vu ba jɛni guvɪrma tu wum yigɛ nɪ, sɪ ba tulɪ kulu Pooli na kɪ tɪn ba brɪ-o. ² Ba ma bɛŋi Pooli sɪ o ba. Tetuli laan ma pulɪ sɪ o ŋɔkɔnɔ taani dɪm. O ma tulɪ o wɪ: «Dɪbam yuutu Felisi, dɪbam maama ye nɪ nmu ŋwaani mu dɪbam lugu kum jɪgɪ ywɛɛni dɪ yazurɛ. Nmu na jɪgɪ dɪbam te tɪn mu pɛ dɪbam lugu kum fɔgɪ ku ve yigɛ. ³ Nmu na kɪ kulu maŋa maama naa je dɪ je n pa dɪbam tɪn, dí kɪ nmu le zanzan ku ŋwaani. ⁴ A nan ba lagɪ sɪ a ŋɔkɔnɔ zanzan sɪ ku yaari nmu. A nan loori-m sɪ n cɛgɪ dɪbam na jɪgɪ kulu funfun sɪ dí ta tɪn. ⁵ Dɪbam maani nɪ nɔkɔnɔ wuntu jɪgɪ nakɔrɪ zanzan. O yɛni o paɪ Zwifɛ bam magɪ kantɔgɔ yɪ ba pɔkɔrɪ daani lugu baŋa je maama nɪ. O maa kwɛri o yɪ Nazareti tiinɛ wwan kara kam yigɛ tu. ⁶ O ya ma tiini o kwaani sɪ o cɔgɪ dɪbam Wɛ-dikamunu kum cullu tɪm. Dɪbam ma ja-o. [Dí ya maa lagɪ sɪ dí ma dɪbam Zwifɛ bam cullu tɪm mu dí di o taani. ⁷ Pamaŋna bam didɛɛru Lizɪa laan ma ba o vrɪ-o dɪ dam dɪbam jɪa nɪ. ⁸ O ma pa ni nɪ balu na saŋɪ Pooli tɪn ba nmu te.] Nmu nan na bwe-o taani, nmu titɪ laan wú lwarɪ kulu o na kɪ yɪ dí saŋ-o tɪn.»

⁹ Tetuli na tagɪ kuntu tɪn, Zwifɛ bam ma pu o kwaga ba wɪ, o na tagɪ kulu maama tɪn yɪ cɪga mu.

¹⁰ Guvɪrma tu wum laan ma yɪgɪsɪ o juŋa sɪ Pooli dɪ daa tulɪ o kwɛrɛ. Pooli ma ta o wɪ: «Amu ye nɪ nmu te lugu kuntu yɪ n yɪ sarɪya-diru buna zanzan na kɛ. Kuntu ŋwaani a jɪgɪ wupolo sɪ a zɪgɪ nmu yigɛ nɪ a ŋɔkɔnɔ a jɔŋɪ a titɪ. ¹¹ Nmu titɪ nan wú wani n lwarɪ nɪ a na ve Zeruzalem sɪ a zuli Wɛ tɪn, ku ta wu dwɛni da fugɛ-yale zɪm dɛ dɪm nɪ. ¹² Zwifɛ bam na nɛ amu Wɛ-dikamunu kum nɪ tɪn, a ba wura a magɪ kantɔgɔ didaani nɔkɔn-nɔkɔnɔ. Ba nan wu nɛ nɪ a pɛ vuvugɛ zu nɔkɔna titari nɪ. Ku na yɪ dɪbam Zwifɛ bam Wɛ-di sɪm wuni naa je dɪ je tɪw kum wuni, ba wu nɛ nɪ a kɪ kuntu dɔŋ. ¹³ Wɛɛnu tɪlu ba na wɪ a kɪ tɪn, ba bɔ wani ba brɪ nɪ tɪ yɪ cɪga. ¹⁴ A nan na wú ta kulu dɪ nmu nɪ ku yɪ cɪga tɪn mu tɪn-tu: A zuli Wɛ dɪlu na yɪ dɪbam nabaara Wɛ tɪn mu, yɪ a tɔgɪ Wɛ cwɛ-dɔŋa kalu nɔkɔnɔ bantu na tɛ ba wɪ ka yɪ wwan tɪn. A nan sɛ a tɔgɪ wɛɛnu tɪlu maama na pupuni Wɛ cullu tɔkɔ kum wuni dɪ faŋa faŋa Wɛ nijɔŋnɛ bam twaanu tɪm wuni tɪn. ¹⁵ A nan jɪgɪ tɪna Wɛ tee nɪ, nɪ nɔkɔnɔ bantu dɪ na jɪgɪ tɪna te, nɪ twa maama wú joori ba bi ba yagɪ tuuni, ku na yɪ nɔn-ŋuna dɪ nɔn-balwaaru

maama. ¹⁶ Kuntu ŋwaani mu a tiini a kwaana, si a ki kulu maama na lana We di nabiinā tee ni tun, yi fuuni t̄ari a bicari ni.

¹⁷ A d̄een ya t̄ari Zeruzalem ni bina zanzan na ke tun, yi a laan joori a ba. A jaani s̄ebu p̄era mu a ba si a pa a tu kum yiniḡe tiinā, yi a daari a jigi p̄era si a ma kaani Baŋa-We. ¹⁸ A na wura a ki kuntu tun, Zwif̄e bam ma ba ba na amu We-di-kamunu kum wuni. Ba na ne ni kuntu tun, di amu maŋi a kwe a titi di We a ti. N̄on-kɔɔɔ di maa t̄ari a tee ni. Vuvuḡe di nan t̄ar̄e. ¹⁹ Ku daari Zwif̄e badaara na nunji Azi tuni dum wuni tun d̄een mu t̄ogi ba wura. Bantu ya na jigi woŋo di amu, bantu mu ya maŋi si ba ba ba zigi nmu yiḡe ni si ba ta kulu a na c̄ogi tun. ²⁰ Ba nan na t̄ar̄e tun, pa n̄ona bantu na zigi yo seeni tun ta ba na ne kulu amu na ki a c̄ogi, maŋa kalu a na zigi Zwif̄e sar̄iya-dir̄e nakwa bam yiḡe ni a ŋk̄oni tun. ²¹ Ba wu ne kulu a na c̄ogi tun, ku na dai woŋo didua yirani mu a taga. A na zigi ba wuni tun, a ya tagi di kw̄er-dia a wu: «Abam zum nan jigi amu taani mu á di, a na se ni twa wú joori ba bi ba yagi tuuni tun ŋwaani.»

²² Pooli na tagi kuntu o ti tun, Felisi ma pa ba tinji taani dum. Wum titi d̄een maŋi o ye We cw̄e-duŋa kam ciga na yi te tun. O ma ta o wu: «Pamaŋna bam did̄eeru Lizia na tūe, a laan wú di abam taani dum a ti.» ²³ O ma pa pamaŋna bam yiḡe tu wum ni si o ja Pooli o vu o taa yr̄-o, si o daari o pa-o pw̄al̄e si o cillon̄e taa wal ba z̄en-o di kulu o na lagi tun.

²⁴ Da funfun na ke tun, Felisi ma t̄ogi di o kaani Drusili o ba. Wuntu yi Zwifu mu. Felisi ma pa ba b̄enji Pooli si o ba. Ba ma c̄egi Pooli na wura o t̄e Zezi Krisi cw̄eŋ̄e kam na yi te yi n̄ona ki ba wu-didua di Zezi tun.

²⁵ Pooli ma daari o wura o t̄e k̄am-laaru t̄ogum taani, di n̄ona na maŋi si ba ja ba titi te tun. O ta ma ta o br̄i-ba We na wú ba Di di n̄ona sar̄iya te tun. Pooli na wura o t̄e kuntu doŋ tun, fuuni ma zu Felisi. O ma ta o wu: «Ku maŋi. Nan ve si maŋa kalu a na lagi-m tun, a laan wú b̄enji-m.» ²⁶ O d̄een ya bunji ni Pooli wú ma s̄ebu mu o loor-o si o yag-o. Kuntu ŋwaani mu o ȳeni o b̄e-o maŋa maama o ŋk̄oni did-o.

²⁷ Bina yale ma ba ya yi. N̄on̄u wudoŋ ma ba o l̄eni Felisi yuu ni si o taa yi lugu kum tu. Wuntu yr̄i mu Porisiu Fesitu. Felisi d̄een na lagi si o pa Zwif̄e bam wu poli did-o tun, o ma yagi Pooli p̄una diḡe kam ni tata.

Fesitu na ŋk̄oni Pooli taani te tun

25 Fesitu d̄een na tu o ji lugu kum tu tun, ku da yat̄e de ni mu o zaŋi Sezaari ni o vu Zeruzalem. ² O na ve o wura kuntu tun, Zwif̄e bam kaanum yiḡe tiinā bam di ba tu kum yiḡe tiinā bam ma vu o te ba saŋi Pooli. ³ Ba ma loor-o si o w̄eli-ba o pa Pooli joori o ba Zeruzalem. Ku yi ba na ki ni daani si ba gu Pooli cw̄eŋ̄e ni tun ŋwaani mu ba loori Fesitu si o ki kuntu.

⁴ O ma l̄ari-ba o wu: «Pooli wu Sezaari ni mu, yi ba jig-o ba yira. Ku nan bá daani si a titi joori a vu da. ⁵ Ku nan na yi o ki woŋo mu o c̄ogi, á pa á yiḡe tiinā bam t̄ogi di amu ba vu si á laan saŋ-o dáani.»

⁶ Fesitu na ki n̄neeni da nana naa da fuḡe ba tu kum ni tun, o laan ma zaŋi o joori o vu Sezaari. O na yi da yi t̄iga puuri tun, o ma nunji o j̄eni si o di taani dum. O ma pa ni si ba ja Pooli ba ba. ⁷ Pooli na tu o ba o yi ba te tun, Zwif̄e balu na nunji Zeruzalem ba ba tun maa zigi ba gilim-o. Ba ma puli si ba taa t̄e wo-lwaan-kamunnu zanzan ba pa-o, yi ba war̄i ba ta kulokulu si ku br̄i ni ku yi ciga. ⁸ Pooli maa ŋk̄oni o j̄oni o titi o wu: «Amu wu ki kulokulu na wú wani ku c̄ogi Zwif̄e bam cullu tum di ba We-di-kamunu kum cullu tum tun. A nan wu ki kulu na wú c̄ogi Rom pa-faru wum yuu tun.»

⁹ Fesitu d̄een maa lagi si o pa Zwif̄e bam wu poli did-o. Kuntu ŋwaani o ma bwe Pooli o wu: «Nmu wú se si ni vu Zeruzalem si a di nmu taani dáani na?»

¹⁰ Pooli ma l̄er-o o wu: «A nan maŋi a zigi n̄on̄u wulu Rom pa-faru wum na p̄e-o ni si o di d̄ibam taani tun yiḡe ni mu, ku yi Rom ni mu ba maŋi si ba di a taani dum. Ku na yi Zwif̄e bam, a wu c̄ogi ba kulokulu. Nmu titi nan maŋi n ye ni kuntu yi ciga mu. ¹¹ A nan na ki a t̄usi yi a ki kulu na maŋi si a ti tun, a se tuuni. W̄aenu t̄ulu Zwif̄e bam nan na ŋk̄oni ba pa amu tun na ba jigi ciga, n̄on̄u-ba jigi cw̄eŋ̄e si o ja amu o ki ba j̄iŋa ni. Kuntu ŋwaani a laan lagi si a vu Rom pa-faru wum titi te mu, si wuntu di a taani dum.»

¹² Fesitu na ni kuntu tun, o ma ŋk̄oni di o kwaga n̄ona bam, yi o laan daari o ta di Pooli o wu: «Nmu na wu n lagi si Rom pa-faru wum mu di n taani dum tun, n nan wú vu dáani mu.»

Pooli na zigi Agripa di Bir̄nisi yiḡe ni o ŋk̄oni te tun

¹³ Da funfun d̄een na ke tun, p̄e wudoŋ o yr̄i na yi Agripa tun ma zaŋi o t̄ogi di o nak̄o Bir̄nisi o ba Sezaari. Ba tu si ba j̄oni Fesitu di o na jigi tu kum yuutu tun ŋwaani mu. ¹⁴ Ba na ki da funfun da tun, Fesitu ma ta taani dilu na wu Pooli yuu ni tun o br̄i p̄e wum o wu: «N̄on̄u mu wu yo seeni Felisi na jaan-o o ki p̄una diḡe ni yi o yag-o da. ¹⁵ A nan ve Zeruzalem yi Zwif̄e kaanum yiḡe tiinā bam di ba nakwa bam ta o taani ba br̄i amu. Ba ma ta ba wu, ku maŋi si a di o taani ni ku maŋi si ba gu-o mu. ¹⁶ A ma ta di ba a wu, d̄ibam Rom tiinā ba jaani n̄on̄u dí ki n̄ona j̄iŋa ni, yi o ta wu zigi balu na saŋ-o tun yiḡe ni si o ŋk̄oni o j̄oni o titi di ba na saŋ-o kulu ŋwaani tun. ¹⁷ Ba laan ma t̄ogi di amu ba ba yo seeni. A ma wu p̄e taani dum dim daani. T̄iga na puuri tun, a ma zaŋi a nunji si a di taani dum. A ma pa ni si ba ja n̄on̄u wum ba ba. ¹⁸ Balu na saŋ-o tun ma zaŋi si ba ŋk̄oni. A ya maa bunji ni ba lagi ba ŋk̄oni wo-lwaanu mu ba pa-o. Ba nan wu ŋk̄oni kuntu. ¹⁹ Ba na zaŋi ba ŋk̄oni kulu tun yi kant̄oḡo bitari mu ba titi We

cwəŋə kam ŋwaani. Ku ma wəli dɛ kɔkɔ wudɔŋ na tɔga, o yɔri mu Zezi, yɛ Pooli tɛ o wɛ, o ŋwɛ mu. ²⁰ A wubuŋa ma vugimi dɛ a na wú kɛ te a di ba taani dɛm tun. Kuntu ŋwaani a ma bwe Pooli, sɛ o na wú sɛ o vu Zeruzalɛm sɛ a di o taani dɛm dáani. ²¹ Pooli ma loori sɛ dɛ táá nii-o, sɛ dɛ daari dɛ yagɛ taani dɛm sɛ dɛ yuutu Rom pa-faru wum tɛti laan di o taani dɛm. Kuntu ŋwaani a ma pa ni sɛ ba taa yɔr-o, sɛ ku taa ve maŋa kalu a na wú wani a pa o vu pa-faru wum te tun.»

²² Fesitu na tagɛ kuntu did-o o ti tun, Agripa laan ma ta o wɛ, wum tɛti wú ta lagɛ sɛ o ni kɔkɔ wum kuntu ni-taani. Fesitu ma lɛr-o o wɛ: «Jwaani mu, nmu wú ni o taani dɛm.»

²³ Tɔga na puuri tun, Agripa dɛ Birnisi ma zaŋɛ ba kwɛ nunwaŋa lanyɔranɛ ba nunɛ. Pamaŋa bam didɛera didaani tuu kum yigə tiinə maa tɔgɛ ba kwaga, yɛ ba vu ba zu taani dɛm dim jəgə kam. Fesitu laan ma pa ni sɛ ba ja Pooli ba ba. ²⁴ Fesitu ma ta o wɛ: «Pɛ Agripa dɛ abam balu maama na wu yo seeni zum tun, nii-na kɔkɔ wuntu mu yɛ wulu Zwifə balu maama na wu Zeruzalɛm ni dɛ yoba seeni tun na jɔgɛ o taani ba ŋkɔni dɛ amu tun. Ba maa tiini ba ŋkɔni dɛ dam ni ku wu maŋɛ sɛ kɔkɔ wuntu daa ta ŋwɛ. ²⁵ A nan wu nɛ o na kɛ kulu ku maŋɛ sɛ dɛ gu-o tun. O tɛti nan na wɛ o lagɛ sɛ Rom pa-faru wum mu di o taani tun, amu lɛ wubuŋa sɛ a pa o vu dáani mu. ²⁶ Ku daari, a nan ba jɔgɛ o wɔŋo kulu na jɔgɛ kuri tun sɛ a pupuni a pa dɛbam yuutu wum. Kuntu ŋwaani mu a pɛ o ba o zɔgɛ abam yigə ni sɛ á nii, ku na dwe didɛ nmu Pɛ Agripa yigə ni. Dɛ nan na bwe-o dɛ ti, ku wai ku pai a nai o wɔŋo kulu a na wú pupuni a pa pa-faru wum tun. ²⁷ Bɛŋwaani a buŋɛ ni ku bá ta jɔgɛ kuri sɛ a tuŋɛ piɔnu sɛ o vu pa-faru wum te, yɛ a wu tagɛ o na jɔgɛ taani wɔŋo kulu ŋwaani tun.»

Pooli na ŋkɔni sɛ o ma jɔŋi o tɛti te tun

(Tutuṅa Tɔkɔ 9:1-19, 22:4-16)

26 Fesitu na ŋkɔni o ti tun, Agripa laan ma ta dɛ Pooli o wɛ: «Nmu jɔgɛ cwəŋə sɛ n ŋkɔni n ma n jɔŋi n tɛti.»

Pooli ma zəŋi o jɔŋa, yɛ o laan daari o ŋkɔni sɛ o ma o jɔŋi o tɛti. ² O maa wɛ: «Pɛ Agripa, a zum jɔgɛ wupolo, dɛ a na zɔgɛ nmu yigə ni sɛ a ŋkɔni a jɔŋi a tɛti dɛ Zwifə bam na saŋɛ-nɛ wəənu tɛlu maama ŋwaani tun. ³ Ku sunɛ ku yɛ cɛga mu dɛ a na wɛ a jɔgɛ wupolo tun, bɛŋwaani nmu tɛti ye Zwifə bam mu dɛ ba kantɔgɛ na yɛ te tun. Kuntu ŋwaani a loori-m sɛ n kwaani n cəgi a taani dɛm dɛ wu-zuru.

⁴ Zwifə bam maama maŋɛ ba ye amu ŋwɛla na yɛ te a biini ni sɛ ku ba ku yi zum. Bantu nan ye amu dɛen na ŋwɛ te a tɛti tuu ni dɛ Zeruzalɛm ni tun. ⁵ Ba maa maŋɛ ba ye ni ku yɛ pulim ni mu a maŋɛ a tɔgɛ a wu Farizian bam kɔgɛ kum wuni yɛ a tɔgɛ a sɛ ba cullu tum, yɛ bantu cullu tum tiini tɛ damma tɛ dwe dɛbam Wɛ cullu tum maama. Ba na laga, ba ya wú wani ba ta ni kuntu yɛ cɛ-

ga mu. ⁶ Bɛŋwaani mu yɛ a zɔgɛ yo seeni zum sɛ ba bwe amu taani, ku yɛ a na jɔgɛ tɛna ni Wɛ wú bi twa DL pa ba yagɛ tuuni, ni DL na goni ni DL pa dɛ nabaara bam te tun. ⁷ Dɛbam Yisrayɛl tiinə maama tiini dɛ zuli Wɛ, yɛ dɛ tuŋɛ dɛ pa-DL wɛla dɛ tɛtu maama, yɛ dɛ jɔgɛ tɛna sɛ dɛ na Wɛ na goni DL ni sɛ DL kɛ wəənu tuntu dɔŋ tun. Amu tu pɛ, a na jɔgɛ tɛna yam kuntu tun mu pɛ Zwifə bam jɔgɛ dɛ amu. ⁸ Bɛŋwaani mu abam wari sɛ á buŋɛ ni Wɛ wú wani DL bi twa DL pa ba yagɛ tuuni?

⁹ Ku na yɛ amu tɛti dɛ, a dɛen buŋɛ ni ku maŋɛ sɛ a kɛ kulu maama na wú ma cɔgɛ Zezi na yɛ Nazaretɛ tu tun yɔri dɛm mu. ¹⁰ Amu kɛ kuntu maama Zeruzalɛm ni. Zwifə kaanum yigə tiinə bam dɛen mu pɛ-nɛ cwəŋə, yɛ a jaani Zezi karabiə bam a kɛ piɔna digə ni. Ba na yəni ba gu-ba, amu yəni a sɛ ni ku maŋɛ. ¹¹ Kuni zanzan a yəni a kari a ve Zwifə bam Wɛ-di sɛm maama, yɛ a jaani-ba a pa ba na cam. A maa kwaani a fi-ba sɛ ba ŋkɔni ba twɛ ba Yuutu wum. A bani na tiini dɛ zaŋɛ dɛ ba tun, a yəni a tɔgɛ ba nɛ a ve tɛni yigə yigə, yɛ a jaani-ba a bɛesa.

¹² Dɛ didwɛ mu a zaŋɛ a maa ve Damasɛ sɛ a yaari Zezi karabiə bam. Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam dɛen pɛ-nɛ cwəŋə dɛ dam sɛ a vu da a yaari-ba. ¹³ Amu tu pɛ, dɛbam dɛen wu cwəŋə ni mu dɛ veə. Wɛla tɛtarɛ ni a ma na pooni na tiini dɛ dana dɛ dwe wɛla kam na yɛ te tun, dɛ nunɛ wɛyuu ni dɛ piɔni dɛ gilimi amu dɛ balu na tɔgɛ dɛ amu tun. ¹⁴ Dɛbam maama ma tu tɔga ni. A ma ni kwərə na ŋkɔni dɛ Zwifə bam taani ka wɛ: «Sooli, Sooli, bɛɛ mu yɛ n jɔgɛ amu n bɛɛsɛ kuntu? Nmu kɛ nunɛenɛ nabɛla na kwaani sɛ ka ta wulu na jɔgɛ-ka o pa tun mu. Nmu wú joori n cɔgɛ n tɛti mu.» ¹⁵ A ma bwe a wɛ: «A tu, nmu yɛ kɔkɔ mu?» Dɛ Yuutu wum ma lɛri o wɛ: «Amu yɛ Zezi wulu nmu na jɔgɛ n bɛɛsɛ tun mu. ¹⁶ Nan zaŋɛ n zɔgɛ wɛenɛ. A bri a tɛti dɛ nmu sɛ a li-m sɛ n ta n yɛ a tuntuŋu mu dɛ a maana tu, sɛ n daari n pa kɔkɔna lwarɛ nmu zum na nɛ kulu amu tee ni dɛ kulu a na wú bri nmu tun. ¹⁷ Aá jɔŋi nmu Zwifə bam jɔŋa ni a yagɛ, dɛ dwi-gɛ tiinə bam jɔŋa ni. A laan nan wú tuŋɛ nmu sɛ n vu dwi-gɛ tiinə bam te, ¹⁸ sɛ n puri ba yɛ sɛ ba yagɛ lim, sɛ ba taa ŋwɛl pooni yigə ni. Nmu wú pa ba nunɛ su-taani dam wuni n daari n kɛ-ba Wɛ jɔŋa ni. Kuntu tun, Wɛ wú yagɛ ba lwarɛm DL ma cɛ-ba sɛ ba na jəŋə je DL tɛti kɔkɔna bam wuni, ba na kɛ ba wu-dɛdua dɛ amu tun ŋwaani.»

¹⁹ Kuntu tun, Pɛ Agripa, amu wu vɛn vɛrum dɛlu na nunɛ Wɛ-kɔkɔ dɛ ba amu te tun, a sɛ-dɛ mu. ²⁰ A puli a tɔkɔ Wɛ kwərə kam a bri kɔkɔna Damasɛ ni mu dɛ Zeruzalɛm ni, ku wəli dɛ Zwifə bam tuu kum maama ni, dɛ dwi-gɛ tiinə bam dɛ tee ni. A bri-ba sɛ ba ləni ba wuru, sɛ ba daari ba pipiri ba taa tɔgɛ Wɛ, sɛ ba taa kɛ kulu na wú bri ni ba sunɛ ba ləni ba wuru tun mu.

²¹ Kuntu ŋwaani mu Zwifə bam jaani-nɛ maŋa kalu a na wu Wɛ-di-kamunu kum wuni tun, yɛ ba kwaani sɛ ba gu-nɛ. ²² Wɛ nan mu wəli-nɛ yɛ ku ba ku yi zum. Kuntu

ŋwaani mu a zɪgi yo si a ta cɪga a bri nɔkɔna maama, ku na yi nɔkɔ-kamunə naa nɔkɔnu di nɔkɔnu di. A na yəni a tɛ kulu tun yi bɪdwɪ mu di faŋa faŋa Wɛ nijonɔnə bam di Moyisi tɪti dɛɛn na tagɪ ni kulu wú kɪ tun. ²³ Ku tagɪ ku wɪ, ni Krisi wum Wɛ na tunɪ tun maŋɪ si o na yaara, si o ji wulu na wú da yigə o bi o yagɪ tuuni tun, si o daari o pa Zwifə bam di dwi-gɛ tiinə bam di na pooni, si Wɛ vri-ba ba lwarɪm wuni.»

²⁴ Pooli na wura o ŋkɔni si o ma jorɪ o tɪti kuntu tun, Fesitu ma zaŋɪ o ta di kwər-dɪa o wɪ: «Pooli, nmu co mu! Nmu na tiini n zaasi tɔkɔ zanzan kuntu tun mu pɛ n wubunɔ tərə.»

²⁵ Pooli ma ləri o wɪ: «Dɪbam tu Fesitu, ku dai ni a wubunɔ mu tərə. A na zɪgi a tɛ kulu tun yi cɪga mu, yi ku jɪgi kuri lanyirani. ²⁶ Pɛ Agripa maŋɪ o ye wəənu tum kuntu ni ni. Aá wani a ŋkɔni a taani did-o jaja. A ye ni a na ŋkɔni kulu maama tun dai wo-duŋu did-o, bɛŋwaani wəənu tum kuntu wu səgi ti kɪ gugoro ni.

²⁷ Pɛ Agripa, nmu sɛ faŋa faŋa Wɛ nijonɔnə bam na bri kulu tun na? Amu ye ni n sɛ.»

²⁸ Agripa ma ta di Pooli o wɪ: «Ku gɛ funfun si n taani dɪm pa amu ji Zezi Krisi bu.»

²⁹ Pooli ma ləri o wɪ: «Ku na gɛ funfun naa ku na daani di, a loori Wɛ si Dɪ pa nmu di balu maama zum na je ba cəgi a taani dɪm tun di ji ni amu na yi te tun. Ku na dai capunnu tum yirani mu a ba lagɪ si ba ma vɔ abam di.»

³⁰ Pɛ wum di gɔvɪrma tu Fesitu di Bɪrɪnisi di balu maama na wura tun laan ma zaŋɪ ba nunɪ. ³¹ Ba na nunɪ tun, ba maa ŋkɔni daani ba wɪ: «Nɔkɔnu wuntu wu kɪ kulu na maŋɪ si ba gu-o naa si ba kɪ-o puuna digə ni tun.»

³² Agripa ma ta di Fesitu o wɪ: «Dí ya wú wani dí li nɔkɔnu wuntu dí yagɪ, ku na dai o tɪti na wɪ o lagɪ si pa-faru wum mu di o taani dɪm tun ŋwaani.»

Pooli na maa ve Yitali te tun

²⁷ Ba dɛɛn laan na li wubunɔ si ba pa dí zu naboro dí vu Yitali tun, ba ma ja Pooli di puuna badonnə ba kɪ pamaŋna yigə tu wudonɔ jɪŋa ni, o yiri mu Zuliyusi. O nunɪ pa-faru wum pamaŋna bam kɔgɔ kum wuni mu. ² Dí ma na naboro, ku nunɪ Adramiti yi ku lagɪ ku vu tuuni dɪlu na wu Azi nɪnu kum ni ni tun. Dí ma vu dí zu ku wu dí tɔgi dí kɛ. Arisarɪkɪ di ma tɔgi dɪbam o kɛ. Wuntu nunɪ Masɪduani tɪu kudonɔ mu, ku yiri na yi Tesaloniki tun.

³ Tɪga na puuri tun, dí ma vu dí yi Sidɔn. Zuliyusi ma duri Pooli ŋwana, yi o pa-o cwəŋə si o vu o badonnə te, si ba kɪ kulu o na lagɪ tun ba pa-o. ⁴ Dí ma zaŋɪ dí nunɪ dáani dí zu nɪnu kum wu. Vu-dɪw maa jeeri dɪbam ku maga. Kuntu ŋwaani dí ma dalɪ Sipri tɪu buburu kum yira dí kɛ. ⁵ Dí ma daari dí tɔgi nɪnu kum wu dí vu dí da Silisi di Pamfili te dí kɛ. Dí ma vu dí yi

Liizi tɪu kudonɔ, ku yiri mu Miira. ⁶ Dí na yi da tun, pamaŋna yigə tu wum ma na naboro kudonɔ ku na nunɪ Alesandri ku maa ve Yitali. O ma pa dí zu ku wu. ⁷ Dí maa wu nɪnu kum wuni dí ve fun fun yi dí kɪ da kɔgɔ kɔgɔ, ku na tiini ku camma tun ŋwaani. Dí ma vu dí yi Kinidi na batwari mɛ tun. Viu kum na jeeri dɪbam ku magɪ kuntu tun, dí daa ma wari dí yɔkɔrɪ dí yigə dí vu. Kuntu ŋwaani dí ma vu dí dalɪ Kretɪ buburu kum yira dí kɛ dí da Salɪmɔni je sɪm. ⁸ Dí ma yɔkɔrɪ dí dalɪ buburu kum yira yi dí na cam zanzan, yi dí laan vu dí yi jəgə kalu yiri na yi Nabwəəru Zɪgum Je-ŋunɔ tun. Laazi tɪu kum batwari di jəgə kam kuntu.

⁹ Dɪbam ma tiini dí daani je sɪm kuntu ni. Ku ma ba ku yi maŋa kam ku na damma si nɔkɔna ja naboro ba zu nɪnu kum wu tun. Zwifə bam ni-wɔkɔm dɛ dɪm maŋɪ di kɛ yi ku daari fun si bɪni dɪm ti. Pooli ma kaani-ba o wɪ: ¹⁰ «A badonnə-ba, a na nɛ kulu tun, dí na zaŋɪ si dí daa kɛ, dí wú na yaara zanzan. Dí wəənu tum maama lagɪ ti cɔgi mu. Ku dai naboro kum di ku zɪla yam yirani má, ku wai si dɪbam tɪti di ga dí ŋwɪa.» ¹¹ Pooli na tagɪ kuntu tun, pamaŋna yigə tu wum ma wu sɛ o na tagɪ kulu tun, yi o daari o sɛ naboro kum tu wum di wulu na co-ku tun taani dɪm. ¹² Nabwəəru gugoro kum mɛ ba na wura tun ba lana si ba taa tigi da, si vu-dɪw kum maŋa kam ba ka kɛ. Nɔkɔna bam zanzan ma li wubunɔ si ba zaŋɪ ba kɛ nɪnu kum wu, si ba kwaani ba nii baá wani ba yi Feniki na. Feniki wu Kretɪ ni mu, yi ku jɪgi nabwəəru gugoro kulu kwaga na yagɪ vii kum tun. Ba na yi dáani, baá wani ba taa tigi da si vii kum maŋa kɛ.

Vu-fɔrɔ na jaani-ba na baŋa ni te tun

¹³ Vii laan ma zaŋɪ jagwiə baŋa ni ku fulə. Nɔkɔna bam maa bunɪ ni baá wani ba na cwəŋə ba kɪ kulu ba na bunɪ tun mu. Ba ma ti ba yigə si ba kwe naboro kum ba kɛ. Ba maa dalɪ Kretɪ buburu kum yira ba maa kɛa. ¹⁴ Dɪbam ma wu yi yigə, yi vu-dɪw zaŋɪ ku zɪgi bube dɪm ni ku ba ku magɪ dɪbam. Ba dɛɛn bə vii kum kuntu yiri ni Yurakilo mu. ¹⁵ Vii kum na tiini ku magɪ dɪbam kuntu tun, dí daa ma wari si dí pa naboro kum yɔkɔrɪ vii kum na nunɪ mɛ tun. Dí na kwaani dí ga tun, dí ma yagɪ naboro kum dí pa vii kum. ¹⁶ Vii kum ma ja dɪbam ku vu ku pa dí dalɪ buburu kudonɔ yira, yi vii kum daa ba magɪ dɪbam zanzan. Bube dɪm kuntu yiri mu Kɔda. Ku tiini ku cɛ dí yira mu, yi dí laan wani dí li-iri naboro balaŋa kam dí kɪ naboro kamunu kum wuni si ka yi cɔgi. ¹⁷ Ba na pɛ ku zu naboro kum wuni tun, ba ma kwe ŋuni ba pa si tɔgi naboro kamunu kum kuri yi ba vɔ ku maama. Ba maa kwari fuuni ni kuú ja-ba ku vu na-kula je silu yiri na yi Siriti tun. Kuntu ŋwaani ba ma kwaani ba cəŋi naboro kum ba pa ku daa ba tiini ku durə, yi ba yagɪ-ku ba pa vii kum. ¹⁸ Vu-dɪw daa ta ma tiini ku magɪ dɪbam. Tɪga na puuri tun, ba ma sɪŋɪ

si ba li naboro kum zila yam ba duli ba yagi na bam wuni, si ku daa yi ta dunə. ¹⁹ Tɔga daa na puuri tun, ba tɔti ma ma ba jia ba li naboro kum yira wəənu ba di na bam wuni. ²⁰ Ku dɛen yi da kɔɔ kɔɔ mu dɔbam na wu nɛ wia di calɔwi. Vu-dɔw kum daa ta maa tiini ku magi dɔbam yi ku ba yaga. Dɔbam daa ba tɔna ni dɔ wɔ wəri.

²¹ Nɔɔna bam maa na ve taan yi ba ba di wudiu tun, Pooli ma zaŋi o zigi ba wuni o ta di ba o wɔ: «A badonnə-ba, abam ya na sɛ a ni yi dɔ wu zaŋi dɔ yagi Kreti, dɔ ya bá na cɔgum di yaara yantu doŋ. ²² A laan nan loori abam si á taá jigi pu-dia. Amu ye si abam wulowulu bá ga o ŋwia, ku yi naboro kum yiranɔ mu wú cɔgi. ²³ Ku yi diin tɔtu ni mu, Wɛ dɔlu na te amu yi a yi Dɔ tun-tuŋu tun tuŋi Dɔ maleka amu tee ni. ²⁴ Ka ma ta ka wɔ: «Pooli, yi ta n kwari fuuni, si nmu maŋi si n vu n zigi pa-faru wum yigə ni mu. Wɛ yi ŋwaja tu, yi Dɔ wú pa nɔɔna balu na tɔgi ba wu naboro kum wuni tun di na ŋwia.» ²⁵ Kuntu ŋwaani, a badonnə-ba, á taá jigi-na pu-dia. A jigi tɔna di Wɛ, ni maleka kam na tagi kulu ka bri-ni tun wú sɔni ku ki. ²⁶ Di kuntu di, vii kum maŋi si ku magi dɔbam ku ja vu ku zigi bube dɔdoŋ yuu ni mu.»

Naboro kum na cɔgi yi nɔɔna bam lu te tun

²⁷ Vii kum dɛen maa magi dɔbam taan, ku jigi ku maa ve Adria nɔw kum wuni. Ku dɛen yi tɔtu dɔlu na ki dɔbam da fugə yana na bam wuni tun mu. Tɔtu kunkuru ni balu na co naboro kum tun maa buŋi ni dɔ wura dɔ twɛ bube mu. ²⁸ Ba ma kwe kandwɛ na ləgə ŋuna ni ni ba di na bam wuni, si ba lwarɔ na bam na luunə te tun. Ba ma na ni ba luunə ba maŋi ni metra fi-inna mu te. Ku na ki fun tun, ba daa ma di ŋuna kam si ba nii, yi ba na ni na bam ta luunə ba maŋi ni metra fi-intɔ mu te. ²⁹ Ba maa kwari fuuni si vii kum wú magi naboro kum, ku ja vu ku magi di pweeru. Kuntu ŋwaani ba ma li naboro kum zigi luguru tina ku kwaga ni ba di na bam wuni si ku ma zigi. Ba ma daari ba loori Wɛ si tɔga puuri lila. ³⁰ Naboro kum coonə bam ma buŋi si ba lu si ba daari naboro kum. Ba ma li naboro balaŋa kam ba di na bam wuni, yi ba ki nɔnɛni ba lagi ba vu ba li naboro kum yigə luguru tum mu si ba ma zigi-ku te. ³¹ Pooli na lwarɔ ba na buŋi si ba ki te tun, o ma ta di pamaŋa yigə tu wum di o nɔɔna bam o wɔ: «Nɔɔna bantu na nuŋi ba daari naboro kum, abam daa bá wani á lu.» ³² Pooli na tagi kuntu tun, pamaŋa bam ma go ŋuni sɔlu ba na mɛ ba lə boro balaŋa kam tun ba di-ka ba yagi.

³³ Tɔga na wura ka puuri tun, Pooli ma loori ba maa si ba zaŋi ba di wudiu. O ma ta di ba o wɔ: «Zim mu jigi da fugə yana liə zanzan na jigi abam yi á wari wudiu si á di. ³⁴ A nan loori abam si á zaŋi á di wudiu.

Á na wu ki kuntu, á bá wəri. Á taá ye ni abam wulowulu bá lagi á yuuyue tɔti di á ga.»

³⁵ Pooli na tagi kuntu o ti tun, o ma kwe dɔpɛ o zigi ba maama yigə ni o ki Wɛ le, yi o daari o fɔ-di o wura o di. ³⁶ Ku ma pa ba maama pu-dia yi ba di di wudiu. ³⁷ Dɔbam maama ni dɛen yi nɔɔna biə-yale di fusurpɛ bardu mu (276) naboro kum wuni. ³⁸ Ba maama na di ba zaŋi tun, ba ma li mɔna ywəəlu tum naboro kum wuni ba di na bam wuni, si ku daa yi ta dunə.

³⁹ Tɔga laan na puuri tun, nɔɔna bam maa yəri buburu kulu ni ni ba na wura tun. Ba ma nii ba na gugoro na na ve ba tigi da tun. Ba maa buŋi si ba nii ba na wú wani ba pa naboro kum tɔgi dáani ku bɛ. ⁴⁰ Ba ma go ŋuni sɔlu na ləgi naboro kum zigi luguru tum tun ba yagi na bam wuni. Ba ma daari ba bwəli ŋuni sɔlu na wɔgi naboro kum naywi sum tun, si ba taa pai ku ve ni ba na lagi te tun. Ba laan ma kwe naboro gɔɔ ba lə naboro kum yigə ni si vii kum taa magi-ku, si naboro kum wani ku bɛ. ⁴¹ Naboro kum ma vu ku yi na-kula jəgə ku cəŋi da. Ku yigə kam maa muuri kasula wuni, yi ka daa wari ka li. Ku daari na bam maa tiini ba pɔgɔla, yi ba magi naboro kum kwaga kam ba pa ka wura ka cɔga.

⁴² Pamaŋa bam dɛen ma ki ni daani si ba ja puuna bam ba gu, si ba wulowulu yi zaŋi o din na bam o vri o tɔti ba jia ni. ⁴³ Ba yigə tu wum maa lagi si o vri Pooli ŋwia o yagi. O ma ci-ba si ba yi ki kulu ba na buŋi tun. O ma daari o pa ni, si nɔɔna balu na wú wani ba din ba nuŋi tun da yigə ba faŋi ba cu na bam wuni si ba din ba bɛ, ⁴⁴ si balu na daari tun kwe naboro kum da-dɔdwaaru tum naa ku wəənu tulu na bwəri tun ba ma din ba bɛ. Kuntu mu dɔbam maama ki dɔ ma jɔŋi dɔ tɔti.

Kulu na ki Maliti ni tun

28 Dɔbam na lugi yi dɔ bɛ bube dim kuntu tun, mu dɔ lwarɔ ni bube dim kuntu yiri mu Maliti. ² Nɔɔna balu na zuuri dáani tun maa ja dɔbam ŋwaja zanzan. Dua maa sɔŋi ka wura ka nɔa, ka pa waaru wura. Ba ma dwe mini ba pa dɔbam maama si dɔ weeri. ³ Pooli ma puuri dɛ o wura o ki mini dum wuni. Mini dum wulim ma pa bɔsankwɔa nuŋi dɛ sum wuni ka kari Pooli jɔŋa ka ləgi da. ⁴ Tu kum tiinə bam na nɛ bɔsankwɔa kam na ləgi Pooli jɔŋa kam ni tun, ba maa te daani ba wɔ: «Kəm dɔntu bri ni nɔɔnu wuntu yi nɔn-guru mu. Di o na lugi nɔw kum wuni tun di, ku ta wu maŋi si o taa ŋwi. Wɛ wu sɛ si o wəri.»

⁵ Pooli ma mi bɔsankwɔa kam o di mini dum wuni, yi kulukulu wu ki-o. ⁶ Nɔɔna bam maa buŋi ni, o yira ga wú fulɔ mu naa oó da o tu tɔga ni mu o ti. Ba na cəgi kuntu taan tun, ba ma wu nɛ ni kulukulu ki-o. Ba ma ləni ba wubuŋa yi ba daari ba wɔ: «Nɔɔnu wuntu yi wɛ dɔdoŋ mu!»

⁷Jægə kam kuntu seeni nɔkɔnu wudonj kara batwari da. Nɔkɔnu wum yiri mu Pubilu. Wuntu mu yi tu kum kuntu didæeru. O ma jonji dɔbam lanyiranu o sɔŋɔ ni. Dɪ ma ki da yatɔ da. ⁸O ko maa tigi o ba jigi yazurə. Paa di wu-zuru mu jig-o. Pooli ma zu o digə kam si o na-o. O ma danj o jia o banja ni o loori We o pa-o, yi o yawlu kum je. ⁹O na ki kuntu tun, tu kum tiinə balu maama na ba jigi yazurə tun maa tui o te, yi ba na yazurə. ¹⁰Ba ma zuli dɔbam, yi ba kwe pɛera zanzan ba ja ba pa dɔbam. Manja kalu dɪ daa na lagɪ dɪ zu naboro si dɪ kɛ tun, ba ma pa dɔbam kulu maama na manjɪ di dɪ vɛŋə kam tun si dɪ ja dɪ viiri.

Ba na kɛ ba maa ve Rom te tun

¹¹Dɪ dɛɛn ki canɪ sɪtɔ mu tu kum kuntu ni, yi dɪ laan na naboro kudonj kulu ba na ma bə ni Wa-yiywa tun. Ku dɛɛn nuŋi Alesandri mu ku ba ku zigi bubɛ dɪm kuntu ni ni taan, yi vu-dɪw kum manja kɛ. Dɪ dɛɛn ma zu ku wu si dɪ kɛ. ¹²Dɪ ma tɔgɪ nɪnwɔ kum wu dɪ vu dɪ yi Sirakusi. Dɪ ma pəni da da yatɔ. ¹³Dɪ ma zanjɪ dāanɪ dɪ tɔgɪ nɪnwɔ kum wu dɪ vu dɪ yi Rigi. Tɪga na puuri tun, viu ma daa zanjɪ dɪ kwaga ni ku sɪnjɪ ku maga. Dɪ ma ki da yale, yi dɪ vu dɪ yi Pusoli dɪ zigi da. ¹⁴Dɪ ma nuŋi naboro kum wunɪ dɪ vu dɪ manjɪ di Zezi karabiə badonə. Ba ma loori dɔbam si dɪ ki da yarpe ba tee ni. Dɪ ma ki da yarpe dāanɪ, yi dɪ laan vu dɪ yi Rom. ¹⁵Zezi karabiə balu na wu Rom ni tun ma ni dɔbam ŋwa. Ba ma zanjɪ Rom ni si ba nuŋi ba jeeri dɔbam cwəŋə ni. Ba dɛɛn tu ba yi Apiusi yaga kam na wu mɛ tun, yi badaara di dɛɛn ba jægə kalu ba na bə ni Vəŋə Di Stɔ tun, si ba jeeri dɔbam. Pooli na nɛ-ba kuntu tun, o ma ki We le yi ku pa-o baari. ¹⁶Dɪ na ve dɪ yi Rom kuntu tun, ba ma pa Pooli cwəŋə si o taa zuuri o na lagɪ mɛ tun, yi ba pa pamanjɪ tɔgɪ o yir-o.

Pooli na brɪ We cɪga kam Rom ni te tun

¹⁷Da yatɔ na kɛ tun, Pooli ma bəŋi tu kum Zwifə bam yigə tiinə si ba jeeri daanɪ. Ba na tu tun, Pooli ma ta di ba o wɪ: «A ko-biə-ba, a wu ki kulukulu a cɔgɪ dɔbam nɔkɔna bam wu, naa a cɔgɪ cullu tɪlu dɔbam nabaara na tiŋi ba pa dɔbam tun. Di ku di, ba jaanɪ amu Zeruzalem ni mu ba ki Rom tiinə jɪŋa ni si ba pɪ-nɪ. ¹⁸Ba dɛɛn ma bwe-nɪ taanɪ si ba nii a na ki kulu tun. Ba ma wu nɛ a na ki kulu a cɔgɪ si ku pa ba gu-nɪ tun. Kuntu ŋwaanɪ ba ya maa lagɪ si ba yagɪ-nɪ. ¹⁹Zwifə bam ma wu se kuntu. Mu ku kuri ku dɛɛn yi fifwɔn si a ta si Rom pafaru wum tɪtɪ di a taanɪ dɪm. Ku nan dai ni amu ga jigɪ taanɪ mu di a tɪtɪ dwi tiinə bam. ²⁰Kuntu ŋwaanɪ mu a bəŋi abam si á ba, si dɪ ŋkɔnɪ daanɪ dɪ nii. Ba na wɔgɪ

amu di capunnu tum tun, ku yi a na se wulu wum Yisrayelɪ tiinə bam na jigɪ o tɪna tun ŋwaanɪ mu.»

²¹Pooli na tagɪ kuntu tun, ba ma ta did-o ba wɪ: «Dɔbam nan wu jonji tɔkɔ Zude tiinə bam tee ni ba na pupunɪ ba ta nmu taanɪ tun. Dɔbam ta wu nɛ dɪ ko-bu wulu na nuŋi da o ba o ta nmu taanɪ o brɪ dɔbam, naa o ta wo-balɔɔ o pa nmu. ²²Dɔbam nan wú ta lagɪ si dɪ lwarɪ nmu na jigɪ kulu n wubunja ni tun. Bɛŋwaanɪ dɪ manjɪ dɪ ye ni, nmu na tɔgɪ cwə-dunja kalu tun, nɔkɔna yəni ba ŋkɔna ba yáalɪ-ka je maama.»

²³Ba laan ma lagɪ dɛ ba pa Pooli si ba jeeri daanɪ. De dɪm na yi tun, nɔkɔna zanzan ma ba jægə kalu Pooli na zuuri da tun. Ba na tu tun, o ma tiinɪ o ŋkɔnɪ taan o brɪ-ba, ku zigi zizɪŋa ni ku vu ku yi didaan-ni. O ma ta We paari dɪm na yi te tun o brɪ-ba. O ma ma We cɪga kalu na pupunɪ Moyisi cullu tɔkɔ kum di fanja fanja We ni-jonjə bam twaanɪ tum wunɪ tun o brɪ-ba, yi o kwaanɪ si o pa ba se cɪga kalu o na tɛ Zezi ŋwaanɪ tun. ²⁴O na brɪ-ba kuntu tun, badaara ma se o taanɪ dɪm. Badaara di ma wu se. ²⁵Ba ma zanjɪ si ba viiri, yi ba magɪ kantɔgɔ daanɪ di Pooli na tagɪ kulu tun. Ba ta na wu viiri tun, mu Pooli tagɪ taanɪ didonj o wəli da o wɪ:

«We Joro kum dɛɛn tɔgɪ We niŋonjɪ Ezayi kwəŋə mu ku ta cɪga di abam nabaara bam ku wɪ:

²⁶Ve a nɔkɔna bam te si n ta di ba ni:

Abam wú fɔgɪ á cəgɪ We taanɪ dɪm di á zwa,

yi á bá ni di kuri.

Abam wú fɔgɪ á nii di á yia,

yi á bá na.

²⁷Bɛŋwaanɪ nɔkɔna bam kuntu wubunja tigi mu.

Ba zwa di ma kwarɪmɪ,

yi ba daari ba pu ba yia,

si ba yia yi zanjɪ ya na,

si ba zwa yi zanjɪ ya ni,

si ba wubunja yi zanjɪ ya lwarɪ We taanɪ dɪm kuri.

Ku na dai kuntu, ba ya wú pipiri ba se amu We yi a

pa-ba yazurə.»

²⁸Pooli laan ma ta o wəli da o wɪ: «Á nan taá ye ni We pɛ dwi-gɛ tiinə mu lwarɪ Dɪ na wú jonji-ba Dɪ yagɪ te tun. Bantu nan wú se Dɪ kwəŋə kam.» [²⁹O na tagɪ kuntu tun, Zwifə bam ma nuŋi o tee ni. Ba na maa viiri tun, ba ma tiinɪ ba magɪ kantɔgɔ daanɪ.]

³⁰Pooli dɛɛn ki bɪna yale mu jægə kam kuntu ni, yi o zuuri mɛ o na ŋwɪ si o taa tigi da tun. O maa yəni o jeeri nɔkɔna balu maama na tui o te si ba na-o tun. ³¹O maa yəni o brɪ We paari dɪm cɪga kam, yi o tɔkɔ dɪ Yu-utu Zezi Krisi kwəŋə. O dɛɛn ŋkɔnɪ di baari mu, yi nɔkɔnɪ wu cɪgɪ o yigə.

kum maŋɪ ku brɪ nɪ: «Wulu maama na jɪɟɪ cɪɟa Wɛ tee nɪ tɪn mu yɪ wulu na kɪ o wu-dɪdɪba dɪ Dɪ tɪn, oó na ŋwɪa cɪɟa cɪɟa.»

Nabiinə maama na gɛ bura Wɛ tee nɪ te tɪn

¹⁸ Baŋa-Wɛ nan brɪ nɪ kɔkɔna Dɪ banɪ na zaŋɪ dɪ ba ba lwarɪm dɪ ba kəm-lwaanu tɪm maama ŋwaanɪ. Ba na kɪ wo-lwaanu tɪn ŋwaanɪ mu pa ba yəni ba cɪ cɪɟa kam nɔkɔna tee nɪ. ¹⁹ Wɛ nan vaŋɪ ba zwa, bɛŋwaanɪ Dɪ maŋɪ Dɪ pa nɔkɔna cwəŋə sɪ ba lwarɪ Dɪ cɪɟa kam. Wɛ tɪtɪ brɪ-ba Dɪ cɪɟa kam jaja yɪ ba wu sɛ. ²⁰ Nabiinə warɪ ba nai Baŋa-Wɛ dɪ ba yɪə. Ku nan na zɪɟɪ Dɪ na kɪ lugu baŋa tɪn, nabiinə sunɪ ba nai wəənu tɪlu Dɪ na kɪ tɪn. Ku ma pa ba wanɪ ba lwarɪ lanyɪranɪ nɪ Dɪ yɪ Wɛ cɪɟa cɪɟa, yɪ Dɪ jɪɟɪ dam dɪlu na ba jɪɟɪ tiim tɪn. Kuntu ŋwaanɪ nabiinə bá wanɪ ba na bura Wɛ tee nɪ dɪ ba na wu sɛ-Dɪ tɪn. ²¹ Ba maŋɪ ba ye Wɛ na yɪ wulu tɪn, yɪ ba nan ba zuli-Dɪ nɪ ba Wɛ, naa ba taa kɪ-Dɪ lɛ. Ku maa pa ba wubuŋa tɪ, yɪ ba bɪcara yam laan yɪ lim, yɪ ba yəri worɔ kulu na lana tɪn. ²² Ba maa pa ba jɪɟɪ swan mu, yɪ ba laan yɪ jwəəru. ²³ Ba ba sɛ sɪ ba taa zuli ŋwɪa Tu Baŋa-Wɛ, yɪ ba daari ba zuli wəənu tɪlu ba tɪtɪ na mɔkɔnɪ dɪ ba jɪa tɪn. Wəənu tɪm kuntu mu nyl dɪ nabiinə balu na tu tɪn, dɪ zunə dɪ vara dɪ tɪɟa wo-vəəlu.

²⁴ Kuntu ŋwaanɪ mu Wɛ yaɟɪ-ba, sɪ ba taa tɔɟɪ wo-yɔkɔru tɪlu ba tɪtɪ fra na zuurɪ tɪn. Ba maa yəni ba kɪ wo-digiru, yɪ ba tɔɟɪ boorim kikiə yalu na yɪ ba cavura tɪn. ²⁵ Ba maa vɪn Wɛ cɪɟa kam, yɪ ba daari ba tɔɟɪ wwan. Ba maa yəni ba zuli wəənu tɪlu Wɛ na kɪ tɪn, yɪ ba tɔɟɪ-tɪ nɪ tɪ yɪ Wɛ mu te. Ba daari ba yaɟɪ wulu tɪtɪ na yɪ tɪ maama Kəru tɪn. Wuntu nan mu maŋɪ sɪ o jonɟi zulə sɪ ku taa ve maŋa kalu na ba ti tɪn. Amina.

²⁶ Kuntu ŋwaanɪ mu Wɛ yaɟɪ-ba, yɪ ba kɪ wo-digiru kikiə yalu ba fra na zuurɪ yɪ ya jɪɟɪ cavura tɪn. Kaana ma yəni ba yaɟɪ ba banna, yɪ ba daari ba tigi dɪ ba donnə kaana, nɪ baaru dɪ o kaanɪ na tigi daanɪ te tɪn. ²⁷ Ku yɪ kuntu mu dɪ baara dɪ. Ba dɪ ba lagɪ kaana, yɪ ba daari ba paɪ ba fra zuurɪ ba donnə baara ba ma tigi dɪ ba, yɪ ku ya wu maŋɪ sɪ ba taa kɪ kuntu. Baara yəni ba kɪ cavura kənə yantu doŋ mu daanɪ, yɪ ku pa ba na cam dɪlu na maŋɪ dɪ ba lwarɪm kikiə yam tɪn.

²⁸ Nɔkɔna bam kuntu nan buŋɪ nɪ Wɛ cɪɟa kam ba jɪɟɪ kuri mu sɪ ba taa jɪɟɪ-ka ba wubuŋa nɪ. Kuntu ŋwaanɪ mu Wɛ yaɟɪ-ba, sɪ ba taa tɔɟɪ ba wubuŋ-yɔkɔru tɪm kwaga, yɪ ba kɪ wəənu tɪlu ba ya na wu maŋɪ sɪ ba kɪ tɪn. ²⁹ Ba wubuŋa maa su dɪ wo-balwaaru tɪlu na ba tɔɟɪ cɪɟa kam cwəŋə tɪn, dɪ kəm-lwaanu dwi maama. Ba yɪ maa zu wəənu zanzan. Ba tiini ba jɪɟɪ pu-sɪŋa, yɪ ba jɪɟɪ wu-guɔ. Ba ma lagɪ nɔkɔna gum, yɪ ba kwəri ba jaanɪ daanɪ, yɪ ba daari ba ganɪ ba donnə. Ba maa buŋɪ wo-balwaaru ba paɪ ba donnə, yɪ ba yɪ bɪbarɪ-nyɪna. ³⁰ Ba maa ŋkɔnɪ ba cɔɟɪ ba donnə yum. Ba maa culi Wɛ, yɪ ba twɪ ba donnə. Ba ta kwəri ba yɪ banɪ-nyɪna,

yɪ ba brɪ ba tɪtɪ nɔkɔna yigə nɪ. Ba ta ma tiini ba buŋɪ kəm-balwaaru wubuŋa, yɪ ba ba nɪɟɪ ba tiinə balu na lugu-ba tɪn. ³¹ Ba yəri kulu na wu maŋɪ tɪn. Ba maa jɪɟɪ niə yale yale. Ba ma ba soe ba donnə, yɪ ba ba jɪɟɪ ba ŋwaŋa dɪ. ³² Ba nan maŋɪ ba ye Wɛ kwərə kam na brɪ kulu, nɪ balu na kɪ kəm-balwaaru tuntu doŋ tɪn maŋɪ sɪ ba tɪ mu. Nan dɪ kuntu dɪ, ba ta yəni ba kɪ-tɪ mu, yɪ ba te dɪ balu na kɪ lwarɪm tɪn dɪ, nɪ ku lana.

Wɛ tɔɟɪ cɪɟa mu Dɪ maa dɪ nabiinə sarɪya

2 Nmu wulu na co n donnə tɪn, ku yɪ nmu tɪtɪ mu n coə, bɛŋwaanɪ nmu tɪtɪ dɪ kɪ wo-lwaanu tɪm kuntu doŋ mu. Kuntu tɪn, n bá wanɪ n na bura Wɛ tee nɪ. ² Dɪ nan ye nɪ Wɛ wú dɪ nɔkɔna balu na kɪ wo-lwaanu tɪm kuntu doŋ tɪn taanɪ dɪ cɪɟa mu. ³ Nmu wulu na co n donnə kikiə yɪ nmu tɪtɪ dɪ kɪ-ya mu tɪn, kuntu nmu buŋɪ nɪ nɪ wanɪ n lu Wɛ sarɪya yam wuntɪ mu na? ⁴ Wɛ nan tiini Dɪ jɪɟɪ nɔkɔna ŋwaŋa dɪ ban-punɔ dɪ wu-zuru. Nmu nan paɪ wəənu tɪm kuntu yɪ kafɛ mu na? Ta n ye nɪ, Wɛ na jɪɟɪ nmu ŋwaŋa tɪn, ku yɪ sɪ ku pa nmu wanɪ n ləni n wu mu n yaɟɪ kəm-balwaaru.

⁵ Nmu nan tiini n ku n bɪcarɪ mu yɪ n vɪn sɪ n ləni n wu. Kuntu mu wú pa n cam dɪm tiini dɪ puli dɛ dɪm Wɛ na wú ba Dɪ brɪ Dɪ ban-zɔŋkɔ kum yɪ Dɪ daari Dɪ dɪ nabiinə sarɪya dɪ cɪɟa tɪn. ⁶ Wɛ laan wú pa nɔkɔna maama na o nyɪm sɪ ku maŋɪ dɪ o tɪtɪŋa yam na yɪ te tɪn.

⁷ Nɔkɔna badaara yəni ba vɔ ba wuru mu yɪ ba kɪ wo-laaru, sɪ ku pa ba na paari dɪ zulə dɪ ŋwɪa kalu na ba cɔɟɪ tɪn Wɛ tee nɪ. Wɛ nan wú pa bantu ŋwɪa kalu na ba ti tɪn. ⁸ Nɔkɔna badaara nan wuru ba na lagɪ bam tɪtɪ yɪranɪ zənə mu. Ba maa vɪn Wɛ cɪɟa kam, yɪ ba daari ba tɔɟɪ wo-balwaaru kənə. Wɛ cam dɪm dɪ Dɪ ban-zɔŋkɔ kum nan wú ba bantu baŋa. ⁹ Nabiinə balu maama na kɪ wo-balwaaru tɪn wú na yaara dɪ cam, ku na puli dɪ Zwifə bam, sɪ ku vu ku yɪ dwi-ge tiinə dɪ. ¹⁰ Ku daari, balu maama na kɪ kəm-laaru tɪn, Wɛ wú pa-ba paari dɪ zulə dɪ ywəəni, ku na puli dɪ Zwifə bam sɪ ku vu ku yɪ dwi-ge tiinə dɪ. ¹¹ Bɛŋwaanɪ Wɛ tɔɟɪ cɪɟa mu dɪ Dɪ na kɪ nɔkɔna maama te tɪn, sɪ Dɪ ba kuri-ba daanɪ.

¹² Balu na kɪ lwarɪm yɪ ba yəri Wɛ cullu tɪlu Dɪ na kɪ Moyisijɪŋa nɪ tɪn, baá cɔɟɪ mu yɪ ku dai Dɪ cullu tɪm ŋwaanɪ. Ku daari, balu na ye Wɛ cullu tɪm na kɪ ba cɔɟɪ, Wɛ wú tɔɟɪ Dɪ cullu tɪm kuntu ŋwaanɪ mu Dɪ ma dɪ ba taanɪ. ¹³ Bɛŋwaanɪ, ku dai nɔkɔna balu na cəgi Wɛ cullu tɪm tɪn mu wú na cɪɟa Dɪ tee nɪ, ku yɪ balu na sɛ ba kɪ Dɪ cullu tɪm na wɪ te tɪn mu wú na cɪɟa Dɪ tee nɪ. ¹⁴ Dwi-ge tiinə bam nan yəri Wɛ cullu tɪm sɪ ba taa tɔɟɪ-tɪ. Ba tɪtɪ wubuŋa nan na paɪ ba tɔɟɪ cɪɟa kalu Wɛ cullu tɪm na brɪ tɪn, ku brɪ nɪ ba maŋɪ ba ye kulu na maŋɪ sɪ ba taa kɪ tɪn mu, yɪ Wɛ cullu tɪm ta təri ba tee nɪ. ¹⁵ Ba tɪtɪŋa yam brɪ nɪ cɪɟa kalu Wɛ cullu tɪm na brɪ tɪn tigi ba bɪcara nɪ. Ba wubuŋa na paɪ ba tɔɟɪ cwəŋə kalu tɪn dɪ brɪ nɪ ku yɪ cɪɟa mu, bɛŋwaanɪ ba wubuŋa wai ya

bri-ba ni ba ki ba cɔgi, naa ya bri-ba ni ba jigi ciga.
¹⁶ Kú ta yi kuntu mu We sariya de dum ni. Baŋa-We wú da Zezi Krisi ŋwaan DL buri nɔɔna maama wubuŋa yalu na sɛgi tɔn, ni amu na bri We kwɛr-ywɛŋɛ kam te tɔn.

Wɔɔ mu yi Zwifu ciga ciga We yigɛ ni?

¹⁷ Ku daari nmu wulu na bri n tɛti ni n yi Zwifu tɔn, nmu yɛni n dal We cullu tum yira ni mu, yi n ki tura di n We tɔga kam. ¹⁸ Nmu maŋi n ye We wubuŋa na lagɛ si n ki kulu tɔn. Nmu na zaasi We cullu tum tɔn mu pɛ n lwarɛ woŋo kulu na yi ciga tɔn. ¹⁹ Nmu buŋi ni n jigi We pooni mu n paɛ balu ta na wu lim wuni tɔn, yi n nyl di lilwe vaŋɔnu na lagɛ si o pa nɔɔna tɔgi cwɛŋɛ te tɔn. ²⁰ Nmu maa n buŋi ni n jigi cwɛŋɛ si n bri balu na ba jigi yɛno tɔn, si n daari n zaasi balu wubuŋa ta na wu biɔgi tɔn. We cullu tum na bri-m ciga di yɛno maama tɔn mu paɛ n buŋi kuntu. ²¹ Nmu nan na yɛni n zaasi n donnɛ tɔn, bɛɛ mu ki yi n ba zaasi n tɛti? Nmu yɛni n bri nɔɔna ni ba yi taa ŋɔna, yi nmu tɛti ŋɔni mu. ²² N tɛ ni ba yi ki boorim, yi nmu tɛti boori mu. Nmu culi jwɛnɛ, yi n laan daari n di nyɔɔni ya baŋa ni. ²³ Nmu jigi tura di We na ki DL cullu tum n juŋa ni tɔn, yi n laan daari n ki n cɔgi We yiri di n na ba sɛ DL cullu tum na bri te tɔn. ²⁴ Ku pupuni We tɔɔ kum wuni ku wɛ: «Ku yi abam Zwifɛ bam kikiɛ ŋwaanɛ mu paɛ dwi-ge tiinɛ ŋɔni ba cɔgi We yiri.»

²⁵ Abam yɛni á goni á bɛkɛri si ku bri ni á yi We nɔɔna mu. Á nan na kwaanɛ á sɛ We cullu tum, á bɛkɛrigo-nim dum jigi kuri. Ku daari, á na cɔgi We cullu tum, á bɛkɛri sum gwɛŋɛ yi kafɛ mu. ²⁶ Dwi-ge tiinɛ nan ba goni ba bɛkɛri. Ba wu nɔɔni dɛdua nan na tɔgi ciga kalu We cullu tum na bri tɔn, kuntu tu nyl di wulu na goni si ku bri ni o yi We nɔɔni tɔn mu. ²⁷ Dwi-ge tiinɛ wú bri ni abam Zwifɛ bam ba jigi bura. Bɛŋwaanɛ á jigi We cullu tɔɔ kum á juŋa ni, yi á goni á bɛkɛri. Nan di ku di, á ta yɛni á cɔgi We cullu tum mu. Bantu nan ba goni ba bɛkɛri, yi ba nan tɔgi We cullu tum.

²⁸ Ku dai wulu na bri o tɛti ni o yi Zwifu tɔn mu sɔni o yi Zwifu ciga ciga We yigɛ ni. Ku nan ta dai ni wulu na goni tɔn mu sɔni o yi We nɔɔni. ²⁹ We yigɛ ni, Zwifu ciga ciga yi wulu We na lɛni o bɛari tɔn mu. Wulu bɛari na fɔgi di kwe tɔn mu nyl di o goni mu ciga ciga. We cullu tɔɔ kum bá wanɛ ku kwe nɔɔni bɛari, ku nan yi We Jorokum mu wai ku kwe nɔɔni bɛari. Nɔɔni wuntu doŋ nai zulɛ We tee ni mu, si ku dai nabiinɛ tee ni.

Zwifu dwe dwi-ge tu We yigɛ ni na?

3 Zwifɛ nan jigi yu-yoŋo ba dwe dwi-ge tiinɛ na? Zwifɛ na goni ba bɛkɛritɔn, ku jigi zɛnɛ ku pa-ba na? ² Eɛn, ku tiini ku jigi kuri. Bɛŋwaanɛ dayigɛ tɔn, Zwifɛ bam mu yi balu We na kwe DL ni-bitari sum DL ki ba juŋa ni tɔn. ³ Ba badaara nan wu ki ba wu-dɛdua di

We. Kuntu nan bá wanɛ ku pa We kwanɛ DL ni-taanɛ dum. ⁴ Nɔɔna maama na maŋi ba yi vwa-nyɔna, We ta yi ciga tu mu. Ku pupuni We tɔɔ kum wuni ku wɛ:

«Nmu We jigi ciga

di nmu na ŋɔni taani dɛlu maama tɔn.

Nɔɔna na maŋi ba co nmu di,

nmu ta yi ciga tu mu.»

⁵ Kuntu ŋwaanɛ, dɛbam na ki lwarɛm dɛlu tɔn ta na bri ni We yi ciga tu mu, dí wú ta ni bɛɛ? Kuntu wú pa nɔɔna taa tɛ ni, We na pɛ ba na cam ba lwarɛm ŋwaanɛ tɔn, DL wu ki ciga na? ⁶ Ku nan dai kuntu. We ya na dai ciga tu, DL wú ki ta mu DL di nabiinɛ taani? ⁷ Nɔɔna ta wai ba tɛ ba wɛ: «Amu na yɛni a fɔ wwan tɔn, ku pɛ nɔɔna lwarɛ jaja ni We tiini DL yi ciga tu, yi DL na zulɛ ku ŋwaanɛ. Ku na yi kuntu, bɛɛ mu yi a maŋi si a na cam a kɛm-balwaarɛ tum ŋwaanɛ?» ⁸ Kuntu ya na yi ciga, dí ya wú wanɛ dí ta dí wɛ: «Pa-na dí taá tɔni lwarɛm, si kú ja lanyiranɛ ku ba.» Nɔɔna badonnɛ yɛni ba fɔ wwan ba pa amu ba wɛ, amu tɛ kuntu doŋ mu. Ba nan lagɛ si ba cɔgi amu yiri mu. Ba nan wú na cɔgum si ku maŋi di ba tɛtɔna na yi te tɔn.

Nɔɔni-nɔɔni tɛrɛ o na jigi ciga We yigɛ ni

⁹ Ku bri ni dɛbam Zwifɛ bam garɛ dwi-ge tiinɛ bam mu na? Awo. A ya maŋi a ta ni nɔɔna maama wu lwarɛm gambɛɛm wuni mu, ku na yi Zwifɛ naa dwi-ge tiinɛ bam di, ¹⁰ ni ku na pupuni We tɔɔ kum wuni ku wɛ:

«Nɔɔni-nɔɔni tɛrɛ o na jigi ciga We yigɛ ni,

di nɔɔni dɛdua di.

¹¹ Nɔɔni-nɔɔni tɛrɛ o na ye kulu na maŋi tɔn.

Nɔɔni-nɔɔni tɛrɛ o na lagɛ si o lwarɛ We.

¹² Ba maama mɛ ba kwaga mu ba ya We, yi ba maama tusi.

Nɔɔni-nɔɔni tɛrɛ o na ki lanyiranɛ, di nɔɔni dɛdua di.

¹³ Ba niɛ maa ŋɔni ni yibeelɛ niɛ na purɛ te tɔn.

Ba maa mai ba dindɛlimɛ ba ma ganɛ daani.

Ba niɛ ma cana ni bɛsankwɛ na jigi vɛan si guɛ nɔɔni te tɔn.

¹⁴ Ba maa sɔɔli wo-balwaarɛ ba pa nɔɔni.

¹⁵ Ba ma tiini ba duri lɛla ba ve ba guɛ nɔɔni.

¹⁶ Ba na de jɛgɛ kalu maama tɔn,

ba yɛni ba cɔgi wɛɛnu mu yi ba ta yaari nɔɔni zanzan.

¹⁷ Ba maa yɛri ywɛɛni cwɛŋɛ si ba tɔgi.

¹⁸ Ba maa bri ba ba kwarɛ We.»

¹⁹ Dí nan ye ni kulu maama We cullu tɔɔ kum na bri tɔn, ku pupuni ku pa balu cullu tum na te-ba tɔn mu. Kuntu ŋwaanɛ, nabiinɛ maama wú ba ba zigi We yigɛ ni si DL di ba taani, yi ba wuluwulu bá wanɛ o ni o purɛ si o ma ŋɔni o jɔŋi o tɛti. ²⁰ Nɔɔni-nɔɔni bá wanɛ o na

ciga We tee ni, o na tɔgi DL cullu tum tun nwaani. We cullu tum nan pai nabiinə mu lwarɪ ni ba ki ba tusi.

Dí na wú na ciga We tee ni te tun

²¹ We laan nan pe dí lwarɪ DL na pai nɔɔna nai ciga DL tee ni te tun, yi ku wu zigi cullu tɔgim baɲa ni. We cullu tɔɔ kum di We nijonə bam di nan maɲi ba bri cwəɲə kam kuntu. ²² Ku nan yi nɔɔna na ki ba wu-didua di Zezi Krisi tun nwaani mu We pai ba na ciga DL tee ni. Balu maama na ki ba wu-didua di Zezi Krisi tun wú na ciga We tee ni, beɲwaani nɔɔna maama yi bid-wi mu We yigə ni. ²³ Nabiinə maama ki lwarim mu yi ba daa wu maɲi di We paartɪ dɪm. ²⁴ We nan pai nɔɔna na ciga DL tee ni zaani mu, Zezi Krisi na nwi ba lwarim jini o ma joni-ba tun nwaani. We pai nɔɔna DL zaani dɪm kafə mu. ²⁵ DL ma pa Zezi ba o ji kaanum. O jana kam nunji ka ma vri nɔɔna ba lwarim wuni, di ba na ki ba wu-didua did-o tun nwaani. We ki kuntu mu si ku bri ni DL yi ciga tu mu. Faɲa faɲa tun, We deen ki wuzuru mu yi DL wu varɪ balu na ki lwarim tun zwa. ²⁶ Ku daari lele kuntu We pe dí lwarɪ ni DL yi ciga tu, di DL na joni nɔɔna ba lwarim wuni tun. Kuntu maa bri ni We jigi ciga, yi DL ta pai balu maama na ki ba wu-didua di Zezi tun di ta na ciga DL tee ni.

²⁷ Ku na yi kuntu, dí wú magi dí nyɔɔna beɛ baɲa ni mu? Kulukulu tərə. Beɲwaani, ku dai dí na tɔgi We cullu tum tun mu pe dí na ciga, ku yi dí na se dí ki dí wu-didua di Zezi tun nwaani mu. ²⁸ Beɲwaani dí ye ni nɔɔna wú na ciga We tee ni di ba na ki ba wu-didua di DL tun mu, si ku dai cullu tum tɔgim nwaani. ²⁹ Baɲa-We yi Zwifə bam yiranɪ We mu na? DL dai dwi-ge tiinə bam di We na? Eɛn, DL yi nabiinə maama We mu. ³⁰ We yi didua mu. Zwifə bam na ki ba wu-didua di DL, DL wú pa ba na ciga DL tee ni. Dwi-ge tiinə bam di nan na ki ba wu-didua di DL, DL wú pa ba di na ciga DL tee ni. ³¹ Kuntu nan ba lagi ku ta ni dí na ki dí wu-didua di We tun, DL cullu tum daa ba jigi kuri. Dí na ki dí wu-didua di We te tun laan pai DL cullu tum tiini ti jigi kuri mu.

Abraham na ki o wu-didua di We yi o na ciga DL tee ni te tun

4 Á pa dí nii dí nabaaru Abrahamdeen na yi te yi o na ciga We tee ni tun. ² We ya na pe-o ciga o na ki kəm-laaru tun nwaani mu, o ya wú ta jigi woɲo si o magi o nyɔɔni ku baɲa ni. O nan ba jigi woɲo si o magi o nyɔɔni We yigə ni. ³ We tɔɔ kum nan bri dɪbam ku wi: «Abraham ki o wu-didua di We, yi We pa o na ciga ku nwaani.» ⁴ Ku nan na yi nɔɔni na tunɪ tɪtɪni, o maɲi si o joni o nwaru mu o tɪtɪni dɪm nwaani, kuntu nan dai peeri mu o joni. ⁵ Ku daari nɔɔni wulu na ki o wu-didua di We, yi o ba tɪgi kəm-laaru tɪlu o na ki tun, We wú pa kuntu tu na ciga di o

na ki o wu-didua di DL tun nwaani. We mu yi wulu na yagi nɔɔ-balwaaru lwarim DL ma ce-ba yi DL pa ba na ciga DL tee ni tun. ⁶ Pe Davididi maɲi o ta kuntu dorɲ mu. O deen tagi o wi, nɔɔni wulu We na pe o na ciga yi ku dai o kəm-laaru nwaani tun yi yu-yoɲo tu mu.

⁷ Davidi maa wi:

«Balu We na yagi ba wo-balwaaru DL ma ce-ba tun jigi yu-yoɲo,

DL na saari ba lwarim dɪm tun nwaani.

⁸ Nɔɔni wulu na ki lwarim

yi We yagi DL ma ce-o yi DL daa ba ki-di DL bicari ni tun jigi yu-yoɲo.»

⁹ Davidi na nɔɔni wupolo taani dɪm kuntu tun, o nɔɔni balu na goni ba bəkəritɪn yiranɪ nwaani mu na? Aye. O nɔɔni balu na ba goni ba bəkəri tun di nwaani mu. Dí maɲi dí lwarɪ ni: «Abraham ki o wu-didua di We mu, yi We pa o na ciga ku nwaani.» ¹⁰ We na pe o na ciga DL tee ni kuntu tun, ku yi maɲa kalu o na goni tun mu na? Awo, ku yi o ta na wu goni maɲa kalu tun mu. ¹¹ Ku yi ku kwaga ni mu We pe o go si ku taa yi maana ku bri ni, We maɲi DL pa o na ciga o na ki o wu-didua di DL tun nwaani, ku loori o na wú go tun. Kuntu, balu maama di na wu goni yi ba ki ba wu-didua di We yi ku pa ba na ciga DL tee ni tun, ba di yi Abraham dwi tiinə ciga ciga mu. ¹² Balu maama di na goni yi ba ki ba wu-didua di We tun yi Abraham dwi tiinə mu, yi ku nan dai ba na goni tun yiranɪ má nwaani, ku yi ba na ki ba wu-didua di We tun nwaani mu, ni Abraham deen na ki o wu-didua di We ku loori o na wú go maɲa kalu tun.

We goni DL ni di Abraham, o na ki o wu-didua di DL tun nwaani mu

¹³ Ku dai Abrahamna tɔgi We cullu tum tun nwaani mu pe We go DL ni di Abraham di o dwi tiinə bam. Ku nan yi Abraham na ki o wu-didua di We yi o na ciga DL tee ni tun nwaani mu pe We go ni DL wi, DL wú pa o ba o taa te lugu kum. ¹⁴ Ku nan ya na yi balu na tɔgi cullu tum tun mu wú ba ba taa te lugu kum, dí na ki dí wu-didua di We te tun ya daa ba jigi kuri, yi We ni-gonim dɪm di ya wú ji kafə mu. ¹⁵ We cullu tum vɪun mu pai DL banɪ zaɲi di nɔɔna, ba na cɔgi-ti tun nwaani. Cullu nan na tərə, nɔɔna bá wani ba cɔgi-ti.

¹⁶ Kuntu, dí lwarɪ ni ku yi Abraham na ki o wu-didua di We tun nwaani mu pe We go ni did-o, si ku taa yi zaani peeri. Kuntu tun, Abraham dwi tiinə bam maama wú sunɪ ba na wo-laaru tɪlu We na goni ni si DL pa-ba tun. Ku dai balu na tɔgi We cullu tum tun yiranɪ mu wú na-ti, ku yi balu di na ki ba wu-didua di We ni Abraham di deen na ki te tun mu. Kuntu nwaani dɪbam maama wú wani dí bəɲi Abraham ni dí nabaaru. ¹⁷ We deen tagi di Abraham DL wi: «Amu goni a ni si a pa n ji dwi zanzan nabaaru mu.» Abraham na ki o wu-didua

di We tun, o suntu o ji dí nabaaru We yigə ni. Ku yi We duntu mu bi nɔɔna Dl pa ba yagi tuuni, yi Dl pa worjo maama ki maɲa kalu kulukulu ya ta na tərə tun. ¹⁸ We dɛen na tagi di Abraham Dl wɔ o dwi wú puli tun, Abraham ya yəri We na wú ki te Dl ki kuntu. Di kuntu di, o ta jigi tuna lanyranɩ, yi o ki o wu-didua di We. Kuntu ma pa o suntu o ji dwi zanzan nabaaru, nɩnɛni We na tagi ni o dwi dum wú puli te tun. ¹⁹ Abraham dɛen na ge fun si o yi bina bi tun, o ma na ni o tiini o kwɩn zanzan, o daa bá wani bu o lu. O ma na ni o kaani Sara di kwɩn zanzan o ke lura. Di kuntu maama o dɛen ta ki o wu-didua mu di We. ²⁰ O maa ba jigi bubwɛa di We na goni Dl ni si Dl pa-o kulu tun. O na ki o wu-didua di We tun, ku pai o zigi kəɲkəɲ, yi ku pa We na zulə. ²¹ O maa suntu o ye lanyranɩ ni, We wú wani Dl ki kulu Dl na goni Dl ni si Dl ki tun. ²² Ku yi kuntu nwaani mu ku pupuni ku wɩ: «We ma pa o na ciga di o na ki o wu-didua di Dl tun nwaani.» ²³ Ku nan na pupuni ku wɩ: «We ma pa o na ciga» tun, ku dai Abraham yranɩ nwaani mu ku pupuni kuntu. ²⁴ Ku pupuni dɩbam di nwaani mu. Bɛnwaani We wú pa dɩbam di na ciga Dl tee ni, di dí na ki dí wu-didua di Dl tun nwaani. Duntu mu bi dí Yuutu Zezi Dl pa o yagi tuuni. ²⁵ We nan mu ki Zezi nabiinə jɩɲa ni Dl pa o ti dɩbam lwarum nwaani. Dl ma daari Dl bi-o Dl pa o yagi tuuni o joori o na nwaɩ, si ku pa dí na ciga Dl tee ni.

Zezi na fɔgi dɩbam di We daani te tun

5 Dí na ki dí wu-didua di Zezi tun mu pe dí na ciga We tee ni. Kuntu, dɩbam di We fɔgi daani dí Yuutu Zezi Krisi nwaani mu. ² Zezi mu pe dɩbam yi We yigə, yi We ki dɩbam yu-yoɲo dí na ki dí wu-didua did-o tun nwaani. Kuntu tun, dí jigi tuna ni dí wú na paari-zulə We tee ni, yi ku pai dɩbam jigi wupolo lanyranɩ. ³ Dí nan ta jigi wupolo dí yaara yam wuni, bɛnwaani dí ye ni yaara wai ya pai dí fɔgi dí zigi di pu-dia. ⁴ Dí pu-dia kam yaara yam wuni tun laan maa pa dí zigi kəɲkəɲ maɲum wuni. Dí na zigi kəɲkəɲ maɲum wuni tun laan maa pa dí jigi tuna We tee ni. ⁵ Dí na jigi tuna kuntu tun, ku bá pa dí na dí cavura, bɛnwaani We tiini Dl ki Dl sono dɩbam bicara ni, di Dl na pe Dl Jorokum wu dɩbam wuni tun.

⁶ Dɩbam na bwənə yi dí wari dí jɔɲi dí tti tun, mu Zezi Krisi tɩga o ma vri dɩbam na yi nɔn-balwaaru tun, maɲa kalu We wuburɲa na lagi tun. ⁷ Ku cana si nɔɔnu sɛ o ti o dorj nwaani, di o na wú ti wulu nwaani tun na maɲi o yi ciga tu te di. Ku nan wai ku ki si nɔɔnu bá kwari fuuni si o ti nɔn-nɔm nwaani. ⁸ Ku nan na yi Baɲa-We, duntu bri dɩbam Dl na tiini Dl soe dɩbam te tun, di Dl na pe Zezi Krisi ba o ti dɩbam nwaani maɲa kalu dí ya ta na yi lwarum kərə tun. ⁹ Zezi na tɩga yi o jana kam nunji tun mu pe dí na ciga We tee ni. Ku nan na dwe didi tun, o laan wú jɔɲi dɩbam We ban-zɔɲɔ

kum wuni. ¹⁰ Dɩbam ya yi We duna mu. Dl Bu wum tuuni dum nan mu pe dɩbam di We fɔgi daani. Ku nan na dwe didi, dɩbam laan na jigi We nɔɔna tun, Dl Bu wum wú vri dɩbam, o na joori o bi o yagi tuuni tun nwaani. ¹¹ Kulu ta na wəli da tun, dí jigi wupolo lanyranɩ di We, di dí Yuutu Zezi Krisi na pe dɩbam di We fɔgi daani tun nwaani.

Adam na vɩn We ni tun mu pe tuuni ba, Zezi maa ja nwaɩ o ba

¹² Nabiinu didua nwaani mu pe lwarum ba lugu baɲa, yi lwarum di ja tuuni di wəli da di ba. Kuntu tun, nabiinə maama maɲi si ba ti mu, ba maama na ki lwarum tun nwaani. ¹³ Ku na wú loori si We ki Dl cullu tum Dl nɔɔna bam jɩɲa ni tun, di lwarum maɲi di wu lugu baɲa ni mu. Cullu tum nan ya ta na tərə tun, We ba jeeli nɔɔna lwarum. ¹⁴ Ku na zigi Adammaɲa kam ni si ku vu ku yi Moyisi maɲa kam tun, tuuni ya maɲi di wura mu yi di wai nabiinə. Di maa wai balu di na ki ba tusi, yi ku dai ni Adam dɛen na ki lwarum o vɩn We ni te tun.

Adam nan bri dɩbam Zezi na lagi o ba tun nyɩnyugu mu. ¹⁵ Ba nan dai bidwi. Bɛnwaani Adam dɛen na ki lwarum dilu tun dai bidwi di We na pe dɩbam pɛeri dilu zaani tun. Nabiinu didua kam kuntu lwarum dum nwaani mu pe nɔɔna zanzan ti. We zaani dum nan dwe kuntu, yi Dl tunji nabiinu didua, wuntu mu yi Zezi Krisi, si o ki nɔɔna zanzan yu-yoɲo ku ja gaali. ¹⁶ We na pe pɛeri dum nɔɔna zaani kuntu tun, ku dai bidwi ni Adam na ki lwarum te tun. Wuntu na ki lwarum o vɩn We ni bidwi tun mu pe We di nɔɔna sarɩya. Ku daari nɔɔna zanzan na ki ba tusi tun, We pɛeri dum nan pe ba lwarum zanzan ti yi ba na ciga Dl tee ni. ¹⁷ Nabiinu didua kam lwarum nwaani mu pe tuuni tɔgi da di jaani nɔɔna. Ku nan na dwe didi tun, balu maama We na ki-ba yu-yoɲo ku ja gaali, yi Dl kwəri Dl pa ba na ciga Dl tee ni tun, mu wú ta nwaɩ We paari dum wuni nabiinu didua wulu na yi Zezi Krisi tun nwaani.

¹⁸ Dí nan lwarɩ ni Adam na ki o tusi bidwi tun mu pe nabiinə maama na cɔgum We tee ni. Zezi Krisi yranɩ kəm-laa kum di nan mu pe nɔɔna na ciga yi ba jigi nwaɩ We tee ni. ¹⁹ Nabiinu didua kam na vɩn We ni dum tun mu pe nɔɔna zanzan yi lwarum kərə. Nɔɔnu didua kam na yi Zezi Krisi tun nan na sɛ We ni tun di wú pa nɔɔna zanzan na ciga We tee ni.

²⁰ We dɛen ki Dl cullu tum nɔɔna jɩɲa ni, si ku pa lwarum fɔgi di puli. Lwarum nan na puli kuntu tun, We na ki nɔɔna zaani te tun wú tiini ku puli zanzan ku dwəni. ²¹ Kuntu tun, lwarum tɔgi tuuni nwaani mu di maa te nɔɔna. We zaani dum nan tɔgi Dl na pai nɔɔna ciga te tun nwaani mu di maa di paari nɔɔna titari ni, si ba taa jigi nwaɩ kalu na ba ti tun We tee ni dí Yuutu Zezi Krisi nwaani.

Dí na jigi We ɲwi-duŋa kam Zezi Krisi ɲwaanɪ te tɪn

6 Dí nan wú ta ni bɛɛ mu? Dí wú ta ki lwarɪm mu, si ku wanɪ ku pa We zaanɪ dɪm tiini di puli dí tee ni na? ² Aye, dí bá ta ki kuntu doŋ. Ku na yi di lwarɪm jəgə ni, dɪbam ɲwi di twa mu. Kuntu tɪn, dí daa wú ki ta mu dí taá ɲwi lwarɪm wunɪ? ³ Abam yəri ni, dɪbam balu maama ba na miisi na wunɪ Zezi Krisi yɪri ɲwaanɪ tɪn, ku bri ni dí tɔgi dí wəli did-o o tuunɪ dɪm wunɪ mu na? ⁴ Kuntu, ba na miisi dɪbam na wunɪ tɪn, ku ɲwi di dí tɔgi did-o mu yi ba ki dɪbam did-o. Kuntu ma pa dí tɔgi di Zezi Krisi dí ɲwi We ɲwi-duŋa kam, ni dí Ko We na mɛ Dl paari dam dɪm Dl ma bi Zezi Dl pa o yagi tuunɪ yi o na ɲwɪa te tɪn.

⁵ Kuntu, dɪbam na tɔgi di Zezi dí ti tɪn, dí laan jigi woŋo didua mu did-o, yi dí daa ta wú tɔgi did-o dí bi dí yagi tuunɪ. ⁶ Dí ye ni, ba na pagɪ Zezi tuun-da-garakam baŋa ni ba gu tɪn, dɪbam lwarɪm ɲwi-doŋə kam di tɔgi ka ti mu, ku pa lwarɪm daa warɪ dɪbam. Kuntu tɪn, dí laan te dí titɪ mu lwarɪm jɪŋa ni, ⁷ bɛŋwaanɪ lwarɪm daa bá wanɪ di taa te wulu na tɔgi di Zezi o ti tɪn.

⁸ Dí na tɔgi di Zezi Krisi dí ti tɪn, dí jigi tɪna ni dí wú tɔgi did-o dí na ɲwɪa. ⁹ Bɛŋwaanɪ dí ye ni Zezi Krisi bi o yagi tuunɪ yi o daa bá joori o ti. Kuntu ɲwaanɪ tuunɪ daa ba jigi dam o baŋa ni. ¹⁰ Zezi na tɔgi kuntu tɪn, ku yi si o cɔgi lwarɪm dam mu. O tɔgi bidwɪ yɪranɪ mu o ma kweeli. O laan nan na ɲwi tɪn, o ɲwɪa kam zuli We mu. ¹¹ Ku yi kuntu mu di abam di. Ku na yi di lwarɪm jəgə ni, lwarɪ-na ni á ɲwi di twa mu te. Ku nan na yi abam di We laŋa ni, á ɲwi mu Zezi Krisi ɲwaanɪ.

¹² Kuntu ɲwaanɪ abam daa yi pa lwarɪm di dam á yɪra yalu na tu tɪn baŋa ni. Á nan yi sɛ á pa wo-bal-waaru tɪlu á fra na zuurɪ tɪn wanɪ abam. ¹³ Yi sɛ-na á pa lwarɪm taa te abam si ku pa á taá ki kəm-balwaaru. Nan kwe-na á titɪ á ki We jɪŋa ni, si á ɲwi ni balu na tɔgi yi We pa á joori á bi á na ɲwɪa tɪn mu. Kwe-na á maama á pa We, si Dl ma tɔŋɪ kulu na yi cɪga tɪn. ¹⁴ Lwarɪm daa ba te abam, bɛŋwaanɪ á na jigi ɲwɪa We tee ni tɪn, ku dai si á taá ɲwi Dl cullu tɪm tɔgum ɲwaanɪ, ku yi Dl zaanɪ dɪm ɲwaanɪ mu.

Dí maŋɪ si dí taá ki lanyɪranɪ mu maŋa maama

¹⁵ Ku nan bri dɪbam ni bɛɛ mu? Dí na jigi ɲwɪa We tee ni Dl zaanɪ dɪm ɲwaanɪ yi ku dai si dí taá ɲwi Dl cullu tɪm tɔgum ɲwaanɪ tɪn, ku bri ni dí jigi cwəŋə si dí taá ki lwarɪm mu na? Awo, ku dai kuntu. ¹⁶ Á ye lanyɪranɪ ni, á na kwe á titɪ á ki kɔkɔni jɪŋa ni si á taá yi o gambɛ yi á sɛ o ni, á sunɪ á yi á na sɛ wulu tɪn gambɛ mu. Kuntu tɪn, á na yi lwarɪm gambɛ, tuunɪ laan mu wú ba di ja abam. Á nan daa na yi balu na sɛ We ni tɪn, á wú na cɪga Dl tee ni. ¹⁷ A nan ki We le, di abam dɛɛn ya na yi lwarɪm gambɛ yi á laan kwe á titɪ á pa We cɪga

kam zaasɪm yi á sɛ-ka di á wu maama tɪn. ¹⁸ We mu vri abam lwarɪm jɪŋa ni, yi á laan ji Dl cɪga kam tuntuŋa.

¹⁹ Abam wubuŋa ta na wu bɪgi tɪn mu pɛ a kwe nabi-inə mɪmaŋa a ma maŋɪ a bri abam kuntu doŋ. Abam dɛɛn kwe á maama mu á pa wo-digiru di lwarɪm kikiə yi á yi ti gambɛ, yi á tɔŋɪ wo-lwaanu ku ja gaali. Lele kuntu, á laan nan maŋɪ si á kwe á maama mu á pa We cɪga kam, si á taá yi ka gambɛ si á taá ɲwi di wu-ponjo. ²⁰ Abam dɛɛn na yi lwarɪm gambɛ tɪn, We cɪga kam ya ba te abam. ²¹ Abam na ki wo-yɔkɔru tɪlu tɪn dɛɛn jigi bɛɛ nyɔkɔru mu ti pa abam? Ti laan nan jigi cavura mu di abam. Wəənu tuntu kweelim je nan yi tuunɪ mu. ²² Ku daari lele kuntu We vri abam lwarɪm gambɛem wunɪ, yi á laan yi Dl gambɛ-sonnu mu. Kuntu ɲwaanɪ á jigi nyɔkɔru di á na ɲwi di wu-ponjo tɪn, yi ku kweelim je ni á wú na ɲwɪa kalu na ba ti tɪn We tee ni. ²³ Lwarɪm ɲwɪuru yi tuunɪ mu. Ku daari We pɛɛrɪ dɪlu Dl na pɛ dɪbam zaanɪ tɪn mu yi ɲwɪa kalu na ba ti tɪn We tee ni, dí na ɲwi di dí Yuutu Zezi Krisi tɪn ɲwaanɪ.

Cullu tɪm daa ba te dɪbam

7 A ko-biə-ba, á maama ye cullu laŋa na yi te. Kuntu ɲwaanɪ á ye ni cullu na te kɔkɔni, ku yi si ku taa ve o tuunɪ mu. O nan na tɪga, ti daa ba te-o. ² Ku ɲwi ni kaanɪ na zu baru te tɪn mu. Culu bri ni o baru wum ta na ɲwi maŋa kalu tɪn, o ba jigi cwəŋə si o yagi o baru wum. O baru wum nan na tɪga, o laan jigi ni si o zu baru wudoŋ, culu daa wu vɔgi-ba daanɪ. ³ Kuntu ɲwaanɪ, o baru wum ta na ɲwi, yi kaanɪ wum na ve o zu baru wudoŋ, o cɔgi mu. O baru wum nan na tɪga, culu kum daa wu vɔgi-ba daanɪ. O laan na zu baru wudoŋ, o daa wu cɔgi.

⁴ A ko-biə-ba, ku yi kuntu mu di abam di. Ku na yi cullu tɪm laŋa ni, abam maama ɲwi di twa mu te, Zezi Krisi na tɔgi tɪn ɲwaanɪ. Kuntu ma pa dí yigə li cullu tɪm wunɪ, yi dí jigi cwəŋə si dí ki dí titɪ kɔkɔni wudoŋ jɪŋa ni, wuntu yi Zezi wulu na bi o yagi tuunɪ tɪn. Ku maa paí dí tɔŋɪ titɔŋ-ɲuna dí pa We. ⁵ Dí dɛɛn ki wo-yɔkɔru tɪlu dí wubuŋa na lagi tɪn. We cullu tɪm nan bri dɪbam kulu na yi lwarɪm tɪn, yi dí fra ta yəni ya zuurɪ wəənu tɪm kuntu. Ku dɛɛn ma pa dí ki kəm-balwaaru tɪlu na jigi dɪbam ti ve tuunɪ tɪn. ⁶ Cullu tɪm dɛɛn tiini ti puunɪ dɪbam mu di dam. Lele kuntu ti nan daa ba te dɪbam, dí na tɔgi di Zezi dí ti tɪn ɲwaanɪ. Kuntu tɪn, dí na tɔŋɪ We titɔŋa yam te tɪn, ku yi Dl Jorokum na wu dí bicara ni tɪn ɲwaanɪ mu. Dí laan tɔgi cwə-duŋa kam kuntu, si ku dai cwə-doŋə kalu na yi cullu tɪlu na pupunɪ ti tiŋi tɔkɔ wunɪ tɪn ɲwaanɪ.

We cullu tɪm bri dɪbam lwarɪm na yi te tɪn

⁷ Bɛɛ mu dí nan wú ta cullu tɪm laŋa ni? Ti yi lwarɪm mu na? Aye, ku dai kuntu. We cullu tɪm nan mu pɛ a

lwarı lwarım na yi te tın. Tı ya na wu brı nı: «Yı pa n yi zu n donnə wəənu», a ya bá ta ye nı a yi na zu a donnə wəənu, ku yi lwarım mu. ⁸ Culu kum kuntu nan mu pe lwarım na cwəŋə dı zu a wubunja ku pa a yi zu wəənu zanzan. Cullu nan na tərə, lwarım bá ta jıgı dam. ⁹ A dɛɛn ya ta na yəri Wɛ cullu tım tın, a ŋwı mu a ya ba liə. A laan nan na tu a lwarı Wɛ cullu tım na brı kulu tın mu pe lwarım jıgı dam a banja nı, ¹⁰ yi a nı nı a tıgı mu te. Wɛ cullu tılu ya na maŋı sı tı pa nɔɔna ŋwıa tın laan pe tuunı mu ja-nı. ¹¹ Bɛŋwaanı, a na ni cullu tım tın mu pe lwarım laan na cwəŋə dı ganı-nı, yi dı tɔgı cullu tım ŋwaanı dı pa tuunı ja-nı. ¹² Kuntu nan brı nı Wɛ cullu tım ba jıgı lwarım mu. Ni dılu maama Wɛ na pe dıbam tın ba jıgı lwarım. Dı yi lanyıranı mu yi dı jıgı cıga.

¹³ Kuntu nan brı nı Wɛ cullu tılu na lana tın mu jaanı a tuunı dım dı ba na? Awo. Ku yi lwarım mu dɛ Wɛ cullu tım dı pa tuunı ja-nı. Kuntu kı sı nɔɔna mu wanı ba lwarı lwarım na sıunı dı yi te tın. Cullu tım ma pa lwarım tiini dı pulı dı brı dı na yi balɔɔ te tın.

Lwarım dam na tıŋı nabiinə wunı te tın

¹⁴ Dı ye nı Wɛ cullu tım tɔgı Dı wubunja na lagı te tın mu. Amu nan yi lugu banja nabiinu mu, yi a yi lwarım gambaa. ¹⁵ A nan yəri wonjo kulu a na kı tın kuri. Amu yəni a ba kı kulu a na lagı tın, yi a laan daarı a kı kulu a na culı tın. ¹⁶ A na yəni a kı kulu a na ba lagı sı a kı tın, ku brı nı a sɛ nı Wɛ cullu tım yi cıga mu. ¹⁷ Kuntu, ku dai nı a tıti mu paalı a kı wəənu tım kuntu, ku nan yi lwarım dılu na wu a wunı tın mu pa a kıa. ¹⁸ A nan ye nı lanyıranı təri a wunı, dı a na yi nabiinu yi a fra zuuru lugu banja wo-yɔɔru tın. Bɛŋwaanı, a na yəri a jıgı wubunja sı a kı lanyıranı, a ta warı lanyıranı wum a kı. ¹⁹ A yəri a ba kı lanyıranı nı a wubunja na lagı te tın, yi a laan daarı a kı wo-balwaarı tılu a na ba lagı sı a kı tın. ²⁰ A na yəri a kı kulu a wubunja na ba lagı sı a kı tın, ku brı nı ku dai a tıti mu paalı a kı wəənu tım kuntu, ku yi lwarım dılu na wu a wunı tın mu pa a kıa.

²¹ A nan lwarı ku na yəri ku kı amu te tın: A na yəri a bunı sı a kı kulu na lana tın, ku yi lwarım yıranı mu aá kı. ²² A tiini a jıgı wupolo a bıcarı nı dı Wɛ cullu tım.

²³ A nan ye nı dam didonj mu wu amu wunı, ku na lagı sı ku pa a taa tɔgı cwəŋə kalu na ba lana tın. Dam dım kuntu maa lagı sı dı cɔgı a wubunja yam na lagı sı ya da cwə-ŋunja kalu tın. Kuntu maa puunı amu, yi lwarım dılu na wu a wunı tın pa a ta tɔgı lwarım cwəŋə.

²⁴ Lɛɛru maa jıgı-nı, lwarım dılu na wu a wunı tın na lagı sı dı pa tuunı ja-nı tın ŋwaanı. Wɔɔ mu wú wanı o vrı-nı o yagı? ²⁵ Amu kı Wɛ le dı Yuutu Zezi Krisi ŋwaanı. Wuntu mu wú jonjı-nı.

Ku na yi a wubunja yam wunı, a sɛ Wɛ cullu tım mu. A nan na yi lugu banja nabiinu tın mu pa a tɔgı lwarım cwəŋə.

Wɛ Joro kum na paı dı ŋwı dı Wɛ te tın

⁸ Kuntu tın, balu na ŋwı dı Zezi Krisi tın, Wɛ daa bá dı ba taanı sı Dı cɔgı-ba. ² Wɛ Jorokum mu paı dı jıgı ŋwıa Wɛ tee nı Zezi Krisi ŋwaanı. Wɛ Joro kum dam dım mu pe dı na vrım lwarım dı tuunı jıŋa nı. ³ Dıbam na yi nabiinə yi dı bwənə tın mu paı dı warı Wɛ cullu tım dı da. Kuntu ŋwaanı dı daa bá wanı dı na cıga Wɛ tee nı Dı cullu tım tɔgım ŋwaanı. Wonjo kulu cullu tım na wu wanı tı kı tın, Wɛ mu kıa, dı Dı na tıŋı Dı tıti Bu sı o ba o ji nabiinu, yi o nı dı nabiinə balu lwarım na wal-ba tın. O ma ba o tı nabiinə lwarım ŋwaanı, sı o ma cɔgı lwarım na jıgı dam dılu nabiinə banja nı tın. ⁴ Wɛ kı kuntu sı ku pa dı na cıga mu Dı tee nı, sı dı na cwəŋə dı kı kulu maama Wɛ cullu tım na brı nı ku maŋı tın. Bɛŋwaanı dıbam yi balu na tɔgı Wɛ Joro kum cwəŋə tın mu, sı dı daa ba tɔgı wo-yɔɔru tılu nabiinə fra na zuuru tın. ⁵ Balu nan na tɔgı wo-yɔɔru tım kuntu donj tın tiini ba kwe ba wubunja ba tıŋı wəənu tılu nabiinə wubunja na lagı tın banja nı mu. Ku daarı balu na tɔgı Wɛ Joro kum cwəŋə kam tın kwe ba wubunja ba tıŋı wo-laaru tılu Wɛ Joro kum wubunja na lagı tın banja nı mu. ⁶ Nɔɔnu wubunja na tɔgı wo-yɔɔru tılu nabiinə fra na zuuru tın, tuunı wú ja kuntu tu. Wulu wubunja nan na tɔgı Wɛ Joro kum cwəŋə kam tın wú na ŋwıa Wɛ tee nı dı wu-zuru. ⁷ Bɛŋwaanı, nɔɔnu na tɔgı nabiinə wubunja-yɔɔru tım, o yi Wɛ dum mu, o ba kı kulu Wɛ niə yam na brı tın, o nan warı-ya dı o sɛ. ⁸ Balu maama na tɔgı wo-yɔɔru tılu nabiinə wubunja na lagı tın bá wanı ba pa Wɛ wu poli.

⁹ Abam nan ba tɔgı nabiinə wubunja-yɔɔru na lagı kulu tın. Á tɔgı Wɛ Jorokum na lagı kulu tın mu, ku na wu á bıcarı nı tın ŋwaanı. Zezi Krisi Joro kum nan na təri nɔɔnu wulu bıcarı nı tın, o dai Zezi nɔɔnu. ¹⁰ Zezi Krisi na wu á bıcara nı tın, o Joro kum mu paı á ŋwı dı Wɛ, á na nɛ cıga Dı tee nı tın ŋwaanı. Á yıra yam nan maŋı sı ya tı mu lwarım dım ŋwaanı. ¹¹ Wɛ mu bi Zezi Dı pa o yagı tuunı. Kuntu ŋwaanı, Dı Joro kum na sıunı ku wu á bıcara nı, Wɛ wú pa abam yıra yalı na maŋı sı ya tı tın joorı ya na ŋwıa, Dı Joro kum na wu á bıcara nı tın ŋwaanı.

¹² Kuntu, a ko-biə-ba, dı maŋı sı dı taá ŋwı nı Wɛ Joro kum na lagı te tın mu, sı ku dai sı dı taá tɔgı wo-yɔɔru tılu nabiinə wubunja na lagı tın. ¹³ Bɛŋwaanı, á na tɔgı wo-yɔɔru tılu nabiinə wubunja na lagı tın, tuunı wú ja abam. Ku daarı, á nan na tɔgı Wɛ Joro kum dam ŋwaanı á cı á tıti dı kəm-balwaarı tılu á fra na zuuru tın, á wú na ŋwıa Wɛ tee nı. ¹⁴ Balu maama na paı Wɛ Joro kum brı-ba cwəŋə tın yi Wɛ biə mu. ¹⁵ Joro kulu Wɛ na kı á bıcara nı tın ba paı fuunı jıgı abam daga nı gambɛ te. Wɛ Joro kum nan paı á yi Wɛ biə mu. Ku maa paı dı jıgı cwəŋə sı dı bəŋı Wɛ nı Dı Ko Baba.

¹⁶ Wɛ Joro kum mu paı dıbam jwəəru tım lwarı nı dı

suntú dí yí Wé biə mu. ¹⁷ Dí na yí Wé biə tún, dí wú ba dí na wo-laaru tulu maama DL na tiji sí DL pa DL biə bam tún. Dí wú tɔgi dí DL Bu Zezi Krisi dí jorji kulu maama Wé na tiji sí DL pa-o tún. Dí na tɔgi dí Zezi dí na yaara, dí laan wú ba dí tɔgi dí-d-o dí na paari zulé.

Dí jigi tuna ní dí wú na paari-zulé Wé tee ní

¹⁸ Amu ye ní dí na jigi yaara yalu lele tún bá waní ya taa mai dí paari-zulé yalu dí na wú na Wé tee ní tún. ¹⁹ Wé na kí wəənu tulu maama tún tiini tí lagi sí tí na de dum Wé na wú ba DL brí DL biə bam paari-zulé jaja tún. ²⁰ Wəənu tulu maama Wé na kí tún tu tí daa ba jigi kuri. Ku nan dai wəənu tím títí mu lagi kuntu. Ku yí Wé mu pé tí jí kafe, yí DL nan pai tí ta jigi tuna ní, ²¹ wəənu tulu maama DL na kí tún wú ba tí na vrím, sí tí daa yí cɔgi ní tí zím na yəni tí cɔgi te tún. Wé wú fɔgi DL kwé-tí sí tí laan ba tí taa jigi lam DL tee ní, sí kú manji dí DL biə bam na wú na paari-zulé yalu tún.

²² Dí nan ye ní wəənu tulu maama Wé na kí tún jigi cam mu dí zím maama, ní kaani na vri pugə yí o kúnté te tún. ²³ Ku nan dai wəənu tím kuntu yíraní, kú yí dí díbam balu Wé na kí DL Jorokum dí bícara ní tún dí mu. Kuntu mu yí Wé dayigə péeri dílu na brí ní dí wú ba dí na DL wo-laaru tím maama. Díbam dí nan kúnté mu, yí dí jigi tuna dí cəgi manja kam Wé na wú pa dí jí DL títí sɔɔ biə, sí DL vri dí yíra yam yaara maama wuní. ²⁴ Wé na vri díbam tún mu pai dí jigi tuna ní dí wú na kulu DL na wú pa díbam tún. Dí ya na manji dí na kulu dí na jigi tuna kú nwaani tún, dí ya daa bá ta jigi kú tuna. Nɔɔn-ɔɔn ba ta túnté kulu o na manji o na tún. ²⁵ Dí nan ta jigi tuna sí dí wú na Wé wo-laaru tulu dí ta na wu né tún. Kuntu nwaani mu dí zuri dí yíra dí cəgi tí manja kam.

²⁶ Wé Joro kum dí nan wəli díbam, dí na bwəəné tún nwaani. Díbam yəri dí na wú loori Wé te sí kú manji tún. DL Joro kum nan loori-DL kú pa díbam dí nwaana yalu na bá waní ya ta dí nabiinə bitari tún. ²⁷ Wé nan ye dí bícara na yí te tún, yí DL kwəri DL ye DL Joro kum dí wubunja na lagi kulu tún, bənwaani Wé Joro kum tɔgi Wé wubunja na lagi te tún mu, yí kú loori Wé kú pa díbam balu na yí DL nɔɔna tún.

²⁸ Dí ye ní balu na soe Wé yí DL bənji-ba ní DL na manji DL lí wubunja te tún, DL kí-ba lanyíraní wonjo maama wuní. ²⁹ Wé deen manji DL jigi bantu wubunja DL bícarí ní fanja fanja mu, yí DL daari DL kuri-ba sí ba laan ba ba taa nyl ní DL Bu wum na yí te tún. Kuntu ma wú pa Wé Bu Zezi na nyaana zanzan, balu dí na yí Wé biə yí ba sanji o kwaga tún nwaani. ³⁰ Wé nan na manji DL kuri balu tún mu DL bənji sí ba taa yí DL nɔɔna. DL na bənji-ba kuntu tún, DL ma pa ba na ciga DL tee ní. Balu DL na pé ba na ciga kam tún mu DL pé ba na paari-zulé DL tee ní.

Wé sono kum na tiini kú dagi te tún

³¹ Kú na yí kuntu tún, dí wú ta ní bəe mu? Wé na wura dí díbam tún, nɔɔn nɔɔn mu wú waní o cɔgi díbam? ³² Wé nan wu vln sí DL títí Bu wum na yaara, yí DL sé DL kí-o nabiinə jija ní sí o tí díbam maama nwaani. Wé na pé díbam DL Bu wum kuntu tún, DL ta wú kwe wo-laaru maama DL pa díbam zaani DL wəli da. ³³ Nɔɔn-ɔɔn bá waní o cɔ díbam balu Wé na kuri tún DL yigə ní. Bənwaani kú yí Wé títí mu pé dí na ciga DL tee ní. ³⁴ Nɔɔn-ɔɔn bá waní o pa dí ga bura Wé tee ní. Bənwaani kú yí Zezi Krisi títí mu tigi díbam nwaani, yí o joori o bí o yagi túnté o jigi nwa Wé tee ní. O laan maa je Wé jazim ní yí o loori Wé o pa díbam. ³⁵ Nɔɔn-ɔɔn bá waní o cɔgi díbam dí Zezi Krisi sono kum daani. Yaara mu wú waní ya cɔgi díbam dí Zezi Krisi sono kum na? Wu-cɔgi mu naa, bəesa mu naa, kana mu naa, yinigə mu naa, cam dílu na wú ba tún mu naa, naa túnté mu? Awo, tí bá waní tí cɔgi díbam dí Zezi Krisi sono kum daani. ³⁶ Kú pupunté Wé nɔɔn kum wuní kú wí:

«Díbam na yí nmu Wé nɔɔna tún mu pai dí tɔgi túnté wu dí ké de maama.

Ba kwe díbam ba má jí ní peeni sílu ba na jigi ba ve ba gu te tún mu.»

³⁷ Wé nan na soe díbam tún, DL tiini DL pai díbam wəənu tím kuntu maama wuní. ³⁸ Bənwaani amu ye lanyíraní ní kulukulu tərə kú na wú waní kú cɔgi díbam dí Wé sono kum daani. Kú na yí túnté naa nwa, naa kú na yí malesí naa weyuu tɔlampolo dídeera bam maama, naa kú na yí zím wəənu naa jwa wəənu tulu na búnté tún, naa wəənu tulu maama na jigi dam nabiinə banja ní tún, ³⁹ kú na yí wəənu tulu na jigi dam weyuu tɔlampolo ní dí tulu na jigi dam tɔgi kuri ní tún, naa wəənu tulu maama Wé na kí tún, túnté maama wuní kulukulu bá waní kú cɔgi díbam dí Wé sono kum daani, bənwaani kú yí sono kulu Wé na jigi dí díbam dí Yuutu Zezi Krisi nwaani tún mu.

Wé na kuri balu sí ba taa yí DL nɔɔna tún

9 Amu na yí Zezi Krisi nɔɔn tún, a nɔɔn ciga mu sí kú dai vwan. Wé Jorokum na wu a bícarí ní tún mu pai a ye ní kú suntu kú yí ciga mu, ² dí a na brí ní a wu tiini kú cɔgi yí a jigi líə manja maama amu títí dwi tiinə bam nwaani dí ba na wu sé Zezi Krisi tún. ³ A ya wú ta lagi sí Wé cɔgi amu títí DL daari DL nɔɔn-ɔɔn Zezi Krisi tee ní, dí kú na wú waní kú pa a ko-biə Zwifə bam na vrím. ⁴ Ba yí Yisrayel dwi tiinə mu. Kú yí bantu mu Wé deen pé ba jí DL biə, yí DL pa-ba DL paari-zulé yam. DL ma go ní ní DL wú ta wura dí ba, yí DL daari DL kí DL cullu tím ba jija ní. DL ma brí-ba ba na manji sí ba taa zuli-DL te tún. DL ma daari DL go niə dí ba. ⁵ Ba dwi dum kuri nunji díbam nabaaru Abraham dwi dum wuní mu.

Ba na lugi Zezi Krisi lugu baŋa ni tun, ku yi bantu dwi dum wuni mu ba lug-o. Wuntu mu yi wænu maama Tu. O maa yi We yi o maŋi di zulə si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tun. Amina.

⁶ A nan ba lagi a ta ni We na goni DL ni si DL ki kulu tun jigi kafɛ. Bɛŋwaani ku dai ni Yisrayeli dwi tiinə bam maama mu suni ba yi Yisrayeli tiinə cɪga cɪga We yigə ni. ⁷ Abraham dwi tiinə bam maama nan dai o biə cɪga cɪga We yigə ni. We deen tagi di Abraham DL wɛ: «Nmu bu Yizaki dwi dum yurani mu wú ta yi n dwi tiinə cɪga cɪga.» ⁸ Ku bri ni We tee ni, ku dai biə balu maama Abraham na lugi tun mu yi We biə cɪga cɪga. Ku nan yi biə balu We na goni ni ba ŋwaani tun mu suni ba yi DL biə cɪga cɪga. ⁹ Bɛŋwaani We deen goni ni DL wɛ: «Maŋa kam kuntu na joori ka yi, amu wú joori a ba di Saralugi bəkərə.»

¹⁰ Ku de kuntu mu yi dɪbam nabaaru Yizaki kaani Rabeka deen ja pugə o lu yiywa bale. ¹¹⁻¹² Maŋa kam Rabeka ta na wu lugi o biə bale bam yi ba daa ta yəri lanyirani naa balɔɔ tun, We deen tagi did-o DL wɛ: «Nakwi wum mu wú ta yi o nyaani wum tunturɔ.» Ku ki kuntu si We na kuri-ba daani te tun mu tɔgi DL na maŋi DL li wubuŋa te tun. Ku bri ni We kurim dum tɔgi DL na bəŋi wulu si o taa yi DL nɔɔni tun mu, si ku dai nɔɔni wum titurɔ ŋwaani, ¹³ ni ku daa ta na pupuni We tɔɔni kum wuni ku wɛ: «Amu soe Zakɔbi, yi a daari a yagi Ezayu.»

¹⁴ Dí nan wú ta ni bɛɛ mu? Dí bá wani dí ta ni We ba jigi cɪga di DL na ki te tun. ¹⁵ Bɛŋwaani We deen tagi di Moyisi DL wɛ:

«Amu wú ja nɔɔni wulu ŋwaŋa
a na lagi tun mu,
yi a daari a duri nɔɔni wulu yibwənə
a na lagi tun.»

¹⁶ Kuntu bri ni ku maama tɔgi We na jigi nɔɔni ŋwaŋa te tun mu, si ku dai nabiinə wubuŋa na lagi kulu tun naa ba titurɔ na yi te tun ŋwaani. ¹⁷ Ku pupuni We tɔɔni kum wuni, ni We deen tagi di Ezipipa-faru wum DL wɛ: «Amu pɛ n di paari si a wani a tɔgi nmu ŋwaani mu a bri nɔɔni amu dam dum na mai te tun, si ku pa nɔɔni taa zəŋi amu yiri dum lugu baŋa maama ni.» ¹⁸ Ku bri ni We duri balu ŋwaŋa DL na lagi tun mu, yi DL daari DL pa badonnə ta ku ba wuru ni DL na lagi te tun.

We jigi ni si DL ki DL wubuŋa na lagi te tun

¹⁹ Abam wu didua wai o bwe amu ni: «Ku na yi kuntu, bɛɛ mu yi We nan bri ni nɔɔni ki ba cɔgi? Nɔɔni nɔɔni nan bá wani o vin kulu We na lagi si o ki tun.»

²⁰ Nabiinu yi kɔɔ mu si o wani o magi kantɔgi di We? Kuntu tun, kamɔɔni wú wani ku bwe ku mɔɔni wum ni: «Bɛɛ mu yi n mɔɔni tintu don» na? ²¹ Bɛŋwaani kamɔɔni wum jigi cwəŋə si o kwe dɔgi o ma mɔ kamwaru tulu dwi maama o na lagi tun. O wai o cɛ dɔgi kum

kuntu o maa mɔɔni kamɔɔni si ku taa yi lunni nyim, yi o daari o mɔɔni kudon si ku taa yi titurɔ nyim.

²² Ku nan yi kuntu mu di We. DL na lagi si DL bri nɔɔni DL ban-zɔŋi kum di DL dam dum na mai te tun, DL jigi cwəŋə si DL ki kuntu. DL nan pɔni DL bani mu di balu na pɛ DL bani zanɔ yi ba maŋi di cɔgum tun, ²³ si DL daari DL pa nɔɔni balu DL na jigi ba ŋwaŋa tun tɔgi ba na DL paari dum na tiini di jigi zulə te tun. Bantu mu yi balu DL na maŋi DL li si ba zu DL paari zulə yam wuni tun. ²⁴ Ku nan yi dɪbam mu kuntu. We mu kuri dɪbam nabiinə dwi maama wuni, yi ku dai Zwifə dwi dum yurani má wuni, ²⁵ ni ku na maŋi ku pupuni Oze tɔɔni kum wuni te tun. We deen tagi DL wɛ:

«Nɔɔni balu ya na dai amu nɔɔni tun,
mu a laan wú bəŋi-ba ni amu nɔɔni.
Dwi tiinə balu amu ya na ba soe tun,
mu a laan wú bəŋi-ba ni amu nɔɔni-sonnu.»

²⁶ «Je silu ni nɔɔni We ya na tagi di ba DL wɛ,
ba dai DL nɔɔni tun,
ku yi dáani mu ba laan wú bəŋi-ba ni
ŋwɛ Tu Baŋa-We biə.»

²⁷ Ezayidi deen tagi Yisrayel tiinə bam taani o wɛ:
«Yisrayeli tiinə bam na maŋi ba tiini ba daga
ni bugə ni kasullu na daga te tun,
ba funfun yurani mu wú na vrɔm.»

²⁸ Bɛŋwaani Yuutu Baŋa-We bá daani si DL ki kulu maama DL na maŋi DL li wubuŋa si DL ki tun lugu baŋa ni.»

²⁹ Ku ta yi nɔɔni Ezayi na maŋi o ta te o wɛ:
«Dam-fɔɔ Tu Baŋa-We ya na wu daari dɪbam biə
badaara DL yagi,
si ku pa dí dwi dum tonji,
dí ya wú ti mu,
ni Sodɔmdi Gomɔɔni tiinə bam dwi dum deen na ti te
tun.»

³⁰ Dí nan wú ta ni bɛɛ mu? Dwi-ge tiinə balu ya na ba kwaan si ba na cɪga We tee ni tun laan mu tu ba na cɪga We tee ni, ba na ki ba wu-didua di We tun ŋwaani.

³¹ Ku daari, Yisrayeli tiinə bam na tiini ba kwaan si ba na cɪga We tee ni DL cullu tum tɔgum ŋwaani tun, ba wu nɛ. ³² Bɛɛ mu yi ba nan wu nɛ cɪga We tee ni? Bantu ya bunɔ si ba na cɪga ba kəm-laaru tum ŋwaani mu, yi ku dai ni ba ki ba wu-didua di We. Ba na vin si ba sɛ We kuntu tun, ku maa nyl di ba magi ba naga mu di kandwe dlu na pai nɔɔni tri ba tun, ³³ ni ku na maŋi ku pupuni We tɔɔni kum wuni ku wɛ:

«Nii-na, amu We lagi a cwi kandwe mu Siyɔni.

Di maa yi kandwe dlu nɔɔni na wú magi ba titi di di ba tu tɔga ni tun.

Ku daari nɔɔni wulu na ki o wu-didua di wulu na yi kandwe dum kuntu tun,
cavura bá fɔgi ya ja kuntu tu.»

10 A ko-biə-ba, amu tiini a laga si Yisrayeli tiinə bam na vrɔm, yi a yəni a loori We a pa-ba ku

ηῶαανι. ² Amu wú want a pa ciga ni ba tiini ba lagɪ sɪ ba tuŋi ba pa Wɛ, ba nan yəri cwəŋə kalu ba na maŋɪ sɪ ba tɔɔi tɪn mu. ³ Ba maa yəri cwəŋə kalu Wɛ na pɛ sɪ nabiinə tɔɔi da ba ma na ciga DL tee ni tɪn. Ba maa tiŋi ba titi cwəŋə sɪ ba maa na ciga Wɛ tee ni, yi ba ba sɛ sɪ ba taa tɔɔi cwəŋə kalu Wɛ na tiŋi tɪn. ⁴ Zezi Krisi mu pɛ Wɛ cullu tum tɔɔim cwəŋə kam laan ba ka kweeli, ku ma pa balu maama na kɪ ba wu-dɪdua dɪd-o tɪn laan na ciga Wɛ tee ni.

Nɔɔnu wulu maama na kɪ o wu-dɪdua dɪ Zezi tɪn wú na vɪm

⁵ Moyisi dɛɛn pupuni nɔɔnu na wú kɪ te sɪ o ma na ciga Wɛ tee ni DL cullu tum tɔɔim ηῶαανι tɪn. O pupuni o wɪ: «Wulu na kɪ Wɛ cullu tum na wɪ te tɪn wú na ηῶα ku ηῶαανι.» ⁶ Ku nan daa na yi nɔɔnu na wú kɪ te sɪ o ma na ciga Wɛ tee ni o na kɪ o wu-dɪdua dɪ DL tɪn ηῶαανι, ku pupuni ku wɪ: «Yi zaŋi n bwe n titi nɪnɛɛni, wɔɔ mu wú want o di Wɛ-sɔɔɔ?» Ku lagɪ ku ta ni, sɪ o pa Zezi Krisi tu o ba o zəni dɪbam. ⁷ «Nan yi bwe n titi ni, wɔɔ mu wú want o tu curu?» Ku lagɪ ku ta ni, sɪ o pa Zezi bi o yaɔi tuuni sɪ o joori o ba. ⁸ Ku nan maŋɪ ku pupuni ku wɪ: «Wɛ taani dɪm dai yigə yigə dɪ nmu, dɪ wu nmu ni ni dɪ n bɪcarɪ ni.» Kwəŋə kam kuntu mu dɪbam tɔɔi dɪ bri nɔɔna sɪ ba kɪ ba wu-dɪdua dɪ Zezi. ⁹ Ku tagɪ ku wɪ, nmu na tagɪ dɪ n ni ni Zezi mu yi woŋo maama Yuutu, yi nmu na sɛ n bɪcarɪ ni, sɪ Wɛ sunɪ DL bi-o DL pa o yaɔi tuuni, Wɛ wú vɪ-m. ¹⁰ Bɛŋwaanɪ, ku yi nmu bɪcarɪ ni mu nɪ sɛ dɪ n wu-dɪdua yi n na ciga Wɛ tee ni, yi nmu wú ma n ni mu n ta jaja ni Zezi mu yi Yuutu, sɪ n ma n na vɪm. ¹¹ Ku pupuni Wɛ tɔɔi kum wuni ku wɪ: «Wulu maama na kɪ o wu-dɪdua dɪd-o tɪn, cavura bá ja kuntu tu.» ¹² Kuntu, ku yi bɪdwi mu dɪ nɔɔna maama, ku na yi Zwifə dɪ dwi-gɛ tiinə bam dɪ. Ba maama Yuutu yi dɪdua mu, yi wuntu mu yəni o pal balu maama na loor-o tɪn zəŋə zanzan. ¹³ Bɛŋwaanɪ, «wulu maama na loori zəŋə dɪ Yuutu wum yɪri ηῶαανɪ tɪn wú na vɪm.»

¹⁴ Ku nan na yi kuntu tɪn, nɔɔna wú kɪ ta mu ba loori zəŋə o tee ni, yi ba wu kɪ ba wu-dɪdua dɪd-o? Ba nan wú kɪ ta mu ba kɪ ba wu-dɪdua dɪd-o, yi ba wu ni o kwəŋə? Ba nan wú kɪ ta mu ba ni o kwəŋə yi nɔɔn-nɔɔnu wu tɔɔi-ka o bri-ba? ¹⁵ Nɔɔnu nan wú kɪ ta mu o vu o tɔɔi Wɛ kwəŋ-ywəŋə kam o bri-ba dɪ ba na wu tuŋ-o? Ku nan pupuni Wɛ tɔɔi kum wuni ku wɪ: «Balu na beeri ba tɔɔi Wɛ kwəŋ-ywəŋə kam ba bri nɔɔna tɪn vəŋə jɔɔi wupolo mu.»

¹⁶ Ku nan dai ni nɔɔna maama mu sɛ Wɛ kwəŋ-ywəŋə kam. Ezayidɛɛn tagɪ o wɪ: «Yuutu Baŋa-Wɛ, wɔɔ mu jonɔi dɪbam ni-taani dɪm?» ¹⁷ Kuntu ma bri ni nɔɔna zwa na ni kulu tɪn, mu ba kɪ ba wu-dɪdua dɪ ku. Taani dilu ba nan na wú ni tɪn mu yi Zezi Krisi kwəŋə kam.

¹⁸ Amu lagɪ a bwe a nii, Yisɪrayɛlɪ tiinə bam wu ni Wɛ kwəŋə kam mu na? Ku yi ciga ba ni-ka, ni Wɛ tɔɔi kum na tagɪ ku wɪ:

«Ba tɔɔi o kwəŋə kam lugu baŋa je maama, yi ba ni-taani jagɪ dɪ yi je maama.»

¹⁹ Amu ta lagɪ a bwe a nii, Yisɪrayɛlɪ tiinə bam sunɪ ba wu ni Wɛ taani dɪm kuri mu na? Ba niə. Dayigə tɪn, Wɛ dɛɛn tɔɔi Moyisɪŋwaanɪ mu DL ta dɪ ba DL wɪ:

«Amu wú pa abam taá jɔɔi wu-guu dɪ dwi tiinə balu na dai amu nɔɔna tɪn.

Amu wú pa abam bana zaŋi dɪ nɔɔna balu na yəri kulukulu tɪn.»

²⁰ Kuntu kwaga ni Ezayi dɛɛn nɛ baari yi o ta o wɪ:

«Nɔɔna balu ya na ba buŋi sɪ ba ba ba sɛ amu Wɛ tɪn, bantu laan mu tu ba sɛ amu.

Amu pɛ balu na maŋɪ ba wu bwe amu bwɪə tɪn mu ba ba lwarɪ amu.»

²¹ Ku nan na yi Yisɪrayɛlɪ tiinə bam, Wɛ tagɪ DL wɪ:

«Dɛ maama wuni amu te a jɪa sɪ a ma jonɔi abam, yi á vɪn sɪ á ba amu te.»

Wɛ wu yaɔi Yisɪrayɛlɪ tiinə bam

11 Kuntu tɪn, amu ta lagɪ a bwe a nii, Wɛ vɪn DL titi nɔɔna Yisɪrayɛlɪtiinə bam mu na? Aye! Ku dai kuntu. Amu titi dɪ yi Yisɪrayɛlɪ dwi tu mu. A yi Abrahamna mu, yi a nuŋi Benzamendwi dɪm wuni. ² Wɛ wu vɪn DL nɔɔna balu DL na maŋɪ DL kuri pulim ni tɪn. Abam nan maŋɪ á ye Wɛ tɔɔi kum na tagɪ Eli taani te, dɪ o na warɪ Wɛ o ta Yisɪrayɛlɪ tiinə bam na kɪ te yi ku wu maŋɪ tɪn. ³ O dɛɛn warɪ Wɛ o wɪ: «Yuutu Baŋa-Wɛ, ba gu nmu nijonɔŋə bam maama, yi ba daari ba cɔɔi nmu kaanum bimbine yam. Ku laan daari amu yɪranɪ mu, yi ba kwaanɪ sɪ ba gu amu dɪ.»

⁴ Wɛ nan lər-o DL wɪ bɛɛ mu? DL dɛɛn wɪ: «Amu li nɔɔna murr-turpɛ mu (7.000), sɪ ba taa yi amu titi nɔɔna. Bantu ta wu fɔɔi ba kuni doonə ba zuli Baal.»

⁵ Ku nan ta yi bɪdwi mu dɪ zum maama. Nɔɔna funfun ta mu daari, Wɛ na tɔɔi DL zaani dɪm ηῶαανɪ DL kuri-ba tɪn. ⁶ Wɛ dɛ DL zaani dɪm ηῶαανɪ mu DL kuri-ba, sɪ ku dai ba tituŋ-ŋuna ηῶαανɪ. Ku ya na yi ba tituŋ-ŋuna ηῶαανɪ mu Wɛ kuri-ba, ku ya daa bá ta yi DL zaani dɪm DL na pɛ-ba tɪn ηῶαανɪ.

⁷ Ku bri ni Yisɪrayɛlɪ tiinə bam wu nɛ ciga kalu ba na kwaanɪ sɪ ba na Wɛ tee ni tɪn. Nɔɔna balu Wɛ na kuri tɪn nan mu nɛ-ka. Balu na daari tɪn bɪcarɪ digili. ⁸ Ku maa kɪ-ba ni ku na pupuni te Wɛ tɔɔi kum wuni ku wɪ:

«Wɛ mu pɛ ba wubuŋa ti, yi ba daa ba ni kulukulu kuri. Dɪ zum maama, ba yiə ta ba nai, yi ba zwa dɪ kwarɪmɪ dɪ Wɛ ciga kam.»

⁹ Davididɪ dɛɛn tagɪ ba taani o wɪ:

«Wɛ wú pa ywəŋəni dilu ba na buŋi sɪ ba di tɪn pipiri dɪ ji woŋo kulu na wú ja-ba ku cɔɔi,

ni cuku na jaani-ba te tun.

Ku maa wú pa We pa ba na cam yi ba tu tuga ni.

¹⁰ We wú pa ba yiä dwe yi ba daa bá ta na.

Dl maa wú pa ba yura ce di yaara taan,
maña maama.»

¹¹ Amu ta lagi a bwe a nii, Yisrayeli tiinè bam na tri ba tu kuntu tun, ku bri ni ba daa bá wanti ba zañi ba joori ba fɔgi di We mu na? Aye! Bantu na vɛn We ciga kam te tun mu pe dwi-getiinè wanti ba na vrum We tee ni. We ki kuntu si ku pa Yisrayeli tiinè bam mu taa jigi wu-guu di ba. ¹² Yisrayeli tiinè bam na ki ba cɔgi tun mu pe nabiinè maama wanti ba na zənə lanyranɛ We tee ni. Bantu na ge kulu ba na mañi si ba na tun mu pe dwi-ge tiinè na cwəŋə ba jorji We zənə yam. Ku bri ni Yisrayeli tiinè kɔɔ kulu na wú ba tɔgi We tun na puli ku ti, kúú pa nɔɔna na We zənə zanzan ku ja gaal.

We na vri dwi-ge tiinè te tun

¹³ Ku yi di abam dwi-getiinè mu a lagi a ta taani dɛn-tu. Amu na yi Zezi tuntunɔ si a taa tɔɔli o kwəŋə kam a bri dwi-ge tiinè tun, a bri ni ku tiini ku yi titun-ka-munu mu. ¹⁴ Amu kwaani a tunɔ si ku pa wu-guu mu ja a donnə Yisrayelitinè bam, si ku wanti ku pa We vri ba badonnə amu titunja yam ŋwaani. ¹⁵ We na yagi bantu tun, ku pe lugu baña dwi tiinè maama laan ba ba fɔgi di We. Ku daari maña kalu We na wú joori DL jorji-ba tun, kúú ta nɛ di twa na joori ba na ŋwɛa te tun mu.

¹⁶ Dí ye ni, nmu na de yigə n fɔ dɛpe n tinji We ŋwaani, dilu maama na daari tun daa ta yi We nyum mu. Tiu kuri na yi We nyum, ku ne sum maama di yi We nyum mu. ¹⁷ Yisrayeli tiinè bam nɛ di Olivitiu ba na jəri gaari wuni te tun mu. Ku yi nɛnɛni We mu goni tiu kum kuntu ne sidaara DL yagi, yi DL daari DL kwe Olivi tiu kulu na wu gaa wuni tun ne DL torji DL gwaani ne si-donnə sum wuni. Abam balu na yi dwi-ge tiinè tun nɛ di ne silu ba na torji tun mu. Si laan ma wəri yi si tɔgi si nai tiu kum kugu kum nyua kam. ¹⁸ Kuntu ŋwaani, nmu yi ta n gooni ne silu ba na goni ba yagi tun. Nmu na bri n titi kuntu, ta n ye si ku dai nmu mu pai tiu kum kugu kum ziga. Ku yi kugu kum mu jigi nmu.

¹⁹ Nmu nan wai n te ni: «We goni ne sum kuntu DL yagi, ku daari si amu mu na jəgə a torji tiu kum yura ni.»

²⁰ Ku suni ku ki kuntu mu. We nan goni ne sum kuntu DL yagi, ba na wu ki ba wu-dɛdua di DL tun ŋwaani mu. Nmu nan na wanti n torji tiu kum yura ni tun, ku yi n na ki n wu-dɛdua di We tun ŋwaani mu. Nan yi zañi n ta n ki kamunni, za n ta n kwari We. ²¹ Bɛŋwaani, We na wu se si DL yagi tiu kum titi ne sim si je ni tun, nmu di na ba jigi wu-dɛdua di DL, DL bá yagi-m da.

²² Ku maama nan bri We na ki nɔɔna lanyranɛ te, yi DL daari DL varji nɔɔna zwa te tun mu. Ku na yi balu na ki ba cɔgi tun, DL varji ba zwa mu. Ku daari, nmu nan na wu yagi We cwəŋə kam tɔgɛm, DL wú ta ki nmu

lanyranɛ. Nmu nan na yagi We cwəŋə kam, DL laan wú go nmu di DL yagi mu ni tiu naga te. ²³ Yisrayeli tiinè bam nan na ki ba wu-dɛdua ba se We, baá joori ba na ba jəgə kam. We wú wanti DL joori DL torji-ba da. ²⁴ Kuntu tun, nmu wulu na yi dwi-ge tu tun nɛ di naga kalu We na goni Olivi tiu kulu na wu gaa wuni tun yura ni mu. DL ma pa nmu torji Olivi tiu kulu na wu gaari wuni tun yura ni, yi ku dai ni nɔɔna na yəni ba ki te tun. Kuntu ŋwaani ku bá ta cana di We si DL joori DL torji ne silu DL ya na goni tun si titi kugu kum je ni.

We jigi nɔɔna maama ŋwaña si DL vri-ba

²⁵ A ko-biə-ba, amu lagi si á lwarɛ We ciga kalu deen na səgi tun mu. Abam na suni á lwarɛ kuntu, á daa bá ta burji ni á yi swan tiinè. Ku na yi te tun, lele kuntu Yisrayelitinè badaara wuru digili yi ba wari We ciga kam kuri ba ni. Ku nan wú ta yi kuntu, si ku vu ku yi maña kam dwi-getiinè balu na se We tun kɔɔ kum na wú puli ku ti tun. ²⁶ Kuntu, Yisrayeli tiinè kɔɔ kum maama laan wú na vrum, ni ku na pupuni We tɔɔ kum wuni ku wɛ:

«Wulu na pai nɔɔna na vrum tun wú nunji Siyɔnni o ba, yi oó pa Zakɔɔdwi tiinè bam lwarum dum ti.

²⁷ Amu We wú go ni duntu a pa-ba, ni amu wú saari ba lwarum dum a yagi.»

²⁸ Yisrayeli tiinè bam na vɛn We kwəŋ-ywəŋə kam tun, ba jigi We duna mu, yi kuntu laan pa abam dwi-ge tiinè bam na vrum We tee ni. Ku daari, ku na yi We na kuri nɔɔna si ba taa yi DL nɔɔna te tun laña ni, DL soe Yisrayeli tiinè bam, DL deen na goni ni di ba nabaara bam tun ŋwaani. ²⁹ We nan ba ki a ya na maani, di DL na kuri nɔɔna yi DL ki-ba lanyranɛ te tun. ³⁰ Abam dwi-ge tiinè deen ya vɛn We mu, yi á laan ba á lwarɛ DL yibwəŋ-durə kam, Yisrayeli tiinè bam na vɛn We tun ŋwaani. ³¹ Bantu di laan tu ba vɛn We ni, yi abam na We yibwəŋə kam, si ku wanti ku pa bantu di laan ba ba lwarɛ DL yibwəŋ-durə kam na yi te tun. ³² We nan pe nɔɔna maama nɛ ni ba wu puuna digə ni mu te, ba na vɛn DL ni tun ŋwaani, si DL laan wanti DL duri ba maama yibwəŋə.

³³ Maani-na á nii We zaani dum na tiini di dagi te.

We wubunja di DL yəno kum di ma tiini ku lirə.

Nɔɔn-nɔɔnɔ bá wanti o lwarɛ DL na li wubunja si DL ki te tun,

naa o lwarɛ cwe silu DL na tɔgi tun,
ni ku na pupuni We tɔɔ kum wuni ku wɛ:

³⁴ «Nɔɔn-nɔɔnɔ bá wanti o lwarɛ Baña-We wubunja, naa o bri-DL DL na wú ki te tun.

³⁵ Nɔɔn-nɔɔnɔ bá wanti o kwe o wɔŋo o jɔni We.»

³⁶ Bɛŋwaani wəŋu maama nunji We te mu, yi duntu mu nii ti maama baña ni, yi ti maama yi duntu nyum mu.

We maŋi di zulə mu, si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tun. Amina.

We nɔɔna na maŋi si ba taa ŋwi te tun

12 A ko-biə-ba, We na tiini DL jigi abam ŋwaŋa kuntu tun, a loori abam si á kwe á tuti á pa We nɔɔni ba na me woŋo ba ki kaanum ba pa We tun, si á taá ŋwi di wu-pono, si ku poli We wu lanyranu. Kuntu mu yi zulə yalu na maŋi si á pa We tun. ² Á yi pa á wubuŋa taa tɔgi balu na yəri We tun cwe sum. Kwaanu-na si We pa á taá jigi wubuŋa-duura, si ku læni á ŋwɔa kam maama. Abam laan wú ba á lwaru We wubuŋa na lagi si á ki kulu tun, yi á wú lwaru ni ku tiini ku lana ci-ga ci-ga yi ku poli DL wu.

³ We na ki-ni yu-yoŋo si a taa yi DL tintuŋu tun, a lagi a ta di abam maama si á yi taá buŋi kamunni á pa á tuti, ni á dwe á na maŋi á yi te tun. Á nan taá jigi wubuŋa-ŋuna, si ku maŋi di We na pe abam didua didua peeri te á na ki á wu-didua di DL tun ŋwaanu. ⁴ Nabiinu yira yi woŋo didua mu, yi ya laan pɔɔri je dwi təri təri. Jəgə maama nan jigi ka tituŋa mu yira yam wuni. ⁵ Ku nan yi bidwi mu di dibam balu di na ŋwi di Zezi Krisi tun. Dí tiini dí daga, yi dí nan yi kɔgɔ didua mu. Dibam maama didua didua maa tuŋi dí wəli daanu, ni yira yam je sum dwi təri təri na tuŋi si zəni daanu te tun. ⁶ We-peera yalu DL na pe dibam tun yi dwi təri təri mu, ni DL na pe dibam zaanu te tun. We na pe wulu wai o ŋɔɔni yiyiu-ŋwe tun, kuntu tu maŋi si o taa tɔgi o na jigi wu-didua di We te tun mu o ma ŋɔɔni-si. ⁷ We na pe wulu wai o tuŋi o wəli o donnə tun, kuntu tu maŋi si o taa tuŋi kuntu mu. Wulu We na pe o wai o bri o donnə We ci-ga kam tun, si o di kwaanu o taa bri-ka. ⁸ We na pe wulu wai o kwe nɔɔna si ba na baaru tun maŋi si o taa ki kuntu mu. Wulu di na ce o wənu o maa zəni o donnə tun maŋi si o ma o wu-yoŋo mu o wəli-ba lanyranu. Wulu nan na yi nɔɔna yigə tu tun maŋi si o kwaanu o taa bri-ba cwəŋə lanyranu. Wulu nan na duri o donnə yibwəne tun maŋi si o taa ki-ku di wupolo mu.

⁹ Á taá soe daanu di ci-ga. Á taá culi wo-lwaanu dwi maama, si á daaru á taá ki kulu maama na lana tun. ¹⁰ Á na yi ko-biə daanu Zezi Krisi ŋwaanu tun, á taá soe daanu di á wuru maama, si á taá nigɔ daanu lanyranu. ¹¹ Á na tuŋi á pa We te tun, á yi pa yawɔɔwɔwɔ abam. Kwe-na á bicara maama á taá maa tuŋi á pa dí Yuutu wum. ¹² Á na jigi tuna di We te tun, á taá jigi wupolo ku ŋwaanu. Yaara na yi abam, si á vɔ pu-dia. Kwaanu-na á taá loori We maŋa maama. ¹³ Ce-na á wənu á ma zəni balu na yi We nɔɔna yi yinigə jigi-ba tun. Á taá jeeri vərə lanyranu á sam ni.

¹⁴ Ku na yi balu na jigi abam ba beesi tun, si á taá loori We si DL ki-ba lanyranu. Á nan yi sɔɔli á cɔgi-ba.

¹⁵ Ki-na wupolo di balu na jigi wupolo tun, si á daaru á

wəli di balu na keeri tun á keeri. ¹⁶ Á taá jigi-na wubuŋa-didwi. Á yi taá ki kamunni. Tu-na á tuti si á taá tuŋi tituŋa-bale di. Á yi taá buŋi á pa á jigi swan.

¹⁷ Nɔɔnu na ki abam lwarum, á di daa yi joori á ki-o lwarum á ma ŋwi. Nan kwaanu-na si á taá ki kulu na lana tun nɔɔna maama yigə ni. ¹⁸ Kwaanu-na lanyranu si á taá zuuri di ywəni nɔɔna maama titari ni, ni á na wai te tun. ¹⁹ A badon-sonnu-ba, á yi taá buŋi si á ki balu na ki abam lwarum tun di lwarum. Nan yagi-na, si We ban-zɔɔkɔ kum wú ba ba baŋa. Beŋwaanu ku pupuni We tɔɔkɔ kum wuni, ni Baŋa-We tagi DL wu:

«Amu yi wulu na wú cɔgi nɔɔna di ba kəm-balwaaru tun.

Amu wú pa ba joori ba na kulu na maŋi di ba tun.»

²⁰ Ku nan ta pupuni ku wu:

«Nmu dum kana na wɔɔ,

si n pa-o wudiu si o di.

Na-nyɔm na jig-o,

si n pa-o na si o nyɔ.

N na ki kuntu,

kuú pa cavura tiini ya ja-o.»

²¹ Abam nan yi pa lwarum wani abam. Á taá ki kəm-laaru si ti wani lwarum dam ti cɔgi.

Dí na maŋi si dí se dí lugu kum yigə tiinə te tun

13 Abam maama maŋi si á se didɛera balu na te á tunu dum tun ni, beŋwaanu nɔɔn-nɔɔnu ba jigi dam si o taa te o doŋ yi We wu pe ku tu cwəŋə. Didɛera balu na wura tun yi We mu tinji-ba. ² Wulu maa-na na vun didɛera bam kuntu ni tun, ku tu vun cwəŋə kalu We na tinji tun mu. Balu na ki kuntu doŋ tun wú na cam. ³ Didɛera bam nan ba pai fuuni jigi balu na ki kəm-laaru tun. Fuuni jigi balu na ki kəm-balwaaru tun mu. Nmu na ba lagi si fuuni taa jigi-m di didɛera bam, n maŋi si n ta n ki kəm-laaru mu si ku pa n na zulə ba tee ni. ⁴ We nan tinji didɛera bam si ba taa tuŋi ba pa-DL abam zəne ŋwaanu mu. Abam nan na ki wo-bal-waaru, á maŋi si á taá kwaru fuuni, beŋwaanu didɛera bam sunu ba jigi cwəŋə si ba pa nɔɔna na cam. Bantu mu yi balu We na tinji si ba tɔgi DL ban-zɔɔkɔ kum ŋwaanu ba ma pa balu na ki lwarum tun na cam. ⁵ Kuntu ŋwaanu mu á maŋi si á se ba ni. Ku dai ba na wú pa á na cam tun yiranu ŋwaanu. Á se-ba, beŋwaanu á ye á bicara ni, ni á maŋi si á tɔgi ci-ga cwəŋə mu.

⁶ Ku ta yi kuntu ŋwaanu mu á maŋi si á taá ŋwi lampoo. Beŋwaanu didɛera bam tuŋi ba pa We mu, di ba na kwaanu ba tuŋi te tun. ⁷ Nan taá ŋwi kulu maama ba na maŋi si ba jonji á tee ni tun á pa-ba. Ku na yi wulu na jonji á yuu lampoo tun, naa wulu di na jonji á wənu lampoo tun, si á ŋwi á lampoo maama á pa-ba. Ku na yi wulu na maŋi si á taá kwar-o tun, si á taá kwar-o. Ku na yi wulu na maŋi di zulə tun, si á taá zul-o.

Dí na maṅɪ sɪ dí taá soe dí donnə te tɪn

⁸ Abam nan yɪ taá jɪɣɪ-na nɔɔn-nɔɔnɔ wɔŋɔ jɪnɪ, jɪnɪ dɪlɔ á na wú taá jɪɣɪ tɪn mu yɪ sɪ á taá soe á donnə. Wulɔ maama na soe o doŋ tɪn sɪnɪ o tɔɣɪ Wɛ cullu tɪm dɪ Dl niə yam mu. ⁹ Wɛ cullu tɪm brɪ nɪ: «Yɪ kɪ boorim, yɪ gu nɔɔnɔ, yɪ ŋɔnɪ, yɪ pa n yɪ zu n donnə wəənu.» Cul-lu tɪm kuntu dɪdaani Wɛ niə yam maama nan tɔɣɪ ni dɪdɔa mu. Ni dɪntu nan mu wɪ: «Ta n soe n doŋ nɪ n tɪtɪ te.» ¹⁰ Nmu na soe n doŋ, n daa n bá wani n kɪ-o balɔɔ. Wulɔ na soe o doŋ tɪn sɪnɪ o kɪ Wɛ niə yam na brɪ kulu tɪn mu.

Dí maṅɪ sɪ dí ti dí yigə mu dí cəgi Zezi Krisi tum

¹¹ Á taá kɪ-na kuntu, sɪ abam ye maṅa kalu wunɪ dí na wura tɪn. Maṅa yɪ sɪ á zaŋɪ á yaɣɪ dɔɔm. Maṅa kalu Wɛ na wú ba Dl vrɪ dɪbam tɪn daari fɪn sɪ ka yɪ, yɪ ku daa dai nɪɛnɪ maṅa kalu dí dɛen na puli dí kɪ dí wu-dɪdɔa dɪ Zezi tɪn. ¹² Maṅa kam daari fɪn sɪ ka yɪ, nɪ tɪ-ga na lagɪ ka puuri te tɪn. Titu dim lagɪ dɪ kɛ sɪ wɪa pooni ba. Kuntu ŋwaani, á pa dí yaɣɪ kikiə yalu maama na yɪ lim nyɪm tɪn, sɪ dí daari dí ma Wɛ dam dɪm dí cɪ dí tɪtɪ, sɪ dí wani dí tɔɣɪ pooni cwəŋə kam. ¹³ Pa-na dí tɔɣɪ cwəŋə sɪ ku maṅɪ dɪ balu na wu pooni wunɪ te tɪn. Á nan pa-na dí yaɣɪ nɔn-kwəlɪm dɪ sa-nyɔrɪ dɪ boorim dɪ wo-digirɪ kikiə maama. Á yɪ taá jaani daani naa á taá kɪ wu-guɔ daani. ¹⁴ Pa-na abam ŋwɪa kam dɪ-daani dí Yuutu Zezi Krisi ŋwɪa kam taa yɪ bɪdɔwɪ. Nan yɪ pa-na á wubɔŋa taa tɔɣɪ wo-yɔɔru tɪlɔ á fra na zuuri tɪn.

Dí wu maṅɪ sɪ dí taá co daani

14 Jonɪ-na nɔɔnɔ wulɔ wubɔŋa ta na wu bɪɣɪ Wɛ cwəŋə kam wunɪ tɪn lanyɪrani. Á nan yɪ magɪ kantɔɣɔ dɪ o na buŋɪ te tɪn. ² Nɔɔnɔ wura o wubɔŋa na bɪɣa Wɛ cwəŋə kam wunɪ, ku ma pa o ba culɪ kulokulu dim. Ku daari nɔɔnɔ wudɔŋ wura o wubɔŋa na wu bɪɣɪ yɪ ku pa o culɪ nwam. ³ Wulɔ nan na wat o di wɔŋɔ maama tɪn yɪ zaŋɪ o gooni wulɔ wum o na ba di wɔŋɔ maama tɪn. Wulɔ dɪ nan na ba di wɔŋɔ maama tɪn yɪ zaŋɪ o co wulɔ na di wɔŋɔ maama tɪn, bɛŋwaani o dɪ yɪ Wɛ nɔɔnɔ mu. ⁴ Nmu yɪ wɔɔ mu sɪ n co nɔɔnɔ wudɔŋ tɪntuŋnu? Ku yɪ o tɪtɪ yuutu wum mu maṅɪ sɪ o nii o kɪ cɪga naa o wu kɪ. Wulɔ na yɪ dí Yuutu wum nɔɔnɔ tɪn kɪ lanyɪrani mu, bɛŋwaani dí Yuutu wum wú wani o pa o taa kɪ lanyɪrani.

⁵ Nɔɔnɔ wura o na lɪ dɛ o pa dɪ dwe da yadonnə yam. Ku daari nɔɔnɔ wudɔŋ dɪ maa wura o na ba kuri da yam daani. Nɔɔnɔ maama nan maṅɪ sɪ o kɪ kulu o na ye o bɪcarɪ nɪ nɪ ku maṅɪ tɪn. ⁶ Nɔɔnɔ wulɔ na kuri dɛ sɪ dɪ taa yɪ da-kamunu tɪn yəni o kɪ dí Yuutu wum ŋwaani mu. Wulɔ na di wɔŋɔ maama tɪn kɪ kuntu o ma zuli dí Yuutu wum mu, o na yəni o kɪ Wɛ le wudɪu

kum baŋa nɪ tɪn ŋwaani. Wulɔ dɪ nan na ba di wɔŋɔ maama tɪn dɪ kɪ kuntu o ma zuli dí Yuutu wum mu, yɪ o dɪ kɪ Wɛ le ku ŋwaani. ⁷ Dɪbam wulɔwulɔ ba ŋwɪ o tɪtɪ yɪrani ŋwaani. Dí wulɔ nan na tɪɣɪ dɪ, ku ta dai o tɪtɪ yɪrani ŋwaani. ⁸ Dí zɪ na ŋwɪ, dí ŋwɪ dí Yuutu wum ŋwaani mu. Dí nan zɪ na tɪɣɪ dɪ, ku ta yɪ dí Yuutu wum ŋwaani mu. Bɛŋwaani, dí na ŋwɪ naa dí na tɪga, dí ta yɪ dí Yuutu wum nɔɔnɔ mu. ⁹ Zezi Krisi tɪɣɪ yɪ o joori o bi o na ŋwɪa, sɪ o taa yɪ twa dɪ naŋuna Yuutu mu.

¹⁰ Ku na yɪ kuntu tɪn, bɛɛ mu yɪ n co n ko-bu? Sɪ nmu dɪ, bɛɛ mu yɪ n gooni n ko-bu? Dɪbam maama nan lagɪ dí ba dí zɪɣɪ Wɛ yigə nɪ mu, sɪ Dl di dɪbam taani. ¹¹ Ku puɔpuɔ Wɛ tɔɔnɔ kum wunɪ, nɪ Baŋa-Wɛ tagɪ Dl wɪ:

«Amu na yɪ ŋwɪa tu tɪn,

ku yɪ cɪga mu nɪ,

nɔɔnɔ maama wú ba ba kuni doonnə amu yigə nɪ,

yɪ bá ta dɪ ba niə jaja,

nɪ amu mu yɪ Baŋa-Wɛ.»

¹² Kuntu brɪ nɪ dɪbam maama lagɪ dí ba dí zɪɣɪ Wɛ yigə nɪ mu, sɪ nɔɔnɔ maama ta kulu o na kɪ tɪn.

Dí wu maṅɪ sɪ dí pa dí ko-bu tɪsɪ Wɛ cwəŋə wunɪ

¹³ Kuntu tɪn, dí daa yɪ ta co dí donnə. Nan lɪ-na wubɔŋa sɪ á yɪ kɪ kulu na wú pa á ko-bu tɪsɪ naa o yaɣɪ Wɛ cwəŋə tɔɣɪm tɪn. ¹⁴ Amu na ŋwɪ dɪ dí Yuutu Zezi tɪn, amu ye lanyɪrani nɪ wudɪu tərə ku tɪtɪ na yɪ wo-digirɪ Wɛ yigə nɪ. Nɔɔnɔ nan na pɛ wɔŋɔ kulu yɪ culu, ku sɪnɪ ku yɪ culu mu ku pa nɔɔnɔ wum kuntu. ¹⁵ Nmu nan na pɛ n ko-bu wu cɔɣɪ dɪ n na di wudɪu kulu tɪn, ku brɪ nɪ n daa n ba tɔɣɪ sono cwəŋə mu. Yɪ pa nmu na di wudɪu kulu tɪn cɔɣɪ nɔɔnɔ dɪ Wɛ daani, yɪ o yɪ wulɔ Zezi Krisi na tɪɣɪ o ŋwaani tɪn. ¹⁶ Yɪ pa nɔɔnɔ na cwəŋə sɪ ba co wɔŋɔ kulu na lana dɪ nmu tɪn. ¹⁷ Dɪbam na yɪ Wɛ paari dim nɔɔnɔ te tɪn ba tɔɣɪ wudɪuru dim ŋwaani. Ku nan tɔɣɪ dí na kɪ cɪga Wɛ yigə nɪ tɪn ŋwaani mu, dɪ wu-zuru dɪ wupolo, nɪ Wɛ Joro kum na paɪ dɪbam te tɪn. ¹⁸ Wulɔ maama nan na tuŋɪ o pa Zezi Krisi kuntu doŋ tɪn, kuntu tu wú poli Wɛ wu, yɪ nɔɔnɔ dɪ wú pa-o cɪga.

¹⁹ Kuntu ŋwaani, pa-na dí kwaani dí taá kɪ kulu maama na paɪ nɔɔnɔ jɪɣɪ ywəəni daani yɪ ku zəni-ba sɪ ba bɪ Wɛ cwəŋə wunɪ tɪn. ²⁰ Yɪ pa wudɪuru dim cɔɣɪ Wɛ tɪtɪŋa. Wudɪuru maama maṅɪ dim mu. Nmu nan na di kulu na wú pa n doŋ wu cɔɣɪ ku ŋwaani tɪn, sɪ n yaɣɪ ku dim. ²¹ Ku lana sɪ n yɪ kɪ kulu maama na wú pa n ko-bu tɪsɪ Wɛ cwəŋə nɪ tɪn, ku na yɪ nwana dim naa sana nyɔm naa kulu maama dɪ.

²² Nmu na ye kulu n wubɔŋa nɪ kantu laŋa nɪ tɪn, ta n jɪɣɪ-ku nmu dɪ Wɛ laŋa nɪ. Nɔɔnɔ wulɔ na ye kulu na lana sɪ o kɪ yɪ o ba jɪɣɪ wubɔŋa yale ku baŋa nɪ tɪn, kuntu tu jɪɣɪ yu-yoŋɔ. ²³ Ku daari, nɔɔnɔ wulɔ na jɪɣɪ bubwɛa dɪ o na di wudɪu kulu tɪn, kuntu tu bá na bura Wɛ tee nɪ. Ku brɪ nɪ o ba jɪɣɪ wu-dɪdɔa o dim dɪm

wuni. Woŋo kulu maama nmu na wú kí yí n ba jígí wu-
dúdua tìn, ku yí lwarím mu.

Dí na maŋi sí dí taá kí te dí dónnè tìn

15 Dúbam balu wubuŋa na bígí Wé cwəŋə kam
wuni tìn maŋi sí dí taá wəli balu wubuŋa ta na
wu bígí tìn mu, ba wubuŋa ta na bwənə tìn ŋwaani.
Dí wu maŋi sí dí taá kí kulu na poli dúbam yirani wuru
tìn. ² Dúbam maama nan maŋi sí dí taá kí kulu na wú
poli dí dónnè wuru tìn mu, dí maŋi sí dí kí-ba
lanyirani mu sí ku pa ba fəgí ba bí Wé cwəŋə wuni.
³ Zezi Krisi dɛɛn nan wu kí kulu na poli o yirani wu tìn,
ní Wé tɔ́kɔ́ kum na tagí te ku wí: «Tru tulu nɔ́kɔ́na na twí
nmu Baŋa-Wé tìn mu joori tí tu amu yuu ní.» ⁴ Kulu
maama dɛɛn na pupuni Wé tɔ́kɔ́ kum wuni tìn yí sí ku
taa brí dúbam Wé cígá kam mu, sí ku pa dí na pu-díá
dí baari sí dí taá jígí tìna Wé tee ní.

⁵ Wé mu yí wulu na pai nɔ́kɔ́na pu-díá dí baari tìn, yí
dintu wú pa á taá jígí wubuŋ-dídwi ní Zezi Krisi na lagí
te tìn. ⁶ Kuntu, kuú pa abam maama sɛ daani yí á taá
jígí ní dídwi á ma zuli Wé dílu na yí dí Yuutu Zezi Krisi
Ko tìn. ⁷ Jonji-na daani lanyirani ní Zezi Krisi na jonji
abam te tìn. Kuntu wú pa Wé na zulə.

Wé kwəŋ-ywəŋə kam yí dwi maama nyim mu

⁸ Amu nan lagí a ta abam ní Zezi Krisi tu sí o tɔ́ŋi o
pa Zwifəbam mu, sí ku pa Wé na goni ní dí ba nabaara
bam te tìn sɔ́ni ku kí, sí ku brí ní Wé yí cígá tu. ⁹ O
tum dím ta yí sí ku pa dwi-geitiinə bam dí mu ba ba
zuli Wé DL na jígí ba yibwəŋə tìn ŋwaani, ní Wé tɔ́kɔ́
kum na tagí te ku wí:

«Amu wú wəli dí dwi-ge tiinə bam a zuli nmu,
yí a leeni a tee nmu yírí.»

¹⁰ Ku ta pupuni ku wí:

«Abam dwi-ge tiinə bam wəli-na dí Wé nɔ́kɔ́na bam
maama á taá kí wupolo.»

¹¹ Ku ta wí:

«Abam dwi-ge tiinə bam maama taá zuli-na Yuutu
Baŋa-Wé.

Pa-na lugu baŋa dwi maama taa tee-DL.»

¹² Ezayidí dɛɛn tagí o wí:

«Zesedwi dím tu dúdua wú zaŋi o ba sí o taa te lugu
baŋa dwi tiinə maama,
yí bantu wú ta jígí tìna o ŋwaani.»

¹³ Wé dílu na pai á jígí tìna tìn wú pa á tiini á taá jígí
wupolo dí wu-zuru, á na kí á wu-dúdua dí DL tìn
ŋwaani. Wé Joro kum dam laan wú pa á na jígí tìna dí
Wé te tìn fəgí ku puli ku ja gaali.

Pooli na ŋɔ́kɔ́ni o títuŋa yam woŋo te tìn

¹⁴ A ko-biə-ba, amu títi ye ní abam kí kəm-laaru zan-
zan mu, yí á tiini á jígí yəno ku pai á wai á brí daani dí
Wé cígá kam. ¹⁵ Amu pupuni wəŋu tudonnə dí baari

mu tɔ́kɔ́ kuntu wuni, sí a maa guli abam wəŋu tulu á
na maŋi á zaasi tìn. Amu pupuni kuntu dí Wé na pɛ-ní
yu-yoŋo, ¹⁶ sí a taa yí Zezi Krisi tɔ́tɔ́ŋu dwi-geitiinə
bam ŋwaani tìn mu. Amu na tɔ́ŋi a pa Wé te tìn yí sí a
yəni a tɔ́kɔ́ DL kwəŋ-ywəŋə kam mu, sí a wani a jonji
dwi-ge tiinə a kí-ba Wé jɔ́ŋa ní, sí ba pa DL wu poli, DL
Jorokum na fəgí ku kwe ba bícara tìn ŋwaani.

¹⁷ Kuntu, amu na ŋwí dí Zezi Krisi tìn ŋwaani, a kí
wupolo dí a na tɔ́ŋi a pa Wé te tìn. ¹⁸ Amu nan ba jígí
baari sí a ŋɔ́kɔ́ni kulukulu, ku na dai Zezi Krisi na mɛ
amu o kí kulu tìn yirani. Ku yí Zezi mu pɛ ku tɔ́gí dí a
ní-taani dí a títuŋa yí dwi-ge tiinə bam sɛ Wé. ¹⁹ Ba ma
sɛ Wé dí DL na dɛ DL Joro kum dam ŋwaani DL pa ba na
wo-kɔ́kagíla dí maana yalu na brí DL dam tìn. Ku yí
kuntu doŋ mu amu zígí Zeruzalem ní a tulí je sɔ́m
maama a vu a yí Yiliiri, yí a brí Wé cígá kalu maama na
yí Zezi Krisi kwəŋ-ywəŋə kam nyim tìn. ²⁰ Maŋa maama
amu lagí sí a kwaani a taa tɔ́kɔ́ Zezi kwəŋ-ywəŋə kam
je sílu ní, ba daa ta na wu ní Zezi Krisi taani dím da tìn
mu. Amu ba lagí sí a tɔ́kɔ́-ka je sílu ní, ba na maŋi ba
ní-ka tìn, sí ku yí taa nyí ní, nɔ́kɔ́ni wudoŋ kəbrə yuu ní
mu amu tu a lɔ́, ²¹ ní ku na maŋi ku pupuni Wé tɔ́kɔ́
kum wuni te ku wí:

«Ba ta na wu tɔ́kɔ́ni o kwəŋə ba brí balu tìn
laan wú ba ba lwarí-ka.

Balu ta na wu ní o ŋwa tìn

laan wú ba ba ní o cígá kam kuri.»

Pooli na buŋi sí o vu o na Rom tiinə bam te tìn

²² Mu ku kuri amu gɛ laŋa kuni zanzan sí a ba abam
te. ²³ Ku daari lele kuntu, je sɔ́m kuntu ní jəgə daa tərə
ba na wu ní Zezi kwəŋ-ywəŋə kam da. Abam fra na
maŋi ya jígí amu bína zanzan sí a ba a na abam tìn,
²⁴ amu laan buŋi sí a ba maŋa kalu a na lagí a zaŋi a
vu Esipanyi tìn. Amu lagí sí a tɔ́gí abam te, sí a wani a
kí wupolo dí abam maŋa funfun, sí á laan wani á wəli-
ní sí a kwe cwəŋə a kɛ. ²⁵ Ku daari lele kuntu amu lagí
a vu Zeruzalem mu, sí a tɔ́ŋi a wəli Zezi nɔ́kɔ́na balu na
wu dáani tìn. ²⁶ Zezi kɔ́kɔ́ kum nɔ́kɔ́na balu na wu
Masiduani dí Akayi tɔ́ni dím ní tìn mu mɛ ba wubuŋa
ba la səbu, sí ba ma wəli Zezi nɔ́kɔ́na balu na wu
Zeruzalem ní yí yinigə jígí-ba tìn. ²⁷ Ku yí ba títi mu mɛ
ba wubuŋa ba kí kuntu. Ku nan maŋi sí ba wəli-ba
kuntu doŋ, bɛŋwaani Zwifə bam ya maŋi ba kwe
wəŋu tulu Wé Jorona pɛ-ba tìn mu ba cɛ dí dwi-geitiinə
bam. Kuntu ŋwaani dwi-ge tiinə bam maŋi sí ba dí
daa wəli Zwifə bam dí wəŋu tulu na yí ba yíra zənə
nyim tìn.

²⁸ Amu na tí títuŋi dintu yí a kwe səbu kum maama a
kí nɔ́kɔ́na bam jɔ́ŋa ní, amu laan wú tɔ́gí abam te, yí a
daari a kɛ a vu Esipanyi. ²⁹ Amu nan ye ní, a na tu
abam te, Zezi Krisi wú kí abam lanyirani ku ja gaali.

³⁰ A ko-biə-ba, amu nan lagı a loori abam dı Yuutu Zezi Krisi yırlı ɣwaanı, dı sono kulu Wε Joro kum na pε dıbam tın ɣwaanı, sı á tɔɣı á wəli-nı á taá tiini á loori Wε á pa-nı a tıtıɣ-cεera yam wunı. ³¹ Loori-na Wε, sı Dl jonɣı-nı balu na wu Zude nı yı ba vın Zezi tın juɣa nı, sı Dl daarı Dl pa Zezi nɔɔna balu na wu Zeruzalem nı tın jonɣı kulu amu na wú pa-ba tın dı wupolo. ³² Wε na sε, amu laan wú wanı a ba abam te dı wupolo, yı a di ywəəni dı abam. ³³ Bıcarı-zuru Tu Baɣa-Wε wú ta wu abam tee nı. Amina.

Pooli jɔɔnı nɔɔna balu maama o na ye tın

16 Amu nan lagı a brı abam dı ko-bu Feebe na yı wulu tın mu. Wuntu yı kaanı wulu na tıɣı o wəli Zezi kɔɔɣ kulu na wu Sankrı nı tın mu. ² Abam nan maɣı sı á jonɣ-o lanyıranı dı Yuutu wum ɣwaanı, nı ku na maɣı sı Wε nɔɔna taa kı te tın. Á taá wəl-o dı kulu maama o na lagı abam tee nı tın, bεɣwaanı o tıttı dı zəni nɔɔna zanzan, ku na dwe dıdı dı amu dı.

³ Jɔɔnı-na Prısilı dı Akwila á pa-nı. Bantu mu tɔɣı dı amu yı dı tıɣı dı pa Zezi Krisi. ⁴ Ba ya gε flın sı ba tı amu ɣwaanı. Amu nan kı-ba le, ku nan daı amu yıranı, ku yı dwi-geetiinə balu maama na tu ba sε Zezi tın dı mu kı-ba le.

⁵ Jɔɔnı-na Zezi kɔɔɣ kulu na jeeri ba sɔɣɣ kum nı tın á pa-nı.

Jɔɔnı-na amu ciloɣ-sono Yıpayınεtı á pa-nı, wuntu mu yı wulu na dε yıgə o sε Zezi Krisi Azi tınnı dum maama wunı tın.

⁶ Jɔɔnı-na Mari wulu na tiini o tıɣı o pa abam tın dı.

⁷ Jɔɔnı-na amu dwi tiinə Andronikusi dı Zuniyası. Bantu mu ya tɔɣı ba wu pına digə nı dı amu. Ba yı balu na jıɣı yırlı-ɣum Zezi tıntıɣna bam wunı, yı bantu sε Zezi Krisi ba loori amu.

⁸ Jɔɔnı-na Ampiliatusı wulu na yı a ciloɣ-sono dı Yuutu wum ɣwaanı tın á pa-nı.

⁹ Jɔɔnı-na Yuriben wulu na tɔɣı dı dıbam o tıɣı Zezi Krisi tıttıɣa tın, dıdaanı amu ciloɣ-sono Stakisi dı.

¹⁰ Jɔɔnı-na Apeeli wulu na brı nı o yı Zezi Krisi tıntıɣna cıɣa cıɣa tın á pa-nı.

Jɔɔnı-na Arisobuli sɔɣɣ tiinə bam dı.

¹¹ Jɔɔnı-na amu dwi tu Erodiyɔɔnı á pa-nı.

Jɔɔnı-na balu na yı Narisisı sɔɣɣ tiinə yı ba yı dı Yuutu wum nɔɔna tın á pa-nı.

¹² Jɔɔnı-na Trifeni dı Trifɔsı, bantu mu yı kaana balu na tiini ba tıɣı dı Yuutu wum tıttıɣa yam tın.

Jɔɔnı-na a ko-bu-sono Pεersidi, wuntu mu yı kaanı wulu dı na tiini o tıɣı o pa dı Yuutu wum.

¹³ Jɔɔnı-na Rufusi wulu na yı dı Yuutu wum tıntıɣ-ɣum tın, dı o nu wulu na kı amu lanyıranı nı o tıttı bu te tın.

¹⁴ Jɔɔnı-na Asınkriti dı Filigon dı Ermesı dı Patrobası dı Erması, dıdaanı dı ko-biə balu maama na wu ba tee nı tın.

¹⁵ Jɔɔnı-na Filologi dı Zuli, dı Neere dı o nakɔ, dı Olimpa, dıdaanı Wε nɔɔna balu maama na wu ba tee nı tın.

¹⁶ Á na jeeri daanı, sı á taá jɔɔnı daanı lanyıranı dı sono dı wu-porɣo. Zezi kɔɔɣ kum na wu je sılu maama nı tın dı jɔɔnı abam.

¹⁷ A ko-biə-ba, a nan loori abam sı á fɔɣı á cı á tıttı dı balu na jaanı kampwara ba tui nɔɔna tıtarı, yı ba paı ba tıttı Wε cwəɣə wunı tın. Bantu mu jıɣı zaasım dılu ba na brı abam tın ba yáala. Kuntu ɣwaanı ja-na á tıttı dı ba. ¹⁸ Nɔɔna bam kuntu donɣ ba kı dı Yuutu Zezi Krisi na lagı kulu tın, ba tɔɣı ba tıttı fra na zuuru wəənu tılu tın mu. Ba yəni ba ɣɔɔnı bıtar-ywe mu, yı ba ma nisıɣı ba ma ganı balu na ba va ni tın ba pa ba wubıɣa ləni. ¹⁹ Nɔɔna maama ye abam na tɔɣı Wε lanyıranı te tın, kuntu mu paı amu tiini a jıɣı wupolo dı abam. Amu nan lagı sı abam taá jıɣı swan mu sı á taá kı kulu na lana tın, sı á daarı á taá ye á tıttı sı lwarım yı cɔɣı abam.

²⁰ Wε dılu na paı nɔɔna wu-zuru tın bá daanı Dl cɔɣı sutaanıdam, yı Dl laan pa á nɔ-dı dı á nε.

Dı Yuutu Zezi wú pa abam yu-yorɣo.

²¹ Timoti wulu na tɔɣı dı amu o tıɣı tın dı jɔɔnı abam. Amu dwi tiinə Lukiyusi dı Zazɔn dı Sosıpatεeri dı jɔɔnı abam.

²² Amu Tertiyusi mu pupınnı Pooli ni-taanı dıntu yı o pa abam, amu dı nan jɔɔnı abam dı Yuutu wum ɣwaanı.

²³ Gayusi wulu amu Pooli na zuuru o sɔɣɣ nı yı Zezi kɔɔɣ kum dı jeeri da tın jɔɔnı abam.

Erasıtı wulu na yı tıtu kum səbu-tıɣnu tın, dıdaanı dı ko-bu Kwatusı dı jɔɔnı abam.

[²⁴ Dı Yuutu Zezi Krisi wú pa abam maama yu-yorɣo. Amina.]

Pooli na kı Wε le te o ma guri tın

²⁵ Dı kı Wε le, dıntu dam dım mu paı á fɔɣı á zıɣı lanyıranı dı á na sε Dl kwər-ywəɣə kalu amu na tɔɔlı Zezi Krisi ɣwaanı tın. Kuntu mu abam laan tu á lwarı Wε cıɣa kalu dεen ya na səɣı faɣa faɣa tın. ²⁶ Lele kuntu Wε tɔɣı Dl nijorɣnə bam dεen na pupınnı wəənu tılu ba tıɣı tın ɣwaanı mu, Dl pa Dl cıɣa kam kuntu ba ka lwarı jaja. Wε dılu na jıɣı ɣwıa sı ku taa ve maɣa kalu na ba ti tın laan mu pε ni, sı lıɣu baɣa dwi maama na cwəɣə ba lwarı Dl cıɣa kam, sı ba daarı ba kı ba wu-dıdua dı Dl ba sε Dl ni. ²⁷ Dıntu yıranı mu yı swan maama tu, yı Dl ba jıɣı donɣ. Dıntu mu maɣı dı zulə sı ku taa ve maɣa kalu na ba ti tın Zezi Krisi yırlı ɣwaanı. Amina.

1 Korentu

Dayigə ƙoƙo kulu Pooli na pupuni o pa Korentu tiinə tun na brɩ dɩbam kulu tun mu tuntu

Pooli deen pupuni ƙoƙo kuntu o pa We ƙoƙo balu na wu Korentu ni tun mu. Pooli titi deen mu puli We tituɗa daani, yi o zu da biɩm di cicoro (Tituɗa ƙoƙo 18:11).

Korentu ya yi tu-kamunu kulu na jigi jɩgɩru zanzan, ku na jigi nabwæru zigum je sile yi ba ki pipiu da tun ɗwaani. Ƙoƙo zanzan deen wura ba na jigi yæno di cullu dwi tæri tæri. Ba maa ki boorim di lwarum zanzan, ku pa kuntu woɗo di loɗi We ƙoƙo bam.

Ka maɗa ni Pooli nan daa tæri ba tee ni, yi o laan ni ba ɗwa ni kampwara di wo-balwaaru tudonnə mu zu ba ti-tari. Ku ma pa-o liə, yi o laan pupuni twaanu o pa-ba. O twaanu tum wuni tuntu tile mu tɔgi ti zu We ƙoƙo kum wu, si dɩbam di wani dɩ lwarɩ, cam na yi dɩbam, dɩ na wu ki te, si dɩ ma kwɛ-di tun.

Pooli nan kaani-ba, si ba yagi kampwara (pɔɔrum 1-4),

di boorim kikiə (pɔɔrum 5),

si ba daa yi taa ve ƙoƙo balu na yæri We tun te si bantu di ba taani (6:1-11).

O brɩ-ba ni ba maɗi si ba ma ba yura yam ba tuɗi ba pa We mu (6:12-20).

O laan ma læri ba na bwe-o bwiə yalu tun,

ku na yi kadri laɗa ni (pɔɔrum 7),

naa nwana yalu ba na mɛ ba kaani jwəɗə tun laɗa ni (pɔɔrum 8-10),

naa Zezi tuuni gulim wudiu laɗa ni (pɔɔrum 11),

di We Joro pɛera yam laɗa ni (pɔɔrum 12-14),

di twa biim woɗo (pɔɔrum 15).

Ƙoƙo kum tiim ni o ɗɗoɗo səbu-lu We-di sum na wura ba ki tun woɗo, di o titi na lagi si o ki kulu tun, yi o laan jɔɔo-ba (pɔɔrum 16).

Ƙoƙo kuntu wuni Pooli brɩ ni, We pɛera yam maama wuni, sono mu yi woɗo kulu na dwe maama tun, si dɩ ma tuɗi We tituɗa yam (pɔɔrum 13).

¹ Amu Pooli wulu We na kuri di Dl titi wubuɗa si a taa yi Zezi Kisi tituɗuɗu tun mu pupuni ƙoƙo kuntu, yi dɩ ko-bu Sositeni di tɔgi o wæli-ni. ² Dɩ pupuni si dɩ pa abam balu na yi Zezi ƙoƙo kum wu ƙoƙo yi á zuuru Korentu ni tun mu. Abam mu yi balu We na kuri si á taá yi Dl ƙoƙo Zezi Kisi ɗwaani tun. Dl ma li abam si á taá yi Dl ƙoƙo, ku wæli di balu na wu je maama yi ba zuli Zezi Kisi tun. Wuntu mu yi bantu di dɩbam maama Yuutu.

³ Dɩ Ko We di dɩ Yuutu Zezi Kisi wu pa abam yazurə di yu-yoɗo.

⁴ Maɗa maama a yæni a ki We le abam ɗwaani, di Dl na pɛ abam yu-yoɗo Zezi Kisi ɗwaani tun. ⁵ Abam na ɗwi di Zezi tun, We suni Dl pa abam yu-yoɗo woɗo maama wuni, si á taá ye Dl ciɗa kam maama, si á kwæri á taá wai á ɗɗoɗo Dl taani dɩm. ⁶ Berɗwaani, dɩ deen na ƙoƙo Zezi Kisi kwæra kam di abam tun, ka tiini ka ja kuri abam tee ni. ⁷ Á nɛ We pɛera yalu maama á

na lagi tun, yi á cægi dɩ Yuutu Zezi Kisi si o joori o ba si dɩ na-o. ⁸ Wuntu mu wu pa á taá zigɩ kɛɗkɛɗ si ku vu yi tiim maɗa, si á yi taá jigi wo-koɗo de dɩm o na wu joori o ba tun ni. ⁹ We yi ciɗa tu, yi dɩntu mu kuri abam si á taá ɗwi di Dl Bu Zezi Kisi, o na yi dɩbam Yuutu tun.

Korentu tiinə ya na pɔɔri daani te tun

¹⁰ A ko-biə-ba, a loori abam dɩ Yuutu Zezi Kisi yuri ɗwaani si á taá jigi ni-moɗo, si á yi taá pɔɔri daani. Á nan kwaani-na á ki á wubuɗa daani, si á ki ni didwi.

¹¹ A tagi kuntu, Klowe-ba ƙoɗo tiinə na tagi di amu ba wi á magi kantɔɗo mu daani tun ɗwaani. ¹² Abam badaara wi, á tɔgi Pooli mu. Abam badonnə maa wi, á tɔgi Apolɔsi mu. Badonnə maa wi, ba tɔgi Piyeeri mu. Babam di maa wi, ba tɔgi Zezi Kisi mu. ¹³ Abam buɗi ni Zezi Kisi pɔɔri yura yura mu na? Amu Pooli mu tigi tuun-dagarakam baɗa ni abam ɗwaani na? Ba miisi abam na wuni amu yuri ɗwaani mu na? ¹⁴ A ki We le,

berjwaani amu wu miisi abam wuluwulu na wuni, ku na dai Krisipu di Gayusi yirani. ¹⁵ Kuntu tun, nɔɔn-ɔɔnɔɔnɔ bá wani o ta ni a miisi abam na wuni amu yiri njwaani. ¹⁶ Ah, a guli a ta na miisi Sitefanasi di o sɔɔɔɔ tiina di, ku daari kuntu kwaga ni, wulu na weli da, a daa wu guli. ¹⁷ Zezi Krisi tunɔɔ-ni si a taa tɔɔɔɔ o kwɔɔ-ywɔɔɔɔ kam mu a bri nɔɔɔɔ, si o wu tunɔɔ-ni si a taa miisi nɔɔɔɔ na wuni. A na tɔɔɔɔ We kwɔɔɔ kam te tun, ku dai di lugu banja swan mu a maa tɔɔɔɔ-ka. A ya na tɔɔɔɔ-ka di lugu banja swan mu, Zezi tuuni dum dagara kam banja ni tun ya bá ta jigi kuri ku pai nabiinɔɔ.

We swan na garɔ nabiinɔ swan te tun

¹⁸ Berjwaani Zezi tuuni dum dagara kam banja ni tun taani dum yi jwɔɔɔɔ mu balu yigɔ na tɔɔɔ di We tun tee ni. Ku nan na yi dɔɔɔɔ balu We na vri lwarim wuni tun, taani duntu yi We tɔɔɔ dam mu di dɔɔɔɔ. ¹⁹ Ku nan manɔɔ ku pupuni We tɔɔɔ kum wuni ku wɔ:

«Amu Banja-We wú cɔɔɔ swan tiinɔ wubunja, yi a daari a pa yi-puri-nyina yi-puru kum yáal.»

²⁰ Swan tiinɔ swan yam daa jigi kuri na? Tɔɔn-yeenɔ di nɔɔɔɔ balu na ye njwanja tun yi-puru kum jigi kuri na? We nan bri dɔɔɔɔ ni lugu banja swan yam maama yi jwɔɔɔɔ mu. ²¹ We swan yam njwaani nabiinɔ bá wani ba ma ba tɔɔɔ swan ba lwarɔ-DL. We nan li DL wubunja si DL tɔɔɔ kwɔɔɔ kalu dí na bri nɔɔɔɔ yi ba pai ka yi jwɔɔɔɔ tun njwaani mu, DL ma vri balu na sɔɔ kwɔɔɔ kam tun DL yagi. ²² Zwifɔ bam lagi si ba na wo-kinkagula yalu na bri We dam tun mu. Greki tiinɔ maa lagi si ba cɔɔɔ taani dilu na wú bri-ba swan tun. ²³ Ku nan na yi dɔɔɔɔ, dí tɔɔɔ Zezi Krisi wulu na tigi tuun-dagarabanja ni tun kwɔɔɔ mu. Kwɔɔɔ kam kuntu maa yi ta-balɔɔ mu Zwifɔ bam tee ni, yi ka yi jwɔɔɔɔ mu di dwi-ge tiinɔ bam di. ²⁴ Ku daari dɔɔɔɔ balu We na kuri tun, ku na yi Zwifɔ bam naa dwi-ge tiinɔ di, taani dum kuntu mu pɔ dí lwarɔ ni Zezi Krisi yi We swan yam di DL dam tu. ²⁵ Wɔɔɔ kulu nɔɔɔɔ na pai ku yi jwɔɔɔɔ We tee ni tun garɔ nabiinɔ swan maama, yi kulu na bwɔmmɔ DL tee ni tun dana ku dwe nabiinɔ dam maama.

²⁶ A ko-biɔ-ba, á bunɔ á dɔɔɔ na yi te yi We laan ba DL kuri abam tun. Ku dai á zanzan yi dɔɔɔ mu puuri nɔɔɔɔ nabiinɔ na lagi yi-puru kulu tun. Ku dai á zanzan mu yi didɔɔɔ, naa á zanzan mu nunɔɔ nadunɔ sam. ²⁷ We nan kuri balu nabiinɔ na pai ba yi jwɔɔɔɔ tun mu, si DL ma pa cavura di swan tiinɔ. DL ma kuri balu nabiinɔ na pai ba yi nabwɔnɔ tun, si DL ma pa cavura di dam tiinɔ. ²⁸ DL ma daari DL kuri balu nabiinɔ na gooni yi ba ba nigi tun, si DL ma pa wɔɔɔɔ tɔɔ nabiinɔ na pai tu jigi kuri tun ji kafɔ. ²⁹ We kuri nɔɔɔɔ bam kuntu dɔɔɔ mu, si nabiinɔ yi zanɔ ba wani ba tee ba tɔɔɔ DL yigɔ ni. ³⁰ We nan mu pɔ abam njwi di Zezi Krisi. Kuntu njwaani mu swan yalu Zezi na jɔɔɔ We tee ni tun laan jigi dɔɔɔ swan. Wuntu mu pai dí jigi cɔɔɔ We tee ni. O maa pai

dí yi We nɔɔɔɔ. O ma kwe o tɔɔɔ njwɔ o ma vri dɔɔɔɔ lwarim wuni. ³¹ Kuntu tun, kulu na pupuni We tɔɔɔ kum wuni tun yi cɔɔɔ mu, di ku na wɔ: «Wulu na lagi si o ki wupolo tun, si o pa ku taa yi dí Yuutu wum njwaani.»

Pooli na tɔɔɔ Zezi Krisi kwɔɔ-ywɔɔɔ kam te tun

2 A ko-biɔ-ba, amu dɔɔɔ na tu abam te tun, a wu njɔɔɔ swan naa yiyiu-njwe zanzan di abam, di a na tɔɔɔ We kwɔɔɔ kam a bri abam te tun. ² A wu ki a wubunja ni si a bri abam wɔɔɔ kudoɔɔ, ku na dai Zezi Krisi taani dum yirani di o tuuni dum dagara kam banja ni tun. ³ A na wu abam tee ni manja kalu tun, a bwɔnɔ, yi fɔɔɔ di jigi-ni, yi a yira sat. ⁴ A taani dum di a na tɔɔɔ We kwɔɔɔ kam te tun, ku dai nabiinɔ swan mu a ma a tɔɔɔ-ka si a pa á sɔ. Ku yi We Jorokum dam mu pɔ abam lwarɔ ni taani dum yi cɔɔɔ. ⁵ Kuntu tun, á na ki á wu-didua di Zezi tun, ku yi We dam dum njwaani mu, si ku dai nabiinɔ swan njwaani.

Banja-We swan na yi te tun

⁶ Dɔɔɔɔ nan yɔni dí bri balu wubunja na bigi tun mu swan, ya nan dai nabiinɔ swan naa lugu banja didɔɔɔɔ bam swan. Bantu wú ba ba cɔɔɔ di ba dam dum maama. ⁷ Dɔɔɔɔ na bri swan yalu tun yi We nyim mu. Nabiinɔ nan yɔri ya ni ni, ya na sɔɔɔ di ba tun njwaani. We dɔɔɔ manɔɔ DL ki DL wubunja ni mu ku loori lugu pulim, si DL swan yam kuntu pa dí wani dí na zulɔ DL tee ni. ⁸ Lugu banja didɔɔɔɔ bam wuluwulu nan wu lwarɔ ya kuri. Ba ya na ye, ba ya bá ja We-sɔɔɔ paari tu Zezi ba pa tuun-dagarabanja ni ba gu. ⁹ Ku nan ki ni We tɔɔɔ kum na tagi ku wɔ:

«We fɔɔɔ DL ki wo-laaru DL tɔɔɔ si DL pa balu na so-DL tun.

Nabiinɔ yi wu nɔ wɔɔɔɔ tum kuntu dɔɔɔ, yi ba zwa wu ni ti njwa, yi ba ba jigi ti wubunja di.»

¹⁰ We nan tagi DL Jorokum njwaani mu DL ma pa dí lwarɔ wɔɔɔɔ tum kuntu. We Joro kum ye wɔɔɔ maama kuri, yi ku ye We wubunja maama di. ¹¹ Wɔɔ mu wú wani nabiinu wubunja o lwarɔ, ku na dai o tɔɔɔ joro? Ku nan yi kuntu mu di We di, nɔɔɔ-nɔɔɔɔ yɔri We wubunja, ku na dai DL tɔɔɔ Joro kum yirani. ¹² Joro kulu We na ki dɔɔɔɔ bɔɔɔɔ ni tun dai lugu banja nyim. Ku nunɔɔ We te mu, si ku pa dí lwarɔ wo-laaru tɔɔ DL na pɔ dɔɔɔɔ zaani tun.

¹³ Dí na yɔni dí bri nɔɔɔɔ cɔɔɔ kam yi dí njɔɔɔ taani dilu tun dai nabiinɔ swan taani. Ku yi We Joro kum mu bri dɔɔɔɔ taani dilu na manɔɔ si dí taá njɔɔɔ tun. Dɔɔɔɔ te cɔɔɔ kalu na yi We Joro nyim tun mu dí bri balu DL Joro kum na wu ba bɔɔɔɔ ni tun. ¹⁴ We Joro kum na tɔɔɔ wulu bɔɔɔɔ ni tun ba sɔ si o jɔɔɔ cɔɔɔ kalu We Joro kum na bri tun. Ka yi wo-jwɔɔɔɔ mu o tee ni. O bá wani o lwarɔ ka kuri, berjwaani ku yi We Joro kum

mu bri ka kuri ciga ciga. ¹⁵ Wulu maama We Joro kum na wu o bicari ni tun mu wai o ye woŋo maama kuri. Nɔɔn-ɔɔnɔn nan bá wani o na kuntu tu wo-koŋo o ta.

¹⁶ We tɔɔn kum tagi ku wɔ:

«Nɔɔn-ɔɔnɔn bá wani o lwarɔ dí Yuutu wum wubuŋa, nɔɔn-ɔɔnɔn nan bá wani o bri-o o na wú kɔ te tun.»

We nan na pɛ dɔbam DL Joro kum tun mu pɛ dɔbam dɔ jigɔ Zezi Kriŋi wubuŋa yam.

We tuntuŋa na tunɔ ba pa We te tun

3 A ko-biə-ba, a dɛɛn na wu abam tee ni tun, a warɔ a ŋɔɔn We taani dɔm dɔ abam ni We Jorokum na wu balu tee ni tun. A dɛɛn ŋɔɔn dɔ abam nɔnɛɛni á yi balu lugu baŋa wəɛnu fra na jigɔ-ba tun, yi á ta nɔɔn ni bu-balwa mu te Zezi Kriŋi cwəŋə kam wuni. ² A dɛɛn na bri abam wo-mwaalu tɔlu tun nɔɔn dɔ a pɛ abam nayɔla mu sɔ á nɔɔ. A dɛɛn wu pɛ abam wudiu kulu na duunə tun, á dɛɛn na wu yi ku dim tun ŋwaani. Dɔ zɔm dɔ, á daa ta wu yi wudiu dim, ³ beŋwaani á ta yi balu lugu baŋa wəɛnu fra na jigɔ tun mu. Abam jigɔ wu-guɔ yi á magɔ kantɔɔɔ daani. Kuntu bri ni lugu baŋa wo-koŋo fra mu taa jigɔ abam, yi á kɔ ni balu ta na yəri We tun mu te. Ku yi vwan mu a fɔɔ na? ⁴ Abam wu koŋa badonnə na tɛ ba wɔ, bam tɔɔ Pooli mu, yi badonnə dɔ wɔ, ba tɔɔ Apolɔsɔ mu tun, ku dai balu na yəri We tun kikiə mu kuntu na?

⁵ Wɔɔ mu yi Apolɔsɔ? Wɔɔ mu yi amu Pooli? Dɔbam maama yi We tuntuŋa balu abam na dɛ dɔbam juŋa á kɔ á wu-dɔɔɔ dɔ Zezi Kriŋi tun mu. Dɔbam maama tunɔ kulu dí Yuutu wum na pɛ dɔbam sɔ dí tunɔ tun mu.

⁶ Dɔbam nɔɔn ni vala mu te, amu Pooli mu jəri wəɛnu yi Apolɔsɔ yagɔ na. Ku daari ku yi We mu pai tɔ bɔra. ⁷ Mu ku kuri wulu na jəri dɔ wulu na yagɔ na da tun maama dai kulokulu. We yɔrani mu wai DL pai DL taani dɔm kɔ dam koŋa bicara ni. ⁸ Wulu na jəri dɔ wulu na yagɔ na tun maama yi bɔɔwɔ mu. We wú pa ba maama jɔŋi ba ŋwɔɔɔ ku maŋi dɔ ba na tunɔ te tun mu. ⁹ Dɔbam maama wəli daani mu dí tunɔ dí pa We. Abam nɔɔn dɔ We kara kalu dí na tunɔ ka wuni tun mu.

Abam daa ta nɔɔn dɔ digə kalu We na wura DL lɔ tun mu. ¹⁰ We na pɛ amu pɛɛɔ dɔlu sɔ a ma tunɔ tun, ku yi sɔ amu cwi digə kam kuri mu lanyɔrani ni lwar-ŋum te. Nɔɔn wudɔŋ dɔ maa wura o lɔ o daŋi da. Wulu maama nan na lagɔ sɔ o lɔ o daŋi da tun maŋi sɔ o taa ye o na lɔ te tun mu. ¹¹ We maŋi DL pa digə kam kuri cwi, nɔɔn-ɔɔnɔn daa bá wani o cwi ka kuri dɔɔŋ. Kuri dɔm kuntu mu yi Zezi Kriŋi. ¹² Balu nan na lɔ ba daŋi da tun badaara mai səbu-suŋa naa can-na naa kandwa-ŋuna, naa dɛ naa gaaru naa kasuru mu ba maa lɔa. ¹³ Nɔɔn maama na tunɔ kulu tun nan wú ba ku lwarɔ jaja dɛ dɔm Zezi Kriŋi na wú joori o ba tun, mini mu wú bri koŋa maama tɔtuŋa na yi te. ¹⁴ Balu na lɔɔ dɔ wo-laaru yi mini dɔm wu wani dɔ di tun wú jɔŋi ba ŋwɔɔɔ. ¹⁵ Ku

daari, balu mini dɔm na wani dɔ di ba koŋa dɔm tun, ba bá na kulokulu We tee ni. We za wú vri ba tɔti DL yagɔ. Ba nan wú ta nɔɔn dɔ mini na di koŋa yi o wəri te tun mu.

¹⁶ Abam yəri ni, We Joro kum na wu abam bicara ni tun, á nɔɔn dɔ We tɔti digə mu DL na zɔɔɔ ka wuni na?

¹⁷ Wulu nan na cɔɔ We digə kam tun, We wú cɔɔ kuntu tu dɔ mu. Beŋwaani We digə kam yi DL tɔti di-laa mu. Abam tɔti nan mu yi DL digə kam kuntu.

¹⁸ Nɔɔn-ɔɔnɔn yi zaŋi o ganɔ o tɔti. Abam wulu na buŋi ni o jigɔ swan ni zɔm lugu baŋa swan na yi te tun, kuntu tu maŋi sɔ o joori o ji joro mu, sɔ o laan wani o na swan ciga ciga. ¹⁹ Beŋwaani lugu baŋa swan yi jwərim mu We yigə ni. Ku pupɔni We tɔɔn kum wuni ku wɔ: «We vugimi swan tiinə swan DL pa ya joori ya jaba.» ²⁰ Ku nan daa ta pupɔni ku wɔ: «Yuutu Baŋa-We ye ni swan tiinə wubuŋa maama yi kafɛ mu.» ²¹ Kuntu ŋwaani, nɔɔn-ɔɔnɔn yi zaŋi o magɔ o nɔɔn o ta o wɔ: «Amu tɔɔ wuntu mu.» Sɔ woŋo maama yi abam mu te. ²² Ku na yi amu Pooli dɔ Apolɔsɔ dɔ Pɔyɛɛɔ, dɔbam dɔ yi abam koŋa mu. Ku nan na yi lugu baŋa dɔ ŋwɔɔ dɔ tɔɔni dɔ zɔm dɔ jwa dɔ, abam mu te tɔ maama. ²³ Zezi Kriŋi nan mu te abam, yi We dɔ te Zezi Kriŋi tɔti dɔ.

Pooli-ba na tunɔ We tuntuŋa yam te tun

4 Kuntu tun, abam maŋi sɔ á taá ye ni dɔbam yi Zezi Kriŋi tuntuŋa mu. We nan kwe DL ciga kalu ya na səgi nabiinə yigə ni tun DL kɔ dɔbam juŋa ni mu, sɔ dí taka dí bri koŋa. ² Ba nan na kwe woŋo ba kɔ koŋa juŋa ni, ku maŋi sɔ o taa nii ku baŋa ni dɔ ciga mu. ³ Ku nan na yi amu, abam naa nabiinə balu maama na di amu taani te dɔ te tun, ku ba kɔ amu kulokulu. Amu bicari ni a ye ni, kulokulu tərə a na kɔ a cɔɔ. Nan dɔ kuntu dɔ, a bá wani a pa a tɔti bura, a na bá wani a di a tɔti taani tun ŋwaani. Wulu yɔrani na wú wani o di amu taani tun mu yi dí Yuutu wum. ⁵ Kuntu ŋwaani, nɔɔn-ɔɔnɔn yi zaŋi o wuuri o di o dɔŋ taani, ku loori maŋa kalu We na lɔ tun, sɔ dí Yuutu wum na tuə, oó ja pooni o ba o pa woŋo kulu maama na səgi lim wuni tun taa nai jaja. Wuntu wú pa koŋa wubuŋa yalu na səgi tun lwarɔ jaja. Maŋa kam kuntu ni mu We wú pa koŋa maama na zulə yalu na maŋi dɔ-dɔ tun.

⁶ A ko-biə-ba, ku yi abam ŋwaani mu a kwe a tɔti dɔ-daani Apolɔsɔ a ma maŋi a bri abam, sɔ á wani á nii dɔbam, á ma lwarɔ á na wú taá kɔ te tun, sɔ á yi zaŋi á gaali kulu na pupɔni We tɔɔn kum wuni tun, sɔ abam dɔɔɔ dɔɔɔ yi zaŋi o kɔ kamunni o zuli koŋa wudɔŋ o daari o gooni o dɔŋ. ⁷ Wɔɔ mu wɔ, nmu dwe n dɔŋ? Bɛɛ mu n jɔga yi n wu jɔŋi-ku We tee ni? Nmu nan na jɔŋi-ku We tee ni mu tun, bɛɛ mu kɔa yi n magɔ n nɔɔn ku baŋa ni, ni nmu tɔti mu mɛ n dam dɔ n swan n ma n na-ku te?

⁸ Abam buɲi ni á maɲi á jigi kulu maama á na lagi tun, á kwəri á yi nadunə, yi á ta buɲi ni abam di paari á daari dɪbam. Ku ya lana si á suni á di paari, si dɪbam di taá tɔgi dí di paari di abam. ⁹ Amu na buɲi te tun, ku nyl di Wɛ pɛ dɪbam balu na yi Dl tuntuɲa tun ji kwaga tiinə mu nɔɔna bam maama wuni, nɛnɛni balu ba na di ba taani ba lagi ba gu-ba te tun. Dɪbam nyl di nɔɔn-mwaanu mu lugu kum nɔɔna bam di malesɪdi yibiyə ni. ¹⁰ Dɪbam jigi jwəuru mu Zezi Krisi ɲwaanɪ, abam nan pa á yi swan tiinə mu Zezi Krisi tɔgum dɪm wuni. Dɪbam yi nabwənə mu, abam maa pai á yi didɛera. Nɔɔna zuli abam, yi ba daari ba gooni dɪbam. ¹¹ Di zɪm maama di, kana di na-nyɔm jigi dɪbam, yi gwaaru muri dɪbam. Nɔɔna maa bɛɛsi dɪbam, yi dí ba jigi cirigim jəgə. ¹² Dɪbam mai dí titi jia mu dí tiini dí tuɲa, si dí ma wani dí na dí ni wɔdiu. Nɔɔna na twi dɪbam, dí ta yəni dí loori Wɛ mu si Dl kɪ-ba lanyranɪ. Nɔɔna na bɛɛsi dɪbam, dí ta yəni dí se bɛɛsa yam mu. ¹³ Nɔɔna na ɲɔɔni wo-lwaanu ba pa dɪbam, dí yəni dí joori dí ləri-ba lanyranɪ mu. Dɪbam nyl di lugu baɲa weeru mu. Di zɪm maama, dí nyl di wo-yɔɔru mu nɔɔnu maama tee ni.

¹⁴ A na pupuni tɔɔn kuntu tun, a pupuni si a ma kwe abam mu, á na yi amu bu-sonnu tun ɲwaanɪ, si ku dai ni a lagi si a kɪ abam cavura mu. ¹⁵ Abam ya na maɲi á jigi karanyɪna tiinə murr-fugə mu ba na bri abam Zezi Krisi cwəɲə kam wuni, á ko yi didua yiranɪ mu. Amu yi á ko, di a na bri abam Wɛ kwər-ywəɲə kam yi á na ɲwi-duɲa Zezi Krisi ɲwaanɪ tun. ¹⁶ Mu ku kuri a loori abam si á taá lwəni amu na kɪ te tun. ¹⁷ Kuntu ɲwaanɪ mu a tuɲi Timoti á tee ni. Wuntu mu yi a bu-sono Wɛ cwəɲə kam wuni, yi o tɔgi dí Yuutu Zezi di cɪga. Wuntu wú guli abam amu ɲwɪa kam na yi te Zezi Krisi cwəɲə kam wuni, si ku maɲi ni amu na yəni a bri Zezi kɔgɔ kum je maama ni te tun.

¹⁸ Abam badaara pai á titi kamunni mu, beɲwaanɪ á daa ba buɲi ni amu wú joori a ba abam te. ¹⁹ Wɛ nan na sɛ, aá ba abam te lele. A na tuə, a laan wú wani a lwarɪ kamun-nyɪna bam kuntu na jigi dam dɪlu ba ma kɪ tun, yi ku daa dai ba ni-ɲwanɲa yiranɪ má.

²⁰ Beɲwaanɪ Wɛ paari dɪm pai dɪbam dam mu, si dí wani dí ma kɪ kulu na maɲi tun, si ku dai ni-ɲwanɲa yiranɪ má. ²¹ Abam lagi si a ba abam te a vanɲi á zwe mu naa á lagi si a bri abam sono di wu-bono mu?

Korénti tiinə bam wu nɔɔnu didua na kɪ wo-balɔɔ te tun

5 Amu nan ni abam labaari ni nɔɔnu didua mu kari o boorə. Ba wi, abam wuni baaru didua mu tigi di o ko kaani. Balu na ba tɔgi Wɛ cwəɲə tun di maɲi ba ba sɛ ba kɪ wo-zɔɔna yantu doɲ. ² O na kɪ kuntu tun, bɛɛ mu yi á taá pai á titi kamunni? Ku ya maɲi si á pa á wuru cɔgi ku ɲwaanɪ, si á daari á li nɔɔnu wulu na kɪ

kəm dɪm kuntu doɲ tun á wuni. ³ Amu titi mu təri abam tee ni, si a wubuɲa maama wura di abam. Kuntu, a maɲi a van baaru wum kuntu bura o cɔgum dɪm ɲwaanɪ, ni a wu abam tee ni mu te. ⁴⁵ Kuntu ɲwaanɪ a lagi a ta si, á na jeeri daani, amu wubuɲa wura di abam ni a wu á titari mu te, si á ma dí Yuutu Zezi dam dɪm á ma kwe nɔɔnu wuntu á kɪ sutaani jɲa ni, si dɪn-tu wani di cɔgi o yira di wo-zɔɔna fra yalu na jigi-o tun. Á na kɪ kuntu, o joro kum laan wú wani ku na vrum dí Yuutu Zezi tum de dɪm ni.

⁶ Abam na kɪ kamunni te tun, ku wu maɲi. Á ye ni dabɪli finfin na wu dɪpɛ muni dɪlu ba na viiri tun wuni, ku laan wú pa di maama fulɪ mu. ⁷ Kuntu ɲwaanɪ, li-na kəm-lɔɔkɔ kum kuntu ku na nyl ni dabɪli-doori te tun á wuni, si ku yi loɲi á maama. Kuntu á laan wú taá yi nɛnɛni dɪpɛ muni dɪlu ba na wu kɪ dabɪli di wuni tun. Á nan maɲi á yi nɔɔn-ɲuna mu Wɛ yigə ni, Baɲa-Wɛ Pəl-bu Zezi Krisi na kwe o titi o ma kaani Wɛ si Dl yagi á lwarum mu Dl ma cɛ abam tun ɲwaanɪ. ⁸ Pa-na dí di candiə ni ku na maɲi te tun, si dí li lwarum didaani tituɲ-balwaaru tɪlu maama na nyl ni dabɪli-doori te tun dí wuni, si dí daari dí taá jigi wu-poɲo di cɪga, ni dɪpɛ dɪlu na ba jigi dabɪli di wuni te tun.

⁹ Amu deen na de yigə a pupuni tɔɔn kulu a pa abam tun, a tagi di abam si á yi taá tɔgi didaani balu na kari ba boori tun. ¹⁰ Amu na kaani abam kuntu tun, ku dai ni balu na yəri Wɛ yi ba boori tun, naa ba yi wo-swən-nyɪna naa ɲwɪna naa jwə-kaana tun taani mu a tɛa. Abam bá wani á pwe á titi di nɔɔna bam kuntu ku na dai ni á yagi lugu baɲa. ¹¹ Amu nan na pupuni kulu tun kuri mu yi si á yi taá tɔgi di wulu maama na bri ni o yi á ko-bu Wɛ cwəɲə wuni yi o boorə, naa o yi wo-swən-nyɪm naa jwə-kaanu naa nɔɔn-twɪnu naa sa-nyɔru, naa o yi ɲwɪnu tun. Wulu na yi kuntu doɲ tun, si á pwe á titi did-o, si á bri á yi di wɔdiu did-o di.

¹²⁻¹³ Ku na yi balu na dai dí ko-biə Wɛ cwəɲə wuni tun, ku dai amu wú di bantu taani. Ku yi Wɛ mu wú di ba taani. Abam nan maɲi si á di balu na wu á kɔgɔ kum wuni tun taani. Kuntu ɲwaanɪ ku pupuni Wɛ tɔɔn kum wuni ku wi: «Zəli-na nɔɔn-balɔɔ kum á wuni.»

Wɛ nɔɔna wu maɲi si ba sarɲi da balu na yəri Wɛ tun tee ni

6 Abam wulu na jigi taani di o doɲ yi á yi ko-biə daani Zezi ɲwaanɪ tun, ku wu maɲi si n ja-o n vu sarɲya-dirə balu na yəri Wɛ tun te, si ba di abam taani dɪm. Kuú ta yi cavura mu ku pa-m, beɲwaanɪ ku ya maɲi si Wɛ nɔɔna bam mu di á taani dɪm. ² Abam yəri ni Wɛ nɔɔna bam mu wú ba ba di nabiinə maama taani na? Kuntu ɲwaanɪ, bɛɛ mu kɪa yi á titi wari á kwe wo-balwa balu na wu á titari ni tun? ³ Abam yəri ni dɪbam mu wú di malesɪsum taani na? Ku nan na yi kuntu, dí bá wani zɪm lugu kuntu taani dí di na?

⁴ Abam nan na jigi taani dntu donj á titari ni, á wu mañi si á ja á vu balu na tɔgi ba tɛri Zezi nɔɔna bam wuni tun te. ⁵ A tagi kuntu si cavura mu ja abam. Kuntu, swan tu di didua tɛri abam wuni si o wani o fɔgi abam balu na yi ko-biɛ Zezi nwaani tun daani na?

⁶ Abam na ki te tun wu mañi, abam na yɛni á sañi daani sarɔya-dirɛ balu na yɛri Wɛ tun tee ni yi ba di á taani tun nwaani.

⁷ Abam na sañi daani tun, ku mañi ku bri ni á tusi mu. N ko-bu na ki-m lwarum, naa o na nɔɔgi-m, ku ya lana si n yagi n ma n cɛ-o mu. ⁸ Abam nan ba ki kuntu, abam titi joori á ki balu na yi á ko-biɛ Wɛ cwɛnɔ wuni tun wo-lwaanu mu, yi á kwɛri á nɔɔni-ba. ⁹ Abam yɛri ni balu na ba tɔgi cɔga tun bá na jɔnɔ je Wɛ paari dum wuni na? Yi zañi-na á gani á titi. Balu na boori tun, naa jwɛ-kaana naa ka-lagina, naa baara balu na tigi di ba donnɛ ba maa jiri kaana tun, ¹⁰ naa nwaani naa wo-swɛn-nyuna, naa sa-nyɔra naa nɔɔn-twuna naa vɛnɛrna bá na jɔnɔ je Wɛ paari dum wuni. ¹¹ Abam badaara dɛɛn yi kuntu donj mu. Wɛ nan yagi á lwarum DL ma cɛ abam. DL ma pa á ji DL nɔɔna yi á jigi cɔga DL tee ni. Wɛ dɛ dí Yuutu Zezi di DL Jorokum dam nwaani mu DL ki kuntu DL pa abam.

Dí mañi si dí kwe dí yira yam dí maa tunj dí pa Wɛ mu

¹² Abam badaara tɛ á wɛ, á jigi ni si á ki kulu maama á na lagi tun. Amu nan lagi a ta abam ni, ku dai wonjo maama mu jigi zɛnɛ ku pa abam. Amu di jigi ni si a ki kulu maama a na lagi tun, a nan bá sɛ si a pa a ji kulukulu gambia. ¹³ Abam yɛni á tɛ á wɛ, Wɛ ki wudiu kana nwaani mu, yi DL ki kana di wudiu nwaani. Mañi nan wú ba, yi Wɛ cɔgi wudiu di kana maama. Wɛ nan wu ki dɔbam yira yam si dí ta maa ki boorim. Wɛ nɔɔni dí yira yam si dí Yuutu Zezi mu taa te-ya, si dí ta maa tunj dí pa-o. ¹⁴ Wɛ mu bi dí Yuutu Zezi DL pa-o o yagi tuuni. Mañi nan wú ba, yi DL ma DL dam dum DL bi dɔbam di DL pa dí yagi tuuni.

¹⁵ Abam yɛri ni á yira yam yi Zezi Krisi yira yam daa didua mu na? Abam yira yam di Zezi yira yam na yi bidwi tun, á yi zañi á kwe-ya á ma pɛni di ka-tula, si yaá ji yira didua didaani ka-tula kam yira yam. Á bri á yi zañi á ki kuntu. ¹⁶ Bɛnwaani, wulu na pɛni di ka-tula tun, o di ka-tula kam maama laan jigi yira didua mu. Á yɛri kuntu na? Wɛ tɔnɔ kum tagi ku wɛ: «Baaru di kaani wú wɛli daani si ba ji nɔɔni didua mu.» ¹⁷ Wulu nan na nwi di dí Yuutu Zezi tun, o joro di Zezi Joro maama yi wonjo didua mu.

¹⁸ Á nan yagi boorim kɛm dwi maama. Kɛm-bal-waaru tilu maama nɔɔni na wú ki tun, o bá ki o yagi o yira wuni. Nɔɔni nan na boori, kuntu yi kɛm-balwɔ kulu o na ki o yagi o yira wuni tun mu. ¹⁹ Abam yɛri ni á yira yam nwi di Wɛ titi digɛ mu DL Jorokum na zuuri ka wuni na? Wɛ ki DL Joro kum á bicara ni mu. Kuntu

nwaani ku daa dai abam titi mu te á yira yam. ²⁰ Á yi Wɛ nɔɔni mu. DL yɛgi abam di yɛlo kulu na cana tun mu. Kuntu nwaani, kwe-na á yira yam á maa tunj si ku pa Wɛ na zulɛ.

Pooli na bri Korénti tiinɛ kadiri wonjo te tun

7 A lagi a lɛri á na pupuni á bwe amu taana yalu tun mu a pa abam.

Ku ya lana di baaru na wu di kaani. ² Ku nan ba lana si baara di kaana taa lagi daani nɔɔni. Kuntu nwaani, ku mañi si baaru maama taa jigi o titi kaani, si kaani maama di taa jigi o titi baru. ³ Baaru yi zañi o vɛn si o taa wura di o kaani. Kaani di nan yi zañi o vɛn si o taa wura di o baru. ⁴ Bɛnwaani kaani ba te o titi yira, ku yi o baru mu te-ya. Baru di nan ba te o titi yira, ku yi o kaani di mu te-ya. ⁵ Yi zañi-na á vɛn si á taá wura daani, ku na dai ni á maama mu sɛ si á li pwɛlɛ á yagi da-pwɛgɛ mañi finfin, si á wani á nywani á yigɛ á loori Wɛ, si ku taa ve mañi kalu á na lagi tun. Kuntu kwaga ni, si á joori á taá wura daani. Ku na dai kuntu, sutaani wú sugi abam di pa á tusi di á na wari á titi á ja tun nwaani.

⁶ Amu na pupuni kuntu tun, a tagi si ku wɛli abam mu, si ku dai ni a lagi a fin abam. ⁷ Amu ya wú ta lagi si nɔɔni maama taa yi ni amu na yi badɛm te tun. Wɛ-pɛɛra nan yi tɛri tɛri mu yi DL pa nɔɔni maama o nyum.

⁸ Ku daari abam balu na yi badɛnɛ di kadɛnɛ tun, a lagi a ta di abam ni ku lana si á taá yi á yirani kuntu, ni amu na yi te tun. ⁹ Á nan na wari á titi á ja, ku mañi si á di kaana naa á zu banna mu. Kuntu garɛ á na pai ka-laga fra tiini ya jigi abam. ¹⁰⁻¹¹ Ku daari ku na yi banna di ba kaana, ku yi finfin mu si kaani yi yagi o baru, naa baru di yi vɛn o kaani. Kuntu dai amu titi ni, ku yi dí Yuutu Zezi mu pɛ culu kuntu. Kaani nan na mañi o yagi o baru, o mañi si o taa wura o yirani mu, naa o joori o vu o baru wum te mu si ba fɔgi daani, o daa wu mañi si o zu baru wudonj.

¹² Ku daari, baaru wulu na tɔgi Zezi tun na jigi kaani, yi kaani wum na ba tɔgi Zezi yi o sɛ si ba taa zuuri daani, kuntu tu yi zañi o vɛn o kaani wum. Ku yi amu mu pɛ ni dum kuntu si ku dai dí Yuutu Zezi. ¹³ Kaani wulu di nan na tɔgi Zezi yi o baru na ba tɔgi Zezi, yi o baru wum na sɛ si ba taa zuuri daani, si o yi zañi o yagi o baru wum. ¹⁴ Baru wulu na wu ki o wu-didua di Zezi tun batwari di Wɛ, o kaani wum na ki o wu-didua di Zezi tun nwaani. Kaani wulu di na wu ki o wu-didua di Zezi tun batwari di Wɛ, o baru wum na ki o wu-didua di Zezi tun nwaani. Ku ya na dai kuntu, ba biɛ wú ta yi ni balu na yɛri Wɛ tun biɛ, yi ba laan yagi ba batwari di Wɛ. ¹⁵ Wulu nan na ba tɔgi Zezi tun na bunj si o viiri, ku na yi kaani wum naa baru wum di, si á yag-o si o viiri. Wulu na daari yi o tɔgi Zezi tun laan wú

ta te o titi. We na bənji dɔbam si dí taá tɔgi-Dl tun, ku yi si dí taá zuuri daani di ywəəni mu. ¹⁶ Kaani, nmu na tɔgi Zezi tun, nń ki ta mu n lwarɪ ni nń wani n pa n baru wum sɛ Zezi naa n bá wani n pa o sɛ? Baru, nmu di wú ki ta mu n lwarɪ ni nń wani n pa n kaani wum sɛ Zezi naa n bá wani n pa o sɛ?

¹⁷ Abam dɛɛn na yi te yi We bənji abam si á taá tɔgi-Dl tun, á ta taá yi kuntu, si ku maŋi di dí Yuutu wum na pɛ abam ŋwɪa kalu tun. Mu kulu a na brɪ Zezi kɔɔ kum jəgə maama ni tun. ¹⁸ We na bənji abam tun, abam wulu dɛɛn na maŋi o go ni Zwifə bam cullu tum na brɪ te tun, kuntu tu daa yi ta sɛgi o titi o na goni tun ŋwaani. Ku daari, wulu dɛɛn nan na maŋi o wu goni tun, o daa yi ta kwaani si o go. ¹⁹ N na gonə naa n zi wu goni di, ku dai kulukulɔ. Woŋo kulu na jigi kuri tun mu yi si nɔɔnɔ maama kwaani o sɛ We niə yam lanyirani.

²⁰ Nɔɔnɔ maama dɛɛn na yi te yi We bəŋ-o tun, ku maŋi si o ta taa yi kuntu mu. ²¹ N dɛɛn na yi gambaa mu yi We bəŋi-m si n ta n tɔgi-Dl, yi ta n ki liə ku ŋwaani. N nan na nɛ cwəŋə si n ta n te n titi, si n sɛ si ku ji kuntu. ²² Wulu maama dɛɛn na yi nɔɔnɔ gambaa yi We bəŋ-o si o taa tɔgi dí Yuutu Zezi tun, kuntu tu daa dai sutaanɔgambaa, dí Yuutu wum na vrɪ-o tun ŋwaani. Wulu di dɛɛn na te o titi yi We bəŋ-o si o taa tɔgi-Dl tun, kuntu tu laan sɛ Zezi Krisi ni, ni o yi o gambaa mu te. ²³ Á yi We nɔɔna mu. Dl yəgi abam di yəlo kulu na cana tun mu. Kuntu ŋwaani, yi zaŋi á sɛ si á ji nɔɔnɔ-nɔɔnɔ gambaa.

²⁴ Kuntu ŋwaani, a ko-biə-ba, abam maama dɛɛn na yi te yi We bənji abam si á taá tɔgi-Dl tun, á ta taá yi kuntu Dl yigə ni.

²⁵ Ku daari, a laan lagi a ŋɔɔni balu na wu zu banna di balu na wu di kaana tun woŋo mu. Ku dai dí Yuutu Zezi mu pɛ-ni ni duntu, ku yi amu titi na buŋi te tun mu, yi á wú taá jigi amu cɪga, dí Yuutu wum na wura di amu tun ŋwaani. ²⁶ Amu buŋi ni, yaara yalu na wu dɔbam baŋa ni lele kuntu tun, kuú ta lamma si nɔɔnɔ yi zaŋi o di kaani. ²⁷ Kuntu tun, wulu na maŋi o jigi kaani, o daa yi zaŋi o yag-o. Wulu nan na ba jigi kaani, o daa yi zaŋi o taa kwaani si o di kaani. ²⁸ Ku dai ni, n na di kaani, n ga n ki wo-lɔŋɔ. Ku nan dai ni, bukɔ na zu baru, o ki wo-lɔŋɔ. Banna di ba kaana nan bá lu lugu baŋa yaara yam wuni. Kuntu mu a ba lagi si abam di tɔgi á na yaara yam kuntu doŋ.

²⁹ A ko-biə-ba, woŋo kulu na pɛ a ta kuntu tun mu yi si maŋa kam daa mu ba tiini ka daga, si dí maa tuŋi We tituŋa yam. Ku na zɪgi lele kuntu si ku ta maa ve tun, ku maŋi si balu na jigi kaana tun taa tuŋi We tituŋa yam ni ba wu di kaana mu te. ³⁰ Ku maŋi si balu wuru na cɔgi tun taa tuŋi We tituŋa yam ni ba wuru wu cɔgi mu te, si balu wuru na poli tun taa tuŋi We tituŋa yam ni ba wuru wu poli mu te, si balu na yəgi wəənu tun taa tuŋi We tituŋa yam ni ba ba te wəənu tum kun-

tu mu te. ³¹ Ku daari si balu na tuŋi lugu baŋa tituŋa tun taa tuŋi We tituŋa yam ni ba ba jigi lugu baŋa tituŋa mu te. Bɛŋwaani lugu kum lagi ku ti mu di ku wəənu tum maama.

³² Amu ba lagi si kulukulɔ liə taa jigi abam. Wulu na ba jigi kaani tun yəni o kwe o wubuŋa maama o pa dí Yuutu Zezi tituŋa yam yirani má ŋwaani mu, yi o kwaani si o taa tuŋi o poli o wu. ³³ Wulu nan na jigi kaani tun yəni o kwe o wubuŋa o ki lugu baŋa wəənu wuni mu, yi o kwaani si o taa tuŋi o poli o kaani wu. ³⁴ Ku ma brɪ ni o wubuŋa yam cɛ kuni bile mu. Ku yi bidwɪ mu di bukɔ naa kaani wulu na ba jigi baru tun di. Wuntu kwe o wubuŋa maama mu o pa dí Yuutu Zezi tituŋa yam ŋwaani, o na lagi si o yira di o joro maama taa yi We nyɪm tun ŋwaani. Ku daari kaani wulu na jigi baru tun kwe o wubuŋa o ki lugu baŋa wəənu wuni mu, yi o kwaani si o taa tuŋi o poli o baru wu.

³⁵ Amu nan tɛ bitari suntu si ku wəli abam mu. Ku dai ni a lagi si a fun abam. A nan lagi si a pa á taá tɔgi cwə-laa mu lanyirani, si á nywani á yigə á taá tuŋi á pa dí Yuutu Zezi, si á yi taá jigi wubuŋa yale yale.

³⁶ Ku daari nɔɔnɔ wulu na buŋi ni o wu ki o katɔɔ lanyirani o na wu di-o tun ŋwaani, yi o fra na tiini ya zu o katɔɔ kum ku pa o daa wari o titi o ja, ku maŋi si o di-o mu ni o na buŋi te tun. O na ki kuntu, o wu ki wo-lɔŋɔ. ³⁷ Nɔɔnɔ wulu nan na li wubuŋa si o yi di o katɔɔ kum yi o wai o titi o jaana, si o daa yi di kaani tun, o ki lanyirani mu. ³⁸ Kuntu tun, wulu na di kaani tun ki lanyirani. Wulu nan na wu di kaani tun mu tiini o ki lanyirani o dwəni. ³⁹ Kaani na jigi baru, yi o baru wum ta na ŋwɪ, o ba jigi cwəŋə si o yag-o. O baru wum nan na tɪga, o laan jigi cwəŋə si o zu o na lagi wulu tun. O nan maŋi si o zu wulu di na sɛ dí Yuutu Zezi tun mu. ⁴⁰ Amu nan buŋi ni o na je o yirani, oó ta jigi wupolo zanzan ku dwe o daa na zu baru. We Jorokum di wu amu tee ni, yi a buŋi ni kuntu mu pɛ-ni wubuŋa yam kuntu.

Pooli na ŋɔɔni jwəŋə nwana woŋo te tun

8 A laan lagi a ŋɔɔni jwəŋə nwana taani mu di abam.

Ku yi cɪga, dí maama jigi yəno, ni abam na tɛ te tun. Nan taá ye-na ni, nɔɔnɔ na jigi yəno, ku pa-o kamunni mu. Nɔɔnɔ nan na jigi sono, ku jigi zəŋə ku paɪ o ve yigə mu. ² Nɔɔnɔ wulu na buŋi ni o jigi yəno, ku brɪ ni o ta yəri kulu na maŋi si o taa ye tun mu. ³ Wulu nan na soe We tun, We ye kuntu tu.

⁴ Ku na yi jwəŋə nwana yam dim taani, dí ye ni jwəŋə ba ŋwɪ, Baŋa-We didua yirani mu wura. ⁵ Balu na ba tɔgi We tun jigi wəənu tɪdonnə mu ba maa bə ba wa. Wəənu dwi zanzan mu nɔɔna bə-ti ni ba wa di ba yuu tiinə, ku na yi tɪga baŋa wəənu di wəyuu wəənu.

⁶ Ku nan na yi díbam, dí ye ní Wé dídua yíraní mu wura. Dintu mu yi díbam Ko wulú na kí wòḡo maama, yi dintu ḡwaaní mu dí ḡwí. Dí ta ye ní, díbam Yuutu yi dídua mu, wuntu mu yi Zezi Krisi wulú Wé na tagi o ḡwaaní DL kí wòḡo maama tìn, yi wuntu mu pai díbam ḡwíla.

⁷ Ku nan dai nɔ́nɔ́ maama mu ye ní jwə̀nə̀ ba jigi dam. Nɔ́nɔ́ badaara deen ḡwí dí jwə̀nə̀ kaanum mu, yi ba laan ba ba se Wé. Kuntu ḡwaaní ba kwarí fɔ̀nɔ́ yi ba buḡi ní, ba na dí jwə̀nə̀ wudiu, kuú ta nyl níneení ba joori ba se jwə̀nə̀ kaanum mu. Ba wubuḡa ta na wu biḡi Wé cwə̀ḡə̀ wuní tìn, ba buḡi ní ba kí ba cɔḡi mu.

⁸ Wudiu dim nan bá waní ku pa dí twe Wé. Dí na culi wudiiru naa dí zí ba culə̀ dí, ku ba zə̀nɔ́ díbam dí kulukulu naa dí ga kulukulu Wé yigə̀ ní ku ḡwaaní. ⁹ Ku daari abam balu na ye ní á jigi ní sí á dí kulu maama á na lagi tìn, á nan cu-na á títí sí á yi pa balu wubuḡa na wu biḡi Wé cwə̀ḡə̀ kam wuní tìn túsí. ¹⁰ Nmu wulú na pai n jigi yə̀nɔ́ tìn na ve n zu jwə̀nə̀ digə̀ n tɔḡi n dí dí wudiu kum, yi n ko-bu wulú wubuḡa na wu biḡi Wé cwə̀ḡə̀ wuní tìn na ne-m, kuntu wú waní ku gan-o sí o dí vu o tɔḡi o dí. ¹¹ Kuntu, o na de o dí jwə̀nə̀ wudiu kum, ku brí ní nmu mu me n yə̀nɔ́ kum n ma n cɔḡi n ko-bu wulú wubuḡa ta na wu biḡi Wé cwə̀ḡə̀ wuní yi Zezi Krisi ya tí o dí ḡwaaní tìn. ¹² Nmu na kí kəm-balɔ́r kum kuntu doḡ n yaḡi n ko-bu yuu ní, yi n cɔḡi o wubuḡa o ta na wu biḡi Wé cwə̀ḡə̀ kam wuní tìn, ku brí ní n kí dí Zezi Krisi mu te. ¹³ Kuntu, wudiu dim na lagi ku pa a ko-bu túsí Wé cwə̀ḡə̀ ní, a daa bá fɔḡi a dí wudiu kum kuntu, a na ba lagi sí a pa a ko-bu túsí Wé cwə̀ḡə̀ kam wuní tìn ḡwaaní.

Wé tɪntuḡnu na jigi ní sí o kí te tìn

9 Amu ba jigi cwə̀ḡə̀ sí a kí a na lagi kulu tìn na? Amu dai Zezi Krisi tɪntuḡnu na? Abam buḡi ní a wu ne dí Yuutu Zezi Krisi mu na? Abam mu yi tɪtuḡa yalú a na tuḡi a pa dí Yuutu Zezi tìn, á na de amu jɪḡa á na vrɪm tìn ḡwaaní. ² Nɔ́nɔ́ badaara na maḡi ba ba buḡi ní amu yi Zezi Krisi tɪntuḡnu cɪḡa cɪḡa, abam bá waní á vɪn ní amu dai Zezi Krisi tɪntuḡnu. Abam na ḡwí dídaani dí Yuutu Zezi te tìn mu brí ní amu suní a yi o tɪntuḡnu mu.

³ Nɔ́nɔ́ na lwe amu, a na wú ləri-ba te tìn mu tɪntu: ⁴ Abam buḡi ní, díbam balu na yi Wé tɪntuḡna tìn ya ba jigi cwə̀ḡə̀ sí dí jɔḡi dí ní-wudiu dí tɪtuḡa yam ḡwaaní mu na? ⁵ Díbam ya ba jigi cwə̀ḡə̀ sí dí dí kaana balu na se Zezi tìn, sí dí taá tɔḡi daani dí beerə̀, níneení dí Yuutu Zezi tɪntuḡna babam bam dí o nyaana dí Pɪyeeri na yə̀nɔ́ ba kí te tìn na? ⁶ Amu dí Ban-abasi yíraní nan mu maḡi sí dí taá tuḡi dí lagi dí títí ní-wudiu na? ⁷ Nɔ́nɔ́ na yi pamaḡnu, o bá waní o joori o ḡwí o títí. Nɔ́nɔ́ jigi kara yi o ba dí ka wə̀ənu na? Nɔ́nɔ́ jigi naani o tɔḡa yi o ba dí dí naylɪ na?

⁸ Ku dai lugu baḡa mɪmaḡa yantu yíraní mu brí díbam cɪḡa kam kuntu. Wé tɔ́nɔ́ kum dí maḡi ku brí kuntu doḡ mu. ⁹ Ku pupuní Wé cullu tɪlú DL na pe Moy-isitɪn tɔ́nɔ́ kum wuní ku wí: «Nmu na jigi nabla n ma n nwaní wo-vaalu, yi kí tamɔḡɔ́ ka ní ní.» Wé na tagi kuntu tìn, ku yi nabla kam yíraní ḡwaaní mu na?

¹⁰ Aye, ku yi díbam ḡwaaní mu. Nɔ́nɔ́ wulú na vagi dí wulú na wura o kí faa tìn maama tɪnɪ ní baá na ba təri mu. ¹¹ Díbam na tɔ́lɪ Wé kwə̀rə̀ kam dí abam tìn, ku nyl dí dí dugi Wé cɪḡa kam mu á bícara ní. Ku nan wu maḡi sí dí jɔḡi dí ní-wudiu abam tee ní na? ¹² Abam na pai nɔ́nɔ́ badonnə̀ ba ní-wudiu tìn, ku ya wu maḡi sí díbam jɔḡi dí dwə̀nɔ́ bantu na? Nan dí ku dí, díbam wu bwe sí dí jɔḡi dí ní-wudiu abam tee ní, ní dí ya na jigi cwə̀ḡə̀ sí dí kí te tìn. Dí nan vɔḡi dí wu mu wòḡo maama baḡa ní, sí ku yi waní ku cɪ Zezi Krisi kwə̀r-ywə̀ḡə̀ kam.

¹³ Á títí maḡi á ye ní balu na tuḡi Wé tɪtuḡa DL dí-ka-munu kum wuní tìn yə̀nɔ́ ba jɔḡi ba ní-wudiu dáani mu. Balu dí na jɔḡi vara ba ma kaani Wé tìn dí jɔḡi ba təri ku wuní mu. ¹⁴ Ku nan yi bídwɪ mu dí balu dí na tɔ́lɪ Wé kwə̀r-ywə̀ḡə̀ kam tìn. Dí Yuutu Zezi pe ní ní ba dí maḡi sí ba jɔḡi ba ní-wudiu tɪtuḡi dímu kuntu ḡwaaní mu.

¹⁵ Nan dí ku dí, amu wu bwe sí a jɔḡi kulukulu abam tee ní. Ku nan dai ní a pupuní tɪntu sí a ma jɔḡi wòḡo mu abam tee ní. Aá tí mu, sí a bá fɔḡi a za a na yi te tìn. A bá se a pa nɔ́nɔ́-nɔ́nɔ́ cwə̀ḡə̀ sí o cɔḡi wòḡo kulu na yi amu wupolo nyɪm tìn. ¹⁶ A bá waní a maḡi a nyɔ́nɔ́ a na tɔ́lɪ Wé kwə̀r-ywə̀ḡə̀ kam tìn ḡwaaní. Kuntu yi fɪfɪsɪn mu sí a kí. Amu ya na yaḡi Wé kwə̀r-ywə̀ḡə̀ kam tɔ́lɪm, kuú ta yi lɛeru mu dí amu. ¹⁷ Amu títí mu nan ya na lí wubuḡa sí a taa tɔ́lɪ Wé kwə̀r-ywə̀ḡə̀ kam, a ya wú ta tɪnɪ sí a jɔḡi ḡwɪru mu ku ḡwaaní. Ku nan dai a títí wubuḡa mu a kí, ku yi Wé mu kwe-ka DL kí amu jɪḡa ní. ¹⁸ Kuntu, bee ḡwɪru mu amu wú jɔḡi? Amu nyɔ́nɔ́ mu yi a na tɔ́lɪ Wé kwə̀r-ywə̀ḡə̀ kam zaani, yi a ba bwe sí a jɔḡi kulukulu ku ḡwaaní, ní a ya na jigi cwə̀ḡə̀ sí a kí te tìn.

¹⁹ A te a títí mu, a dai nɔ́nɔ́-nɔ́nɔ́ gambaa. Amu títí nan mu pe a jí gambaa nɔ́nɔ́ maama tee ní, sí a waní a jɔḡi nɔ́nɔ́ zanzan a kí Wé jɪḡa ní. ²⁰ Amu na wu Zwifəbam tee ní, a yə̀nɔ́ a tɔḡi a kí ní Zwifə bam na kí te tìn mu, sí a ma waní a jɔḡi-ba a kí Wé jɪḡa ní. Wé cullu tɪlú DL na pe Zwifə bam tìn ya ba tɔḡi tí te amu. Amu nan na zuurí dí Zwifə tìn, a de a se-tí mu, sí a waní a jɔḡi tí na te balu tìn a kí Wé jɪḡa ní. ²¹ Ku daari, a na yə̀nɔ́ a wu dwi-geṭiinə̀ balu na ba tɔḡi Wé cullu tɪm tìn tee ní, a dí tɔḡi a kí ní bantu na kí te tìn mu, sí a ma waní a jɔḡi-ba a kí Wé jɪḡa ní. Ku nan dai ní a yigə̀ tərə̀ dídaani Wé niə̀ yam, ku yi Zezi Krisi niə̀ yam mu te amu. ²² Ku daari, ku na yi balu wubuḡa na wu biḡi dí Wé cwə̀ḡə̀ kam tɔḡum tìn, a yə̀nɔ́ a jí ní bantu dí mu te, sí a ma waní a jɔḡi-ba a kí Wé jɪḡa ní. Amu na wu nɔ́nɔ́-

na balu maama tee ni, a yəni a ji ni bantu mu te, yi a kwaani a ki a na wú ki te si a ma jorji ba badaara a ki We jirja ni.

²³ Amu nan ki wəənu tuntu maama si We kwər-ywəŋə kam mu wani ka vu yigə, si a di tɔgi a na a pɛeri Dl wo-laaru tum wuni. ²⁴ Abam ye ni, nɔɔna na wura ba durə, nɔɔnu maama mu kwaani si o di yigə, yi ba didua yirani mu wú di o jorji pɛeri dum. Nan kwaani-na kuntu dorj, si á wani á di yigə si á jorji pɛeri dum.

²⁵ Nɔɔnu wulu maama na lagɪ si o duri tun yəni o tiini o kwaani mu o ki o titi o ki daani. Bantu nan yəni ba kwaani kuntu si ba jorji pɛeri mu, yi ba pɛeri dum kuntu bá daani di cɔgi. Ku daari dɪbam pɛeri dilu dí na lagɪ dí jorji We tee ni tun bá fɔgi di cɔgi maŋa di maŋa.

²⁶ Kuntu, amu ba duri ni wulu na yəri durim yi o duri yɔɔ yɔɔ te tun. A nan ba magɪ jara ni wulu na yəri jara magum yi o magɪ yɔɔ yɔɔ te tun. ²⁷ Amu nan kwaani a tiini a fun a titi mu, si a pa a yura yam lwarɪ ni amu mu te-ya. A ki kuntu si ku yi pa, a na tɔɔli We kwər-ywəŋə kam a bri nɔɔna badonnə tun, si amu titi laan ba a ga pɛeri mu Dl tee ni.

We nɔɔna wu maŋi si ba taa zuli jwəŋə

10 A ko-biə-ba, amu lagɪ si á guli kulu deen na ki dí kwə nakwa balu na de Moyisikwaga ba nunji Ezipini tun woŋo mu. We deen pɛ kunkorjo mu kwəli ba maama, yi Dl daari Dl nɔɔri nɪnuw kum na bam kuni bile Dl daari cwəŋə, yi ba maama tɔgi da ba ke. ² Kuntu na ki tun, ku nyi di bantu maama deen miisi na wuni mu, si ba taa yi Moyisi karabiə, kunkorjo kum na kwəli-ba yi ba da nɪnuw kum wu ba ke tun ŋwaani. ³ We deen ma pa ba maama di wudiu didua, ⁴ yi ba daari ba nyɔ na bidwi. Na balu ba maama deen na nyɔgi tun nunji piu kudorj yura mu, yi piu kum kuntu mu yi wo-kɪnk-agɪli dilu We na kɪa, si ku bri ni Zezi Krisi titi mu tɔgi o wu ba tee ni. ⁵ Nan di kuntu di, We wu deen wu poli di nɔɔna zanzan ba wuni. Dl deen ma pa ba zanzan ti ba maŋi kagua kam wuni.

⁶ Wəənu tuntu maama nan ki si ti bri dɪbam mu, si dí daa yi ta pa dí fra zuuri wo-balwaaru nɪnɛni bantu na ki te tun. ⁷ Á yi zaŋi á zuli jwəŋə, ni bantu badaara deen na ki te tun. Ku pupuni We tɔɔ kum wuni ku wɪ:

«Yisrayeli tiinə bam deen jəni ba di wudiu ba daari ba nyɔ, yi ba laan zaŋi ba sa ba kwɛera.» ⁸ Á yi zaŋi á pa dí taá boorə, ni bantu badaara deen na ki te yi ba nɔɔna murr-fiinle-tɪtɪ (23.000) ti de didua wuni tun. ⁹ Á yi pa-na dí maŋi dí Yuutu Baŋa-We dam dí nii, ni bantu badaara deen na ki te yi bisankwi du-ba si gu tun. ¹⁰ Á yi taá puuni di We, ni bantu badaara deen na ki te yi tuuni maleka kam gu-ba tun.

¹¹ Wəənu tuntu maama deen nan ki dí kwə nakwa bam, si ti taa yi maana mu ti pa dɪbam. Ti nan pupuni We tɔɔ kum wuni, si ku wani ku kaani dɪbam balu ta

na ŋwi yi lugu baŋa tiim da yam batwarɪ tun mu.

¹² Kuntu ŋwaani, wulu na buŋi ni o zigi lanyirani tun nan fɔgi o yiri o titi si o yi tu. ¹³ Woŋo kulu maama na maŋi abam si á tusi tun wai ku yi nɔɔnu maama. We nan yi cɪga tu mu, Dl bá se si woŋo kulu na maŋi abam tun dwəni abam dam. Dl nan wú pa abam dam, si á wani á na cwəŋə á nunji ku wuni maŋa kam kuntu ni.

¹⁴ Kuntu ŋwaani, a badon-sonnu-ba, li-na á titi jwəŋə kaanum wuni. ¹⁵ Amu nan lagɪ a nɔɔni di abam ni swan tiinə mu te, si á buŋi á nii a taani dum yi cɪga mu naa vwan mu. ¹⁶ Dí na yəni dí wura dí di Zezi Krisi tuuni gulim wudiu kum, dí yəni dí kwe zuŋa mu di ka wu wo-nyɔɔru yi dí ki We le ti ŋwaani, yi dí daari dí nyɔ. Dí na ki kuntu tun, ku bri ni dɪbam maama tɔgi dí se ni Zezi Krisi jana kam nunji dɪbam ŋwaani mu. Dí daa ta na yəni dí kwe dɪpe dum dí fɔ fɔ dí di tun, ku bri ni dɪbam maama tɔgi dí se ni o yura yam cɔgi dɪbam ŋwaani mu. Ku dai kuntu na? ¹⁷ Dɪbam maama na fɔgi dɪpe didua kam dí di tun, ku bri ni dɪbam maama yi nɔɔnu didua mu, dí ya zi maŋi dí daga te maama di.

¹⁸ Nan buŋi-na Yisrayeli tiinə bam na yəni ba ma wəənu tilu ba kaani We yi ba daari ba di tun woŋo. Balu maama na de ba di tun di tɔgi ba se kaanum dum mu.

¹⁹ Amu na tagɪ kulu tun bri been? Ku bri ni wudiu kulu ba na me ba kaani jwəŋə tun jɪgi kuri mu na? Naa ku bri ni jwəŋə yam titi mu jɪgi kuri? ²⁰ Awo, ku dai kuntu. Amu lagɪ a bri abam ni, jwə-kaana na kaani di wəənu tilu tun, ba pai ciciri mu si ku dai We. Amu nan ba lagɪ si abam na wəl-dɔɔni di ciciri. ²¹ Ku nan wu maŋi si á nyɔ dí Yuutu Zezi Krisi wo-nyɔɔru tum, si á kwəri á vu á nyɔ di ciciri. Abam nan bá wani á jəni á di dí Yuutu wum tuuni gulim wudiu kum, si á kwəri á vu á da á di wudiu kulu na wú pa á taá ŋwi di ciciri tun. ²² Á yi pa-na dí ki kulu na wú zaŋi dí Yuutu wum wu tun. Abam buŋi á pai dɪbam jɪgi dam dí dwe wuntu mu na?

Dí maŋi si dí pa We na zulə mu dí titurja maama wuni

²³ Abam badaara na te á wɪ, á jɪgi ni si á ki kulu maama á na lagɪ tun, ku yi cɪga. Ku nan dai ni woŋo maama mu jɪgi kuri ku pa dɪbam. Ku ta dai ni woŋo maama mu jɪgi zəŋə. ²⁴ Nɔɔn-nɔɔnu yi zaŋi o taa lagɪ o titi zəŋə má. O nan maŋi si o taa ki lanyirani o zəni o donnə di mu.

²⁵ Á jɪgi ni si á yəgi nwana yalu maama ba na jɪgi ba yəgi yaga ni tun á di. Nan yi bwe-na á nii ya yi jwəŋə nwana mu na, si kuú pa liə ja abam ku ŋwaani. ²⁶ Ku pupuni We tɔɔ kum wuni ku wɪ: «Lugu baŋa di ku wəənu maama yi Baŋa-We nyum mu.» ²⁷ Nɔɔnu wulu na ba tɔgi Zezi tun na bəŋi abam si á vu o sɔŋə á di wudiu did-o, yi á na se á vu, o na kwe wudiu kulu maama o pa abam tun, si á di. Á yi zaŋi-na á bwe ku kuri, si

kuú ta jɔɔ liə dɪ abam. ²⁸ Nɔɔnɔ nan na tagɪ dɪ abam o wɪ, wɔɔdiu kuntu yɪ ba mɛ ba kaanti jwəni mu, sɪ á daa yɪ zaɔɔ á di, bɛɔwaaɔ liə wú zu nɔɔnɔ wum kuntu bɪ-carɪ. ²⁹ Ku daɪ nɪ á yaɔɔ ku dim liə na wú zu abam tɪtɪ bɪ-carɪ tun ɔwaaɔ, ku yɪ liə na wú ja wulu na tagɪ o brɪ abam tun ɔwaaɔ mu.

Dɛdoɔ abam wai á bwe amu á nii, bɛɔwaaɔ mu dɪ maɔɔ sɪ dɪ yaɔɔ dɪ na jɔɔ ni sɪ dɪ kɪ kulu tɪn, ku yɪ liə na wú zu nɔɔnɔ badonnə tɪn ɔwaaɔ mu? ³⁰ Abam daa ta wai á bwe amu nɪ, dɪ na kɪ Wɛ le wɔɔdiu kum ɔwaaɔ yɪ dɪ daari dɪ di tɪn, nɔɔnɔ daa wú lwe dɪbam bɛɛ ɔwaaɔ mu?

³¹ Ku nan na yɪ te tɪn, woɔo kulu maama abam na wú kɪ tɪn, ku na yɪ á na wú di naa á nɔɔ naa kəm dɪlu maama á na wú kɪ tɪn, ku maɔɔ sɪ á taá kɪ kulu maama na wú pa Wɛ na zulə ku ɔwaaɔ tɪn mu. ³² Á yɪ taá kɪ-na kulu na wú cɔɔɔ nɔɔnɔ wubɔɔa tɪn, ku ya zɪ yɪ Zwifə bam naa dwi-ge tiinə naa Wɛ nɔɔn-kɔɔɔ kum dɪ. ³³ Taá kɪ-na nɪ amu na kɪ te tɪn. Woɔo kulu maama amu na kɪ tɪn, a kwaani sɪ ku taa poli nɔɔnɔ maama wu mu. Amu ba lagɪ a tɪtɪ yɔɔnɔ zənə. A lagɪ sɪ a zəni nɔɔnɔ maama mu, sɪ ku want ku pa Wɛ vrɪ-ba Dɪ yaɔɔ.

11 Taá lwəni-na amu, nɪ amu na lwəni Zezi Krisi te tɪn.

Zezi mu yɪ baara dɪ kaana maama yuutu

² Abam kɪ cɪga lanyɔɔnɔ dɪdaani á na yəni á guli amu gulə, yɪ á kwəri á sɛ zaasɪm dɪlu maama a na brɪ abam tɪn. ³ Amu nan lagɪ sɪ abam lwarɪ nɪ, Zezi Krisi mu yɪ nɔɔnɔ maama yuutu. Kaanti dɪ yuutu maa yɪ o baru. Baɔa-Wɛ nan mu yɪ Zezi Krisi dɪ yuutu. ⁴ Kuntu tɪn, á na jeeri daani sɪ á warɪ Wɛ, yɪ baaru na zaɔɔ sɪ o loori Wɛ naa o ɔɔnɔ Wɛ yiyu-ɔwɛ, yɪ o na mɛ woɔo o kwəli o yuu, kuntu tu yáalɔ o yuutu wum mu. ⁵ Kaanti dɪ nan na zaɔɔ sɪ o loori Wɛ naa o ɔɔnɔ Wɛ yiyu-ɔwɛ, yɪ o na wu mɛ woɔo o kwəli o yuu, o dɪ yáalɔ o yuutu wum mu. O na kɪ kuntu, o dɪ wulu na ceeri o yuu tɪn maama yɪ bɪdwɪ mu. ⁶ Kaanti na wu sɛ sɪ o kwəli o yuu, ku ya maɔɔ sɪ o cɔ-kɪ mu naa o ceeri-kɪ. Ku nan na jɔɔ cavura sɪ kaanti kɪ kuntu tɪn, ku maɔɔ sɪ o taa kwəli-kɪ mu. ⁷ Baara nan ba jɔɔ sɪ ba kwəli ba yuni, bɛɔwaaɔ bantu jɔɔ Wɛ nyɔnyugu mu, yɪ ba brɪ Dɪ zulə na yɪ te. Ku nan na yɪ kaana, bantu mu brɪ baara zulə na yɪ te. ⁸ Bɛɔwaaɔ Wɛ mɛ baaru yɔɔ mu Dɪ kɪ kaanti, sɪ ku daɪ kaanti yɔɔ mu Dɪ mɛ Dɪ kɪ baaru. ⁹ Kuntu, Wɛ wu kɪ baaru kaanti ɔwaaɔ, Dɪ kɪ kaanti mu baaru ɔwaaɔ. ¹⁰ Kuntu ɔwaaɔ, dɪ Wɛ malesɪsɪm ɔwaaɔ, kaana maɔɔ sɪ ba taa kwəli ba yuni, sɪ ku brɪ nɪ ba jɔɔ ni sɪ ba ɔɔnɔ Wɛ kɔɔɔ kum wunɪ. ¹¹ Ku daari, dɪbam balu maama na wu dɪ Yuutu Zezi kɔɔɔ kum wunɪ tɪn, kaanti ba te o tɪtɪ baaru tee nɪ, baaru dɪ nan ba te o tɪtɪ kaanti tee nɪ. ¹² Wɛ sunɪ Dɪ ma baaru yɔɔ mu Dɪ kɪ kaanti, yɪ

kaanti dɪ nan mu luri baaru. Woɔo maama nan nunɔ Wɛ te mu.

¹³ Abam tɪtɪ nan bunɔ-na á nii. Kaanti na zaɔɔ sɪ o loori Wɛ, yɪ o na wu kwe woɔo o ma kwəli o yuu, ku lamma na? ¹⁴ Nɔɔnɔ maama ye nɪ, baaru yuuywe na tiini sɪ dwara, ku yɪ cavura mu ku paɪ o tɪtɪ. ¹⁵ Ku nan na yɪ kaanti, o yuuywe na tiini sɪ nunɔ sɪ daga, ku zul-o mu. Ku yɪ o dɪ Wɛ pɛɛrɪ mu, sɪ sɪ taa daga yɪ sɪ kwəli o yuu. ¹⁶ Nɔɔnɔ wulu nan na wu sɛ amu zaasɪm dɪm kuntu yɪ o magɪ kantɔɔɔ dɪ baɔa nɪ tɪn, kuntu tu taa ye nɪ dɪbam maama tɔɔɔ kantɔ cwəɔə kam mu, yɪ Wɛ nɔɔn-kɔɔɔ kum je maama nɪ tɪn dɪ tɔɔɔ kantɔ mu.

Dɪ na maɔɔ sɪ dɪ di Zezi tuunɪ gulim wɔɔdiu kum te tɪn

(Matiyu 26:26-29, Marɔkɪ 14:22-25, Luki 22:14-20)

¹⁷ Woɔo kulu amu na lagɪ a ta dɪ abam tɪn, a ba lagɪ a tee abam nɪ á kɪ lanyɔɔnɔ. Abam na yəni á jeeri daani tɪn, á cɔɔɔ mu dwe á fɔɔɔ. ¹⁸ Dayigə woɔo, amu ni nɪ á na yəni á jeeri daani sɪ á zuli Wɛ, á jɔɔ kampwara mu daani. Amu bunɔ nɪ ku sunɪ kuú ta yɪ cɪ-ga mu. ¹⁹ Ku nan fun mu sɪ kampwara taa wu abam tɪ-tarɪ nɪ, sɪ ku brɪ balu na sunɪ ba tɔɔɔ Zezi dɪ cɪga tɪn. ²⁰ Abam na yəni á jeeri daani sɪ á dɪ dɪ Yuutu Zezi tuunɪ gulim wɔɔdiu kum tɪn, á ba kɪ nɪ á na maɔɔ sɪ á kɪ te tɪn. ²¹ Bɛɔwaaɔ nɔɔnɔ maama yəni o lɔɔrɪ o di o tɪtɪ wɔɔdiu kum mu. Abam nan na kɪ kuntu tɪn, ku pɛ kana jɔɔ badonnə, yɪ á badonnə nɔɔ á su á ja gaalɔ. ²² Abam ya na lagɪ sɪ á di dim dɪm kuntu doɔ tɪn, á ya wú di á tɪtɪ sam nɪ mu. Abam lagɪ sɪ á cɔɔɔ Wɛ nɔɔn-kɔɔɔ kum yuu mu na? Abam lagɪ sɪ á pa cavura mu ja yinigə tiinə balu na wu á kɔɔɔ kum wunɪ tɪn na? Abam lagɪ sɪ amu ta bɛɛ mu dɪ abam? Nɪ á kɪ lanyɔɔnɔ mu na? A bá want a ta nɪ á kɪ lanyɔɔnɔ dɪ kuntu woɔo.

²³ Cɪga kalu dɪ Yuutu Zezi na brɪ-nɪ o tuunɪ gulim wɔɔdiu kum ɔwaaɔ tɪn mu a zaasɪ abam, ku yɪ sɪ tɪtɪ dɪlu ba na jaani dɪ Yuutu Zezi tɪn mu o kwe dɪpɛ, ²⁴ yɪ o kɪ Wɛ le dɪ ɔwaaɔ o daari o fɔ fɔ o pa o karabiə bam, yɪ o wɪ: «Amu yɔɔ yam mu tuntu, ya na lagɪ ya cɔɔɔ abam ɔwaaɔ tɪn. Taá kɪ-na kuntu doɔ sɪ á taá ma guli amu gulə.»

²⁵ Ba na di ba ti tɪn, o daa ma kwe zɔɔa dɪ ka wu wo-nyɔɔrɪ yɪ o kɪ Wɛ le tɪ ɔwaaɔ, yɪ o wɪ: «Wo-nyɔɔrɪ tɪn-tu brɪ nɪ Wɛ goni ni-duurɪ mu dɪdaani nabiinə amu jana kam ɔwaaɔ. Maɔa kalu maama á na lagɪ á nɔɔ-tɪ tɪn, sɪ á kɪ-na kuntu á taá ma guli amu gulə.»

²⁶ Bɛɔwaaɔ, maɔa kalu maama á na di dɪpɛ dɪm kuntu yɪ á nɔɔ wo-nyɔɔrɪ tum kuntu tɪn, á kɪ á ma á brɪ dɪ Yuutu wum tuunɪ dɪm na yɪ te tɪn mu, sɪ ku vu ku yɪ maɔa kam o na wú joori o ba tɪn. ²⁷ Kuntu ɔwaaɔ, nɔɔnɔ wulu na di dɪ Yuutu wum tuunɪ gulim dɪpɛ dɪm naa o nɔɔ wo-nyɔɔrɪ tum, yɪ o kɪ kulu na wu maɔa dɪ dɪ Yuutu wum tɪn, kuntu tu kɪ kəm-balɔɔ mu dɪ dɪ Yuutu wum yɔɔ yam dɪ o jana kam. ²⁸ Kuntu ɔwaaɔ, nɔɔnɔ maama maɔa sɪ o da yigə o taa ye o tɪtɪ mu, sɪ o laan

di dípe dím o daari o nyc wo-nyokru tum. ²⁹ Nocknu wulu nan na di dípe dím yi o kwəri o nyc wo-nyokru tum di goonə tun wu maŋi di dí Yuutu wum yura yam mu, kuntu tu vaŋi taani mu o daŋi o titi yuu ni. ³⁰ Kuntu nan mu pai á zanzan ba jigi yazurə, yi á badaara bwənə, yi á badonnə tua. ³¹ Dɔbam nan ya na yəni dí da yigə dí bwe dí titi dí nii yi dí lwarí dí na yi balu tun, Wɛ ya daa bá pa dí na cam. ³² Dí Yuutu Wɛ nan yəni DL vaŋi dɔbam zwe si DL pa dí joori dí tu cwəŋə ni mu, si maŋa kalu DL na wú ba DL di nɔkna maama taani tun, si dí yi zaŋi dí ga bura DL tee ni, ni balu na yəri Wɛ tun te.

³³ Kuntu ŋwaani, a ko-biə-ba, á na jeeri daani si á di Zezi tuuni gulim wudiu kum, si á zuri á yura á cəgi daani. ³⁴ Wulu kana na wɛ tun, kuntu tu da yigə o di o sɔŋɔ ni, si o laan daari o ba, si á yi vaŋi Wɛ sariya á daŋi á yuu ni maŋa kalu á na jeeri daani tun.

Ku daari, ku na yi wəənu tulu na daari tun, amu na tuə, a laan wú bri abam á na wú ki te.

Wɛ Joro kum pɛera yam na yi te tun

12 Ku daari, a laan lagi a ŋokni Wɛ Jorokum pɛera yam laŋa ni mu. A ko-biə-ba, a lagi si a pa á lwarí Wɛ Joro kum na tuŋi te di te tun mu. ² Abam ye ni, maŋa kalu á deen ta na wu lwarí Wɛ tun, á deen tɔgi jwənə yalu na yi kafe tun mu, yi ya ganí abam si á taá tɔgi cwe silu maama ya na lagi tun. ³ Kuntu ŋwaani mu a lagi a pa á lwarí ni, Wɛ Joro kum bá ganí abam. Kuntu, nɔknu wulu na ŋokni di Wɛ Joro dam tun bá wani o twi Zezi. Nɔk-nɔknu nan bá wani o ta ni, Zezi mu yi o Yuutu, yi Wɛ Joro kum təri o tee ni.

⁴ Wɛ Joro kum pɛera yam yi dwi təri təri mu, yi DL Joro kum didua yirani mu pai-ya DL nɔkna. ⁵ Wɛ tituŋa yam di yi dwi təri təri mu, yi dí Yuutu wulu dí na tuŋi dí pa-o tun yi didua yirani mu. ⁶ Wɛ na pɛ dɔbam dam si dí ma tuŋi DL tituŋa te tun di yi dwi təri təri mu. Wɛ nan yi didua yirani mu, yi duntu mu pɛ dɔbam maama dam dím kuntu maama. ⁷ Wɛ Joro kum nan pɛ nɔknu maama pɛeri si o wani o maa zəni o donnə. ⁸ Wɛ Joro kum pai nɔkna badonnə dam si ba ŋokni swan taani, yi kuntu mu ta pai nɔkna badonnə dam si ba ŋokni yəno taani di. ⁹ Wɛ Joro kum nan ta mu pai nɔkna badonnə dam si ba taa tiini ba jigi wu-didua di Wɛ, yi ku ta pai badonnə dam si ba ta maa pai yawuuna nai yazurə. ¹⁰ Kuntu nan ta mu pai badonnə dam si ba ta maa ki wo-kinkagila, ku daari si badonnə taa wai ba ŋokni Wɛ yiyiu-ŋwɛ. Ku daa ta maa pai nɔkna badonnə wai ba pɔkri kulu na yi Wɛ Joro kum nyim di kulu na dai ku nyim tun daani. Ku ta pai badonnə wai ba ŋokni ta-ge, yi badonnə di wai ba lwarí ta-ge sim kuntu kuri yi ba te ba bri ba donnə. ¹¹ Ku nan yi Wɛ Joro kum kuntu didua yirani mu jigi pɛera yam kuntu dwi təri təri, yi ku pai nɔknu maama ni ku wubuŋa na lagi te tun.

Zezi kɔgɔ kum nyi di nɔknu yura na yi te tun mu

¹² Nan buŋi-na á nii nabiinu yura na yi te tun. Ya yi wonjo didua mu, yi ya laan pɔkri je dwi təri təri. Ya pɔkrim dím daga zanzan, yi ya maama laan yi yura didua mu. Zezi Krisi di o kɔgɔ kum maama di nan yi kuntu mu. ¹³ Dɔbam maama na pɛ ba miisi dɔbam na wuni Wɛ Joro kum didua dam ŋwaani tun, dí laan jigi nɔknu didua mu. Ku na yi Zwifə naa dwi-ge tiinə, naa gambɛ naa balu na te ba titi tun maama, Wɛ Joro kum kuntu yirani mu wu dɔbam maama tee ni.

¹⁴ Nabiinu yura pɔkri je təri təri mu, si ku dai jəgə didua yirani. ¹⁵ Naga na tagi ka wi, kantu dai juŋa, kuntu ŋwaani yura yam ba te-ka, kuntu bá suni ku pa ka taa tɔgi ka təri yura yam wuni. ¹⁶ Zwe di nan na wi, duntu dai yi, si yura yam ba te-di, kuntu bá suni ku pa di taa tɔgi di təri yura yam wuni. ¹⁷ Yura yam maama nan ya na yi yi yirani mu, yaá ki ta mu ya taa ni taani? Ya nan ya na yi zwe yirani mu, yaá ki ta mu ya taa ni lwəm? ¹⁸ Ku nan yi Wɛ mu ki je sim dwi təri təri DL ki yura yam wuni, ku maŋi di DL wubuŋa na lagi te tun.

¹⁹ Ya maama nan ya na yi yura yam jəgə didua mu, yaá ki ta mu ya ji yura? ²⁰ Kuntu tun, je dwi təri təri mu wura, yi si maama laan yi yura didua.

²¹ Kuntu ŋwaani, yi bá wani di ta di juŋa ni di ba lagi-ka, naa yuu ta di naga ni ku ba lagi-ka. ²² A lagi a ta ci-ga mu di abam ni, dɔbam yura yam je silu dí na buŋi ni si tiini si bwənə tun jigi kuri zanzan. ²³ Dí yura yam je silu dí na buŋi ni si ba tiini si jigi kuri tun mu dí yəni dí zuli lanyirani. Je silu na jigi cavura tun, mu dí yəni dí fɔgi dí kwəli-si lanyirani. ²⁴ Ku daari ya je silu na lana tun, dí daa ba fɔgi dí nii si baŋa ni. Wɛ mu ki nabiinu yura yam je sim maama DL ki daani, yi DL pai je silu na ge zulə tun na zulə lanyirani. ²⁵ Kuntu ŋwaani kampwara təri yura yam wuni. Ya je sim maama zəni daani mu. ²⁶ Ku na cana yura yam daa kalu ni, yura yam maama wú tɔgi ya na cam dím kuntu doŋ mu. Ku daari daa kalu na nɛ zulə tun, yura yam maama di wú tɔgi ya na wupolo mu.

²⁷ Abam maama yi Zezi Krisi yura yam mu, yi á didua didua yi o je sim dwi təri təri mu. ²⁸ Kuntu tun, Zezi kɔgɔ kum wuni, Wɛ ki nɔknu maama o jəgə ni mu. Dayigə tun yi Zezi tuntuŋa bam o titi na li tun mu. Wɛ nijonŋə bam maa saŋi. Balu na ki bitɔ tun maa yi balu na bri Wɛ ci-ga kam tun. Ku wəli di balu na ki wo-kinkagila tun, di balu Wɛ na pɛ-ba dam si ba ta maa pai yawuuna nai yazurə tun, di balu na zəni nɔkna tun, di balu na nii Wɛ tituŋa yam baŋa ni tun, di balu Wɛ Joro kum na pai ba ŋokni ta-ge tun. ²⁹ Ku nan dai ni dí maama mu yi Zezi tuntuŋa balu o titi deen na li tun, ku dai dí maama mu yi Wɛ nijonŋə, naa dí maama mu bri Wɛ ci-ga kam. Ku nan dai ni dí maama mu wai dí ki wo-kinkagila. ³⁰ Ku nan dai dí maama mu Wɛ pɛ dam si dí

taá ma paɪ yawuna naɪ yazurə, naa dí maama mu Wɛ Joro kum pɛ dí ɲɔɲɔ ta-ge, naa dí maama mu wai dí lwarɪ sɪ kuri dí brɪ ɲɔɲɔ. ³¹ Nan kwaanɪ-na sɪ á jonɪ Wɛ-pɛera yalu na jɪɟɪ kuri ku ja gaalɪ tɪn.

Ku daari, a nan lagu a brɪ abam woŋo kulu na tiini ku lana ku dwe didɪ tɪn mu.

Sono na yɪ te tɪn

13 Amu na maɲɪ a wai a ɲɔɲɔ nabiinə dwi təri təri taana, dɪ malesɪsum taanɪ dɪ, yɪ a na ba jɪɟɪ sono, ku nɪl dɪ sɔɔ mu a kɪa, nɪnɛɛnɪ ba na magɪ kwaŋa dɪ loŋini yɪ tɪ kɪ sɔɔ te tɪn. ² Amu na maɲɪ a jɪɟɪ Wɛ-pɛeri dɪlu na paɪ a wai a ɲɔɲɔ Wɛ yiyiu-ɲwe tɪn, yɪ a jɪɟɪ yəno maama, yɪ a kwəri a ye cɪga kalu maama na səgi nabiinə yigə nɪ tɪn, yɪ a na maɲɪ a jɪɟɪ wu-dɪdua dɪ Wɛ sɪ a taa wai a paɪ pweeru zaɲɪ tɪ je nɪ tɪ ve tɪ tu me a na lagu tɪn, yɪ a na ba jɪɟɪ sono, ku yɪ kafɛ mu. ³ Amu na maɲɪ a kwe a jɪɟɪru maama a maɲɪ a pa yinigə ti-inə, yɪ a ta kwəri a sɛ sɪ ba kwe a yɪra yam ba dɪ mini nɪ, yɪ a na ba jɪɟɪ sono, ku ta maɲɪ ku ba jɪɟɪ kuri ku pa-nɪ.

⁴ Sono tu jɪɟɪ wu-zuru mu, yɪ o kɪ ɲɔɲɔ lanyɪranɪ. Sono tu ba jɪɟɪ pu-sɪŋa naa o magɪ o ɲɔɲɔ, o nan ba jɪɟɪ kamunni dɪ. ⁵ Sono tu ba kɪ kulu na wu maɲɪ tɪn, o nan ba beeri o tɪtɪ yɪranɪ zənə má. O nan jɪɟɪ ban-pusu. ɲɔɲɔ na kɪ-o lwarɪm, o ba kwe o kɪ o wunɪ. ⁶ Sono tu ba kɪ wupolo dɪ woŋo kulu na yɪ balɔɔ tɪn, o kɪ wupolo dɪ woŋo kulu na yɪ cɪga tɪn mu. ⁷ Sono tu wai o wɔ o wu woŋo maama baŋa nɪ, yɪ o jɪɟɪ wu-dɪdua dɪ tɪna dɪ wu-zuru woŋo maama baŋa nɪ.

⁸ Sono ba tiə. Wɛ yiyiu-ɲwe sɪlu ɲɔɲɔ na ɲɔɲɔ tɪn wú ba sɪ kɛ. Wɛ-pɛeri dɪlu ɲɔɲɔ na maa ɲɔɲɔ ta-ge tɪn dɪ wú ba dɪ kɛ. Yəno dɪ wú ba ku kɛ. ⁹ Lele kuntu yəno kulu dɪbam na jɪɟɪ tɪn yɪ cicoro mu. Wɛ yiyiu-ɲwe sɪlu dí na ɲɔɲɔ tɪn dɪ yɪ cicwəru mu. ¹⁰ Ku daari maɲa kalu Wɛ na wú ba fɔɟɪ wənu maama Dɪ pa tɪ maɲɪ faɪ tɪn, wo-cicwəru tɪm maama laan wú je mu.

¹¹ Maɲa kalu a na yɪ bu tɪn, a deen ɲɔɲɔ biim mu, yɪ a kwəri a buɲɪ nɪ bu te, yɪ a jeeli nɪ bu te. Lele kuntu, a na kɪ ɲɔɲɔ tɪn, a kwe busɔɲɔ wənu tɪm maama a yagi mu. ¹² Lele kuntu, dí na lwarɪ Wɛ cɪga kam te tɪn, ku taa nɪl dɪ niu mu dí jɪɟɪ dí nii ku wunɪ liirə liirə. Ku daari maɲa kam kuntu na yɪə, dí laan wú ta naɪ jaja mu. Lele kuntu yəno kulu a na jɪɟɪ tɪn yɪ cicoro mu. Maɲa kam kuntu nɪ, a laan wú ta ye wənu maama kuri a tiə, nɪ Wɛ na ye amu Dɪ ti te tɪn.

¹³ Ku daari wənu tɪtɔ mu wú ta wura maɲa maama. Wənu tuntu mu yɪ wu-dɪdua dɪ tɪna dɪ sono. Kulu nan na dwe tɪ maama tɪn mu yɪ sono.

Wɛ yiyiu-ɲwe sɪm na zəni ɲɔɲɔ te tɪn

14 Kuntu ɲwaanɪ, kwaanɪ-na sɪ á taá jɪɟɪ sono, sɪ á daari á kwaanɪ á jonɪ Wɛ-pɛera yalu Dɪ Jorokum

na paɪ ɲɔɲɔ tɪn á wəli da, ku na dwe didɪ sɪ á want á ɲɔɲɔ Wɛ yiyiu-ɲwe. ² ɲɔɲɔ wulu na ɲɔɲɔ ta-ge sɪm tɪn ɲɔɲɔ dɪ Wɛ mu, sɪ ku dai dɪ nabiinə, ba na ba ni o taanɪ dɪm kuri tɪn ɲwaanɪ. Wɛ Joro kum mu paɪ o ɲɔɲɔ wənu tɪlu na səgi tɪn. ³ Ku daari ɲɔɲɔ wulu na wai o ɲɔɲɔ Wɛ yiyiu-ɲwe tɪn ɲɔɲɔ o brɪ nabiinə mu, sɪ ku kwe-ba ku daari ku zəni-ba sɪ ba taa fɔɟɪ ba zɪɟɪ kəŋkəŋ dɪ pu-dɪa. ⁴ Wulu na ɲɔɲɔ ta-ge sɪm tɪn, ku wəli o tɪtɪ yɪranɪ mu. Wulu nan na ɲɔɲɔ Wɛ yiyiu-ɲwe tɪn, ku wəli Zezi kɔɟɔ kum maama mu.

⁵ Amu ya lagu sɪ abam maama taa wai á ɲɔɲɔ ta-ge sɪm, a nan tiini a lagu sɪ á taá wai á ɲɔɲɔ Wɛ yiyiu-ɲwe sɪm mu á dwe didɪ. Bɛŋwaanɪ wulu na ɲɔɲɔ Wɛ yiyiu-ɲwe tɪn tiini o jɪɟɪ zənə o dwe wulu na ɲɔɲɔ ta-ge tɪn, ku na dai nɪ ɲɔɲɔ na wura sɪ o want o pipiri o taanɪ dɪm kuri sɪ ku zəni Zezi kɔɟɔ kum maama. ⁶ Kuntu tɪn, a ko-biə-ba, amu na tu abam te, yɪ a na ɲɔɲɔ ta-ge yɪranɪ mu dɪ abam, bɛɛ ɲɔɲɔ mu á lagu á na? Kulu na wú wəli abam tɪn mu yɪ a na ɲɔɲɔ taanɪ dɪlu na wú pa á na wɪrɪm, naa dɪ pa á na yəno, naa a ɲɔɲɔ Wɛ yiyiu-ɲwe, naa a zaasɪ abam Wɛ cɪga kam. ⁷ Dí nan kwe duduurə na yɪ wənu tɪlu na ba jɪɟɪ ɲwɪa tɪn dí ma maɲɪ dí nii: ɲɔɲɔ na jɪɟɪ wuə o wui kɔɟɔ kɔɟɔ, naa o jɪɟɪ kɔɟɔ o magɪ kɔɟɔ kɔɟɔ, ɲɔɲɔ wú kɪ ta mu ba ni ku ywəni? ⁸ ɲɔɲɔ nan na jɪɟɪ jara ɲɔɲɔ o wui kɔɟɔ kɔɟɔ, ɲɔɲɔ-ɲɔɲɔ bá want o lwarɪ nɪ jara mu wura sɪ o nuɲɪ o vu. ⁹ Ku nan yɪ bɪdwɪ mu dɪ n na ɲɔɲɔ ta-ge yɪ ɲɔɲɔ-ɲɔɲɔ warɪ sɪ kuri o pipiri, ɲɔɲɔ wú kɪ ta mu ba lwarɪ n na tɛ kulu tɪn kuri? Kuntu nan brɪ nɪ n ɲɔɲɔ n yagi gaa wunɪ mu. ¹⁰ Taana dwi zanzan mu wu lugu baŋa nɪ, yɪ taan-taanɪ tərə dɪ na ba jɪɟɪ kuri dɪ pa dɪ tiinə. ¹¹ ɲɔɲɔ nan na ɲɔɲɔ taanɪ dɪlu a na ba ni tɪn dɪ amu, kuntu brɪ nɪ dɪbam maama bale yɪ vərə mu da-tee nɪ. ¹² Ku nan yɪ kuntu mu dɪ abam dɪ, abam na lagu sɪ á jonɪ pɛera yalu Wɛ Joro kum na paɪ tɪn, á nan kwaanɪ-na á jonɪ pɛera yalu na wú zəni Zezi kɔɟɔ kum sɪ ku zɪɟɪ lanyɪranɪ tɪn. ¹³ Kuntu ɲwaanɪ, abam wulu na wai o ɲɔɲɔ ta-ge, sɪ o tiini o loori Wɛ sɪ Dɪ pa o taa wai sɪ kuri dɪ o tɛa.

¹⁴ Amu na mɛ ta-ge sɪm a ma a warɪ Wɛ, ku yɪ a joro mu ɲɔɲɔ, sɪ amu tɪtɪ ba ni sɪ kuri. ¹⁵ Kulu na maɲɪ sɪ a kɪ tɪn mu yɪ sɪ a warɪ Wɛ dɪ a wubuɲa maama dɪ a joro maama, sɪ a daari a taa leeni dɪ a wubuɲa maama dɪ a joro maama a taa zuli Wɛ. ¹⁶ Ku nan na dai kuntu, yɪ n na mɛ ta-ge sɪm n ma n zuli Wɛ, yɪ nɔn-gaa na je o cəgə, o bá want o ni sɪ kuri. Kuntu ɲwaanɪ, oó kɪ ta mu o tɔɟɔ o sɛ nmu na zuli Wɛ te tɪn sɪ o dɪ ta nɪ «Amina»? ¹⁷ Nmu na zuli Wɛ te tɪn na maɲɪ ku lamma te, ku bá zəni ɲɔɲɔ wum kuntu.

¹⁸ Ku na yɪ amu, a kɪ Wɛ le dɪ Dɪ na pɛ-nɪ dam sɪ a taa ɲɔɲɔ ta-ge sɪm a dwe abam maama tɪn. ¹⁹ Ku daari, a na wu Zezi kɔɟɔ kum wunɪ, a tiini a lagu sɪ a taa maɪ taanɪ dɪlu ba na ni tɪn mu a ma ɲɔɲɔ a brɪ-ba. A na

tunɔ. Wɛ tɪtɔŋa yam a dwəni Dl tɪtɔŋna bam maama. Ku nan dai a tɪtɪ dam ŋwaani mu a wai a tunɔ. Ku yɪ Wɛ na kɪ-nɪ yu-yoŋo yɪ Dl dam dɪm wu amu tee nɪ tun ŋwaani mu.

¹¹ Dɪbam balu na yɪ Zezi tɪtɔŋna tɪn maama yəni dɪ brɪ cɪga dɪdɔa mu. Ku na yɪ amu na brɪ kulu tɪn, naa bantu dɪ na brɪ kulu tɪn, ku yɪ cɪga kalu abam na sɛ tɪn mu.

Twa biim taani

¹² Dɪbam maama na tɔkɪ Wɛ kwərə kam te tɪn, dɪ tɔkɪ dɪ brɪ nɔkɔna nɪ Zezi Krisi bi o yagɪ tuuni mu. Bɛɛ nan mu yɪ abam badonnə tɛ á wɪ, twa biim tərə? ¹³ Ku ya na yɪ cɪga nɪ twa biim tərə, ku brɪ nɪ Zezi Krisi tɪtɪ dɪ wu bi mu. ¹⁴ Wuntu nan ya na wu bi, dɪbam kwərə-tɔkɪ kam yɪ kafɛ mu, abam dɪ na kɪ á wu-dɪdɔa dɪ ka te tɪn dɪ ya yɪ kafɛ mu, ¹⁵ yɪ dɪbam dɪ na brɪ Wɛ cɪga kam te tɪn ya yɪ wwan mu, dɪ na yəni dɪ brɪ nɔkɔna nɪ Wɛ mu bi Zezi Krisi Dl pa o yagɪ tuuni tɪn ŋwaani. Twa biim nan ya na sunɪ dɪ tərə, ku brɪ nɪ Wɛ wu bi Zezi mu. ¹⁶ Kuntu tɪn, twa biim ya na tərə, ku brɪ nɪ Zezi Krisi tɪtɪ dɪ maŋɪ o wu bi mu. ¹⁷ Wuntu nan ya na wu bi o yagɪ tuuni, ku brɪ nɪ abam na kɪ á wu-dɪdɔa dɪd-o te tɪn yɪ kafɛ mu, yɪ á lwarɪm dɪm ya ta wu á yuu nɪ mu. ¹⁸ Ku nan ta brɪ nɪ, balu na sɛ Zezi Krisi yɪ ba laan tɪ tɪn ya wú ga ŋwɪa Wɛ tee nɪ. ¹⁹ Ku na yɪ lugu baŋa ŋwɪa kantu yɪranɪ, yɪ ku dai nɪ kulukulu ŋwaani mu dɪbam jɪgɪ tɪna Zezi Krisi tee nɪ, ku brɪ nɪ dɪ yɪ balu na tiini ba yɪ yinigə tiinə tɪn mu nɔkɔna maama tee nɪ.

²⁰ Ku nan sunɪ ku yɪ cɪga mu: Zezi Krisi bi o yagɪ tuuni. Wuntu mu yɪ wulu na dɛ yigə o bi o vu Wɛ te, sɪ ku brɪ nɪ balu dɪ na tɪgɪ tɪn wú bi ba yagɪ tuuni.

²¹ Tuuni zɪgɪ nabiinu dɪdɔa yɪra nɪ mu dɪ ba lugu baŋa. Ku nan ta yɪ bɪdɪwɪ mu dɪ twa biim dɪ, nabiinu dɪdɔa dɪ mu jaani twa biim o ba. ²² Nabiinə maama na yɪ Adambɪə tɪn ŋwaani mu te dɪ maama tua nɪ wuntu te. Ku nan ta yɪ kuntu doŋ mu dɪ balu maama na ŋwɪ dɪ Zezi Krisi tɪn, bantu dɪ wú bi ba yagɪ tuuni. ²³ Nɔkɔnu maama dɪ o jəgə mu. Zezi Krisi mu dɛ yigə o bi o vu Wɛ te. Ku daari balu na yɪ o nɔkɔna tɪn dɪ wú bi maŋa kam o na wú joori o ba tɪn mu. ²⁴ Kuntu kwaga nɪ mu lugu baŋa woŋo maama laan wú ti. Maŋa kam kuntu nɪ mu Zezi Krisi wú cɔgɪ wəənu tɪlu maama na jɪgɪ dam nabiinə baŋa nɪ tɪn, ku na yɪ wɛyuu dɪdɛɛra naa tɪga baŋa dɪdɛɛra maama, oó pa ba dam dɪm laan ti. O ma wú daari o kwe woŋo kulu maama o na di paari ku baŋa nɪ tɪn o kɪ o Ko Wɛ jɪŋa nɪ. ²⁵ Ku nan fɪn mu sɪ Zezi di paari, sɪ ku taa ve maŋa kam Wɛ na wú kɪ o duna maama o nɛ kuri nɪ tɪn. ²⁶ Tuuni nan mu yɪ dum wulu o na wú cɔgɪ o ma kweeli tɪn. ²⁷ Wɛ tɔkɪ kum tagɪ ku wɪ: «Wɛ kɪ wəənu maama wum nɛ kuri nɪ mu sɪ o taa te tɪ maama.» Ku nan na wɪ, o taa te wəənu maama tɪn, ku dai nɪ o te Wɛ tɪtɪ dɪ mu o wəli da. Ku yɪ Wɛ mu kwe

wəənu tɪm maama Dl kɪ Zezi dam kuri nɪ. ²⁸ Ku daari maŋa kalu Zezi na wú ba o taa te wəənu maama tɪn, wum tɪtɪ na yɪ Wɛ Bu tɪn wú kwe o tɪtɪ o pa o Ko Wɛ. Bɛŋwaani Wɛ yɪ dɪlu na maŋɪ Dl kɪ wəənu maama Dl Bu wum dam kuri nɪ tɪn mu. Kuntu tɪn, Wɛ mu te wəənu maama dɪ Dl dam maama.

²⁹ Á nan buŋɪ nɔkɔna balu na yəni ba paɪ ba miisi-ba na wunɪ ba twa ŋwaani tɪn woŋo á nii. Ba na ba buŋɪ nɪ twa biim wura, bɛŋwaani mu yɪ ba paɪ ba miisi-ba na wunɪ twa bam ŋwaani? ³⁰ Twa biim nan ya na tərə, bɛŋwaani mu yɪ dɪbam ba kwarɪ fuuni sɪ dɪ yaari dɪ tɪ Wɛ ŋwaani maŋa maama? ³¹ A ko-bɪə-ba, dɛ maama amu yəni a tɔgɪ tuuni te mu a kɛa. Ku yɪ cɪga mu. Amu tiini a jɪgɪ wupolo dɪ abam á na ŋwɪ dɪ dɪ Yuutu Zezi Krisi tɪn ŋwaani. Mu ku kuri a tagɪ kuntu. ³² Efɛɛzi nɪ ba kɪ amu nɪnɛnɪ kagu-vara na cɪŋɪ sɪ ba ja nɔkɔna te tɪn mu. Amu na sɛ sɪ a yaari kuntu tɪn, ku ya na yɪ lugu baŋa ŋwɪa kantu yɪranɪ má ŋwaani mu, bɛɛ nyɔkɔri mu aá na? Twa biim nan ya na tərə, dɪ ya wú ta nɪ nɔkɔna badaara na tɛ te ba wɪ: «Pa-na dɪ taá dɪ sɪ dɪ daari dɪ taá nyɔɛ, sɪ dɪ jwa yɪ twa mu.»

³³ Yɪ pa-na ba ganɪ abam sɪ á tusi. Ku yɪ cɪga mu nɪ: «Nmu na tɔgɪ dɪ nɔkɔ-balwaaru, baá sugɪ-m ba pa n dɪ kɪ kəm-balwaaru mu.» ³⁴ Pa-na á wubuŋa joori ya taa tɔgɪ cwəŋə, sɪ á daari á yagɪ kəm-lwaanu tɪm. Abam badaara ta yəri Wɛ. A tagɪ kuntu, sɪ ku pa cavura mu zu abam.

Nɔkɔna na wú bi ba yagɪ tuuni dɪ yɪra yalu tɪn

³⁵ Abam dɪdɔa wai o bwe nɪ: «Kuú kɪ ta mu sɪ twa bi? Ba nan na joori ba bi, ba yɪra wú ta yɪ tɪta mu?»

³⁶ Nmu wubuŋa mu muri na? N na kwe woŋo n du tɪ-ga nɪ, ku maŋɪ sɪ ku puli mu ku nuŋɪ, ku daari sɪ ku bu wum pɔ. ³⁷ Nmu na dugɪ kulu, dɪ kulu na wú puli ku nuŋɪ tɪn ba nyɪ daani. Nmu na kwe kulu n du tɪn, ku na yɪ mɪna naa ku zɪ yɪ wo-duuru tɪlu dɪwɪ maama, tɪ yɪ wo-dwə má mu n dugə. ³⁸ Wo-dwi dɪm nan na nuŋɪ, Wɛ mu wú pa-dɪ dɪ yɪra, nɪ Dl na lagɪ te tɪn. Wɛ nan ta mu paɪ wo-dwi maama nyɪnyugu, ku maŋɪ dɪ wo-dwi dɪm tɪtɪ na yɪ te tɪn.

³⁹ Ku nan dai nɪ wəənu tɪlu maama na ŋwɪ tɪn ya-nwana mu yɪ bɪdɪwɪ. Nabiinə dɪ vara dɪ zunə dɪ kale maama jɪgɪ ya-nwana yɪra yɪra mu. ⁴⁰ Wɛyuu wəənu dɪ wura mu, yɪ tɪga baŋa wəənu dɪ wura. Wɛyuu wəənu tɪm dɪ jɪgɪ tɪ lam mu, yɪ tɪga baŋa wəənu tɪm dɪ jɪgɪ tɪ lam. ⁴¹ Wɪa kam dɪ jɪgɪ ka lam mu, yɪ cana kam dɪ jɪgɪ ka lam. Calcwɪ sum dɪ maa jɪgɪ sɪ lam, yɪ sɪ lam dɪm nan dai bɪdɪwɪ.

⁴² Wəənu tɪntu maama nan brɪ twa biim na yɪ te tɪn mu. Nɔkɔnu na tɪga, o yɪra yam ba na kɪ tɪn yɪ yɪra yalu na wú pɔ tɪn mu. Ku daari o yɪra yalu na wú bi ya yagɪ tuuni tɪn daa bá pɔ maŋa dɪ maŋa. ⁴³ Yɪra yalu ba na kɪ tɪga nɪ tɪn ba jɪgɪ lam, yɪ yalu na wú bi tɪn wú ta jɪgɪ

lam zanzan. Yira yalu ba na ki tun bwəna, yi yalu na wú bi tun wú ta dana. ⁴⁴ Yira yalu ba na ki tɔga ni tun yi lugu baŋa ŋwɔa kam nyim mu, ku daari yalu na wú bi tun yi ŋwɔ-duŋa kalu Wɛ Jorokum na wú pa dɔbam tun nyim mu. Lugu baŋa yira yam na wura tun, Wɛ ŋwɔ-duŋa kam yira yam di wura mu. ⁴⁵ Kuntu mu ku pupuni Wɛ tɔkɔ kum wuni ku wɔ: «Pulim ni tun Wɛ ki Adammu Dl pa o jɔgi lugu baŋa yira yi o ŋwɔ.» Ku daari Zezi mu yi Adam wulu na kweeli tun, yi o jɔgi Joro ku na paɔ nabiinɛ ŋwɔ-duŋa tun. ⁴⁶ Ku nan yi lugu baŋa ŋwɔa kam mu tui yigɛ, yi Wɛ-sɔŋɔ ŋwɔ-duŋa kam laan saŋi ka ba. ⁴⁷ Wɛ mɛ tɔru mu Dl ki nabiinu wulu na tu yigɛ tun. Kuntu ŋwaani wuntu yi lugu baŋa nyim mu. Ku daari nabiinu wulu nan na tu kwaga tun nuŋi Wɛ-sɔŋɔ mu. ⁴⁸ Lugu baŋa nɔkɔna bam maama nyi di Wɛ na mɛ tɔru Dl ki nɔkɔnu wulu dayigɛ tun mu. Nɔkɔna balu maama nan na yi Wɛ-sɔŋɔ nyim tun nyi di wulu na nuŋi Wɛ-sɔŋɔ tun mu. ⁴⁹ Nɛnɛni dɔbam na jɔgi lugu baŋa nɔkɔnu wum nyinyugu tun, de wura dí wú ba dí taá jɔgi Wɛ-sɔŋɔ nɔkɔnu wum di nyinyugu.

⁵⁰ A ko-biə-ba, a lagi a ta a brɛ abam ni, dí lugu baŋa yira yam bá wani ya na jəŋə je Wɛ paari dɔm wuni. Yira yalu na wú pɔ tun bá wani ya maŋi di ŋwɔa kalu na ba ti tun. ⁵¹ Fɔgi-na á cəgi, si a ta Wɛ cɔga kalu ya na səgi tun a brɛ abam. Dɔbam maama bá ti dí ti si Zezi laan ba. Dí nan na tɔga naa dí ta wu tɔgi di, dɔbam maama yira yam wú ləni mu. ⁵² Kú da ku ki yibugisa wuni mu, maŋa kam ba na wú wu kweelim nabɔkɔ kum tun. Nabɔkɔ kum na wugə, twa wú bi ba zaŋi di yira yalu na ba pɔɛ tun, yi dɔbam di yira wú ləni. ⁵³ Bɛŋwaani, dɔbam yira yalu na wú pɔ tun maŋi si ya ləni ya ji yalu na bá pɔ tun mu, si dí yira yalu tɔuni na wai tun ləni ya ji yalu tɔuni na bá wani tun. ⁵⁴ Kuntu maama na kɔa, ku laan wú pa kulu na pupuni Wɛ tɔkɔ kum wuni tun ki, ni ku na maŋi ku ta te ku wɔ: «Wɛ wani tɔuni di di dam dɔm maama.»

⁵⁵ «Tɔuni, n dam dɔm daa bɛɛ?

N daa n wú wani n cɔgi nɔkɔna na?»

⁵⁶ Ku yi lwarim ŋwaani mu tɔuni jɔgi dam si di cɔgi nɔkɔna. Lwarim di nan nɛ di dam Wɛ cullu tum vɔn ŋwaani mu. ⁵⁷ Dí nan ki Wɛ le di Dl na paɔ dɔbam wɔkɔ dí Yuutu Zezi Krisi ŋwaani si dí wani tɔuni di di dam dɔm maama tun.

⁵⁸ Kuntu tun, a ko-bu-sonnu-ba, fɔgi á zɔgi-na kəŋkəŋ di pu-dia, si á cɛ di dí Yuutu tituŋa yam maŋa maama, di á na ye ni tituŋa yalu maama á na tuŋi á pa dí Yuutu wum tun na dai kafe tun ŋwaani.

Ba na lagi səbu si ba ma zəni Wɛ nɔkɔna te tun

16 Ku daari ku na yi səbu kulu á na lai á maa zəni Wɛ nɔkɔna bam tun, á taá ki nɛnɛni amu na maŋi a brɛ Zezi kɔkɔ kulu na wu Galati ti-niə yam ni si ba taa ki te tun. ² Siun de maama na yiə, si nɔkɔnu maama li

səbu kulu o na nɛ tun wuni o tiŋi, si amu na tuə, si á daa yi taá zɔgi á lai səbu. ³ Amu na tu abam te, abam na li nɔkɔna balu tun, a laan wú la tɔkɔ a tuŋi-ba di á səbu kum si ba ja vu Zeruzalem. ⁴ Ku nan daa na maŋi si amu titi mu vu, dí wú tɔgi daani dí vu.

Pooli na lagi si o na Korénti tiinɛ bam te tun

⁵ A lagi si a da Masɔduani mu, si a laan daari a ba abam te. ⁶ A na tu abam te, a lagi si a daani flun mu, dedoŋ aá ti waaru mumaŋa kam dáani. Kuntu kwaga ni, á laan wú wani á zəni-ni si a vu a daa na wú vu mɛ tun. ⁷ Amu ba lagi si a wuuri a ba abam te maŋa fun-flun, si a joori a viiri. Wɛ nan na sɛ, amu ya lagi si a ba a daani abam tee ni mu. ⁸ A nan lagi a maŋi Efɛzi ni mu si ku vu ku yi Pantikoticandiə kam maŋa. ⁹ Bɛŋwaani Wɛ puri cwəŋə lanyirani Dl pa-ni, si a tiini a tuŋi Dl tituŋa yo seeni. Nɔkɔna zanzan nan mu wura ba kwaana si ba ci a yigə.

¹⁰ Timoti nan na tu abam te, si á jeer-o lanyirani si ku yi pa fuuni taa jɔgi-o. Bɛŋwaani o di tuŋi dí Yuutu tituŋa yam mu ni amu te. ¹¹ Nɔkɔn-nɔkɔnu yi zaŋi o goon-o. Kwaani-na si á wəl-o o cwəŋə kam vəŋə wuni, si o wani o vu di yazurə o ba amu te. Amu di dí ko-biə bam nan nii-o cwəŋə ni si o ba.

¹² Ku nan na yi dí ko-bu Apolɔsi, amu tiini a loor-o mu si o tɔgi di dí ko-biə bam o ba abam te. Nan di ku di, o ta wu li wubɔŋa si o ba lele. O nan na nɛ cwəŋə maŋa kalu tun, oó ba.

Tiim kwərə

¹³ Taá cu-na á titi, si á zɔgi kəŋkəŋ Wɛ cwəŋə kam wuni. Taá jɔgi-na baari di dam. ¹⁴ Á taá ki-na wonjo maama di sono.

¹⁵ A ko-biə-ba, á maŋi á ye Sitefanasi di o sɔŋɔ tiinɛ na tɔgi Wɛ te tun. Bantu mu de yigə ba sɛ Zezi Akayi ni, yi ba sɛ ba tuŋi ba zəni Wɛ nɔkɔna bam di ba wu maama. ¹⁶ Kuntu tun, a loori abam si á sɛ nɔkɔna bam kuntu dwi ni, didaani balu maama na tuŋi Wɛ tituŋa yam ni bantu te tun.

¹⁷ Amu jɔgi wupolo di Sitefanasi di Fɔtunatusi di Akayikusi na tu amu te tun. Bantu mu pɛ a wu lwarɛ ni abam tərə. ¹⁸ Bantu mu pɛ a jɔgi wu-zuru, ni ba na pɛ abam di jɔgi wu-zuru te tun. Kuntu, ku maŋi si á taá nɔgi nɔkɔna bantu dwi.

¹⁹ Zezi kɔkɔ kum maama Aziti-niə yam wuni tun jɔkɔni abam. Akwila di Prisili di Zezi kɔkɔ kulu na jeeri ba sɔŋɔ ni tun di jɔkɔni abam lanyirani dí Yuutu Zezi yiri ŋwaani. ²⁰ Dí ko-biə bam maama di jɔkɔni abam.

Á taá jɔkɔni daani lanyirani di sono di wu-porjo.

²¹ Amu Pooli mu jɔkɔni abam. A titi laan mu pupuni tuntu di a jɔŋa.

²² Nɔkɔnu wulu maama na ba soe dí Yuutu wum tun, Wɛ wú cɔgi ku tu.

Marana ta!

²³ Dí Yuutu Zezi wú pa abam yu-yoŋo.

²⁴ Amu soe abam maama dí na ŋwi di Zezi Kriŋi tun
ŋwaanɩ.

2 Korénti

Tɔɔ kulu Pooli na pupuni o pa Korénti tiinə o ki bile tɔn na bri dɔbam kulu tɔn mu tuntu

Ku loori Pooli na pupuni tɔɔ kum kuntu o pa Wɛ nɔɔna balu na wu Korénti ni tɔn, ba wu nɔɔna badaara ya cɔgi Pooli wu, yi ba vɔn ni Pooli suni o yi Zezi Krisi tuntuɔnɔ.

Pooli nan kaani-ba, yi o pa ba lwarɔ ni o soe-ba yi o lagi si ba fɔgi daani.

O de yigə o bri o na yaari te, di Wɛ na zən-o te tɔn (1:1-11).

O laan ma bri cam dɔlu na wu wum di bantu titari ni tɔn woɔ, di Zezi na pɛ-o ni si o ma kaani-ba te tɔn. O bri-ba kuntu, beɔwaani o ya maɔi o bwe-ba zanzan tɔɔ kudoɔi wuni, yi o nan jigi wupolo zanzan di o bwem dɔm na pɛ ba lani ba wuru ba yagi kəm-balwaaru tɔn (1:12—7:16).

Pooli nɔɔni səbu-lu woɔ ba na ki Wɛ nɔɔna balu na zuuri Zude ni yi ba yi yinigə tiinə tɔn nwaani. O loori-ba si ba pa di ba wu-yoɔo mu (pɔɔɔɔm 8-9).

Pooli laan ma bagi balu na ba sɛ ni wum yi Wɛ tuntuɔnɔ tɔn, o bri ni nɔɔna bam kuntu fɔgi vwan mu (pɔɔɔɔm 10-13).

¹ Amu Pooli wulu Wɛ na kuri di Dɔ titi wubuɔa si a taa yi Zezi Krisi tuntuɔnɔ tɔn mu pupuni tɔɔ kuntu, yi di ko-bu Timoti mu tɔgi o wəli-ni. Di pupuni si di pa abam balu na yi Wɛ kɔgi kum wu nɔɔna yi á zuuri Korénti ni tɔn, ku wəli di Wɛ nɔɔna maama balu na zuuri Akayi tɔni dɔm maama ni tɔn.

² Di Ko Wɛ di di Yuutu Zezi Krisi wú pa abam yazurə di yu-yoɔo.

Wɛ na tiini Dɔ zəni dɔbam te tɔn

³ Pa-na di ki Wɛ le. Dɔntu mu yi di Yuutu Zezi Krisi Ko, yi Dɔ yi dɔbam Ko wulu na jigi dɔbam nwaɔa tɔn. Dɔ maa yi Wɛ dɔlu na zəni nɔɔna si ba bicara taa zurə maɔa maama tɔn. ⁴ Di na wu yaara yalu maama wuni, dɔntu mu yəni Dɔ pa di bicara zurə, si ku pa di wani di zəni balu di na wu yaara dwi maama wuni tɔn si ba di bicara taa zurə, ni Wɛ na zəni dɔbam di te tɔn. ⁵ Zezi Krisi na yaari zanzan tɔn, dɔbam di tɔgi di na yaara yantu doɔi mu. Di nan na nwi did-o tɔn, di ta wú tɔgi di na zənə Wɛ tee ni, nɔɔni Dɔ na zəni Zezi Krisi lanyirani te tɔn. ⁶ Kuntu nwaani, dɔbam na wu yaara wuni, ku yi si ku zəni abam mu si á bicara taa zurə, si á daari á taá tɔgi Wɛ cwəɔə lanyirani. Wɛ nan na pɛ dɔbam di bicara zurə, ku yi si abam di na zənə yantu doɔi mu, si á wani á na dam á vɔ á wu á zigi kənkəɔi yaara yam wuni, ni dɔbam di na nɛ yaara te tɔn. ⁷ Kuntu, dɔbam jigi tɔna di abam, beɔwaani di ye ni, abam na tɔgi á na dɔbam yaara yam doɔi tɔn, á di wú tɔgi á na zənə Wɛ tee ni.

⁸ Di ko-biə-ba, di lagi di pa abam lwarɔ yaara yalu maama di na nɛ Azi tɔni dɔm ni tɔn mu. Di na nɛ cam dɔlu tɔn tiini di dana di dwe dɔbam, yi di yaá buɔi ni di wú ga di nwa. ⁹ Di nan na zigi tɔni yigə ni kuntu tɔn, ku yi si ku pa di daa yi taá tɔgi di titi dam mu, si di daari di ki di wu-dɔdua di Wɛ dɔlu na jigi dam Dɔ pa nɔɔna bi ba yagi tɔni tɔn. ¹⁰ Wɛ nan mu vri dɔbam yaara yalu na cana ni tɔni te tɔn wuni, yi Dɔ ta wú vri dɔbam kuntu doɔi mu. Di maa jigi tɔna Wɛ tee ni, ni Dɔ ta wú vri dɔbam tɔni jɔa ni. ¹¹ Abam nan wú zəni dɔbam di á na wú loori Wɛ á pa dɔbam tɔn. Kuntu, nɔɔna zanzan na loori Wɛ, ku pa di na zənə, ku nan wú pa nɔɔna zanzan di ki Wɛ le, di Dɔ na jorɔi ba loro kum ba na loori dɔbam nwaani tɔn.

Woɔo kulu nwaani Pooli na lani o wubuɔa si o daa yi ve ba te tɔn

¹² Dɔbam na jigi wupolo tɔn, ku yi si di ye di bicari ni, ni di tɔgi cwəɔə di wu-yoɔo mu, di di na bri di wu di abam te tɔn. Ku nan yi Wɛ mu zəni dɔbam yi di yi kuntu. Ku dai di nabiinə swan, ku yi Wɛ zaani dɔm nwaani mu di tɔgi cwəɔə kuntu doɔi nɔɔna maama yigə ni, ku na dwe didi abam yigə ni. ¹³ Di na pupuni kulu di pa abam tɔn ba jigi wo-səgiri. Á wú wani á karɔm yi á ni ti kuri. ¹⁴ Abam nan ni dɔbam na ki kulu tɔn funfun yirani mu. Amu nan jigi tɔna ni á wú ba á ni ku kuri fasi fasi, si de dɔm di Yuutu Zezi Krisi na wú joori o ba tɔn, si abam laan taá jigi wupolo dɔbam nwaani, ni dɔbam di na jigi wupolo di abam te tɔn.

¹⁵⁻¹⁶ Amu na tiini a jigi abam ciga kuntu tun, a ya de yigə a buɲi si a ba abam te mu, si a daari a ke a vu Masiduani, si a na zigi da a maa joorə, si a daa ta tɔgi á te, si ku pa á na zənə kuni bile. Kuntu á laan ya wú wani á wəli-ni si a ke a vu Zude. ¹⁷ Amu na buɲi si a ba yi a wu wani a na cwəɲə tun, á pa si amu yi niə yale yale tu mu na? Amu na yəni a buɲi si a ki kəm dilu tun, á pa si ku yi amu tti yirani zənə ɲwaani mu na? Abam buɲi ni amu yi wulu na yəni o wi ɛɛn yi o joori o wi aye tun mu na? ¹⁸ We nan yi ciga tu yi DL ye ni dɪbam na te kulu dí brɪ abam tun dai niə yale, nɛɛni ɛɛn di awo na gwaani daani te tun. ¹⁹ Dɪbam nan na brɪ abam We ciga kam te tun, amu di Siliven di Timoti pɛ á lwarɪ Zezi Krisi wulu na yi We Bu wum tun na yi te. Wuntu dai niə yale yale tu. Wuntu nan mu yi wulu na wi ɛɛn yirani tun. ²⁰ Zezi na wi ɛɛn tun, dí maɲi si dí lwarɪ ni We na goni ni si DL ki kulu maama DL pa dɪbam tun yi ciga mu. Kuntu ɲwaani mu, dí na yəni dí wari We, dí tɔgi Zezi Krisi ɲwaani dí wi «Amina», si ku pa We taa jigi zulə dɪbam tee ni.

²¹ Ku yi We mu pa dɪbam di abam maama zigi kəɲkəɲ Zezi Krisi tɔgum dɪm wuni. Ku ta yi dɪntu mu kuri dɪbam si dí taá yi DL tɪntuɲna. ²² We ma ki DL Joro kum dí bicara ni si ku brɪ ni dí yi DL kɔkna. DL Joro kum ma pa dí da yigə dí lwarɪ ni dí laan wú ba dí na We wo-laaru tulu maama DL na tiɲi dɪbam ɲwaani tun.

²³ We mu yi amu maana tu. Amu na te kulu tun na yi wwan, si DL gu-ni. Amu na joori a ləni a wubɔɲa si a daa yi ba abam te Korénti ni tun, ku yi si a yi ba a pa á daa na wu-cɔgɔ mu. ²⁴ Ku nan dai ni dɪbam yi balu na wú fun abam di á na maɲi si á ki á wu-dɪdua di We te tun, bɛɲwaani abam maɲi á sɛ-DL di pu-dla. Dí nan yi balu na wú wəli di abam dí tɔɲi, si á taá jigi wupolo We ɲwaani tun mu.

2 Mu ku kuri a joori a buɲi a wuni, si a daa yi ba abam te, si ku yi pa wu-cɔgɔ daa ta wura. ² Abam mu yi balu na wú wani á pa amu taa jigi wupolo tun. Kuntu, amu na tu abam te, yi ku pa á wu cɔgi, kɔkɔkɔ daa bá ta wura o na wú wani o pa a na wupolo. ³ Ku yi kuntu ɲwaani mu a ya pupuni tɔkɔ kum a pa abam. Amu deen ba lagi si a ba abam te, si ku pa amu wu cɔgi di abam. Ku nan maɲi si á taá yi balu na pa amu wu poli tun mu. Amu nan jigi abam ciga ni, amu na jigi wupolo abam di jigi wupolo mu. ⁴ Amu deen na pupuni tɔkɔ kum a pa abam tun, a wu tiini ku cɔgi zanzan, yi liə jigi-ni ku pa a yi-na nuɲi zanzan abam ɲwaani. Amu na pupuni te tun, ku dai si ku pa á wuru cɔgi. Ku nan yi si á wani á lwarɪ amu na tiini a soe abam ku ja gaali te tun mu.

Á maɲi si á yagi á ma cɛ wulu na ki o cɔgi tun

⁵ Kɔkɔkɔ wulu na ki o cɔgi tun, ku dai amu yirani wu mu cɔgi did-o, ku yi abam maama mu, si a nan yi zarɲi

a ɲkɔni a ja gaali, a ye si abam zanzan wuru mu cɔgi. ⁶ Abam zanzan na pɛ o na cam tun, ku maɲi si á laan yag-o mu. ⁷ Á nan maɲi si á yagi á maa cɛ-o mu, si á daari á taá ki-o lanyirani, si o bicari taa zurə. Ku na dai kuntu, o wu na tiini ku cɔgi, kuú pa o wubɔɲa vugimi. ⁸ Kuntu ɲwaani a loori abam si á pa o lwarɪ ni á so-o. ⁹ Amu na pupuni tɔkɔ kum tun, ku yi si a maasi abam a nii, á wú sɛ á tɔgi amu ni dɪm wɔɲo maama baɲa ni naa á bá sɛ mu. ¹⁰ Abam na yagi kɔkɔkɔ wulu kəm á ma cɛ-o, amu di wú yagi a ma cɛ-o mu. Ku na maɲi si a yagi a ma cɛ kɔkɔkɔ wulu, ku yi abam ɲwaani mu a ki kuntu Zezi Krisi yigə ni. ¹¹ Ku nan maɲi si dí duri kɔkɔkɔ wum ɲwaɲa kuntu, si ku yi pa sutaani na cwəɲə di wani dɪbam. Bɛɲwaani dí maɲi dí ye dɪntu na buɲi si di pa dɪbam tusi te tun.

Liə na jaani Pooli Truasi ni te tun

¹² Amu na ve a yi tlu kulu yiri na yi Truasi si a tɔkɔ Zezi Krisi kwəɲ-ywəɲə kam a brɪ kɔkna tun, a nɛ ni dí Yuutu wum ya pɛ-ni cwəɲə si a tɔkɔ-ka. ¹³ Nan di kuntu di, a wu nɛ wu-zuru di a na beeri dí ko-bu Titi je a ga tun. A na wu nɛ-o tun, a ma bani kɔkna bam yi a daari a ke Masiduani.

Dí na nɛ kɔkɔ Zezi Krisi yiri ɲwaani te tun

¹⁴ Nan pa-na dí taá ki We le. Bɛɲwaani dɪntu mu pa Zezi Krisi kɔkɔ, yi dí tɔgi o kwaga maɲa maama, si dí taá pa kɔkna lwarɪ We kwəɲə kam je maama, nɛɛni wɔɲo kulu lwəm na ywəɲə yi di zarɲi di jagi je maama te tun. ¹⁵⁻¹⁶ Dɪbam nyi di lwəm dilu na ywəɲə tun mu We yigə ni, dí na brɪ kɔkna Zezi Krisi ciga kam tun ɲwaani. Dɪbam nyi di lwəm dɪm kuntu mu kɔkna maama tee ni. Ku na yi balu na lagi ba ga ba ɲwla We tee ni tun, lwəm dɪm kuntu maa pa ba ye ni tuuni wú ja-ba. Ku nan na yi balu We na vri ba ɲwla tun, lwəm dɪm wú ta jigi ywəɲəni ba tee ni, di pa ba ye ni baá na We ɲwɔ-dɔɲa kam. Wɔk mu yi si o tɔɲi tɪtɔɲ-kamunu kum kuntu? ¹⁷ Kɔkna zanzan na brɪ We kwəɲə kam te tun, ba pa ku nyi di pipiu mu si ba na nyɔkɔ ku baɲa ni. Dɪbam nan dai kuntu dɔɲ. We na tɔɲi dɪbam tun, dí yəni dí kwe dí wu maama mu dí maa brɪ DL ciga kam, bɛɲwaani dí zigi We yigə ni mu dí kɔkna, dí na yi Zezi Krisi tɪntuɲna tun ɲwaani.

We ni-duuri dilu DL na goni tun na jigi dam ku gaali te tun

3 Abam badaara nan daa ta wú buɲi ni dí lagi dí brɪ dí tti mu di dí na ɲkɔni te tun. Abam nan maɲi á ye dɪbam na yi te, yi á daa wu maɲi si á jonɲi twaanu tulu na brɪ dɪbam ciga na yi te tun kɔkna badaara tee ni. Abam nan wu maɲi si á pupuni tɔkɔ kulu na brɪ dɪbam na yi te tun á pa kɔkɔkɔkɔ. Kɔkna badonnə nan mu maɲi si ba ki kuntu, si ku dai dɪbam.

² Abam títí nan mu bri díbam cíga na yi te tún. Abam nyl dí tóko mu te ku na pupuni díbam bícarí ní, yi kóko na maama wú waní ba karími yi ba kwári ba lwarí tún. ³ Abam na jigi á ñwla te tún nyl dí tóko mu Zezi Krisi na tógi díbam ñwaaní o pupuni. O nan na pupuni te tún, o me ñwla Tu Baña-We Joro kum mu o pupuni, sí ku dai bərə mu o me o pupuni. Pupunim dímu kuntu nan wu kí kandwa-píle baña ní, o pupuni-dí nabiinə bícara ní mu.

⁴ Dí ye ní kuntu yi cíga mu, dí Zezi Krisi na pé dí lwarí ní We mu tunjé díbam tún. ⁵ Ku nan dai dí díbam títí dam mu dí wú waní dí ma tunjé We títunja yam. Ku yi We mu pai díbam dam yi dí maa tunja. ⁶ Dí ma pa dí yi Dí tuntuña kuntu, sí dí taá bri kóko Dí ní-duuri dímu Dí na goni tún na yi te tún. Dí ní-duuri dímu kuntu nan ba tógi cullu tílu ba deen na pupuni tún. Duntu nan tógi dí We Joro kum dam mu. Cullu tím nan pai tuuni mu nai cwəñə dí jaani nabiinə. Ku daari We Joro kum nan mu pai nabiinə na ñwla We tee ní.

⁷ Ku na yi We na kwe Dí cullu tím Dí kí Moyisi juna ní sí o pa Dí kóko bam tún, Dí deen pupuni-tí Dí kí kandwa-píle baña ní mu. We deen na kwe-tí Dí kí Moyisi juna ní kuntu tún, Dí paari-zulə yam maa tiini ya wura, yi ku pa Moyisi yibiyə tiini ka nyuna. O yibiyə kam nyunum dímu na pípi lí Yisrayelí tiinə bam yia dí pa ba warí ba ní o seeni tún wú ba ké. Nan dí cullu tím na jaani tuuni mu tí ba tún, tí daa ta jigi We paari-zulə. ⁸ Ku daari We Joro kum nan na wəli kóko te tún laan wú pa We paari-zulə yam tiini ya ja gaal. ⁹ We cullu tím na bri ní kóko wú ga bura Dí tee ní yi tí ta jigi paari-zulə te tún, We na wəli kóko sí ba na cíga Dí tee ní te tún laan wú ta tiini ku jigi paari-zulə ku ja gaal. ¹⁰ Ku na yi cíga tún, woño kulu ya na jigi zulə tún daa ba jigi zulə, zím woño kum na tiini ku jigi paari-zulə ku ja gaal tún ñwaaní. ¹¹ We cullu tím deen wura dí Dí paari-zulə yam, yi tuntu ba tí ké. Ku daari Dí zənə yalu na wú ta wura maña maama tún wú pa Dí paari-zulə yam tiini ya ta wura ya ja gaal.

¹² Dí na jigi tuna dí We kuntu doñ tún mu te dí wai dí bri Dí cíga kam jaja. ¹³ Díbam nan bá səgi kulukulu núnəni Moyisi deen na kwe góko o ma kwəli o yia tún. O deen kí kuntu sí Yisrayelí tiinə bam mu yi taa nai o yibiyə kam nyunum dímu na wura dí tí tún. ¹⁴ Bantu wubunja ma tí, yi ku pa ba na karími twaanu tílu na bri We deen na goni ní Dí pa Moyisi tún, ba warí ba lwarí Dí cíga kam kuri. Ku yi núnəni góko kum daa ta mu kwəli ba yia dí zím maama. Ku nan yi Zezi Krisi mu wú pa góko kum kuntu dwaní kóko wulu na se-o tún yia ní. ¹⁵ Nan dí zím maama dí, bantu na karími Moyisi twaanu tím, ba ba ní ku kuri, góko kum kuntu na kwəli ba yia tún ñwaaní. ¹⁶ Nókóko nan na ləni o wu o se dí Yuutu wum, kú pa góko kum dwaní kuntu tu yia ní. ¹⁷ Dí Yuutu wulu dí na ñkóni o woño yo seeni tún, ku lagí ku ta ní We Joro mu. We Joro kum nan na wu kóko wulu

tee ní tún, o laan te o títí mu. ¹⁸ Díbam balu maama na se Zezi tún daa ba jigi góko kulu na kwəli dí yia tún. Ku maa pai dí wai dí ní dí Yuutu wum paari-zulə yam jaja. Dí na ní-o kuntu tún, ku maa pai dí laan ləni dí nyl ní o títí te, sí dí taá wai dí bri o paari-zulə yam na yi te tún, sí ya taa fəgi ya pulə ya wəli da. Dí Yuutu Joro kum títunja yam mu tuntu.

Díbam na bwənə yi We zəni díbam te tún

4 Díbam bá ga baari, beñwaaní We lanyraní kəm dímu ñwaaní mu Dí pé díbam títunji dímu kuntu. ² Díbam nan jigi dí títí mu dí wəñu tílu kóko na səgi ba kí yi tí jigi cavura tún. Dí nan ba ganí kóko dí swan, naa dí ləni We taani dímu. Dí kóko dí bri We cíga kam mu jaja, sí ku pa kóko maama lwarí ní dí na kí te tún tógi cwəñə We yigə ní. ³ Dí na bri We kwər-ywəñə kam te tún kuri na səgi kóko tee ní, ku yi balu na lagí ba ga ba ñwla We tee ní tún yiraní má mu ka səgi ba tee ní. ⁴ Bantu ba se We cíga kam, beñwaaní sutaani dílu na dí dam lugu kuntu baña ní tún mu pé ba wubunja vugimi. Dí kí kuntu, sí ba yi waní ba na pooni dílu We kwər-ywəñə kam na lagí ka pa-ba tún mu. Kwər-ywəñə kam kuntu bri Zezi Krisi paari-zulə na yi te tún mu. Wuntu mu nyl dí Baña-We fast. ⁵ Díbam na yəni dí kóko We kwərə kam te tún, ku dai ní dí títí mu dí jigi dí bri kóko. Dí nan bri kóko ní Zezi Krisi mu yi nabiinə Yuutu, yi díbam yi balu na tunjé dí pa abam o ñwaaní tún mu. ⁶ Baña-We mu yi wulu na mañi o ta o wu: «Pooni zəñi lim wuni». Duntu nan ta mu yi dílu na pé pooni ba dí zəñi dí bícara ní tún, sí dí lwarí Dí paari-zulə yam na yi te, yi yantu mu dí nai Zezi Krisi yibiyə ní.

⁷ We na pé díbam títunji dímu kuntu tún, ku nyl dí Dí kwe wəñu tílu na yi lunni nyum tún mu Dí kí kamóro kóko wuni. Dí na nyl dí kóko kuntu tún, ku bri ní ku dai díbam títí dam, ku yi We dam-fóko kum ñwaaní mu. ⁸ Yaara zanzan yəni ya yi díbam, yi ya warí dí yigə ya cí. Líə yəni ya tiini ya ja díbam, yi ya warí díbam wubunja ya cəgi. ⁹ Nókóko yəni ba beesi díbam, We nan ba fəgi Dí yagi díbam. Dí duna yəni ba magí díbam ba dí tíga ní, yi ba ba fəgi ba guí díbam. ¹⁰ Díbam jigi Zezi tuuni dímu yaara yam doñ mu dí ñwla wuni maña maama, sí ku bri ní Zezi ñwla kam mu wu díbam wuni. ¹¹ Díbam ñwla kam wuni maña maama dí wu tuuni ní ní mu, dí na se Zezi tún ñwaaní, sí ku pa Zezi ñwla kam taa wu dí yira yalu na wú ba ya tí tún wuni. ¹² Kuntu, díbam zigi tuuni yigə ní mu maña maama, sí abam waní á na ñwla We tee ní.

¹³ Ku mañi ku pupuni We tóko kum wuni ku wu: «Amu na kí a wu-dídua dí We tún mu pé a ñkóni.» Díbam dí na jigi wu-dídua dí We kuntu doñ tún mu pai dí kóko Dí cíga kam. ¹⁴ Díbam ye ní We mu bí dí Yuutu Zezi Dí pa o yagi tuuni, yi Dí ta wú bí díbam dí, sí dí na ñwla

Dl tee ni dí na ηwi di Zezi tun ηwaanl. Kuntu mu We wú pa dɪbam di abam maama tɔgi daani dí vu dí zɪgi Dl yigə ni. ¹⁵ Dí na ki te maama tun yi abam zənə ηwaanl mu. Kuntu ηwaanl, We wú vri nɔɔna zanzan Dl zaani dum ηwaanl, yi kuú pa ba taa ki-Dl le zanzan yi ba zuli-Dl ku ja gaal.

Dí wubunja manji si ya taa tɔgi We-sɔɔɔ wəənu tum mu

¹⁶ Kuntu ηwaanl mu dí bá ga baarl. Ku na yi nabiinə yura yalu dí na jɪgi tun, ya kwɪn ya ve mu de maama si ya ba ya bugi. Ku daari ku na yi dí jwəuru tum, We fɔgi Dl kwɛ-ti mu de maama. ¹⁷ Lele kuntu dí jɪgi yaara fun-fun mu, yi ya bá daani. Ya nan wú pa dí ba dí na paarl-zulə zanzan We tee ni si ku taa ve manja kalu na ba ti tun, yi paarl-zulə yam kuntu wú tiini ya dwəni yaara yam ya na mai te tun. ¹⁸ Kuntu ηwaanl mu dí wubunja ba tɔgi lugu banja wəənu tilu na nai di yia tun. Dí wubunja nan tɔgi wəənu tilu na ba nai di yia tun mu. Berɔwaanl dí yia na nai wəənu tilu tun yəni ti ba daana. Ku daari tilu na ba nai di yia tun wú ta wura si ku taa ve manja kalu na ba ti tun.

5 Dɪbam yura yam dí na jɪgi lugu banja ni tun nyl di vwe mu dí na zuuri di wunl. Dí nan ye ni, vwe dum kuntu na cɔgi, We wú pa dí na digə Dl sɔɔɔ ni si dí taá zuuri da. Ku dai nabiinə mu lɔgi digə kam kuntu. Ka nan wú ta wura manja kalu na ba ti tun. ² Kuntu ηwaanl mu dɪbam yəni dí kuna di cam, yi dí fra tiini ya zu We-sɔɔɔ kum, dí na lagl si We pa dí zu digə kalu Dl na lagl Dl pa dɪbam tun ηwaanl. ³ We na pɛ dí zu digə kam kuntu nɪnɛni dí na zu gɔɔ te tun, dí daa bá ta nyl ni nɔn-kalambwəəlu te. ⁴ Dí ta na zuuri dí lugu banja vwe dum wunl tun, dí yəni dí kuni mu ni dí zɪɪ zila mu te. Ku nan dai ni dí lagl si dí di dí yura yam mu dí yagl. Dí lagl si dí zu ya-duura yalu We na tiɪi Dl sɔɔɔ ni si Dl pa dɪbam tun mu, si Dl ηwi-duɔa kam laan pa dí yura yalu na wú ti tun daa yi taa jɪgi kuri. ⁵ Banja-We titi mu kwɛ dɪbam si dí ba dí na ya-duura yam kuntu Dl tee ni, yi Dl pa dɪbam Dl Joro kum, si ku da yigə ku pa dí lwarl ni dí laan wú ba dí na wo-laaru tilu We na tiɪi si Dl pa dɪbam tun maama.

⁶ Kuntu ηwaanl mu dí jɪgi pu-dia manja maama, yi dí ye ni, dí ta na jɪgi lugu banja yura yam tun mu pai dí ta wu ve dí Yuutu wum sɔɔɔ. ⁷ Ku dai ni dí yia manji ya na We-sɔɔɔ kum wəənu tum kuntu. Dí nan ki dí wu-didua di We ni dí wú na-ti. ⁸ Kuntu mu pai dí jɪgi pu-dia, yi dí ye ni kuú ta lamma ku pa dɪbam si dí yagl dí yura yalu na yi lugu banja nyim tun, si dí daari dí vu dí taá wu dí Yuutu wum sɔɔɔ ni. ⁹ Kuntu ηwaanl mu dí kwaani dí lagl si dí ki kulu na wú poli dí Yuutu wum wu manja maama tun, dí na wu tɪga banja ni naa dí zi ve We-sɔɔɔ di. ¹⁰ Berɔwaanl dɪbam maama manji si dí ba dí zɪgi Zezi Krisi yigə ni si o di dɪbam taani. Nɔɔnu maama manji si o jorji kulu na manji di o kikiə yalu

maama o na ki lugu banja ni tun, ku na yi o kəm-laaru naa o kəm-balwaaru.

Zezi Krisi na fɔgi o kwɛ nɔɔna di Banja-We daani te tun

¹¹ Kuntu ηwaanl dí ye dí na manji si dí taá kwarl dí Yuutu wum te. Mu ku kuri dí kwaana si dí pa nɔɔna lwarl We cɪga kam. We ye dɪbam wu lanyranl. Amu nan bunji ni abam di wú ta ye kuntu á bɪcara ni. ¹² Ku nan dai ni dɪbam lagl si dí brl dí titi mu di abam. Dí lagl si dí zəni abam mu, si á wanl á taá jɪgi wupolo dɪbam ηwaanl. Kuntu mu á wú wanl á vɪn balu na tu abam te, yi ba jɪgi tura di ba na brl ba titi te, yi ba yigə tərə di ba wuru na yi te tun.

¹³ Abam pai dɪbam ba jɪgi swan mu na? Ku nan na manji ku yi kuntu di, ku yi We ηwaanl mu. Dí nan jɪgi swan, ku yi abam zənə ηwaanl mu. ¹⁴ Dí na ki kulu maama tun, ku yi Zezi Krisi sono kum ηwaanl mu. Berɔwaanl dí ye lanyranl ni nɔɔnu didua mu tɪga o ləni nɔɔna maama yuu ni, yi kuntu brl ni ba maama di tɔgi did-o ba ti mu. ¹⁵ Zezi tɪgi ba maama ηwaanl mu, si balu na ηwi tun daa yi taa ηwi ni ba titi na lagl te tun, si ba taa ηwi wulu na ləni ba yuu ni o ti yi o joori o bi o yagl tuuni tun ηwaanl.

¹⁶ Kuntu ηwaanl dɪbam daa ba kuri nɔɔna da-wunl ni nabiinə wubunja na yi te tun. Dɪbam deen ya jɪgi wubunja yantu doɔ mu didaani dí na nii Zezi Krisi te tun. Lele kuntu dí nan daa ba jeeli kuntu doɔ. ¹⁷ Nɔɔnu wulu na ηwi di Zezi Krisi tun, ku brl ni o jɪgi We ηwi-duɔa kam mu, yi o ηwi-doɔa kam ke. O ηwla kam maama laan ləni ka ji ηwi-duɔa mu. ¹⁸ Ku yi We mu ki ku maama. Duntu mu tagl Zezi Krisi ηwaanl Dl fɔgi dɪbam di Dl titi daani, yi Dl daari Dl pa dɪbam titunji dum kuntu, si dí brl nɔɔna si ba di We fɔgi daani. ¹⁹ Dí yəni dí brl nɔɔna ni Banja-We de Zezi Krisi ηwaanl mu Dl fɔgi nabiinə di Dl titi daani, ku pa We daa ba jeeli ba lwarl. Dl ma tunji dɪbam si dí taá brl nɔɔna Dl fɔgum dum kuntu na yi te tun.

²⁰ Ku nan yi dɪbam ləni Zezi Krisi yuu ni mu si dí taá brl nɔɔna We cɪga kam kuntu. Ku maa nyl di We titi mu tɔgi dɪbam ηwaanl Dl nɔɔna di abam. Dí nan loori abam Zezi Krisi ηwaanl si á se, si á di We fɔgi daani. ²¹ Zezi Krisi mu yi wulu na ba jɪgi lwarl tun. We nan pɛ dɪbam lwarl dum tɔgi wuntu, si ku pa dí taá jɪgi cɪga mu We tee ni wuntu ηwaanl.

6 Dɪbam na wəli di We dí tunji Dl titunja yam tun, dí loori abam si á yi zanji á pa We zaani dum Dl na pɛ abam tun ji kafe. ² Banja-We manji Dl ta Dl wl:

«Manja kalu na manji di a wubunja tun, amu se nmu loro kum.

De dilu na manji si a vri nmu tun, amu zəni nmu.»

Nii-na! We zənə manja kam yia. Ku yi zum mu Dl lagl Dl vri abam.

Pooli na yaari We tɛtɛna yam ɛwaani te tun

³ Dɛ na tunɛ We ɛwaani tun, dɛ ba lagɛ sɛ naɛna-naɛna na cwɛnɛ o lwe dɛ tɛtɛna dɛm. Kuntu ɛwaani mu dɛ ba kɛ kulu na wu cɔgɛ naɛna wu sɛ o yɛ da We tun. ⁴ Dɛ nan kwaani dɛ brɛ dɛ tɛtɛ na dɛ yɛ We tɛtɛna mu wonɔ maama wuni. Dɛ yɛni dɛ vɔ dɛ wu mu, ku na yɛ yaara naa cam dɛ wu-cɔgɛ wuni. ⁵ Ba magɛ dɛbam yɛ ba jaani dɛbam ba kɛ pɛna digɛ nɛ kuni zanzan. Ba maa yeeri dɛbam. Dɛ maa yɛni dɛ tunɛ tɛtɛna-cɛera. Dɛ maa ba dɔ dɛ sui, yɛ dɛ pɛni dɛ tɛtɛ na kana. ⁶ Dɛ ma mai wu-ponɔ dɛ yɛno dɛ wu-zuru dɛ maa tunɛ, yɛ dɛ ta kwɛri dɛ kɛ naɛna lanyɛranɛ. Dɛ maa jɛgɛ We Joro kum dam dɛ sono cɛga cɛga. ⁷ Dɛ maa ɛnaɛna We cɛga kam dɛ brɛ naɛna, yɛ dɛ jɛgɛ We dam dɛ ma dɛ tunɛ. Dɛ na yɛna dɛ tɔgɛ cɛga cwɛnɛ te tun, ku nɛ dɛ dɛ na ze jara zɛla jazɛm dɛ jagwɛ te tun mu. ⁸ Naɛna badonnɛ paɛ dɛbam zulɛ, yɛ badaara gooni dɛbam. Babam maa twɛ dɛbam, yɛ badaara paɛ dɛbam cɛga. Badonnɛ maa paɛ dɛ yɛ balu na ganɛ naɛna tun, yɛ dɛ nan yɛna dɛ tɔgɛ cɛga mu. ⁹ Badaara tɛ ba wɛ, ba yɛri dɛbam, yɛ naɛna maama yagɛ ba ye dɛbam lanyɛranɛ. Badonnɛ ma paɛ dɛ lagɛ dɛ tɛ mu, yɛ dɛ nan ta ɛwɛ. Ba paɛ dɛ naɛ cam, yɛ ba nan wu wani ba gu dɛbam. ¹⁰ Naɛna maa paɛ dɛ wu cɔgɛ, yɛ dɛ nan ta jɛgɛ wupolo maɛna maama. Naɛna paɛ dɛ yɛ yinigɛ tiinɛ mu, yɛ dɛ yagɛ dɛ wɛli naɛna zanzan dɛ wo-laaru. Naɛna paɛ dɛ ba jɛgɛ kulukululu mu, yɛ dɛ nan jɛgɛ wonɔ maama We yigɛ nɛ.

¹¹ Dɛ badonnɛ Korenti tiinɛ-ba, dɛ kwe dɛ bɛcara maama mu dɛ ma ɛnaɛna dɛ abam jaja. Dɛbam tiini dɛ soe abam dɛ dɛ bɛcara maama. ¹² Ku nan dai dɛbam mu cɛgɛ sono kulu na wu dɛbam dɛ abam laɛna nɛ tun daani, ku yɛ abam mu cɛga. ¹³ Amu nan loori abam nɛ á yɛ a biɛ mu te, sɛ á taá jɛgɛ amu sono kum donɛ á bɛcara nɛ.

Jwɛnɛ dɛ Baɛna-We na ba tunɛ daani te tun

¹⁴ Abam nan yɛ zaɛɛ á kwe á tɛtɛ á wɛli dɛ balu na ba tɔgɛ Zezi tun, sɛ lanyɛranɛ dɛ balɔɔ ba jɛgɛ wɛl-dɛna daani. Pooni dɛ lim dɛ nan ba jɛgɛ wɛl-dɛna. ¹⁵ Zezi Krisi dɛ sutaani bá wani ba taa jɛgɛ ni-dɛdɛwɛ. Wulu na sɛ Zezi tun dɛ wulu na wu sɛ-o tun bá wani ba taa jɛgɛ wubunɛ-dɛdɛwɛ. ¹⁶ Jwɛnɛ nan bá wani ya taa jɛgɛ wɛl-dɛna dɛ We tɛtɛ digɛ. Dɛbam nan mu nɛ dɛ We digɛ kam DL na zuuri ka wuni tun. Bɛɛwaani We maɛni DL ta DL wɛ:

«Amu wu ta zuuri a naɛna bam wuni,
yɛ a wura dɛ ba.
Amu wu ta yɛ bantu We,
yɛ ba dɛ wu ta yɛ amu naɛna.»

¹⁷ Kuntu ɛwaani mu We tagɛ DL wɛ:

«Abam maɛni sɛ á li á tɛtɛ balu na wu sɛ amu tun titari nɛ,
sɛ á daari á naɛna á tɛtɛ dɛ ba.»

Á fɔgɛ á cɛ á tɛtɛ dɛ wɛnɛ tɛtɛ maama na yɛ wo-zɛna tun.

Kuntu mu amu wu jɛni abam.

¹⁸ Amu wu ta yɛ abam Ko,
yɛ abam dɛ wu ta yɛ amu biɛ.»

Mu dɛ Yuutu Baɛna-We dɛlu na jɛgɛ dam wɛnɛ maama baɛna nɛ tun na tagɛ te.

7 A badon-sonnu-ba, We na goni DL ni dɛm DL pa DL naɛna bam kuntu tun, ku maama yɛ dɛbam ɛwaani mu. Mu ku kuri, á pa-na dɛ li dɛ tɛtɛ wo-zɛna yalu maama dɛ na wu kɛ yɛ ya cɔgɛ dɛ yɛra dɛdaani dɛ wubunɛ tun wuni. Pa-na dɛ taá kwaana dɛ jɛgɛ wu-ponɔ fasi, dɛ na kwari We tun ɛwaani.

Pooli na jɛgɛ wupolo wonɔ kulu ɛwaani tun

² Pa-na dɛbam sono taa wu á bɛcara nɛ. Dɛbam nan wu kɛ abam wuluwulu wo-balɔɔ. Dɛ wu kɛ dɛ cɔgɛ naɛna yigɛ. Dɛ nan wu pini abam wuluwulu wonɔ.

³ Amu wu tagɛ kuntu sɛ ku yáali abam. Amu maɛni a ta dɛ abam nɛ, kulukululu bá wani ku naɛna dɛbam dɛ abam sono kum daani, ku na yɛ ɛwɛla naa tuuni dɛ. ⁴ Amu tiini a jɛgɛ abam cɛga, yɛ a jɛgɛ wupolo zanzan abam ɛwaani. Kuntu ɛwaani mu, yaara yalu maama na jɛgɛ dɛbam tun, amu ta jɛgɛ baari yɛ a tiini a jɛgɛ wupolo.

⁵ Bɛɛwaani, dɛbam na ve dɛ yɛ Masɛdɛwɛ tun, dɛ wu nɛ siun dɛ fɛnfɛn dɛ. Cana dwi tɛri tɛri tiini ya ja dɛbam. Naɛna dɛen magɛ kantɔgɛ dɛ dɛbam, yɛ fɛuni tiini dɛ zu dɛbam. ⁶ We nan yɛ dɛlu na zɛni naɛna balu wuru na cɔgɛ tun, yɛ DL pa ba bɛcara pɛni tɛga nɛ. DL ma pa dɛbam dɛ bɛcara pɛni tɛga nɛ, dɛ DL na pɛ Titi ba dɛbam te tun. ⁷ Kulu na pɛ dɛbam wu poli tun mu yɛ sɛ o na tu o ta abam na zɛn-o te á pa o bɛcari pɛni tɛga nɛ tun, sɛ ku dai o na tu o wu dɛbam tee nɛ tun yɛranɛ má ɛwaani. O ma ta o brɛ dɛbam amu fra na tiini ya jɛgɛ abam te, dɛ á wuru na tiini tɛ cɔgɛ dɛ á na kɛ kulu na wu maɛni tun. O ta ma ta abam na kwaana á zɛgɛ amu kwaga nɛ te tun. Amu na ni abam ɛwa kuntu tun, ku pɛ amu wu tiini ku poli.

⁸ Amu nan ye nɛ, a na pupuni tɛna kulu a pa abam tun mu pɛ á jɛgɛ wu-cɔgɛ. Amu nan ta wu joori a za wubunɛ dɛ a na pupuni-ku te tun. Ku-yigɛ nɛ tun, amu wubunɛ ya wal ya za dɛ a tɛna kum na pɛ abam wu cɔgɛ tun, ku nan wu tiini ku daani. ⁹ Amu laan nan jɛgɛ wupolo. Ku dai abam wu na cɔgɛ tun ɛwaani mu a jɛgɛ wupolo, ku yɛ á wu-cɔgɛ kum na pɛ á lani á wu te tun mu. Á wu-cɔgɛ kum maɛni dɛ We na lagɛ te tun mu, sɛ dɛbam wu kɛ abam wo-lɔɔ. ¹⁰ Bɛɛwaani, naɛna na jɛgɛ wu-cɔgɛ kulu na maɛni dɛ We wubunɛ tun, kuú pa o lani o wu o daari o na ɛwɛla We tee nɛ, yɛ kuntu bá wani ku pa o ta nɛ, o ya na maani. Ku daari, naɛna nan na jɛgɛ wu-cɔgɛ nɛ balu na yɛri We tun te, kuú pa wuntu ga o ɛwɛla We tee nɛ. ¹¹ Á nan maani-na á nii wu-cɔgɛ kulu na yɛ We wubunɛ tun na pɛ á lani wɛnɛ tɛtɛ á ɛwɛla

wunɪ. Ku pɛ á laan sɪnɪ á yɪə dɪ Wɛ tɔgɪm, yɪ á kwaanɪ sɪ á brɪ nɪ á wu tɔgɪ á kɪ lwarɪm dɪm kuntu. Ku ta ma pa banɪ jɪgɪ abam dɪ wo-lɔŋɔ kulu na kɪ abam tɪtari nɪ tɪn. Fuunɪ ma zu abam, yɪ amu fra jɪgɪ abam. Á ma tiini á kwaanɪ sɪ á laan tɪŋɪ Wɛ na lagɪ te tɪn, yɪ á vanɪ wulu na kɪ wo-lɔŋɔ kum tɪn zwɛ. Abam na kɪ kulu maama tɪn brɪ nɪ á ba jɪgɪ wo-lɔŋɔ kəm dɪm kuntu wunɪ.

¹² Amu na pupunɪ tɔŋɔ kum a pa abam tɪn, ku dai wulu na kɪ o cɔgɪ tɪn ŋwaanɪ, ku nan dai o na kɪ lwarɪm dɪm dɪ wulu tɪn dɪ. Amu nan lagɪ sɪ a pa abam mu lwarɪ jaja Wɛ yigə nɪ, nɪ abam kwaanɪ zanzan dɪbam ŋwaanɪ. ¹³ Ku yɪ kuntu ŋwaanɪ mu dí bɪcara pəni tɪga nɪ.

Ku nan dai kuntu yɪranɪ má. Dɪbam ta jɪgɪ wupolo ku ja gaalɪ, dí na nɛ sɪ Titi wu poli dɪ abam tɪn ŋwaanɪ dɪ abam na pɛ o na baari tɪn. ¹⁴ Amu na lagɪ a tɪŋ-o sɪ o ba abam te tɪn, amu tee abam funfun a brɪ-o. Abam nan wu pɛ cavura ja amu dɪ a na tee abam te tɪn. Kuntu tɪn, dɪbam na tee abam dí brɪ Titi te tɪn jɪgɪ cɪga mu, nɪ dí na yəni dí tɛ cɪga dɪ abam maŋa maama te tɪn. ¹⁵ O na tu abam te tɪn, á jeer-o lanyɪranɪ dɪ ya-sɪw, yɪ á daari á sɛ o ni. Kuntu, o na yəni o guli abam gulə, ku pai o tiini o jɪgɪ abam sono ku ja gaalɪ.

¹⁶ Amu tiini a jɪgɪ wupolo dɪ abam, a na jɪgɪ abam cɪga woŋo maama wunɪ tɪn ŋwaanɪ.

Zezi nɔŋna bam na maŋɪ sɪ ba taa wəli daanɪ te tɪn

8 A ko-biə-ba, dí lagɪ sɪ dí pa abam lwarɪ Wɛ na kɪ Zezi nɔŋna balu na wu Masɪduanɪ tɪnɪ dɪm nɪ tɪn yu-yoŋo te tɪn mu. ² Ba nɛ maŋɪm zanzan dɪ yaara yalu na yi-ba tɪn, yɪ ba nan ta jɪgɪ wupolo ku ja gaalɪ. Dɪ yinigə na tiini ka jɪgɪ-ba tɪn dɪ, ba daa ta zəni nɔŋna lanyɪranɪ dɪ wu-yoŋo. ³ Ku yɪ cɪga mu, ba wəli nɔŋna ku maŋɪ dɪ ba tɪtɪ na jɪgɪ te tɪn, yɪ ba ta yəni ba pai ku dwəni ba tɪtɪ na wú daari kulu tɪn. ⁴ Ba tɪtɪ nan mu mɛ ba wubunɔ ba loori dɪbam sɪ dí pa-ba cwəŋə, sɪ ba taa tɔgɪ ba wəli Wɛ nɔŋna balu yinigə na jɪgɪ-ba Zeruzalɛm nɪ tɪn. ⁵ Ba na pɛ te tɪn tiini ku dwe dɪbam ya na tɪnɪ nɪ baá pa te tɪn. Ba nan maŋɪ ba da yigə ba kɪ ba tɪtɪ dí Yuutu wum jɪŋa nɪ mu, yɪ ba daari ba kɪ ba tɪtɪ dɪbam dɪ jɪŋa nɪ, sɪ ku maŋɪ dɪ Wɛ wubunɔ na lagɪ te tɪn. ⁶ Kuntu ŋwaanɪ mu dí loori Titi wulu na maŋɪ o puli o joŋɪ abam səbu-lu kum tɪn, sɪ o joori o ba abam te o wəli abam sɪ á tɪŋɪ tɪtɪŋɪ dɪm kuntu á ti. ⁷ Abam na tɔgɪ Wɛ cwəŋə te tɪn maŋɪ ku lana ku ja gaalɪ, dɪ á na jɪgɪ wu-dɪdua dɪ Wɛ yɪ á tɔŋɪ DL kwəŋə kam lanyɪranɪ yɪ á jɪgɪ yəno te tɪn. Á ta kwəri á kwaanɪ dɪ Wɛ tɪtɪŋa yam, yɪ á tiini á soe dɪbam. Kuntu ŋwaanɪ kwaanɪ-na sɪ á taá pa á wuru ywəmmə dɪ tɪtɪŋɪ dɪm kuntu.

⁸ Amu nan ba lagɪ sɪ a fun abam dɪ á na wú la səbu kum te tɪn. Amu nan pɛ abam mu lwarɪ nɔŋna badaara na tiini ba kwaanɪ ba wəli ba donnə te tɪn. Kuntu mu abam wú want á brɪ nɪ á sɪnɪ á soe á donnə. ⁹ Abam

maŋɪ á ye yu-yoŋo kulu dí Yuutu Zezi Krisi na pɛ o nɔŋna bam tɪn. Wuntu mu sɛ o yagɪ o na maŋɪ o jɪgɪ jɪjɪguru tɪlu maama tɪn, yɪ o daari o ji yinigə tu abam ŋwaanɪ, sɪ ku want ku pa abam ji jɪjɪguru tiinə Wɛ tee nɪ o yinigə kam ŋwaanɪ. ¹⁰ Amu nan na bunɪ te tɪn, kuú ta lana sɪ á kwaanɪ á ti tɪtɪŋɪ dɪlu abam na maŋɪ á puli tɪn. Bɪm dɪlu na kɛ tɪn, abam mu yɪ balu na dɛ yigə á la səbu, yɪ abam daa ta mu dɛ yigə á jɪgɪ ku wubunɔ.

¹¹ Nan tɪŋɪ-na tɪtɪŋɪ dɪm kuntu á vu á ti dɪ wubunɔ-ŋu-na, nɪ á na maŋɪ á lɪ wubunɔ te tɪn, sɪ á taá pai ku maŋɪ dɪ á na jɪgɪ te tɪn. ¹² Bɛŋwaanɪ, abam na lɪ wubunɔ sɪ á wəli nɔŋna tɪn, ku ba cɔga dɪ woŋo kum na mai te tɪn maama. Á nan maŋɪ sɪ á wəli nɔŋna ku maŋɪ dɪ kulu á na jɪgɪ tɪn mu, sɪ ku dai nɪ ku gaalɪ te á na jɪgɪ tɪn. Zənə yam kuntu doŋ lana Wɛ tee nɪ.

¹³ Ku nan dai nɪ amu lagɪ sɪ a pa abam taá wəli nɔŋna sɪ bantu sin, sɪ abam tɪtɪ daari á ji yinigə tiinə mu. Ku yɪ sɪ á taá təli daanɪ mu. ¹⁴ Lele kuntu abam jɪŋa gara, yɪ á wú want á wəli balu yinigə na jɪgɪ-ba tɪn. Ku daari, yinigə na tu ka ja abam dɪ, bantu dɪ daa wú want ba wəli abam dɪ ba na jɪgɪ kulu tɪn. Kuntu mu á maama wú ta təli daanɪ. ¹⁵ Ku nɪ dɪ ku na pupunɪ Wɛ tɔŋɔ kum wunɪ ku wɪ:

«Nɔŋnu wulu na nɛ wudiu zanzan tɪn daa wu daari kulokulu.

Wulu nan na nɛ funfun tɪn nyɪm daa wu mur-o.»

¹⁶ Dí nan kɪ Wɛ le dɪ DL na pɛ Titi wubunɔ sɪ o kwaanɪ o wəli abam, nɪnɛnɪ dɪbam na lagɪ sɪ dí wəli abam te tɪn. ¹⁷ O ma sɛ dɪbam na loor-o sɪ o kɪ kulu abam wəlim ŋwaanɪ tɪn. Wuntu tɪtɪ nan maŋɪ o lɪ wubunɔ sɪ o ba abam te, bɛŋwaanɪ o tiini o lagɪ sɪ o wəli abam.

¹⁸ Dí nan lagɪ sɪ dí pa dí ko-bu wudoŋ mu tɔgɪ dɪ wun-tu o ba. O maa yɪ wulu Zezi nɔŋna bam maama na nɪg-o dɪ o na brɪ Wɛ kwəŋ-ywəŋə kam te tɪn. ¹⁹ Ba ta ma kwəri ba lɪ-o sɪ o taa tɔgɪ dɪ dɪbam o jaanɪ səbu kulu dí na ma dí zəni yinigə tiinə tɪn o ve Zeruzalɛm. Dí na wəli nɔŋna bam kuntu tɪn, ku yɪ sɪ dí Yuutu wum mu na zulə, yɪ ku brɪ nɪ dí lagɪ sɪ dí taá wəli nɔŋna. ²⁰ Dí nan kwaanɪ dí yɪrɪ dí tɪtɪ mu, sɪ nɔŋna-nɔŋnu yɪ na cwəŋə o yáalɪ dɪbam, dɪ dí na lai səbu-fɔŋɔ kum yɪ dí cɛ-ku dí ma tɪŋɪ te tɪn baŋa nɪ. ²¹ Dí nan kwaanɪ sɪ dí kɪ kulu na lana dí Yuutu wum yigə nɪ dɪ nabiinə dɪ yigə nɪ tɪn mu.

²² Kuntu mu dí daa ta lagɪ sɪ dí tɪŋɪ dí ko-bu wudoŋ sɪ o tɔgɪ dɪ bantu o ba á te. Wənu zanzan wunɪ mu dí maas-o, yɪ dí lwarɪ nɪ o kwaana dɪ Wɛ tɪtɪŋa yam. O jɪgɪ abam cɪga lanyɪranɪ, yɪ ku pa o tiini o bunɪ sɪ o wəli abam. ²³ Ku na yɪ Titi, dɪbam mu tɔgɪ daanɪ dí tɪŋɪ abam ŋwaanɪ. Ku daari ku na yɪ badaara bam, ku yɪ Zezi nɔŋna bam mu lɪ-ba sɪ ba taa tɪŋa, sɪ ku pa Zezi Krisi na zulə. ²⁴ Kuntu, kwaanɪ-na sɪ ku pa ba lwarɪ nɪ á soe á donnə, sɪ Zezi nɔŋna bam lwarɪ ku ni nɪ. Kuntu, ba laan wú lwarɪ nɪ, dí na jɪgɪ wupolo dɪ abam te tɪn sɪnɪ ku yɪ cɪga mu.

9 Ku na yi di zəne yalu abam na wú tuni á pa We nɔɔna balu yinigə na jigi-ba tun, amu daa wu maŋi si a pupuni kulukulu a ma wəli da a bri abam.

² Bəŋwaani a maŋi a ye ni abam jigi wubuŋa si á wəli-ba, yi a tee abam Masɔduani tiinə bam yigə ni. A bri-ba ni, abam balu na zuuri Akayi tum ni tun maŋi á ti á yigə si á la səbu kum, ku zigi deen bum dum ni mu. Masɔduani tiinə bam na lwaru abam na tiini á kwaanu si á wəli nɔɔna te tun, ku ma pa si ba zanzan wubuŋa tɔgi kəm dum kuntu doŋ. ³ Amu nan buŋi si a pa dí ko-biə bam ba abam te, si ku pa dɔbam na tee abam te tun yi ba ku ji kafə. Kuntu mu wú pa á wani á ti á yigə nɔɔnɛni amu na maŋi a ta kulu a bri-ba tun. ⁴ Ku na dai kuntu, Masɔduani tiinə bam na tɔgi di amu ba ba abam te yi ba lwaru ni á ta wu ti á yigə, kuú pa cavura ja dɔbam di dí na wi dí jigi á ciga te tun. Ku ma wú pa cavura ja abam di. ⁵ Kuntu ŋwaani mu amu buŋi ni ku maŋi si a loori dí ko-biə bam, si ba da yigə ba wuuri ba ba abam te. Kuntu wú pa á wani á la pɛera yam á ti, nɔɔnɛni á na maŋi á ta ni á wú ki te tun, si dí laan ba dí joŋi. Amu lagi si á ma á wu-yoŋo mu á pa səbu kum, si á yi ta kɔɔ ŋwaani.

⁶ Ku nyl di nɔɔnu na dugi wəənu funfun te tun mu, kuntu tu wú ba o na funfun mu. Ku daari wulu na dugi zanzan tun, kuntu tu wú ba o na zanzan mu. ⁷ Nɔɔnu maama nan maŋi si o pa si ku maŋi di o na li o wubuŋa te tun mu, si ku dai di wu-cɔɔɔ naa nɔɔnu na fi-o tun ŋwaani. Wulu na pai di wupolo tun, We soe kuntu tu mu. ⁸ We nan jigi dam si DL pa abam DL zaani dum maama, si ku pa á taá jigi kulu maama á na lagi tun maŋa maama, yi á daa ta wú ta jigi ku gaali si á taá ma ki wo-laaru dwi maama, ⁹ ni We tɔɔ kum na tagi ku wi:

«Nɔɔn-ŋum ɔɔɔɔ o wəənu mu o pai yinigə tiinə, yi o kəm-laaru tum wú ta wura mumaŋa maama.»

¹⁰ Ku yi We mu pai nɔɔna wo-dwə yi ba duə, yi DL daari DL pa-ba wudiu yi ba di. DL nan daa ta wú zəni abam si á wani á wəli nɔɔna di kəm-laaru zanzan, ni á na du wəənu zanzan te tun. Kuntu mu á kəm-laaru tum laan wú ba ti ki dagim, ni faa na dagi te tun. ¹¹ We wú pa á taá jigi wo-laaru dwi maama, si á wani á taá wəli nɔɔna lanyirani. Kuntu mu wú pa nɔɔna zanzan taa ki We le, ba na joŋi abam zəne yam dɔbam tee ni tun ŋwaani. ¹² Abam na jigi We nɔɔna bam á wəli te tun mu pai ba nai kulu ba ya na ge tun. Ku nan dai kuntu yirani, ku ta wú pa nɔɔna zanzan tiini ba taa ki We le ku ja gaali. ¹³ Abam zəne yam kuntu mu wú bri ni á tɔgi We ciga ciga, yi ku pa DL na zulə zanzan, di nɔɔna bam na lwaru ni á suni á se Zezi Krisi kwər-ywəŋə kam ni á na maŋi á ta te tun. We ta wú na zulə nɔɔna tee ni, di á na li á wəənu á ma zəni-ba, yi á daari á pa nɔɔna badonnə di te tun. ¹⁴ Ba ma wú ta loori We abam ŋwaani, yi baá ta soe abam di ba wu maama, di We na tiini DL ki abam yu-yoŋo ku ja gaali tun ŋwaani.

¹⁵ Pa-na dí ki We le DL na wəli dɔbam maama di DL pɛeri dilu na ba jigi doŋ tun ŋwaani.

Pooli ŋɔɔni We na pɛ-o dam si o ma tuni DL titunja te tun

10 ¹⁻² Amu Pooli mu loori abam si á cəgi. Abam badonnə te á wi, amu na wu abam tee ni, a yəni a yi wulu na zurə di abam tun mu. Ku daari, amu na təri abam tee ni, a yəni a cana mu di abam. Ku nan yi Zezi Krisi wulu na nigi nɔɔna yi o jigi ba ŋwaŋa tun ŋwaani mu a loori abam si á ləni, si a na tu abam te, si a daa yi ki kəm-cɛeri di abam. Ku nan na yi balu na buŋi ni dí titunja tɔgi nabiinə wubuŋa na yi te tun, a ye lanyirani ni amu wú ta jigi baari si a wani a bwə-ba. ³ Ku yi ciga, dí suni dí yi nabiinə mu, ku nan dai nabiinə wubuŋa mu dí ma dí janu si dí vin kulu maama na yi balɔɔ tun. ⁴ Kuntu maa nyl di dí lagi dí ki jara mu te, ku nan dai nabiinə jara zila mu dí jiga. Ku yi We dam mu dí jiga, yi dí maa cɔgi We duna bam dam. Dí cɔgi wubuŋa yalu na pai ya jigi swan yi ya yagi ya yi vwan tun, ⁵ yi dí yáali zaasum dilu maama na zanu si di ci nabiinə We ciga kam wuni tun. Dí maa wani wubuŋa yam kuntu maama dam, yi dí pai ya ləni ya se Zezi Krisi ni. ⁶ Kuntu, abam na se Zezi Krisi ni dum á ti, dɔbam laan wú wani dí vanu balu maama na wu abam titari ni yi ba ba se tun zwa.

⁷ Maani-na á nii ku na yi te tun. Abam wulu na jigi ciga ni o yi Zezi Krisi nɔɔnu, kuntu tu maŋi si o lwaru ni dɔbam di yi Zezi nɔɔna mu ni wuntu te. ⁸ Ku nan na yi amu na tiini a bri abam a titi di We na pɛ dɔbam ni dilu tun ŋwaani, amu ba kwaru cavura di kuntu. Dí Yuutu wum pɛ dɔbam ni dum kuntu, si dí taá ma dí kwə abam mu, si ku dai si dí ma cɔgi abam. ⁹ Amu ba lagi si abam buŋi ni a pupuni a twaanu tum si a ma fugi abam mu. ¹⁰ Abam badaara te ni, wəənu tlu amu na pupuni a twaanu tum wuni tun mu cana, yi ti ta kwəri ti dana. Ku daari, amu titi na wu á tee ni, a yi zurim yirani mu, yi a ni-taani ba ki kulukulu. ¹¹ Balu na yəni ba te kuntu doŋ tun maŋi si ba lwaru ni, dí na təri abam tee ni yi dí pupuni wəənu tlu maama tun yi bud-wi mu di dí na wu abam tee ni yi dí ki te tun.

¹² Ku na yi balu na bri ba titi tun, dɔbam ba lagi si dí nyiŋi dí titi di bantu dí nii, naa dí ta ni dɔbam di bantu mai daani. Bantu ba jigi swan. Ba yəni ba mai ba titi wubuŋa mu ba maa maŋi daani ba nii ba na yi te tun. ¹³ Ku nan na yi dɔbam, dí ba lagi si dí tee dí titi si ku gaali We na pɛ dɔbam titunji dilu si dí taá tuni tun. Ku yi We mu pɛ dɔbam titunji dum kuntu si dí tuni abam titari ni, yi dɔbam maŋi si dí ki wupolo di kuntu mu. ¹⁴ Kuntu, dɔbam wu gaali sisəm dilu We na pɛ dɔbam tun, di dí na tu abam te dí tɔɔli Zezi Krisi kwər-ywəŋə kam tun. ¹⁵ Dɔbam ba tee dí titi nɔɔna badonnə titunja banja ni, si dí gaali sisəm dilu We na pɛ dɔbam tun. Dí

nan jigi tiina ni á na jigi wu-dídua di We te tin wú fɔgi ku ki dam, si ku pa tituŋa yalu dí na tuŋi abam ŋwaani tin wani ya puli zanzan, si ku maŋi di tituŋa yalu We na pe díbam tin. ¹⁶ Ku daa ta wú pa dí na cwəŋə dí tɔkɔ We kwər-ywəŋə kam dí gaali abam na zɔuri je silu ni tin. Kuntu mu dí ba tee dí titi di We tituŋa yalu Di tintuŋna badonnə na maŋi ba tuŋi tin. ¹⁷ Ku nan pupuni We tɔkɔ kum wuni ku wɔ: «Wulu na lagi si o ki wupolo tin, si o pa ku taa yi dí Yuutu wum ŋwaani.» ¹⁸ Bɛŋwaani, ku dai nɔkɔ wulu na pai o titi ciga tin suni o jigi ciga mu, ku nan yi wulu dí Yuutu wum na bri ni o yi ciga tu tin mu.

Pooli tagi di Korénti tiinə bam si ba ci ba titi di vwan karanyina tiinə bam

11 Abam nan kwaani si á ja á bicara di amu na lagi a ta jwərim dlu funfun tin. Á nan ja á bicara di amu! ² Amu ba se abam ŋwaani, ni We di na ba se Di nɔkɔna ŋwaani te tin. Amu lagi si a ki abam Zezi Krisi jɔŋa ni mu, si kulokulu yi cɔgi abam. Ku maa nɔ di abam yi ni bukw wulu na wu cɔgi tin mu amu na goni ni si a kwe a pa nɔkɔna dídua, yi nɔkɔna wum kuntu mu yi Zezi Krisi. ³ Amu nan jigi liə mu di abam ni nɔkɔna badaara wú sugi abam si á daa yi se Zezi Krisi di á bicara maama, nunɛni sutaani dɛen na jigi bɛsankwɛa di ki swan di gani Awa te tin. ⁴ Bɛŋwaani, nɔkɔna wu-donj na tu abam te yi o bri abam wəənu Zezi yiri ŋwaani yi ti ba tɔgi díbam zaasum dim, á yəni á se mu mwal mwal. Á maa yəni á se joro kulu na dai We Joro kum á na maŋi á jonji tin, yi á daa ta se kwər-ywəŋə kadoŋ, ka na dai Zezi kwər-ywəŋə kalu díbam na bri abam tin.

⁵ Ku na yi balu na pai ba yi Zezi tintuŋna yi ba pa ba dwe maama tin, amu ye si a wu muri ba yigə ni di funfun di. ⁶ Amu na maŋi a wari a nɔkɔni ni bantu te, a swan vuri a ye kulu a na nɔkɔni tin, yi maŋa maama dí maa yəni dí pa á lwaru ni dí jigi swan woŋo maama wuni jaja.

⁷ Amu na tu abam te a bri We kwər-ywəŋə kam tin, ku yi zaani mu a tuŋi a pa abam. Amu tu a titi si ku pa abam mu na yiri. Á buŋi ni a ki a tusi mu na? ⁸ Amu dɛen na wu abam tee ni a tuŋi kuntu tin, a jonji a ŋwuru je-ge mu Zezi nɔkɔna bam tee ni, nunɛni a vri bantu mu si a ma tuŋi a pa abam te. ⁹ Amu na yəni a ga woŋo maŋa kam a na wu á tee ni tin, a ba yaari abam wuluwulu. Ku nan yi dí ko-biə balu na nuŋi Masiduan ba ba tin mu jaani kulu maama a na lagi tin ba ba pa-ni. Amu dɛen na maŋi a ba yaari abam tin, a daa ta bá yaari abam. ¹⁰ Amu na jigi Zezi Krisi ciga kam te tin, a na beeri a vu je di je Akayi ni, nɔkɔnɔkɔna bá wani o ci amu yigə di wupolo kulu a na jigi a ma tɔkɔ We kwər-ywəŋə kam zaani tin. ¹¹ Amu nan na

ki kuntu tin, ku bri ni a ba soe abam mu na? We nan ye ni amu soe abam.

¹² Amu nan ta wú ta tuŋi zaani ni a na maŋi a ki te tin, si ku pa balu na lagi si ba bri ba titi ni ba tuŋi ni díbam te tin daa yi na cwəŋə ba bri ba titi kuntu.

¹³ Bantu na ki te tin, ku yi ba gani nɔkɔna mu. Ba maa pai ba yi Zezi Krisi tintuŋna mu, yi ku nan yi vwan mu.

¹⁴ Kuntu nan dai wo-kinkagili. Sutaani titi wai di ləni di bri ni di yi maleka kalu na jigi We pooni tin mu.

¹⁵ Kuntu ŋwaani ku ba cana si sutaani tintuŋna di ləni ba bri ba titi ni ba yi tintuŋna balu na tɔgi We ciga kam tin. Ku kweelim je ni mu bantu nan wú ba na cam si ku maŋi di ba tituŋa na yi te tin.

Pooli na yaari te We tituŋa yam ŋwaani tin

¹⁶ Amu daa ta joori a loori abam si á yi buŋi ni amu yi joro mu. Abam nan na maŋi á buŋi ni a yi kuntu mu, si á kwaani á ja á bicara, si a wani a na cwəŋə a bri a titi funfun ni bantu te. ¹⁷ Amu na lagi a nɔkɔni te a ma bri a titi dagim tin, ku ba tɔgi dí Yuutu wum wubunja, ku nɔ di jwərim mu te. ¹⁸ Nɔkɔna zanzan nan na yəni ba tɔgi nabiinə wubunja ba ma bri ba titi tin, amu di wai a bri kuntu donj. ¹⁹ Abam yəni á se balu na yi jwəru tin mwal mwal di wupolo, yi á pai ku yi swan mu á jiga. ²⁰ Abam yəni á se wulu maama na tu abam te yi o jigi fɔfun naa o di nyɔkɔni á banja ni tin, naa o na gani abam o vri tin, naa o na gooni abam tin, naa o na lɔe abam pupwaanu tin. ²¹ Ku nan na yi díbam, dí bwənə si dí se dí ki abam kuntu donj. Kuntu nan wú ta jigi cavura na?

Nɔkɔna nan na wu kwaru cavura si o bri o titi di kulu o na ki tin, amu di bá kwaru cavura si a ki kuntu donj, si a nɔkɔni jwərim. ²² Bantu bri ni ba yi Zwifə ciga ciga mu, amu di nan suni a yi Zwifu mu. Bantu bri ni ba yi Yisrayeli tiinə mu, amu di nan yi Yisrayeli tu mu. Ba wɔ ba kuri nuŋi Abraham dwi tiinə wuni mu, amu di kuri nan nuŋi daani mu. ²³ Bantu bri ni ba tuŋi Zezi Krisi tituŋa mu, amu nan tuŋi-ya a dwe-ba. (Amu na nɔkɔni te tin nɔ di a yuu mu tərə te.) Amu na tuŋi a pa Zezi te tin tiini ku cɛ a yura ku dwəni bantu. Ba jaani amu ba ki pɔna digə ni kuni zanzan ku dwəni bantu. Ba daa ta ma magi amu zanzan ku dwəni bantu. Amu dɛ tuuni te kuni zanzan a kɛ. ²⁴ Zwifə yigə tiinə bam jaani amu kuni binu ba magi balaari yi fiintɔ-nugu (39). ²⁵ Rom tiinə bam di ma ja-ni kuni bitɔ ba magi di da-koŋ. Maŋa kadoŋ ni nɔkɔnɔkɔna ma duli-ni di kandwa si ba gu. Kuni bitɔ mu a zu naboro a tɔgi nulu kum wu, yi ku ba ku cɔgi ku maŋi na bam wuni. Kuni bidwi mu amu din na bam banja ni titi di wɛa maama.

²⁶ Amu na yəni a beeri maŋa maama tin, a nɛ cana zanzan, ku na yi di bwi na su si pɛɛl, di vɔvɔrna tee ni, ku wəli di amu titi dwi tiinə Zwifə bam tee ni di dwi-ge tiinə di tee ni. Amu daa ta nɛ cana tɔni dim

wuni di kagua wuni di ninu kum wuni, ku ta wæli di nɔɔna balu na pai ba yi dí ko-biə yi ba yaɣi ba dai tɔn tee ni. ²⁷ Amu yəni a tiini a tuŋi zanzan ku cɛ a yira ni. Kuni zanzan ku ma pa a ba dɔ a sui. Kana di na-nyɔm di maa jaani-ni yi a puuni a titi kuni zanzan. Waaru maa yəni ti zu-ni yi a ba jigi gwaarɔ. ²⁸ Amu nan bá wani a ta wəənu tum maama a ti. Kulu nan na wæli da tɔn, Zezi nɔɔna bam na wu je silu maama ni tɔn wubuŋa mu tiini ya jigi-ni de maama. ²⁹ Nɔɔnu na bwənə Wɛ cwəŋə kam tɔgɔm wuni, ku cɔgi amu wu mu nuɛɛni ku yi amu titi mu te. Nɔɔnu na tusi o yaɣi Wɛ cwəŋə kam tɔgɔm, ku yəni ku tiini ku cɔgi a wu mu.

³⁰ Ku nan na fɛn si a bri a titi tɔn, amu wú bri a titi di wəənu tilu na bri ni a bwənə tɔn mu. ³¹ Baŋa-Wɛ ye ni amu ba fɔ wwan. Dintu mu yi dí Yuutu Zezi Ko, yi DI maŋi di zulə si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tɔn. ³² Amu deen na wu Damasɩ tɔu kum wuni tɔn, guvirma tu wulu na nii tɔu kum o pa Pɛ Arita tɔn mu tiŋi nɔɔna tɔu kum niə yam ni, si ba yiri amu ba ja ba pa-o. ³³ Zezi karabiə bam ma kwe-ni ba ki tɔtɔgɔ wuni, yi ba lə ŋuna ku ni ni ba pa a tɔgi tɔu kum kəbrə kam təkoro a tu yi a lu.

Wɛ na vuuri Pooli wəənu tilu tɔn

12 Ku nan fɛn mu si a bri a titi di ku na maŋi ku ba jigi nyɔɔri di, yi a ta wú ta dí Yuutu wum na pɛ a yi na Wɛ-sɔŋɔ wəənu tilu na səgi tɔn, didaani o na mɛ o cɔga kam o ma vuuri-ni te tɔn. ² Amu nan ye nɔɔnu wudonɔ, o na yi Zezi Krisi nɔɔnu. Bɩna fugə-yana na kɛ tɔn, Wɛ deen kwe-o DI ja DI di DI sɔŋɔ. Amu nan yəri ku yi o yira titi mu naa o joro mu. Wɛ nan mu ye ku na yi te tɔn. ³⁴ Amu nan ye ni wuntu suni o yi Wɛ-sɔŋɔ mu. Ku nan na yi o yira titi mu naa o joro mu, amu yəri, Wɛ mu ye. Ku nan yi dáani mu o ni bitari silu na wari si ŋɔɔni tɔn, yi si wu maŋi si nabiinu ta di o ni tɔn. ⁵ Amu wú ta ki wupolo nɔɔnu wum kuntu na nɛ kulu tɔn ŋwaani mu. Ku na dai kuntu a bá sɛ si a bri a titi, ku na dai wəənu tilu na bri ni a bwənə tɔn yirani ŋwaani. ⁶ Amu ya na buŋi si a bri a titi, ku bá ta yi jwərim a na tɛ cɔga tɔn ŋwaani. A nan bá bri a titi kuntu. A ba lagɩ si nɔɔn-nɔɔnu buŋi kulu na dwe amu tɔn o pa-ni, si o laan taa nii a tituŋa na yi te di a ni-taani na yi te tɔn.

⁷ Wɛ ba lagɩ si a ki kamunni di wo-kɩnkagɩla yalu zanzan a na nɛ tɔn. Mu ku kuri DI pɛ cam wu a yira wuni, ni sabari na zɔ-ni te tɔn. Sutaani ma tɔgi ku ŋwaani si di yaari-ni, si a daa yi wani a ki kamunni. ⁸ Kuni bitɔ mu a loori dí Yuutu wum si o lu cam dɩm kuntu a yira ni. ⁹ O maa wu sɛ, yi o wɩ: «Amu zaani dɩm maŋi nmɩ. Bɛŋwaani amu dam dɩm wú tiini di tuŋi balu na bwənə tɔn tee ni mu.»

Mu ku kuri amu ki wupolo zanzan di wəənu tilu na bri ni a bwənə tɔn, si ku pa Zezi Krisi dam dɩm taa kwəli-ni. ¹⁰ Kuntu ŋwaani mu, a na yəni a bwənə, naa nɔɔna na jigi-ni ba twɩa, naa cam di bɛɛsum di liə na

jigi-ni, amu ta jigi wupolo di kuntu maama Zezi Krisi ŋwaani. Bɛŋwaani, a na yəni a bwənə maŋa kalu tɔn, kantu maŋa ni mu Zezi pa-ni dam.

Pooli na li Korénti tiinə bam ŋwaani te tɔn

¹¹ Amu na bri a titi te tɔn yi jwərim mu, yi ku yi abam fɩfɩun ŋwaani mu a ki kuntu. Ku yi abam mu ya maŋi si á bri amu cɔga kam. Ku yi cɔga mu ni amu dai kulukulu. Ku nan na yi balu na pai ba yi Zezi tɩntuŋa yi ba pa ba dwe maama tɔn, a wu muri bantu yigə ni di fɩnfɩun di. ¹² Amu deen na wu abam tee ni tɔn, amu tuŋi di pu-dia mu, yi Wɛ ki wo-kɩnkagɩla di wəənu tilu maama na bri ni amu suni a yi Zezi tɩntuŋu tɔn.

¹³ Abam nan buŋi ni a wu ki abam lanyirani ni a na ki Zezi nɔɔna bam je sidonnə ni te tɔn mu na? Ku nan yi cɔga mu ni a wu yaari abam si á pa-ni zənə. Á nan yaɣi kuntu woŋo kum á ma cɛ-ni.

¹⁴ Amu na ti a yigə si a ba abam te lele kuntu tɔn, ku laan lagɩ ku ki kuni bitɔ mu. Amu nan daa ta bá yaari abam si á pa-ni zənə. Ku nan dai á wəənu naa á səbu mu a laga, ku yi á titi mu. Ku yi kwə mu lagɩ wəənu ba tiŋi ba biə ŋwaani, si ku dai biə mu wú ki kuntu ba pa ba kwə. Abam nan nyi di amu biə mu te. ¹⁵ Kuntu ŋwaani mu amu wú ta jigi wupolo si a kwe a wəənu maama a cɔgi ku wæli di a titi yira abam ŋwaani. Amu na tiini a soe abam te tɔn, ku maŋi si abam taá ba soe amu na?

¹⁶ Abam laan lwarɩ ni a deen ba yaari abam amu zənə ŋwaani. Nɔɔna badaara nan tɛ ni, amu ki swan mu a ma jonɩ á səbiə. ¹⁷ Ku nan na yi amu na tuŋi nɔɔna balu maama abam tee ni tɔn, a wu tɔgi ba wuluwulu ŋwaani a pini abam səbu. ¹⁸ Ku na yi Titi, a deen loor-o mu si o ba abam te, yi a tuŋi dí ko-bu wudonɔ si o tɔgi did-o o ba. Titi nan wu pini abam kulukulu. Abam pai si Titi di amu wubuŋa dai bidwɩ mu na? Dɩbam nan tɔgi cwəŋə didua mu.

¹⁹ Abam buŋi ni dí na ŋɔɔni tɩntu maama tɔn, ku yi abam yigə ni mu dí ŋɔɔni si dí ma jonɩ dí titi na? Dí nan na ŋwi di Zezi Krisi tɔn, ku yi Wɛ yigə ni mu dí ŋɔɔna.

A badon-sonnu-ba, dí na ki kulu maama tɔn yi si dí zəni abam mu, si á vu yigə Wɛ cwəŋə kam wuni.

²⁰ Amu nan jigi liə mu abam ŋwaani si, a na tu abam te, abam bá ta yi ni amu na lagɩ te tɔn, yi kuú pa amu di bá ta yi ni abam na lagɩ te tɔn. Amu ta maa jigi liə si á wú ta magɩ kantɔgɔ daani, yi á jigi wu-guru di ban-zɔŋɔ, yi á lagɩ á yiratu zənə, yi á twɩ daani, yi á yi bɩbari-nyɩna, yi á gooni daani, yi á kwəri á ki yɔɔ yɔɔ.

²¹ Amu daa ta jigi liə mu di abam si, amu na joori a ba á te, amu Tu Wɛ wú pa a na cavura abam ŋwaani, di abam zanzan na wu ləni á wu di lwarɩm dɩlu á na maŋi á ki tɔn. Amu na nɛ kuntu, kuú pa a wu cɔgi zanzan di

á ta na kí wo-digiru dí boorim kikiä dwi maama yí á ba yagi tún.

Pooli na kaani Korénti tiinè bam te o ma kweeli tún

13 Amu na lagi a ba abam te lele tún, ku laan lagi ku kí kuni bito mu. We tãtã kum nan tagi ku wí: «Nããnu na lagi sí o sahi o don, ku manji sí nããna bale naa batã mu taa yí o maana tiinè.»² Kuntu ñwaaní amu daa ta lagi a kaani abam balu ðeen na manji á kí lwarim tún dí balu na daari tún maama, sí á læni á wuru dí á kãm-balwaarú tum. Amu daama na wu abam tee ní tún, a manji a kaani abam kuntu. Amu nan daa tãri abam tee ní lele kuntu, yí a lagi sí a ta kaani abam, sí ku kí kuni bile. Kuntu ñwaaní, taá ye-na ní, amu na joori a ba sí a na abam, nããnu wulu maama daa ta na wu zagi o kikiä tún bá lu.³ Kuntu mu abam wú lwarí ní ku sũni ku yí Zezi Krisi kwërè mu a jigi a ñããna, ní abam na manji á lagi sí á lwarí te tún. Zezi na kí abam te tún ba bri ní o bwønè, o bri o dam mu abam títari ní.⁴ Ku nan yí ciga, o sè o tu o títí o ji nabwëm yí ba pa-o tuun-dagara baña ní. Ku daari o laan nan jigi ñwíla We dam ðim ñwaaní mu. Dìbam na yí o nããna tún, dìbam dí bwønè mu, dí nan na ñwí ðid-o tún, dí na wú kí te dí abam tún yí We dam ðim ñwaaní mu.

⁵ Abam nan manji sí á maani á títí mu á nii, á jigi wu-ðidua dí Zezi na. Abam na maani á títí kuntu, á bá lwarí ní Zezi Krisi wura dí abam na? Naa ku yí abam manji á títí mu yí á manji á ga?⁶ Amu nan jigi tuna sí á

maani á lwarí ní dìbam sũni dí yí Zezi Krisi tunturña mu.⁷ Dí yãni dí loori We dí pa abam, sí á yí taá kí lwarim mu. Ku dai ní dí lagi sí dí bri nããna mu ní dí yí Zezi tunturña. Dí nan lagi sí á taá kí kulu na lana tún mu, dí nããna na manji ba bri ní dìbam mu turji dí ga dí.⁸ Dìbam bá sè sí dí kí kulu na wú cãgi We ciga kam tún, dí wú ta kí te na wú zãni-ka tún mu.⁹ Abam na jigi We dam ðim, yí dìbam na manji dí bwønè, dí ta jigi wupolo. Dí nan wú ta loori We sí Dì zãni abam, sí á bí lanyiraní We cwønè kam wuni.¹⁰ Ku yí kuntu ñwaaní mu a pupuni wãenu tintu a pa abam yí a tãri á tee ní, sí a na tu á te, sí a daa yí kí kãm-cèeri dí abam dí dam ðilu dí Yuutu wum na pè-ní tún. Dam ðim kuntu yí sí a ma fãgi abam mu, sí ku dai sí a ma cãgi abam.

Pooli na jããni Korénti tiinè bam o ma kweeli te tún

¹¹ A ko-biä-ba, We wú pa á jãni lanyiraní. Kwaaní-na sí We wú pa á bí lanyiraní Dì cwønè kam wuni. Á nan kí-na ní amu na loori abam te tún. Á taá jigi wuburj-ðidwí, sí á daari á taá jigi bicari-zuru, sí We ðilu na paí sono dí bicari-zuru tún wú ta wu abam tee ní.

¹² Á na jeeri daani, sí á taá jããni daani lanyiraní dí sono dí wu-põõ.

We nããna bam maama jããni abam.

¹³ Dí Yuutu Zezi Krisi wú pa abam maama yu-yõõ, Baña-We sono kum wú ta wu á tee ní, yí Dì Joro kum wú pa á taá ñwí daani dí ywãni.

Galati

Tɔnɔ kulu Pooli na pupuni o pa Galati tiinɛ tun na brɛ dɔbam kulu tun mu tuntu

Pooli pupuni tɔnɔ kuntu o pa Wɛ nɔɔna balu na wu Galati ni tun mu. O dɛɛn na kaagu je sum kuntu ni o tɔɔli Wɛ kwɛrɛ o brɛ nɔɔna tun, badaara ki ba wu-dɔdua di Zezi. Kuntu kwaga ni, nɔɔna badonnɛ di ma daa ba ba brɛ nɔɔna bam ni balu na dai Zwifɛ tun di maɲi si ba sɛ Zwifɛ cullu tum, si baara di go di ba bɛkɛri ni Zwifɛ cullu tum na brɛ te tun.

Pooli nan vɛn zaasum dum kuntu, di na dai Zezi Krisi kwɛr-ywɛɲɛ kam tun ɲwaani. O laan ma pupuni si o pa balu maama ya na ywɛri ba tɔɲi vwan zaasum dum kuntu tun, si ba joori ba tɔɲi cɔga cwɛɲɛ kam. O maa brɛ ni, ku yi ba na ki ba wu-dɔdua di Zezi yi ba na o ɲwɛla kam tun (2:20) mu wu wani ku pa ba maɲi lanyirani Wɛ yigɛ ni, si ku dai ba na sɛ cullu tum tun ɲwaani.

Pooli dɛ yigɛ o brɛ Zezi dɛɛn na bɛɲ-o si o taa yi o tuntunɲu, di Zezi titi na brɛ-o o kwɛr-ywɛɲɛ kam te tun. O brɛ wum di Zezi tuntunɲa badaara bam na ki ni daani, si wum taa tunɲi dwi-gɛ tiinɛ tee ni, yi ba sɛ ni o zaasum dum tɔɲi Zezi cɔga kam tun. O wɛ si o jɔɲi ni si o taa yi Zezi tuntunɲu Wɛ na bɛɲ-o yi ku dai nabiinɛ tun ɲwaani (pɔɔrum 1-2).

O maa ma Wɛ twaanu tilu na maɲi ti pupuni faɲa faɲa tun o brɛ ni, n na ki n wu-dɔdua di Zezi mu nɛ na vrum, si ku dai n na tɔɲi Zwifɛ bam cullu tum tun ɲwaani. Zezi na tɲi tuun-dagara baɲa ni tun, o pɛ dɛ laan te dɛ titi, dɛ daa ba ta yi cullu gambɛ (pɔɔrum 3-4).

Tɔnɔ kum tiim jɛgɛ ni, o brɛ ni dɛ maɲi si dɛ taá ɲwɛ ni balu na te ba titi te tun mu. Ku maɲi si dɛ pa Wɛ Joro kum vanɲi dɔbam ku pa dɔbam ɲwɛ-dunɲa kalu na lana tun, si dɛ taá jɔɲi da-sono (pɔɔrum 5-6).

¹ Amu Pooli wulu na yi Zezi Krisi tuntunɲu tun mu pupuni tɔnɔ kuntu. Ku dai nabiinɛ mu tunɲi-ni, ku nan dai nɔɔnɔ mu tinɲi-ni si a taa yi Zezi Krisi tuntunɲu. Ku yi Zezi Krisi titi mu kuri-ni, dɔdaani dɛ Ko Wɛ dilu na bi-o DL pa o yaɲi tuuni tun.

² Dɛ ko-biɛ balu maama na wu amu tee ni tun di jɔɔni abam balu na yi Zezi kɔɲo kum wu nɔɔna yi á zɔuru Galati tunɲi dum ni tun.

³ Dɛ Ko Wɛ di dɛ Yuutu Zezi Krisi wu pa abam yazurɛ di yu-yoɲo.

⁴ Zezi Krisi nan mu dɛ dɛ Ko Wɛ wubuɲa na lagɲi te tun maama yi o sɛ si o ti dɔbam lwarɲim ɲwaani, si o ma wani o vri dɔbam zɔm lugu baɲa wo-balwaaru tum wuni.

⁵ Baɲa-Wɛ maɲi di zulɛ mu si ku taa ve maɲa kalu na ba ti tun. Amina.

Kwɛr-ywɛɲɛ kadoɲ daa tɛrɛ ku na dai Zezi kwɛr-ywɛɲɛ kam yirani

⁶ Abam na ki te tun nan mu pɛ amu yira sɔɔri. Wɛ dɛ Zezi Krisi ɲwaani mu DL kuri abam zaani si á taá yi DL nɔɔna, yi á laan da á zaɲi á ma á kwaga á ya duntu, si á daari á sɛ kwɛr-ywɛɲɛ kadoɲ. ⁷ Ku yi cɔga mu, kwɛr-

ywɛɲɛ kadoɲ daa tɛrɛ, ku na dai Zezi kwɛr-ywɛɲɛ kalu dɛ na maɲi dɛ brɛ abam tun yirani. Amu nan tagɲi kuntu, bɛɲwaani nɔɔna badaara mu wu abam titari ni ba na kwaanɲi si ba pipiri Zezi Krisi kwɛr-ywɛɲɛ kam, yi ba pai á wubuɲa vugimɛ. ⁸ Nɔɔnɔ nan na tu á te yi o brɛ abam kwɛr-ywɛɲɛ kadoɲ, yi ka dai Zezi kwɛr-ywɛɲɛ kalu dɛ na maɲi dɛ brɛ abam tun, si á yi sɛ kuntu tu. Ku na maɲi ku yi dɔbam titi wu nɔɔnɔ, naa ku na yi maleka mu zi nuɲi weyuu, yi ka na brɛ abam kwɛr-ywɛɲɛ kadoɲ, Wɛ wu cɔɲi ku tu. ⁹ Amu nan ta wu joori a fɔɲi a ta nuɲɛni dɔbam na maɲi dɛ ta kulu di abam tun. Nɔɔnɔ na brɛ abam kwɛr-ywɛɲɛ kadoɲ, yi ku dai Wɛ kwɛr-ywɛɲɛ kalu á na maɲi á sɛ tun, Wɛ wu cɔɲi ku tu.

¹⁰ A na tagɲi kulu tun, ku dai ni a lagɲi si nabiinɛ mu sɛ ni a na ki kulu tun maɲi, ku yi si Wɛ mu sɛ ni a na ki te tun maɲi. A nan ba lagɲi si a pa nabiinɛ wuru poli di amu. A ya na lagɲi kuntu, a ba wani a taa yi Zezi Krisi tuntunɲu.

Ku na ki te yi Pooli ji Zezi tuntunɲu tun

¹¹ A ko-biɛ-ba, a lagɲi si á lwarɲi ni Zezi kwɛr-ywɛɲɛ kalu amu dɛɛn na tɔɔli a brɛ abam tun wu nuɲi nabiinɛ te. ¹² Ku dai nabiinu mu kwe-ka o pa-ni si a tɔɔli. Nɔɔn-

noonu nan wu zaasi-ni-ka. Ku yi Zezi Krisi tuti mu vuru amu o kwær-ywænjə kam.

¹³ Abam maŋi á ni amu deen na tɔgi Zwifə cullu tum cwənjə kam yi a ki te tun. A deen tiini a bæesi Zezi noona bam, yi a ya kwaana si a cɔgi ba kɔgɔ kum maama.

¹⁴ Ku na yi a yuu donnə bam wuni, a deen se Zwifə bam cullu tum a dwəni ba zanzan, amu deen na kwaani a tɔgi dí nabaara bam cwe sum lanyirani tun ŋwaani.

¹⁵ Di kuntu maama, We ki-ni yu-yoŋo yi Di kuri-ni ku loori ba na wú lu-ni tun. Di laan ma bæŋi-ni si a taa tuŋi a pa-DL. ¹⁶ Maŋa kalu DL wubuŋa na lagi tun mu DL vuru-ni si a lwarı DL Bu wum, si a daari a tɔɔl o kwær-ywænjə kam a bri dwi-ge tiinə. Maŋa kam kuntu ni a wu ve a bwe noonu-noonu woŋo ka ŋwaani. ¹⁷ Amu wu ve Zeruzalem si a na balu na maŋi ba yi Zezi tuntunna ba loori amu tun. A nan yɔɔri Arabi mu a vu. Kuntu kwaga ni mu a laan joori a ba Damasi.

¹⁸ Bina yatɔ na ke tun, a laan ma zaŋi a vu Zeruzalem si a na Piyɛeri, si dí lwarı daani. A ma ki da fugə-yanu o tee ni. ¹⁹ Amu daa wu ne Zezi tuntunna wudoŋ a wəli da, ku na dai dí Yuutu Zezi nyaani Zaki yirani mu a nea.

²⁰ A na pupuni wəənu tulu maama tun yi ciga mu. We ye amu wu. Ku nan dai vwan mu a fɔga.

²¹ Kuntu kwaga ni, a laan ma zaŋi a tuli a vu Siiri di Silisi tunu dum. ²² Zezi Krisi noona balu na wu Zude tunu dum ni tun ya daa ta wu ne amu di ba yi. ²³ Ba nan maŋi ba ni noona badaara na te amu taani ba wı: «Noonu wulu deen ya na bæesi dıbam tun laan mu zagi o kikiə, yi o wura o tɔɔl We kwær-ywænjə kam si o pa noona ba ba se Zezi Krisi, yi ku yi Zezi cwənjə kam kuntu mu o deen kwaana si o ya cɔgi.»

²⁴ Ba na ni amu taani kuntu tun, ku ma pa ba zuli We lanyirani.

Pooli na ŋɔɔni di Zezi tuntunna badonnə te tun

2 Bina fugə yana na ke tun, amu di Banabasi ma joori dí vu Zeruzalem. A ma ja Titi di a wəli da.

² Ku nan yi We mu bri-ni si a vu daani. A ma vu a na balu ba na nii ni ba yi Zezi kɔgɔ kum yigə tiinə tun. A na ne-ba tun, amu di bantu yirani ma jəni daani dí ŋɔɔni, si a pa ba lwarı kwær-ywænjə kalu a na yəni a bri dwi-ge tiinə bam tun. Bəŋwaani amu ba lagi si a na puli a bri kwær-ywænjə kalu tun di a ta na jigi kalu a bri lele tun ji kafɛ.

³ Titi wulu na tɔgi di amu o vu Zeruzalem tun maa yi Greki tu. Ba nan wu fu-o ba pa o go ni Zwifə bam na goni ba bəkəri te tun. ⁴ Noona badaara nan mu wura ba na paı ba yi Zezi karabiə yi ba yagi ba dai. Noona bam kuntu ya ŋɔgi mu ba zu Zezi kɔgɔ kum wu, si ba maani dıbam ba nii dí na ŋwi di Zezi Krisi yi dí te dí tuti te tun. Ba nan lagi si ba pa dí joori dí ji gambɛ mu Zwifə bam cullu tum ŋwaani. ⁵ Dí nan wu se-ba di funfun di, si ba

yi want ba cɔgi ciga kalu abam na maŋi á lwarı We kwær-ywænjə kam wuni tun.

⁶ Amu deen na ve a ŋɔɔni di balu ba na wı ba yi Zezi kɔgɔ kum yigə tiinə tun, ba wu ne woŋo si ba wəli amu zaasum dum ni. Ba nan na suni ba yi yigə tiinə, naa ba na dai di, ku dai kulokulu di amu, bəŋwaani We ba kuri noona daani. ⁷ Bantu nan ne ni We mu suni DL ki DL kwær-ywænjə kam amu jıŋa ni si a ja vu a bri dwi-ge tiinə, ni DL na ki-ka Piyɛeri jıŋa ni si o ma bri Zwifə bam te tun. ⁸ Bəŋwaani We mu pe Piyɛeri dam si o taa yi Zezi tuntunna Zwifə bam ŋwaani. Ku nan yi duntu di mu pe amu dam si a taa yi Zezi tuntunna dwi-ge tiinə bam ŋwaani. ⁹ Zaki di Piyɛeri di Zan balu ba na nii ni ba yi Zezi kɔgɔ kum didɛera tun ma lwarı ni, ku yi We mu pe-ni yu-yoŋo si a taa tuŋi tituŋi dum kuntu. Kuntu ŋwaani ba ma se si amu di Banabasi taa tuŋi di ba, yi ba ja dí ja. Dí maama ma se ni amu di Banabasi maŋi si dí vu dwi-ge tiinə bam te mu dí bri-ba We kwær-ywænjə kam, si bantu di maŋi Zwifə bam tee ni ba bri-ka. ¹⁰ Woŋo didua yirani mu ba loori dıbam, si dí yi swe ku ni ni. Ku yi si dí guli dí zəni yinigə tiinə balu na wu ba kɔgɔ kum wuni Zeruzalem ni tun. Mu woŋo kulu a na tiini a kwaani a ki.

Pooli na bri ni Piyɛeri ki ku wu maŋi te tun

¹¹ Ku daari maŋa kalu Piyɛeri deen na tu o wu Antɔsi ni tun, mu amu kaan-o jaja, si a bri-o ni o wu ki ciga.

¹² Bəŋwaani, o na yi Antɔsi tun, o yəni o tɔgi o di di dwi-ge tiinə mu. Ku daari, noona badonnə na nuŋi Zaki-ba te ba ba daani tun, Piyɛeri laan pipiri o wubuŋa yi o vın si o taa tɔgi o di di dwi-ge tiinə bam. O pɔɔri o tuti kuntu, bəŋwaani o kwari balu na bri ni wulu maama na tɔgi We cwənjə tun maŋi si o go ni Zwifə bam na goni ba bəkəri te tun. ¹³ Zwifə balu na tu ba se Zezi tun badaara di ma ji pipiri-nyuna ni Piyɛeri na ki te tun, yi Banabasi di yagi o tuti o pa ba ja-o ba zu ba pipirim dum wuni. ¹⁴ Kuntu mu a ne ni ba daa ba tɔgi ciga kalu We kwær-ywænjə kam na bri tun. A laan ma zigı ba maama yigə ni, yi a ta di Piyɛeri a wı: «Nmu yi Zwifu mu, yi n ki ni n yi dwi-ge tu mu te yi n daa ba tɔgi Zwifə cullu tum. Bɛɛ nan mu yi n laan lagi si n fun dwi-ge tiinə bam si ba se Zwifə bam cullu tum?»

¹⁵ Ku yi ciga mu, dıbam yi Zwifə bam tuti dwi mu, si dí dai dwi-ge tiinə balu na yəri We cullu tum tun. ¹⁶ Di ku di, dıbam laan tu dí lwarı ni noonu wú na ciga We tee ni mu di o na ki o wu-didua di Zezi Krisi yirani, si ku dai ni o na se cullu tulu We na pe Zwifə bam tun ŋwaani. Kuntu tun, dí tu dí ki dí wu-didua di Zezi Krisi si ku pa dí na ciga mu We tee ni, bəŋwaani ku pupuni ku wı: «Noonu-noonu bá wani o na ciga We tee ni DL cullu tum seem ŋwaani.»

¹⁷ Dıbam balu na ŋwi di Zezi Krisi tun jigi tuna ni dí wú na ciga We tee ni. Ku nan ya na yi ciga ni dıbam

balu na ba tɔgi Zwifə bam cullu tum tun yi nɔn-bal-waaru mu We yigə ni, ku bri ni Zezi titi mu ganı dıbam sı dı tusi na? Aye. Ku dal kuntu. ¹⁸ Amu nan na joori a pipiri a se Zwifə cullu tum a ya na maŋı a yağı ti tɔgım tun, ku bri ni a yi nɔnɔ wulu na ki o cɔgi cullu tum tun mu. ¹⁹ We cullu tum titi mu bri ni amu nı di nɔnɔ wulu na tıgi tun mu te, ti nan daa ba jıgi dam amu baŋa ni Zezi na vrı-nı tun ŋwaanı. Ku nan ki kuntu, sı ku pa a taa ŋwı We ŋwaanı mu. ²⁰ Ba deen na pagı Zezi Krisi tuun-dagara baŋa ni tun, ku nı di amu tɔgi did-o mu a ti. Ku daa dal amu titi mu ŋwı, ku yi Zezi Krisi mu ŋwı a wunı. A na jıgi ŋwıa kalu lele kuntu lugu baŋa ni tun, ku yi a na ki a wu-dıdua di We Bu Zezi tun ŋwaanı mu. Wuntu mu soe amu, yi o se o ti amu ŋwaanı. ²¹ A bá se sı a vın We pɛrı dilu DL na pɛ-nı zaanı tun. Nɔnɔ ya na wú wanı o na cıga We tee ni o na tɔgi DL cullu tum tun ŋwaanı, ku bri ni Zezi Krisi tuunı dım ya yi kafe mu.

Dı na ki dı wu-dıdua di Zezi mu dı wú na cıga We tee ni

3 Abam Galatı tiinə-ba, á kikiə nı di ba tulimi abam mu ba pa á swan daa tərə te. Ba deen tɔɔl ba bri abam jaja ku na ki te yi Zezi Krisi ti tuun-dagara kam baŋa ni tun. ² A nan lagı a bwe abam woŋo didua yıranı mu a nii. Abam deen na jonı We Joro kum yi ku wu á wunı tun, ku yi á titıŋa na tɔgi cullu tum tun ŋwaanı mu na? Awo. Ku yi á na ni We kwər-ywəŋə kam yi á se tun ŋwaanı mu. ³ Bɛɛ mu yi á ba jıgi swan kuntu? Abam na puli á tɔgi Zezi di We Joro kum dam tun, á laan lagı sı á pipiri á da-o di á titi dam mu á vu á guri na? ⁴ Wəənu tılu maama na ki abam titarı ni tun wú ji kafe mu na? Aye. Amu buŋı ni ti bá ji kafe. ⁵ We na pɛ abam DL Joro kum yi DL daarı DL ki wo-kınkagula abam titarı ni tun, DL ki kuntu abam titıŋa na tɔgi cullu tum tun ŋwaanı mu na? Aye. Ku yi á na ni We kwər-ywəŋə kam yi á ki á wu-dıdua di Zezi tun ŋwaanı mu.

⁶ Kuntu mu ku pupunı We tɔnɔ kum wunı ku wı: Abraham ki o wu-dıdua di We, yi We pa o na cıga ku ŋwaanı. ⁷ Kuntu mu wú pa á lwarı ni Abraham dwi tiinə cıga cıga yi balu na ki ba wu-dıdua di We tun mu. ⁸ Faŋa faŋa tun ku maŋı ku pupunı We tɔnɔ kum wunı ku wı: We wú pa dwi-gɛ tiinə di na cıga DL tee ni, di ba na ki ba wu-dıdua di DL tun ŋwaanı. Mu ku kuri We de yigə DL ta DL kwər-ywəŋə kam di Abraham DL wı: «Amu wú ta nmu ŋwaanı mu a ki lugu baŋa dwi maama lanyıranı.» ⁹ Kuntu tun, balu maama di na ki ba wu-dıdua di We ni Abraham deen na ki o wu-dıdua di DL te tun, We di wú ki-ba lanyıranı.

¹⁰ Ku daarı balu na tıgi cullu tum sı ba ma na cıga We tee ni tun wú na cɔgım. Bɛŋwaanı ku pupunı We tɔnɔ kum wunı ku wı: «Wulu maama na wu tɔgi kulu

maama na pupunı ku ki We cullu tɔnɔ kum wunı tun, We wú cɔgi kuntu tu.»

¹¹ Dı nan ye lanyıranı ni, nɔnɔ-nɔnɔnɔ bá na cıga We tee ni di o na tɔgi cullu tum tun ŋwaanı. Ku nan pupunı ku wı: «Wulu na jıgi cıga We tee ni tun mu yi wulu na ki o wu-dıdua di DL tun, oó na ŋwıa cıga cıga.»

¹² Nɔnɔnɔ na tɔgi cullu tum ku dal ni o ki o wu-dıdua di We, ni ku na pupunı ku wı: «Wulu na ki We cullu tum na bri te tun wú na ŋwıa ku ŋwaanı.»

¹³ Dıbam nan na wu ki kulu maama We cullu tum na bri tun, dı maŋı sı dı na cɔgım mu. Zezi Krisi nan mu tıgi tuun-dagara kam baŋa ni o ma li dıbam cɔgım dım kuntu wunı. We ma pa Zezi ləni dıbam yuu ni o na cɔgım dilu dıbam ya na maŋı sı dı na tun. Ku yi ni ku na pupunı ku wı: «Wulu maama ba na gu ba lə daa yuu ni tun, We mu cɔgi kuntu tu.» ¹⁴ Zezi Krisi deen se o ti kuntu doŋ mu, sı ku wanı ku pa We ki dwi-gɛ tiinə di lanyıranı, ni DL deen na goni ni di Abraham te tun. Kuntu ŋwaanı dıbam wú wanı dı jonı We Joro kum, ni DL na goni ni sı DL pa dıbam te tun, dı na ki dı wu-dıdua di DL tun ŋwaanı.

We na goni ni DL pa Abraham te tun

¹⁵ A ko-biə-ba, a lagı a ma lugu baŋa woŋo mu a ma bri abam We cıga kam na yi te tun. Nɔnɔna bale na ki ni didua ba go ni ba pa daanı woŋo baŋa ni, nɔnɔ-nɔnɔnɔ daa bá wanı o cɔgi ba ni dım kuntu, naa o ki woŋo ku-doŋ o daa wəli da. ¹⁶ We deen na goni ni di Abraham tun, ku yi di o naa kum di mu. Ku na pupunı te tun, ku wu tagı ni o naaru. Ku pupunı ku wı o naa mu. Ku bri ni ku yi nɔnɔnɔ didua taanı mu, yi o naa kum kuntu mu yi Zezi Krisi. ¹⁷ Kulu amu na lagı a ta tun mu yi sı, We deen goni ni di Abraham, yi kuntu kwaga ni, bına biə yana di fiinto (430) laan na ke tun, DL daa ma kwe DL cullu tum DL pa Zwifə bam. We cullu tum kuntu nan bá wanı ti cɔgi ni dilu DL ya na maŋı DL go di Abraham tun. Ti bá wanı ti pa DL ni-gonim dım ji kafe. ¹⁸ We ya na pɛ nɔnɔna DL pɛrı dım ba na tɔgi DL cullu tum tun ŋwaanı mu, DL ni-gonim dım ya daa ba jıgi kuri. Dı nan ye ni, We pɛ Abraham DL pɛrı dım DL na goni ni did-o tun ŋwaanı mu.

We cullu tum kuri na yi te tun

¹⁹ Ku nan na yi kuntu, bɛŋwaanı mu yi We kwe DL cullu tum DL pa Zwifə bam? DL kwe-tı DL wəli DL ni-gonim dım ni, sı ku wanı ku pa dı lwarı kulu na yi lwarım tun mu. DL cullu tum deen maŋı sı ti taa wura, sı ku vu ku yi maŋa kam Abraham naa kum na wú ba lugu baŋa tun mu. Wuntu mu yi wulu We na goni DL ni dım o ŋwaanı tun. We deen tɔgi DL malesı sım jıŋa mu DL kwe DL cullu tum DL pa DL nɔnɔna bam, yi yiginu deen mu wu bantu di We titarı ni. ²⁰ Yiginu na wu nɔnɔna bale titarı ni, o ba wura nɔnɔnɔ didua ŋwaanı, We nan

yi didua mu. Dl na goni Dl ni di Abraham tun, Dl yɔɔri Dl ηɔɔni di Abraham titi mu.

²¹ Kuntu maama nan bri ni We cullu tum wart ti maɗi di Dl ni-gonim dum mu na? Awo, ku dai kuntu. Cullu tərə ti na wú wani ti pa nɔɔna na ηwla We tee ni. Cullu tuntu doɗ ya na wura, ti ya wú wani ti pa nɔɔna na ci-ga We tee ni. ²² We tɔɔ kum nan bri dɔbam ni nabiina maama wu lwarım dam kuri ni mu. Kuntu, ku yi balu na ki ba wu-didua di Zezi Krisi tun yɔranı mu wú jɔɗi pɛɛri dilu We na goni ni si Dl pa balu na jɔɗi wu-didua di Dl tun. ²³ Ku daari, ku na wú loori si Zezi ba si dí ki dí wu-didua did-o tun, dɔbam dɛen nyi ni dí wu pɔna digə ni mu te, cullu tum na cəɗi dɔbam tun ηwaani, yi ku vu ku yi maɗa kalu We na vuri dɔbam dí na ki dí wu-didua di Dl te tun. ²⁴ Kuntu mu cullu tum dɛen jɔɗi dɔbam ti kweə, si ku vu ku yi maɗa kam dí na lwarı Zezi Krisi tun, si dí laan na ci-ga We tee ni dí na ki dí wu-didua did-o tun ηwaani. ²⁵ Dɔbam laan nan na ki dí wu-didua di Zezi tun, woɗo daa tərə ku na wú ta te dɔbam.

²⁶ Abam na ηwi di Zezi Krisi tun, á maama yi We biə mu á na ki á wu-didua di Dl tun ηwaani. ²⁷ Abam wulu maama ba na miis-o na wuni tun laan ηwi di Zezi Krisi mu, yi o nyi di Zezi titi mu te. ²⁸ Kuntu tun, kampwara daa təri Zwifu di dwi-ge tu laɗa ni. Kampwara nan ta təri gambia di wulu na te o titi tun laɗa ni. Kampwara nan təri baaru di kaani laɗa ni di. Abam na ηwi di Zezi Krisi tun, á maama yi woɗo didua mu. ²⁹ Abam na yi Zezi Krisi nɔɔna tun, ku pɛ á tɔɗi á yi Abraham naaru mu, yi á wú jɔɗi pɛɛri dilu We na goni ni si Dl pa Abraham naaru tum tun.

4 ¹⁻² Kulu amu na lagı a ta tun, ku nyi di bu na wú ba o jɔɗi o ko sɔɗo o taa te te tun mu. Wuntu ta na yi bu maɗa kalu tun, nɔɔna mu yəni ba nii o baɗa ni, o ta ba te o titi, yi ba nan ye ni wuntu mu wú ba o taa te o ko wum wəənu tum maama. O na yi bu kuntu tun, nɔɔna mu wura ba na nii o wəənu tum baɗa ni ba pa-o, si ku taa ve maɗa kam o ko wum na pɛ ni si o taa te o wəənu tum tun. ³ Ku nan yi bidwi mu di dɔbam di. Dí dɛen ta na wu lwarı We ci-ga kam na yi te tun, lugu baɗa wo-yɔɔru mu te dɔbam ni dí yi gambɛ mu te. ⁴ Ku daari, maɗa kam dí Ko We na lagı tun na sunı ka yi tun, Dl tunı Dl titi Bu mu yi o ba lugu baɗa. O na tu tun, ku yi kaani mu lug-o, yi o ba o sɛ o tɔɗi We cullu tum, ⁵ si o wani o vri nɔɔna balu cullu tum na te tun. O ma ηwi dí lwarım jini si ku pa dí wani dí ji We biə. ⁶ Á nan na sunı á ji We biə tun, Dl laan tunı Dl Bu wum Joro mu si ku ba ku taa wu á bicara ni, yi ku pal dí bə We ni dí Ko Baba. ⁷ Kuntu maa bri ni dí daa dai gambɛ, si dí laan yi We biə mu. Dí nan na yi We biə kuntu tun, We wú pa dí taá te wo-laaru tlu maama Dl na tiɗi si Dl pa Dl biə bam tun.

Pooli na jɔɗi liə Galatı tiinə bam ηwaani te tun

⁸ Faɗa faɗa tun, abam dɛen ya yəri We, yi á pa lugu baɗa wo-yɔɔru te abam ni á yi gambɛ mu te. Abam dɛen pal ti yi wa mu, yi ti yagi ti dai kulukulı. ⁹ Ku daari lele kuntu abam laan tu á lwarı We. Ku nan na yi ci-ga, We lwarı abam. Bɛɛ nan mu yi á laan buɗi si á daa joori á taá zuli lugu baɗa wo-yɔɔru tlu na ba jɔɗi dam yi ti ba jɔɗi kuri di tun? Bɛɛwaani mu á lagı si á joori á ba á taá yi ti gambɛ? ¹⁰ Abam yəni á kuri da yadonnə si á taá zuli-ya, di canı sidonnə di mımɛ si-donnə bini wuni di bina yadonnə di. ¹¹ Amu jɔɗi liə mu abam ηwaani, si dedoɗ amu tituɗa yam maama a na tunı abam tee ni tun wú ji kafɛ.

¹² A ko-biə-ba, a loori abam si á taá lwəni amu á tɔɗi We ni amu na tɔɗi-Dl te tun, bɛɛwaani amu di yi ni abam na yi te tun mu. A dɛen na wu abam tee ni tun, á wu ki-ni kulukulı á cɔɗi. ¹³ Á wú wani á guli ni, ku yi amu yawu kum ηwaani mu pɛ a maɗi abam tee ni a puli a tɔɗi We kwər-ywəɗə kam a bri abam. ¹⁴ Di kuntu di, a yawu kum na tiini ku yaari abam te tun, á wu se si á yáali-ni, á nan wu yagi-ni. Abam nan ki-ni lanyıranı ni We maleka mu te, yi á jɔɗi-ni lanyıranı ni Zezi Krisi titi mu te. ¹⁵ Abam dɛen jɔɗi wupolo di amu. A ye lanyıranı ni, á na jɔɗi wupolo di amu te tun, á ya na wai á yiə titi di á lənə, á ya wú ləni-ya á pa-ni. Bɛɛ nan mu kia yi á wupolo kum kuntu je? ¹⁶ Amu nan na tagı ci-ga di abam tun laan mu pɛ a ji á dum na?

¹⁷ Ku nan na yi nɔɔna balu na pipiri We ci-ga kam yi a maɗi a ta ba taani tun, bantu kwaani si ba pa á wubɔɗa taa tɔɗi-ba mu, yi ku nan ba zəni abam. Ba lagı si ba cɔɗi amu di abam mu daani, si á daari á taá tɔɗi bantu. ¹⁸ Nɔɔnu na kwaani o tɔɗi wulu na tɔɗi ci-ga lanyıranı tun kwaga, kuntu lana. Ku lana si á taá tɔɗ-o kuntu maɗa maama mu, si ku wu maɗi si ku taa yi maɗa kalu yıranı amu na wú ta wu abam tee ni tun.

¹⁹ A biə-ba, amu daa ta tiini a jɔɗi yaara abam ηwaani, ni kaani na vri pugə te tun mu. Amu nan wú ta jɔɗi liə kuntu di abam, si ku vu ku yi maɗa kam á na wú ta ηwi ni Zezi Krisi na lagı te tun. ²⁰ Amu ya tiini a lagı si a taa wu abam tee ni mu lele kuntu, si a wani a fɔɗi a ηɔɔni wəənu tum kuntu a bri abam, si ku zəni abam. Bɛɛwaani amu daa yəri kulu a na wú ta a bri abam tun.

Agaari di Sara mumaɗa yam na bri dɔbam kulu tun

²¹ Abam balu na lagı si á sɛ We cullu tum, á daa ta wu lwarı We cullu tɔɔ kum na bri te tun. ²² We tɔɔ kum bri dɔbam ni dí nabaaru Abraham dɛen jɔɗi bəkəri sile mu. O lugi didua kam di gamba-kana na wu o sɔɗo ni tun. Ku daari o titi kaani wum di ma lu bəkərə o wəli da. O titi kaani wum yiri mu Sara, ku daari wulu na yi gambia tun yiri mu Agaari. ²³ Bəkərə kalu gamba-kana

kam na lugi tun lura kam de nabiinā lura cwəŋə na yi te tun mu. Ku daari bəkərə kalu o titi kaani wum na lugi tun, ku yi We na goni ni Dl pa-o ni oó lu tun ŋwaani mu o luga. ²⁴ Ku maa yi nyinyugu mu di kaana bam kuntu bale, si ku bri dibam cwe sile tɔgum na yi te tun. Kaana bale bam kuntu ta bri dibam We na goni Dl ni Dl pa Dl nɔɔna bam kuni bule te tun mu. Agaari mu nyl di cullu tlu We na pe Zwifə bam Sinayi piu kum yuu ni tun. Balu na tɔgi cullu tum kuntu tun nyl di gambe mu, ni Agaari di o biə na yi gambe te tun. ²⁵ Agaari mu nyl di Sinayi piu kum, ku na wu Arabi ni tun. Zwifə bam di nan tɔgi cullu tlu We na pe daani tun mu. Kuntu tun, Zeruzalem na wura zum di ku nɔn-biə bam maama tun, ba di yi gambe mu, cullu tum na te-ba tun ŋwaani. ²⁶ Ku nan na yi We titi tu Zeruzalem kulu na wu weyuu ni tun, kuntu yi tu kulu dibam na yi ku nɔn-biə tun mu. Ku maa nyl di dibam nu wulu na lugi dibam yi di dai gambe, ni Sara deen na lugi o bu wum yi o dai gambaa te tun. ²⁷ Ku pupuni We tɔɔ kum wuni ku wɔ:

«Nmu wulu na yi ka-dugu yi n wu jaani pugə n lu tun, ta n ki wupolo si n ta n caka, nmu na wú di ywəəni tun ŋwaani.

Berwaani kaani wulu baru ya na yag-o tun laan wú ba o taa jigi biə zanzan o dwəni kaani wulu na jigi baru tun.»

²⁸ A ko-biə-ba, ku na yi abam, á laan jigi We titi biə mu Dl ni-gonim dum ŋwaani, nneeni Sara bu Yizaki lura kam na de te tun. ²⁹ Farja farja tun, Abraham bu wulu lura kam na de nabiinā lura na tɔgi te tun mu beesi o bu wulu lura na tɔgi We Joro kum wubuŋa na yi te tun. Di zum maama di, We titi biə bam ta nai beesa kuntu doŋ mu. ³⁰ We tɔɔ kum nan bri dibam ku wɔ: «Zəli kaani wulu na yi gambaa tun di o bu wum, si ba nuŋi n ɔɔɔ ni. Berwaani ku wu maŋi si bu wum kuntu tɔgi di n titi kaani wum bu wum o taa te nmu wəənu tum.»

³¹ Kuntu, a ko-biə-ba, dí na yi We biə tun, ku bri ni dí yi Abraham titi kaani wum biə mu, yi dí te dí titi, si dí dai gambaa kam biə.

Zezi Krisi na lagı si dí taá te dí titi te tun

5 Zezi Krisi na vri dibam o yagi tun, ku yi si dí taá te dí titi mu. Kuntu ŋwaani á fɔgi á ci á titi, si á daa yi se á tɔgi cwəŋə kalu na wú pa á joori á ji gambe tun.

² Nan cəgi-na amu Pooli na lagı a ta kulu di abam tun. Abam na se si ba go abam ni Zwifə bam cullu tum na bri si ba go ba bəkəri te tun, á daa ba jigi nyɔɔri Zezi Krisi tee ni. ³ A ta lagı a ta a bri abam jaja ni, abam wulu maama na se si ba go-o tun, kuntu tu maŋi si o se Zwifə bam cullu tum maama mu. ⁴ Abam balu na buŋi si á na cıga We tee ni cullu tum tɔgum ŋwaani tun, abam pɔɔri mu di Zezi Krisi, yi o zaani dum daa təri á tee ni.

⁵ Ku daari We Joro kum nan wu dibam balu na ki dí wu-dıdua di Zezi tun tee ni, yi dí jigi tına lanyıranı ni dí wú na cıga We tee ni. ⁶ Dí na ŋwi di Zezi Krisi tun, dí na goni dí bəkəri naa dí zı wu goni di, ku dai kulukulu. Woŋo kulu nan na jigi kuri tun mu yi si dí taá jigi wu-dıdua di Zezi, si ku pa dí taá soe daani lanyıranı.

⁷ Abam deen nyɔɔri á tɔgi We cwəŋə lanyıranı mu. Wɔɔ nan mu cıgi á cwəŋə si á daa yi se We cıga kam?

⁸ Wulu na bri abam kuntu tun, ku dai We dilu na bəŋi abam si á taá tɔgi-Dl tun. ⁹ Ku nyl ni dí na yəni dí te te dí wɔ: «Dabil funfun na wu dıpe mun-ıeri wuni, kuú pa di maama fulı mu.» ¹⁰ Dibam maama na ŋwi di dí Yuutu Zezi Krisi tun, amu ye ni dí wú ta jigi wubuŋa-dıdua mu. Wulu nan na jigi abam wubuŋa o vugimi tun, We wú cɔgi kuntu tu o kəm-balɔɔ kum ŋwaani, di o na maŋi o yi te di.

¹¹ A ko-biə-ba, amu ba bri ni, nɔɔnu na tɔgi We, o maŋi si o go. A ya na bri kuntu doŋ, nɔɔna bá beesi-ni a zaasım dum ŋwaani, berwaani a na bri Zezi na tigi te tuun-dagara kam baŋa ni tun ya bá ta yi ta-ıɔɔ di nɔɔna. ¹² Amu nan na buŋi te tun, ku yaá ta lana si balu na jigi abam ba yaara di gwəŋə kam tun le ba lwi ba titi ba wəli da, si ku ta dai ba bəkəri gonim yıranı.

¹³ A ko-biə-ba, We na bəŋi abam si á taá tɔgi-Dl tun, ku yi si á laan taá te á titi mu. Á nan na sunı á te á titi kuntu tun, ku dai ni á wú ta ki wo-nyɔɔri tılu maama á wubuŋa na lagı tun. Á nan taá tiini á zəni daani di sono. ¹⁴ Berwaani We niə yam maama bri woŋo dıdua mu, ni nɔɔnu maŋi si o taa soe o doŋ ni o na soe o titi te tun. ¹⁵ Abam nan na jigi daani ni vara na yəni ba jigi daani yi ba duni daani te tun, á taá ye si á wú ba á cɔgi daani dıdua dıdua á ti.

We Joro kum na pai dí tɔgi cwəŋə kalu tun

¹⁶ Nan cəgi-na kulu kum a na lagı a ta tun. Pa-na We Joro kum taa vai abam á ŋwıa maama wuni, si á yi taá se á tɔgi wo-nyɔɔri tılu á fra na zuuru tun. ¹⁷ Berwaani nabiinā wubuŋa na lagı kulu tun ba jigi fra di We Joro kum. We Joro kum di fra na zuuru kulu tun di nan ba jigi fra di nabiinā. Ku maa bri ni wəənu tum kuntu tıle wubuŋa warı ya maŋi daani. Ku ma pa á daa warı á wubuŋa wəənu á ki. ¹⁸ We Joro kum nan na varı abam, cullu tum daa wu maŋi si ti taa te abam.

¹⁹ Nabiinā wubuŋa na lagı si ba taa ki wəənu tılu tun mu tıntu, ti yi jaja mu: ku yi boorim dwi maama, di wo-digiru tıtuŋa, di wo-zɔɔna kənə dwi maama, ²⁰ di jwəŋə kaanım, di liri dim, di ka culi daani, di ka ja daani, di wu-guu, di ban-zɔɔɔ, di ka beeri ka yıratu zəŋə, di ka yi se daani, di ka pɔɔri daani, ²¹ di wo-swəŋə, di sa-nyɔɔri, di nɔn-kwəlim, di ka ki wo-nyɔɔri tı-donnə. A nan ta wú fɔgi a kaani abam a wəli da ni, balu na yəni ba ki wəənu tum kuntu dwi tun, ba bá tɔgi ba zu We paari dum wuni.

²² Ku daari We Joro kum na pai nɔɔna yi te tun mu tuntu: Ku pai nɔɔna jigi sono mu, di wupolo, di wu-zuru, di ban-punu, di da-zulə, di lanyirani kəm, di ciga tɔgim, ²³ di wu-bono, di ka ja n titi. Culu nan tərə ku na vin wo-laaru tuntu. ²⁴ Ku na yi dibam balu na yi Zezi Krisi nɔɔna tun, di li di wubun-doorə yam di yagi, yi ya daa ba te dibam si di taá ki wo-yɔɔru tlu di fra na zuuru tun. ²⁵ We Joro kum na pɛ di na ηwi-duŋa tun, di pa-na ku taa vani dibam di ηwla maama wuni. ²⁶ Di nan yi ki kamunni da-yirani si di pa da-wuru zanɔ naa di taa jigi wu-guu daani.

Dí na maŋi si di taá zəni daani te tun

6 A ko-biə-ba, á na nɛ ni nɔɔnu ki kəm o tusi, abam balu We Joro kum na vani tun maŋi si á zuri á yira mu á bri-o di wu-bono, si o joori o tɔgi ciga cwəŋə. Á nan taá yiri á titi, si ku yi zanɔ ku pa abam di daa tusi. ² Á taá zəni daani á cana wuni, si á na ki kuntu mu á sɛ Zezi Krisi ni dɔm o na pɛ tun.

³ Abam wulu na bunɔ o pai o yi kamunu yi o yagi o dai kulukulu tun, kuntu tu ganɔ o titi mu. ⁴ Nɔɔnu maama maŋi si o taa nii o titi titunja na yi te tun mu. Kuntu tu nan na nɛ ni o titunja yam lana, o laan wú wani o taa jigi wupolo di o titi na ki kulu tun má, ku dai si o kwe o maŋi di o donɔ titunja na yi te tun. ⁵ Bɛŋwaani nɔɔnu maama maŋi si o tunɔ titunɔ dilu We na pɛ-o tun mu.

⁶ Nɔɔnu wulu ba na zaas-o We taani tun maŋi si o ki o na jigi kulu tun mu o pa wulu na zaas-o tun.

⁷ Á yi zanɔ á ganɔ á titi, si nɔɔn-nɔɔnu bá wani o sɛgi o na ki kulu tun We yigə ni. Nɔɔnu titunja na wú pa o na nyɔɔru dilu tun nyl di valu na dugi o kara yi o maŋi si o joori o ba o zagɔ wəənu tlu dwi o na dugi tun mu.

⁸ Nɔɔnu nan na tunɔ wo-yɔɔru tlu o titi wubunja na lagu tun, o nyɔɔru mu wú ba taa yi tuuni. Ku daari nɔɔnu nan na tunɔ titunja yalu We Joro kum wubunja na lagu tun, kuntu tu nyɔɔru mu wú ta yi We ηwi-duŋa kalu na

ba tiə Di Joro kum na wú pa-o tun. ⁹ Kuntu ηwaani, di nan yi pa yawɔɔ zu dibam si di yagi lanyirani kəm. Di na fɔgi di zigi kəŋkəŋ, di laan wú ba di na nyɔɔru dilu na lana tun. ¹⁰ Kuntu ηwaani, di na nɛ pwələ maŋa di maŋa, di maŋi si di taá ki lanyirani di nɔɔna maama, ku na dwe didi di di ko-biə balu di na jigi wu-didua di Zezi Krisi tun.

¹¹ Nii-na, amu titi laan mu mɛ a juna a pupuni pupunbu-kamunə yantu si a pa abam.

¹² Ku na yi nɔɔna balu na kwaani si ba fln abam si á taá gonə Zwifə bam cullu tum ηwaani tun, bantu yi balu na lagu si ba na yiri mu nɔɔna tee ni di ba na ki ba titi te tun. Ba nan ba lagu si nɔɔna taa bɛsɛ-ba. Kuntu ηwaani mu ba bá sɛ si ba bri nɔɔna ni We wú vri-ba lwarim wuni Zezi Krisi na tigi tuun-dagara kam banja ni tun ηwaani. ¹³ Balu bam ba na sɛ si ba taa goni tun titi nan ba tɔgi We cullu tum ciga ciga. Ba nan lagu si ba pa abam di sɛ gwəŋə kam mu, si ku pa ba na cwəŋə ba taa nɔɔni ba magɔ ba nyɔɔna ni abam sɛ á go ni bantu te. ¹⁴ Ku nan na yi amu, wɔŋo kulu yirani amu na wú ta jigi a nɔɔni di wupolo tun yi di Yuutu Zezi Krisi na tigi tuun-dagara kam banja ni o ma vri nɔɔna te tun mu. Ku nan yi Zezi Krisi tuun-dagara kam ηwaani lugu kuntu wəənu tum nyl ni ti tigi mu, ti daa ba jigi kuri di amu, yi a di nyl di tu mu di wəənu tuntu.

¹⁵ Nmu na gonə, naa n na wu goni di, kuntu dai kulukulu. Wɔŋo kulu nan na jigi kuri tun mu yi si n na ηwi-duŋa We tee ni. ¹⁶ Ku nan na yi balu na sɛ kwia yam kuntu tun, We wú pa-ba wu-zuru yi Di duri ba ηwanja lanyirani, ku wəli di balu maama na yi Di titi nɔɔna ciga ciga tun.

¹⁷ A daa ba lagu si nɔɔn-nɔɔnu joori o yaari-ni, bɛŋwaani amu na maŋi a jigi ηwandaala yalu a yira ni tun bri ni Zezi mu te-ni.

¹⁸ A ko-biə-ba, di Yuutu Zezi Krisi wú pa abam yu-yoŋo. Amina.

Efɛɛzɪ

Tɔɔ kulu Pooli na pupuni o pa Efɛɛzɪ tiinɛ tɪn na brɪ dɪbam kulu tɪn mu tuntu

Pooli dɛɛn pupuni tɔɔ kuntu o pa Wɛ nɔɔna balu na wu Efɛɛzɪ nɪ tɪn mu. O pupuni o brɪ Wɛ cɪga kam mu, sɪ ku zɔni Wɛ nɔɔna bam maama. O na pupuni tɔɔ kum maɲa kalu tɪn, o wu puuna digɛ nɪ mu.

Pooli pupuni o brɪ nɪ, ku loori Wɛ na wú kɪ lugu tɪn, DL maɲɪ DL lɪ wubɔɲa sɪ DL pa Zezi Krisi mu taa yɪ wəɛnu tɪlu maama na wu wɛyuu nɪ dɪ tɪga baɲa nɪ tɪn Yuutu (Efɛɛzɪ 1:10).

Pooli dɛ yigɛ o kɪ Wɛ lɛ dɪ wo-ɲunnu tɪlu maama DL na pɛ dɪbam DL Bu Zezi Krisi ɲwaani tɪn. O ma brɪ Wɛ na kuri DL nɔɔna yɪ DL yagɪ ba lwarɪm DL ma cɛ-ba DL pa ba ji DL biɛ Zezi tuuni dɪm ɲwaani te tɪn. Kuntu, balu maama na kɪ ba wu-dɪduɔ dɪ Zezi tɪn, ku na yɪ Zwifɛ dɪ dwi-gɛ tiinɛ dɪ, ba laan jigi dwi dɪduɔ mu (pɔɔɔɔm 1-3).

O ma daari o loori balu maama na sɛ Zezi tɪn, sɪ ba taa ɲwi ku maɲɪ dɪ ɲwi-duɲa kalu Wɛ na pɛ-ba tɪn.

Bɛɲwaani, Wɛ na vrɪ DL nɔɔna lwarɪm dɪ tuuni wuni tɪn, ku yɪ zaani mu, ba na kɪ ba wu-dɪduɔ dɪ Zezi Krisi tɪn ɲwaani. Ku daari, ba nan maɲɪ sɪ ba taa kɪ DL wubɔɲa na lagɪ te tɪn ba ɲwɪa maama wuni, ku na yɪ baara dɪ ba kaana laɲa nɪ, ku na yɪ kwɛ dɪ ba biɛ laɲa nɪ, ku na yɪ nɔɔna dɪ ba yum tiinɛ laɲa nɪ (pɔɔɔɔm 4-6).

Pooli kwe wəɛnu tɪtɔ nyɪnyugu mu o ma maɲɪ o brɪ Wɛ nɔɔna na yɪ dwi dɪduɔ te tɪn:

- Dayigɛ woɲo, o brɪ nɪ Zezi nɔɔna bam nyl dɪ nɔɔnu yɪra mu te, yɪ Zezi laan nyl dɪ yɪra yam yuu (1:22-23).
- Bɪle woɲo, o brɪ nɪ Zezi nɔɔna bam nyl dɪ digɛ mu te, yɪ Zezi nyl dɪ kandwɛ dɪlu na pai digɛ kam zɪga lana tɪn (2:20-22).
- Bɪtɔ woɲo, o ma brɪ nɪ Zezi nɔɔna bam nyl dɪ kaani mu te, yɪ Zezi laan nyl dɪ o baru (5:21-33).

¹ Amu Pooli wulu Wɛ na kuri dɪ DL tɪtɔ wubɔɲa sɪ a taa yɪ Zezi Krisi tɪntuɲu tɪn mu pupuni tɔɔ kuntu. A pupuni sɪ a pa abam balu na yɪ Wɛ nɔɔna yɪ á zusuɪ Efɛɛzɪ nɪ tɪn, abam balu na kɪ á wu-dɪduɔ dɪ Zezi Krisi tɪn.

² Dí Ko Wɛ dɪ dí Yuutu Zezi Krisi wú pa abam yazurɛ dɪ yu-yoɲo.

Wɛ na zɔni DL biɛ te tɪn

³ Dí zuli-na Wɛ dɪlu na yɪ dí Yuutu Zezi Krisi Ko tɪn. Dɪbam na ɲwi dɪ Zezi Krisi tɪn mu pɛ Wɛ kɪ dɪbam lanyɪrani. DL ma pa dɪbam wo-ɲunnu tɪlu maama na yɪ DL Joro kum nyɪm yɪ tɪ nunji DL sɔɔɔɔ kum nɪ tɪn. ⁴ Ku na loori sɪ Wɛ kɪ lugu baɲa tɪn, DL maɲɪ DL da yigɛ DL kuri dɪbam mu sɪ dí taá yɪ DL nɔɔna Zezi Krisi ɲwaani, sɪ dí taá jɪgɪ wu-poɲo DL yigɛ nɪ, sɪ dí yɪ tusi. ⁵ Wɛ na soe dɪbam tɪn ɲwaani mu DL wuuri DL kɪ DL wubɔɲa nɪ, sɪ DL pa dí tɔgɪ dí ji DL biɛ Zezi Krisi ɲwaani. ⁶ Kuntu, dí zuli-na Wɛ, DL pɛɛɪ dɪm na yɪ kamunu yɪ dɪ ba jɪgɪ don tɪn ɲwaani. DL kwe-dɪ DL pa dɪbam zaani, DL Bu-sono Zezi na vrɪ dɪbam lwarɪm wuni tɪn ɲwaani mu.

⁷ Ku yɪ Zezi Krisi na tɪga yɪ o jana nunji tɪn ɲwaani mu o mɛ o ɲwi dí lwarɪm dɪm jɪnɪ, sɪ ku pa Wɛ yagɪ dí lwarɪm DL ma cɛ dɪbam. Mu Wɛ na kɪ te DL brɪ DL zaani

dɪm na tiini dɪ dagɪ te, ⁸yɪ DL ma-dɪ DL zɔni dɪbam ku ja gaali. DL ma pa dí na swan dwi maama dɪ wubɔɲ-ɲuna lanyɪrani. ⁹ DL ma pa dí lwarɪ DL cɪga kalu dɛɛn na sɛgi tɪn. Mu woɲo kulu DL na maɲɪ DL lɪ wubɔɲa sɪ DL tɔgɪ Zezi Krisi ɲwaani DL kɪ tɪn. ¹⁰ Wɛ nan buɲɪ sɪ, maɲa kam DL na lagɪ tɪn na yɪ ka ti, DL wú pa DL wubɔɲa sunɪ ya kɪ, sɪ wəɛnu maama la daani sɪ Zezi Krisi taa yɪ tɪ yuutu, ku na yɪ wəɛnu tɪlu na wu wɛyuu nɪ dɪ tɪga baɲa nɪ tɪn maama.

¹¹ Ku yɪ Zezi Krisi ɲwaani mu Wɛ kuri dɪbam sɪ dí taá yɪ DL nɔɔna. Kuntu mu yɪ kulu Wɛ na maɲɪ DL kɪ DL wubɔɲa nɪ sɪ DL kɪ DL pa dɪbam tɪn. Dɪntu mu yɪ dɪlu na pai wəɛnu maama sunɪ tɪ kɪ yɪ tɪ tɔgɪ DL wubɔɲa na lagɪ te tɪn. ¹² Ku nan yɪ dɪbam balu na dɛ yigɛ dí jɪgɪ tɪna dɪ Zezi Krisi tɪn mu Wɛ dɛɛn kuri, sɪ dí taá ɲwi te na wú pa DL na zulɛ DL zaani kamunu kum ɲwaani tɪn. ¹³ Kuntu, abam balu dɪ laan na tu á sɛ Wɛ cɪga kam tɪn, abam ni Wɛ kwɛr-ywəɲɔ kalu na pɛ á na vrɪm lwarɪm wuni tɪn, yɪ á kɪ á wu-dɪduɔ dɪ Zezi Krisi. Á na ɲwi dɪdu-o kuntu tɪn, Wɛ ma kɪ DL Joro kum á bɪcara nɪ, nunɛɛn DL na maɲɪ DL go ni sɪ DL kɪ te tɪn, sɪ ku taa yɪ nyɪnyugu kulu na brɪ nɪ á yɪ DL nɔɔna tɪn. ¹⁴ Wɛ na pɛ dɪbam DL Joro kum tɪn, ku pɛ dí lwarɪ nɪ dí laan wú ba dí na wo-laaru tɪlu maama Wɛ na buɲɪ sɪ DL pa dɪbam

tun, si dí taá cəgi si ku vu ku yi maŋa kam We na wú ba DL jonji dɔbam balu maama na yi DL nɔɔna tun, yi ku maama wú pa We na zulə zanzan.

Pooli na loori We o pa Efeezl tiinə te tun

¹⁵ We na ki te maama DL pa abam tun ŋwaani mu, a ki DL le abam ŋwaani maŋa maama. A ni abam ŋwa ni á tɔgi dí Yuutu Zezi di á wu-dɔdua, yi á kwəri á soe We nɔɔna bam maama. ¹⁶ Kuntu ŋwaani mu a yəni a ki We le, yi a kwəri a loori-DL a pa abam. ¹⁷ A loori dí Yuutu Zezi Kri Kri Ko We dilu na jigi paari-zulə tun, si DL pa DL Joro kum zəni abam si á taá jigi wubur-ŋuna, si DL vuri abam si á want á lwar DL na yi wulu tun. ¹⁸ Amu loori We si DL pa á wu vuri, si á want á lwar DL na kuri abam si á taá jigi tuuna yalu DL tee ni tun, si á daari á lwar DL wo-laaru tum na tiini ti daga yi ti ba jigi donj te. DL tinji-ti si DL ba DL kwe DL pa balu na yi DL nɔɔna tun mu. ¹⁹ Amu ta loori We si DL pa á lwar DL dam dɔm na daga di ja gaali te, yi DL ma-di DL zəni dɔbam balu maama na se-DL tun. DL dam-fɔɔ kum kuntu mu DL me DL tunj titur-kamunə yam. ²⁰ Dam dɔm kuntu mu DL me DL bi Zezi Kri DL pa o yagi tuuni, yi DL daari DL ma-di DL zəj-o DL pa o jəni DL jazum ni DL sɔɔɔ ni. ²¹ Kuntu, Zezi Kri laan mu te wənu tlu maama na jigi dam nabiinə baŋa ni tun. Ku na yi pwa di didɛera maama di wɔɔ tiinə maama, o dam dɔm dwe ti maama. Ku na yi zim wənu tum dam, naa jwa wənu tlu na lagi ti ba tun di, Zezi yiri dɔm mu dwe yira yalu maama ba na bə tun. ²² We ma kwe wənu maama DL ki Zezi Kri dam kuri ni, yi DL daari DL tinj-o si o taa yi o nɔɔ-kɔɔ kum yuutu, si o taa te wonj maama. ²³ Zezi kɔɔ kum mu nyl di o yira yam, ku yi wuntu mu ŋwi ba wuni, yi wuntu mu pai wonj maama wura weyuu di tga baŋa je maama ni.

Ŋwi-dunja kalu We na pe dɔbam tun

2 Abam deen yi nɔɔna balu na ba jigi ŋwla kalu na nunji We te, á na vln We ni yi á ki lwarum tun ŋwaani. ² Á deen ma tɔgi cwe silu na yi lugu baŋa wo-ɔɔɔ cwe tun, yi á daari á tɔgi sutaana-pe wulu na te weyuu tilampolo ciciri sum tun. Wuntu mu yi sutaani dilu laan na te balu na vln We ni tun. ³ Dɔbam maama deen tɔgi nɔɔna bam kuntu cwe sum mu, yi dí ki wo-zɔɔna yalu dí fra na zuuri tun. Dí ma yəni dí ki wo-zɔɔna ni dí wubur di dí yira na lagi te tun. Dɔbam deen na yi te tun mu bri ni We ban-zɔɔ kum ya maŋi si ku ba dɔbam baŋa, nunɛni nɔɔna maama di te.

⁴ Ku daari We nan tiini DL jigi nɔɔna ŋwanja ku gaali. DL maa soe dɔbam zanzan. ⁵ Kuntu ŋwaani mu DL pe dɔbam maama DL ŋwi-dunja kam Zezi Kri ŋwaani. We na zəni dɔbam kuntu tun, ku yi maŋa kalu dɔbam deen na je dí lwarum dɔm wuni tun mu. We vri dɔbam DL yagi zaani mu. ⁶ We pe dí tɔgi di Zezi dí bi dí na DL ŋwi-

dunja kam, yi DL daari DL zəj dɔbam si dí tɔgi did-o dí na jəjə je DL sɔɔɔ kum ni. ⁷ We na ki dɔbam lanyran Zezi ŋwaani kuntu tun, ku yi si ku taa bri nɔɔna maŋa kalu na bunni tun ni DL zaani dɔm tiini di daga mu.

⁸ Benwaani We vri abam lwarum wuni zaani mu, á na ki á wu-dɔdua di Zezi tun ŋwaani. Ku dai abam titi dam, ku yi We pɛri mu. ⁹ Ku dai abam titur-ŋuna ŋwaani, si nɔɔna-nɔɔni yi zanj o ba o tee o titi We yigə ni. ¹⁰ We mu mɔɔni dɔbam. DL ma pa dɔbam DL ŋwi-dunja kam Zezi Kri ŋwaani, si dí taá ki kəm-laaru tlu DL na maŋi DL tinj DL pa dɔbam si dí ki tun.

Balu na se Zezi tun laan jigi dwi dɔdua mu

¹¹ Abam nan maŋi si á guli á deen na yi te yi We ya ta wu vri abam lwarum wuni tun. Ba wu lugu abam Zwifə bam wuni. Á yi dwi-ge tiinə mu, yi Zwifə bam na bri ba titi ni ba yi We nɔɔna yi ba goni ba bəkəri tun mu yáali abam di á na yəri á bəkəri gonim tun. Bantu na goni ba bəkəri te tun, ku yi nyunyugu kulu nabiinə na ki tun mu.

¹² Kuntu maŋa kam ni, abam deen yəri Zezi Kri. Á deen tɔgi á təri Yisrayeli dwi tiinə balu We na kuri tun wuni. Abam yigə deen tɔgi ka tərə di We cullu tlu DL na me DL go ni di DL nɔɔna bam tun wuni. Á deen na ŋwi ŋwla kalu lugu baŋa ni tun, We təri á tee ni, yi á ba jigi tuuna di kulukulu. ¹³ Ku daari lele kuntu abam na ŋwi di Zezi Kri tun, ku yi wuntu na tigi yi o jana kam nunji tun ŋwaani mu pe á twe di Baŋa-We, yi abam deen ya baŋwe di DL.

¹⁴ Zezi Kri mu pe dɔbam wu-zuru, yi o pai ywəni wu dɔbam titari ni. Wuntu mu pe Zwifə bam di dwi-ge tiinə bam maama ji dwi dɔdua. O ma saari sisəni dilu ya na pwe-ba yi ba culi daani tun. ¹⁵ O na se o pa o titi si ba gu-o tun mu pe Zwifə bam cullu tum di ti na bri kulu maama tun ji kafə. Kuntu mu o fɔɔ Zwifə bam di dwi-ge tiinə bam o ki daani, si ba maama ji dwi dɔdua ba na ŋwi did-o tun ŋwaani. ¹⁶ Ba maama laan na jigi dwi dɔdua kuntu tun, o ma kwe ba di We daani, o na tigi tuun-dagara kam baŋa ni tun ŋwaani. O tuuni dɔm ŋwaani mu o pe ba daa ba culi daani.

¹⁷ Zezi Kri mu tu o tɔɔ We kwər-ywəjə kam si dɔbam maama di We fɔɔ daani, ku na yi abam dwi-ge tiinə balu deen na baŋwe di DL tun, naa dɔbam Zwifə balu na maŋi dí batwari di DL tun. ¹⁸ Zezi Kri ŋwaani mu, dɔbam maama jigi cwəjə si dí twe dí Ko We te, We Joro kum na yi dɔdua yi ku wu dí maama tee ni tun ŋwaani.

¹⁹ Kuntu, abam balu na yi dwi-ge tiinə tun, á daa dai vərə, á nan dai dwi-ge tiinə daga. Abam laan yi dwi dɔdua mu di We nɔɔna bam, yi á tɔgi á yi DL sɔɔɔ kum biə. ²⁰ Abam tɔgi á yi We kɔɔ kum nɔɔna mu, yi kɔɔ kum kuntu nyl di digə mu te. Zezi tuntur-ŋuna bam di We nijonə bam mu cwi digə kam kuntu kuri. Zezi Kri mu yi kandwe dilu na pai digə kam ziga lana tun. ²¹ O maa

pa digə kam ləkm maama təgi daanı lanyıranı, yı o pa ka puli ka daga, sı ka taa yı dı Yuutu wum nyım o nəkna bam na wú ta zul-o da tın ɲwaanı. ²² Abam dı təgi á wəli Wε nəkna bam wunı mu á na ɲwı dı Zezi tın ɲwaanı. Kuntu, abam nyı dı Wε digə kalı DL na wura DL lə, sı DL taa zıurı ka wunı dı DL Joro kum tın mu.

Pooli na tıɲı dwi-ge tiinə tıtarı nı te tın

3 Kuntu ɲwaanı mu amu Pooli yəni a loori Wε a pa abam. A na təkli Zezi Krisi kwərə kam a brı abam dwi-ge tiinə tın mu pε ba kı-nı pına digə nı. ² Abam nan ni nı, tıtuɲı dılu Wε na pε-nı sı a tıɲı abam ɲwaanı tın, ku yı sı a təkli DL zaanı kwərə kam mu a brı abam. ³ Ku yı Wε mu vıurı amu sı a wanı a lwarı DL cıga kalı na səgi tın. Kuntu mu amu maɲı a pupunı cıga kam kuntu taanı funfun a brı abam. ⁴ Abam nan na karımı amu na pupunı kulu tın, á wú lwarı nı amu ni Zezi Krisi cıga kalı na səgi tın kuri lanyıranı. ⁵ Faɲa faɲa tın Wε wu pε nabiinə lwarı DL cıga kam kuntu. DL laan nan mε DL Joro kum mu DL vıurı Zezi tıtuɲna bam dı DL niɲoɲnə bam sı ba lwarı-ka. ⁶ Cıga kam kuntu mu yı sı DL pa dwi-ge tiinə balı na ɲwı dı Zezi Krisi tın təgi ba na wo-laaru tılu DL na lagı DL pa Zwifə balı na sε DL kwər-ywəɲə kam tın, sı ba dı təgi ba ji dwi dıdua dı Zwifə bam, sı ba laan jonı kulu Wε na goni ni sı DL pa DL nəkna bam tın.

⁷ Ku yı yu-yoɲo mu yı Wε kuri-nı sı a ji DL kwər-ywəɲə kam tıtuɲnu, yı DL pa-nı dam DL tıtuɲı dım ɲwaanı. ⁸ Amu nan mu yı wulu na tiini a muri Wε nəkna bam maama wunı tın, yı Wε daa ta pa-nı tıtuɲ-ɲum dım kuntu, sı a taa ve dwi-ge tiinə te a brı-ba DL kwər-ywəɲə kam, sı ba lwarı Zezi Krisi wo-laaru tım na tiini tı dagı te, yı nəkna-nəknu bá wanı o lwarı-tı o ti. ⁹ Amu nan maɲı sı a pa nabiinə mu lwarı Wε cıga kam na təgi cwe sılu tın. Ku na zıgi pulim nı tın, Wε dılu na kı wənu maama tın mu pε cıga kam kuntu səgi, ku ba ku yı zım. ¹⁰ DL laan ma təgi Zezi kəgə kum ɲwaanı DL pa dıdεera dı pwa balı maama na jıgi dam weyuu tılampolo kum nı tın lwarı DL swan yam dwi təri təri na yı te. ¹¹ Wε tagı dı Yuutu Zezi Krisi ɲwaanı mu DL kı kuntu, nı DL na maɲı DL lı wubuɲa sı DL kı kulu pulim nı tın. ¹² Dı na ɲwı dı Zezi Krisi tın, o maa paı dı jıgi baarı yı o pa dıbam cwəɲə sı dı wanı dı twe Wε te sı dı yı taá kwarı fuunı, dı na kı dı wu-dıdua dıd-o tın ɲwaanı. ¹³ Abam nan yı pa á wuru cəgi sı á ga baarı dı amu na yaarı te abam ɲwaanı tın, sı ku yı abam yuu zəɲim ɲwaanı mu.

Zezi sono kum na yı te tın

¹⁴ Kuntu ɲwaanı mu amu yəni a kuni doonə dı Ko Wε yigə nı a loori-DL abam ɲwaanı. ¹⁵ Ku na yı weyuu nı naa lugu baɲa nı, balı maama nəkna na jıgi-ba ba bə nı ba kwə tın kuri nuɲı Wε na yı dıbam Ko tın te mu.

¹⁶ Amu yəni a loori Wε mu, sı DL pa DL Joro kum pa á bıcara na dam, DL paarı-zulə na dagı tın ɲwaanı, ¹⁷ sı Zezi Krisi taa tigi á wubuɲa nı, dı á na kı á wu-dıdua dıd-o tın ɲwaanı. Amu ta loori-DL mu sı DL pa á taá ɲwı sono wunı, sı á zıgi kəɲkəɲ nı tiu nε na kwarı tıga nı te tın, ¹⁸ sı á wanı á wəli dı Wε nəkna bam maama á lwarı Zezi Krisi sono kum na maı te tın. Zezi Krisi sono kum na tiini ku dagı te tın nyı dı woɲo na tiini ku yalma ku dwarma ku yı baɲa baɲa yı ku luunə zanzan tın mu. ¹⁹ O sono kum nan dwe sı nabiinə lwarı ku na yı te tın. Wε nan wú pa abam lwarı-ku, sı DL ɲwıa kam laan su á bıcara maama.

²⁰ Pa-na dı zuli Wε dılu na wat woɲo maama DL kı tın, dı DL na yəni DL zəni dıbam dı DL dam dım, yı ku tiini ku dwe kulu maama dıbam na wú wanı dı buɲı naa dı loori-DL tın. ²¹ Baɲa-Wε maɲı sı DL na zulə DL nəkna-kəgə kum maama tee nı Zezi Krisi ɲwaanı, sı ku taa ve maɲa kalı na ba ti tın. Amina.

Zezi Krisi kəgə kum yı dwi dıdua mu

4 Amu na wu pına digə nı dı Yuutu wum ɲwaanı tın, a loori abam sı á taá təgi cwə-laa sı ku maɲı dı Wε na bəɲı abam sı á taá təgi te tın. ² Ku maɲı sı á tu á tıti mu, sı á taá jıgi wu-bono maɲa maama, sı á daarı á taá jıgi wu-zuru, sı á taá wəli daanı dı sono. ³ Kwaanı-na sı á taá jıgi wubuɲ-dıdwı nı Wε Joro kum na pε abam te, sı á wəli daanı sı yazurə taa wu á tıtarı nı. ⁴ Zezi kəgə kum yı dwi dıdua mu, Wε Joro kum dı yı dıdua mu, nı Wε na bəɲı abam sı á taá təgi-DL yı á jıgi tına dıdua dı DL te tın. ⁵ Dıbam maama jıgi Yuutu dıdua mu, dı na kı dı wu-dıdua dıd-o te tın dı yı bıdwı mu. Dı na miisi na wunı tın dı yı woɲo dıdua mu. ⁶ Wε yı dıdua mu, DL maa yı dıbam maama Ko. Dıntu mu yı dıbam maama Yuutu, yı DL wu dıbam maama tee nı, yı DL kwəri DL wu dıbam maama wunı.

⁷ Dıbam dıdua dıdua jonı pεerı dwi təri təri mu, ku maɲı dı Zezi Krisi na lagı sı o pa dıbam te tın, ⁸ nı ku na pupunı Wε təkna kum wunı ku wı:

«O na diini weyuu tın,
o kalı o duna bam o pı,
yı o daarı o maɲı o pεera yam o pa nəkna.»

⁹ Ku na pupunı ku wı, o diini tın, ku kuri mu bεε? Ku lagı ku ta nı o de yigə o tu tıga baɲa yı o tu o kwarı ka kuri mu. ¹⁰ Wulu na tu tıga baɲa kuntu tın daa ta mu diini weyuu, o kε Wε-səɲə wənu tım maama yigə, sı o pa wənu tılu maama na wura tın taa jıgi kuri.

¹¹ Ku yı wuntu mu pε o nəkna bam pεera dwi təri təri, o pε ba badaara yı o tıtuɲna, badaara maa yı Wε niɲoɲnə, badonnə maa təkli Wε kwər-ywəɲə kam, babam maa nii o nəkna bam baɲa nı, yı badonnə brı o nəkna bam Wε cıga kam.

kwaanl á lwarl kulu dí Yuutu Zezi na lagl sí á taá kí tún.

¹⁸ Yl taá yl nɔɔna balu na nɔɔ sana ba su ba bugi tún, sí kuntu pai á ɔwla cɔɔl mu. Á nan za pa-na Wɛ Joro kum sí á bɔcara lanyranl. ¹⁹ Á taá leeni Wɛ ləŋ-ɔwɔl dl Wɛ tiə le dl Wɛ Joro kum na pɛ abam le silu tún á brl daanl. Taá leeni-na zulə le sɔm kuntu á pa dí Yuutu Zezi Krisi dl á wu maama, ²⁰ sí á taá kí dí Ko Wɛ le maŋa maama dl woŋo kulu maama DL na pɛ abam tún dí Yuutu Zezi Krisi yurɔ ɔwaaɔl.

Baara dl ba kaana na maŋl sí ba taa soe daanl te tún

²¹ Á taá sɛ daanl á na kwarɔ Zezi Krisi tún ɔwaaɔl.

²² Kaana maŋl sí ba taa sɛ ba banna, nɔ ba na sɛ dí Yuutu Zezi te tún. ²³ Bɛŋwaaɔl kaanl baru mu yl o yuutu, nɔ Zezi Krisi dl na yl o kɔɔɔ kum Yuutu te tún. O kɔɔɔ kum nɔl dl o yura mu, yl wuntu mu vrɔ-ba lwarum wunl. ²⁴ Kuntu, kaana dl maŋl sí ba sɛ ba banna mu woŋo maama wunl, nɔ Zezi kɔɔɔ kum nɔɔna bam na sɛ o ni te tún.

²⁵ Ku daarl abam banna-ba, á maŋl sí á taá soe á kaana, nɔ Zezi Krisi dl na soe o kɔɔɔ kum nɔɔna bam yl o sɛ o ti ba ɔwaaɔl te tún. ²⁶ O nan tɔɔl sí o pa ba taa yl Wɛ nɔɔna mu. O ma kwɛ-ba dl o taanl dɔm sí ba ji lanyranl nɔnɛnɔ ba na zarɔ woŋo dl na te tún. ²⁷ O fɔɔl o kwɛ-ba kuntu, sí o laan pa o kɔɔɔ kum wanl ku ba ku zɔɔl o yigə nɔ dl paarl-zulə mu, sí ku taa jɔɔl lam, yl digiru dl cɔɔɔm tərɔ ku tee nɔ dl funfun dl. Kuntu tún, o nɔɔna bam wú ta jɔɔl wu-poŋo o yigə nɔ, yl tusim tərə.

²⁸ Kuntu, kan-banna maŋl sí ba taa soe ba kaana, nɔnɛnɔ ba na soe ba titɔ yura yam te tún. Nɔɔnu wulu na soe o kaanl tún soe o titɔ mu. ²⁹ Bɛŋwaaɔl nɔɔnu tərə o na val o yura kwɛɛm. O nan nii o yura yam baŋa nɔ mu, yl o di wudiu o ma kɔnɔ-ya. Ku nan yl bɔdwl mu dl Zezi Krisi na nii dɔbam balu na yl o kɔɔɔ kum baŋa nɔ te tún, ³⁰ dí na nɔl dl o yura yam tún ɔwaaɔl. ³¹ Wɛ tɔɔɔ kum nan tagl ku wl: «Nɔɔnu na di kaanl, o maŋl sí o pɔɔɔl o titɔ o ko dl o nu tee nɔ, sí o daarl o jəni dl o kaanl wum, sí ba laan ji nɔɔnu dɔdɔa.» ³² Taanl dɔm kuntu yl ta-ɔsum mu, yl dl kuri ya səɔi. Amu nan kwɛ-dl a ma maŋl Zezi Krisi dl o kɔɔɔ kum woŋo mu. ³³ Ku nan yl cɔɔa mu dl abam dl, kan-baru maama maŋl sí o taa soe o kaanl nɔ o na soe o titɔ te tún. Kaanl maama dl maŋl sí o taa zuli o baru mu.

Biə dl ba tiinə na maŋl sí ba taa ɔwɔl daanl te tún

6 Biə-ba, abam na sɛ dí Yuutu Zezi tún, ku maŋl sí á taá sɛ á tiinə ni, sí ku maŋl kuntu mu.

² «Ta n zuli n ko dl n nu.»

Wɛ niə yam maama wunl, mu dayigə ni dɔl DL na goni ni DL wəli da DL wl:

³ «Nmu na zuli n ko dl n nu,

nɔ na ywəni dl mumwɛ-dɛɛrɔ lugɔ baŋa nɔ.»

⁴ Ku daarl abam balu na yl biə kwəl tún, sí á yl taá tiini á fɔ-ba á pai ba bana zarɔ. Nan taá kɔnɔ á biə bam lanyranl, sí á taá kwɛ-ba nɔ dí Yuutu Zezi cɔɔa kam na brl te tún.

Yum tiinə dl ba gambe na maŋl sí ba taa ɔwɔl daanl te tún

⁵ Ku na yl abam balu na yl gambe tún, á taá tunjɔ á tɔɔl á yum tiinə wubuŋa. Taá kwarɔ-na-ba sí á tunjɔ dl yawala, nɔnɛnɔ á na wú tunjɔ á pa dí Yuutu Zezi te tún.

⁶ Ku nan dal ba na zɔɔl ba nii abam maŋa kalu tún yuranl mu á wú ta tunjɔ kuntu sí ba tee abam. Taá tunjɔ-na dl á wu maama, sí á taá tɔɔl Wɛ wubuŋa na lagl te tún nɔnɛnɔ á yl Zezi Krisi titɔ gambe mu te. ⁷ Taá tunjɔ-na dl wupolo nɔnɛnɔ á tunjɔ dí Yuutu wum ɔwaaɔl mu te, sí ku dal nabiinə ɔwaaɔl. ⁸ Bɛŋwaaɔl abam ye nɔ nɔɔnu maama wú na ɔwuru dí Yuutu wum tee nɔ dl kəm-laaru tɔl maama o na kí tún, ku na yl gamba na nɔɔnu wulu na te o titɔ tún dl.

⁹ Ku daarl abam balu na yl gambe sɔm yum tiinə tún, á taá kí á gambe sɔm lanyranl dl kuntu doŋ, sí á yl taá fugi-ba, bɛŋwaaɔl abam ye nɔ á maama jɔɔl Yuutu dɔdɔa mu o na wu Wɛ-sɔŋ nɔ, yl wuntu mu te abam dl á gambe sɔm maama. Wuntu nan tɔɔl cɔɔa mu, o ba kuri nɔɔna daanl.

Wɛ na wú zəni dɔbam sí dí taá zɔɔl dl baarl te tún

¹⁰ Amu na lagl a ta kulu a ma a kweeli tún mu yl sí á taá zɔɔl kəŋkəŋ dl á na ɔwɔl dl dí Yuutu Zezi tún, sí á jɔŋi o dam-fɔɔ kum. ¹¹ Kwaanl-na á jɔŋi Wɛ zənə yam maama nɔnɛnɔ jara zula te, sí á wanl á fɔɔl á cɔl á titɔ, sí sutaanl yl wanl abam dl dl sɔsɔna yam maama.

¹² Jara yam kuntu nan dal dɔbam dl nabiinə jara. Ku yl dɔdaanl ciciri silu maama na jɔɔl dam weyuu tɔlampolo nɔl tún mu. Suntu mu yl sutaanl jɔŋa dɔdɛɛra, yl sí jɔɔl dam lugɔ kuntu na yl lim tún baŋa nɔ. ¹³ Kuntu ɔwaaɔl, jɔŋi-na Wɛ zənə yam maama á ma fɔɔl á cɔl á titɔ, sí á wanl á vlɔ sutaanl sí á zɔɔl dl baarl maŋa kalu na cana tún wunl, sí á na wanl jara yam, sí á ta taá zɔɔl kəŋkəŋ á zɔɔa kam je nɔ.

¹⁴ Nan fɔɔl-na á zɔɔl dl baarl, sí á taá jɔɔl Wɛ cɔɔa kam, nɔ á na vɔɔl á gwaaru dl kili te tún, sí á daarl á taá kí lanyranl Wɛ yigə nɔ, sí ku wanl ku cɔl abam dl wo-lwaanu, nɔnɛnɔ á na zu luguru gwaaru á ma kwəli á nɔɔna jara wunl te tún. ¹⁵ Á nan maŋl sí á kwaanl á tɔɔl Wɛ kwər-ywəŋə kalu na pai nɔɔna dl Wɛ fɔɔl daanl tún, nɔnɛnɔ á na zu natra sí ku zəni á vəŋə jara wunl te tún. ¹⁶ Á taá jɔɔl-na wu-dɔdɔa dl Wɛ maŋa maama, nɔnɛnɔ á na ze tɔn-tu kum ba na ma kɔŋi cɔna tún, sí á cɔl á titɔ dl wo-lwaanu tu sutaanl cɔ-dɛɛra yam na jɔɔl minə tún, sí á wanl á pa ya maama dwe.

¹⁷ Ma-na Wɛ na vrɔ abam ɔwɔl te tún á ma cɔl á titɔ, nɔ luguru yu-kwəli mu á pugə á yuu nɔ jara wunl te. Á ma-

na We taani dum á ma wəli á tɪtɪ, ni su-zɔɔ te, We Joro kum na ki abam juɲa ni tɪn. ¹⁸ Á ki-na wəənu tum kuntu maama di We-loro si We zəni abam. Á taá warɪ We maɲa maama ni DL Joro kum na pɛ abam dam te tɪn. Taá juɲi-na á tɪtɪ, si á vɔ á wu lanyɪrani, si á taá loori We DL nɔɔna bam maama ɲwaani. ¹⁹ Taá loori-na We á pa amu di, si a na puri a ni si a ta taani, si DL pa-ni taani dɪlu a na wú ɲɔɔni tɪn, si a daari a na baari a brɪ nɔɔna DL kwər-ywəɲə kam, si a pa ba lwarɪ DL cɪga kalu ya na səgi tɪn. ²⁰ Ku yi kwər-ywəɲə kam kuntu ɲwaani mu We tɪɲi-ni si a taa brɪ nɔɔna. Ba nan ki-ni puuna digə ni a na brɪ-ka tɪn ɲwaani mu. Nan taá loori-na We si DL zəni-ni, si a taa wai a tɔɔli-ka di baari ni ku na maɲi si a taa ki te tɪn.

Tiim kwərə

²¹ Amu nan lagi si abam lwarɪ amu labaarɪ di a na wura a ki kulu tɪn mu. Kuntu ɲwaani a lagi a tɪɲi dí ko-bu-sono Tisiki si o ba abam te, si o fɔɲi o ta amu labaarɪ maama di abam. Wuntu tɪɲi o pa dí Yuutu Zezi di yawala mu. ²² Amu lagi si o pa abam lwarɪ dɪbam labaarɪ, si ku pa á bɪcara pəni tɪga ni.

²³ Dí Ko We di dí Yuutu Zezi Krisi wú pa dí ko-biə bam maama yazurə, si ba taa juɲi da-sono di wu-dɪdua.

²⁴ We wú pa balu maama na juɲi dí Yuutu Zezi Krisi sono kulu na ba ti tɪn yu-yoɲo.

kuri. ¹⁷ Badonnə bam nan tɔɔli Zezi kwərə kam si ku pa ba titi mu kamunni, si ba ba jigi wu-porjo. Ba nan buŋi si ba pa amu yaara yam mu tiini ya puli, a na wu puuna digə ni tun ŋwaani. ¹⁸ Ku nan ba cɔga. A ta jigi wupolo di ba maama na jigi Zezi Krisi kwərə kam ba tɔɔli ba bri nɔɔna te tun. Ba na tɔɔli-ka di wubuŋ-laaru naa wubuŋ-balwaaru di, ku yi Zezi kwərə kam mu ba tɔɔla.

Amu nan ta tiini a jigi wupolo, ¹⁹ beŋwaani amu ye ni We wú jorŋi-ni Dl yagi, abam na loori-Dl á pa-ni yi Zezi Krisi Joro kum di zəni-ni tun ŋwaani. ²⁰ Amu nan tiini a jigi tɔna ni a bá ki woŋo kulu na wú pa a na a cavura tun. Ku na yi lele kuntu di maŋa maama, aá ta jigi pu-dia, si a na ŋwi naa a na tɔga, si Zezi Krisi na zulə a ŋwɔa kam maama wuni. ²¹ Ku na yi amu, a ŋwi Zezi Krisi ŋwaani mu. A nan na tigi di, kuú ta jigi nyɔɔri ku pa-ni. ²² Amu nan ta na ŋwi lugu baŋa ni, a tituŋi dɔm wú wani di wəli nɔɔna lanyirani. Kuntu tun, a yəri a na wú twəri kulu si a daari kulu. ²³ Wəənu tuntu tile mu jigi-ni ti pa a yəri a na wú li kulu tun. Kulu na jigi fra ku pa-ni tun mu yi si a yagi lugu baŋa, si a daari a vu Zezi Krisi te a taa wura. Kuntu wú tiini ku taa lana. ²⁴ Ku daari, a ta na wu lugu baŋa ni, kuú ta jigi zənə zanzan ku pa abam. ²⁵ A ye ni kuntu yi cɔga mu, yi ku pɛ a lwarɔ ni ku maŋi si a ta wu lugu baŋa ni. Amu wú ta wu abam maama tee ni, si ku pa á fɔgi á tɔgi We cɔga kam, si á taá jigi wupolo ka ŋwaani. ²⁶ Kuntu tun, amu na joori a ba a wu abam tee ni, kuú pa á tiini á taá zuli Zezi Krisi di wupolo amu yagim dɔm ŋwaani.

²⁷ Woŋo kulu yirani na jigi kuri tun mu yi si á pa á tituŋa maama taa tɔgi di Zezi Krisi kwər-ywəŋə kam na bri te tun. Kuntu, amu na nɛ cwəŋə si a ba abam te, naa a na wu nɛ, a ta wú lwarɔ ni abam zigi kəŋkəŋ di wubuŋ-didwi, yi á wəli daani á kwaana á tuŋa, si ku pa nɔɔna ki ba wu-didua di We kwər-ywəŋə kam. ²⁸ Á yi se si á duna bam pa fuuni zu abam di funfun di. Á na jigi baari, kuú bri ni bantu wú ba ba cɔgi yi abam na vrɔm. We titi mu wú pa ku ki kuntu. ²⁹ We na pɛ abam yu-yorjo kulu tun, ku dai si á se Zezi Krisi di á wu-didua yirani má, ku yi si á kwəri á na yaara di mu o ŋwaani. ³⁰ Abam dɛen nɛ amu na yəni a yaari te a tuŋi We ŋwaani, yi á ta kwəri á ni ni ku yi kuntu mu di zɔm maama. Abam di laan nan wəli di amu á wu yantu yaara yam wuni mu.

Zezi Krisi na tu o titi te tun

2 Abam na ŋwi di Zezi Krisi tun mu pai á jigi baari. O sono kum maa pai á jigi wu-zuru. We Joro kum mu wu abam wuni, ni ku na wu Zezi nɔɔna bam maama wuni te tun. Á maa jigi da-ŋwaŋa di sono. ² Ku na suuni ku yi kuntu tun, a loori abam si á taá jigi wubuŋ-didwi mu daani di sono didua, si á daari á taá jigi nidua di wu-didua. Abam na ki kuntu, kuú pa a taa tii-

ni a jigi wupolo. ³ Á yi zanɔ á ki kulukulu di kamunni si ku pa á titi na zulə. Nan tu-na á titi á pa daani, si á taá nii ni nɔɔnu maama dwe abam. ⁴ Nɔɔnu maama maŋi si o buŋi o na wú zəni o doŋ te tun mu, ku dai si o taa beeri o titi zənə yirani. ⁵ Á wubuŋa yam maŋi si ya taa yi nɔnɛni Zezi Krisi wubuŋa yam mu.

⁶ Wuntu nan maŋi o jigi We nyunyugu mu.

O didaani Baŋa-We yi bidwi mu,

yi o wu buŋi ni kuntu yi woŋo kulu o na maŋi si o ja-ku kəŋkəŋ si o di We taa mai daani tun.

⁷ O nan tinji wəənu tuntu maama daa ni mu,

yi o daari o ba o ji nabiinu.

O yi tintuŋu.

⁸ O na tu o ŋwi di nabiinə kuntu tun,

o dɛen tu o titi yi o se We ni o ba o ti.

Ku nan dai tuuni di tuuni,

ku yi ba pag-o tuun-dagara baŋa ni mu ba gu.

⁹ Kuntu ŋwaani mu We laan pɛ Zezi yuu tiini ku zanɔ wɛeni di zulə,

yi Dl daari Dl pa-o yiri dɔlu na dwe yira maama tun.

¹⁰ Mu ku kuri maŋa wú ba,

yi balu maama na wu weyuu ni naa tɔga baŋa ni naa tɔga kuri ni tun maŋi si ba kuni doonə ba zuli Zezi o yiri dɔm ŋwaani.

¹¹ Ba maama wú ta di ba niə jaja ni,

Zezi Krisi mu yi ba Yuutu.

Kuntu wú pa o Ko We na zulə lanyirani.

Dí na maŋi si dí pa pooni taa wu lugu baŋa ni te tun

¹² Kuntu ŋwaani, a cilon-sonnu-ba, abam dɛen na maŋi á se amu zaasim dɔm maŋa kalu amu ya na wu á tee ni tun, á nan ta maŋi si á se á dwəni lele kuntu a daa na təri abam tee ni di tun. Taá kwarɔ-na We lanyirani di ya-sɔ, si á kwaani á tuŋi á pa vrɔm dɔlu á na nɛ tun ja kuri. ¹³ Beŋwaani We mu yəni Dl tuŋi abam bicara ni, Dl pa á beeri kənə yalu na wú poli Dl wu, yi Dl pa á wani-ya á ki. ¹⁴ Woŋo kulu maama á na lagɔ á ki tun, si á yi taá puuna naa á magi kantɔɔ ku baŋa ni. ¹⁵ Kuntu mu á wú ta jigi cɔga We tee ni, yi á jigi wu-porjo. Á wú ta yi We biə balu na ba jigi wo-ɔŋə, yi á zuuri nɔn-balwaaru tɔlu wubuŋa na ba tɔgi cwəŋə tun titari ni. Á wú ta yi ni pooni á pa lugu baŋa nɔɔna ni calɔwɔ te, ¹⁶ di á na nɔɔni We taani dɔlu na pai ŋwɔa á bri nɔɔna tun. Á na ki kuntu doŋ, kuú bri ni a na ce a tuŋi We tituŋa yam abam ŋwaani te tun wu jigi kafɛ, yi aá ta jigi wupolo di abam de dɔm Zezi Krisi na wú joori o ba tun.

¹⁷ Abam na ki á wu-didua á se Zezi tun nɔni di á kwe woŋo mu á ma kaani Baŋa-We yi ku poli Dl wu. Amu na maŋi a lagɔ a ga a ŋwɔa mu di, aá se si ka wəli abam kaanɔm dɔm ni We yigə ni. Di ku di, aá ta jigi wupolo, yi abam di wú wəli di amu á taá jigi wupolo.

¹⁸ Kuntu, ku maŋi si abam di ta jigi wupolo lanyirani, si amu di weli di abam a ki wupolo.

Pooli lagi o tunji Timoti di Epafroditi Filipi tiina tee ni

¹⁹ Dibam Yuutu Zezi na se, amu buŋi si a tunji Timoti si o ba abam te lele. Kuntu, o na joori o ba amu te, o o pa-ni abam labaar si a daa yi ta jigi li. ²⁰ Nɔɔn-nɔɔn daa tɛri amu tee ni, o na jigi a wubuŋa yam don, si o suni o taa ye abam zɛnɛ ni ni, ku na dai Timoti yirani. ²¹ Balu maama na daari tun beeri ba titi wɛɛnu yirani mu, yi ba yigɛ tɛrɛ di wɛɛnu tulu na yi Zezi Krisi nyum tun. ²² Ku nan na yi Timoti, abam maŋi a ye o wu na tɔgi ciga te tun. O dɛɛn tɔgi di amu o tɔɔli We kwɛr-ywɛnɛ kam, nɛnɛni bu na tɔgi di o ko o tunji te tun. ²³ Kuntu mu a buŋi si a tunji o abam tee ni maŋa kalu a na wu lwarɛ ba na wu di a taani dɛm te tun. ²⁴ Amu nan jigi tɛna di di Yuutu wum ni ba a puri-ni ba yagi lele, yi a laan ba abam te.

²⁵ Amu buŋi ni ku maŋi si a tunji di ko-bu Epafroditi si o joori o ba abam te. O tɔgi di amu yi di tunji We titiŋa, yi di kwɛri di na cam ya baŋa ni. Wuntu mu yi abam tintuŋu wulu a na li si o ja zɛnɛ o ba o pa-ni a yaara yam wuni tun. ²⁶ Abam fra maa jig-o yi o lagi si o daa na abam. O wu ya cɔgi di a na ni ni o ya ba jigi yazurɛ tun. ²⁷ Ku yi ciga mu ni o ya ba jigi yazurɛ, yi o ga flun si o ti. We nan duri o ŋwaŋa. Ku nan dai wuntu yirani ŋwaŋa mu Di duri. We duri amu di ŋwaŋa, di Di na pɛ o wɛri yi a wu daa wu cɔgi zanzan tun. ²⁸ Kuntu ŋwaani mu a tiini a kwaani a lagi si o yi abam te lila, si a ta a jigi wupolo di a na wu joori a na-o tun, si amu di liɛ yam laan ti. ²⁹ O na tuɛ, si a jeer-o lanyirani di wupolo zanzan, o na yi di ko-bu di Yuutu Zezi ŋwaani tun. Ku maŋi si a ta a zuli nɔɔna balu na nyi nɛnɛni wuntu te tun. ³⁰ Bɛŋwaani o ya gɛ flun mu si o ti Zezi Krisi titiŋa yam ŋwaani. O dɛɛn lagi o ga o ŋwɛa di o na lani abam yuu ni si o taa tunji o weli-ni tun ŋwaani mu.

We na wu pa n na ciga Di tee ni te tun

3 A ko-biɛ-ba, kulu na daari si a ta a weli da tun, a ta a jigi wupolo di a na ŋwɛ di di Yuutu wum tun. A na maŋi a pupuni kulu a ma bri abam tun, ku ba camma si a ta joori a bri-ku abam, si ku want ku ci abam wo-lwaanu wuni. ² Fɔgi-na a ci a titi di kɛm-balwaaru tiina balu na kwaani si ba taa goni nɔɔna yira ba yagi tun. Bantu nyi di kakuri mu. ³ Dibam nan mu yi balu na yi We nɔɔna ciga ciga, yi ku dai ni di na goni di bɛkɛri tun ŋwaani, ni bantu na bri te tun. Dibam mai We Joro kum dam mu di zuli We, yi di jigi wupolo di Zezi Krisi na ki kulu o pa dibam tun, yi di ba tugi cullu tulu na bri ni nɔɔna yira gonim mu jigi kuri ku pa We tun. ⁴ Lugu baŋa cullu tum ya na jigi kuri, amu titi ya wu want a tugi-ti. Nɔɔnu nan na buŋi ni o jigi bura si o tugi lugu

baŋa cullu tum, amu ya jigi bura a dwe. ⁵ Amu dɛɛn na yi da nana tun, mu ba goni-ni ni ni dibam Zwifɛ cullu tum na bri te tun. A yi Yisurayeli tu mu, yi a nuni Benzamen dwi dɛm wuni. Amu suni a yi Zwifu mu. Zwifɛ bam mu lugi-ni. Ku nan na yi We cullu tum tɔgum, amu dɛɛn wu Farizian tiina kɔgɔ kum wuni mu. ⁶ Ku na yi We titiŋa yam laŋa ni, amu dɛɛn kwaani a tunji lanyirani di a na bɛɛsi Zezi kɔgɔ kum nɔɔna bam te tun. Ku nan daa na yi We cullu tum sɛɛm, a dɛɛn sɛ-ti di ciga yi tusim tɛrɛ.

⁷ A dɛɛn pai wɛɛnu tum kuntu maama jigi kuri mu ti pa-ni. A laan nan buŋi a lwarɛ ni ti yi kafe mu a yigɛ ni, di a na sɛ Zezi Krisi tun ŋwaani. ⁸ Ku suni ku yi ciga, wɔŋo kulu maama a na jigi tun, a nii-ku ni ku yi kafe mu a yigɛ ni, a laan na lwarɛ Zezi Krisi wulu na yi a Yuutu tun ŋwaani. Kuntu tiini ku jigi kuri ku pa-ni ku dwe wɔŋo maama. Wuntu ŋwaani mu a kwe wɔŋo maama a yagi daa ni. A nii ti maama ni weeru mu a yigɛ ni, si a want a sɛ Zezi Krisi si a taa tɔg-o di a wu maama, si ku pa a taa yi o nɔɔnu. ⁹ Kuntu tun, amu wu na ciga We tee ni a na ki a wu-didua di Zezi Krisi tun ŋwaani, ku daa dai a titi titiŋa di a na tɔgi We cullu tum tun ŋwaani. Ku nan yi We titi mu pai a jigi ciga di a na ki a wu-didua di Zezi tun ŋwaani. ¹⁰ Wɔŋo kulu amu na tiini a lagi tun yi si a lwarɛ Zezi Krisi mu, si a kwɛri a lwarɛ dam-fɔɔ kulu We na mɛ Di bi-o Di pa o yagi tuuni tun, si a daari a tɔgi a na o yaara yam don, si a taa nyi did-o o na sɛ o ti nabiina ŋwaani tun. ¹¹ Kuntu tun, amu di jigi tɛna si We wu pa a bi a yagi tuuni.

Di maŋi si di kwaani di vu yigɛ mu si di joni pɛɛri We tee ni

¹² Ku nan dai ni a maŋi a yi wɛɛnu tulu a na lagi si a yi tun. Ku nan dai ni a bicari fɔgi di kwɛ fasi yi lwarum daa tɛrɛ. Amu nan kwaani a janji mu a ve yigɛ, si a laan want a joni pɛɛri Zezi Krisi tee ni. Ku yi kuntu ŋwaani mu o joni-ni si a taa yi o nɔɔnu. ¹³ A ko-biɛ-ba, a ba buŋi ni a maŋi a yi si a joni pɛɛri dɛm. A nan na ki kulu tun, a yɛni a li wɛɛnu tulu na maŋi ti kɛ tun mu a wubuŋa ni, yi a daari a kwaani si a vu a yi wɛɛnu tulu na wu a yigɛ ni tun. ¹⁴ Kuntu, amu kwaana si a yɔɔri a duri a vu a yi kweelim je mu, si a joni pɛɛri dɛm We tee ni. Pɛɛri dɛm kuntu mu yi ŋwɛa kalu We na bɛŋi-ni si a ba a joni Di kɔŋɔ ni Zezi Krisi ŋwaani tun.

¹⁵ Ku na yi dibam balu wubuŋa na bigi di We cwɛnɛ tɔgum tun, ku maŋi si dibam maama sɛ ni amu na tagi te tun yi ciga mu. Abam badaara wubuŋa nan na dai kuntu don, We wu pa a lwarɛ wɔŋo kulu na yi ciga tun. ¹⁶ Di ku di, ku maŋi si di yɔɔri di ta a tɔgi cwɛnɛ kalu di na maŋi di lwarɛ ni ka yi ciga tun mu.

¹⁷ A ko-biɛ-ba, ku maŋi si a ta a lɛni amu na ki te tun mu, si a fɔgi a nii balu na tɔgi cwɛ-laa nɛnɛni di na bri abam si a ta a tɔgi te tun. ¹⁸ A lagi si a joori a bri abam wɛɛnu tulu a na maŋi a ta di abam kuni zanzan tun mu.

Ku maa pai a yi-na nuŋə di liə yalu a na jigi abam ŋwaani tun. Ku yi ni nɔɔna zanzan mu wu abam wuni ba tituŋa na bri ni ba culi Zezi Krisi tuun-dagara kam mu. ¹⁹ Ba yəni ba lagi wəənu tulu fra na jigi-ba tun mu ku dwe Wε. Ba maa jigi wupolo di kulu na yi ba cavura tun, yi lugu baŋa wo-yɔɔru wubuŋa jigi-ba. Ba kweelim je ni Wε wú cɔgi-ba mu. ²⁰ Ku nan na yi dɔbam, dí kugu je wu Wε-sɔŋɔ ni mu. Dɔbam cəgi dí Yuutu Zezi Krisi si o nuŋi dáani mu o ba. Wuntu mu vɔ dɔbam lwarim wuni. ²¹ O na tuə, o laan wú pa dɔbam lugu baŋa yira yalu na bwəmmə tun ləni ya taa nyi di o titi yira yam te. Yantu yi Wε-sɔŋɔ nyim mu, yi ya jigi paari-zulə. Oó ma o dam-fɔɔ kulu na pai o wai woŋo maama tun o ma ki kuntu.

Zezi kɔɔ kum nɔɔna na maŋi si ba ki te tun

4 A ko-biə-ba, a soe abam lanyirani yi á fra jigi-ni. Abam pai a jigi wupolo, yi á ta wú pa a yuu zəŋi Wε yigə ni. A cilon-sonnu-ba, kwaan-na á zigi kəŋkəŋ dí Yuutu tɔɔim dim wuni.

² A nan loori Evodi di Sintisi lanyirani, si á taá jigi wubuŋ-dɔdwi á na se dí Yuutu wum tun ŋwaani. ³ A loori nmu di, wulu na yi a doŋ tintuŋɔ cɔga cɔga tun, si n zəni kaana bantu si ba taa se daani, beŋwaani ba deen tɔɔi di amu yi dí tiini dí tuŋi dí tɔɔi Wε kwə-ywəŋə kam, di Klɔman di balu maama na tɔɔi di amu ba tuŋi tun. Wε maŋi DL pupuni bantu yira DL ŋwɔ tɔɔ kum wuni.

⁴ Taá ki-na wupolo maŋa maama á na ŋwi di dí Yuutu wum tun ŋwaani. A ta lagi a joori a ta ni, á taá ki wupolo. ⁵ Pa-na nɔɔna maama lwarɔ á lanyirani wum ni ni, si dí Yuutu wum maa buɔni lele. ⁶ Yi zaŋi-na á taá liə di kulokulu. Woŋo maama wuni si á taá warɔ Wε, á bri-DL kulu á na lagi tun si DL zəni abam, si á kwəri á taá ki DL le maŋa maama. ⁷ Kuntu mu Wε wú pa á bɔ-cara taa zurə, si ku dwəni nabiinə na wú wani kulu ba lwarɔ tun. Ku maa pa kulokulu bá wani ku cɔgi á bɔ-cara di á wubuŋa maama, abam na ŋwi di Zezi Krisi tun ŋwaani.

⁸ A ko-biə-ba, kulu a na lagi a ma a guri tun, á taá jigi wəənu tulu na lana yi ti maŋi di zulə tun wubuŋa: ku na yi woŋo kulu maama na yi cɔga tun, naa woŋo kulu na jigi zulə tun, naa woŋo kulu na maŋi tun, naa woŋo kulu na ba jigi tusim tun, naa woŋo kulu na poli nɔɔna wuru tun, naa woŋo kulu na jigi tiə nɔɔna tee ni tun, si á taá jigi-na wəənu tum kuntu wubuŋa.

⁹ Á taá ki-na wəənu tulu amu na bri abam yi á se-ti tun, ku na yi á na ni kulu a na taga, yi á na kulu a na ki tun. Á na siɔni á ki kuntu, Wu-zuru Tu Baŋa-Wε wú ta wu á tee ni.

Pooli ki Filipi tiinə bam le ba na zən-o tun ŋwaani

¹⁰ A na ŋwi di dí Yuutu Zezi tun, amu tiini a jigi wupolo, beŋwaani ku daani zanzan yi abam daa wu guli a gulə si á wəli-ni, yi lele kuntu á laan zəni-ni. Ku nan dai ni abam ba jigi a wubuŋa mu ya, ku yi á wu nɛ cwəŋə mu si á wəli-ni. ¹¹ A na tagi kuntu doŋ tun, ku dai ni a na ge woŋo tun ŋwaani. Woŋo maama wuni, amu mi si a taa jigi wupolo di kulu a na jigi tun. ¹² Yinigə na jigi-ni, amu ye a na wú ja a titi te. A jɔjɔru nan na daga di, a ta ye a na wú ki te. Woŋo maama wuni, amu ye a na wú ki te si a taa jigi wupolo. A na jigi a di a wubuŋa naa kana na jigi-ni, a jɔjɔru na daga naa ti na muri, amu ta ye a na wú ki te si a taa jigi wupolo. ¹³ Amu wai wəənu tum kuntu maama a ki, Zezi Krisi na pa-ni dam tun ŋwaani mu. ¹⁴ Di kuntu di, á ki lanyirani di á na zəni-ni a yaara yam wuni tun.

¹⁵ Abam Filipi tiinə titi di ye lanyirani ni, maŋa kalu a na puli a wura a tɔɔi Wε kwə-ywəŋə kam a bri abam yi a laan nuŋi Masduani ni tun, ku yi abam yirani mu wəli-ni. Zezi kɔɔ kudoŋ daa tərə ku di na pɛ amu woŋo, ku na dai abam yirani. ¹⁶ A deen na wu Tesaloni ki ni tun, abam tuŋi a na lagi zənə yalu tun á pa-ni, yi ku dai kuni bɔdwi yirani. ¹⁷ Ku nan dai ni amu lagi si a taa joŋi abam pɛera yam má mu, ku yi nyɔɔri dilu abam na wú na Wε tee ni ya ŋwaani tun mu pɛ a jigi wupolo. ¹⁸ Amu joŋi pɛera yalu maama abam na pɛ amu tun ku ja gaali. A joŋi pɛera yalu á na ki Epafroditi juŋa ni si o ja ba o pa-ni tun, yi kulokulu daa wu muri-ni. Abam pɛera yam nyi di woŋo kulu á na mɛ á kaani Baŋa-Wε yi ku lwəm ywəmmə tun mu. Wε nan joŋi á kaanum dim di wupolo. ¹⁹ Amu Tu Wε wú pa abam kulu maama á na ge tun Zezi yiri ŋwaani, DL na jigi wo-laaru tulu na tiini ti dagi yi ti jigi paari-zulə tun.

²⁰ Wε dilu na yi dɔbam Ko tun maŋi di zulə mu maŋa maama. Amina.

²¹ Jɔɔni-na Wε nɔɔna balu na ŋwi di Zezi Krisi tun maama á pa-ni. Dí ko-biə balu na wu amu tee ni tun di jɔɔni abam. ²² Wε nɔɔna bam maama jɔɔni abam, ku na fɔɔi ku dwe didi balu na zuuri Rom Pa-faru wum sɔŋɔ ni tun.

²³ Dɔbam Yuutu Zezi Krisi wú pa abam maama yu-yoŋo.

Kolɔsi

Tɔɔɔ kulu Pooli na pupuni o pa Kolɔsi tiinɛ tun na brɛ dɔbam kulu tun mu tuntu

Pooli deen pupuni tɔɔɔ kum kuntu o pa We nɔɔna balu na zuuru Kolɔsi ni tun mu. Kolɔsi deen yi lugu kulu ba na bæi ni Azi-balaŋa tun wu tɔɔ dɔdua mu. Ku yi nɔɔɔni kilometra biə-yale mu te di Efezi. Ku nan dai Pooli tɔɔ mu tɔɔli We kwərə di ba, ku yi Epafrasɔ wulu na yi Kolɔsi tu tun mu tɔɔli We kwərə di ba, yi ba se Zezi Krisi (Kolɔsi 1:7 di 4:12).

Maŋa kalu Pooli na wu puuna digɛ ni Rom ni tun (Kolɔsi 4:3), mu Epafrasɔ ve o te o ta o brɛ-o nɔɔna badaara na jaani vwan zaasum ba zu Kolɔsi tiinɛ bam wuni, yi ba brɛ ni, nɔɔɔ na lagɛ si o na vrɔm lwarɔm wuni, o maŋi si o taa zuli wo-yɔɔru si o daari o se ti ni mu. Ba ta ma wi, ku yi fɛfɛn mu si ba se cullu tɔɔara mu, si ba daari ba pa ba go-ba ni Zwifə cullu tum na brɛ te tun, si ba kwəri ba se cullu tɔɔ na brɛ ni n wu maŋi si n di kuntu naa n nyɔ kuntu tun.

Kuntu ŋwaani mu Pooli pupuni tɔɔɔ kum o pa-ba, si o maa brɛ-ba kwərə kalu na yi cɔga tun, si ba yi se vwan karanyɔna tiinɛ bam. O ma ta di ba ni, Zezi na vrɛ-ba tun, ba sɔni ba na vrɔm fastɔ mu, si cullu mu bá wani ti vrɛ nɔɔna ti yagi. Ku yi Zezi Krisi ŋwaani mu Baŋa-We ki lugu, wum mu yi wonjo maama yigə tu, yi ku yi wuntu ŋwaani mu We ta wú vrɛ nabiinɛ DL yagi. Ku yi n na ki n wu-dɔdua di Zezi mu ní na vrɔm (pɔɔɔɔm 1-2).

Pooli ma daari o pupuni o brɛ-ba, ba na wú ta ŋwi te ŋwi-duŋa kalu We na pɛ-ba Zezi Krisi ŋwaani tun wuni, si kulu maama ba na wú ki tun taa yi ba Yuutu Zezi yiri ŋwaani (pɔɔɔɔm 3-4).

Pooli deen tunɔ Tisiki di Onisim mu, yi ba ja tɔɔɔ kum kuntu ba vu ba pa Kolɔsi tiinɛ bam.

1 Amu Pooli wulu We na kuri di DL tɔɔ wubuŋa si a taa yi Zezi Krisi tɔɔtɔŋu tun mu pupuni tɔɔɔ kuntu, yi dí ko-bu Timoti tɔɔ o wəli-ni. **2** Dí pupuni si dí pa abam balu na yi We nɔɔna yi á zuuru Kolɔsi ni tun. Abam mu yi dí ko-biə balu na ki á wu-dɔdua di Zezi Krisi tun.

Dí Ko We wú pa abam yazurə di yu-yonjo.

Pooli na ki We le ba ŋwaani te tun

3 Maŋa maama dɔbam na yəni dí loori We dí pa abam, dí taá ki DL le mu abam ŋwaani. Duntu mu yi dí Yuutu Zezi Krisi Ko. **4** Bɛŋwaani dɔbam ni abam na jɔɔ wu-dɔdua di Zezi yi á kwəri á soe We nɔɔna bam maama te tun. **5** Bɛŋwaani, abam na de yigə á ni We kwərywəŋə kam tun mu pɛ á jɔɔ tɔna ni á wú na wənu tɔli We na tiŋi DL sɔɔɔ ni abam ŋwaani tun. We kwərywəŋə kam kuntu mu yi kalu na sɔni ka yi cɔga tun. **6** DL kwərywəŋə kam kuntu laan jagɛ ka yi lugu baŋa je maama yi ka kwe nɔɔna lanyranɔ, ni ka na jagɛ ka yi abam te yi ka kwe abam te tun. Ku zigi maŋa kalu á na puli á ni We kwərə kam yi á lwarɔ We zaani dɔm na sɔni di yi cɔga te tun. **7** Ku yi Epafrasɔ deen mu brɛ abam We cɔga kam kuntu. Wuntu mu yi dɔbam ko-bu-sono, yi o tɔɔ di dɔbam o tunɔ di o wu maama o pa Zezi Krisi abam

ŋwaani. **8** Wuntu ta mu tagɛ o brɛ dɔbam We Joro kum na pɛ abam jɔɔ da-sono te tun.

9 Kuntu ŋwaani mu dí yəni dí wari We maŋa maama dí pa abam, ku na puli maŋa kam dí na ni á wonjo kuntu tun. Dí loori-DL si DL pa á taá ye DL wubuŋa na lagɛ kulu tun, si DL daari DL pa á na swan di yəno maama ni DL Joro kum na pa te tun. **10** Kuntu, abam laan wú wani á tɔɔ cwəŋə si ku maŋi di dí Yuutu wum na lagɛ te tun, si ku pa o wu poli á tɔɔŋa maama ŋwaani. Dí loori We si DL wəli abam si á taá ki tɔɔŋa-dwi təri təri lanyranɔ, si á fɔɔ á lwarɔ We á wəli da. **11** Dí nan ta loori We, si DL ma DL dam-fɔɔ kulu na dwe maama tun DL wəli abam si á wani á fɔɔ á zigi kəŋkəŋ, si á kwəri á taá jɔɔ wu-zuru, si á taá kwaani á ve yigə wonjo maama wuni. **12** Á taá ki dí Ko We le di wupolo, bɛŋwaani duntu mu pɛ abam cwəŋə, si á tɔɔ á na wo-laaru tɔli DL na tiŋi si DL pa DL nɔɔna bam tun jəgə kalu na yi pooni tun wuni. **13** Dí Ko We mu li dɔbam lim wuni, si wo-lwaanu daa yi taa wai dɔbam. DL ma daari DL pa dí zu DL tɔɔ Bu-sono kum paari dɔm wu. **14** Ku nan yi DL Bu Zezi mu kwe o ŋwɔ o ma ŋwi dí lwarɔm jɔni, o pa We yagi-di DL ma se dɔbam.

Zezi na yi wulu di o na tunji kulu tun

¹⁵ Zezi yi Baŋa-We dilu nabiinā na ba nai tun nyinyugu mu. O yi We Bu-dua mu. Wuntu maŋi o wura mu ku loori wāenu tilu maama We na ki tun. ¹⁶ We de wuntu ŋwaanl mu DL ki wāenu maama, wāenu tilu maama na wu weyuu ni di tɔga baŋa ni tun, tilu nɔɔna na nai di tilu ba na warl ba nai tun, ku na yi malesl di wāenu tilu maama na jigi dam yi ti di paarl nabiinā baŋa ni tun. We de Zezi ŋwaanl mu DL ki ti maama, si ku pa o na zulā ti baŋa ni. ¹⁷ Zezi maŋi o wura mu pulim ni yi kulukulu daa ta tārē. Ku yi wuntu mu pal woŋo maama zigi ku jægā ni lanyranl. ¹⁸ Wuntu mu yi o nɔɔna bam yuutu, yi ba kɔɔɔ kum nyi di o yira yam. Wum mu puli o kɔɔɔ kum kuri. Ku yi Zezi mu de yigā o bi o yagi tuuni. Ku ma pa o yi yigā tu woŋo maama wuni. ¹⁹ Beŋwaanl ku yi We titi wubuŋa mu lagi si DL Bu Zezi taa nyi di DL titi fasti. ²⁰ We li wubuŋa mu, si DL da DL Bu wum ŋwaanl DL pa wāenu maama joori ti fɔgi daant di DL. DL Bu Zezi na tigi tuun-dagara kam baŋa ni yi o jana nunji tun mu pē wāenu maama joori ti fɔgi daant di We, ku na yi lugu baŋa wāenu di weyuu wāenu maama.

²¹ Ku nan na yi abam, abam deen baŋwe di We, á yi We duna mu. Abam wubuŋa di á tituŋa maama deen lagi wo-lwaanu yuranl mu si á taá kɔa. ²² Ku daarl lele kuntu, We laan pē á fɔgi daant di DL, DL Bu wum na jigi nabiinu yi o daarl o ti tun ŋwaanl. We ki kuntu si á wani á ba á zigi DL yigā ni di wu-pono mu, si á taá yi nɔɔn-ŋuna balu na ba jigi wo-lɔɔɔ tun. ²³ Abam nan maŋi si á taá tɔgi We ciga kam di á wu-didua, si á zigi kəŋkəŋ. Á wu maŋi si á pa á wubuŋa ləni di tina yalu á na jigi We kwər-ywəŋə kam ŋwaanl tun. DL kwər-ywəŋə kam kuntu mu yi kwərə kalu abam na maŋi á ni yi ba tɔɔl-ka ba brl lugu baŋa nɔɔna maama tun. Amu Pooli nan yi We tintuŋu si a taa tɔɔl DL kwər-ywəŋə kam kuntu mu.

Pooli na tunji Zezi nɔɔna bam ŋwaanl te tun

²⁴ Amu jigi wupolo di a na yaarl te abam ŋwaanl tun. Ku na cē a yira ni te tun, ku nyi ni Zezi Krisi na yaarl te tun mu. A yaarl yaara yalu na daarl si di yaarl Zezi tituŋa yam ŋwaanl tun mu, si ku zəni o nɔɔn-kɔɔɔ kum na nyi di o yira yam tun lanyranl. ²⁵ We tunji-ni si a taa tunja a pa-ba mu. Tituŋi dum kuntu mu yi si a kwaanl a tɔɔl We kwərə kam maama a brl abam. ²⁶ Ku na zigi pulim ni tun, We ciga kam kuntu deen səgi mu nabiinā tee ni, yi We laan pa balu na yi DL nɔɔna tun ba ba lwarl-ka. ²⁷ Ku yi We titi wubuŋa mu lagi si DL pa ba lwarl DL ciga kam kuntu. DL lagi si lugu baŋa dwi maama tiinā mu lwarl DL ciga kam na tiini ka jigi lam di zulā te tun. We ciga kalu deen na səgi yi ka laan ba ka lwarl jaja tun mu yi si Zezi Krisi wu abam bicara ni, yi

ku pa á jigi tina ni á wú na paarl-zulā We tee ni.

²⁸ Kuntu ŋwaanl dibam yəni di tɔɔl Zezi Krisi kwərə mu di brl nɔɔna maama, yi di kaant-ba di swan yalu We na pē dibam tun, si di pa ba maama laan wani ba ba ba zigi We yigā ni, ni balu wubuŋa na buga di Zezi Krisi tɔgum dum tun. ²⁹ Kuntu mu amu nan tiini a kwaanl a tunja. Ku nan yi Zezi dam-fɔɔɔ kum o na pē-ni tun mu pal a jigi dam a ma a tunji kuntu.

2 Amu lagi si abam lwarl a na tiini a tunji te abam ŋwaanl, ku wəli di We nɔɔna balu na wu Lawodise ni, di nɔɔna zanzan balu yi ta na wu nē amu tun di ŋwaanl. ² Amu tiini a kwaanl kuntu, si ku pa We nɔɔna bam maama wani ba taa jigi baarl mu, si ba daarl ba taa ŋwi daant di sono. Kuntu wú pa ba zigi lanyranl di ba na tiini ba lwarl We ciga kam te tun, si ba lwarl We ciga kalu ya na səgi tun, yi ciga kam kuntu mu yi Zezi Krisi titi. ³ Wuntu mu yi wulu na pal nɔɔna lwarl swan di yəno kulu maama na yi We nyum, ti na jigi kuri zanzan yi ti səgi tun.

⁴ A nan tagi kuntu a brl abam, si á yi pa nɔɔn-nɔɔn ganl abam, di o na maŋi o nɔɔn swan taant te maama di. ⁵ Ku nan na yi amu na təri abam tee ni tun di, a wubuŋa maama wura di abam. Kuntu ŋwaanl ku pē-ni wupolo di a na lwarl ni á tɔgi cwəŋə yi á zigi kəŋkəŋ, á na jigi wu-didua di Zezi Krisi tun ŋwaanl.

Ŋwi-dunja kalu di na jigi Zezi ŋwaanl tun

⁶ Abam nan na sē si Zezi Krisi taa yi abam Yuutu tun, ku maŋi si á taá ŋwi did-o mu. ⁷ Nan fɔgi-na á zigi kəŋkəŋ ni tiu bunnu na zu tɔga te tun, si á daarl á kwaanl á taá jigi wu-didua did-o ni ba na maŋi ba za-asl abam te tun, si á taá ki We le zanzan maŋa maama.

⁸ Á nan cu á titi, si á yi pa nɔɔn-nɔɔn ganl abam di o swan yalu na ba jigi kuri tun. Yantu yi nabiinā wubuŋa yalu na tɔgi ba nabaara mu tun mu. Ya yi lugu baŋa nyum mu, si ya dal Krisi nyum. ⁹ Beŋwaanl, Baŋa-We na yi tite maama tun, Zezi Krisi di yi kuntu doŋ mu fasti. ¹⁰ Abam na ŋwi di Zezi tun, á maŋi á na We wo-laaru tum maama á jorji o tee ni. Wuntu mu te woŋo kulu maama na jigi dam nabiinā baŋa ni tun.

¹¹ Abam na ŋwi di Zezi Krisi tun, o li á wubuŋ-lwaanu tum maama mu, si ti daa yi taa jigi dam á baŋa ni. O na fɔgi o kwe abam kuntu tun, ku nyi di ba na goni bəkəri te tun mu. Ku nan dal ni nabiinā na goni te tun, ku yi Zezi Krisi ŋwaanl mu. ¹² Beŋwaanl, ba na miisi abam na wuni tun, ku brl ni ba ya ki abam di, nɔɔn Zezi Krisi na tigi yi ba ki-o te tun mu. Ku kwəri ku brl ni á joori á bi á na We ŋwi-dunja kam, beŋwaanl á jigi wu-didua di We na mē DL dam dum DL bi Zezi DL pa o yagi tuuni tun.

¹³ Abam deen ya ba jigi ŋwɔa We tee ni á na ki kəmbalwaaru tun ŋwaanl. Abam deen ya tɔgi á dal We nɔɔna á na dal Zwifə tun ŋwaanl. We laan nan pē á na DL

ηρω-duḡa kam á na ηρω dt Zezi tun ηwaanl. We nan yagi dlbam lwarum maama Dl ma ce dlbam. ¹⁴ Ba na pagl Zezi Krisi tuun-dagara baḡa nɪ tun, ku yl nɪnɛni ba pagl cullu tɔɔ kulu na brɪ nɪ dlbam kl dí cɔɔ tun mu. We brɪ nɪ tɔɔ kum kuntu daa ba jɔɔ kuri, yl dlbam lwarum dum maama ti. ¹⁵ Zezi mu wanl woḡo kulu maama na jɔɔ dam nabiinə baḡa nɪ tun, yl o cɔɔ tl maama dam. O tuunl dagara kam baḡa nɪ mu We mɛ Dl brɪ tɔɔ jaja nɪ o jɔɔ dam wəənu tum kuntu maama baḡa nɪ, nɪ tɔɔ na wanl o duna yl o ja-ba o vo te tun.

¹⁶ Kuntu ηwaanl, abam yl se si tɔɔ-tɔɔ pa abam culu dt á na di kulu naa á na nɔɔ kulu tun. Á yl pa tɔɔ-tɔɔ brɪ abam á na wú lɪ da yalu si ya taa yl candiə da naa can-duḡa de naa siun de ηwaanl tun. ¹⁷ Cullu tum kuntu daa ba jɔɔ kuri. Tɪ deen yl lulurɔ mu, si tɪ brɪ cɪga kalu na lagl ka ba tun. Cɪga kam kuntu nan mu yl Zezi Krisi. ¹⁸ Á yl se á pa tɔɔ balu na yaarl ba tɪtɪ yl ba zuli malesl dt vwan tu-n-tɪtɪ tun ganl abam. Ba yəni ba te ba wl, We mu brɪ-ba kuntu woḡo, yl ba wuburɔ nan dal We nyum. Ku yl ba zəḡi-n-tɪtɪ wuburɔ-kamunə mu ba jɔɔ, ku nan yl kafɛ mu. ¹⁹ Bantu nan daa ba ηρω dt Zezi. Wuntu mu yl dlbam Yuutu, yl dí ηρω did-o nɪnɛni tɔɔ yɪra na tɔɔ dt o yuu te tun. Zezi ηwaanl mu dí wəli daanl dt tunɔ, nɪ tɔɔ yɪra na jɔɔ tɔɔ dwi təri təri yl ya tɔɔ tɔɔ dɪdua te tun. Wuntu mu zəni dlbam yl dí ve yigə We cwəḡə kam wunl nɪ We na lagl te tun.

²⁰ Abam na se Zezi Krisi tun, ku nyl dt á tɔɔ did-o á tɪ mu te. Kuntu ηwaanl lugu baḡa wuburɔ-tɔɔ tum daa ba jɔɔ dam abam baḡa nɪ. Bɛɛ mu yl á nan ta kl nɪnɛni á yl lugu baḡa nyum mu te? ²¹ Bɛɛ mu yl á se cullu tɪlu na brɪ nɪ yl kwe kuntu naa yl ta n di kuntu naa yl dwe kuntu tun? ²² Cullu tum kuntu nan wura wəənu tɪlu na wú ba tɪ cɔɔ tun ηwaanl mu. Cullu tɪlu ba na brɪ abam kuntu doḡ tun yl nabiinə wuburɔ mu. Tɪ wu nɔɔ We te. ²³ Wəənu tum kuntu nyl nɪ swan mu ba na mai ba tɪtɪ wuburɔ ba ma zuli-tɪ. Ba ma tu ba tɪtɪ yl ba bɛɛsɪ ba yɪra. Cullu tum kuntu yl nɪnɛni tɪ jɔɔ kuri mu te, tɪ nan yl kafɛ mu. Tɪ warɪ tɪ wəli tɔɔ si ba ja ba tɪtɪ dt wo-tɔɔ yalu ba fra na zuurɪ tun.

3 Abam na nɛ We ηρω-duḡa kam tun, ku nyl dt á tɔɔ dt Zezi Krisi mu á joorɪ á bi á yagi tuunl. Kuntu ηwaanl, pa-na We-sɔɔ wəənu tum taa jɔɔ fra dt abam, si dáanl mu Zezi Krisi je Baḡa-We jazum nɪ. ² Pa-na á wuburɔ tiini ya zu We-sɔɔ wo-laaru tum, si ku yl taa yl lugu baḡa wo-tɔɔ tum. ³ Abam na yagi lwarum cwəḡə tun, ku nyl dt á tɔɔ mu te, yl á laan na ηρω-duḡa dt Zezi Krisi, yl á ηρω kam səḡi We tee nɪ. ⁴ Abam ηρω kam cɪga cɪga mu yl Zezi Krisi. Kuntu ηwaanl, o na joorɪ o ba o brɪ o tɪtɪ jaja dt o paarl-zulə yam, abam dt wú tɔɔ did-o á na paarl-zulə.

We ηρω-duḡa kam na yl te tun

⁵ Abam nan maḡl si á lɪ lugu baḡa wuburɔ-lwaanu tum mu á bɪcara nɪ, si á yl zaḡl á se-tɪ. Ku na yl boorim naa wo-tɔɔ kikiə naa ka-laga, naa ku na yl á fra na zuurɪ wo-tɔɔ tɪlu tun, naa á na pa á yl sui wəənu tɪlu tun, á yl se wuburɔ yam kuntu doḡ. Nmu na pal n yl sui wəənu, ku brɪ nɪ n pal tuntu mu zulə yl n daarl We n yagi. ⁶ Wo-balwaaru tuntu ηwaanl mu We banl wú zaḡl [dt nabiinə balu maama na vɪn Dl ni tun]. ⁷ Abam dt ηρω kam maama deen yl kuntu mu. ⁸ Ku daarl lele kuntu, á maḡl si á lɪ wo-balwaaru tum kuntu maama mu á bɪcara nɪ. Ku na yl ban-tɔɔ dt ka-culi-daanl dt pu-sɔɔ. Á yl taá twl tɔɔ. Á yl taá mai á niə á tɔɔ wo-tɔɔ ηwe. ⁹ Á yl zaḡl á fɔ vwan á pa daanl. Bɛḡwaanl abam yagi á ηρω-doḡə kam dt ka kikiə maama, ¹⁰ yl á laan daarl á jɔɔ ηρω-duḡa mu. We mu pɛ abam ηρω-duḡa kam kuntu. Dl maa kwe-ka si ka taa nyl dt Dl tɪtɪ ηρω, si á wanl á fɔɔl á lwarɪ Dl na yl te tun. ¹¹ Kuntu ηwaanl, balu na jɔɔ We ηρω-duḡa kam tun, kampwara daa təri ba wunl. Zwifə dt dwi-ge tiinə maama yl bɪdwl mu. Balu na goni ba bəkəri dt balu na wu goni tun maama yl bɪdwl mu. Balu yl na wu puurɪ dt balu ba na ba nɔɔ tun, ku wəli dt gambe dt balu na te ba tɪtɪ tun maama yl bɪdwl mu. Ba maama wura Zezi Krisi ηwaanl mu, yl o ηρω dt ba maama.

¹² We mu kuri abam si á taá yl Dl tɔɔ, yl Dl soe abam. Kuntu ηwaanl, taá jɔɔ-na da-ηwanɔ, si á taá kl da lanyɪranl. Taá tu-na á tɪtɪ da-tee nɪ, si á taá jɔɔ wu-bono dt wu-zuru. ¹³ Á taá jɔɔ-na wu-zuru da-ηwaanl. Abam wulu na jɔɔ juu dt o doḡ, si á yagi á ma ce daanl, nɪ dí Yuutu Zezi na yagi á lwarum o ma ce abam te tun. ¹⁴ Kulu na dwe maama tun, taá soe-na daanl, si ku pa á wanl á taá jɔɔ ni dɪdua lanyɪranl. ¹⁵ Pa-na wu-zuru kulu Zezi Krisi na pɛ abam tun taa te á wuburɔ maama. Bɛḡwaanl We kuri abam si á ji woḡo dɪdua mu, si á taá jɔɔ wu-zuru kuntu doḡ. Maḡa maama si á taá kl We le. ¹⁶ Pa-na Zezi Krisi taanl dum tiini dt zu á bɪcara, si á taá mai swan yalu We na pɛ abam tun á kwe daanl, si á daarl á taá kaanl daanl. Taá leeni-na We ləḡ-ηρω dt We tɪə le dt We Joro kum na pɛ abam le silu tun. Á taá leeni kuntu á zuli We, si á taá kl Dl le. ¹⁷ Woḡo kulu maama abam na wú kl tun, ku na yl á ni-ηwanɔ naa á jɔɔ tɪtɪ, si á pa ku taa yl dí Yuutu Zezi yɪrɪ ηwaanl, si á daarl á taá kl dt Ko We le Zezi Krisi ηwaanl.

Nɔɔ maama na maḡl si o taa ηρω te ηρω-duḡa kam wunl tun

¹⁸ Kaana-ba, á maḡl si á taá se á banna, bɛḡwaanl kuntu yl woḡo kulu na maḡl dt dí Yuutu Zezi wuburɔ tun mu.

¹⁹ Ku daari kan-banna-ba, á di manji si á taá soe á kaana, si á yi taá ki cɪa di ba.

²⁰ Biə-ba, á na se dí Yuutu Zezi tɪn, ku manji si á se á tiinə ni woŋo maama wunɪ, si kuntu mu yi woŋo kulu na poli We wu tɪn.

²¹ Ku daari abam balu na yi biə kwə tɪn, á yi taá tiini á fi-ba, si kuntu wú pa ba wuru cɔgi yi ba ga baari.

²² Ku na yi abam balu na yi gambɛ tɪn, á taá tɪŋi á tɔgi á yum tiinə wubuŋa woŋo maama wunɪ. Ku nan dai ba na zɪgi ba nii abam maŋa kalu yɪranɪ tɪn mu á wú ki kuntu si ba tee abam. Nan taá tɪŋi-na di á wu maama, á na kwarɪ dí Yuutu wum tɪn ŋwaanɪ. ²³ Woŋo kulu maama á na wú tɪŋi tɪn, á taá tɪŋi di á wu maama. Pa-na á na ki te tɪn taa yi dí Yuutu wum ŋwaanɪ, si ku taa dai nabiinə ŋwaanɪ. ²⁴ Bɛŋwaanɪ abam ye ni dí Yuutu Zezi Krisi wú pa abam pɛɛɪɪ dɪlu o na tiŋi si o pa o nɔɔna bam We-sɔŋɔ ni tɪn. Wuntu mu yi á yuutu wulu á na tɪŋi á pa-o tɪn. ²⁵ Ku daari wulu maama na ki balɔɔ tɪn wú jonji balɔɔ ŋwuru mu, si ku manji di o tɪtɪŋa yam na yi te tɪn. We nan tɔgi cɪga mu Dɪ mai Dɪ di nabiinə taanɪ, si Dɪ ba kuri nɔɔna daanɪ.

4 Ku daari abam balu na yi gambɛ sɪm yum tiinə tɪn, á taá ki cɪga di kulu na manji tɪn di ba. Á nan taá ye ni abam di jɪgi yuutu o na te abam We-sɔŋɔ ni.

² Á tiini á kwaanɪ á taá loori We, si á cɪ á tɪtɪ lanyɪranɪ, si á taá ki Dɪ le. ³ Á nan taá loori We á pa dɪbam di, si Dɪ pa dí na cwəŋə dí taá tɔɔɔ Zezi Krisi cɪga kalu na səgi tɪn kwərə dí brɪ nɔɔna. Ku nan yi amu na tɔɔɔ Zezi kwərə kam tɪn ŋwaanɪ mu pɛ a wu pɪna digə ni.

⁴ Loori-na We á pa-nɪ, si a wanɪ a pa nɔɔna lwarɪ cɪga kam kuntu maama fasɪ. Mu tɪtɪŋi dɪlu We na pɛ amu si a tɪŋi tɪn.

⁵ Á cu-na á tɪtɪ di á na ŋwɪ te di balu na ba tɔgi Zezi tɪn tɪtarɪ ni, á taá ki lanyɪranɪ si ba yi na á wo-ɔɔŋɔ. We na pɛ abam pɔwələ si á ki kulu, si á pa ku ja kuri lanyɪranɪ. ⁶ Pa-na á ni-taanɪ taa lana, si di taa jɪgi ywəəni, si á daari á taá ye á na wú ləri nɔɔnu maama taanɪ te tɪn.

Tiim kwərə

⁷ A lagɪ a tɪŋi dí ko-bu-sono Tisiki si o ba abam te. Wuntu mu yi wulu na tɪŋi o pa dí Yuutu Zezi di cɪga

tɪn. Dɪbam maama wəli daanɪ mu dí tɪŋi dí paɪ dí Yuutu wum. ⁸ Amu yɔɔɔ a tɪŋi-o si o ba o ta amu labaarɪ maama na yi te tɪn o brɪ abam, si á bɪcara pəni tɪga ni di á na wú lwarɪ dɪbam woŋo na yi te tɪn. ⁹ Dɪbam ko-bu-sono Onisim di wú tɔgi o ba. Wuntu nunji abam kɔgɔ kum wunɪ mu, yi o tɔgi Zezi di cɪga. Bantu bale mu wú ta woŋo kulu maama na wura ku ki yo seeni tɪn ba brɪ abam.

¹⁰ Arisarɪki wulu na tɔgi o wu pɪna digə ni di amu tɪn jɔɔni abam. Marɪki wulu na yi Banabasɪ curu tɪn di jɔɔni abam. Abam manji á jonji ni ni, o na tuə, á wú jeer-o lanyɪranɪ. ¹¹ Zusitu wulu yɪrɪ dɪdɔŋ na yi Zezi tɪn di jɔɔni abam. Ku na yi Zwifə balu na tu ba se Zezi tɪn, nɔɔna bantu batɔ yɪranɪ mu yi balu na tɔgi ba tɪŋi We paari dɪm tɪtɪŋa ba wəli amu tɪn. Ba tiini ba paɪ a wu zurə.

¹² Epafraɪ wulu na nunji abam kɔgɔ kum wunɪ yi o tɪŋi o pa Zezi Krisi tɪn di jɔɔni abam. O kwaanɪ o loori We mu maŋa maama o pa abam, si á wanɪ á zɪgi kəŋkəŋ di baari, si á wubuŋa bi di We cwəŋə kam tɔgum, si á taá ki Dɪ wubuŋa na lagɪ kulu maama tɪn.

¹³ Amu tɪtɪ wú wanɪ a ta a brɪ abam ni o sɪnɪ o tiini o tɪŋi o wəli abam, ku wəli di nɔɔna balu na zuurɪ Lawodise di Yɪrapolisi ni tɪn.

¹⁴ Dɪbam badɔŋ-sono Luki wulu na yi dɔgɪta tu tɪn dɪdaanɪ Demasɪ di jɔɔni abam.

¹⁵ Jɔɔni-na dí ko-biə balu na tɔgi Zezi yi ba zuurɪ Lawodise ni tɪn á pa dɪbam, ku wəli di Nimfa di Zezi kɔgɔ kulu na yəni ku jeeri daanɪ o sɔŋɔ ni tɪn.

¹⁶ Abam na jonji amu tɔɔ kum yi á na karumɪ á ti, si á laan pa-ku Zezi kɔgɔ kulu na zuurɪ Lawodise ni tɪn, si ba di karumɪ. Ku daari si abam di jonji amu tɔɔ kudɔŋ bantu di tee ni á di karumɪ.

¹⁷ Ta-na á brɪ Arisipi si o kwaanɪ o tɪŋi tɪtɪŋi dɪlu dí Yuutu Zezi na pɛ-o si o tɪŋi tɪn o ti.

¹⁸ Amu Pooli mu jɔɔni abam. A tɪtɪ laan mu pupunɪ tɪntu di a jɪŋa. Á yi zanɪ á swe a na wu pɪna digə ni tɪn ni ni.

We wú pa abam yu-yoŋo.

1 Tesaloniki

Dayigə tɔɔ kulu Pooli na pupuni o pa Tesaloniki tiinə tun na brɪ dɪbam kulu tun mu tuntu

Tesaloniki ya yi Masɪduani pa-tu mu. Maŋa kam Pooli na nuŋi Filipi ni tun, o ve dáani mu o puli We tɪtuŋa yam. Ku nan wu daani, yi ku ba ku ji fɪfɪn sɪ o duri o nuŋi Tesaloniki ni, Zwifə badaara na jɪgi wu-guu did-o tun ŋwaani (Tɪtuŋa Tɔɔ 17:1-10).

Ku kwaga ni, Pooli na wu Korɛnti ni tun, Timoti wulu na tɔgi did-o o tuŋi We tɪtuŋa tun tu o te, yi o brɪ-o We nɔɔ-na balu na wu Tesaloniki tun labaaɪ na yi te tun. Kuntu mu Pooli pupuni o dayigə tɔɔ kum o pa-ba.

Pooli de yigə o ki We le mu, o na ni ni ba ta jɪgi wu-dɪdua di Zezi yi ba jɪgi da-sono tun ŋwaani (pɔɔɔɪm 1).

O laan ma guli-ba o na tuŋi ba tɪtari ni te tun, di o na lagɪ sɪ o joori o na-ba te tun (pɔɔɔɪm 2-3).

O ma pa ba na baari sɪ ba taa ve yigə We cwəŋə kam wuni di wu-poŋo (4:1-12).

O daari o ləri bwia yalu ba na bwe-o twa biim laŋa ni, di Zezi na wú joori o ba di paari-zulə te tun laŋa ni di (4:13—5:11).

O ta ma kwe-ba di kwia yadaara o ma guri o tɔɔ kum (5:12-28).

Tɔɔ kuntu zəni balu maama na liə lugu tiim ŋwaani tun mu. Ku brɪ ni We nɔɔna maŋi sɪ ba ki ba wu-dɪdua mu di We, sɪ ba daari ba taa ve yigə ba tuŋi di wu-zuru sɪ ba taa cəgi Zezi tum dum.

1 Amu Pooli didaani Silasi di Timoti mu pupuni tɔɔ kuntu sɪ di pa abam We nɔɔna balu na wu Tesaloniki ni yi á yi di Ko Baŋa-We di di Yuutu Zezi Krisi nɔɔna tun.

We wú pa abam yazurə di yu-yoŋo.

Tesaloniki tiinə na tɔgi We te tun

² Maŋa maama di yəni di ki We le mu abam maama ŋwaani, yi di kwəri di loori-DL di pa abam. ³ Di na wu di Ko We yigə ni, di yəni di guli abam na ki á wu-dɪdua di Zezi Krisi yi ku pai á tuŋi lanyirani te tun mu, di guli abam sono kum na pai á tiini á tuŋi te tun. Á na jɪgi tu-na di di Yuutu Zezi Krisi tun mu pai á zɪgi kəŋkəŋ.

⁴ Di ko-biə-ba, di ye ni We mu soe abam yi DL kuri abam sɪ á taá yi DL nɔɔna. ⁵ Beŋwaani, dɪbam deen na tu di tɔɔli We kwər-ywəŋə kam di brɪ abam tun, ku dai di ni-taani má. We dam dum mu wu dɪbam tee ni di DL Joro kum, yi di brɪ We cɪga kam di di wu maama. Dɪbam deen na wu á tee ni tun, á ne dɪbam na yi tite sɪ ku ma zəni abam.

⁶ Abam lwəni dɪbam di di Yuutu wum na ki te tun. Á na jɔŋi We kwər-ywəŋə kam tun, ku pe á na yaara zanzan. Á nan ta jɔŋi-ka di wupolo We Joro kum na zəni abam tun ŋwaani. ⁷ Ku ma pa á jɪgi nyunyugu kulu na lamma tun, sɪ Zezi nɔɔna balu maama na zuuri Masɪduani tunni dum ni di Akayi tunni dum ni tun di lwəni abam. ⁸ Beŋwaani, abam na tɔɔli di Yuutu wum

kwərə kam á brɪ nɔɔna te tun, ka jagi Masɪduani di Akayi ni ka gaali ka ke ka yi je maama, yi nɔɔna maa-ma lwarɪ á na ki á wu-dɪdua di We te. Mu ku kuri ku daa dai fɪfɪn sɪ di ta kulokulu kantu laŋa ni.

⁹ Beŋwaani nɔɔna bam maama te á na jeeri dɪbam lanyirani te maŋa kalu di na tu abam te tun, di á na yagi jwəŋə kaanum yi á daari á tɔgi We, sɪ á laan taá tuŋi á pa We dɪlu na yi cɪga tu di ŋwɪa tu te tun, ¹⁰ yi á kwəri á cəgi DL Bu wum tum dum. We bi-o DL pa o yagi tuuni mu, yi oó zɪgi We-zɔŋə ni o ba lugu baŋa. Wuntu mu yi Zezi wulu na wú vri dɪbam We ban-zɔŋə kulu na wú ba nɔɔna baŋa ni ba lwarim ŋwaani tun wuni.

Pooli na wəli Tesaloniki tiinə te tun

2 Di ko-biə-ba, abam tɪti ye lanyirani ni, di na tu abam te tun, ku dai kafe. ² Abam ye ba na maŋi ba beesi dɪbam yi ba twi dɪbam te Filipi ni yi di laan ba abam te tun. Nɔɔna deen kwaani sɪ ba ci dɪbam cwəŋə. Nan di ku di, di Tu We pe dɪbam pu-dɪa sɪ di tɔɔli DL kwər-ywəŋə kam di brɪ abam di baari. ³ Kwia yalu di na yəni di kwe abam tun, ku dai di tusim, naa di jɪgi wuburɪ-balwaaru mu. Ku nan dai swan mu di kɪa, sɪ di ma di ganɪ abam. ⁴ Awo. Dɪbam yəni di ŋɔɔni ni We na lagɪ te tun mu, beŋwaani duntu mu kuri dɪbam yi DL kwe DL kwər-ywəŋə kam DL ki di jɪŋa ni. Dɪbam na ŋɔɔni te tun, ku dai sɪ di ma di poli nabiinə wuru, ku yi sɪ di pa We dɪlu na maŋi dɪbam bicara DL nii tun wu

mu poli. ⁵ Á ye lanyirani ni dí wu tu dí njɔɔni ni-sunji njwaŋa di abam. Dí nan wu njɔɔni bitar-kamunə si dí ma pri njɔɔna swan, si dí jonji wəənu ba tee ni. We ye ni dibam na tagi kulu tun yi ciga mu. ⁶ Ku na yi abam na njɔɔnu wulu maama di, dí wu ki dí wubuŋa ni si nabi-inə taa zuli dibam.

⁷ Dí na yi Zezi Krisi tuntunja tun, dí ya jigi cwəŋə si dí pa á taá nii dibam ni njɔɔn-kamunə te. Dí nan wu ki kuntu. Dí dɛen tu dí titi mu ni biə te, yi dí laan nii abam lanyirani ni kaani na jigi o biə o nii te tun. ⁸ Dí na tiini dí soe abam tun, dí se si dí kwe We kwər-ywəŋə kam dí maŋi dí bri abam, yi dí kwe dí njwɔa maama di mu dí wəli da dí pa abam, á na tiini á tigi dí wubuŋa ni tun njwaani.

⁹ Dí ko-biə-ba, abam wú wani á guli dibam dɛen na tunji dí bwəni zanzan abam njwaani te maŋa kalu dí na wura dí tɔɔli We kwər-ywəŋə kam dí bri abam tun. Dí dɛen ba lagi si dí yaari abam di funfun di. Kuntu njwaani mu dí ta yəni dí tiini dí tunji wɔa di titi maama si dí ma na dí ni-wudiu. ¹⁰ Dí dɛen tɔɔli cwəŋə mu di wu-porŋo abam balu na se Zezi Krisi tun titari ni, yi dí titunja maama jigi ciga, yi dí wu jaani kulukulu dí cɔɔli. Abam wú wani á ta ni ku yi ciga mu. We di nan ye ni ku yi ciga mu. ¹¹ Á ye ni dí dɛen jigi abam maama di ju stile mu, ni ko na yəni o jigi o biə te tun. ¹² Dí kwe abam di kwɔa yalu na pai á bicara zurə tun mu. Dí ma daari dí tiini dí kaani abam, si á taá tɔɔli We cwəŋə si ku maŋi di We na lagi te tun. Bɛnjwaani We mu kuri abam si á zu Di paari dɔm wu si á na paari-zulə Di tee ni.

¹³ Dí na jaani We kwər-ywəŋə kam dí ba dí tɔɔli dí bri abam tun, á se yi á jonji-ka lanyirani. Kuntu njwaani mu dí ki We le maŋa maama abam njwaani. Á se ni ku yi We kwərə mu si ku dai nabiinə nyum. Ku yi ciga, kwər-ywəŋə kam sɔni ka yi We kwərə mu, yi ka zəni abam balu na se Zezi tun wubuŋa di dam.

¹⁴ Dí ko-biə-ba, abam na ne yaara yalu tun, Zezi kɔɔɔ kulu na wu Zude tuni dɔm ni tun di ne yaara yantu don mu. Abam dwi tiinə bam yaari abam nunɛni Zwifə bam di na yaari Zwifə balu na se Zezi te tun mu. ¹⁵ Ku nan yi Zwifə bam kuntu mu gu dí Yuutu Zezi di faŋa faŋa We nijonjə bam, yi ba kwəri ba bɛsi dibam di. Ba maa pai We wu cɔɔli di ba, yi ba yi njɔɔna maama duna. ¹⁶ Ba dɛen kwaan si ba ci dibam, si dí yi tɔɔli We kwərə kam dí bri dwi-ge tiinə si ba na vrɔm ba lwarum wuni. Ba na vɔn We kwərə kam kuntu tun, ku ma pa ba na ki kəm-balwaaru tulu maŋa maama tun fɔɔli tu puli tu wəli da. We ban-zɔŋɔ kum laan nan tu ba baŋa.

Pooli na lagi si o joori o na Tesaloniki tiinə bam te tun

¹⁷ Dí ko-biə-ba, dí na njɔɔri di abam maŋa funfun yirani tun, ku dai ni dí wubuŋa mu njɔɔri daani, ku yi dí yə na wari ya na daani tun mu. Abam fra tiini ya jigi dibam, yi dí kwaan si dí joori dí na abam. ¹⁸ Dí ma

lagi si dí ba abam te. Amu Pooli ya kwaan si a ba abam te, ku dai kuni bidwi yirani. Ku nan yi sutaani mu cɔɔli dibam. ¹⁹ Ku yi abam wubuŋa mu tiini ya jigi dibam. Ku yi abam njwaani mu dí jigi tuna We tee ni di wupolo. Dí Yuutu Zezi na joori o ba, dí wú taa jigi wupolo dí na wú wani dí bri ni abam de dibam juna á na vrɔm tun njwaani. ²⁰ Ku yi ciga mu, abam mu sɔni á pai dibam na zulə di wupolo.

3 ¹² Dibam na wari si dí na daani yi abam fra tiini ya jigi dibam ku ja gaali tun mu pe dibam li wubuŋa si dí tunji dí ko-bu Timoti si o ba abam te, si dibam titi daari dí maŋi Ateeni ni. Wuntu mu yi wulu na tɔɔli di dibam o tunji We titunja yam yi o tɔɔli Zezi Krisi kwər-ywəŋə kam tun. Dí tunji o abam tee ni si o ba o wəli abam, si á na dam di baari á taá tɔɔli Zezi di á wu maama, ³ si yaara yalu á na ne tun yi pa á wuluwulu joori kwaga. Abam titi maŋi á ye ni dibam maŋi si dí na yaara yam kuntu don mu. ⁴ Dibam dɛen ta na wu abam tee ni maŋa kalu tun, dí maŋi dí ta dí bri abam ni njɔɔna wú bɛsi dibam. Ku nan sɔni ku ki ni abam na maŋi á ye ku ni ni te tun. ⁵ Abam liə na tiini ya jigi ni tun mu pe a tunji Timoti abam tee ni, si o ba o nii á daa ta tɔɔli Zezi di á wu maama na, a na kwaru fuuni si sutaani wú zigi di ba di gani abam si á ywəri We cwəŋə ni si ku pa dí titunja yam maama ji kafe tun njwaani.

⁶ Lele kuntu, Timoti laan joori o ba dibam te, yi o pa dí wubuŋa pəni tɔɔli ni. O tagi o wɔ, á ta tɔɔli Zezi di á wu maama di sono. O daa ta tagi o wɔ, á tiini á jigi dibam wubuŋa di wupolo, yi á lagi si á na dibam ni dibam di na lagi si dí na abam te tun.

⁷ Dí ko-biə-ba, dí na ni ni á tɔɔli Zezi di á wu maama tun, ku pe dí bicara pəni tɔɔli ni, yi dí na baari dí yaara di dí cana yam maama wuni. ⁸ Lele kuntu, dí laan njwɔ di wupolo á na zigi kəŋkəŋ dí Yuutu wum tɔɔli dɔm wuni tun njwaani. ⁹ Dí bá wani dí ki dí Tu We le dí ti abam njwaani, didaani dí na ne wupolo kulu zanzan Di yigə ni abam njwaani tun. ¹⁰ Maŋa maama wɔa di titi dí yəni dí loori We di dí wu maama mu, si Di pa dí wani dí na daani, si dí fɔɔli dí bri kulu daa ta na muri abam tun, si á wani á fɔɔli á taá tɔɔli Zezi di á wu maama.

¹¹ Dí Ko We di dí Yuutu Zezi nan wú pa dibam cwəŋə si dí ba dí na abam. ¹² Dí Yuutu wum wú pa á sono kum puli zanzan ku ja gaali, si á taá soe á donnə di njɔɔna maama lanyirani, ni dibam di na soe abam te tun. ¹³ Kuntu, oó pa á bicara ki dam, si á taá jigi wu-porŋo fasi dí Ko We yigə ni maŋa kalu dí Yuutu Zezi na wú joori o ba di o kɔɔɔ kum maama tun.

Dí na wú taá yi tite si ku poli We wu tun

4 Dí ko-biə-ba, kulu na daari tun, dí loori abam dí Yuutu Zezi njwaani si á da cwəŋə si ku poli We wu.

Dí maŋɪ dí brɪ abam cwəŋə kam kuntu, yɪ á tɔɣɪ-ka dɪ zum maama. Dí nan ta tiini dí loori abam sɪ á kwaanɪ sɪ ku dwəni á na maŋɪ á kɪ te tɪn. ² Abam ye wəənu tɪlu dí na brɪ abam yɪ tɪ yɪ dí Yuutu Zezi nyum tɪn. ³ Wɛ na lagɪ sɪ á taá yɪ te tɪn mu tuntu: Dɪ lagɪ sɪ á taá jɪɣɪ wu-porŋo mu Dɪ yigə nɪ, sɪ á yɪ taá boorə. ⁴ Abam nɔɔnu maama maŋɪ sɪ o lwarɪ, o na wú ja o tɪtɪ te sɪ o ma di o kaanɪ sɪ ku taa jɪɣɪ zulə yɪ digiru təri ku wunɪ tɪn. ⁵ Á nan yɪ pa boorim wuburŋa wanɪ abam, nɪ nɔɔna balu na yəri Wɛ tɪn. ⁶ Kadiri lanŋa nɪ, nɔɔn-nɔɔnu yɪ zanɪ o kɪ kulu na wú cɔɣɪ o ko-bu wu tɪn, naa o jorŋi kulu na yɪ o ko-bu nyum tɪn. Dí maŋɪ dí kaanɪ abam lanyɪranɪ nɪ, nɔɔnu na kɪ wo-zɔɔna yantu don, dí Yuutu wum wú pa o na cam. ⁷ Wɛ na kuri dɪbam sɪ dí taá tɔɣɪ-Dɪ tɪn, ku dai sɪ dí taá kɪ wo-zɔɔna. Dɪ nan kuri dɪbam sɪ dí taá jɪɣɪ wu-porŋo mu Dɪ yigə nɪ. ⁸ Kuntu ŋwaanɪ, nɔɔnu wulu na vɪn dí na brɪ kulu tɪn, ku dai nabiinə mu o vɪa, ku yɪ Wɛ dɪlu na kɪ Dɪ Joro kum abam bɪcara nɪ tɪn mu o vɪa.

⁹ Ku nan na yɪ á na wú ta soe á ko-biə te tɪn, ku daa dai fɪftun sɪ dí pupunɪ dí brɪ abam. Wɛ tɪtɪ maŋɪ Dɪ brɪ abam á na wú ta soe daanɪ te. ¹⁰ Ku yɪ cɪga mu, á sunɪ á soe á ko-biə balu maama na zuuri Masɪdvanɪ tɪnɪ dɪm nɪ tɪn. Dí ko-biə-ba, dí nan ta loori abam sɪ á tiini á taá soe daanɪ ku dwəni faŋa. ¹¹ Kwaanɪ-na sɪ á taá zuuri daanɪ dɪ wu-zuru. Á taá nii á tɪtɪ banŋa nɪ. Nɔɔnu maama kwaanɪ o tɪŋɪ sɪ o na o ni-wudiu, nɪ dí na maŋɪ dí ta abam te tɪn. ¹² Kuntu mu wú pa balu na dai Zezi kɔɔkɔ kum nɔɔna tɪn taa nɪɣɪ abam lanyɪranɪ, yɪ kú pa á daa bá tɪɣɪ nɔɔn-nɔɔnu.

Dí Yuutu wum na wú joori o ba te tɪn

¹³ Dí ko-biə-ba, ku na yɪ nɔɔna balu na tɪɣɪ tɪn, dí lagɪ sɪ á lwarɪ cɪga mu sɪ á daa yɪ taá bwəa, sɪ á wu daa yɪ cɔɣɪ tuunɪ ŋwaanɪ, nɪ balu na yəri Wɛ tɪn na ba jɪɣɪ tu-na te tɪn. ¹⁴ Dɪbam sɛ nɪ Zezi tɪɣɪ mu, yɪ o laan joori o bi o yagɪ tuunɪ. Kuntu ŋwaanɪ, ku na yɪ balu na sɛ-o yɪ ba tɪ tɪn, dí ye nɪ Wɛ wú pa ba taa wu Zezi tee nɪ.

¹⁵ Bɛŋwaanɪ dí na brɪ abam kulu tɪn yɪ dí Yuutu wum kwərə mu. Dɛ dɪm dí Yuutu Zezi na wú joori o ba tɪn, dɪbam balu na daari lugu banŋa nɪ yɪ dí ta ŋwɪ tɪn bá loori balu na maŋɪ ba tɪ tɪn Wɛ tee nɪ. ¹⁶ Dí wú ba dí ni kwərə na bagɪ wɛyuu nɪ, dɪ maɛsɪ pɛ wum kwərə, dɪ-daanɪ Wɛ nabɔn-zɔɔŋ kum wum, yɪ dí Yuutu wum tɪtɪ zɪɣɪ wɛyuu nɪ o tu. Balu na sɛ Zezi Krisi yɪ ba tɪ tɪn wú da yigə ba bi ba yagɪ tuunɪ. ¹⁷ Wɛ laan wú pa dɪbam balu na daari yɪ dí daa ta ŋwɪ tɪn la daanɪ dɪ bantu, yɪ Dɪ zəŋi dɪbam kunkwəənu wunɪ sɪ dí vu dí jeeri dí Yuutu wum wɛyuu nɪ. Kuntu, dí wú ta wu dí Yuutu wum tee nɪ maŋa maama.

¹⁸ Kuntu ŋwaanɪ, á taá mai cɪga kam kuntu á kwe daanɪ, sɪ á bɪcara taa tigi jəgə dɪdua.

Dí na wú ta cu dí tɪtɪ te sɪ dí Yuutu wum laan joori o ba tɪn

⁵ Dí ko-biə-ba, abam daa ba taá lagɪ sɪ dí pupunɪ dí ta dí brɪ abam maŋa kalu wəənu tuntu na wú kɪ tɪn. ² Bɛŋwaanɪ abam tɪtɪ maŋɪ á ye lanyɪranɪ nɪ dí Yuutu wum dɛ dɪm lagɪ dɪ ba dɪ dari nɔɔna mu, nɪ ŋwunɪ na yəni o ba tɪtɪ nɪ te tɪn. ³ Maŋa kalu nɔɔna na te ba wɪ yazurə wura yɪ ywəəni wura tɪn, kantu maŋa kam nɪ mu cam wú da dɪ ba ba banŋa, yɪ ba bá lu. Kú ta nɪ dɪ kaanɪ pugə na dɛ ka vri yɪ ka wɛ te tɪn mu.

⁴ Dí ko-biə-ba, abam nan daa təri lim wunɪ. Kuntu ŋwaanɪ dí Yuutu wum dɛ dɪm bá ba dɪ dari abam nɪ ŋwunɪ te. ⁵ Abam maama wu Wɛ pooni wunɪ mu, yɪ á tɪtɪŋa maama kɪ wɪa nɪ jaja. Dɪbam dai tɪtɪ nɔɔna, dí tɪtɪŋa dɪ nan dai lim tɪtɪŋa. ⁶ Kuntu ŋwaanɪ, dí yɪ pa dɔɔm taa jɪɣɪ dɪbam nɪ balu na yəri Wɛ tɪn. Pa-na dí fɔɣɪ dí cɪ dí tɪtɪ sɪ dí yɪə waari. ⁷ Tɪtɪ nɪ mu nɔɔna yəni ba dɔa, yɪ badonnə nɔɔ ba bugə. ⁸ Dɪbam nan yɪ wɪa nɔɔna mu. Ku maŋɪ sɪ dí taá cu dí tɪtɪ. Pa-na dí taá jɪɣɪ wu-dɪdua dɪ Zezi, sɪ dí taá soe daanɪ. Kuntu mu wú cɪ dɪbam lwarum wunɪ, nɪ nɔɔnu na maa ve jara yɪ o kwe luguru gɔɔkɔ o lɛ o ma cɪ o nɔɔnɪ te tɪn. Pa-na dí taá jɪɣɪ tuuna nɪ Wɛ wú vri dɪbam ŋwɪa, nɪnɛnɪ nɔɔnu na kwe luguru yu-kwəli o pu sɪ o ma kwəli o yuu jara wunɪ te tɪn. ⁹ Wɛ na kuri dɪbam sɪ dí taá yɪ Dɪ nɔɔna tɪn, ku dai sɪ Dɪ ban-zɔɔŋ kum ba ku cɔɣɪ dɪbam. Ku nan yɪ sɪ Dɪ vri dɪbam ŋwɪa mu dí Yuutu Zezi Krisi ŋwaanɪ.

¹⁰ Wuntu mu tɪɣɪ dɪbam ŋwaanɪ, sɪ dí wanɪ dí tɔɣɪ dɪd-o dí na ŋwɪa Wɛ tee nɪ. O na joori o ba, yɪ dí na ŋwɪ naa dí na tɪga, dí ta wú na ŋwɪa dɪd-o Wɛ tee nɪ.

¹¹ Kuntu ŋwaanɪ, á taá kwe daanɪ sɪ ku pa á bɪcara taa tigi jəgə dɪdua, sɪ á fɔɣɪ á zəni daanɪ dɪ baari nɪ á na maŋɪ á kɪ te tɪn.

¹² Dí ko-biə-ba, dí nan loori abam sɪ á taá nɪɣɪ nɔɔna balu na tɪŋɪ dɪ abam yɪ ba nii abam banŋa nɪ yɪ ba kwe abam dí Yuutu Zezi cwəŋə kam wunɪ tɪn. ¹³ Á taá zuli-ba lanyɪranɪ dɪ sono ba tɪtɪŋa yam ŋwaanɪ. Á pa ywəəni ta wu á tɪtari nɪ.

¹⁴ Dí ko-biə-ba, dí loori abam sɪ á taá kaanɪ yawɔɔɪ-nyuna, sɪ á pa balu na kwarɪ fuunɪ tɪn na baari, sɪ á taá zəni nabwəəŋə, sɪ á taá jɪɣɪ wu-zuru dɪ nɔɔna maama.

¹⁵ Á taá yɪrɪ á tɪtɪ, sɪ nɔɔn-nɔɔnu yɪ ma lwarum o joori o ma o ŋwɪ o don lwarum.

Maŋa maama sɪ á kwaanɪ á taá kɪ lanyɪranɪ dɪ á ko-biə dɪ nɔɔna maama.

¹⁶ Á taá jɪɣɪ wupolo maŋa maama.

¹⁷ Á taá loori Wɛ maŋa maama.

¹⁸ Kulu maama na kɪa,

si á taá kɪ Wɛ le.
 Mu Wɛ na lagɪ si á taá kɪ te,
 á na ɲwɪ dɪ Zezi Krisi tɪn ɲwaanɪ.
¹⁹ Yɪ cu-na Wɛ Joro kum tɪtuɲa.
²⁰ Wɛ Joro kum na pɛ nɔɔnɔ ɲɔɔnɪ yiyiu-ɲwɛ,
 á yɪ zaɲɪ á gooni-sɪ.
²¹ Á nan maanɪ-na woɲo maama á nii.
 Kulɔ na lana tɪn si á sɛ-ku.
²² Á nan fɔɲɪ á cɪ á tɪtɪ dɪ wo-balwaarɔ dwi maama.
²³ Baɲa-Wɛ dɪlɔ na paɪ nɔɔna wu-zuru tɪn wú pa á taá
 yɪ Dɪ tɪtɪ nɔɔna, si á taá jɪɲɪ wu-ponɲo fasi, si á ɲwɪa

maama taa jɪɲɪ cɪɲa, ku na yɪ á yɪra dɪ á jwæru dɪ á
 wubɔɲa maama. Kuntu tɪn, dí Yuutu Zezi Krisi na tuə,
 á bá ta jɪɲɪ digiru Wɛ yigə nɪ dɪ fɪnfulɪn dɪ. ²⁴ Wɛ dɪlɔ na
 bəɲi abam si á taá yɪ Dɪ nɔɔna tɪn yɪ cɪɲa tu mu. Dɪ
 nan wú sɪnɪ Dɪ zəni abam kuntu mu.
²⁵ Dí ko-biə-ba, á taá loori Wɛ á pa dɪbam dɪ.
²⁶ ɲɔɔnɪ-na dí ko-biə bam maama lanyɪranɪ dɪ sono.
²⁷ A nan lagɪ a loori abam dí Yuutu wum yɪrɪ ɲwaanɪ
 si á karɪmɪ tɔɔnɔ kuntu á brɪ dí ko-biə bam maama.
²⁸ Dí Yuutu Zezi Krisi wú pa abam yu-yoɲo.

2 Tesaloniki

Tɔnɔ kulu Pooli na pupuni o pa Tesaloniki tiinə o ki bile tun na bri dɔbam kulu tun mu tuntu

Maɲa kam Pooli na pupuni tɔnɔ kum kuntu o pa We nɔɔna balu na wu Tesaloniki ni tun, ba daa ta wu lwarɪ Zezi tum dɔm na lagɪ dɪ ki te tun fasi. Kuntu ɲwaani mu pɛ vuvugə jəni ba kɔɔgɔ kum wuni. Nɔɔna badonnə dɛɛn buɲɪ ni Zezi tum dɔm maɲɪ dɪ ba dɪ kɛ mu. Badaara dɪ maa vɪn sɪ ba ta tuɲɪ tituɲa Zezi tum dɔm na twe tun ɲwaani, yɪ ba laan daari ba kwe ba titɪ ba pali nɔɔna badonnə baɲa ni. Pooli laan ma pupuni tɔnɔ kum kuntu o pa-ba sɪ o maa kwe-ba.

O dɛ yigə o ki We le ba na jɪgɪ wu-dɪdua dɪ We yɪ ba jɪgɪ sono tun ɲwaani, yɪ o loori We sɪ ba zɪgɪ kəɲkəɲ We tituɲa yam wuni (pɔɔrɪm 1).

O laan ma kwe-ba Zezi Krisi tum laɲa ni, o bri-ba ni wulu ba na bə ni kəm-balwaaru tu tun maɲɪ sɪ o da yigə o ba mu, sɪ Krisi laan ba (2:1-12).

Pooli nan kwe We nɔɔna bam sɪ ba zɪgɪ kəɲkəɲ We cwəɲə kam wuni, dɪ lwarum na maɲɪ dɪ puli zanzan yɪ cam yɪ-ba te tun dɪ, sɪ ba daari ba taa warɪ We (2:13—3:5).

O ma kaani yawɔri-nyina bam sɪ ba taa tuɲɪ ba ma nai ba ni-wudiu, ni Pooli dɪ balu dɛɛn na tɔgɪ did-o ba tuɲɪ We tituɲa yam tun na tuɲɪ te tun (3:6-15).

1 Amu Pooli dɪdaani Silasɪ dɪ Timoti mu pupuni tɔnɔ kuntu sɪ dɪ pa abam We nɔɔna balu na wu Tesaloniki ni yɪ á yɪ dɪ Ko Baɲa-We dɪ dɪ Yuutu Zezi Krisi nɔɔna tun.

² Dɪ Ko We dɪ dɪ Yuutu Zezi Krisi wú pa abam yazurə dɪ yu-yoɲo.

Tesaloniki tiinə na tɔgɪ We te tun

³ Dɪ ko-biə-ba, dɪ maɲɪ sɪ dɪ ki We le maɲa maama abam ɲwaani nɪɛɛni ku na maɲɪ te tun, bɛɲwaani á ki á wu-dɪdua dɪ Zezi ku ja gaali, yɪ á maama tiini á soe daani lanyirani, yɪ á sono kum wura ku puli zanzan.

⁴ Kuntu ɲwaani mu dɪ yəni dɪ tɛ á taani dɪ bri Zezi kɔɔgɔ kum na wu jəgə kalu maama ni tun, yɪ dɪ jɪgɪ wupolo abam ɲwaani. Dɪ tɛ dɪ ba ni, nɔɔna bɛɛsɪ abam yɪ ba yaari abam zanzan, yɪ á daa ta zɪgɪ lanyirani dɪ pu-dɪa, yɪ á kwəri á tɔgɪ Zezi dɪ wu-dɪdua.

⁵ Kuntu mu pɛ dɪ lwarɪ jaja ni, We wú di nabiinə sarɪya dɪ cɪga mu. Dɪ wú pa á na cɪga, yɪ á maɲɪ sɪ á tɔgɪ á wəli Dɪ paari dɪm wuni, bɛɲwaani abam sɪni á na yaara We paari dɪm kuntu ɲwaani. ⁶ We nan wú ki abam cɪga, yɪ Dɪ wú pa balu na yaari abam tun joori ba na cam. ⁷ Dɪ ma wú daari Dɪ pa abam balu na yaari tun dɪ dɔbam maama na siun, maɲa kalu dɪ Yuutu Zezi na wú joori o ba sɪ nabiinə maama na-o tun. Wuntu wú nuɲɪ We-sɔɲɔ dɪ o malesi dɪdɛɛra bam, ⁸ yɪ min-vwi za-ɲɪ sɪ kaagi-ba. Dɪ Yuutu Zezi wú pa balu na vɪn We yɪ

ba wu sɛ wum kwər-ywəɲə kam tun na cam. ⁹ Nɔɔna bam kuntu wú na cam ni ku na maɲɪ dɪ ba te tun. Baá na lɛɛru tɪlu na ba ti tun. Baá pɔɔri-ba ba yɪra, yɪ ba taa baɲwe dɪ dɪ Yuutu wum, yɪ ba daa bá na o paari dam-fɔɔɔ zulə yam. ¹⁰ Kuntu maama wú ba ku ki maɲa kalu dɪ Yuutu Zezi na wú joori o ba tun. Dɛ dɪm kuntu ni, oó na zulə o titɪ nɔɔna bam tee ni. Balu maama na ki ba wu-dɪdua did-o tun wú pa-o tiə zanzan. Abam nan wú ta wu bantu wuni dɪ á na sɛ We cɪga kalu dɪ na bri abam tun ɲwaani.

¹¹ Ku yɪ kuntu ɲwaani mu dɪ yəni dɪ loori dɪ Tu We maɲa maama dɪ pa abam, sɪ Dɪ pa á maɲɪ dɪ Dɪ cwəɲə kam tɔgɪm, ni Dɪ na kuri abam sɪ á taá yɪ te tun. Dɪ loori-Dɪ sɪ Dɪ pa abam dam, sɪ á wani á ki lanyirani nɪɛɛni á wubɔɲa na lagɪ te tun maama, sɪ á taá ki tituɲa yalu maama na lana tun, á na ki á wu-dɪdua dɪ Dɪ tun ɲwaani. ¹² Kuntu mu wú pa dɪ Yuutu Zezi taa nai zulə abam tee ni, yɪ abam dɪ wú na zulə, dɪ Tu Baɲa-We dɪ dɪ Yuutu Zezi Krisi na pɛ abam yu-yoɲo tun ɲwaani.

Kəm-balwaaru maɲa na wú ba te tun

2 Dɪ ko-biə-ba, á ye ni dɪ Yuutu Zezi Krisi wú joori o ba, yɪ We wú la dɔbam sɪ dɪ taá wu o tee ni. Dɪ nan lagɪ dɪ loori abam sɪ á yɪ pa á bicara taa di kuntu ɲwaani. ² Á yɪ zaɲɪ á pa á wubɔɲa vugimi, dɪ nɔɔna balu na tɛ ba wɪ dɪ Yuutu Zezi dɛ dɪm maɲɪ dɪ yɪ tun.

Nɔɔna na tɛ dɪ abam ba wɪ, Wɛ Joro kum mu brɪ kuntu, naa ba na wɪ ku yɪ dɪbam taanɪ mu, naa ba na pɛ abam tɔɔɔ yɪ ba wɪ ku nuŋi dɪbam tee mu, ³ sɪ á yɪ sɛ á pa nɔɔɔ-nɔɔɔnu ganɪ abam dɪ wænu tum kuntu dwi. Bɛŋwaanɪ maŋa kalu nɔɔna zanzan na wú ba ba ywəri Wɛ cwəŋə kam wunɪ tɪn wú da yigə ku kɪ mu, sɪ dí Yuutu wum dɛ dɪm laan ba dɪ yɪ. Kulu na wəli da tɪn, kəm-balwaaru tu wum wú da yigə mu o ba. Wuntu gurim je nan wú ta yɪ cɔɔɔm mu. ⁴ Oó brɪ nɪ wum dwe wænu tɪlu maama nɔɔna na zuli dɪ kulu maama ba na bə nɪ ba wa tɪn, yɪ oó dɪnɪ wænu tum kuntu maama. O ma wú vu o zu o jəni Baŋa-Wɛ tɪtɪ digə kam wunɪ, yɪ o brɪ nɪ wum tɪtɪ mu yɪ Wɛ. ⁵ A ya na wu abam tee nɪ maŋa kalu tɪn, a maŋi a brɪ abam wænu tum kuntu. Á nan wu guli-tɪ na?

⁶ Woŋo kudonŋ nan mu cɔɔɔ wænu tum kuntu cwəŋə sɪ tɪ ta yɪ kɪ lele, yɪ á ye ku ni nɪ. Ku daari maŋa kam na sunɪ ka yɪ, kəm-balwaaru tu wum laan wú ba sɪ nabiinə lwar-o jaja. ⁷ Kəm-lwaanu dam dɪlu na səgi nɔɔna yɪə nɪ tɪn maŋi dɪ wura dɪ cɔɔɔ nabiinə. Ku nan na yɪ wulu na wura o cu kəm-lwaanu tum cwəŋə lele sɪ tɪ yɪ kɪ tɪn, kuntu tu wú ba o viiri. ⁸ Maŋa kam kuntu nɪ mu, kəm-balwaaru tu wum laan wú brɪ o tɪtɪ jaja. Dí Yuutu Zezi na wú joori o ba maŋa kalu tɪn, o laan wú ma o ni-viu o cɔɔɔ wuntu fasɪ. Zezi na wú joori o ba dɪ dam-fɔɔɔ tɪn, mu o laan wú cɔɔɔ kəm-balwaaru tu wum.

⁹ Maŋa kam kəm-balwaaru tu wum na wú ba tɪn, oó jonŋi dam-fɔɔɔ sutaanɪ tee nɪ o ma kɪ wo-kunkagɪla dwi təri təri ya na daɪ cɔɔɔ tɪn. ¹⁰ O ma wú kɪ kəm-balwaaru dwi maama o ma ganɪ balu na wú ga ba ŋwɪa Wɛ tee nɪ tɪn. Kú kɪ-ba kuntu, bɛŋwaanɪ ba ba sɛ sɪ ba jonŋi Wɛ cɔɔɔ kam dɪ sono, sɪ ku pa DL vrɪ-ba ba lwarɪm wunɪ. ¹¹ Ba na vɪn Wɛ cɔɔɔ kam tɪn ŋwaanɪ, DL laan wú pa ba wubɔŋa daa yəri cɔɔɔ, yɪ ba sɛ ba tɔɔɔ kulu na yɪ vwan tɪn. ¹² Balu maama na wu sɛ DL cɔɔɔ kam yɪ ba daari ba soe kəm-balwaaru tɪn, Wɛ wú di ba taanɪ yɪ ba na cam.

Wɛ na kuri dɪbam sɪ dí taá yɪ DL nɔɔna te tɪn

¹³ Dí ko-biə-ba, dí maŋi sɪ dí kɪ Wɛ le maŋa maama abam ŋwaanɪ, á na yɪ balu dí Yuutu wum na soe tɪn. Ku zɪɔɔ pulim nɪ mu Wɛ kuri abam sɪ DL vrɪ abam DL yagɪ. DL mɛ DL Joro kum dam mu DL pa á ji DL tɪtɪ nɔɔna, dɪ á na kɪ á wu-dɪdua dɪ DL cɔɔɔ kam tɪn ŋwaanɪ. ¹⁴ Wɛ na bəŋi abam sɪ á taá yɪ kuntu tɪn, ku dɛ dɪ DL kwər-ywəŋə kam dí na tɔɔɔ dí brɪ abam tɪn ŋwaanɪ mu, sɪ DL pa á tɔɔɔ dɪ dí Yuutu Zezi Krisi á na zulə.

¹⁵ Kuntu ŋwaanɪ, dí ko-biə-ba, fɔɔɔ-na á zɪɔɔ kəŋkəŋ, sɪ á yɪ yagɪ cɔɔɔ kalu dí na maŋi dí brɪ abam tɪn, ku na yɪ dí na maŋi dí wu abam tee nɪ yɪ dí ŋɔɔɔ kulu tɪn, dɪ dí na pupunɪ tɔɔɔ kulu dí pa abam tɪn dɪ.

¹⁶ Dí Yuutu Zezi Krisi dɪdaanɪ dí Ko Wɛ soe dɪbam yɪ DL pa dɪbam yu-yoŋo, dɪ DL na pɛ dí jɔɔɔ baari dɪlu na

bá fɔɔɔ dɪ tɪ tɪn, dɪdaanɪ tɪna yalu na yɪ cɔɔɔ tɪn. ¹⁷ Dɪn-tu wú zəni abam dɪ wubɔŋ-ŋuna sɪ á taá jɔɔɔ dam, sɪ á wanɪ á taá kɪ lanyɪranɪ á tɪtɪŋa dɪ á ni-taanɪ maama wunɪ.

Á taá loori Wɛ dɪbam ŋwaanɪ

³ Dí ko-biə-ba, kulu na daari tɪn, á taá loori Wɛ á pa dɪbam, sɪ dí Yuutu wum kwər-ywəŋə kam jagɪ ka yɪ je maama, sɪ nɔɔna sɛ-ka lanyɪranɪ nɪ abam dɪ na sɛ-ka te tɪn. ² Loori-na Wɛ sɪ DL jonŋi dɪbam nɔɔn-balwaaru jɪa nɪ, bɛŋwaanɪ ku daɪ nɔɔna bam maama mu sɛ Wɛ kwərə kam.

³ Dí Yuutu wum nan yɪ cɔɔɔ tu mu, oó wəli abam dɪ dam, yɪ o cɪ abam sutaanɪ jɪŋa nɪ sɪ dɪ yɪ cɔɔɔ abam. ⁴ Á na yɪ dí Yuutu wum nɔɔna tɪn mu dí jɔɔɔ abam cɔɔɔ sɪ á tɔɔɔ dí na maŋi dí brɪ abam kulu tɪn, yɪ á ta wú ta kɪ kuntu nɪ dí na maŋi dí ta te tɪn.

⁵ Dí Yuutu wum wú pa á wubɔŋa tiini ya zu Wɛ sono kum, yɪ o daari o pa á zɪɔɔ lanyɪranɪ dɪ pu-dɪa nɪ Zezi Krisi tɪtɪ na zɪɔɔ te tɪn.

Yawɔɔ-nyɪna kwəə

⁶ Dí ko-biə-ba, dí kaanɪ abam dɪ dí Yuutu Zezi Krisi yɪrɪ mu, sɪ á cɪ á tɪtɪ dɪ á ko-bu wulu maama na yɪ yawɔɔ-nyɪm yɪ o ba tɔɔɔ zaasɪm dɪlu dí na brɪ abam tɪn. ⁷ Abam nan ye lanyɪranɪ nɪ á maŋi sɪ á lwəni dɪbam tɪtɪŋa na yɪ te tɪn mu. Dí dɛen na wu á tee nɪ tɪn, dí ba jɔɔɔ yawɔɔ. ⁸ Dí wu jonŋi wudiu nɔɔn-nɔɔnu tee nɪ kafɛ. Dí nan tiini dí tɪŋi mu yɪ ku cɛ dí yɪra wɪa dɪ tɪtɪ, sɪ dí yɪ yaari abam wulɔwulu wudiu ŋwaanɪ. ⁹ Ku nan daɪ nɪ dí ya ba jɔɔɔ cwəŋə sɪ dí jonŋi zənə abam tee nɪ. Dí dɛen nan kɪ kuntu sɪ ku pa á wanɪ á lwəni dɪbam na kɪ te tɪn mu. ¹⁰ Dí na wu abam tee nɪ maŋa kalu tɪn, dí pɛ abam ni nɪ, nɔɔɔ wulu na ba lagɪ tɪtɪŋa tɪn, kuntu tu wu maŋi sɪ o di wudiu dɪ.

¹¹ Dí tagɪ kuntu, bɛŋwaanɪ dí ni nɪ abam badonnə yɪ yawɔɔ-nyɪna mu. Ba ba lagɪ tɪtɪŋa, yɪ ba kart je maa-ma ba kɪkarɪ ba donnə yɪə. ¹² Dí Yuutu Zezi Krisi yɪrɪ ŋwaanɪ mu dí tɛ nɔɔna bam kuntu, yɪ dí kaanɪ-ba sɪ ba ja ba tɪtɪ cum ba tɪŋi, sɪ ba wanɪ ba nii ba tɪtɪ baŋa nɪ dɪ ba ni-wudiu.

¹³ Dí ko-biə-ba, abam tɪtɪ nan yɪ zanɪ á bwəni dɪ lanyɪranɪ kəm.

¹⁴ Abam wulu na wu sɛ dí na pupunɪ te tɔɔɔ kuntu wunɪ dí brɪ abam tɪn, sɪ á taá ye kuntu tu, sɪ á wanɪ á ja á tɪtɪ dɪd-o, sɪ ku pa cavɪra ja-o. ¹⁵ Á nan yɪ pa o ji á dum. Á taá kaan-o nɪ á ko-bu te.

¹⁶ Dí Yuutu wum yɪ wu-zuru tu mu, yɪ oó pa abam taá jɔɔɔ wu-zuru maŋa maama woŋo maama wunɪ.

Dí Yuutu wum wú ta wura dɪ abam maama.

¹⁷ Amu Pooli mu jɔɔɔ abam. A tɪtɪ laan mu pupunɪ tɪntu dɪ a jɪŋa. A yəni a kɪ kuntu mu a twaanu tum maa-

ma wuni, si á lwaru ni ku yi amu mu pupuni. A yani a pupuni tuntu mu.

¹⁸ Dì Yuutu Zezi Krisi wú pa abam maama yu-yoŋo.

1 Timoti

Dayigə tək kulu Pooli na pupuni o pa Timoti tun na brɩ dɩbam kulu tun mu tuntu

Timoti nu yi Zwifu mu o na ki o wu-dɩɩɩa dɩ Zezi, o ko ma yi Greki tu. Pooli dɛɛn jeeri Timoti maɲa kalu o na maa ve Lisitri o təkɩ We kwərə kam o brɩ nɔkna tun mu (Tituɲa Təkɩ 16:1-3). Timoti laan ma tɔɔɩ dɩ Pooli o tunɲ We tituɲa yam (Tituɲa Təkɩ 17:14 dɩ 18:5 dɩ 19:22).

Pooli nan pupuni twaanu tule mu o pa Timoti. Twaanu tuntu wuni o kwe We kɔɔɔ kum yigə tiinə bam mu. Dayigə tək kulu o na pupuni o pa Timoti tun wuni o ɲɔkɩ wəənu tɩt wɔɲo mu:

O kaani We nɔkna bam si ba ci ba titi mu dɩ vwan zaasum dɩlu na zu ba titari tun. Vwan zaasum tiinə bam dɛɛn brɩ ni lugu baɲa wəənu tum yi balɔɔ mu, yi n bá n wani n na vrɩm, ku na dai ni n jɔɔ yəno kulu na səgi tun, yi nɔkna funftun yirani nan mu ye yəno kum kuntu. Ba ma kwəri ba kwe nɔkna si ba ja ba titi dɩ wudiiru tɩdonnə dim, si ba yagi kadri. Pooli nan pupuni o brɩ-ba ni kuntu yi vwan mu.

Pooli daa ta brɩ Zezi kɔɔɔ na maɲi si ku zuli We te tun. O ma kwəri o brɩ Zezi kɔɔɔ kum dɩ ku nakwa bam dɩ ku zənzənnə bam na maɲi si ba taa yi te tun.

Pooli laan ma daari o brɩ Timoti o na maɲi si o ki te dɩ We nɔkna bam dwi təri təri tun, si o ma wani o tunɲ We tituɲa yam lanyirani.

1 Amu Pooli wulu na yi Zezi Krisi tuntuɲu tun mu pupuni tək kuntu si a pa nmu Timoti. Baɲa-We dɩlu na yi dɩbam Vɩrnu dɩ Zezi Krisi wulu dɩbam na jɔɔ o tɩna tun mu pɛ-ni ni si a taa yi o tuntuɲu. ² Nmu yi nɩɛɛni amu titi bu mu te, n na sɛ Zezi Krisi tun ɲwaani.

Dí Ko We dɩ dí Yuutu Zezi Krisi wú pa nmu yazurə dɩ yi-yoɲo, yi o daari o duri nmu ɲwaɲa.

Cu-na á titi dɩ vwan karanyɩna tiinə bam zaasum dɩm

³ Maɲa kam amu dɛɛn na maa ve Masɩɩɩani tun, a loori nmu si n maɲi Efɛɛzi ni si n kaani nɔkna balu na brɩ kulu na dai cɩga tun si ba yagi. ⁴ Nmu maɲi si n ta-ba si ba yagi ba wuburɲa sɩnswali sɩlu na dai cɩga tun, si ba daari ba yagi ba kwə dwi natɔga kalu na ba jɔɔ gurim je tun. Bɛɲwaani wəənu tum kuntu pai nɔkna magɩ kantɔɔ mu kafɛ. Ti ba wəli nɔkna si ba ki ba wu-dɩɩɩa dɩ We si ba taa tɔɔɩ-Dɩ. ⁵ Nmu maɲi si n kaani-ba mu dɩdaani wəənu tum kuntu si ba yagi-ti, si ba taa jɔɔ sono kulu na yi cɩga cɩga na nɲi bicari-ɲuna wuni tun, yi ba na ki kulu maama ba na ye ni ku lamma tun, yi ba na sɩni ba ki ba wu-dɩɩɩa dɩ We, kú pa ba taa jɔɔ sono kum kuntu. ⁶ Nɔkna bam kuntu nan ywəri cɩga kam kuntu wuni mu, yi ba daari ba ɲɔkɩ bitari sɩlu na ba jɔɔ kuri tun. ⁷ Ba lagi si ba taa yi We cullu tum karanyɩna tiinə mu. Ba titi nan ba ni ba na tɛ kulu tun

kuri, yi ba yəri ba na ɲɔkɩ kulu dɩ ba wu maama tun dɩ.

⁸ Dí ye ni We cullu tum lana dɩ wulu na ni ti kuri ni ku na maɲi te tun. ⁹ Dɩbam nan ye ni, We na pɛ Dɩ cullu tum tun, Dɩ wu pɛ-ti nɔk-ɲuna ɲwaani. Dɩ nan pɛ-ti balu na yi cullu cɔɔɩna tun ɲwaani mu, dɩdaani vɩnvɩ-na dɩ balu yigə na tərə dɩ Dɩ tun, dɩ wo-lwaanu kərə dɩ nɔk-balwaarɩ, dɩ balu na ba nɔɔ-Dɩ tun, dɩ balu dɩ na gu ba kwə naa ba niinə naa ba donnə tun mu, ¹⁰ dɩ balu na boori tun, dɩ baara balu na mai ba donnə ba jiri kaana tun, dɩdaani balu na cu ba jaani nɔkna dɩ dam ba yəgi tun, dɩdaani balu na fɔ vwan tun, dɩ balu na du dɩ We yi ku yagi ku dai cɩga tun. Dɩ nan pɛ Dɩ cullu tum balu maama na cɔɔɩ zaasum dɩlu na yi cɩga yi dɩ tɔɔ We kwər-ywəɲə kam na brɩ te tun dɩ mu. ¹¹ Kwər-ywəɲə kam kuntu nɲi Wupolo Tu Baɲa-We dɩlu na jɔɔ paari-zulə tun te mu, yi dɩntu ki-ka amu juɲa ni si a taa tɛa.

Pooli na ki We le Dɩ zənə ɲwaani te tun

¹² Dí Yuutu Zezi Krisi mu pɛ amu dam si a taa tunɲ a pa-o. A ki o le dɩdaani o na nɛ ni amu jɔɔ wu-dɩɩɩa yi o li-ni si a taa tunɲ a pa-o tun. ¹³ Faɲa tun, a dɛɛn yəni a ɲɔkɩ a cɔɔɩ Zezi yɩɩ, yi a kwəri a twɩ-o, yi a ta yaari o nɔkna bam. Dɩ kuntu dɩ, o nan ta duri a ɲwaɲa, bɛɲwaani amu ya wu sɛ-o yi ku pa a yəri wɔɲo kulu a na jɔɔ a ki tun. ¹⁴ Nan dɩ ku dɩ, dí Yuutu Zezi mu ki-ni

yu-yoŋo zanzan ku ja gaali, yi o daari o pa a taa jigi wu-didua did-o di sono, a na ŋwi did-o tun ŋwaanu.

¹⁵ Taani duntu yi ciga yi di maŋi si nɔɔna maama se-di mu:

«Zezi Krisi tu lugu baŋa

si o vri nɔɔ-cɔɔguru mu ba lwarum wunu.»

Amu nan mu ki lwarum a dwani nɔɔna maama, ¹⁶ yi We ta duri a ŋwanja si ku pa Zezi Krisi bri o wu-zuru kum na yi te di amu. O na tiini o ki wu-zuru di amu wulu na yi nɔɔ-cɔɔguru tum yigə tu tun, ku yi maana mu ku pa nɔɔna balu na wú da a kwaga ba ba ba se-o, si ba daari ba na ŋwɔa kalu na ba ti tun We tee ni. ¹⁷ Baŋa-We yi pe wulu paari na bá ti maŋa di maŋa tun mu. Di yi ŋwɔa tu mu, ba ba na-DL di yiə, yi Di ba jigi doŋ. Kuntu ŋwaanu zulə di tiə taa wu Di tee ni si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tun. Amina.

¹⁸ A bu Timoti, a lagi a ta di nmu si n ta n tuni n pa We, ni We nijoŋnə bam deen na tagi nmu taani te tun. Kuntu tun, kwaanu n guli ba na tagi te tun si n tuni We tituŋa lanyranu, nɔɔɛni n na lagi n magi jara ciga ciga te tun. ¹⁹ Ta n jigi wu-didua di We, si n daari n ta n ki kulu maama n na ye n bicari ni ni ku lamma tun. Nɔɔna badonnə wura, ba ba se si ba taa ki kulu ba na ye ni ku lamma tun. Kuntu ma pa ba daa waru ba da We cwəŋə kam. ²⁰ Yimene di Alesandri mu tɔgi ba wu nɔɔna bam kuntu wunu. Amu nan yagi-ba sutaani juna ni si ba na cam, si ba daa yi ŋkɔni ba cɔgi We yiri.

We nɔɔna na maŋi si ba taa zuli-DL te tun

2 Woŋo kulu a na lagi a da yigə a ta tun mu tuntu. A maŋi si á taá loori We á pa nɔɔna maama. Loorina We si DL taa nii ba baŋa ni, si á daari á taá ki DL le ba ŋwaanu. ² Á taá loori We á pa pwa didaani didɛera balu maama na jigi dam nɔɔna baŋa ni tun, si ku pa dí taá zuuri di yazurə di ni-ywəm, si dí wanu dí taá tɔgi We lanyranu, si dí taá ŋwi ni ku na maŋi te tun. ³ Kuntu mu yi woŋo kulu na lamma yi ku poli We dilu na yi dí Vurnu tun wu. ⁴ Duntu mu lagi si nɔɔna maama na vrum, si ba kwəri ba lwaru kulu na yi ciga tun. ⁵ We didua yirani mu wura. Wulu di na fɔgi nabiinə di We daani tun di yi didua yirani mu. Wuntu mu yi Zezi Krisi wulu na yi nabiinu tun. ⁶ Wum mu se o ti o ma ŋwi nɔɔna maama lwarum jini, yi ba pa o maana maŋa kalu We na li tun. ⁷ Kuntu ŋwaanu mu We pe a ji DL tintuŋu, si a tɔɔli DL kwərə kam a bri nɔɔna. Ciga mu a ŋkɔna, si ku dai vwan. We suni DL tuni-ni mu si a taa bri dwige tiinə, si ba se DL ciga kam ba ki ba wu-didua di DL.

⁸ Amu lagi si jəgə maama baara taa waru We. Ba na zəŋi ba jia weeni si ba waru We, si ba taa jigi wu-poŋo mu, si ba yi taa jigi ban-zɔɔkə naa kantɔɔgi di nɔɔn-nɔɔn. ⁹ Amu nan ta lagi si kaana di ja ba titi di ba gwaaru nɔɔm, si ba taa kwari cavura ba zuuri gwaaru tlu na maŋi di ba tun. Ba wu maŋi si ba tiini ba kwe ba

yum ba ja gaali, naa ba zuli ba titi di nɔɔwanja wəənu, ku na yi səbu-siŋa naa kandwa-ŋuna naa gwaaru tlu səbiə na damma tun. ¹⁰ Ba nan maŋi si ba taa ki kəm-laaru mu, si ku bri ni ba yi kaana balu na se We ciga ciga tun. ¹¹ Kaana maŋi si ba taa je cim mu ba cəgi balu na bri-ba We cwəŋə tun, si ba daari ba taa se-ba. ¹² Amu wu se si kaana taa bri baara naa ba taa te-ba. Ba maŋi si ba taa je cim mu. ¹³ Beŋwaani, We deen na ki nabiinə tun, Di ki Adam mu yigə, yi Di laan daari Di ki Awa. ¹⁴ Ku deen dai Adam mu sutaani ganu, ku yi kaani wum mu di ganu di pa o vni We ni. ¹⁵ Kuntu mu te kaana luri di cam, We nan wú vri-ba, di ba na se ba tɔgi We di wu-didua di sono di wu-poŋo yi ba jigi ba titi tun.

Zezi kɔgi kum yigə tiinə na maŋi si ba taa yi te tun

3 Taani duntu suni di yi ciga mu:

«Nɔɔnu na lagi si o ji Zezi kɔgi kum yigə tu, kuntu tu lagi tituŋ-ŋum mu.»

² Kuntu, Zezi kɔgi kum yigə tu maŋi si o taa yi nɔɔ-ŋum mu nɔɔna maama tee ni. O nan maŋi si o taa jigi kaani didua yirani mu. O ta maŋi si o taa yiri o titi, si o taa wal o titi o jaana ni ku na maŋi te tun. O maŋi si o taa jeeri vərə lanyranu o sɔkɔ ni. O maŋi si o taa ye nɔɔna zaasum. ³ O nan wu maŋi si o taa yi sa-nyuru naa najajaru naa nɔɔnu wulu banu na lumma tun. Ku maŋi si o taa yi nɔɔ-yoŋo mu di nɔɔnu maama. O nan wu maŋi si o taa yi səbu-swən-nyum. ⁴ O maŋi si o taa wal o nii o sɔkɔ tiinə baŋa ni mu lanyranu, si o daari o pa o biə se-o di zulə yalu na maŋi tun. ⁵ Beŋwaani, nɔɔnu na waru o nii o titi sɔkɔ tiinə baŋa ni, oó ki ta mu o nii Zezi kɔgi kum baŋa ni? ⁶ Ku wu maŋi si o taa yi wulu na yi nɔɔ-duuru We cwəŋə kam wunu tun, si o yi zaŋi o ba o zəŋi o titi, si We di o taani nɔɔɛni DL na di sutaani taani te tun. ⁷ Zezi kɔgi kum yigə tu maŋi si o taa yi nɔɔ-ŋum mu di balu na ba tɔgi We tun di. Ku na dai kuntu, nɔɔna wú goon-o yi o na cavura, yi o tu sutaani cɔguru tum wunu.

Zezi kɔgi kum zənzənnə bam na maŋi si ba taa yi te tun

⁸ Zezi kɔgi kum zənzənnə bam di maŋi si ba taa yi balu nɔɔna na nigi tun mu. Ba wu maŋi si ba taa yi niə yale yale tiinə, naa ba taa yi sa-nyuru, naa ba taa ki kampinə si ba ma na wəənu. ⁹ Ba nan maŋi si ba taa tɔgi ciga kalu ya na səgi yi We laan vuru-ba DL taani dum wunu tun, ba na ye ba bicari ni ni ku lamma tun ŋwaanu. ¹⁰ Nɔɔnu na lagi si o ji Zezi kɔgi kum zənzənnə, ba maŋi si ba da yigə ba maan-o mu ba nii, o na ba jigi wo-ɔkɔ, si ba laan pa o puli o tituŋa.

¹¹ Ku maŋi si ba kaana di taa yi balu nɔɔna na nigi tun mu, si ba yi taa yi bicari-nyuna. Ba maŋi si ba taa

yiri ba titi mu, si nɔɔna taa jigi ba ciga wonjo maama banja ni.

¹² Zezi kɔɔɔ kum zɛnzɛnnu manji si o taa jigi kaani didua yirani mu, si o daari o taa wal o nii o biɛ di o sɔɔɔ tiinɛ maama banja ni lanyirani. ¹³ Benjwaani zɛnzɛnnu wulu maama na tunji o titunja lanyirani tun wu na zulɛ zanzan nɔɔna tee ni, yi o daari o na baari di wupolo o na ki o wu-didua di Zezi Krisi tun njwaani.

¹⁴ Amu burji si a ba nmu te lele. A nan pupuni tɔɔɔ kuntu a pa nmu si, ¹⁵ a na daani funfun, si n wani n lwarɛ n na wu ja Banja-Wɛ nɔɔna bam te. Bantu mu yi Zezi nɔɔna yi ba tɔɔɔ Njwɛ Tu Banja-Wɛ. Bantu mu yi balu na kwaani ba wɛli ba nii zaasum dilu na yi ciga tun banja ni, nɔɔɔni ywɛ na wɛli digɛ si ka yi vi te tun. ¹⁶ Di lwarɛ ni Wɛ tɔɔɔm yi wo-kamunu mu. Wɛ ciga kam kuntu dɛen ya sɛgi mu, yi Dl laan pa di lwarɛ wulu wum Dl na tunji tun:

Wuntu mu jigi nabiinu o ba lugu banja.

Wɛ Joro kum ma bri ni o yi ciga tu.

Wɛ malesi sum ma na o zulɛ.

Nɔɔna ma ja o kwɛrɛ ba zu dwi maama wu ba tɔɔɔ.

Lugu banja nabiinɛ ma sɛ-o.

O ma zanji di zulɛ o di Wɛ-sɔɔɔ.

Di na manji si di ci di titi di wwan zanzaasa bam te tun

4 ¹⁻² Wɛ Joro kum bri dibam fasi ni, manja tiim ni nɔɔna badaara wu zanji ba yagi Wɛ cwɛɔɔ tɔɔɔm. Pipiri-nyuna balu na fɔ wwan tun mu wu gani-ba ba pa ba yagi zaasum dilu na yi ciga tun. Bantu wubunja mu tɔɔɔ, ku pa ba yari ni ba na ki kulu tun ba lamma. Baá pa nɔɔna sɛ wwan yam ciciri na fɔɛ tun, yi ba daari ba taa tɔɔɔ sutaani zaasum na yi te tun. ³ Nɔɔna bam kuntu mu yani ba bri ni ku culɛ si baaru di kaani naa kaani zu baru. Wudiiru tidonnɛ di maa wura ba na bri ni ku culɛ si nɔɔna di-ti. Nmu nan ye ni Wɛ mu ki wudiiru tum kuntu, si dibam balu na tɔɔɔ-Dl yi di lwarɛ Dl ciga kam tun taá ki Dl le ti njwaani, si di daari di taá di-ti. ⁴ Benjwaani wɛnnu tilu maama Wɛ na ki tun lamma. Wonjo kulu Wɛ na pɛ dibam tun, di manji si di ki Dl le mu ku njwaani, di wu manji si di culi-ku. ⁵ Benjwaani Wɛ taani dum di dibam Wɛ-loro kum mu kwe wonjo maama ku pa ku lana Wɛ yigɛ ni.

Zezi Krisi tuntun-njwɛ na manji si o taa yi te tun

⁶ Nmu manji si n ta wɛnnu tintu mu n bri n ko-biɛ bam. N na ki kuntu, ku pa n ta n yi Zezi Krisi tuntun-njwɛ. N na suni n sɛ Wɛ ciga kam taani dum di zaasum dilu na yi ciga yi n manji n tɔɔɔ-di tun, nɔɔɔ bi Wɛ cwɛɔɔ kam wuni. ⁷ Yi zanji n cɛgi sunswal silu na ba jigi kuri yi si ba wɛli Wɛ cwɛɔɔ kam tun. Nan tiini n kwaani n ta n tɔɔɔ Wɛ cwɛɔɔ. ⁸ Di ye ni, n na waari n yira, ku jigi zɛnɛ funfun. Ku daari, n nan na kwaani n tɔɔɔ Wɛ cwɛɔɔ, kuntu mu tiini ku jigi zɛnɛ wonjo maama wuni.

Benjwaani ku pa n na zɛnɛ zilum njwɛ kam wuni, yi n daari n na njwɛ kalu na lagi ka ba tun Wɛ tee ni.

⁹ Taani duntu yi ciga yi di manji si nɔɔna sɛ-di mu.

¹⁰ Kuntu njwaani mu pai di kwaani di tunja, benjwaani dibam jigi tuna di Njwɛ Tu Banja-Wɛ. Duntu mu yi nɔɔna maama Vɛrnu, ku na fɔɔɔ ku dwe didi balu na sɛ-Dl tun.

¹¹ Ta n bri nɔɔna bam wɛnnu tum kuntu si n zaasi-ba.

¹² Yi zanji n pa nɔɔn-nɔɔnɔ gooni-m n na yi bu tun njwaani. N manji si n ma n titi mu n bri Zezi nɔɔna bam ba na wu ta ki te. Ku na yi nmu ni-njwɛ di n titun-na-ga, di n sono di n na jigi wu-didua di Wɛ te tun, di n wu-pɔɔɔ maama mu n manji si n ma n bri-ba. ¹³ Ta n kwaani n karumi Wɛ taani dum di nɔɔna bam, si n daari n bri-ba Wɛ ciga kam, si ku taa ve manja kam a na wu ba tun. ¹⁴ Yi zanji n yagi pɛɛɛ dilu Wɛ na pɛ nmu, manja kalu Dl nijɔɔnɛ bam dɛen na tagi nmu taani te yi Zezi kɔɔɔ kum nakwa bam di danji ba jia nmu banja ni ba wari Wɛ n njwaani tun. ¹⁵ Ku manji si n tiini n kwaani n ta n tunji titunji dum kuntu di n wu maama mu. Kuntu mu wu pa nɔɔna maama taa nai nmu na ve yigɛ te tun. ¹⁶ Ta n yiri n titi, si n daari n ta n yiri n zaasum dum na yi te tun di. Kwaani n zilum kɛɔɔkɛɔ wɛnnu tum kuntu wuni, si nmu titi wu na vrum, yi n ta wu pa balu na cɛgi-m tun di na vrum.

N na manji si n kwe Wɛ nɔɔna bam te tun

5 Yi zanji n bagi nankwɛan di baari. N manji si n kwe-o ni n ko mu te. Ku na yi nɔɔn-dunnɔ, n manji si n kwe-ba ni n nyaana mu te. ² Ku na yi kazina, n manji si n kwe-ba ni n niinɛ mu te. Ku na yi ka-bwɛnɛ, n manji si n kwe-ba ni n nakwa mu te di wu-pɔɔɔ.

Di na manji si di taá zani kadɛnɛ te tun

³ Ta n zuli kadɛnɛ balu na suni ba ba jigi nɔɔnɔ tun, si n ta n nii ba banja ni. ⁴ Ku daari, kadɛm na jigi biɛ naa naaru, bantu mu manji si ba taa nii-o, ba na yi o titi sɔɔɔ tiinɛ tun njwaani. Mu Wɛ cwɛɔɔ zaasum dum na yi te tun. Kadɛm biɛ na zɛn-o kuntu, ku pa ba joori ba njwɛ ba tiinɛ jini di ba na yaari ba njwaani te tun. Kuntu nan mu poli Wɛ wu. ⁵ Kaani wulu na suni o yi kadɛm yi o ba jigi nɔɔn-nɔɔnɔ si o taa nii o banja ni tun tinji o tuna Wɛ banja ni mu. Titi di wɛ maama o tiini o wari Wɛ mu yi o loori zɛnɛ Dl tee ni. ⁶ Ku daari kadɛm wulu na lagi si o taa njwɛ paweeni wuni tun manji o ti mu yi o ta beerɛ. ⁷ Nan pa ba maama lwarɛ wɛnnu tum kuntu ni ni, si nɔɔn-nɔɔnɔ yi wani o na ba wo-lɔɔɔ o ta. ⁸ Nɔɔnɔ yigɛ na tɛrɛ di o sɔɔɔ tiinɛ, ku na tiini ku dwe didi di o titi digɛ tiinɛ, kuntu tu yagi Wɛ cwɛɔɔ mu. O nan tiini o yi nɔɔn-balɔɔ o dwe balu na manji ba ba tɔɔɔ Wɛ tun di.

⁹ Yi zanji n pa ba pupuni kadɛm wulu na wu yi bina fusrdu tun n ki kadɛnɛ bam tɔɔɔ kum wuni. Wulu na

manji si o wæli da tun manji si o ban-zuri taa yi bidwɛ yuranɩ mu. ¹⁰ O manji si nɔɔna taa ye o tituŋ-ŋuna ni ni lanyiranɩ. O na nii o biæ banja ni lanyiranɩ, naa o na jeeri vərə lanyiranɩ, naa o na tu o titi o zari We nɔɔna bam nɛ, naa o na zəni balu na wu cam wunɩ tun, yi o na kwaanɩ o tuŋɩ tituŋ-ŋuna dwi maama, abam wai á gar-o á wæli da. ¹¹ Ku daari kadənə balu na yi ka-bwənə tun, abam wu manji si á ga-ba á wæli da. Beŋwaanɩ, bantu wubunja daa na ləni yi ba warɩ ba titi ba ja, baá yagi ni dɩlu ba na goni dɩ Zezi Krisi tun, yi ba daari ba daa zu banna. ¹² Ba na ki kuntu, ba bá na bura, beŋwaanɩ ba cɔgi ba dayigə ni dɩlu ba na goni dɩ Zezi Krisi tun mu. ¹³ Kulu na wæli da tun, á na pupunɩ kadənə balu na yi ka-bwənə tun á wæli da, baá ji yawɔri-nyɩna yi ba ta tɩli sam. Ku nan dai kuntu yuranɩ, baá ji bɩbarɩ-nyɩna dɩ ŋwan-ɔɔru tiinə, yi ba ŋɔɔnɩ wəənu tɩlu na dai si ba ya ŋɔɔnɩ tun. ¹⁴ Mu ku kuri amu bunɩ ni kuú ta lamma si kadənə balu na yi ka-bwənə tun taa zuuri banna si ba lu biə, si ba daari ba taa nii ba titi sam banja ni. Ba na ki kuntu, kuú pa dɩbam duna daa bá na cwəŋə si ba ŋɔɔnɩ wo-lwaanu ba pa dɩbam. ¹⁵ Beŋwaanɩ kadənə badaara manji ba ywəri We cwəŋə kam wunɩ, yi ba daari ba tɔgi sutaanɩ. ¹⁶ Baaru naa kaanɩ wulu na tɔgi We cwəŋə yi kadənə wu o ɔɔɔɔ ni tun, wuntu mu manji si o taa nii ba banja ni. Ku dai si o yagi-ba o pa Zezi kɔɔ kum. O na yagi-ba kuntu, kuú yaari Zezi nɔɔna bam ku pa ba daa bá wanɩ ba nii kadənə balu na ba jɩgi nɔɔn-nɔɔnɩ tun banja ni.

Ku na manji si dí ki nakwa tiinə bam te tun

¹⁷ Ku daari, ku na yi Zezi kɔɔ kum nakwa balu na yi yigə tiinə yi ba nii Zezi nɔɔna bam banja ni lanyiranɩ tun, ba manji si ba na zulə kuni bɩle mu, ku na dwe dɩdɩ balu na kwaanɩ ba tɔɔlɩ We kwərə yi ba bri nɔɔna We cɩga kam tun. ¹⁸ Beŋwaanɩ ku pupunɩ We tɔɔ wunɩ ku wɩ: «Nmu na jɩgi nabla n ma n nwanɩ wo-vaalu, yi ki tampɔɔɔ ka ni nɩ.»

Ku ta tagi ku wɩ: «Tɩntuŋnɩ manji si o taa jonji o ŋwuru mu.»

¹⁹ Nɔɔnɩ na tagi Zezi kɔɔ kum nakwa bam wu nɔɔnɩ bɩtar-lwanja dɩ nmu, yi zanɩ n sɛ, ku na dai ni nɔɔna bale naa batɔ yi mu nɛ o kəm-balwaaru tum. ²⁰ Ku daari nakwa balu na sunɩ ba ki kəm-balwaaru tun, si n kaanɩ-ba ba maama yigə ni. Kuntu mu wú pa fuunɩ ja badaara bam dɩ. ²¹ A nan lagi a kaanɩ-m mu We yigə ni dɩ Zezi Krisi yigə ni dɩ We titi malesɩ sɩm yigə ni, si n ɔɔɔɔ n sɛ kulu a na tagi tun. Yi kuri nɔɔna daanɩ, ki nɔɔnɩ maama te na manji tun.

²² Yi lɔɔrɩ n danɩ n ja nɔɔn-nɔɔnɩ banja ni si n pa o ji We tɩntuŋnɩ. Yi zanɩ n pa nɔɔna kəm-lwaanu lonji-m. Fɔɔ n ja n titi dɩ wu-pɔŋo.

²³ A lagi a ta dɩ nmu si, n wu kum na yəni ku wɛ tun ŋwaanɩ, si n ta n nɔɔ sana funfun si ku wanɩ ku zəni-m, si n yi ta n nɔɔ na yuranɩ.

²⁴ Nɔɔna badaara wo-lwaanu tiini tɩ nai dɩ yi mu jaja, yi ba daa ta wu dɩ bantu taanɩ. Ku daari babam wo-lwaanu nan wú ba tɩ na ku kwaga ni mu. ²⁵ Ku nan ta yi bidwɛ mu dɩ kəm-laaru dɩ. Tɩ dɩ ɔɔɔɔ tɩ nai dɩ yi mu jaja. Nan dɩ ku dɩ, tɩlu na ba nai lanyiranɩ tun dɩ bá wanɩ tɩ sɛgi.

Gambɛ na manji si ba taa ki te tun

6 Balu maama na yi gambɛ yi ba tɔgi We cwəŋə tun manji si ba taa pai ba yum tiinə bam zulə zanzan mu. Kuntu wú pa nɔɔn-nɔɔnɩ bá wanɩ o ŋɔɔnɩ o cɔgi We yɩri dɩdaanɩ dɩbam zaasum dum. ² Gambɛ silu na tuŋɩ ba pai ba yum tiinə balu dɩ na tɔgi We tun, ku wu manji si ba taa gooni-ba ba na yi ba ko-biə We cwəŋə wunɩ tun ŋwaanɩ. Ba nan manji si ba taa tuŋɩ lanyiranɩ mu ba pa-ba, beŋwaanɩ ba yum tiinə balu ba na tuŋɩ ba pai tun dɩ yi ba ko-bu-sonnu mu ba na tɔgi Zezi tun ŋwaanɩ, yi ba nii ba banja ni lanyiranɩ.

Dí manji si dí cɩ dí titi dɩ wwan zaasum dɩ səbu-swənə

Nii wəənu tɩlu n na manji si n bri nɔɔna bam si ba taa ki tun. ³ Nɔɔnɩ wulu maama na bri zaasum dɩdonɩ, yi o wu sɛ si o tɔgi dɩbam Yuutu Zezi Krisi kwər-ywəŋə kam dɩdaanɩ We cwə-laa zaasum dum, ⁴ kuntu tu ki fɔŋɔ mu yi o yəri kulukulu. Wuntu donɩ tiini o lagi si o taa magɩ kantɔɔɔ mu wəənu tɩlu na ba jɩgi kuri tun banja ni. Kəm dum kuntu dwi mu pa nɔɔna wuru gwɩna dɩ ba donnə, yi ku pa nɔɔna jaanɩ daanɩ yi ba twɩ daanɩ, yi ba ta bunɩ lwarum ba pa daanɩ, ⁵ yi ba niə dɩ ba manji daanɩ. Ba yəni ba ki kuntu, beŋwaanɩ ba jɩgi wubun-balwaaru mu, yi ba daa ba tɔgi cɩga cwəŋə. Ku maa pai ba bunɩ ni We cwəŋə tɔɔɔm yi wonɩ kulu ba na wú na nadunni ka wunɩ tun mu.

⁶ Ku nan sunɩ ku yi cɩga mu, We cwəŋə tɔɔɔm jɩgi nadunni zanzan ku pai balu na ki wupolo dɩ kulu ba na jɩgi tun. ⁷ Ba na lugɩ dɩbam tun, dí wu jaanɩ kulukulu dí ba lugɩ banja. Dí nan ta bá wanɩ dí ja kulukulu dɩ dí vi-iri. ⁸ Kuntu tun, dí na jɩgi dí ni-wudiu dí dɩ yi dí jɩgi gwaaru dí zuura, ku manji si dí taa jɩgi wupolo si tuntu manji dɩbam. ⁹ Ku daari balu na lagi si ba ji nadunə tun, səbu-laga mu yəni ka ganɩ-ba ku pa ba tu manjum wunɩ. Ku maa pai ba fra zuuri wo-ɔɔɔ zanzan tɩlu na wú cɔgi-ba tun. Kəm dum kuntu mu yəni ku pai ba yáalɩ ba cɔgi. ¹⁰ Beŋwaanɩ səbu-swənə mu yi lwarum dwi maama pulim je. Nɔɔna badaara wura ba na pɛ ba wubunja zu səbu-lagi yi ba yagi We cɩga kam, ku pa ba jɩgi ba titi ba yaari zanzan.

¹¹ Ku daari nmu Timoti na yi We nɔɔnɩ tun, n manji si n ja n titi mu dɩdaanɩ wəənu tum kuntu. Ki n titi n ki daanɩ si n ta n tɔgi cɩga, si n sɛ We ni, si n ki n wu-

dɪdɪwɑ dɪ Wɛ, sɪ n ta n jɪgɪ sono dɪ pu-dɪɑ dɪ wu-bono.
¹² Pɔɔri n yɪra n ta n tɔgɪ Wɛ cwəŋə lanyɪranɪ. Kuntu mu nmu wú jɔŋi ŋwɪɑ kalu na ba ti tɪn Wɛ tee nɪ. Ŋwɪɑ kam kuntu mu Wɛ bəŋi-m sɪ n ba n jɔŋi, dɪ nmu dɛɛn na zaŋɪ n zɪgɪ nɔn-kɔgɔ kum yigə nɪ n pa ba lwarɪ nɪ nmu tɔgɪ cɪgɑ cwəŋə kam tɪn. ¹³ Zezi Krisi tɪtɪ dɛɛn zɪgɪ Pɔnsɪ Pilatɪ yigə nɪ o pa o lwarɪ nɪ wum tɔgɪ cɪgɑ cwəŋə kam mu. A nan lagɪ a ta dɪ nmu Zezi yigə nɪ, dɪ-daani Wɛ dɪlɪ na paɪ wɔŋo dwi maama ŋwɪɑ tɪn yigə nɪ, ¹⁴ nɪ n maŋɪ sɪ n sɛ cɪgɑ kam kuntu sɪ n yɪ yagɪ-ka dɪ funfun dɪ, sɪ nɔn-nɔn-nɔn yɪ wanɪ o na n wo-lɔŋɔ o ta, sɪ ku vu ku yɪ dɛ dɪm dɪbam Yuutu Zezi Krisi na wú joori o ba tɪn. ¹⁵ Maŋa kalu na maŋɪ tɪn na yɪə, Wupolo Tu Baŋa-Wɛ dɪlɪ yɪranɪ na yɪ dam-fɔɔ tu tɪn laan wú pa Zezi Krisi joori o ba. Wɛ mu yɪ pwa maama Pɛ dɪ yum tiinə maama Yuutu. ¹⁶ Dɪntu yɪranɪ mu ŋwɪ maŋa kalu na ba jɪgɪ pulim dɪ gurim tɪn. Dɪ nan zuurɪ pooni dɪlɪ na tiini dɪ daga tɪn wunɪ mu, yɪ nɔn-nɔn-nɔn bɑ wanɪ o twɛ da. Nɔn-nɔn-nɔn tɛrə o na nɛ-Dɪ, yɪ nɔn-nɔn-nɔn nan daa ta bɑ wanɪ o na-Dɪ. Dɪntu mu maŋɪ tɪə dɪ zulə dɪ dam dɪlɪ na ba ti tɪn. Amina.

¹⁷ Ku na yɪ balu na yɪ nadunə lugu kuntu baŋa nɪ tɪn, n maŋɪ sɪ n kaanɪ-ba sɪ ba yɪ taa buŋɪ kamunni ba pa ba tɪtɪ. Ba wu maŋɪ sɪ ba tɪgɪ ba jɪgɪgɪru tɪm, bɛŋwaanɪ tɪ nɪtɪ dɪ viu mu. Ba nan maŋɪ sɪ ba kwe ba wubɔŋa maama ba pa Wɛ mu, bɛŋwaanɪ dɪntu mu yəni Dɪ pa dɪbam wɔŋo maama yɪ ku yɪ dɪbam, sɪ dɪ taá jɪgɪ wupolo dɪ dɪ ywəəni. ¹⁸ Kaanɪ-ba sɪ ba taa kɪ lanyɪranɪ, sɪ ba tɪtɪŋ-ŋuna ji ba nadunni, sɪ ba taa jɪgɪ wu-yoŋo sɪ ba taa ma ba wəənu tɪm ba zəni daanɪ. ¹⁹ Ba na kɪ kuntu, ku brɪ nɪ ba tɪŋi ba nadunni cɪgɑ cɪgɑ mu ba pa ba tɪtɪ jwa ŋwaanɪ, yɪ kuú pa ba na ŋwɪɑ kalu na yɪ cɪ-ga tɪn Wɛ tee nɪ.

²⁰ A bu Timoti, fɔgɪ n ta n nii kulu maama Wɛ na kwe Dɪ kɪ nmu jɪŋa nɪ tɪn baŋa nɪ. Ja n tɪtɪ dɪdaanɪ wəənu tɪlɪ nɔnna na buŋɪ nɪ tɪ yɪ yɪ-puru yɪ tɪ daɪ tɪn. Tɪntu mu yɪ bɪtar-yɔɔru tɪlɪ na ba wəli Wɛ cwəŋə tɪn dɪdaanɪ taana yalɪ na ba jɪgɪ kuri tɪn. ²¹ Nɔnna badaara mu wura ba na paɪ ba jɪgɪ yɪ-puru kum kuntu, yɪ ku laan pa ba ywəri Wɛ cwəŋə kam wunɪ.

Wɛ wú pa abam yu-yoŋo.

Zezi Krisi tituŋ-ŋum na maŋɩ sɩ o taa yɩ te tɩn

2 A bu Timoti, ta n zɩɣɩ kəŋkəŋ Zezi Krisi na pɛ nmu yu-yoŋo yɩ n ŋwɩ did-o tɩn ŋwaanɩ. ² Cɩga kalu maama a na yəni a brɩ nmu nɔn-kɔɔg kum maama yigə nɩ tɩn, n dɩ ma-ka n brɩ nɔɔna balu na tɔɣɩ cɩga tɩn, sɩ ba dɩ daa wanɩ ba maa brɩ nɔɔna badonnə ba wəli da.

³ Nmu na tuŋɩ n pa Zezi Krisi tɩn, n maŋɩ sɩ n dɩ sɛ yaara mu, nɩŋɛnɩ pamaŋ-ŋum na sɛ yaara te tɩn.

⁴ Nɔɔnɩ na yɩ pamaŋɩ yɩ o lagɩ sɩ o poli o yuutu wu, o daa wu maŋɩ sɩ o taa kɩ wəənu tɩlu na daɩ pamaŋna tituŋa tɩn. ⁵ Ku ta nyɩ dɩ nɔɔnɩ na kwaanɩ o duri o di yigə te tɩn mu. O na maŋɩ o duri o di yɩ o wu dɛ durim dɩm cwəŋə cɩga cɩga, ba bá pa-o yigə tu pɛɛrɩ dɩm.

⁶ Ku ta nyɩ dɩ nɔɔnɩ na yɩ valu yɩ o tiini o tuŋɩ te tɩn mu. Wuntu mu maŋɩ sɩ o da yigə o na o wo-vaalu tɩm biə. ⁷ Buŋɩ n nii a na tɛ kulu tɩn. Dɩ Yuutu Zezi wú pa n lwarɩ woŋo maama kuri n ti.

⁸ Ta n guli Zezi Krisi na yɩ Pɛ Davidi dwi tu tɩn gulə. Wuntu mu bi o yagɩ tuunɩ, nɩ kwər-ywəŋə kalu a na yəni a tɔɔlɩ tɩn na brɩ te tɩn. ⁹ Amu na tɔɔlɩ Wɛ kwər-ywəŋə kam kuntu tɩn mu pɛ a wu yaara wunɩ, yɩ ba vɔ-nɩ dɩ capunnu nɩ a yɩ ŋwɩnɩ mu te. Ba nan bá wanɩ ba cɩ Wɛ kwərə kam sɩ ka yɩ jagɩ. ¹⁰ Kuntu ŋwaanɩ mu a sɛ yaara dwi maama, sɩ ku wanɩ ku wəli nɔɔna balu Wɛ na kuri sɩ ba taa yɩ DL nɔɔna tɩn, sɩ ba tɔɣɩ Zezi Krisi ŋwaanɩ ba na vɩm dɩ zulə yalu na bá ti tɩn.

¹¹ Taanɩ dɩlu a na lagɩ a ta tɩn yɩ cɩga mu:

Dɩ na tɔɣɩ dɩ Zezi dɩ tɩ,
dɩ ta wú tɔɣɩ did-o dɩ na ŋwɩa.

¹² Dɩ na fɔɣɩ dɩ zɩɣɩ kəŋkəŋ cam wunɩ,
dɩ wú tɔɣɩ did-o dɩ di paari.

Dɩ nan na vɩ-o,
o dɩ wú vɩn dɩbam mu.

¹³ Dɩbam nan na maŋɩ dɩ ba jɩɣɩ cɩga,
wuntu ta yɩ cɩga tu mu,
bɛŋwaanɩ wum ba joori o kwanɩ o ni.

Dɩ na wú ta tuŋɩ te sɩ ku poli Wɛ wu tɩn

¹⁴ Ta n guli amu zaasum dɩm n brɩ Zezi nɔɔna bam, sɩ n daari n kaanɩ-ba lanyɩranɩ dɩ Wɛ yɩrɩ, sɩ ba yɩ taa magɩ kantɔɔg kulu na ba jɩɣɩ kuri tɩn bitari baŋa nɩ, sɩ ku cɔɣɩ balu dɩ na cəgi tɩn wubuŋa mu. ¹⁵ Kwaanɩ n tuŋɩ dɩ yawala sɩ ku poli Wɛ wu, sɩ cavɩra yɩ ja-m DL yigə nɩ dɩ kulu n na tuŋɩ tɩn, sɩ n kwaanɩ n ta n brɩ nɔɔna Wɛ cɩga kam lanyɩranɩ.

¹⁶ Ja n tɩtɩ dɩ bitar-yɔɔɔru tɩlu na ba wəli Wɛ cwəŋə tɩn. Balu na ŋɔɔnɩ-sɩ tɩn paɩ nɔɔna fɔɣɩ ba joori ba maŋɩ kwaga nɩ mu Wɛ cwəŋə kam wunɩ. ¹⁷ Ba na kartɩ ba brɩ wo-yɔɔɔru tɩm kuntu tɩn, tɩ wú lonɩ tɩ jagɩ je maama, nɩŋɛnɩ nɔɔnɩ na jɩɣɩ nasuncɔɔg yɩ ku woori ku wəli da te tɩn. Yimene dɩ Filetɩ mu tɔɣɩ ba wu nɔɔna bam kuntu wunɩ. ¹⁸ Ba tusi cɩga cwəŋə kam wunɩ yɩ ba tɛ ba wɩ,

Wɛ daa bá bi nɔɔna DL pa ba yagɩ tuunɩ, sɩ twa biim maŋɩ ku kɛ. Ba zaasum dɩm kuntu ma pa balu na sɛ Wɛ tɩn badonnə wubuŋa joori ya ləni. ¹⁹ Ku daari balu na yɔɔrɩ ba tɔɣɩ Wɛ cɩga kam tɩn wubuŋa ba zaɩ. Bantu nyɩ dɩ digə kuri mu Wɛ na fɔɣɩ DL cwi lanyɩranɩ. Kuri dɩm kuntu ba gɔɛ, yɩ ku pupunɩ da ku wɩ:

«Dɩ Yuutu wum ye balu na yɩ o nɔɔna tɩn.»
Ku ta pupunɩ ku wɩ:

«Wulu maama na sɛ nɩ o yɩ dɩ Yuutu wum nɔɔnɩ tɩn maŋɩ sɩ o yagɩ kəm-balwaarɩ mu.»

²⁰ Ku nyɩ dɩ sɔ-fɔɔ wunɩ kabɛli dɩ zwɩ dwi təri təri na wura te tɩn mu. Sɩdonnə yɩ can-na mu ba mɛ ba kɩ, dɩ səbu-sɩŋa. Suntu yɩ lunni nyum mu. Sɩdonnə maa yɩ dɛ naa dɔɔg mu ba mɛ ba kɩ, yɩ ba mai suntu mu ba tuŋa.

²¹ Ku brɩ nɩ, nɔɔnɩ na jɩɣɩ o tɩtɩ dɩ wo-yɔɔɔru tɩm kuntu, ku tu wú ta yɩ lunni nyum mu Wɛ tee nɩ. O yɩ wulu na kwe o tɩtɩ o kɩ o yuutu wum jɩŋa nɩ yɩ o jɩɣɩ kuri o pa-o tɩn mu. O maŋɩ sɩ o taa tuŋɩ tituŋ-ŋuna yalu maama o yuutu wum na lagɩ tɩn mu. ²² Kuntu tɩn, cu n tɩtɩ dɩ kəm-yɔɔɔru tɩlu nɔɔnɩ wubuŋa na yəni ya zuurɩ tɩn, sɩ n daari n kwaanɩ n tɔɣɩ cɩga cwəŋə dɩ wu-dɩdua dɩ sono dɩ wu-zuru, sɩ n ta n tɔɣɩ dɩ balu bicara na lana yɩ ba sɛ nɩ ba yɩ dɩ Yuutu wum nɔɔna tɩn.

²³ Fɔɣɩ n cɩ n tɩtɩ dɩ jwəri kantɔɔg kulu na ba jɩɣɩ kuri tɩn. Bɛŋwaanɩ nmu ye nɩ ku tui ku guri dɩ najara mu.

²⁴ Nɔɔnɩ wulu nan na yɩ dɩ Yuutu wum tɩntuŋɩ tɩn wu maŋɩ sɩ o taa yɩ najajarɩ. O maŋɩ sɩ o taa nɩɣɩ nɔɔna maama lanyɩranɩ, sɩ o daari o brɩ-ba cɩga dɩ wu-zuru.

²⁵ O nan maŋɩ sɩ o zaasɩ balu na vɩn Wɛ cɩga kam tɩn dɩ wu-bono mu, sɩ ku wal ku kɩ sɩ Wɛ pa ba ləni ba wubuŋa sɩ ba joori ba sɛ DL cɩga kam. ²⁶ Kuntu tɩn, ba swan laan wú joori yɩ ba wanɩ ba vɩrɩ ba tɩtɩ sutaanɩ jɩŋa nɩ, dɩ ya na jaanɩ-ba nɩ cɩku te yɩ dɩ pa ba kɩ dɩ wubuŋa na lagɩ te tɩn.

Lɛɛru na wú ba lugu baŋa tiim maŋa nɩ te tɩn

3 Ta n ye nɩ lugu tiim maŋa nɩ lɛɛru zanzan wú ba lugu baŋa. ² Kantu maŋa kam nɩ nɔɔna wú ta wura ba na lagɩ wəənu ba tɩtɩ zəŋə yɩranɩ má ŋwaanɩ, yɩ baá ta yɩ səbu-swən-nyɩna dɩ kamun-nyɩna, yɩ baá ta tee ba tɩtɩ. Nɔɔna wú ta twɩ daanɩ yɩ ba ba sɛ ba tiinə niə, yɩ ba bá zuli balu na kɩ-ba lanyɩranɩ tɩn. Baá ta yɩ nɔɔn-balwaarɩ yɩ ba ba nɩɣɩ woŋo kulu na yɩ Wɛ nyum.

³ Nɔɔna bá ta soe daanɩ, yɩ ba bá ta jɩɣɩ da-ŋwaŋa. Baá ta yɩ bɩbarɩ-nyɩna yɩ ba ba lagɩ sɩ ba ja ba tɩtɩ, baá ta yɩ wu-lun-nyɩna, yɩ baá ta culi wəənu tɩlu na lamma tɩn.

⁴ Nɔɔna wú ta tusi ba cilonnə, yɩ ba bá ta zuri ba yɩra dɩ lwarum kəm. Baá ta magɩ ba nyɔɔna ba brɩ ba tɩtɩ kamunni. Baá ta soe ba wubuŋa wəənu ba dwe Baŋa-Wɛ.

⁵ Nɔɔna bam kuntu wú ta kɩ nɩ ba tɔɣɩ Wɛ cɩga kam mu te, yɩ Wɛ dam nan təri ba tee nɩ. Fɔɣɩ n cɩ n tɩtɩ dɩ nɔɔna bam kuntu.

⁶ Nɔɔna bam kuntu badaara yəni ba səgi ba zuuri sam mu ba ganɩ kaana balu na yi ka-kayɛ tun ba pa ba wubuŋa cɔga. Kaana bam kuntu wu cɔgi dɩ ba kəm-balwaaru zanzan, yi ba wubuŋa paɩ ba tɔgi woŋo kulu maama ba fra na zu tun. ⁷ Kaana bam kuntu tiini ba kwaanɩ ba zaasi mu maŋa maama, yi ba nan ba fɔgi ba lwarɩ cɩga. ⁸ Nɔɔna bam kuntu kəm dɩm nyl dɩ Zanesɩ dɩ Zambresɩ dɛɛn na vɩn Moyisi ni faŋa faŋa te tun mu. Ba dɩ vɩn Wɛ cɩga kam mu. Ba jɩgi wubuŋ-balwaaru mu, yi ba Wɛ tɔgɩm dɩm yi kafɛ. ⁹ Ba nan daa bá wanɩ ba vu yigə dɩ ba gana yam. Bɛŋwaanɩ nɔɔna maama wú ba lwarɩ ba jwərim dɩm jaja, nɩnɛɛnɩ ku dɛɛn na kɩ Zanesɩ dɩ Zambresɩ te tun.

Wɛ cɩga kam na jɩgi zənə lanyranɩ te tun

¹⁰ Ku nan na yi nmu Timoti, n maŋɩ n ye amu zaasɩm dɩm dɩ a ŋwɩa dɩ a wubuŋa na yi te tun. Nmu nan ta ye a na jɩgi wu-dɩɖua dɩ Wɛ te tun, yi n ta ye a na jɩgi wu-zuru dɩ sono dɩ pu-dɩa dɩ te tun. ¹¹ Nmu nan ta ye nɔɔna na bɛɛsɩ-nɩ yi a yaari te tun. Nmu ye wəənu tulu maama na kɩ amu Antɔsɩ nɩ dɩ Yikon dɩ Lisitri nɩ, yi dɩ ku dɩ, a ta wu yagɩ Wɛ cɩga kam. Dɩ Yuutu wum nan mu vrɩ-nɩ yaara yam kuntu maama wunɩ. ¹² Kuntu, balu maama na lagɩ sɩ ba taa tɔgi Zezi Krisi dɩ cɩga tun dɩ wú na bɛɛsɩm. ¹³ Ku daari, ku na yi nɔɔn-balwaaru dɩ kampin-nyɩna bam, bantu lwarɩm dɩm wú tiini dɩ puli ku ja gaalɩ. Baá ta ganɩ nɔɔna, yi baá ganɩ ba tɩtɩ dɩ.

¹⁴ Ku daari ku na yi nmu, yɔɔrɩ n ta n tɔgi cɩga kalu nmu na maŋɩ n lwarɩ yi n kɩ n wu-dɩɖua dɩ ka tun, bɛŋwaanɩ nmu ye balu dɛɛn na brɩ-m wəənu tum kuntu tun wu lanyranɩ. ¹⁵ N biini nɩ mu n maŋɩ n ye Wɛ tɔɔɔ kum na brɩ kulu tun. Zaasɩm dɩm kuntu wú wanɩ dɩ vɩrɩ-m yi n na swan yalɩ na wú pa n na vrɩm, n na kɩ n wu-dɩɖua dɩ Zezi Krisi tun ŋwaanɩ. ¹⁶ Kulu maama na pupunɩ Wɛ tɔɔɔ kum wunɩ tun, ku yi Wɛ Joro mu pɛ dɩbam yi ku jɩgi kuri ku pa dɩbam, sɩ ku taa brɩ nɔɔna cɩga, naa ku brɩ-ba nɩ ba tusi, naa ku kwe-ba sɩ ba da cwəŋə, naa ku zaasi-ba ba na wú ta tɔgi cɩga cwəŋə te tun, ¹⁷ sɩ dɩbam balu na yi Wɛ nɔɔna tun laan yɔɔrɩ dɩ maŋɩ fasi, sɩ dɩ taá tunɩ tɩtun-ŋuna dwi maama.

Timoti na maŋɩ sɩ o tunɩ dɩ cɩga te tun

4 Timoti, a lagɩ a ta nmu Wɛ dɩ Zezi Krisi yigə nɩ, sɩ n kwaanɩ n ta n tɔɔɔ kwəŋ-ywəŋə kam. Zezi mu yi wulu na wú ba o di naŋuna dɩ twa maama sarɩya tun. Oó joori o ba o di paari nɔɔna titari nɩ. ² Kuntu, n maŋɩ sɩ n ta n tɔɔɔ Wɛ kwəŋ-ywəŋə kam. Nɔɔna na cəgi naa ba zɩ ba cəgi dɩ, sɩ n ta n kwaanɩ n brɩ-ba Wɛ cɩga kam. Nan pa ba lwarɩ nɩ ba tusi mu sɩ ba joori ba tɔgi cwəŋə, sɩ n kaanɩ-ba, sɩ n daari n pa ba taa jɩgi baari, sɩ n ta n brɩ-ba lanyranɩ dɩ wu-zuru zanzan.

³ Bɛŋwaanɩ maŋa wú ba, yi nɔɔna daa bá sɛ ba taa cəgi zaasɩm dɩlu na yi cɩga tun. Ba laan wú daari ba taa tɔgi

ba tɩtɩ wubuŋa na lagɩ te tun mu, yi baá kikili wwan karanyɩna tiinə zanzan sɩ ba taa brɩ-ba wəənu tulu maama ba na lagɩ sɩ ba taa ni tun. ⁴ Ba laan wú sɩn ba zwa sɩ ba yi taa cəgi Wɛ cɩga kam, yi ba daari ba sɛ nabiinə sunswalɩ sɩlu na ba jɩgi kuri tun. ⁵ Ku daari nmu nan maŋɩ sɩ n ja n tɩtɩ mu wəənu maama wunɩ. Vɔ n wu yaara wunɩ. Kwaanɩ n ta n tunɩ sɩ n pa nɔɔna lwarɩ Wɛ kwəŋ-ywəŋə kam. Tɩtunɩ dɩlu maama Wɛ na kɩ nmu jɩŋa nɩ tun, sɩ n tunɩ-dɩ lanyranɩ.

⁶ Ku nan na yi amu, amu ŋwɩa kam nyl nɩ ba na logi mun-na ba ma kɩ kaanɩm te tun mu. Ku lagɩ ku ta nɩ maŋa kam yigə sɩ a vu Wɛ te. ⁷ A na tunɩ a pa Wɛ te tun nyl dɩ a kwaanɩ a duri sɩ a di yigə mu te. Amu kwaanɩ mu a puunɩ a tɩtɩ a duri taan a vu a yi kweelim je, yi a daa ta wu yagɩ Wɛ cɩga kam. ⁸ Kuntu tun, amu pɛɛrɩ laan tigi Wɛ tee nɩ dɩ cəgi-nɩ. Dɩ Yuutu Zezi mu yi wulu na wú tɔgi cɩga o ma di nabiinə taanɩ tun. O ma wú kwe a pɛɛrɩ dɩm kuntu o pa-nɩ sarɩya dɛ dɩm nɩ. Ku nan dai amu yranɩ mu oó pa pɛɛrɩ dɩm kuntu. Oó pa balu maama dɩ na so-o yi ba jɩgi tɩna nɩ oó joori o ba tun mu.

⁹ Nan kwaanɩ lanyranɩ sɩ n ba amu te lɩla. ¹⁰ Bɛŋwaanɩ Demasɩ yagɩ amu, o fra na tiini ya zu zum lugu banja wo-yɔɔru tum tun ŋwaanɩ, yi o daari o vu Tesaloniki mu. Kresan ma kɛ Galatɩ. Titi dɩ ma kɛ Dalimati. ¹¹ Luki yranɩ mu wu a tee nɩ. Nmu nan na maa n bɩna, sɩ n pa Marɩki tɔgi o ba, bɛŋwaanɩ wuntu wú wanɩ o wəli-nɩ dɩ Wɛ tɩtunɩ yam. ¹² Ku daari amu tunɩ Tisiki Efɛɛzi nɩ mu. ¹³ Nmu na maa n bɩna, sɩ n kwe a gɔɔ kum a na yagɩ Truasɩ nɩ Karpusi tee nɩ tun n ja n ba, dɩdaanɩ twaanu tum dɩ, ku na dwe dɩdɩ vara twaanu tulu ba na pupunɩ tɩ wunɩ ba pri tun.

¹⁴ Alesandri wulu na yi yaru tun tiini o kɩ amu lwarɩm ku ja gaalɩ. Dɩ Yuutu wum nan wú pa o na cam o kənə yam kuntu ŋwaanɩ. ¹⁵ N dɩ nan cu n tɩtɩ dɩd-o, bɛŋwaanɩ o kwaanɩ sɩ o cɔgi dɩbam na yəni dɩ brɩ cɩga kalu tun mu.

¹⁶ Maŋa kalu a na puli sɩ a tulɩ a taanɩ dɩm sarɩya yam jəgə kam nɩ tun, nɔɔn-nɔɔnɩ wu tu o zɩgi amu kwaga nɩ. Ba maama duri mu ba daari amu yranɩ. Wɛ nan yi kwe ba taalɩ kuntu ŋwaanɩ. ¹⁷ Dɩ Yuutu wum nan mu zəni-nɩ, yi o pa-nɩ dam yi a ma wanɩ a tɔɔɔ Wɛ kwəŋə kam, yi dwi-gɛ tiinə maama ni-ka. Kuntu tun, Wɛ mu vrɩ amu tuunɩ jɩŋa nɩ Dɩ yagɩ. ¹⁸ Dɩ Yuutu wum nan wú vrɩ amu wo-lwaanu maama wunɩ, yi o daari o ja-nɩ o vu o zu Wɛ paari dɩm wunɩ dɩ yazurə. Wuntu mu maŋɩ dɩ zulə maŋa maama. Amina.

Tiim kwəŋə

¹⁹ Jɔɔnɩ Prisili dɩ Akwila n pa-nɩ, dɩdaanɩ Onisifɔɔrɩ dɩ o sɔŋɩ tiinə bam maama. ²⁰ Erasɩtɩ maŋɩ Korɛntɩ nɩ mu. Ku daari amu yagɩ Trofim Miletɩ nɩ, o na ba jɩgi yazurə tun ŋwaanɩ.

²¹ Kwaanɩ n kɩ lɩla n ba ku loori waaru mɩmaŋa.
Yubulusi dɩ Pudan dɩ Linusi dɩ Kloodia dɩ dɩ ko-bia
bam maama jɔɔnt-m lanyɩranɩ.

²² Dɩ Yuutu wum wú ta wura dɩ nmu.
We wú pa abam yu-yoŋo.

Titi

Tɔɔ kulu Pooli na pupuni o pa Titi tun na bri dɔbam kulu tun mu tuntu

Titi yi Zezi karabu mu o na dat Zwifu. O dɛɛn tɔgi di Pooli o tunɔ We tɔtɔɔ yam. Maɔa kalu Pooli na pupuni tɔɔ kuntu o pa-o tun, o wu Kretɔ ni mu, mɛ o na maɔa si o nii Zezi kɔɔna bam baɔa ni si woɔo maama taa yi lanyɔranɔ tun.

Pooli dɛ yigə o bri We kɔɔna yigə tiinə na maɔa si ba taa yi te tun (pɔɔɔɔ 1).

O ma ta bri Titi, o na wú kwe We kɔɔna bam dwi təri təri te tun, ku na yi nankwɔn di kazina (si bantu di zaasi kadunnu tum), ku na yi bu-dunnu di gambɛ maama (pɔɔɔɔ 2).

O laan ma bri We kɔɔna bam na maɔa si ba taa ki te tun, si ba wanɔ ba taa zuuri daanɔ di ywəəni, si kantɔgo di kampwara yi zu ba tɔtarɔ (pɔɔɔɔ 3).

1 Amu Pooli wulu na yi We gamba-sono di Zezi Krisi tuntɔɔnɔ tun mu pupuni tɔɔ kuntu si a pa nmu Titi. We mu pɛ si a pa balu DL na kuri si ba taa yi DL kɔɔna tun taa jigi wu-dɔɔɔa di DL, si ba kwəri ba lwarɔ DL ciga kam. Ciga kam kuntu nan mu paɔ kɔɔna ɔwɔ ni We na lagi te tun, ² si ba wanɔ ba taa jigi tuna ni baá na ɔwɔa kalu na ba ti tun We tee ni. Ku na loori lugu pulim tun, mu We maɔa DL go ni si DL pa dɔbam ɔwɔa kam kuntu, yi DL bá kwani DL ni. ³ Ku daari ka maɔa kam na yi tun, We ma pa dí lwarɔ DL taani dɔm kuntu kuri jaja. Ku yi kwərə kam kuntu mu We na yi dɔbam Vɔrnu tun pɛ amu ni si a taa tɔɔɔ a bri kɔɔna.

⁴ Nmu Titi yi nɔnɛni amu tɔti bu mu te, dí maama na jigi wu-dɔɔɔa di Zezi tun ɔwaani.

Dí Ko We di dí Vɔrnu Zezi Krisi wú pa nmu yazurə di yu-yoɔo.

Zezi kɔɔo kum nakwa na maɔa si ba taa yi te tun

⁵ Amu dɛɛn na yagi nmu Kretɔ ni tun, ku yi si n kwaani n ki wəənu tɔɔ na daari si n ki tun mu. Zezi kɔɔna bam na wu tɔɔ kulu maama ni tun, si n li nakwa tiinə da, nɔnɛni a na maɔa a ta di nmu te tun. ⁶ Nmu na li kɔɔnɔ wulu tun, o maɔa si o taa yi wulu kɔɔna na bá ta jigi o yɔra taani tun mu. O nan maɔa si o taa jigi kaani dɔɔɔa yɔranɔ mu. Ku maɔa si o biə di sɛ We, si ba yi taa yi nɔn-kayɛ di banɔ-nyɔna. ⁷ Bɛɔwaani ku maɔa si wulu na nii Zezi kɔɔna bam tun taa yi wulu kɔɔna na bá ta jigi o yɔra taani tun mu, We na ki DL kɔɔna bam wuntu jɔɔa ni tun ɔwaani. O wu maɔa si o taa yi biyɔri-nyɔm, naa kɔɔnɔ wulu banɔ na lumma tun, naa sa-nyɔru naa najajaru, naa wulu na ki kampinə si o ma na wəənu tun. ⁸ Ku nan maɔa si o taa yi kɔɔnɔ wulu na

jeeri vərə lanyɔranɔ tun. O maɔa si o taa yi nɔn-ɔm wulu na cu o tɔti yi o tɔgi We di ciga yi o wai o tɔti o jaana tun. ⁹ O maɔa si o yɔɔri o taa tɔgi taani dilu na yi ciga, ni dɔbam na maɔa dí bri abam te tun. Kuntu, oó wanɔ o bri kɔɔna badonnə si ba taa tɔgi We ciga kam kuntu, yi o daari o pa balu na vɔn We ciga kam tun lwarɔ ni ba tusi mu.

¹⁰ Bɛɔwaani banɔ-nyɔna zanzan mu wu abam tee ni, ba na yəni ba ɔkɔni bitari silu na ba jigi kuri tun ba ma ganɔ kɔɔna. Ba zanzan mu yi balu na tiini ba sɛ ba Zwifə bam callu tum tun. ¹¹ Abam nan maɔa si á pa ba pu ba niə mu di ba zaasum dɔm kuntu, bɛɔwaani ba zaasum dɔm yəni di paɔ kɔɔna di ba kɔɔo tiinə maama mu tusi We cwəɔə kam wuntu. Ba yəni ba bri kulu na wu maɔa si ba bri kɔɔna tun mu, ba ma ganɔ-ba ba jɔɔi səbu. ¹² Kretɔ tiinə bam tɔti yiyən-yeenu dɛɛn mu tagi o wɔ: «Kretɔ tiinə yəni ba fɔ vwan mu maɔa maama. Ba nyɔ di varɔ-balwaaru mu te, yi ba ta yi yawɔri-nyɔna di nɔn-kwəəlu di.»

¹³ O nan na tagi kuntu tun, ku yi ciga mu o taga. Kuntu ɔwaani mu n maɔa si n tiini n kaani Kretɔ tiinə bam, si ku pa ba yɔɔri ba taa tɔgi We ciga kam lanyɔranɔ, ¹⁴ si ba daa yi sɛ Zwifə bam sɔnswali silu na ba jigi kuri tun, naa ba sɛ nabiinə tɔti wubɔɔa callu tum ba na yagi ciga kam yi ba daari ba tɔgi tun. ¹⁵ Wulu maama na jigi wu-pɔɔo tun, kulukulu ba jigi digiru wuntu tee ni. Ku daari wulu na vɔn We yi o ba jigi wu-pɔɔo tun, kulukulu tərə ku na lana wuntu tee ni. Kuntu tu wubɔɔa cɔgi mu, yi o daa yəri kulu na maɔa tun. ¹⁶ Kɔɔna bam kuntu donnə nan tɛ ba wɔ, ba ye We mu, yi ba tɔtɔɔ laan yagi ya ba tɔgi We wubɔɔa. Ba yi banɔ-nyɔna mu, yi ba

tiini ba ki lwarum ku ja gaali. Ba waru kulu na lana tun ba ki.

Zaasum dlu na yi ciga yi di weli nanna tun

2 Ku daari ku na yi nmu Titi, ta n bri nanna bam kulu na manji di ciga zaasum dum tun. ² Nmu manji si n bri nankwun si ba taa yiri ba titi mu, si ba kwari ba taa yi balu nanna na nigri-ba tun, si ba taa cu ba titi, si ba yockri ba se Zezi di wu-didua di sono di pu-dia.

³ Nan bri kazina si ba taa jigi ba titi si ku pa We na zula ba tee ni, si ba yi taa yi bibrari-nyina naa sa-nyora. Ba nan manji si ba taa kwe nanna kwie yalu na lana tun mu. ⁴ Kuntu mu baá wani ba bri ka-bwene ba na wu ta soe ba banna di ba bié te tun, ⁵ si ba daari ba taa cu ba titi, si ba yi taa ki digiru, si ba kwari ba taa yi ka-yuuru tulu na tunji kwoji titunja lanyirani yi ba se ba banna ni tun. Kuntu, nanna daa bá wani ba yaali We kwer-ywone kam. ⁶ Ku zi na yi non-dunnu, si n kwe-ba si ba di taa cu ba titi wonjo maama wuni.

⁷ Ku nan na yi nmu titi, ku manji si n tunji titun-nyona yalu na wu nanna si ba di tigi cwone lanyirani tun, si n daari n bri-ba We kwere kam lanyirani di ciga.

⁸ Pa n ni-taani taa jigi ciga, si nanna-nanna yi wani o yaali-di. Kuntu wu pa dibam duna na cavura, ba daa na bá na wonjo si ba maa njoni ba cigi dibam tun njwaani.

⁹ N daari n kwe gamba ni ku manji si ba se ba tiine wonjo maama wuni, si ku pa ba tiine bam wu poli. Ba yi vun ba tiine bam ni. ¹⁰ Ba nan wu manji si ba nj-ba. Ba manji si ba tunji lanyirani di ciga mu wonjo maama wuni, si ku pa nanna lwaru ni dibam We dlu na yi di Vurnu tun zaasum dum lamma.

¹¹ Benjwaani, We pe di lwaru DL sono kum na dagi zanzan te, si ku pa nanna maama wani ba na vrum DL tee ni. ¹² DL ma daari DL bri dibam ni ku manji si di yagi lwarum titunja maama di lugu wo-yockru tulu di fra na zuuru tun, si di taá cu di titi, si di taá tigi ciga cwone, si di daari di taá kwari We lanyirani lugu banja ni. ¹³ Ku nan manji si di taá yi kuntu mu, si di taá jigi tula di wupolo, si di cegi Zezi Krisi si o joori o ba di paaru zula. Wuntu mu yi dibam We dlu na yi kamunu yi o yi di Vurnu tun. ¹⁴ Wuntu mu se o ti dibam njwaani, si o ma vri dibam lwarum dwi maama wuni, si o daari o fagi o kwe di bicara si di taá yi o titi nanna, si di taá kwaan di tunji titun-nyona.

¹⁵ Nan ta n bri nanna wenu tum kuntu, si n daari n kwe-ba, si n kwari n kaani-ba, ni We na pe nmu ni si n ki te tun. Nan yi se si nanna-nanna gooni-m.

We nanna na manji si ba taa yi te tun

3 Guli n bri nanna bam ni ba manji si ba taa nigri ba tu kum yige tiine di balu na yi didera tun, si ba taa se ba ni. Ba nan manji si ba taa tunji titun-nyona dwi maama mu. ² Ba nan yi zanji ba twi nanna-nanna, naa ba taa yi najajara. Ku manji si ba taa zuli nanna mu, si ba daari ba taa jigi wu-bono di nanna maama.

³ Benjwaani dibam maama deen yi nayari-nyina mu, yi di tusi, yi di vun We ni. Dibam fra deen mu te dibam, yi di tigi wo-yockru tulu maama di wubunja na lagi tun. Di maa yoni di jigi pu-suna di wu-guu yi di culi daani.

⁴ Nan di ku di, We dlu na yi dibam Vurnu tun bri jaja ni DL soe nabiine lanyirani, yi DL vri dibam lwarum wuni DL yagi. ⁵ Ku nan dai dibam na ki kam-laaru tun njwaani, ku yi We na yi njwaja tu tun njwaani mu. DL ma pa DL Joro kum zari wo-digiru tulu na wu di bicara ni tun, yi DL daari DL pa dibam wubun-duura, si di na njwi-dunja DL tee ni. ⁶ Ku maa yi dibam Vurnu Zezi Krisi njwaani mu We tunji DL Joro kum DL pa dibam zaani, ⁷ si di wani di na ciga DL tee ni DL zaani dum njwaani, si di daari di na We wo-laaru tum di na yi DL bié yi di jigi tula ni di wu na njwala kalu na ba ti DL tee ni tun njwaani.

⁸ A na tagi taani dlu tun yi ciga mu. Kuntu, a lagi si n kwaan n bri wenu tum kuntu lanyirani, si ku pa balu na se We tun tiini ba taa ki kam-laaru. Kuntu mu lana yi ku jigi kuri ku pa nanna maama. ⁹ Ku daari n manji si n ci n titi di kantogi dwi maama, ku na yi bitar-yockru banja ni di di kwé dwi natoga kam banja ni di Zwifé bam cullu tum banja ni, si ti ba jigi nyockri ti yi kafe mu. ¹⁰ Nanna wulu na jaani kampwara o tui nanna titari ni tun, si n kaani kuntu tu nneeni kuni bile te. O ta na wu se nmu taani dum, si á ci á titi did-o. ¹¹ Benjwaani nmu ye ni, nanna na yi kuntu don, o daa ba lagi si o tigi cwone. O tusim dum mu bri ni o bá na bura We tee ni.

¹² A lagi a tunji Aritimas na Tisiki mu nmu tee ni. Ba wulu na yi nmu te tun, si n kwaan n ba amu te lila Nikopolisi ni, benjwaani a li wubunja si a manji daani mu si waaru tum manja ke. ¹³ Nan kwaan n weli Zenasi wulu na yi bitar-yeenu tun di Apolosi ba cwone kam vone njwaani, si n pa-ba kulu maama na muri-ba tun. ¹⁴ Pa di ko-bié bam taa ye ni ku manji si ba tiini ba kwaan ba taa ki kam-laaru mu, si ba wani ba zani balu na manji zene tun. Kuntu mu wu pa ba njwala taa jigi kuri nanna maama tee ni.

¹⁵ Di ko-bié balu na wu amu tee ni tun maama joni nmu. Joni balu maama na se Zezi yi ba yi dibam cilon-sonnu tun n pa dibam.

We wu pa abam maama yu-yono.

Filimɔn

Tɔɔ kulu Pooli na pupuni o pa Filimɔn tun na bri dɔbam kulu tun mu tuntu

Filimɔn dɛɛn yi nɔn-kamunu mu, o na tu o ki o wu-dɔdua di Zezi. O yi Kolɔsi We kɔɔg kum wu nɔɔnu dɔdua mu, o maa yi Pooli cilɔɔ. Ku yi Pooli dɛɛn mu bri-o We cɔga kam yi o sɛ.

Filimɔn dɛɛn ma jɔgi gambaa, ka yɔri mu Onisim, yi o gambaa kam duri ka viiri ka daar-o.

Pooli na wu pɔna digɛ ni maɔa kalu tun, mu Onisim ve o te. Pooli maa nɔɔnu We taani dɔd-o, yi o ki o wu-dɔdua di Zezi. Pooli laan ma tun-o si o joori o vu o yuutu wum te.

Pooli ma pupuni tɔɔ kum o pa o cilɔɔ Filimɔn, o ma loor-o si o yagi kulu maama Onisim na ki tun o maa cɛ-o. Kantu maɔa kam ni, gambaa na duri ka viiri yi ka yuutu wum na joori o na-o, oɔ pa ka na cam zanzan mu ku ja gaal. Pooli laan ma loori Filimɔn si o daa yi jɔɔ-o ni o gambaa má te, o laan nan taa nii-o ni o yi o ko-bu mu te Zezi Krisi nɔɔani.

¹ Amu Pooli wulu na wu pɔna digɛ ni Zezi Krisi cɔga kam nɔɔani tun mu pupuni tɔɔ kuntu, yi dɔ ko-bu Timoti wu amu tee ni. Dɔ pupuni dɔ pa nmu Filimɔn, n na yi dɔbam cilɔɔ-sono yi n tɔgi di dɔbam n tunɔ We titunɔ tun mu. ² Dɔ jɔɔ-m, yi dɔ daari dɔ jɔɔni dɔ ko-bu-kana Aɔa, di Arisipi wulu na wɔli di dɔbam o na cam We titunɔ yam nɔɔani tun. Dɔ daari dɔ jɔɔni Zezi kɔɔg kulu na yɔni ku jeeri daani nmu sɔɔɔ ni tun maama.

³ Dɔ Ko We di dɔ Yuutu Zezi Krisi wú pa abam yazurɔ di yu-yoɔo.

⁴ Maɔa maama amu na yɔni a loori We, a guli nmu gulɛ Dl yigɛ ni, yi a ki Dl le nmu nɔɔani. ⁵ Bɛnɔani amu ni ni n jɔgi wu-dɔdua di dɔ Yuutu Zezi yi n soe We nɔɔna bam maama lanyɔri. ⁶ We wú pa nmu na jɔgi wɔl-dɔɔ kulu di dɔbam n na ki n wu-dɔdua di Zezi Krisi tun pa n wani n lwarɔ wo-laaru tulu maama We na ki Dl pa dɔbam Zezi Krisi nɔɔani tun. ⁷ A ko-bu-sono, nmu na soe We nɔɔna bam te tun mu pa a wu poli zanzan, yi ku pa a jɔgi baari, bɛnɔani n wɔli We nɔɔna bam yi n pa ba na baari di wupolo.

⁸ Kuntu nɔɔani amu lagi a loori nmu si n ki kulu na maɔa si n ki tun mu. Amu ya jɔgi cwɔɔɔ si a da Zezi Krisi nɔɔani a pa nmu ni, si n lwarɔ n na wú ki kulu tun. ⁹ A nan lagi si a loori-m di sono mu. Amu Pooli wulu na yi nankwɔn yi ba ki-ni pɔna digɛ ni lele kuntu Zezi Krisi cɔga kam nɔɔani tun, ¹⁰ a lagi a loori-m nmu gambaa Onisim nɔɔani mu. A na wu pɔna digɛ ni tun, o tu amu te, yi a bri-o We cɔga kam yi o sɛ. Kuntu tun, wuntu laan nɔɔ ni a titi bu mu te. ¹¹ O dɛɛn na tunɔ o pa nmu maɔa kalu tun, o wu pɛ n na nɔɔni. Ku

daari lele kuntu, o laan jɔgi nɔɔni o pa amu di nmu maama.

¹² A lagi a tun-o si o joori o ba nmu te, wuntu yi a titi bicari mu. ¹³ Amu na wu pɔna digɛ ni We kwɔr-ywɔɔɔ kam nɔɔani tun, a yaá ta lagi si o maɔa a tee ni mu, si o lɔni nmu yuu ni o taa tunɔ o pa-ni. ¹⁴ A nan ba lagi si a ki kulukulu yi nmu na wu sɛ. A na ki kuntu, kuú ta yi ni a fun nmu si n wɔli-ni, si ku dai n titi wubunɔa.

¹⁵ Onisim na duri o yagi nmu tun, dɛ dɔɔ ku yi si o pɔɔri di nmu maɔa funfun yɔri ni mu, si o laan joori o ba o taa wu nmu tee ni maɔa maama. ¹⁶ O na duri o yagi nmu tun, o dɛɛn yi gambaa mu. O na joori o ba, yi zaɔi n nii-o ni gambaa te, si o laan dwe gambaa o na jigi nmu ko-bu dɔ Yuutu wum nɔɔani tun. Amu tiini a so-o. Nmu di nan wú ta n tiini n so-o ku ja gaal, o na yi n gambaa yi o kwɔri o yi n ko-bu dɔ Yuutu wum nɔɔani tun.

¹⁷ Nmu na sɛ ni dɔbam suni dɔ yi cilɔɔ daani, si n kwaani n jeeri Onisim lanyɔri nɔɔni amu titi te.

¹⁸ O dɛɛn na maɔa o ki wɔɔ kulu o cɔgi di, naa o na jɔgi nmu jɔni, si n yagi ku maama di amu. ¹⁹ Amu Pooli titi mu mɛ a jɔɔa a pupuni tuntu ni: Amu wú nɔɔ jɔni dum. (Ku daari nmu nan maɔa n ye ni, n jɔgi amu jɔni zanzan, di nmu na nɛ nɔɔ We tee ni amu na bri nmu We kwɔr-ywɔɔɔ kam tun nɔɔani.) ²⁰ A ko-bu, ku yi cɔga mu, a lagi si n ki wɔɔ kulu a na loori-m tun mu dɔ Yuutu sono kum nɔɔani, si n pa a taa jɔgi wupolo Zezi Krisi nɔɔani. ²¹ Amu na pupuni tɔɔ kuntu a pa nmu tun, a ye lanyɔri ni nmu wú sɛ a wubunɔa yam. A ta ye ni nmu wú ki n dwɔni a na loori kulu tun.

²² Kulu na wɛli da tun, a loori-m si n kwaanti n lagi digɛ, si a na tuɛ, si a taa tigi da. Bɛɲwaanti a jigi tɛna ni Wɛ wú sɛ abam na loori-Dl amu ɲwaanti te tun, yi Dl wú puri cwɛɲɛ si a joori a ba abam te.

²³ Epafraɗi di jɔɔɔ-m. Wuntu didaanti amu mu wu pɛna digɛ ni Zezi Kɛsi cɛga kam ɲwaanti. ²⁴ Mariki di Arisaɗki di Demasi di Luki maama di jɔɔɔ-m. Bantu di amu mu tɔgi daanti di tuni Wɛ titunja yam.

²⁵ Di Yuutu Zezi Kɛsi wú pa abam yu-yoɲo.

Ebru

Tɔɔ kulu ba na pupuni ba pa Ebru tiinɛ tun na brɛ dɔbam kulu tun mu tuntu

Ebru tiinɛ yi Zwifɛ bam yiri didonɔ mu. Dɛ yɛri wulu na pupuni tɔɔ kuntu tun. O nan pupuni o pa Zezi nɔɔna balu na nɛ yaara zanzan tun mu. O ma pupuni si ba yi yagi Wɛ cwɛnɔ tɔɔɔ. O ma pa ba na baari si ba taa zigi kɛnkɛn, di ba na lwarɛ ni dɛ Yuutu Zezi na ki kulu tun na dwe wonɔ maama te tun nɔɔna.

Tɔɔ kum dɛ yigɛ ku brɛ ni Wɛ tɔɔ DL Bu Zezi nɔɔna mu DL brɛ DL titi di nabiinɛ, yi Wɛ daa bɔ wɛli kulukulu kuntu baɔa ni. Zezi nan dwe Wɛ nijonɔnɛ balu dɛɛn na wura tun, o dwe Wɛ malesi sum, o dwe Moyisi di Zozwe di (pɔɔɔɔ 1-3).

Zezi dwe Wɛ kaanum tiinɛ balu dɛɛn na wura tun, o yi Wɛ kaanum tu wulu na wura maɔa maama tun mu. Zezi na dwe Wɛ kaanum tiinɛ bam maama tun mu paɛ nɔɔna nai vrum cɔga cɔga lwarum di tuuni wuni. Yisrayeli tiinɛ dɛɛn na yɛni ba ma varum ba kaani ba pa Wɛ tun, ku yi Zezi Krisi tuuni dɔɔ nɔɔnyugu mu (pɔɔɔɔ 4-10).

Tɔɔ kum tiim jɛgɛ ni ku pɛ nɔɔna bam baari mu, si ba taa ve yigɛ Wɛ cwɛnɔ kam wuni. Ku brɛ faɔa faɔa Wɛ nɔɔna bam na ki ba wu-dɔɔɔ di Wɛ te tun, yi ku kwe balu na wɔ karum-ku tun si ba tugi Zezi yiranɛ, si ba taa nii Zezi si ba taa tɔɔ-o di ba wu maama, si ba sɛ cam di yaara, si ba zigi kɛnkɛn si ku vu ku yi kweelim dɛ (pɔɔɔɔ 10-13).

Wɛ tɔɔ DL Bu Zezi nɔɔna mu DL nɔɔni di dɔbam

1 Faɔa faɔa tun, Wɛ dɛɛn nɔɔni di dɔbam nabaara bam kuni zanzan mu. DL dɛɛn yɛni DL pa DL nijonɔnɛ bam mu nɔɔni wɛnɔ dwi tɛri tɛri di ba. ² Ku daari lele kuntu na yi lugu baɔa kweelim maɔa tun, Wɛ laan pɛ DL Bu mu ba o nɔɔni DL taani di dɔbam. Wɛ dɛ wuntu nɔɔna mu DL ki lugu baɔa di wɛyuu wɛnɔ maama, yi DL pa-o ni si o ba o taa te wɛnɔ maama. ³ Wɛ Bu wum mu jigi pooni dilu na brɛ Wɛ paari-zulɛ yam na yi te tun. O maa jigi o Ko Wɛ nɔɔnyugu fasi. O ni-taani maa jigi dam yi di paɛ wɛnɔ maama fɔɔɔ ti zɔga.

O ma ba o saari nɔɔna lwarum o fɔɔɔ-ba o pa ba ji lanyiranɛ, yi o laan joori o di Baɔa-Wɛ te o vu o jani DL jazum ni. ⁴ Kuntu tun, Baɔa-Wɛ Bu dwe Wɛ malesi sum, di Wɛ na pɛ-o yiri dilu na daga di dwe suntu na jigi yira yalu tun nɔɔna.

Zezi Krisi dwe Wɛ malesi sum maama

⁵ Ku na yi malesi sum, Wɛ wu fɔɔɔ DL ta di maleka DL wɛ:

«Nmu mu yi amu Bu,
yi zum amu di jigi nmu Ko.»

Wɛ nan wu tagi maleka kalukalu taani DL wɛ:

«Amu wu ta yi ka Ko,
si ka di taa yi amu bu.»

⁶ Ku daari maɔa kalu Wɛ na lagi DL tunɔ DL Bu-dua kam si o ba lugu baɔa tun, DL tagi DL wɛ:

«Malesi sum maama maɔa si si kuni doonɔ mu si zulo.»

⁷ Ku nan na yi malesi sum, Wɛ tagi si taani DL wɛ:

Si yi duntu tuntunɔna mu,
yi DL pa si nɔɔ ni viu di min-vwi te,
si si taa tunɔ si pa-DL.

⁸ Ku daari ku na yi Wɛ Bu wum, DL tagi o taani DL wɛ:

«Nmu yi Wɛ mu, n paari dɔɔ wu ta wura
si ku taa ve maɔa kalu na ba ti tun.
Nmu wu ta n te n nɔɔna bam di cɔga.

⁹ Nmu soe cɔga cwɛnɔ,
yi n daari n culi balɔɔ.

Kuntu nɔɔna mu n Ko Baɔa-Wɛ pɛ nmu na wupolo lanyiranɛ di zulɛ n dwɛni balu maama na wura di nmu tun.»

¹⁰ Wɛ ta tagi DL wɛ:

«Nmu wulu na yi wɛnɔ maama Yuutu tun mu ki lugu baɔa pulim ni,

yi n ta kwɛri n ma n jia n ki wɛyuu wɛnɔ maama.

¹¹ Wɛnɔ tum kuntu maama wu ba ti cɔɔɔ,
ku daari nmu nan wura mu maɔa maama.

Wɛnɔ tum kuntu maama wu ba ti doori ni gɔɔɔ na
yɛni ku doori te tun.

¹² Ti wú ba ti luri, yi n kukuli-ti n tiŋi ni n na kukuli gwar-dorjo n tiŋi yi n daari n lani gwar-dorjo n zu te tun.

Nmu nan ta wú ta n yi ni n na maŋi n yi te tun mu.
N njwla bá fɔgi ka ti.»

¹³ We dɛɛn wu fɔgi DL ta di DL malesi sum kalukalu DL wɛ:

«Ba n jani a jazim ni,
si a ki n duna maama n ne kuri ni si n no-ba ni tɔga te.»

Ku yi DL Bu wum yirani mu DL tagi kuntu.

¹⁴ Malesi sum laŋa nan yi ta mu? Si nyi ni jwæru mu te, si ba jigi yira ni nabiinɛ te. Suntu yi silu na tunɛ si pa We tun mu. We maa yani DL tunɛ-si, yi si ve si zani balu na wú na vrum tun.

Dí wo maŋi si dí vɛn We vrum dum

2 Kuntu njwaani mu ku maŋi si dí kwaanɛ dí taá jigi We kwɛrɛ kalu dí na ni tun lanyirani, si dí yi ywari We cwɛnjɛ kam wuni. ² We na tɔgi DL malesi sum jɛja DL pa dí nabaara bam kwɛrɛ kalu tun jigi kuri lanyirani. Nɔɔɔ na wu sɛ-ka yi o na cɔgi DL niɛ yam, kuntu tu maŋi si o na cam mu ku maŋi di o na ki te tun. ³ Ku laan nan na yi dɛbam balu We na dɛ DL Bu wum njwaani DL pa dí lwarɛ DL kwɛrɛ kam tun, dí yigɛ na tɛrɛ di o vrum dum kuntu di na dwe malesi sum na bri kulu tun, dí wú wani dí lu na? Dí Yuutu Zezi mu dɛ yigɛ o njɔɔni We vrum dum kuntu taani o bri nɔɔna. Balu na ni-di kuntu tun laan ma daari ba ta ba bri dɛbam ni ku yi cɔga mu. ⁴ We titi di ma bri ni ku yi ci-ga, di DL na pɛ ba ki wo-kunkagila dwi tɛri tɛri di wɛɛnu tilu na bri DL dam tun. DL ma daari DL pa ba maama DL Joro kum dam, si ba ma tunɛ te di te DL wubuŋa na lagɛ tun.

Zezi mu yi wulu na vri dɛbam tun

⁵ Lu-dorjo kulu na maa buni yi dí tɛ ku taani tun, ku dai ni malesi sum mu We pɛ dam si si taa te-ku. ⁶ We tɔɔɔ kum wuni nɔɔɔɔ wudorj tagi o wɛ:

«Nabiinu yi bɛɛ mu,
yi nmu Baŋa-We guli o gulɛ?
Nabiinu bu yi bɛɛ mu,
yi nmu nii o baŋa ni kuntu?»

⁷ Nmu pɛ o ba mai di malesi sum maŋa funfun wuni mu,
yi n laan pa o di paari yi o na zulɛ.

⁸ N ma n daari n ki wɛɛnu maama o ne kuri ni.»
Ku na tagi ku wɛ, «We ki wɛɛnu maama o dam kuri ni» tun, ku lagɛ ku ta ni kulukulu tɛrɛ o na ba te-ku. Ku nan yi cɔga mu ni, lele kuntu dí daa ta wu ne ni wɛɛnu maama wu nabiinɛ dam kuri ni. ⁹ Dí nan ye ni, ku yi Zezi mu We pɛ o tu o titi o wu yi malesi sum maŋa funfun wuni mu, yi o laan ba o na paari-zulɛ di tiɛ, o na

sɛ o yaari o ti tun njwaani. Kuntu mu We tɔgi DL zaani dum njwaani DL pa Zezi lani nabiinɛ maama yuu ni o ti ba vrum njwaani.

¹⁰ Ku maŋi di We dlu na ki worjo maama DL titi njwaani tun wubuŋa mu, si DL pa Zezi na yaara, si o laan wani o vri nabiinɛ zanzan si ba ji We biɛ, si ba daari ba na paari-zulɛ. Ku yi Zezi mu pai nɔɔna na vrum We tee ni.

¹¹ Zezi ta mu yi wulu na pai nabiinɛ jigi wu-porjo We yigɛ ni tun. Wuntu di o na pɛ balu maama jigi wu-porjo tun yi ko didua biɛ mu. Kuntu njwaani mu o bɛ-ba ni o ko-biɛ, yi ku ba jigi cavura did-o. ¹² Mu ku kuri o tagi di We o wɛ:

«Amu wú pa nmu yiri zanɛ a ko-biɛ bam titari ni,
yi a zɛgi ba wuni a leeni a zuli nmu.»

¹³ O daa ta maa wɛ:

«Amu wú kwe a wu maama a pa We.»

O ma daa ta ta o wɛ:

«Nii-na amu di biɛ balu We na ki amu jɛja ni tun.»

¹⁴ Balu nan na yi We biɛ tun yi nabiinɛ mu, yi ba jigi yira di jana. Kuntu njwaani mu Zezi di dɛɛn tɔgi o ji nabiinu, si o wani o tɔgi o tuuni dum njwaani o cɔgi wulu na pai tuuni jaani nɔɔna tun. Wuntu mu yi su-taani. ¹⁵ Zezi na wani tuuni kuntu tun, ku pɛ o wani o vri balu na funa di tuuni tun o yagi. Bantu njwla kam maama wuni ba yi ni gambɛ mu te, ba na kwari tuuni tun njwaani. ¹⁶ Dí laan nan lwarɛ ni ku dai malesi sum mu o tu si o zani. O tu si o zani Abraham dwi tiinɛ bam mu. ¹⁷ Mu ku kuri o jigi nabiinu yi o suni o nyi di o ko-biɛ bam worjo maama wuni. Kuntu mu pɛ-o cwɛnjɛ, si o taa yi We kaanum yuutu wulu na jigi ba njwaja lanyirani yi o tunɛ o pa We di cɔga ba njwaani tun. Kuntu mu pɛ o wai o saari ba lwarum yi o pa ba fɔgi di We. ¹⁸ Kuntu, Zezi titi na ne maŋim di yaara tun, o laan wú wani o zani balu na wu yaara di maŋim wuni tun si ba taa jigi pu-dia.

Zezi dwe Moyisi

3 A ko-biɛ-ba, abam yi We nɔɔna mu. DL ma bɛŋi abam si á tɔgi á na ywæni DL sɔɔɔ ni. Nan lwarɛ na ni Zezi mu yi wulu We na tunɛ, si o ba o ji DL kaanum yuutu dɛbam We cwɛnjɛ tɔgum dum njwaani. ² We mu pɛ-o titunɛ dum kuntu. O maa tunɛ o pa We di cɔga. Ku nan yi bidwi mu di Moyisi di dɛɛn na nii We nɔɔna bam baŋa ni di cɔga te tun. ³ Zezi nan suni o maŋi si o na zulɛ o dwani Moyisi, bɛnjwaani nɔɔɔni wulu na lɔgi sɔɔɔ tun mu na zulɛ o dwe sɔɔɔ kum titi. ⁴ Sɔɔɔ nan tɛrɛ yi ku dai nɔɔɔni mu lɔgi-ku. We nan mu yi wulu na ki worjo maama tun. ⁵ Moyisi dɛɛn yi tin-tunɛni mu, yi o tunɛ di cɔga We nɔɔna bam njwaani. O ma da yigɛ o bri-ba We cɔga kalu na wú ba ka lwarɛ ja-tun. ⁶ Ku daari Zezi Krisi mu yi sɔɔɔ kum titi bu cɔga cɔga, yi o te sɔɔɔ kum. Dɛbam mu yi sɔɔɔ kum kuntu,

di dí na zigi kəŋkəŋ di pu-dia yi dí bri di wupolo ni dí jigi tūna Wε tee ni.

Wε na wú pa DL nɔɔna bam siun te tɔn

⁷ Kuntu ŋwaani sε-na Wε Joro kum na tagi te ku wɔ:
«Abam zɔm na ni Wε kwərə kam,

⁸ á yi zaŋi á digili á bɔcara,
ni á nabaara bam dεen na vɔn Wε ni,
yi ba kwəri ba maŋi-DL ba nii te maŋa kalu ba na wu
kagua kam wuni tɔn.»

⁹ Wε maa wɔ:

«Abam nabaara bam dεen nε amu na ki kulu maama
di ba bɔna fiinna tɔn,
yi ba daa ta tiini ba kwaani ba maŋi amu si ba nii.

¹⁰ Kuntu ŋwaani mu amu banɔ zaŋi di nɔɔna bam
kuntu,
yi a ta a wɔ:

«Ku yi ba paali ba ywəri mu maŋa maama,
yi ba vɔn si ba tɔgi amu cwe sɔm.»

¹¹ Amu ban-zɔŋɔ kum ma pa a ta a du di ba a wɔ:

«Amu bri a bá pa-ba cwəŋə si ba zu amu woro kum
wu ba na siun.» »

¹² A ko-biə-ba, cu-na á tɔti si abam wuluwulu yi taá
jigi wubɔŋ-lwaanɔ o bɔcarɔ ni, si ku pa o yi ki o wu-
didua di Ŋwɔa Tu Wε, si o daari o yagi Wε cwəŋə
tɔgɔm. ¹³ Nan taá zəni-na daani maŋa maama, si ku pa
á taá jigi pu-dia, ni Wε kwərə kam ta na ŋɔɔni di
dɔbam zɔm te tɔn, si abam wuluwulu yi pa lwarɔm gan-
o si o pa o bɔcarɔ digili di Wε. ¹⁴ Dɔbam nan tɔgi di Zezi
Krisi dí ji Wε biə mu, di dí na zigi kəŋkəŋ, ni dí na puli
dí ki dí wu-didua di Wε te tɔn, si ku vu ku yi kweelim.

¹⁵ Ku yi ni Wε tɔɔɔ kum na tagi te ku wɔ:

«Abam zɔm na ni Wε kwərə kam,
á yi zaŋi á digili á bɔcara,
ni á nabaara bam dεen na vɔn Wε ni te tɔn.»

¹⁶ Balu dεen na ni Wε kwərə kam yi ba vɔn DL ni tɔn yi
bra mu? Ba yi balu maama Moyisi dεen na tɔgi ba yigə
o ja-ba o nuŋi Ezipi tɔu kum wuni tɔn mu. ¹⁷ Wε banɔ
dεen zaŋi di bra mu bɔna fiinna tɔn? Ku yi nɔɔna balu
na ki lwarɔm kagua kam wuni yi Wε pa ba ti da tɔn mu.
¹⁸ Wε na dugi DL wɔ, dɔntu bri DL bá pa-ba cwəŋə si ba
zu DL woro kum wu ba na siun tɔn, ku yi bra mu DL tɔa?
Ku yi balu na wu sε DL ni tɔn mu.

¹⁹ Kuntu mu pε dí lwarɔ ni, Wε na wu pε-ba cwəŋə si
ba zu DL woro kum wu tɔn, ku yi ba na wu ki ba wu-
didua di DL tɔn ŋwaani mu.

4 Wε na goni DL ni si DL pa nɔɔna zu DL woro kum
wu ba na siun tɔn daa ta wura. Dɔbam nan maŋi si
dí taá yiri dí tɔti mu, si nɔɔn-nɔɔnɔ yi zaŋi o ba o dari
ni o wu zu Wε woro kum kuntu wu. ² Dɔbam maŋi dí ni
Wε kwərə-ywəŋə kam, nɔnɛni dí nabaara bam dεen di
na ni-ka te tɔn. Bantu nan na ni-ka tɔn, ba wu pε ka ja
kuri di ba, bɛŋwaani ba wu ki ba wu-didua si ba tɔgi

Wε na tagi kulu tɔn. ³ Dɔbam balu na ki dí wu-didua di
Wε tɔn mu wú ba dí na siun DL woro kum wuni.

Bɛŋwaani Wε tagi bantu taani DL wɔ:

«Amu ban-zɔŋɔ kum pε a ta a du di ba a wɔ:

«Amu bri a bá pa-ba cwəŋə si ba zu amu woro kum
wu ba na siun.» »

Wε na tagi kuntu tɔn, ku dai ni DL ba jigi siun jəgə mu
ba ŋwaani. Ku zigi maŋa kalu Wε na ki lugu baŋa yi DL
ki DL tɔtɔŋa yam maama DL ti tɔn, mu DL daari DL sin.

⁴ Wε tɔɔɔ kum tagi da yarpε dε dɔm taani ku wɔ:

«Da yarpε dε ni mu Wε sin di DL tɔtɔŋa yam maama.»

⁵ Wε nan tagi DL siun kum taani DL wɔ:

«Amu bri a bá pa-ba cwəŋə si ba zu amu woro kum
wu ba sin.»

⁶ Kuntu tɔn, dí nabaara balu na dε yigə ba ni Wε kwərə-
ywəŋə kam tɔn wu wani ba zu DL woro kum wu ba sin,
ba na vɔn DL ni tɔn ŋwaani. Kuntu ŋwaani ku laan daari
si nɔɔna badaara mu na cwəŋə ba zu. ⁷ Mu ku kuri Wε
daa ta tiŋi dε didoŋ, ku na lagɔ ku ta ni zɔm, si nɔɔna
wani ba zu DL woro kum wu ba sin. Kuntu, bɔna zan-
zan na kε tɔn, Wε dεen ta pε Davidi mu ta kulu dɔbam
na maŋi dí ni tɔn o wɔ:

«Abam zɔm na ni Wε kwərə kam,
á yi zaŋi á digili á bɔcara.»

⁸ Zozwe dεen ya na sunɔ o ja dí nabaara bam o vu o
zu Wε woro kum wu si ba sin, Wε ya daa bá ŋɔɔni siun
dε didoŋ taani daga. ⁹ Kuntu mu dí ye ni cwəŋə daa ta
wura zɔm, si Wε nɔɔna na siun, ni DL tɔti na sin da
yarpε dε dɔm ni te tɔn. ¹⁰ Wulu maama na zu Wε woro
kum wu tɔn, wuntu wú sunɔ o na siun di o tɔtɔŋa yam,
ni Wε di dεen na sin di DL tɔtɔŋa yam te tɔn. ¹¹ Kuntu
ŋwaani kwaani-na á pa dí zu Wε woro kum wu si dí na
siun. Nɔɔn-nɔɔnɔ yi zaŋi o vɔn Wε ni si o joori Wε kwa-
ga ni, ni dí nabaara bam dεen na ki te tɔn.

¹² Wε taani dɔm jigi ŋwɔa yi di dana lanyirani. Di jigi
ni di dwe su-lɔŋɔ kulu na jigi niə yale tɔn. Di maa wai
di zuuri nɔɔnɔ wu di pɔɔɔ o joro di o bɔcarɔ wəənu
maama daani, yi di daari di ye o swan di o wubɔŋa
maama na yi te tɔn. ¹³ Kulukulu bá wani ku səgi Wε
yigə ni. Woŋo kulu maama na wura tɔn yi jaja mu DL
yigə ni. Ku yi dɔntu mu dí maŋi si dí ba dí zigi DL yigə
ni dí ta kulu maama dí na ki tɔn.

Zezi Krisi dwe Wε kaanɔm yuu tiinə bam maama

¹⁴ Dɔbam nan jigi Wε kaanɔm yuutu o na yi kamunu
o diini o vu o yi Wε-sɔŋɔ. Wum mu yi Wε Bu Zezi. Kuntu
ŋwaani, pa-na dí sε Wε cwəŋə tɔgɔm lanyirani dí zigi
kəŋkəŋ. ¹⁵ Wε kaanɔm yuutu wum kuntu nan dai wulu
na ba jigi dɔbam balu na bwəŋə tɔn ŋwaŋa. O tɔti di
nan nε yaara di maŋum woŋo maama wuni, ni dɔbam
di na nε maŋum te tɔn. Nan di kuntu di, o ta wu ki
lwarɔm. ¹⁶ Kuntu ŋwaani, pa-na dí taá jigi baari si dí
wani dí yi Dam-fɔɔ Tu Wε jəŋə je, si dí jorŋi DL zaani

dım. Kuntu mu We wú duri dí ɲwaɲa yi Dl pa dɪbam zaani, si ku wani ku zəni dɪbam maɲa kalu dí na lagu tɪn.

5 We kaanum yuutu maama yi ba yəni ba li-o o donnə nabiinə wuni mu, si o taa tuɲi o pa We ba ɲwaani. O nan maɲi si o taa mai pɛera di vara mu o kaani Baɲa-We, si Dl yagi ba lwarim Dl ma cɛ-ba. ² O tɪti di nan na bwənə tɪn, o wai o jaani o bicari di balu na yəri We cɪga kam lanyɪrani yi ba tusi tɪn. ³ O nan na bwənə kuntu tɪn, ku fun mu si o kaani Baɲa-We o tɪti lwarim ɲwaani, di kɔkɔna bam di lwarim ɲwaani.

⁴ Nɔkɔn-kɔkɔnu nan bá wani o li o tɪti si o taa yi We kaanum yuutu. Ku yi We mu wú kur-o, nɪnɛni Dl dɛen na puli Dl kuri Aarɔn te tɪn.

⁵ Ku nan yi bidwi mu di Zezi Krisi di na yi We kaanum yuutu te tɪn. Ku dai ni wum mu beeri zulə yam kuntu o pa o tɪti. We nan mu tagi did-o Dl wɪ:

«Nmu mu yi amu Bu,
yi zɪm amu di jigi nmu Ko.»

⁶ We daa ta tagi Dl tɔkɔ kum wuni jəgə kadoɲ ni Dl wɪ:
«Nmu wú ta n yi amu kaanum tu si ku taa ve maɲa kalu na ba ti tɪn,
ni Melkisedeki dɛen na yi te tɪn.»

⁷ Zezi na wu lugu baɲa ni maɲa kalu tɪn, o tiini o loori We di baari yi o yi-na nuɲə, o na ye ni We wú wani Dl joɲ-o tuuni wuni tɪn ɲwaani. We ma se o loro kum, o na tu o tɪti yi o se-Dl lanyɪrani tɪn ɲwaani.

⁸ Nan di o na maɲi o yi We Bu tɪn di, o na yaari te tɪn mu pɛ o lwarɪ We ni sɛem na yi te tɪn. ⁹ O nan na kɪ kulu maama We na lagu o ti tɪn, o laan wai o vri balu maama na se o ni tɪn o pa ba na ɲwɪa kalu na ba ti tɪn We tee ni. ¹⁰ We ma bri ni o suni o yi Dl kaanum yuutu, ni Melkisedeki dɛen na yi te tɪn.

Cu-na á tɪti si á yi yagi We cwəɲə tɔgum

¹¹ Amu ya jɪgi wəənu zanzan mu si a ta a bri abam kuntu laɲa ni, ku nan tiini ku cana si a pa á ni ku kuri, beɲwaani abam laan jɪgi yawɔɔ mu yi á bá wani á ni ku kuri lɪla. ¹² Ku na dai kuntu ɲwaani, kantu maɲa kam ni abam laan ya wú ta yi balu na maɲi si á taá jɪgi We kɔkɔna á zaasi tɪn mu. Ku nan na yi cɪga, ku fun mu si kɔkɔna mu joori ba bri abam We taani dım dayigə wo-mwaalu tım. Abam nɪ di biə balu ta na wu yi si ba di wudiu kulu na duunə tɪn, yi á maɲi si á taá ɲɔgi yɪla mu ni bu-bale te. ¹³ Balu na jɪgi bu-bale wubuɲa kuntu tɪn, ku bri ni ba ta yəri kulu na maɲi di kulu na wu maɲi tɪn daani. ¹⁴ Ku daari balu wubuɲa na bigi di We cɪga kam tɪn mu di wudiu kulu na duunə tɪn. Bantu mu yəni ba tɔgi We cɪga kam, yi ba wai ba kuri wəənu tɪlu na lana yi ti maɲi si ba kɪ tɪn, ba daari tɪlu na wu maɲi tɪn.

6 Nan pa-na dí kɛ wəənu tɪlu ba na maɲi ba da yigə ba bri abam Zezi Krisi cwəɲə kam wuni tɪn, si

dí daari dí zaasi wəənu tɪlu na wú pa dí wubuɲa bi We cɪga kam wuni tɪn. Abam daa wu maɲi si á joori á puli We taani dım zaasim, beɲwaani á maɲi á zaasi á na wú ləni á wu á yagi kəm-balwaarɪ tɪlu na jɪgi abam ti ve tuuni wuni tɪn, di á na wú kɪ á wu-dɪdua di We te tɪn. ² Á maɲi á zaasi ba na wú miisi kɔkɔna na wuni te tɪn woɲo, ku wəli di ba na wú zi ba jɪa kɔkɔna baɲa ni ba wari We ba ɲwaani te tɪn, yi á kwəri á zaasi twa na wú bi te tɪn, ku wəli di We na wú ba Dl di nabiinə sarɪya Dl ma kweeli te tɪn. ³ Á nan pa-na dí gaali wəənu tım kuntu dí kɛ, si dí daari dí kwaani dí wu yigə, si We wú zəni dɪbam yi dí wani dí wu yigə.

⁴ Ku na yi balu na maɲi ba se We cɪga kam tɪn, ba na paali ba yagi We cwəɲə tɔgum, kɔkɔn-kɔkɔnu daa bá wani o joori o di-ba ka wuni. Bantu maɲi ba na We pooni dım, yi ba lwarɪ ɲwɪ-duɲa kalu We na pɛ tɪn na yi te tɪn. Ba maɲi ba na We Joro kum dam. ⁵ Ba maɲi ba lwarɪ We taani dım na ywəmmə te tɪn, yi ba nɛ We paari dɪlu na lagu di ba tɪn dam na yi te tɪn. ⁶ Kɔkɔna bantu dwi na yagi We cwəɲə tɔgum, kɔkɔn-kɔkɔnu daa bá wani o pa ba ləni ba wu ba daa ta tɔgi We, beɲwaani ku nɪ nɪnɛni bam tɪti mu joori ba pa We Bu Zezi tuun-dagara kam yuu ni ba gu yi ba pa kɔkɔna mwan-o te.

⁷ Ku nɪ di dua na nɪa lanyɪrani kɔkɔnu kara ni te tɪn mu. Tɪga kam na nyɔgi du-na bam yi ka daari ka kɪ wudiiɪru lanyɪrani ka pa balu na dugi ka baɲa ni tɪn, We wú kɪ tɪga kam kuntu lanyɪrani. ⁸ Ku daari tɪga kam na nunji sabari di wo-kurru yɪrani mu, ku bri ni ka yi kafɛ mu, yi funfun na wəli da We wú cɔgi-ka Dl yagi, yi ku tiim ni baá zwe-ka di mini mu.

⁹ A badon-sonnu-ba, dɪbam na maɲi dí ɲɔkɔni kuntu di, dí jɪgi abam cɪga ni á tɔgi cwə-ɲuɲa kalu na wú pa á na vrim tɪn. ¹⁰ We yi cɪga tu mu. Dl nan bá swe á na maɲi á tuɲi tɪtuɲ-ɲuna yalu tɪn. Dl ta bá swe á na soe-Dl lanyɪrani yi á tuɲi á wəli Dl kɔkɔna bam ku ba ku yi zɪm maama tɪn. ¹¹ Amu nan na tiini a lagu kulu tɪn mu yi si abam maama kwaani á tɔgi We lanyɪrani ku wu ku yi kweelim, si á laan na kulu maama á na jɪgi tɪna si á na We tee ni tɪn. ¹² Á nan yi pa yawɔɔ zu abam. Á lwəni-na balu na fɔgi ba zɪgi di pu-dɪa yi ba jɪgi wu-dɪdua di We tɪn. Bantu laan mu wú ba ba joɲi wo-laaru tɪlu We na goni ni si Dl pa-ba tɪn.

We bá fɔgi Dl ləni Dl na goni ni si Dl kɪ kulu tɪn

¹³ We dɛen na goni Dl ni dım di Abraham tɪn, ku yi Dl dugi di Dl tɪti mu, beɲwaani woɲo daa tɛrə ku na dwe-Dl si Dl du di ku. ¹⁴ We goni Dl ni dım did-o Dl wɪ:

«Amu wú kɪ nmu lanyɪrani,
yi aá pa n dwi puli zanzan.»

¹⁵ We na dugi kuntu tɪn, Abraham dɛen ma wɔ pu-dɪa o cəgi taan, yi o laan ba o na We na goni Dl ni dım si Dl pa-o kulu tɪn.

¹⁶ Ku na yi nabiinā na yāni ba du durā, baá ma kulu na dwe-ba tūn yiri mu ba du, si ku bri ni ba taani dūm yi cūga, si bubwēa daa ta tārā. ¹⁷ Ku nan na yi Wē na goni DL ni dūm di balu tūn, DL di lagi si ba lwaru lanyirani ni DL bá fōgi DL yiri DL ni dūm. Kuntu ḡwaani mu DL dugi durā DL wēli di DL ni-gonim dūm. ¹⁸ Wē na ba fōe vwan tūn ḡwaani, wāenu tūm kuntu tūle bá wani tū lāni. Kuntu ḡwaani mu dūbam balu na ki dí tūti Wē jūḡa ni tūn wú tiini dí zigi kēḡkēḡ di pu-dūa, si dí taá jigū tūna ni dí wú na kulu Wē na tiḡi si DL pa dūbam tūn. ¹⁹ Tūna yam dí na jigū Wē tee ni kuntu tūn tiini ya dana, yi ya bá wani ya cōgi. Ya maa paí dí wubūḡa tigi jōgā dūdua, yi ya paí dí yi Wē tūti jōḡā je mē na cūgi di gōḡo si nabiinā yi zu tūn. ²⁰ Zezi nan mu maḡi o da yigā o zu jōgā kam kuntu dūbam ḡwaani. Wuntu mu jigi Wē kaanum yuutu si ku taa ve maḡa kalu na ba ti tūn, ni Melkisedeki dēen na yi te tūn.

Melkisedeki dēen yi pē mu yi o ta yi Wē kaanum tu

7 A laan lagū a ḡḡoni Melkisedeki woḡo mu a bri abam. Wuntu dēen yi Salem tiinā pē mu, yi o kwāri o yi Yuutu Baḡa-Wē kaanum tu. Abraham na ki jara o wani pwa yi o laan ma joori maḡa kalu tūn, mu Melkisedeki jeer-o cwāḡā ni o sōḡli Wē o pa-o. ² Abraham laan ma kwe wāenu tūlū maama o na nē jara yam je ni tūn o cē kuni fugā, o kwe kuni bīdwi dūm o pa Melkisedeki. Melkisedeki yiri dūm kuri mu yi pē wulu na yi Cūga Tu tūn. Ku wēli da, o na yi Salem pē tūn, ku di kuri mu yi Yazurā Pē. ³ Dūbam nan wu ni Melkisedeki ko di o nu ḡwa, yi dí yāri o kuri na puli mē tūn. Dí nan yāri o lura dē di o tūḡni maḡa. Kuntu mu pē o nyl di Wē Bu Zezi, yi o yi Wē kaanum tu si ku taa ve maḡa kalu na ba ti tūn.

⁴ Buḡi-na á nii Melkisedeki dēen na yi kamunu te tūn. Dūbam nabaaru Abraham dēen ma cē wāenu tūlū o na nē jara yam je ni tūn kuni fugā, yi o li kuni bīdwi o pa-o. ⁵ Ku na yi balu na nuḡi Leevi dwi dūm wuni yi ba yi Wē kaanum tiinā tūn, Wē ni dūm pē-ba cwāḡā si ba jōḡi kuni kuri fugā wuni kuni bīdwi dūm ba donnā Yisrayeli tiinā bam tee ni woḡo maama wuni, yi bantu di nan yi Abraham dwi tiinā mu. ⁶ Melkisedeki nan wu nuḡi Leevi dwi dūm wuni. Nan di kuntu di, o ta jōḡi o wāenu tāri Abraham tee ni. O ma daari o sōḡli Wē o pa Abraham, yi Abraham nan ya mu yi wulu Wē na goni DL ni dūd-o tūn. ⁷ Ku nan ba jigū bubwēa ni, nōḡni na sōḡli Wē o pa o doḡ, wuntu mu yi kamunu o dwe o na sōḡli o pa wulu tūn.

⁸ Wē kaanum tiinā balu na nuḡi Leevi dwi dūm wuni tūn dēen yāni ba jōḡi ba wāenu tāri mu, bantu nan yi balu na tu tūn mu. Ku daari ku nan na yi Melkisedeki, wuntu ḡwi mu taan, ni Wē tōḡo kum na tagi te tūn.

⁹⁻¹⁰ Abraham na cē o wāenu yi o pa Melkisedeki o tāri tūn, ba ta wu lugū Leevi, yi o nan wu o nabaaru Abra-

ham jana kam wuni. Leevi nan mu yi wulu dwi tiinā na jigū cwāḡā si ba jōḡi ba wāenu tāri ba donnā Yisrayeli tiinā bam tee ni tūn. Nan di kuntu di, ku nyl di Leevi tōḡi Abraham ḡwaani mu o pa Melkisedeki o tāri.

¹¹ Wē dēen tōḡi Leevi dwi tiinā kaanum dūm ḡwaani mu DL pa DL cullu tūm Yisrayeli tiinā. Bantu nan na yāni ba kaani Baḡa-Wē te tūn ya na maḡi fasti, Wē ya daa bá kuri kaanum tu wudoḡ wulu na dai Leevi dwi tu tūn. Wē nan kuri wulu na yi kaanum tu ni Melkisedeki dēen na yi te tūn, yi o wu nuḡi Aarōn dwi dūm wuni.

¹² Kuntu, Wē na lāni DL kaanum tu dwi dūdoḡ wuni tūn, ku maḡi si DL cullu tūm di tōḡi tū lāni mu. ¹³⁻¹⁴ Taani dūntu maama nan bri dí Yuutu Zezi Krisi woḡo mu. Wuntu dai Leevi dwi tu. Dí ye ni ba lug-o Zuda dwi dūm wuni mu. Dwi dūm kuntu wuni nōḡni-nōḡni nan wu fōgi o ji Wē kaanum tu. Ku na yi Wē cullu tūlū DL na ki Moyisi jūḡa ni tūn, tū wu pē Zuda dwi tiinā cwāḡā si ba ji Wē kaanum tiinā.

Wē lāni kaanum tu wudoḡ mu, si o taa nyl ni Melkisedeki dēen na yi te tūn

¹⁵ Dí nan sūni dí lwaru jaja ni Wē lāni kaanum tu wudoḡ mu, o na nyl di Melkisedeki dēen na yi te tūn.

¹⁶ Zezi na jigi Wē kaanum tu te tūn wu tōḡi dwi dūm cullu tūm ḡwaani, ku tōḡi o ḡwīa kalu tūḡni na ba jigū dam ka baḡa ni tūn ḡwaani mu. ¹⁷ Wē nan tagi o taani DL wī:

«Nmu mu wú ta n yi amu kaanum tu si ku taa ve maḡa kalu na ba ti tūn, ni Melkisedeki dēen na yi te tūn.»

¹⁸ Ku ma bri ni Wē yagi cwā-doḡā kam mu, ka na bwānā yi ka ba zāni nōḡni tūn ḡwaani. ¹⁹ Cullu tūlū Wē na ki Moyisi jūḡa ni tūn wari tū pa nōḡni maḡi fasti Wē yigā ni. Ku daari lele kuntu, dí laan jigū tūna lanyirani di Wē na tiḡi cwā-laa kalu DL pa dūbam si dí ma wani dí tōḡi-ka dí vu dí yi DL te tūn.

²⁰ Wē nan dugi durā mu DL wēli da. Leevi dwi tiinā bam dēen nan na jigi Wē kaanum tiinā tūn, DL wu dugi durā kam kuntu doḡ di ba. ²¹ Ku daari, Zezi nan na jigi Wē kaanum tu tūn, Wē dugi durā mu dūd-o DL wī:

«Amu Yuutu Baḡa-Wē mu dugi a durā, yi a bá fōgi a za a ni.

Nmu wú ta n yi amu kaanum tu si ku taa ve maḡa kalu na ba ti tūn.»

²² Wē na dugi DL durā kam kuntu tūn, ku bri ni Zezi ḡwaani mu DL tiḡi cwā-laa DL pa dūbam, yi kantu ḡari cwā-doḡā kam.

²³ Ku na yi Leevi dwi tiinā balu dēen na yi Wē kaanum tiinā tūn, ba yi zanzan, tūḡni na yāni di jaani-ba yi ba lāni daani tūn ḡwaani mu. ²⁴ Ku daari Zezi mu yi wulu na jigū ḡwīa si ku taa ve maḡa kalu na ba ti tūn. Nōḡni-nōḡni nan daa bá lāni o yuu ni o ji Wē kaanum tu.

²⁵ Kuntu tūn, o wai o vri balu na tōḡi o ḡwaani ba yi Wē

te tɪn maŋa maama, o na jɪgɪ ɲwɪa kalu na ba ti yɪ o loori Wɛ o pa-ba tɪn ɲwaanɪ.

²⁶ Zezi nan mu yɪ Wɛ kaanɪm yuutu wulu na maŋɪ tɪn dɪbam ɲwaanɪ. O jɪgɪ wu-pɔŋɔ, o yɪ nɔn-ɲum Wɛ yigə nɪ, o ba jɪgɪ lwarɪm. Wɛ ma lɪ-o nɔn-balwaarɪ tɪtari nɪ, yɪ Dɪ zəŋ-o Dɪ ja Dɪ di wɛyuu Dɪ sɔŋɔ nɪ. ²⁷ Ku na yɪ Wɛ kaanɪm yuu tiinə bam dɛɛn na yɪ te tɪn, dɛ maama ba yəni ba kaanɪ Baŋa-Wɛ mu sɪ Dɪ yagɪ ba tɪtɪ lwarɪm Dɪ ma cɛ-ba, yɪ ba laan daari ba kaanɪ Wɛ ba donnə bam dɪ lwarɪm ɲwaanɪ. Ku nan na yɪ Zezi, wuntu kwe o tɪtɪ mu o ma kaanɪ Wɛ kuni bɪdwi yɪranɪ, yɪ kuntu jɪgɪ kuri sɪ ku taa ve maŋa kalu na ba ti tɪn. ²⁸ Cullu tɪlu Wɛ na kɪ Moyisi jɪŋa nɪ tɪn pa nabiinə jiri Wɛ kaanɪm yuu tiinə yɪ ba daa ta bwənə mu. Ku nan na yɪ Wɛ ni-gonim dɪlu Dɪ na dugɪ durə dɪ ɲwaanɪ tɪn, dɪntu laan mu ləni Moyisi cullu tɪm yuu nɪ, yɪ dɪ pa Wɛ tɪtɪ Bu wum ji Dɪ kaanɪm yuutu wulu na maŋɪ fasɪ sɪ ku taa ve maŋa kalu na ba ti tɪn.

Zezi Krisi mu yɪ Wɛ ni-duuri dɪm kaanɪm yuutu

8 Taana yantu maama wunɪ taanɪ dɪlu na yɪ kamunu tɪn mu yɪ sɪ dɪbam jɪgɪ Wɛ kaanɪm yuutu wum kuntu doŋ. Wuntu mu je Wɛ-sɔŋɔ nɪ, Dam-Paŋwa Tu Wɛ paari jangɔŋɔ kum jazɪm nɪ. ² O maa wu Wɛ dilaa cɪga cɪga wunɪ o tɪŋɪ o pa-Dɪ. Jəgə kam kuntu yɪ Yuutu Baŋa-Wɛ tɪtɪ sɔŋɔ mu, ku dɪ lugu baŋa vwe dɪlu nabiinə na pugɪ sɪ ba taa zuli-Dɪ da tɪn.

³ Wulu maama na yɪ Wɛ kaanɪm yuutu tɪn tɪtɪŋɪ yɪ sɪ o taa mai pɛera dɪ vara mu o kaanɪ Baŋa-Wɛ. Dɪbam Wɛ kaanɪm yuutu Zezi dɪ nan maŋɪ sɪ o taa jɪgɪ kulu o na wú pa Wɛ tɪn. ⁴ Zezi nan ya ta na wu lugu baŋa nɪ, o bá ta yɪ Wɛ kaanɪm tu. Bɛŋwaanɪ Wɛ kaanɪm tiinə maŋɪ ba wu lugu baŋa nɪ, yɪ ba yəni ba mai pɛera ba ma kaanɪ Wɛ, ku maŋɪ dɪ Moyisi cullu tɪm na bɪrɪ te tɪn. ⁵ Bantu na yəni ba tɪŋɪ ba pa Wɛ te tɪn yɪ wəənu tɪlu na wu Wɛ-sɔŋɔ nɪ tɪn nyɪnyugu dɪ tɪ luluŋu mu. Moyisi dɛɛn na lagɪ o pu vwe dɪlu nɔkna na wú ta paɪ Wɛ zulə dɪ wunɪ tɪn, Wɛ dɛɛn bɪrɪ-o o na wú kɪ te, yɪ Dɪ ta Dɪ wɪ: «Kwaanɪ n kɪ wəənu tɪm maama sɪ tɪ taa nyɪ nɪ amu na maŋɪ a bɪrɪ-m piu kum yuu nɪ te tɪn.»

⁶ Ku daari lele kuntu, Zezi na tɪŋɪ o pa Wɛ te tɪn tiini ku jɪgɪ kuri lanyɪranɪ ku dwe kaanɪm tiinə bam tɪtɪŋa yam maama, nɪ ni-duuri dɪlu Wɛ na tɔgɪ Zezi ɲwaanɪ Dɪ go Dɪ pa dɪbam tɪn na lana dɪ dwe dayigə ni-gonim dɪm na yɪ te tɪn. Bɛŋwaanɪ Wɛ na goni ni-duuri dɪm sɪ Dɪ pa dɪbam kulu tɪn tiini ku lana ku dwe Dɪ ni-doori dɪm. ⁷ Dayigə ni dɪlu Wɛ na goni Dɪ pa Dɪ nɔkna bam tɪn ya na maŋɪ fasɪ, Dɪ ya daa bá go ni didoŋ Dɪ ləni dɪntu yuu nɪ. ⁸ Wɛ dɛɛn nan bɪrɪ nɪ Dɪ nɔkna bam kɪ ba tɪsɪ mu. Kuntu mu Dɪ tagɪ Dɪ wɪ:

«Maŋa maa bɪna, yɪ amu wú go ni-duuri a pa a nɔkna bam,

ku nan yɪ Yisrayelɪ dwi tiinə dɪ Zuda dwi tiinə bam maama mu.

⁹ Ni-duuri dɪntu bá ta nyɪ dɪ dayigə ni dɪlu amu na goni a pa ba nabaara bam maŋa kalu a na jaanɪ ba jɪŋa a pa ba nuŋi Ezipi tɪlu kum wunɪ tɪn.

Bantu dɛɛn wu sɛ ba tɔgɪ ni dɪlu amu na goni dɪ ba tɪn.

Kuntu mu pa a yigə daa təri ba wunɪ.»

Mu Yuutu Baŋa-Wɛ na tagɪ kulu tɪn.

Dɪ daa ta ma ta Dɪ wɪ:

¹⁰ «Kantu maŋa kam na kɛ, amu wú go ni a pa Yisrayelɪ dwi tiinə bam nɪ:

«Amu wú pa a ni-taana yam zu ba wubuŋa,

yɪ a pa ya pəni ba bɪcara nɪ.

Amu wú ta yɪ ba Tu Wɛ,

yɪ ba dɪ wú ta yɪ amu nɔkna.

¹¹ Bantu nabwənə dɪ ba dɪdɛera maama wú lwarɪ amu na yɪ wulu tɪn.

Ba wuluwulu daa wu maŋɪ sɪ o bɪrɪ o doŋ nɪ amu mu yɪ ba Yuutu.

¹² Maŋa kam kuntu nɪ amu wú duri ba ɲwaŋa dɪ ba lwarɪm dɪm,

yɪ a daa bá guli ba kəm-balwaarɪ tɪm.» »

¹³ Wɛ na ɲɔkɔnɪ Dɪ ni-duuri dɪm taanɪ kuntu doŋ tɪn, ku bɪrɪ nɪ Dɪ dayigə ni dɪm laan jigi ni-doori mu. Woŋo kulu nan na doori yɪ ku wura ku cɔgɪ tɪn lagɪ ku kɛ lele mu.

Nɔkna na zuli Wɛ te lugu baŋa vwe dɪm wunɪ tɪn

9 A lagɪ a ta dayigə ni-gonim dɪm dɪ nɔkna na tɔgɪ dɪ ɲwaanɪ ba zuli Wɛ te tɪn woŋo mu. Ku yɪ nabiinə mu pugɪ vwe lugu baŋa nɪ sɪ ba taa zuli Wɛ da, yɪ cullu bɪrɪ ba na wú ta zuli-Dɪ te tɪn. ² Vwe dɪm kuntu wu nan cɛ di sɪle mu. Dɪ kwaga digə kam yɪrɪ mu Wɛ-dilaa, yɪ ka jɪgɪ min-zwən-kamunu. Taabulu maa zɪgɪ da, yɪ dɪpɛ dɪlu na yɪ Wɛ nyɪm tɪn tigi ku baŋa nɪ. ³ Yigə digə dɪ maa wura, ka yɪrɪ mu Wɛ-dilaa cɪga cɪga, yɪ ba lə gar-jalɪ ba ma cɪ-ka. ⁴ Kaanɪm bimbim maa zɪgɪ da, dɪ yɪ səbu-sɪŋa mu ba mɛ ba zi, dáanɪ mu ba zwɛ wəənu tɪlu lwəm na ywəmmə tɪn ba pa-Dɪ. Wɛ ni-gonim daka kam dɪ maa wura ba na mɛ səbu-sɪŋa ba ma zi-ka. Ka wu kum maa jɪgɪ səbu-sɪŋa zɪŋa, ka dɪ wu na jɪgɪ wudɪu kulu yɪrɪ na yɪ Maanɪ tɪn. Nacəgə kalu na yɪ Aarɔn nyɪm yɪ ka dɛɛn puli vɔkɔru tɪn dɪ maa wu daka kam wunɪ, ku wəli dɪ kandwa-pɪle sɪle Wɛ cullu tɪm na pupunɪ sɪ baŋa nɪ tɪn. ⁵ Ba dɛɛn ma kɪ malesɪ sɪle nyɪnyugu ba zɪgɪ da, yɪ sɪ vwana yam kwəli daka kam baŋa, mu jəgə kalu Wɛ na saari nabiinə lwarɪm da tɪn. Malesɪ sɪm nyɪnyugu kum bɪrɪ nɪ Baŋa-Wɛ mu wu jəgə kam kuntu nɪ dɪ Dɪ paari-zulə yam.

Ku nan dɪ lele kuntu mu a lagɪ sɪ a ɲɔkɔnɪ wəənu tɪm kuntu taanɪ zanzan a bɪrɪ abam.

⁶ Vwe dım dı dı wu wəənu tım na fəgı tı kwe kuntu tın, We kaanım tiinə bam yəni ba zuurı kwaga digə kam wu de maama mu ba tıñı ba paı We. ⁷ Ku nan na yı yigə digə kam, We kaanım yuutu wum yıranı mu jıgı cwəñə sı o zu ka wu bıdwl bum maama wunı. Wuntu nan na lagı o zu, o mañı sı o ja varım jana mu o zu o ma kaanı Baña-We o tıtı tusim dı nəkna bam dı tusim ɣwaanı, sı We yagı DL ma ce-ba.

⁸ Kuntu, We Joro kum laan brı dıbam nı, maña kalu dayigə vwe dım ya ta na zıgı tın, cwəñə deen ya tərə sı nəkna wanı ba zu We-di-laa cıga cıga kam wunı. ⁹ Ku maa yı nyınyugu mu ku na brı dıbam zım wəənu tım na yı te tın. Ku brı nı pɛera dı vara balu maama nabiinə na kwe ba ma kaanı We tın bá wanı ya pa wulu na me-ya o ma zuli We tın bıcarı kwe fası dı We. ¹⁰ Ba zası-ba wəənu tılu ba na wú dı yı ba nyc tın, dı n na wú kı te sı n ta n yı lanyıranı tın cullu mu. Tı maama nan yı lugu baña wəənu cullu mu, yı tı jıgı kırı sı ku taa ve maña kam We na wú fəgı DL tıñı DL cwə-duña kam tın yıranı má mu.

Zezi Krisi na pɛ dí na cwəñə sı dí zuli We te tın

¹¹ Zezi Krisi laan mu nan tu o ji kaanım yuutu dıbam ɣwaanı. Ku ma pa dí jonji o ɣwl-duña wo-laaru tılu na mañı tı wura tın. Zezi na zu We te dıbam ɣwaanı tın, ku yı We-səñk cıga cıga mu o zua, yı kuntu tiini ku lana ku dwe lugu baña vwe dım. O na zu me tın dai vwe dılu nabiinə na pugı tın. ¹² O ma vu o zu We-di-laa kum wunı. Ku yı bıdwl yıranı mu o zua, maña kalu na ba ti tın ɣwaanı. O nan wu me bubalı naa nabalı jana o zu o ma kaanı Baña-We. Ku yı o tıtı jana mu o me o ɣwl dıbam lwarım jınu, yı o vrı dıbam lwarım wunı sı ku taa ve maña kalu na ba ti tın. ¹³ We ni-doori dım brı nı nəknu wulu na cəgı culu tın, ba mañı sı ba ma bunı dı nabe jana mu dı na-pwala kalu ba na zwe tın tunt-warım ba misı nəknu wum yıra nı. Ba na kı kuntu mu, kú kwe nəknu wum sı ku mañı dı cullu tım na brı te tın. ¹⁴ Vara jana na wal nəkna ka kwe tın, Zezi na tıgı yı o jana kam nıñı tın, ku bá tiini ku fəgı nəkna ku kwe dı We ku dwəni na? Zezi təgı We Joro kulu na wura sı ku taa ve maña kalu na ba ti tın ɣwaanı o ji kaanım dılu na lana fası tın We yigə nı. O na kaanı Baña-We dıbam ɣwaanı kuntu tın, ku ma pa dí bıcara kwe fası dı kəmbalwaaru tılu ya na jıgı dıbam tı ve tuunı wunı tın, yı dí daarı dí zuli Nwıa Tu Baña-We.

¹⁵ Kuntu ɣwaanı Zezi mu yı wulu We na de o ɣwaanı DL tıñı DL ni-duurı dım dı nabiinə tın. O na se o tı o ma ɣwl ba lwarım jınu tın, o wal o vrı-ba dı ba na kı kulu ba cəgı We dayigə ni-gonim dım tın. Kuntu ɣwaanı balu maama We na kırı sı ba taa yı DL bıə tın wal ba jonji DL wo-laaru tılu na ba ti tın, nı DL na goni ni sı DL pa-ba te tın.

¹⁶⁻¹⁷ Ku nyl dı nəknu na pɛ ni nı, o na tıga o daarı, ba na wú ce o wəənu te tın mu. Maña kalu o ta na ɣwl tın, o ni dım kuntu ba jıgı kırı. Ku daarı o nan na tıga, ba laan wú ce o wəənu tım sı ku mañı dı o ni dım na tagı te tın. ¹⁸ Kuntu, We na goni DL dayigə ni dım DL pa DL nəkna bam tın, ba me vara jana mu ba ma brı nı DL ni-gonim dım jıgı kırı. ¹⁹ Moyisi deen təkı We niə yam maama na yı te tın mu o brı Yısrayelı tiinə bam. O laan ma kwe nabalı dı bubalı jana o wəli dı na, yı o kwe daa, ka yırlı mu Yısoپی, o vɔ gungun-sıñı ka ni nı o lu jana kam wunı o ma misı təkı kulu We niə yam na pupunı ku wunı tın baña nı, yı o daarı o misı Yısrayelı tiinə bam maama yıra nı. ²⁰ O deen na kı kuntu tın, o ma ta dı ba o wl: «Jana kantı brı nı We ni-gonim dım jıgı kırı sı á taá təgı-dı.»

²¹ Moyisi daa ta ma kwe jana kam o ma misı vwe dım dı wəənu tılu maama na wu dı wunı yı ba ma zuli We tın. ²² Ku yı cıga mu, We cullu tım brı nı nəkna mañı sı ba ma vara jana mu ba ma fəgı ba kwe wəənu tılu maama na jıgı digıru We yigə nı tın. Wəənu tılu ba na ba maı jana ba kwe tın yı funfun yıranı mu. Jana nan ya na wu nıñı, We bá yagı nəkna lwarım DL ma ce-ba.

Zezi Krisi kaanım dım mu saarı nəkna lwarım

²³ Lugu baña vwe dım wəənu yı We-səñk wəənu tılu na yı cıga tın nyınyugu mu, yı tı mañı sı tı fəgı tı kwe dı jana kuntu doñ mu. Ku daarı We-səñk wəənu tım tıtı na wú fəgı tı kwe te tın, ku fun mu sı ba kı kaanım dılu na wú ta dwe faña nyım dım tın ba pa We. ²⁴ Zezi Krisi nan na zu We te tın, ku dai vwe dılu nabiinə na pugı yı dı lwəni We-səñk na yı te cıga cıga tın mu o zua. O nan sıunı o zu We te DL səñk nı mu, yı o zıgı We yigə nı dıbam zənə ɣwaanı. ²⁵ Zwifə kaanım yuutu wum deen yəni o maı vara jana mu o zu We-di-laa kum wu bunı maama o ma kaanı Baña-We. Ku nan na yı Zezi, wuntu na zu We te tın, o me o tıtı mu o kı kaanım kuni bıdwl o pa-DL. ²⁶ Ku ya na dai kuntu, Zezi ya wú ta yaarı o tu kuni zanzan mu, ku na zıgı lugu baña pulim nı sı ku ba ku yı zım. Ku nan na yı te tın, o laan tu lugu baña kweelim maña nı mu. O tu bıdwl mu, yı o ba o tı o kaanı Baña-We sı ku pa nabiinə lwarım saarı sı ku taa ve maña kalu na ba ti tın. ²⁷ Nəknu maama mañı sı o tı kuni bıdwl mu, sı We laan dı o sarıya. ²⁸ Kuntu, Zezi Krisi dı nan tu o tı bıdwl mu o ma kaanı Baña-We, sı o lı nəkna zanzan lwarım o yagı. O nan ta wú joorı o ba lugu baña. Ku nan daa dai nəkna lwarım saarım ɣwaanı, ku laan yı sı o jonji balu na jıgı tılna sı o joorı o ba tın ɣwaanı mu.

10 Ku na yı We cullu tılu DL na kı Moyisi jıña nı tın, tı lagı tı brı wo-laaru tım dí na wú ba dí jonji We tee nı tın na yı te tın mu. Tı nan yı lulunnu mu, tı dai nı We-səñk wəənu tım tıtı na yı te tın. Tı paı nəkna joorı ba kaanı Baña-We mu bum maama taan taan.

Kuntu njwaani ti bá wani ti pa balu na tɔgi ti njwaani ba zuli We tun bicara kwe fasi. ² We cullu tum ya na wai ti pai balu na zuli-DL tun lwarum saari di tiə, ba ya daa bá buŋi ni ba lwarum ta wu ba yuu ni, yi ba ya daa bá ta kaana. ³ Ba nan na kaani We bim maama wuni tun, ku pai ba joori ba guli ni ba lwarum dum ta wu ba yuu ni mu. ⁴ Be njwaani nabiinə lwarum bá wani di saari di nabali di bubali jana.

⁵ Kuntu njwaani mu Zezi deen na lagi o ba lugu banja manja kalu tun, o tagi di o Ko We o wɔ:

«Nmu ba lagi nabiinə na mai vara di pɛera ba kaani-m te tun.

Nmu nan pɛ amu nabiinu yira mu, si a ma-ya a ki nmu wubuŋa lugu banja ni.

⁶ Ku na yi kɔkɔna na yəni ba gu vara ba zwe ba ma kaani-m te tun,

naa ba na kaani te si ku ma saari ba lwarum tun, kikiə yam kuntu maama ba poli nmu wu.

⁷ Amu maa wɔ:

«A Ko We, nii amu da,

si a ki nmu wubuŋa na lagi te tun,

ni ku na pupuni amu taani nmu tɔkɔ kum wuni fanja fanja te tun.»

⁸ Zezi manɔ o da yigə o ta o wɔ: «Nmu ba lagi si nabiinə ma vara di pɛera ba ma kaani nmu, naa ba gu vara ba zwe ba ma kaani nmu, naa ba kaani si ku ma saari ba lwarum. Wəənu tuntu maama ba poli nmu wu.» Nan di ti na manɔ ti tɔgi We cullu tum na bri te tun di. ⁹ O laan ma daari o ta o wɔ: «Nii amu da, si a ki nmu wubuŋa na lagi te tun.» Kuntu bri ni We saari DL dayigə kaanum ni dim DL yagi, yi DL daari DL ləni kaanum didoŋ mu.

¹⁰ Duntu mu yi Zezi Krisi na ki o Ko We wubuŋa na lagi te tun maama, yi o ma o titi yira o ma kaani kuni bid-wɔ, yi ku jigi kuri si ku taa ve manja kalu na ba ti tun, si ku pa di taá jigi wu-poŋo We yigə ni.

¹¹ Lugu banja kaanum tiinə yəni ba zigi weeni mu ba tuŋi de maama, ba gu vara ba ma kaana manja maa-ma, yi ba kaanum dim kuntu nan waru lwarum di saara.

¹² Ku nan na yi Zezi, wuntu kwe o titi o ma kaani Banja-We bidwɔ yiranu má mu, yi ku saari nabiinə lwarum si ku taa ve manja kalu na ba ti tun. O na ki kuntu o ti tun, o ma vu o jəni Banja-We jazum ni, ¹³ yi o laan cəgi manja kalu We na wú ki o duna maama o ne kuri ni si o nɔ-ba ni tuga te tun. ¹⁴ Kuntu, o kaani We kuni bidwɔ mu, si ku pa nɔkɔna taa jigi wu-poŋo si ba bicara kwe fasi si ku taa ve manja kalu na ba ti tun.

¹⁵ We Joro kum di nan bri dibam jaja ni wəənu tum kuntu yi ciga mu. Ku de yigə ku ta ku wɔ:

¹⁶ «Amu Yuutu Banja-We tagi a wɔ:

«Kantu manja kam na ke,

amu wú go ni a pa a nɔkɔna bam ni:

Amu wú pa a ni-taana yam zu ba bicara,

yi a pa ya pəni ba wubuŋa ni.»

¹⁷ DL daa ta ma ta DL wɔ:

«Amu daa bá guli ba lwarum di ba kəm-balwaaru tum.»

¹⁸ We nan na yagi nabiinə kəm-balwaaru tum DL ma cɛ-ba tun, ku daa wu manɔ si ba gu vara ba ma kaani-DL ba lwarum saarum njwaani.

Di na manɔ si di zigi di baari We cwəŋə kam wuni te tun

¹⁹ A ko-biə-ba, di laan jigi ni si di zu We-di-laa ciga ci-ga kam wuni, Zezi Krisi na tuga yi o jana nunji tun njwaani. ²⁰ Wuntu nan mu puru cwə-dunja o pa dibam, yi kantu mu pai njwɔ. O maa kaari gar-jali dum di ya na wu dibam di We lanja ni tun, di o na kwe o yira yam o kaani Banja-We tun njwaani. ²¹ Kuntu, dibam jigi We kaanum tu ciga ciga o na nii We titi kɔkɔna bam banja ni. ²² Kuntu njwaani, pa-na di fufo di twe We te di wubuŋ-ŋona di baari dilu na bri ni di jigi wu-didua fasi di We tun. We kwe di bicara ku pa di daa ba buŋi ni di lwarum ta wu di yuu ni, yi DL zari dibam di na-ŋu-na. ²³ Pa-na di bri ni di jigi tuna We tee ni yi bubwea tərə, DL na goni ni DL pa dibam yi DL bá fɔgi DL kwanu-di tun njwaani. ²⁴ Pa-na di taá ye da-ni ni, si di taá zəni daani, si di taá soe daani, si di taá ki kəm-laaru. ²⁵ Á yi pa di yagi da-kikilim We zulə njwaani ni badaara na yagi te tun. Nan kwaanu-na á tiini á taá wəli daani kuntu, si ku pa á na baari, á na lwaru ni di Yuutu wum de dum twe tun njwaani.

²⁶ Nɔkɔnu wulu na lwaru We ciga kam tun, o ta na paali o ki lwarum, kaanum daa tərə di na wú pa o lwarum dum saari. ²⁷ Ku laan nan daari si fuuni mu taa jigi kuntu tu di We na wú ki-o te tun. We na di o sarɔya, DL laan wú pa o zu min-fɔkɔ kulu na wú cɔgi balu maama na vin We tun wu. ²⁸ Ku na yi We cullu titi DL na ki Moyisi juŋa ni tun, nɔkɔnu na cɔgi-ti, yi nɔkɔna bale naa batɔ na yi maana tiinə, baá gu kuntu tu mu o kəm-ɔkɔ kum njwaani yi njwanja bá ta wura. ²⁹ Ku daari nɔkɔnu wulu nan na yáali We titi Bu wum tun, kuntu tu bá tiini o na cɔgum ku gaali We tee ni na? Kuntu tu pai Zezi jana kam We na de ka njwaani DL tinji DL ni-duuri dum tun yi kafe mu, yi ku nan yi jana kam kuntu mu We me DL fɔgi DL kwe nɔkɔnu wum kuntu bicari. Kuntu tu daa ta twi We Joro kum ku na pai nɔkɔna We zaani dum tun mu. Kuntu tun, o bá tiini o na cam na? ³⁰ Dibam nan manɔ di ye wulu wum o na tagi o wɔ:

«Amu mu yi wulu na wú cɔgi nɔkɔna di ba kəm-balwaaru tun.

Amu wú pa ba joori ba na kulu na manɔ di ba tun.»

Ku ta pupuni ni:

«Banja-We wú di DL nɔkɔna sarɔya.»

³¹ Ku nan wú ta tiini ku yi leeru di wulu na ki o cɔgi yi njwɔ Tu Banja-We juŋa zu-o si DL pa o na cam tun.

³² Nan guli-na abam deen na de yigə á na We pooni dum ciga ciga yi á yaari zanzan te tun. Cam dum nan

wu wani abam á na wɔgi pu-dia tun ɲwaani. ³³ Maɲa kadoɲ ni ba yəni ba twi abam yi ba bɛɛsi abam nɔn-kɔɔgi yigə ni. Maɲa kadoɲ ni di, á yəni á sɛ si á tɔgi á wəli balu di na nɛ abam yaara yam doɲ tun, ³⁴ ku pɛ á tɔgi á na yaara di balu na wu pɔna digə ni tun. Nɔɔna maa yəni ba vɛi abam wəɲnu yi á cum di wupolo, bɛɲwaani á ye ni á maɲi á jigi kulu na tiini ku lana ku dwe, yi kuú ta wu abam tee ni si ku taa ve maɲa kalu na ba ti tun. ³⁵ Á yi yagi á na jigi baari te tun, si kuú pa á na nyɔɔri zanzan Wɛ tee ni. ³⁶ Á nan maɲi si á taá jigi pu-dia, si á taá ma ki Wɛ wubuɲa na lagi te tun, si á daari á joɲi wo-laaru tɛlu DL na goni ni si DL pa abam tun. ³⁷ Ku nan pupuɲi Wɛ tɔn kum wuni ku wɛ:

«Ku daari flun mu si wulu na lagi o ba tun laan ba. O bá daani.

³⁸ Wulu maama na jigi ciga amu Baɲa-Wɛ tee ni tun mu yi wulu na ki o wu-didua di amu tun, oó na ɲwɛa ciga ciga.

O nan na joori kwaga, amu bá ta jigi wupolo did-o.»

³⁹ Dɔbam nan dai balu na joori kwaga yi ba ga ɲwɛa Wɛ tee ni tun. Dí yi balu na ki dí wu-didua di Wɛ yi dí wú na ɲwɛa DL tee ni tun mu.

Wu-didua kəm di Wɛ na yi te tun

11 Nmu na jigi wu-didua di Wɛ, ku kuri mu n ye lanyirani ni nmu wú suni n na wəɲnu tɛlu n na tuni tun. Ku kuri mu n ta n jigi ciga ni wəɲnu tɛlu n na ba nai di n yiə tun suni ti wura. ² Nɔɔna balu na de Wɛ cwəɲə faɲa faɲa tun, ku yi ba na ki ba wu-didua di Wɛ tun ɲwaani mu pɛ ba yiri zaɲi.

³ Ku yi dɔbam di na ki dí wu-didua di Wɛ tun ɲwaani mu pai dí lwarɛ ni, Wɛ mɛ DL ni-taani mu DL ki lugu baɲa di wɛyuu maama. Kuntu mu dí sɛ ni Wɛ kwe wəɲnu tɛlu na ba nai di yiə tun mu DL ma ki tɛlu dí na wai dí nai di yiə tun.

⁴ Abeli deen na jigi wu-didua di Wɛ tun ɲwaani mu pɛ o kaanɔm dɔm ja kuri di dwəni Kayin nyɔm dɔm. O wu-didua kam mu pɛ Wɛ wɛ, o yi ciga tu, Wɛ na sɛ o pɛera yam tun ɲwaani. O daa tərə yi o wu-didua kam ɲwaani nan pai o taani ta wura.

⁵ Enɔki di na jigi wu-didua di Wɛ tun ɲwaani mu pɛ DL kwe-o DL ja DL di DL sɔɲɔ, yi tuuni wu jaan-o. Wɛ na kwe-o kuntu tun, nɔn-nɔnɔn daa wu nɛ o je. Ku nan na wú loori kuntu tun, ku maɲi ku ta Wɛ tɔn kum wuni ku wɛ, o poli Wɛ wu. ⁶ Nɔɔnu nan na ba jigi wu-didua di Wɛ, o bá wani o pa Wɛ wu poli. Wulu maama na twe Wɛ tun, ku flun mu si kuntu tu taa jigi wu-didua o sɛ ni Wɛ suni DL wura yi DL ki balu na lagi si ba yi DL te tun lanyirani.

⁷ Nowe di deen na jigi wu-didua di Wɛ tun mu pɛ o sɛ DL ni. Wɛ deen tagi did-o kulu na lagi ku ba ku ki yi nabiinə yiə ta wu nɛ-ku tun. O ma sɛ Wɛ ni yi o pa

naboro kamunu, yi o di o sɔɲɔ tiinə zu ku wu, yi Wɛ pa ba lu na-fara bam. O kəm dɔm kuntu ma bri ni lugu baɲa nɔɔna balu na wu sɛ Wɛ ni tun ba jigi bura. Wɛ ma pa o na ciga DL tee ni o na ki o wu-didua di Wɛ tun ɲwaani.

⁸ Abraham deen na jigi wu-didua di Wɛ tun mu pɛ o nunji o tɛti tɛ kum ni, o vu jəgə kalu Wɛ na goni ni ni DL wú pa-o si o dwi tiinə taa te tun. Wɛ na bəɲ-o ni o nunji kuntu tun, o suni o sɛ o maa ve, yi o maɲi o yəri je sun o na ve tun. ⁹ O na jigi wu-didua di Wɛ tun ɲwaani mu pɛ o vu o zuuri tɛ kum Wɛ ya na maɲi DL go ni si DL wú pa-o tun wuni ni vəru te. O deen zuuri vwe wuni mu. Yizaki di Zakɔbi balu Wɛ na goni DL ni dɔm kuntu di ba di tun di zuuri vwə wuni mu. ¹⁰ Ku bri ni Abraham deen cəgi si o zu tɛ kulu kuri na fəgi ku cwi lanyirani tun mu. Ku yi Wɛ tɛti mu bəgi ku kuri, yi duntu mu yi ku lwaru.

¹¹ Abraham kaani Sara deen yi ka-dugu mu yi o ke lura. Di kuntu di, o na jigi wu-didua di Wɛ tun mu pɛ o sɛ ni Wɛ bá kwanɛ DL ni dɔm DL na goni tun yi o wani o lu bu. ¹² Kuntu, ku zigi nɔn-dua kalu na yi Abraham yi o tiini o kwɔn zanzan tun yira ni mu Wɛ pɛ o lu dwi tiinə kɔɔgi kɔɔgi, ni calcwi na dagi wɛyuu ni naa nɔnɔ ni kasulu-wɛa na dagi yi ku wari ku ga te tun.

¹³ Nɔɔna balu deen na ki ba wu-didua di Wɛ kuntu tun nan tigi yi ba wu nɛ wəɲnu tɛlu Wɛ na goni ni si DL pa-ba tun. Ba deen maɲi ba maani ni wəɲnu tɛm de wú daani yi ti laan ba, yi ba nan ya ta jigi wupolo ku ɲwaani. Ba ma ta jaja ni ba yi vərə mu, ba kugu je təri lugu baɲa ni. ¹⁴ Balu maama na tɛ kuntu doɲ tun bri ni ba daa ta jigi tɛna, si baá na tɛ kulu na wú ta yi ba kugu je tun mu. ¹⁵ Ba daa ba jigi tɛ kulu ba na nunji ku wuni tun wubuɲa ba yuu ni. Ba ya na jigi ku wubuɲa, ba ya wú wani ba na cwəɲə si ba joori. ¹⁶ Ku nan na yi te tun, ba wubuɲa tiini ya zu tɛ kulu na lana ku ja gaal tun. Kuntu mu yi Wɛ tɛti sɔɲɔ kum. Ku ma pa Baɲa-Wɛ jigi wupolo di ba na bə-DL ni ba Tu Wɛ tun. DL nan maɲi DL jigi tɛ kulu DL na ti ku yigə si DL pa-ba tun.

¹⁷⁻¹⁸ Ku yi Abraham na ki o wu-didua di Wɛ te tun mu pɛ o deen sɛ o kwe o bu Yizaki si o ma kaani Baɲa-Wɛ maɲa kam DL na maɲ-o si DL nii tun. Wɛ nan maɲi DL go ni DL pa-o ni: «Kuú zigi Yizaki yira ni mu si n dwi tiinə ma puli.» Di kuntu di, o deen ta sɛ si o ya ma o bu-dua kam o kaani Wɛ, ni Wɛ na bri-o te tun. ¹⁹ O deen jigi ciga ni Wɛ wú wani DL bi Yizaki DL pa o yagi tuuni. Ku nan na suni ku ki te tun nyi di DL bi-o tuuni wuni mu.

²⁰ Yizaki di na jigi wu-didua di Wɛ tun mu pɛ o sɔɔli Wɛ o pa o biə Zakɔbi di Ezayu wəɲnu tɛlu na lagi ti ba ti ki tun ɲwaani.

²¹ Zakɔbi di na tu o ga flun si o ti tun, o na jigi wu-didua di Wɛ tun mu pɛ o sɔɔli Wɛ o pa o bu Zuzefu biə bam maama bale. O deen ma zi o nacəgə o zaɲi yi o zuli Wɛ.

²² Zuzefu di maŋa na twe si o ti tun, o na jigi wu-didua di We tun mu pe o ta di Yisrayeli tiinā bam ni baá nuŋi Ezipi tuu ni. O ma pa-ba ni ni, ba na ma nuŋa, si ba guri o kwi sum Ezipi ni ba ja vu ba titi tuu.

²³ Moyisi ko di o nu di deen na jigi wu-didua di We tun mu pe ba kwe-o ba sāgi cani sita ba na lug-o maŋa kalu tun. Ba ma na ni bu wum yi bu-laa, yi ba wu kwaru fuuni si ba vun pa-faru wum ni.

²⁴ Moyisi deen na ki nɔɔɔ tun, ku yi o na jigi wu-didua di We tun ŋwaanu mu pe o wu se si ba taa bə-o ni Pa-faru wum buka bu. ²⁵ O deen maa buŋi ni, o na tɔgi di We nɔɔɔ bam o na yaara, kuú ta garu o na yagi We cwəŋə yi o daaru o di ywəəni dlu na bá daanu tun. ²⁶ O nan buŋi ni, nɔɔɔ na goon-o ni ba na wú gooni Kriisi wum We na lagi DL tuŋi tun, ku garu o na ne jujiguru zanzan Ezipi ni, beŋwaanu o wubuŋa deen tigi pɛɛri dlu o na wú ba o jorŋi We tee ni tun baŋa ni mu.

²⁷ Moyisi na jigi wu-didua di We tun ŋwaanu mu pe o nuŋi Ezipi ni yi o wu kwaru pa-faru wum ban-zɔŋɔ kum. O maa jigi baaru yi o wu se si o joori kwaga, beŋwaanu o ye ni We dlu na ba nai di yiə tun wu o yigə ni. ²⁸ O na jigi wu-didua di We tun mu pe o pa Yisrayeli tiinā bam di Paki candiə ba sam ni. O ma pa ba ki jana ba misi ba di sum niə ni, si tuuni maleka kalu na wú ba si ka gu bəkəri-kwun sum maama tun daa yi ki ba titi biə bam kulukulu.

²⁹ Yisrayeli tiinā bam na ki ba wu-didua di We tun mu pe ntuw kulu ba na bæi ni Bu-suŋa tun na bam pɔɔri bule ba daaru ti-kura, yi Yisrayeli tiinā bam tɔgi da ba be. Ezipi tiinā bam na kwaanu si ba tɔgi ba kwaga ba be tun, na bam ma joori ba tu ba naagi daanu, yi ku pa ba maama li na ba ti.

³⁰ We nɔɔɔ bam na jigi wu-didua di We tun mu pe ba vu ba kaagi Zeriko tuu kum da yarpe, yi ku kəbri sum laan tu tuga ni. ³¹ Ku nan daa ta na yi Rahabi wulu ya na yi ka-boro yi o zuuru Zeriko ni tun, o na ki o wu-didua di We tun mu pe o deen jeeri Yisrayeli nɔɔɔ balu na ve si ba daanu tuu kum ba nii tun lanyiranu. Kuntu ŋwaanu mu pe ba wu gu-o ba wəli di balu na vun We tun.

³² Amu ya jigi taanu zanzan si a ta a wəli da, yi pwələ daa tərə si a nɔɔɔ nɔɔɔ badaara taanu a wəli da. Amu ya wú maŋi Zidɔn di Baraki di Samsɔn di Zefite di Davidi di Samuwel di faŋa faŋa We nijorŋə bam maama na yi te tun. ³³ Bantu maama deen jigi wu-didua mu di We, yi ba magi jara ba wani tuuni zanzan. Ba ma kwəri ba ki kulu na yi ciŋa tun, yi ba daaru ba jorŋi kulu We na goni ni si DL pa-ba tun. Ba ma pa nywəənu niə pu yi ti daa wu jaanu-ba. ³⁴ Ba ma pa min-vuru dwe yi ti daa wu di-ba, yi ba wani ba lu nɔɔɔ jia ni ku pa ba daa wu gu-ba di su-lwaanu. Ba ya bwənə mu yi ba na dam. Ba ma tiini ba na baaru, yi ba magi jara ba wani ba zəli dwi-ge tiinā balu na yi ba duna tun ba pa ba viiri.

³⁵ Kaana di ma na ba nɔɔɔ balu ya na tuga tun na joori

ba bi. Nɔɔɔ badaara ma wu se si ba vru ba titi nɔɔɔ balu na jigi-ba ba yaaru tun jɔŋa ni. Ba se si ba ti, si ba joori ba bi ba na ŋwɔa kalu na lana ka dwe tun We tee ni.

³⁶ Ba ma yáali We nɔɔɔ badaara di ba na mwani-ba yi ba daaru ba magi-ba te tun. Ba ma vɔ nɔɔɔ badaara di capunnu yi ba ki-ba puina digə ni. ³⁷ Ba ma duli ba badaara di kandwa ba gu. Ba ma suuri badaara yira kuni bule. Ba ma kwe su-lwaanu ba ma gu ba badaara.

We nɔɔɔ badaara maa beerə jəgə maama, yi ba zu peeni di buŋi tankwaalu yiranu. Zuru di cam ma jigi-ba, yi nɔɔɔ di beesi-ba. ³⁸ We nɔɔɔ bam deen beeri kagua yuu ni di pweeru yum ni mu, yi ba zuuru ba tigi pweeru gugwəəru ni di nɔɔɔ wuni. Lugu baŋa nan ya wu maŋi si ku taa jigi nɔɔ-ŋuna bam kuntu dwi doŋ.

³⁹ Nɔɔɔ bam kuntu maama yiri deen zaŋi ba na ki ba wu-didua di We tun ŋwaanu mu. Nan di kuntu di, ba wu ne We ya na goni ni si DL ki-ba lanyiranu te tun.

⁴⁰ We deen nan buŋi si DL ki kulu na tiini ku lana tun mu dibam ŋwaanu, DL na lagi si DL pa dí maama tɔgi daanu dí ji lanyiranu fasu DL yigə ni tun ŋwaanu.

We val dí zwe dí na yi DL biə tun ŋwaanu mu

12 Dibam nan lwaru ni faŋa faŋa We nɔɔ-kɔɔ kum kuntu ba na bri ni ba jigi wu-didua di We tun gilimi dibam ba bri cwəŋə. Kuntu ŋwaanu, pa-na dí yagi wo-yɔɔru tuu maama na cu dibam ti pa dí wari dí tɔgi We lanyiranu tun, di lwaru dlu na jigi dibam tun, si dí daaru dí kwaanu dí duri di pu-dia cwəŋə kalu We na pe dibam tun wuni. ² Pa-na dí yɔɔri dí taá nii Zezi. Wuntu mu pe dibam puli dí ki dí wu-didua di We, yi o ta wú pa dí taá jigi wu-didua di We si ku vu ku yi gurim. O deen ma vɔ pu-dia yi o yaaru o ti tuun-dagara baŋa ni. O wu kwaru cavura si o ti tuuni dim kuntu dwi, beŋwaanu o ne ni We tinji ywəəni mu si DL pa-o. O laan ma daaru o vu o jəni Baŋa-We paaru jangɔŋɔ kum jazum ni.

³ Nan buŋi-na á nii Zezi na tiini o vɔ pu-dia di nɔɔ-balwaaru na cul-o yi ba jaar-o te tun. Á nan yi zaŋi á ga baaru si á yagi We cwəŋə tɔgim. ⁴ Abam na yəni á kwaanu si á jaŋi á cɔgi lwaru dam te tun, á wu nɔɔ-nɔɔ daa ta wu tigi ku ŋwaanu. ⁵ We nɔɔ kum nan jigi taanu dlu na wú wani ku pa abam na baaru tun, á na yi We biə tun ŋwaanu. Nan guli-na ku na bri abam te ku w:

«Amu bu, n Yuutu We na vani nmu zwe,
si n yi zaŋi n kwe-ku n ma n ji kafə.

We na kaanu-m,
si n yi pa n wu cɔgi.

⁶ Beŋwaanu Baŋa-We na soe balu tun mu DL yəni DL vani ba zwa si DL pa ba kurisi.

Wulu maama We na jorŋi si o taa yi DL bu tun,
DL yəni DL ma cam mu DL kwe-o.»

⁷ Á na ne yaara, ku yi si ku ma kwe abam mu. Á na yi We biə tɪn mu paɪ Dl kwe abam kuntu doŋ. Bu tərə o ko na ba vaŋɪ o zwe si o kurɪsɪ. ⁸ We nan ya na wu vaŋɪ abam zwa ni Dl na ki Dl biə bam maama te tɪn, ku brɪ ni abam daɪ Dl biə cɪga cɪga mu, á yi bu-tampirə mu. ⁹ Dɪbam kwə bam lugu baŋa ni tɪn yəni ba vaŋɪ dɪ zwa mu, yi dɪ nɪgɪ-ba. Ku nan na yi dɪ Ko We dɪlu na te dɪ jwəəru tɪn, ku maŋɪ si dɪ tiini dɪ se Dl ni, si dɪ laan na ŋwɪa Dl tee ni. ¹⁰ Dɪ kwə bam lugu baŋa ni tɪn yəni ba vaŋɪ dɪ zwa bɪna fɪnfɪn yɪranɪ mu, si ku maŋɪ dɪ ba wubɔŋa na lagɪ te tɪn. Dɪ Ko We tɪtɪ nan ki kuntu si ku wəli dɪbam mu, si dɪ wanɪ dɪ tɔgɪ dɪ na dɪntu wu-poŋo kum doŋ. ¹¹ Maŋa kalu ba na yəni ba vaŋɪ dɪ zwa tɪn, ku yəni ku pa dɪ wu cɔgɪ mu yi dɪ ba jɪgɪ wupolo. Kuntu kwaga ni, zwa vaŋɪm dɪm laan wú zəni balu dɪ na kwe-ba tɪn dɪ pa ba na nyɔɔrɪ, dɪ ba ŋwɪa na tɔgɪ cɪga yi ba jɪgɪ bɪcari-zuru tɪn.

¹² Kuntu ŋwaanɪ, na-na dam dɪ baari si á taá tɔgɪ We cwəŋə. ¹³ Á taá ve cwəŋə kalu na yɔɔrɪ tɪn wunɪ, si balu na ve yi ba duə tɪn yi saari ba tu ba wəli da, si ku wanɪ ku pa ba ne sɪm je.

Dɪ wu maŋɪ si dɪ vɪn We zaanɪ dɪm

¹⁴ Kwaanɪ-na si á taá zuura, si ywəəni taa wu á dɪ nɔɔnɔ maama tɪtari ni, si á kwəri á taá jɪgɪ wu-poŋo We yigə ni, beŋwaanɪ nɔɔnɔ na ba jɪgɪ wu-poŋo, o bá wanɪ o na Yuutu Baŋa-We. ¹⁵ Fɔgɪ-na á cɪ á tɪtɪ si nɔɔnɔ nɔɔnɔ yi ga We zaanɪ dɪm, si nɔɔnɔ-nɔɔnɔ bɪcari yi zaŋɪ dɪ ji ni vɪan na cana te tɪn, si ku pa ku loŋɪ nɔɔna zanzan si ku cɔgɪ-ba We cwəŋə kam wunɪ. ¹⁶ Á yi pa á wuluwulu tɔgɪ boorim kikiə, naa o taa gooni wəənu tɪlu na yi We nyɪm ni Ezayu dɛen na yi te tɪn. Wuntu yigə tərə dɪ o na yi o ko bu-kwɪan tɪn. O kana maa wɔɛ, yi o kwe o nakwum dɪm o ma ləni o nyaanɪ wum zuŋa wudiu o di. ¹⁷ Abam nan maŋɪ á ye kulu na ki-o ku kwaga seeni tɪn. O joori o ba o lagɪ si o ko wum sɔɔlɪ We o pa-o, o na yi o bu-kwɪan tɪn ŋwaanɪ. O ma kwaanɪ o loori o ko wum dɪ yi-na. O ma wu ne cwəŋə, beŋwaanɪ o daa warɪ o joori o kwanɪ o kəm dɪm.

¹⁸ Abam na twe We te tɪn daɪ nɪnɛnɪ Yisɪrayelɪ tiinə bam dɛen na zɪgɪ piu kulu təŋə ni yi ba yia na-ku yi ba kwəri ba wai ba dwe-ku dɪ ba jɪa te tɪn. Min-fɔɔrɔ dɪ lim dɛen mu wura, dua ma mumunə ku yuu ni. ¹⁹ Ba ma ni nabɔɔnɔ wum dɪ kwərə na ŋɔɔnɪ. Balu na ni kwərə kam kuntu tɪn ma loori si ka daa yi ŋɔɔnɪ ka wəli da, ²⁰ beŋwaanɪ ka na maŋɪ ka kaanɪ-ba te tɪn tiini ku dana ku pa-ba, dɪ ka na tagɪ dɪ ba ka wɪ: «Wulu maama na dwe piu kum tɪn, ku zi na yi varɪm mu dɪ, si á dul-o dɪ kandwa á gu.» ²¹ Wəənu tɪlu ba na ne tɪn ma tiini ku sɔɔrɪ ba yɪra, yi Moyisi tɪtɪ ta o wɪ: «Fuunɪ tiini dɪ zu-nɪ yi a yɪra sal.»

²² Ku nan daɪ kuntu abam tee ni. Abam laan twe piu kulu yɪrɪ na yi Siyɔn tɪn mu. Ku maa yi Nwɪa Tu Baŋa-

We tu-kamunu Zeruzalem kulu na wu We-sɔɔŋɔ ni tɪn. We maɛsɪ kɔgɔ kɔgɔ ma jeeri daanɪ jəgə kam kuntu ni. ²³ Abam nan tu á wəli We kɔgɔ kum wunɪ mu. Ku yi Dl bu-kwɪn sɪm kɔgɔ kum ba yɪra na pupunɪ ya tiŋɪ We-sɔɔŋɔ tɔɔnɔ kum wunɪ tɪn candiə mu. Ku yi We dɪlu na wú di nabiinə maama sarɪya tɪn te mu á tu á yi. Ku maa yi balu na ne cɪga Dl yigə ni yi Dl laan pa ba bɪ-cara fɔgɪ ya kwe fasɪ tɪn jwəəru tum na wu me tɪn mu á yia. ²⁴ Ku nan yi Zezi wulu We na dɛ o ŋwaanɪ Dl go Dl ni-duurɪ dɪm tɪn te mu á yia. Ku yi Zezi jana kam ŋwaanɪ mu pɛ á fɔgɪ dɪ We. O jana kam nan brɪ dɪbam woŋo kulu na lana ku dwe kulu Abelɪ jana kam na brɪ tɪn.

²⁵ Á taá ye si á yi zaŋɪ á vɪn taanɪ dɪm Zezi na ŋɔɔnɪ dɪ abam tɪn. Nɔɔna balu dɛen na vɪn wulu na brɪ-ba We kwərə lugu baŋa ni tɪn, ba wu lugi cam wunɪ. Dɪbam dɪ nan na vɪn Zezi, o na wu We-sɔɔŋɔ ni yi o ŋɔɔnɪ dɪ dɪbam tɪn, dɪ wú wanɪ dɪ lu na? ²⁶ Faŋa faŋa tɪn, We kwərə dɛen pɛ tɪga baŋa sisiŋɪ, yi Dl laan go Dl ni Dl wɪ:

«Amu daa ta wú joori a pa tɪga baŋa sisiŋɪ bɪdwi, yi ku daɪ kantɔ yɪranɪ, ku laan wú wəli dɪ weyuu maama mu.»

²⁷ We na tagɪ Dl wɪ, Dl ta wú joori Dl ki kuntu doŋ bɪdwi tɪn, ku brɪ ni wəənu tɪlu Dl na ki tɪn mu Dl laan lagɪ Dl sisiŋɪ-tɪ Dl lɪ tɪ zɪga je ni, si tɪ daa yi taa wura. Wəənu tɪlu na bá wanɪ tɪ sisiŋɪ tɪn yɪranɪ laan mu wú daari.

²⁸ We nan pɛ dɪ tɔgɪ dɪ di paari dɪlu na bá wanɪ dɪ sisiŋɪ si dɪ cɔgɪ tɪn mu. Kuntu ŋwaanɪ dɪ wú ki We le, yi dɪ daari dɪ pa-Dl zulə yalu na tɔgɪ Dl wubɔŋa tɪn, si dɪ tɔŋɪ dɪ pa-Dl, si dɪ taá kwari-Dl lanyɪranɪ, ²⁹ beŋwaanɪ dɪbam Tu We nyɪ dɪ min-fɔɔrɔ mu, yi dɪ di wəənu tɪlu maama na ba tɔgɪ Dl wubɔŋa tɪn.

Dɪ na wú ki te si ku poli We wu tɪn

13 Yi zaŋɪ á yagɪ da-sono á na yi da-ko-biə Zezi ŋwaanɪ tɪn. ² Taá ye-na si á taá ki vərə voro. Nɔɔna badonnə dɛen na ki kuntu tɪn, ku pɛ ba jeeri We maɛsɪ mu ba sam ni, yi ba wu lwarɪ ba na yi balu tɪn. ³ Guli-na balu na wu puuna digə ni tɪn woŋo, nɪnɛnɪ abam dɪ tɔgɪ á wu puuna digə ni mu te, si á zəni-ba. Guli-na balu nɔɔna na beɛsɪ-ba tɪn dɪ woŋo, nɪnɛnɪ abam dɪ tɔgɪ á yaari mu te.

⁴ Baaru dɪ o kaanɪ maama maŋɪ si ba taa zuurɪ daanɪ mu dɪ sono dɪ zulə. Baru wum dɪ kaanɪ wum maama maŋɪ si ba taa jɪgɪ cɪga mu da-tee ni. We nan wú di balu maama na ki wo-zɔɔna dɪ boorim kikiə tɪn sarɪya.

⁵ Á yi pa á ŋwɪa taa tɔgɪ səbu-lagɪ. Taá jɪgɪ-na wupolo dɪ á na jɪgɪ kulu tɪn. Beŋwaanɪ We maŋɪ Dl ta Dl wɪ: «Amu bá fɔgɪ a yagɪ abam maŋa dɪ maŋa.»

⁶ Kuntu ŋwaanɪ dɪbam wú ta jɪgɪ baari si dɪ taá wɪ: «Baŋa-We mu yi dɪ zənnu,

dí bá ta kwarí fuuni.
 נככח-נככחטú bá wani o kí díbam kulúkulu.»
⁷ Taá guli-na nככח balu na yi á yigə tiinə yi ba dēen תככ We kwərə kam ba brí abam tın woŋo. Maani-na á nii ba ŋwla dēen na yi te si ku vu ku yi ba tuuni tın, si á daari á lwəni ba na kí ba wu-díduu dí Zezi te tın.
⁸ Maŋa maama Zezi Krisi yi ni o na maŋi o yi te tın mu, diin dí zım maama si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tın.
⁹ Yi pa-na nככח ma zaasım-ge ba ganı abam dí wəənu dwi təri təri si ku pa á ywəri We cwəŋə ni. Ku yi We zanı dí m ŋwaanı mu paı dí na baarı We cwəŋə kam wuni, si ku dai wudiiru culim ŋwaanı. Balu na tɔgi wudiiru culim cwəŋə tın nan wu nɛ zənə ku ŋwaanı.
¹⁰ Zezi Krisi na kwe o tıti o ma kaanı Baŋa-We díbam ŋwaanı te tın dai kaanı dılu doŋ nככח na wú dí dí nwana yam tın. Balu na tuŋi We vwe dí m wuni ba pa-DL tın, ba ba jıgi cwəŋə si ba twəri kaanı dí m kuntu wəənu ba dí. ¹¹ Ku na kí te tın, We kaanı yuutu wum yəni o gu vara mu, yi o ja ba jana kam o zu We-di-laa kum wu o ma saarı nככח bam lwarım. Ku daari vara bam tıti, baá ja nuŋi tu kum daa mu ba zwe maama.
¹² Zezi tuuni dí m dí nan de kuntu doŋ mu. O yaarı mu o ti tu kum daa ni, yi o ma o tıti jana kam o saarı nככח na bam lwarım.
¹³ Kuntu ŋwaanı, pa-na dí nuŋi dí vu o te tu kum daa ni, si dí tɔgi dí se o goonə yam doŋ. ¹⁴ Beŋwaanı, lugu baŋa yo seeni díbam ba jıgi tu kulu na wú ta yi dí kugu je maŋa maama tın, dí nan tuuni tu kulu na lagı ku ba tın mu.
¹⁵ Pa-na dí tɔgi Zezi ŋwaanı dí taá zuli We maŋa maama. Kuntu mu yi kulu dí na wú kwe dí ma kaanı-DL tın. Dí ni-taanı na brı We dam te tın mu yi pɛera yalu dí na wú pa-DL tın. ¹⁶ Á yi swe si á taá kí kəm-laaru, si á

daarı á taá zəni daanı, si kuntu mu yi kaanı dılu na poli We wu tın.

¹⁷ Taá nuŋi-na á yigə tiinə, si á daari á taá se ba ni, si bantu mu nii abam na wú ta ŋwi dí We te tın baŋa ni, yi baá ba ba zıgi We yigə ni si ba brı ba na tuŋi kulu abam ŋwaanı tın. Nan taá nuŋi-ba si ba wani ba tuŋi dí wupolo. Ku na dai kuntu, kuú pa ba wu cɔgi, yi ku daa bá ta jıgi zənə ku pa abam.

¹⁸ Taá loori-na We á pa díbam. Díbam ye dí bıcara ni, ni dí wu kí kulu na yi balɔɔ tın, yi dí lagı si dí taá kí kulu na lana tın mu maŋa maama. ¹⁹ Amu nan tiini a loori abam si á taá wari We á pa-ni, si ku pa a na cwəŋə a joori abam te lele.

²⁰ Wu-zuru Tu Baŋa-We mu bi dí Yuutu Zezi DL pa o yagi tuuni, yi DL pa o yi nayır-ŋum cıga cıga, si o taa nii díbam balu na nyi dí o peeni te tın baŋa ni, dí o na tıgi díbam ŋwaanı tın. We ma da o jana kam ŋwaanı DL go ni dılu na wú ta wura si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tın. ²¹ We wú zəni abam si á wani á kí wo-laaru tılu maama na tɔgi DL wubunə tın, yi DL wú tɔgi Zezi Krisi ŋwaanı DL kwe díbam ni ku na wú poli DL wu te tın.

Zezi mu maŋi dí zulə si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tın. Amina.

²² A ko-biə-ba, a loori abam si á zuri á yıra á cəgi amu na pupuni kulu si a ma pa á na baarı tın. Amu na pupuni taanı dılu tın nan ba dwara.

²³ Amu lagı si a pa abam lwarı ni ba yagi dí ko-bu Timoti yi o nuŋi puuna digə ni. O nan na tu amu te lıla, a laan wú pa dí tɔgi daanı dí ba dí na abam.

²⁴ Jıku-na á yigə tiinə bam dí We nככח bam maama á pa díbam. Yitali tiinə bam dí jıku abam.

²⁵ We wú pa abam maama yu-yoŋo.

Zakı

Tɔkɔ kulu Zakı na pupuni tun na bri dıbam kulu tun mu tuntu

Dı buɗi ni ku yi Zakı wulu na yi Zezi nyaani tun mu pupuni tɔkɔ kuntu. O deen pupuni o pa We nɔkɔna balu maama na jagı lugu baɗa ni tun mu, o ma bri-ba ba na maɗi si ba taa ɗwi te maɗa maama wuni tun.

Zakı ɗɔkɔni wænu dwi tæri tæri taani mu:

ku na yi nadunni di yinigæ woɗo,
naa ku na yi maɗim na yi dıbam woɗo.

O bri ni dı na wi dı tɔgi We, ku maɗi si dı ki We taani dım na bri dıbam si dı ki te tun mu (pɔkɔrum 1).

O ma bri ni ku wu maɗi si dı kuri nɔkɔna daani, yi o bri ni wu-dıdua di kæm-laaru tɔgi daani mu (pɔkɔrum 2).

O wi dı taá cu dı tıti di dı ni-taani, yi o bri dıbam swan cıga cıga na yi te tun (pɔkɔrum 3).

O laan ma kaani balu na maɗi kantɔgɔ tun, di wo-swæn-nyina, di balu na co daani tun, di balu na ki kamunni, di balu na yi nadunæ tun (Zakı 4:1—5:6).

Tɔkɔ kum kweelim jægæ ni, o kwe We nɔkɔna si ba taa jıgi wu-zuru si ba taa warı We, ku na yi cam, naa ku na yi wupolo, naa ku na yi yawuru maɗa ni di (Zakı 5:7-20).

Zakı tɔkɔ kum bri ni, n na suuni n ki n wu-dıdua di We n titıɗa maama di bri kuntu mu, yi «nɔkɔnu na wi o ki o wu-dıdua di We yi o ba ki kæm-laaru, ku yi kafe mu» (Zakı 2:26).

1 Amu Zakı wulu na yi We tuntuɗnu di dıbam Yuutu Zezi Krisi tuntuɗnu tun mu pupuni tɔkɔ kuntu. A jɔkɔni abam balu maama na yi We nɔkɔna yi á jagı á wu lugu baɗa je maama ni tun.

Dı na maɗi si dı taá jıgi wupolo di We te tun

²³ A ko-biæ-ba, maɗa kalu maama cam na tu abam baɗa tun, si á taá jıgi-na wupolo lanyıranı, beɗwaani abam ye ni yaara dwi tæri tæri na tui abam te, ku yi si ya maɗi abam mu ya nii á na ki á wu-dıdua di We te tun. Kuntu kwaga ni, ku laan wú pa á taá zıgi kəɗkəɗ di pu-dıa. ⁴ Kwaanı-na á tiini á zıgi kəɗkəɗ di pu-dıa si á yi joori kwaga, si ku laan wú pa á ji nɔkɔ-ɗuna yi á wubuɗa bi fast di We tɔgım, si á yi ga kulokulu.

⁵ Abam wulu maama nan na yæri kulu na lana si o ki tun, kuntu tu maɗi si o loori swan mu We tee ni. We yæni Dl pai nɔkɔna maama di wupolo mu, yi Dl ba vın nɔkɔnɔkɔnu. Nmu na loori swan Dl tee ni, Dl wú pa-m. ⁶ Nmu nan na loori woɗo We tee ni, si n ta n ki n wu-dıdua ni nı na-ku. Yi ta n jıgi bubwea ku baɗa ni, beɗwaani bubwea tu nyi ni vii na fuli na ku pa ba ve yigæ di kwaga te tun mu. ⁷⁻⁸ Kuntu tu jıgi wuru tıle mu, yi o za o wubuɗa di kulu maama o na buɗi si o ki tun. Nɔkɔnu wum kuntu doɗ yi taa buɗi ni oó na woɗo dı Yuutu wum tee ni.

Yinigæ tiinæ di nadunæ na maɗi si ba taa ki te tun

⁹ Nmu wulu na tɔgi Zezi yi yinigæ jıgi-m tun, si n ta n jıgi wupolo di We na pæ n jıgi yırı Dl tee ni tun ɗwaani.

¹⁰ Nmu wulu nan na yi nadunæ tun, si n di ta n jıgi wupolo di We na pæ n tu n tıti Dl tee ni tun ɗwaani. Nabiinæ ba daani yi ba tua, ba na maɗi ba yi nadunæ te di. Ku nyi ni gaaru na ki punnu yi ti lamma te tun mu. ¹¹ Wıa nan na bıga, ti wú kwaarı mu ti siiri ti ti, yi ti lam dım je. Ku nan yi bıdwi mu di nadunæ na wú ba ba ti ba jıjıguru tım lagım wuni te tun.

Kulu na maɗi nɔkɔna si ba ki lwarım tun

¹² Nɔkɔnu wulu na wu cam wuni yi o zıgi kəɗkəɗ di pu-dıa si ku vu ku yi kweelim tun mu jıgi yu-yoɗo. Beɗwaani, cam dım na ke, o laan wú na pæri dılu na yi ɗwıa cıga cıga tun We tee ni. Nɗwıa kam kuntu mu We goni ni si Dl pa balu maama na so-Dl tun.

¹³ Nɔkɔnu na ne maɗim, o yi zaɗi o ta ni We mu maɗi-o, si kulokulu tæra ku na wú wani ku maɗi We si Dl tısi, yi We tıti bá maɗi nɔkɔnu si o tısi. ¹⁴ Woɗo kulu na maɗi nɔkɔnu tun yi o tıti wubuɗa mu. Yantu mu pai o fra zuuri wo-balwaarı, yi ya gan-o ya pai o tui cıgıru wuni. ¹⁵ Nmu na se n tɔgi n wubuɗ-balwaarı tım, ti laan wú pa n ki wo-lwaanı mu, yi wo-lwaanı tım na puli ti daga, ti laan wú ja-m ti zu tuuni wuni mu.

¹⁶ A ko-bu-sonnu-ba, á yi zaŋi á gani á titi. ¹⁷ Pæeri dılu maama na lana di wænu tılu na maŋi fasi tun nuŋi dí Ko We tee ni mu. Dıntu mu ki wænu tılu maama na wu weyuu ni yi ti pai pooni tun. Wænu tum kuntu mu yæni ti wai ti pipiri wıa di titi. We nan ba jıgi lim di funfun di, DL ba læni ni tuntu wænu tum te. ¹⁸ We titi mu li wubuŋa DL tıgi DL cıga kwær-ywæŋə kam ŋwaani DL pa dí na DL ŋwi-duŋa kam, si dí taá yi balu na yi dayigə tiinə wænu tılu maama DL na ki tun wuni.

Dí maŋi si dí ki We kwær-ywæŋə kam na wi dí ki te tun mu

¹⁹ A ko-bu-sonnu-ba, á ye ni a na te kulu di abam tun yi cıga mu. Nɔɔnu maama maŋi si o zuri o yıra mu o taa cəgi o doŋ taani, si o yi taa gari o lærə. O maŋi si o ja o bani mu. ²⁰ Bəŋwaani nɔɔnu wulu bam na zaŋi tun bá wani o ki wo-laaru tılu na sui We wu tun.

²¹ Kuntu ŋwaani, li-na wo-digiru tılu maama na wu á wuni tun á yagi, si á ci á titi di tituŋ-balwaaru dwi maama kəm. We maŋi DL kwe DL taani dım DL ki abam bıcara ni. Nan tu-na á titi á sɛ-di lanyirani, si di wú wani di vri abam di yagi.

²²⁻²³ Á nan taá ki-na We taani dım na wi te tun, si ku ta dai cəgim yirani. Nɔɔnu na cəgi We taani dım yi o ba ki di na bri te tun, o gani o titi mu. O nyl ni nɔɔnu na kwe niu o ma nii o titi te tun mu. ²⁴ O na nii o yibiya na yi te tun yi o laan viiri, o da swe o yibiya kam na yi te tun. ²⁵ Ku nan na yi We taani dım, dıntu lana fasi yi di wai di jɔŋi nɔɔna di pa ba na ba titi. Nɔɔnu na zaasi-di yi o jıgi-di o yuu ni maŋa maama, o bá ta nyl di wulu na gari o swe cıga kalu o na lwarı tun. Kuntu tu yi wulu na sını o ki We cıga kam na bri te tun mu, yi oó na wupolo lanyirani o tituŋa maama baŋa ni.

²⁶ Abam wulu na buŋi ni o tıgi We yi o wari o nitaani o ja, kuntu tu gani o titi mu yi o We tıgum dım yi kafe mu. ²⁷ Dí Ko We nan na lagı si dí sɛ-DL te tun mu yi si dí taá zəni bı tara di kadəna balu na yaari tun, si dí kwaani dí ci dí titi di lugu baŋa wo-yɔɔnu tum. We tıgum dım kuntu doŋ mu tiini ku lamma yi tusim təri ku wuni.

Dí wu maŋi si dí taá kuri nɔɔna daani

2 A ko-biə-ba, abam yi balu na sını á sɛ dí Yuutu Zezi Kri si wulu na jıgi paari zulə tun mu. Kuntu ŋwaani, ku wu maŋi si á taá kuri nɔɔna daani di á na zuli-ba te tun. ² Abam na jeeri daani si á wari We, ku ba dwe si nɔɔna bale ba abam te. Dıdua maa yi nadum o zu gwar-ŋunnu, yi o ki səbu-sıŋa jaful o juŋa ni. O doŋ wum maa yi yinigə tu, yi o zu gan-zwaanu. ³ Ku wai si á jeeri nadum wum lanyirani yi á pa-o jəŋə je, á daari á ta di yinigə tu wum ni, o taa zıgi daa ni, naa o jəni tıga ni á nɛ niə ni. ⁴ Á na pɔɔri-ba daani kuntu doŋ, ku

bri ni á kuri nɔɔna daani mu. Ku nan yi wubuŋ-lwaanu mu pai á pɔɔri nɔɔna daani kuntu.

⁵ A ko-bu-sonnu-ba, fɔgi-na á cəgi. We mu sını DL kuri balu na yi yinigə tiinə nabiinə yibiya ni tun, si ba taa yi nadunə DL tee ni ba na ki ba wu-dıdua di Zezi tun ŋwaani, si ba tıgi ba wəli DL paari dılu DL na maŋi DL go ni si DL pa balu na so-DL tun wuni. ⁶ Ku nan na yi kuntu tun, bɛɛ mu kɪa yi á gooni yinigə tiinə bam? Ku dai nadunə bam mu jıgi abam ba bɛɛsi na? Bantu mu yəni ba ja abam di dam ba ja vu ba saŋi sarıya dim je ni. ⁷ Bantu mu jıgi Zezi yır-ŋum dılu ba na bə abam ni o biə tun ba twıa.

⁸ Abam na sɛ Baŋa-We ni dılu na pupuni We tɔɔ kum wuni di wi: «Ta n soe n doŋ ni n titi te» tun, á ki lanyirani. ⁹ Ku daari, á na pɔɔri nɔɔna daani di á na zuli-ba te tun, ku bri ni á ki lwarım mu, yi We niə yam bri ni á ki á cıgi mu. ¹⁰ Nɔɔnu na sɛ We niə yam maama yi o daari o cıgi ya dıdua yirani, ku bri ni o cıgi ya maama mu. ¹¹ We mu pɛ DL ni DL wi: «Yi zaŋi n ki boorim.» Dıntu nan ta mu wi: «Yi gu nɔɔnu.» Mu ku kuri, n na maŋi n wu ki boorim, yi n na gu nɔɔnu, ku bri ni n ta cıgi We ni mu.

¹² Taá pa-na á ni-taani di á kikiə maama taa tıgi We ni, si dıntu mu wai di vri nɔɔna di pa ba nai ba titi, si We wú tıgi DL ni dım kuntu ŋwaani mu DL ma di dıbam sarıya. ¹³ Bəŋwaani, nɔɔnu na ba jıgi o donnə ŋwaŋa, We na wú di kuntu tu sarıya maŋa kalu tun, DL bá duri o di yibwəna. Wulu nan na jıgi o donnə ŋwaŋa tun, We di wú duri o yibwəna si o yi na cam.

Wulu na jıgi wu-dıdua di We tun ki kəm-laaru mu

¹⁴ A ko-biə-ba, nɔɔnu na te o wi, wum ki o wu-dıdua di We, yi o laan ba ki We na lagı te tun, ku jıgi kuri na? O We tıgum dım kuntu wú wani di vri-o di yagi na?

¹⁵ Dɛ dılu n ko-bu dıdua na tu nmu te yi o ba jıgi gɔɔ si o zu di o ni-wudiu si o di, ¹⁶ yi nmu na tagı dıd-o n wi, o ve si We wú zən-o DL pa o na gɔɔ di o ni-wudiu, yi n laan daari n wu pɛ-o kulu o na lagı tun, ku jıgi kuri na? ¹⁷ We tıgum di yi kuntu mu. Nmu na te ni n ki n wu-dıdua di We, yi n laan daari n ba ki kəm-laaru, ku bri ni n We tıgum dım yi kafe mu.

¹⁸ Nɔɔnu wai o te ni, nɔɔna babam ki ba wu-dıdua mu di We, yi badaara ki kəm-laaru. Amu nan na læri te tun mu tuntu: «Nmu na ba ki kəm-laaru tun, nı ki ta mu n bri ni n sını n ki n wu-dıdua di We? Ku nan na yi amu, aá ma a kəm-laaru tum mu a bri ni a sını a ki a wu-dıdua di We.»

¹⁹ Nmu sɛ ni We yi dıdua yirani mu na? N na sɛ kuntu, ku lana. Ciciri titi di ye kuntu, yi ku pai si yıra sai. ²⁰ N ba jıgi wubuŋa mu na? N yəri ni, n na wi n ki n wu-dıdua di We yi n ba ki kəm-laaru, ku yi kafe mu na? ²¹ Nan guli-na dıbam nabaaru Abraham dɛen na yi te tun. Ku ki ta mu yi o na cıga We tee ni? Ku yi o tituŋa

yam njwaani mu, di o na se o kwe o bu Yizaki si o ma kaani We ni Dl na tag-o te tin. ²² Ku bri ni o na ki o wu-didua di We te tin didaani o kam-laaru tum maama tugi daani mu. O kam-laaru tum mu pe o We tugin dum ja kuri. ²³ Kuntu mu, kulu na pupuni We tawo kum wuni tin suni ku ki di ku na wl: «Abraham ki o wu-didua di We, yi Dl pa o na ciga ku njwaani». Ba maa be-o ni «We cilonj».

²⁴ Kuntu wu pa a lwarı ni, ku yi kawo titorja mu weli da ku pai o na ciga We tee ni, si ku dai o na ki o wu-didua di We tin yirani njwaani. ²⁵ Ku deen nan ki kuntu di mu di ka-tula kalu yiri na yi Rahabi tin. Yisrayeli tiin bam deen na tujı ba daan-daana bam yi ba da o te tin, o jeeri-ba lanyirani yi o bri-ba cwajaj si ba tugi da ba ma lu ba duna bam jıja ni. O titorja yam kuntu mu pe o na ciga We tee ni.

²⁶ Kuntu maama bri ni, kawo na wl o ki o wu-didua di We yi o ba ki kam-laaru, ku yi kafe mu. Ku yi bidwi mu di kawo yira na ba jıgi joro, wuntu yi tu mu.

Dı na manı si di yiri di titi di di ni-taani te tin

3 A ko-biä-ba, abam zanzan yi zanı a taá kwaana si a ji karanyina tiin. Berjwaani a ye ni, We sarıya de dum ni kuú ta tiini ku cana ku pa dibam balu na yi karanyina tiin tin ku dwe kawo maama. ² Dibam maama yani di ki di tuse mu. Ku daari kawo wulu nan na ba ki o tuse o ni-taani wuni tin yi kawo-njım mu, yi o wai o titi o jaani lanyirani.

³ Kawo na yani o lagı o di sisajaj, oó kwe gara mu o ki ka ni ni, si o wani o pa ka vu me di me o na lagı tin. ⁴ Nan burı-na a nii, naboro na yi kamunu te yi vu-dıw ta yani ku jıgi-ku ku maga, yi wulu na co-ku tin ta wai o ma nanyur-balarja o maa pai ku ve o na lagı me tin. ⁵ Ku nan ta yi bidwi mu di kawo dındelimi na yi te tin. Di yi balanj-lanj mu, yi di wai di te wo-kamunnu di pai di titi.

Nan ta burı-na a nii kagua na mai te, yi min-cıjo na tu ka wuni, kuú di ka maama mu. ⁶ Kawo dındelimi di nan nı di mini mu, yi di su di lugu banja wo-lwaanu tum dwi maama. Di yi yira yam daa didua mu, yi di wo-lwaanu tum laan wai ti lonj yira yam maama. Dındelimi jıgi mini mu di maa zwe kawo di o njwa maama di pa ka ba lana. Mini dum kuntu nan nunjı sutaa ni te mu.

⁷ Nabiinu wai wənu dwi maama. Ku na yi ga-vara di zunı di tıga wo-vəlu di kale, o suni o wani ti maama. ⁸ Ku nan na yi dındelimi, kawo-kawo tərı o na wai o dındelimi. Di yi wo-kawo kulu na wari ku ci tin mu, yi di kwari di jıgi conjo kulu na guı kawo tin. ⁹ Di yani di ma dıntu mu di maa tee We dilu na yi di Yuutu didaani di Ko tin, yi dıntu mu di ta maa kawo di cıgi di donnə balu We na ki ni Dl nınyugı te tin. ¹⁰ Kuntu tin, tiä di cıgin maama nunjı ni dum kuntu didua wuni

mu. A ko-biä-ba, ku wu manı si ku taa yi kuntu. ¹¹ Buli-yi didua ba wani di taa buri na-ywənə di na-cəera di wuni. ¹² A ko-biä-ba, kapuru ba wani ku lə swan. Kawo di nan ba wani ku lə kawo. Ku nan yi bidwi mu di n na ba wani n kawo na-njuna bwaru wuni te tin.

Swan yalu na nunjı We te tin

¹³ Kawo na wu abam wuni yi o jıgi swan di yəno, kuntu tu manı si o taa tugi cwə-laa mu, si o tu o titi o ki kam-laaru, si ku bri ni o jıgi swan. ¹⁴ Abam nan na jıgi wu-guu di pu-sıja yi a lagı a yirani zənə, si a yi zanı a bri a titi ni a jıgi swan. A na ki kuntu, a fıgi vwan mu si ku dai cıga. ¹⁵ Swan yantu dorj dai swan yalu na nunjı We te tin. Ya yi lugu banja njım mu. Ya maa yi nabiinə swan yalu na nunjı sutaa ni te tin mu.

¹⁶ Berjwaani, jajaj kalu maama kawo na lagı ba titi yirani zənə yi ba jıgi wu-guu di ba donnə tin, daani mu wuvugə di kam-lwaanu dwi maama wura.

¹⁷ Ku daari kawo wulu na jıgi swan yalu na nunjı We te tin jıgi wu-conjo mu. O maa pai ywəni wu kawo titari ni, yi o jıgi wu-bono, yi o njıgi kawo. O maa jıgi o donnə njwanj lanyirani, yi o ki kam-laaru di o weli da. O ba kuri kawo daani, o nan dai pipiri-njım. ¹⁸ Balu na jıgi wu-zuru yi ba pai ywəni wu kawo titari ni tin wu ta yi cıga tiinə We yıgə ni.

Dı wu manı si di pa lugu banja wənu fra zu dibam

4 Bəe mu pai jara didaani kantıgı yani ku wu abam titari ni? Ku yi a fra na zuuri wo-balwaarı tum mu te ku jıgi a bicara ku yaara, yi ku pai jara wu a wuni. ² Abam yani a pai a fra mu zuuri wənu yi a nan ba na-ti. Ku ma pa a lagı si a gu kawo. A yi tiini di su wənu zanzan yi a wari-ti a na. Kuntu mu pai kantıgı di jara tui. A ba jıgi wənu tılu a na lagı tin, berjwaani a wu loori We si Dl pa abam. ³ Abam nan na manı a loori We di, Dl ba pa abam, berjwaani a ma wubur-lwaanu mu a loorə. A loori si a taá ma ki a fra na zuuri wo-balwaarı tılu tin mu.

⁴ Abam ba tıgi We di cıga. A yari ni a fra na zu lugu banja wənu a yi We duna mu na? Wulu maama na pe o fra zu lugu banja wənu tum tin jıgi We dum mu. ⁵ A yi taá burı ni kulu na pupuni We tawo kum wuni tin yi kafe mu, di ku na wl: «Joro kulu We na ki di bicara ni tin lagı si ku yirani mu taa te dibam.» ⁶ We nan mu ki dibam yu-conjo ku ja gaalı. Ku daa ta pupuni We tawo kum wuni ku wl: «We vin balu na yi kamun-nyina tin, yi Dl daari Dl zani balu na tu ba titi tin.»

⁷ Kuntu tin, kwe-na a titi a ki We jıja ni, si a daari a vin sutaa ni, si dıntu wu duri di viiri a tee ni. ⁸ Fufı-na a twe We, si Dl di wu twe abam. Abam lwarım-kərə-ba, li-na a jıa wo-lwaanu dwi maama banja ni. Abam pipiri-nyina-ba, zari-na a bicara si a daa yi taá jıgi wuru tıle. ⁹ A pa-na a wu cıgi a lwarım dum njwaani, si a nywani

á yigə á taá keerə. Pa-na á mwaanu tum læni tu ji kərə, si á wupolo kum læni ku ji wu-cəgə. ¹⁰ Tu-na á tıttı dí Yuutu wum yigə ni, si oó ja abam o pa á zaŋı.

Á yı zaŋı á taá co daanı

¹¹ A ko-biə-ba, á yı taá ɲɔɲɔ wo-balwaaru da-yıranı. Wulu maama na ɲɔɲɔ wo-balɔɔ o ko-bu yıra ni naa o cog-o tun, kuntu tu ɲɔɲɔ o cəgı Wε niə yam mu yı o yáaltı-ya. Nmu nan na yáaltı Wε niə yam, ku brı ni n daa n ba tɔgı-ya mu, yı n ta kwəri n brı ni nmu mu yı sarıya-diru. ¹² Wε yıranı mu te DL niə yam, yı DL tɔgı-ya DL ma di nɔɲna taanı. Dıntu yıranı mu wai DL vrı nɔɲna DL yaga, naa DL cəgı-ba ba vıun ɲwaanı. Nmu nan buŋı ni n yı wɔɔ mu, si n di n doŋ taanı?

Yı kı-na kamunni á swe Wε ni ni

¹³ Fəgı-na á cəgi, abam balu na yəni á te á wı: «Zım naa jwaanı dí wú vu tu kudonj dí kı piپیu da bum dí na səbu» tun. ¹⁴ Á yəni á te kuntu donj yı á yəri tıga na wú puuru si á ɲwıa taa yı te. Á ɲwıa kam nan nyl di kunu na li yı ku bá daanı ku ke te tun mu. ¹⁵ Ku ya maŋı si á taá te ni: «Dı Yuutu Wε na se yı dí jwa ta ɲwı, dí wú kı kulu dí na buŋı tun.» ¹⁶ Ku nan yı á pa á tıttı kamunni mu di á na wú kı wəənu tılu tun. Kamunni dum kuntu dwi maama nan ba lana.

¹⁷ Kuntu tun, nɔɲɔ wulu na ye kulu na lana si o kı tun, o na wu kı, ku tu kı lwarım mu.

Zakı na kaanı nadunə te tun

5 Ku daarı abam balu na yı nadunə tun, fəgı á cəgi-na. Taá keeri-na á coosə di læru tılu na lagı ti ba abam baŋa tun. ² Abam jıjıgıru tum maama wú pɔ, yı camburı di wú di á gwaaru tum. ³ Abam səbu-sıŋa kam di á səbu kum maama wú suŋı. Sarıya de dum ni ku suŋım dum kuntu mu wú brı ni á kı á tısi, yı dıntu ta wú di abam yıra yam ni mini te. Lugu baŋa tiim da yam nan twe, yı abam ta fəgı á tıŋı á jıjıgıru tum mu. ⁴ Abam ta pini balu na tuŋı á karı sum ni ba pa abam tun, á ba se si á ɲwı-ba. Cəgi-na á nii ba na puuna te tun. Balu na kı abam wudiiru tum ba kı digə ni tun kərə kam tu Yuutu Baŋa-Wε zwe ni. ⁵ Á ɲwı lugu baŋa ni paarı wunı mu, yı á kı á wubuŋa na lagı te. Á di á nuə ni ba na kɔni varım si ba gu te tun. ⁶ Á ta kwəri á paı balu na jıgı cıga tun ga bura, yı á daarı á gu-ba, yı ba nan warı á yigə ba cı.

Dı maŋı si dí taá jıgı wu-zuru mu si dí daarı dí taá warı Wε

⁷ A ko-biə-ba, taá jıgı-na wu-zuru á maa nii maŋa kam dí Yuutu wum na wú joori o ba tun. Taá nii-na valu na yəni o zuri o yıra te o maa cəgi maŋa kam o faa na wú ba ku bi lanyıranı tun. O yəni o zuri o yıra mu o maa cəgi duum dua di fa-ni dua. ⁸ Kuntu, ku maŋı si abam di taá jıgı wu-zuru mu si á vɔ á wu lanyıranı, si dí Yuutu wum bá daanı yı o ba.

⁹ A ko-biə-ba, á yı taá puunı daanı, si ku pa á ga bura Wε tee ni. Nii-na, ku twe ku ti si Wε di dıbam taanı. ¹⁰ A ko-biə-ba, guli-na Wε niɲoŋnə balu deen na tɔɲı DL kwərə kam tun woŋo. Ba deen ne yaara zanzan yı ba vɔ ba wuru di wu-zuru. Kuntu tun, ku maŋı si abam di lwəni bantu na kı te tun mu. ¹¹ Ku na yı balu na jıgı pu-dıa kantı doŋ tun, dí ye ni ba ne wupolo Wε tee ni. Abam nan maŋı á ye Zobi deen na kı pu-dıa o yaara yam wunı te, yı á kwəri á ye Wε na pe-o kulu ku kweelim ni tun. A lagı a ta cıga mu di abam si, dí Yuutu Wε tiini DL jıgı dıbam ɲwaŋa, yı DL duri dıbam yıbwənə lanyıranı.

¹² A ko-biə-ba, ku na dwe dıdı, á yı taá te á duə. Yı du-na di Wε naa tıga naa di kulukulı di. Á pa-na á een taa yı een, si á awo taa yı awo, si ku yı pa Wε di á sarıya.

¹³ Abam wulu na wu cam wunı, si o loori Wε. Abam wulu nan na jıgı wupolo, si o taa leeni o zuli Wε.

¹⁴ Abam wulu nan na ba jıgı yazurə, si o bəŋı Zezi kəgə kum nakwa bam, si ba ba ba kı nugə o yuu ni ba loori Wε ba pa-o dí Yuutu Zezi yıri ɲwaanı. ¹⁵ Ba na kı ba wu-dıdɔba ba loori Wε kuntu donj, nɔɲɔ wum wú sıunı o na yazurə. Dí Yuutu wum wú pa o wəri, yı o na kı lwarım dılu maama tun, Wε wú yagı DL ma ce-o. ¹⁶ Kuntu ɲwaanı, ku maŋı si á taá vuru á te á lwarım mu á brı daanı, si á daarı á taá loori Wε á pa daanı, si Wε wú pa abam yazurə. Nɔɲ-ɲum Wε-loro tiini ku dana lanyıranı, ku wai ku paı wo-kamunə kıa. ¹⁷ Guli-na Eli deen na kı te tun. O di yı nabiinu mu ni dıbam te, yı o loori Wε di o wu maama si dua yı zaŋı ka ni, yı ka sıunı ka wu nıgı bna yatɔ di canı sırdı. ¹⁸ O daa ma joori o loori Wε, yı ka laan ba ka ni, yı tıga baŋa wəənu maama joori ti puli ti nuŋı ti kı lanyıranı.

¹⁹ A ko-biə-ba, abam wulu na ywəri cıga cwəŋə kam wunı yı o doŋ na wanı o pa o joori o ba ka wunı, ku lana. ²⁰ Á nan taá ye ni, wulu na wanı o pa lwarım kəru joori o ba cıga cwəŋə kam wu tun, nɔɲɔ wum kuntu vrı lwarım kəru wum tuunı juŋa ni, yı Wε yagı o wo-lwaanı tılu zanzan o na kı tun DL ma ce-o.

1 Pilyeeri

Dayigə təkə kulu Pilyeeri na pupuni tun na brɩ dɩbam kulu tun mu tuntu

Pilyeeri deen pupuni təkə kuntu o pa We nɔɔna balu na jagɩ ba wu Azi-balaŋa ni tun mu. Ku wal ku yi Pooli naa balu na tɔɔɔ did-o ba tɔɔɔ tun mu brɩ-ba We kwərə kam. Ba ma na yaara ba na ki ba wu-dɩdua di Zezi tun ŋwaani.

Pilyeeri nan pupuni si o pa ba na baari mu Zezi cwəŋə kam wuni, si ba zɩɔ kəŋkəŋ yaara yam maŋa ni, ni Zezi tuti di na yaari si o pa dɩbam na vrum te tun.

Pilyeeri de yigə o guli-ba ba na jɩɔ tɩna yalu We tee ni Zezi na tɩɔ yi o joori o bi tun ŋwaani.

O kaani-ba si ba taa ŋwi di wu-porŋo ni Zezi nɔɔna na maŋi si ba taa ŋwi te tun. Ba maŋi si ba lwəni Zezi na ki te o yaara yam wuni tun. O kwe-ba kwia dwi təri təri si ba lwarɩ ba na wú ki te woŋo maama wuni, si balu na yəri Zezi tun na ba kəm-laaru tum si ba di ba ba zuli We.

1 Amu Pilyeeri wulu na yi Zezi Krisi tuntɔŋɔ tun mu pupuni təkə kuntu, si a pa abam balu We na kuri si á taá yi DL nɔɔna yi á jagɩ á vu á yi vərə yi á zuuri Pɔn ti-niə yam wuni, di Galati di Kapadɔsi di Azi di Bitini ti-niə yam maama wuni tun. ² Dí Ko We mu de yigə DL ki DL wubɔŋa ni si DL kuri abam kuntu, yi DL tɔɔɔ DL Joro kum ŋwaani DL pa á ji nɔn-ŋuna balu na yi DL nyum tun. We nan ki kuntu si ku pa á taá se Zezi Krisi ni mu, si DL fɔɔɔ abam Zezi jana kam na nunji tun ŋwaani.

We wú pa abam yazurə di yu-yorŋo ku ja gaal.

Dí na jɩɔ tɩna We tee ni te tun

³ Pa-na dí taá ki We dɩlu na yi dɩbam Yuutu Zezi Krisi Ko tun le. Duntu mu tiini DL yi ŋwaŋa tu, yi DL pa dí jɩɔ ŋwi-duŋa, di DL na pɛ Zezi Krisi bi o yagɩ tuuni tun, yi dí taá jɩɔ tɩna DL tee ni maŋa maama. ⁴ Kuntu mu dí ye ni dí wú ba dí jonji wo-laaru tɩlu We na tiŋi si DL pa DL biə tun. Wəənu tum kuntu nan ba pɔɔ, yi ti ba cɔga, ti nan ba luru di. We tiŋi tuntu mu DL sɔŋɔ ni si DL pa abam. ⁵ DL maa mai DL dam dɩm DL yuri abam, á na ki á wu-dɩdua di DL tun ŋwaani, si ku vu ku yi logu baŋa tiim da yam, si DL laan jonji abam jaja.

⁶ Kuntu maa pai á jɩɔ wupolo lanyirani, di cam dwi təri təri ya zi maŋi abam zɩm yi ku pa á wu cɔɔɔ maŋa funfun yirani di. ⁷ Ku na yi cana yam kuntu, ku yi si ya maŋi abam mu ya nii á na ki á wu-dɩdua di We te tun. Ku na yi səbu-sɩŋa, ba yəni ba mai mini mu ba ma maŋi-ka si ba nii ka lana na? Abam nan na ki á wu-dɩdua di We te tun tiini ku dwe səbu-sɩŋa kalu na wú ba ka cɔɔɔ tun. Kuntu tun, cam na maŋi abam yi á ta na zɩɔ kəŋkəŋ, kuú pa á na zulə di tiə We tee ni maŋa

kalu Zezi Krisi na wú joori o ba tun. ⁸ Abam yi ta wu ne-o, yi á nan so-o. Á maa ki á wu-dɩdua did-o, yi á nan daa ta ba na-o lele kuntu. Ku ma pa á tiini á jɩɔ wupolo zanzan yi ku bá wani ku ta di nabiinə taani, ⁹ We na vri abam ŋwɩa yi kuntu mu yi kulu á na maŋi á ki á wu-dɩdua di We si á na tun ŋwaani.

¹⁰ Faŋa faŋa We nijorŋə bam deen tiini ba kwaani ba tɔɔɔ ku ne lanyirani si ba lwarɩ We na wú vri DL nɔɔna bam te tun. Ba deen ma maŋi ba wuuri ba ta We na wú pa abam pɛeri dɩlu tun. ¹¹ Zezi Krisi Joro kum maa wu ba tee ni yi ku pa ba wuuri ba lwarɩ ni Krisi wum wú ba o na yaara si o laan daari o na paari-zulə We tee ni. Ba maa tiini ba kwaani si ba lwarɩ maŋa kam kuntu di ku na wú ki te tun. ¹² We deen ma pa DL nijorŋə bam lwarɩ ni, DL na pɛ-ba kwərə kalu tun, ku dai ba titi ŋwaani, ku yi abam ŋwaani mu. Ba deen na brɩ cɩga kalu tun mu yi Zezi kwər-ywəŋə kalu o tuntɔŋna bam laan na tɔɔɔ ba brɩ abam zɩm tun. Baŋa-We mu pɛ DL Joro kum ba bantu te, yi ba wani ba brɩ abam kwər-ywəŋə kam kuntu. We malesɩ sɩm di nan lagi si si lwarɩ cɩga kam kuntu kuri na yi te tun.

We na lagi si dí taá jɩɔ wu-porŋo te tun

¹³ Abam nan fɔɔɔ á ja á wubɔŋa, si á taá ma tɔɔɔ á pa We. Pɩni-na á titi si á tiŋi á tɩna maama woŋo kulu We na wú ba DL pa abam zaani tun baŋa ni, maŋa kalu Zezi Krisi na wú joori o ba tun. ¹⁴ Taá se-na á Ko We ni. Á daa yi taá ŋwi ni á deen na wu lwarɩ We cɩga kam yi á fra zuuri wo-yɔɔru tɩlu tun. ¹⁵ Á nan taá ŋwi di wu-porŋo woŋo maama wuni, ni á Ko We dɩlu na bəŋi abam si á

taá yɩ DL ɲɔɲa tɩn na jɩɣɩ wu-pɔŋɔ te tɩn. ¹⁶ Ku nan maŋɩ ku pɔpɔnɩ Wɛ tɔɲɔ kum wɔnɩ ku wɩ:

«Á taá yɩ wu-pɔŋɔ tiinɛ,
sɩ amu Baŋa-Wɛ yɩ wu-pɔŋɔ tu mu.»

¹⁷ Abam na yɔni á loori Wɛ, á bə-DL nɩ á Ko mu, yɩ dɩntu nan mu wú di nabiinɛ maama sariya sɩ ku maŋɩ dɩ ba titɔŋa na yɩ te tɩn, yɩ DL ba kuri ɲɔɲa daani. Kuntu, á ta na wu lugu baŋa nɩ maŋa kalu tɩn, ku maŋɩ sɩ á taá kwarɩ Wɛ kulu maama á na kɩ tɩn wɔnɩ. ¹⁸ Á ye nɩ Wɛ vrɩ abam sɩ á daa yɩ taá tɔɣɩ cullu tulu na nuŋɩ á nabaara bam juŋa nɩ tɩn mu. Wɛ na li abam wo-yɔɲɔ tum kuntu wɔnɩ tɩn, ku dai lugu baŋa səbu naa səbu-sɩŋa, wəənu tɩb na wai tɩ cɔɣɩ tɩn, mu DL mɛ DL ŋwi DL vrɩ abam. ¹⁹ Wɛ nan mɛ Zezi Krisi jana kam mu DL ma vrɩ abam, yɩ kantu tiini ka jɩɣɩ dam. Zezi na jigi kaanum kuntu tɩn, o nɩɩ dɩ pəɓbu wulu na tiini o lana fasi yɩ kulukulu tərɛ ku na yɩ balɔɲɔ o yura nɩ tɩn mu. ²⁰ Wɛ maŋɩ DL kuri wuntu mu ku loori lugu pulim, sɩ o vrɩ ɲɔɲa ba lwarum wɔnɩ. Ku daari lugu baŋa kweelim maŋa kam laan nan na yɩ tɩn, Wɛ pɛ á lwar-o, sɩ o vrɩ abam. ²¹ Á nan de Zezi ŋwaani mu á kɩ á wu-dɩɖua dɩ Wɛ. Dɩntu mu bi-o DL pa o yagi tɔnɩ, yɩ DL daari DL pa o na paari-zulə. Ku ma pai á sɩnɩ á jɩɣɩ wu-dɩɖua dɩ tɩna Wɛ tee nɩ.

²² Abam na sɛ Wɛ cɩga kam tɩn mu pɛ á bɩcara fɔɣɩ ya kwe, ku pa á jɩɣɩ sono cɩga cɩga dɩ á ko-biə balu na yɩ Wɛ ɲɔɲa tɩn. Kuntu tɩn, á taá tiini á soe daani dɩ á bɩcara maama. ²³ Abam na jɩɣɩ Wɛ ŋwi-duŋa kam tɩn, ka kuri wu nuŋɩ nabiinɛ balu na tu tɩn te, ka nan ba cɔga. Ku yɩ Wɛ kwərɛ kam na pai ŋwɩa yɩ ka wura maŋa maama tɩn ŋwaani mu á nɛ ŋwi-duŋa kam kuntu. ²⁴ Ku nan pɔpɔnɩ Wɛ tɔɲɔ kum wɔnɩ ku wɩ:

«Ku na yɩ nabiinɛ,
bantu nɩɩ dɩ gaa mu yɩ ba ba daani ba tua.
Ba nɩnwaŋa maa ba daani ka kea,
nɩnɛnɩ ga-punnu tum na yɩ te tɩn.
Gaa kum na yɔni ku kwarɩ,
ku punnu tum wú siiri mu.»

²⁵ Ku nan na yɩ Wɛ kwərɛ kam, kantu wú ta wura sɩ ku taa ve maŋa kalu na ba ti tɩn.» Kwərɛ kam kuntu mu yɩ kwər-ywəŋə kalu ba na brɩ abam tɩn.

2 Kuntu ŋwaani á ja á tɩtɩ dɩ pu-sɩŋa dwi maama dɩ sɩsɩna, sɩ á yɩ taá yɩ pipiri-nyɩna, naa á taá jɩɣɩ wu-guu, naa á taá yɩ bɩbarɩ-nyɩna. ² Pa-na á fra taa zuuri Wɛ kwərɛ kam yɩranɩ, nɩ bu-sɩsɩŋa fra na zuuri o nu yɩlɩ te tɩn. Kuntu mu wú pa á wubuŋa bɩ dɩ Wɛ cɩga kam, sɩ á na vrɩm fasi. ³ Ku pɔpɔnɩ Wɛ tɔɲɔ kum wɔnɩ ku wɩ: «Abam maŋɩ á maani dí Yuutu wum na tiini o yɩ lanyɩranɩ te tɩn.»

Balu na sɛ Zezi tɩn mu yɩ Wɛ ɲɔɲa

⁴ Nan twe-na dí Yuutu Zezi, sɩ wum mu yɩ ŋwɩa tu, yɩ o nɩɩ dɩ kandwɛ dɩlu nabiinɛ na vɩn tɩn. Wɛ nan maŋɩ DL kuri wuntu mu, yɩ o jɩɣɩ kuri dɩ DL ku ja gaali.

⁵ Abam dɩ na jɩɣɩ Wɛ ŋwi-duŋa kam tɩn, yagi-na sɩ Wɛ kwe abam nɩnɛnɩ kandwa yalu DL na wura DL maa lɔ DL digə kalu DL Joro kum na wú ta zuuri ka wɔnɩ tɩn. Kuntu, á laan wú ta yɩ Wɛ kaanum tiinɛ, yɩ á na wú ta kaanɩ-DL te tɩn mu yɩ sɩ á taá zuli-DL dɩ á bɩcara maama, yɩ ku poli DL wu á na ŋwi dɩ Zezi Krisi tɩn ŋwaani.

⁶ Ku maŋɩ ku pɔpɔnɩ Wɛ tɔɲɔ kum wɔnɩ ku wɩ: «Nii-na, amu Wɛ lagi a cwi kandwɛ dɩlu na tiini dɩ lana tɩn,

sɩ a ma lɔ sɔŋɔ Siyɔn nɩ.

Amu kuri kandwɛ dɩm kuntu,

yɩ dɩntu mu yɩ kandwɛ dɩlu na pai digə kam zɩga lana tɩn.

Wulu nan na kɩ o wu-dɩɖua dɩ wulu na yɩ kandwɛ dɩm kuntu tɩn,

cavura bá fɔɣɩ ya ja kuntu tu.»

⁷ Ku na yɩ abam balu na kɩ á wu-dɩɖua dɩd-o tɩn, o jɩɣɩ kuri zanzan dɩ abam. Ku daari, ku na yɩ balu na vɩ-o tɩn, ku nɩɩ dɩ ku na pɔpɔnɩ Wɛ tɔɲɔ kum wɔnɩ ku wɩ:

«Kandwɛ dɩlu lwara na vɩn tɩn laan mu joori dɩ ba dɩ ji kandwɛ dɩlu na pai digə kam dana yɩ ka zɩga lana tɩn.»

⁸ Ku na yɩ balu na vɩ-o tɩn, ku pɔpɔnɩ ku wɩ:

«O yɩ kandwɛ dɩlu ba na wú magɩ ba tɩtɩ dɩ dɩ ba tu tɩga nɩ tɩn.»

Ku yɩ ba na wu sɛ Wɛ kwərɛ kam tɩn ŋwaani mu baá tu kuntu. Ku maa maŋɩ sɩ ku kɩ-ba kuntu mu.

⁹ Ku daari ku na yɩ abam,

abam yɩ dwi dɩlu Wɛ tɩtɩ na kuri tɩn.

DL maa pa á yɩ DL kaanum tiinɛ balu na tuŋɩ DL paari dɩm ŋwaani tɩn.

Á maa kwəri á yɩ dwi tiinɛ balu Wɛ tɩtɩ na li sɩ á taá yɩ ɲɔɲa balu na yɩ DL nɩm tɩn.

Wɛ bəŋɩ abam DL pa á nuŋɩ lim wɔnɩ, yɩ DL daari DL pa á ŋwi DL pooni dɩlu na lana tɩn wɔnɩ, sɩ á laan wanɩ á pa ɲɔɲa lwarɩ wo-kamunə yalu DL na kɩ tɩn. ¹⁰ Abam deen ya dai Wɛ ɲɔɲa, yɩ á laan ba á ji DL ɲɔɲa. Abam deen ya dai balu Wɛ na jɩɣɩ á ŋwaŋa tɩn, yɩ DL laan ba DL duri á ŋwaŋa.

Dí na maŋɩ sɩ dí ŋwɩa taa yɩ te ɲɔɲa maama yigə nɩ tɩn

¹¹ A badon-sonnu-ba, abam na yɩ vərɛ lugu baŋa nɩ yɩ á ba jɩɣɩ kugu je tɩn, a loori abam sɩ á ja á tɩtɩ dɩ á fra na zuuri lugu baŋa wo-yɔɲɔ tɩlu tɩn. Tuntu mu kwaani sɩ tɩ cɔɣɩ á ŋwɩa. ¹² Á pa-na á kikiə maama taa lana balu na ba tɔɣɩ Wɛ tɩn tɩtarɩ nɩ. Kuntu mu, ba na yáali abam ba wɩ á yɩ wo-lwaanu kərɛ, ba laan wú ba

ba lwarɩ á kəm-laaru na yɩ te tɩn, yɩ ba daaru ba zuli Wɛ maŋa kalu Dɩ na lagɩ Dɩ ba tɩn.

¹³⁻¹⁴ Ku na yɩ nɔɔna balu maama na jɩɣɩ ni sɩ ba taa te ba donnə tɩn, sɩ á taá sɛ ba ni á na tɔɣɩ dɩ Yuutu wum tɩn ŋwaani. Ku na yɩ Pa-faru wulu na te tɩw kum maa-tɩn, dɩ o didɛera balu o na pɛ-ba dam tɩn, sɩ á taá nɩɣɩ ba maama. O tinji bantu sɩ ba taa vanɩ balu na kɩ balɔɔ tɩn zwa mu, sɩ ba daaru ba taa tee balu na kɩ lanyɩrani tɩn. ¹⁵ Wɛ wubunɔ na lagɩ te tɩn mu yɩ sɩ á pa á kikiə taa lana, sɩ ku wani ku pa nɔn-jwəuru pu ba niə dɩ ba bitar-yɔɔru tɩlu ba na ŋɔɔni abam banɔa ni tɩn.

¹⁶ Abam yɩ balu na te á tɩtɩ tɩn mu, yɩ á ŋwɩa kam maŋɩ sɩ ka taa yɩ kuntu doŋ mu. Á nan yɩ tɔɣɩ kuntu ŋwaani á bunɩ ni á jɩɣɩ cwəŋə sɩ á kɩ kəm-balwaaru. Á nan pa-na á kikiə taa lana, á na yɩ Wɛ tɩntunɔna tɩn ŋwaani.

¹⁷ Á taá zuli nɔɔna maama.

Á taá soe balu maama na yɩ á ko-biə Zezi cwəŋə kam wuni tɩn.

Taa kwarɩ-na Wɛ.

Á taá zuli-na Pa-faru wum.

Dɩbam maŋɩ sɩ dɩ lwani Zezi mu dɩ yaara wuni

¹⁸ Abam balu na yɩ tɩntunɔna tɩn maŋɩ sɩ á taá sɛ á yum tiinə niə, sɩ á taá nɩɣɩ-ba lanyɩrani, ku na yɩ balu na jɩɣɩ wu-bono yɩ ba kɩ abam lanyɩrani, naa ku zɩ yɩ balu kəm na cana dɩ abam tɩn dɩ. ¹⁹ Ba na yaari abam vwan yaara á na sɛ Wɛ tɩn ŋwaani yɩ á vɔ pu-dɩa, kuntu yɩ kulu na lana tɩn Wɛ yigə ni. ²⁰ Abam nan na kɩ balɔɔ yɩ ba vanɩ á zwe ku ŋwaani, yɩ á na maŋɩ á vɔ á wu dɩ yaara yam kuntu dɩ, ku jɩɣɩ kuri na? Ku daaru á na kɩ lanyɩrani yɩ ba ta yaari abam, yɩ á na vɔɣɩ á wu, kuntu lana Wɛ yigə ni. ²¹ Wɛ na bəŋi abam sɩ á taá tɔɣɩ-Dɩ tɩn, ku yɩ sɩ á vɔ á wu mu yaara wuni. Zezi Krisi tɩtɩ dɛɛn maŋɩ o yaari abam ŋwaani, sɩ ku pa á taá tɔɣɩ o na-bwərə mu á lwani o dɛɛn na kɩ te tɩn:

²² Wuntu nan wu kɩ lwarɩm dɩ funfun dɩ, yɩ o ni-taani ba jɩɣɩ vwan.

²³ Nɔɔna dɛɛn maa jɩɣ-o ba twɩa, yɩ o wu tɔɣɩ o twɩ-ba.

Ba ma kwəri ba bɛɛs-o, yɩ o wu ləri-ba balɔɔ.

O nan kɩ o tɩtɩ mu Wɛ jɩŋa ni, dɩntu mu yɩ dɩlu na tɔɣɩ cɩga Dɩ ma di nɔɔna sarɩya tɩn.

²⁴ Zezi Krisi mu jonɩ dɩbam lwarɩm o tɩ tɩun-daa yuu ni dɩbam ŋwaani. O kɩ kuntu sɩ ku pa lwarɩm daa mu yɩ taa te dɩbam. Kuntu, ku na yɩ lwarɩm jəgə ni, dɩbam nyl ni twa mu te, yɩ dɩ laan daaru dɩ taá jɩɣɩ ŋwɩa kalu na tɔɣɩ cɩga tɩn Wɛ yigə ni. Ba na pogili Zezi yɩra yam tɩun-dagara banɔa ni tɩn mu pɛ abam na yazurə.

²⁵ Abam ya nyl dɩ peeni silu na je tɩn mu. Á laan ma

joori á ba á kɩ á tɩtɩ Zezi jɩŋa ni, wulu na yɩ abam nayɩru yɩ o nii abam banɔa ni tɩn.

Kaana dɩ ba banna na maŋɩ sɩ ba taa nɩɣɩ daani te tɩn

3 Abam balu na yɩ kaana tɩn, abam dɩ maŋɩ sɩ á taá sɛ á banna ni kuntu, sɩ ku pa á banna bam badaara ya na vɩn Wɛ taani dɩm, sɩ ba laan na á kəm-laaru tum, sɩ ku pa ba ba ba sɛ Wɛ, dɩ á na maŋɩ á wu puri á ni dɩ. ² Ba nan wú maani ba lwarɩ ni á nɩɣɩ-ba yɩ á sunɩ á tɔɣɩ cɩga cwəŋə. ³ Abam yɩ zanɩ á kwe á wubunɔ á tinji nunwanɔ zɩla banɔa ni, ku na yɩ á na wú kwe á yuni te, dɩ á na wú kɩ səbu-sɩŋa zwa-kwana dɩ səbu-sɩŋa wəənu á yɩra ni te tɩn, dɩ á na wú ta zuuru gwar-laaru te tɩn. ⁴ Abam nan maŋɩ sɩ á kwe á bɩcara mu lanyɩrani, sɩ á taá jɩɣɩ wu-bono dɩ wu-zuru. Á na fɔɣɩ á kwe á bɩcara yɩ ya lamma kuntu doŋ, ya lam dɩm daa bá cɔɣɩ, yɩ kuú ta jɩɣɩ kuri lanyɩrani Wɛ tee ni. ⁵ Faŋa faŋa kaana balu ya na yɩ Wɛ nɔɔna yɩ ba jɩɣɩ tɩ-na dɩ Wɛ tɩn dɩ dɛɛn kwe ba bɩcara kuntu doŋ mu, dɩ ba na sɛ ba banna ni tɩn. ⁶ Sara dɛɛn kɩ kuntu mu, yɩ o sɛ o baru Abraham ni, dɩ o na bə-o ni o yuutu tɩn. Abam dɩ nan yɩ wuntu biə mu, dɩ á na kɩ kəm-laaru yɩ á wu pɛ fuuni zu abam dɩ kulukulu.

⁷ Abam balu dɩ na yɩ kan-banna tɩn maŋɩ sɩ á taá nɩɣɩ á kaana bam kuntu doŋ mu. Á na zuuru dɩ á kaana bam tɩn, á taá ye ni ba ba dana ni abam te. Ba nan wú wəli dɩ abam ba na Wɛ ŋwɩ-dunɔa kam dɩ Dɩ zaani dɩm. Kuntu tɩn, taá zuli-na-ba, sɩ kulukulu yɩ cu abam Wɛ-loro.

Dɩ taá kɩ lanyɩrani dɩ dɩ zɩ maŋɩ dɩ yaari dɩ

⁸ A na lagɩ a ta kulu a ma kweeli tɩn mu yɩ sɩ abam maama taá jɩɣɩ wubunɔ-dɩdwɩ, sɩ á taá jɩɣɩ da-ŋwanɔ, sɩ á taá soe daani á na yɩ da-ko-biə Zezi ŋwaani tɩn. Á taá duri da-yibwəne, sɩ á daaru á taá tu á tɩtɩ da tee ni.

⁹ Nɔɔnu na kɩ abam wo-ɩɔɔ, sɩ á dɩ daa yɩ joori á kɩ-o wo-ɩɔɔ á ma ŋwɩ. Nɔɔnu na twɩ abam, á dɩ daa yɩ tɔɣɩ á twɩ-o, sɩ á daaru á loori Wɛ á pa-o sɩ Dɩ kɩ-o lanyɩrani, sɩ ku yɩ kuntu ŋwaani mu Wɛ bəŋi abam sɩ á taá tɔɣɩ-Dɩ, yɩ abam dɩ wú ba á jonɩ lanyɩrani Wɛ tee ni. ¹⁰ Ku pupuni Wɛ tɔɔ kum wuni ku wɩ:

«Nɔɔnu wulu maama na lagɩ sɩ o na o ŋwɩa ywəəni dɩ wupolo tɩn maŋɩ sɩ o ja o tɩtɩ dɩ wo-balwaaru taani dɩ vwan fɩm mu.

¹¹ Kuntu tu maŋɩ sɩ o yagɩ kəm-balwaaru, sɩ o daaru o taa kɩ lanyɩrani, sɩ o kwaani o taa jɩɣɩ ywəəni dɩ nɔɔna maama.

¹² Bɛŋwaani dɩ Yuutu Banɔa-Wɛ nii balu na tɔɣɩ cɩga tɩn banɔa ni mu, yɩ Dɩ cəgi ba loro.

Ku nan na yɩ balu na kɩ kəm-balwaaru tɩn, Dɩ yigə tərə dɩ ba.»

¹³ Wɔɔ mu wú wanɔ o kɪ abam wo-ɔɔɔɔ dɪ á na tiini á kwaanɪ á kɪ lanyɪranɪ? ¹⁴ Abam nan na maɔɔ á na yaara á na kɪ lanyɪranɪ tun ɔɔwanɪ mu dɪ, á daa ta jɪɔɔ yu-yoɔɔ. Á nan yɪ taá funa dɪ ba, naa á pa á wubuɔɔa vugi-mi. ¹⁵ Taá zuli-na á Yuutu Zezi Krisi dɪ á bɪcara maama. Nan ti-na á yigə maɔɔa maama, sɪ á wanɔ á ləri nɔɔnɔ wulu maama na wú bwe abam sɪ o lwarɪ tɪna yalu á na jɪɔɔ dɪ Wɛ tun na yɪ te tun. ¹⁶ Á nan ləri kuntu tu dɪ wu-bono dɪ zulə. Á taá kɪ wəənu tɪlu á na ye á bɪcara nɪ nɪ tɪ lana tɪn, sɪ ku pa cavura ja balu na culi abam dɪ á kəm-laaru tɪm Zezi Krisi ɔɔwanɪ tɪn. ¹⁷ Á na kɪ lanyɪranɪ yɪ ba yaari abam ku ɔɔwanɪ yɪ ku yɪ Wɛ wubuɔɔa, ku garɪ á na kɪ kəm-balwaaru yɪ á yaari tɪ ɔɔwanɪ. ¹⁸ Zezi Krisi dɛen nan tɪɔɔ bɪdwi mu o ma saari nabiinə lwarɪm. Ku maa yɪ nɔɔn-ɔɔm mu ləri nɔɔn-balwaaru yuu nɪ o tɪ, yɪ o wanɔ o kɪ-ba Wɛ jɪɔɔa nɪ. Ba gu-o mu, yɪ Wɛ Joro kum joori ku pa-o ɔɔwɪa. ¹⁹ O laan ma tɔɔɔ DL Joro kum kuntu dam ɔɔwanɪ o vu nɔɔna balu jwəəru ba dɛen na pɪ curu nɪ tun te, yɪ o tɔɔɔ Wɛ kwəə kam o bɪ-ba. ²⁰ Ku yɪ nɔɔna balu dɛen na vɪn Wɛ ni tun jwəəru mu kuntu. Ku yɪ maɔɔa kalu Wɛ na pɪnɪ DL banɪ yɪ Nowe wura o paɪ naboro kamunu kum sɪ o ma jonɔɔ o ɔɔwɪa tɪn mu. Nɔɔna balu dɛen na zu naboro kum wu tun yɪ nana má má mu, yɪ Wɛ tɔɔɔ na bam baɔɔa DL vrɪ ba ɔɔwɪa. ²¹ Kuntu yɪ nyɪnyugu mu, ku na mɛ ku bɪrɪ nɪ abam dɪ na pɛ ba miisi abam na wunɪ tun mu pɛ Wɛ vrɪ abam Zezi Krisi na bɪ o yaɔɔ tɔɔnɪ tun ɔɔwanɪ. Ba na miisi abam na wunɪ tɪn, ku dal sɪ á ma swe á yɪra digiru. Ku nan yɪ á goni ni mu dɪ Wɛ, sɪ á taá tɔɔɔ-DL dɪ wu-poɔɔ. ²² Zezi Krisi mu diini Wɛ-sɔɔɔ o jəni Wɛ jazum nɪ, yɪ maɛsɪ dɪ didɛera dɪ wəənu tɪlu maama na jɪɔɔ dam tun wu o dam kuri nɪ.

Dí maɔɔ sɪ dí taá ɔɔwɪa nɪ Wɛ wubuɔɔa na lagɪ te tɪn mu

4 Kuntu, abam maɔɔa á lwarɪ Zezi Krisi na nɛ yaara o yɪra wunɪ te tɪn. Ku maɔɔa sɪ abam dɪ taá jɪɔɔ wun-tu wubuɔɔa yam doɔɔ, sɪ á ma fɔɔɔ á cɪ á tɪtɪ yaara wunɪ. Bɛɔɔwanɪ, nɔɔnɔ wulu na nɛ yaara o yɪra wunɪ tɪn, lwarɪm daa ba te kuntu tu. ² Kuntu, abam daa ta na jɪɔɔ ɔɔwɪa lugu baɔɔa nɪ tɪn, á daa wu maɔɔa sɪ á taá tɔɔɔ wo-yɔɔɔ tɪlu nabiinə fra na zuurɪ tɪn. Á maɔɔa sɪ á taá tɔɔɔ Wɛ wubuɔɔa na lagɪ kulu tɪn mu. ³ Abam dɛen cɔɔɔ á ɔɔwɪa kam maɔɔa zanzan, dɪ á na yəni á tɔɔɔ cwe silu balu na yəri Wɛ tun na lagɪ sɪ ba taa tɔɔɔ tɪn. Abam dɛen yəni á kɪ wo-digiru kikiə dɪ wo-yɔɔɔ tɪlu maama á fra na zuurɪ tɪn. Á dɛen maa yɪ sa-nyɔɔa, yɪ á yɪ nɔɔn-kwəəlu á nyɔɔ sana á bugə. Á maa kwəri á tɔɔɔ jwəənə kaanum, mu kulu Wɛ wubuɔɔa na vai tɪn. ⁴ Ku daari lele kuntu, á daa na ba tɔɔɔ dɪ balu na yəri Wɛ á kɪ wo-yɔɔɔ na kikiə kuntu doɔɔ tɪn, ku kɪ-ba yəəu mu, ku pa ba jɪɔɔ abam ba twɪa. ⁵ Bantu nan wú ba ba zɪɔɔ Wɛ yigə nɪ yɪ ba tulɪ ba kwəri. Dɪntu nan ti DL yigə sɪ DL di nabiinə sarɪya, ku na yɪ balu na ɔɔwɪa dɪ balu na maɔɔa ba tɪ tɪn

dɪ. ⁶ Ku yɪ kuntu ɔɔwanɪ mu ba dɛen tɔɔɔ Wɛ kwə-ywəə kam ba bɪrɪ balu na tɪɔɔ tɪn dɪ. Bantu yɪra yam mu tɪɔɔa, nɪnɛnɪ nabiinə maama na maɔɔa sɪ ba tɪ ba lwarɪm ɔɔwanɪ te tɪn. Ba nan na ni Wɛ kwə-ywəə kam tɪn, ku yɪ sɪ ba jwəəru tɪm laan mu na Wɛ ɔɔwɪa kam.

⁷ Lugu baɔɔa dɪ ku wəənu maama tiim twɛ. Nan fɔɔɔ-na á ja á wubuɔɔa sɪ á taá jɪɔɔ yawala dɪ Wɛ-loro. ⁸ Kulu na dwe maama tɪn yɪ sɪ á taá soe daanɪ dɪ á wu maama. Bɛɔɔwanɪ, á na soe daanɪ, kuú pa á donnə na kɪ kəm-balwaaru tɪlu zanzan tɪn daa bá ta wu á wubuɔɔa nɪ. ⁹ Taá kɪ-na vərə voro, sɪ pupuna taa təri á tɪtarɪ nɪ. ¹⁰ Abam didua didua na jonɔɔ pɛeri dɪlu Wɛ tee nɪ tɪn, á taá ma-dɪ á tɪɔɔ á wəli daanɪ. Kuntu, á taá yɪ tɪntɪɔɔ-ɔɔna balu na jonɔɔ Wɛ pɛera yam dwi təri təri á ma tɪɔɔ DL na lagɪ te tɪn. ¹¹ Abam wulu Wɛ na pɛ-o pɛeri sɪ o taa wal o ɔɔnɔnɔ o bɪrɪ nɔɔna tɪn maɔɔa sɪ o taa ɔɔnɔnɔ Wɛ kwəə kam mu. Wulu Wɛ na pɛ sɪ o taa tɪɔɔ o wəli o donnə tɪn dɪ maɔɔa sɪ o taa mai dam dɪlu Wɛ na pɛ-o tɪn mu o ma tɪɔɔa. Kuntu wú pa nɔɔna taa zuli Wɛ woɔɔa maama wunɪ Zezi Krisi yɪrɪ ɔɔwanɪ. Wuntu nan mu te zulə dɪ dam sɪ ku taa ve maɔɔa kalu na ba tɪ tɪn. Amina.

Wulu na yaari Zezi Krisi ɔɔwanɪ tɪn jɪɔɔ yu-yoɔɔ

¹² A badon-sonnu-ba, á yɪ pa ku su abam dɪ can-kamunu na yɪ abam. Á nan yɪ pa ku sɔɔɔ abam, nɪnɛnɔ ku yɪ wo-kunkagɪɪ mu te. ¹³ Taá kɪ-na wupolo dɪ abam na tɔɔɔ á na Zezi Krisi yaara yam doɔɔ tɪn. Kuntu, Zezi Krisi na joori o ba yɪ o paari zulə yam na wú ba ya bɪrɪ jaja maɔɔa kalu tɪn, á wupolo kum laan wú tiini ku gaalɪ. ¹⁴ Nɔɔna nan na twɪ abam á na yɪ Zezi Krisi nɔɔna tɪn ɔɔwanɪ, á jɪɔɔ yu-yoɔɔ, bɛɔɔwanɪ Wɛ Joro kum na jɪɔɔ paari-zulə tɪn wu abam tee nɪ. ¹⁵ Abam wulu na nɛ yaara, sɪ ku yɪ zanɔɔ ku taa yɪ nɔɔn-gura ɔɔwanɪ, naa ɔɔwɪnɔ naa wo-balwaaru kəm naa bɪbara ɔɔwanɪ. ¹⁶ Abam wulu nan na yaari o na yɪ Zezi Krisi nɔɔnɔ tɪn ɔɔwanɪ, o yɪ pa cavura taa jɪɔɔ-o ku ɔɔwanɪ. Kuntu tu nan maɔɔa sɪ o pa Wɛ zulə dɪ nɔɔna na bə-o nɪ Krisi bu tɪn.

¹⁷ Maɔɔa kam yigə sɪ Wɛ di nabiinə sarɪya. Ku nan yɪ DL tɪtɪ nɔɔna bam baɔɔa nɪ mu DL lagɪ DL puli. Ku nan na wú puli dɪbam tee nɪ mu tɪn, ku laan na tu ku yɪ balu na vɪn Wɛ kwə-ywəə kam tɪn, kuú ta yɪ ta mu dɪ bantú? Ku bá tiini ku kɪ cam dɪ ba cɪɔɔa? ¹⁸ Ku pupunɪ Wɛ tɔɔnɔ kum wunɪ ku wɪ:

«Ku na cɛ mu, yɪ nɔɔn-ɔɔna na ɔɔwɪa Wɛ tee nɪ tɪn, balu laan na vɪn Wɛ yɪ ba yɪ nɔɔn-balwaaru tɪn, kuú kɪ-ba tɛ?»

¹⁹ Kuntu, balu na nɛ yaara nɪ Wɛ wubuɔɔa na lagɪ te tɪn maɔɔa sɪ ba taa kɪ lanyɪranɪ mu, sɪ ba kɪ ba tɪtɪ ba naanu Wɛ jɪɔɔa nɪ. DL bá kwanɪ DL ni dum DL na goni tɪn.

Wɛ nɔɔna na maŋɩ sɩ ba taa ŋwɩ daani te tɩn

5 Amu lagi a ŋɔɔni dɩ balu na yɩ Zezi kɔɔ kum nakwa abam tɩtari ni tɩn mu. Amu dɩ yɩ nakwɩ mu. Amu yɩ dɛɛn nɛ Zezi Kriɩ na yaari te o tɩ tɩn, yɩ a laan bri nɔɔna o cɩga kam. Amu nan wú tɔɔɩ a na o paari-zulə yam ya na wú ba ya bri jaja tɩn. ² A nan loori abam balu na yɩ nakwa tɩn, sɩ á taá nii Wɛ nɔɔn-kɔɔ kum Dɩ na kɩ á juŋa ni tɩn baŋa ni, ni nayɩra na nii ba peeni baŋa ni te tɩn. Ku nan dai dɩ fɩfɩɩn mu á wú ta maa niiba, ku yɩ sɩ á wubuŋa mu taa lagi tɩturi dɩm ni Wɛ na lagi te tɩn. Ku dai sɩ á taá tɩŋɩ sɛbu-lagi ŋwaani. Á pa ku taa yɩ á na soe tɩturi dɩm tɩn ŋwaani. ³ Á yɩ taá kɩ dam dɩ balu á na nii ba baŋa ni tɩn, á nan taá juɔ nyɩnyugu kulu na lana tɩn, sɩ ba wani ba taa lwani abam na yɩ te tɩn. ⁴ Kuntu tɩn, abam Nayɩri-pe wum na joori o ba, o laan wú pa abam pɛɛɾɩ dɩlu lam na bá fɔɔɩ dɩ ti yɩ dɩ juɔ paari-zulə tɩn.

⁵ Abam balu dɩ na yɩ nɔɔn-dunnu tɩn maŋɩ sɩ á taá sɛ á nakwa bam ni mu. Ku nan maŋɩ sɩ abam maama taá tu á tɩtɩ mu á pa daani, sɩ á taá tɩŋɩ á wɛli daani. Bɛŋwaani ku pupuni Wɛ tɔɔ kum wuni ku wɩ:

«Wɛ culi balu na kɩ kamunni tɩn,
yɩ Dɩ daari Dɩ kɩ balu na tu ba tɩtɩ tɩn lanyɩrani.»

⁶ Kuntu ŋwaani, taá tu-na á tɩtɩ, sɩ á daari á kɩ á tɩtɩ Dam-Parŋwa Tu Wɛ juŋa ni, sɩ duntu maŋa kam na tu ka yɩ, Dɩ laan wú zɛŋɩ abam Dɩ pa á na zulə. ⁷ Liə yalu maama na juɔ abam tɩn, á kwe-ya á pa Wɛ, sɩ duntu mu nii abam baŋa ni.

⁸ Nan ja-na á wubuŋa lanyɩrani, sɩ á fɔɔɩ á cɩ á tɩtɩ, sɩ sutaani na yɩ abam dum tɩn kari dɩ kaagi mu dɩ lagi cwəŋə sɩ dɩ cɔɔɩ abam, niŋɛɛni kana na juɔ nyoŋo yɩ ku kari ku kaagi ku lagi varum sɩ ku zi te tɩn. ⁹ Nan zɩɔ-na kəŋkəŋ dɩ wu-dɩdua sɩ á vi-dɩ, sɩ á lwarɩ ni á ko-biə balu na wu lugu baŋa je sɩm maama ni tɩn dɩ juɔ yaara yantu doŋ mu. ¹⁰ Abam nan na yaari maŋa fɩn-fɩn, Wɛ dɩlu na zəni nabiinə dɩ Dɩ zaani dɩlu na daga tɩn laan wú pa á bɩcara fɔɔɩ ya kwɛ. Dɩ wú pa abam dam, sɩ á taá zɩɔ kəŋkəŋ woŋo maama wuni. Duntu mu bəŋɩ abam sɩ á tɔɔɩ á na Dɩ paari-zulə yalu na ba ti tɩn, á na ŋwɩ dɩ Zezi Kriɩ tɩn ŋwaani. ¹¹ Duntu mu juɔ dam sɩ ku taa ve maŋa kalu na ba ti tɩn. Amina.

Tiim kwəɔ

¹² Amu pɛ Siliven mu pupuni tɔɔ kuntu, sɩ a pa abam. Wuntu mu yɩ dɩ ko-bu wulu amu na ye ni o yɩ cɩga tu Wɛ cwəŋə kam wuni tɩn. A pupuni taani duntu fɩn-fɩn mu sɩ a ma pa abam na baari, sɩ a daari a pa á lwarɩ ni cɩga kalu á na sɛ tɩn mu yɩ Wɛ zaani dɩm cɩga cɩga. Nan fɔɔɩ-na á taá juɔ cɩga kam kuntu.

¹³ Wɛ kɔɔ kulu na wu Babilɔni ni yɩ Wɛ kuri-ba ni Dɩ na kuri abam dɩ te tɩn jɔɔni abam. Marɩki wulu na yɩ amu bu Wɛ cwəŋə kam ŋwaani tɩn dɩ jɔɔni abam. ¹⁴ Á na jeeri daani, sɩ á taá jɔɔni daani dɩ sono.

Abam balu maama na yɩ Zezi Kriɩ nɔɔna tɩn, Wɛ wú pa abam yazurə.

2 PLYEERI

Tɔɔ kulu PLYEERI na pupuni o ki bile tun na bri dibam kulu tun mu tuntu

Plyeeri deen pupuni tɔɔ kuntu balu maama na tɔgi Zezi tun nwaani mu. Vwan zaasum tiine zanzan deen tu ba zu Zezi nɔɔna bam wuni. Ba zaasum dum ma pa nɔɔna ki wo-digiru kikiə dwi maama.

Dí na maŋi si dí ki te si dí vɔn zaasum dum kuntu tun, ku yi si dí taa ve yigə Zezi cwəŋə kam wuni si dí lwarɔ o cɔga kam dí wəli da, ni balu yi na nɛ Zezi tun na bri dibam te tun.

Plyeeri de yigə o bri Wɛ nɔɔna ni ba maŋi si ba taa nwi ni Wɛ na lagɔ te tun mu, si ba taa zigɔ kəŋkəŋ cɔga kalu Zezi tuntuŋna bam na bri-ba tun wuni (pɔɔɔɔm 1).

O ma daari o ci vwan zaasum tiine bam di wo-balwaarɔ tɔlu ba na jaani ba zu Wɛ nɔɔna bam titari tun (pɔɔɔɔm 2).

O laan ma bri ni nɔɔna balu na te ba wɔ: «Zezi daa bá joori o ba» tun, ku yi vwan mu. Zezi na daani yi o ta wu tu tun, ku yi o ki wu-zuru mu di nɔɔna, si ku pa ba maama na cwəŋə ba ləni ba wuru ba yagi kəm-balwaarɔ si Wɛ vɔl-ba (pɔɔɔɔm 3).

1 Amu Simɔn Plyeeri mu pupuni tɔɔ kuntu. A yi Zezi Krisi gamba-sono mu, yi a kwəri a yi o tun-tuŋɔ wulu o na kuri tun. Amu pupuni a pa abam balu Wɛ na pɛ á jɔgi wu-dɔɔɔa di Zezi Krisi ku maŋi di dibam di na jɔgi wu-dɔɔɔa dɔd-o te tun, o na yi cɔga tu tun nwaani. Wuntu mu yi dibam Tu Wɛ di dí Vɔrnu.

² Wɛ wú pa abam yu-yoŋo di yazurə ku ja gaali, di á na tu á lwarɔ-Dɔl yi á ta kwəri á lwarɔ dí Yuutu Zezi tun.

Dí maŋi si dí taá nwi si ku maŋi di Wɛ na lagɔ te tun

³ Wɛ dam tu Zezi Krisi pɛ dibam woŋo kulu maama na paí dí jɔgi nwi Wɛ tee ni yi dí daari dí tɔgi Dɔl cwəŋə lanyirani tun, di o na pɛ dí lwarɔ Baŋa-Wɛ dɔlu na kuri dibam si dí tɔgi dí na Dɔl paari-zulə, si dí taá ki lanyirani ni dɔntu na ki lanyirani te tun. ⁴ Ku tɔgi Dɔl zəŋə yam kuntu nwaani mu, yi Dɔl pa dibam wo-laaru tɔlu na tiini ti jɔgi kuri yi Dɔl ya go ni si Dɔl pa dibam tun. Dɔl zəni abam kuntu, si Dɔl pa á wani á lu lugu baŋa wo-yɔɔɔ tɔlu fra na ganɔ nɔɔna ku paí ba wubuŋa cɔgi tun mu, si á daari á taá jɔgi Wɛ nwi kam á bicara ni.

⁵ Kuntu nwaani, á tiini á kwaanɔ

si á pa lanyirani kəm tɔgi di wəli á wu-dɔɔɔa kam á na maŋi á ki di Wɛ tun ni,

si á wəli yəno á lanyirani kəm dum di wuni,

⁶ si á daari á ja á titi á wəli á yəno kum wuni,

si á wəli pu-dia á na jɔgi á titi te tun wuni,

si á taá tɔgi Wɛ cwəŋə lanyirani á wəli á pu-dia kam di wuni,

⁷ si á taá jɔgi á ko-biə nwaŋa á wəli á na tɔgi Wɛ cwəŋə lanyirani te tun wuni,

si á taá soe nɔɔna á wəli á na jɔgi da-nwaŋa te tun di wuni.

⁸ Abam na sunɔ á jɔgi wo-laaru tum kuntu ku ja gaali, ti wú ci abam si á yi taá yi yawɔrɔ-nyina, yi kuú pa á fɔgi á tiini á lwarɔ dí Yuutu Zezi Krisi á wəli da. ⁹ Nɔɔɔ wulu nan na ba jɔgi wo-laaru tum kuntu tun, kuntu tu warɔ o lwarɔ Wɛ cɔga kam, o nwi di lilwe mu te. O swe ni o deen na ki lwarma yalu tun maŋi ya saari.

¹⁰ Kuntu nwaani, a ko-biə-ba, Wɛ na bəŋi abam si á taá tɔgi-Dɔl yi Dɔl kuri abam si á taá yi Dɔl nɔɔna tun, kwaanɔ-na á pa á na tɔgi-Dɔl te tun tiini ku taa jɔgi kuri lanyirani. Á na kwaanɔ á ki kuntu doŋ, á daa bá ywəri Wɛ cwəŋə kam wuni. ¹¹ Kuntu, Wɛ wú yagi cwəŋə Dɔl pa abam fasi, si á na jəŋə je Zezi Krisi paari dum wuni. Wuntu mu yi dibam Yuutu di dí Vɔrnu, yi o paari dum ba jɔgi tiim maŋa di maŋa.

¹² Mu ku kuri amu joori a paí á guli wo-laaru tum kuntu woŋo maŋa maama. Abam nan maŋi á ye-ti, yi á sunɔ á tɔgi cɔga kalu á na lwarɔ tun. ¹³ A nan buŋi ni ku lana, si amu ta na wu lugu baŋa ni tun, si a taa guli abam kuntu doŋ, si ku pa á taá jɔgi ti wubuŋa. ¹⁴ A ye ni ku daa bá daani si a ti, ni dí Yuutu Zezi na pɛ a lwarɔ te tun. ¹⁵ Amu nan wú kwaanɔ a ki woŋo kulu na wú pa á taá wai á guli wəənu tum kuntu gulə maŋa maama amu tuuni kwaga ni tun.

Dí na sunɩ dí lwarɩ Zezi cɩga kam te tun

¹⁶ Dɩbam dɛɛn pɛ á lwarɩ dí Yuutu Zezi na tu dɩ dam nabiinɛ tɩtarɩ nɩ te tun. Dí na pɛ á lwarɩ o cɩga kam kuntu tun, ku dɩ sunswalɩ mu dí mɛ dí brɩ abam nɩ nɔɔna na mal ba tɩti swan ba brɩ te tun. Dɩbam tɩti yi nan mu nɛ o na jɩɣɩ Wɛ paari-zulɛ cɩga cɩga te tun. ¹⁷ Dí ma na Zezi na jonji tɩɛ dɩ zulɛ o Ko Wɛ tee nɩ maɲa kalu o yibiyɛ na lɛni yi Paɲwa Baɲa-Wɛ ɲɔɔnɩ Dɩ wɩ:

«Amu Bu mu tuntu, a so-o dɩ a wu maama.

Amu tiini a jɩɣɩ wupolo did-o.»

¹⁸ Dɩbam tɩti ni kwɛrɛ kam kuntu na ɲɔɔnɩ Wɛ-ɔɔɲɔɔ nɩ maɲa kalu dɩbam dɩ Zezi dɛɛn na wu piu kulu Wɛ na ɲɔɔnɩ ku yuu nɩ tun.

¹⁹ Kuntu, dí nan ta ye fasɩ nɩ taani dɩlu Wɛ nijonɲɛ bam na brɩ faɲa faɲa tun sunɩ dɩ yi cɩga mu. Ku maɲɩ sɩ á taá maani á nii dɩ na yi te tun. Taani dɩntu nɩ dɩ ba na tarɩɣɩ kanɩ ba zɩɣɩ lim je nɩ yi ka paɩ pooni wura sɩ ku vu ku yi ti-pura te tun mu. Zezi Krisi pooni dɩm laan wú ba dɩ taa wu á bɩcara nɩ, nɩ naɲɔɔɲɔɔ na fuɲɩ yi pooni wura te tun. ²⁰ Kulu na dwe didɩ sɩ á lwarɩ tun mu tuntu: Nɔɔnɩ-nɔɔnɩ bá wani o ma o tɩti wubɔɲa yɩranɩ o brɩ Wɛ kwɛrɛ kalu na pupunɩ Dɩ tɔɔ kum wunɩ tun kuri. ²¹ Bɛɲwaani Wɛ kwɛrɛ kam Dɩ nijonɲɛ bam dɛɛn na tɔɔlɩ tun wu nuɲɩ nabiinɛ wubɔɲa wunɩ. Ku nan yi Wɛ Joro kum mu pɛ nɔɔna jɩɣɩ dam yi ba wal ba tɔɔlɩ Wɛ tɩti kwɛrɛ kam.

Wwan zaasum tiinɛ na wú ba ba ganɩ nɔɔna te tun

(Zudi 4-13)

2 Faɲa faɲa tun, nɔɔna dɛɛn mu wu Wɛ nɔɔna bam wunɩ ba na brɩ nɩ ba yi Wɛ nijonɲɛ yi ba yagɩ ba daɩ. Wwan zaasum tiinɛ dɩ wú ɲɔ ba zu abam wunɩ kuntu, yi ba kɩ swan ba brɩ abam zaasum dɩlu na daɩ Wɛ nyum yi dɩ cɔɣɩ nɔɔna tun. Bantu mu vɩn ba Yuutu Zezi wulu na ɲwɩ ba lwarum junɩ sɩ ba taa yi o nɔɔna tun. Kuntu ɲwaani ba kikiɛ yam wú pa Wɛ cɔɣɩ-ba lɩla.

² Nɔɔna zanzan nan wú sɛ ba tɔɣɩ ba na brɩ kulu tun, yi ba dɩ kɩ ba wo-digiru kikiɛ yam kuntu doɲ. Ba na kɩ wɛɛnu tɩlu tun wú pa nɔɔna taa yáalɩ Wɛ zaasum dɩlu na yi cɩga tun. ³ Wwan zaasum tiinɛ bam kuntu na yi wo-swɛn-nyɩna tun, baá kwaani ba ma bitar-ywe ba ganɩ abam, sɩ ba ma na nyɔɔrɩ abam baɲa nɩ. Wɛ nan maɲɩ Dɩ ti Dɩ yigɛ faɲa faɲa sɩ Dɩ dɩ bantu sarɩya, yi cam wú ba ba baɲa lɩla.

⁴ Ku nan na yi malesɩ silu dɛɛn na cɔɣɩ tun dɩ, Wɛ wu yagɩ-sɩ. Dɩ dɩ-sɩ Dɩ yagɩ min-tɩlu nɩ mu, mɛ ba na kwaari-sɩ lim wunɩ, sɩ sɩ taa wura taan, sɩ ku vu ku yi Dɩ sarɩya dɛ dum tun. ⁵ Wɛ dɛɛn wu yagɩ faɲa faɲa nɔɔna balu na wu lugu baɲa nɩ yi ba kɩ lwarum tun. Nowe mu Wɛ vrɩ Dɩ wɛli dɩ nɔɔna barpɛ, dɩ wuntu na tɔɔlɩ Wɛ cɩga kam o brɩ nɔɔna te tun. Wɛ ma daari Dɩ cɔɣɩ balu

na vɩn Dɩ ni tun, Dɩ pa dua tiini ka nɩ yi na li lugu baɲa, yi ba maama tɩ.

⁶ Ku daa ta na yi nɔɔna balu dɛɛn na zuurɩ Sodɔm dɩ Gomɔɔrɩ nɩ tun, Wɛ pɛ mini mu dɩ ba je sum kuntu ku daari tintwarum yɩranɩ, sɩ ku brɩ nɩ ba ba jɩɣɩ bura. Dɩ cɔɣɩ-ba kuntu sɩ ku taa yi maana mu ku paɩ balu maama na buɲɩ sɩ ba vɩn Dɩ ni tun. ⁷ Dɩ ma daari Dɩ vrɩ Lotɩ ba wunɩ. Wuntu dɛɛn mu sɛ Wɛ cɩga kam, yi o wu tiini ku cɔɣɩ dɩ nɔɔnɩ-balwaaru tum na kɩ wo-digiru kikiɛ te tun. ⁸ O na yi nɔɔnɩ-ɲum yi o zuurɩ dɩ ba tun, o nai ba kɛm-lwaanu tum dɛ maama yi o ni ba niɛ-bitari sum na yi te tun. Ku maa tiini ku jɩɣɩ wu-cɔɣɩ did-o dɩ ba na tuɲɩ ba cɔɣɩ Wɛ cullu tum te tun.

⁹ Kuntu, dí Yuutu Baɲa-Wɛ wal Dɩ vrɩ balu na tɔɣɩ-Dɩ tun sɩ ba yi cɔɣɩ dɩ maɲum dɩlu na yi-ba tun. Ku nan na yi balu na vɩ-Dɩ tun, Dɩ wal Dɩ pɩna yi Dɩ cɛɣɩ-ba sɩ ku vu ku yi Dɩ sarɩya dɛ dum, sɩ Dɩ laan pa ba na cam.

¹⁰ Ku na dwe didɩ balu na tɔɣɩ wo-digiru kikiɛ yalu ba fra na zuurɩ yi ba ba lagɩ sɩ ba sɛ wulu na jɩɣɩ ni ba baɲa nɩ tun, Wɛ wú pa ba na cam ku ja gaali.

Wwan zaasum tiinɛ bam kuntu ba kwarɩ cavura, ba nan ba nɩɣɩ nɔɔnɩ-nɔɔnɩ dɩ. Ba maa ba kwarɩ fuunɩ sɩ ba ɲɔɔnɩ ba twɩ didɛera balu na wu weyuu tulampolo nɩ tun. ¹¹ Nan dɩ Wɛ malesɩ sum na tiini sɩ jɩɣɩ dam sɩ dwe wwan zaasum tiinɛ bam kuntu tun, sɩ ba sɛ sɩ twɩ didɛera bam kuntu sɩ ɲɔɔnɩ ba wonɲo dí Yuutu wum yigɛ nɩ. ¹² Wwan zaasum tiinɛ bam yɛni ba ɲɔɔnɩ ba twɩ wɛɛnu tɩlu ba na yɛri ti kuri tun mu. Ba ma kɩ kɔɔ kɔɔ nɩ ga-vara na ba jɩɣɩ wubɔɲa yi ba kɩ te tun. Ga-vara wura sɩ nɔɔna mu taa jaani-ba ba guɩ. Nɔɔna bam kuntu dɩ nan wú cɔɣɩ nɩ ga-vara mu te. ¹³ Wɛ wú pa ba na yaara sɩ ku maɲɩ dɩ ba dɩ na pɛ nɔɔna na yaara te tun. Ba ma kɩ wupolo dɩ wo-digiru tɩlu ba fra na zuurɩ tun, yi ba kɩ ti jaja wɩa tɩtarɩ nɩ. Ba kɛm dɩm yi digiru dɩ cavura mu abam tɩtarɩ nɩ, maɲa kalu á na yɛni á la daani sɩ á dɩ wudiu yi ba ta kɩ wupolo dɩ ba lwarum dɩm tun. ¹⁴ Bantu wubɔɲa zu boorim kikiɛ yɩranɩ mu. Ba brɩ ba ba jɩɣɩ siun dɩ wo-balwaaru kɛm, yi ba sugɩ balu wubɔɲa dɩ na bwɛnɛ tun ba paɩ ba tusɛ. Ba maa tiini ba yi wo-swɛn-nyɩna dɩ. Wɛ nan wú cɔɣɩ-ba. ¹⁵ Bantu ma yagɩ cwɛ-laa tɔɣum, yi ba ywɛri ba vu ba tɔɣɩ Bozori bu Balam cwɛɲɛ kam. Wuntu yi dɛɛn ma su sɛbu kulu o na wú na o kɛm-balɔɔ kum ɲwaani tun. ¹⁶ O na vɩn Wɛ ni tun, Dɩ ma pa varum na ba ɲɔɔnɩ tun ɲɔɔnɩ nɩ nabiinu te. O tɩti bunaga mu ɲɔɔnɩ ka kaan-o, sɩ ku cɩ Balam na yi Wɛ nijonɲu tun dɩ jwɛrim dɩlu o na lagɩ o kɩ tun.

¹⁷ Nɔɔna bam kuntu nɩ dɩ buli-yiɛ yalu na ba buri tun mu, yi ba ta nɩ dɩ kunkwɛɛnu tɩlu vu-fɔɔ na kali ku pa ti jagɩ tun. Wɛ nan li jɛgɛ kalu na tiini ka yi lim tun mu sɩ Dɩ kɩ-ba da. ¹⁸ Ba maa tiini ba ɲɔɔnɩ kamunni-bitari silu na ba jɩɣɩ kuri tun, yi ba mal wo-ɔɔɔrɩ tɩlu nabiinɛ fra na zuurɩ yi ti yi wo-digiru tun ba ma ganɩ balu laan na ɔɔrɩ ba tɩti dɩ nɔɔna balu na yɛri Wɛ cwɛɲɛ tun. ¹⁹ Ba maa tɛ dɩ nɔɔna nɩ, ba na dɛ bam

cwəŋə kam, baá ta te ba tɩtɩ. Balu nan na te kuntu tɩn tɩtɩ yɩ gambɛ mu, dɩ ba kikiə yam na jɩɣɩ-ba ya ve cɔɣum wunɩ tɩn. Bɛŋwaanɩ, woŋo kulu maama nɔɔna na paɩ ku te-o tɩn, o yɩ ku gambaa mu. ²⁰ Nɔɔna balu na lwarɩ Zezi Krisi wulu na yɩ dɩbam Yuutu dɩ dí Vɩrnu tɩn, ba lugi lugu baŋa wo-digiru tum mu. Ba laan nan na joori ba pipiri ba sɛ ba paɩ tɩ te-ba, ba kweelim je wú tiini ku taa yɩ lɛɛru dɩ ba ku dwəni pulim nɩ.

²¹ Bɛŋwaanɩ, ba ya na wu lwarɩ Wɛ cɩga cwəŋə kam, ku ya wú ta lana ku pa-ba ku dwe ba na lwarɩ-ka yɩ ba laan pipiri ba za ba wubuŋa dɩ Wɛ ni dɩlu DL na pɛ-ba sɩ ba taa tɔɣɩ tɩn. ²² Bantu na kɩ te tɩn nyɩ dɩ bitar-dɩndɩa kalu na tagɩ cɩga ka wɩ:

«Kakurə joori ka di ka tɩtwaanu.»

Bitar-dɩndɩa kadoŋ dɩ ta wɩ:

«Nmu na jaanɩ tɛru n swe o yɩra,
o ta wú joori o bibili bwəru wunɩ mu.»

Dí Yuutu Zezi wú sunɩ o joori o ba nɩ o na tagɩ te tɩn

3 Amu badon-sonnu-ba, tɔɔna kuntu amu na pupunɩ a pa abam tɩn laan kɩ tile mu. Twaanu tum kuntu maama wunɩ amu kwaanɩ sɩ a guli abam Wɛ cɩga kam na yɩ te tɩn, sɩ ku pa á taá jɩɣɩ wubuŋ-ŋuna mu. ² Ku yɩ sɩ a ma guli abam faŋa faŋa Wɛ nijorŋə bam na maŋɩ ba brɩ kulu tɩn mu, sɩ á daari á guli dí Yuutu dɩ dí Vɩrnu Zezi ni dɩm o tuntuŋna bam na brɩ abam tɩn.

³ Kulu na dwe didɩ tɩn, á taá ye nɩ, lugu baŋa tiim da yam na yiə, nɔɔna badonnə wú ta wurə ba na tɔɣɩ wo-yɔɔru tɩlu ba tɩtɩ fra na zuuru tɩn, yɩ baá ta jɩɣɩ abam ba mwana ba wɩ: ⁴ «Wɛ goni ni nɩ DL Bu wum ta wú joori o ba lugu baŋa. Bɛɛ mu nan kɩa yɩ o ta wu tu? Dí kwə maŋɩ ba tɩ, yɩ wəənu maama nan taa yɩ nɩ tɩ na maŋɩ tɩ yɩ te lugu baŋa pulim nɩ tɩn mu.»

⁵ Balu na ŋɔɔnɩ kuntu tɩn paali ba swe mu. Ba ba lagɩ sɩ ba sɛ nɩ wɛyuu dɩ tɩga baŋa maŋɩ tɩ wurə faŋa faŋa mu, yɩ Wɛ ni dɩm mu pɛ tɩ wurə kuntu. Wɛ deen pɛ tɩga kam nuŋɩ na wunɩ mu, yɩ na bam ŋwaanɩ pa lugu baŋa ta wurə. ⁶ Ku nan ta yɩ na mu Wɛ deen mɛ DL cɔɣɩ faŋa faŋa lugu kum, dɩ DL na pɛ du-fara kam nɩ yɩ ka na bam li-ku tɩn. ⁷ Ku nan ta yɩ Wɛ ni dɩm kuntu mu paɩ zim wɛyuu dɩ tɩga baŋa kam ta wurə, sɩ ku taa ve maŋa kam DL na wú pa mini cɔɣɩ-tɩ tɩn. Kuntu, Wɛ tinji-tɩ sɩ ku vu ku yɩ de dɩlu DL na wú dɩ nabiinə sarɩya, yɩ DL daari DL cɔɣɩ balu na vɩ-DL tɩn mu.

⁸ A badon-sonnu-ba, á maŋɩ sɩ á lwarɩ woŋo kuntu ni nɩ, ku na yɩ dɩ dí Yuutu Baŋa-Wɛ, de didwɩ nyɩ dɩ bɩna

muɩ mu, yɩ bɩna muɩ dɩ nyɩ dɩ de didwa mu te Wɛ tee nɩ. ⁹ Nɔɔna badaara buŋɩ nɩ dí Yuutu wum daanɩ yɩ o wu tu nɩ o na goni ni te tɩn. O nan kɩ wu-zuru mu dɩ abam, bɛŋwaanɩ o ba lagɩ sɩ nɔɔna-nɔɔnɩ cɔɣɩ, o lagɩ sɩ nɔɔna maama mu na cwəŋə ba ləni ba wuru ba yaɣɩ kəm-balwaarɩ tum. ¹⁰ Dí Yuutu Zezi tum de dɩm nan wú ba dɩ dari dɩbam nɩ ŋwɩnɩ na yəni o ba te tɩn mu. De dɩm kuntu nɩ sɔɔ zanzan wú kɩ wɛyuu nɩ, yɩ wɛyuu kum wú ba ku je maama. Ku daari mini mu wú dɩ wəənu tɩlu maama na wu wɛyuu nɩ, yɩ tɩga dɩ wəənu tɩlu maama na wu ka baŋa nɩ tɩn je.

¹¹ Wəənu tuntu maama nan na lagɩ tɩ ba tɩ cɔɣɩ kuntu tɩn, á ye á laan na maŋɩ sɩ á taá yɩ te. Á maŋɩ sɩ á taá tɔɣɩ Wɛ dɩ wu-poŋo mu, sɩ á taá kɩ DL wubuŋa na lagɩ te tɩn. ¹² Abam nan na cəɣɩ de dɩm Wɛ na wú pa Zezi joori o ba tɩn, sɩ á kwaanɩ á taá kɩ te na wú pa o ba lula tɩn. De dɩm kuntu na yiə, mini mu wú dɩ wɛyuu maama dɩ cɔɣɩ, yɩ kuú pa ku wəənu maama lunɩ yɩ tɩ nyɩnɩ tɩ cɔɣɩ. ¹³ Wɛ nan goni ni sɩ DL kɩ wɛyuu-duŋu dɩ tɩ-duŋa mu. Dáanɩ mu DL wú pa wəənu maama taa tɔɣɩ cɩga. Tuntu wəənu tum mu dɩbam nan cəɣə yɩ dí tɩna.

¹⁴ Kuntu ŋwaanɩ, a badon-sonnu-ba, á na cəɣɩ wəənu tum kuntu sɩ tɩ ba tɩ kɩ tɩn, á kwaanɩ á pa á wuru taa lana, sɩ á yɩ taá jɩɣɩ tusim Wɛ yigə nɩ, sɩ á daari á taá ŋwɩ dɩ ywəəni dɩ Wɛ. ¹⁵ Dí Yuutu wum nan na kɩ wu-zuru yɩ ku daanɩ tɩn, lwarɩ-na nɩ ku yɩ sɩ ku ma pa nɔɔna mu na cwəŋə ba na vrɩm. Dɩbam ko-bu-sono Pooli maŋɩ o pupunɩ kuntu doŋ mu o pa abam, ku nan tɔɣɩ dɩ Wɛ na pɛ-o swan yalu tɩn mu. ¹⁶ O na pupunɩ twaanu tɩlu maama o ma brɩ wəənu tum kuntu cɩga kam tɩn, o yəni o te kuntu doŋ mu tɩ wunɩ. O nan pupunɩ wəənu tɩdonnə tɩ na dana sɩ nɔɔna wanɩ ba ni tɩ kuri, ku pa balu na yəri Wɛ cɩga kam lanyranɩ yɩ ba wubuŋa bwəŋə tɩn jɩɣɩ o zaasum dɩm kuntu ba pipirə, nɩ ba na yəni ba pipiri Wɛ twaanu tɩdaara dɩ te tɩn. Ku nan wú ja ba tɩtɩ cɔɣum mu ku ba.

¹⁷ Ku nan na yɩ abam, a badon-sonnu-ba, á laan ye ku na wú ba ku taa yɩ te tɩn. Kuntu ŋwaanɩ, taá cu-na á tɩtɩ, sɩ á yɩ pa nɔɔn-balwaarɩ na cwəŋə ba dɩ abam ba tusim dɩm wunɩ sɩ ku pa á ga jəgə kalu á ya na zɩɣɩ da tɩn. ¹⁸ Á nan ta ve yigə, sɩ á taá ŋwɩ Zezi Krisi zaanɩ dɩm wunɩ, sɩ á fɔɣɩ á lwar-o á wəli da.

Wuntu mu yɩ dɩbam Yuutu dɩ dí Vɩrnu. Zulə yɩ wuntu nyum mu lele kuntu sɩ ku taa ve maŋa kalu na ba tɩ tɩn. Amina.

1 Zan

Dayigə tɔɔ kulu Zan na pupuni tɔɔ na brɪ dɪbam kulu tɔɔ mu tuntu

Zezi kɔɔg kum nakwɪ Zan deen pupuni tɔɔ kuntu o pa We nɔɔna balu na jɪgɪ bubwɛa vwan zaasum tiinɛ na zu ba kɔɔg kum wunɪ tɔɔ nɔɔwanɪ mu. Bantu vɪn nɪ Zezi yɪ Baɲa-We Bu mu, yɪ ba daa ta nɔɔwɪ lwarɪm wunɪ.

Zan ma pupuni o brɪ-ba nɪ Zezi sunɪ o yɪ We Bu mu yɪ o ji nabiinu o ba lugu baɲa.

Baɲa-We yɪ pooni tu mu, yɪ DL yɪ sono tu. Dɪbam na yɪ DL biɛ tɔɔ, dɪ maɲɪ sɪ dɪ taá nɔɔwɪ pooni wunɪ mu, sɪ dɪ taá soe daanɪ.

Ku nan daa na yɪ lwarɪm jəgə nɪ, Zan brɪ dɪbam nɪ dɪ maɲɪ sɪ dɪ ta dɪ lwarɪm dɪ We mu, sɪ We yagɪ DL ma ce dɪbam Zezi na tɪgɪ dɪbam nɔɔwanɪ tɔɔ. Wulu nan na nɔɔwɪ dɪ Zezi tɔɔ maɲɪ sɪ o yagɪ lwarɪm kəm mu.

Zezi mu yɪ Bitara kalu na paɪ nabiinɛ nɔɔwɪ tɔɔ

1 Dɪbam pupuni tɔɔ kuntu sɪ dɪ pa á lwarɪ wulu na maɲɪ o wura pulim nɪ tɔɔ mu. Dɪbam deen ni o kwɛrɛ mu, yɪ dɪ na-o dɪ dɪ yɪɛ dɪ. Dɪ ma fɔgɪ dɪ nii-o, yɪ dɪ ta kwɛri dɪ dwe-o dɪ dɪ jɪa. Ku yɪ Nɔɔwɪ Bitara woɲo mu dɪ lagɪ dɪ nɔɔkɔnɪ dɪ abam. ²Nɔɔwɪ kam kuntu nan tu ka naɪ jaja. Dɪ ma na-ka, yɪ dɪ lagɪ dɪ maɲɪ ka na yɪ te tɔɔ dɪ brɪ abam. We nɔɔwɪ-duɲa kalu na ba ti tɔɔ taanɪ mu dɪ lagɪ dɪ ta. Nɔɔwɪ kam kuntu ya wu dɪbam Ko We tee nɪ mu, yɪ DL laan pa dɪ lwarɪ-ka. ³Dɪ na nɛ kulu yɪ dɪ kwɛri dɪ ni kulu tɔɔ mu dɪ lagɪ dɪ ta dɪ brɪ abam, sɪ ku pa abam taá jɪgɪ wɛl-dɔɔɔ dɪ dɪbam, dɪ maama na nɔɔwɪ dɪ dɪ Ko We dɪ DL Bu Zezi Krisi tɔɔ nɔɔwanɪ.

⁴Dɪ pupuni wəənu tɔɔ kuntu dɪ brɪ abam, sɪ ku pa dɪbam maama tiini dɪ taá jɪgɪ wupolo mu.

Baɲa-We mu yɪ pooni tu

⁵Kwɛrɛ kalu dɪbam na ni We Bu Zezi tee nɪ yɪ dɪ lagɪ dɪ ta dɪ brɪ abam tɔɔ mu tuntu: Baɲa-We yɪ pooni tu mu, lim tɛri DL tee nɪ dɪ funfun dɪ. ⁶Dɪ na tɛ dɪ wɪ, dɪ nɔɔwɪ dɪ We, yɪ dɪ ta na wu lim wunɪ, ku brɪ nɪ dɪ fɔ vwan mu, yɪ dɪ kikiɛ ba tɔgɪ cɪga cwɛɲə kam. ⁷Ku daari, dɪ nan na nɔɔwɪ pooni wunɪ nɪ We na wu pooni wunɪ te tɔɔ, kuntu wú pa dɪbam maama taá jɪgɪ wɛl-dɔɔɔ daanɪ, yɪ We Bu Zezi Krisi jana kam wú saari dɪ lwarɪm maama.

⁸Dɪ nan na tɛ dɪ wɪ, dɪ ba jɪgɪ lwarɪm, dɪ ganɪ dɪ tɪtɪ mu, cɪga tɛri dɪ tee nɪ. ⁹Dɪ nan na sɛ dɪ ta dɪ lwarɪm dɪ We, DL laan wú yagɪ-dɪ DL ma ce dɪbam, yɪ DL daari DL saari dɪ wo-balwaarɪ tɔɔ maama. Bɛnɔɔwanɪ We bá kwanɪ DL ni, DL yɪ cɪga tu mu. ¹⁰Ku daari, dɪ na tɛ dɪ wɪ, dɪ wu kɪ lwarɪm, dɪ paɪ We yɪ vwa-nyɪm mu, yɪ ku brɪ nɪ dɪ wu jɔɲɪ DL taanɪ dum mu dɪ kɪ dɪ wubɔɲa nɪ.

Zezi Krisi mu fɔgɪ nabiinɛ dɪ We daanɪ

2 A bu-sonnu-ba, a pupuni tɔɔ kuntu a pa abam, sɪ á yɪ kɪ lwarɪm mu. Dɪbam wulu nan na kɪ lwarɪm, dɪ jɪgɪ wulu na wú fɔgɪ dɪbam dɪ dɪ Ko We daanɪ tɔɔ. Wuntu mu yɪ Zezi Krisi wulu na ba jɪgɪ lwarɪm dɪ funfun dɪ tɔɔ. ²Wuntu mu mɛ o tɪtɪ o kaanɪ Baɲa-We, yɪ DL yagɪ dɪbam lwarɪm DL ma ce dɪbam. Ku nan dai dɪbam yɪranɪ lwarɪm má, ku yɪ lugu baɲa nɔɔna maama lwarɪm nɔɔwanɪ mu.

³Dɪbam na sɛ We niɛ yam mu, kuú brɪ nɪ dɪ sunɪ dɪ ye-DL. ⁴Nɔɔkɔnɪ nan na tɛ o wɪ, wum ye We, yɪ o na ba sɛ We niɛ yam, kuntu tu yɪ vwa-nyɪm mu, yɪ cɪga tɛri o tee nɪ. ⁵Ku daari, nɔɔkɔnɪ wulu nan na sɛ We taanɪ dum tɔɔ, kuntu tu yɪ wulu na jɪgɪ We sono kum cɪga cɪga tɔɔ mu. Kuntu mu wú brɪ nɪ dɪ sunɪ dɪ nɔɔwɪ dɪ We. ⁶Nɔɔkɔnɪ wulu nan na tɛ o wɪ, o nɔɔwɪ dɪ We, kuntu tu maɲɪ sɪ o taa nɔɔwɪ nɪ Zezi Krisi deen na nɔɔwɪ te tɔɔ mu.

We ni dum na brɪ te tɔɔ

⁷A badon-sonnu-ba, ni dɪlu a na pupuni a pa abam tɔɔ dai ni-duuri. Dɪ yɪ ni-duuri mu, dɪ maɲɪ dɪ wura dɪ abam mu pulim nɪ. Ni dum kuntu yɪ taanɪ dɪlu abam na maɲɪ á ni tɔɔ mu. ⁸Ku daari, dɪ nan daa ta yɪ ni-duuri mu amu na pupuni a pa abam, bɛnɔɔwanɪ Zezi mu brɪ ni dum kuntu cɪga kam, yɪ abam dɪ brɪ cɪga kam kuntu. Ku maa pa lim maa kɛa, yɪ pooni dɪlu na yɪ cɪga tɔɔ laan zɔɲɪ.

⁹Nɔɔkɔnɪ wulu maama na tɛ o wɪ, o nɔɔwɪ pooni wunɪ, yɪ o na culi o donnɛ, kuntu tu ta wu lim wunɪ mu dɪ zɪm maama. ¹⁰Ku daari, nɔɔkɔnɪ wulu nan na soe o donnɛ tɔɔ, kuntu tu mu nɔɔwɪ pooni wunɪ. Kulukulu tɛri o nɔɔwɪ wunɪ, ku na wú pa nɔɔkɔnɪ tu lwarɪm wunɪ. ¹¹Nɔɔkɔnɪ

wulu nan na culi o donnə tɪn wu lim wunɪ mu o veə, o yəri o na ve mɛ tɪn, bɛɲwaanɪ lim dɪm mu pɛ o yiə daa ba nai.

¹² A bu-sonnu-ba, a pupunɪ tɔnɔ kuntu a pa abam, bɛɲwaanɪ Wɛ yagɪ á lwarɪm DL ma cɛ abam Zezi yurɪ ɲwaanɪ mu.

¹³ A pupunɪ a pa abam balu na yi kwə tɪn, bɛɲwaanɪ á maɲɪ á ye wulu na maɲɪ o wura pulim nɪ tɪn.

A pupunɪ a pa abam nɔn-dunnu tɪm, bɛɲwaanɪ á wanɪ wo-lwaanu tu sutaanɪ.

¹⁴ A biə-ba, a pupunɪ a pa abam, bɛɲwaanɪ abam maɲɪ á ye dí Ko Wɛ.

A pupunɪ a pa abam balu na yi kwə tɪn, bɛɲwaanɪ abam maɲɪ á ye wulu na maɲɪ o wura pulim nɪ tɪn.

Nɔn-dunnu tɪm, a pupunɪ a pa abam, bɛɲwaanɪ abam dana. Wɛ taanɪ dɪm maa wu á wunɪ, yi á wanɪ wo-lwaanu tu sutaanɪ.

¹⁵ Yi zanɪ-na á taá soe lugu baɲa dɪ ku wo-yɔɔru tɪm. Nɔnɔ wulu na soe lugu baɲa wo-yɔɔru tɪm tɪn, kuntu tu daa ba jɪgɪ dí Ko Wɛ sono o bɪcarɪ nɪ. ¹⁶ Bɛɲwaanɪ lugu baɲa wəənu tɪm maama, ku na yi nabiinə fra na yəni ya zuurɪ wo-yɔɔru tɪlɪ tɪn, naa nabiinə yiə na sui wəənu tɪlɪ tɪn, naa nabiinə na magɪ ba nyɔɔna dɪ ba jɪgɪru te tɪn, tɪntu maama dai dí Ko Wɛ nyɪm, tɪ yi lugu baɲa nyɪm mu. ¹⁷ Lugu baɲa dɪ ku wo-yɔɔru tɪm nabiinə fra na zuurɪ tɪn lagɪ tɪ kɛ mu. Ku daari wulu nan na kɪ kulu Wɛ wubɔɲa na lagɪ tɪn mu wú ta ɲwɪ sɪ ku taa ve maɲa kalu na ba ti tɪn.

Zezi Krisi Dum wum na wú ba te tɪn

¹⁸ A biə-ba, lugu baɲa kweelim da yam twe ya ti. Abam nan maɲɪ á ni nɪ Zezi Krisi Dum wum maa bɪna. Lele kuntu, Zezi Krisi duna zanzan mu laan nan tu ba wura. Ku ma pa dí ye nɪ da yam kuntu twe ya ti. ¹⁹ Nɔnɔ na bam kuntu pwe ba tɪtɪ mu dɪbam kɔgɔ kum wunɪ, ba nan maɲɪ ba dai dɪbam kɔgɔ kum nɔnɔna cɪga cɪga. Ba ya na yi dɪbam kɔgɔ kum nɔnɔna, ba ya bá yagɪ dɪbam te. Ba nan pwe ba tɪtɪ kuntu, sɪ ku brɪ lanyranɪ nɪ bantu wuluwulu ya maɲɪ o dai dɪbam kɔgɔ kum wu nɔnɔ mu.

²⁰ Ku nan na yi abam, á maɲɪ á jonɪ Wɛ Joro kum Krisi na pɛ abam tɪn, yi ku pa á maama lwarɪ Wɛ cɪga kam. ²¹ Kuntu, a nan na pupunɪ a pa abam tɪn, ku dai nɪ a wɪ, á yəri cɪga mu. Woɲo kulu ɲwaanɪ a na pupunɪ tɪn mu yi sɪ á maɲɪ á ye kulu na yi cɪga, yi á ye nɪ kulu maama na yi vwan tɪn bá wanɪ ku nunɪ cɪga wunɪ.

²² Wɔɔn nan yi vwa-nyɪm tɪn? Ku yi wulu na tɛ nɪ Zezi dai Krisi wum Wɛ na tunɪ tɪn mu. Kuntu tu yi Zezi Krisi dum mu, yi o vɪn dí Ko Wɛ dɪ DL Bu wum dɪ. ²³ Wulu maama nan na vɪn Wɛ Bu wum tɪn, o vɪn o Ko Wɛ dɪ mu. Ku daari, wulu maama na brɪ nɪ o sɛ Wɛ Bu wum tɪn, o Ko Wɛ dɪ wura dɪ kuntu tu.

²⁴ Kuntu, á taá jɪgɪ zaasɪm dɪlu á na maɲɪ á ni pulim nɪ tɪn á bɪcara nɪ. Á na sɛ á jɪgɪ zaasɪm dɪm kuntu, kuú pa abam dɪ Wɛ Bu wum dɪ o Ko Wɛ taa ɲwɪ daanɪ.

²⁵ Mu Wɛ Bu wum na goni ni sɪ o pa dɪbam kulu tɪn, ku yi Wɛ ɲwɪ-duɲa kalu na ba ti tɪn mu.

²⁶ Amu pupunɪ wəənu tɪm kuntu a pa abam, sɪ á wanɪ á lwarɪ balu na lagɪ ba ganɪ abam tɪn woɲo mu.

²⁷ Ku nan na yi abam, Wɛ Joro kum Zezi na pɛ abam tɪn wu á bɪcara nɪ, yi á daa wu maɲɪ sɪ nɔnɔnɔnɔ zaasɪ abam. Wɛ Joro kum brɪ abam woɲo maama kuri. Ku zaasɪm dɪm yi cɪga mu, dɪ dai vwan. Kuntu tɪn, á taá ɲwɪ dɪ Zezi, nɪnɛnɪ ku na brɪ abam te tɪn.

²⁸ A bu-sonnu-ba, pa-na dí taá ɲwɪ did-o, sɪ maɲa kam o na wú joori o ba tɪn, dí wú na baari yi cavura bá ja dɪbam o yigə nɪ. ²⁹ Abam na ye nɪ Zezi yi cɪga tu tɪn, lwarɪ-na nɪ wulu maama kikiə na tɔgɪ cɪga Wɛ cwəɲə nɪ tɪn yi Wɛ bu mu.

Dɪbam yi Wɛ biə mu

3 Nan buɲɪ-na á nii, dí Ko Wɛ na tiini DL soe dɪbam te yi DL mai dɪbam DL bæ nɪ DL biə tɪn. Dí nan sɪnɪ dí yi kuntu mu. Kuntu mu nɔnɔna balu na yi lugu baɲa nyɪm tɪn yigə tərə dɪ dɪbam, ba na yəri Wɛ tɪn ɲwaanɪ.

² A badon-sonnu-ba, dɪbam laan yi Wɛ biə mu. Dí nan na wú ba dí taá yi te tɪn daa ta wu brɪ fasɪ. Dí nan na ye kulu tɪn mu yi: Zezi na wú joori o ba maɲa kalu tɪn, dí laan wú ta yi nɪ wum tɪtɪ na yi te tɪn, bɛɲwaanɪ dí wú na o na yi te tɪn fasɪ. ³ Wulu maama na jɪgɪ tɪna yantu dɪ Zezi tɪn, kuntu tu maɲɪ sɪ o taa ɲwɪ dɪ wu-poɲo, nɪ Zezi na yi wu-poɲo tu te tɪn mu.

⁴ Wulu maama na kɪ lwarɪm tɪn vɪn Wɛ ni mu. Lwarɪm kəm yi Wɛ ni vɪn mu. ⁵ Abam ye nɪ, Zezi Krisi na tu lugu baɲa tɪn, ku yi sɪ o saari nabiinə lwarɪm mu o yagɪ. Wuntu nan ba jɪgɪ lwarɪm dɪ fɪnfɪn dɪ. ⁶ Kuntu, wulu maama na ɲwɪ did-o tɪn yagɪ lwarɪm kəm mu. Wulu maama nan ta na kɪ lwarɪm tɪn, ku brɪ nɪ o ta wu lwarɪ Zezi mu, yi o kwəri o yəri o na yi wulu tɪn.

⁷ A bu-sonnu-ba, yi pa-na nɔnɔnɔnɔ na cwəɲə o ganɪ abam. Wulu maama tɪtɪɲa na tɔgɪ cɪga tɪn mu jɪgɪ cɪga Wɛ tee nɪ, nɪ Zezi na jɪgɪ cɪga te tɪn. ⁸ Ku daari, wulu maama nan ta na tɔgɪ lwarɪm kəm tɪn, ku brɪ nɪ o yi sutaanɪ nɔnɔnɔ mu, bɛɲwaanɪ sutaanɪ maɲɪ dɪ kɪ lwarɪm ku zɪgɪ pulim nɪ mu. Wɛ Bu wum nan tu lugu baɲa sɪ o cɔgɪ sutaanɪ tɪtɪɲa mu. ⁹ Wulu maama na yi Wɛ bu tɪn yagɪ lwarɪm kəm mu, bɛɲwaanɪ Wɛ dam dɪlu na pai ɲwɪa tɪn wu o tee nɪ. Kuntu tɪn, o daa bá wanɪ o ta taa kɪ lwarɪm, o na yi Wɛ bu tɪn ɲwaanɪ.

¹⁰ Kuntu mu yi kulu na pɔɔru balu na yi Wɛ biə dɪ balu na yi sutaanɪ biə tɪn daanɪ. Wulu maama kikiə na ba tɔgɪ cɪga yi o ba soe o donnə tɪn dai Wɛ nɔnɔnɔ.

¹¹ Ku yi cɪga mu, dí maɲɪ sɪ dí taá soe daanɪ. Kuntu mu yi Wɛ kwərə kam abam na maɲɪ á ni pulim nɪ tɪn.

¹² Dí nan wu maɲɪ sɪ dí kɪ nɪnɛnɪ Kayin na kɪ kulu faɲa

faja tɪn. Wuntu dɛɛn yi wo-lwaanu tu sutaani juɲa nɔɔnu mu, yi o gu o nyaani. Bɛɛ nan mu ki yi o gu-o? Ku yi wum tɪti kikiɛ na ba lana, yi o nyaani wum kikiɛ tɔgi cɪga tɪn ɲwaani mu.

Dí maɲi si dí taá soe daani mu

¹³ A ko-biɛ-ba, lugu baɲa nɔɔna bam na culi abam, á yi pa ku su abam. ¹⁴ Ku na yi dɪbam, dí ye ni dí maɲi dí yagi tuuni cwəɲə, yi dí daari dí tɔgi We ɲwi-duɲa kam cwəɲə mu. Dí na soe dí donnə tɪn mu pai dí lwarɪ kuntu. Wulu maama nan na ba soe o doɲ tɪn ta wu tuuni juɲa ni mu. ¹⁵ Wulu maama na culi o donnə tɪn yi nɔn-guru mu. Abam nan ye ni nɔn-guru bá wani o taa jigi We ɲwi-duɲa kam o bicari ni.

¹⁶ Zezi na tiini o soe dɪbam tɪn mu te o sɛ si o ti dɪbam ɲwaani. Kuntu mu pɛ dí lwarɪ sono cɪga cɪga na yi te tɪn. Mu ku kuri dɪbam di maɲi si dí sɛ si dí ti dí donnə ɲwaani. ¹⁷ Nɔɔnu wulu maama na yi juɲguru tu tɪn na nɛ ni o doɲ ba gara, yi o na wu pɛ o ɲwaɲa zu-o, ku bri ni We sono kum tɛri kuntu tu bicari ni mu.

¹⁸ A bu-sonnu-ba, dí kikiɛ mu maɲi si ya bri ni dí sono kum dí na jigi tɪn dai ni-taani yiranɪ, si ku yi sono kulu na yi sono cɪga cɪga tɪn mu.

¹⁹ Dí na jigi sono kum kuntu doɲ, kuú pa dí lwarɪ ni dí sunɪ dí tɔgi cɪga cwəɲə kam, yi kuú pa dí bicara taa tigi jəgə didua We yigə ni. ²⁰ Kuntu, dí bicara nan na pɛ dí lwarɪ ni dí ki dí tusi, dí ye ni We ye DL dwe dí bicara yam na ye te tɪn, yi dɪntu mu ye wəənu maama.

²¹ A badon-sonnu-ba, dɪbam bicara nan na bá wani ya cɔgi dɪbam tɪn, dí wú ta jigi baari We yigə ni. ²² Dí wú na woɲo kulu maama dí na wú loori DL tee ni tɪn, dí na sɛ DL ni yi dí ki kulu na poli DL wu tɪn ɲwaani.

²³ Ni dɪlu We na pɛ dɪbam tɪn mu tɪntu: Dí maɲi si dí ki dí wu-didua di DL Bu Zezi Krisi, si dí kwəri dí taá soe daani, nunɛɛni wuntu na pɛ dɪbam ni si dí taá soe-da te tɪn. ²⁴ Wulu maama na sɛ We niə yam tɪn ɲwi di DL mu, yi We di wura di kuntu tu. We Joro kum DL na pɛ dɪbam tɪn mu pɛ dí lwarɪ ni We sunɪ DL wura di dɪbam.

Dí na wú ki te dí lwarɪ We Joro di sutaani joro daani tɪn

4 A badon-sonnu-ba, yi zanɪ-na á sɛ nɔɔnu wulu maama na tɛ o wɪ We Joro kum wu o tee ni tɪn. Á nan maɲi si á maasi mu á nii, si á lwarɪ ku na yi We Joro kum naa ku na dai. Bɛɲwaani vwa-We-nijonɲə zanzan tu ba kari lugu baɲa ni ba ganɪ nɔɔna. ² A nan lagi a bri abam á na wú ki te, si á lwarɪ ku na yi We Joro kum naa ku dai tɪn mu. Nɔɔnu wulu maama na sɛ o wɪ, Zezi Krisi dɛɛn jigi nabiinu o ba lugu baɲa tɪn, We Joro kum wu kuntu tu tee ni. ³ Ku daari, nɔɔnu wulu maama na vun Zezi tɪn, We Joro kum tɛri kuntu tu tee ni, yi joro kulu na wu o tee ni tɪn yi Zezi Krisi Dum

wum nyɪm mu. Abam maɲi á lwarɪ ni Dum wum kuntu lagi o ba lugu baɲa. Lele kuntu o nan maɲi o ba o wura.

⁴ A bu-sonnu-ba, abam yi We nɔɔna mu, yi á wani vwa-nyɪna bam kuntu, bɛɲwaani We Joro na wu á wuni tɪn, ku dam dwe joro kulu na wura di lugu nɔɔna bam tɪn dam. ⁵ Vwa-nyɪna bam kuntu kugu je wu lugu baɲa ni mu. Kuntu ɲwaani ba na yəni ba ɲɔɔni kulu tɪn nuɲi lugu baɲa mu, yi ku nɔɔna bam yəni ba sɛ bantu na tɛ kulu tɪn. ⁶ Ku nan na yi dɪbam, dí yi We nɔɔna mu. Wulu maama na ye We tɪn mu wú sɛ dɪbam na tɛ kulu tɪn. Wulu nan na dai We nɔɔnu tɪn ba sɛa. Kuntu mu dí wú wani dí lwarɪ Joro kulu na yi cɪga di wwan joro kum daani.

We yi sono tu mu

⁷ A badon-sonnu-ba, pa-na dí taá soe daani, bɛɲwaani sono nuɲi We te mu. Wulu maama na soe o donnə tɪn, kuntu tu yi We bu mu, yi o kwəri o ye We.

⁸ Wulu maama nan na ba soe o donnə tɪn ta wu lwarɪ We, bɛɲwaani We yi sono tu mu. ⁹ We nan bri ni DL soe dɪbam, di DL na tuɲi DL Bu-dua si o ba lugu baɲa si dí wani dí na DL ɲwi-duɲa kam wum ɲwaani tɪn. ¹⁰ Sono kum nan na yi te tɪn mu tɪntu: Ku dai ni dɪbam mu soe We, ku yi We mu soe dɪbam. Dɪntu sono kum mu pɛ DL tuɲi DL Bu wum si o ba o ti o ma o jana kam o saari dí lwarɪm.

¹¹ A badon-sonnu-ba, We na tiini DL soe dɪbam kuntu tɪn, ku maɲi si dɪbam di ta soe daani mu. ¹² Nɔɔn-nɔɔnu tɛrə o yi na nɛ Baɲa-We. Nan di ku di, dí na soe daani, We wú ta wura di dɪbam, yi DL sono kum wu dí bicara ni cɪga cɪga.

¹³ We na pɛ dɪbam DL Joro kum tɪn mu pai dí ye ni dí ɲwi di We, yi We di wura di dɪbam. ¹⁴ Dɪbam nɛ ni dí Ko We tuɲi DL Bu wum si o ba lugu baɲa o ji nabiinə Vɪrnu mu. Cɪga kam kuntu mu dɪbam nan jigi dí bri nɔɔna. ¹⁵ Wulu maama na bri jaja ni Zezi yi We Bu mu tɪn, We wura di kuntu tu, yi wuntu di ɲwi di We. ¹⁶ Dɪbam tɪti lwarɪ We na soe dɪbam te tɪn, yi dí sɛ DL sono kum kuntu. We yi sono tu mu. Wulu maama na ɲwi sono wuni tɪn, kuntu tu ɲwi di We mu, yi We di wura did-o.

¹⁷ We sono kum na wu dɪbam bicara ni cɪga cɪga, kuú pa dí na baari dɛ dum We na wú ba DL di nabiinə sariya tɪn. Bɛɲwaani dɪbam ɲwi di We lugu baɲa ni, ni Zezi di na ɲwi di DL te tɪn mu. ¹⁸ Fuuni bá wani di taa wu sono wuni. Sono kulu na yi cɪga tɪn mu wú zəli fuuni ku pa di viiri. Zwe varɪm mu pai fuuni wura. Kuntu tɪn, nɔɔnu wulu na kwari fuuni tɪn, ku bri ni We sono kum tɛri o bicari ni cɪga cɪga mu.

¹⁹ We na dɛ yigə DL soe dɪbam tɪn mu pai dɪbam di jigi sono. ²⁰ Nɔɔnu na tɛ o wɪ, wum soe We, yi o ta na culi o donnə, kuntu tu yi vwa-nyɪm mu. Bɛɲwaani,

nmu yi na nai n doŋ yi n ba so-o tɪn, n bá wani n ta n soe Wɛ yi n yi ba na-DL. ²¹ Ni dilu Wɛ na pɛ dɪbam tɪn mu tuntu: Wulu maama na soe dintu tɪn maŋi si o ta soe o donnɛ di mu.

Zezi na pɛ dɪbam wɔɔɔ lugu baŋa ni te tɪn

5 Wulu maama na ki o wu-dɪdua o sɛ ni Zezi yi Krisi wum Wɛ na tɔŋi tɪn, kuntu tu yi Wɛ bu mu. Wulu maama nan na soe ko tɪn soe ko wum biɛ di mu. ² Kuntu, dí na soe Wɛ yi dí sɛ DL niɛ yam, dí ye ni dí soe DL biɛ di mu. ³ Dí na wú ta soe Wɛ te tɪn mu yi si dí taá sɛ DL niɛ yam. DL niɛ yam tɔŋim nan bá ta cana di dɪbam, ⁴ bɛŋwaani wulu maama na yi Wɛ bu tɪn wani lugu baŋa wo-balwaaru tum. Ku yi dɪbam na ki dí wu-dɪdua di Zezi tɪn mu pɛ dí wani wo-balwaaru tum kuntu. ⁵ נכחן-נכחנן tɛrɛ o na wú wani lugu baŋa wo-balwaaru tum, ku na dai wulu maama na sɛ ni Zezi yi Wɛ Bu tɪn yranɪ.

Baŋa-Wɛ bri ni Zezi yi DL Bu mu

⁶ Zezi Krisi mu yi wulu dɛɛn na tu lugu baŋa, yi Baŋa-Wɛ bri ni o yi dintu Bu maŋa kalu ba na miis-o na wuni di maŋa kalu o na tɪga yi o jana nuŋi tɪn. Ku nan dai na yranɪ, ku yi na di jana mu. Wɛ Joro di nan bri jaja ni wɛɛnu tum kuntu yi cɪga mu, ku na yi cɪga tu tɪn ŋwaani. ⁷ Kuntu, Wɛ dɛ wɛɛnu tɪtɔ ŋwaani mu DL pa dí lwarɪ ni DL zɪgi DL Bu wum cɪga kam kwaga ni. ⁸ Ku yi DL Joro kum di na bam di jana kam mu. Wɛɛnu tum kuntu maama bri cɪga dɪdua mu. ⁹ Dɪbam yɛni dí sɛ nabiinɛ na tɛ kulu ni ku yi cɪga tɪn. Ku nan na yi Wɛ na zɪgi cɪga kalu kwaga ni tɪn, ka tiini ka jɪgi kuri ka dwe nabiinɛ na tɛ kalu tɪn. Dintu nan mu yi dilu na zɪgi Zezi kwaga ni yi DL bri ni o yi DL Bu tɪn. ¹⁰ Kuntu ŋwaani, wulu maama na ki o wu-dɪdua di Wɛ Bu wum tɪn, kuntu tu jɪgi Wɛ cɪga kam kuntu o bɪcarɪ ni. Ku daari, wulu maama na wu sɛ Wɛ tɪn, kuntu tu bri ni

Wɛ yi wwa-nyim mu, bɛŋwaani o wu sɛ cɪga kalu Wɛ na tagɪ DL Bu wum ŋwaani tɪn. ¹¹ Cɪga kam kuntu mu yi Wɛ na pɛ dɪbam ŋwɪa kalu na ba ti tɪn. Ŋwɪa kam kuntu nan yi DL Bu wum ŋwaani mu. ¹² Wulu maama na ŋwɪ di Wɛ Bu wum tɪn, kuntu tu mu jɪgi Wɛ ŋwɪa kam kuntu. Wulu nan na ba ŋwɪ di Wɛ Bu wum tɪn, kuntu tu ba jɪgi Wɛ ŋwɪa kam kuntu.

¹³ Amu pupuni wɛɛnu tuntu a pa abam balu na ki á wu-dɪdua di Wɛ Bu wum tɪn, si á lwarɪ ni á sunɪ á na ŋwɪa kalu na ba ti tɪn Wɛ tee ni. ¹⁴ Kuntu mu dí ye fasti Wɛ yigɛ ni ni, dí na loori woŋo DL tee ni yi ku tɔŋi DL wubunɔ, DL wú cɛgi dí loro kum. ¹⁵ Dí nan na ye ni Wɛ cɛgi dɪbam loro kum, dí ye ni dí wú na woŋo kulu dí na loori DL tee ni tɪn.

¹⁶ Nmu na nɛ n doŋ wura o ki lwarim, yi ku dai lwarim dilu na jɪg-o di ve tɔtɔni wu tɪn, ku maŋi si n loori Wɛ mu n pa-o. N na loori Wɛ kuntu, DL laan wú pa n doŋ wum na ŋwɪa. Ku nan yi balu na ki lwarim dilu na ba jɪgi-ba di ve tɔtɔni wu tɪn ŋwaani mu. Ku daari, lwarim didoŋ wura di na wú pa tɔtɔni ja wulu na ki-di tɪn. Amu nan wu tagɪ ni á loori Wɛ á pa kuntu tu.

¹⁷ Kam dilu maama na ba tɔŋi cɪga tɪn yi lwarim mu. Lwarim nan wura di na ba jaani nɔɔɔni di ve tɔtɔni wu. Ku yi dintu taani mu a tɛa. ¹⁸ Dí ye ni wulu maama na yi Wɛ bu tɪn daa ba paali o ta ki lwarim, bɛŋwaani Wɛ Bu wum tɪti mu nii wuntu baŋa ni, yi o baá pa wo-lwaanu tu sutaani wan-o. ¹⁹ Dɪbam ye ni dí yi Wɛ nɔɔna mu. Ku daari balu maama na jɪgi kugu je lugu baŋa ni tɪn wu wo-lwaanu tu sutaani jɪŋa ni mu. ²⁰ Dí ye ni Wɛ Bu wum mu tu lugu baŋa, yi o wuri dí swan yi dí wani dí lwarɪ Baŋa-Wɛ cɪga cɪga. Dí nan ŋwɪ di Cɪga Tu Baŋa-Wɛ, dí na ŋwɪ di DL Bu Zezi Krisi tɪn ŋwaani. Wuntu mu yi Wɛ cɪga cɪga, o yi ŋwɪa kalu na ba ti tɪn tu.

²¹ A bu-sonnu-ba, á taá cu á tɪti si á yi tɔŋi jwɛnɛ.

2 Zan

Tɔɔ kulu Zan na pupuni o ki bule tun na bri dɔbam kulu tun mu tuntu

Zan daa ta mu pupuni tɔɔ kuntu o pa Zezi kɔɔ kum jəgə didua ni o na bə-ku ni nu di o biə tun. O kwe-ba si ba taa ŋwi cɔga wuni si ba daari ba taa soe daani mu. O ma ta kwəri o kaani-ba si ba ci ba tɔti di vwan zaasum tiinə bam.

¹ Amu wulu na yi Zezi kɔɔ kum nakwi tun mu pupuni tɔɔ kuntu a pa dɔbam nu wulu Wɛ na kuri tun, di biə balu na wu nmu kɔɔ kum wuni tun.

A soe abam cɔga cɔga. Ku nan dai amu yirani mu soe abam, ku yi di balu maama na lwarɩ Wɛ cɔga kam tun di mu. ² Bɛŋwaanɩ dɔbam maama sɛ Wɛ cɔga kam, yi ka daa bá fɔgi ka ti dɔbam tee ni.

³ Dí Ko Wɛ di DL Bu Zezi Krisi wú pa dɔbam yazurə di yu-yoŋo, yi DL daari DL duri dí ŋwanɩ, dɔbam balu na sɛ Wɛ cɔga kam yi dí soe daani tun.

Cɔga di sono taani

⁴ Amu wu poli lanyirani di a na lwarɩ ni nmu biə bam badaara tɔgi cɔga cwəŋə kam, nɛnɛni dɔbam Ko Wɛ na pɛ dɔbam ni si dí taá ki te tun. ⁵ A nu, a lagi a ta di nmu si dí maama maŋi si dí taá soe daani. A na pupuni kulu tun dai ni-duuri, ku maŋi ku yi Wɛ ni dɔm dí na ni pulim ni tun mu. ⁶ Dí na wú ta soe daani te tun mu yi si dí taá ŋwi ni Wɛ niə yam na bri te tun. Wɛ ni dɔm nan yi si á taá tɔgi sono cwəŋə mu. Abam nan maŋi á lwarɩ DL ni dɔm kuntu pulim ni mu.

⁷ Wwa-nyina zanzan mu tu ba kari lugu baŋa ni ba ganɩ nɔɔna. Wwa-nyina bam kuntu maa ba sɛ ni Zezi Krisi jigi nabiinu mu o ba lugu baŋa. Nɔɔnu wulu nan na te kuntu tun yi wwa-nyim mu, yi o yi Zezi Krisi dum mu. ⁸ Kuntu ŋwaanɩ, á fɔgi á ci á tɔti, si á na tuŋi kulu Wɛ ŋwaanɩ tun yi zaŋi ku ji kafe, si á wani á na ŋwuru tɔlu maama Wɛ na wú pa abam tun.

⁹ Taá ye-na ni, nɔɔnu wulu maama na yagi Zezi Krisi zaasum dum yi o daari o bri wəənu tɔdonnə o wəli da tun, Wɛ təri kuntu tu tee ni. Ku daari, nɔɔnu wulu nan na sɛ o tɔgi Zezi zaasum dɔm tun, dí Ko Wɛ di DL Bu wum wura di kuntu tu. ¹⁰ Kuntu, nɔɔnu na tu abam te, yi o zaasum dɔm na dai Zezi Krisi nyim dɔm, á yi sɛ á pa o zu á sam. Nan bri á yi zaan-o di. ¹¹ Nɔɔnu wulu na zaan-o tun, kuntu tu di tɔgi o wəli o kəm-balwaarɩ tum wuni mu.

¹² Amu ya jigi wəənu zanzan si a ta a bri abam. A nan ba lagi si a pupuni a ki tɔɔ ni. A nan buŋi ni, áá ba abam te si a laan ŋɔɔni dɔdaani abam jaja, si ku pa dɔbam wupolo kum tiini ku gaal.

¹³ Dɔbam balu na yi nmu curu biə yi Wɛ kuri dɔbam di tun mu jɔɔni nmu.

Zudi

Taƙa kulu Zudi na pupuni tun na bri dɓam kulu tun mu tuntu

Zudi deen pupuni Zezi taƙa bam maama ŋwaani mu. O taƙa kum bitari sum tiini si nyl di taƙa kulu Piyɛeri na pupuni o ki bule tun bitari sum. Twaanu tuntu tile maama cu balu na bri vwan zaasum yi ba kwari ba taƙa wo-digiru kikiya yalu ba fra na zuuri tun mu.

Zudi bri vwan zaasum tiina bam na tiini ba ki wo-balwaaru te tun, yi o bri ni We wu taƙa-ba.

O ma daari o kwe We taƙa bam si ba taa ki ba wu-didua di Zezi ba zigi kaƙaƙe We cwajajaka kam wuni di DL Joro kum dam, si ba taa soe daani, si Zezi Krisi pa-ba We ŋwi-duja kalu na ba ti tun.

1 Amu Zudi wulu na yi Zezi Krisi tuntuŋu yi a yi Za-ki nyaani tun mu pupuni taƙa kuntu, si a pa abam balu We na baji si a taá yi DL taƙa tun. Abam mu yi balu di Ko We na soe yi Zezi Krisi nii a baji ni tun.

² We wu duri abam ŋwaja yi DL pa abam yazura di sono ku ja gaal.

Balu na pipiri We ciga kam tun na ki te tun

(2 Piyɛeri 2:1-17)

³ Amu badon-sonnu-ba, amu ya manja a tiini a lagɓi si a pupuni taƙa mu a pa abam a ma ŋaƙa vrum dilu dɓam maama na ne We tee ni tun waja na yi te tun. Amu laan nan ne ni ku yi fɛɛɛɛ mu si a pupuni taƙa a ma pa abam baari, si a kwaani a zigi kaƙaƙe We ciga kam ŋwaani. Ku yi ciga kam kuntu mu We manja DL ki DL taƙa bam jaja ni, yi ka ba fɛɛɛɛ ka lani. ⁴ Bejwaani taƙa-balwaaru mu ŋaƙa ti zu ti gwaani abam taƙa kum wuni. Ba maa yaƙa ba pipiri We ciga kam, si ku pa ba na cwajajaka ba taa taƙa wo-digiru kikiya yalu ba fra na zuuri tun, yi ba ta baji ni We wu duri ba ŋwaja DL na yi ŋwaja tu tun ŋwaani. Ba maa vɛn Zezi Krisi wulu yirani na yi dɓam Pe di di Yuutu tun. Faƙa faƙa tun We taƙa kum manja ku bri ni We wu di taƙa bantu dwi sarɓa.

⁵ Amu nan lagɓi a guli abam wajanu tɓa a na manja a ye ti ni ni lanyirani tun mu. A ye ni di Yuutu Baƙa-We deen vɛn DL taƙa Yisrayeli tiina bam DL pa ba naji Ezipi tu kum wuni, yi DL laan daari DL pa balu na wu ki ba wu-didua di DL tun ti. ⁶ A manja a ye We na ki te di malesi silu na lagɓi si si dam taa dwe We ya na pe-si te tun. Si ma yaƙa jaja kam We na pe-si tun. We ma vɛ-si di capunnu DL di je silu na yi lim yirani tun wuni DL yaƙa da, si si taa wura taan, si DL sarɓa de kamunu kum na yaƙa, si DL laan pa si na cam. ⁷ Nan guli-na taƙa-

na balu deen na zuuri Sodɓm di Gomɓɓu ni tun di tɓa dilu na batwari da tun waja. Bantu di deen taƙa boorim wo-digiru kikiya mu, yi ku dai di nabiina yirani ma mu ba ki. We ma pa ba na cam di mini dilu na ba di di dwe tun, si ku taa yi maana ku bri taƙa maama.

⁸ Vwan zaasum tiina bam kuntu na gwaani abam wuni tun, ba di taƙa kikiya yantu daja mu. Ba maa dwe dɛndɛɛ yalu na pa ba ki lwarum ba taƙa ba yira tun. Ba maa ba lagɓi si ba se wulu na jigi ni ba baji ni tun, yi ba tɓa didɛɛa balu na wu weyuu tɓampolo ni tun.

⁹ We malesi didɛɛu Misɛli tɓa nan wu se o ki kuntu. O deen na magɓi kantaka di sutaani Moyisi yira yam kam ŋwaani tun, o wu se o tɓa-di o ŋaƙa di waja. O nan na tagɓi kulu tun mu yi si: «We wu pa n na cam.» ¹⁰ Ku daari vwan zaasum tiina bam nan ŋaƙa ba tɓa waja kulu maama ba na yaƙa ku kuri tun mu. Ba na ye wajanu tɓa maama tun, ba yi ni ga-vara na ba jigi wubaja yi ba ki yaƙa yaƙa te tun mu. Ba nan wu da tuntu kwaga mu ba na taƙa. ¹¹ We nan wu pa ba na leeru, si ba tɓa ba taƙa cwajajaka ni Kayin tɓa deen na ba taƙa cwajajaka te tun mu. Ba yi ma su saɓu kulu ba na wu na ba kam-balwaaru tum baji ni tun, ni Balam deen na ki te tun. Ba ma vɛn We ni yi ba taƙa, ni Kore di deen na vɛn We ni yi o taƙa te tun.

¹² Abam na yaƙa a la daani si a di sono wudiu kum tun, taƙa bam kuntu nyl di kandwa na wu soona wuni te tun mu abam dim dim manja ni. Ba nan ba kwari cavura di ba na tiini ba di te tun. Ba nyl di dua na tɓa yi ka da vii ka saagi te tun mu. Ba ma ta nyl di tweeru tɓa na ba lani biɓa tun mu, ku ya zi manja ku yi ti lanim manja di. Ba nyl di tweeru tɓa na ba taƙa di ti kurɓa maama tun mu. Ba ba jigi ŋwala di fɛɛɛɛ di. ¹³ Ba nyl di na-fara na taƙa te tun mu, yi ba cavura kikiya yam nyl di na na taƙa yi ba baji purajaka te tun. Ba ba

jigi jəŋə je, ni calɔwɪ na karɪ sɪ beeri te tɪn. Wɛ nan lɪ jəgə kalu na tiini ka yɪ lim tɪn mu, sɪ Dl kɪ-ba da sɪ ku taa ve maŋa kalu na ba ti tɪn.

¹⁴ Enɔkɪ wulu na kɪ Adam naaru tum kuni bɪrdu tu tɪn dɛɛn maŋɪ o ta nɔɔna bam kuntu taani o wɪ: «Dí Yuutu Baŋa-Wɛ wú ba dɪ Dl maɛsɪ kuni murrɪ murrɪ, sɪ Dl dɪ nabiinə maama sariya. ¹⁵ Wɛ laan wú pa balu maama na ba tɔgɪ-Dl tɪn na cam dɪ ba kəm-balwaaru tulu maama ba na kɪ ba vɪn Wɛ ni dɪm tɪn, dɪ ta-balwaaru tulu maama lwarɪm kərə bam kuntu na ŋɔɔnɪ ba gooni Wɛ tɪn.»

¹⁶ Nɔɔna bam kuntu yəni ba puɔnɪ mu, yɪ ba ba fɔgɪ ba jigi wupolo dɪ ba na yɪ te tɪn. Ba maa tɔgɪ wo-yɔɔru tulu maama ba fra na zuurɪ tɪn. Ba maa ŋɔɔnɪ kamunni ba pa ba tɪtɪ, yɪ ba suŋɪ ni dɪ nɔɔna sɪ ba na nyɔɔrɪ ba baŋa nɪ.

Wɛ nɔɔna na maŋɪ sɪ ba yɪrɪ ba tɪtɪ te tɪn

¹⁷ Amu badon-sonnu-ba, abam nan maŋɪ sɪ á guli dí Yuutu Zezi Krisi tintuŋna bam dɛɛn na maŋɪ ba ta kulu dɪ abam tɪn mu. ¹⁸ Ba dɛɛn wɪ: «Lugu baŋa kweelim da yam na yɪə, nɔɔna badonnə wú ta wura ba na yáalɪ Wɛ cɪga kam yɪ ba vɪn Dl ni, yɪ ba daari ba tɔgɪ wo-yɔɔru tulu ba tɪtɪ fra na zuurɪ tɪn.» ¹⁹ Nɔɔna bam kuntu dwi

mu yəni ba paɪ nɔɔna nɔɔrɪ daani. Ba wubɔŋa tɔgɪ lugu baŋa wo-yɔɔru mu, yɪ Wɛ Joro kum təri ba bɪcara nɪ.

²⁰ A badon-sonnu-ba, ku nan na yɪ abam, á kwaani á taá wəli daani sɪ á bɪ lanyɪranɪ dɪ Wɛ cɪga kam á na kɪ á wu-dɪdɪba dɪ ka tɪn. Á taá warɪ Wɛ dɪ Dl Joro kum dam. ²¹ Á taá ŋwɪ dɪ Wɛ sono kum Dl na pɛ abam tɪn, sɪ á taá cəgi dí Yuutu Zezi Krisi na wú ba o pa á na Wɛ ŋwɪ-duŋa kalu na ba ti tɪn, o na jigi abam ŋwaŋa tɪn ŋwaani.

²² Á taá duri balu na jigi bubwɛa tɪn ŋwaŋa, sɪ á taá wəli-ba. ²³ Badaara wura á na maŋɪ sɪ á vrɪ-ba mini dɪlu na lagɪ dɪ cɔgɪ-ba tɪn wunɪ mu. Ku daari balu wo-yɔɔru kikiə na pɛ ba jigi digiru tɪn, sɪ á taá jigi ba ŋwaŋa, á nan taá yɪrɪ á tɪtɪ dɪ ba wo-digiru tum, sɪ á daari á taá culi kulu maama na yɪ lwarɪm nyɪm tɪn.

²⁴ Zuli-na Wɛ dɪlu na jigi dam sɪ Dl taa cu abam sɪ á yɪ tu tusim wunɪ tɪn. Dl laan wú pa abam ba á zɪgɪ Dl yigə nɪ yɪ tusim tərə, sɪ á na Dl paari-zulə yam dɪ wupolo. ²⁵ Dɪntu yɪranɪ mu yɪ Wɛ, Dl doŋ daa tərə. Dl dɛ dí Yuutu Zezi Krisi ŋwaani mu Dl vrɪ dɪbam lwarɪm wunɪ. Dɪntu mu maŋɪ dɪ zulə dɪ yɪrɪ kamunu dɪ paari dɪ dam, ku na zɪgɪ pulim nɪ ku ba ku yɪ zɪm, sɪ ku taa ve maŋa kalu na ba ti tɪn. Amina.

Brum Tɔɔ

Wəənu tɔɔ Wɛ na brɪ Zan Dɪ ma guri tɪn na brɪ dɪbam kulu tɪn mu tuntu

Zan dɛɛn pupuni tɔɔ kuntu maɲa kalu Rom tiinə pa-faru wum na bɛɛsɪ Zezi nɔɔna bam zanzan, ba na wɪ Zezi yɪranɪ mu yɪ ba Yuutu yɪ ba wu zuli pa-faru wum dɪ zulə yalɔ na yɪ Wɛ nyɪm tɪn ŋwaanɪ mu.

Maɲa kalu Zan na pupuni tɪn o wu Patɪmɔsɪ zɔŋo kulu na na kaagi tɪn yuu nɪ mu. Ba dɛɛn jaan-o ba vu ba yagi jəgə kantɔ nɪ, o na tɔɔl Wɛ kwər-ywəŋə kam tɪn ŋwaanɪ mu.

Zan nan pupuni sɪ o pa Zezi nɔɔna bam na baarɪ sɪ ba ta jɪgi tɪna, Zezi na wanɪ wɔŋo maama tɪn ŋwaanɪ mu. Tɔɔ kuntu wunɪ nyɪnyuru zanzan wurɪ tɪ na nuŋi faɲa faɲa Wɛ twaanɔ tum wunɪ. Nimwəəru zanzan wurɪ tɪ na jɪgi nyɪnyuru. Nimoro barpɛ lagi ku brɪ nɪnɛɛnɪ Wɛ yɪ lanyɪranɪ fasi mu.

Zan dɛ yigə o brɪ nɪ Zezi mu vɪrɪ o tɪtɪ dɪd-o yɪ o pa o pupuni wəənu tuntu (pɔɔrɪm 1).

O laan ma pupuni twaanɔ tɪrɛ o pa Wɛ kɔgɔ kulu na wu Azi-balaɲa tɪnɪ dɪrɛ dɪm wunɪ tɪn (pɔɔrɪm 2-3).

O ta ma brɪ o na nɛ Wɛ-sɔŋə wəənu te tɪn (pɔɔrɪm 4-5).

O ma daarɪ o brɪ Zezi na dwanɪ maarɔ tɪrɛ tɔɔ kum nɪ nɪ te tɪn (pɔɔrɪm 6-8),

dɪ maɛsɪ na wugi nabwaanɔ tɪrɛ te tɪn (pɔɔrɪm 8-11),

dɪ o na nɛ nyɪnyuru tɪrɛ wɛyuu nɪ te tɪn (pɔɔrɪm 12-15).

O ta ma brɪ Wɛ ban-zɔŋə kum na su zwɪ sɪrɛ te tɪn (pɔɔrɪm 16).

O ma na tu-kamunu Babilɔnɪ na cɔgi te tɪn, dɪdaanɪ ba na cɔgi sutaanɪ dɪ dɪ kwaga nɔɔna te tɪn (pɔɔrɪm 17-20).

O ta ma daarɪ o na Wɛ lu-duŋɔ kum na yɪ te tɪn, yɪ o ta o wɪ, Zezi ma bɪnɪ lele (pɔɔrɪm 21-22).

Wəənu tɔɔ Zan na nɛ tɪn yɪ dwi təri təri mu, tɪ maama nan zu da-wunɪ mu. Nɔɔna nan na ni tɔɔ kum kuntu wəənu tɪm kurə te tɪn yɪ yɪra yɪra mu. Nan dɪ kuntu dɪ, ku kwər-yu-kamunu kum yɪ fasi mu: Zezi Krisi mu wanɪ wɔŋo maama.

Ku nan na yɪ sutaanɪ na kɪ wo-balwaarɔ tɔɔ maama tɪn, ku kweelim nɪ Wɛ wú cɔgi-dɪ dɪ dɪ wo-balwaarɔ tum maama, yɪ balu na kɪ ba wu-dɪdɔ dɪ Wɛ tɪn wú ta dɪ ywəəni Dɪ lu-duŋɔ kum wunɪ.

¹ Tɔɔ kuntu wu wəənu tɪm yɪ kulu Wɛ na brɪ Zezi Krisi sɪ o ma brɪ o tɪntɔŋna, sɪ ba wanɪ ba lwarɪ kulu na maɲi sɪ ku kɪ lele tɪn mu. Zezi pɛ o maleka mu ba Zan wulu na yɪ o tɪntɔŋnɔ tɪn te, yɪ ka brɪ-o wəənu tum kuntu. ² Zan laan maa pupuni kulu maama o na nɛ tɪn o tɪŋi, yɪ o brɪ nɪ ku yɪ Wɛ kwərə mu nɪ Zezi Krisi na vɪr-o te tɪn.

³ Nɔɔnɔ wulu na karɪmɪ tɔɔ kuntu dɪ balu na cəgi tɔɔ kum wu wəənu tɪm yɪ ba kwəri ba sɛ-tɪ tɪn jɪgi yu-yoŋo. Ku sɪnɪ ku yɪ Wɛ kwərə mu, yɪ maɲa kam yɪə sɪ wəənu tɪm kuntu sɪnɪ tɪ kɪ.

⁴ Amu Zan mu pupuni tuntu a pa Zezi kɔgɔ kuni bɪrɛ kulu na wu Azi tɪ-niə yam wunɪ tɪn.

Wɛ dɪlu na maɲi Dɪ wurɪ pulim nɪ yɪ Dɪ ta wurɪ zɪm sɪ ku taa ve maɲa kalu na ba ti tɪn,

dɪ Dɪ dɪdɛera barpɛ balu na brɪ Dɪ Joro kum dam yɪ ba zɪgi Dɪ paarɪ yitɔŋu kum yigə nɪ tɪn,

wú pa abam yazurə dɪ yu-yoŋo.

⁵ Zezi Krisi dɪ wú pa abam yazurə dɪ yu-yoŋo.

Wuntu mu yɪ wulu na brɪ Wɛ kwərə kam dɪ cɪga tɪn.

Wum mu dɛ yigə o bi o yagi tɔunɪ.

Wuntu nan ta mu yɪ lugu baɲa pwa bam maama yuutu.

Zezi soe dɪbam yɪ o vɪrɪ dɪbam dɪ lwarɪm wunɪ, o na tɪga yɪ o jana kam nuŋi tɪn ŋwaanɪ. ⁶ O ma daarɪ o pa dɪbam dɪ tɔgi dɪ di paarɪ, yɪ dɪ zɪgi o Ko Wɛ yigə nɪ dɪ zuli-Dɪ.

Zezi Krisi maɲi zulə dɪ dam sɪ ku taa ve maɲa kalu na ba ti tɪn. Amina.

⁷ Nii-na, o maa bɪnɪ kunkwəənu wunɪ.

Nɔɔnɔ maama yɪ wú na-o,

dɪ balu na zɔg-o dɪ cicwe tɪn dɪ,

yɪ lugu baɲa dwi maama wú ta keerə o tum dɪm ŋwaanɪ.

Ku yɪ cɪga mu. Amina.

⁸ Yuutu Baɲa-Wɛ mu wɪ: «Amu mu yɪ pulim dɪ gurim.»

Duntu mu yɪ dɪlu na maɲi Dɪ wurɪ pulim nɪ,

yl Dl ta wura zım
sı ku taa ve maŋa kalu na ba ti tın.

Zezi na vırrı o tıttı dı Zan te tın

⁹ Amu Zan yl abam ko-bu mu, yl a tıgı a na yaara nıŋenı abam dı na ne yaara te tın. A nan ta tıgı dı abam dı a wəli Wε paarı dım wunı, yl a tıgı a na baarı, dı na ıwı dı Zezi tın ıwaanı. A na tıkkı Wε kwərə kalu Zezi na vırrı-nı tın ıwaanı mu ba jaanı amu ba vu ba yađı Patımcıso zoŋo kulu na na kaagı tın yuu nı. ¹⁰ Dε dılu na yl siun dε tın nı mu Wε Joro kum tu amu te dı dam. Amu ma ni kwər-dıa na ıkkı a kwaga nı, nı nıkkı na wui nabıkkı te tın. ¹¹ Kwərə kam ma ıkkı ka wı: «Pıppıni kulu maama nmu na wú na tın n kı tıkkı wunı, sı n tıŋı-ku n pa Zezi kıgı kulu na wu tıni dırpε dım wunı tın. Tıni dım kuntu yıra mu yl:

Efεzi, Simirini, Pεergam, Tiyatiiri,
Sarıdesı, Filadelfi, dı Lawodise.»

¹² Amu ma pipiri sı a nii wıkkı mu ıkkı dı amu. A ma na səbu-sıŋa min-zwəənu tırpε, tı zıga. ¹³ Wulu na zıgı tı tıtarı nı tın nı dı nabiinu mu.

O ma zu gwar-dıdıkkı o dı o napra nı,
yl o daarı o vı səbu-sıŋa kilə o nıkkı nı.

¹⁴ O yuuywe maa tiini sı pırrı carı carı nı lıkkı te.

O yıə maa nı nı min-vıgı te.

¹⁵ O napra maa nı nı ba na kı can-na mini nı yl ku nı nı te tın.

O kwərə maa dwana nı na-fara na cuuri te tın.

¹⁶ O maa ze calıcwı sırpε o jazım nı.

Su-lıkkı kulu na tiini ku jıgı nı yl ku yl nıə yale tın maa nı nı o nı nı.

O yıbiyə maa nı nı wıa na tiini ka nı nı te tın.

¹⁷ Amu na ne-o kuntu tın, a ma tu o yıgə nı, nı a tıgı mu te. O ma kwe o jazım o danı a baŋa nı yl o wı:

«Yı ta n kwarı fınnı,
sı amu mu yl pulim dı gurim.

¹⁸ Amu yl ıwıa tu mu.

Amu ya tıgı mu,

yl a joorı a bi a jıgı ıwıa

sı ku taa ve maŋa kalu na ba ti tın.

A jıgı dam tınnı dı curu baŋa nı.

¹⁹ Nan pıppıni wəənu tılu nmu na ne tın. Ku na yl wəənu tılu na wura tı kı lele tın, dı tılu na lagı tı ba tı kı tın dı, pıppıni tı maama n tıŋı. ²⁰ Amu wú brı nmu calıcwı sırpε sım nmu na ne amu jazım nı tın dı səbu-sıŋa min-zwəənu tırpε tım kırı na yl te tın. Calıcwı sırpε sım brı Wε tıntıŋna balu na nii Wε-di sırpε sım nı na bam baŋa nı tın mu. Ku daarı min-zwəənu tırpε tım dı brı Wε-di sırpε sım nı na bam tıttı mu.»

Kwərə kalu Zezi na pε Efεzi tiinə kıgı kum tın

2 Wulu na nı dı nabiinu tın daa ma ta dı amu o wı: «Nan pıppıni tıkkı n pa Wε tıntıŋnu wulu na nii Zezi kıgı kulu na wu Efεzi nı tın. Pıppıni nı:

Taanı dıntı nı nı wulu na ze calıcwı sırpε sım o jazım nı yl o kwəri o wu səbu-sıŋa min-zwəənu tırpε tım tıtarı nı o ve tın te mu.

² Amu ye kulu maama abam na kı tın. Amu ye abam na tiini á cε dı tıttı dı dım dı pu-dıa yl á wu yađı te tın. Amu ta ye nı abam ba se sı nı balı-waaru na laŋa ba zu abam tıtarı. Ku na yl balu na paı ba yl Wε tıntıŋna yl ba yađı ba dı tın, a ye nı abam yəni á maanı-ba á nii, yl á lıwı nı ba yl vıwı-nyına mu. ³ Abam jıgı pu-dıa lanyıranı. Abam ne yaara amu ıwaanı, yl á tiini á vı á wu sı á yl ga baarı.

⁴ Ku daarı, amu nan lagı a ta abam yıra wıŋo kulu na wu maŋı tın mu. Abam daa ba soe amu nı pulim nı ku na yl te tın. ⁵ Buŋı-na á nii, abam dεen ya na yl te yl á daa dı kuntu tın. Ləni-na á wıbuŋa, sı á daarı á taá kı lanyıranı nı abam na pulı á kı te tın. Ku na dı kuntu, amu wú ba a lı á min-zoŋo kum ku jıgə nı. Nan ləni-na á wı, sı ku yl kı kuntu. ⁶ Ku daarı abam kwaanı dı á na culı kıkıə yalu nıkkı balu ba na bəi nı Nikolayiti tın na kı tın. Amu tıttı dı culı ba na kı te tın.

⁷ Nıkkı maama nan kwaanı o pırrı o zwa, sı o cəgı Wε Joro kum na te kulu dı Zezi nıkkı bam tın. Wulu maama na wanı balıkkı tın, amu wú pa kuntu tu cwəŋə sı o zu Wε-ıkkı kum wu o dı tıu kulu bıə na paı ıwıa tın.»

Kwərə kalu Zezi na pε Simirini tiinə kıgı kum tın

8 «Pıppıni tıkkı n pa Wε tıntıŋnu wulu na nii Zezi kıgı kulu na wu Simirini nı tın. Pıppıni nı:

Taanı dıntı nı nı wulu na yl pulim dı gurim tın te mu. Wuntu nan ta mu yl wulu na tıgı yl o joorı o bı o jıgı ıwıa tın.

⁹ Amu nan ye abam na yaarı te tın. A ye nı yıniğə jıgı abam. Ku daarı abam yl nadunə mu Wε yıgə nı. Ku na yl balu na paı ba yl Zwıfə yl ba yađı ba dı tın, amu ye ba na yaalı abam te tın. Bantu nan yl sutaanı nıkkı mu. ¹⁰ Yı taá kwarı fınnı dı abam na wú na cam te tın. Nii-na, sutaanı lagı dı pa ba ja abam badaara ba pı, sı dı maŋı abam dı nii. Abam nan wú na cam sı ku maŋı dı da fugə. Ba na maŋı ba kı abam sı ku yl á tınnı dı, sı á ta taá jıgı wı-dıdua dı amu. Abam na kı kuntu, amu wú pa abam pıeri, ku na yl ıwıa kalu na ba ti tın Wε tee nı.

¹¹ Nıkkı maama nan kwaanı o pırrı o zwa, sı o cəgı Wε Joro kum na te kulu dı Zezi nıkkı bam tın. Wulu maama na wanı balıkkı tın, tınnı dılu na yl bıle tu tın daa bá wan-o dı ja.»

Kwərə kalu Zezi na pə Pəergam tiinə kəçə kum tən

¹² «Pupuni təknə n pa We tuntuŋnu wulu na nii Zezi kəçə kulu na wu Pəergam ni tən. Pupuni ni:

Taanı dıntu nuŋi wulu na juŋi su-ləŋə kulu na tiini ku juŋi ni yi ku yi niə yale tən te mu.

¹³ Amu ye abam na zuuri mə tən. Sutaanı mu te je sum kuntu. Nan dı kuntu dı, abam ta wu yaŋi amu. Antipası deen kwaanı o bri təknə amu cıga kam dı o wu maama mu. Ba ma gu-o abam tee ni, sutaanı na zuuri je sulu ni tən. Nan dı kuntu na maŋi ku ki tən dı, abam daa ta wu yaŋi amu.

¹⁴ Amu nan laŋi a ta abam yıra woŋo mu. Nəknə mu wu abam wunı, ba na se zaasum dılu na yi Balam nyım tən. Faŋa faŋa tən wuntu mu bri Pə Balakı yi o sugı Yisrayelı tiinə o pa ba tu tusim wunı. Ba ma di jwənə wudiiru, yi ba daarı ba cəŋi nəknə kaana. ¹⁵ Nikolayiti zaasum dım dı nan yi kuntu mu. Nəknə badaara mu wu á wunı ba dı na təŋi zaasum dım kuntu. ¹⁶ Nan ləni-na á wuru. Ku na dai kuntu, amu wú ba abam te lıla, yi aá lı su-ləŋə kulu na wu a ni ni tən a ma ki jara didaanı ba.

¹⁷ Nəknə maama nan kwaanı o purı o zwa, sı o cəŋi We Joro kum na te kulu dı Zezi nəknə bam tən. Wulu maama na wanı baləw tən, amu wú pa kuntu tu We wudiu kulu yırı na yi «Maanı» yi ku səŋi nabiinə yigə ni tən sı o di. Ku wəli da, amu wú kwe kandwe-porŋo a pa kuntu tu, yırı-duuri na pupuni kandwe dım kuntu baŋa ni yi nəknə-nəknə yəri-dı, ku na dai wulu na jonji-dı tən yıranı.»

Kwərə kalu Zezi na pə Tiyatiiri tiinə kəçə kum tən

¹⁸ «Pupuni təknə n pa We tuntuŋnu wulu na nii Zezi kəçə kulu na wu Tiyatiiri ni tən. Pupuni ni:

Taanı dıntu nuŋi We Bu wum te mu. Wuntu yiə mu nyı dı min-vuŋu, yi o napra nyına ni can-na te.

¹⁹ Amu ye kulu maama abam na ki tən. Amu ye abam na juŋi sono yi á kwəri á juŋi wu-dıdua dı We te tən. Amu ye abam na tuŋi á wəli nəknə, dı á na juŋi pu-dıa te tən dı. A nan ta ye abam na tiini á tuŋi te lele kuntu ku dwəni á ya na maŋi á tuŋi tıte pulim ni tən.

²⁰ Ku daarı a laŋi a ta abam yıra woŋo mu. Abam yəni á yaŋi cwəŋə á pa kaanı wulu yırı na yi Zezabelı o paı o yi We niŋorŋu tən mu ganı amu nəknə bam o paı ba tusə. O ma pa ba ki boorim, yi ba daarı ba di jwənə wudiiru. ²¹ Amu nan pə wuntu maŋa mu sı o ləni o wu dı o kikiə yam. O ma wu se sı o yaŋi o kikiə yam.

²² Nii-na, amu wú pa o tu yawu yi o daa bá wanı o zaŋi wəenı. Balu maama na ki boorim did-o tən wú yaarı sı ku ce ba yıra ni. Ba na wu ləni ba wuru dı ba kikiə yam ba na təŋi did-o ba ki tən, amu wú cəŋi-ba. ²³ Aá pa tuunı ja balu na se o zaasum dım tən, sı Zezi nəknə bam maama lwarı ni amu mu yi wulu na sunı a ye

nabiinə bıcara dı ba wubuŋa tən. Amu wú ki abam dıdua dıdua sı ku maŋi dı á kikiə na yi te tən.

²⁴ Ku daarı, abam badonnə balu na wu Tiyatiiri ni yi á wu təŋi kaanı wum kuntu zaasum dım, yi á ba laŋi sı á lwarı sutaanı zaasum dılu na səŋi tən, amu daa ba juŋi kulokulu sı a ta dı abam ni á ki. ²⁵ Á nan taá juŋi abam na maŋi á juŋi te tən, sı ku vu ku yi maŋa kalu a na wú ba tən.

²⁶ Wulu maama na wanı baləw yi o təŋi amu cwəŋə kam yi o wu yaŋi-ka tən, amu wú pa kuntu tu dam sı o taa te lugu baŋa dwi tiinə maama. ²⁷ Oó ta nii ba baŋa ni, yi o juŋi luu nacəŋə o juŋa ni sı o maa cəŋi nəknə-bal-waaru, nıneenı nəknə na maŋi kambi o cıcuŋi te tən.

²⁸ Kuntu mu yi dam dılu amu Ko na maŋi o kwe o ki a juŋa ni tən. Amu wú daarı a pa-o tıttı calıcuwa kalu na nyıni tən.

²⁹ Nəknə maama nan kwaanı o purı o zwa, sı o cəŋi We Joro kum na te kulu dı Zezi nəknə bam tən.»

Kwərə kalu Zezi na pə Sarıdesı tiinə kəçə kum tən

3 «Pupuni təknə n pa We tuntuŋnu wulu na nii Zezi kəçə kulu na wu Sarıdesı ni tən. Pupuni ni:

Taanı dıntu nuŋi wulu na te We didəera barpe bam yi o kwəri o juŋi calıcuwa sırpe sum o juŋa ni tən te mu.

Amu ye kulu maama abam na ki tən. Abam yırı zaŋi ku pa nəknə buŋi ni á juŋi ŋwıa mu We tee ni, yi abam nan nyı dı twa mu te We yigə ni. ² A ne ni abam na ŋwı te tən daa ta wu yi We wubuŋa. Kuntu ŋwaanı, kwaanı-na á zaŋi sı á cı á tıttı, sı á ta na juŋi kulu funfun tən daa yi zaŋi ku ba ku cəŋi ku ti. ³ Nan guli-na ba na bri abam We cwəŋə dı á na ni kulu ka wunı tən, sı á kwaanı á taá təŋi-ka. Ləni-na á wuru dı á kəm-bal-waaru tım. Ku na dai kuntu, amu wú ba a daarı abam ni ŋwınu te, yi á bá lwarı maŋa kam amu na wú ba tən.

⁴ Ku daarı abam badaara na wu Sarıdesı kəçə kum wunı tən ki lanyıranı. Ba cıŋi ba tıttı dı wo-digiru. Amu wú pa ba zu gwar-pwəənu yi ba taa təŋi dı amu. Bantu yi balu na maŋi dı kuntu tən mu. ⁵ Wulu maama na wanı baləw tən wú zu gwar-pwəənu tıntu doŋ. Amu daa bá saarı kuntu tu yırı We-əŋə ŋwıa təknə kum wunı. Amu nan wú ta jaja a Ko We dı Dı məlesı sum yigə ni, ni wuntu yi amu nəknə mu.

⁶ Nəknə maama nan kwaanı o purı o zwa, sı o cəŋi We Joro kum na te kulu dı Zezi nəknə bam tən.»

Kwərə kalu Zezi na pə Filadelfi tiinə kəçə kum tən

⁷ «Pupuni təknə n pa We tuntuŋnu wulu na nii Zezi kəçə kulu na wu Filadelfi ni tən. Pupuni ni:

Taanı dıntu nuŋi wulu na yi wu-porŋo tu dı cıga tu tən te mu. Wuntu mu ze borbu wulu We deen na goni ni sı Dı pa Pə Davidi naa tən. O na purı, nəknə-nəknə bá wanı o pi. O nan daa na pi dı, nəknə-nəknə bá wanı o purı.

⁸ Amu ye kulu maama abam na ki tın. Nii-na, amu puri cwəŋə mu abam yigə ni, yi kənc-kəncu bá want-ka o ci. Amu ye ni abam dam ba daga, yi á taá kwaani á ki amu zaasum dım á bicara ni, yi á wu səgi amu yiri dım. ⁹ Ku na yi balu na pa ba yi Zwifə yi ba yagi ba dai tın, ba wu sutaani cwəŋə wuni mu yi ba fə wwan. Amu wú pa ba ba ba kuni doonə abam yigə ni, yi baá lwarı ni amu soe abam. ¹⁰ Abam na se amu ni dım di pu-dia á cam wuni tın ŋwaani, amu wú li abam yaara yalu na wú ba ya maŋi lugu baŋa nabiinə maama tın wuni.

¹¹ Amu ma buɪi lele. Á nan fəgi á taá jigi á na maŋi á jigi te tın, si kənc-kəncu yi wani o ci pɛeri dılu á na lagi á ŋoŋi Wɛ tee ni tın. ¹² Wulu maama na wani balɔɔ tın, amu wú pa kuntu tu ji nıneeni digə wu ywe amu Ko Wɛ sɔŋɔ kum ni, yi o daa bá nuŋi da maŋa di maŋa. Amu wú daari a pupuni amu Ko Wɛ yiri dım di Di tu kum yiri dım kuntu tu yira ni. Wɛ tu kum kuntu mu yi Zeruzalem-dunɔ kulu na lagi ku nuŋi weyuu ni amu Ko Wɛ te ku ba tın. Amu ta wú pupuni amu yiri-duuri dım kuntu tu yira ni.

¹³ Nəncu maama nan kwaani o puri o zwa, si o cəgi Wɛ Joro kum na te kulu di Zezi kəncna bam tın.»

Kwərə kalu Zezi na pɛ Lawodise tiinə kəŋɔ kum tın

¹⁴ «Pupuni tənc n pa Wɛ tuntunɔ wulu na nii Zezi kəŋɔ kulu na wu Lawodise ni tın. Pupuni ni:

Taanı dıntu nuŋi wulu yiri na yi «Amina» yi o təkli Wɛ kwərə kam di cıga tın te mu. Wɛ na ki kulu maama tın de wuntu jıŋa mu.

¹⁵ Amu ye kulu maama abam na ki tın. Abam ba tɔgi amu di á wu maama, á nan bá yagi-ni di. Á ya na tɔgi cwəŋə didua, kuɔ ta lana ku gari á na tɔgi si maama tın. ¹⁶ Á nan na ba jigi wubun-dıdwi di amu tın, a lagi a vın abam, nıneeni kəncu na twi na-bulu o ni ni o yagi te tın mu. ¹⁷ Abam yəni á te ni, á yi nadunə mu kulukulu wu muri abam. Á nan wu lwarı ni á yi zura mu ŋwaŋa yıranı. Á nyi di loorə mu, yi yinigə jigi abam, yi á kwəri á yi lilwə. Á maa ta yi kalambwəəlu di. ¹⁸ Kuntu ŋwaani, ba-na amu te si á yəgi səbu-sıŋa kalu ba na wəgi mini ni yi ka nyuni tın. Kuntu mu wú pa á sunı á taá yi nadunə cıga cıga Wɛ yigə ni. Ba-na á yəgi gwar-pwəənu di amu tee ni á zu si ti kwəli á cavura yam, di yia tiu kulu á na wú di á yia ni si ya taa nai tın. ¹⁹ Amu na soe balu tın, a yəni a kaani-ba mu, yi a daari a varı ba zwa. Nan ləni-na á wuru á yagi kəmbalwaaru tım, si á daari á taá tɔgi Wɛ cwəŋə lanyıranı. ²⁰ Nii-na, amu zigi digə ni ni mu a kukəga. Wulu maama nan na ni amu kwərə yi o ba o puri cwəŋə o pa-ni tın, amu wú zu kuntu tu te, yi dı jəni daani dı di wudiu. ²¹ Wulu maama na wani balɔɔ tın, amu wú pa kuntu tu cwəŋə si o tɔgi o jəni amu paari jəŋə kam je ni,

nıneeni amu di na wani balɔɔ yi a tɔgi a jəni a Ko Wɛ paari jəŋə kam je ni te tın.

²² Nəncu maama nan kwaani o puri o zwa, si o cəgi Wɛ Joro kum na te kulu di Zezi kəncna bam tın.»

Zan yi na nɛ wəənu tılu Wɛ-sɔŋɔ ni tın

4 Kuntu kwaga ni amu daa na nɛ kulu a wəli da tın mu yi a nɛ digə ni mu na puri Wɛ-sɔŋɔ ni. A daa ma ni kwərə kalu ya na maŋi ka ŋəncı di amu tın, yi ka nyi di ba na tiini ba wui nabəncı te tın. Kwərə kam ma ta ka wı: «Diini n ba yoba seeni, si a bri nmu wəənu tılu na lagi ti ba ti ki tın.»

² Kwərə kam na tagi kuntu tın, Wɛ Joro kum ma da ku ba amu te di dam. Amu ma na paari jangɔŋɔ na zigi Wɛ-sɔŋɔ ni, yi a na wulu na je ku baŋa ni tın.

³ Wulu na je da tın maa tiini o nyuna, ni kandwa-ŋuna yalu na nyuni pılu pılu yi ya yiri yi Zasıri tın, di yalu na sunı cwen cwen yi ya yiri yi Sarduanı tın. Manlaa-taŋa maa kaagi paari jangɔŋɔ kum, yi ka nyuna nıneeni kandwa-ŋuna yalu na nyuni yi ya yiri yi Emerɔdi tın. ⁴ Jangwaanu fiinle-tına laan maa zigi ti gilimi paari jangɔŋɔ kum kuntu. Nakwa fiinle-bana maa je ti baŋa ni ba na zu gwar-pwəənu, yi ba daari ba pu səbu-sıŋa yipwi. ⁵ Pooni di sɔc ma nuŋi paari jangɔŋɔ kum na wu mɛ tın, ni dua na pıpıla ka baga ka wuuri te tın. Min-vuru turpɛ maa wu paari jangɔŋɔ kum yigə ni ti di bilim bilim. Tuntu mu bri Wɛ didɛera barpɛ bam na yi te tın. ⁶ Ku maa nyi di nınu mu tigi paari jangɔŋɔ kum yigə ni, yi ku nyuna ni niu na yi te tın.

Wəənu tına ti na ŋwi maa zigi ti gilimi paari jangɔŋɔ kum. Ti yigə di ti kwaga maama maa yi yia yıranı. ⁷ Dayigə woŋo kum ma nyi ni nyonɔ te. Kulu na ki tule tın maa nyi di nabala. Kulu na ki tıtı tın yigə maa nyi di nabiinu yigə te. Kulu na ki tına tın maa nyi di kalon-zɔŋɔ na jaani te tın.

⁸ Wəənu tım kuntu maama jigi vwana yardu yardu mu. Ti yira yam maama maa yi yia yıranı, ti yigə di ti kwaga maama. Wıa di tıtu maama ti ba dɔa, yi ti zuli Wɛ ti wı:

«Dam-fɔɔ Tu Baŋa-Wɛ mu yi wu-ponɔ tu, wu-ponɔ tu, wu-ponɔ tu.
O maŋi o wura pulim ni mu,
yi o ta wura zım
si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tın.»

⁹ Wəənu tına tılu na ŋwi tın yəni ti zuli wulu na je paari jangɔŋɔ kum baŋa ni tın, yi ti tee-o, yi ti kwəri ti ki-o le. Wuntu mu yi wulu na jigi ŋwıa si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tın. ¹⁰ Wəənu tım na yəni ti ki kuntu, nakwa fiinle-bana bam di yəni ba kuni doonə wulu wum o na je paari jangɔŋɔ kum baŋa ni tın yigə ni ba zul-o. Wuntu mu jigi ŋwıa si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tın. Ba ma daari ba puri ba səbu-sıŋa yipwi sum

ba tiŋi o paaru jangcəŋcə kum yigə ni ba ma zul-o, yi ba tɛ ba wɛ:

¹¹ «Dɔbam Yuutu Baŋa-Wɛ,
nmu sɛni n maŋi dɛ zulə dɛ tiə dɛ dam.
Bɛŋwaani nmu mu kɛ wəənu maama,
yi ku yi nmu wubuŋa mu laga yi n kɛ-ti,
yi n pa ti wura.»

Zezi Kriŋi na yi Wɛ Pəlbə wum tɛn mu wani təncə kum o puri

⁵ Amu laan ma na təncə ku na pri ku wu wulu wum na je paaru jangcəŋcə kum baŋa ni tɛn jazum ni. Təncə kum yigə dɛ ku kwaga maama pɔpɔni mu. Ba ma məəni ku ni dɛm dɛ maaru kuni bɔrɛ. ² A ma daari a na Wɛ maleka kalu na dana tɛn, yi ka təkɛ dɛ kwər-dia ka wɛ: «Wəncə mu yi sɛ o wani o dwani maaru tɛn na məəni təncə kum ni dɛm ni tɛn, sɛ o daari o puri-ku?»

³ Nəncə-nəncəncə təri Wɛ-səncə ni naa tɛga baŋa ni naa curu ni, o na wú wani o puri təncə kum sɛ o daari o karɛm-ku. ⁴ A wu ma tiini ku cəŋi dɛ ba na wu nɛ nəncəncə wulu na yi sɛ o puri təncə kum sɛ o daari o karɛm-ku tɛn. ⁵ Nakwa fiinle-bana bam wu didua ma ta dɛ amu o wɛ: «Yi pa n wu cəŋi. Nii, Zuda dwi tu wulu ba na bəi ni Zuda nyonjo yi o yi Pɛ Davidi naa tɛn mu wani o duna maama, yi wuntu yi sɛ o puri təncə kum ni maaru tɛrɛ tɛm.»

⁶ Amu daa ma na Pəlbə, o na zɛŋi paaru jangcəŋcə kum dɛ wəənu tɛna tɛn na ŋwi tɛn dɛ nakwa bam titari ni. O maa nɛni ni ba ya gu-o mu te. O jɛŋi nɛla yarɛ mu didaani yiə yarɛ. O yiə yarɛ yam mu bɛ Wɛ didɛera barɛ bam, yi bantu mu Wɛ tɛŋi lugu baŋa je sɛm maama ni.

⁷ Pəlbə wum laan ma vu wulu na je paaru jangcəŋcə kum baŋa ni tɛn te, o jonji təncə kum na wu o jazum ni tɛn. ⁸ O na jonji-ku kuntu tɛn, wəənu tɛna tɛn na ŋwi tɛn didaani nakwa fiinle-bana bam ma kuni doonə o yigə ni. Ba maama didua didua maa jɛŋi kəncə, yi ba ze səbu-sɛŋa zwi sɛ ni na su dɛ wəənu tɛn ba na zwe yi tɛ lwəm ywəənə tɛn. Lwəm dɛm kuntu mu bɛ Wɛ nəncəncə bam na wart-Dɛ te tɛn.

⁹ Ba ma daari ba leeni ləŋ-dɔŋa ba zuli Pəlbə wum ba wɛ:

«Nmu yi sɛ n jonji təncə kum,
sɛ n daari n dwani ku maaru tɛm.
Bɛŋwaani ba ya gu nmu,
yi nmu jana kam na nunji tɛn ŋwaani mu n mɛ n ŋwi nabiinə lwarum junɛ,
yi n jonji-ba n kɛ Wɛ jɛŋa ni.
Balu nmu na jonji tɛn nunji nabiinə dwi maama wuni,
dɛ taana dwi maama wuni,
dɛ tɛni dwi maama wuni,
dɛ je təri təri mu,

¹⁰ yi nmu pa ba tɛŋi ba dɛ paari,
yi ba zɛŋi dɛ Yuutu Wɛ yigə ni ba zuli-Dɛ.
Ba ma wú ta te nabiinə lugu baŋa ni.»

¹¹ Amu daa ma nii a na Wɛ malekə kəŋcə zanzan, yi a ni sɛ kwəri. Sɛ daga lanyɛrani, sɛ yi kuni murrə zanzan murrə yirrr mu. Sɛ maa zɛŋi sɛ gilimi paaru jangcəŋcə kum, didaani wəənu tɛna tɛn na ŋwi tɛn dɛ nakwa bam. ¹² Sɛ laan ma leeni baŋa baŋa sɛ wɛ:

«Pəlbə wum ba na gu tɛn sɛni o maŋi sɛ o jonji paaru dɛ dam dɛ nadunni dɛ swan dɛ baari,
ku wəli dɛ zulə dɛ tiə.»

¹³ Amu daa ma ni wəənu tɛn maama na wu Wɛ-səncə ni dɛ tɛn maama na wu lugu baŋa ni dɛ curu ni tɛn, ku wəli dɛ tɛn maama na wu na-fara wuni tɛn dɛ. Wəənu tɛn maama Wɛ na kɛ tɛn ma leeni tɛ wɛ:

«Wulu na je paaru jangcəŋcə kum baŋa ni tɛn dɛ Pəlbə wum maŋi dɛ paaru dɛ tiə dɛ zulə dɛ dam,
sɛ ku taa ve maŋa kalu na ba ti tɛn.»

¹⁴ Wəənu tɛna tɛn na ŋwi tɛn ma wɛ: «Amina, ku yi kuntu mu.» Ku daari nakwa bam ma kuni doonə ba zuli Wɛ.

Pəlbə wum na puli sɛ o puri təncə kum te tɛn

⁶ Amu daa ma nii a na Pəlbə wum laan na puli sɛ o puri təncə kum tɛn. O ma dwani dayigə maa kulu na məəni təncə kum ni dɛm tɛn. Amu ma ni wəənu tɛna tɛn na ŋwi tɛn didua kwərə na dwana ni dua na mumunə te tɛn, yi kwərə kam ta ka wɛ: «Ba yo.»

² Amu ma nii a na sisəŋ-pwəŋə. Wulu na dɔŋi ka baŋa ni tɛn maa ze tɛŋa. Ba ma pu paaru yipugə o yuu ni. O ma nunji dɛ dam, sɛ o vu o magi jara o wani.

³ Pəlbə wum daa ma dwani maa kulu na kɛ tɛn. A ma ni wəənu tɛna tɛn na ŋwi tɛn tɛn tu wum na tagi o wɛ: «Ba yo.»

⁴ Amu daa ma na sisəŋə kadoŋ ka na nunji, yi ka yi nasɛŋa muri muri. Wulu na dɔŋi ka baŋa ni tɛn ma jonji dam sɛ o ba o lɛ ywəəni lugu baŋa ni, sɛ nəncəncə bam taa magi jara ba gu daani. Ba ma kwe su-ləŋcə ba kɛ o jɛŋa ni.

⁵ Pəlbə wum daa ma dwani maa kulu na kɛ tɛn. A ma ni wəənu tɛna tɛn na ŋwi tɛn tɛn tu wum na tagi o wɛ: «Ba yo.» A ma nii a na sisəŋ-zwəənə. Wulu na dɔŋi ka baŋa ni tɛn maa ze luu kulu ba na maa maŋi duuni ba nii tɛn. ⁶ Amu ma ni dwani wəənu tɛna tɛn na ŋwi tɛn titari ni ni kwərə te ka wɛ:

«Ní ma n dɛ wuni ŋwɛ maama mu n yəŋi mɛna zɛŋ-biə yi didua yɛrani má,
yi n ta wú daari n kwe n dɛ wuni ŋwɛ maama dɛ mu n ma n yəŋi kamaana zɛŋ-bi sɛtə má má.

Ku daari ku na yi nugə dɛ sana,
yi danɛ tuntu səbu.»

⁷ Pəlbü wum daa ma dwanı maa kulu na kɪ tɪna tɪn. A ma ni wəənu tɪlu na ŋwɪ tɪn tɪna tu wum na tagɪ ku wɪ: «Ba yo.»

⁸ A ma nii a na sisəŋ-fufunu. Wulu na dɔɔɔ ka baŋa nɪ tɪn yɪrɪ mu yɪ Tuunɪ. Curu tɪtɪ maa tɔɔɔ o kwaga. Ba ma jonɔ dam sɪ ba vu lugu baŋa ba gu nɔɔna bana maama wunɪ nɔɔnu dɪdɪa. Ba jɪɔ dam sɪ ba pa nɔɔna kɪ jara ba gu daantɪ, yɪ baá pa kana dɪ gu badaara, sɪ yawuru dɪ gu badaara, yɪ ba daartɪ ba pa jwaanu dɪ gu nɔɔna badonnə.

⁹ Pəlbü wum laan daa ma dwanı maa kulu na kɪ tɪnu tɪn.

Amu ma na Wɛ kaanum bimbim dɪm, yɪ a na balu ba dɛɛn na gu Wɛ cwəŋə kam tɔɔɔm ŋwaanɪ tɪn jwəəru na wu dɪ tɛŋə nɪ. Ba dɛɛn gu bantu ba na kwaanɪ ba brɪ Wɛ cɪga kam tɪn ŋwaanɪ mu. ¹⁰ Ba ma ŋɔɔnɪ baŋa baŋa ba wɪ:

«Dam-fɔɔ Tu Baŋa-Wɛ,
nmu yɪ wu-pɔŋɔ tu mu dɪ cɪga tu.
Nmu lagɪ sɪ ku yɪ maŋa kɔɔ mu,
sɪ n dɪ balu na wu lugu baŋa nɪ tɪn taanɪ,
sɪ n daartɪ n pa balu na gu dɪbam tɪn na cam.»

¹¹ Ba laan ma kwe gwar-pwən-dɪdwaaru ba pa ba maama. Ba ma ta-ba ba wɪ: «Á taá wu yo á siə, sɪ á kɔɔ kum laan ba ku puli ku ti. Bɛŋwaanɪ á donnə ta daartɪ lugu baŋa nɪ, balu na maŋɪ sɪ ba wəli á kɔɔ kum wunɪ tɪn. Bantu yɪ balu dɪ na tɪŋɪ ba pa Wɛ tɪn mu, yɪ nɔɔna wú gu-ba nɪ ba na gu abam te tɪn.»

¹² A ma na Pəlbü wum daa na dwanı maa kulu na kɪ turdu tɪn.

Tɪga kam laan maa tiini ka sisiŋi.
Wɪa kam ma ji nazono tim tim nɪ gwar-zono te.
Cana kam ma tiini ka ji nasuŋu cwɛn cwɛn nɪ jana te.

¹³ Calɔwɪ sɪm ma siiri sɪ tɪl tɪga nɪ,
nɪ vu-dɪ na sugɪ kapɪra ku pa ya siiri te tɪn.

¹⁴ Weyuu kum ma pri ku kɛ,
nɪ ba na pri sara te tɪn.

Ku daartɪ lugu baŋa pweeru maama dɪ tɪga kalu maa-
ma na wu nɪnu tɪtarɪ nɪ tɪn ma fɔɔɔ tɪ tigə je nɪ.

¹⁵ Fuunɪ laan ma zu nɔɔna maama lugu bana nɪ, ku na yɪ pwa dɪ dɪdɛera dɪ pamaŋna yigə tiinə dɪ nadunə dɪ nɔɔn-kamunə, ku wəli dɪ gambɛ dɪ balu na te ba tɪtɪ tɪn maama. Ba maama laan ma duri ba vu ba səgi ba tɪtɪ pweeru wunɪ dɪ kandwa-gugwəəru wunɪ. ¹⁶ Ba laan ma loori kandwa yam dɪ pweeru tɪm ba na səgi tɪ wunɪ tɪn, sɪ tɪ tu ba baŋa nɪ tɪ kwəli-ba. Ba maa wɪ: «Kwəli-na dɪbam, sɪ wulu wum na je paartɪ yitɪŋu kum baŋa nɪ tɪn daa yɪ na dɪbam, sɪ Pəlbü wum ban-zɔɔnɪ kum yɪ za-
ŋɪ ku yɪ dɪbam. ¹⁷ Bɛŋwaanɪ dɛ dɪm yɪə sɪ ba banɪ zaŋɪ nabiinə baŋa nɪ, yɪ nɔɔn-kɔɔnu daa bá wanɪ o lu.»

Wɛ nɔɔna na jɪɔ Dl nyɪnyugu te tɪn

⁷ Kuntu na kɛ tɪn, a ma na Wɛ malesɪ sɪna na zɪɔ tɪga baŋa sapala yana yam nɪ. Malesɪ sɪm maa jɪɔ lugu baŋa vii kum maama, sɪ ku yɪ taa fuli ku pa je dɪ je tɪga baŋa nɪ naa nɪnu wunɪ, dɪ tweeru dɪ lugu baŋa nɪ.

² A daa ma na Wɛ maleka kadorɔ na nunɔi wa-puli je nɪ ka maa bɪna. Ka ma jɪɔ Nwɪa-Tu Baŋa-Wɛ nyɪnyugu, sɪ ka pa balu na yɪ Dl nɔɔna tɪn. Ka ma tɔɔnɪ dɪ kwər-dɪa ka ta dɪ Wɛ malesɪ sɪna sɪm, Wɛ na pɛ-sɪ dam sɪ sɪ wanɪ sɪ cɔɔɔ tɪga baŋa dɪ nɪnu kum tɪn, ka wɪ: ³ «Zɪɔ-na. Á ta yɪ cɔɔɔ tɪga baŋa naa nɪnu kum naa tweeru tɪm dɪ. Á cəgi sɪ dɪ ba dɪ kɪ balu na tɔɔɔ dɪ Tu Wɛ tɪn nyɪnyugu kum ba trə nɪ, sɪ dɪ daartɪ.»

⁴ Amu laan ma ni balu na jɪɔ Wɛ nyɪnyugu kum tɪn ni na ma te. Ku yɪ nɔɔna murrɪ bi dɪ fiinna-tɪna (144.000) mu jɪɔ Dl nyɪnyugu kum Yisrayelɪ tiinə dwi fugə-tɪle kum maama wunɪ. ⁵ Nɔɔna bam kuntu maa yɪ:

- nɔɔna murrɪ fugə-tɪle (12.000) Zuda dwi dɪm wunɪ,
- nɔɔna murrɪ fugə-tɪle (12.000) Ruban dwi dɪm wunɪ,
- nɔɔna murrɪ fugə-tɪle (12.000) Gadɪ dwi dɪm wunɪ,
- ⁶ nɔɔna murrɪ fugə-tɪle (12.000) Aseerɪ dwi dɪm wunɪ,
- nɔɔna murrɪ fugə-tɪle (12.000) Nefitali dwi dɪm wunɪ,
- nɔɔna murrɪ fugə-tɪle (12.000) Manasɪ dwi dɪm wunɪ,
- ⁷ nɔɔna murrɪ fugə-tɪle (12.000) Simeyon dwi dɪm wunɪ,
- nɔɔna murrɪ fugə-tɪle (12.000) Leevi dwi dɪm wunɪ,
- nɔɔna murrɪ fugə-tɪle (12.000) Yisakaartɪ dwi dɪm wunɪ,
- ⁸ nɔɔna murrɪ fugə-tɪle (12.000) Zabulɔn dwi dɪm wunɪ,
- nɔɔna murrɪ fugə-tɪle (12.000) Zuzefu dwi dɪm wunɪ,
- nɔɔna murrɪ fugə-tɪle (12.000) Benzamen dwi dɪm wunɪ.

Zan na nɛ kɔ-fɔɔ Wɛ-zɔɔnɪ nɪ te tɪn

⁹ Kuntu na kɛ tɪn, a ma daa na nɔɔn-kɔɔ, ku na tiini ku daga yɪ nɔɔn-kɔɔnɪ bá wanɪ nɔɔna bam o ga o ti. Nɔɔna bam kuntu nunɔi tɪnɪ dwi təri təri maama wunɪ, dɪ nabiinə dwi maama wunɪ, dɪ je təri təri, dɪ taana dwi maama wunɪ mu. Ba maa zɪɔ paartɪ jangɔɔnɪ kum dɪ Pəlbü wum yigə nɪ. Ba zu gwar-pwən-dɪdwaaru mu, yɪ ba daartɪ ba ze kuru-kɔɔnɪ ba jɪa nɪ. ¹⁰ Ba laan maa ŋɔɔnɪ baŋa baŋa dɪ kwər-dɪa ba wɪ:

«Dɪbam Tu Wɛ mu je paartɪ jangɔɔnɪ kum baŋa nɪ.
Dɪntu dɪ Pəlbü wum mu vri nɔɔna sutaanɪ jɪŋa nɪ ba yagɪ.»

¹¹ Wɛ malesi sum maama maa zigi si gilimi paari jangɔɔ kum di nakwa bam, didaani wəənu tina tulu na ŋwi tun. Si maama laan ma kuni doonə si cɔɔ si yuni tɔga ni si yɔɔ paari jangɔɔ kum si zuli Wɛ si wɛ:

¹² «Ku yi cɔga mu. Dibam Tu Wɛ maŋi di tiə di zulə di swan di le kəm,

ku wəli di paari di dam di baari,
si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tun. Amina.»

¹³ Kuntu na kɛ tun, nakwa bam didua ma bwe amu o wɛ: «Nɔɔna balu na zu gwar-pwən-dɔdwaaru tum tun yi bra mu? Ba nuŋi yən mu?»

¹⁴ A ma lər-o a wɛ: «Amu tu, ta n bri-ni, si nmu mu ye-ba.»

O laan ma ta o bri amu o wɛ: «Nɔɔna bantu mu yi balu na nuŋi can-kamunə wuni lugu baŋa ni tun. Ba zari ba gwaaru tum di Pəlbɔ wum jana kam mu yi ti puri cari cari. ¹⁵ Kuntu nan mu pɛ bantu ba ba zigi Wɛ paari jangɔɔ kum yigə ni, yi ba tuŋi ba pa-Dl wɛ di titi maama Dl sɔɔ kum ni. Wulu wum o na je paari jangɔɔ kum baŋa ni tun wú pa ba jəni o woro ni.

¹⁶ Kana daa bá fɔgi ka ja bantu.

Na-nyɔm di nan bá ja-ba.

Wɛ nan daa bá ja-ba,

naa funyugu.

¹⁷ Bɛŋwaanɔ Pəlbɔ wum o na wu paari jangɔɔ kum je sum titari ni tun wú ta nii ba baŋa ni ni nayru te.

O nan wú tɔgi ba yigə o ja-ba o vu o pa ba nyɔ na bu-li-yi dilu na paŋ wɛla tun wuni,
yi Wɛ wú guguni ba yi-na maama.»

Pəlbɔ wum na dwani maa kulu o ma kweeli tun

8 Pəlbɔ wum laan ma dwani maa kulu na ki turpe tun. Ku ma ki yiritititi Wɛ-sɔɔ ni mumaŋa funfun nɔnɛni luu cicoro te.

² A laan ma na malesi surpe sum si na zigi Wɛ yigə ni tun. Ba ma kwe nabwaanu turpe ba pa si maama.

³ Maleka kadoŋ laan ma ba ka zigi Wɛ kaanum bimbim dum tee ni, yi ka ze səbu-sɔŋa zɔŋ-tanlaŋa. Ba ma kwe wəənu zanzan tulu lwəm na ywənə tun ba ki maleka kam zɔŋa kam wuni, si ka wəli di Wɛ nɔɔna bam maa loro kum. Ba pɛ-ka kuntu, si ka kwe ka ja vu səbu-sɔŋa bimbim dum di na zigi paari jangɔɔ kum yigə ni tun mu ka zwe ka pa Wɛ. ⁴ Ka na kwe ka zwe kuntu tun, wəənu tum nyua kam maa tɔgi di Wɛ nɔɔna bam loro kum ka nuŋi maleka kam jɛ ni ka yɔɔ ka diini Wɛ te.

⁵ Maleka kam ma daari ka pɛ mini bimbim dum baŋa ni ka su zɔŋa kam ni. Ka laan ma kwe ka duli ka lo lugu baŋa ni. Ka na logi kuntu tun, dua ma pɔpɔlɔ yi ka baga ka wuurə. Sɔɔ ma tiini ku gaali, yi tɔga kam di sisinji.

Malesi sum na wugi si nabwaanu tum te tun

⁶ Malesi surpe sum maama laan ma ti si yigə, si si wu si nabwaanu tum. ⁷ Maleka kalu na yi dayigə tu tun ma

wu ka nabɔɔ kum. Ka na wugi-ku tun, du-kambana di mini di jana na gwaanɔ daani tun ma cuuri lugu baŋa ni. Lugu baŋa pɔɔrum kuni bitɔ wuni kuri bidwi ma di mini. Tweeru tum di pɔɔrum kuni bitɔ wuni kuri bidwi di ma di mini, di ga-lɛru maama.

⁸ Maleka kalu na saŋi tun di ma wu ka nabɔɔ kum. Ka na wugi kuntu tun, ba ma kwe wɔŋo, ku na nyl di pu-kamunu yi ku jɔgi mini, ba duli ba di lugu baŋa na-fara bam wuni. Na-fara bam pɔɔrum kuni bitɔ wuni kuri bidwi ma ji jana. ⁹ Wəənu tulu maama na ŋwi na wuni tun pɔɔrum kuni bitɔ wuni kuri bidwi ma ti, yi ba nabwəəru tum di pɔɔrum kuni bitɔ wuni kuri didua ma cɔgi.

¹⁰ Maleka kalu na ki sitɔ tun ma wu o nabɔɔ kum. Calcu-kamunu ka na jɔgi mini ni mɔɔli mini te tun laan ma nuŋi weyuu ni ka tu lugu baŋa bu-tuli sum pɔɔrum kuni bitɔ kuri bidwi wuni, di buli sum di wuni.

¹¹ Calcuva kam kuntu yiri mu Calcu-cɛa. Bwi sum kuntu na bam ma ji na-cɛera. Nɔɔna zanzan maa nyɔ-ba yi ba tua.

¹² Malesi sɔna tu wum di laan ma wu o nabɔɔ kum. Wɛla kam pɔɔrum kuni bitɔ wuni kuri bidwi ma cɔgi. Cana kam pɔɔrum kuni bitɔ wuni kuri bidwi di ma cɔgi, ku wəli di calcwi sum di kuntu. Kuntu ma pa ti maama pɔɔrum kuni bitɔ kum kuri bidwi yi lim. Kuntu ŋwaanɔ pooni ma daa təri de wuni pɔɔrum kuni bitɔ kuri bidwi wuni, wɛla di titi maama.

¹³ Amu laan ma nii a na kalon-zɔɔ na tiini ku jaani baŋa baŋa. A ma ni ku na tagi baŋa baŋa ku wɛ: «Lɛru! Lɛru! Lɛru lagɔ ti ba balu na zuuri lugu baŋa ni tun baŋa. Malesi sitɔ sɔlu na daari tun na wugi si nabwaanu tum si pa ti kwəri zaŋi, lɛru tum kuntu wú ba nabiinə baŋa.»

9 Maleka kalu na yi banu tu tun laan ma wu ka nabɔɔ kum. Amu ma na calcua na kwəri weyuu ni ka ba ka tu lugu baŋa ni. Ba ma kwe borbu ba pa-ka, si ka ma puri gonɔ-canlɔŋu kum ni dum. ² Ka na puri gonɔ kum ni dum tun, nyua maa yɔɔ ka pi ka nuŋi gonɔ kum wuni, ni mini na daga yi di jɔgi nyua te tun. Nyua kam ma nuŋi ka li wɛla kam di weyuu kum maa-ma. ³ Kayra laan ma nuŋi nyua kam wuni ka jagi tɔga baŋa je maama. Ka ma jonji dam si ka na dun-m, si ku taa wɔɛ ni nɔɔ na wɔɛ te tun. ⁴ Ba ma kaani kayra kam si ka yi cɔgi lugu baŋa gaaru di tweeru naa wɔɔru dwi maama, si ka daari ka yaari nɔɔna balu na ba jɔgi Wɛ nyɔnyugu kum ba trə ni tun yiranɔ. ⁵ Ba nan wu pɛ-ka cwəŋə si ka gu nɔɔna bam kuntu. Ku yi si ka pa nɔɔna bam yira mu taa wiirə, si ku vu ku yi canɔ sɔnu. Ba yira yam wú ta wiirə ni nɔɔna dunum na wiiri te tun mu. ⁶ Maŋa kam kuntu ni nɔɔna bam wú ta lagɔ si ba ti, yi tuuni bá ja-ba. Baá ta beeri tuuni, yi tuuni ba lagɔ-ba.

⁷ Kayra kam maa nyl di ba na wɔgi sise si si vu jara je te tun. Ka yuni nyl di ka pugi səbu-sɔŋa yipwi mu te. Ka yibiyə maa yi nɔnɛni nabiinə yibiyə na yi te tun.

⁸ Ka yuuywe maa nyl di kaana yuuywe te, yl ka yələ nyl di nywænu yələ te. ⁹ Kaytra kam nyɔɔna maa nyl di lupulwaru mu kwəli-ya te. Ka vwana yam wuurim dum maa ki sɔɔ zanzan, nɛnɛni sisəŋ-kɔɔɔ mu vai trəkooru si duri si maa ve jara je te. ¹⁰ Ka maa jɔɔ nabilə ni nwaanu nabilə te. Ka mai nabilə yam kuntu mu ka duni nɔɔna ni nɔɔɔ na duni te tun. Ka nabilə yam mu pai ka jɔɔ dam si ka wani ka yaari nɔɔna, si ba yira taa wiirə taan, si ku vu ku yi canɔ sɔnu. ¹¹ Kaytra kam maa jɔɔ pɛ o na nii ka baŋa ni. Wuntu mu yl maleka kalu na nii gɔŋ-canluŋu kum baŋa ni tun. Ka yiri di Zwifə tiinə taani mu yl Abadɔn. Ka yiri dum di Grɛki tiinə taani maa yl Apolijon. Yiri dum kuntu kuri mu yl Cɔɔɔ.

¹² Mu dayigə lɛru tum. Ku nan ta daari lɛru kuni bule mu.

¹³ Maleka kalu na ki sɔɔɔ tun laan ma wu ka nabɔnɔ kum. Amu ma ni kwərə na nunji səbu-sɔŋa bimbim dum na zɔɔ Wɛ yigə ni tun nyla yana yam wuni. ¹⁴ Kwərə kam ma ta di malesi sɔɔɔ tu wulu na ze nabɔnɔ kum tun ka wl: «Ve, n bwəli malesi sɔna sɔm ba na ləgə ba zɔɔ Efrati bu-kamunu kum ni ni tun n yagɔ.»

¹⁵ Maleka kam laan ma vu ka bwəli malesi sɔna sɔm ka yagɔ. Suntu ya maŋi si ti si yigə mu si ma cəgi maŋa kam kuntu nɔɔ, si ka ba ka yi. Si laan ma zaŋi si si vu si gu nabiinə pɔɔrum kuni bitɔ wuni kuri bidwl. ¹⁶ Amu ma lwarɔ malesi sɔna sɔm jara tiinə bam kɔɔ kum ni na mai te tun. Ku yl miliyɔɔru biə-yale mu (200.000.000), yl ba maama dɔɔ sise. ¹⁷ A ma na sise sɔm di si diinə bam na yl te tun. Sise diinə bam maama jɔɔ lu-pulwaru tɔlu ba na maa kwəli ba nyɔɔna ba ki jara tun mu. Luguru tum kuntu maa tiini ti suni ni mini na yl te tun. Tɔdaara maa yl nazom-pupweeru. Tɔdonnə di maa yl nasunnu ni sun-muni te. Sise sɔm yuni tum maa nyl ni nywænu yuni te. Mini di nyua maa nunji si niə ni. Ciribi dɔlu lwəm na dana tun di maa nunjə.

¹⁸ Wænu tum kuntu tɔɔ ma tu lugu baŋa nabiinə wuni, yl ti gu ba pɔɔrum kuni bitɔ wuni kuri bidwl. Ku nan yl mini dum di nyua kam di ciribi dum na nunji sise sɔm niə ni tun mu gu-ba. ¹⁹ Sise sɔm niə yam mu pai si jɔɔ dam, di si nabilə yam di. Si nabilə yam nyl di bɔsankwl mu te, yl ya jɔɔ yuni ya maa yaari nɔɔna.

²⁰ Nabiinə balu na daari yl wænu tum kuntu dam wu gu-ba tun nan wu sɛ si ba ləni ba wuru ba yagɔ wo-bal-waaru tɔlu ba wubɔŋa na lagɔ tun. Ba ta yɔɔɔ ba zuli sutaana mu, yl ba kwəri ba zuli wænu tɔlu ba titi na ki di ba ja tun, ku na yl jwənə yalu ba na mɛ səbu-sɔŋa naa səbu-pwənə naa can-na naa kandwa naa dɛ ba ma ki tun. Jwənə yam kuntu nan ba nai, yl ya kwəri ya ba ni, yl ya wart ya vu di. ²¹ Nɔɔna bam kuntu ma wu sɛ si ba ləni ba wu di ba nɔn-gura kam di ba liri kikiə yam. Ba ta ma wu yagɔ ba boorim kəm dum di ba ŋwɔɔni dum.

Zan na nɛ maleka kam na ze tɔn-balaŋa te tun

10 Amu daa ma nii a na Wɛ maleka kalu na dana tun. Ka ma nunji Wɛ-sɔɔɔ ni ka maa tuə. Ka mɛ kunkwænu mu ka ma kukwəri ka titi, yl manlaa-taŋa kɔkarɔ ka yuu ni. Ka yibiyə nyl di wɔa mu, yl ka nɛ sɔm nyl di min-vugu na yl te tun. ² Maleka kam maa ze tɔn-balaŋa kalu na puri tun ka jɔŋa ni. Ka ma cwi ka jazim naga na-fara bam baŋa ni. Ka daari ka cwi ka jagwiə naga kam tɔga baŋa ni. ³ Ka laan ma daari ka bagɔ baŋa baŋa, yl ka kwərə kam ki sɔɔ ni nyonɔ na suuri te tun. Maleka kam na bagɔ kuntu tun, dua di ma bagɔ kuni burpɛ. ⁴ Dua kam na bagɔ kuntu tun, amu maa lagɔ si a pupuni ka na tagɔ kulu tun a tiŋi. Amu laan ma ni kwərə na nɔɔni Wɛ-sɔɔɔ ni ka wl: «Ta n cum, yl zaŋi n pupuni dua kam na bagɔ ka ta kulu tun.»

⁵ Maleka kalu amu ya na maŋi a na ka na kwe ka naga ka nɔ na-fara bam baŋa ni yl ka nɔ kadonɔ tɔga baŋa ni tun laan ma zəŋi ka jazim jɔŋa wɛnɛ, ⁶⁻⁷ yl ka du di Wɛ yiri ka wl: «Ku daa bá daani si Wɛ wubɔŋa yalu ya na səgi yl DL maŋi DL ta di DL nijonɔnə bam tun laan ki, maŋa kalu maleka sɔɔɔ tu wum na wú wu ka nabɔnɔ kum tun.

Baŋa-Wɛ nan mu jɔɔ ŋwɔa si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tun.

Duntu mu ki wɛyuu di wænu tɔlu maama na wu ku wuni tun,

yl DL kwəri DL ki tɔga baŋa di ka wænu tum maama.

Duntu daa ta mu ki na-fara di wænu tɔlu maama na wu ba wuni tun.»

⁸ Maleka kam na tagɔ kuntu tun, amu daa ma joori a ni kwərə kalu ya na nɔɔni Wɛ-sɔɔɔ ni tun. Ka daa ma ta di amu ka wl: «Ve maleka kalu na zɔɔ na-fara bam baŋa ni di tɔga kam baŋa ni tun te, si n jonji tɔn-balaŋa kalu na puri ka wu ka jɔŋa ni tun.»

⁹ A ma vu a ta maleka kam si ka pa-ni tɔn-balaŋa kam. Ka ma ta-ni ka wl: «Jonji nɔɔ kum n di. Ku na wu nmu ni ni, kuú ta suna ni tuuru te. N nan na ligi-ku, ku laan wú ta cana mu n kana ni.»

¹⁰ Amu ma jonji tɔn-balaŋa kam maleka kam jɔŋa ni a di a ni ni. Ka maa suna ni tuuru te. Ku daari, amu na ligi-ka tun, ka ma ləni ka ji cam yiranɔ a kana ni. ¹¹ Ba laan ma ta ba brɔ-ni ba wl, amu daa ta maŋi si a tɔɔli Wɛ kwərə kam a brɔ wonɔ kulu na lagɔ ku ki lugu baŋa dwi tiinə zanzan wuni, dɔdaani tɔni zanzan di taana dwi zanzan tiinə di wuni, di ba pwa di wuni tun mu.

Wɛ maana tiinə bale na brɔ DL cɔga kam te tun

11 Ba laan ma kwe miu kulu ba na maa maŋi wænu tun ba pa-ni. Ba ma ta amu ba wl, a zaŋi a maŋi Wɛ-di-kamunu kum di ku kaanum bimbim dum a nii, si a daari a lwarɔ nɔɔna ni tite na wu Wɛ-di-kamunu kum wuni ba zuli-DL tun. ² Ba ma daari ba ta

amu, si a yi marj kunkəb kulu na wu pooni ni We-digə kam yigə ni tun, beŋwaan ba kwe je sum kuntu ba ki dwi-ge tiinə bam juŋa ni mu. Bantu nan mu wú ba ba taa kari tu kulu na yi We nyum tun wunt, ba nwan wəənu ba cəgi si ku vu ku yi can fiinna-sule (42). ³ We daa ma ta-ni DL w: «Amu lagı a tuŋi kəna bale mu si ba ba ba bri amu cıga kam. Bantu wú təkli amu kwərə kam si ku yi da muru di biə yale di fusırdı (1.260), yi baá zu gwar-zınzwara si ku bri ba na yaarı te tun.»

⁴ We maana tiinə bam kuntu mu bri Olivi tweeru tule tum, di min-zwəənu tule tulu na zigı dí Yuutu wulu na te lugu baŋa maama tun yigə ni. ⁵ Mini mu wú nunji ba niə ni di cəgi ba duna balu na kwaanı si ba ki-ba balırdı tun. Wulu maama na lagı si o ki-ba balırdı tun, baá gu-o kuntu dorj mu. ⁶ Bantu nan jıgi dam si ba ja weyuu kum, si dua daa yi ta nıa marja kam ba na wura ba təkli We kwərə kam tun. Ba nan daa ta jıgi dam si ba pa na ji jana. Ba ma ta jıgi dam si ba pa yaara dwi maama ba nabiinə baŋa marja kalu maama ba na lagı tun.

⁷ Ba na təkli We kwərə kam ba ti, varım wulu na zuuru gorj-canluŋu kum wunt tun laan wú nunji o ba o ja jara didaanı ba, yi o wanı-ba o gu. ⁸ O na gu-ba, ba yıra yam wú ta tigi pooni yigə ni tu kamunu kum wunt. Yıra yalu na bri tu kum kuntu kuri cıga cıga tun mu yi Sodəm di Ezipi. Ku yi dáanı mu ba jaanı ba Yuutu wum ba pa tuun-dagara baŋa ni ba gu.

⁹ Nəkna laan wú nunji tuıni dwi maama wunt, di nabiinə dwi maama wunt, di taana dwi maama wunt, di je təri təri, ba ba ba nii bantu yıra yam na tigi da tun.

Baá ta nii ba yıra yam si ku vu ku yi da yatı di cicoro, yi ba bá se si ba kwe-ba ba ki. ¹⁰ Balu na zuuru lugu baŋa ni tun wú ta jıgi wupolo di bantu bale tuıni dım. Ba ma wú ki kwəera, yi ba daarı ba paı-da pəera. Baá ta jıgi wupolo, We niŋorjə bam kuntu bale ya na yaarı nabiinə lugu baŋa ni di We taanı dım ba na ŋəkni tun ŋwaanı. ¹¹ Da yatı di cicoro kum na ke, We wú pa DL siun kulu na paı ŋwıa tun laan ba ku zu ba yıra yam, yi ba joori ba bi ba zarj. Fuıni ma wú tiini di ja balu maama na wú na-ba tun. ¹² We niŋorjə bam bale laan ma ni kwərə na ŋəkni We-əkjə ni ka w: «Diini-na á ba yo.»

Kunkorjə ma ba ku kwe-ba ku jıgi ku ma diini weyuu, yi ba duna bam zigı ba nii-ba. ¹³ Kantu marja kam ni nək, tıga baŋa maama wú tiini ka sisiŋi. Ku ma pa tu kum pəkri kuni fugə wunt kuri bıdwi cəgi maama. Tıga kam sisiŋim dım maa gu kəkna murr-tırpe (7.000). Fuıni ma wú ja kəkna balu na daarı tun, yi ba se ni Yuutu Baŋa-We mu tiini DL jıgi dam. ¹⁴ Mu ləeru tulu na ki bule tu tun. Ku nan ta daarı ləeru tulu na wú ki bıtu tu tun. Ti lagı ti ba lele mu.

Nabəkni kulu na wugi ku ma kweeli tun

¹⁵ Maleka kalu na yi surpe tu tun laan ma wu ka nabəkni kum. Kwəri ma ŋəkni We-əkjə ni baŋa baŋa si w: «Lugu baŋa paarı dım laan wu dí Yuutu We juŋa ni mu, di Krisi wum DL na tuŋi tun juŋa ni. Paarı dım kuntu wú ta wura si ku taa ve marja kalu na ba ti tun.»

¹⁶ Nakwa fiinle-bana bam ba na je We yigə ni ba paarı jangwaanı tum baŋa ni tun laan ma kuni doonə ba cəkli ba yuni tıga ni ba zuli We, ¹⁷ yi ba w:

«Dam-fırdı Tu Baŋa-We,
nmu marj n wura mu pulim ni,
yi n daa ta wura marja maama.
Dı ki nmu le,
di n laan na kwe n dam-fırdı kum
n ma n te lugu baŋa tun.

¹⁸ Dwi-ge tiinə balu na dal nmu kəkna tun tiini ba jıgi ban-əkjə di nmu.

Ku daarı lele kuntu nmu banı nan wú zarj di ba. Ku laan yi marja kalu nmu na wú di twa sarıya tun, yi nmu wú pa balu maama na se nmu tun na pəera. Ku na yi nmu niŋorjə bam di balu maama na yi nmu kəkna yi ba kwarı n yırı dım tun, ku na yi kək-kamunə naa nabwəəni di. Ku nan na yi balu na cəgi lugu baŋa tun, marja yiə si nmu laan cəgi-ba di.»

¹⁹ Ba na zuli We kuntu ba ti tun, We di-kamunu kulu na wu DL əkjə ni tun ni laan ma purı. We cullu tum na pupunı kandwa yıra ni ti tiŋi daka kalu wunt tun ma nai jaja. Dua laan maa pıpıla, yi ka bagı ka wuurə. Tıga ma sisiŋi, yi du-kambana tiini ya tuı zanzan.

Prənyorj-kunkagılı na zəli kaanı te tun

12 Wo-kunkagılı laan ma nunji weyuu ni. Amu ma na kaanı o na me wıa o kukwəri o tıti ni gırdı te. Cana maa wu o napra kuri ni. Ku daarı o ma pu yipugə kalu na jıgi calıcwı fugə-sule tun o yuu ni. ² Kaanı wum yi ka-puə mu, yi o pugə kam vri si o lu. Ku na cana tun, o ma kaası bagı bagı.

³ Wo-kunkagılı didorj daa ma nunji weyuu ni. Amu ma na prənyorj-kunkagılı, ku yi nasorjə mu yi ku jıgi yuni tırpe di nıya fugə. Yıpwı ma pu ku yuni tum maama baŋa ni. ⁴ Ku ma kwe ku nabılı ku ma varj calıcwı sum pəkri kuni bıtu wunt kuri bıdwi ku kwəri weyuu ni ku di tıga ni. Ku ma ba ku zigı kaanı wulu na lagı o lu tun yigə ni, si o na lugi bu wum, si ku kwe ku di. ⁵ Kaanı wum ma lu o bu wum, o yi bəkərə mu. Wuntu mu wú ta te lugu baŋa dwi tiinə maama di o dam. Kaanı wum na lugi kuntu tun, ba ma kwe bu wum ba ja vu We te, DL paarı yıtırjə kum na wu me tun. ⁶ Kaanı wum laan ma duri o vu kagua yuu, jəgə kalu We na marj DL kwe si DL pa-o tun. DL wú ta nii o baŋa ni je sum kuntu ni da muru di biə yale di fusırdı (1.260).

⁷Jara dɛɛn ma tu Wɛ-sɔ́kɔ́ nɛ. Wɛ malesɪ dɪdɛɛru wulu yɪrɪ na yɪ Misɛɛlɪ tɪn dɪdaani o kwaga malesɪ tiinɛ bam mu dɪ jara dɪ prɛnyonɔ́-kɪnkagɪlɪ dɪm dɪ dɪ kwaga malesɪ tiinɛ bam. ⁸Prɛnyonɔ́-kɪnkagɪlɪ dɪm ma wu wani jara yam. Ku dɪ ku kwaga malesɪ tiinɛ bam ma daa wu nɛ jɔ́ŋɔ́ je Wɛ-sɔ́kɔ́ nɛ. ⁹Ba ma zɛli-ku Wɛ-sɔ́kɔ́ nɛ ba dulɪ ba yaɣɪ lugu baɲa nɛ, dɪ ku kwaga malesɪ tiinɛ bam maama. Prɛnyonɔ́-kɪnkagɪlɪ dɪm kuntu mu yɪ bɪsankwɛla kalu na maɲɪ ka wura faɲa faɲa tɪn. Ka yɪrɪ nan mu yɪ Vwa-nyɪna pɛ, dɪ Sutaani, yɪ ka ganɪ lugu baɲa nɔ́kɔ́na maama.

¹⁰Amu laan ma ni kwɛr-dɪa na ɲkɔ́nɪ Wɛ-sɔ́kɔ́ nɛ ka wɪ: «Lele kuntu dɪbam Tu Wɛ vrɪ Dl nɔ́kɔ́na sutaani jɪɲa nɛ. Wɛ ma brɪ Dl dam dɪ Dl paari dɪm na yɪ te tɪn. Krisi wum Wɛ na tɪɲɪ tɪn dɪ ma brɪ Dl dam dɪm. Bɛɲwaani wulu na yɛni o ɲkɔ́nɪ o cɔ́ɣɪ dɪ ko-biɛ bam Wɛ yigɛ nɛ tɪn daa tɛrɛ. Wuntu mu yɛni o zɪɣɪ dɪ Tu Wɛ yigɛ nɛ o ɲkɔ́nɪ o cɔ́ɣɪ ba yigɛ tɪtɪ dɪ wɪa maama. Ba laan nan dɪ-o ba yaɣɪ. ¹¹Dɪ ko-biɛ bam nan wan-o Pɛlbu wum jana kam nɲɪɲim dɪm ɲwaani, dɪ ba na brɪ Wɛ cɪga kam tɪn ɲwaani mu. Ba ma sɛ sɪ ba kwe ba ɲwɛla ba ma lɛni tɔ́unɪ. ¹²Kuntu, abam balu maama na zuurɪ Wɛ-sɔ́kɔ́ nɛ tɪn, á taá jɪɣɪ wupolo. Ku daari, ku na yɪ lugu baɲa dɪ ku na-fara bam, lɛɛru wú ba abam baɲa, bɛɲwaani wwa-nyɪna pɛ wum tu abam te, yɪ o tiini o jɪɣɪ ban-zɔ́kɔ́ ɲanyɪrɪni, bɛɲwaani o ye nɛ o da yam gɛ fun mu.»

¹³Prɛnyonɔ́-kɪnkagɪlɪ dɪm na lwarɪ nɛ ba zɛli-ku ba yaɣɪ lugu baɲa nɛ tɪn, ku ma pɛ kaani wulu na lugu bɛkɛrɛ kam tɪn kwaga ku pu. ¹⁴Ba ma kwe kalonɔ́-zɔ́kɔ́ vwana yale ba pa kaani wum, sɪ o ma jaani wɛɛnɪ o vu o yɪ kagua kam yuu, jɔ́gɛ kalu o na maɲɪ sɪ o taa wura tɪn. Dáani mu Wɛ wú ta nii o baɲa nɛ bɪna yatɔ́ dɪ ci-coro, sɪ prɛnyonɔ́ kum daa yɪ zaɲɪ ku ja-o. ¹⁵Prɛnyonɔ́ kum ma twɪ na zanzan sɪ ba vu ba pɛ kaani wum ba ja viiri, nɛ bugɛ na na duri te tɪn. ¹⁶Tɪga kam ma zɛni kaani wum, yɪ ka purɪ ka ni ka nyɔ́ na balu maama prɛnyonɔ́ kum na twɪ tɪn. ¹⁷Ku ma pa ku banɪ tiini dɪ zaɲɪ dɪ kaani wum. Ku laan ma vu sɪ ku kɪ jara dɪ kaani wum dwi tiinɛ balu na daari tɪn. Bantu mu yɪ balu na sɛ Wɛ niɔ́ yam yɪ ba brɪ nɛ ba tɔ́ɣɪ Zezi cɪga kam tɪn. ¹⁸Prɛnyonɔ́-kɪnkagɪlɪ dɪm laan ma vu dɪ zɪɣɪ na-fara bam ni nɛ.

Varum wulu na nɲɪ tɪga na-fara wunɪ tɪn

13 Amu daa ma na varum wudonɔ́ o na nɲɪ na-fara wunɪ. O jɪɣɪ nyɪa fugɛ dɪ yuni tɪrɛ mu. O nyɪa yam maama baɲa maa jɪɣɪ yipwɪ. Ba ma pupunɪ yɪra yalu na twɪ Wɛ tɪn o yuni tum yɪra nɛ. ²Amu na nɛ varum wum tɪn, o nyɪ dɪ gweeru mu. O nɛ maa nyɪ dɪ faa nɛ, yɪ o ni nyɪ dɪ nyonɔ́ ni. Prɛnyonɔ́-kɪnkagɪlɪ dɪm laan ma kwe ku paari dɪm dɪ ku dam-fɔ́ɔ́ kum ku kɪ varum wum kuntu jɪɲa nɛ. ³O yuu kum didua maa tiini

ku pogili nɛ o ya lagɪ o tɪ mu te, yɪ ku laan ba ku je. Ku maa su nabiinɛ maama, yɪ ba tɔ́ɣɪ varum wum kuntu kwaga. ⁴Nɔ́kɔ́na maama maa kuni doonɛ ba zuli prɛnyonɔ́-kɪnkagɪlɪ dɪm, dɪ ku na kwe ku dam dɪm ku pa varum wum kuntu tɪn. Ba ma daari ba zuli varum wum dɪ, yɪ ba tɛ ba wɪ: «Nɔ́kɔ́nɔ́ tɛrɛ o na maɪ dɪ varum wum. Nɔ́kɔ́nɔ́-nɔ́kɔ́nɔ́ nan bá wani o kɪ jara did-o.»

⁵Ba ma pa varum wum cwɛɲɛ sɪ o ɲkɔ́nɪ kamunni o pa o tɪtɪ, yɪ o daari o twɪ Wɛ yɪrɪ. O ma jonɪ dam sɪ ku vu ku yɪ canɪ fiinna-sule (42). ⁶O ma puli o ɲkɔ́nɪ o gooni Wɛ, yɪ o twɪ Wɛ yɪrɪ dɪ Dl sɔ́kɔ́ kum, ku wɛli dɪ balu na zuurɪ Dl sɔ́kɔ́ kum nɛ tɪn. ⁷Varum wum ma kwɛri o jonɪ dam sɪ o kɪ jara dɪ Wɛ nɔ́kɔ́na bam, sɪ o wani-ba. O ma jonɪ dam sɪ o taa te lugu baɲa dwi tiinɛ maama, dɪ tɪunɪ dwi maama tiinɛ, dɪ taana dwi maama tiinɛ, dɪ je tɛri tɛri maama tiinɛ. ⁸Nɔ́kɔ́na balu maama na zuurɪ lugu baɲa nɛ tɪn wú ta zuli varum wum kuntu, ku na dai balu yɪra na pupunɪ ya tɪɲɪ ɲwɛla tɔ́kɔ́ kum wunɪ maɲa kam lugu baɲa daa ta na tɛrɛ tɪn yɪrɪni má mu bá zul-o. Ku nan yɪ Pɛlbu wum ba na gu tɪn mu te tɔ́kɔ́ kum kuntu.

⁹Nan purɪ-na á zwa sɪ á cɛɣɪ amu taani dɪm: ¹⁰Wulu maama na tu sɪ o duna ja-o ba kɪ ba na lagɪ te tɪn, baá ja kuntu tu mu, o bá lu. Wulu maama dɪ nan na tu sɪ ba ma su-zɔ́kɔ́ ba gu-o tɪn, baá ma-ku mu ba ma gu-o, o bá wani o lu. Kuntu ɲwaani Wɛ nɔ́kɔ́na bam maɲɪ sɪ ba ta wɔ́ pu-dɪa mu, sɪ ba daari ba kɪ ba wu-didua dɪ Wɛ.

Varum wulu na nɲɪ tɪga nɛ tɪn

¹¹Amu laan ma na varum wudonɔ́ o na nɲɪ tɪga nɛ. O jɪɣɪ nyɪa yale mu nɛ pibala nyɪa na yɪ te tɪn. O maa ɲkɔ́nɪ nɛ prɛnyonɔ́-kɪnkagɪlɪ dɪm na ɲkɔ́nɪ te tɪn.

¹²Dayigɛ varum wum ma pa-o wum dam-fɔ́ɔ́ kum sɪ o ma tɪɲɪ, yɪ o daari o zɪɣɪ o nii-o. O ma ma-dɪ o fun balu maama na zuurɪ lugu baɲa nɛ tɪn o pa ba zuli dayigɛ varum wulu yuu kum ya na pogili yɪ ku laan je tɪn.

¹³Varum bile tu wum kuntu ma tiini o kɪ wo-kɪnkagɪla yalu na dana tɪn. O ma pa mini nɲɪ weyuu nɛ dɪ ba tɪ-ga baɲa, yɪ nɔ́kɔ́na maama na-dɪ. ¹⁴O na nɛ cwɛɲɛ sɪ o kɪ wo-kɪnkagɪla yantu donɔ́ dayigɛ varum wum yigɛ nɛ tɪn, ku ma pa o wani o ganɪ nɔ́kɔ́na balu na zuurɪ lugu baɲa nɛ tɪn. O ma ta-ba sɪ ba mɔ́ kamɔ́ɣɔ́, sɪ ku taa nyɪ dɪ dayigɛ varum wulu ba na mɛ su-ɪkɔ́ ba zaɣɪ o yuu ba pogili yɪ o ta ɲwɪ tɪn. ¹⁵O ma daari o na cwɛɲɛ sɪ o kɪ siun kamɔ́ɣɔ́ kum kuntu wunɪ, sɪ ku taa ɲwɪ. O na kɪ kuntu tɪn, kamɔ́ɣɔ́ kum maa wai ku ɲkɔ́na, yɪ ku jɪɣɪ dam sɪ ku pa balu maama na vɪn sɪ ba zuli-ku tɪn tɪ.

¹⁶O ma pa nɔ́kɔ́na maama kɪ nyɪnyugu ba jazɪna nɛ naa ba trɛ nɛ, ku na yɪ nabwɛnɛ dɪ nɔ́n-kamunɛ, naa nadunɛ dɪ yinigɛ tiinɛ, ku wɛli dɪ gamɛ dɪ balu na te ba tɪtɪ tɪn dɪ. ¹⁷Nɔ́kɔ́nɔ́ na ba jɪɣɪ nyɪnyugu kum kuntu, o bá wani o yɛɣɪ wonɔ́ naa o kwe wonɔ́ o yɛɣɪ.

Nyynyugu kum kuntu nan mu bri varum wum yuri dım, naa nimoro kulu na bri o yuri dım tın.

¹⁸ Yo seeni ku maŋı sı n ta n jıgı swan mu. Wulu na buŋı lanyıranı tın, oó wanı o lwarı varum wum nimoro kum kuri na yı te tın. Nimoro kum bri nabiinu yuri mu. Ku nan yı biə yardu dı fusrdu bardu mu (666).

Pəlbı wum dı o nəkna bam

14 Amu laan ma nii a na Pəlbı wum o na zıgı Siyən piu kum yuu nı. Nəkna murrı bi dı fiinna-tına tım (144.000) maa tıgı ba wu o tee nı, yı Pəlbı wum yuri dım dı o ko yuri pupunı ba trə nı. ² A ma ni kwərə na ɣəkni Wε-zəkı nı. Ka maa dwana nıneenı na-fara na wuurə yı dua bağı te tın, yı ka nyı dı kwan-magna na mağı ba kwaanu te tın. ³ Nən-kəgı kum maa zıgı ku yəkı Wε paarı jangəkı kum dı wəənu tına tılu na ɣwı tın dı nakwa bam. Ba maa leeni ləŋ-duŋa kalu nək-nəknu na bá wanı o zaası-ka tın, ku na dai nəkna murrı bi dı fiinna-tına tım yıranı (144.000). Bantu mu yı balu Zezi na ɣwı ba lwarım jınlı lugu baŋa nabiinə maama wunı tın. ⁴ Bantu nan mu cıgı ba tıtu dı wo-dı-gıru kəm, yı ba wu kı boorım. Bantu yəni ba tıgı Pəlbı wum kwaga mu ba ve je sılu maama o na wú vu tın. Zezi mu ɣwı ba lwarım jınlı nabiinə maama wunı, sı bantu da yıgə ba ji Wε nəkna dı Pəlbı wum dı nəkna. ⁵ Bantu nan wu fıgı ba fı vwan. Ba ba jıgı tusım.

Wε malesı sıtə na tağı wəənu tılu tın

⁶ Amu laan ma na maleka kadoŋ ka na jaanı weyyu nı. Ka maa jıgı Wε kwər-ywəŋə kalu na ba luri maŋa dı maŋa tın ka təkı ka bri balu na zuurı lugu baŋa nı tın, ku na yı je təri təri wunı, dı nabiinə dwi maama, dı taana dwi maama tiinə, dı tınlı dwi maama tiinə.

⁷ Ka maa ɣəkni dı kwər-dıa ka wı: «Kwarı-na Wε, sı á daarı á taá pa-Dı zulə, beŋwaanı maŋa kam yıə sı Dı dı nabiinə sarıya. Nan kuni-na doonə á zuli Wε dılu na kı weyyu dı tıga baŋa dı na-fara dıdaanı bulı tın.»

⁸ Maleka kadoŋ ma sarı ka kwaga, yı ka te ka wı: «Tu-kamunu kulu yuri na yı Babilonı tın tua. Ku tu ku ti. Kuntu deen mu yəni ku pa nabiinə dwi maama tıgı ba kı ku boorım kikiə yam, nı ba na nyıgı sa-deera ba su te tın.»

⁹ Maleka kalu na kı sıtə tın dı daa ma sarı, yı ka te dı kwər-dıa ka wı: «Nəkna balu maama na zuli varım wum dı o kaməgı kum yı ba daarı ba jıgı o nyynyugu kum ba trə nı naa ba jıŋa nı tın, ¹⁰ Wε ban-zəkı kum wú ba bantu baŋa, nıneenı ba logı sa-deera balu na wu pugı tın mu ba su zıŋa ba pa ba nyı ba su te. Balu maama na se varım wum kuntu tın, mini dı ciribi mu wú di-ba ku pa ba na cam zanzan. Baá yaarı kuntu Wε malesı sım yıgə nı dı Pəlbı wum yıgə nı mu. ¹¹ Mini

dım wú ta di-ba yı ku paı nyua zaŋı taan, baá yaarı sı ku taa ve maŋa kalu na ba ti tın. Balu maama na zuli varım wum dı o kaməgı kum tın, dı balu maama na jıgı nyynyugu kulu na bri o yuri dım tın, ba bá na siun wıa dı tıtu maama.»

¹² Kuntu ɣwaanı balu maama na yı Wε nəkna yı ba se Dı niə yam yı ba kı ba wu-dıdua dı Zezi tın maŋı sı ba zıgı dı pu-dıa mu.

¹³ Amu laan ma ni kwərə na ɣəkni Wε-zəkı nı ka wı: «Nan pupunı tıntu: Ku na zıgı zım sı ku taa ve tın, balu na se dı Yuutu wum yı ba ba ba ti tın wú ta jıgı yu-yoŋo.»

Wε joro kum ma ləri ku wı: «Ku yı cıga mu. Bantu wú sin dı ba tıtuŋ-ceera yam, beŋwaanı ba kəm-laaru mu wú ta tıgı-ba.»

Wε sarıya maŋa kam na yı te tın

¹⁴ Amu laan ma nii a na kunkoŋo ku yı napoŋo, yı wulu na nyı dı nabiin-bu tın je ku baŋa nı. Səbu-sıŋa yıpuğə ma pu o yuu nı, yı o daarı o ze sukəwı kulu na jıgı ni tın. ¹⁵ Maleka kadoŋ daa ma nuŋı Wε di-kamunu kum wunı. Ka təkı baŋa baŋa ka ta dı wulu na je kunkoŋo kum baŋa nı tın ka wı: «Lugu baŋa faa kum laan bıgı ku ti. Ma n sukəwı kum n ma n gwe faa kum, sı ku maŋa kam yıə.» ¹⁶ Wulu na je kunkoŋo kum baŋa nı tın laan ma wuvuŋı o sukəwı kum lugu baŋa nı o ma gwe faa kum.

¹⁷ Amu daa ma na maleka kadoŋ na nuŋı Wε-zəkı di-kamunu kum wunı, yı ka dı jıgı sukəwı kulu na jıgı ni tın. ¹⁸ Maleka kalu dı na nii mini baŋa nı tın ma nuŋı Wε kaanım bimbim dım nı, ka təkı dı kwər-dıa ka ta dı maleka kalu na ze sukəwı kum tın ka wı: «Ma n sukəwı kum n ma n gwəri tiu-biə balu ba na maa kı sana tın, sı lugu baŋa tiu-biə bam kuntu laan bıgı ba ti.»

¹⁹ Maleka kam laan ma ma ka sukəwı kum ka ba maa gwəri lugu baŋa tiu-biə bam. Ka ma kwe-ba ka dı kazı-zəkı wunı sı ka te, sı ku bri Wε ban-zəkı na wú ba nabiinə baŋa te tın. ²⁰ Kazıgı kum zıgı tıu kum daa nı mu. Ba maa te tiu-biə bam ku wunı sı ba nyua kam taa nuŋə. Ba nyua kam kuntu yı jana mu. Jana kam ma nuŋı ka peeli tıga ka duri ka vu nıneenı kilometra biə-yatı (300), yı ka na luunə te tın, sısəŋə na zıga ka wunı, ka yuu yıranı mu wú ta nal pooni nı.

Maleı sırpə na jaanı yaara dwi təri təri sı ba lugu baŋa te tın

15 Amu laan ma na wo-kunkagılı dıdoŋ weyyu nı, dı na tiini dı dana yı dı ba jıgı doŋ. A ma na Wε malesı sırpə, sı dıdua dıdua jıgı yaara dwi təri təri mu, sı sı pa ya ja nəkna. Yaara yarpə yam kuntu mu lagı ya ma kweeli, beŋwaanı yantu na kı ya ti, Wε ban-zəkı kum laan wú ti. ² Amu ma daarı a na woŋo ku na nyı dı nıwı. Ku maa nyuuna nı niu na nyınlı te tın, yı ku nyı

ni ku gwaanı dı mini mu te. Amu ta ma na balu na want varım wum dı o kaməgə kum ku wəli dı o yırı dım nimoro kum dam dım tın. Ba zıgı nınu kulu na nyuuna lanyıranı tın ni ni, yı ba ze kwaanu tulu Wε na pε-ba tın. ³ Ba maa leeni ləngə kalu na yı Wε tınturınu Moyisi ləngə dı Pəlbı wum ləngə tın. Ba ma leeni ba zuli Wε ba wı:

«Dam-fərk Tu Baŋa-Wε,
nmu tıtıŋa yam tiini ya yı tıtıŋ-kamunə,
ya ba jıgı doŋ.
Lugu maama Pε,
nmu cwe sım yəkrı lanyıranı,
sı təgı cıga.

⁴ Yuutu Baŋa-Wε,
nəkn-nəknı tərə o na bá kwarı nmu.
Nəknə maama nan wú ta zuli nmu yırı dım.
Nmu yıranı mu yı wu-porŋo tu cıga cıga.
Lugu baŋa dwi maama tiinə wú ba ba kuni doonə
nmu yigə ni ba zuli-m,
beŋwaanı nəknə maama wú na nmu tıtıŋa yam na
jıgı cıga te tın.»

⁵ Kuntu kwaga ni amu ma na Wε-zəŋg digə kam ni na purı, yı ka yigə digə kam ni dı purı. ⁶ Wε malesı sırpε sım sı na jıgı yaara dwi təri təri kuni burpε tın ma nıŋı digə kam wunı. Sı ma zu gwar-pwəənu tulu na tiini tı nyuunı tın, yı sı daarı sı və səbu-sıŋa kili sı nyəknə ni. ⁷ Wəənu tına tulu na ŋwı tın dıdu laan ma zaŋı ku kwe səbu-sıŋa zwı sırpε ku pa malesı sırpε sım. Zwı sım kuntu nan mu su dı Wε ban-zəŋg kum. Dıntu nan mu jıgı ŋwıa sı ku taa ve maŋa kalu na ba ti tın. ⁸ Wε dam dım dı Dl paarı-zulə yam ma pa nyua nıŋı ka su Dl digə kam ni maama. Nyua kam ma pa nəkn-nəknı warı digə kam wu o zu, sı ku taa ve maŋa kam malesı sırpε sım na wú pa yaara kuni burpε kum na wú ba ku kı ku ti tın.

Baŋa-Wε ban-zəŋg kum na wú ba te tın

16 Amu laan ma ni kwər-dıa na ŋəknı baŋa baŋa Wε digə kam wunı ka ta dı Wε malesı sırpε sım ka wı: «Kwe-na zwı sırpε sılu Wε ban-zəŋg kum na wu sı wunı tın á ja vu á lo á yagı lugu baŋa ni.»

² Dayigə maleka kam ma kwe ka zıŋa kam ka ja vu ka lo ka yagı lugu baŋa ni. Ka na logı kuntu tın, ŋwan-cεera ma ja balu na jıgı varım wum nyınyugu kum yı ba zuli o kaməgə kum tın.

³ Maleka kalu na sarı tın ma lo ka zıŋa kam ka yagı na-fara bam wunı. Na bam ma ji ni tu jana na yı te tın. Woŋo kulu maama na zuurı na-fara bam wunı tın ma tı.

⁴ Malesı sıtə tu wum ma lo o zıŋa kam o yagı bu-tulı sım wunı dı bulı sım dı wunı. Na bam ma ji jana.

⁵ Amu ma ni Wε maleka kalu na nii bwi sım baŋa ni tın na wı:

«Wu-porŋo Tu Baŋa-Wε,
nmu maŋı n wura pulım ni mu,
yı n daa n ta wura maŋa maama,
nmu kı cıga dı n na vaŋı ba zwa te tın.

⁶ Beŋwaanı bantu mu gu n nəknə bam dı n nıŋorŋə bam ba pa ba jana nıŋı.

Kuntu mu nmu laan pε na ji jana sı ba dı nyə.
Mu kulu na maŋı dı ba kəm dım tın.»

⁷ Amu ma daarı a ni kwərə kadoŋ na ŋəknı Wε kaanım bimbim dım tee ni ka wı:

«Dam-fərk Tu Baŋa-Wε,
nmu sarıya yam yəkrı lanyıranı,
yı ya təgı cıga mu.»

⁸ Maleka kalu na kı suna tın ma kwe ka zıŋa kam ka lo ka yagı wıa kam yıra ni. Wıa kam ma jorŋı dam sı ka pa ka wulım dım baanı nəknə. ⁹ Ka wulım dım na tiini dı baanı nəknə bam kuntu tın, ba ma ŋəknı ba twı Wε yırı dı Dl na pε yaara yam kuntu ja-ba tın. Ba nan wu ləni ba wu dı ba kikiə yam sı ba daarı ba zuli Wε.

¹⁰ Maleka kalu na kı sını tın ma lo ka zıŋa kam varım wum paarı jangəŋg kum baŋa ni. Lim ma ba dı li varım wum paarı dım jəgə kam maama. Nəknə ma dunı ba yələ dı ba yaara yam. ¹¹ Ba ma ŋəknı ba twı Baŋa-Wε ba yıra ŋwana yam dı ba yaara yam ŋwaanı. Ba nan daa ta wu ləni ba wu dı ba kikiə yam.

¹² Maleka kalu na kı sırdı tın ma lo ka zıŋa kam ka yagı bu-zaŋa kalu yırı na yı Efratı tın wunı. Ka na bam ma wı, yı ku daarı cwəŋə ku pa pwa balu na nıŋı wapuli jəgə ni tın sı ba want ba bε. ¹³ Amu ma daarı a na cıciribiə batə, ba nyı dı yoorə te. Ba dıdua ma nıŋı prənyorŋ-kunkagı dım ni ni. Wudoŋ dı ma nıŋı varım wum ni ni, yı dıdua kam dı nıŋı varım wulu na pa o yı Wε nıŋorŋu yı o yagı o daı tın ni ni. ¹⁴ Cıciribiə bam kuntu yı sutaanı nəknə mu yı ba wı ba kı wo-kınk-agıla. Ba ma zaŋı ba vu lugu baŋa pwa bam maama te, sı ba maama la daanı ba ti ba yigə ba kı jara dı Dam-fərk Tu Baŋa-Wε Dl de kamunu kum de ni.

¹⁵ Amu laan ma ni Zezi na ŋəknı o wı: «Cəgi-na. A lagı a ba ni ŋwınu na darı o ba te tın mu. Wulu na fıgı o cı o tıttı tın wú ta jıgı yu-yorŋo. Wulu na zu o gwaaru yı o yırı tın, amu na tuə, cavıra bá ja-o nəknə yigə ni o na bá ta yı kalambolo tın ŋwaanı.»

¹⁶ Cıciribiə batə bam ma pa lugu baŋa pwa bam la daanı jəgə kadoŋ ni. Ba maa bə jəgə kam kuntu dı Zwifə tiinə taanı ba wı, Amagıdın.

¹⁷ Maleka kalu na kı sırpε tın laan ma lo ka zıŋa kam viı wunı. Kwər-dıa laan ma ŋəknı Wε digə kam paarı jangəŋg kum jəgə kam ni ka wı: «Ku kı ku ti.» ¹⁸ Ka na tagı kuntu tın, dua maa pıpıltı ka bagı ka wuurə. Səw ma tiini ku gaalı, yı tıga kam dı sısıŋə. Tıga kam na tiini ka sısıŋı te tın ba jıgı doŋ. Ku na pulı maŋa kalu Wε na kı nabiinə tın, tıga ta maŋı ka wu sısıŋı kuntu doŋ. ¹⁹ Tu-kamunu kulu yırı na yı Babilnı tın ma yarı kuni bıttı ku cəgı. Lugu baŋa dwi tiinə tınu dım maama ma

cɔgi. Wɛ ma wu swe tu-kamunu Babilɔni ni ni yi DL waari-ku. DL ban-zɔɔɔ kum ma tiini ku ba tu kum baɲa, nɪnɛni DL logi sa-dɛera mu DL su zɔɲa DL pa ku nyc ku su te. ²⁰ Tɔga kalu maama na wu na-fara titari ni tun ma fɔɔri ka tigə je ni, yi pweeru tum di je, ba daa ba na-ti. ²¹ Du-kamban-kamunə na duunə ni luuru te tun maa nunji wɛyuu ni ya tuɪ nɔɔna baɲa ni. Nɔɔna bam ma nɔɔni ba twɪ Wɛ, du-kambana yam na pɛ ba na yaara zanzan tun nɔwaani.

Ka-boro na dɔgi varum te tun

17 Malestɪ sɪrpe sɪlu na jɔgi zwɪ sɪrpe sɪm tun didua ma ba ka ta di amu ka wɪ: «Ba, sɪ a bri-m Wɛ na lagi DL pa ka-bor-zɔɔɔ kum na cam te. Ka-boro kum kuntu mu maa bri tu kulu na lɔgi bwi zanzan ni ni tun. ² Lugu baɲa pwa bam yəni ba kɪ boorim di kuntu mu. Balu na zuuru lugu baɲa ni tun maa tiini ba kɪ boorim di ku, ni nɔɔni na nycɔgi sana o bugi te tun.»

³ Wɛ Joro kum ma ba amu te di dam, Wɛ maleka kam ma ja-ni ka vu kagua yuu. Je sɪm kuntu ni mu amu nɛ kaani o dɔgi varum na yi nasunɔ cwɛn cwɛn tun baɲa ni, yi yɪra yalu na twɪ Wɛ tun pupuni varum wum yɪra ni. O maa jɔgi yuni tɪrpe di nyla fugə. ⁴ Kaani wum ma zu gwaaru tɪlu na yi nasun-pupweeru di nasunnu cwɛn cwɛn tun. O yɪra maa jɔgi wəənu zanzan ti na nyɪna, ti yi sɛbu-sɪɲa di kandwa-nɔna mu. O ma ze sɛbu-sɪɲa zɔɲa, yi ka ni su di wo-zɔɔna yalu na bri o boorim kikiə yam. ⁵ Ba ma pupuni yɪri didu kuri na ba lwarɪ jaja tun o tri ni, yi di wɪ:

«Babilɔni kulu na yi tu-kamunu tun mu yi ka-bwəəru maama nu, di lugu baɲa wo-zɔɔna maama nu.»

⁶ Amu nɛ ni kaani wum nycɔgi Wɛ nɔɔna balu ba na gu Zezi cɔga kam nɔwaani tun jana mu o su, ni o nycɔgi sana mu o bugi te.

Amu na nɛ-o kuntu tun, ku ma tiini ku su-ni. ⁷ Maleka kam ma bwe-ni ka wɪ: «Ku su nmu sɪ bɛɛ mu? Ku na yi varum wulu na jɔgi yuni tɪrpe tum di nyla fugə kam tun, di kaani wulu na dɔgi o baɲa ni tun, amu wú pa n lwarɪ ba kuri na yi te tun. ⁸ Varum wulu nmu na nɛ tun ya nɔwɪ mu, o nan daa tərə. Ku daari sɪ o nunji gɔɲ-canlunɔ kum wuni mu, sɪ o laan vu o cɔgum jəgə. Ku na yi balu na zuuru lugu baɲa ni yi ba yɪra maɲi ya wu pupuni ya tinji Wɛ nɔwɪa tɔɔ kum wuni maɲa kam lugu baɲa ta na tərə tun, ba na nɛ varum wum, kuú su ba maama. Bɛnɔwaani o dɛen ya nɔwɪ mu, o nan daa tərə. O nan wú joori o ba o nunji nabiinə yigə ni.

⁹ Nmu nan maɲi sɪ n ta n jɔgi wubunɔ mu di swan, sɪ n wanɪ n lwarɪ wəənu tuntu kuri. Varum wum yuni tɪrpe tum bri pweeru tɪrpe mu. Tuntu mu yi pweeru tɪlu kaani wum na je ti baɲa ni tun. Yuni tɪrpe tum di bri pwa barpe wono mu. ¹⁰ Pwa bam kuntu banu maɲi ba tu mu. Ba didua mu wura lele. Wulu na kweeli tun ta

wu tu. O na tuə, o paari dɪm bá daani zanzan. ¹¹ Varum wulu ya na nɔwɪ yi o laan daa tərə tun bri pɛ wulu na kɪ ba wuni nana tun mu. Wuntu yi pwa barpe balu na de yigə tun wu nɔɔni mu. O nan na tuə, o di laan wú vu o cɔgum jəgə.

¹² Nyla fugə yalu nmu na nɛ tun bri pwa fugə mu. Pwa bam kuntu ta wu jonji ba paari dɪm. Ba nan wú ba ba jonji dam, sɪ ba tɔgi di varum wum ba taa te nɔɔna sɪ ku maɲi di maɲa funfun yɪranɪ. ¹³ Pwa fugə kam maama jɔgi wubunɔ didua mu. Ba ma wú kwe ba dam maama ba kɪ varum wum jɪɲa ni. ¹⁴ Ba ma wú kɪ jara di Pɛlbu wum. Pɛlbu wum nan wú wanɪ-ba, o na yi wulu na yi yum tiinə maama Yuutu di pwa maama Pɛ tun nɔwaani. Balu na tɔgi di wuntu yi ba wanɪ jara yam tun mu yi balu o na maɲi o kuri sɪ ba taa yi o nɔɔna tun. Bantu mu tɔg-o di cɔga.»

¹⁵ Maleka kam daa ma ta di amu ka wɪ: «Ku na yi bwi sɪlu nmu na nɛ yi ka-boro kum je da tun, sɪ bri lugu baɲa tɪni dwi maama di di nɔn-biə bam maama, ba na zuuru je dwi təri təri yi ba nɔɔni taana dwi təri təri tun mu. ¹⁶ Nyla fugə yalu nmu na nɛ tun di varum wum tɪti wú ta culi ka-boro kum. Ba nan wú vɪri o wəənu tum maama o tee ni ba daar-o kalambolo, yi ba di o ya-nwana yam, ba daari ba zwe-o di mini. ¹⁷ Baá cɔg-o, bɛnɔwaani Wɛ maɲi DL pa ba wubunɔ yi kuntu mu. Ku yi Wɛ mu lagi sɪ ba kɪ ni-dɪdwɪ ba kɪ ba dam maama varum wum jɪɲa ni. Ku jɔgi sɪ ku taa yi kuntu mu, sɪ ku vu ku yi maɲa kalu Wɛ taani dɪm na tagi kulu tun na wú sɪni ku ba ku kɪ tun. ¹⁸ Ku daari kaani wulu nmu na nɛ yi o yi ka-boro tun mu yi tu-kamunu kulu na te lugu baɲa pwa bam maama tun.»

Tu-kamunu Babilɔni na cɔgi te tun

18 Maleka kam na tagi kuntu ka ti tun, amu ma na maleka kadoɲ na nunji Wɛ-sɔɔɔ ni ka maa bunɪ lugu baɲa. Ka maa jɔgi dam, yi ka tiini ka nyɪna ka pa pooni zəɲi lugu baɲa maama ni. ² Ka ma tɔɔli baɲa baɲa di kwər-dɪa ka wɪ:

«Tu-kamunu kulu yɪri na yi Babilɔni tun tua.

Ku tu ku ti.

Tɪlu kum laan jigi ciciri-balwaaru jəgə mu, yi ciciri-zɔɔna dwi maama zuuru da.

Zunə balu nɔɔna na culi yi ba ba lai tun dwi maama laan zuuru dáani mu.

³ Lugu baɲa dwi maama ma tu tɪlu kum kuntu boorim cwe sɪm wuni,

ni ba nycɔgi ku sa-dɛera mu ba su te.

Lugu baɲa pwa bam ma tɔgi ba kɪ boorim di ku.

Lugu baɲa pipimpiinə ma tiini ba ji nadunə tu kum kuntu nɔwaani,

bɛnɔwaani ku nɔɔna bam soe sɪ ba taa cɔgi sɛbu zanzan.»

⁴ Amu laan ma ni kwərə kadoŋ na ŋɔɔɔ Wɛ-ɔɔɔɔ ni ka wɛ:

«Amu ɔɔɔɔ-ba,
nɔɔɔ-na tɔ kum wɔni,
sɪ á yɪ tɔɔɔ ku wo-balwaaru cwe sɔm,
sɪ á yɪ tɔɔɔ á na ku cam dɔm.

⁵ Bɛɔɔɔɔni ku wo-balwaaru tɔm daga zanzan,
tɪ danɔ da-baɔa ni tɪ yɪ wɛyuu.

Wɛ nan ye ku kəm-lwaanu tɔm maama ni ni.

⁶ Cɔɔɔ-na tɔ kum sɪ ku maɔɔ dɪ kuntu na cɔɔɔ ɔɔɔɔ badonnə te tɔn.

Pa-na ku cɛ ku yɪra ni sɪ ku dwəni ku na pɛ ku cɛ ɔɔɔ-na yɪra ni te tɔn.

Fɪ-na-ku sɪ ku nɔɔ sa-dɛɛra balu na tiini ba dana ba dwe kuntu sana kam ku na paɪ ɔɔɔɔ nɔɔ tɔn.

⁷ Pipiri-na tɔ kum ywəni dɔm dɪ ku wo-laaru tɔm,
sɪ tɪ joori tɪ ji cam dɪ yaara ku tɪtɪ ŋwaani.

Bɛɔɔɔɔni tɔ kum nɪ dɪ kaani wulu na yəni o tɛ o wɛ:

«Amu di paari mu,
yɪ kulukulu bá yaari-nɪ.

Amu dal kadəm,
yɪ a yigə bá fɔɔɔ ka nywani.»

⁸ Tɔ kum na brɪ ku tɪtɪ kamunni tɔn ŋwaani,
yaara dwi maama wú da yɪ-ku bɪdwɪ baɔa ni.
Yawɪ-balwaaru dɪ yɪ-nywana dɪ kana wú ba tɪ ja-ku.
Mini dɪ ma wú di-ku.

Yuutu Baɔa-Wɛ jɔɔɔ dam-fɔɔɔ,
yɪ dɔntu mu lagɔ DL di tɔ kum sarɪya.»

⁹ Ku na yɪ lugu baɔa pwa balu na tɔɔɔ ba kɪ tɔ kum boorim kikiə yam yɪ ba di ywəni daani tɔn, ba na nɛ tɔ kum na jɔɔɔ mini tɔn, baá ta keerə yɪ ba frɪ ba tɪtɪ ku ŋwaani. ¹⁰ Ba na kwarɪ ku yaara tɔn ŋwaani, baá ta zɪɔɔ yigə yigə yɪ ba nii ku nyɔa kam. Baá ta coosə ba wɛ:

«Ei. Lɛɛru, lɛɛru!

Babilɔni yɪ tu-kamunu mu,
yɪ ku tiini ku jɔɔɔ dam.

Ku laan nan tu ku cɔɔɔ lɪla,
maɔa funfun wɔni.»

¹¹ Lugu baɔa pipimpiinə bam dɪ wú ta keerə yɪ ba nywani ba yigə tɔ kum cɔɔɔm dɔm ŋwaani, bɛɔɔɔɔni ɔɔɔɔ-ɔɔɔɔɔ daa tərə sɪ ba taa yəgi ba zɪla yam. ¹² Zɪla yalɔ ba na jɔɔɔ ba yəgi tɔn yɪ səbu-sɪɔa wənu dɪ can-na-porɔɔ wənu dɪ kandwa-ŋuna, ku wəli dɪ gwaaru dwi təri təri, ku na yɪ gwar-ŋunnu tɔn na yɪ fɪfal, dɪ gwaaru tɔn na nyɔna, dɪ gwar-sunnu tɔn na yɪ cwen cwen tɔn. Ba ta maa jɔɔɔ da-ŋwɪ dwi maama, dɪ wənu tɔn zanzan ba na mɛ tuu yələ dɪ da-laaru dɪ can-na dɪ luguru dɪ kandwa yalɔ kaana na pui ba jɪa ni ba kɪ tɔn.

¹³ Ba ta maa kwəri ba jɔɔɔ tralɔ dwi maama, dɪ wənu tɔn ba na zwɛ yɪ tɪ lwəm ywənə tɔn, ku wəli dɪ sana dɪ nugə dɪ dɪpɛ muni dɪ kamaana, ku wəli dɪ naani dɪ peeni dɪ sise dɪ sɪ trəkooru. Ba ta jɔɔɔ gambɛ dɪ ba yəgə da.

¹⁴ Ba laan ma wú ta dɪ tɔ kum ba wɛ: «Wo-laaru tɔn maama nmu fra na zu tɔn daa tərə. Nmu jɔɔɔɔ tɔm dɪ n nɔnwaɔa kam maama laan je. Nmu daa n bá na wənu tɔm kuntu maɔa dɪ maɔa.»

¹⁵ Pipimpiinə balu na tiini ba na nyɔɔɔ tɔ kum baɔa ni tɔn wú ta zɪɔɔ yigə yigə, ba na kwarɪ ku yaara yam tɔn ŋwaani. Ba ma wú ta keerə, ¹⁶ yɪ ba coosi ba wɛ:

«Ei. Lɛɛru, lɛɛru!

Tu-kamunu kuntu tiini ku jɔɔɔ nɔnwaɔa.
Ku ɔɔɔɔ bam maa zuurɪ gwaaru tɔn na nyɔni tɔn,
dɪ tɔn na yɪ nasunnu cwen cwen tɔn,
yɪ ba pu səbu-sɪɔa wənu dɪ kandwa-ŋuna ba yɪra ni.

¹⁷ Ku jɔɔɔɔ tɔm maama laan ma ba tɪ cɔɔɔ lɪla,
maɔa funfun má wɔni.»

Ku nan na yɪ balu maama na co nabwəru tɔn dɪ ba yum tiinə, dɪ balu na tɔɔɔ nabwəru tɔm ba pipi tɔn, dɪ balu na zuurɪ nabwəru ba ve je tɔn, ba maama wú ta zɪɔɔ yigə yigə mu ba nii tɔ kum. ¹⁸ Bantu na nɛ nyɔa kam na zaɔɔ tɔ kum baɔa ni tɔn, baá ta dɪ kwər-dɪa ba wɛ: «Tu-kamunu kuntu ya ba jɔɔɔ doŋ.» ¹⁹ Ba ma wú ta pɛ puuri ba lo ba yum ni, yɪ ba keeri ba coosi ba wɛ:

«Ei. Lɛɛru lɛɛru!

Tu-kamunu kuntu jɔɔɔɔ tɔm ŋwaani mu pɛ balu maama na te nabwəru tɔn ji nadunə.

Ku nan cɔɔɔ maɔa funfun má wɔni.»

²⁰ Abam balu na zuurɪ Wɛ-ɔɔɔɔ ni tɔn taá kɪ-na wupolo tɔ kum cɔɔɔm dɔm ŋwaani. Abam balu na yɪ Wɛ ɔɔɔɔ tɔn, taá kɪ-na wupolo, ku wəli dɪ Wɛ tɔntɔɔna bam dɪ DL niɔɔɔnə bam. Wɛ mu di tɔ kum sarɪya, yɪ DL pa abam bura.

²¹ Wɛ maleka kadoŋ kalu na tiini ka dana tɔn laan ma kwe kandwɛ kamunu ni ɔɔɔ-ɔɔɔɔ na yɪ te tɔn. Ka ma dulɔ-ku ka yaɔɔ na-fara bam wɔni yɪ ka wɛ:

«Baá kwe tu-kamunu Babilɔni dɪ ba dulɔ ba yaɔɔ kuntu doŋ mu,

yɪ ɔɔɔɔ-ɔɔɔɔɔ daa bá na ku je.

²² ɔɔɔɔ daa bá ta wu ku wɔni

sɪ ba taa magɔ kwaanu naa ba taa leenə,
naa ba taa wui wi naa nabwaanu.

Gɔɔɔ naa tɔtɔɔ dwi maama dɪ daa bá ta wu ku wɔni,
yɪ ɔɔɔ kwəri dɪ daa bá ta zaɔɔ ku wɔni.

²³ Min-zorɔɔ mini dɪ daa bá tarɔɔ ku wɔni.

Kadiri ɔɔɔ dɪ daa bá kɪ ku wɔni.

Tu-kamunu Babilɔni pipimpiinə bam dɛɛn mu yɪ lugu baɔa dɪdɛɛra yigə tiinə.

Ku maa ma ku liri kikiə yam ku ganɔ lugu baɔa dwi tiinə maama.

²⁴ Ku na yɪ Wɛ niɔɔɔnə dɪ Wɛ ɔɔɔɔ balu maama ba na gu tɔn,

ba tuunɔ dɔm zɪɔɔ tɔ kum kuntu yɪra ni mu.

Balu maama ba na gu lugu baɔa ni tɔn caa wú jəni tɔ kum kuntu yuu ni mu.»

Nəknə na zuli Wə te Wə-sənjə nı tın

19 Amu laan ma ni kwər-dia ka na nyl di nəkn-kəgə zanzan na nəknə banja banja Wə-sənjə nı ba wı:

«Aleluya.

Vrum di paaru-zulə di dam yl dıbam Tu Wə nyım mu.

² Dl sarıya yam yəkrı lanyıranı,

yl ya təgı cıga.

Ku na yl ka-bor-zənjə kum,

Wə di ku sarıya yl ku na cam,

di ku na pə ku boorim kikiə yam jagı je maama ya cəgı lugu banja tın.

Wə ma waaru-ku di ku na gu Dl tıntuyna bam tın nwaanı.»

³ Ba daa ma ta ba wı:

«Aleluya.

Mini na di-ku tın,

ku nyua kam wú ta zarı mu taan,

sı ku taa ve maña kalı na ba ti tın.»

⁴ Nakwa fiinle-bana bam di wəənu tına tulu na nyl tın laan ma kuni doonə Wə yigə nı ba zuli-Dl Dl paaru jangənjə kum banja nı ba wı:

«Ku yl cıga mu. Aleluya.»

⁵ Kwərə kadoj laan ma nəknə paaru jangənjə kum jəgə kam nı ka wı:

«Abam balu maama na yl Wə tıntuyna tın,

taá zuli-na dıbam Tu Wə.

Abam balu maama na kwarı-Dl tın,

ku na yl nəkn-kamunə di nabwənə,

á taá zuli-Dl.»

⁶ Amu laan ma ni kwəri sı na nyl di nəkn-kəgə zanzan na nəknə banja banja, yl ku dwana nı na-fara mu wuurə yl dua baga te. Ku maa nəknə ku wı:

«Aleluya.

Dıbam Tu, Dam-fərk Tu Banja-Wə mu te paaru.

⁷ Pa-na dí taá kı wupolo dí cakı dí zuli Wə,

Pəlbı wum kadiri dım maña laan na yl tın nwaanı.

O kaanı wum ti o yigə sı o zı-o.

⁸ Ba kwe gwar-nunnu tulu na ba jıgı digıru yl ti tiini ti nyılna tın ba pa kaanı wum zı.»

Gwaaru tum kuntu nan mu brı Wə nəknə bam kəm-laaru tum na yl te tın.

⁹ Maleka kam laan ma ta di amu ka wı: «Pupunı tuntu n tinji: Ku na yl balu ba na bənjı sı ba təgı ba di Pəlbı wum kadiri candiə kam tın, bantu jıgı yu-yonjo.»

Ka daa ma ta ka wı: «Nmu na ni kulu maama tın yl Wə kwərə mu, yl ka yl cıga mu.»

¹⁰ Amu ma kuni doonə ka yigə nı sı a zuli-ka. Ka ma ta ka wı: «Yı kı kuntu. Amu di yl Wə tıntuynı mu, nı nmu di n ko-biə balu maama na brı nı ba təgı Zezi cıga kam tın di na yl te tın. N mañı sı n zuli Wə mu.»

Ku yl Zezi cıga kam kuntu mu paı Wə nijonə bam təklı Dl kwərə kam.

Nəknə na dıgı sisənjə-pwənjə banja nı te tın

¹¹ Amu laan ma nii a na Wə-sənjə nı na purı. A ma na sisənjə-pwənjə. Wulu na dıgı ka banja nı tın yırı mu Wu-dıdua Tu di Cıga Tu. O na di nəknə sarıya di o na kwəri o jaanı jara te tın yəkrı ku təgı cıga mu. ¹² O yıə maa sıunı nı min-vugu te. Səbu-sıña yıpwı zanzan ma pu o yuu nı. Yırı dıdoj ma pupunı o yıra nı, yl nəknə-nəknə yəri-di, ku na dai o tıti yıranı. ¹³ Gwar-dıdər kulu o na zı tın ma bugı di jana. Ba maa bə-o nı Wə Bıtara kam. ¹⁴ Wə-sənjə pamañ-kəgə kum ma pu o kwaga. Ba ma dıgı sise-pwəənu banja nı, yl ba zı gwar-pwəənu tulu na lana yl ti ba jıgı digıru tın. ¹⁵ Su-lənjə kulu na tiini ku jıgı nı tın maa nunji o nı nı. O nan wú ma-ku o kı jara di lugu banja dwi tiinə bam maama o wanı, yl o daarı o taa te-ba di dam. O ma wú pa Dam-fərk Tu Banja-Wə ban-zənjə kum tiini ku ba ba banja, nunəenı o kanı tiu-biə mu sı o ma kı sana te. ¹⁶ Yırı dıdoj ma pupunı o gwar-dıdər kum yıra nı di o cwe nı di wı: Pwa maama Pə, di yum tiinə maama Yuutu.

¹⁷ Amu laan ma na maleka kadoj ka na zıgı wıa kam tıtarı nı. Ka ma təklı di kwər-dia ka ta di duurə di kalwəənu di zunə balu maama na di nwana tın ka wı: «Ba-na á la daanı á di Wə candi-fara kam. ¹⁸ Ba-na á di pwa ya-nwana, di pamañ-dıdeera di nəkn-bıbe ku wəli di sise di sı diinə bam di nwana, di nəknə dwi maama, ku na yl gambe di balu na te ba tıti tın di, ku wəli di nəkn-kamunə di nabwənə di nwana.»

¹⁹ Amu ma daarı a na varım wum di lugu banja pwa bam maama di ba pamañ-kəgə kum na lagı daanı, sı ba kı jara di wulu na dıgı sisənjə kam banja nı tın di o pamañ-kəgə kum. ²⁰ Ba ma ja varım wum ba vı, di wulu na brı nı o yl Wə nijonnu yl o yagı o dai tın. Wuntu ya mu kı wo-kınkagıla dayigə varım wum yigə nı o ma o ganı balu na jıgı varım wum nyunyugu yl ba zuli o kaməgə kum tın. Ba ma kwe bantu bale nınnı ba ja vu ba di min-nınu wunı. Ku yl ciribi mim mu. ²¹ Wulu na dıgı sisənjə kam yuu nı tın maa ma su-lənjə kulu na nunji o nı nı tın o gu pamañ-kəgə kulu maama na daarı tın. Zunə balu maama na di nwana tın ma ba ba di ba ya-nwana yam ba su.

Ba kı sutaanı puuna digə nı bına muru

20 Amu laan ma na maleka kadoj ka na nunji Wə-sənjə ka maa tu lugu banja. Ka maa ze borbu sı ka ma purı goj-canluju kum ni dım, yl ka kwəri ka ze capun-zənjə. ² Ka ma ja prənyon-kınkagıla dım ka vı, sı ka ja vu ka di goj-canluju kum wunı, sı ku taa wu dáanı bına muru. Prənyon kum kuntu mu yl bısankwıa kalu na mañı ka wura faña faña tın. Kantu kam mu yl wwa-nyılna pə, yl ka kwəri ka yl sutaanı tıti. ³ Maleka kam ma di-ku goj-canluju kum wunı ka pı. Ka ma daarı ka kwəni nəknə dım ni, sı ku yl wanı ku

nunji ku daa ganı lugu baŋa dwi tiinə bam, sı ku vu ku yi buna muru kum na wú ti tın. Maŋa kam kuntu na ke, ku maŋı sı ba bwəli-ku ba yaŋı maŋa funfun yıranı.

⁴ Amu ma daarı a na paarı jangwaanu yi nəkna je ti baŋa nı. We ma pa-ba dam sı ba di nəkna taanı. A ma daarı a na ba na goni balu yuni Zezi cıga kam di We kwərə kam təkum ɣwaanı tın jwəru We tee nı. Bantu mu yi balu na wu se ba zuli varım wum naa o kamcɔg kum tın. Ba nan wu se ba kɪ varım wum nyinyugu kum ba trə nı naa ba ja nı. Ba ma joori ba bi ba na ɣwıa, yi ba tɔgi ba di paarı di Zezi Krisi sı ku yi buna muru.

⁵ Twa biim dum kuntu mu yi dilu na de yigə di kɪ tın. (Twa balu maama na daarı tın ta wu bi maŋa kam kuntu nı. Buna muru kum na tu ku ba ku ke mu bantu di laan wú bi.) ⁶ Balu maama na tɔgi ba wəli dayigə twa biim dum wunı tın jıgi yu-yorɔ, yi baá ta yi We titi nəkna. Tuunı dilu na lagı di kɪ bile tın daa bá ja-ba. Bantu wú ta zıgi We di Zezi Krisi yigə nı mu ba zuli-ba, yi baá tɔgi di Zezi ba di paarı sı ku yi buna muru kum.

Ba cɔgi sutaanı dam maama

⁷ Buna muru kum na tu ku ke, ba laan wú bwəli sutaanı ba yaŋı, sı di nunji goŋ-canluŋu kum ba na pi-di da tın wunı. ⁸ Di ma wú vu di ganı dwi tiinə balu na wu lugu baŋa je sim maama nı tın. Tınnı dum kuntu yıra mu yi Gɔgi di Magcɔgi. Sutaanı ma wú pa ba la daanı sı ba kɪ jara, yi ba kɔg kum nɔn-biə wú ta dagı nı bugə ni kasullu na yi te tın. ⁹ Ba ma wú nunji lugu baŋa je maama nı ba vu ba gilimi We nəkna bam kɔg kum na lagı daanı me tın. Tıw kum kuntu mu yi kulu We na soe zanzan tın. Mini laan ma nunji weyuu nı di ba di cɔgi We duna bam kɔg kum maama. ¹⁰ Ba ma daarı ba dulı sutaanı na ganı-ba tın ba di min-nunıw kulu na jıgi ciribi tın wunı. Kuntu mu yi min-nunıw kulu ba na maŋı ba di varım wum di wulu na brı nı o yi We niyorɔnu yi o yaŋı o daı tın ba yaŋı ku wunı tın. Ba maama wú ta wu mini dum wunı ba yaarı wıa di titı maama mu, sı ku taa ve maŋa kalu na ba ti tın.

We na wú di nəkna sarıya Dl ma kweeli te tın

¹¹ Amu daa ma na paarı jangɔŋ-kamunu kulu na yi naporɔ tın di wulu na je ku baŋa nı tın. Tıga baŋa di weyuu maama ma duri ti ke o yigə nı, yi ti daa tərə. ¹² Amu ma na balu na tıgi tın, didɛera di nabwənə maama, ba zıgi paarı jangɔŋ kum yigə nı. Ba ma puri twaanu sı ba nii. Ba ma daarı ba puri tɔk kulu na yi We ɣwı-duŋa kam tɔk kum tın. Ba ma di twa bam taanı sı ku maŋı di ba na kɪ kulu tın, nıneenı ku na pupunı ku tiŋi twaanu tım wunı te tın. ¹³ Curu di tuunı ma yaŋı balu di na jaanı tın. Na-fara bam di ma pa twa balu na maŋı ba wunı tın cwəŋə sı ba nunji. Ba ma di twa bam kuntu maama sarıya sı ku maŋı di ba na kɪ kulu tın. ¹⁴ Ba laan ma ja Tuunı di Curu ba dulı ba di

min-nunıw kum wunı. Min-nunıw kum kuntu yi tuunı bile tu mu. ¹⁵ Nəknu wulu maama yıri na maŋı di wu pupunı di kɪ We ɣwı-duŋa tɔk kum wunı tın, baá dulı kuntu tu ba di min-nunıw kum kuntu wunı mu.

Zan na ne lu-duŋu te tın

21 Amu laan ma na weyuu-duŋu di ti-duŋa. Dayigə weyuu kum di dayigə tıga baŋa kam ma ke, yi na-fara di daa tərə. ² Amu ma daarı a na We titi tıw kum ku yıri na yi Zeruzalem naduŋu tın. Ku ma nunji weyuu We tee nı ku maa tu lugu baŋa. We ma kwə-ku lanyıranı nı kaanı na ti o yigə sı o zu baru te tın. ³ Amu ma ni kwərə-dıa na ɣkɔnı paarı jangɔŋ kum seeni ka wı: «We titi kɔŋ laan mu wu nabiinə tıtarı nı. Dl nan wú ta wura di ba, yi baá ta yi Dl nəkna. We titi wú ta wu ba tee nı yi Dl nii-ba. ⁴ We wú guguni ba yi-na maa-ma. Tuunı di wu-cɔg di kərə di yaara daa bá ta wura. Dayigə wo-dwənu tım ke.»

⁵ Wulu na je paarı jangɔŋ kum baŋa nı tın laan ma ta o wı: «Nii, amu laan pe wənu maama ji wo-dunnu mu.»

O daa ma ta di amu o wı: «Pupunı wənu tıntu n tiŋi, beŋwaanı taanı dıntu yi cıga mu yi di maŋı sı nəkna se-di.»

⁶ O ma daarı o wı: «Wənu tım kɪ ti ti. Amu mu yi pulim di gurim. Amu nan ta mu yi dayigə tu di tiim tu. Na-nyım na jıgi wulu maama, amu wú pa kuntu tu nyɔ buli-yi dilu na na paı ɣwıa tın zaanı. ⁷ Wulu maama na wanı balɔk tın mu wú jorɔ wo-laaru tım kuntu. Amu We wú ta nii-o, yi o taa yi a bu. ⁸ Ku daarı, ku na yi balu na kwarı cam tın, di balu na pipiri ba kwaga ba ya Zezi tın, di balu na kɪ wo-zəkna, di balu na yi nɔn-gura, di balu na boori tın, ku wəli di liri kərə, di balu na kaanı jwənə tın, ku wəli di vwa-nyına dwi maama, bantu jəgə mu yi min-nunıw kulu ciribi na di ku wunı tın. Kuntu mu yi tuunı bile tu.»

Zeruzalem naduŋu kum na yi te tın

⁹ Maleka kadoŋ laan ma ba amu te. Ka nunji malesı sırpe sim wunı mu, sılu na jıgi zwi sırpe sim di sı wu yaara yarpe yalu na lagı ya ba ya kɪ ya ma kweeli tın. Ka ma ta di amu ka wı: «Ba, sı a brı-m ka-duuru wulu na yi Pəlbı wum kaanı tın.»

¹⁰ Maleka kam na tagı kuntu tın, We Joro kum ma ba amu te di dam, yi ka ja-nı ka vu pu-zɔŋ kulu na yi baŋa baŋa tın yuu. Ka ma brı-nı We titi tıw kum, ku yıri na yi Zeruzalem yi ku nunji weyuu We te ku bınnı lugu baŋa tın. ¹¹ We paarı-zulə yam ma pa tıw kum nyınnı lanyıranı, nı kandwə-ɣunı dilu yıri na yi Zasıpi yi di nyınnı pulı pulı nı niu na nyınnı te tın. ¹² Kəbrı-kamunu kulu na dwara tın ma lɔ ku kaagi tıw kum. Kəbrə kam maa jıgi niə fugə-yale. We malesı fugə-sule maa zıgi niə yam kuntu didua didua nı. Yısrıyelı tiinə dwi

fugə-bile kum yıra ma pupuni niə yam baŋa ni. ¹³ Tıw kum se sum maama jıgı niə yatə yatə mu. Yatə wəwə puli seeni. Yatə maa wu wa-puli jagwiə seeni. Yatə maa wu wa-puli jazım seeni. Yatə maa daarı ya wu wa-zuuri seeni. ¹⁴ Tıw kum kəbrə kam kuri ma cwi kandwa-pulwaaru fugə-tile baŋa ni. Pəlbü wum tıntuŋna fugə-bale bam yıra ma pupuni pulwaaru tım kuntu yıra ni.

¹⁵ Maleka kalu na ıncıni dı amu tın maa ze səbu-sıŋa nacəgə sı ka ma maŋı tıw kum na ma te tın, dı ku niə yam dı ku kəbrə kam dı na ma te tın. ¹⁶ Tıw kum se sına sum maama mara sı mara mu. Maleka kam ma kwe ka nacəgə kam ka ma maŋı tıw kum. Ku saŋa maama dıwarım maa yı kilometra murr-tile dı biə yale (2.200). Ku se sım dı ku weyuu maama dıwarım ma daanı mu. ¹⁷ Ka ma daarı ka ma ka jıŋa ka maŋı tıw kum kəbrə kam. Ka yı kantıa kuni bi dı fiinna-bına mu (144). Maleka kam na maŋı te tın yı bıdwı mu dı nabiinu na maŋı kantıa te tın. ¹⁸ Ba lıgı kəbrə kam dı kandwa-ŋuna yalu yırı na yı Zasıptı tın mu. Ku daarı ba lıgı tıw kum tıttı dı səbu-sıŋa kalu na tiini ka lana fası ni niu na nyınnı te tın mu. ¹⁹⁻²⁰ Kandwa-pulwaaru tıw kum kəbrə kam na cwi tı baŋa ni tın, ba me kandwa-ŋuna dıwı maama mu ba ma pupuri tı yıra. Pulbrı maama jıgı ku kandwe-nyınnı mu, yı ya yıra mu tıntu:

1. Zasıptı 2. Safiiri
3. Kalısdıanı 4. Emerıdı
5. Sardónisi 6. Sardıanı
7. Krisolidi 8. Berili
9. Topazı 10. Krisopası
11. Yasıntı 12. Ametisi.

²¹ Ku daarı ba me kandwa-ŋuna yalu yırı na yı pıerılı tın mu ba kı tıw kum niə fugə-yale yam bwəuru tım. Ku bwəuru tım maama yı pıerılı dıdwa dıdwa mu ba me ba kı. Tıw kum pımpalı dım maa yı səbu-sıŋa kalu na tiini ka lana ni niu na nyınnı te tın.

²² Amu ma na ni We-digə tıri tıw kum wunı, beŋwaanı Dam-fırcı Tu Baŋa-We tıttı dı Pəlbü wum mu wura yı ncına zuli-ba. ²³ Ba daa ba lagı sı wıa dı cana daa ta zəŋi tıw kum baŋa ni, We paarı-zulə yam paı tıw kum jıgı pooni, yı Pəlbü wum dı paı ku jıgı pooni.

²⁴ Lıgı baŋa dıwı tiinə maama wú taa ıwı pooni dım kuntu wunı. Lıgı baŋa pwa bam ma wú ja ba jıjıgıru ba ba ba kı tıw kum wunı. ²⁵ De maama ba ma daa bá pı tıw kum niə yam, beŋwaanı tıga daa bá yı jəgə kam kuntu ni. ²⁶ Ba ma wú kwe lıgı baŋa dıwı tiinə zulə dı ba jıjıgıru maama ba ja ba ba kı da. ²⁷ Ku daarı kulu maama na jıgı digıru tın bá zu ku wu. Ncınnı wulu maama na kı wo-zcına tın dı wulu maama na yı wwa-fıru tın bá zu ku wu. Balu yıra na pupuni ya tıŋi Pəlbü wum ıwıa tıncı kum wunı tın yıranı má mu wú zu tıw kum kuntu wu.

22 Maleka kam ma daarı ka brı-nı bu-tula kalu na na paı ıwıa tın. Na bam tiini ba lana yı ba nyınnı ni niu te. Bu-tula kam na bam maa burə ba nuŋi We dı

Pəlbü wum paarı jangıŋı kum tee ni ba dıri tıw kum tıttı ni. ² Tıw kulu biə na paı ıwıa tın maa zıgı bu-tula kam jazım dı jagwiə ni. Tıw kum kuntu maa yəni ku ləri biə kuni fugə-bile bım maama wunı. Cana maama wunı ku ləri biə mu. Ku wıwıru tım ma maı ku sooni lıgı baŋa dıwı tiinə yı ba naı yazurə. ³ Wıŋı kulu maa-We na culı tın daa tıri tıw kum kuntu wunı. We dı Pəlbü wum paarı jangıŋı kum mu wú ta wu tıw kum wunı, yı Dı tıntuŋna bam zuli-Dı. ⁴ Bá ta naı We yıbiyə, yı Dı yırı dım wú pupuni ba trə ni. ⁵ Tıga daa bá yı tıw kum ni. Ba bá ta lagı kanı sı sı taa zəŋi pooni, naa wıa dı. Beŋwaanı Yuutu Baŋa-We tıttı wú ta yı pooni Dı pa-ba. Bá ta tıgı ba dı paarı sı ku taa ve maŋa kalu na ba ti tın.

⁶ Maleka kam daa ma ta dı amu ka wı: «Taanı dıntu maama yı cıga mu, dı maŋı sı ncına se-dı. Yuutu Baŋa-We mu yı dıwı na zəni Dı nıjıŋnə bam dı Dı Joro kum yı ba tıncı Dı kwərə kam tın. Dıntu mu tıŋı Dı maleka sı ka ba ka brı Dı ncına bam, sı ba lıwarı kulu na lagı ku kı lele tın.»

Zezi ma bınnı lele

⁷ Cəgi-na, Zezi tagı o wı: «Amu ma bınnı lele. Balu na se We kwərə kalu na pupuni tıncı kuntu wunı tın jıgı yu-yıŋı.»

⁸ Amu Zan mu sınnı a ni wənnı tım kuntu, yı a kwəri a na-tı. Ku maama na tu ku ba ku ti tın, a laan ma kuni doonə maleka kalu na brı-nı wənnı tım kuntu tın yıgə ni sı a zuli-ka. ⁹ Ka ma ta dı amu ka wı: «Yı kı kuntu. Amu yı We tıntuŋnu mu, ni nmu dı n ko-biə balu na tıncı We kwərə kam tın dı balu maama na se kulu na pupuni tıncı kuntu wunı tın dı na yı te tın. N maŋı sı n zuli We mu.»

¹⁰ Ka daa ta ma ta dı amu ka wı: «Yı zarı n səgi We kwərə kalu na pupuni tıncı kuntu wunı tın, pa ncına lıwarı-ka. Beŋwaanı maŋa yıə sı wənnı tım kuntu sınnı tı kı. ¹¹ Kuntu,

wulu maama na kı balırcı tın,
o dı nan ve yıgə dı o tıttıŋ-balwaaru.

Wulu maama na kı wo-dıgıru tın,
o dı nan ve yıgə dı o wo-dıgıru kəm.

Ku daarı wulu na se o kı lanyıranı tın,
o tiini o kwaanı o taa kı lanyıranı.

Wulu na yı We ncınnı tın,
o tiini o kwaanı sı o taa kı We wubıŋa na lagı te tın

mu.»

¹² Cəgi-na, Zezi tagı o wı: «A ma bınnı lele. A na tuə, a laan wú pa ncınnı maama ıwıuru tıw na maŋı dı o tıttıŋa tın.

¹³ Amu mu yı pulım dı gurım.

Amu ta mu yı dayıgə tu dı kwaga tu,
amu mu pulə yı a gurə.»

¹⁴ Balu na zari ba gwaaru ba pa ti puri pari pari tin jigi yu-yoŋo. Bantu jigi cwəŋə si ba di tiu kulu biə na pai ŋwɔɔ tin, yi ba kwəri ba jigi cwəŋə si ba zu Wɛ tɔtɔ tu kum wu. ¹⁵ Ku daari, balu na wú maŋi tu kum ci-cwəŋə ni tin mu yi balu na ki wo-zɔɔna di liri kərə, ku wəli di balu na boori tin, di balu na yi nɔn-gura tin, di balu na kaani jwəŋə tin, ku wəli di balu na soe vwa-fɔm yi ba ki vwan kikiə tin.

¹⁶ Zezi tagi o wɛ: «Amu mu tɔŋi a maleka si ka ba ka bri abam balu na yi amu kɔɔɔ kum nɔɔna tin wəənu tuntu maama. Amu yi wulu kuri na nunji Pɛ Davidi dwi dɔm wuni tin. Amu yi tɔtɔtɔ calɔɔa kalɔ yiri na yi nanɔɔɔ yi ka nyuni tin.»

¹⁷ Wɛ Joro kum di Zezi nɔn-kɔɔɔ kum na nyi ni o ka-duuru te tin ma ta ba wɛ: «Nan ba.»

Wulu maama na ni kwərə kantu tin, si o di ta ni: «Nan ba.»

Na-nyɔm na jigi wulu maama tin, si o ba. Wulu maama na lagi si o nyɔ na balu na pai ŋwɔɔ tin, si o ba o jɔŋi o nyɔ zaani.

¹⁸ Amu Zan nan lagi a kaani balu maama na cəgi wəənu tɔlɔ na pupuni tɔɔ kuntu wuni yi ti yi Wɛ kwərə tin. Nɔɔɔ na wəli woŋo tɔɔ kuntu taani dɔm wuni, Wɛ wú pa o na yaara yalu tɔɔ kum na bri tin.

¹⁹ Nɔɔɔ wulu nan na li woŋo tɔɔ kuntu wuni di o yagi tin, Wɛ wú li o di yigə Di yagi, si o yi da o di tiu kulu biə na pai ŋwɔɔ tin naa o tɔɔ o zu Wɛ tɔtɔ tu kum wu ni tɔɔ kuntu na bri te tin.

²⁰ Wulu na zigi wəənu tim kuntu ciga kam kwaga ni tin mu tɛ o wɛ: «Ku yi ciga mu. A ma buuni lele.» Amina. Dí Yuutu Zezi, nan ba.

²¹ Dɔbam Yuutu Zezi yu-yoŋo kum wú ta wu abam maama tee ni.